Raamatupalat

TALVINE TARTU

J. REMMELI foto

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Nr. 1 (428)

Reede,

8. jaanuar 1960

XIII aastakäik

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Jõudu tööle, kaugõppijad!

Möödunud aastale tagasi vaadates võime rõõmuga märkida, et eelmisel aastal on meie kaugõppetöös toimunud suured muutused, mis kõnelevad kaugõppe osatähtsuse kasvust, materiaalse ja tehnilise baasi olulisest laienemisest ning kaugõppijate õppetöö olukorra tunduvast paranemisest.

Möödunud aasta jooksul võeti vastu põhimõttelise tähtsusega otsused ja seadusandlikud aktid haridussüsteemi ümberkorraldamise ja edasiarendamise kohta.

NLKP XXI kongressi ajaloolistes otsustes anti kommunismi ehitamise suurejooneline programm. Neis märgitakse, et peale arenenud materiaalse ja tehnilise baasi on kommunismile üleminekuks vaja ka kõigi kodanike kõrget teadlikkust, ning rõhutatakse töötajate kommunistliku kasvatuse tähtsust. Väljapaistvat osa peab selle ülesande täitmisel etendama nõukogude kool.

«Kommunistliku ülesehitustöö huvid nõuavad kõrgema kooli lähendamist elule ja tootmisele, spetsialistide teoreetilise ettevalmistuse taseme tõstmist vastavalt teaduse ja tehnika uusimatele saavutustele,» märgitakse aprillis vastuvõetud seaduses «Kooli ja elu sidemete tugevdamisest ning haridussüsteemi edasiarendamisest Eesti NSV-s».

Seaduses rõhutatakse vajadust igati parandada ja laiendada mittestatsionaarset õppimist statsionaarsete kõrgemate õppeasutuste baasil, nähakse ette kaugõppeosakondade materiaalse ja tehnilise baasi laiendamist ja tugevdamist, tootmistöö kõrval õppijate paremat varustamist vajaliku õppekirjandusega ning ajakohaste teaduse ja tehnika vahendite (kino, raadio jm.) ulatuslikumat rakendamist kaugõppe teenistusse.

Eesti NSV Ministrite Nõukogu määrusega «Soodustustest õhtuste ja mittestatsionaarsete kõrgemate õppeasutuste üliõpilastele ja keskeriõppeasutuste õpilastele» kehtestati kaugõppijatele pikaajalised lisapuhkused (töötasu säilitamisega) õppe- ja eksamisessioonist osavõtmiseks, diplomitöö koostamiseks ja kaitsmiseks, riigieksamite sooritamiseks.

Nende soodustuste alusel on igal keskmise õppeedukusega kaugõppijal võimalik pärast järjekordset puhkust saada kogu õppeperioodi jooksul ligi üks aasta (350 päeva) lisapuhkust töötasu säilitamisega.

NSV Liidu Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeeriumi poolt kehtestati kooskõlastatult NSV Liidu Rahandusministeeriumiga ja NSV Liidu Riikliku Plaanikomisjoniga uued õppejõudude arvestusnormid, mis võimaldavad lähema kolme aasta jooksul oluliselt suurendada kaugõppetööga tegelevate õppejõudude arvu.

Kõik need kaugõppetööd suunavad ja korraldavad programmilise tähtsusega direktiivid ja seadusandlikud aktid rõhutavad veelgi reljeefsemalt Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei ja meie valitsuse suurt hoolitsemist töötajate hariduslik taseme tõstmise ja edasiarendamise eest. Nad iseloomustavad 1959. aastat kui murrangulist ajajärku nõukogude kõrgemate koolide elus, eriti aga kaugõppe süsteemis.

Need ajaloolise tähtsusega otsused, direktiivid ja eeskirjad on saanud ka Tartu Riikliku Ülikooli kaugõppe töö edasise korraldamise juriidiliseks baasiks ja on leidnud intensiivset rakendamist.

Aprillis toimunud TRÜ ametiühingukomitee koosolekul võeti vastu konkreetsed otsused kaugõppe töös esinevate kitsaskohtade likvideerimiseks. Ülikooli juhtkonnale soovitati osutada pidevat tähelepanu õpikute kiiremale kirjastamisele, raadioloengute ja konsultatsioonide korraldamisele, kaugõppeüliõpilastele õppesessioonide ajal paremate elutingimuste loomisele.

TRÜ Õpetatud Nõukogu võttis vastu resolutsiooni kaugoppe organisatsioonilise töö ümberkorraldamise kohta. Otsustati, et teaduskondade dekaanid juhiksid, korraldaksid ja lahendaksid konkreetselt kaugõppijate õppetööd õppeedukuse, jargmisele kursusele üleviimise ja akadeemilise võlgnevuse likvideerimise küsimustes ja suunaksid sisuliselt kaugõppe õppe- ja metoodilist tööd.

Kaugõppeosakond on oma töös 1959. a. lähtunud haridussüsteemi ümberkorraldamise ja edasiarendamise ülesannetest. Kaugõppeosakonna initsiatiivil organiseeriti ülikooli kirjastusgrupp, mis võimaldab vajaliku õppekirjanduse kiiremat kirjastamist ja paljundamist. Kaugõppijatele vajalike õpikute ja teadusliku kirjanduse soetamiseks suurendati 1960. a. raamatukogu eelarvet kaugõppijate osas võrreldes möödunud aastaga neljakordselt.

Loengute korraldamiseks raadio teel organiseeritakse kaugõppeosakonna initsiatiivil ülikooli raadiostuudio, mis loodetavasti alustab saateid juba lähemal ajal.

Ülikooli rektori prof. F. Klementi poolt Eesti NSV Ministrite Nõukogu Kõrgema ja Kesk-erihariduse Komiteele esitatud taotluste alusel otsustatakse käesoleval ajal ka kaugõppetööga tegelevate õppejõudude ja kaugõppeosakonna arvulise koosseisu suurendamise küsimus, mis võimaldab õppetöö soodsamat korraldamist ning kaugõppeosakonna reorganiseerimist uutel põhimõtetel.

Praegu toimuvaks õppe- ja eksamisessiooniks on vajalikud ettevalmistustööd tehtud. Üle 60% sessioonile kutsutud üliõpilastest saavad õppepuhkuse töötasu säilitamisega töökohas. Plaanid on koostatud ja paljundatud. Ka on ülikooli majandusosakond põhiliselt lahendanud sessioonile kutsutud kaugõppijate majutamise ja vastava inventariga varustamise küsimused.

TRÜ parteibüroo kontrollis Kaugõppeosakonna tööd ning vastuvõetud otsuste täitmist ja märkis täiendavad ülesanded 1960. aastaks. Uuel aastal jätkub kaugõppe organisatsiooniline töö möödunud aastal püstitatud suunas.

J. ADOJAAN,
TRÜ kaugõppeprorektor

Et töö oleks rõõmuks

Ajaloo-Keeleteaduskonna eesti filoloogia osakonna mittestatsionaarsete üliõpilaste üheks esimeseks tõsisemaks iseseisvaks ürituseks on keeleteaduse aluste kontrolltöö kirjutamine. Käesoleval aastal oli teemaks «Koartikulatsiooninähtusi Eesti Raadio diktorite hääldusest». Antud teema nõuab prof. P. Ariste «Eesti keele foneetika» põhjal koartikulatsiooninähtuste olemusse tungimist, seejärel materjali kogumist raadiosaateist, saadud andmete süstematiseerimist ning töö vormistamist.

Retsenseerimiseks lähetatud kontrolltööd iseloomustavad üsna mitmekülgselt nende autoreid ning viimaste tööharjumusi ja -stiili. Täie tõsidusega on oma töösse suhtunud Vaike Kalda, Tiina Laherand, Silvia Annus, Tõnu Ots ja mitmed teised, kuid kes siiski ise leiavad, et tehtud esimene katsetus teadusliku töö alal neid veel ei rahulda. On selliseid, kes pingutusist hoolimata pole saavutanud maksimaalset, kuid pole kahtlust, et edu ei jää tulemata järgmistes töödes. Mõtlema paneb aga nende suur arv, kes töös on näinud üksnes rõhuvat kohustust, millest iga hinna eest vabanemine on omaette eesmärgiks. Sellisest suhtumisest on välja kasvanud õpiku igavad ümberjutustused ja kogutud materjali läbitöötamata kogud. On neidki (Vaike Leiar, Mare Inno), kes töö kirjutamiseks on kulutanud vaid mõne tunni ning arvavad, et ka selliselt võib ülikoolis edasi jõuda. Tõepoolest, seltsimehed kaugüliõpilased! Olete võtnud endale vabatahtlikult vastutusrikka ning raske kohustuse. Eesmärk on kaugel, kuid et selleni jõuda, tuleb töötada nii, et iga ettevõetud töö oleks rõõmuks, et iga lõpetatud kontrolltöö ja sooritatud eksam annaks jõudu järgmiseks.

Kui kõnelda kontrolltöö saavutustest laiemas mõttes, siis selgus selle kaudu, et Eesti Raadio diktorite hääldus on üldiselt hea, et koartikulatsiooninähtustest esineb üksnes neid, mis on lubatud. Diktorite hääldus pole märgitud vokaalharmooniat, velarisatsiooni ega ka tõsisemaid švaajuhtumeid. Sealjuures aga selgub, et mitmed diktorid eksivad -hv- hääldamisel, mistõttu võib kuulda *rafas, kofilauas, sofoos.* Ka sõnaalgulise *h* hääldamisel pole Eesti Raadio diktorite peres üksmeelt, nagu seda pole keelemeeste hulgas (sõnaalgulist h-d võib hääldada, kuid võib ka hääldamata jätta). Töödest nähtub, et diktoreile pole tundmatud taunitavad allegronähtused, mistõttu on saadud *eksplotatsioon, päävauudised.* Õiged on tähelepanekud ka liigse gemineerimise kohta, näit. *õunappuu, puusseppade, koossolek* jne. Esitatud kontrolltööd kõnelevad selget keelt sellest, et kõige lähemas tulevikus vajab läbitöötamist ja normeerimist sandhi kui omapärane nähtus eesti keeles. Kuidas suhtuda sandhi tõttu tekkinud hääldusliikesse vormidesse *kell◡lüks* (kell üks), *tuleval◡laastal* (tuleval aastal), *kes◡kööd* (kesk ööd), *lähemal◡lajal* (lähemal ajal), *pea◡bolema* (peab olema), *hea dööd* (head ööd) jne.? Omal kohal on tähelepanekud ka liiga helilise vokaalidevahelise s-hääliku, ekslikkude palataliseerimgute, liigsete assimilatsioonide kohta.

Hoopis raske on aga rahule jääda tööde keelelise tasemega. Kuidas seletada, et eesti keelt õppivate üliõpilaste töödes esinevad vormid *sattuvad* (õige: *satuvad*), *kukkuvad* (õige: *kukuvad*) jpt? Võõrsõnu ei ole suudetud õigesti isegi õpikust maha kirjutada, nagu kinnitavad sõnad *liesioon* (õige: *liesoon*), *labalisatsioon* (õige: *labialisatsioon*), *diminutiivsus* (õige: *deminutiivsus*), *pronkliis* (õige: *prokliis*) jt.

Sõnade kokku- ja lahkukirjutamise, sõnade järjekorra ja kirjavahemärkide osas on paljud lausa laevukese kombel tormilisel ulgumerel. Esitatust peaks paratamatult järelduma, et eelolevat 5½ aastat tuleb kasutada süstemaatiliselt ning arukalt. Töö kaugõppes on õppimine töö kõrval, mitte töö vaheaegadel (sessioonidel). Kaugõppija, kes selle tõe enesele selgeks suudab teha, ületab kõik raskused ja omandab hariduse, mille taotlemisele ta on asunud.

Dots. *E. VÄÄRI*

Meid õnnitlesid

Marie Curie-Sklodowska nim. Lublini ülikoolist saabus meile järgmise sisuga õnnesoov

ZYCZENIA DOBREGO NOWEGO ROKU

* * *

V. Kapsukase nim. Vilniuse Riikliku Ülikooli kollektiiv õnnitleb südamlikult uue aasta puhul ja soovib uusi loomingulisi võite õppe- ja kasvatustöös ning teaduslikus töös.

* * *

Ed. Vilde nim. Tallinna Pedagoogiline Instituut soovib teile head ja edukat uut aastat.

DIREKTOR

* * *

Võtke vastu südamlikud õnnitlused ja parimad õnnesoovid!

A. D. ALEKSANDROV,
Leningradi Riikliku Ülikooli rektor

* * *

Tartu Riikliku Ülikooli rektorile.

Õnnitleme Teid uue aasta puhul S. M. Kirovi nimelise Kasahhi Riikliku Ülikooli poolt ja soovime Teile edu teaduslikus ning õppe- ja kasvatustöös, samuti head tervist ja palju õnne.

Rektoraat
Parteikomitee
Ametiühingukomitee
Komsomolikomitee

* * *

NSVL Teaduste Akadeemia astronoomianõukogu õnnitleb Teid saabuva uue aasta puhul ja soovib edu töös, tervist ja õnne.

* * *

Helsingist saabus telegramm, milles Soome üliõpilaskond soovib Tartu Riikliku Ülikooli kollektiivile head uut aastat.

* * *

Meid õnnitlesid veel Jerevani Riiklik Ülikool, Mordva keele, kirjanduse, ajaloo ja majanduse uurimise teaduslik instituut, A. M. Gorki nim. Turkmeenia Riiklik Ülikool, Lvovi Riiklik Ülikool, Tšernovitski Riiklik Ülikool, I. I. Metšnikovi nim. Odessa Riikilk Ülikool, Kaug-Ida Riiklik Ülikool, Moskva Loomaarstiteaduse Akadeemia, T. G. Ševtšenko nim. Kiievi Riiklik Ülikool, Voroneži Riiklik Ülikool, TPI naiskoor ja koori juht, A. M. Gorki nim. Harkovi Riiklik Ülikool, Rostovi Riiklik Ülikool, Kaasani Riiklik Ülikool, ajakirja «Nõukogude Naine» toimetus, ajakirja «Looming» toimetus, ajalehe «Молодежь Эстонии» toimetus, Eesti NSV Rahvamajanduse Nõukogu Tehnilise Informatsiooni Büroo, prof. H. Kruus, ENSV Teaduste Akadeemia Presiidiumi nimel akadeemik-sekretär Hell, Eesti Riiklik Kirjastus, Eesti Põllumajanduse Akadeemia, Balti soojuselektrijaama ülem, Läti Riiklik Ülikool, ENSV Ministrite Nõukogu Riikliku Kõrgema ja Kesk-eriharidusе Komitee esimees sm. Pestl, tehas Tehnik», kammivabriku segakoor «Kannel», ENSV Filharmoonia, ajalehe «Edasi» toimetus, ajakirja «Eesti Loodus» toimetus, Tbilisi Riiklik Ülikool, «Petrozavodski Riiklik Ülikool, prof. Gustav Ernesaks ja «Rahva Hääle» toimetus.

Mittestatsionaarsetele üliõpilastele

Mittestatsionaarsetel üliõpilastel tuleb suurel määral kirjandusega iseseisvalt töötada. Seepärast peavad nad eriti hästi orienteeruma raamatukogude kasutamise võimalustes, mitmesugustes teatmikes ja bibliograafilistes väljaannetes. Kogemused on aga näidanud, et kaugõppeüliõpilastel esineb siin raskusi. Missugune on TRÜ Teadusliku Raamatukogu ja õpperaamatukogu kasutamise kord ja võimalused? Kuidas saab raamatuid laenata Tartus ja ka oma alalises elukohas? Kust ja kuidas leida eksameiks, kursuse- ja kontrolltöödeks vajalikku kirjandust? Nende küsimuste selgitamiseks korraldab TRÜ Teaduslik Raamatukogu konsultatsioone kõikide kursuste üliõpilasgruppidele. Konsultatsioonideks tuleb moodustada grupid suurusega 2—15 inimest ja leppida kokku aja suhtes I kursusel Teadusliku Raamatukogu kantseleis (tel. 41-20/87), vanemate kursuste üliõpilastel bibliograafiaosakonnas (tel. 41-20/86).

Teadusliku Raamatukogu bibliograafiaosakonnas on võimalik saada ka individuaalset konsultatsiooni esmaspäevast reedeni kella 8—20-ni ja laupäeviti kella 8—14-ni.

A. HIIR,
TRÜ Teadusliku Raamatukogu direktor

ENSV oftalmoloogide konverents

Hiljuti toimus Tartus III ENSV vabariiklik oftalmoloogide teaduslik-praktiline konverents, millest võttis osa 35 silmaarsti kogu vabariigist. Kahe päeva jooksul kuulati ära 18 ettekannet ja sõnavõttu, tutvuti huvitavate haigusjuhtudega.

Konverentsi avas ENSV peaoftalmoloog meditsiiniteaduste kandidaat J. Kropmann, kes andis ülevaate oftalmoloogilisest abist vabariigis.

A. Taumi ettekandes «Viiruslikest neurogeensetest silmahaigustest» osutati sarvkesta epiteeli intravitaalse värvimise tähtsusele violetse püaktaniini, fluorestsiini ja kollargooli lahuga.

J. Kropmanni ja V. Tootsi töös «Antiretikulaarne tsütotoksiline seerum sarvkesta haiguste ravis» näidati, et akad. A. A. Bogomoletsi seerumil on kliinilist väärtust.

Teoreetiline ja praktiline väärtus on J. Kropmanni ettekandeil, milledest ühes käsitleti binokulaarse nägemise patoloogilist füsioloogiat kõõrsilmsuse puhul ja teises metastaatilise silmatuberkuloosi patogeneesi ja ravi, kusjuures esitati ka uus tuberkuloossete silmahaiguste klassifikatsioon.

E. Rooks oma ühes ettekandes näitas antiglaukomatoosse operatsiooni — iridenkleisi — efektiivsust Tartu Vabariikliku Kliinilise Haigla silmaosakonna andmeil 1958.—1959. a.

Oma teises ettekandes käsitles E. Rooks Lõuna-Eesti elanikkonna haigestumist silmahaigustesse Tartu Vabariikliku Kliinilise Haigla silmaosakonna polikliinilise vastuvõtu andmeil (1956.—1957. aastal).

Õ. Kaik ja L. Kaasik analüüsisid oma ettekandes Tartu linna koolide õppetöökodades esinevaid puudusi tööpinkide asetuse, valgustuse, sanitaarsete ja hügieeniliste nõuete ja silma kaitsevahendite osas.

F. Tšernova andis ülevaate oftalmoloogilise abi organisatsioonist Kohtla-Järves.

I. Trofimova peatus oma ettekandes silmahaigustest tingitud invaliidsuse põhjustel Tallinna linnas, Harju, Rapla ja Keila rajoonis 1958. a., kusjuures kõige rohkem invaliidsust põhjustanud haiguseks on osutunud lühinägelikkus, siis silmatraumatism ja harvemini teised haigused.

E. Karu käsitles oma ettekandes uue ravimi intermediini toimet mõningate silmapõhja haiguste puhul.

TRÜ oftalmoloogiakateeder esines 6 ettekandega.

V. Savi, L. Schotteri ja Õ. Mandeli ettekandes käsitleti kortisooni ravitoimet mitmesuguste silmahaiguste puhul Tartu Vabariikliku Kliinilise Haigla silmaosakonnas 1957.—1959. a., kusjuures näidati kortisooni lokaalse ravi tõhusust paljude põletikuliste ja allergiliste silmahaiguste puhul.

L. Schotter esitas kaks uut operatiivset meetodit, ühe — sekundaarsete kataraktide ravimiseks — ja teise — spastilise entroopiumi raviks. Kliiniliste kogemuste järgi osutusid mõlemad meetodid väga efektiivseteks.

Huvi pakkus L. Schotteri ja A. Gerassimova ettekanne Tartu Vabariikliku Kliinilise Haigla silmaosakonnas teostatud sarvkesta siirdistutamise operatsioonide tulemuste kohta.

L. Schotter esines veel kahe ettekandega, milles käsitles magnetismi probleeme oftalmokirurgias ja esitas vastavate instrumentide uusi modifikatsioone.

Konverentsil demonstreeriti (L. Schotter) ka haigeid, kellel olid teostatud plastilised operatsioonid.

H. ANDRE

Ülikooli rahvamalev

NLKP XXI kongress määras kindlaks kursi, et mõningad riigiorganite funktsioonid lähevad üle ühiskondlikele organisatsioonidele. Üheks selliseks organisatsiooniks on avaliku korra kaitsmise vabatahtlik rahvamalev.

Meie ülikoolis on loodud rahvamaleva üksused, kuhu kuuluvad üliõpilased ja õppejõud. Selle tööga tehti algust käesoleva aasta kevadel, kui TRÜ parteibüroo moodustas oma istungil TRÜ rahvamaleva initsiatiivgrupi. Pärast seda moodustasid teaduskondade parteibürood teaduskondades oma initsiatiivgrupid (3—5 liiget), kes hakkasid looma teaduskondades rahvamaleva üksusi. Tunduvat abi osutasid selles töös mõnede teaduskondade (Õigusteaduskond, Matemaatika-Loodusteaduskond, kehakultuuriosakond) komsomoliorganisatsioonid.

Käesoleva õppeaasta algul kuulas TRÜ parteibüroo oma istungil TRÜ rahvamaleva initsiatiivgrupi informatsiooni ja püstitas tema tegevuses uued ülesanded.

Praegu on organiseerimistöö niikaugel, et ülikoolis kuulub rahvamalevasse umbes 250 üliõpilast ja õppejõudu. Lähemal ajal tõuseb see arv ligemale 500-ni. Et seda arvu pole veel saavutatud, on tingitud sellest, et Tartu linna rahvamaleva staabil puuduvad praegu malevlaste tõendid ja märgid.

Meie rahvamalev on juba täitnud ka ühiskondliku korra kaitsja funktsioone. TRÜ rahvamalevale on usaldatud linna staabi poolt kindel piirkond avaliku korra kaitsmiseks. Selleks piirkonnaks on kogu linna keskosa.

Oma piirkonnas oleme organiseerinud 3—5-liikmelisi patrulle laupäevadel, pühapäevadel ja riiklike pühade ajal. Peale selle olid Õigusteaduskonna IV ja V kursuse üliõpilased septembrikuul, kui teised üliõpilased olid kolhoose abistamas, linnas patrullideks. Kehakultuuriosakonna rahvamalev (komandör sm. M. Kutman) on organiseerinud igapäevase korravalve ÜSK-i uisuteel.

Seni on TRÜ rahvamaleva üksustest paremini töötanud Õigusteaduskonna (komandör sm. A. Uustal), Majandusteaduskonna (komandör sm. K. Indre), Ajaloo-Keeleteaduskonna (komandör sm. S. Smirnov) ja Matemaatika-Loodusteaduskonna (komandör sm. Sarapuu) üksused.

Praegu on TRÜ rahvamaleva töös veel üksikuid suuremaid ja väiksemaid lünki, kuid loodame, et neist saame varsti üle, eriti siis, kui komsomoliorganisatsioon oma abi tõhustab. On kindel, et meie kollektiivi rahvamalev täidab oma ülesandeid korralikult.

Peale selle tahaks südamele panna igale rahvamalevlasele (aga ka igale üliõpilasele) et nad igal pool, kus nad ka ei viibiks, aitaksid kaasa avaliku korra kaitsmisele ega tunneks end kõrvaliste isikutena huligaanide ja sotsialistliku seaduslikkuse rikkujate korralekutsumisel.

R. AULING

OLUPILTE KAUGÕPPIJAIST

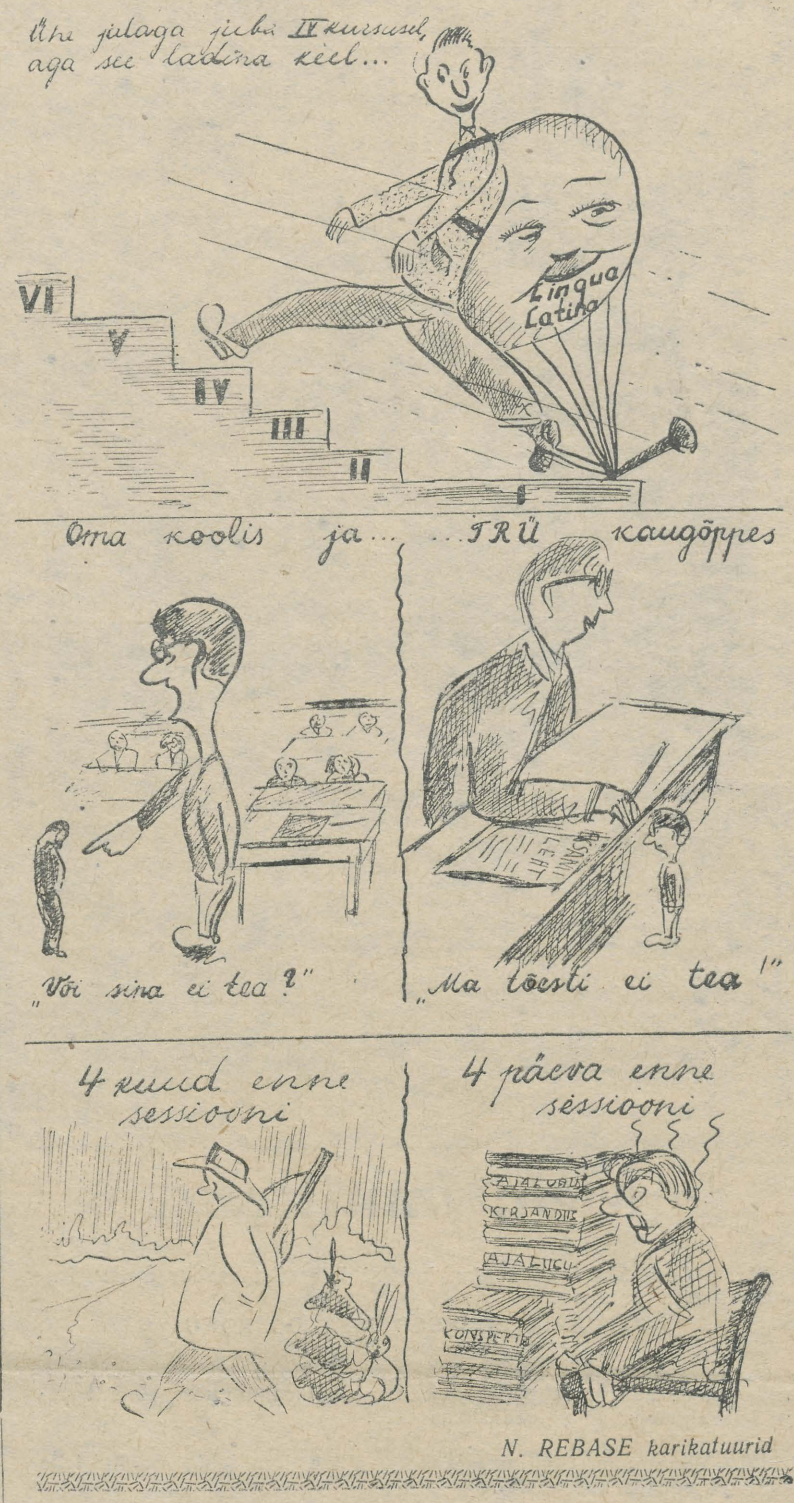

N. REBASE karikatuurid

ALGASID EKSAMID

3. jaanuaril algas ülikoolis eksamisessioon. Eksamitules on olnud juba võõrkeelte osakonna esimese kursuse, Õigusteaduskonna kolmanda kursuse, ravi- ja stomatoloogiaosakonna ning eesti keele osakonna teise kursuse üliõpilased.

Senised tulemused on olnud head, kuigi õppematerjali kordamiseks ei jäänud palju aega.

Ainsad, kellel pole praegu eksameid, on Õigusteaduskonna vanemad kursused, kes viibivad pikemaajalisel praktikal üle vabariigi.

V. LÄÄN

Meie silmad

Tulge ülikooli peahoonest mööda õhtul, kui aknad on valgustatud. Suunake pilk neljanda ja kolmanda auditooriumi akendele. Milline kontrast!

Neljas on üks vähestest hästi valgustatud auditooriumidest. Seegi sai endale uued päevavalguslambid pärast tervete eluviiside nädalat, millest on möödunud üle kahe kuu. Algus oli hea, kuid kuhu on jäänud edaspidised sammud? Sõnadest on vähe, kui neile ei järgne tegusid!

Neljanda auditooriumi valgustuse järgi peab nüüd otsustama, et see on normaalne lugemiseks ja kirjutamiseks. On arusaadav, et pole ehk võimalik muretseda päevavalguslampe suurel hulgal. See ei olegi tähtis. Vajalik on, et kõik auditooriumid oleksid valgustatud vastavalt silmade tervishoiule. Näiteks on peahoone auditoorium nr. 49 üks halvemini valgustatud ruume, hoolimata kümnest lambist lae all.

Üliõpilaste töö põhilise osa moodustavad lugemine ja kirjutamine. Eksamisessioon lisandab veelgi koormust silmadele. Seepärast on väga oluline, et kõik ruumid, mis on ette nähtud õppimiseks, oleksid hästi valgustatud. Ses suhtes on veel pretensioone Ajaloo-Keeleteaduskonna raamatukogule, kus enamiku laudade kohal ripub üks (mitteküllaldane!) lamp, mis peab valgustama kuut (!) lugemiskohta.

Üliõpilaste nimel, kes tahavad oma ainsat silmapaari säästa, esitan ühe palve arstidele, et viimased juhiksid rohkem tähelepanu silmade tervishoiule ja kehtestaksid oma kaaluva sõna; teise palve ülikooli majandusmeestele, et nad hoolitseksid normaalse valgustuse eest; kolmanda üliõpilastele, kes veel ei hinda oma silmade väärtust. Säästke oma noori silmi, sest neid läheb vaja ka edaspidi!

See on seni lahendamata küsimuse järjekordne meeldetuletamine ja ühtlasi üliõpilase uue aasta soov.

Ü. ÕPILANE

MÕNI

Meie ülikooli noorte hulgas on paljugi raamatusõpru, kes peavad lugu headest teostest ning kogud neid. Nii mõnelgi on riiulil üsna suur kogu omaalast kirjandust ning ilukirjanduslikke ning kunsti käsitlevaid teoseid. Mõni noor raamatusõber on tulnud vaatama allakirjutanul olevat kogu. Et tolles kogus on 17. ja 18. sajandi teoseid ja üks heebreakeelne raamat isegi 16. sajandist, on noored korduvalt ohanud, miks nad pole olnud vanemad ja võinud raamatuid hankida juba enne sõda, sest siis olevat olnud üht-teist saada. Kõik vana ja haruldane olevat hävinud sõjamöllus. Meeleolu on langenud seda enam, kui on nähtud eesti kirjanduse rariteete. Kõigile noortele julgustuseks ning innustuseks võib aga veenvalt öelda, et väärtuslikke vanu raamatuid võib siiski leida praegugi, kui olla pidevalt nende jälil. Sõda on küll hävitanud suuremaid ja väiksemaid erakogusid, kuid Tartu linnaski on veel selliseid aardeid, mis võivad üllatada iga bibliofiiligi.

Vanakraamiturg ja laat on kohad, kuhu tuleb müügile igasugust kirjanduslikku prahti, kuid sealt leiab vahetevahel ometi suurigi haruldusi. Allakirjutanu ees laual on väike kulunud kaante ja servadega raamat, 1683. aastal Turus ilmunud Henricus Florinuse ladina-rootsi-soome mõistealane sõnaraamat «Nomenclatura Rerum brevissima Latino—Sveco—Finnonica». See soome kirjakeele sõnavara kujunemise seisukohalt väga oluline 148-leheküljeline sõnaraamat on kunagi kuulunud koolipoisile Christian Steenile, kes on mitmele leheküljele kirjutanud oma nime. Eesti NSV raamatukogudes puudub see teos. Allakirjutanu sai ta 1949. aastal «täikalt» 15 rubla eest. Laual on teinegi vanakraamiturult hangitud rariteet, 1728. aastal Budyšinis (Bautzenis) ilmunud esimene sorbikeelne piiblitõlge «Biblia, To ja Zyle Szwjate Piszmo Stareho a Noweho Sakona». Raamatu üks eksemplar on olemas ka TRÜ Teaduslikus Raamatukogus. Seda pole aga olemas sorbide ehk luužitslaste eneste avalikes raamatukogudes, mis rüüstati saksa fašistide poolt, kui Hitler keelas sorbidel isegi oma keele kõnelemise. Sorbi ja üldse slaavi keelte uurimise seisukohalt on käesolev piiblitõlge suure väärtusega. Vanakraamiturult ostetud eksemplar on kuulunud Raadi mõisa omanikele Liphardtitele, kelle eksliibris on esikaane siseküljel.

SÕNA

Haruldasi teoseid võib saada antikvariaadistki. Mõne aja eest seisis Tartu antikvariaadi riiulil M. Andersen—Nexö «Vallutaja Pelle» 1912. aastal Leipzigis ilmunud saksakeelne tõlge «Pelle der Eroberer», mis ei leidnud kaua aega ostjat. Üsna juhuslikult võttis allakirjutanu selle kätte ja avastas autori enese käega kirjutatud taanikeelse pühenduse «Til Vennerne Hr. Georg Merseburger og Fru med de bedste Önsker for Julen og det nye Aar fra Martin Andersen—Nexö». Pühendus on kirjutatud 20. detsembril 1912. Nüüd on see «Vallutaja Pelle» tõlge allakirjutanu harulduste hulgas. Pärastsõjaaegsest antikvariaadist on saadud 1795. a. Moskvas ilmunud vene muinasjuttude kogumik «Старая погудка на новый лад, или полное собрание древних простонародных сказок. Издана для любителей оных Иждевением Москов. купца Иван. Иванова». Antikvariaadist on saadud ka Helsingi Ülikooli professori Otto Donneri ülevaade soome-ugri keelte uurimise ajaloost, milles on autori pühendus Fr. R. Kretzwaldile, ja mõnigi teine hea või haruldane raamat.

Antikvariaadist saagirohkemad on vahest vanakeste raamatukogud või õigemini raamatuhunnikud. Mõne aasta eest suri Tartus vanalätlanna Zūle, kelle isa oli hankinud süstemaatiliselt lätikeelset kirjandust. Tütar tundis vähe huvi raamatute vastu, kuid säilitas siiski suures kastis isast jäänud bibliooteeki ligemale 50 aasta jooksul, kuni see sattus allakirjutanu silma ette. Kastis oli mitusada head

raamatutest

raamatut, millest Baltica osa läks kingina Kirjandusmuuseumile, Lettica aga püsis allakirjutanu kogus. Selle Lettica hulgas on teoseid, mida pole Läti NSV raamatukogudes ja millest meie ülikooli kino- ja fotokabinetis on lastud teha fotokoopiaid läti filoloogidele ja pedagoogidele. Kastis olid sellisedki väärtuslikud teosed, nagu 1789. a. Miitavis trükitud G. Fr. Stenderi kaheköiteline «Lettisches Lexikon» ja 1844. a. samas linnas ilmunud G. F. Buettneri läti rahvalaulude kogumik «Latviešu laužu dziesmas un zinges». Ühel teisel vanakesel oli vaid paar raamatut, kuid nende hulgas oli Fr. R. Kreutzwaldi «Rahunurme Lillede» mõlemad osad (1871 ja 1875).

Häid raamatuid on saadud ka väljastpoolt Tartut. Alles äsja hangiti Riias antikvariaadist 20 rubla eest haruldane teos, 1738. aastal Stokholmis avaldatud «Teutsch—Schwedisches Und Schwedisch—Teutsches Dictionarium», milles on tähelepandavaid sissekirjutisi. Üheks sissekirjutiseks on Rootsi kuningas Gustav III vastu organiseerunud ülestõusjate nimistu eesotsas kapten J. J. Anckerströmiga, kelle kuul 1792. aastal kuninga tabaski. Mitmed vanad eestikeelsed raamatud on tulnud esile maal lakkadest ja aidanurkadest. Nende hulgas on olnud üsna haruldasigi 18. ja 19. sajandi väljaandeid. Juhuslike raamatumüüjate käest on viimastel aastatel saadud Ed. Vilde, Juhan Liivi, A. Haava, Fr. Tuglase ja teiste eesti kirjanike teoste esiktrükke. Tartus on tulnud avalikkuse ette ka haruldasi leedu-, poola-, armeenia- ja ingliskeelseid raamatuid. Tartu täikalt» saadud armeenia ajakirja «Ararat» täielik komplekt sai mullu siin olnud H. Abovjani uurijale A. Akopjanile üllatuslikuks suveniiriks.

Sihikindel oma raamatukogu täiendamine ning kõikide võimaluste ärakasutamine võib nüüdki unarusest ning hävimisest tuua päevavalgele suurigi rariteete ning igaühele tema alal otse vajalikku.

Prof. P. ARISTE

Nii võeti vastu uut aastat

Kus käisime, mida nägime

NÄÄRIÖÖL

Kui meie fotokorrespondendid nääriballile jõudsid, oli ülikooli kammerorkester juba õige mitu viisi jõudnud mängida (all paremal). Ülal paremal aga näete üht tühja ruumi. See oli «põrgu», kust tookord küll ilma vähemagi vaevata «taevasse» pääses. Et teid tühjade tooliridade vaatlemisega mitte vaevata, võite selle asemel pilgu kõrvalruumi heita «Kas näkkab?» — sellele küsimusele püüavad teiste hulgas vastust leida ka need kaks noormeest. Kuid loosiõnn ei naerata alati: tühi oli... (ülal keskel).

Vahepeal on kohale jõudnud ka näärivana. Midagi on tal öelda klubi juhatajale Avo Vainule (all vasakul). Ja muidugi peab ta lugu ka vanasõnast «Kuidas töö (all keskel), nõnda palk (vasakul keskel)». «Tähelepanu! Algab...» (keskel). Ja ühtki balli pole vist ilma tantsuta olnud (ülal vasakul).

A. KALDMA, E. SAKI ja A. TERASKI fotod ning V. REBASE tekst ja montaaž.

AULAS BALLIL

PROLOOG

Vaikne ja soe nääriõhtu. Endamisi aru pidades möödusin peahoone sammastest, kui kuulsin end hüütavat:

«Toomas! Lähme ballile!»

«Kutset pole,» vastasin.

«Maret sõitis koju. Kutse jäi vabaks.»

«Läki!» laususin rõõmsalt.

Ballil

Meid võtavad vastu tervitusloosung ja kaks saatanlikku kuju (alati on põrguvürstid esimesed korralike inimeste teel. Kuid ma ei pane seda pahaks, sest nad on lõbusad sellid).

Väikesed siilid ja oravad juhatavad meid üles teisele korrusele. Kangastega kaunistatud saal ja värvilistes tuledes kuusk juba ootavad külalisi. Samm paremale ja olemegi loteriiruumis, kus õhk juba nüüd, enne loterii algust, on tulvil pinevust tekitavatest Fortuuna närvikiududest. Seisatume. Paari sammu kaugusel meist avaneb hämar põrgusuu. Paganate peretoa tagaseinas näeme ust, mille kohale on kirjutatud: «Taevas». (Ah siis ainult läbi põrgu pääseb taevasse!) Kuid jäägu nad pealegi esialgu.

Saali kogunenud kannatamatult ootavate külaliste ette astub meie väike piduperenaine Mari Viiding ja nimetab oma avasõnas nääriõhtut kokkuvõtteks aasta 364 õhtust. Veelgi enam — nääriõhtu on samal ajal ka sissejuhatuseks järgnevatele õhtutele saabuval aastal.

Ja ilusa alguse ballile teeb meie nooruke kammerorkester Toivo Luhatsi juhatusel. Kaunina ja puhtana elustuvad killukesed Mozarti, Sibeliuse ja Boccherini loomingust.

Kuid meid kihutab uudishimu ja juba seisame taas loteriiruumis, kus käib elav sagimine: igaüks tahab võita šampusepudelit või vähemalt triikrauda. Aga õnnelikena tunnevad end ka need, kes pidid küll ilma jääma suurvõitudest, kuid said siiski kas sõrmkübara, küünlajala või luti. Ent kui palju pettumust väljendavad kümned pikaks veninud näod, mis kummarduvad tühjade looside kohale.

NÄÄRIVANA TULEB!

Külaliste tihe poolsõõr piirab näärivana saali poolt. Ümberringi sumiseb kõik. On näha, kuidas vana võtab kotist pakke ja räägib midagi, siis hüüab justkui kedagi. Piduperenaine peab kõike kordama oma selge tugeva häälega, kuid aeg-ajalt peab temagi mikrofoni juurde astuma, et kutsuda kingitusi vastu võtma kas siis tantsijaid või lauljaid, orkestri juhti või klubi juhatajat.

Juba seab näärivana end lahkuma. Ja vitsakimpu ei kasutanudki? Mitte ei näe, kas tal seda üldse ongi.

Orkester hakkab mängima tantsuviise. Veel viimased tuurid aastal 1959.

Head uut aastat!

Seltskond laguneb laiali, kiirustatakse tervitama sõpru ja tuttavaid saabunud uue aasta puhul.

EPILOOG

Ligi tund möödus õnnitluste tähe all. Ja vast siis hakkas tants õiget hoogu võtma. Veel tundpoolteist hiljem, kui jalgades tasast surinat tundsin, võtsin nõuks pisut puhata. Läksin ja istusin põrgukambri külma kolde kõrvale ning poolkogemata hakkasin mõtteid mõlgutama (küll vist vanatühja vahendusel). Kas muidu oleks mul tulnud pähe hakata arutama, miks need suured «Põrgu» ja «Taeva» valdused pidid kogu õhtu tühjad seisma, kuna rahvas, jalutanud sealt kord läbi, küsis vaid: «Ei tea, millal põrgukatel keema pannakse?» ja siirdus siis alla puhvetisse tuju tõstma.

Ah tüütuid mõtteid! Kuid siiski, kui igaüks teeks pisut, oleks ju palju vähem neid, kes tunneksid end külalistena, aga külalisõhkkond on ääretult külm.

A. KIRSS

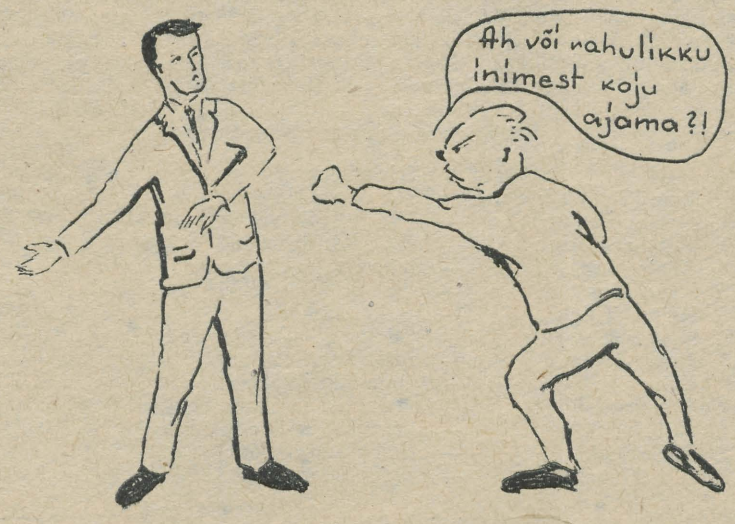

VASTUSEID

TRÜ klubi kohvikus toimus vana aasta õhtul mõistatuste võistlus. Allpool väljavõtteid vaimukuse eest I preemiaga autasutatud ajaloolaste laudkonna vastustest.

1. Särk all, ihu peal, pea kohal päike.
(Päevitav tudeng)
(Õige vastus: küünal)

* * *

2. Ühel tammel kaksteist haru, igas harus neli pesa, igas pesas seitse muna,
igal munal ise nimi.
(Rongaisa ühes oma vallaslastega)
(Õige vastus: aasta)

* * *

3. Neli jalga ja kõigist kiirem.
(Purjus üliõpilane põgenemas rahvamalevlaste eest)
(Õige vastus: Laika)

* * *

4. Punane pullike, jõhvist lõake.
(Suitsupits daami värvitud huulte vahel)
(Õige vastus: jõhvikas)

JUHTUS KA SEDA

IV kursuse ajaloolane Vello Lõugas kasutas nääriballil oma julguse tõstmiseks ohtralt veini ja valas oma vallandatud energia rusikate kaasabil kursuskaaslasele M. Värimäele, kes tuli teda korrale kutsuma. (Vasakul.)

* * *

Oma «mina» püüdis märjukese mõjul maksma panna ka raviosakonna VI kursuse üliõpilane Kalju Kenk, kes arvas aastavahetusel palju rohkem lubatud olevat kui muidu.

«Aulas ei ole sobiv suitsetada!»

«Sa vaata enne mehele otsa, siis tule rääkima!»

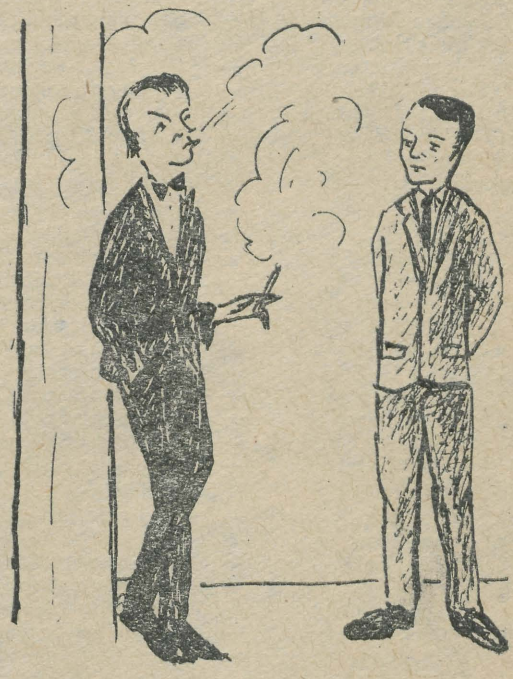

SOOVE UUEL AASTAL

KEEMIKUTE SOOVID UUEKS AASTAKS

ESIMENE KURSUS SOOVIB:

1) suuremal hulgal gaasimaske laboris töötamiseks;
2) purunemiskindlaid katseklaase või suuremas koguses purunevaid;
3) mõne haiglase vanaema võimalike puudumiste jaoks.

TEINE KURSUS SOOVIB:

1) tefloonist kitleid;
2) tarkade raamatut ja selgeltnägemise aparaati analüütika jaoks;
3) nööbiõmblemise masinat koos täiusliku nööpide kollektsiooniga meie noormeestele.

KOLMAS KURSUS SOOVIB, ET ÜUEL AASTAL:

1) orgaaniline süntees ei oleks sodilüütika;
2) teise kursuse noormehed muutuksid viisakamaks.

Kolmanda kursuse näitsikud sooviksid tutvuda 23—28 a. vanuste kogemusteta, aga vähemalt saksa, inglise ja prantsuse keelt valdavate meesüliõpilastega.

NELJAS KURSUS SOOVIB:

1) et saaks ülikoolilt kitleid;
2) et stipendiumi äravõtmisega ei rikutaks vabatahtlikkuse printsiipi;
3) et järeltulevatel põlvedel oleks võimalik saada trükitud loengukonspekte kolloidkeemias;
4) et õppetöö ei segaks ühiskondlikku tööd.

VIIENDA KURSUSE JA ÕPPEJÕUDUDE

ühiseks sooviks on, et mõningad isikud ei peaks puhtust ainult ministri pärast.

LABORATOORIUMI NR. 74 RAHVAS SOOVIB:

1) et uuel aastal soojavee kraani ka soe vesi muretsetaks;
2) et destilleeritud vee puudumise pärast ei tuleks katkestada tööd.

LABORATOORIUMI NR. 73 RAHVAS SOOVIB:

1) et uuel aastal oleks meil võimalik elektrilampe süüdata ja kustutada kontaktide abil.

(Seinalehest «KEEMIK»)

★ ★ ★

Kui meie toimetuse esindaja pöördus Matemaatika-Loodusteaduskonna prodekaani sm. L. Tiigi poole küsimusega: «Mida ootavad alanud uuelt aastalt Matemaatika-Loodusteaduskonna üliõpilased ja õppejõud», siis sai ta vastuseks:

«Kvistentali, Peedu ja Tiigi ühiselamute üliõpilased ootavad seda tähtpäeva, millal uus ühiselamu peab valmis saama.

Teaduskonna õppejõud ja teaduslikud töötajad ootavad uuelt aastalt korraldust koosolekute arvu ja kestvuse vähendamise kohta.

Dekanaat ja õppejõud ootavad uuel aastal pikisilmi sellise üliõpilaste liigi väljailmumist, kes jõuaks loengukursuste läbitöötamisega valmis enne eksamisessiooni ja sooritaks eksamid ennetähtaegselt. Samal ajal muidugi ootame praegu veel eksisteerivate «võlgnike» seisuse kadumist.

Oleks uuele aastale veel soov, et jõuaks koos temaga kätte ka aeg, millal passiealised üliõpilased hakkaksid läbi saama ilma hooldajateta.»

TRÜ kergejõustiku EDETABEL 1959. a.

(Algus meie ajalehes nr. 425.)

3000 m

1.	Bernhard Ommuk	— kehakultuuriosakond	8.57,4
2.	Ants Nurmekivi	— kehakultuuriosakond	8.57,6
3.	Paul Lõoke	— kehakultuuriosakond	8.59,6
4.	Tiit Viitso	— Ajaloo-Keeleteaduskond	9.00,0
5.	Alfred Pisuke	— TRÜ Spordiklubi	9.03,0
6.	Jüri Siimisker	— Arstiteaduskond	9.08,2
7.	Laur Lukin	— kehakultuuriosakond	9.13,0
8.	Toomas Kutsar	— Arstiteaduskond	9.33,9
9.	Heido Meema	— kehakultuuriosakond	9.56,0
10.	Peet Lepik	— Arstiteaduskond	9.59,6

5000 m

1.	Bernhard Ommuk	— kehakultuuriosakond	15.20,4
2.	Tiit Viitso	— Ajaloo-Keeleteaduskond	15.21.2
3.	Paul Lõoke	— kehakultuuriosakond	15.25,2

110 m tõkkejooks

1.	Valdur Laager	— Matemaatika-Loodusteaduskond	15,5
2.	Hans Torim	— TRÜ Spordiklubi	16,0
3.	Vladimir Rogatšov	— kehakultuuriosakond	16,0
4.	Paavo Saare	— Matemaatika-Loodusteaduskond	16,1
5.	Heino Tiik	— Arstiteaduskond	16,6
6.	Jüri Murakas	— kehakultuuriosakond	17,2
7.	Meinhard Kirm	— kehakultuuriosakond	17,3
8.	Eldur Annus	— Arstiteaduskond	17,6
9.	Enn Püttsepp	— Arstiteaduskond	17,9
10.	Mart Kangur	— Matemaatika-Loodusteaduskond	17,9
11.	Peeter Laane	— Arstiteaduskond	17,9

Kõrgushüpe

1.	Toomas Külvet	— kehakultuuriosakond	1.80
2.	Heino Tiik	— Arstiteaduskond	1.80
3.	Feodor Savihhin	— Matemaatika-Loodusteaduskond	1.80
4.	Eldur Eedla	— kehakultuuriosakond	1.75
5.	Leo Repponen	— kehakultuuriosakond	1.75
6.	Juhan Unger	— TRÜ Spordiklubi	1.75
7.	Tõnis Värva	— Majandusteaduskond	1.70
8.	Mart Kangur	— Matemaatika-Loodusteaduskond	1.70
9.	Enno Akkel	— kehakultuuriosakond	1.70
10.	Tõnis Lepiku	— Matemaatika-Loodusteaduskond	1.70
11.	Viktor Palm	— TRÜ Spordiklubi	1.70
12.	Paavo Saare	— Matemaatika-Loodusteaduskond	1.70
13.	Tiit, Aru	— kehakultuuriosakond	1.70

Kaugushüpe

1.	Heino Tiik	— Arstiteaduskond	7.13
2.	Enno Akkel	— kehakultuuriosakond	6.98
3.	Paavo Kivine	— Ajaloo-Keeleteaduskond	6.80
4.	Toivo Ilves	— kehakultuuriosakond	6.68
5.	Jüri Murakas	— kehakultuuriosakond	6.52
6.	Toomas Merila	— kehakultuuriosakond	6.31
7.	Viktor Kuik	— kehakultuuriosakond	6.23
8.	Ants Soosaar	— kehakultuuriosakond	6.21
9.	Paavo Saare	— Matemaatika-Loodusteaduskond	6.18
10.	Meinhard Kirm	— kehakultuuriosakond	6.10
11.	Hillar Kala	— Majandusteaduskond	6.10

Kolmikhüpe

1.	Enno Akkel	— kehakultuuriosakond	14.46
2.	Toivo Ilves	— kehakultuuriosakond	14.09
3.	Hillar Kala	— Majandusteaduskond	13.78
4.	Viktor Kuik	— kehakultuuriosakond	13.30
5.	Paavo Saare	— Matemaatika-Loodusteaduskond	13.04
6.	Feodor Savihhin	— Matemaatika-Loodusteaduskond	12.84
7.	Tõnu Alasi	— kehakultuuriosakond	12.75
8.	Rein Avarmaa	— Matemaatika-Loodusteaduskond	12.12
9.	Mart Paama	— kehakultuuriosakond	11.96

Teivashüpe

1.	Jaan Timmusk	— TRÜ Spordiklubi	4.10
2.	Martin Kutman	— TRÜ Spordiklubi	4.00
3.	Meinhard Kirm	— kehakultuuriosakond	3.70
4.	Tõnis Lepiku	— Matemaatika-Loodusteaduskond	3.60
5.	Kuno Tasmuth	— kehakultuuriosakond	3.50
6.	Heino Tiik	— Arstiteaduskond	3.50
7.	Feodor Savihhin	— Matemaatika-Loodusteaduskond	3.40
8.	Toivo Ilves	— kehakultuuriosakond	3.40
9.	Eldur Eedla	— kehakultuuriosakond	3.30
10.	Toomas Külvet	— kehakultuuriosakond	3.20
11.	Jüri Kukk	— Matemaatika-Loodusteaduskond	3.20
12.	Tõnis Lukk	— kehakultuuriosakond	3.20
13.	Jüri Murakas	— kehakultuuriosakond	3.20

(Järgneb.)

KEHAKULTUUR JA SPORT

Sõna saab...

TRÜ SPORDIKLUBI ESIMEES sm. H. HUIMERIND

1959. aasta oli TRÜ sportlastele edukas. Võitsime Eesti NSV üliõpilaste I spartakiaadi. Kevadtalvel läbiviidud talispordimängudest osavõtt oli elav. Selles sarjas võitsime Tartu linna kehakultuurikollektiivide hulgas esikoha. Talispordimängude läbiviimisel abistas meid ka ülikooli komsomoliorganisatsioon. Tahaks loota, et algaval aastal komsomoliorganisatsioon ning kommunistlikud noored löövad aktiivselt kaasa mitte ainult võistlustel, vaid ka süstemaatilise sporditegevuse süvendamisel. Uuel aastal toimuvad ülikoolis võistlused mitte enam teaduskondade, vaid osakondade vahel. Uusi kollektiive tahaks löögivalmina näha juba peatselt algavail 1960. aasta talispordimängudel.

Võimlejate esinemine

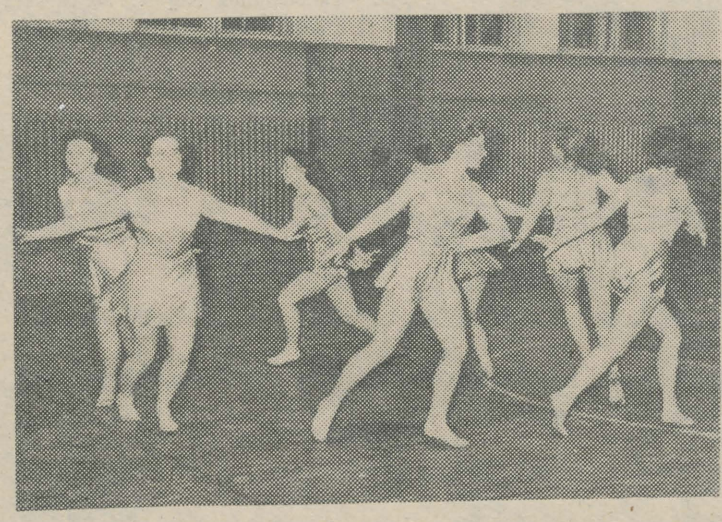

27. detsembril toimus V. Kingissepa tn. suures võimlas TRÜ naistevõimlemise osakonna esinemisõhtu, millest võttis osa 183 üliõpilast.

Kava esimeses osas esinesid osakonna õppegrupid kujundliikumiste kombinatsioonidega, mis koosnesid põhiliselt kõnni, jooksu, hüplemiste, hüpete ja ümberrivistumiste mitmesugustest vormidest. Peab ütlema, et seda, mida osakond on eesmärgiks võtnud, veel täielikult ei saavutatud. Ühelt poolt on seda takistanud möödunud semestri kitsad töötingimused, teiselt poolt üliõpilasperes veel mitte vajalikul määral kujunenud arusaamine püstitatud eesmärkidest. Ka osakonna õppejõududel tuleks senisest rohkem tähelepanu pöörata eeskujuliku liikumiskooli väljakujundamisele oma töös.

Tundub, et paljud meie üliõpilased ei hinda veel õigesti eeskujuliku rühi esteetilist ja hügieenilist tähtsust. Rõivastudes maitsekalt unustatakse sageli kui ebaesteetiliselt võib mõjuda halb ja lohakas hoiak. Määrav on siin kahtlemata harjumus, kuna meie koolide kehalise kasvatuse tundides pole nimetatud probleemile peaaegu üldse tähelepanu osutatud. Meie elu rütmi ja tempoga sobivad aga ühte ainult rühikad ja reipad noored.

Kava teine osa koosnes rühmesinemisest mitmesuguste kunstilise võimlemise vahenditega, mis oma kompositsioonilt ja esitamisvormilt jätsid hea mulje.

Õhtu esinemisprogrammi oli lülitatud ka kunstilise võimlemise võistlused I spordijärgu taotlemiseks. I spordijärgu nõuded täitsid A. Kiviste (kehakultuuriosakonna I k.), E. Ehrlich (Matemaatika-Loodusteaduskonna V k.) ja L. Leesment (Ajaloo-Keeleteaduskonna IV k.).

Üheks arvestuslikuks nõudeks käesoleval semestril oli rippes nurktõsted ette ja eesttoenglamangus käte kõverdamine ja sirutamine, mis semestri lõpul viidi läbi rühmadevahelise võistlusena.

Esinemisõhtu lõpudefileel autasustas ÜSK Spordiklubi I järgu diplomiga võitjat õppegruppi, kuhu kuulusid Arstiteaduskonna ja Matemaatika-Loodusteaduskonna II kursuse üliõpilased (rühmavanem R. Kriisk).

Individuaalselt tuli esikohale S. Pärn (raviosakonna IV kursus).

Naistevõimlemise osakonna VTK mitmevõistluse võitis M. Künnis (raviosakonna I kursus).

Hea edasijõudmise ning eeskujuliku ja hoolsa suhtumise eest õppetöösse autasustas ÜSK Spordiklubi ilukirjanduslike teostega rida üliõpilasi, kelledest tuleks eriti esile tõsta Lilija Leesmenti meeldiva esinemiskava koostamise eest.

H. TIDRIKSAAR

Uuel aastal uued tujud

Käesoleva aasta esimeseks tujuks on saada meesõppejõude võimlema. Kuigi see mõte võib tunduda naljakana ning väärituna, on seni seitse õppejõudu sm. U.Sahva juhtimisel loonud võimlejate rühma, kus tegeldakse igal esmaspäeval ja reedel kl. 21—23 kehakultuuriga.

Arusaamatuste vältimiseks olgu öeldud, et võimlejate rühma kuuluvate õppejõudude suhtes pole üliõpilaste ega ülikooli juhtkonna poolt rakendatud mingisuguseid depressioone. Vajaduse korral võib esineda inkognito. Seni on ülekaalus Ajaloo-Keeleteaduskond, lubaduse rühmaga liituda on andnud veel sm-d Viiding, Rõõmusooks, Remm, Lepik ja Võhandu.

Tahaks loota, et teiste teaduskondade õppejõud eesotsas arstidega tulevad tõesti võimlemistundi ülikooli staadioni võimlasse (Staadioni tn.) juba täna kl. 21.

O. JÕUD

Karikavõistlused laskespordis

Hiljuti toimusid TRÜ õppejõudude ja teenistujate vahelised karikavõistlused laskespordis. Üldvõitjaks tuli kehakultuuriosakonna võistkond, teiseks jäi administratiiv-majandusosakond, kolmandaks Arstiteaduskond ja neljandaks Ajaloo-Keeleteaduskond. Harjutuses 3×10 lasku väikekaliibrilisest vintpüssist 50 m distantsil sai parima tulemuse Arstiteaduskonna esindaja Maidu Luts (92 silma). Samas harjutuses oli esimene administratiiv-majandusosakonna võistkond 424 silmaga, teine Arstiteaduskonna võistkond 421 silmaga, kolmas Ajaloo-Keeleteaduskonna võistkond 366 silmaga. Neljandaks jäi 343 silmaga kehakultuuriosakond. Harjutuses 3×10 lasku väikekaliibrilisest püstolist 25 m distantsil oli parim Anton Melnik (Arstiteaduskond) 85 silmaga.

Võistkonnad järjestusid: kehakultuuriosakond, Ajaloo-Keeleteaduskond, Arstiteaduskond ja administratiiv-majandusosakond (vastavalt 222, 218, 198 ja 171 silma).

Võistlustel täitsid kolmanda spordijärgu normid sm-d Heino Aunin, Morris Heitelberg, Maidu Luts ja Anton Melnik.

Võistkondi ei suutnud välja panna Matemaatika-Loodusteaduskond, Õigusteaduskond ja Majandusteaduskond. Jääme lootma, et nad kevadistel karikavõistlustel seda siiski teevad. Kahjuks ei olnud üheski võistkonnas naisvõistlejaid.

V. REBANE

TRÜ KINOLEKTOORIUM

8. jaanuaril kl. 19 toimub Vanemuise tn. 46 suures auditooriumis **kohtumine kirjanik Felix Kottaga.** Järgneb värviliste kinofilmide demonstreerimine.

12. jaanuaril demonstreeritakse filme **«Oma silmadega», «Kindel iseloom», «Jutustus seitsme aasta plaanist»** (rahvaharidus).

Toimetaja **J. FELDBACH**

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 181. MB 01021.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 2(429) Reede, 15. jaanuar 1960 XIII aastakäik

UUS ÜHISELAMU ON VALMIS

Juba mõne päeva pärast avanevad uue ühiselamu uksed üliõpilaste-ehitajate majutamiseks.

Seoses uude ühiselamusse asumisega kaasneb suuremaid või väiksemaid ümberpaigutusi ka teistes ühiselamutes. Kastani tn. ja Nõukogude väljaku ühiselamutes tuleb ümberkolimine ette võtta kõigil üliõpilastel. Sama olukorra ees on Viljandi tn. 1 võimlas, Peedul ja Kvistentalis elavad üliõpilased.

Kõige varem alustavad ümberkolimist uude ühiselamusse asuvad üliõpilased. Nendel tuleb kolida 17. jaanuarist kuni 24. jaanuarini. Ülejäänud ühiselamutes elavate üliõpilaste ümberpaigutus tuleb teostada 23., 24. ja 25. jaanuari jooksul. Ümberpaigutus tuleb lõpetada enne talvist õppevaheaega. Sellest nõudest mittekinnipidamine võib kaasa tuua koha kaotamise ühiselamus.

Uude ühiselamusse elama asuvatel üliõpilastel tuleb enne ümberkolimist võtta ELKNÜ TRÜ Komiteest order. Ordereid antakse välja alates 16. jaanuarist.

ELKNÜ TRÜ Komitee

Esimesi vagusid teaduses

Meie ülikooli eesti keele kateeder on neid väheseid kohti vabariigis, kus tegeldakse žurnalistika-alase uurimistööga. Meile on mõnikord ette heidetud, et me selles töölõigus oleme liialt minevikku vaadanud. Õige, ligikaudu kolmveerand diplomitöödest käsitleb eesti ajakirjanduse ajaloo valdkonda kuuluvaid teemasid.

Peab aga ütlema, et selline kallak temaatikas on senini osutunud hädavajalikuks, sest rahvusliku ajakirjanduse ajalugu on meil vähe uuritud ja päris süstemaatilist tööd sel alal peale ülikooli mujal ei tehta (kui välja arvata töölisajakirjanduse uurimisel tehtav töö Tallinnas). Peale eesti keele kateedri on žurnalistika-alaseid diplomitöid kirjutatud veel NSV Liidu ajaloo ja eesti kirjanduse kateedris ja bibliograafia erialal, mis samuti on edasi viinud meie rahvusliku ajakirjanduse tundmist.

Muidugi on selt alalt valminud diplomitööd olnud erineva tasemega, kuid üsnagi palju on üliõpilased suutnud esile tuua ka uut ja huvitavat. Näiteks on meil ühe kompleksse probleemina üles kerkinud üksikute žanride ajaloo uurimine, kus varasemad lõpetajad on saavutanud häid tulemusi. Nii näiteks hakkab meil tänu diplomandide tööle kujunema pilt eesti följetoni arenguloost. Ka tänavused diplomandid A. Vihalem, J. Kangur, E. Anupõld ja O. Kajak jätkavad uurimistööd selles valdkonnas. Oleme vaadelnud ka reisikirjeldust, juhtkirja, kirjanduskriitikat ja teisi žanre nende ajaloolises arengus.

Selle kõrval on praegu ja ka tulevikus vajalik diplomitöödes käsitleda ajakirjanduse sotsiaalseid ja poliitilisi funktsioone, kirjutada monograafiaid üksikute väljaannete ja ajakirjanduse kohta jne.

Kursuse- ja diplomitööde koostamise kõrval on kõik meie üliõpilased osa võtnud kopeerimistöödest, et 1963. aastal välja anda mahukas tekstivalimik eesti varasemast ajakirjandusest.

Kõige selle kõrval saab aasta-aastalt üha suurema tähelepanu osaliseks kaasaegse žurnalistika probleemistik. Möödunud aastal käsitles H. Martins tänapäeva eesti nõukogude ajakirjaniku sõnavara puudusi (eriti trafaretsust), N. Pino vaatles satiiri ja huumorit meie ajalehtedes, tänavustest diplomandidest uurib V. Kallaste juhtkirja.

Peab märkima, et diplomitööde uurimuslik kallak, probleemide iseseisev vaatlemine ja lahendamine, uue avastamise rõõm — see kõik on üliõpilasi väga köitnud ja lõpptulemuseks andnud diplomitööd, mis on äratanud üldist tähelepanu. Meenutatagu näiteks M. Soosaare uurimust Gori kohta.

Reegliks on meil kujunenud see, et diplomitöö kasvab välja neljanda kursuse kursusetööst. Vähemalt kaheaastane töö teema kallal tagab probleemi sügava käsitlemise ulatuslikult kogutud materjali alusel. Sellest ennast igati õigustanud praktikast peame kinni ka edaspidi.

Dots. J. PEEGEL

Nii on kogu ülikoolis

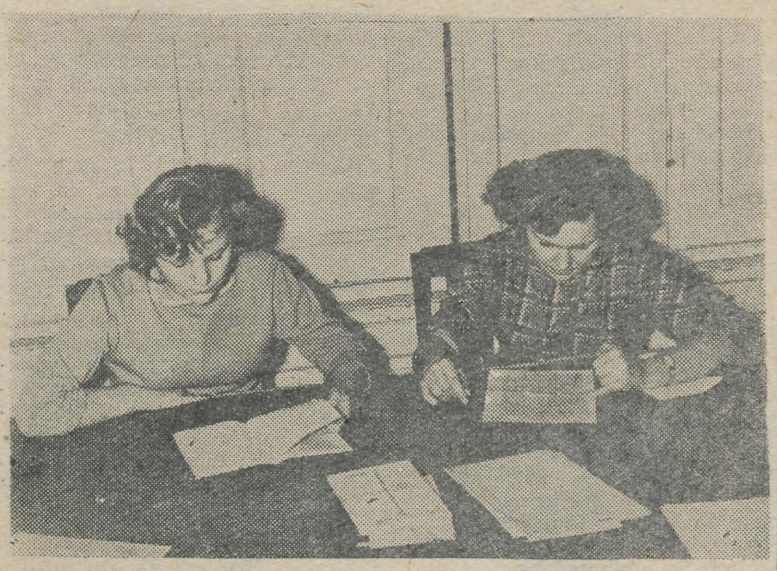

Vene filoloogia osakonna II kursuse üliõpilased Allik ja Kadak eksamitule eelõhtul. *V. KILGI foto*

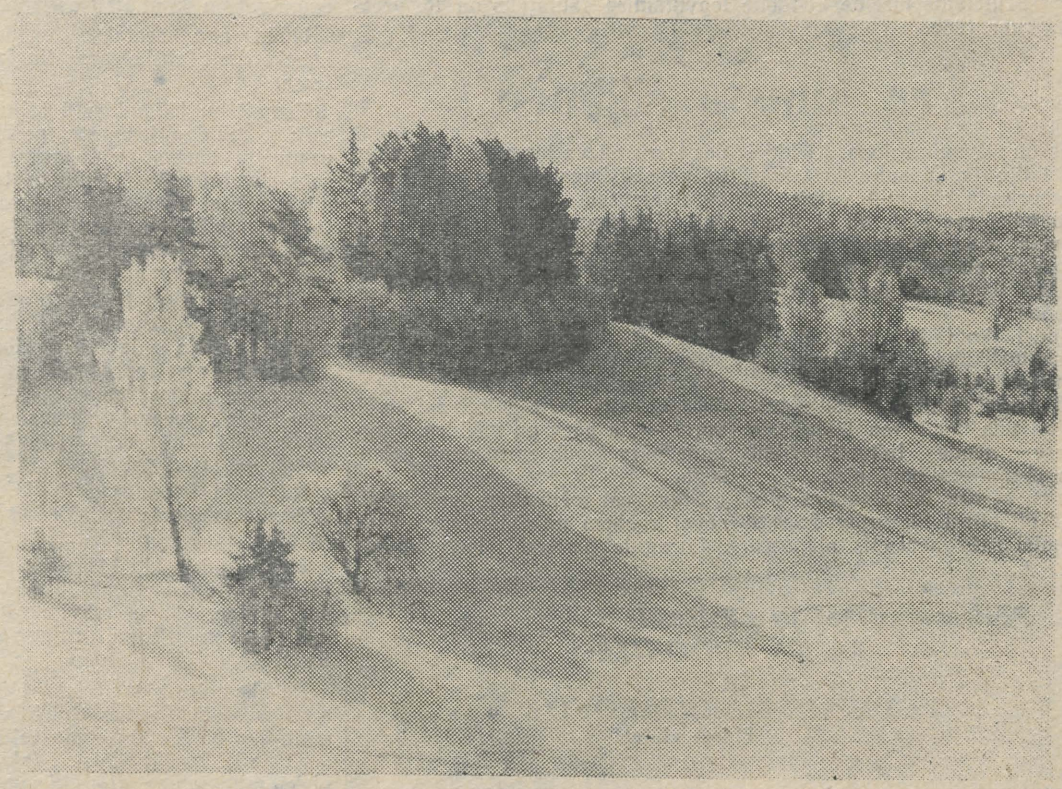

Pildike Lõuna-Eestist. *A. KIVISTIKU foto*

Maitse ja ilutunde kasvatamiseks

Võõrkeelte osakonna IV kursuse üliõpilane M. Mets ja õppejõud L. Turp (paremal) õmblevad hommikumantlit. *L. MATI foto*

Paljud meie üliõpilased lähevad pärast ülikooli lõpetamist tööle õpetajana. Healt pedagoogilt nõutakse, et ta oleks suuteline peale oma eriala-aine õpetamise juhendama mõne ringi tööd, et ta oskaks kujundada seinalehte või valmistada dekoratsioone, kostüüme, sisustada huvitavaid klassiõhtuid jne. Veelgi parem on, kui õpetaja oma aine kõrval suudab edukalt õpetada mõnda teist õppeainet, milleks rajooni koolides võib tulla terav vajadus. Sellistel kaalutlustel võimaldatakse TRÜ-s asjasthuvitatutel lisaspetsiaalsusena õppida kodundust, omandada teadmisi ja oskusi aladelt, mida ka igapäeval on alati tarvis.

Ajakohasel ja moodsal ruumi kujundusel ei ole ainult esteetiline, vaid samal ajal ka eluline tähtsus. Meie noored pedagoogid on ühtlasi ka oma koolide ja kodude sisustajad, kaunistajad. Ei kellegi muu kui just nende käest küsitakse nõu, kuidas kaunistada kooliruume või kuidas on otstarbekohane läbi viia õpilaste abiga ruumide puhastamist ja korrashoidu. Kui selliste probleemidega puutuksid kokku kõik meie üliõpilased, siis vahest ei leiduks neid, kes teevad praegu sisselõikeid ja kritseldusi uutesse ilusatesse laudadesse auditooriumides.

Suurt osa etendab kodundusalases töös nn. maitseküsimus. Esteetiline maitse on muutuv koos vastava ühiskonna muutumise ja arenemisega. Uus tõrjub välja vana, iganenud maitse asendub ajakohasega. Ei saa käega visates mööduda iganenud ja halva maitse avaldustele, öeldes «See on igaühe maitseasi». Tuleb arvestada seda, et kord tekkinud maitse muutub aktiivseks kasvatuslikuks teguriks ja soodustab üldist kultuuritaseme tõusu. Meie noored armastavad rõivastuda moodsalt, ajakohaselt ja see on hea. Kuid halvad on liialdused moega, mille vastu on ainus arstim: rohkem rõhku maitse ja ilutunde kasvatamisele.

Kodunduse kabineti üks töölõik — toitlustamine — on väga vähesel määral suutnud üliõpilastele sel alal oskusi ja teadmisi anda, kuna puudus õppeköök. Uue õppeköögi ja kabineti ruumide valmimisega loodame tasa teha selle võla.

Esimesed kodunduse lisaspetsiaalsuse programmi lõpetanud üliõpilased olid sügissemestril pedagoogilisel praktikal. Neil tuli anda käsitöö tund tütarlastele. Oma praktilise laadi poolest nõudis see tund erinevat metoodikat ja ka tunni erinevat ettevalmistamist. Üle ootuste sooritati pedagoogiline praktika hästi, millest võib järeldada, et soovi ja vajaduse korral võivad kodunduse lisaspetsiaalsust õppinud üliõpilased oma erialaaine kõrval õpetada koolis ka kodundust.

A. TABA,
kodunduse kabineti juhataja

«Palun lubage meile kodunduse kabineti võtit, meil on kaks tundi «akent», kasutaksime selle aja kabinetis töötamiseks.»

Sellist soovi avaldavad need üliõpilased, kes võtavad osa kodundusalasest õppetööst. Missugust eesmärki see taotleb?

Kutse Lääne-Aafrikast

Meie ülikoolile saabus möödunud aasta detsembris rahvusvahelise postitempliga kiri, mille ümbrikul seisis:

Monsieur F. D. Klement
Recteur Tartu Riiklik Ülikool
Ülikooli 18 Tartu U.R.S.S.

Kirjas oli:

Dakari ülikooli rektoril, presidendil ja Õpetatud Nõukogu liikmetel on au Teile teatada, et ülikooli pidulik avamine toimub 9. detsembril 1959. a. kell 16.30 Prantsuse Vabariigi rahvahariduse ministri, kolooniate kõrgemate õppeasutuste voliniku härra André Boulloche'i eesistumisel.

* * *

Kutse osa võtta uue ülikooli avamisest Dakaris (Senegal — Lääne-Aafrikas) kõneleb ilmselt Nõukogude Liidu rahvusvahelisest populaarsusest ja kasvavast sõprustundest rahvaste vahel.

Kirjandusvõistlusest osavõtjaile!

Tuletame meelde, et tööde loovutamise tähtajaks on 15. veebruar 1960.

Ära unusta söömist

Käes on eksamisessioon. Kõikidel on kibekiire ja südames kripeldab soov sooritada eksamid viitele.

Kuid miks see alati nii ei lähe? Siin võib olla põhjusi ääretult palju. Alati ei õnnestu neid juuri isegi hea tahtmise juures välja selgitada.

Paljudel kordadel võib saada aga saatuslikuks ebaratsionaalne toitumisrežiim.

TRÜ ametiühingu toitlustuskomisjon viis läbi rea üliõpilaste küsitluse nende toitumisrežiimi suhtes eksamisessiooni ajal.

Selgus, et osa ühiselamutes elunevaid üliõpilasi kasutavad aega võrdlemisi ratsionaalselt, planeerides kogu päeva tegevuse, kusjuures toitumisküsimustele ja toitlustuse regulaarsusele pööratakse küllaldast tähelepanu.

Paraku on aga üsna suur protsent üliõpilasi, kes kipub unustama elementaarsemad probleemid üldse. Neile tuleb meelde alles kell 12—13 paiku, et hommikusöök on veel söömata. Võetakse tükk saia ja rüübatakse midagi peale. Nii läheb õhtuni, siis jälle leib, sai, või, vorst — ja päev on möödas. Järgmine päev kipub sarnanema eelmisega.

Seesugust režiimitust tundub esinevat rohkem naisüliõpilaste seas.

Loengute perioodil loengud isegi nagu lõid igapäevase rütmi, millele tuli alluda ja mis pani sööma enam-vähem kindlatel aegadel.

Nüüd aga seatakse organism kahekordselt rasketesse tingimustesse.

Esmalt on löödud segi toitumisrežiim, millega loengute perioodil organism harjus ja kohanes. Teiseks puudulik ja ühekülgne toitumine, mis ei taga organismi varustamist vajalike toitainetega (valgud, rasvad, süsivesikud), vitamiinidega ja mineraalidega.

Kui soovime, et me organism täidaks oma füsioloogilisi funktsioone hästi ja seda eriti perioodil, millal esitame suurenenud nõudmisi ajule intensiivse vaimse tegevuse näol, peame andma talle toidu näol kõike seda, mida ta vajab, — ja seda regulaarselt.

Nälginud hobune väsib kiiresti, ei suuda vedada vajalikku koormat ja piits aitab siin vähe.

«Nälginud» aju ei ole sugugi parem. Piits fenamiinide, kofeiinide, pervitiinide, kange kohvi ning tee näol ei suuda sageli asja parandada.

Ka eksamite ajal tuleb toituda regulaarselt. Päevas tuleb vähemalt üks kord süüa sooja toitu.

Et sööklas käimisel ajakulu oleks minimaalne, on eksamisessiooni ajal võimalik telefoni teel (34—49) üliõpilassööklas kindlaks kellaajaks tellida valmis laud soovitavate toitudega menüü piirides. Söökla juhatus on püüdnud mitmekesistada menüüd maksimaalselt. On võimalik olukorda veelgi parandada, kui söökla külastajad teevad omalt poolt selleks ettepanekuid.

H. KAPRAL,
TRÜ ametiühingukomitee
toitlustuskomisjoni liige

Päikesepaistet ja pärituuli
ERIKA KROONILE
ja
VLADIMIR MAKRJAKOVILE
ühisel eluteel
soovib geograafiaosakonna III kursus

Meie tublim

Meie kursusel on palju üliõpilasi, keda pärast loenguid võib kohata treeningväljakutel, isetegevusringides või muusikaleektooriumidel; neid, keda huvitab kõik, et saada nii vaimselt kui füüsiliselt hästi arenenud inimeseks.

Niisugustest võiks nimetada eelkõige osakonna sekretäri Taimi Kuusmaad, kommunistlikke noori Malle Laari ja Malle Toodot ning Hilja Nurmikut.

Oma energiliste liigutuste ja hoogsa kõne poolest paistab aga kohe silma keskmist kasvu, brünett, tõmmuvõitu tütarlaps. Saage tuttavaks — see on meie grupiorganisaator Maire Jaanre!

Maire on nii õppe- kui ühiskondliku töö eesrindlane. Ta on nagu kursuse «energiaallikas». Ei möödu ühtki päeva, ilma et tal ei tekiks mingit uut ideed või kavatsust midagi organiseerida. Möödunud aastal oli Maire grupiorganisaator ja kui sügisel toimusid gruppides uued valimised, ei tekkinud kellelgi küsimust, keda valida. Teadsime möödunud aasta kogemusest, et kõige paremini sobib selleks Maire.

Pärast õppetööd jätkub teda kõikjale. Neli korda nädalas võib teda näha Toomel kõrgusi vallutamas (alpinism). Kui keegi soovib kokku saada rahvakunstiansambli nooremate «hellakeste» rühmavanemaga, palutakse tal pöörduda Maire poole. Teisipäeva õhtuti aga kummardub ta kodunduse kabinetis üle tikkimisraami ja nüüd näib kogu tema tähelepanu olevat koondunud ainult enda ees olevale valgele riidele. Kuid tegelikult see pole nii. Samal ajal, kui näpud teevad algul veel harjumata liigutusi, kerkib Maire peas juba kümme uut küsimust.

Soovime oma «energiaallikale» uuel aastal veelgi rohkem teguderohkust kui tal seda oli eelmisel!

N. TRUU,
võõrkeelte osakonna
III kursuse
üliõpilane

Olgu särav ja helge
MERLE POMMERI
ja
ERICH ORUSTE
ühine õnneteel
Meedikute V kursus

Meist ja meie tegudest!

«Lähed pahupidi seelikus eksamile?»
«Hommikul suure ähmiga panin. Ümbervahetamine tähendaks kindlat läbikukkumist!»

Pilte auditooriumidest
PROGRESS
Märgusõna «1221»

VÕISTLUSTÖÖ

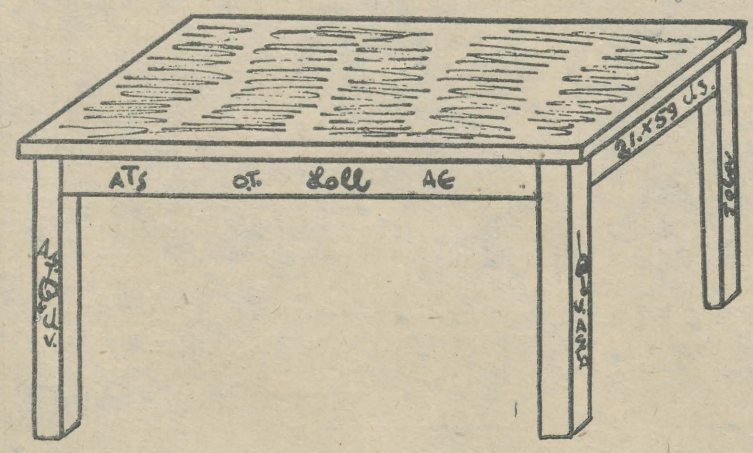

KÕNELGEM KÄITUMISKULTUURIST

AGA MIDA MINA TEEKSIN?

Tuttavate inimeste tervitamine nendega kohtumisel, ilus vana komme juba igivanast ajast alates, toimub erinevate rahvaste ja rahvuste juures väga erinevalt. Imekspandavalt erinevalt! Ei hakka neid tervitusviise kordama. Neid on palju. Toome vaid meile kõige vajalikuma ja näiliselt kõige elementaarsema. Meie rahva juures on juurdunud kombeks teretamisel kõige muu kõrval peakatte kergitamine (muidugi mitte alati!). Eesmärk on igal pool ja alati üks — avaldada austust ja lugupidamist oma seltsimeeste, kolleegide jne. vastu.

Kahjuks ei ole seda mõistnud mõned noored, kes on jõudnud kõrgemasse õppeasutusse — Tartu Riiklikku Ülikooli. Mul tuli vestelda ühe meie lugupeetud professoriga, keda viis segadusse meie üliõpilaste käitumisviis.

Meesüliõpilane, tulles tänaval vastu, tervitas professorit vaid kerge peanoogutusega. Professor seda tervitust vastu ei võtnud ja pidas üliõpilase kinni. Küsimusele, miks ta ei kergita peakatet, antud juhul läkiläkit, vastas üliõpilane, et niiviisi on kombeks. Kus ja kelle poolt see komme on kombeks võetud? Ei tea. Võib-olla on keegi komsomoliorganisatsioonist uute traditsioonide juurutamise hoos selle välja mõelnud? Mis siis. Aga ei, ei saa olla, sest sellist küsimust pole arutlusel olnud. Raske on otseselt keelata olemast ebaviisakas. Näiteks olgu jällegi eeltoodud juhtum üliõpilasega, kes pealegi tõi vabanduseks, õigemini oma käitumise põhjendamiseks ja isegi õigustamiseks, küllaltki segadust tekitava seletuse.

Mida ette võtta? Millest alata? Tuleb rohkem **laiendada üliõpilaste silmaringi** käitumiskultuuri küsimustes. Seda on püütud teha ja seda on tehtud. Arstiteaduskonnas on dekaani prof. A. Linkbergi eestseismisel viidud viimastel aastatel läbi teaduskonna kirurgiaringi raames ja väljaspool seda mitu väärtuslikku loengut käitumisest. Seda on kindlasti tehtud teisteski teaduskondades. Aga nähtavasti ei ole seegiaadne töö veel täit vilja kandnud.

Kõnesolev üliõpilane on poole kõrvaga kuulnud, et teatud olukordades pole meesisikutel peakatte kergitamine obligatoorne (oma lähema endavanuse meestuttava kohtamine, tervitamine eriti külma ilmaga, sama isiku sagedatel, väga lühikestele ajavahemikkudele järgnevatel korduvatel kohtamistel jne.) ja üldse mitte viisakas (läkiläki **allalastud** kõrvadega, iga liiki baretid jne.) ja ruttab kohe uusimaid kombeid demonstreerima. Mugavam kal Ruttab, kahjuks ekslikult ja ebakultuurselt.

Ka peaksid ühiskondlikud organisatsioonid leidma võimalusi ja viise igas teaduskonnas järjekindlate käitumiskultuuriteemaliste (ja edaspidi ka veidi üldisemate kunstialaste) loengute, vestluste, demonstratsioonide jne. läbiviimiseks ja nii, et see **ulatuks iga üliõpilaseni.** See aitaks üle paljudestki kitsaskohtadest meie üliõpilaste käitumiskultuuris, kuivõrd kirjeldatud juhtum professori ja üliõpilase vahel ei olnud ainuke ebameeldiv vahejuhtum käitumiskombeid tundvate ja neid mittetundvate inimeste vahel.

Lõpuks paneksin südamele kõigile läbi mõelda, mida nad käitumiskommetest oskavad, mida mitte, mida nad on teinud ja mida jätnud tegemata, mida oleksid pidanud teistelt küsima.

Käitumiskultuuri küsimustes tooks kasu ka elav arvamuste ja mõtete vahetus, et tagada väljakujunenud traditsioonide ja üldprintsiipide mõistmist. Sellel üliõpilaspõllul sööti jäänud kõnnumaal võib ja tuleb veel palju teha. See on võimalik ja jõukohane meile kõigile.

Assistent Ü. HUSSAR

TÕSISEM KUI AINULT FÕLJETON

Kord ühel ekspeditsioonil jutustas keegi üheksakümne-aastane vanaeideke üliõpilastele, kuidas isuga. Aga teod, mis nad tegid, on täpselt purjus kukkede omad, kellest rääkis see üheksakümne-aasta-

Näärikuked

nende kandi lapsed olevat näripõhus hullates vallatust teinud. Kui kõik müramised müratud, toodud rehalast õrrelt kukk tuppa ja antud talle õlles leotatud leiba süüa või joodetud lihtsalt paar lusikatäit õlut sisse. Ja küll siis olevat nalja saanud: kukk jalutanud algul kole tähtsalt ringi, ajanud rinna ette, kokutanud, tiivaripsutanud omaette, siis pistnud valjusti laulma ja lõpuks muutunud tigedaks: kippunud kaklema ja kõige lõpuks jäänud nii sossi, et ei olevat enam õrrel seisnud...

See talulaste näärinali tuletab mõneski suhtes meelde möödunud vana-aasta balli, kus päris ootamatult kerkis esile mõnigi uljas näärikukk ja — ajad on edasi läinud — ka mõned näärikanad. Väike vahe on muidugi olemas; kõneleme mitte päris kukkedest, vaid nagu taiplik lugeja ehk juba arvama kaldub, üliõpilastest. Teine pisuke erinevus (ja nimelt üliõpilaskukkede kahjuks) on see, et neid ei meelitanud keegi kavalusega vägijooke pruukima, sest üliõpilaste mõistus on kuke omast äraarvamata suurem ja neid ei oleks sel kombel mitte petta saanud. Nad jõid ise omast suurest tarkusest, vabatahtlikult ja hea ne eideke.

Arstiteaduskonna raviosakonna VI kursuse üliõpilasel Kalju Kenkil olid algul suled õige puhevil: ta tülitas üht tütarlast, püüdes teda vägisi tantsima tirida (nn. tiivariipsutamisfaasi meeleolud), uljusest annab tunnistust ka see, et ta suitsetas seal, kus see lubatud ei olnud jne. Pisut hiljem näeme teda aga ehtkukelikus norimismeeleolus ja võitlusvalmiduses, mida raske oli maha jahutada. Muuseas levitas ta oma kukestunud käitumises niisugust juttu, et dekaan olevat tema isiklik sõber ja seepärast olevat üldse raske tema hõlma hakata...

Täisverelise võitluskukena käitus ajaloo-osakonna IV kursuse üliõpilane Vello Lõugas, kes mingit arusaamatust klaarides laskis hea poksijana käed käia vastu oma kursusekaaslasi...

Õige mitmel olid nii õrnad tiivariipsutamistuurid, et nad ei suutnud ennast kuidagi moodi tagasi hoida tantsu ajal partnerit suudlemast. Võib-olla toimus see gallia kukkede eeskujul, sest Pariisis pidavat seesugune toiming olevat lubatud ka südapäeval igal tänavanurgal.

Ülikooli kohvikus paiknesid näärikuked-kanad päris pesakonniti. Siin leiti uus eneseavaldumisvorm: sibliti laualt maha klaase ja pudeleid selles lihtsameelses usus, et killud toovad õnne. Nii arvasid üliõpilased Greenbaum ja Koppel ajaloo-osakonnast, Mei, Panov raviosakonnast. Hoopiski inetult käitus sama osakonna VI kursuse naisüliõpilane Kigaste, kes oli viimase mõistuseraasu maha joonud...

Kui vanasti lapsed niiviisi soliidse kanakuninga naeruväärseks tegid, siis ei olnud see iseenesest kah kes teab kui vaimukas lõbu. Kuid seda tegid lapsed oma ülemeelikuses ja kukk oma purjus linnuajudega. Aga meie näärikuked on ju nõukogude üliõpilased ja enamik neist kommunistlikud noored...

Me võime fõljetonis naeruvääristada ja pilgata nende purjus kukkede ebasangarlust, kuid lõpuks hakkab lugeja ja fõljetonisti süda valutama. Need pole faktid ainult fõljetoni jaoks; keegi peaks fõljetonile kirjutama veel väga tõsise järje. Kirjutage, lugejad, — kursusekaaslased, kommunistlikud noored, õppejõud — kõik, kes tunnete häbi niisuguste näärikukkede pärast.

NEMO

ELKNÜ TRÜ Komitee büroos

Esmaspäeval arutas TRÜ komsomolikomitee büroo ülikooli uus-aasta ballil ja vana-aasta õhtul kohvikus ebaväärikalt käitunud üliõpilaste küsimust.

Üliõpilastele Lõugasele, Kenkile, Greenbaumile ja Koppelile määrati komsomolikaristused ja esitati nad karistamiseks ka Tartu Riikliku Ülikooli rektori käskkirjas (kuni stipendiumi äravõtmiseni).

Raviosakonna VI kursuse üliõpilase Kigaste kohta tehti ettepanek ülikoolist väljaheitmiseks. Ühtlasi juhiti kõigi komsomoligruppide tähelepanu vajadusele tugevdada võitlust nõukogude üliõpilasele mitteomaste käitumisviiside vastu.

Antud asjade arutamisel selgus, et mitmetel üliõpilastel oli juba varem esinenud suuremaid või väiksemaid eksimusi. Samas selgus ka, et mitmed komsomoligrupid ei pööra taolistele eksimustele mingisugust tähelepanu. Alles siis hakatakse küsimust arutama, kui see tõstetakse üles kõrgemalt poolt.

On aga vajalik, et komsomoligrupid looksid õige ja seltsimeheliku hukkamõistva õhkkonna nõukogude üliõpilasele omaste käitumisreeglite rikkujate suhtes, sest alles siis saame ette valmistada kõrgete moraalsete ja poliitiliste omadustega spetsialiste.

Bürool arutati ka bioloogiaosakonna II kursuse üliõpilase Peeter Kubo vastutustundetut suhtumist õppetöösse. Peeter Kubo puudus süstemaatiliselt loengutelt ja seminaridelt. Selle ränga eksimuse eest sai Kubo komsomolikaristuse.

KIRJANDUSE JA KUNSTI LEHEKÜLG

RUDOLF RIMMEL

Üliõpilaste laul

Kui oleme tülpind ja väsind
või mõtteist on küllastund pea,
siis laul nagu armsama käsi
me tuju teeb kergeks ja heaks.
Nii stepis, kus hämarail öödel
on tähti ja luulet täis paun,
kui Tartuski — õpinguil, töödel —
meid innustab rütmikas laul.
Me elule tormiseks hümniks
ta laulupeol paisutab koor.
Kui vähe küll laulusid sünniks,
kui süda ei oleks meil noor!
Laul südames sündigu, tudeng,
ja saatku see tegudes sind!
Kes laulu ei armasta, pude
sel ilu jaoks rinnas on hing.
Miks lauldakse lähedal, kaugel,
me süda vaid ütelda teab:
kui rahvas loob tööd tehes laule,
ta õnnelik olema peab.

PEETER HEIN

Unelmad

Küll lidus mu eest
mööda kollast liiva
päikesest pleekinud meretuul.
Aga ma sain ta kätte,
kui ta tahtis põõsasse pugeda
ja tundis, et kadakas torgib.
Ta polnudki enam nii ilus,
kui ta lebas mu ees,
taltsas ja alistuv.
Siis võtsin ta selga
ja viisin ta tagasi merele
lainete valgesse vahtu.
Ja uuesti jooksen ma
helesinise tuule järel
üle kollaste luidete...

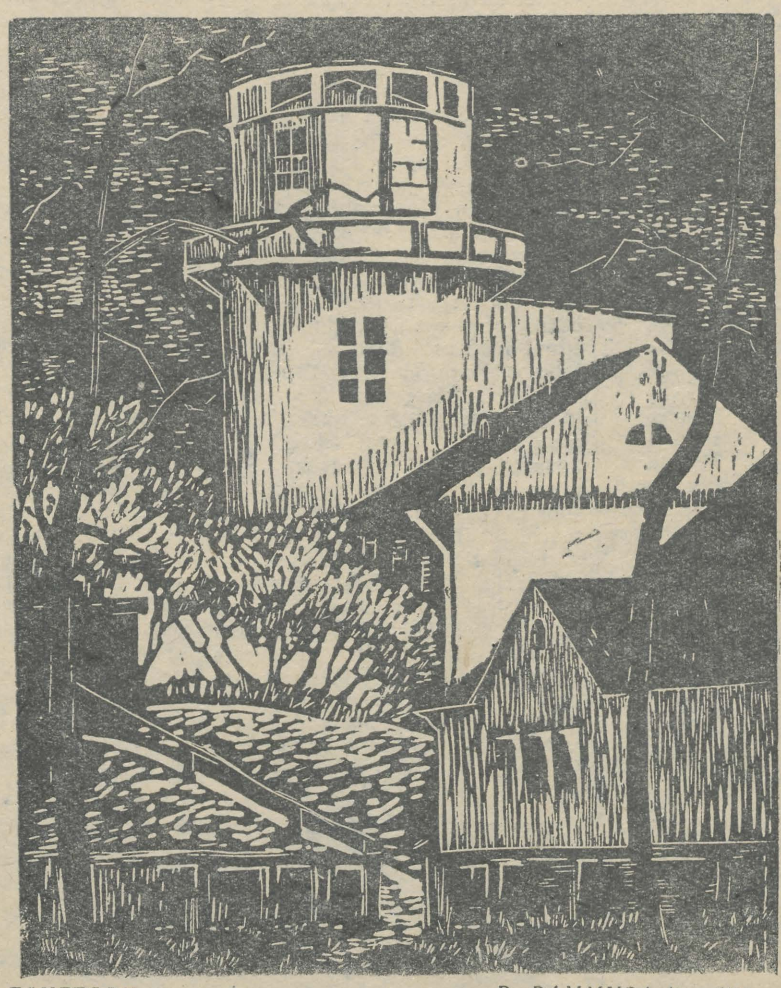

TAHETORN — R. RAMMUSA linoollõige

LEHTE HAINSALU

Uhke peig, veel uhkem mõrsja

«Küll on tore meie peig —
läheb niitu ega pelga,
terve saadu võtab selga.
Tuhat normipäeva tal
krõbisemas voodri all.
Me kolhoosi peig on uhke!»
«Meie pruut on uhkem veel —
supp ta käsul ise keeb.
Austajaile lõuna teeb:
poisid jäävad meeletuks,
ämmad-vaesed keeletuks.
Me kolhoosi pruut on tubli.»
«Meie peig on tublim veel.
Kümme neidu tema pärast
ammugi on unest ära,
kaks kord kümme — oh sa looja! —
enam ei saa silma looja,
kolm kord kümme — kaege ise —
unustasid magamise.
Nõnda palju väärt me peiu!»
«Ronkem väärt veel meie neiu.
Teda andagi ei taha,
nurmed jäävad nutma maha.
Olgu, me ei ole kitsid,
tooge lagedale pitsid,
saajarahvas, viina kalla,
loputame leina alla!»

ELVE-KÄDI TUIMAN

Mõtteid Mustjalas

Tasa meri loksub jalge ette,
kaldaliivast jälle jälgi kaob.
Pillun kivikesi merevette,
laine tuleb, uusi mõtteid toob.
Oli kunagi — see eal ei kustu,
oli — kunagi ei kordu see!
Kurb on ainult, et kõik siiski mustub
tolmust, mida jätab tühi tee.
Mälestus, jah, hoiab palju ilu —
seal on vaikne nukrus, õnneviiv...
Lühike on inimese elu —
nagu laintest uhut kaldaliiv.
Kahju on siis olla ainult kõla,
vaikselt kustuda kui igav päev.
Olla teiste kätes üksnes mõla,
käia tüürita kui eksind laev.
Ruttu põleda kui kuivand hagu?
Ei! Vaid nii, et süsi hõõguks leel!
Nii, et elu ajal küntud vagu
oleks taimelavaks kaua veel.

NAISKOOR LÕUNA-EESTIS

Palju löödi lahinguid mitmesugustel lahinguväljadel enne kui 66 neidu ja noorikut võis asuda detsembrikuus kontsertmatkale Võrru ja Viljandisse.

Kogu matka vältel valitses meie kollektiivis sõbralik meeleolu. Hoidsime häält ja jõudu esinemisteks, sest meile kõigile oli teada Võru ja Viljandi publiku nõudlikkus. Ainukesena kasutas õigust häält «lahti lauldа» sõidu kestel meie solist Olev Saks. Kõigile teistele oli aga antud range keeld — mitte raisata materjali, mida külmade ilmade tõttu oli niigi vähevõitu.

Olaf Prinits tundis vist küll rohkem muret meie miimika kui oma laulude pärast. Kui Viljandis oli viimane kontsert lõppenud, ruttasime kõik temalt küsima: «Kuidas läks? Kuidas oli miimikaga?» Ja vastuseks oli sõbralikus humoristlikus toonis öeldud: «Väga hea — peaaegu rahuldav.» Paremat kiitust polnudki vaja.

Kuid asugem nüüd kontsertide juurde. Vastuvõtt oli mõlemas linnas soe ja sõbralik, eriti aga Viljandis. Viljandi C. R. Jakobsoni nim. I Keskkooli saal, mis suuruselt on võrdne peaaegu meie aulaga, on väga hea akustikaga ja mahutab rohkesti kuulajaid. Kiidu- avaldustega ei oldud kitsi ja maestro R. Ritsing pidi pool kavas olnud lauludest juhatama kaks korda.

Kuid kõik need raskused ja pingutused mis meil tuli üle elada, varjutas rõõm. See oli loomise rõõm.

HEIVI ILSJAN

Saja-aastase «Kalevipoja» juubeliülesannetest TRÜ-s

Pikk ja vaevarikas oli eesti rahva eepose sünnilugu, olles tihedas seoses eesti rahva iseteadvuse tõusuga, võitluse teravnemisega mõisnike ja kiriku rõhumise vastu. Võitlusele vabaduse eest on aidanud oluliselt kaasa ka «Kalevipoeg».

Eesti NSV teaduslikud ja kultuuriasutused otsustasid seda mälestust pühitseda uute töödega teaduse ja kunstide alal, ja seda mitte ainult 1957—1962, nagu neil aastail 100 aastat tagasi tuli osade kaupa päevavalgele Lauluisa elu peatöö, vaid asjahuviliste ühine otsus on muuta «Kalevipoeg» ja tema loomislugu ning ained permanentse uurimise objektiks.

Iseendastmõistetavalt kuulub TRÜ õppejõududele ja üliõpilastele selles probleemistikus oma osa. Pealegi — Õpetatud Eesti Selts, kelle väljaandena «Kalevipoja» esimene trükk (1857—1861) päevavalgele ilmus, töötas Tartu ülikooli juures; Tartu ülikoolis kaitses oma doktoriväitekirja A. Annist Kalevipoja teemal, siin pidas aastaid «Kalevipoja» üle oma loenguid M. J. Eisen, aga ka nõukogudeaegne Tartu ülikool on jätkanud neid positiivseid traditsioone. Varem oli plaanis koguni eri loengukursus eepostest, pearõhuga «Kalevipojal», praegu loetakse seda ainet ühenduses Kreutzwaldiga. TRÜ teaduslikes väljaannetes on õppejõud avaldanud uurimusi nii eepose kui ka selle autori kohta.

TRÜ-le asutustevahelise kokkuleppe korras ette nähtud ülesannetest on mõndagi juba teostatud. 1957. aastal avaldati koguteos ««Kalevipoja» küsimusi» I, milles anti põhjalik ülevaade «Kalevipoja» tõlgetest (P. Ariste), Kalevipoja-muistendite tüpoloogia koos rahvajuttude žanride piiride täpsustamisega (E. Laugaste), «Kalevipoja» käsitlemisest õpikuis (A. Järv), ühest «Kalevipoja»-teemalisest lauluviisist (U. Kolk) ja parallelismiküsimustest (A. Kubjas). Taimenimedest «Kalevipojas» (G. Vilbaste), «Kalevipoja» keelest (J. Peegel). Koos ENSV TA asutustega korraldati kaks teaduslikku konverentsi, üks Tallinnas, teine Tartus. «Kalevipoja» juubeli raamistikku kuulub ka Kalevipoja-muistendite teaduslik väljaandmine koos kommentaaride ja teaduslikkude lisadega, raamat ilmuski 1959. a. («Muistendid Kalevipojast»). Ilmumiseks enam-vähem valmis on ka selle järgnev köide, mis antakse kirjastusele üle veel käesolevas kvartalis. Ligemal ajal viiakse katuse alla uus uurimuste kogu ««Kalevipoja» küsimusi» II, mis peab ilmuma veel sel aastal. Artiklid ongi enamasti lõpuviimistlemise järgus. Koguteos sisaldab uurimusi «Kalevipoja» väljaandmise ja «parandamiste» ajaloo, eri trükkide võrdluse, teose keelest, poeetikast, kompositsioonist ja ulatusliku ülevaate Kalevipoja-ainete viisistamisest.

Kalevipoja juubelit ettevalmistavais komisjonides avaldati soovi korraldada senisest rohkem ekskursioone muistenditega seotud paikadesse ja üldse rohkem tutvustada muistenditega seotud reaaliaid. Kateedri töötajad on korraldanudki mitu pikema või lühema marsruudiga ekskursiooni mitmesuguste asutuste töötajaile, õpetajaile ja üliõpilastele. Samaks otstarbeks koostasid A. Rõõm ja E. Laugaste kodu-uurimusliku raamatukese (mõeldud abivahendiks ka ekskursioonide korraldamisel) «Kalevipoja jälgedel». Uue kaadri kasvatamise ülesande teostamiseks on kateeder suunanud «Kalevipoja» ja vägilaslugude uurimisele kaks mõni aasta tagasi lõpetanud noort rahvaluuleteadlast (A. Järv, E. Liiv), kes oma väitekirja teemad on valinud nendelt aladelt ja esinenud oma esialgsete tulemustega ka avalikkuse ees.

Kõige tähtsama ülesandena peavad TRÜ õppejõud kaasa aitama «Kalevipoja» teadusliku väljaande töös (P. Ariste peatoimetajana, J. Peegel keelelise kommenteerijana ja E. Laugaste võrdlemisel eepose esimese käsikirjalise versiooniga ja mõnede mõistete selgitamisel).

Eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedril on valminud ning õppeprorektori poolt kinnitatud stsenaarium õppefilmi jaoks Kalevipoja-muistendite ainetel.

Senistel ekspeditsioonilistel töödel on ka üliõpilased (L. Hainsalu, V. Metstak jt.) energiliselt välja kaevanud seni peidus olnud Kalevipoja-muistendid. Ka rida seminari- ja kursusetöid on tehtud Kalevipoja teemadel, millest mõned on jõudnud heade tulemusteni (A. Järv, L. Labe). Ülesandeid jätkub veel küllalt nii statsionaarsetele kui mittestatsionaarsetele üliõpilastele, kui ainult jätkuks huvi ja püsivust nii mõnigi kord üsna raskete tõkete ees seistes neist läbi murda. Ülesannete huvitavusest ja põnevusest saab kujutluse alles see, kes astub julgesti ja täis töövõimsat otsustavust nende ette.

Dots. Ed. LAUGASTE

Kuradi kivi Taebla Kaarnamäel. — *A. RÕÕMU foto*

Natuke monotüüpiast

Meie klubi kohviku keskmises saalis on külastajad kindlasti näinud TRÜ kunstiringi liikmete teoseid, mis kõik on teostatud monotüüpias. Kindlasti on paljudel kerkinud küsimus, mida see tehnika siis endast kujutab.

Sõna «monotüüpia» on tuletatud kreekakeelsest sõnast «mono» (üks) ja «totios» (äratõmme).

Monotüüpia on üks graafika eriliike, mis tekkis 17. sajandil. Kujutis kantakse õlivärvidega siledale tahvlipinnale (tavaliselt metall või klaas). Viimast kasutatakse ka meie kunstikabinetis. Tahvli peale asetatakse tärpentiniga niisutatud paber, millele kandub surve all kujutis üle. Monotüüpia erineb teistest graafikaliikidest selle poolest, et siin saadakse vaid üks äratõmme.

TRÜ kunstiringi liikmete hulgas on arvukalt monotüüpia viljelejaid. Nimetada tuleks M. Ellerit, Ü. Sõstrat, A. Kartnat, R. Rammusat, V. Vinni jt.

Et kohvikus on ruumi puudusel esindatud ainult vähene osa ringi liikmete töödest, on asjasthuvitatutel võimalus monotüüpiatega lähemalt tutvuda TRÜ kujutava kunsti kabinetis.

M. VAHEMAA ja M. KÄSPER,
ajaloo-osakonna III kursuse üliõpilased

Segadus

RAAMATUKAUPLUSES

Pikk noormees: «Kas teil Suitsu on?»

Müüjanna: «Meil on raamatukauplus!»

GASTRONOOMIA-KAUPLUSES

Pikk noormees: «Kas teil suitsu on?»

Müüjanna: «Meil ei ole raamatukauplus!»

TRÜ kergejõustiku EDETABEL 1959. a.

(Algus meie ajalehe nr-tes 425 ja 428.)

Kuulitõuge

1.	Kaupo Metsur	— kehakultuuriosakond	16.69
2.	Elmo Simson	— TRÜ Spordiklubi	15.06
3.	Viktor Kuik	— kehakultuuriosakond	14.82
4.	Rein Zupping	— Arstiteaduskond	14.09
5.	Tõnis Lukk	— kehakultuuriosakond	13.76
6.	Heino Tiik	— Arstiteaduskond	13.37
7.	Raimo Peiker	— kehakultuuriosakond	13.27
8.	Jüri Tedermaa	— Arstiteaduskond	12.51
9.	Jüri Kool	— Arstiteaduskond	12.43
10.	Eldur Eedla	— kehakultuuriosakond	12.38

Kettaheide

1.	Kaupo Metsur	— kehakultuuriosakond	54.47
2.	Elmo Simson	— TRÜ Spordiklubi	43.70
3.	Viktor Kuik	— kehakultuuriosakond	41.88
4.	Rein Zupping	— Arstiteaduskond	40.95
5.	Raimo Peiker	— kehakultuuriosakond	40.66
6.	Heino Tiik	— Arstiteaduskond	40.52
7.	Eldur Eedla	— kehakultuuriosakond	39.54
8.	Leons Selg	— Matemaatika-Loodusteaduskond	39.43
9.	Jüri Tedermaa	— Arstiteaduskond	37.62
10.	John Põldsam	— TRÜ Spordiklubi	37.46

Odavise

1.	Mart Paama	— kehakultuuriosakond	75.23
2.	Arvo Lillestik	— kehakultuuriosakond	68.46
3.	Raimo Peiker	— kehakultuuriosakond	68.04
4.	Heino Tiik	— Arstiteaduskond	65.10
5.	Viktor Kuik	— kehakultuuriosakond	64.22
6.	Toomas Merila	— kehakultuuriosakond	61.23
7.	John Põldsam	— TRÜ Spordiklubi	57.10
8.	Kaupo Metsur	— kehakultuuriosakond	56.67
9.	Jüri Kaljusto	— kehakultuuriosakond	55.39
10.	Tiit Pärnik	— Matemaatika-Loodusteaduskond	53.34

Vasaraheide

1.	Rein Zupping	— Arstiteaduskond	58.32
2.	Kaupo Metsur	— kehakultuuriosakond	53.83
3.	Vello Salupere	— Arstiteaduskond	46.40
4.	Advig Kiris	— Õigusteaduskond	45.90
5.	Rain Ahun	— Arstiteaduskond	45.02
6.	Rein Tamsalu	— Arstiteaduskond	43.75
7.	Viktor Kuik	— kehakultuuriosakond	42.90
8.	Mart Paama	— kehakultuuriosakond	37.09
9.	Jaan Napa	— Õigusteaduskond	32.03
10.	Tõnis Lukk	— kehakultuuriosakond	30.26

Kümnevõistlus

1.	Heino Tiik	— Arstiteaduskond	6527 p.
2.	Paavo Saare	— Matemaatika-Loodusteaduskond	4811 p.
3.	Eldur Eedla	— kehakultuuriosakond	4754 p.
4.	Jüri Murakas	— kehakultuuriosakond	4725 p.
5.	Eldur Annus	— Arstiteaduskond	4707 p.
6.	Meinhard Kirm	— kehakultuuriosakond	4654 p.
7.	Raimo Peiker	— kehakultuuriosakond	4495 p.
9.	Leons Selg	— Matemaatika-Loodusteaduskond	3869 p.
10.	Tõnu Alasi	— kehakultuuriosakond	3493 p.

10 km käimine

1.	Avo Lumiste	— Õigusteaduskond	56.48,0
2.	Ants Nurmekivi	— kehakultuuriosakond	57.15,0

(Järgneb.)

Üldvõitjaks TRÜ

Vabariigi kõrgemate koolide sportlaste traditsioonilised kohtumised ühendati tänavu ühtse võisflussarja — ENSV üliõpilaste spartakiaadi raamidesse. I spartakiaadi kavasse oli võetud 12 spordiala. TRÜ sportlastele algas spartakiaadisari edukalt. Siis tuli aga löök sealt, kust seda ei oodatud, — ülikooli võrkpalluritel tuli kõrgemate koolide konkurentsis leppida viimase, s. o. neljanda kohaga. Ja seda nii naiste kui ka meeste osas. Praegu võistlevad ülikooli võrkpallurid vabariigi A-grupi meistrivõistluste sarjas küll edukalt medalite pärast, kuid tookordne ebaedu oleks TRÜ-le peaaegu maksnud spartakiaadi üldvõitja karika. Tallinna Polütehniline Instituut möödus ülikoolist ja püsis juhtpositsioonil kuni viimaste aladeni: detsembris toimunud raskejõustikuvõistlusteni. Raskejõustiklased suutsid aga siiski TPI 2-punktilise edu tasa teha. Tõstmises ja maadluses saavutati esikohad, poksis teine koht — ning spartakiaadi üldkokkuvõtete tegemisel oligi TRÜ-l 2 miinuspunkti vähem kui TPI-l. Raskejõustiklaste edust rääkides ei või unustada asjaolu, et TRÜ-s on meessoost üliõpilasi ainult 1/4 üliõpilaste üldarvust, TPI-s ja EPA-s on olukord aga vastupidine. See fakt iseloomustab kõige paremini TRÜ raskejõustikutreenerite (A. Tähnas, E. Simson, E. Lukin) tööd.

Viimastest aladest.

Maadlusest jutustas TRÜ treener A. Tähnas: «Viimastel aastatel tuli meie maadlusmeeskonnal alla vanduda Eesti Põllumajanduse Akadeemia matimeestele. Tänavune hooaeg aga algas meile edukalt. Alistasime Tallinna «Kalevi» maadlusmeeskonna. EPA maadlejatel aga tuli pealinlastelt vastu võtta kaotus. Spartakiaadivõistlustele läksime küll lootusega EPA-t võita. Et võit aga kujunes nii ülekaalukaks (6:2), seda ei oodanud. Kolmandaks jäi Tallinna Polütehnilise Instituudi meeskond.

Helveskaalus tuli A. Sivenkov toime mõlema vastase seljatamisega. Kärbeskaalus tuli K. Anderssonil vastu võtta punktikaotus E. Murult (EPA). Sulgkaallane E. Luud on tublis võistlusvormis. Ta tuli toime vabariigi paremikku kuuluva M. Jalaka (EPA) võitmisega ja saavutas esikoha. Kergekeskkaallane A. Kask oli, nagu ikka, kindel punktimees. Neljanda esikoha tõi ülikoolile poolraskekaallane T. Tamm ja viienda esikoha H. Toots raskekaalus.»

Poksist vestlesime TRÜ raskejõustiklaste esindaja A. Rästaga: «Peab märkima, et kahel eelmisel aastal oli kõrgemate koolide parimaks poksis TRÜ. Tänavu ei suutnud meie nahkkindamehed seda positsiooni kaitsta. Üliõpilaspoksijate meisterlikkus on tõusnud ja konkurents tihenenud. Seekord tuli meil tasavägises võistluses 4:6 vastu võtta kaotus EPA meeskonnalt. Üks meie kindlamaid punktimehi T. Harm haigestus ja see oli üheks tähtsamaks põhjuseks kaalukeele kaldumisel EPA kasuks. Meie võistlejaist osutusid kõrgemate koolide parimaks V. Lougas keskkaalus, E. Kask I keskkaalus, I. Samaruütel poolraskekaalus ja R. Peiker raskekaalus,» ütles sm. Rästas.

Tõstmisest jutustas A. Rästa: «See, mida poks- ja maadlusvõistlustel vois ainult siimaga naha, tuli tõstevõistlustel kilogrammides ilmsiks: ülopilasteraskejoustiklaste meisterlikkus on teinud tubli sammu edasi. Kui paar aastat tagasi nii mõnegi võitja tagajärg ei küündinud III spordijärgu piirini, siis tanavu kanti esikonadipiomeile ainult II spordijarku ületavad tagajarjed. TRÜ tõstjad võitsid 4 esikonta 7-st: T. Sibul kärbeskaalus 230 kg, H. Väärtnõu kergekeskkaalus 320 kg, R. Mikelsaar keskkaalus 325 kg ja T. Viir raskekaalus — 340 kg. Peale selle tuli Arstiteaduskonna I kursuse üliõpilane Aarne Heinlaid kergekeskkaalus toime uue Eesti NSV noorterekordi püstitamisega. Ta rebis 103 kg».

Seekordne kõrgemate koolide laskevõistkondade matškohtumine polnud spartakiaadi kavas. Võistlustest jutustas treener J. Võrno: «Kevadel toimunud analoogilisel matškohtumisel saavutasime esikoha ja omandasime väljapandud rändkarika. Suvine «pereheitmine» aga nõrgendas meie esindusvõistkonda. Seetõttu kartsime, et meie poolt võidetud rändkarikas tuleb jätta Tallinna Polütehnilisele Instituudile. Seda siiski ei juhtunud. Kevadel saavutas meie võistkond keskmiseks üle 500 silma (harjutuses MB-6), seda saavutust suutis ka seekordne koosseis korrata. Vabariigi teiste kõrgemate koolide laskevõistkonnad pole aga selle tasemeni veel jõudnud.

Üksikutest võistlejatest tuleb esile tõsta Majandusteaduskonna I kursuse üliõpilast Toivo Höövelit. Isiklik rekord 530 silma ning teine koht vabariigi üliõpilaslaskurite hulgas oli toredaks debüüdiks ülikooli esindusvõistkonnas. Meie naislaskurid olid ülejäänutest jällegi peajagu paremad.

Võistkondlikus arvestuses järgnes TRÜ-le TPI ja sellele EPA. Individuaalselt mehed: 1. J. Vilt (TPI) 538, 2. T. Höövel (TRÜ) 530, 3. K. Oja (TPI) 529; naised: 1. E. Rebane (TRÜ) 535; 2. T. Raba (TRÜ) 530, 3. M. Narusk (TRÜ) 527 punkti.

A. PALLON.

Suusaradadel. *J. REMMELI foto*

Lihtne öelda — ära suitseta!

Noh küll aga kõneldakse viimasel ajal palju suitsetamisest, meie auväärt häälekandjas, ühiselamutes, koguni ametiühingu aastakoosolekul! Päris kampaania kohe. Aga kas ei tuleks kõnelda ka suitsetamise mahajätmisest? Nii paar sõnakest rändamise teed? Minul on sellel alal palju kogemusi, sest olen ise juba paarkümmend korda suitsetamist edukalt maha jätnud. Tunnen kõiki kultuurseid meetodeid planetaarses ulatuses ja olen ka teisi sellel alal võitlejaid tähele pannud. Võiksin teilegi sellest õpetlikke lugusid pajatada.

Igandite likvideerimiseks (ja et suitsetamine kuulub igandite hulka, seda te olete vist juba kuulnud) on olemas prantsuse, saksa ja ameerika meetodid.

Ilo Popiste riputas voodi kohale nöörikese kahekümne sõlmega, nagu õpetas optimistlik apteeker Coné. Ja enne magamaheitmist kordas ta eeskirja kohaselt lamades suletud silmi ja lõdvestatud lihastega: «Tubakas maitseb nagu lutikapulber DDT, suitsetamine on mulle vastik.» Nii 20, 40, 60 korda. Popiste on muidu täitsamees, üksainus nõrkus on tal: suitsetab. Aga et ta on heatahtlik enesekasvataja, siis hakkas ta peagi uskuma, et tubakas maitseb nagu DDT. Ainult kui ta üritas seda kontrollima realiteedis — ja seda ta tegi sageli — siis Coné meetod ei klappinud. Ausa inimesena pidi Popiste möönma: «Tubakas maitseb mulle nagu mesi, suitsetamine meeldib mulle...»

Noh Popiste leppis seni, kui ta luges ajalehest «Tartu Riiklik Ülikool» kõikide autoriteetide üksmeelset hukkamõistu suitsetamisele. See näris ta hinge. Ta otsis kunagi pööningule viidud isa raamatukogust üles saksakeelse raamatu «Uve Jens Kruse. Ich will, ich kann!» Vaat see on õige meetod! Juba nägi ta end sammuvat ühes rivis nendega, kes on võimelised ühel heal päeval nagu välk selgest taevast iseenesele ütlema: «Mees! Nüüd on lodevusel lõpp! Ja ongi lõpp. Raudselt. Mehe sõrmed ei haara enam iial piibu järele, ei puuduta kunagi enam ei «Priimat» ega «Belomori». Või olgu siis erandjuhtumeil, kui keegi pakub: «За компанию», lausub ta, olen humanist — ei anna inimesele korvi...»

Ilo Popiste astuski, nagu Uve Jens Kruse õpetab, peegli ette, surus kämblad rusikasse, virutas nad tahtejõuliselt taskute sügavusse ja ütles enesele väga tõsiselt: «Lõpp pahele, täpselt käesolevast minutist peale...» Ainult kui käesolev minut mõne tunni pärast taas suabus, kummardus Popiste paberikorvi kohale, kuhu ta oli pühas vihas visanud kõik sigaretid ja suitsukonidki. Ja üpris vaikselt mõtles ta endamisi: see on ju ainult juhus, et parajasti ei paku keegi mulle sigaretti, eks ju, paljas juhus, mitte vajalikkus.

Nii tõmbas Popiste suitsu edasi — kord häbelikumalt, kord mehiselt-väljakutsuvalt — aga inimõte töötas edasi, juurdles, otsis.

Kord ilmus ta palge ette Olev Laevanina, unustatud koolivend, kellega oli veel keskkoolis õpitud konisid lakke pilduma. Nüüd seisis Olev ta ees võiduka ja reipana nagu Laika sputnikust — mittesuitsetaja puhtas säras. Kadedus hakkas lõikama Ilo südant nagu kreissaega.

«Kur-rat! Kuidas sa suitsetamise maha jätsid?!»

«Eh-heel» naeratas Olev, «ameerika meetod! Ameerika style!» Tädi saatis pakiga imevahendi: «Nicotine-no-no. American garglewater!»» See oli suuvesi kuristamiseks. Maitses natuke vase järgi. Tund aega pärast tarvitamist valdas Popistet rahutus ja tal tekkis tuttav tunne, et selle põhjuseks on mittesuitsetamine. «Tasa ja targu,» meenus Popistele rahvatarkus. Ta heitis truualamliku pilgu «Nicotine-no-no» pudelile ja pani «Priima» hambusse.

Ja nüüd puuduvad meil küll realistlikud vahendid selle kirjeldamiseks, mis järgnes. Popiste isegi suudab seda vaid vihjamisi edasi anda: vist lõhkes ta suukoopas tekkinud salapärase keemilise ühendi tagajärjel mingisugune eiteamis — otsekui ameerika kosmoserakett Canaverali neemel. Loodusteadustes ignorantse filoloogi Popiste teadvuses segunesid mälestus väävliaurust, vaskroostest, katkuhaisust. Mädamuna maitse pööritas suukoopas ja oleks peaaegu kolba kere küljest kiskunud... Nagu süütult läbisõimatud peni, lamas sügavasti solvatud Popiste voodis, hingeliselt kaheks lõhestatuna: ühelt poolt piinas suitsunälg, teiselt poolt hirm uute plahvatuste ees suukoopas, kus ikka veel püsis halb tunne.

Tänaseni seisab kapis «Nicotine-no-no» uhke pudel... Pole veel leiutatud vahendit, mis sunniksid patsiente kuristama vedelikuga, mis vabastab suitsetamishahtest. Küll aga vabastas patentrohi Popiste ühest teisest igandist: kalduvusest mere tagant pakke nuruda.

*Aga kui Popiste ajalehest luges, et suitsetamist nimetatakse narkomaaniaks, siis sai mõõt täis. Popiste, see hea tahte kehastus, sai otsekohe aru, et ta on ohtlikus seisus. Ta on ohtlikus seisus ka praegu, sest ta ei ole veel suutnud ära suitsetada

Raamatupood

Head talvepuhkust!

Ilusad talveilmad panevad tahes-tahtmata mõtlema sellele, kuidas veeta eelseisev talvevaheaeg, et see mööduks huvitavalt ja meeldejäävalt. Enamik üliõpilasi veedab oma talvepuhkuse väljaspool Tartut ja selle sisukus sõltub eelkõige üliõpilase enese plaanidest ja nende realiseerimise võimalustest.

Neile, kes jäävad Tartusse, on kavandatud rida üritusi. Nii näiteks tellis ametiühingukomitee talvevaheajaks üliõpilastele puhkekodutuusikuid Kalvile ja Buldurisse. Lähemaid teateid saab Tartu Riikliku Ülikooli ametiühingukomiteest.

Talvevaheajal toimub viiepäevane talvelaager Vellaveres peamiselt matka- ja orienteerumissportlastele, lähemaid teateid saab matkasektsiooni presiidiumilt.

Tartusse jäävaid üliõpilasi teenindab ametiühingukomitee suusabaas, kust on võimalik laenata suuski koos saabastega matkadeks ja väljasõitudeks. Avaldustega pöörduda ametiühingukomiteesse.

Talvevaheajal jääb avatuks klubi kohvik, kus on kavandatud rida üritusi. Neist huvitavaimaks peaksid kujunema traditsiooniline vastlaõhtu ja sõprusõhtu meile külla oodatavate Moskva üliõpilastega.

Head talvepuhkust kõigile üliõpilastele!

A. Metsa,
TRÜ ametiühingukomitee esimees

Meid õnnitlesid

TRÜ rektori nimele saabusid veel järgmised õnnitlused:

Kaunase Polütehnilise Instituudi töötajate ja üliõpilaste nimel tervitame südamest uuel 1960. aastal.

Siiralt soovime õnne, tervist ja edasist viljakat tööd meie sotsialistliku kodumaa hüvanguks.

KPI direktor, parteibüroo sekretär, ametiühingukomitee esimees, komsomolikomitee sekretär

* * *

Rector et Senatus Universitatis Jagellonicae Cracoviensis.
Primum incipientis anni MCMLX diem precationibus faustum ominantur.
Rektor i Senat Uniwersytetu Jagielloñskiego. Przesylaja najlepsze życzenia pomyślnego nowego roku 1960.

* * *

Rector et Senatus Universitatis Varsoviensis. Primum incipientis anni MCMLX diem precationibus faustum ominantur.
Rektor i Senat Uniwersytetu Warszawskiego. Przesylaja najlepsze życzenia pomyślnego nowego 1960 roku.

„Esimesed mehetead"

Viljandi rajooni miilitsaosakonda ilmub erutatud kodanik. «Mine vaata, mida ta tahab, ja võta see asi endale,» ütleb osakonna vanem-juurdleja sm. Blumfeld.

Alles sai ülikooli peahoones loenguid kuulatud ja vaheaegadel muidu mööda koridore uidatud, nüüd aga — praktika ja et «võta see asi endale.»

«Tulge siiapoole, palun. Istuge. Rääkige siis, milles asi seisneb.» Sm. R-i pikast ja segasest jutust selgub, et temalt olevat varastatud 3200 rubla ja varguses kahtlustab ta Ülo S-i. Läheme koos S-i otsima, et kuulda, mida ta asja kohta omalt poolt ütleb.

«Võtsin jah. Annan tagasi ka, las enne annab selle raha tagasi, mis ta minu kapist varastas,» räuskab vihane mees. Selgitame välja, millal siis Ülo S-i raha kaduma läks. R. tõendab, et sellel ajal, kui vargus toimus, oli ta hoopis Tallinnas. Asi võtab Ülo S-ile halva pöörde. Mehele hakkab selguma, mis ta on teinud. Selguma ehk pisut paksemates värvides, kui asi seda väärib, sest ta abikaasa, Valli S-i nägu läheb pikkamööda ikka kaamemaks ja kaamemaks. Korraga ta prahvatabki:

«Mina võtsin raha. Ülo parajasti pummeldas, mina kartsin, et ta raha maha joob ja viisin hoiukassasse.»

Vargused, hultgaansused, spekulatsioon — kõigi nende asjade uurimisega tuleb tegemist teha ka praktikandil. Pool kolmekuulisest praktikaajast on veel ees, kuid seni paistab, et kogu nelja kursuse vältel õigusteaduskonnas pole meil veel midagi nii huvitavat olnud kui IV kursuse menetluspraktika.

VELLO LATTIK,
Õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilane

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 3 (430) Reede, 22. jaanuar 1960 XIII aastakäik

TÕNIS LEHTMETS

Noortele lauljatele

(Pühendan ülikooli luuleharrastajatele.)

Saduldame, noored lauljad,
hobud, mis meid väärt!
Et neil oleks rinda, laudjat,
jooksujõulist säärt.

Milleks meile sõidukaasaks
nukrameelne loom?
See meid lilleliselt aasalt
edasi ei too.

Argu peibutagu meid
tasa sammuv kronu,
sõitku sellel oma teid
hallipäine onu!

Rähmassilmne kähku vii
kopliaia taha!
Tema seljas niikuinii
elust jääd sa maha.

Võluda võid nendel vaid
mõnda memmetütart,
aga tragim jalamaid
sulle sauna kütab.

Ja mis tähtsam — rahvas sind
selle eest ei kiidaks.
O i sa aeg, kus kurblik lind
roosil aega viidab!

Saduldame, noored lauljad,
hobud, mis meid väärt!
Et neil oleks rinda, laudjat,
jooksujõulist säärt.

Et võiks öelda kriitikule:
ratsu on mul söönd.
Ära tagaküljest tule:
prillid sisse lööb.

Ainult see saab talle selga,
kes on ise noor.
Kõhkleja, kes kiirust pelgab,
pühib sõiduhoog.

Uljast kannab elust läbi
rütmiline traav,
ega sünnita tas häbi
ükski tõus või kraav.

Ja kui ükskord mustab ees
peatus mulla süles —
piitsahoop — ja täitsa mees
sellestki saab üle!

Parandada kasvatustööd

Noorte spetsialistide ettevalmistamisel omab ülikoolis õppeprotsessi kõrval olulist tähtsust ka isetegevuskollektiivide töö.

TRÜ parteiorganisatsiooni büroo tutvus 18. jaanuaril ülikooli suuremates isetegevuskollektiivides (rahvakunstiansambel, nais- ja segakoor) tehtava kasvatustööga. Esteetiline kasvatustöö on neis kollektiivides seotud repertuaari omandamisega ning esinemistega ja tähtpäevade tähistamisega. Mitmesuguste traditsioonide järgimine ja uute loomine, samuti ka distsipliini nõudmine — kõik see omab väärika koha noorte kasvatamisel. Väärib esiletõstmist rahvakunstiansamblis teostatav mitmekülgne töö. See kollektiiv on ainulaadne vabariigis ning ülikoolis parimaid. Selles kollektiivis otsitakse uusi vorme ning töösuundi, näiteks on püstitatud ülesanne anda ansamblisse kuuluvatele üliõpilastele rahvatantsupedagoogi ettevalmistus. Ei saa jätta märkimata tööd vanade eesti rahvakommete elustamisel.

Tundub, et ka teistes kollektiivides võiks ja peaks, pidades silmas tänapäeva elu vajadusi, seniste töösuundade ja vormide kõrval otsima ja looma uusi.

Komsomoligruppide töölerakendamine suuremates isetegevuskollektiivides aitab kahtlemata kaasa poliitilise kasvatustöö tõhustamisele kollektiivide liikmete seas. Ent see ei tähenda, et kollektiivide juhid ei peaks tegelema noorte maailmavaate väljakujundamisega; seni on aga see töö tagaplaanile jäänud, mida tuleb tõsiseks lüngaks lugeda.

Büroo pidas vajalikuks, et kollektiivides järjekindlamalt jälgitaks oma liikmete õppeedukust. Soovitati otsida teid naiskoori repertuaari mitmekesistamiseks. Lahendamist vajavad majandusliku ja organisatsioonilist laadi küsimused — ruumikitsikus ning rõivastuse muretsemine rahvakunstiansamblile.

Loodame, et Eesti NSV 20. aastapäeva tähistamise raames isetegevuskollektiivide töö hoogustub ja nende töötingimused paranevad.

Partei read täienesid

Teisipäeval toimunud TRÜ parteiorganisatsiooni üldkoosolekul võeti NLKP liikmeks vastu sm-d K. Koger NLKP ajaloo kateedrist ning Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilased K. Tiro ja E. Anupõld. Partei liikmekandidaadiks võeti vastu kehakultuuriosakonna õppejõud sm. E. Simson, anorgaanilise keemia kateedri õppejõud sm. T. Ilomets ja poliitilise ökonoomia kateedri aspirant sm. A. Karu.

A. BLUMFELDT

KIRJANDUSVÕISTLUS

Käesolev, 1960. aasta on Eesti NSV kahekümnes juubeliaasta. Kajastagem seda oma kirjandus- ja kunstiteostes.

Tuletame meelde, et ülikooli tänavuse kirjandusvõistluse tööde loovutamise tähtajaks on 15. veebruar.

Võistlus toimub järgmistes žanrides: olukirjeldus ja jutustus, luuletus ja valm, följeton ja humoresk, lühisatiir ja -huumor ning epigramm, luuletõlked, kirjanduskriitilised tööd, teatri- ja kinoretsensioonid, joonistus ja karikatuur, sõnumid, üliõpilaste suvist tööd käsitlevad artiklid ja fotod.

Võistlustingimuste kohta võite lähemalt lugeda meie ajalehe möödunud aasta 25. detsembri numbrist.

Ühe eksamipäeva õhtupoolikul

«Kuidas läks?» päris id kursusekaaslased iive Ohmbergilt möödunud reedel pärast eksamiruumist väljumist. — Hästi!

Ka Oivo Reinul, Sirje Teesalul ja Hilja Kerstnal raviosakonna I kursuselt on põhjust rahul olla. Nende eadmisi hinnati juba eistkordselt — seekord anorgaanilises keemias — väga heaga.

Selle eksami sm. ä. Tani juures sooritasid «väga heale» veel ka Juta Kotkas ja Marina Sanin.

Ühe eksamipäeva õhtupoolikul

Ruttasime III kursuse eesti filoloogide eksamile psühholoogias. Kuid võta näpust: hiljaks jäime. Dotsent A. Pärl eksamineeris juba kaugõppeüliõpilasi loogikas.

Auditooriumid saavad ajakohase valgustuse

Lugemisel ja kirjutamisel, mis on üliõpilaste ja ka õppejõudude peamiseks tööks, on väga tähtis hea valgustus. Halva valgustuse korral on nii lugemis- kui kirjutamisprotsess küllaltki pingutav, rääkimata silmanägemise rikkumisest.

Õigustatult pahandab Ü. Õpilane «Tartu Riikliku Ülikooli» veergudel (Nr. 1, 8. I 1960. a.) selle üle, et ülikooli auditooriumide (ja ka muude ruumide) valgustus on halb.

Käesolevaga informeerime «Tartu Riikliku Ülikooli» lugejaid sel alal tehtud ja tehtavast tööst. Sellest tööst on aktiivselt osa võtnud TRÜ haldusosakond eesotsas prorektor **V. Simmiga,** ohutustehnika insener **Ü. Takker** ja arstiteaduse hügieenikateedri kollektiivi liikmed **M. Kask, V. Ratnik, H. Tiik** ja **M. Uibo.**

Kõigepealt tehti vastavate hügieeniliste uurimiste abil kindlaks auditooriumide (arvult 37) valgustuse olukord. Neist uurimustest selgus, et keskmised valgustustiheduse auditooriumide laudadel mõõdetult kõikusid 20 (peahoone aud. nr. 49) ja 80 (füüsikaauditoorium peahoones) luksi vahel. Kõigi 37 auditooriumi keskmiseks valgustustiheduseks oli 41 luksi. NSVL Ministrite Nõukogu Ehituskomitee poolt 1. I 1959. a. kehtestatud normide kohaselt peab aga valgustustihedus auditooriumides, õppekabinettides ja laboratooriumides olema — hõõglampide kasutamisel minimaalselt 150 luksi, luminestsentsvalgustuse puhul aga 300 luksi. Seega oli auditooriumide valgustus ligi neli korda nõrgem nõutavast miinimumist.

Samuti ei vastanud mainitud minimaalsetele normidele tahvlite ja pultide valgustus

Uurimisel selgus ka, et olemasolevad valgustusseadmed (valgustid, nende asetus, seisukord jm.) ei vastanud hügieeni nõuetele. Puudulikke valgustusolusid halvendas mitteküllaldase valgustustiheduse juures sageli veel valgustite pimestav efekt.

Uurimisandmete analüüsi põhjal otsustati: 1) loobuda poolikute abinõude rakendamisest auditooriumide ja muude õpperuumide valgustusolude parandamisel, 2) loobuda hõõglampide kui mitteökonoomsete ja vähekohaste valgusallikate kasutamisest ja 3) üle minna progressiivsemale, hügieenilisemale ning ökonoomsemale luminestsentsvalgusele, seda enam, et Tartu Riiklik Ülikool luminestsentsi küsimustes sammub ju esirinnas.

Valgustuse reformi esimeseks sammuks oli luminestsentsvalgustuse sisseseadmine hügieenikateedri

(Järg 2. lk.)

Meie delegaate

Tartu linna komsomoliorganisatsiooni XII konverents valis Arstiteaduskonna raviosakonna kolmanda kursuse üliõpilase, komsomoliaktivisti Metta Koore ELKNÜ X kongressi delegaadiks.

Pildil näeme teda õpperaamatukogus raamatute taga.

Auditooriumid saavad...

(Algus 1. lk.)

auditooriumis selleks, et katseliselt kindlaks teha valgustite sobivat konstruktsiooni, nende õiget paigutust, suhtelist vattaaži ja muid asjaolusid, sest puudusid ju kogemused. Saadud katselisi kogemusi arvesse võttes seati luminestsentsvalgustus sisse ka peahoone auditooriumides nr. 4, 1 ja 5.

Nagu nüüd selgub, on kolmes luminestsentsvalgustusega auditooriumis valgustustihedus suurenenud 6- kuni 10-kordselt ja vastab kehtestatud üleliidulistele normidele, auditooriumis nr. 1 on valgustustihedus ainult kolmekordistunud, sest valgustite vattaaž pole küllaldane.

Kasutatavate valgustite vastava konstruktsiooni abil likvideeriti täielikult pimestav efekt. Küsiteldud üliõpilased on oma subjektiivsete muljete alusel andnud uutele valgustusseadmetele üksmeelse positiivse hinnangu. Lugeda on hea. Kirjutamisel pole silmade pingutust tundagi.

Igatahes jätavad kasutatud valgustid esteetiliselt soovida ja edaspidi tuleb nende konstrueerimisel enam arvestada ilunõudeid.

Tahvlite ja pultide valgustuse osas on katsed veel pooleli, kuid siin pole erilisi raskusi ette näha selles osas.

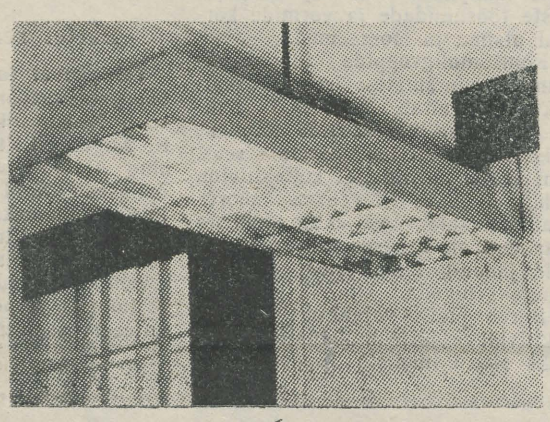

Arvestuste kohaselt seatakse 1960. a. jooksul luminestsentsvalgustus sisse veel enam kui 10 auditooriumis (limiteerib luminestsentslampide mitteküllaldane tootmine) ja võib loota, et lähema 2—3 aasta jooksul on valgustusreform teostatud kõikides TRÜ auditooriumides, õppekabinettides ja laboratooriumides, samuti ka raamatukogude lugemissaalides.

M. KASK,
hügieenikateedri juhataja

Kõneleme käitumiskultuurist

Üliõpilasest, üliõpilasmütsist ja muust

Noored lähevad päris ülikooli lõpetamist tööle rahva hulka, kus nende kasvatav mõju peab tunda olema kõiges. Vähe on üksnes sellest, et nad on oma erialal tublid. Aeg on üle käinud arvamisest, et tähtsad on ainul inimese teadmised, tema seesmine pale, mitte aga inimese välimus. Meie aeg nõuab, et üks täiendaks teist. Ühiskond mõistab paratamatult hukka inimese, kes võib küll üsna palju teada, olla isegi tööeesrindlane, kuid kelle käitumine ja moraalitunne ei vasta ühiskonnas kehtivatele nõuetele. Seepärast ei piisa üksnes neist teadmistest, mida saadakse loenguil ja mis avalduvad riigieksameil ning diplomitöös, vaid noored pevad olema eelkõige ka tugeva esteetilise ja eetilise meelega. Kuid kahjuks on osal meie üliõpilasnoorsool esteetiline ja eetiline tõekspidamine veel väga nõrkadel jalgadel.

Igaühel on kindlasti hea vaadata noori, kui nad on elurõõmsad, vallatlevad, humoorikad, kuid selle kõige juures ei unusta hetkeks seltskondlikke kombeid ja kriitilist meelt. Kuid väga kergesti võib kõik see positiivne muutuda negatiivseks, kui unustatakse taktitunne, üldise käitumiskultuuri nõuded. Sageli kohtame noori, kes arvavad, et neile on lubatud rohkem kui täiskasvanuile, et nad võivad valju häälega käratseda, kritiseerida üleolevalt kaasinimesi, ei tarvitse tunnustada seltskondlikke kombeid ja austada ka ühiskondlikke eeskirju. Üldjoontes meenutavad need noored elavalt ajalukku kadunud omaaegseid korporante, kes arvasid, et nende värvitekkel katab kinni kõik puudujäägid. See võib juhtuda kas rumalast üleolekutundest või lihtsalt teadmatusest, kuid meie ei taha näha enam selliseid korporantlikke igandeid endi hulgas. Otse jahmatama panid hiljuti koolis praktikal viibinud eesti ja vene filoloogid, kelledest osa käitus nii, nagu oleks õpetajatetuba ja kogu koolimaja ainuüksi nende päralt. Ei mingit teeandmist teistele õpetajatele, ei mingit tagasihoidlikkust kõnes, ei algelisi teadmisi käitumisest, sest ega muidu võidud istuda õpetajatetoas, kingad laiali põrandal ja jaeeldab aga hea, maitsekas rõivastus ka head käitumist. Mõnele on kaasa sündinud loomulik anne ja maitse rõivastumiseks, teised peavad seda õppima. On loomulik, et inimene käib moega kaasas, sest keegi meist ei taha olla mingi minevikuvari. Kuid peaaegu kunagi ei saa moodi sajaprotsendiliselt kopeerida, vaid moest tuleb võtta selle põhijooned ja need kohandada vastavalt oma isikule. Kui sageli võime kohata inimesi, kes liiguvad ringi otsekui moeajakirja mannekeenid, küsimata, kas see neile lad tõstetud kõrgele vastu ahju, või haaratud luba palumata teiste õpetajate asjade hulgast, mida vajati, rääkimata algelisest oskusest hädavajaliku kõrvalruumi kasutamisel. Kõik see näitab, et esteetiline kasvatustöö on meie üliõpilaste hulgas veel väga nõrk.

Pole sugugi alati vajalik, et me raiume noortele pähe vastavaid käitumisreegleid, me peame noori juhendama ja viima nii kaugele, et nad ise hakkaksid aru saama käitumiskultuuri vajadusest, et see muutuks neile endastmõistetavaks ja et nad oskaksid n. ö. lennult haarata kõike seda, mis on vajalik inimese arenemiseks esteetiliseks ja eetiliseks selle sõna kõige laiemas mõttes.

Samuti teavad meie noored veel väga vähe rõivastumiskultuurist. Rääkides rõivastumisest me sageli ei mõtlegi, et see on tõesti kunst, mitte ainult tarvidus end katta. Hea, ajakohane ja maitsekas rõivastus avaldab mõju ka inimese käitumisele, muutes inimesi enesekindlamaiks, julgemaiks, vabamaiks. Samuti sobib või ei, kas mood on määratud hommikupooleks (s. o. töörõivaks) või õhtupooleks (s. o. puhkeajaks). Ilmutakse loenguile siidkleidis või koguni kolmveerandpükstes (mida muide hea maitsega naine ei kanna enam mujal kui vahest matkal), jalutatakse õhtupoole tänaval või minnakse kinno samades pükstes ja ilmutakse tantsima kitsas seelikus ja villases kampsunis.

Hea maitse väljenduseks on lihtsus, kuid sageli püüavad inimesed oma rõivastusega üksteist üle trumbata. Kel oli võimalus viibida möödunud kevadel ülikooli lõpuaktusel, pidi tahestahtmata eneselt küsima, kas ta pole mitte kogemata sattunud mingile moedemonstratsioonile.

Igale on selge, et meie ühiskonnas tuleb hästi rõivastuda, kuid et riik on võimaldanud meil õppida, suunab meid tööle, siis pole meie rõivastus enam meie isiklik asi, sest meilt ei oodata mingisugust ekstravagantsust ega otse narrust. Lõpuaktused on nii koolis kui ka ülikoolis pidulikud sündmused, mille puhul me rõivastume pidulikult, range tagasihoidlikkusega ega ilmu sinna varrukateta ja dekolteeritud ballitualetis. Viimane näitaks ainult meie maitselagedust. Ka koolis praktikal olles peaksid üliõpilased rangelt kontrollima oma rõivastust, teades, et nad ka selles osas peavad õpilastele olema eeskujuks. Otse lubamatu on, et üliõpilane läheb tundi kalossides või botikutes, hargnenud seelikuäärega, nagu see kahjuks juhtus ülalmainitud filoloogidega.

Meil on ilus üliõpilasmüts, kuid selle kandmisega eksitakse veel palju. Üliõpilasmütsi kandmine dikteerib juba ise korrektset käitumist, sest mütsi kandes me esindame kogu õppeasutust. Samuti ei sobi üliõpilasmütsi kanda igasuguses olukorras ja rõivastes. Oleme kindlasti kõik näinud üliõpilasi, kel on seljas töörõivad, dress, kuid peas üliõpilasmüts. Nähtavasti need noored kardavad, et töötades ilma mütsita võidaks neid pidada «harilikeks surelikeks». Ka kõrvarõngaste kandmine üliõpilasmütsiga näitab maitsetust, eriti odavate suurte nööpide või mingisuguste «kassikullast ripatsite» kandmine kõrvade küljes. Kõrvarõngad kuuluvad peaaegu eranditult õhtupoolse või õhturõivastuse juurde ega sobi mingil moel tööajal (s. o. loenguil) kandmiseks.

Meie noored on siiski enamikus väga vastuvõtlikud headele mõjustustele, ainult antagu neile juhendeid, pööratagu igale eksimusele kohe tähelepanu, peetagu vastavasisulisi loenguid, antagu neile eeskujusid, ja pole kahtlust, et juba mõne aja pärast on üldpilt meie noortest muutunud.

L. PALM,
Tartu 5. Keskkooli õpetaja

Ühe eksamipäeva õhtupoolikul

Inglise keele õpetamise metoodika oli parajasti käsil muidugi inglise filoloogide IV kursusel. Pildil näetegi Armilda Maimi sm. L. Võsamäele vastamas. Nii tema kui ka Tiit Viljapi, Ester Linna, Tiiu Nuudi, Ene Rebase, Georg Grünbergi, Tiiu-Mai Jõe, Maie Metsa jt. teadmised pälvisid hindeks «väga hea». Ohtki vastust alla «nelja» ei olnud.

2 Tartu Riiklik Ülikool

Nõukogude teadlase hüpotees

Kaasaegsele teadusele on Marsi kaaslastest — Phobosest ja Deimosest*) — teada järgmised andmed: need kaaslased tiirlevad planeedi ümber peaaegu ringikujulistel orbiitidel, mille tasapinnad on ekvaatori tasapinnaga kaldu 2,8 ja 7 kaarekraadi võrra. Phobos teeb täistiiru ümber Marsi 7 tunni 39 minutiga ja Deimos 30 tunni 18 minutiga (Phobos on Marsile lähemal ja liigub kiiremini). Marsi kaaslased on oma väikeste mõõtmete tõttu, võrreldes neid meist lahutava vahemaaga, ka võimsates teleskoopides üksnes tähtedena nähtavad; nende läbimõõtu pole võimalik hariliku meetodi abil kindlaks teha. Kuid määrates kaaslaste heledust ja oletades, et kaaslaste pinna peegeldusvõime võrdub Marsi omaga, võib hinnata Phobose diameetrit 16 km-le vastavaks, Deimose oma aga — 8 kilomeetrile vastavaks. Nende kehade masside küsimust ei ole teadus suutnud tänapäevani lahendada. Seepärast oletatakse kaaslaste masside kindlaksmääramisel harilikult, et nende tihedus võrdub planeedi omaga.

Marsi kaaslaste süsteemi peamiseks iseärasuseks on Phobose liikumise kiirendumine, mille avastas 1945. a. ameerika astronoom Sharpless. Järelikult ei liigu Phobos mööda suletud orbiiti, vaid mööda spiraali, lähenedes iga tiiruga planeedi pinnale. Selline liikumine on analoogiline kunstlike kaaslaste tiirlemisega ümber Maa. Olgugi et Phobos teeb iga järgmise tiiru ainult kahe kümnemiljondiku sekundi võrra kiiremini, pole kiirendumise olemasolus kahtlust. Vaatlused tõendavad, et Phobos kaldus mõne aastakümne jooksul ettearvestatud asukohast 2,5 kraadi võrra kõrvale. See on aga väga suur kõrvalekaldumine.

Hiljuti esitas üks tuntud nõukogude astrofüüsik Phobose kiirendumise originaalse seletuse. Kui Phobose tihedus oleks väiksem kui 0,001 grammi kuupsentimeetri kohta, siis oleks võimalik tema kiirendumist seletada Marsi üsna suurel määral hõrendunud atmosfääri abil, kuid sellise tihedusega tahke keha ei saa olla püsiv. Järelikult jääb ainus lahendus — lugeda kaaslane õõnsaks. See tähendaks aga, et Phobos on kunstlik taevakeha, sest ei ole tõenäoline, et looduslikud protsessid oleksid viinud sellise tühimiku moodustumisele taevakeha sees.

Siit järeldus: Phobos ja arvatavasti ka Deimos on **Marsi kunstlikud kaaslased,** mis on kunagi välja lastud kõrge kultuuriga tarkade olevuste poolt.

Kahelda selliste miljonite tonnide raskuste konstruktsioonide väljalaskmise võimalikkuses ei ole põhjust. Inimkond viib kahtlemata sadade aastate pärast orbiidile gigantsed Maa kaaslased — kosmose uurimise jaamad, kusjuures need monteeritakse kokku otse orbiidil.

Ei ole võimatu, et need grandioossed kunstlikud taevakehad olid marslastele, kelle planeedil pole suuri looduslikke kaaslasi, suurte kosmoselaevade stardiplatsideks. Täiesti mõeldav on oletada, et Phobos ja Deimos elasid üle tarkade olevuste ajastu Marsil, kes võib-olla hülgasid oma planeedi parema asupaiga otsinguil.

Vaevalt on liialt julge oletada, et teadlased saadavad lähema aastakümne jooksul Marsile kosmoselaeva automaatse aparatuuriga ja lahendavad lõplikult eksperimendi abil tema salapäraste kaaslaste probleemi.

G. NIKOLSKI,
füüsika- ja matemaatikateaduste kandidaat

*) Phobos — hirm, Deimos — õudus (kreeka keeles).

KAS TEATE, ET...

... Prantsusmaal anti 19. sajandil ajalehte välja siidile trükituna. Tol ajal oli maks ajalehepaberile niivõrd suur, et ettevõtlikule kirjastajale tuli pähe mõte odavamat materjali kasutada. Kaasaegsed nimetasid seda trükiväljaannet «Poliitiliseks taskurätikuks». Poliitiliste uudistega tutvudes kasutasid lugejad ajalehte taskurätikuna. Neliteistkümmend eksemplari ebaharilikust ajalehest on säilinud tänapäevani. Mõned neist hoitakse alal ühes Pariisi muuseumis.

... esimene kõrgem õppeasutus töötas juba I sajandil e. m. a. Hiinas Pekingis. (Lähemalt ajalehe järgmises numbris.)

Ühe eksamipäeva õhtupoolikul

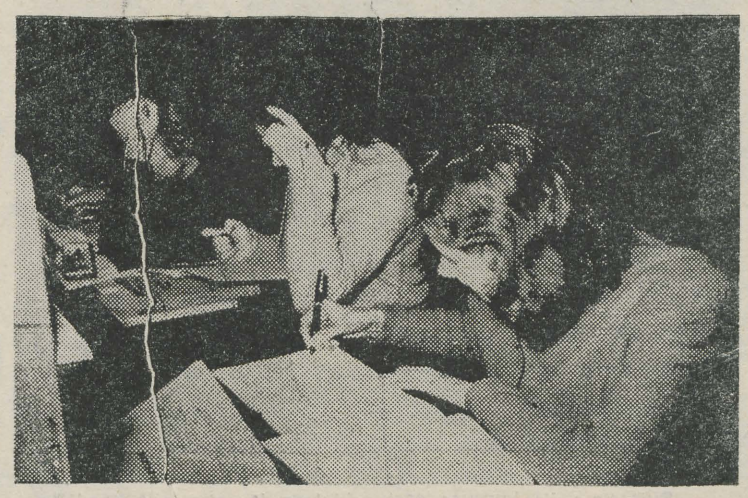

«Seminarkas». Kui soome keele eksam ees selsab.

1860 * *Anton Pavlovitš Tšehhov* * 1960

Suure vene kirjaniku Anton Pavlovitš Tšehhovi looming on tähtsaks etapiks kogu maailmakirjanduses.

«Viimase kahekümne aasta jooksul oli paljude maade noortele kirjanikele kõige võimsamaks magnetiks Tšehhov», tõendas 1928. aastal John Galsworthy. A. P. Tšehhovi 100. sünniaastapäeva tähistavad Ülemaailmse Rahu-

A. P. Tšehhov

nõukogu otsusel kõik maailma rahvad.

Tšehhov oli ja jääb ka eesti rahvale armastatuimaks kirjanikuks. Tšehhovi jutustuste tõlked eesti keelde on üldse esimesteks tõlgeteks NSV Liidu rahvaste teistesse keeltesse. Juba 1891. aastal ilmus «Olevikus» Tšehhovi esimene jutustus «Kohtu eel». Tutvumine Tšehhovi loominguga Eestis toimus aga veelgi varem. 1888. aastal pöördusid Tartu üliõpilased Tšehhovi poole palvega saata oma jutustuste kogumik üliõpilaste raamatukogule. Üliõpilaste kirjast võib näha suurt austust ja lugupidamist Tšehhovi vastu, noore kirjaniku tunnustamist, kes sellal polnud isegi veel ülevenemaalise kuulsusega.

Eesti keelde tõlgiti alguses peamiselt Tšehhovi naljajutte. «Nalja, võimalikult ohtrasti nalja!» nii iseloomustas tolleaegsete kirjastajate nõudeid Eduard Vilde. Arvatavasti täitsid Tšehhovi humoristlikud lühijutud eesti ajakirjanduse sellel arengustaadiumil sama osa kui Ed. Vilde naljajutud. Nagu märkis Fr. Tuglas, mõjus Ed. Vilde naljajuttude ainestik «vabastavalt üldises meeleolulanguses ja ärkamisaja epigoonide kirjandusliku vesisuse taustal.» Kindlasti pidid «vabastavalt» mõjuma eesti lugejale ka A. P. Tšehhovi naljajutud neile omase kriitilise suunaga.

A. P. Tšehhovi loomingul oli suur tähtsus realistlike ning demokraatlike tendentside tugevdamisel eesti kirjanduses. Keegi ei või salata asjaolu, et realistliku ning demokraatliku suuna esindajad eesti kirjanduses nägid Tšehhovis tugevat kaaslast ja abilist võitluses realismi eest ja et nad kasutasid otseselt ta teoseid selles võitluses. Pole juhuslik, et Tšehhovi loomingut populariseerisid Eestis tööliskirjanikud J. Lilienbach, O. Münther ja G. Tikerpuu. 1899. a. ilmub koguteoses «Lõbu ja teadus» esimene artikkel Tšehhovi loomingust «Anton Tšehhov ja tema jutt «Talupojad»».

XX sajandi alguses kasvab Tšehhovi populaarsus eesti lugejate keskel iga aastaga. Sellest räägib Tšehhovi jutustuste tõlgete arv. Paljud faktid tõendavad, et 1905. aasta revolutsiooni ettevalmistamisel mõistsid progressiivsed kirjandustegelased õigesti Tšehhovi loomingu revolutsioniseerivat tähtsust.

Just revolutsioonieelseil aastail ilmuvad sellised Tšehhovi

ja Eesti

teosed, nagu «Palat nr. 6» jt. 1907. aastal ilmub «Unter Prišibejev». Tšehhovi teoste tõlgete arv ei vähene ka järgmistel aastatel. 1911. a. saavad eesti lugejad esimese Tšehhovi jutustuste valikkogu. «Estonia» ja «Vanemuine» lavastavad korduvalt Tšehhovi näidendeid.

Tunduvalt väheneb Tšehhovi teoste ilmumine kodanlikus Eestis. Sel ajal ei lavastatud ka ühtegi Tšehhovi draamat.

Alles pärast nõukogude võimu taaskehtestamist Eestis hakkasid Tšehhovi teosed ilmuma massiliste väljaannetena, anti välja 2 kogumikku Tšehhovi novelle, eri väljaandena on trükitud Tšehhovi näidendid.

Tšehhov unistas helgest, julgest, rõõmsast elust, selle tulevase õnneliku elu seisukohast mõistis ta hukka kõik pimeda, loomaliku, inimesevastase, anormaalse, mida ta nägi revolutsioonieelsel Venemaal. Just selle inimliku unistusega rahva helgest tulevikust on ka nüüd Tšehhovi looming lähedane kõikidele maailma rahvastele.

V. BEZZUBOV

Juubeliüritused

29. jaanuaril möödub 100 aastat vene väljapaistva kirjaniku A. P. Tšehhovi sünnist. Kuigi juubelipäevani on veel veidi aega, tehakse juba ettevalmistusi selle päeva tähistamiseks.

Pöördusime Tšehhovi mälestuspäeva tähistamise komisjonis vene kirjanduse kateedri esindaja J. M. Lotmani poole palvega tutvustada meile üldjoontes läbiviidavate ürituste kava.

Juubelikomisjoni programmi kohaselt toimub 10. veebruaril ülikooli aulas pidulik koosolek, kus esinevad sõnavõttudega Tšehhovi elust ja loomingust dotsent B. Jegorov teemal «Tšehhov ja kaasaeg» (vene keeles) ja õppejõud V. Bezzubov «Tšehhov ja Eesti» (eesti keeles).

Ettekannetele järgneb kontsert, kus on kaastegevad TRÜ kammerorkester T. Luhatsi juhatusel, TRÜ Arstiteaduskonna naisansambel E. Voitese juhatusel, üliõpilased H. Siilats ja R. Laubre. Külalistena esinevad Tartu Muusikakooli solistid ja RT «Vanemuine» näitlejad.

Juubelikomisjon ootab kogu ülikooli kollektiivi osavõttu A. P. Tšehhovile pühendatud üritustest.

Pildil (paremal): A. P. Tšehhov Moskva Ülikooli Arstiteaduskonna üliõpilasena oma kursusekaaslaste keskel. D. Saveljev, A. P. Tšehhov, V. Zembulatov ja N. Korobov (vasakult lugedes).

All vasakul: A. P. Tšehhov Melihhovos 1892. a.

Tšehhovi näitus

Tšehhov, see on Puškin proosas — nõnda tunnustavalt iseloomustas Leo Tolstoi A. P. Tšehhovi tähtsust ja seisukohta vene ilukirjanduses. Ka Maksim Gorki hindas Tšehhovi loomingut väga kõrgelt.

A. P. Tšehhovi elukäigu eri etappide ja tema laiahaardelise ja mitmepalgelise kirjandusliku toodangu ülevaatliku näituse korraldab TRÜ Teaduslik Raamatukogu kirjaniku saja-aastase sünniaastapäeva tähistamiseks.

Näitusel on välja pandud A. P. Tšehhovi novellide venekeelseid väljaandeid alates 1888. aastast (ajakirjades «Северный Вестник» ja «Жизнь»), tema näidendeid ja jutustuste instseneeringuid, artikleid tema teoste lavastamise kohta, A. P. Tšehhovi kirju, A. P. Tšehhovi arhiivi väljaandeid, rohkes valikus ülevaateteoseid ja publikatsioone tema elu ja loomingu kohta. Erilist huvi pakuvad siin ka K. S. Stanislavski kirjutised.

A. P. Tšehhovi teoste eestikeelsete väljaannete hulgas pakuvad huvi tema novellide varasemad tõlked «Rahva Lõbu-lehes» 1898. a., «Olevikus» 1891. ja 1899. a., samuti ka rohkearvulised hilisemad tõlked, sest käesoleva sajandi esimestest aastatest alates tihenes Tšehhovi lühijuttude tõlgete arv eesti ajakirjanduses («Sakalas», «Uudistes», «Postimehes», «Lindas», «Elus», «Valguses», «Teatajas» jm.) väga tunduvalt. Ühena esimestest kirjutistest A. P. Tšehhovi kohta ilmus J. V. Veski tutvustav artikkel ajakirjas «Rahva Lõbu-leht» 1901. a., ka on J. V. Veski esinenud Tšehhovi novellide tõlkijana. Proletaarse kirjaniku Gustav Tikerpuu tõlkes 1907. a. on ilmunud novellid «Noor abielumees» ja «Pahas tujus»; tõlkija on tarvitanud varjunime Mart Mõru.

«Vanemuises» lavastatud A. P. Tšehhovi draamade üksikstseene illustreerivad ülesvõtted «Kajaka» ja «Kolme õe» lavaletoomisest.

Huvi pakuvad ka Tartus omaaegse vene teatri «Родник» ja Tartu üliõpilasringkondade poolt lavastatud A. P. Tšehhovi näidendite «Karu», «Traagik vastu tahtmist», «Kirurgia», «Untervits Prišibejev» ja «Kurjasepitseja» ettekannete afišid aastaist 1903—1906.

Näitus on A. P. Tšehhovi 100. sünniaastapäeva tähistamiseks avatakse 28. jaanuaril ja see jääb avatuks kuuks ajaks.

A. JAANISTO

*Tšehhavist * Tšehhavist * Tšehhavist*

Sõna on kirjanikel

Elsa Triolet — prantsuse kirjanik.

«Tšehhovi jutustused, nii pikad kui lühikesed, on vabad sentimentaalsusest, nagu on vabad niiskusest sügisesed lehed; nad on veenvad, tõetruud ja selged, läbi imbunud läbipaistva selgeltnägelikkusega; nendes huumor toetab südant: need jutustused alistavad teid vastu teie enda tahtmist nagu külm või kuumus. Nad tungivad teie hinge sügavuseni, õpetavad teile humaansust. Kui ma poleks lugenud Tšehhovit, mu sisemaailm oleks olnud hoopis teistsugune, ta piirid oleksid vastuvaidlematult kitsamad.»

John Galsworthy — inglise romaanikirjanik.

«Tšehhovi suur võit seisneb selles, et ta oskas rahulikku ärevaks teha, nagu erutab preeria või kõrb igaühte, kes esmakordselt puutub nendega kokku. Kuidas ta seda saavutas, — see on tema saladus, otsekoheselt öeldes, mitte kõigile kättesaadav.»

Go Mo-Žo — hiina kirjanik.

«Tšehhovit armastatakse väga Idas. Hiinas on tõlgitud peaaegu kõik tema teosed. Nagu kogu vene kultuur, nii ka Tšehhovi looming on muutunud kogu inimkonna varaks. Tšehhovi omapärane kirjutamisviis osutus erakordselt lähedaseks meie lugeja maitsele, sest vaatamata sellele, et Tšehhov ei kirjutanud luuletusi, on ta siiski tõeline poeet, ta jutustused ja näidendid on poeesia.»

A. D'Husseaud — ameerika dramaturg.

«Tšehhov kirjutas meeleheitest ja lootuste purunemisest, aga ta vaatas sündmustele kõrvalvaataja seisukohalt ja oskas näha meeleheite ja lootusetuse taga optimistlikku usku tulevikku.»

Sean O'Casey — iiri kirjanik.

«Tšehhov tuli Iirimaale, tuli sinna, kus ma elasin, leidis ukse viletsasse tuppa, mis oli pärani avatud, ja võeti seal külalislahkelt vastu iirlase poolt.

Raske on rääkida Tšehhovist: ta on selleks liiga suur, et teda võiks mõõta...

Inimene rahva hulgast, ta imbus läbi rahva sõnade ja tegudega, ta lootuste ja kartustega ja kandis need üle lauludesse, korraldades nii, et nad kõlaksid kõikjal...»

Tartu Rüklik Õhtukool 3

Ühe eksamipäeva õhtupoolikul

Füüsika õpetamise metoodika eksam toimus vanemõpetaja R. Teetlausi juures IV kursuse füüsikutel. Hästi vastas ainet kommunistlik noor Viive Saretok (pildil). «Väga hea» hinde said metoodika eksamil Malle Vahemets, Väino Rokk, Etti Morna, Jüri Maran ja Andres Karolin.

Kõik lapsed võimlemal

Alustab tegevust laste võimlemisring, kuhu võetakse lapsi alates 6. eluaastast. Ringi töö toimub kaks korda nädalas. Esimene rühm valis tööpäevadeks kolmapäeva ja pühapäeva algusega kell 11 hommikul, kuna nende õppetöö toimub õhtupoolikul. Hommikupoolikul koolis käivatel lastel on esialgu harjutused samuti pühapäeval kell 11. Teine harjutuse päev määratakse kokkuleppel.

Ringist osavõtvate registreerimine toimub enne tunni algust TRÜ võimlas V. Kingissepa t. 20 II korruse väikeses saalis.

Rühmad võtavad osa TRÜ spordipäevast, mis toimub mais.

Laste võimlemisringi töö tõotab olla huvitav, sest kogu võimlemisringi töö on suunatud kava õppimisele, mis tuleb ettekandmisele traditsioonilisel üliõpilaste spordipäeval tänavu kevadel. Lapsevanemad, suunake oma lapsi võimlemisringi! Teie soodustate sellega oma laste täiuslikumat füüsilist arengut, head rühti ja aitate kaasa ülikooli lastepere liitmisele ühtseks kollektiiviks.

Jääme ootama uusi lapsi võimlemisringi harjutustele.

R. KREIS,
TRÜ ametiühingukomitee lastekomisjoni esimees

Ühelt lahkumisõhtult

«See oli 5 aastat tagasi, kui me parajasti moodustasime estraadikollektiivi ülikoolis. Vaat siis sisenes see pikk noormees ja tutvustas end vilunud mängijana. Pärast selgus muidugi, et ta oli vaid 3 kuud harjutanud tromboonil mängimist.»

Nii alustas linna kultuurimaja orkestri «HARVLEK» juht Ora laulude õhtut, mis oli pühendatud orkestrandi, laulja ja samal ajal TRÜ V kursuse žurnalisti Andres Vihalemi (üliõpilased tunnevad teda rohkem küll «Kimi» nime all) lahkumisele seoses tema tööleasumisega Tallinna. Kimi populaarsust tõendas teda ennastki üllatav suur pealtvaatajate hulk, kellel ei tulnud ka pettuda.

A. Vihalemi esinemist iseloomustab suur vabadus, hea miimika ja mikrofoni õige kasutamine. Senikuuldud Solovjov-Sedoi «Õhtud Moskva lähistel», Traversi «16 tonni», Thomkinsi «Keskpäeva ballaad» jt. kõrval sai kuulda ka uusi palu, mis kõik tulid kordamisele. Vahepeal esinesid estraadiorkester, Klara Kotter (alt) ja noor laulja I. Orav (bariton).

Õhtu kulminatsiooniks kujunes populaarse «Buona Sera» esitamine A. Vihalemi, K. Kotteri ja meestrio saatel, mille puhul aplaus ei tahtnud lakata. Solistile kingiti lahkumise puhul lilli, õhtu jättis meeldiva mulje.

V. LEIDLA

Rahavakk võtab sõna

Neil päevil, mil piparkoogitainast sõtkuti ja näärivana Nabalt meile tuli, jagati üliõpilaste vastastikuse abistamise kassa koosolekul viit tuhandet rubla. Seda tehti üliõpilaste vahel, kellele raha kõige rohkem ära kulus...

Siit meie jutt algabki. Ajaloo-Keeleteaduskonna kursusele (märgime x-ga) otsustati anda sada rubla. Astusime ühendusse kursuse kolmikuga — vastav mees leidus, kuid tal ei olnud taskus abistamiskassa piletit! Palusime esitada veel paar kandidaati. Ka nende nimesid võis tulemusteta otsida liikmete kartoteegist. Niisiis jäi kursus x kassa pühadekingist ilma ainult sellepärast, et, nagu välja tuleb, on kaks rubla (sisseastumismaksu summa) mõne üliõpilase meelest kallim kõikidest muudest võimalustest. Kui neil üliõpilastel oleks meie kassa põhikirja vastu pisutki uudishimu olnud, oleksid nad tulnud järeldustele, mis ühtki ettevõtlikku üliõpilast ei takista kassa liikmeks astumast:

1. Kassa toetab oma liikmeid a l a t i väiksemate või suuremate summadega.

2. Kassa maksab ülikoolist lahkujale kõik tema liikmemaksud tagasi (välja arvatud kaks rubla sisseastumismaksu!). Viie aasta jooksul koguneb üliõpilase arvele 120 rubla. Niisiis on vastastikuse abistamise kassa ka t e i e h o i u k a s s a.

3. Kassa väljastab organiseeritud korras tagastamisele mittekuuluvat laenu majanduslikult raskustes olevatele üliõpilastele, kes on vähemalt üks aasta olnud k a s s a l i i k m e d.

Käesoleval õppeaastal on vastastikuse abistamise kassa nimetatud laene jaganud umbes 7000 rubla suuruses summas.

Soovime kõigile kassa liikmetele head uut aastat!

P. LEPIK,
kassa juhatuse liige

TRÜ kergejõustiku EDETABEL 1959. a.

400 m tõkkejooks

1.	Hans Torim	— TRÜ Spordiklubi	55,4
2.	Vladimir Rogatšov	— kehakultuuriosakond	56,7
3.	Peeter Laane	— Arstiteaduskond	58,1
4.	Paavo Saare	— Matemaatika-Loodusteaduskond	58,7
5.	Enn Püttsepp	— Arstiteaduskond	59,7
6.	Viktor Rämson	— kehakultuuriosakond	59,8
7.	Meinhard Kirm	— kehakultuuriosakond	60,2
8.	Eduard Tamm	— Matemaatika-Loodusteaduskond	64,3

NAISED

100 m

1.	Linda Kepp	— TRÜ Spordiklubi	12,1
2.	Vilve Maremäe	— Matemaatika-Loodusteaduskond	12,4
3.	Enna Niglas	— kehakultuuriosakond	12,7
4.	Helvi Mägi	— Arstiteaduskond	12,7
5.	Kai Kabin	— Matemaatika-Loodusteaduskond	12,9
6.	Leida Kõiv	— Arstiteaduskond	13,0
7.	Maret Abras	— Arstiteaduskond	13,0
8.	Milvi Haljasmaa	— kehakultuuriosakond	13,2
9.	Epp Püttsepp	— Arstiteaduskond	13,4
10.	Endla Kruus	— Matemaatika-Loodusteaduskond	13,4

200 m

1.	Linda Kepp	— TRÜ Spordiklubi	25,0
2.	Kai Kabin	— Matemaatika-Loodusteaduskond	25,6
3.	Enna Niglas	— kehakultuuriosakond	26,3
4.	Vilve Maremäe	— Matemaatika-Loodusteaduskond	26,5
5.	Leida Kõiv	— Arstiteaduskond	26,9
6.	Endla Kruus	— Matemaatika-Loodusteaduskond	26,9
7.	Helvi Mägi	— Arstiteaduskond	27,0
8.	Milvi Haljasmaa	— kehakultuuriosakond	27,3
9.	Maret Abras	— Arstiteaduskond	27,3
10.	Epp Püttsepp	— Arstiteaduskond	27,5

400 m

1.	Endla Kruus	— Matemaatika-Loodusteaduskond	58,4
2.	Maret Abras	— Arstiteaduskond	59,7
3.	Linda Kepp	— TRÜ Spordiklubi	60,4
4.	Elsa Pennonen	— Ajaloo-Keeleteaduskond	62,2
5.	Lilli Lipp	— Arstiteaduskond	62,7
6.	Leili Ruto	— Matemaatika-Loodusteaduskond	63,2
7.	Epp Püttsepp	— Arstiteaduskond	64,0
8.	Vilve Maremäe	— Matemaatika-Loodusteaduskond	64,8
9.	Tiiu Lapp	— Ajaloo-Keeleteaduskond	65,3
10.	Mare Veimre	— kehakultuuriosakond	67,0

(Järgneb.)

Ühe eksamipäeva õhtupoolikul

Väliskirjanduse eksam II kursuse eesti filoloogidele koosnes kahest osast. Esmalt räägiti dots. R. Kleisile antiikkirjandusest (ülal), seejärel tuli jätkata keskaegsete autoritega dots. V. Alttoa juures (all). Kuigi kirjanikke sest ajajärgust on eesti keelde napilt tõlgitud, olid aine omandamisega edukalt toime tulnud Andres Ehin, Tiiu Kaevando, Helvi Koppel, Marju Lauristin, Maie Remmel, Mari Viiding, Maili Noor, Peeter Hein, Juta Seersant ja veel paljud teised.

J. MIKU fotod ja V. REBASE tekst.

Kui fantaasia tegelikkuseks muutub...

...ja Beringi väina pais valmib.

Raske on uskuda, et kümme aastat tagasi laius sellel kohal, kus on tehtud see foto, polaarjää. Tänu nõukogude ja ameerika spetsialistide — aatomiteadlaste ja ehitajate jõupingutustele, kes suunasid väina soojad lõunahoovused, oli võimalik sellesse rajooni luua soe, pehme kliima. Kunstliku Golfi hoovuse mõju all muutus igikeltsa rajoon õitsvaks maaks.

Pildil: «Rahuaatomi» puhkekodus Dežnevi neemel. TRÜ Kosmonautikateaduskonna I k. üliõpilane Tiiu Tuvi ja Kuu Geograafia Teaduskonna II k. üliõpilane Ülle Viidi lähevad randa. (1970. a.)

MEIE MAA ÜLIKOOLIDES

Tomski Riiklik Ülikool

Ülikooli ajalehe veergudele ilmus teadaanne:

«Kõigile, kellel on kino armas! Üliõpilaste kinostuudio «TGU-FILM» kuulutab välja konkursi

— parimale filmistsenaariumile ülikooli elust dokumentaal-, õppe- ja kunstilise filmi jaoks;

— parimale stuudio embleemile.

Konkursi tähtajaks on...»

*

Ülikooli komsomolikomitee pleenumi tööst, kus arutati ÜLKNÜ KK VI pleenumi otsuste täitmist, võtsid osa linna tehaste komsomolialgorganisatsioonide sekretärid.

*

Keemiateaduskonna üliõpilaste teadusliku ühingu initsiatiivil luuakse lektoritegrupp keemiaalaste teadmiste levitamiseks. Populaarteaduslike loengutega keemiast esinetakse kodulinna koolides.

(Ajalehe «За советскую науку» järgi.)

* * *

1958. aastal sõitsid mõned Leningradi ülikooli õppejõud Prantsusmaale. Teadusliku töö kõrval pidasid nad sealsetes ülikoolides ja instituutides loenguid prantsuse üliõpilastele. Oktoobris 1959 saabusid Leningradi ülikooli prantsuse teadlased Alfred Olivier ja Joseph Alixe, kes õpetavad ühe aasta jooksul keeleteaduskonna üliõpilastele prantsuse keelt.

Moodustati õppekabinet

Äsja moodustati TRÜ ühiskonnateaduste kateedrite baasil üliõpilastega läbiviidava iseseisva õppetöö parandamise eesmärgil ühine ühiskonnateaduste kateedrite õppekabinet.

Kabinet asub õppehoones nr. 4 (NLKP ajaloo kateedri ruumides). Kabinet on avatud üliõpilastele igal tööpäeval kl. 9—22.

Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» järgmine number ilmub 12. veebruaril 1960.

Toimetaja J. FELDBACH

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 688. MB 01073.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 4 (431) Reedel, 12. veebruaril 1960 XIII aastakäik

Noorsoo hulgas tehtav ideeline kasvatustöö peab aitama noortel õigesti mõista ühiskondlikke nähtusi, muuta kommunistliku moraali põhimõtted sügavaiks isiklikeks veendumusteks, sisendada leppimatust kodanliku ideoloogia avalduste, apoliitilisuse ja filisterluse vastu. On tarvis tõsta komsomoliorganisatsioonide töö taset, koondades peatähelepanu poliitharidustööle, noormeeste ja neidude üldharidusliku, kutsetehnilise ja kultuurilise silmaringi laiendamisele, nendes nõukogude patriotismi, tööst lugupidamise, ühiskondlikusse varasse hoolitseva suhtumise, oma igapäevase töö määratu suurest ajaloolisest tähtsusest arusaamise kasvatamisele. Noort sugupõlve tuleb kasvatada reipaks, mehiseks ja vapraks, kes on vankumatult veendunud kommunismi lõplikus võidus.

Kommunistliku ideoloogia propaganda noorsoo hulgas peab oma vormidelt ja meetoditelt olema mitmekesine ja huvitav, tal peab olema elav, kujukas ja populaarne iseloom. Tema aluseks tuleb võtta marksistlik-leninliku teooria ning meie partei ja riigi kangelasliku ajaloo tähtsamate küsimuste tundmaõppimine, mineviku võitlustraditsioonide ja tänapäeva heroismi varal kasvatamine, nõukogude rahva ennastsalgava võitluse, kommunismi võidu eest peetava võitluse eeskujude varal kasvatamine.

NLKP Keskkomitee otsusest «Parteipropaganda ülesandeist kaasaja tingimustes».

Sõna on

ELKNÜ X kongressi delegaatidel

Mõtteid kongressilt

Viimased aastad on toonud vabariigi komsomolitöösse palju uut ja kasulikku. Komsomolitöö on muutunud konkreetsemaks ja enamikku noori haaravaks. Ei ole enam ala, millest seisaks eemal noorsoo avangard — kommunistlik noorsooühing.

Komsomol tegi otsustava pöörde meie kodumaa ees seisvate konkreetsete majanduslike ülesannete lahendamisest osavõtu suunas.

Teiseks oluliseks jooneks, mis iseloomustab komsomoliorganisatsioonide tööd kahe kongressi vahel, on see, et konkreetne osavõtt loovast tööst aitas muuta kogu kasvatustöö komsomolis sisukamaks ja elulähedasemaks.

Palju oli juttu kõrgemate õppeasutuste komsomolitööst. Kongressi aruandekõnes ja mitmetes sõnavõttudes hinnati kiitvalt ülikooli komsomoliorganisatsiooni tegevust töökasvatuse alal ja üldise töö aktiviseerimisel. Õigesti märgiti ka seda, et kõrgemate koolide komsomoliorganisatsioonid ei pööra oma igapäevases töös vajalikku tähelepanu üliõpilaste marksistliku maailmavaate kujundamisele. Väga sageli lõpetab kõrgema kooli selline spetsialist, kes ei tahagi kuulda ühiskondlikust tööst osavõtmisest, kes arvab oma ülesande täidetuks olevat ettenähtud tööaja äraolemisega jne.

Kongressi otsustest lähtudes jätkab ülikooli komsomoliorganisatsioon suunda, et kommunistliku ühiskonna inimene peab vormuma praktilises tegevuses ja et ainult võitluses praktiliste ülesannete lahendamise eest saab kasvatada kommunistliku tuleviku inimest.

Meie üliõpilaskonnal on käesoleva aasta suvel ees avar tööpõld — meie noorte tugevaid töökäsi ootavad komsomoliehitused «Punane Kunda», Balti soojuselektrijaam, raudbetoondetailide tehas, ujula, Kääriku spordibaas, ülikooli hoonete remont jne. Võime olla kindlad, et ka käesoleval aastal lähevad meie üliõpilased sinna, kus vajatakse noori käsi kõige rohkem.

Vähe aga teevad meie komsomoliorganisatsioonid ühiskondliku aktiivsuse tõstmiseks. Suurel osal meie üliõpilastel ei ole kogu ülikoolis õppimise vältel omandatud kogemusi ühiskondlikult kasulikuks tööks. Igal kursusel leidub üliõpilasi, kes ei täida ühtegi ühiskondlikku ülesannet. Komsomoligrupid aga suhtuvad ükskõikselt taolistesse üliõpilastesse. Kuid samal ajal täidavad aktiivsemad üliõpilased 3—4 ülesannet korraga.

Aktiivsete kommunistliku ühiskonna inimeste kasvatamise huvid nõuavad, et meie ülikooli iga lõpetaja oleks mitte ainult oma eriala spetsialist, vaid ka mitmekülgselt haritud, laia poliitilise silmaringiga, ühiskonna aktiivne liige.

See nõuab õiget lähenemist igale inimesele eraldi võetuna. Et meie ülikoolist ei väljuks edaspidi enam üksikuid poliitiliselt ebaküpseid, eluvõõraid, oma töös ja ühiskondlikus tegevuses passiivseid noori eriteadlasi, selleks on just vajalik tõsta komsomoligrupi osatähtsust, tema liikmete printsipiaalsust, inimeste tundmist.

Ent senini esineb meil mitmete komsomoligruppide ja kommunistlike noorte poolt ebaõiget lähenemist inimestele. Paljudel juhtudel ei ole meil lahti saadud silma kinnipigistamisest tõsiste väärnähtuste ees üliõpilaste elus. Bioloogiaosakonna teise kursuse üliõpilane Peeter Kubo puudus põhjuseta väga paljudelt loengutelt ja seminaridelt, kuid siis, kui need puudumised toimusid, ei arutanud komsomoligrupp kordagi taolisi küsimusi. Selliseid näiteid võime tuua ka teistelt kursustelt.

Et lahendada täielikult kommunistliku inimese kasvatamise küsimust, on vaja lahti saada esinevast ebaprintsipiaalsusest.

Käesoleval ajal, kus igal inimesel on vajalik aktiivselt osa võtta meie ette seatud ülesannete lahendamisest, kus erilise teravusega kerkib üles poliitiliselt arenenud spetsialistide kasvatamine, peame selle eesmärgi saavutamiseks üliõpilastesse diferentseeritult lähenema. Need üliõpilased, kes õpivad hästi ja kes on aktiivselt lülitunud ühiskondlikult kasulikku töösse, peavad saama kogu austuse osalisteks, neid tuleb ümbritseda hoolitsusega; tuleb oskuslikult kasutada selliseid soodustusi, nagu stipendiumide määramine, ühiselamusse majutamine jne. Mõningatel juhtudel aga meie komsomoligrupid ei ole seadnud aukohale meie parimaid üliõpilasi. Üksikutel juhtudel antakse soodustusi ka nendele üliõpilastele, kes õpivad halvasti, kes ei võta osa ühiskondlikust tööst. Ja seda aastate vältel! Tahtmatult kerkib küsimus, milleks?

On vajalik, et iga komsomoligrupp, iga kommunistlik noor teeks õiged järeldused ELKNÜ X kongressi otsusest ja kavandaks abinõud esinevate puuduste kõrvaldamiseks, teeks kõik selleks, et meie ülikoolist väljuksid tõelised kommunistliku ühiskonna ülesehitajad, kes ise järgivad alati partei üritusi ja kes suudavad endaga kaasa tõmmata ka teisi inimesi.

J. LOTT,
ELKNÜ TRÜ Komitee sekretär

KUNDA OOTAB MEID

ELKNÜ KESKKOMITEES

Viies ellu Eestimaa LKNÜ X kongressi otsust, arutas ELKNÜ Keskkomitee büroo vabariigi komsomoli löökobjekti, tsemenditehase «Punane Kunda» ehitustööde kiirendamise abinõusid. Otsustati saata komsomoli lähetuskirjadega 25. veebruariks s. a. ehitajaile abiks ajutiselt kaheks kuuks tööle 200 ja alalisele tööle 100 vabariigi kommunistlikku noort ja noort. **Juunis-augustis saadetakse tsemenditehase «Punane Kunda» ehitustöödele 400—500 vabariigi kõrgemate õppeasutuste üliõpilast.**

Vabariigi komsomoliorganisatsioonide poolt šeflustöö organiseerimiseks otsustas ELKNÜ Keskkomitee moodustada 7-liikmelise vabariikliku komsomolistaabi tsemenditehase «Punane Kunda» ehitusel.

ELKNÜ Keskkomitee kutsub vabariigi kommunistlikke noori ja noori üles aktiivselt osa võtma komsomoli löökobjekti, tsemenditehase «Punane Kunda» ehitustöödest.

Suusarada kutsub. *A. KIVISTIKU fotoetüüd.*

Olla aktiivne ühiskonna liige!

Kongressil esitati kõrgematele koolidele terve rida paikapidavaid ja tõsiseid pretensioone. Nii märgiti aruandes ja sõnavõttudes, et kursuste komsomoligrupid, paljud kommunistlikud noored ei anna õigel ajal printsipiaalseid vastulööke vääradele ideoloogia ja demagoogia avaldustele üliõpilaste hulgas, et vajalikul tasemel pole veel internatsionalismi- ja ateismialane kasvatustöö. Siinjuures kriipsutati eriti alla põhimõtet, et kursuste komsomoligrupid peavad kujunema kesksteks kasvatuslülideks, peavad muutuma poliitiliselt aktiivseteks õppe- ja ühiskondliku töö juhtijateks, ja et komsomoligrupid peavad töötama konkreetselt iga noormehe ja neiuga.

Teravaid etteheiteid kõlas ettekannetest ja sõnavõttudest meie lõpetajate aadressil, kes on küll kuidagi spetsialistid, kuid kel pole sageli iseseisvust, otsustavust ja endaalgatust poliitiliste küsimuste lahendamisel, ei ole kõige uue propagandistideks ja agitaatoriteks, vaid siplevad veel ise väikekodanliku maitse ja apoliitilisuse kammitsais.

Kongressi sõnavõtte kuulates ja töötavate noorte elu-olu jälgides tekkis esialgne mulje, et meie õppiv noorsugu kipub vägisi elust maha jääma, nokitseb ja viriseb pisiküsimuste kallal, targutab oma ühiskondliku osa ja ülesannete ümber selle asemel, et ühiskondlikult aktiivselt elust kahe käega kinni haarata ja julgelt kaasa sammuda. Kõige rohkem etteheiteid tehti pedagoogide ja sportlaste aadressil, mida nähtavasti tuleb tõsiselt arvestada vastavate teaduskondade komsomoliorganisatsioonidel. Noortele õpetajatele heideti ette seda, et reas koolides pole nad õpilastele ise eeskujuks oma poliitilise kasvatusega, et nad pole ise kommunistlikud noored, vaid pigem apoliitilised ja väikekodanlike vaadete kandjad. Sportlased aga paistavad silma halva kasvatuse poolest, mille üks põhjusi on selles, et vähene protsent neist kuulub komsomoli ridadesse, ja et nad pole poliitiliselt aktiivsed. Ühes sõnavõtus märgiti, et «sportlane sõna tõsises mõttes on sportlane — kommunistlik noor, laia silmaringiga aktiivne ühiskonna liige».

Tööstuste ja põllumajanduse komsomoliorganisatsioonide esindajad toonitasid oma sõnavõttudes, et paljud meie õppivatest noortest pole veel aru saanud asjaolust, et õppimine on ammugi muutunud isiklikust asjast ühiskondlikuks, et õppivate noorte abi ja teadmisi ootavad paljud kommunistliku töö nimetuse saanud või seda taotlevad kollektiivid ja nende noored, et laiendada oma silmaringi, täiendada teadmisi ning valmistuda kõrgematesse koolidesse astumiseks.

K. KOGER

Vastu tulles üliõpilaste ja komsomoliruppide soovidele alustatakse täna Vanemuise tänava suures auditooriumis loengutetsüklit, mis on pühendatud käitumiskultuurile ja on mõeldud põhiliselt üliõpilaskonnale. Avaloengu peab õppejõud H. Liimets. Järgnevatel loengutel (kokku 5) on lektoriteks õppejõud H. Kurm ja A. Taba. Käsitlemisele tulevad käitumisreeglid seltskonnas viibides, lauakombed, toa sisustamine jne. Loegud illustreeritakse näitlike vahenditega.

Komsomolikomitee loodab üliõpilaste aktiivset ja organiseeritud osavõttu, et likvideerida meie kasvatustöös esinenud ja etteheiteid põhjustanud lünka.

TRÜ komsomolikomitee

Pildil: Tartu linna komsomoliorganisatsiooni delegatsioon ELKNÜ X kongressil.

HILJUTI TOIMUS MATEMAATIKA-LOODUSTEADUSKONNA PARTEI-ALGORGANISATSIOONI LAHTINE KOOSOLEK, KUS ARUTATI TEADUSKONNA VÄLJAKUJUNDAMISE PLAANI LÄHEMAKS VIIETEISTKÜMNEKS AASTAKS.

TEADUSKONNA ARENGUPERSPEKTIIVID

Põhiettekandega esines koosolekul TRÜ rektor sm. F. Klement, kes käsitles teadusliku- ja õppetöö organiseerimisega seotud küsimusi, õppepersonali ja teadusliku kaadri kasvatamist ning vajaliku materiaalse baasi loomist.

EDASPIDISEST VASTUVÕTUST

Et Matemaatika-Loodusteaduskonna osakondades valmistatakse ette noori spetsialiste põhiliselt vabariigi vajaduste rahuldamiseks, siis peaks vastuvõtukontingent statsionaarsesse osakonda jääma samaks, mis praegu. Küll aga tuleb suurendada uute üliõpilaste vastuvõttu kaugõppeosakonda ja kaaluda võimalust õhtuste õppegruppide loomiseks matemaatika-, füüsika- ja keemiaosakonna juurde. Selline õppetöövorm võimaldab paljudel omandada kõrgemat haridust tootvat tööd katkestamata. Eesti NSV-s torniliselt arenev keemiatööstus loob aga vajaduse suurendada uute üliõpilaste vastuvõttu keemiaosakonda. Samuti on ette näha ka vastuvõtu kasvutendentsi füüsikaosakonnas, kus on kavas hakata ette valmistama spetsialiste elektroluminestsentsi alal ka teiste liiduvabariikide jaoks, sest Tartu on muutunud juhtivaks uurimiskeskuseks mainitud alal.

SPETSIALISTIDE ETTEVALMISTAMISEST OSAKONNITI

Matemaatikaosakonna põhisuunaks jääks arvutusmatemaatikute ettevalmistamine. Samuti on vajalik üksikute inimeste ettevalmistamine individuaalprogrammide järgi, kuna astronoomide «sepikojaks» jääks aga teaduste akadeemia.

Füüsikaosakonnas antakse vastavad teadmised aga keskkooli füüsika-matemaatikaõpetajatele, spetsialistidele pooljuhtide, luminestsentsi (elektroluminestsentsi), teoreetilise füüsika, tuumafüüsika ja biofüüsika erialal. Õpetajate ettevalmistamist vähendatakse keemiaosakonnas, siin pööratakse peatähelepanu tööstusliku ning teadusliku kaadri ettevalmistamisele.

Bioloogiaosakonnas valmistatakse põhiliselt ette keskkooliõpetajaid ja individuaalkorras teaduslikku kaadrit.

Geograafiaosakonnas valmistatakse tulevikus samuti ette keskkooliõpetajaid, kusjuures tuleb oluliselt parandada majandusgeograafide ettevalmistamist nendele vajalike teadmiste andmise osas. Individuaalprogrammide alusel või mõneaastaste vaheaegade järele valmistatakse veel ette klimatoloogе, meteorolooge ja hüdrolooge.

Kuigi geoloogide osas on vabariigi nõudmised piiratud, annab osakond siiski aastas vähemalt 5—10 inimesele geoloogidiplomid.

SUUREMAKS ÜLIÕPILASTE ISESEISVA TÖÖ OSATÄHTSUS

Teaduskonnas tuleb suurendada üliõpilaste iseseisva töö osatähtsust ja vähendada loengute arvu. Tuleb saavutada seda, et üliõpilased ei õpiks mitte eksamite ja diplomi jaoks, vaid kasutaksid oma ülikoolis viibimise aja maksimaalselt ära igakülgsete ja sügavate teadmiste omandamiseks, mida saaksid edukalt rakendada oma edaspidises praktilises tegevuses.

TEADUSLIKU TÖÖ ARENGUSUUNAD

Suur osa on teaduskonnal täita ka teadusliku töö arendamisel. Peab tugevnema side ülikooli ja teaduslike uurimisasutuste vahel, on otstarbekohane, et nimekamad teadlased oleksid ka head õppejõud, et nendel oleks pidev kontakt õppiva noorsooga, mis on vajalik andekate üliõpilaste suunamiseks teaduslikule tööle. Matemaatika-Loodusteaduskonna teadusliku töö arendamise perspektiivplaan pöörab tähelepanu järgmiste suundade väljaarendamisele teaduskonna üksikutes osakondades.

Matemaatikaosakonnas saavad vajaliku arengu arvutus-matemaatika, teoreetiline mehaanika, matemaatiline analüüs ja küberneetika. Osakonnas on olemas vajalik teaduslik kaader eesotsas seltsimeeste Kangro, Lepiku ja Kaasikuga.

Füüsikaosakonnas pööratakse senisest suurемat tähelepanu aeroionisatsiooni arendamisele ja eriti selle tööstuslikule rakendamisele. On vajalik, et aeroionisatsiooniga tegeleksid ka teoreetikud. Osakonnas tuleb jätkata luminestsentsi, elektroluminestsentsi, pooljuhtide teooria ja teoreetilise füüsika (relatiivsusteooria ning kihtide ja katete teooria eesotsas sm. Kardiga) probleemide uurimist. Kuigi praegu puudub teaduslik kaader biofüüsika alal, tuleb teha kõik vastava kaadri väljaõpetamiseks ja biofüüsika arendamiseks teaduskonnas.

Kuna on kavas keemiainstituudi rajamine ülikooli juurde, siis peavad keeemiaosakonnas intensiivselt arenema järgmised teaduslikud suunad: keemiline katalüüs ja kineetika, haruldaste ja hapendatud elementide keemia, elektrokeemia, rakenduslik kromatograafia, orgaaniline süntees ja analüüs, biokeemia ning orgaaniliste ainete süntees ja eraldamine.

Bioloogiaosakonnas oleks juhtivateks teaduslikeks suundadeks botaanika, geobotaanika, taimede süstemaatika, taimefüsioloogia, zooloogia ja eriti tähtsa teadusharuna geneetika.

Geograafiaosakond peaks kujunema aga vabariigi teaduslikuks uurimiskeskuseks. Selleks on vajalik ilmutada initsiatiivi, kusjuures esimeseks sammuks oleks suure Eesti NSV füüsilis-majandusgeograafilise atlase väljaarendamine.

Geoloogiaosakonnale jääks vabariikliku geoloogiainstituudi abistamise funktsioon.

Selleks et teaduskonna teaduslik töö saaks vajaliku arengu, on vajalik senisest rohkem andekaid noori aspirantuuri võtta ja juba olemasoleval kaadril otsustavalt tõsta oma kvalifikatsiooni.

MATERIAALSE BAASI KÜSIMUSED

Edasi leidsid sm. Klementi ettekandes käsitlust varustuse ja materiaalse baasi loomise küsimused. Lähemas tulevikus on kavas ehitada füüsika-matemaatikahoone, milleks on juba assigneeritud 6 miljonit rubla. Arendatakse välja TRÜ arvutuskeskus ja bioloogidele ehitatakse vajalik baas. Ehitatakse uus õppe- ja tootmistöökoda, mis varustaks kõiki ülikooli kateedreid vajalike aparaatidega ja oleks ühtlasi ka üliõpilastele praktikahooneks. Botaanikaaias ehitatakse uued kasvuhooned ja geograafid saavad oma käsutusse uue kartograafia laboratooriumi. Lunoidi vaatlejad saavad uue vaatluspaviljoni. Kavas on paremini kasutada kõiki teaduskonna õppelaboratooriume.

Edasi järgnesid sõnavõtud teaduskonna õppejõududelt, kes analüüsisid igati teaduskonna väljaarendamise plaani ja esinesid omapoolsete ettepanekutega.

Sm. Kaasik soovitas avada matemaatikaosakonna juures vene õppekeelega osakonna, mis valmistaks ette arvutusmatemaatikuid. On vajalik luua ülikooli juurde arvutusmatemaatika sektor või instituut.

Sm. Varep pidas otstarbekohasemaks majandusgeograafide ettevalmistamist Majandusteaduskonna juures, kus on selleks paremad võimalused ja rõhutas igati geograafia uurimisinstituudi loomise vajadust.

Sm. Reinet soovitas oma sõnavõtus, et aeroionisatsiooni-laboratoorium tuleks arendada instituudiks.

Sm. Raik analüüsis klimatoloogide ettevalmistamist meie vabariigis. Ta märkis, et kuna klimatoloogiliste uurimustega ei tegele ükski uurimisasutus, esineb sellel alal suur mahajäämus, mis segab otseselt rea teiste alade (agronoomia, bioloogia jt.) tööd. Sm. Raik rõhutas vajadust luua geograafilise uurimiskeskuse juurde meteoroloogia-aklimatoloogia sektor.

Sm. V. Palm käsitles oma sõnavõtus TRÜ keemiainstituudi väljaarendamise probleeme, märkides, et tulevikus vajab instituut uut hoonet. Samuti rõhutas sõnavõtja, et lähemas tulevikus on vaja luua rakendusliku elektrokeemia ja biokeemia laboratooriumid, kaugemas perspektiivis veel orgaanilise sünteesi ja rakendusliku kromatograafia laboratooriumid.

Sm. Miidla ütles oma sõnavõtus, et bioloogia kateedrid vajavad ühist laboratooriumi, kuhu võiks koondada kõik hinnalised aparaadid. See tagaks aparaatide parema kasutamise, ühtlasi võiks laboratoorium teenindada peale bioloogiakateedrite veel piirialaseid kateedreid.

Peatudes õppe- ja katseaia väljaehitamisel, märkis sm. Miidla, et selle rajamist tuleb alustada mitte 1963. a., vaid juba käesoleval aastal.

Lõppsõnas peatus sm. Klement lühidalt tehtud ettepanekutel. Samuti rõhutas ta, et väga vajalik on tihe kontakt teiste maade teaduslike uurimisasutusega, sest juba lähemas tulevikus avaneb reaalne võimalus enesetäiendamiseks teistes riikides (Poola RV, Saksa DV jt.).

V. MUREL, L. DANIEL

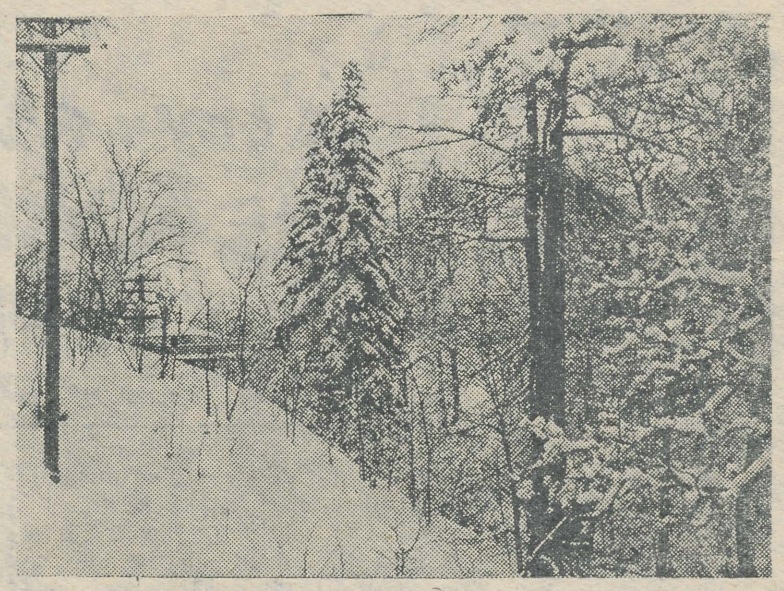

Kus on see paik? Muidugi Toomel. *V. REBASE foto*

Meie intervjuu

Läheneb Eesti NSV 20. aastapäev

21. juulil 1960 pühitseb meie vabariik oma 20. aastapäeva. Toimetuse esindaja pöördus ENSV 20. aastapäeva tähistamise üleülikoolilise komisjoni esimehe TRÜ rektori prof. F. Klementi poole palvega tutvustada meid lähemalt aastapäevaürituste plaaniga. Sm. Klement jutustas:

Et aastapäev on ajal, kui üliõpilased on suvepuhkusel, siis tuleb kavatsetavad üritused korraldada kas varem või sügisel. Maikuu teisel poolel toimub suur juubelile pühendatud teaduslik konverents. Konverentsi plenaaristung on üleülikooliline ja sellele järgnevad teaduslikud konverentsid sektsioonide kaupa teaduskondades, kus esinetakse juba konkreetsemate ettekannetega vastava teadusharu teemadel: ühe või teise teadusharu areng sellel ajavahemikul, kateedrite ajalugu neil aastatel. Teaduskonnad ja dekanaadid valivad välja ettekanded, mis esitatakse.

Oktoobris korraldatakse ülevabariiklik teaduslik konverents laiema temaatikaga (ENSV ajalugu, tööstus, põllumajandus, kultuur, haridus jne. 20 aasta jooksul). Selleist võtavad osa ENSV kõik kõrgemad õppeasutused.

Kavatsetakse välja anda kogumik, mis on pühendatud ülikooli üksikute kateedrite arengule nende aastate jooksul. Sinna paigutatakse ka teaduslike konverentside ettekanded.

Koostatakse fotoalbum ülikooli ajaloost ja tegevusest nõukogude võimu perioodil. Selles on fotod neljakümnendatest aastatest tänapäevani. Albumi eesmärgiks on anda peegelpilt ülikooli elust viimase 20 aasta jooksul.

Antakse välja kirjanduslik almanahh, kuhu paigutatakse üliõpilaste teosed.

On kavas korraldada suur näitus, kus on välja pandud materjalid (diagrammid, teaduslikud tööd, aparaadid jne.) ülikooli elust ja arengust nõukogude võimu ajal.

Ülikooli sportlaste pere kavatseb pühendada vabariigi aastapäevale spordipäeva.

Ülikooli ühiskondlikud organisatsioonid (komsomol, ÜTÜ, ametiühing) peavad läbi mõtlema, kuidas nad seda päeva tähistavad.

Teaduskondade dekaanid on üleülikoolilise komisjoni liikmed ja neile kõigile on tehtud kohustuseks vaadata, missugune peaks olema teaduskonna konverentsi päevakord, ettekanded, missugused kateedrid ja kes esinevad ettekannetega; näituse osas läbi vaadata, millised materjalid võiks välja panna, määrata isikud, kes võtavad osa näituse organiseerimiskomisjonist; anda kateedritele ülesandeid selle ürituse läbiviimise osas.

Lähemail päevil tuleb komisjon uuesti kokku, et läbi arutada kõikide teaduskondade ettepanekud.

Teadusliku ja pedagoogilise töö edasiseks tõusuks

NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu võtsid vastu määruse «Abinõudest väitekirjade kvaliteedi ning teaduslike kraadide ja kutsete määramise korra parandamiseks». Määruses konstateeritakse, et on tarvis suurendada nõudlikkust teaduslike ja pedagoogiliste töötajate atesteerimisel. Määruses kirjutatakse ette, et teaduslikke kraade ja teaduslikke kutseid tuleb määrata ainult nende tööde eest, millel on teaduslik-teoreetiline ja praktiline tähtsus ning mis sisaldavad uusi teaduslikke järeldusi ja soovitusi, teoreetilisi üldistusi ja teaduslikke avastusi, samuti avaldatud kõrgemateselistе õpikute eest.

Määrati, et enne rakenduserialaste väitekirjade kaitsmist peab kõrgema õppeasutuse või teadusliku uurimise asutuse nõukogule olema esitatud nende kohta peale ametlike oponentide arvamuste ka arvamus eesrindlikult ettevõttelt, mille tootmistegevuse iseloom vastab väitekirja teemale. Väitekirjade kohta, mis käsitlevad loodus- ja humanitaarteaduste teoreetilisi küsimusi, esitatakse peale ametlike oponentide arvamuste vastava teadusliku uurimise asutuse arvamus.

Kandidaadi- ja doktoriväitekirjade avalik kaitsmine toimub reeglina mitte kraadi taotlejate ja aspirantide töökohas, vaid muus kõrgemas õppeasutuses või teadusliku uurimise asutuses.

Kõrgemale atestatsioonikomisjonile anti õigus võtta kõrgemate õppeasutuste ja teadusliku uurimise asutuste nõukogude esildusel teaduslikelt ja pedagoogilistelt töötajatelt teaduslik kraad või kutse juhul, kui tehakse kindlaks, et see oli ekslikult antud isikutele, kelle töödel ei ole väärtust teadusele ega tootmistegevusele, või kui teaduslikud töötajad pikema aja kestel ei saavuta midagi konkreetset teaduslike uurimuste alal või ei taga kõrgetasemelist pedagoogilist tööd kõrgemates õppeasutustes.

Pildil ülal:
Matkajad ja orienteerumissportlased Vellaveres äsjamöödunud õppevaheajal.

H. MARDISTE foto

ELKNÜ TRÜ KOMITEES

Eile õhtul toimus ELKNÜ TRÜ Komitee koosolek. Arutati läbi ELKNÜ X kongressi otsus. Otsustati peatähelepanu pöörata ideoloogilise kasvatustöö küsimustele, saavutada, et 80—90% üliõpilastest võtaksid osa ühiskondlikust tööst. Pöörduti lõpetajate poole, et nad tööle suunamisel järgiksid Valentina Gaganova algatust.

Otsustati kokku kutsuda 26.—27. märtsil ülikooli 8. komsomolikonverents. Vabastati sm. E. Anupõld komitee sekretäri asetäitja kohustustest ja valiti sekretäri asetäitjaks sm. K. Koger.

EKSAMISESSIOONI TULEMUSTEST

Üldiselt rahuldavalt, kuid nõudlikkus on tõusnud.

Talvine eksamisessioon Arstiteaduskonnas, otsustades selle ettevalmistuse ja tulemuste järgi, kulges üldiselt rahuldavalt, kohati ka hästi ja väga hästi. Pole kahtlust, et nõudlikkus eksamitel, mis eriti viimastel aastatel on näidanud järsku tõusu, püsis ka kõnesoleval eksamisessioonil kõrgel tasemel, mõnevõrra isegi tõustes. Sellele viitab eksamitel väljapandud hinnete arvuliste vahekordade edasine nihe hinnete «hea» ja «rahuldava» kasuks. Näiteks võrreldes eelmise õppeaasta talvise sessiooniga on väga heade hinnete hulk vähenenud üle 3%, vastavalt aga suurenenud heade ja rahuldavate hinnete hulk. See näitab, et Arstiteaduskonna õppejõud ei pane kergekäeliselt välja kõrgemaid hindeid ja et üliõpilaste teadmiste hindamine ikka rohkem kaotab juhuslikkuse elemente ja läheneb objektiivsusele. On arusaadav, et selline olukord vaid stimuleerib üliõpilasi põhjalikumalt ja hoolikamalt ette valmistuma eksamiteks, mida enamikel juhtudel näitas ka möödunud sessioon.

Mitterahuldavate hulk on suurenenud, eriti esimestel kursustel.

Tuleb aga märkida, et koos heade ja rahuldavate hinnete osatähtsuse tõusuga on suurenenud ka mitterahuldavate hinnete hulk. Tõsi, puudulike hinnete osatähtsus ja selle tõus võrreldes eelmise aastaga pole eriti suur. Nii moodustas raviosakonnas mitterahuldavate hinnete hulk hinnete koguarvust 4,5%, stomatoloogia- ja farmaatsiaosakonnas 4,3%, kusjuures nende juurdekasv võrreldes eelmise aastaga ei ületa 1%. Üheltpoolt seletub see samuti nõudlikkuse suurenemisega, ent teiseltpoolt ilmneb lähemal analüüsimisel ka asjaolusid, mis panevad järele mõtlema. Nii mõjub häirivalt see, et mitterahuldavate hinnete hulk ja selle tõus on eriti suur just mõnedel kursustel ja mõnede õppeainete osas. Ja seda mitte ainult möödunud eksamisessioonil, vaid juba terve rea aastate jooksul. Eriti torkab silmakohal silma stomatoloogiaosakonna I kursus, kus peaaegu iga teine üliõpilane lahkus eksamisessioonilt akadeemilise võlgnevusega. Raviosakonna I kursusel on olukord vaid vähe parem — siin on peaaegu iga neljas üliõpilane «võlgnik». Mõlemal nimetatud kursusel oli vaid kaks eksamit — NLKP ajalugu ja anorgaaniline keemia. On oluline märkida, et rõhuv enamik mitterahuldavaid hindeid (umbes 90%) nendel kursustel on saadud viimase õppeaine osas. Millest on see tingitud? Kas eksaminaator anorgaanilise keemia alal ilmutab erakordset nõudlikkust, ja vastupidi — eksaminaatorid NLKP ajaloo alal vähest nõudlikkust? Kuigi sellist võimalust ei saa täiesti eitada, ei kujuta see siiski kaugeltki peamist põhjust.

Keskkool annab vähem, kui nõuab ülikool.

Selleks põhjuseks tuleb lugeda asjaolu, et meie teaduskonda astuvad noored on halvasti ette valmistatud keemia alal. On ilmne, et keskkool annab siin tunduvalt vähem, kui seda nõuab ülikool. Küllalt laialt on levinud vale arvamine, et arstiteaduses ei ole keemial kuigi olulist tähtsust. Seetõttu otsustavad Arstiteaduskonda astuda sageli noored, kes keskkoolis pole kuigi tugevad reaalainetes. Ka tootmisest tulevad noored ei osuta kaugeltki vajalikku tähelepanu keemiale sisseastumiseksamiteks ettevalmistumise käigus. Tuleb märkida, et just töölt tulnute hulgas on mitterahuldavate hinnete arv eriti suur. Kõigele vaatamata on aga pilt raviosakonnas, nagu märgitud, suhteliselt parem kui stomatoloogiaosakonnas. Ilmselt on see tingitud konkursi iseärasustest neisse osakondadesse sügisel — kui raviosakonnas oli see küllalt suur, siis stomatoloogiaosakonnas see praktiliselt puudus. Olgu veel märgitud, et konkurss puudus peaaegu täiesti ka värskelt avatud spordiarstide erialal ja tulemused pole stomatoloogidest paremad. Toodud andmed nõuavad vastavaid järeldusi Arstiteaduskonna ja ülikooli juhtkonna poolt. Kas ei oleks võimalik Haridusministeeriumi kaudu ümber organiseerida keemia (aga samuti ka füüsika) õpetamist keskkoolis? Kas ei saaks ka ülikooli juures toimuvail ettevalmistuskursustel, mis on mõeldud eeskätt tootmisest tulevaile noortele, erilist tähelepanu osutada keemiale (ja füüsikale)? Viimane mõte on võib-olla seda enam aktuaalne, et aasta-aastalt suureneb tootmisest tulevate sisseastujate kontingent Arstiteaduskonda.

Tublimad ravi esimeselt.

Kirjeldatud olukorra taustal torkavad seda enam silma need üliõpilased raviosakonna I kursuselt, kes kõik eksamid sooritasid väga hästi. Tõsi, neid pole palju — ainult 10, ent seda hinnatavam on nende saavutus. Nende nimed on: H. Kerstne, A. Kuusiku, T. Liivorg, O. Rein, E. Sarapik, A. Sergo, V. Sinisalu, M. Tarum, S. Teesalu ja A. Ulla.

Mis on «pähkliks».

Teistest halvemad on eksamitulemused ka ravi- ja stomatoloogiaosakonna II ja III kursusel. Nii omab mõlemal nimetatud kursusel peaaegu iga viies üliõpilane akadeemilise võlgnevuse. II kursusel osutub «pähkliks» histoloogia eksam, vähem anatoomia, ka NLKP ajaloo eksam ei valmista siin üliõpilastele erilist raskust. III kursusel on aga eksamid nii dialektilise materialismi kui ka mikrobioloogia alal peaaegu võrdselt saanud saatuslikuks reale üliõpilastele. Vajab märkimist, et toodud andmed veel eriti suurt häiret ei tohiks põhjustada. Nimetatud eksamid on kõik väga tõsised ja mahukad. Põhiliselt otsustavad nad peaaegu alati, kas üliõpilasest saab arsti või mitte. Võrreldes möödunud aastaga on II kursuse eksamitulemused praegu kõigele vaatamata siiski tunduvalt paremad: aasta tagasi lahkus talviselt sessioonilt iga neljas üliõpilane võlgnevusega. Pole kahtlust, et suur osa selle saavutamisel oli TRÜ rektori otsusel, mille järgi Arstiteaduskonna II kursuse üliõpilasi ei suunata sügiseti põllumajanduslikele töödele.

Kas siin abi ei leidu?

Et suhteliselt suur mitterahuldavate hinnete hulk pole üksi nooremate kursuste «pärisosa», näitavad farmaatsiaosakonna V kursuse eksamitulemused: igal kolmandal üliõpilasel on siin akadeemiline võlgnevus. Põhjuste lähem analüüs näitab, et peale kahtlematult kõrge nõudlikkuse on veel terve rida teisi tegureid. Farmaatsiaosakonna V kursuse talvisel sessioonil sooritatakse kolm eksamit põhilistes ainetes, mida õpetatakse 3—4 semestri jooksul. Et sügissemestril on üliõpilased menetluspraktikal, siis jääb praktiliselt eksamiks ettevalmistumiseks sessiooni periood. Loomulikult osutub see mitteküllaldaseks põhiliste ja suureulatuslike distsipliinide vajaliku sügavusega omandamiseks. Arstiteaduskonna dekanaat koos farmaatsiaoskonna õppejõududega peab leidma siin võimalusi olukorra normaliseerimiseks.

Mis on põhjuseks?

Kui rõhuva enamiku õppeainete puhul on Arstiteaduskonnas nõudlikkus suur ja isegi väga suur, siis rea distsipliinide kohta eksamisessiooni jooksul väljapandud hinnete järgi otsustades seda päris veendunult öelda ei saa. Nii ei pandud naha- ja suguhaiguste, kõrva-, nina- ja kurguhaiguste ning vaimuhaiguste eksamil välja ühtegi mitterahuldavat hinnet. Ka rahuldavaid hindeid said nimetatud kolmes õppeaines kokku 135 üliõpilasest vaid 4. Rõhuval enamikul juhtudel esineb vaid kaht laadi hindeid ja seda praktiliselt võrdselt — «head» ja «väga head». Ka eelmistel aastatel esines samades ainetes analoogiline hinnete vahekord. See muidugi ei tähenda, et tuleb panna halbu hindeid üliõpilastele, kes osutavad häid teadmisi. Ent siiski paneb mõtlema asjaolu, et samadel üliõpilastel, kelledest veel aasta tagasi 11% sai mitterahuldava, 46% aga rahuldava hinde, nüüd selliseid hindeid peaaegu üldse enam ei esine. Sellist metamorfoosi on loomulikum seletada uute õppeainete ja vastava nõudlikkuse iseärasustega kui üliõpilaste teadmiste järsu tõusuga.

Möödunud eksamisessioon osutab tervele reale kordaminekutele Arstiteaduskonna töös. Ent meil tuleks veelgi rohkem silmas pidada oma töö puudusi ja kitsaskohti. Vastavate põhjuste igakülgne tundmine loob eeldused nende radikaalseks kõrvaldamiseks.

R. LOOGA,
Arstiteaduskonna prodekaan

Arstiteaduskonnas

... ja Majandusteaduskonnas

Üliõpilasperes on eksamisessioonid väga tähtsaks ning seega ka väga pingeliseks ajajärguks.

Järjekordne, talvine eksamisessioon Tartu Riikliku Ülikooli Majandusteaduskonnas toimus käesoleva aasta jaanuaris.

Enne eksamitele pääsemist, detsembris, tuli üliõpilastel sooritada rida ettenähtud arvestusi. Näiteks tuli raamatupidamise haru üliõpilastel II kursusel sooritada neli arvestust, III kursusel kaks arvestust, IV kursusel viis arvestust.

Eksamisessiooni käigus ilmnes mõningate eksamite eriti suur ulatus, mis muutis eksami loomulikult ka raskemaks. Ses suhtes tuleks ära märkida tähtsamate tööstusharude tehnoloogia eksamit, suulist ja kirjalikku eksamit matemaatikas ning raamatupidamises, kusjuures kirjalik eksam otsustas suulisele eksamile pääsemise.

Eksamite tulemuste kohta võib märkida niipalju, et igal kursusel on parimaid ja halvemaid. Parimad, kes sooritasid eksamid ainult «väga headele» ja «headele», on rahandusharu IV kursuse üliõpilane Maria Adramees, III kursuse üliõpilane Rein Miller ja II kursuse üliõpilane Elle Viira. Tublilt esinesid rahandusharu I kursuse üliõpilased (arvestades seda, et nende õppetöö toimub paralleelselt tööga). Neist viis üliõpilast õiendasid eksamid ainult «väga headele» ning mitterahuldavaid hindeid kursusel ei olnud.

Kaubandusharu üliõpilastest olid kõige tublimad IV kursuse üliõpilased. Üliõpilased Elvi Liivak ja Jaan Ruus sooritasid eksamid ainult «väga headele». Ülejäänud üliõpilased said hindeks «hea» ja «väga hea». Esimesel kursusel oli parim Georg Voznessenski, teisel kursusel Elle Amer, kolmandal kursusel Reet Mark.

Raamatupidamise haru üliõpilastest, kes õiendasid eksamid «headele» ja «väga headele», olid II kursusel üliõpilane Arvo Ojamu, Malle Karu, Taimi Remmet jt.; III kursusel Ilme Ränkel, Hillar Kala, Vello Kliimand jt.; IV kursusel Valdur Käsnar, Vello Ploompuu jt. Kaks mitterahuldavat hinnet said üliõpilased Eha Andrese, Helvi Rank ja Auli Unt.

Metoodiliselt olid eksamid hästi korraldatud. Enamuses toimus eksamineerimine piletite põhjal, mis koosnesid kolmest küsimusest. Kuulanud ära põhiküsimused, esitasid õppejõud vastajale veel lisaküsimusi pileti piires.

Kuid esines ka eksamiseerimist ilma piletiteta. Sisuliselt see aga eksamit ei muutnud, sest õppejõud esitas ikkagi üliõpilasele kolm põhiküsimust ja lõpuks ka lisaküsimusi.

Üldkokkuvõttes möödus sügissemester kõigiti õnnestunult ja jääb vaid soovida uut jõudu ja edu eelolevaks kevadsemestriks.

H. NAMM,
TRÜ Majandusteaduskonna metoodilise komisjoni sekretär

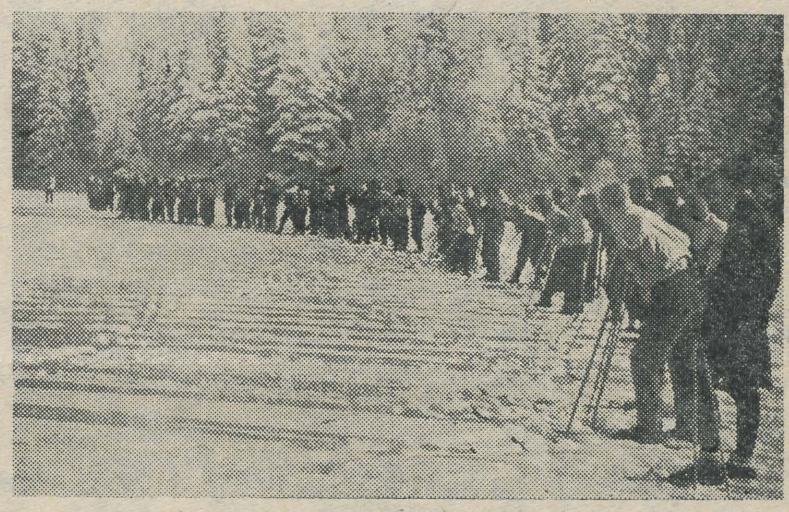

Talvisel Käärikul. Huviga tutvutakse õige suusatamise tehnikaga, mida demonstreerisid Käärikul vabariigi parimad suusatajad. H. MARDISTE foto

Paljudele soovidele vastu tulles otsustati pikendada ülikooli kirjandusvõistluse tööde esitamise tähtaega kuni 1. märtsini 1960.

Autorit märgusõnaga «Dies Irae» palutakse tuua jutustusele «Vana metsavaht» eksikombel ärajäänud lõpp (alates lk. 6).

Allpool avaldatavad luuletused «Die stem van Suid-Afrika» («Lõuna-Aafrika hääl») ja «Sarie Marais» on saadud Lõuna-Aafrika patrioodilt, afrikaani üliõpilaselt Petrus Botha'lt. Esimeses kostub lõuna-aafriklase leegitsev armastus oma sünnimaa vastu, teises luuletuses kajastuvad aga lõuna-aafriklaste meeleolud võitluse ajal inglise anastajatega Buuri sõja perioodil. Luuletuste tõlked afrikaani keelest eesti keelde esitati kirjandusvõistlusele võistlustööna märgusõna «Maballel» all.

Lõuna-Aafrika hääl

Meie taeva õrnast sinast,
Meie merest mõõtmatust,
Meie iidseist mägestikest,
Kus kõik tipud andvad vastust,
Tõstab häält me armas maa,
Meie Lõuna-Aafrika.
Vastame su hüüde peale,
Täidame, mis nõuad sa;
Elame ja surma lähme
Su eest, Lõuna-Aafrika.

* * *

Nii kartes kiirelt sinna põgenesin ma,
Kus hõbedane meri uhub liivaranda
Seal kaugel Suure jõe taga.
Koor:
Nüüd saabund rahu ja vanasse Transvaali
Võin jälle minna vabana.
Mu lemmik jällenägemise rõõmu ruttab
Seal suudlusega tasuma.
Koor:

Sarie Marais

Sarie Marais mu südamest on kaugel.
Kord loodan teda siiski näha veel.
Maakääru rüpes kauni jõe kaldal
Mu Sarie Marais elas sõja eel.

Koor:
Oo, viige mind mu vanasse Transvaali,
Kus minu Sarie kodupind!
Seal halja okasviirpuu all kesk maisivälju
Mu Sarie Marais ootab mind.
Et khakid vangina mind üle mere viivad —

Sarie Marais (l.: sarii maree)
Khakid = inglased
Suur jõgi = Vaal

Ungari üliõpilastelt Tartu üliõpilastele

Moskva kõrgemates õppeasutustes õppivate Ungari üliõpilaste ja aspirantide komsomoliorganisatsioon korraldas talvisel vaheajal ekskursiooni Eesti NSV-sse. Üliõpilased ja aspirandid viibisid Tallinnas, Narvas, Kohtla-Järvel, vabariigi kolhoosides ja paljudes käitistes. Nad külastasid ka Tartut.

Oma kirjas Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilastele kirjutasid nad:

«Kahjuks veetsime Tartus ainult pooteist päeva. Me kohtusime kahe tehase kollektiiviga, vaatasime operetti «Laanelill» ja olime vanas kuulsas ülikoolis. Meid võeti vastu liigutavalt hästi, sõbralikult. Meile meeldis väga uus ühiselamu, mis on üliõpilaste endi ehitatud. Tahaksime õnnitleda Tartu üliõpilasi selle tähelepanuväärse saavutuse puhul!

Lahkudes lubage öelda teile suur-suur aitäh kõige eest, soovida palju edu töös ja õpingutes.

Meie ei unusta kunagi teie vabariiki, teie suurepärast rahvast. Uue kohtumiseni, kallid sõbrad, Ungaris või uuesti Eestis!»

KOMSOMOLIEHITUSED OOTAVAD

Teisipäeval toimunud ülikooli parteibüroo koosolekul kiideti heaks üliõpilaste algatus ja üleskutse 1960. a. suvistest töödest osavõtmise kohta. Ühtlasi avaldati veendumust, et kõik rohkem kui ühe kuu pikkust suvepuhkust omavad üliõpilased löövad juulis ja augustis käed külge ehitusobjektidel (tsementitehas «Punane Kunda», Balti soojuselektrijaam, Viljandi maaparandusjaam, Tartu raudbetoondetailide tehas, Kääriku spordibaas, eelsoojendusega ujula, ülikooli hoonete remont ja uue ühiselamu ehitustööde alustamine).

Vahetused organiseeritakse 4. juulist kuni 30. juulini ja 1. augustist kuni 31. augustini.

Avalduste vastuvõtmist alustavad osakondade komsomolibürood ja grupiorganisaatorid 15. veebruaril 1960. Avaldustes märkida nimi, ees- ja isanimi, sünniaeg, osakond ja kursus, ÜLKNÜ-sse kuuluvus, elukoht Tartus ja väljaspool Tartut, passi number, millistel objektidel töötas 1958. ja 1959. a. suvel ning milliseid oskusi omab. Eduka organiseerimise huvides on vajalik, et avalduste esitamine lõpetataks 15. märtsiks 1960.

On vajalik, et kõikidel kursustel arutataks läbi üliõpilaste-ehitajate üleskutse ning käesolev teadaanne. On soovitav, et terve kursus või enamik üliõpilasi kursuselt valiks sama objekti.

Ülikooli komsomolikomitee on veendunud, et meie üliõpilaspere kommunismiehitamise seitseaastaku ülesanded auga täidab.

ELKNÜ TRÜ Komitee

VÕISTLUS

Esmakordselt toimub sel õppeaastal sotsialistlik võistlus kõigi vabariigi kõrgemate koolide ühiselamute vahel, mis on välja kuulutatud ELKNÜ Keskkomitee ja Haridusala, Kõrgemate Koolide ja Teaduslike Asutuste Töötajate Ametiühingu vabariikliku komitee poolt eesmärgil tõsta elamiskultuuri, puhtust, korda, parandada kultuurkasvatuslikku ja sporditööd ühiselamuis, võitlust tervete eluviiside eest, juurutada iseteenindamist jne., jne.

Pedagoogilise Instituudi esindajad meie suurimaks puuduseks üliõpilaste ebakorrektset käitumist.

Omamoodi bravuurselt esinesid V. Kingissepa tn. 68 ühiselamu 10. toa tütarlapsed, kes üldist korratust ja mustust toas püüdsid edvistava käitumisega tasa teha.

Ülikooli ühiselamuist jätsid parema mulje seekord Pälsoni tn. 23 ühiselamu, kus me ei kohanud ühtki korratut tuba. Selle ühiselamu nõukogu (esimees Mäe) koos komandandi Sultsiga on saavutanud märkimisväärseid tulemusi puhtuse ja korra kindlustamisel.

parimale ühiselamule

Käesoleva aasta jaanuaris külastas vabariiklik komisjon Tartu kõrgemate koolide, sealhulgas ka Tartu Riikliku Ülikooli ühiselamuid. Jaanuari lõpus toimus Tallinnas esimese vooru kokkuvõtete tegemine. Mida siis näitas sotsialistliku võistluse esimene voor, missugustel ühiselamutel on eeldusi tulla vabariigi ulatuses esimeseks ja saada peaauhind — klaver?

Möödunud semester oli TRÜ ühiselamuis nn. eriline olukord, kuna uue ühiselamu valmimise edasilükkamine tingis suure ülemajutuse ja rea abiühiselamute tarvitusele võtmise. Kahtlemata mõjus see takistavalt eelkõige ühiselamute nõukogude tööle. Kuid ka olemasolevates tingimustes oleks saanud palju paremini elada ja töötada. TRÜ töötajad, kes külastasid koos vabariikliku komisjoniga ühiselamuid, pidid paljudes ühiselamuis punastama üliõpilaste ebakultuurse käitumise üle, näiteks kehakultuuriosakonna ühiselamu V. Kingissepa tn. 19 tuba 8. On raske uskuda, et seal elavad viimase kursuse üliõpilased (Suitsmart, Kirm, Sau), kes varsti kõrgema haridusega spetsialistidena oma tulevastes töökohtades peavad mitte ainult lihasterammu näitama, vaid olema eelkõige kõrgelt kultuursed inimesed. Kahtlemata näitab see fakt, et kehakultuuriosakonnas ei võidelda lameda teravmeelitsemise ja tühja üleoleku vastu. Kokkuvõtete tegemisel Tallinnas pidasid Tallinna Polütehnilise Instituudi ja Tallinna

Teise vooru järel pretendeeris meie ühiselamuist Pälsoni tn. 23 ühiselamu ainukesena vabariigi kõrgemate koolide ühiselamute esiritta. Teda mainiti Tallinna Pedagoogilise Instituudi ühiselamu järel uhe parimana.

Hea mulje jättis ka Tiigi tn. ühiselamu (esimees Rämmel). Meeldiva mulje jätsid seekordsel külastamisel ka Ülikooli 18-a tütarlaste toad.

Peamise puudusena heideti meile ette kultuurkasvatuslike ja sportlike ürituste vähest organiseerimist ühiselamuis.

Allakirjutanul õnnestus mõne aja eest külastada ka Tallinna Pedagoogilise Instituudi ühiselamut ja peamine, mis kujundab mulje sellest majast, on iga üliõpilase peremehetunne.

Majas on täielik iseteenindamine; meil ei õnnestunud kohata ühtki musta pesuruumi või toidukappi. Enne vaheajale minekut oli igal pool hoolsalt kord majja seatud. Nägusad olid puhketoad, söögitoad, kus me kohtasime seinavaase, linikuid ja kõike seda, mis muudab ühiselamu koduseks ja hubaseks.

Ühiselamu nõukogu on tihedas kontaktis komandandiga, kes on eriharidusega pedagoog. Huvitav on siinjuures märkida, et Tallinna Pedagoogilise Instituudi direktsioon andis komandeeringu oma ühiselamu komandandile Tartusse eesmärgil tutvuda kõige positiivsega meie ühiselamute töös.

IRAANI PEALINN TEHERAN. Üliõpilaste meeleavaldus oma õiguste kaitseks. Meeleavaldajaid piirab politseiahelik. Hiljem aeti üliõpilased väevõimu abil laiali.

huvitavat on ka EPA ühiselamuis — eriti Jaama tn. ühiselamus —, nagu supiühing, rändlipp parimale toale, rändluud halvimale toale, ühtlased uksesildid jne., jne.

Selleks et TRÜ ühiselamud saaksid tagajärjekalt osa võtta vabariiklikust sotsialistlikust võistlusest kõrgemate koolide vahel, peab iga ühiselamu nõukogu juba nüüd koostama konkreetse ürituste plaani ja tugevdama võitlust puhtuse ning korra kindlustamiseks ühiselamuis, siseeeskirjade täitmiseks. Sõnadelt tegudele peab lõpuks jõudma hommikvõimlemise organiseerimisel.

TRÜ ametiühingukomitee kuulutab välja eelolevaks semestriks ülikoolisisese konkursi parimale ühiselamule. Kokkuvõtete tegemine toimub traditsiooniliselt 1. mai aktusel. Tehkem kõik selleks, et meie ühiselamud muutuksid kauniteks ühiskodudeks.

A. METSA

Talveöine Tartu

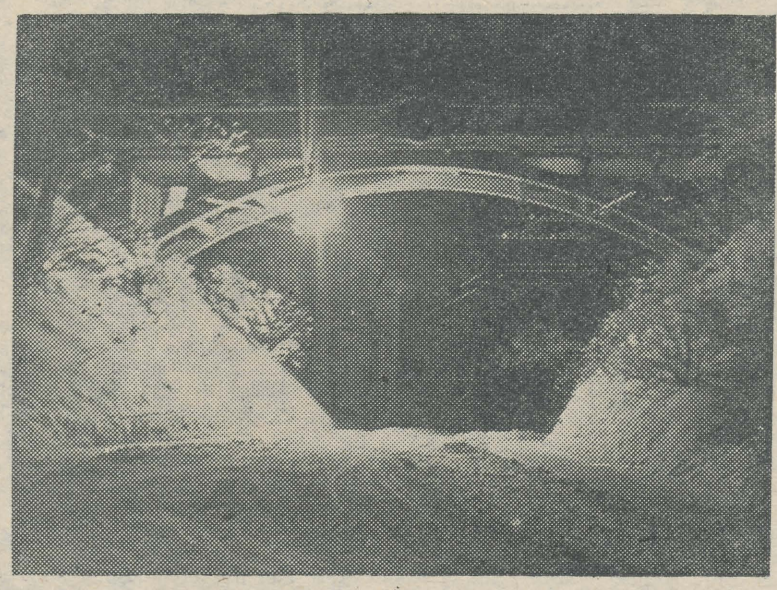

V. REBASE foto

Oleks vaja ka meie ühiselamute nõukogudele ja komandantidele võimaldada tutvuda parimate ühiselamute kogemustega. Üht-teist

Võistlustingimused

Ülevaatus-konkursist võivad osa võtta Eesti NSV kõrgemate õppeasutuste kõik ühiselamud.

Ülevaatus-konkursi käigus arvestatakse järgmist:

- **Poliitkasvatus- ja massilise kultuuritöö organiseerimine (loengud, vestlused, diskussioonid, kohtumised tööeesrindlastega, ühised kino- ja teatrikülastused jne.).**
- **Seinalehtede väljaandmine ja näitliku agitatsiooni korraldamine.**
- **Kehakultuuri- ja sporditöö organiseerimine. Kehakultuuri- ja spordiürituste korraldamine. Hommikvõimlemise teostamine, spordiväljakute rajamine ja korrashoid ühiskondlikus korras.**
- **Võitlus tervete eluviiside eest ühiselamus (õigest töö- ja puhkuserežiimist kinnipidamine, võitlus joomise, suitsetamise vastu jne.).**
- **Ruumide kujundamine.**
- **Üliõpilaste osavõtt ühiselamu ettevalmistamisest uueks õppeaastaks. Kapitaal-, jooksva ja inventari remondi õigeaegne teostamine. Ümbruse korrastamine ühiselamu kollektiivi jõududega.**
- **Ühiselamu ruumide ja inventari korrashoid ning puhtus.**
- **Iseteenindamise organiseerimine.**
- **Sisekorra eeskirjades püstitatud nõuded ja nende täitmine.**
- **Ühiselamu nõukogu ja aktiivi töö organiseerimine. Ühiselamu nõukogu töö organiseerimine vastavalt põhimäärusele. Ühiselamu aktiivi töölerakendamine (toa- ja korrusevanemad, sanitaarpostid jne.). Tubadevahelise võistluse organiseerimine.**

Kokkuvõtete tegemine toimub kaks korda aastas: 1. maiks ja 1. jaanuariks.

1. aprilliks 1960 tuleb ülevaatus-konkursist osavõtvate ühiselamute nõukogudel esitada vabariiklikule komisjonile aruanne tehtud tööst. Parimaid ühiselamuid premeeritakse.

Kutsume kõiki tennisiste neljapäeval, 18. veebruaril kella 19-ks TRÜ klubi kohvikusse tennisistide kokkutulekule. Tennisesektsioon

ENSV Kirjanike Liidu Tartu osakond ja ENSV Ajakirjanike Liidu Tartu osakond korraldavad Tartu Kirjanduse Majas (Õpetaja tän. 12) 15. ja 16. veebruaril 1960 algusega kell 17 kummalgi päeval

SEMINARI NOVELLI JA SATIIRI KÜSIMUSTES.

Esmaspäeval, 15. veebruaril:

- **Novelli olemusest — H. Peep;**
- **«Edasi» jutustustevõistluse tulemustest — O. Utt.**

Teisipäeval, 16. veebruaril:

- **Moskvas toimunud satiirialasest seminarist — H. Lehiste;**
- **Satiirivõistluse tulemustest — J. Peegel.**

Jutustustevõistluse töid avaldati «Edasi» kirjanduse ja kunsti leheküljel ja soovi korral on võimalik võistlustöödega tutvuda ka ajalehe «Edasi» toimetuses või Tartu Kirjanduse Majas. Satiirivõistluse auhinnatud töid on avaldatud ajalehes «Edasi» alates 2. veebruarist 1960.

I. V. KURTŠATOV

Raadio ja ajalehed tõid sõnumi NSVL Ülemnõukogu saadiku, kolmekordse Sotsialistliku töö kangelase, Lenini preemia laureaadi, NSVL TA Presiidiumi liikme, NSVL TA Aatomienergia Instituudi direktori, kaasaja ühe suurima füüsiku akadeemik Igor Vassiljevitš Kurtšatovi ootamatu surma kohta. Igor Vassiljevitš Kurtšatov oli Lenini preemia laureaat ja Stalini preemia neljakordne laureaat. Väljapaistvate teenete eest füüsika-teaduste, eriti tuumafüüsika arendamisel meie kodumaal oli ta autasustatud viie Lenini ordeniga, kahe Tööpunalipu ordeniga ning medalitega.

I. V. Kurtšatov sündis 12. jaanuaril 1903. aastal. Lõpetanud Krimmi Ülikooli füüsika-matemaatika teaduskonna, asub ta 1925. aastal tööle Leningradi Füüsika-tehnilisse Instituuti — füüsikaalase uurimistöö tolleaegsesse põhilisse keskusesse. Igor Vassiljevitši teadusliku tegevuse esimese perioodi väljapaistvaimaks saavutuseks on tema uurimused segneto-elektrikutest, milledega ta pani aluse uuele füüsikateaduste teoreetiliselt ja praktiliselt tähtsale harule. 1933. aastal lülitub Igor Vassiljevitš uurimistöösse tuumafüüsika alal. Tema juhendamisel avastatakse aatomituumade isomeeria ja uraani aatomituumade spontaanne lagunemine ning toimuvad uurimused neutronite resonantsneeldumise kohta vesinikus.

Suure Isamaasõja päevil on Igor Vassiljevitši uurimistöö pühendatud Nõukogude riigi kaitsevõime tugevdamisele. Sõjajärgseil aastail on I. V. Kurtšatov aatomienergiaalase uurimistöö teaduslikuks juhendajaks Nõukogude Liidus. Tema juhendamisel luuakse nõukogude aatomitehnika, aatomitööstus ning Nõukogude Liidu kaitset tagavad kaasaegsed aatomirelvad.

I. V. Kurtšatov oli ühtlasi väljapaistev võitleja tuumarelva keelamise ja tuumarelva katsetuste lõpetamise eest, rahvaste rahuliku kooseksisteerimise eest, rahu eest kõigile inimestele maakeral.

Nõukogude rahvas ja nõukogude teadus on kaotanud Igor Vassiljevitš Kurtšatovi näol tulihingelise õpetlase, suure teadlase-aatomlase, väljapaistva riigi- ja ühiskonnategelase. Väljapaistva teadlase-patrioodi Igor Vassiljevitš Kurtšatovi kuju jääb igavesti elama nõukogude füüsikute, kogu nõukogude rahva südameisse.

Muistse Hiina kõrgemad koolid

Jen Vei

Juba esimesel sajandil enne meie ajaarvamist rajas Hiina keiser U-ti oma impeeriumi pealinnas Tšhanganis kõrgema kooli Thaisjüe. Selles võisid õppida üksnes aristokraatide ja kõrgete aukandjate pojad. See oli Hiinas ning kogu maailmas riikliku ülikooli vanim algkuju.

Keiser Kuang U-ti ajal aastal 29 meie ajaarvamise järgi asutati veelgi suurem kõrgem õppeasutus.

Thangide dünastia ajastul keiser Tšõng-kuani valitsemise aastail (627—649) omandas teaduste tundmaõppimine eriti laialdase leviku. Tol ajal oli pealinnas juba rida kõrgemaid õppeasutusi. Nende hulgas olid Kuotsõsjüe (akadeemia riigitegelaste lastele), kõrgemad õppeasutused Thaisjüe, Sõmõnsjüe (kirjanduskool), Susjüe (kool kaanonite õppimiseks), maalikunstikool Huasjüe, juriidiline kool Ljüsjüe, matemaatikakool Suansjüe.

Eriti kuulus oli akadeemia Kuotsõsjüe. Selles võimaldati õppida ainult aristokraatide ja kõrgemate ametnike poegadel. Keskmiste ametnike lapsed aga võisid astuda kõrgemasse kooli Thaisjüe. Kõrgem kool Sõmõnsjüe oli ametlikult avatud «andekatele ja võimelistele lastele lihtrahva hulgast». Tegelikult õppisid selles aga rikaste mõisnikkude lapsed. Lihttöölistel käis muidugi üle jõu saata oma lapsi õppima.

Ka naabermaadest saabus Thangide dünastia ajastul Hiinasse palju üliõpilasi. Kõige rohkem oli neid Jaapanist. Kord saabus sealt isegi rohkem kui 550 inimesest koosnev rühm.

Keiser Süan-tsungi valitsemise aastail rajati kirjanduskool Litšõng šujüan. Sinna kutsuti õpetama kõige väljapaistvamad kirjanikud.

Põhja-Sungi ajastul (980—1127) eksisteerisid Hiina pealinnas sellised kõrgemad õppeasutused, nagu Kuotsõtsjen ja Sõmõnsjüe. Samuti tegutsesid spetsialiseerunud kõrgemad koolid, kus õpetati sõjaasjandust, õigusteadust, matemaatikat, arstiteadust, maalikunsti, kaanoneid. Sungi ajastul edendas valitsus eriti maalikunsti. Ta rajas erilise maalikunstiakadeemia, kus töötasid kuulsad kunstnikud, valmistades ette uut maalikunstnike kaadrit.

Jüani ajastul (1280—1367) eksisteeris akadeemia Kuotsõsjüe kõrval veel kaks analoogilist õppeasutust. Üks neist oli mongoli kõrgete aukandjate lastele, kus õpiti ajalooannaale «Thungtsjen» ja matemaatikat. Teine aga oli muhameedlastest kõrgemate aukandjate lastele, kus õpiti araabia keelt. Peale nende tegutses veel kool, kus õpiti mongoli keelt, ning meditsiiniline kool. Seal toimusid iga kolme aasta järele eksamid ihuarsti ametikoha (thai-i) saamiseks. Eksamid sooritati kolmeteistkümnes ainest.

Tolleaegsetes kõrgemates õppeasutustes olid järgmised ametikohad: tsitsjõn (rektor või direktor), tsjentšhõng (dekaanid või õppealajuhatajad), puošõ (professorid), tšutsjan (assistendid).

Mingide dünastia ajastul (1368—1644) jätkas tegutsemist kõrgem õppeasutus Kuotsõtsjen. Õppejõudude ja üliõpilaste arv ületas kümne tuhande piiri. Tol ajal eksisteeris lisaks veel üks kõrgem kool nimega Tsungsjüe, mis oli määratud spetsiaalselt keiserliku perekonna laste õpetamiseks.

Tshingide dünastia ajal (1644—1911) säilis olukord umbes samana kui Mingide dünastia valitsemise ajal. Kõrgemates õppeasutustes õpetati klassikalisi kaanoneid, ajalugu, geograafiat, bibliograafiat, poliitikat, hüdrotehnikat jne.

Hiina esimesi kõrgemaid õppeasutusi, mis ametlikult omas nimetust «ülikool», oli 1898. aastal rajatud pealinna ülikool (Tsõngsõ tasjüethang) — praeguse Pekingi ülikooli eelkäija. See oli meie maa esimene kaasaegne kõrgem õppeasutus.

Külastage esimest

SÜMFOONIA-REEDET

19. veebruaril algusega kell 21 peahoone aud. 49.

Kavas: Tšaikovski, Prokofjev ja Glier.

Üksikasjaliselt järgmises numbris.

TRÜ kinolektoorium

Reedel, 12. veebruaril toimub pedagoogikakandidaat H. Liimetsa loeng «Nõukogude inimese käitumise põhimõtted».

Toimetaja J. FELDBACH

«Tarту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 1621. MB 01153.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Viime ellu EKP XII kongressi otsuse!

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 5 (432) Reedel, 19. veebruaril 1960 XIII aastakäik

NLKP Keskkomitee juhib parteikomiteede ja -organisatsioonide kõige tõsisemat tähelepanu sellele, et on vaja järjest paremini korraldada **ideelist kasvatustööd kõrgemates õppeasutustes ja keskkoolides,** silmas pidades, et õppetöö ühendamine ühiskondlikult kasuliku tööga loob eriti soodsad tingimused õppivas noorsoos marksistlik-leninliku maailmavaate ja kõrge kommunistliku teadlikkuse kujundamiseks.

Tõsta marksismi-leninismi teaduse õpetamise taset kõrgemates õppeasutustes, rakendada ühiskonnateaduste kateedrites tööle õppejõud, kes suudavad marksismi-leninismi aluseid loovalt ja kaasakiskuvalt esitada, üliõpilastes revolutsioonilise teooria õppimise vastu armastust äratada. Tuleb tingimata taotleda seda, et iga üliõpilane omandaks marksistlik-leninliku teooria kui loova, eluga lahutamatult seotud õpetuse ja oskaks oma praktilises tegevuses selle teooria tähtsamatest seisukohtadest juhinduda. Üliõpilasnoori tuleb kaasa tõmmata ühiskondlikust elust aktiivselt osa võtma, õpetada neile propagandatöö konkreetseid oskusi.

NLKP Keskkomitee otsusest «Parteipropaganda ülesandeist kaasaja tingimustes».

Tulipunkti filosoofiliste seminaride töö!

Ideoloogilise töö üheks tähtsamaks lõiguks meie ülikoolis on õppejõudude filosoofilised seminarid, mis on mõeldud juba marksistliku filosoofia alused omandanud õppejõudude teadmiste süvendamiseks dialektilise ja ajaloolise materialismi valdkonnas. Filosoofiliste seminaride töö tähtsus tõuseb eriti seoses NLKP Keskkomitee otsusega parteipropaganda ülesannetest kaasaja tingimustes. Selles otsuses on ülikooli töötajate, eeskätt õppejõudude ette seatud nõue kasvatada õppivas noorsoos marksistlik-leninlikku maailmavaadet organiliselt erialase õppuse protsessis. On täiesti selge, et selle ülesande täitmine nõuab õppejõududelt marksistliku filosoofia sügavat tundmist. Marksistliku filosoofia kui marksistliku maailmavaate aluse põhjalik tundmine, selle igakülgne ja eluline seostamine oma erialase õppe- ja teadusliku tööga peabki saama filosoofiliste seminaride edaspidise töö keskseks jooneks.

Käesoleval õppeaastal tegutsevad filosoofilised seminarid kõigis teaduskondades. Enamik neist on seni rahuldavalt töötanud juba sügissemestril väljatöötatud plaani alusel. Positiivse küljena seminaride töös tuleb kõigepealt märkida püüet käsitleda filosoofilisi küsimusi seoses erialaste teaduslike probleemidega. Nii on Õigusteaduskonna seminaris käsitletud kolhoosliku omandi üldrahvalikule omandile lähenemise teid sotsialismilt kommunismile ülemineku perioodil, Majandusteaduskonna seminaris poliitilise ökonoomia, konkreetse ökonoomia ja tehnilis-majanduslike näitajate seostamist majandusteaduslikus uurimistöös.

Kuid filosoofiliste seminaride töös esineb ikka veel terve rida puudusi ja lünki. Peaaegu ühegi teaduskonna filosoofiliste seminaride töös ei suudetud sügissemestril kinni pidada varem koostatud plaanist. Peaaegu igas seminaris on jäänud pidamata 1—2 arutluskoosolekut, kuigi koosolekute arv polnud ette nähtud just eriti suur (3—4 koosolekut). Eriti tuleb siin märkida geograafiakateedri õppejõudude seminari, kus kateedri liikmed ei ole suutnud täita enda poolt vastuvõetud otsust läbi viia igas kuus üks seminar.

Üheks suuremaks puuduseks seminaride töös on osa õppejõudude passiivne suhtumine seminari töösse. Osa seltsimehi ei ilmu isegi seminarile (näiteks sm. Tilk geograafiakateedrist, kes pole kahe viimase aasta jooksul kordagi ühestki seminarist osa võtnud). Osa seltsimehi aga istub passiivselt, kuulates vaid tehtavaid ettekandeid, mitte osa võttes aktiivsest arutelust. Selles osas tuleks seminaride juhatajatel ja teaduskondade parteiorganisatsioonide büroodel tugevdada kontrolli seminaride töö üle ja tõsta distsipliini.

Soovida jätab ka veel paljude seminaride filosoofiline külg. Tihti langeb seminaridel peaõhk erialastele teoreetilistele küsimustele, filosoofiline aspekt aga jääb unarusse. Selle puuduse kõrvaldamiseks tuleb seminaride juhatajatel lähemalt jälgida ettekannete ettevalmistamist. Samuti peaks filosoofiakateeder tõsisemalt suhtuma ettekandjate konsulteerimisse. Eriti tõsiseid pretensioone kateedrile on ses suhtes kehakultuuriosakonna filosoofilise seminari abistamise osas.

Tõsiselt tuleks kateedritel kaaluda oma liikmete suunamist marksismi-leninismi õhtuülikooli spetsiaalsesse osakonda, mis on mõeldud ülikooli õppejõudude filosoofiliste teadmiste süvendatud omandamiseks.

T. LOIT,
TRÜ parteibüroo liige

Talvine Kääriku. *A. KIVISTIKU foto*

Nõukogude armee aastapäevaks

Kui me momendil kõneleme oma armeest, siis meenub kohe üks arv — miljon ja kakssada tuhat. Me ei taha sõda, me nõuame täielikku desarmeerimist, me laseme koju loova töö juurde aega teenivaid sõdureid, me vähendame armee kaadrit. Meie armee on rahuarmee, me oleme valmis selle koju saatma, kui teised riigid niisamuti talitavad. See pole nõrkuse, vaid suure jõu tunnus. Meil on relvi, mille võimsus on ületamatu, ja mis peaasi — meil on sõjamehed, kelle sarnaseid ei ole tundnud ühegi armee ajalugu. Juhan Smuul ütles Teise maailmasõja lõppedes väga õigesti:

Ei võitnud sõda kõlksuv raha,
vaid Liidu sõdur võitis ta,
sel päeval lööge silmad maha,
Ameerika ja Inglismaa.

Sõda ise ja võit sõjas on muidugi paljude keerukate tegurite sõlm. Kuid peamisi tegureid selles on ikkagi inimene. Võit sepistati nõukogude sõjamehe poolt. Oma osa andsid selleks kindrali- ja ohvitseripaguneid kandvad sõjamehed, aga kõige suuremat füüsilist ja moraalset pinget kandis sageli märkamatuks jäänud lihtsõdur hallis, kaevikuporiga määrdunud sinelis, lössimagatud mütsis, viltutallatud saapais, millega mõõdeti tulle ja verre kastetud raske võidutee kilomeetreid.

Me tahaksime väga, et praegune kasvav põlvkond, kes sõda pole näinud (ja me tahame väga, et ta seda ka kunagi ei näeks!) või vaatas seda veel mitte mõistvate lapsesilmadega, õpiks tuliselt hukka mõistma neid, kes veel praegu mängivad tulega, õpiks kogu hingest vihkama fašismi ja õpiks hindama meie sõduri mehist ajaloolist võitlust fašismi vastu.

Meie sõdurist

Üks peamisi vahendeid selleks on ilukirjandus. Meil on ilmunud palju teoseid Suurest Isamaasõjast, üsna vähe aga eesti korpuse sõjamehest: Männik, Leberecht ja Smuul oma poeemiga «Mina, kommunistlik noor», värsse Smuulilt, Vaarandilt, Kaalult, Lahelt, Kesamaalt ja mõnelt teiselt. Ja see on ka peaaegu kõik. On küll kuulda, et Kuusberg töötab Isamaasõja-ainelise romaani kallal, milles ta ehk püüab pakkuda rohkemat kui Leberecht. See on hea, kuid sellest ei ole veel kindlasti küllalt.

Vastukäivaid arvamusi on avaldatud soome kirjaniku V. Linna romaani «Tundmatu sõdur» kohta. Olen kaugel sellest, et seda seada eeskujuks nõukogude sõjaromaanile. Kuid selles on midagi, mis meie sõjaromaanides jääb tihti vajaka — see on sõja halastamatu realismi ja traagika tõetruu ja vapustav kujutamine, kusjuures keskseks tegelaseks on sõdur-reamees. Sellelt plaanilt on haarav ka E. M. Remarque'i «Aeg antud elada, aeg antud surra». Muidugi, me ei saa nõukogude sõjameest võrrelda kodanliku armee sõduriga, kellega seoses kerkivad hoopis eri probleemid ja eri vastuolud. Mida me vajame, see on eesti korpuse sõduri kujunemistee kogu raskuse realistlik ja monumentaalne kujutamine. Me ei saa mööda minna tööpataljonidest, Velikije-Luki ja Sõrve traagikast, Väike-Väina ületamisest ja Kuramaa rabadest. Kui me tahame näidata sõdurit-kangelast, siis me peame kogu ulatuses näitama ka neid raskusi, milliseid ületades kasvas ja küpses see uus kvaliteet — kangelane. See on dialektiline tee. Just niisuguseid raamatuid vajame eesti korpuse sõjamehest. Ja väga tahaks, et niisugustes raamatutes oleks keskseks tegelaseks just «vasaku tiiva viimane reamees» — möödunud sõja nimetu kangelane, tavaline inimene rahva seast.

Ning veel — ootaks väga memuaarteoseid korpuse ohvitseride ja soldatite sulest, lihtsaid ja ilustamata ridu korpuse võitlusteelt. Niisuguseid raamatuid pole meil üldse.

Aga niisuguseid raamatuid on meil väga vaja, sellega tasuksime mitte ainult volga meie noorte ees, vaid ka nende ees, kes on maetud vennaskalmudesse Lovati kaldal, Narva ja Emajõe taga, nende ees, kellele kaevasime puhkepaigad Neveli punasesse savisse või Sõrvemaa puhtasse mereliiva.

J. PEEGEL

Parandada organisatsioonilist tööd!

Möödunud nädalal toimus ülikooli komsomolikomitee koosolek, kus arutati komsomolitöö korraldamist kevadsemestril Ülikooli kommunistlike noorte ja noorte ette püstitati uued suured ülesanded.

Et neid ülesandeid edukalt lahendada, peame otsustavalt parandama komsomolidistsipliini ja organisatsioonilist tööd.

Väga tihti kulutame liiga palju aega organisatoorseks tööks, mis on fingitud mõningate meie komsomoliaktivistide ja kommunistlike noorte distsiplineerimatusest. Üheks selliseks kõige värskemaks näiteks on teisipäeval toimunud füüsikaosakonna komsomolibüroo laiendatud istung, kust pidid osa võtma ka grupiorganisaatorid. Põhjuseta või siis vähemalt teadmata põhjustel (tulemata jäämisest ja selle põhjustest teatamine pole veel paljudel meie komsomoliaktivistidel tavaks muutunud) puudusid büroo liikmed sm-d Belova ja Tanimäe ning grupiorganisaatorid sm-d Sandrik, Zabotin ja Reimal. Bürool arutati tähtsaid küsimusi, mis on seotud osakonna komsomoliorganisatsiooni tulevase tööga, ja nende seltsimeeste kohalolek oleks väga vajalik olnud. See ei ole erandjuhus, taolist juhtub üsna tihti.

Palju aga läheb kaduma teistel seltsimeestel kallist aega selliste puudumiste põhjuste selgitamiseks, palju koosolekul räägitu teistkordseks kordamiseks või siis korduskoosoleku korraldamiseks! Seda aega me võiksime hoopis ratsionaalsemalt ja kasulikumalt ära kasutada sisulise töö huvides. Kui palju asju meil aga selliste distsiplineerimatute seltsimeeste pärast ei jõua nendeni, kellele nad on määratud.

Juhtub mõnikord isegi nii, et komsomoliorganisatsiooni kompetentsi kuuluvaid küsimusi tuleb lahendada teistel organitel. Talvise eksamisessiooni algul pidi Ajaloo-Keeleteaduskonna prodekaan sm. Kalits palju aega ja energiat selleks kulutama, et selgitada, kuhu on kadunud ajaloo-, eesti filoloogia ja vene filoloogia osakonna õppekomisjonid. Kas siis seltsimehed nende osakondade komsomolibüroodest arvavad, et dekanaadi töötajail tuleb komsomolitöö tehniliste küsimustega tegelema hakata?

Et tööd osakondades ja teaduskondades parandada, otsustas ülikooli komsomolikomitee omalt poolt vähendada organiseeritavate koosolekute, nõupidamiste jne. hulka poole võrra ja pöörata põhilist tähelepanu töö organiseerimisele teaduskondades, osakondades ja kursustel, s. t. seal, kus tegelik töö toimub. Selleks tuleb kaasa aidata ka meie osakonnabüroodel. Ei ole võimalik kohapeal tööd abistada ja suunata, kui ei teata, kus ja millal midagi toimub. Seepärast on vajalik, et osakonna-, teaduskonna- ja kursusebürood ning grupiorganisaatorid teataksid õigeaegselt ülikooli komsomolikomiteesse ühe või teise ürituse toimumise täpse aja, koha ja teema.

Ülikooli komsomolikomitee, osakonnabürood, komsomoligrupid peaksid parandama koosolekute organisatsioonilist külge. Ei ole vaja koosolekuid üle koormata üldise jutu ajamisega, tehniliste pisiküsimustega. Koosolekud olgu lühikesed, konkreetsed. Meie komsomoliaktivistidel peaks olema küllaldaselt iseseisvust, et ise tehnilisi küsimusi lahendada. Suuremat rõhku peame panema koosolekute ettevalmistamisele, otsuste täitmisele ja täitmise kontrollile. Koosolekutel tuleks teha kokkuvõtteid tehtud tööst, lahendada põhimõttelisi küsimusi ja püstitada uusi ülesandeid.

J. TAMMARU,
ELKNÜ TRÜ Komitee sekretäri asetäitja

Nii õpime meistriteks...

Nüüd me oleme kvalifitseeritud ehitajad. Nädala eest andsime ära kvalifikatsioonieksamid. Mina olen nüüd kolmanda kategooria puusepp. Töötan J. Liivi tänaval, kus asub kolmekordne maja. Seal hakkavad elama ülikooli õppejõud ja teenistujad, kontoritöötajad. Uues majas on hea ja huvitav töötada. Varem me remontisime vanu maju, kuid tõelist, uut ehitust me ei olnud näinud. Esimene töö selles majas oli — teha puust trepid. Pärast need trepid betoneeritakse. Maja on kolmekordne ja trepp tuleb väga pikk. Tuleb täpselt mõõta iga trepiosa, et mitte eksida, pärast aga on vaja välja joonistada trepi iga detail.

Koos meistriga asusime mõõtma ja joonistama. Meistril oli plaan, minul pliiats ja mõõdulint. Ma mõõtsin esimese korruse kõrguse, joonistasin seinale skeemi. Skeemile oli märgitud kõik trepiastmed. Sel ajal oli meister ise teisel korrusel. Nii me tegime kaks tundi tööd. Ma püüdsin kõik, mis vaja, korralikult joonistada. Aga esimesel korrusel töötas krohvija. Ta on noor, töötab esmakordselt selles majas. Ta ei märganud minu skeemi seinal ja kattis selle krohviga. Ma ei näinud seda ka kohe, aga kui märkasin, oli hilja. Poolt skeemist ei olnud enam näha. Meister tuli mu tööd vaatama, aga hakkas kõike seda nähes naerma: «Oh teid küll, noori meistreid! Tuleb tähelepanelikumalt töötada.» Tegin kõik uuesti, aga seekord juba paberil.

Nii õpime meistriteks...

H. LAST,
eesti filoloogia I kursuse üliõpilane

VASTLASÕIT

Ülemöödunud pühapäeval kogunes ülikooli peahoone ette suurel hulgal pisipoisse ja tüdrukuid kelgukestega. Ei lasknud ennast oodata ka kaks hobust, kuljuste kõlinal sõitsid nad söökla ette ja pisemad võtsidki aset laiadel regedel. Peagi liikus vastlarongkäik Kassitoome suunas.

Kassitoomel jätkus tegevust kõigile. Siin toimus võistlus kelguga mäest alla laskmises kiirusele ja pikemale liule. Suusatajad proovisid oma võimeid. Ega vanemadki pealtvaatajaiks jäänud. Kui ühed kelgutasid, tegid teised sõitu hobustel.

Lõunaks aga ootas kõiki lapsi kohvikus vastlalaud. Pärast väsitavat vastlasõitu maitsesid eriti hästi herned seajalgadega ja vastlakuklid.

Pärast sööki-jooki läksid rõdusaalis lahti laul ja mängud.

L. ELLERMAA tekst ja J. MIKU fotod

Talispordimängude orienteerumisvõistlus

Tänavu on talispordimängude kavva võetud esmakordselt orienteerumissuusatamine, mis taaselustunud kujul on vabariigis üldse nooremaid spordiharusid.

Et tõenäoliselt suuremal osal meie üliõpilastel orienteerumisspordi alal kogemusi ei ole, sest koolides hakati tõelisi sellealaseid võistlusi korraldama alles kõige viimasel ajal, korraldatakse sel aastal üleüliikooliline esimene etapp orienteerumissuusatamises punktide peale.

Viimane on lihtsamaid orienteerumisvõistluste liike ja küllaldase huvipakkuvuse kõrval jõukohane ka igale algajale. Orienteerumisvõistlus punktide peale jätab osavõtjaile täiesti vabad käed oma liikumistee valikul. Nii maastikul kui ka kaardil on tähistatud rida kontrollpunkte, mida võistleja võib läbida suvalise arvu (antud võistlustel minimaalselt kaks) suvalises järjekorras. Iga kontrollpunkti juurde on kaardil sulgudes margitud teatud arv (5 või 10), mis näitab kontrollpunkti väärtust arvestuspunktides. Meestel on võistlusajaks ette nähtud 1,5 tundi, naistel 1 tund, mille vältel võistleja peab finišisse jõudma, vastasel korral arvestatakse tal kogutud punktide summast iga hilinetud täisminuti eest 1 punkt maha. Kontrollpunktid on maastikul paigutatud sellise arvestusega, et neid kõiki pole antud aja piires isegi eksimatu liikumise korral võimalik läbida ka parimal suusatajal. Seetõttu peab võistleja jaotama oma jõu ja oskused selliselt, et ta kontrollaja piires suudaks koguda võimalikult suure arvu arvestuspunkte, mida iga kontrollpunkt annab vastavalt leidmise raskusele 5 või 10.

Individuaalne paremusjärjestus määratakse arvestuspunktide summa alusel. Võrdse punktide summa korral loetakse loomulikult paremaks see võistleja, kes kulutas distantsi läbimiseks vähem aega. Arvestamisele kuuluvad nende võistlejate tulemused, kes on läbinud vähemalt 2 kontrollpunkti ja saavutanud vähemalt 10 arvestuspunkti (pärast võimalike karistuspunktide mahaarvamist). Osakondadevahelise paremusjärjestuse kindlaksmääramisel arvestatakse ka võistlusest osavõtnute protsenti.

Stardist väljuvad võistlejad üheminutiliste vaheaegadega. Üks minut enne starti antakse võistlejale kätte kaart (skeem), kus on tähistatud peale kontrollpunktide ka stardi (S) ja finiši (F) asupaik. Kaardi mõõtkava on 1 : 25 000, seega vastab igale cm-le looduses 250 m.

Eelsõitvaid võistlejaid rajal jälitada ei tohi. Kõigi orienteerumisvõistluste reegliks on, et 2 või enam võistlejat ei tohi koos läbida järjest 2 kontrollpunkti. Nagu praktika näitab, on eelsõitja pimesi jälgimine eelkõige kahjulik jälgijale enesele, sest pahatihti ei oska ta enam määrata oma asukohta, võistlus aga muutub siis pimesi ringiekslemiseks. Seepärast esimeseks reegliks igasugustel orienteerumisvõistlustel on: võistleja peab alati enam-vähem täpselt teadma oma asupaika ja liikumissuunda, kasutades nende kindlakstegemiseks maastikul olemasolevaid ja kaardil tähistatud objekte (orientiire) ning kompassi.

Peale kompassi võib võistlejail olla kaasas mall (joonlaud) ja pliiats. Stardi eel väljaantav kaart on otstarbekohane kinnitada kirjaklambritega pappalusele (mõõduga umbes 25×20 cm), mille võib siduda paela või nööri otsa rinnale. Kaardialuse alumise serva võib vöö kohalt kinnitada kummipaelaga. Kaitseks võib veel kaarti katta tsellofaanpaberiga. Kompassi on võimalik laenutada võistluspaigal. Kellel üliõpilastest leidub aga oma isiklik kompass, võtku see tingimata kaasa.

Võistlused toimuvad Tartu ümbruses. 23. veebruaril alustavad jõuproovi Matemaatika-Loodusteaduskonna osakonnad. Järgneva 2 nädala jooksul võistlevad Ajaloo-Keeleteaduskonna, Majandus- ja Õigusteaduskonna ning lõpuks Arstiteaduskonna üliõpilased ning õppejõud.

I. KASK

Päevateemadel

NLKP Keskkomitee üleskutse elektrienergia kokkuhoiuks on lähedane igale inimesele eriti seetõttu, et kõigil on võimalik sellele aktiivselt järgneda ja tulemusena tunda rõõmu enda ning teiste heaperemehelikust suhtumisest ühiskonna

Tarbetult põlevad lambid

omandisse. Teatavasti elektrienergia kasutamisel asutustes ja ettevõtetes valitsevad n. ö. kommunismiajastu tingimused: iga inimene kasutab elektrienergiat vastavalt vajadusele, kusjuures kulunud energia ei lähe vaadeldavale inimesele endale midagi maksma, sest selle tasub asutus või ettevõte. Siit järeldub, et ainult kommunistlik teadlikkus määrab selle, kui kokkuhoidlikult üks või teine inimene kasutab elektrienergiat.

Kui läheneda eespool käsitletud probleemile TRÜ raamides, siis näeme siin üsna tõsiseid puudusi. Lugemissaalides võib tihti näha avatud raamatu kohale põlema jäetud lampi — üliõpilane läks ajalehte lugema, puhkama või vestlema. Tähelepanekud on näidanud, et mõned lambid põlevad asjatult kuni kaks tundi. Juhtub koguni, et lamp jääb põlema ka pärast üliõpilase kojuminekut. Haruldane pole näha, et viimane auditooriumist lahkuja ei kustuta valgustust. Puuduseks on see, et valgenedes ei kustutata õigeaegselt lampe koridorides ja eesruumides, kuna kellelegi pole seda ülesandeks tehtud, läbikäijad peavad aga end «võõrasteks» või inimesteks, kellel pole lampide põlemisega asja. Tarbetult põlevaid lampe leidub kahjuks küllalt sageli.

Ei ole mõeldav, et eelnimetatud raiskamisi tuleks põhjendada kodanliku suhtumisega riigi omandisse, mille järgi «kroonu kõis — las' lohiseb!» Pigem võib arvata, et ühiskondlik omand soodustab üksikutel inimestel ebaperemehelikkuse tekkimist, ühiskondliku omandi võimsus aga võimaldab väikeste ebamajanduslikkuse faktide varjujäämist. Meenub taas, et kergem on saavutada kommunismi materiaalne baas kui vajalik teadlikkus kommunistlikult elamiseks.

Loomulikult ei või sallida kõrgema haridusega kaadri juures elementaarset majanduslikku võhiklust ja eluvõõrust. Iga raiskamise fakt tuleb avastada ja selle vastu võidelda. Rohkem tuleb teha selgitustööd. **On soovitav, et ülikooli komsomolikomitee leiaks võimalusi kontrollreidide organiseerimiseks, mis selgitaks elektrienergia raiskajad personaalselt, ja rakendaks nende suhtes vajalikud kasvatus- või mõjustamisvahendid.** Üliõpilaste majanduslikku ükskõiksust (elektrienergia raiskamist, mööbli ja ruumide määrimist jm. analoogilist) tuleks aga vaadelda tõsise puudusena kommunistlikus kasvatustöös.

J. REIMAND

AJALOO-KEELETEADUSKONNA *perspektiivid*

Kaugõppe osa suureneb • On vaja uusi õppekabinette • Teaduskonna raamatukogu ruume tuleb laiendada • Juurdeehitus ühiskonnateaduste majale • Rohkem tähelepanu metoodika uurimisele

Teaduskonna õpetatud nõukogu hiljuti toimunud koosolekul arutati mitmeid edasise töö seisukohalt tähtsaid küsimusi.

Tähtsamaks päevakorrapunktiks oli **teaduskonna arendamise 15 aasta perspektiivplaan.**

Dekaan dots. A. Pärli ettekandest selgus, et üliõpilaste kasvatamise alal pööratakse senisest suuremat tähelepanu töökasvatusele, esteetilisele ja eetilisele kasvatusele.

Aastane uute üliõpilaste vastuvõtukontingent jääb statsionaarses osakonnas põhiliselt endiseks, s. o. 110—125 üliõpilast. Tunduvalt suureneb aga mittestatsionaarse osakonna maht. See toob kaasa ka kateedrite tööhulga suurenemise. Siit tuleneb vajadus leida uusi töövorme kaugõppe alal. Tuleb hakata kasutama raadiot ja televisiooni töös kaugüliõpilastega.

Lahendada tuleb teaduskonna õppe- ja teadusliku töö baasi probleem. Juba praegu on tungiv vajadus õppekabinettide loomise järele ajaloo, eesti keele, žurnalistika, võõrkeelte, eesti ja vene kirjanduse alal. Keelte õpetamine ei saa olla edukas ilma spetsiaalselt sisustatud — heli vastuvõtuks ja reprodutseerimiseks varustatud seadmetega — auditooriumideta. Äärmiselt kitsastes tingimustes on praegu teaduskonna raamatukogu. Kõigepealt on vaja saada raamatukogu käsutusse selle endised ruumid kolmandal korrusel. Kui aga rääkida 15 aasta perspektiividest, siis ei rahulda isegi endiste ruumide tagasisaamine. Tarvis on ruume veelgi juurde saada. Avaramaid ruume vajab ka psühholoogialaboratoorium. Ühenduses Psühholoogide Seltsi ja pedagoogilis-psühholoogilise uurimissektori loomisega laieneb märgatavalt psühholoogia-alane uurimistöö. Praegused laboratooriumi ruumid on ainult aparaatide hoidlaks ja ei võimalda üldse mingit uurimistööd. Dekaan A. Pärl näeb ruumiliste tingimuste parandamiseks ainukest lahendust juurdeehituse näol praegusele nn. ühiskonnateaduste majale Lätte ja Ülikooli tänava nurgale. Eelläbirääkimistel selgus, et arhitektuuriosakond peab sellist juurdeehitust täiesti võimalikuks. See ehitus annaks juurde 12—16 ruumi ja võimaldaks teaduskonna kontsentreerida põhiliselt ühte kohta.

Arvestades seda, et meie ülikool kujuneb vabariigi ainukeseks keskkooliõpetajaid ettevalmistavaks asutuseks, tuleb uurimistöös senisest rohkem tegelda õpetamise metoodika küsimustega. Nende kõrval kavandatakse veel paljude tähtsate küsimuste uurimine. Märkigem järgmisi probleeme: «Eesti kirjanduse ajaloo historiograafia ja kirjanduskriitika ajalugu», «Sotsialistlik realism eesti kirjanduses, selle allikad ja geneesis», «Eesti ja vene kirjanduse suhted», «Eesti-vene kõrvutava grammatika probleemid». Kavandatakse veel eesti keele sõnavara ja ajaloo, soome-ugri keelte ajaloolise grammatika uurimist. Edasi tegeldakse eesti ajakirjanduse ajalooga.

Perspektiivis on ette näha ka koosseisuliste teaduslike töötajate kohtade saamine kateedrite juurde.

Päevakorras oli ka **Eesti NSV 20. aastapäeva ürituste plaan.** Kaaluti juubelile pühendatud teaduslike tööde kogumiku väljaandmist. Kavatsusel on veel teaduskonna tööd peegeldav näitus ja fotoalbumi kirjastamine. Mai keskpaiku toimub teaduslik sessioon, kus esitatakse ettekandeid eesti filoloogia, vene filoloogia, võõrkeelte ja pedagoogika-psühholoogia alalt.

Edasi arutati **pedagoogika- ja metoodikaalase töö parandamist.** Järgmisest õppeaastast alates avatakse ülikoolis aspirantuur kõigi nende ainete metoodika alal, kus ülikool valmistab ette õpetajaid. Uudse ülesandena võtab ülikool endale õpetajate edasiharimise teaduslikul alal. Tehakse ettevalmistusi, et alates käesoleva aasta suvest avada ülikooli juures 3-aastased kursused õpetajatele. Igale erialale võetakse vabatahtlikkuse alusel 25 õpetajat, kes tunnevad huvi teadusliku uurimistöö vastu. Kursandid kuulavad 3 aasta vältel loenguid, võtavad osa seminaridest ja täidavad iseseisvaid ülesandeid uurimistöö alal.

Elav komsomolitöö on meil soikunud

Ajalehe veergudel on heidetud ette apoliitilisust ja usuliste eelarvamuste kammitsais tammumist mõningate meie kursuse üliõpilaste seas. Elav ja huvitav komsomolitöö on meie kursusel soikunud vaatamata sellele, et meie kursuse komsomolibüroo sekretäriks on suurte organisatoorsete kogemustega üliõpilane Valdur Täll. Poliitkasvatusliku töö puudulikkusega võib seletada apoliitilisust mõnede üliõpilaste teadvuses. Selle töölõigu eest vastutajaks on Taive Tölp. Olukorda tuleb otsustavalt parandada.

On selge, et iga üliõpilane peab lugema ajalehte ja olema kursis meie riigi sise- ja välispoliitiliste sündmustega. Nähtavasti kõik üliõpilased ei loe veel süstemaatiliselt ajalehti. Oleks huvitav korraldada komsomoligruppides viktoriine viimaste tähtsamate poliitiliste sündmuste kohta selleks, et selgitada, kuivõrd üliõpilased orienteeruvad poliitilistes sündmustes.

Käesoleval nädalal alustati loengutetsükli «Teadusliku ateismi alused» kuulamist. Kahtlemata aitab see kaasa usulistest eelarvamustest vabanemisele ja annab ka metoodilisi aluseid ateistliku propaganda tegemiseks edaspidi ühiskondliku töö korras arstitöö kõrval. Ühiskondliku tööga saab meist igaüks aidata kommunismi ehitamise rindel.

Teadmiste laiendamiseks kunstivallast õnnestus 14. veebruaril korraldatud eesti kunstniku N. Triigi teoste näituse külastus. Sellest võttis osa neljandik kursusest. Reipuse ja füüsiliste võimete arendamiseks kavatseme teha suusamatka Vapramäele ja selle ümbrusse. Selleks on vaja suuskade muretsemisel ettevalmistusi teha ja ärgu jäägu ükski kursusekaaslane sellest ilusast pühapäeva-üritusest eemale.

Kursuse komsomolibüroo, ametiühinguorganisaator ja kursusevanem! Ohjad pihku ning tööle!

A. OLVET,
raviosakonna V kursuse üliõpilane

Kas oled juba sellele mõelnud?

«Meenuvad kõigepealt üksikud eredad detailid, meenub üldine värving, üldine meeleolu, kaineks analüüsiks on kõik veel liiga värske, liiga elav...»

Nii kirjutas A. Vahemetsa meie ajalehes mullu sügisel Narva muljetest. Nüüd on hulk vett ajamerre voolanud, paljud mõtted ajusoppi settinud ja paras aeg sulg pihku võtta, et ei oleks puudu analüüsist ega jääks ka kirja panemata veel ununemata detailid. Kas ei tuleta järgnevadki read sinule midagi sellist meelde, mis pakuks huvi kõigile?

«Õine betoneerimine. Pimedusse lõikuvad autode prožektorid. Kogu keha läbiv vibraatori värin. Raskelt renni mööda voolav segu. Lainetena ründavad sääsed. Esimene koidupuna, esimesed päikesekiired... ja rammestav väsimus.

Või poisid, kes omal algatusel tõid kohale kompressori, käivitasid selle ja panid tööle pneumaatilised kangid.

Või tütarlapsed, kes laupäeva õhtul, kui teised seadsid sammud tantsupõranda poole, läksid tööle kanalile.»

Kus sa suvel tööl ka ei olnud — kas Narvas, Käärikul, Viljandis või siis Tartus —, sinu suvemälestusi ja mõttemõlgutusi sest suvest ootab ilmuv kogumik, neid ootab kirjandusvõistluse žürii.

KÕIGILE!

ABSTRAKTSELT... *Tohutud on need ainelised ja vaimsed väärtused, mis inimkond oma ajaloo vältel on loonud. Pikk ja dramaatiline oli tee, mis kromanjoonlaste koobastest Cheopsi püramiidini ja viimasest kosmoserakettideni viis. Palju raskeid köiteid tuleb kirjamärkidega täita selleks, et kõike seda detailidesse laskudes kirjeldada.*

Piiritu on looduse mitmekesisus, mõõtmatud Kosmose avarused, lõpmatu inimvaimu geniaalsus, põhjatu tema hinge emotsioonide meri. Suurejooneline on inimkonda ootav tulevik, suur tema mehisus võitluses ja töös selle tuleviku teokstegemise eest.

Kas on olemas keelt, et kõike seda väljendada samaaegselt tervikuna ja detailides? Kas saab lõplik emmata lõpmatuse?

Jah, on. Juhtumitel, kus sõnad jõuetuks osutuvad, kasutab inimene teist keelt, keelt ilma sõnadeta, keelt, mis ei tunne etnilist killustatust ja on kõigile arusaadav. Selliseks keeleks on muusika— sümfooniline muusika. Vahetuks inimese emotsioonide väljenduseks olles mõjustab ta vahetult meie hinge ja tundeid, tekitades elamusi, mille ees kahvatub kõik muu.

Palju on loodud võrratuid heliteoseid, suur on nende mitmekesisus, matkimatu omapära. Kuid kahjuks ei ole meil Tartus kaugeltki küllaldaselt võimalusi heliteoste paremiku kuulamiseks. Sümfooniakontserdid toimuvad harva, nende kavas on tihti kõrvuti kõige populaarsemate ja arusaadavamate meistriteostega ka tavalise kuulaja seisukohalt vähe väljendusrikkad palad, millesse süvenemine nõuab suurt muusikalist eruditsiooni. Ühe sõnaga: head muusikat ei jäiku.

Seda lünka ei suuda täielikult täita samuti raadio nii oma tehniliste puuduste kui ka sageli halbade kuulamistingimuste tõttu.

Need puudused on maksvad eriti ühiselamuis elavate üliõpilaste kohta.

...JA KONKREETSELT *Hea sümfooniline muusika peab olema kättesaadav. Kaasaegsed tehnilised vahendid — kauamängivad heliplaadid, korundnõelad ja paremad radioolatüübid — võimaldavad seda, lähendades meid mängiva orkestri ja esinevate solistide täieliku illusiooni tekkimisele. See võimalus tuleb ära kasutada.*

Alates käesolevast kuust hakkavad meie ülikoolis toimuma iganädalased sümfoonilise muusika kontserdid heliplaatidelt — nn. muusikalised reeded.

Kontsertide kavad koostatakse selliselt, et teha kõigepealt kättesaadavaks klassikalise ja kaasaegse sümfoonilise muusika paremik, esialgu jäetakse kõrvale teosed, mis on kirjutatud vähem populaarses stiilis. Seejuures tulevad muidugi arvestamisele kuulajaskonna soovid, mida võib väljendada ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetusele adresseeritavates kirjades.

Esimene kontsert toimub täna, 19. veebruaril kell 21 auditooriumis nr. 49 (aula kõrval). Küllalt arvuka kuulajaskonna puhul toimuvad kontserdid edaspidi aulas. Sissepääs kõigile vaba ja tasuta.

ESIMESE KONTSERDI PROGRAMM.

Esimene osa.

P. Tšaikovski. Kontsert klaverile orkestriga.
Esitavad P. Tšaikovski nimelise rahvusvahelise konkursi laureaat Van Cliburn (USA) ja Moskva Riikliku Filharmoonia sümfooniaorkester dirigent K. Kondrašini juhatusel.

Teine osa.

S. Prokofjev. «Montecchi ja Capuletti» ning «Tütarlaps Julia» balletist «Romeo ja Julia».
R. Glier. «Kulide võidutants», «Hiiulannade tants» ja «Nõukogude madruste tants» balletist «Punane moon».

Annotatsioonid esitatavate teoste kohta ilmuvad ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool».

Muusikaliste reedete organiseerimiskomitee

Kõrgema geograafilise hariduse KÜSIMUSI

30. jaanuarist kuni 7. veebruarini toimus Ukraina NSV pealinnas Kiievis NSV Liidu Geograafia Seltsi III kongress, millest allakirjutanul oli võimalus Eesti Geograafia Seltsi delegaadina osa võtta. Kongressist võtsid osa ka külalised Poolast, Tšehhoslovakkiast, Ungarist, Rumeeniast, Bulgaariast, Itaaliast, Inglismaalt, Kanadast ja Ameerika Ühendriikidest, sealhulgas ka Rahvusvahelise Geograafia Uniooni viitsepresident Chicago ülikooli professor J. Harris.

NSV Liidu Geograafia Seltsi III kongress tegi kokkuvõtte seltsi tööst aastail 1955—1960 ning valis seltsi juhtivad organid järgnevaks viieks aastaks. Seltsi presidendiks valiti tagasi silmapaistev teadlane meditsiinilise geograafia alal akadeemik E. N. Pavlovski. Ühtlasi arutati kongressil läbi rida geograafia põhilisi probleeme (geograafia osa NSV Liidu looduslike ressursside uurimisel, kasutamisel, kaitsel ning taastamisel; maastikuteaduse üldine teooria ning praktilise kasutamise meetodid; Maa pinna soojus- ja niiskusrežiim; NSV Liidu territooriumi füüsilis-geograafiline rajoneerimine; NSV Liidu majandusgeograafiline rajoneerimine), millede ümber arenes väga elav diskussioon. Eraldi sümpoosion oli kongressil pühendatud probleemile «Geograafia olukord keskkoolis ning kõrgemais õppeasutusis seoses kesk- ja kõrgema hariduse reformiga».

Sümpoosionil märgiti, et geograafia ja bioloogia ühendamine pedagoogilistes instituutides on ennast õigustanud mitte ainult õpetajatele täie koormuse kindlustamise mõttes, vaid ka teaduslik-metoodilisest küljest. Ülikoolides (peale Tartu Riikliku Ülikooli) seda moodust pedagoogilise kaadri ettevalmistamisel senini veel kasutatud ei ole.

Kongressil arutati läbi praegu kehtivad geograafiateaduskondade tüüp-õppeplaanid, mis üldiselt leiti olevat otstarbekohased. Rõhutati eriti valikainete suurt tähtsust. Need peaksid olema tihedasti seotud vabariigi, resp. regiooni vajadustega, kus ülikool asub. Valikainete ülesanne on anda parem ülevaade vastava vabariigi füüsilisest ja majandusgeograafiast ning valmistada ette spetsialiste mitmesugustel kitsamatel erialadel kohalike vajaduste kohaselt. Palju etteheiteid tehti ülikoolidele seepärast, et nad tegelevad vähe metoodikaprobleemidega. Enamikus puudub metoodikakabinetki. Teatavasti on ka meie ülikoolis geograafiakabineti, samuti ka rea teiste kabinettide moodustamine päevakorral. Kongressil avaldatud arvamuste kohaselt ei jäänud kahtlust, et nimetatud kabinet peaks asuma ülikooli, mitte aga harjutuskooli juures, nagu meil propageerima on hakatud.

Kongressil esitatud sõnavõttude järgi otsustades on ülikoolide geograafide üheks nõrgemaks küljeks vähene seos teaduslike ja tootmisasutustega. See probleem on eriti aktuaalne meie ülikoolis, kus geograafide kollektiiv ei ole kuigi arvukas ning enamik geograafiaharusid on esindatud ainult ühe õppejõuga. Kogemused meie ülikoolistki näitavad, et neil aladel, kus õppejõud on tihedasti seotud asutustega, mille jaoks toimub spetsialistide ettevalmistamine, on lõpetajad leidnud alati rakendamist, teistel aladel aga, kus see kontakt puudub, on selles suhtes raskusi. Kontakti tugevdamiseks pakuvad häid võimalusi lepingulised tööd, mida eriti ulatuslikult on praktiseeritud Moskva ja Leningradi ülikoolis. Ka meie ülikooli geograafidel tuleks seda võimalust senisest enam silmas pidada.

Palju tähelepanu pöörati sümpoosionil õppejõudude ja teadusliku kaadri kasvu küsimustele. 1. detsembril 1958 leidus NSV Liidus geograafia alal 160 doktorit ja 1440 kandidaati, kellest 54% töötas kõrgemais õppeasutusis. Kaadri kasvu alal esinevad raskused, millega on tulnud võidelda ka Tartu Riiklikus Ülikoolis ja enamikus perifeersetes kõrgemates õppeasutustes. Eriti kriipsutati alla vajadust võimaldada geograafia õppejõududele pikemaajalisi komandeeringuid vastavalt spetsiaalsusele NSV Liidu ning välismaa uurimiskeskustes.

Kongress võttis vastu üksikasjaliku otsuse. Kongressi otsuse elluviimine Eesti NSV osas peaks kujunema võitlusülesandeks meie ülikooli geograafidele, eriti meie nooremale generatsioonile, kellest oleneb geograafia tulevik meie vabariigis.

Dots. E. VAREP,
geograafiakateedri juhataja

ALUSTAB TÖÖD TRÜ PUHKPILLIORKESTER

Kõiki puhkpillimuusika harrastajaid palutakse tulla harjutusele 21. veebruaril kella 15-ks TRÜ klubi tuppa nr. 1.

Täpsemat informatsiooni saab orkestrijuhilt sm. M. Kruusilt 20. veebruaril kella 14.30 kuni 15.30 ja enne harjutust.

TALVINE TARTU

Toomeorus. *V. REBASE foto*

Nõupidamiselt Tallinnas

Veebruari algul tulid Tallinnas kokku kõik meie vabariigi pedagoogika-, metoodika- ja psühholoogiaalase uurimistööga tegelevad õpetajad, kõrgemate koolide õppejõud ja teaduslikud töötajad. Selline kokkutulek oli Eestis esmakordne.

Kolme päeva jooksul kuulati ettekandeid uurimistöö olukorra ja perspektiivide kohta kõigil märgitud teadusaladel. Ühtlasi peeti nõu, kuidas paremini koordineerida erinevates asutustes töötavate uurijate tööd. Tuldi arvamusele, et senisest tööst lähtudes on otstarbekas, kui pedagoogika ajaloo uurimist kogu vabariigi ulatuses koordineeriks Tartu Riiklik Ülikool, kasvatuse teooria alast tööd aga Pedagoogika Teadusliku Uurimise Instituut. Problemaatiliseks jäi didaktikaalase töö koordineerimine keskuse asukoht. Eriainete metoodika uurimist koordineerib TRÜ ja Pedagoogika Teadusliku Uurimise Instituut.

Aktuaalsemate probleemidena märgiti õppeplaani ja programmide täiustamist, õpilaste iseseisva töö ja iseseisva mõtlemise arendamist, uute õppetöövormide — ekskursioonide, praktikumide jne. uurimist. Kasvatuse teooria alal peeti aktuaalsemaks töökasvatuse probleeme ja kasvatusraskuste uurimist.

Terve päev pühendati uurimistöö metoodika arutlemisele. Uurimistöö metoodikast esinesid loengutega sm-d Blagonadjožina Moskvast, prof. K. Ramul ja H. Liimets.

A. KARU

VÕISTLUSTÖÖ «SOOKAIL»

Sooeit ja Nurmetütar

Mees ja poisike kõnnivad sohu. Mõlemal on seljas käbikott. Suurel on kott suurem, lõrtsu vajunud nagu märg sits. Ka pisikese kott on tühi, kuid see keksib tema keksimised kaasa ja otsekui seisaks tal seljas.

«Aga onu Mallak,» küsib Peeter, «miks me just sooni peame minema? Siin on ju mände küll.»

«Kuidas me sinna siis ronime? Näe, kui kõrgel ladvas nad on.»

«Oleks ikka pidanud telefonionude käest need rauad tooma... kipp-kõpp, kipp-kõpp, nagu oravad,» arvas Peeter.

Kui onu Mallak on seletanud, et niimoodi jäävad nad öö kätte ja Peetri käbinorm on ikka alles täitmata ja metskonnaonude käest ei saa Peetri rahakarp täiendust, on väikemees lõplikult nõus: läki soosse.

Sikk-sakis ümber onu Mallaku karates, kord ette, kord maha jäädes, sädistab Peeter lakkamatult. Kui aga vastust juba tükk aega kuulda pole, peatub poisi pilk onu Mallaku huultel. Suukene avaneb juba, et küsida, pärida, uurida, miks onu vaikib, kuid midagi onu habetunud näos jätabki suukese tummalt avatuks.

See on pisar. Õigemini on neid üsna mitu. Neid on juba habemessegi jõudnud. Ja ometi ei nuta onu habetunud nägu, vaid naerab. Peeter suleb tasakesi suu ja jälgib imestusega oma vana sõpra.

Võsa on muutunud tihedamaks. Läki risti peas, räsib onu vetruvate vemmalde vahel. Oksad kraabivad tema habemesse kahvatuid triipe, sinna on pisipuru ja tõugust kärbitud kollane kaseleht takerdunud. Lipendava läkiga pea tikub õlgadest pisut ette. Käed lahutavad kiiremini võsa. Kiiremini sammuvad jalad. Sina-punakas nägu naerab ja pisaraid on juba habemessegi jõudnud.

Õngi soo. Peetri pea otse kumiseb küsimustest. Miski aga segab, takistab neid esitamast. Äkki meenub poisile, kuidas istus tema ema pärast suure õe surma. Ta istus kössis ahjunurgas ja vaikis. Juba mitu tundi nõnda. Kui Peetrike lõpuks talle ligi tatsas ja «ema» lalises, purskus ema suust ja silmist nuttu nagu raheteri vastu akent.

Ja nüüd tundub talle, et sama võib juhtuda ka onu Mallakuga, kui ta midagi küsib.

Onu sammub otse mööda vetruvat soopinda. Sammub juba möödagi mändidest. Otse üle lagendiku, sooserva ja Rannaküla poole....

«Onuke, me läksime juba mändidest mööda!» hüüab Peeter lõpuks. Onu Mallak seisatab, tema kühmus selg tõmbub korraks veel rohkemgi kühmu. Peeter ei näe tema tagant muud, kui et küünarnukk tõuseb natuke ja küllap vist rusikas pühib pisarad ära.

Onu Mallak on jälle endiselt kühmas ja ta pöördub, nägu naerul:

«Oh, sa põnn! Pisike põlvepikkune ritsikas! Muidugi läksime mändidest mööda, sest eespool on soo teine serv, mida sina ei tunne...»

«Kas seal ongi mahapõlenud Rannaküla, mille musti korstnaid isa hobune kartis?» pärib Peeter.

«Jah, seal on mustad paljad kortsnad, varemed. Tuha on meretuul juba soosse kandnud. Ja eks ta seal niikaua helju, kui upub rabavette.

Poiss, meretuul kandis tuha sohu! Kandis tuha sohu ja eks ta seal niikaua helju...»

Onu Mallak lõpetab jutu kuidagi õõnsalt ja kärsitult, keerab Peetrile kähku selja ning esimesed käbid patsatavad kotisoppi. Ka Peeter sikutab käbisid, pillub neid oma pisikesse kangesse kotti. Nõnda töötavad mehed juba mõnda tundi.

Onu Mallaku kuub on kangesti tuhavärvi, ka habe põskedel on hall. Ja eks ole hallid onu saapad ja püksidki. Ja männitüved on hallid. Hall, hall, hall roheliste männiokste vahel! Ikka ja jälle on Peetri silmis see vana värv. Ja poisi peas hakkab peksma: «...meretuul kandis tuha sohu ja rabavee kohal ta heljubki... kuni upub... kandis tuha sohu, tuhk soos...»

«Onu, kas sina oledki «tuhk soos»?»

«Mina jah! Mina jah! Mis laps sa küll oled!» hüüab onu Mallak. Ja nüüd viskab ta käbikoti maha, istub sellele ja ei näi Peetrist enam kübetki teadvat:

«Soo... soo... soo... Kuidas ma sind mõõtsin ja loodisin? Nüüd olen siis «tuhk soos». Tuhk rabavee kohal. Mitte kohal, vaid pinnal. Rabavee pinnal. Tuhk rabavee pinnal. Ma tahtsin ju sinustki midagi teha, et sa hällitaksid rukist ja nisu, et pisikesed poisid lööksid õuemurul, kõval rammusal murul kukerpalli ja lausuksid: «Enne oli siin soo! Minu isa tegi tast põllul» Ja Rannaküla oleks oma kesistelt liivadelt siiapoole üle kolinud, rammusale kohedale rabamullale. Sadamasse oleks viinud kõva kruusatee, autobussipeatusega Rannakülas. Siis oleks õnn olnud Rannakülas... ja Mallaku majas, minu Tiiu ja minu poegade juures. Männimüür rannaserval oleks kasvama jäänud, et meretuul küla ja põldude kohale ei pääseks... ei keerutaks valusat tuisku ega näpistaks Tiiu põski... armsaid, lohukestega põski.

Tiiu ei uskunud kunagi, et ma võidan Sooeide. Kord õhtul, kui me muuli juures paadis istusime ja pimeduses ainust tuld tema silmist näha võis, sosistas ta:

«Jää siia, jää siia! Kas meri ja rand ei ole siis sama ilus kui sinu soo? Kas siin ei ole sul tööd kalurina ja ruumi minu isa majas. Vanake on ju põdur ja meest majas läheb vaja. Kas siis mina, sinu Tiiu, ei ole siin ja kas pole ma noorem ja ilusam kui sinu Sooeit?»

Tiiu oli noorem ja ilusam. Sookuningas Mallak kadus, jäi kalur Mallak. Meri oli ilusam kui soo. Ja Tiiu ootas õhtuti väravas ja Muri jooksis juba kaugele vastu. Ja varsti lalises poeg Jaan, kui temalt küsiti, kelle poeg sa oled, et «kaluli poeg». Poiss oli juba kümneaastane, kui teda veel narriti: «kaluli poeg». Tiiu oli kaluri naine. Nagu kalurinaised kõik, käis ta kala rappimas, parandas võrke ja valutas südant, kui merel torm oli... (Järgneb)

Tartu Riiklik Ülikool 3

«SOOEIT JA NURMETUTAR». *V. REBASE foto*

Laskurid võistlesid Moskvas

Möödunud õppevaheajal pidasid ülikooli laskesportlased Moskvas traditsioonilise matškohtumise sealse Nafta- ja Gaasitöötlemise Instituudi võistkonnaga. Nõukogudemaa ühe tunnustatuma laskesporditeoreetiku Jossif Rabinovitši juhtimisel on MNGI laskurid tõusnud Moskva parimate hulka. Meie laskureil tuli seekord vastu ootusi vastu võtta kaotus punktide suhtega 4:5. Individuaalarvestuses esinesid tublilt meie naislaskurid. Harjutuses väikekaliibrilisest vabapüstolist 9+30 lasku saavutasid T. Raba ja E. Rebane tagajärgedega 239 ja 230 silma kaksikvõidu. Harjutuses väikekaliibrilisest püstolist 25 m distantsil 30+30 lasku tõid meie naisvõistlejad T. Raba, T. Remmet ja M. Sauvere tagajärgedega 540, 537 ja 530 silma ära aga koguni kolm esimest kohta. Meestest oli edukaim A. Pallon, kes saavutas samades harjutustes vastavalt 245 ja 557 silmaga teised kohad.

A. ALL

Ateistide klubis

ATEISTIDE KLUBI ELKNÜ TRÜ KOMITEE JUURES korraldab 17. märtsil 1960 küsimuste-vastuste õhtu teemal «Teadus ja religioon». Küsimused palutakse lasta hiljemalt 2. märtsiks ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» kirjakasti. Õhtu toimumise kellaaeg ja koht teatatakse hiljem.

KLUBI JUHATUS

Hommikvõimlemine

Võimlemine on kehalise kasvatuse alus ja peab sellisena tingimata kuuluma iga inimese üldisse keharendamise programmi.

Iga inimene, vaatamata soole ja eale, alustagu oma päevast tegevust ja tööd kümneminutilise hommikvõimlemisega. Eriti vajalik on see neile, kelle päevases tegevuses puudub kehaline töö või tegevus. Kehalise töö puudumise või vähesuse tulemuseks on organismi mandumine, kannatab kehaareng üldse.

Üliõpilased, kelle päevasest tegevusest suurem osa langeb vaimsele tööle istudes, alluvad neile ebasoovitavatele organismi muutustele, milliseid põhjustab kehalise tegevuse piiratus, seepärast on hommikvõimlemine neile eriti tähtis.

Hommikvõimlemine aitab organismil paremini unelt üle minna erksale ärkvelolekule. Pärast hommikvõimlemist on nii vaimse kui kehalise töö produktiivsus ning kvaliteet tunduvalt kõrgem kui ilma selleta. Kesknärvisusteemi hajutatud pidurdusseisund asendub tööks ja tegevuseks vajaliku erutusseisundiga. Kui aju ei saa väliseid tõukeid aktiivse lihastetegevuse ning kehakarastuslike protseduuride näol, siis kestab aju pidurdusseisund pärast ärkamist veel mõnda aega ja aju pole võimeline produktiivseks tööks.

Hommikvõimlemisharjutuste sooritamisel saabub tegevusse pandud liikumisaparaadilt (lihased, kõõlused, köitmed, luustik) närviimpulsse ajju. Vastuseks neile saabunud impulssidele saadab aju omakorda impulsse hingamiselunditele, südamele, veresoonkonnale ja muudele elunditele, tugevdades nende elundite tegevust.

Seega hommikvõimlemine soodustab ning elustab närvisüsteemi, liikumisaparaadi, hingamiselundite, südame ja veresoonkonna ning muude elundite talitlusi, arendab neid elundeid ning elundsüsteeme.

Peale selle on hommikvõimlemine üheks abinõuks, mis aitab vältida rühivigu või korrigeerida olemasolevaid kergemakujulisi rühivigu. Hommikvõimlemine arendab ka liigutuste koordinatsiooni, nende sujuvust, kiirust ja jõudu.

Hommikvõimlemine peab toimuma otsekohe pärast äratust, enne hommikeinet. See tagab parema isu.

Hommikvõimlemine annab vaid siis loodetavaid häid tulemusi, kui see toimub hügieeninõuetele vastavates tingimustes.

Hommikvõimlemine võib toimuda kas ruumis või väljas. Kui välistemperatuur pole alla +14° C ja kui pole tugevamat tuult ega sademeid, siis on otstarbekohasem võimelda väljas selleks kohaldatud väljakul. Muudel juhtudel tuleb hommikvõimlemist teostada ruumides. Hommikvõimlemiseks määratud ruumid tuleb enne võimlemist korralikult tuulutada. Vastavate ruumide põrand tuleb tuulutamise ajal niiske lapiga üle tõmmata, vastasel korral tõuseks hommikvõimlemisel tolmukübemeid õhku, tolmukübemekeste küljes aga võib leiduda mitmesuguseid mikroobe. Hommikvõimlemiseks kasutatavate ruumide temperatuur peab olema mitte alla 14° C, soovitavalt 16—18° C.

Hommikvõimlemise kestel tuleb tuulutada magamisruume, kusjuures voodid jäävad tegemata. Tuulutamise ajaks on soovitav asetada tekid ja linad tooli seljatoele või voodiotsale nii, et ka need esemed hästi tuulduksid.

Võimelda tuleb selleks ettenähtud spordirõivastuses, milleks nähakse ette meesüliõpilastele valge varrukateta trikoosärk ja spordipüksid, naisüliõpilastele helesinine võimlemistrikoo. Spordirõivaste värvuseks on valitud valge või helesinine sellepärast, et siis nende riietusesemete minimaalnegi määrdumine hakkaks silma (signaalvärvus) ja tuletaks meelde nende esemete õigeaegse pesemise vajalikkust. Spordirõivad tuleb pärast hommikvõimlemist ja vastavat veeprotseduuri vahetada hariliku riietusega. Spordirõivaid ei tohi kanda tavalise ihupesu asemel, sest intensiivsete võimlemisharjutuste puhul imbub spordirõivastusse küllaltki palju higi.

Spordirõivaid tuleb iga päev pärast hommikvõimlemist loputada soojas või leiges vees, üks kord nädalas aga pesta nagu harilikku pesugi.

Jalatsitena kasutatakse hommikvõimlemisel tuhvleid.

Spordirõivaid ja ka -jalatseid ei tohi kunagi laenutada teistele. Selle nõude täitmisega välditakse mikroobide ülekandumist ühelt isikult teisele.

Kõige parem on, kui hommikvõimlemine toimub muusika saatel, seda võib teha ka instruktori käskluste kohaselt.

Harjutused teostatakse selleks eraldi väljatöötatud komplekside kohaselt.

Hommikvõimlemisele peab tingimata järgnema kas siis leige või soe dušš või kogu keha ülehõõrumine niiske käterätiga. Seega järgneb võimlemisharjutustele keha karastav veeprotseduur, mis omakorda suurendab hommikvõimlemise väärtust.

Vööni pesemine, mida mõned soovitavad teha pärast hommikvõimlemist, pole küllaldane, sest vööni pesemise korral jääb alumiselt kehapoolelt higi eemaldamata.

Kõik veeprotseduurid peavad lõpema kogu keha ülehõõrumisega kuiva puhta froteerätiku abil.

Koos nende veeprotseduuridega tuleb sooritada hommikune tualett — näo, kaela ja jalgade pesemine vee ja seebiga, hammaste loputamine jaheda veega. Hammaste puhastamist hambaharjaga on soovitatav teostada pärast hommikeinet.

Koostanud TRÜ Arstiteaduskonna hügieenikateedri õppejõud M. KASK, M. UIBO ja H. TIIK.

ALFRED KALD

12. veebruaril s. a. suri pärast lühikest ja rasket haigust Tartu Riikliku Ülikooli kehakultuuriosakonna õpetaja Alfred Kald. Ootamatu surm viis manalasse sügavalt kohusetruu, tagasihoidliku, korrektse, siira, elurõõmsa ja alati abivalmis pedagoogi, kes andis jäägitult oma elu viimased kümme aastat ratsasportlaste kaadri ettevalmistamisele ning ratsaspordi viljelemisele meie vabariigis.

A. Kald sündis 18. juunil 1904. aastal Uue-Vändra vallas külasepa pojana. Õpihimulise ja järjekindlalt edasirühkiva noorena lõpetas ta 1921. aastal Tallinna Kaubanduskooli ning omandas kaubatundja ja raamatupidaja erihariduse.

Aastatel 1940—1950 oli A. Kald Nõukogude armees. Suurest Isamaasõjast võttis ta osa alampolkovnikuna, tegutses suurtükiväe divisjoni komandörina ja väeosa staabiülemana. Lahinguülesannete eeskujuliku täitmise eest Suures Isamaasõjas autasustati A. Kaldi ordeniga «Punane Täht» ja medalitega.

Märkimisväärt on kadunu viljakas töö Tartu Riiklikus Ülikoolis, eriti ratsaspordialase õppejõuna. Õppetöö kõrval võttis A. Kald aktiivselt osa ühiskondlikust tööst, pühendades oma vaba aja ratsaspordi arendamisele Tartus ja vabariigis.

Mälestus ootamatult ja vara lahkunud Alfred Kaldist kui heast ja sõbralikust seltsimehest, printsipiaalsest ning töökast inimesest jääb alatiseks meelde.

Grupp seltsimehi

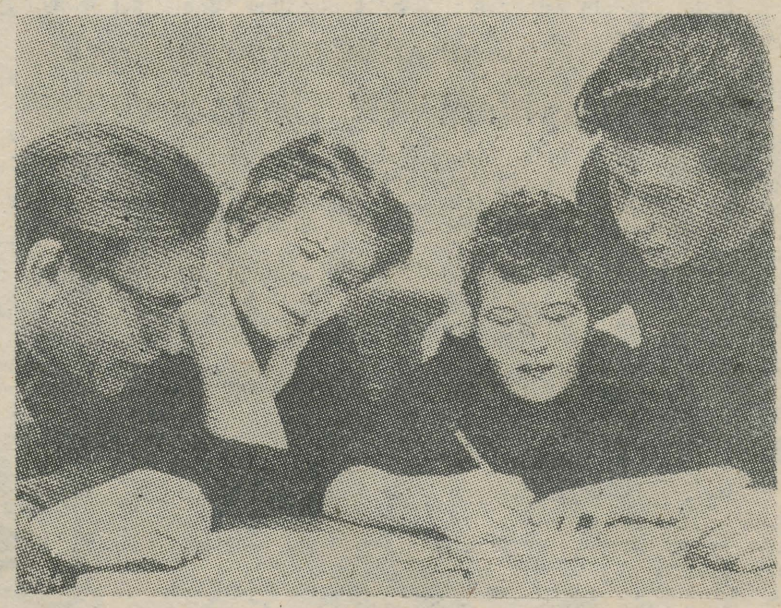

SOOME. Demokraatliku Noorsooliidu liikmed Teuvo Helotie, Pirkko Laine, Lyyli Laakkonen ja Jorma Reiman õpivad muu lõbusama tegevuse kõrval tundma ka Soome ametiühingute ajalugu.

Ajalehest «Kansan Uutiset»

Avalik kiri Märt Männastele

Võistlustöö

Kui Sa koolipõlves tublisti sporti tegid, siis nüüd jäta see küll maha. Kõrgemas koolis õppijale ei sobi poisikesena mööda staadioni kerida. Pealegi võid jala ära nikastada ja vilu ilmaga nohu saada. Tervist aga peab hoidma, sest «Tervis on su kapitaal noorel kui ka vanal a'al,» nagu ütles üks tuntud eesti luuletaja. Sa võid väita, et nõutakse ju arvestust. Nojah, midagi pead ikka tegema, aga hõika oma mõistus appi. Parim viilimine on kõrvalehiilimine. Ja kui Sul pea jagab, siis pole Sul õigupoolest vaja väljakule kargama minnagi, sest juba muistses Roomas öeldi, et terve vaim asub ikka terves kehas.

Et ülikoolis on pidusid vähe, siis tahad mõnikord kultuurimajja minna. Kui Sa aga oma värvimütsiga kontserdi alguseks lähed, siis vaadatakse Sind igatahes veidi imelikult. Sa oled ju haritlane, intelligentsi esindaja, ja mingisugused isetegevuslased vaevalt suudavad Sinu nõudlikkust rahuldada. Sellepärast astu saali alles siis, kui tantsuorkester lavale kolib. Kui aulas toimub sümfooniakontsert, siis mine sinna kindlasti: üliõpilasi on seal niikuinii vähe ja seda enam Sa silma paistad. Kui ettekande ajal haigutus peale tükib, siis pane käsi korralikult suu ette.

Seekord lõpetan, kuigi oleks veel mõnestki asjast puhuda. Loodan, et need read aitavad natuke kaasa Sinu vaba aja kvantiteedi ja kvaliteedi tõstmisele. Kui varsti tulevad eksamid, siis kasuta aega maksimaalselt, õpi ja ära tuku. «Üks tunnikene tukkumist toob eluks ajaks kukkumist,» kirjutas toosama kuulus eesti poeet. Ja kui Sa siiski peaksid kukkuma, siis on see Sinu oma süü, et Sa aega kasutada ei osanud.

Jää terveks! Sinu

KARL KUUSKMAN

Fölyeton

Mu armas noor kolleeg! Tänan Sind kirja eest. Mulle meeldis väga, et Sa nõu küsimiseks pöördusid just minu kui viimasel kursusel käija poole. Oled veel üsna lühikest aega kuue samba vahel edasitagasi liikunud, sellepärast ma mõistan Sind. Kui ma praktikalt tagasi tulen, siis räägime asjast lähemalt; praegu aga tahaksin Sulle ja teistele noorematele lugeda anda mõned read Sind huvitavast küsimusest — sellest, et Sul ja Su kaaslastel vaba aega hirmus vähe olevat.

Jänkid ütlevad, et aeg on raha. Ja raha on vähe, lisab tudeng. Sellepärast peab Sul olema rohkem aega. Kurdad, et loengud panevad pool päeva pintslisse. Siinkohal tuleta meelde vana tõde, et ületöötamine on tervisele kahjulik ja et kui inimene liiga palju teab, siis ajab ta nina püsti, mis aga ei ole kultuurne. «Teadmine teeb inimese uniseks ja lolliks, mitteteadmine virgutab ja värskendab vaimu,» ütles üks saksa suurmees. Sellepärast käi loengutel ainult niipalju, et õppejõud Su nägu mäletaks ja eksamil ei küsiks: «Kas te olete mittestatsionaarne?» Nii hoiad ajusid, ühtlasi aga jääb Sul rohkem vaba aega.

Seda vaba aega tuleb veeta otstarbekalt ja kultuurselt. Sellest on kirjutatud palju, ära öeldud aga vähe, ja seegi, mis öeldud, on sageli kesine nagu stipieelne rahapung. Aega peab oskama kasutada!

Sa võid näiteks öelda, et kinos käimine pole mingi kunst. On siiski! Kui tahad piletit, siis Sa võibolla lähed ja seisad sabas nagu otu kasvõi tund aega. See on aja kuritarvitamine. Kui ootajaid on palju, siis tee tähtis nägu pähe (võid öelda ka, et kodanikud ärgu trügigu) ja tööta end kassa juurde. Seejärel libista naeratus suunurkadesse, pöördu osavõtlikult mõne lähema järjekorras seisja poole ja küsi lahkelt, et kas teie ka võtate sellele seansile pileti. Kui oled juba jutuotsa oma pihku saanud, siis on lihtne kolmerublalist tema pihku torgata. Kui kõnetad tütarlast, siis naerata, et Su nägu hiilgaks nagu vanasti Moosese pale. Kui tüdruk loeb Su naeratusest välja komplimendi, on Su edu kindel — Sa saad pileti. Teed juttu poisiklutiga, siis ei maksa ennast pingutada, sest Sa oled talle midagi «onu»-taolist. Poisi taga seisjad võivad Sulle küll vingus ilmega otsa vaadata ja Sind silmadega tuhaks teha: «Ise veel üliõpilane...», kuid seda ära pane tähele. Kui pilet käes, siis heida seisjatele irooniline pilk: «Olete ikka juhmid küll...» Võib juhtuda, et Su esimene piletisaamise katse läheb mõne mõistmatu nahka. Siis korda seda, sest juba vanad roomlased ütlesid: «Repetitio est mater studiorum».

Sa armastad lugeda. Kui Sul on käes huvitav raamat, siis ära jäta seda pooleli ka sel juhul, kui pead valmistuma homseks seminariks. Loe rahulikult edasi. «Lugemine on parim õppimine,» ütles Puškin. Räägitakse, et lugeda tuleb ainult väärtuslikku. Ent see pole õige. Meenuta vana hea Miltoni sõnu: «Tark mees leiab nagu keemik ka halvimast raamatust kulda, narr jääb ka parima raamatuga ikka narriks.»

LEEDU KEELE LOENGUD

algavad teisipäeval, 23. veebruaril kell 16 keemiahoone auditooriumis nr. 54 (II korrusel).

TRÜ kinolektooriumis

Täna, 19. veebruaril kell 19 käitumiskultuuri-alasest tsüklist dots. H. Kurmi loeng «Käitumine seltskonnas».

Film «A. S. Puškin».

* * *

Teisipäeval, 23. veebruaril kell 19 jutustavad oma lahingumälestusi sm-d A. Raud ja A. Vill.

Film «Lahingulippude all».

Toimetaja **J. FELDBACH**

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 1856. MB 01189.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupala

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 6 (433) Reedel, 26. veebruaril 1960 XIII aastakäik

Parteiorganisatsiooni võitlusprogramm

EESTIMAA KOMMUNISTLIKU PARTEI XII KONGRESS tegi kokkuvõtteid tööst, mida vabariigi parteiorganisatsioon on aruandeperioodil teinud NLKP XX ja XXI kongressi ajalooliste otsuste ning partei ja valitsuse hilisemate otsuste täitmiseks. Kongress märkis ära saavutused ja puudused selles suurejoonelises töös ning kavandas vabariigi parteiorganisatsiooni edasise võitlusprogrammi. Delegaadid tunnistasid üksmeelselt EKP Keskkomitee töö aruandeperioodil rahuldavaks.

Kongress tuli kokku tähelepanuväärsel ajal, kui nõukogude rahvas viib edukalt ellu NLKP XXI kongressil kavandatud seitsme aasta plaani, mille täitmine on otsustavaks sammuks kommunismi materiaalse ja tehnilise baasi rajamisel, ajal, kui NLKP Keskkomitee ja Nõukogude valitsuse tark leninlik välispoliitika, mis on suunatud rahu säilitamisele ja kindlustamisele kogu maailmas, saavutab uusi ja uusi võite. Kongress demonstreeris vabariigi parteiorganisatsiooni tihedat sidet töörahvahulkadega, tema üksmeelset koondumist NLKP leninliku Keskkomitee ümber.

Eestimaa Kommunistliku Partei XII kongress koondas oma tähelepanu tööstuse ja põllumajanduse ning töötajate kultuuriliste ja elutarbeliste vajaduste senisest veelgi parema rahuldamise probleemidele, ideoloogilise ning parteiorganisatsioonilise töö parandamise ülesannetele. Vastuvõetud resolutsioon annab vabariigi parteiorganisatsiooni tegevusele konkreetse suuna.

* * *

Aruandeperioodil muutus parteiorganisatsioonide ideoloogiline töö elavamaks ja mitmekesisemaks, tõusis selle mõjuvus, organiseeriv ja mobiliseeriv osa. NLKP XX ja XXI kongressi otsuste sügava tundmaõppimise tulemusel on tunduvalt kasvanud kommunistide ja parteitute aktiivi huvi marksismi-leninismi teooria vastu.

Kui aga hinnata senist tööd nende kõrgete nõuete alusel, mida püstitavad NLKP Keskkomitee otsused «Parteipropaganda ülesandeist kaasaja tingimustes» ja «Massilise poliitilise töö olukorrast Stalino oblastis ja selle parandamise abinõudest», siis saab selgeks, et vabariigi parteiorganisatsioonil tuleb ideoloogilisel rindel veel palju ära teha. Kogu ideoloogiline töö, eriti selle otsustav lõik — parteipropaganda — peab olema suunatud sellele, et iga nõukogude inimene saaks sügavalt aru oma töö suurest ühiskondlikust ja ajaloolisest tähtsusest, näeks selles kodumaa võimsuse tugevnemise ja nõukogude inimeste heaolu kasvu otsustavat tingimust, et ta mõistaks, mida tal tuleb teha seitsme aasta plaani ennetähtaegseks täitmiseks. Parteiorganisatsioonid ja kogu meie ideoloogilise töö kaader peavad pidama leppimatut ja printsipiaalset võitlust veel esinevate üksikute apoliitilisuse avalduste vastu, kahjulike minevikuigandite vastu, vaenuliku kodanliku ideoloogia vastu.

Väga suur tähtsus on Nõukogude Liidu rahuarmastava välispoliitika sügaval selgitamisel. Parteipropaganda peab kasvatama töötajais uhkustunnet oma suure kodumaa üle, kes sammub rahujõudude ja progressi avangardis, kutsuma igas nõukogude inimeses esile palava püüde tugevdada oma ennastsalgava tööga Nõukogude Liidu ja kogu sotsialistliku leeri võimsust, igati aidata kaasa rahuürituse võidule kogu maailmas.

Kongress rõhutas, et parteipropaganda, poliitiline enesetäiendamine ja töötajate ideeline karastamine on kõikide kommunistide ja esmajärjekorras just juhtivate parteitöötajate ülesanne. Iga kommunisti kohus on tunda ja teha propagandatööd, olla kõigile töötajatele eeskujuks oma ideelise taseme tõstmisel, marksismi-leninismi omandamisel.

* * *

Kongress avaldas kindlat veendumust, et vabariigi partei-, nõukogude, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioonid võitlevad väsimatult NLKP XXI kongressi ajalooliste otsuste ellurakendamise eest, töötajate kasvatamise eest kommunismi ideede, sotsialistliku internatsionalismi ja meie maa rahvaste sõpruse vaimus, mobiliseerivad rahva loova jõu seitsme aasta plaani ennetähtaegsele täitmisele.

(EKP Keskkomitee häälekandjast «Rahva Hääl».)

KOMSOMOLI ridadesse

«Saage tublideks leninlasteks! Palju edu ja õnne!» soovis eile õhtupoolikul viieteistkümnele üliõpilasele ülikooli komsomolikomitee büroo istungil komitee sekretär Johannes Lott pärast seda, kui oli kinnitatud komsomoligrupi otsus nende vastuvõtmise kohta ÜLKNÜ-sse.

Taevo Tamm ei tulnud büroole päris rahuliku südamega. Tema vastutab uues ühiselamus elamu-heaolualaste küsimuste eest. Ja oma muredest sel alal ta rääkiski, et need peatset lahendamist leiaksid.

Punakuldne komsomolimärk kinnitati rinda peale Taevo veel Tiiu Vaasnale raviosakonna V kursuselt, Aili Üllastele, Tiiu Pikverile ja Rahu Pungarile raviosakonna I kursuselt, geograafia II kursuse vanemale Malle Lootusele, Helju Kusmale ja Malle Sutile farmaatsia I kursuselt ning Kristi Siimule, Aino Laansoole, Mare Soomile, Lembi Tiivasele, Elmar Arakule, Maila Madisele ja Elgi Johansonile farmaatsia III kursuselt.

* * *

Möödunud nädalal kinnitas ülikooli komsomolikomitee büroo komsomoliggruppide otsused Johannes Kristmanni, Leo Kreinini, Eino Hanga, Jüri Viigipuu, Aino Nigoli, Maaja Rätsepa, Aavo-Rein Ruudu, Viljar Pihli, Jaan Miku, Margit Vaidla, Tõnu Lindsalu ja Virgina Kase ÜLKNÜ-sse vastuvõtmise kohta.

V. REBANE

Külas uues ühiselamus

Kui hubane on tuba nr. 439! Saagem tuttavaks, siin elavad juristid M. Eero ja H. Brand.

Esmaspäeval kell 16 ülikooli aulas NLKP Keskkomitee juures asuva Kõrgema Parteikooli õppejõu sm. A. Avramovi loeng

«MIS ON KOMMUNISM?»

Küsimused lektorile võib juba varem lasta ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» kirjakasti (peahoones).

ÜTÜ töö parandamiseks

4.—6. veebruarini toimus Moskvas esimene üleliiduline üliõpilaste teaduslike ühingute esindajate kokkutulek NSV Liidu Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeeriumi ning ÜLKNÜ Keskkomitee initsiatiivil.

Minister sm. Jeljutin rõhutas oma ettekandes, et ÜTÜ peab olema aktiivselt töötav kasvatav organisatsioon, et on tarvis võidelda «surnud» liikmete vastu ja leida uusi vorme ÜTÜ töö elustamiseks, tulemusrikkamaks muutmiseks noore teadusliku kaadri kasvatamisel. Kaasaegne kõrgem õppeasutus on mõeldamatu ilma üliõpilaste teadusliku ühinguta.

Osavõtjate ühiseks arvamuseks oli, et ÜTÜ-d tuleb organisatsiooniliselt tugevdada. Möödas on periood, kus targutati ÜTÜ vajalikkusest või mittevajalikkusest.

Paljudes õppeasutustes, sealhulgas ka meie ülikoolis, viisid need meeleolud tunduvale passiivsusele üliõpilaste tööde valmimisel. Et meie ÜTÜ nõukogu sel õppeaastal ringidelt temaatilisi plaane ei nõudnud, on viimased mõnedes ringides kateedrite ükskõikse töössesuhtumise tõttu koostamata ja ringid hingitsevad ainult jooksvate töökoosolekute najal, kus tehakse refereerivaid ettekandeid. Konverentsi- ja võistlustööde valmimine on aga omapead jäetud.

Olgugi et üliõpilaste iseseisva töö vormid järjest mitmekesistuvad, on põhiliseks töölüliks ÜTÜ-s vastava kateedri juurde kuuluv ring. Ringi töö eest vastutab otseselt kateedrijuhataja. Üheks töö soikumise põhjuseks oligi kateederite puudulik ringidega tegelemine. Arvati, et ÜTÜ organid kõik ise organiseerivad.

Nõupidamisel otsustati järsult tõsta kateedrijuhatajate vastutust töö eest üliõpilastega ja kutsuda neid perioodiliselt aru andma teaduskondade partei- ja õpetatud nõukogude koosolekutele.

Teisest küljest on viimase aasta kogemused näidanud, et kui aktiivselt kateedrid üliõpilaste iseseisva uurimistöö arendamisel ka ei tegutseks, on ikkagi vaja ühtset üliõpilaste organisatsiooni, mis koordineeriks ringide tööd teaduskondade ja ülikooli mastaabis, korraldaks teaduslikke konverentse, peaks sidet teiste kõrgemate õppeasutustega jms.

Nii arutatigi nõupidamisel ülikoolide ja pedagoogiliste instituutide sektsioonis Moskva Riikliku Ülikooli poolt väljatöötatud põhimääruse projekti, mis peatselt ministeeriumi poolt kinnitatakse. Viimases on rida uuendusi ÜTÜ organisatsiooniliseks tugevdamiseks. Üliõpilaste teaduslik ühing saab juriidilise isiku õigused.

Palju räägiti rahalistest raskustest ja tööde kirjastamisest. Soovitati kasutada rotaprindil trükitud väljaandeid, mis teaduslikus maailmas on üheväärsed tavaliste trükitöödega. Meie olukorras muudaks see töö palju kiiremaks.

Mitmetes ülikoolides töötab väga aktiivselt pedagoogikaring, kusjuures analüüsitakse ja propageeritakse laialt linna parimate õpetajate kogemusi. Selles osas on meil palju teha.

L. ALLIKMETS,
ÜTÜ nõukogu vastutav sekretär

TALVINE TARTU

Toomemäel. *Joh. MIKU foto*

Mõtleme suvele!

Reedel, 12. veebruaril avaldas ELKNÜ TRÜ Komitee üleskutse pühendada üks kuu suvepuhkusest töötamiseks komsomoliehitustel. Juba samal päeval otsustas enamik teise kursuse eesti filoloogе, kuhu tööle asuda. Keegi avaldas valjult oma soovi: «Sõidame Kundasse!» Otsekohe kõlas küsimus: «Miks sa seda teistele töökohtadele eelistad?»

Töö on kõikjal ühesugune, kuid meri ja Põhja-Eesti kaunis rannik — need on asendamatud, eks needki vist andnud veidi tõuget otsuse langetamisel. Mõned leidsid, et tuleb erinevate kohtade ajalooraamatusse oma jäljed jätta. Narva linna aukirjad on käes, vaja sama mujalgi saavutada. Samal õhtul ja järgneval päeval kirjutasid kolmkümmend kaks kursusekaaslast avalduse, et neid suunataks tööle tsemenditehase «Punane Kunda» ehitustöödele, mis on praegu komsomoli löökehituseks number üks. Nii mõnigi, kel ei ole võimalik tervislikel põhjustel suvistest töödest osa võtta, ohkas: «Kuidas küll tahaks kursusega koos Kundasse sõita!»

Soove oli teistsuguseidki. Tublimad sportlased soovivad Kääriku spordibaasis tublilt töötada ja treeninguid jätkata. Alo Leis otsustas sõita tagasi mullusest suvest tuttavale Balti soojuselektrijaama ehitustandrile. On hea jätkata kord juba alustatud tööd.

Paari päeva jooksul olid teisel kursusel kõik avaldused antud. Aga ülejäänud kursused? Esimeselt kursuselt on mõned avaldused saabunud (ega neist olegi suurt oodata, sest enamik kursusest on igapäevased ehitajad).

Ent kolmas kursus? Kiirustage avalduste äraandmisega! Tööd leidub kõigile, kuid näib, et mõnda kohta on eriti suur tung. Kes hiljaks jääb, see ilma jääb. Mõtelge selle üle järele. Jääme ootama teie avaldusi.

ENDLA VILU,
eesti filoloogia osakonna komsomolibüroo sekretär

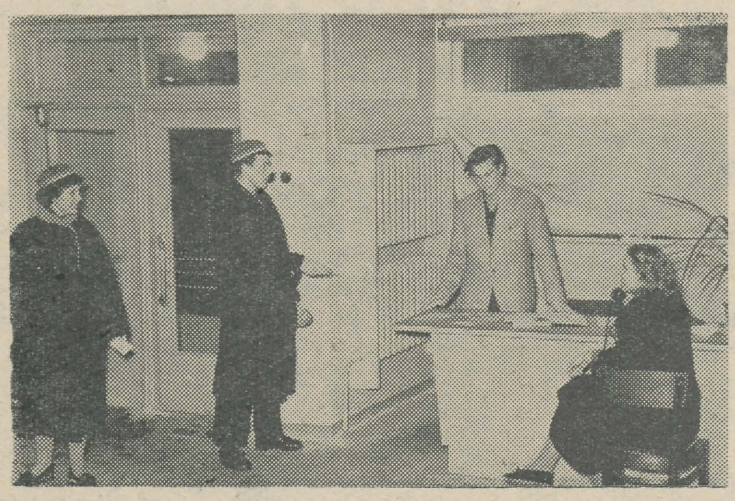

Jalutame metrood meenutavais koridorides ja imetleme eri värvi uksi. Puhketuba. Seintel graafika, sisustatud mööblivabrikust «Standart» saadud mittestandardse mööbliga, laes meeldiva pehme valgusega armatuur.

Koputame esimesele ettejuhtuvale rohelisele uksele — peaks ju selle taha vaatamine uudishimulikele lubatud olema. Tuba number 213. Peremeesteks on siin Matemaatika-Loodusteaduskonna kolmanda kursuse üliõpilased E. Lelumees, J. Kajari, T. Eenmaa ja L. Villing. Tuba on suurepäraselt sisustatud — iga asi omal kohal. Nii selles kui ka paljudes teisteski on seintel meie kunstikabineti õpilaste tööd. Tublid poisid — tõelised peremehed!

Kuid paljud teisedki toad jätavad meeldiva ja koduse mulje. Näiteks 317. tuba: näha, et teise kursuse arstid Kersti Kerson, Tiina Uska, Helve Urm ja neljanda kursuse stomatoloog Ilme Moppel on oma toa maitseka kujundamisega vaeva näinud. Laual tekstiillinakesed, õhulised kardinad, vaasis alpikannid.

Enamik tube on nelja jaoks. Kuid on ka tube kahele inimesele. Ühes viimastest elavad tulevased juristid Maie Eero ja Hinge Brand. Nad on muretsenud endile vaiba ja diivanilaua. Ka diivan on olemas.

Selle on tütarlapsed vooditest ise kombineerinud. Ja mille poolest erineb see tuba tavalisest väikekorterist?

Mida veel kuulsime ja nägime? Enamiku elanike arvates on süstemaatiline hommikvõimlemine vajalik. (NB! Mida arvate sellest teie, teiste ühiselamute elanikud?)

Muidugi on uues majas veel palju loomisjärgus. Gaasipliidid on gaasi ootel, köögid ootavad söögilaudu, õppetoad sisustust.

Aga ühiselamu pidulik avamine on ju veel olemata. Esimene mulje (igal juhul) nii uuest ühiselamust kui ka tema elanikest on rõõmustav.

Ühiselamu avar fuajee (pildil ülal) on hoopiski erinev teiste internaatide kitsastest valvetubadest. Uks avaneb ja sulgub pidevalt. Ja ühiselamu lubaqi pole korrapidajal vaja küsida, selle ettenäitamine on igaühele endastmõistetav.

Mängin täna ainult sulle (pildil all).

J. KANGRU ja V. PURASKI tekst

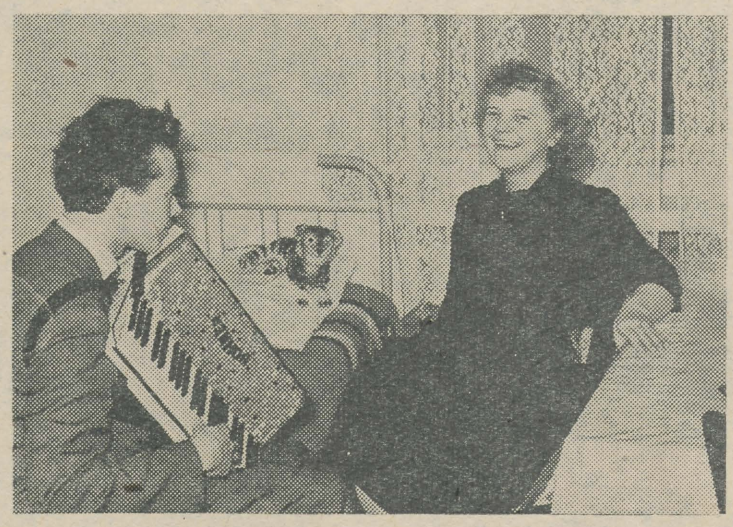

Kohtumine sõjaveteranidega

Reede õhtul kogunesid vene filoloogia osakonna üliõpilased ülikooli peahoonesse, et kohtuda Suurest Isamaasõjast osavõtnutega. Üliõpilastele olid külla tulnud Nõukogude Liidu kangelane sm. Samsonov ja tema lahingukaaslane sm. Golovin. Sm. Golovin jutustas oma sõjameheteest, mida ta alustas jalaväes 1941. aastal. See tee oli tohutult raske, eriti temale, kes ta oli siis ainult 16-aastane. 1943. aastal tutvus ta lendur Samsonoviga, kes juhtis ründelennukite eskadrilli.

Alustades oma sõnavõttu, ütles sm. Samsonov, et Nõukogude Liidu Suur Isamaasõda väljendas eredalt rahvamasside kangelaslikkust. Üle seitsme miljoni sõduri ja ohvitseri autasustati Nõukogude Liidu ordenite ja medalitega, ligi üksteist tuhat sõjameest said Nõukogude Liidu kangelase aunimetuse. Ta jutustas, kuidas sõja esimestel minutitel sai surma tema sõber Atamas. Väga tagasihoidlikult räägib ta sellest, kuidas 1942. aasta pimedatel sügisöödel, olles surmani väsinud päevastest lendudest, õppis ta öise lennu tehnikat. Keegi ei sundinud teda seda tegema, kuid ta teadis, et nii on Kodumaale vaja. Ta jutustas leiduritest ja novaatoritest rindel. Noor neiu Morozova tegi ettepaneku asetada lennukile veel üks kuulipilduja ja asus ise selle taha, et kaitsta lennukit tagant ähvardava ohu vastu.

Sm. Samsonov kinnitab, et meie armeel on olemas kõik selleks, et anda purustav vastulöök mistahes vaenlasele, kui see peaks meie Kodumaale kallale tungima. Kuid kõige võimsamaks relvaks on meie valitsuse ettepanekud üldise ja täieliku desarmeerimise kohta ja hiljutine Ülemnõukogu otsus meie armee ühepoolse vähendamise kohta 1200 000 mehe võrra.

Lõpuks ütles sm. Samsonov: «Minu sooviks on, et kiiremini ununeksid viimase sõja koledused, et sõna «sõda» kutsuks esile ainult põlgust ja viha».

A. HALLIK

Orientalistika-alane konverents

Seoses viie aasta möödumisega orientalistika-alaste õpingute taaselustumisest meie ülikoolis, korraldas TRÜ orientalistikakabinet möödunud laupäeval ja pühapäeval orientalistika-alase konverentsi, mis oli esimesi selletaolisi Eestis. Konverentsil esitati rida hästi läbitöötatud ettekandeid TRÜ õppejõudude, aspirantide, üliõpilaste ning eelnevail aastail ülikooli lõpetanute poolt. Ettekanded (arvult üheksa) haarasid väga laialdast orientalistlikku temaatikat, seekord küll ainult humanitaarteaduste valdkonnast. Laupäevased ettekanded olid eranditult mittefiloloogilised. Hiina abieluõigusest esines L. Leesment, Eesti ja Araabia suhetest kuni 14. sajandini aspirant H. Palli, naisküsimusest islamimaades üliõpilane E. Koppel ja india filosoofia küsimustest üliõpilane A. Ehin. Pühapäeval esitati filoloogilisi ettekandeid, mida oli neli. Aspirant A. Tuulmets kõneles hiina keele foneetika ajaloolistest uurimismeetoditest, Geoloogiainstituudi teaduslik töötaja H. Udam riigikeele probleemist Indias ja hindi tekkimisest, üliõpilane J. Kaplinski ameerika pärisrahvaste, eriti maajade, kirjasüsteemidest, ja üliõpilane V. Pihl teemal «Jaapani keeleteadlased soome-ugri keelte ja jaapani keele suhetest». Kaks ettekannet olid mittefiloloogilised, nimelt õppejõult P. Nurmekunnalt («Camões ja orient») ning geoloogilt U. Sirgult («Märkmeid Indoneesia, eriti aga Jaava saare vanimast ajaloost»). Kõik ettekanded esitati suure ilmekusega ja neile järgnesid ägedad, elavad sõnavõtud. Osavõtjate üldine arvamus oli, et konverents rikastas neid paljude väärtuslike teadmistega, innustas veelgi tõhustama orientalistika-alast uurimistööd TRÜ-s ning kogu vabariigis.

Mis meile muret teeb?

Kui küsitakse, missugune tund on koolis praktika ajal kõige raskem anda, siis on matemaatikutelt üksmeelne vastus: «Klassijuhatajatund.» Miks? Sellepärast, et seal tuleb neljakümne viie minuti vältel osata kas vestlust juhtida või (pisut kergemal juhul) ise rääkida.

Et õpetaja peab hästi ja veenvalt rääkida oskama, selles ei kahtle keegi. Kahjuks aga pole seni õpetajate ettevalmistuses kõnekultuurile oluliselt tähelepanu pööratud. Ilmselt arvatakse, et iga haritud inimene peab seda niigi oskama. Jah, peab ju küll! Kuid elu näitab, et nad siiski ei oska. Millest muust siis tuleb see, et paljud head ja ilusad mõtted ainult halva esituse tõttu lasti kõrvust mööda libiseda ning kuulajaskond haigutas samal ajal, kui ta võiks sisule täielikult kaasa elada.

Sellest tekkiski mõte: kas ei annaks tulevikus asja nii korraldada, et ka tulevasi reaalainete õpetajaid pisut kõnekunsti saladustesse pühendataks, enne kui neid klassi ette oma võimeid näitama saadetakse.

Siin võidakse ju vastu väita, et selles suunas tuleks ennast ise arendada. Seda küll, kuid kahjuks vaevuvad vaid vähesed seda ise tegema, korralikult rääkida aga peaks oskama ikkagi iga õpetaja!

VIIENDA KURSUSE
MATEMAATIKUD
(pedagoogid)

Kas teate, et...

...Jordaanias tuleb iga 905 elaniku kohta üks kirjaoskaja.

...Lõuna-Aafrika Liidus on elanikkonna suremus 20 korda suurem kui Euroopas.

...Marokos, kus on kümme miljonit elanikku, pole ühtegi kõrgemat õppeasutust.

...ÜRO hooldusaluses riigis Togos, kus on elanikke 1,1 miljonit, ilmub ainult üks ajaleht.

...rahvatulu Jaapanis oli ühe elaniku kohta 1958. aastal kümme korda madalam kui USA-s.

...Šveits on raudteede elektrifitseerimise taseme poolest esimesel kohal maailmas.

Sõnadeta lugu

(Võistlustöö.)

2 Tartu Rüklik Ülikool

Räägime kõnekunstist ja kõneõpetusest!

On inimesi, kes oskavad anda oma mõtteile õige vormi, kes kõnelevad südamest südamesse, ilmekalt, haaravalt, kaasakiskuvalt. Teised aga avaldavad oma mõtteid igavalt, kuivade ning ilmetute sõnadega, või nii katkendlikult, saamatult, «nahkselt», et kuulaja tahtmatult tunneb igavust ja mõtleb: «Peaks ta ometi rutem lõpetama!». Juhtub ka, et ladusalt kõneldud sõnade taga seisab tühine sisu või päris sisukalt kirjutavad inimesed on vahel kõnetoolis äärmiselt saamatud ja kuulajatel on raske nende mõtteist aru saada.

Hea kõneleja sisukas jutt rõõmustab ja köidab pealtkuulajaid alati, sõnad võivad mõjuda nagu päikesekiired meeleolu tõstvalt. Hästi avaldatud mõtted tunduvad meile olulistena ja meelespidamist väärivatena. Nad jäävad nagu iseenesest meelde. On kõnelejaid, kelle sõnad vaimustavad, andes kuulajate teadvusele uut selgust. On oraatoreid, kes suudavad kõnelda dramaatiliselt ja piltlikult, tõstes meid hoogsasse maailma. On huumoririkkaid, sõnakaid vestlejaid, kes panevad muhelema või naerma.

Kuid kõnemeistriks pole keegi sündinud. Iga inimene võib oma suulist väljendusoskust parandada, rikastada ja täiustada. Teha oma kõneoskust kultuursemaks, mõjuvamaks. Halvasti kõnelemine ei ole paratamatus. Igaüks, kes töötab oma kõneoskuse arendamiseks, võib jõuda ka meisterlikkuseni.

Kõneoskus (see on oskus ja võime avalikult esineda) on meile kõigile vajalik ja muutub üha vajalikumaks koos meie elu muutumisega ikka rohkem ja rohkem ühiskondlikumaks. Seepärast tasuks igaühel järele mõelda küsimuse üle, kuidas hästi kõnelda ja milline kõnelemisviis ei ole mõjuv ega otstarbekohane.

Üha enam ja enam hakkavad meil riigi elust ja riigi juhtimisest osa võtma laiad rahvahulgad. Partei ja valitsuse poliitikat tuleb selgitada kogu rahvale. Kommunistlikku maailmavaadet tuleb viia inimeste teadvusse. Aktuaalseid päevaküsimusi tuleb kõikjal tutvustada ja propageerida, et mobiliseerida hulki nende elluviimisele.

Ka meie kutselises, ametialases elus on kõneoskuse tähtsus tõusnud. Mõnelgi tööalal on puudulik väljendumisoskus n. ö. «otsustavaks puuduseks», mis võib isegi takistada meid töötamast sellel alal.

Meenutagem vaid kooliõpetajaid ja õppejõude, kes peavad päevast päeva oma tunde ette valmistama ja läbi viima. Asutuste juhatajad, propagandistid, agitaatorid, instruktorid ja organisaatorid — kõik võivad saavutada tunduvalt paremaid tulemusi oma töös, kui nad oskavad hästi selgitada kollektiivile vajalikke korraldusi ja direktiive. Lektorid, kõik kultuuririndel töötajad kasutavad kõneoskust kui tõhusat vahendit kommunistlikus kasvatustöös.

Oma igapäevase töö kõrval on iga inimese elus ka veel nn. seltskondlik külg. Ka siin on hea ja kultuurne kõneoskus üheks vahendiks, mis võimaldab meile parema kontakti oma kaasinimestega.

Kultuurne inimene peab ka kultuurselt kõnelema. Aga ainult see kõneleb kultuurselt, kes valitseb keelt grammatiliselt, foneetiliselt (s. o. õigesti häälikuid moodustades), leksikaalselt (s. o. õigesti ühiskeelset sõnavara tarvitades) ja retooriliselt (s. o. kasutades kõneoskuslikult kõiki vahendeid kuulajaskonna poole pöördumisel).

Ühe sõnaga: kõikjal meie elus on nii, et kes ei oska väljendada oma mõtteid, see on nagu töömees ilma riistadeta, nagu sõdur ilma relvata.

Kahjuks ei ole me koolid veel kuigi palju ära teinud kõneoskuse arendamiseks — kuigi see oleks just nende ülesanne. Ka õppetöö korraldus kõrgemais koolides on üliõpilastele seni andnud vähe võimalusi mõtete väljendamisoskuse omandamiseks. Paljud seni kõrgemates koolides elutsevad tavad on isegi kahjulikud kõneoskuse arendamisele, nagu seminaritööde mahalugemine jms. Kogemused näitavad, et mõned ülikooli lõpetajad ei oska oma mõtteid ladusalt väljendada, või loetud raamatu sisugi korralikult ümber jutustada. Kui siis selline elava sõnaga harjumatu haritlane astub kõnetooli, võib juhtuda, et ta ei suuda kuulajate tähelepanu köita ka mitte kõige huvitavamate faktidega.

Hoolimata kõneoskuse tähtsusest puudub meil veel nõukogulik kõneteooria. Teoreetilise mõtte passiivsus sellel alal on imestamapanev. Kõneoskus ei ole ju meil enam ainult väheste eriteadlaste, advokaatide, pastorite ja parlamendiliikmete monopoliks nagu kapitalistlikus ühiskonnas, vaid see on saanud massiliseks vajaduseks. Massiliseks mitte ainult selles mõttes, et kõned peetakse rahvamassidele, vaid ka selles mõttes, et meil igaühel tuleb nii või teisiti esineda kõnelejana avalikkuses — kas väiksemale või suuremale inimeste hulgale.

Kõneoskuse kaasaegse teooria loomisel tuleb esialgu võidelda mitmesuguste eelarvamustega ja vananenud seisukohtadega. Kõneteoreetikud lähtuvad sageli valedest eeldustest. Suurem osa neist seisab puht-lingvistlikul alusel, s. o. ei nähta põhilist erinevust kõne- ja kirjastiili vahel. Teised kalduvad liigitama kõneoskust teatrikunsti valdkonda, unustades, et näitleja kannab ette võõrast teksti, kõneleja aga loob oma kõne sisu ja vormi ise.

Peame vabanema neist eelarvamustest. Avaliku kõnepidamise teooria ei saa olla ei osa lingvistikast ega ka osa teatrikunstist, vaid ta on omaette teaduslik distsipliin oma spetsiifiliste aspektidega. See spetsiifika on retoorilist laadi.

Õiget, kaasaegset, nõukogulikku kõneteooriat saame paremini tuletada kontaktivõimeliste kõnemeeste (näiteks N. S. Hruštšovi) elavat kõnepraktikat uurides. Kõneõpetuse õiget metoodikat saab välja töötada ainult eksperimentaalsel teel kõnetahtelises kollektiivis. Selleks on vaja kollektiivseid üritusi ja jõupingutusi, eriti ka üliõpilaskonna poolt. Ainult siis levib kõneoskus ja kõnekultuur rahvahulkadesse ning meie igapäevasesse ellu sama laialdaselt ja sügavalt, nagu meil on levinud kirjaoskus.

Kõneoskuse teoreetilise uurimise ja praktilise harrastamisega tegeleb TRÜ retoorikaseminar, kuhu osavõtjatena või külalistena on teretulnud kõik tõsised kõnehuvilised.

Dots. V. ADAMS

TRÜ retoorikaseminari esimene koosolek on neljapäeval, 10. märtsil kell 16 peahoone viilendas auditooriumis.

Kirjandus ja kunst

PUULÕIKEST

Üsna tihti võib kunstihuviline näha mitmesuguste graafiliste lehtede all nimetust «puulõige». Räägime sellest veidi pikemalt.

Puulõige kuulub kõrgtrükitehnikate hulka, s. t. mittetrükitavad (valged) pinnad lõigatakse puuplaadist välja, säilinud osad kantakse trükimusta abil paberile. Niimoodi me saame soovi korral valmistada olemasolevast puuklišeest lugematu hulga äratõmbeid. Puulõige leiab eriti kasutamist raamatute illustreerimisel.

Puulõike teket tuleb siduda ajaga, mis eelnes trükikunsti leiutamisele. Puulõike vanimad näited on säilinud Prantsusmaal XIV sajandi lõpust. Puulõike õitseaeg oli aga XVI sajandi esimesel poolel. Tol ajal paistis Euroopas selle poolest eriti silma Saksamaa (A. Dürer). Teistest maadest pärinevatel puulõigetel on tunduvaid saksa mõjusid. Alates XVI sajandi teisest poolest jäi puulõige vaselõike kõrval tagaplaanile. XVIII sajandi lõpul võttis inglane Th. Bewick kasutusele ristpuuplaadi varasema pikipuuplaadi asemel ja uuritsa seni kasutusel olnud lõiknoa asemel, elustades sellega puulõike traditsioone.

Läinud sajandi teisel poolel õppis Euroopa tundma Jaapani puulõiget, mis oli Euroopa omast veelgi vanem. Jaapanisse oli ta toodud Hiinast. Jaapanlased kasutasid erinevalt eurooplastest puulõiketehnikas paljusid värve. Puulõikepildi saamiseks valmistati kuni sada eri klišeed, millest igaüks trükkis äratõmbele mõne värvivarjundi. Nõnda saavutasid jaapanlased oma töödes haruldase pehmuse ja värvide harmoonia. Jaapani puulõiketehnika tundmaõppimine mõjustas mitmeti ka tolleaegset Euroopa kunsti.

Eesti vanemast puulõikest pole palju kõnelda, olgugi et sel alal on olnud tegevad mitmed isikud, näiteks Ed. Jakobson, kes valmistas oma venna C. R. Jakobsoni lugemikele puuillustratsioone. Ta pole aga loonud midagi algupäraselt silmapaistvat, on sageli palju saksa eeskujusid kopeerinud. Hilisemast ajast on aga teada rida silmapaistvaid kunstnikke. Laialdase populaarsuse on saavutanud J. Vahtra, M. Laarmanni, Ed. Viiralti, H. Mugasto, A. Laigo jt. tööd.

Ka tänapäeval pole puulõikekunst oma eluõigust kaotanud. Sellega tegelevad R. Kaljo, E. Kollom, E. Lepp, G. Reindorff jt.

M. KÄSPER,
M. VAHEMAA,
ajaloo-osakonna III kursuse üliõpilased

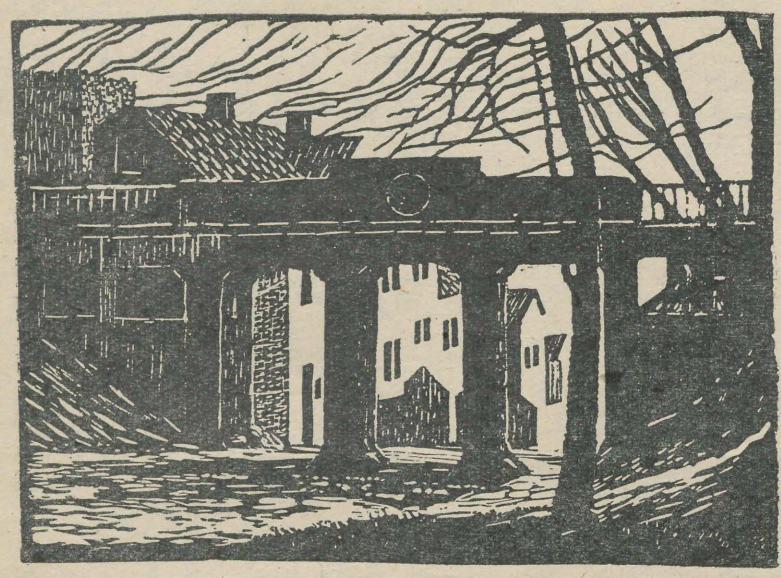

Parroti sild Tartus. *H. ALLSALU linoollõige.*

Noored sulesepad!

Kas teil on meeles, et töid ülikooli kirjandusvõistlusele võetakse vastu ainult kuni 1. märtsini?

Sümfooniakontserdid

heliplaatidelt toimuvad edaspidi neljapäeviti kell 20.45 TRÜ aulas. Järgmine kontsert on 3. märtsil. Kavas:

1. L. van Beethoven. Viies sümfoonia.
Esitab Leningradi Riikliku Filharmoonia sümfooniaorkester E. A. Mravinski juhatusel.

2. G. Bizet. Esimene ja teine süit «Arleeslanna».
Esitab Üleliidulise Raadio sümfooniorkester M. G. Rahlini juhatusel.

3. C. Saint-Saëns. Introduktsioon ja rondo-capriccioso, op. 28.
Esitavad L. Kogan (viiul) ja Üleliidulise Raadio sümfooniaorkester A. Gauki juhatusel.
Sissepääs vaba.

UUS ÜRITUS

Kujutava kunsti kabineti poolt hakatakse uudse üritusena korraldama üliõpilaste tööde personaalnäitusi. Esimesena esineb oma teostega kunstiajaloo eriala V kursuse üliõpilane Mart Eller. Näitus avatakse TRÜ klubi kohviku ruumides laupäeval, 27. veebruaril.

Käesoleval semestril kavatsetakse veel välja panna II kursuse ajaloolase Jaak Kangilaski ja lääne filoloogia I kursuse üliõpilase Raivo Rammusa tööde näitused.

A. KARTNA

TRÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ring kutsub kõiki kirjandushuvilisi neljapäeval, 3. märtsil kella 19-ks farmaatsiaauditooriumi (keemiahoones) L. Metsari romaani «UNISTUSED EI SURE» arutelule.

Pärast lumesadu. V. REBASE foto

VÕISTLUSTÖÖ

Esimese lumesaju ajal

Minna vastutuult, nägu kange harjumatust külmast, märg sulanud räitsakaist. Ripsmed on üleni sätendavad veepiisakestest. Ja lund — seda on igal pool: õhus, maas, krae vahel ja huultel ning huuled tõmbuvad paratamatult naerule helvete maitseta jahedusest. Oi kui ilus on maailm!

Lähed omaette ja mõttes keerlevad värsid. Naer kipub peale. Juhuslikud vastutulejadki märkavad seda, vaatavad ja muhelevad, nii äraseletatult õnnelik on nägu.

On nii ilus, et ilusam olla ei saagi.

Aga alles hiljuti vedasid jalgu järele koltunud lehtedes, püüdsid peoga puudelt allalibisevaid ja õhus keerlevaid värve ning kinnitasid: on nii ilus, et ilusam olla ei saagi.

Kuid kõik see pole tähtis. Lihtsalt on hea, kui on nii hingematvalt ilus, et suudad unustada kõik ja olla ainult õnnelik.

VÕISTLUSTÖÖ

Sooeit ja Nurmetütar

(Algus eelmises numbris.)

Sooeit... sooeit... siis tuli sõda — jõhker irvitus inimese üle. Siis tuli sõda, mis tõi kannatusi kõigile. Oli neid, kes seal kaotas omakseid, sõpru, tuttavaid. Oli neid, kes kedagi ei kaotanud. Mina... mina kaotasin kõik. Ühe kahuripauguga naise, poja ja kodu. Ühe joonega kaheksa aastat oma elust. Sellest elust, milles ma veel mees olin. Naise ja kodu võttis kuul, minu — trellid. Õigemini okastraat.

Okastraat sookuningale, rannakalurile! Meri ja okastraat! Meri. Kui palju õid veetsin ma unenägudega merel, sellal kui nälg ja tüüfus või kuul ja püssikaba tapsid kaaslasi, sellal kui barakkide ümber kõrises okastraat ja kõmpis püssimees.

Mere ees olen ma ennast alati võimetuna tundnud. Ühelt poolt suurus, võimsus, mida ei ahelda muu kui külm (ja ka siis on ta võimas oma jäise, kõleda tuulega, kibedate lumekübemetega ja ikkagi lõpmatusega), kaugeneva, ometi lähedal oleva ja samal ajal lõpmatusse jääva horisondiga; teiselt poolt, teiselt poolt kõik, mis piinab... piinab... piinab nii keha kui vaimu... ja murrabki.

Kuidas ma nägin lugematuid kordi unes, elasin uuesti, uuesti läbi pildikese, mis jäi mulle meelde poisikesepõlvest.

Seisan tillukesena rannas (hoopis teises, kui seda oli rand Rannakülaga). On juba õhtu ja päike hakkab loojuma Tuul liigutab vaevu kõrkjaid, kõrkjaid, mis olid minust pikemad.

Tundsin samasugust ebamugavust nagu alati, mere võimsuse ja oma tillukese alasti kogu mannetuse pärast. Sumpasin sisse kuni esimese leetseljakuni. Vesi ulatus vööni. Ja ärgu usutagu, et meri on vaikne, sel korral oli ta tõesti vaikne, tardunud nagu sulatina. Vaatasin, vaatasin teda ja tundsin äkki, et tema on mannetu, mina võimas. Tema on paigal, päris paigal ja kui liigubki, siis ikka oma tohutu suures vannis, sealt välja ta ei pääse. Aga kus on see vann, milles mina paigal olen? Seda ei ole. Ma liigun. Ja otsekui tõestuseks tõstsin käe, kaalusin hetke, ja lõin patsti vastu veepinda. Sõõre, sõõre, sõõre ruttas minu ümber, ruttas kaugusesse... suure vanni teise serva suunas.

«Aufstehen! Schneller, schneller!» röögatas siis harilikult toores hääl ja püssipära müks selga kinnitas, et on juba hommik.

Hommik uute löökide ja õudustega. Päev. Päev, mille lõppu tihti ei tahtnud ega lootnudki näha. Ja seltsimeestest paljud ei näinudki teda. Õhtu. Öö laudadest naril uute unelmatega merest, soost. Minu unistuste soost!

Kui palju vilja, kuldset ja rusket, külvasin ma sinna — oma unistuste sohu. Ja kahju, nii kahju! Saaki ei lõiganud ma kunagi. See nagu polnukski siis enam minu soo. Saagini ei jõudnud ma kunagi. Mina ainult külvasin oma unistustes. Kahjugi oli mõnikord, et punaste jõhvikanööpidega hallis samblakitlis Sooeit kaob ja tema asemele tuleb Nurmetütar, kelle rindadena tõuseb ja vajub kullane nisupõld meretuules, kajakate kisast ja vahusest loksumisest tinases meretuules. Ja kahju oli noorest põdrapaarist, kelle tungleva elujõu tunnusena männijässidel lipendas koor. Nii, sirutab korraks ümmargune põdrapull võimsa turjaga kuningapea vastu männijässi, ja koor lipendab. Kuidas ta siis nii saab kuldsete põldude vahel, Nurmetütre viljakal rinnal? Kahju oli teda peletada kaugemale.

Aga ilu on igal pool, ilu on uues ja vanas. Ikkagi võidab uus ja see on ilusam. Jälle hommik.

«Tööle!» Missugusele tööle? Kas hävitama Sooeite ja looma Nurmetütart? Looma karedaid higiseid müüre surma- ja peksuhirmu sunnil. Looma müüre võib-olla samasugustele vangidele!

Kaheksa aastat ei murdnud ta mind, soole elasin, oma Nurmetütrele.

Ja siis olin vaba.

Aga ta murdis mu ikkagi. Ikkagi murdis ta kõik mu roided, peale ühe. Sellega lootsin toetada oma rinda jälle vabana, kajakate kisas ja Sooeidega maadeldes. See aga murdus just vabaduses...

Turvas põles lõpuni... tuhk jäi soosse, tuhk kadus soosse ja upub rabavees... upub...!»

Onu Mallak nuttis. Nuttis kogu tema kühmus keha, nutsid õlad, selg ja jalad. Hallid saapadki nutsid.

Juba ammu, juba siis, kui onu Mallak rääkis pisikesest poisist, kes vööni vaikses vees seisis ja sõõre, sõõre tekitas, kipitas pisar Peetri silmas. Ta ei märganud seda, ei pühkinud teda ära. Kibe lapsepisar kukkus samblasse, jälle, jälle, jälle...

Päike valmistus juba kaduma väsinud kajakakisalise mere taha, kui kaks käbikogujat samblasüles nutsid. Peeter ei saanud aru onu jutust, ainult natuke, ainult mõnes kohas, aga pisaraid tikkus silmi, silmist halli samblasse.

«Onu...» soos ei ole kaja ja pealegi ei pääsenud hääl Peetri kurgust kaugemale.

«Onu, ära nuta!» Onu ei kuulnud.

«Onu!» Peeter tundis äkki, kuidas kõik tema roided on terved ja onul ei ole enam ühtegi.

«Onu!» Peeter kargas maast ja jäi onu ette seisma, suurena, sirgena üle kogu soo. Viimane pisar kuivas tema põsele. Kõrge, tugev lapsehääl helises soo kohal. Soo kohal helises midagi esimest korda:

«Mina, mina jään siia!... Onukene, ära nuta, sinu roided saavad terveks. Soo hakkab... hakkab kandma kulda... kullavilja... soost saab nurm, põld... siin on nisu...!»

Jälle oli soo kohal vaikne. Aga helises kaks südant, murtud roietega hallikuuelises lohkuvajunud rinnas; noores, siledas, tulises rinnas.

Peeter istus onu Mallaku süles, surus oma kuuma näo tema halli märja habeme vastu ja esimest korda ei võõrastanud ta seda halli habemetüügast, onu puna-sinakat nägu.

«Poiss, mu poiss! Aituma! Pea meeles... aituma!»

Juba on päike kadunud, juba magavad kajakad luidetel, mere niiske loksumine väsib. Käsikäes, sõnatult, hardalt ja pühalikult sammuvad koju vana ja noor.

Sooeit mõlgutab üksinduses mõtteid oma saatuse üle.

— — — — — — — — —

Sellest ei räägitud ei teistele ega omavahel. Meestel oli salanõu. Salanou maksis Peetril mitugi ööd. Kahju nii kallist onu Mallakust ja kindel, rõhuv vastutus sõna pärast.

Onu Mallak jõi. Juba kaks nädalat järjest! Lõiganud ümbruskonnas metsa (sest mets asus sooserval), teenis ta ja... jõi.

Tuli talv. Mallak oli tööga edasi liikunud, kadus kevadeni. Siis aga tuli... Tuli ilusal päikesepaistelisel hommikul. Otsis üles Peetri ja küsis: «Kas mäletad sõna, kas pead mehesõna?» «Onu, ma mäletan!» Sinnapaika jutt lõppeski.

Pehme, pehme eiderüpp punaste jõhvikanööpidega hallis samblakitlis. Et sa ei helise, ei huika kunagi, siis sa õitsed. Tuhandeid õietütreid. vilkuvaid, tulisilmseid ilutseb.

Põdrapaar tunneb rinnus ja sarvis värsket võimu, pistab pea vastu männijässe ja koor lipendab. Sammub siis edasi ja samblasüli tasandab muiates nende jäljed.

Samblasüli tasandab ka kahe halli saapa jäljed. Krobeline pihk paitab männikoori: «Jääge jumalaga, elusad velled, ja kindlaks!»

Turbakuuri pehkinud aampalki jääb kogu kajakisase rannatuule kõigutada.

— — — — — — — — —

Küla jäi ükskõikseks, Mallak oli ammugi põhja käinud. Nii ta pidigi lõppema. Marjalised hiilisid turbakuurist aupaklikult mööda. Jumal hoidku pimedas sinna sattumast!

Peeter viis turbakuuri lilli. Viis ka kõrkjaid ja luiteliiva. Tema teadis, tema ei kartnud. Tema teadis, mis on Nurmetütar ja mis on mehe sõna.

Tartu Rüklik Õhtukool 3

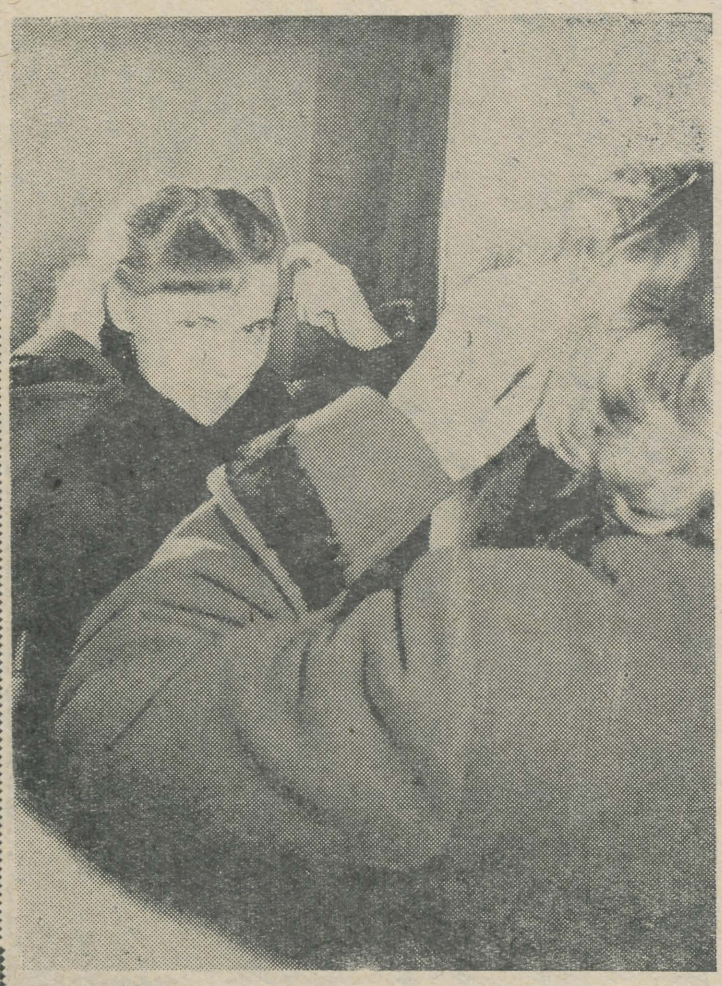

Neljanda kursuse stomatoloog I. Moppel ruttab kinno. Enne minekut on aga hea heita pilk ka preemiapeeglisse.

Hiina sõprade kiri

Hiina Rahvavabariigi 10. aastapäeva puhul avaldas Nõukogude-Hiina Sõprusühingu häälekandja, ajakiri «Tšungsu Jõuhau» («Nõukogude—Hiina Sõprus») oma 1959. aasta 22. numbris artikli nende ridade kirjutajalt pealkirjaga «Thaõrthu tasjüe jentsjõu Tõungkuo» («Tartu Riiklikus Ülikoolis uuritakse Hiinat»). Hiljuti TRÜ orientalistikakabinetile saabunud Hunani Pedagoogilise Instituudi üliõpilase Vang Tsumuo kirjast nähtub, et kõnesolev artikkel on mitmeti tutvustanud ja populariseerinud TRÜ nime Hiina üliõpilaste hulgas. Üliõpilane Vang Tsumuo kirjutab:

«Lugupeetud õpetaja Nan Meikung! Nin hau! (Tere!)

Olen Teile tundmatu hiina sõber. Olles lugenud Teie artiklit «Thaõrthu tasjüe jentsjõu Tšungkuo» ajakirjas «Tšungksu Jõuhau» ja saanud ühtlasi teada Teie õppeasutuse asukoha, olin tõepoolest ülimal määral rõõmus.

Juba ammu olen soovinud kirjavahetust mõne nõukogude sõbraga. Aga et mul polnud ühtki aadressi, ei saanud ma seda teha. Ka olen õppinud ainuüksi hiina keelt, kui mitte arvestada veidikest inglise keelt, mis aga on üpris ebapiisav. Ja vene keelt ei valda ma kuigi hästi. Seepärast ei saanudki ma kirjutada nõukogude sõpradele.

Lugedes Teie, Tartu Riikliku Ülikooli orientalistikakabineti aadressi, võisin teha rõõmsa kummarduse, sest nüüd olin leidnud nõukogude sõbra.

Ma soovin kogu südamest, et Teie suvatseksite aidata mind leida mõned nõukogude sõbrad, kes oleksid õppinud kas hiina, inglise või ainult vene keelt. Tutvustage neid mulle võimalikult rohkem! Ootan iga päev võimalust lugeda Teie vastust. Samuti leidub mul optimismi eeldada, et ka mu võimaliku nõukogude sõbra kaasõpilased ootavad samal määral.

Olen kõikide Hiina rahvaste suure juhi, esimehe Mao põlise koduprovintsi Hunani elanik. Praegu olen Hunani Pedagoogilise Instituudi matemaatikaosakonna esimese kursuse üliõpilane. Olla uue Hiina üliõpilane ja saada tulevaseks inimhingede inseneriks — milline rõõm see on! Tahta tulevikus kasvatada uut hiina põlvkonda teie praeguse eeskuju järgi — kuivõrd austav see on! Loodan, et annate mulle selleks edaspidi võimalikult palju näpunäiteid.

Ootan siirast südamest Teie vastuse asemel ka mõne teise nõukogude sõbra oma! Lõpetades soovin Teile palju tervist.

Teie tundmatu hiina õpilane
VANG TSUMUO.»

Lugedes juuresolevat kirja, kerkib iseenesest keelele küsimus, kas mitte TRÜ pedagoogikakateeder ei tunneks huvi sidemete loomiseks kasvatustöösse puutuvate kogemuste vahetamiseks Hunani Pedagoogilise Instituudiga?

PENT NURMEKUND

SARAATOVI AUTOINSTITUUDI KOLLEKTIIVI ÜLESKUTSELE VASTATES LUGESID SARAATOVI RIIKLIKU ÜLIKOOLI PROFESSORID, ÕPPEJÕUD JA TEADUSLIKUD TÖÖTAJAD OMA KOHUSEKS KASUTADA KÕIKI VÕIMALUSI TEHASTELE TEADUSLIKU ABI OSUTAMISEKS. ÜLIKOOLI KOLLEKTIIV KOHUSTUS TÄITMA 1960. AASTAL 68 UURIMISTÖÖD TEHNOLOOGILISTE PROTSESSIDE TÄIUSTAMISEKS NING UUTE APARAATIDE JA SEADMETE JUURUTAMISEKS.

(Ajalehest «Ленинский путь».)

Üliõpilased hakkavad abistama

Paljud üliõpilased, muust rahvast rääkimata, ei ole vist veel kuulnudki niisugusest asutusest, nagu seda on ENSV Pedagoogika Teadusliku Uurimise Instituut. Ja selle üle ei saa imestada. Asutus on veel üsna noor, selle aasta märtsikuus möödub tema sünnist üks aasta. Sellepärast pole ka kiidelda suurte teaduslike saavutustega. Tulevikuplaanid on aga suured ja poleks paha, kui ülikooli rahvas teaks neist midagi, seda enam, et paljud praegused üliõpilased hakkavad tulevikus mainitud asutuse töövilju kasutama. Nimelt püüab instituut teaduslikult välja töötada parimad ja kõik otstarbekamad õpetamisviisid, et abistada õpetajaid nende töös.

10. veebruaril oli TRÜ vene keele ja kirjanduse osakonna III kursuse üliõpilastel külaline sellest instituudist — sm. Evi Štenfeldt, instituudi võõrkeelte ja vene keele osakonna töötaja. Tema suust kuulsime palju osakonna plaanidest ja kavatsustest. Üheks tähtsamaks neist on eesti-vene keele miinimumsõnastike koostamine. Miinimumsõnastikud on mõeldud keskkooli õpilastele vene keele omandamiseks. On vajalik leida ja süstematiseerida kõnekeeles kõige sagedamini esinevad sõnad (umbes 2000), mis annaksid keskkooli lõpetanule võimaluse end vabalt väljendada vene keeles.

Miinimumsõnastikud on Eestis uus asi, kuid mujal NSV Liidus ja välismaal on neid kasutatud. Nende koostamiseks on mitmesugused meetodid.

Osa keeleteadlasi (näit. Inglismaal) pooldab vajalike sõnade väljaotsimist suurte sõnastike järgi. Kuid miinimumsõnastike koostamine sel meetodil on võrdlemisi keeruline ja nõuab aega ning suurt hulka häid spetsialiste keele alal. Meie ei saa minna seda teed sellepärast, et meie keskkoolide õpetajad vajavad selliseid sõnastikke võimalikult kiiremini.

Miinimumsõnastikke koostatakse veel sel viisil, et võetakse teatud arv ilukirjanduslikke tekste ja otsitakse neist välja sagedamini esinevad sõnad. Kuid see meetod on ebapraktiline, sest valik on tahtmatult subjektiivne. Erinevate vabariikide (VNFSV, Kasahhi NSV ja Läti NSV) sõnastikke võrreldes ilmneb, et neis esinev elementaarsõnavara on erinev.

ENSV Pedagoogika Teadusliku Uurimise Instituudi töötajad otsustasid minna kolmandat teed. Erinevaid tekste (lastekirjandusest, näidenditest, raadiost jne.) kasutades nopitakse välja kõige sagedamini esinevad sõnad. Esimestena maailmas tahavad Eesti NSV sagedussõnastiku koostajad kasutada raadiotekste. Sellise suure materjali uurimine nõuab palju abilisi. Ja siin peabki vabariigi kõrgemate õppeasutuste vene keele ja kirjanduse osakondade üliõpilaspere appi tulema.

Ed. Vilde nim. Tallinna Pedagoogilise Instituudi üliõpilased kutsuvad TRÜ vene keele ja kirjanduse osakonna II, III ja IV kursuste üliõpilasi kaasa aitama sellele üritusele.

III kursuse kollektiiv võttis üksmeelselt üleskutse vastu ja iga üliõpilane kohustus koostama vastavad kaardid 2000 sõna kohta.

Muidugi nõuab see teatud pingutusi, sest kaartide koostamiseks kulub 40 tundi. Kuid eks tee me seda endale, sest tulevikus tuleb just meil lapsi vene keelt rääkima õpetada. See innustab.

A. TOMBERG.
vene filoloogia III kursuse üliõpilane

TRÜ kinolektooriumis

Reedel, 26. veebruaril kell 19 käitumiskultuurialasest tsüklist sm. A. Taba loeng «Lauakombed».
Film.
1) «Jutustus peamisest».
2) «Jutustus seitsme aasta plaanist».
3) «Miša eksitus».

* * *

Teisipäeval, 1. märtsil kell 19 kohtumine Tartu Linna TSN TK kultuuriosakonna juhataja sm. E. Alekannuga.
Filmid:
1) «Hääl kosmosest».
2) «Vilgukivi».
3) «Jutustus seitsme aasta plaanist (Teel küllusele)».

TRÜ kergejõustiku EDETABEL 1959. a.

800 m

1. Endla Kruus	— Matemaatika-Loodusteaduskond	2.18,1
2. Maret Abras	— Arstiteaduskond	2.19,6
3. Elsa Pennonen	— Ajaloo-Keeleteaduskond	2.20,4
4. Leili Ruto	— Matemaatika-Loodusteaduskond	2.21,0
5. Tiiu Lapp	— Aajaloo-Keeleteaduskond	2.30,0
6. Maire Miljan	— Matemaatika-Loodusteaduskond	2.30,3
7. Mare Veimre	— kehakultuuriosakond	2.40,4
8. Malle Reinstein	— kehakultuuriosakond	2.48,0
9. Maie Leedu	— Matemaatika-Loodusteaduskond	2.49,1
10. Kiira Bežanitski	— kehakultuuriosakond	2.49,2

80 m tõkkejooks

1. Vilve Maremäe	— Matemaatika-Loodusteaduskond	11,4
2. Linda Kepp	— TRÜ Spordiklubi	12,1
3. Ille Palm	— Matemaatika-Loodusteaduskond	12,5
4. Kai Kabin	— Matemaatika-Loodusteaduskond	12,5
5. Inge Täheväli	— Arstiteaduskond	12,8
6. Milvi Haljasmaa	— kehakultuuriosakond	13,0
7. Enna Niglas	— kehakultuuriosakond	13,9
8. Epp Põldoja	— kehakultuuriosakond	14,2
9. Kersti Kaldvee	— Ajaloo-Keeleteaduskond	14,8
10. Kiira Lavrakova	— Matemaatika-Loodusteaduskond	15,0

Kõrgushüpe

1. Ille Palm	— Matemaatika-Loodusteaduskond	1.50
2. Vilve Maremäe	— Matemaatika-Loodusteaduskond	1.50
3. Imbi Helari	— Arstiteaduskond	1.45
4. Linda Kepp	— TRÜ Spordiklubi	1.45
5. Õie Hermlin	— Arstiteaduskond	1.45
6. Enna Niglas	— kehakultuuriosakond	1.42
7. Evi Kingsep	— Ajaloo-Keeleteaduskond	1.40
8. Kiira Lavrakova	— Matemaatika-Loodusteaduskond	1.40
9. Viive Pärli	— Matemaatika-Loodusteaduskond	1.40
10. Ene Kitsing	— TRÜ Spordiklubi	1.40
11. Elle Laissaar	— kehakultuuriosakond	1.40
12. Milvi Haljasmaa	— kehakultuuriosakond	1.40
13. Maie Hiiepuu	— Ajaloo-Keeleteaduskond	1.40

Kaugushüpe

1. Vilve Maremäe	— Matemaatika-Loodusteaduskond	6.06
2. Linda Kepp	— TRÜ Spordiklubi	5.46
3. Milvi Haljasmaa	— kehakultuuriosakond	5.34
4. Enna Niglas	— kehakultuuriosakond	5.27
5. Leida Kõiv	— Arstiteaduskond	5.19
6. Kai Kabin	— Matemaatika-Loodusteaduskond	5.19
7. Epp Püttsepp	— Arstiteaduskond	5.07
8. Maire Jaanre	— Ajaloo-Keeleteaduskond	4.98
9. Inge Täheväli	— Arstiteaduskond	4.92
10. Larissa Solomatina	— Arstiteaduskond	4.91

Kuulitõuge

1. Imbi Helari	— Arstiteaduskond	13.71
2. Vilve Maremäe	— Matemaatika-Loodusteaduskond	11.68
3. Laine Aaslaid	— Majandusteaduskond	11.66
4. Virve Põldsam	— TRÜ Spordiklubi	11.37
5. Milvi Haljasmaa	— kehakultuuriosakond	11.20
6. Aili Paju	— kehakultuuriosakond	10.77
7. Kersti Raudsepp	— Majandusosakond	9.97
8. Virve Purika	— Matemaatika-Loodusteaduskond	9.81
9. Õie Hermlin	— Arstiteaduskond	9.77
10. Linda Kepp	— TRÜ Spordiklubi	9.56

Kettaheide

1. Laine Aaslaid	— Majandusteaduskond	34.78
2. Virve Põldsam	— TRÜ Spordiklubi	32.91
3. Virve Purika	— Matemaatika-Loodusteaduskond	31.38
4. Imbi Helari	— Arstiteaduskond	30.72
5. Aili Paju	— kehakultuuriosakond	30.60
6. Anu Ruubas	— Ajaloo-Keeleteaduskond	30.24
7. Ehta Kurrik	— kehakultuuriosakond	29.79
8. Vilve Maremäe	— Matemaatika-Loodusteaduskond	29.46
9. Milvi Haljasmaa	— kehakultuuriosakond	28.33
10. Aino Värk	— TRÜ Spordiklubi	26.06

Odavise

1. Virve Põldsam	— TRÜ Spordiklubi	46.35
2. Aili Paju	— kehakultuuriosakond	44.54
3. Kersti Raudsepp	— Majandusteaduskond	43.38
4. Maie Hiiepuu	— Ajaloo-Keeleteaduskond	37.25
5. Imbi Helari	— Arstiteaduskond	35.24
6. Ille Palm	— Matemaatika-Loodusteaduskond	32.91
7. Milvi Saar	— kehakultuuriosakond	32.19
8. Ehta Kurrik	— kehakultuuriosakond	27.30
9. Anu Ruubas	— Ajaloo-Keeleteaduskond	26.55
10. Milvi Haljasmaa	— kehakultuuriosakond	26.42

Vilevõistlus

1. Milvi Haljasmaa	— kehakultuuriosakond	3557 p.
2. Ille Palm	— Matemaatika-Loodusteaduskond	3424 p.
3. Enna Niglas	— kehakultuuriosakond	3295 p.

Märkus: Edetabelisse on võetud ainult ametlikult registreeritud võistlustel saavutatud tagajärjed.

Külas uues ühiselamus

Kuidas meeldib uues kodus? — Eks sellele juba naeratav nägugi vasta.

ORIENTEERUMISVÕISTLUSTE KALENDER

Talispordimängude orienteerumisvõistlused toimuvad järgmiselt:
— Ajaloo-Keeleteaduskond — 27. veebruaril kell 15,
— Matemaatika-Loodusteaduskond — 29. veebruaril kell 15,
— õigus- ja Majandusteaduskond — 1. märtsil kell 15,
— Arstiteaduskond — 2. märtsil kell 11.

Kõigil võistlejail koguneda märgitud kellaajaks ujula juurde. Suuski saab ülikooli suusabaasist. Võimaluse korral palutakse kaasa võtta kompass. Lähemalt võistluste kohta võib lugeda ajalehe eelmisest numbrist.

I. KASK,
võistluste peakohtunik

TEADAANDEID

Alates 1. märtsist avatakse TRÜ üliõpilaste ja õppejõudude teeninda-miseks R. Pälsoni tän. 23 ühiselamus
JALATSITE PARANDAMISE TÖÖKODA.
Avatud tööpäevadel kella 12—20.
Kiirremont kliendi juuresolekul.

* * *

Käesoleval semestril algab soome-ugri keelte kateedri korraldusel ungari keele fakultatiivne kursus. Õpetama hakkab asp. Imre Zékány, kes on rahvuselt ungarlane.

Õppida soovijail registreerida kateedris kuni 29. veebruarini.

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 2125. MB 01518.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Palavaim tervitus rahvusvaheliseks naistepäevaks!

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel

Tartu Riiklik Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 7 (434) Laupäeval, 5. märtsil 1960 XIII aastakäik

Väärikas kommunismiehitaja

Tänavu toimub rahvusvahelise naistepäeva tähistamine eriti suure pidulikkusega — möödub ju 50 aastat sellest, kui tööliskiikumise tegelane Klara Zetkin tegi rahvusvahelisel naissotsialistide konverentsil Kopenhaagenis ettepaneku tähistada igal aastal 8. märtsi kui naiste solidaarsuse päeva võitluses oma õiguste eest.

Naiste poliitiline teadlikkus kasvas koos revolutsioonilise töölisliikumise laienemisega. Suure tõuke naisliikumise arenemisele andis Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon. Sotsialistliku ülesehituse aastate jooksul on kasvanud üles täiesti uus põlvkond naisi. Nõukogude naisest on kasvanud uue ühiskonna energiline ja teadlik looja, suurepärane ema, kes kasvatab tarku ja tugevaid kommunistliku ühiskonna kodanikke.

Esimest korda tähistati Eestis rahvusvahelist naistepäeva 1922. aastal Tallinnas, kus sütitava kõnega esines Vilhelmine Klementi. Alice Tisler, Alma Voorman, Juliana ja Selma Telman, Olga Lauristin jt. olid naised, kes kogu oma noorusenergia pühendasid naiste teadlikkuse ja uhkuse kasvatamisele — innustasid võitlusse oma õiguste eest.

Tänavu tähistab Nõukogude Eesti juba 20. sünnipäeva, kuid nende naiste üle oleme endiselt uhked. Oleme uhked selle üle, et nende töö on kandnud vilja. Praegu moodustavad naised meie vabariigis üle poole kõigist töötajaist. Meie tänapäev on kasvatanud üles sellise põlvkonna naisi, kelle nimed kantakse kommunistliku ühiskonna ehitamise kroonikasse.

Tublisid nõukogude naisi kohtame me tänapäeval kõikidel elualadel. Pole elukutseid, mis oleksid naistele kättesaamatud. Kui palju naisarste, insenere, arhitekte jt. lasevad igal aastal välja meie kõrgemad õppeasutused. Kui palju naisi töötab meie kolhoosides, sovhoosides, vabrikutes ja tehastes.

Iga aastaga kasvab naiste osa ka kõikidel kultuurialadel. Üksnes õpetajatena töötab tuhandeid naisi. Arstide, kehakultuuri ning spordi alal töötajate hulgas on naisi peaaegu 85%. Kui palju andekaid naisi loovad meil suure kunstilise väärtusega lavakujusid, muusika- ja kirjandusteoseid, skulptuure. Kes meist ei armastaks kuulda Lydia Austeri helitöid, lugeda Debora Vaarandi luuletusi ja vaadata teatris Velda Otsuse, Aino Talvi jt. naisnäitlejate poolt loodud lavakujusid.

Kui palju tublisid naistöötajaid ja üliõpilasi kohtame igal sammul Tartu Riiklikus Ülikoolis. Tartu Riiklik Ülikool võib uhke olla tublide õppejõudude J. Ananjeva, L. Eringsoni, K. Kanni, professorite E. Käer-Kingissepa, H. Moosbergi, A. Raatma jt. üle, kelle käe all on palju eilsed üliõpilased, tänased juristid, õpetajad ja arstid hakanud armastama oma eriala ja tööd üldse.

Suurt ja tähtsat osa meie igapäevaste ülesannete lahendamisel etendab administratiiv-majandusosakonna naispere. Ka siin pole tublidest naistöötajatest puudu, olgu see siis peahoone valvur sm. A. Karelson või H. Õun, koristaja J. Kuljus või H. Piir, kapitaalehituse osakonna töötajad H. Sinimäe või paljud teised — kõik need töötajad annavad kogu oma igapäevase töö ja hoole selleks, et meie õppe- ja kasvatustöö kulgeks häireteta. Täna on meie kohustuseks öelda neile suur aitäh tubli töö eest.

Naisüliõpilased aga — need on meie üliõpilaskonna kandvaim osa, meie alma materi värvirohke kevad. Kui palju on nende hulgas särasilmalisi, tulihingelisi südisid tüdrukuid, kellel on alati mõttes huvitavaid ideesid ja teoksil huvitavaid tegusid. Vaevalt et ilma nendeta oleks nii ruttu valmis saanud meie ühiselamu ja kerkinud teised ehitusobjektid.

Meenutagem täna eesti filoloogia II kursuse tütarlapsi, kes oma tubli tööga Narvas pälvisid ehtsate ehitusmeeste tõelise lugupidamise.

Tublisid naisüliõpilasi on meil palju — nimetagem siin Mari Viidingut ja Marju Lauristini, Ermiine Mäed ja Julia Zaleskajat, Vaike Merkat, Helle Siilatsit jt.

Võib kindel olla, et nendest üliõpilastest ei saa kitsalt filoloogid, füüsikud, arstid ja juristid, vaid ka aktiivsed ühiskondlikust tööst osavõtjad — sellised spetsialistid, nagu neid nõuab meie kaasaeg.

Nõukogude naiste elu on sisukas, suur ja õilis. Tänasel pidupäeval valdab meid soov teha rohkem ja paremini, elada sisukamalt ja täisvereliselt.

A. METSA,
TRÜ ametiühingukomitee esimees

FELIX KOTTA

Naisele

Me kodu ehtisid sa kaunimaks kui kevad,
kuid kevadelgi meelest see ei lähe,
et kodutud veel kuskil lõdisevad.
Neid kodudes ma kõiki tahan näha.

Meist kaugel puudus on ja nälg,
kuid siiski
ei tule muretusemõtted pähe.
On nälgijaid,
kel pole peotäit riisi,
neid jõukatena kõiki tahan näha.

Su naeratus on nagu päiksepaiste,
kuid päiksepaistestki on meile vähe.
Ma tahan inimkonna kõigi naiste
ja kõigi meeste palgeil
õnne näha.

On tunne mul,
et iga päeva hakul
ma selle õnne tellinguile lähen,
ja nagu meistrit, kellel pihud rakkus,
sind, naine,
enda kõrval tahan näha.

ONNITLUSI

Tervitan ülikooli naisi rahvusvahelise naistepäeva puhul! Kui suur on naiste osatähtsus meie asutuse elus ja tegevuses, nähtub juba sellest, et kaks kolmandikku meie üliõpilastest on naisüliõpilased, pool kõikidest töötajatest on naistöötajad ja üks kolmandik õppejõududest on naisõppejõud.

Soovin ülikooli naisperele uusi saavutusi töös ning õnne ja rõõmu isiklikus elus!

Prof. F. KLEMENT,
TRÜ rektor

* * *

Tervitus meie teaduskonna naisperele rahvusvaheliseks naistepäevaks.

K. PÜSS,
Õigus-Majandusteaduskonna dekaan

★ ★ ★

Palavaim tervitus rahvusvahelise naistepäeva puhul meie naisõppejõududele ja naisüliõpilastele!

ELKNÜ TRÜ KOMITEE

Rahvusvahelise naistepäeva 50. juubeliaasta tähistamise pidulik aktus toimub teisipäeval, 8. märtsil kell 18 TRÜ aulas.

Päevakorras:
1) ENSV Ülemnõukogu saadiku sm. L. Paaveri ettekanne.
2) Tublimate naiste autasustamine.
3) Kontsert. (Esinevad laste isetegevusringid ja Tartu üliõpilasmeeskoor.)
4) Seltskondlik osa.

Tervitus juubeliaastaks

Rahvusvahelise naistepäeva juubeliaastal soovib ülikooli parteiorganisatsioon meie kollektiivi töötavatele naistele senisest veelgi suuremat edu nende erialases ja ühiskondlikus töös ning õnne isiklikus elus.

K. SIILIVASK,
TRÜ parteibüroo sekretäri asetäitja

EDU ja ÕNNE!

Naine — töötaja, naine — ema, naine — kommunismi noore põlvkonna kasvataja. Kui tõsised, kui rasked, kui vastutusrohked on need kohustused, mille täitmist arenev elu nõukogude naiselt nõuab. Kuid kõigist raskustest hoolimata lahendab ta edukalt neid ülesandeid. See on sügavaima austuse ja tänu vääriline, mida lihtsalt — sõnades — on raske edasi anda. Lubatagu minul Matemaatika-Loodusteaduskonna meeskollektiivi nimel tervitada ning õnnitleda rahvusvahelise naistepäeva puhul meie hoolsalt töötavat naiskollektiivi.

Edu ja õnn kaasnegu teiega teie töörohkel eluteel.

A. MITT,
Matemaatika-Loodusteaduskonna dekaan

Jõudu ja energiat!

Meie elame sündmusterikkal ajal, mil iga päev toob midagi uut nõukogude inimeste ellu. Meie ajastu on marksistlike ideede triumfi ajastu.

Sel aastal võtab meie ülikooli pere rahvusvahelist naistepäeva vastu silmapaistvate edusammudega, mis on marksistliku teooria loova omandamise tulemuseks. Marksismi-leninismi edukale omandamisele on palju kaasa aidanud ühiskonnateaduste kateedrite naistöötajad. Ühiskonnateaduste kateedrite kollektiivid õnnitlevad oma naiskolleege naistepäeva puhul ja soovivad neile jõudu ja energiat nende töövõllul.

NLKP ajaloo kateeder
Poliitökonoomia kateeder
Dialektilise ja ajaloolise materialismi kateeder.

Töötada paremini!

Eestimaa Kommunistliku Partei XII kongressil tehti kokkuvõtteid nendest suurtest edusammudest, mis Nõukogude Eesti töötajad on saavutanud kommunistliku partei juhtimisel viimase kahe aasta vältel, ning püstitati uued konkreetsed ülesanded rahvamajanduse arendamise seitsme aasta plaani ennetähtaegseks täitmiseks.

Oli rõõmustav kuulda saavutustest tööstuse, kultuuri jm. aladel, kuid mind isiklikult üllatasid eriti rõõmustavalt need andmed, mis näitavad, kui jõudsalt on viimaste aastate jooksul sammunud tõusuteed meie vabariigi kolhoosid. Nii näiteks kasvas kolhoosides teraviljakultuuride kogusaak viimase kahe aasta jooksul 1/3 võrra, nende kultuuride saagikus aga tõusis 8,3 tsentnerilt 12,1 tsentnerile hektarilt. Sigade arv kohoosides 1959. a. lõpuks võrreldes 1957. aastaga kasvas 141%, 1953. aastaga võrreldes aga koguni 192%. Sovhoosidelt ja kolhoosidelt varuti piima 1959. a. kaks korda rohkem kui 1953. a. Võiks tuua väga palju teisigi andmeid ja arve, mis kujukalt iseloomustavad meie vabariigi kolhoositalurahva pingerikka ja viljaka töö tulemusi. Kõigest sellest kui ka uutest endale võetud kohustustest jutustasid suure entusiasmiga oma sõnavõttudes kongressi delegaadid — põllumajanduse eesrindlased (sm-d Räni, Järvekülg, Beek jt.). Ei ole kahtlust, et meie vabariigi põllumajanduse arendamise seitsme aasta plaan täidetakse ennetähtaegselt.

Kongressile esitatud EKP Keskkomitee aruandes ja sõnavõttudes pühendati suurt tähelepanu kõrgemate õppeasutuste, nende hulgas ka TRÜ töö tulemustele. Kõrvuti õppe-, kasvatus- ja teadusliku töö positiivsete tulemuste äramärkimisega juhiti tähelepanu ka meie töös esinevatele tõsistele puudustele. Õigustatult rõhutati, et TRÜ suur kollektiiv ei ole veel maksimaalselt rakendanud kogu oma jõudu üliõpilaste kasvatamisele kommunismi vaimus. TRÜ lõpetanute — noorte spetsialistide — hulgas leidub veel usundlike ja teiste kodanlike igandite kandjaid, ühiskondlikus elus ükskõikseid ja passiivseid inimesi.

Samuti märgiti, et ka teadusliku uurimistöö alal tegeldakse ikka veel mõnikord küsimustega, millel puudub teoreetiline ja praktiline väärtus, et teadusliku töö temaatikas ei leia veel küllaldast kajastust vabariigi rahvamajanduse arengu aktuaalsed probleemid. Meie aadressil avaldatud kriitika on kahtlematult õige ja sellest tuleb meil kõigil teha vajalikud järeldused.

Nõukogude intelligents, kellele partei ja valitsus on loonud kõige soodsamad töö- ja elutingimused, ei tohi maha jääda töölistest ja talupoegadest, kes suure innuga täidavad edukalt oma ülesandeid. Suures võitluses kommunistliku homse eest peab ka meie kollektiiv sammuma esirinnas.

J. ANANJEVA,
EKP kongressi delegaat

Naisüliõpilased — tulevased osavõtlikud arstid.

Raviosakonna IV k. üliõpilased kirurgiakateedris röntgenipildi uurimisel. Juhendab assistent Dagmar Kuldeva.

JOH. MIKU foto

Koostamisel on «Üliõpilaslauliku» uue trüki käsikiri. TRÜ komsomolikomitee palub kõiki üliõpilasi esitada oma soovid lauliku sisu kohta.

Teretulnud on ka uued laulutekstid.

Ettepanekud lasta ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» kirjakasti. Tähtaeg 15. märts 1960.

Salme Nõmmik 50-aastane

Hiljuti tähistas geograafiakateedri kollektiiv ühe oma staažikama liikme — dots. k. t. S. Nõmmiku 50-aastast juubelit.

Salme Nõmmik sündis 3. märtsil 1910. aastal nüüdses Põltsamaa rajoonis. Ta lõpetas 1933. a. Tartu Ülikooli Majandusteaduskonna. Tartu Riiklikus Ülikoolis töötab S. Nõmmik 1944. a. alates, algul majandusosakonna juhatajana ja haldusprorektori abina, 1946. a. alates aga geograafiakateedri õppejõuna. Ta on lugenud paljusid majandusgeograafilisi distsipliine, viimastel aastatel eriti sissejuhatust majandusgeograafiasse, Eesti NSV majandusgeograafiat ja NSV Liidu tööstusgeograafiat. Teaduslikult on S. Nõmmik töötanud peamiselt majandusgeograafilise rajoneerimise küsimuste alal; sellelt alalt kirjutas ta ka oma kandidaadiväitekirja, mis käsitleb Kagu-Eesti majandusgeograafiat. Viimastel aastatel on S. Nõmmik töötanud Tartu linna majandusgeograafilisel uurimisel. S. Nõmmik võtab energiliselt osa kateedri tööst; samuti on ta tegev paljudes ühiskondlikes organisatsioonides (Eesti Geograafia Selts, Tartu linna uurimise komisjon jne.).

Geograafiakateedri pere ja S. Nõmmiku endised õpilased üle kogu Eesti soovivad juubilarile tema tähtpäeval õnne ja edu edasiseks viljakaks tööks.

Meie toimetuse liikmed käisid külas uues ühiselamus. Vasakult: Tiiu Käol, Mari Viidingul ja Valve Puraskil on toimetuse liikmetena palju mõtteid ja küsimusi: järgmine ajalehenumber ootab kaastööd.

Ü. VOOGLAIDI foto

. . . teid armastavad kõik

Oli «lahtise väravа» päev kujur Starkopfi ateljees. Aias, kuhu olid paigutatud meistri skulptuurid, kõndisid inimesed, vaatlesid ja küsisid. Üks inimene köitis mu tähelepanu, sest tundsin teda, õigemini — teadsin teda. Ja ta küsis ning vaatles huviga, seda oli näha ta näost.

Teiegi tunnete teda, õigemini — teate teda. Teate temast nii palju, et ta on ettekandja üliõpilaskohvikus. Tema näol, vahel küll väsinulgi, pole kunagi ükskõiksuse ja tuimuse ilmet, vaid ta on alati lahke, äärmiselt tähelepanelik. Osavõtlikult tuleb ta teie laua juurde, kui eksamipäevadel istute tassi musta kohvi juures, süles konspekt, ja tõmbate hinge. Ta elab teile kaasa, ütleb alati mõne hea, sooja sõna. Või ei ütlegi midagi, lihtsalt asetab tasakesi, kolistamata, lauale taldriku ja vaatab teid mõistva pilguga, umbes nii, et: olete küll väsinud, lapsukesed, aga küllap eksam läheb hästi.

Nii teeb Silvi Mägi päevast päeva oma tööd.

Aga õhtul ootavad teda kodus kaks väikest tütart. Tütrekesed . . . polegi nii väga väikesed enam — Reet käib juba 5. klassis. Ema näol on naeratus, kui ta neist jutustab. Hästi õpivad, pioneerid. Väiksem, see, jah, on pisut rahutum, püsimatum. «Suurem sõitis eile Tallinnasse,» räägib ema. «Lasteballetiga esinema . . . käib seal Tervishoiutöötajate Majas tantsimas. Saatsin siis teda ja pakkisin, õmblesin veel kleitigi õhtul. Vaatasin — päris suureks tüdrukuks juba kasvanud . . . Lugeda tahab, nii et vahel hakka keelamagi.»

«Küllap tulevad varsti siia, ülikooli,» naeratan mina.

Silvi Mägi ise ei saanud tulla ülikooli, polnud võimalik. Ta oli vanim laps perekonnas. Aga õde ja vend, nemad on mõlemad meie ülikoolipere tublimate hulgas — Heli Parbus ajaloo- ja Ülo Parbus eesti filoloogia osakonnas.

Ega Silvi Mägi ole õppimisele käega löönud. Keeled huvitasid alati, juba keskkoolis. «Nüüd loen ikka tüdrukutele vahel saksakeelseid raamatuid . . . sellega saan hakkama.» Ta ei ütle mulle, enne kui küsin, et käib ka rootsi keele ringis. Aga ma tean — et kaks korda nädalas tuleb ta õhtuti soome-ugri keelte kateedrisse, kus professor P. Ariste juhatusel õpitakse rootsi keelt.

«Kuidas teil küll aega jääb!» imestan, sest sageli võib Silvi Mäge kohata kunstinäitusel, raamatukogus. Ta ütleb, et armastab vaadata häid filme, et teatris käia tahaks rohkem, kui praegu aja poolest võimalik.

S. Mägi on brigadir. See tähendab, et ta peab vastutama peale muu ka lõhutud nõude eest. Tulevad kohvikusse tütarlapsed, natuke rõõmsad, natuke edevad. Nad joovad «Sajaane» ilusast sinisest klaasist ja — üks hooletum käeliigutus — kolksti! Klaas on lõhutud. Mitte alati ei tee aga vallatud sellest välja, vaid panevad klaasitükid tasa lauasahtlisse . . .

Töö meeldib. Meeldivad ka inimesed, kes kohvikut külastavad. «Nad on nii lõbusad, noored . . . Ei, ühtegi halba sõna pole öelda, viisakad on . . .» Aga see talle ei meeldi, kui tütarlapsed suitsetavad.

Kui ta küsib, mitte moe pärast, nagu seda vahel tehakse, vaid täiesti siiralt: «Aga miks te just minust tahate kirjutada?», vastan: «Sellepärast, et teid armastavad kõik!»

MARI VIIDING,

TRÜ teaduslik sekretär Irene Maaroos.
JOH. MIKU fotod

„Mis mul öelda oma kallist . . .“

Ei tea, kas nimme või kogemata (siiski teadlikult, jah, kindlasti teadlikult) tuli see laul meelde Tartu Riikliku Ülikooli naiskoorile naistepäevatervituseks sõnu ritta seades. Jah, mida siis *öelda oma . . . kallist sõpruskoorist?*

Öelda on palju, aga see pole kerge, sest kõike tuleb soovida kahekordselt. On ju teil sel aastal samahästi kui kahekordne tähtpäev vastu võtta: naistepäev + koori 15. aastapäev.

Võiks kõnelda meie kooride omavahelistest suhetest, mis tavaliselt neutraalselt heanaaberlikkuse pinnalt on edasi arenenud toredaks ja siiraks sõpruseks: võiks kõnelda paljudest ilusatest ühisüritustest, olgu need siis kontserdid, koosviibimised või laulmised perekonnaseisuaktide büroos; võiks kõnelda nii vastastikusest materiaalsest (kontsertide külastamine) kui ka moraalsest (põidla hoidmine jms.) toetusest; eriti tuleb kõnelda aga sellest, et paljus olete initsiaatoreiks olnud just teie.

Vastastikustest headest suhetest rääkides oleme aga paratamatult naistepäeva sildi all endastki juttu teinud. Kuidas seda parandada? Aga nii, et rääkida nüüd ainult teie koorist. Teeme seda kokkuvõtvalt: naised on suur jõud.

Mis mõttes? Mitte, et te paneksite oma lauluga värisema vana alma materi aula seinad, vaid — oh häda! — kõigi kuulajate, vähemalt meie südamed.

Tahaks öelda veel midagi head ning ilusat teie pidupäeva puhul. Et asi oleks asjalikum ja südamlikum, andkem sõna laulikule, kes on osanud meie tundeid sõnades paremini väljendada, kui me seda ise suudaksime:

selles *ise oled süüdi,*
miks nii armas oled mul.

Parimaid tervitusi naistepäevaks
Tartu üliõpilasmeeskoorilt.

JÄTKUVAT EDU!

Tartu Riikliku Ülikooli sportlike saavutuste kontos on alati olnud suur osa meie tublidel naissportlastel. Ka möödunud, 1959. aastal, tuleb meie kollektiivi suurimaks sportlikuks saavutuseks lugeda Maret Otsa ja Ene Kitsingu maailmameistriks tulekut naiste korvpallis NSVL esindusvõistkonna koosseisus. Eriti rõõmustav on, et suurem osa ülikooli naissportlastest on samal ajal ka eesrindlased õppetöös ja ühiskondlikus tegevuses.

Möödunud eksamisessioonil said meie naissportlaste paremikku kuuluvad Vilve Maremäe, Helle Kaarma, Inta Viil, Kersti Kaldvee, Lilli Lipp ja veel mitmed teised ainult väga häid hindeid.

Soovime meie tublidele naissportlastele jätkuvat edu ka edaspidiseks.

F. KUDU,
TRÜ Spordiklubi juhatuse esimees

Naisüliõpilane

Naisüliõpilane on see, kes laupäeva õhtul põrandat peseb või, kõrvarõngad kõrvas, tantsima läheb. Naisüliõpilane on see, kes pool päeva loenguid kuulab ja enne eksameid pabistab. Naisüliõpilane on see, kes kohvikus istub ja sinist suitsu punaste huulte vahelt puhub. Naisüliõpilane on see, kelle aeg kulub tarkadele raamatutele. Naisüliõpilane on nii see, kelle küüned on lakitud, kui ka see, kellel nad lakkimata on. Naisüliõpilasi, nagu teisigi inimesi, on suurte ideedega kui ka väikeste ideekestega. Nad jagunevad oma temperamendilt sangviinikuiks, koleerikuiks, flegmaatikuiks ja melanhoolikuiks.

Vanasti ei olnud naisüliõpilasi. Aga viimaste sajandite jooksul on neid tekkinud ja praegu on neid mõnel pool isegi rohkem kui meesüliõpilasi.

Sellest tulenevad ka probleemid.

Mõnedel kerkib küsimus, kuidas ometi abielluda, sest mehelikke, s. t. endast targemaid ja tugevamaid mehi pole kuskilt võtta. Isegi niisama mehi pole alati saada, ja peale selle on armastus keeruline asi, millest kuratki suuremat ei taipa.

On muidki probleeme (sest naisüliõpilane on suhteliselt noor nähtus). Tüdrukud mõtlevad, kas ka nemad on inimesed. Matemaatikaosakonnas korraldatakse õhtu teemal, kas ka naisest võib saada matemaatik. Võib küll, öeldakse. Aga tüdrukutel tulevad mõnikord ikka kurvad mõtted, sest nemad ei tea, kas eelarvamused nende kohta on tingitud sajanditepikkusest harjumusest või pole neil tõesti mingeid võimeid . . .

Ja kui saabub õige aeg, istuvad tüdrukud toas koos, mõnikord kustutavad nad tuled või süütavad üksiku küünla, et mõtetel mugavam ja julgem oleks. Siis nad räägivad elust. Räägivad tõsiselt, noore inimese innuga, räägivad himuga.

Jah, kui ma mõtlen neile, siis ei meenuta ma neid hetki, mil laual on tühi veinipudel ja teeklaasid, laua ümber aga lauldakse «Kalle Kustat».

Ma mõtlen hoopis neile poolpimeda toa vaikseile õhtuile. Neis õhtutes on nooruse parimat lüürikat ja poeesiat. Neil õhtutel märkad äkki, et naisüliõpilased pole ainult need, kes põrandat pesevad, tantsivad, kohvikus istuvad ja eksameiks tuubivad.

Nemad on tänapäeva inimesed, uued inimesed. Nad mõtlevad. Nad mõtlevad palju. Ja igivana armastusprobleemi kõrval on neil ka elu- ja tööprobleemid. Nad otsivad oma kohta elus, nad on iseseisvad inimesed.

Nad on tõelised naisüliõpilased.

M. REMMEL,
eesti filoloogia II kursuse üliõpilane

Kui laialdased on meie naiste huvialad!

Vene filoloogia III k. üliõpilane Malle Tungal (paremal) ja Tiiu Kaalep (keskel) ning keemiaosakonna I k. üliõpilane Salme Laisaar tutvuvad orientalistika-alase kirjandusega.

Meie tubli naispere

Soovime Ajaloo-Keeleteaduskonna meespere poolt oma märgatavas ülekaalus olevale tugevamale poolele — naisperele — rahvusvahelise naistepäeva puhul jätkuvat õnne ja edu isiklikus elus, õppe- ja kasvatus- kui ka teaduslikus töös!

Eriti märgiksime teaduskonna naisperes suure andumusega töötavaist õppejõududest võõrkeelte kateedri juhatajat dots. Kallista Kanni, teaduskonna nõukogu sekretäri, kes neil päevil pühitseb oma juubelisünnipäeva. Dots. Kann on inimene, kes näeb kogu elu mõtet oma tööülesannete, ühiskondlike kohustuste täitmises. Sellepärast ei ole võõrkeelte osakonnas üritusi, millega dots. Kann ei ole kursis või millele ta ei lisa oma isiklikku panust. Hiljuti toimunud võõrkeelte osakonna talispordi päevgi, mis on ju põhiliselt ikkagi noorte üritus, algas sellega, et dots. Kann saatis oma sooja pilgu kõigile suusatajaile kaasa Tähtvere metsa ja Vorbuse mägede poole. Soovime dots. Kannile edaspidiseks veel palju jõudu ja tahet võõrkeelte osakonna üliõpilaste kommunistlikul kasvatamisel.

Silmapaistvalt töötab teaduskonnas ka võõrkeelte õpetaja Alice Habermann, kes parteiorganisatsiooni sekretärina juhib kogu teaduskonna õppe-, kasvatus- ning ühiskondlikku tööd. Oma ülesannetesse vastutustundliku ja aktiivse suhtumisega on sm. Habermann märgatavalt kaasa aidanud teaduskonna elu paremale organiseerimisele. Eriti tunduv on olnud tema osa üliõpilaste organiseerimisel kolhoositöödel ja teaduskonna ühiskondlike organisatsioonide töö koordineerimisel. Oma muretsemisega teaduskonna edukuse eest kõigil aladel ei jäta sm. Habermann isevoolu teele ühtki teaduskonna funktsionääri. Sellepärast austatakse teda eriti.

Enamikul juhtudel, kui teaduskonna ees seisavad uued üritused ja on vaja aktiviste, kes nende elluviimist aitaksid kindlustada, siis ei saa mööda minna sellistest õppejõududest, nagu seda on NSV Liidu ajaloo kateedri v.-õp. Linda Eringson, eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri abiõppejõud Velli Verev ja pedagoogika-kateedri van.-lab. Kanni Indre. Sm. Indre otsesel kaastööl organiseeriti käesoleval õppeaastal üliõpilaste praktika pioneeritöö alal koolides. Tuleb märkida ka eesti keele metoodikut v.-õp. Gerda Laugastet, kes pühendab kõik oma jõud selleks, et teaduskonnast väljuksid tublid, metoodiliselt hästi ettevalmistatud eesti keele õpetajad. Sm. Laugastel on terav silm nende puuduste nägemiseks, mida on vaja ravida, et üliõpilase areng pedagoogi kutsele toimuks edukalt.

Suure andumusega teeb õppe- ja kasvatustööd üliõpilaste hulgas ka vene keele kateedri õpetaja Jelena Gurjeva, kes hoolitseb eriti selle eest, et eesti õppekeelega keskkoolides hariduse saanud vene keele õpetajad omandaksid oma eriala keele foneetilises puhtuses.

Vene keele kateedri liinis töötab silmapaistvate tulemustega ka TRÜ ametiühingukomitee esimees Antitea Metsa, kel jätkub energiat ja oskust juhtida Tartu linna suurima ja komplitseerituma asutuse, nagu seda on ülikool, ametiühingulist tööd. Selle kõige juures elab sm. Metsa kogu oma südamega kaasa kõigile õppe- ja kasvatusalastele üritustele, mis toimuvad ülikoolis, eriti aga Ajaloo-Keeleteaduskonnas.

Vene keele kateedrit on raske kujutleda ka ilma alati lahke, rõõmsa ja kõigiti abivalmis õpetaja Selma Maasikuta, kes on juba pikemat aega vastava osakonna parteigrupi sekretäriks ja kelle hoolikat kätt on tunda kogu osakonna kasvatus- ja üldse organiseerimistöös.

Ajaloo-Keeleteaduskonna tublide naiste esirinnas sammub ka kodunduse ja käsitöökabineti juhataja sm. Aaja Taba, kes on vastavate valikainete alal tegeliku õppetöö organiseerinud ja saavutanud ka reaalseid tulemusi sellega, et esimesed ajaloo-osakonna lõpetajad on omandanud tõendi lisaspetsiaalsuse õppimise kohta. Sm. A. Tabal seisab ees suur töö oma kabineti ümberorganiseerimisel uutes ruumilistes tingimustes. Soovime selleks temale palju jõudu kevadise kodunduse ja käsitöö näituse organiseerimiseks vabariigi 20. aastapäeva puhul.

On loomulik, et tublide naistöötajate loetelu ei saa lõppeda eespool mainitutega. Kogu meie naispere on silma paistnud oma tõsise suhtumisega töösse, oma suure kohusetundega. Soovime kõigile edu meie ühises töös kommunistliku põlvkonna kasvatamisel.

Dots. A. PÄRL,
Ajaloo-Keeleteaduskonna dekaan

Dots. K. Kann tõlgib prantsuse teadlase professor E. Grillot' ettekannet.

Naine — teadlane ja kasvataja

Naise tööd ja tegevust hinnatakse kogu Nõukogude riigis. Ka meil, TRÜ Arstiteaduskonnas, on terve rida eesrindlikke naisõppejõude, kelle teaduslik, õppe- ja kasvatustöö on märkimisväärne. Nii töötab prof. Elise Käer-Kingisepp juba aastakümneid oma armastatud erialal. Nii teadusliku kui ka õppe- ja kasvatustöö eest on talle korduvalt rektori käskkirjades tänu avaldatud.

Edukalt töötab kohtumeditsiini alal prof. Aleksandra Raatma. Prof. Raatma ei ole mitte kuiv teoreetik, kes talitab oma erialal ainult paragrahvide järgi. Ta on hea ja armastatud õppejõud-kasvataja, kes oskab õpetada mitte üksi arstiteadlasi. Nii mõnigi kord on ta osutunud komistuskiviks juristidele, kui need kipuvad paragrahvidega liigselt liberaalitsema. Prof. Raatmal on head organisaatorlikud ja pedagoogilised võimed. Ta on väga osavõtlik ja tunneb eriti kaasa üliõpilaste muredele, eriti kui eksam jääb sooritamata.

Meditsiiniliste teaduste doktor professor Aleksandra Raatma.
JOH. MIKU foto

Farmaatsiaosakonnas on üheks populaarsemaks õppejõuks prof. Alma Tomingas, kes töötab meil õppejõu-professorina ja ENSV Teaduste Akadeemias akadeemikuna. Peale selle võtab ta energiliselt osa NSVL uue farmakopöa koostamisest.

Kõik need väljapaistvad naisõppejõud-veteranid on kasvatanud endile väärikad järeltulijad, kes kõik töötavad edukalt oma erialal.

Suure energia ja võitleva vaimuga töötavad oma erialal dots. Leida Keres, dotsent Maria Epler, dots. Hilda Lind, dots. Liivia Kirsch, dots. Ludmilla Nurmand, dots. Selma Laanes, vanemõpetaja Ela Kogermann, assistent Gross ja paljud teised.

Suure entusiasmiga töötab meie naisperest abiõppepersonal. Peab imetlema nende ennastsalgavust ja armastust oma töö vastu, sest abiõppepersonali töötingimused ei ole meie ülikoolis just väga soodsad ja mingeid majanduslikke eeliseid neil ka ei ole. Juba kauemat aega töötab füsioloogiakateedris preparaatorina Selma Muttik, kes on suureks abiliseks katseloomade hooldamisel. Kogu kateedri lugupidamise on ära teeninud patoloogilise füsioloogia kateedris töötav Leida Martin.

Suur on meie teaduskonna eesrindlike naisüliõpilaste pere, kes on teistele eeskujuks nii õppimises kui ka ühiskondlikus töös. Neile kõigile palavaim tervitus rahvusvahelise naistepäeva puhul.

Prof. A. LINKBERG,
Arstiteaduskonna dekaan

Meie sõprade juures — Hiina Rahvavabariigis on murtud vanad tavad. Nüüd on naine võrdne mehega. — Pildil: hiina naisüliõpilased uurivad teadust.

Naisküsimus Islamimaades

Naiste olukord vanas maailmas oli ja on väga raske. Naist alandati, teda ei peetud inimeseks.

Islam säilitas vana kombe, mille järgi naised pidid kandma rituaalset rõivastust, mis on seotud nende eraldamisega ühiskonnast, nende alavääristamisega ja alandamisega. Koraan ütleb: «Utle samuti usklikele naisterahvastele, et nad nüristaksid oma pilgud, ...näitaksid vaid oma pealmisi rõivastusesemeid, asetaksid oma rinnale katteid...»

Seda ülekohut õigustati «jumala käsuga», mis on sõnastatud ka muhamedi usu õpetuses. Muhamedi usk levis Araabias VII saj. algul ja kahe järgneva sajandi jooksul levis see seoses araablaste vallutustega mitmete rahvaste juures.

Muhamedi usu ehk islami kirjanduse kõige autoriteetsemaks teoseks on «Koraan», mida muhameedlased peavad jumalasõnaks. See «jumalasõna» aitas sajandite vältel valitseda ülekohtul. Naiste ebaõiglast olukorda rõhutab nii koraan kui ka islami seadusandlus šariat (türgi k. — sari = = seadusteandja) ja kombeõigus adat (ä'dat=kombed türgi k.).

Isegi tütarlapse sündi vaatab islami moraal kui õnnetust: «Milleks sünnitada sind, parem on sünnitada kivi.»

Koraan ütleb: «Mehed on neist (s. t. naistest) kõrgemal oma väärikuse astme poolest.»

Varanduse jaotamisel on koraani järgi üks mehe osa võrdne kahe naise osaga. Ühte meestunnistajat võib kohtus asendada kaks naist. Isegi naise haud kaevati veerandi võrra sügavamaks kui mehe oma.

Mitmenaisepidamisele, pruudi müümisele, alaealiste mehelepanemisele, naiste luku taha panemisele ja teistele sellistele inimväärikust alandavatele tehingutele annab islam seaduse jõu.

Koraan õpetab mehi: «Alistumatut naist võib mees täie õigusega tappa ilma kohtuta.»

«Löö naist,» õpetab adat. «Kui ta ei sure löökidest, siis tapa ta nüri kirvega.»

Rinnalapsi ähvardab parandža ja tšatšvani all liigsoojus ja selle tagajärjel tekivad mao- ja sooltehaigused. Musta võrgu alla ei pääse päikese ultravioletsed kiired. Tolmu ja mustusega määrdunud tšatšvan on ka gripi, tuberkuloosi, naha- ja silmahaiguste edasikandjaks.

Abielu vaadeldakse kui äritehingut. Naise eest, kes antakse mehele, võtavad ta vanemad või sugulased maksu — kalõmi. Pruut ja peigmees ei ole tihti teineteist enne pulmi üldse näinudki. Mõnikord sõlmitakse abielu ja makstakse kalõmi juba siis, kui pruut alles sünnib, sest adati järgi on tütarlaps kui kott pähkleid; teda võib osta ja müüa.

Hirmus vaesus sünnitab ka sellise nähtuse, nagu seda on naiste vahetamise komme. Selle kombe järgi võib naist vahetada nagu ükskõik millist kaupa. Irakis kehtis see komme kuni viimase ajani.

Kui kalõm on makstud, muutub mees oma naise täielikuks omanikuks. Teatud juhtumeil lubab šariat naist isegi tappa.

Nii kinnitab adat: «Nagu karjus võib tappa ükskõik millise lamba oma karjast, nii võib ka mees täie õigusega valitseda oma naise üle».

Pole ime, et sellistel juhtumitel eelistas naine sageli avalikku maja abielule. Prostitutsiooni levitasid veelgi orjakauplejad islami maades, toetudes muhamedi usu õiguste kogule «Hidaia»: «Mees võib rahuldada oma kirge orjatari vastu ükskõik mis viisil, ilma orjatari nõusolekuta, sest isanda õigus orja üle on absoluutne.»

Ostu-müügi korras sõlmitud abielu lubab mitmenaisepidamist. Nii oli XIV saj. sultan Mutamidil 800 naist ja umbes 100 last, Iraani šahh Nasr-ed-dini haaremis oli 1200 naist.

Endise tsaari-Venemaa territooriumil vabastas idamaa naise Oktoobrirevolutsioon. Sotsialistlikus ühiskonnas on naine saanud mehega võrdsed õigused — naine ehitab mehe kõrval edukalt kommunismi.

Naise ebanormaalsest rõhutud olukorrast on aru saanud ka islami maade eesrindlikud poliitikategelased. Nii kaotas Türgi edumeelne president Mustafa Kemal 1926. a. mitmenaisepidamise. Valimisõigus anti seal naistele 1930. a. Täielikust vabadusest on naine idamaadel siiski veel kaugel.

Kõige paremini iseloomustab naise püüdlusi islami maades Leninabadi koduperenaine Hadžmi Rassulova kiri, milles ta ütleb: «Сбросив паранджу, я стала здоровой и гораздо культурнее, чем прежде».

J. LAASNURM,
võõrkeelte osakonna II kursuse üliõpilane
E. KOPPEL,
ajaloo-osakonna I kursuse üliõpilane

Need käed on kulda väärt

Need, kellel on tegemist meie ehitus- ja remondikontoriga, panevad kindlasti tähele vilgast naistöölist kiiresti sinnatänna ruttavat, käes laoorderid, süles värvipakid, kaenlas papirullid jne., et neid aega viitmata veokile laduda ja töökohta saata, et seal ei tekiks tööseisakuid. See naine on ehitus-remondikontoris «parem käsi» — dispetšeri kohusetäitja Helmi Sinimäe, kes oma tööalal kõike teab, kõik kuuleb ja näeb ning ametiühinguorganisaatorina isegi insenere juhib.

Samas töölõigus peab märkima ka maaler Hilda Rässat, kes on tuntud oma korraliku töö poolest.

Vanas anatoomikumis töötab kuueliikmeline naispere, kelle ülesandeks on hoolitseda ruumide puhastamise ja kütmise eest. See kollektiiv on üksmeelne ja terve. Külm talv on möödumas, kuid nende töö kohta pole keegi nurinat avaldanud. Nendel töötajatel on põhimõtteks: «Üks kõigi eest, kõik ühe eest». Olgu see puude, turba või tuha vedamine, ikka ollakse platsis. Sellest kollektiivist tuleb eriti esile tõsta sm. Rinete Kreinsi. Nii nagu ta on esimene oma igapäevases töös, on ta esimene ka ühiskondlikus töös. On ta ju peaaegu eluaegne ametiühingukomitee või -büroo liige, samuti on ta kõigist puhkeõhtuist ja koosviibimistest sisustajana osa võtnud.

Ja nüüd siirdugem keemiahoonesse, kus on sama kollektiivi, s. o. seitsmenda ametiühingurühma keskus. Siin töötab rühmaorganisaator sm. Marie Rebane. Ka tema on eluaegne ametiühingu rühmaorganisaator, ajakirjanduse levitaja, lööb innukalt kaasa naisansamblis ja on üldse igati tubli ja aktiivne. Pole siis imestada, et oma mitmekesise tegevuse pärast on seitsmes rühm olnud ikka paremate hulgas.

Üks nendest, kes selles kollektiivis veel tunnustust väärib, on Salme Undrits. Tema tööpiirkonnas ei leidu isegi ruutsentimeetri suurust pinda, mis pole hoolega puhastatud. Administratsioon hindas tema tööd; talle anti korter eelisjärjekorras. Salme Undritsa jälgedes käib kindlasti ka Antonia Anderson. Tema hoiab korras analüütilise keemia laboratooriumi ruume. Nende ruumide korrashoid nõuab üsna suurt vaeva.

Kui keemiahoones on mõnes ruumis ümberkolimine või on puude või lumevedu, siis on kohal kuldne kolmik — Hilja Piir, Laine Pajumets ja Eha Sööt, kes ei lase kunagi kohustust teistkordselt meelde tuletada. Nad löövad käed külge kõikjal, kus vaja, ja töö läheb kui lepase reega. Väsimatu ja täpne töötaja on ka Ida Pärnits, kes igal vabal hetkel puhastab poriseks tallatud fuajeed, võtab vastu telefonikõnesid, registreerib avariisid ja kutsub välja meistrimehe avarii likvideerimiseks.

Tubli on nii oma otsesel tööl raamatupidajana kui ka kauaaegse ametiühingubüroo sekretärina sm. Laine Kolk.

Kui juba eesrindlastest rääkida, siis ei saa vaikides mööda minna administratiiv-majandushoone koristajast-kütjast Anna Eespäevast, kes on ära teeninud kollektiivi tunnustuse.

Peahoone teenindavast personalist on pidevalt eesrindlaste hulgas nii otseses kui ka ühiskondlikus ja ametiühingulises töös seltsimehed Aino Kõrda, Pauliine Maimre, Salme Mets, Aino Põder, Katariina Villemson, Marie Nadar, Maimu Prant jt.

«Marksismihoonest» paistab silma oma organisaatorlike võimete poolest ametiühingu rühmaorganisaator sm. Erika Sulin. Ülikooli võimlas töötab aga väsimatult ja väga kohusetundlikult koristaja Alvi Tuvikene.

Lõpuks ei saa tähelepanematult mööduda ülikooli telefonikeskjaamast, kuigi seal on uksel «kõva» silt: «Võõrastel sissekäik keelatud!». Sellest hoolimata peame sinna sisse tungima, et teada saada, kust kostavad häälednd: «Hallo, siin ülikooli keskjaam, ah Simm, jah Elterman, silmapilk, Mitt, palun, 112 — ei vasta, rektor — kohe...»

Ukse avamisel ilmneb, et paari-kolme ruutmeetri suuruses ruumis, millel pole välisvalgustust ega korralikku ventilatsiooni, töötavad 13 tundi vaheldumisi Alma Oja ja Marta Valk. Nende käte liikumise tempo on siin kiirem kui keskmisel klaverikunstnikul, sest teenindada tuleb kaugelt üle saja abonendi, kellel on kõigil sajaprotsendiline kiirus peal.

Seda ruumi peaksid mõnikord külastama ka ohutustehnika mehed, et need kaks eesrindlikku naist ei muutuks pikapeale vahakujudeks.

Soovime neile eesrindlastele ja kogu meie naisperele rahvusvahelise naistepäeva puhul palju õnne ja edu meie ühises suures töös!

K. KÄPPA,
administratiiv-majandusosakonna ametiühingubüroo esimees

L. VALDMA,
peahoone komandant

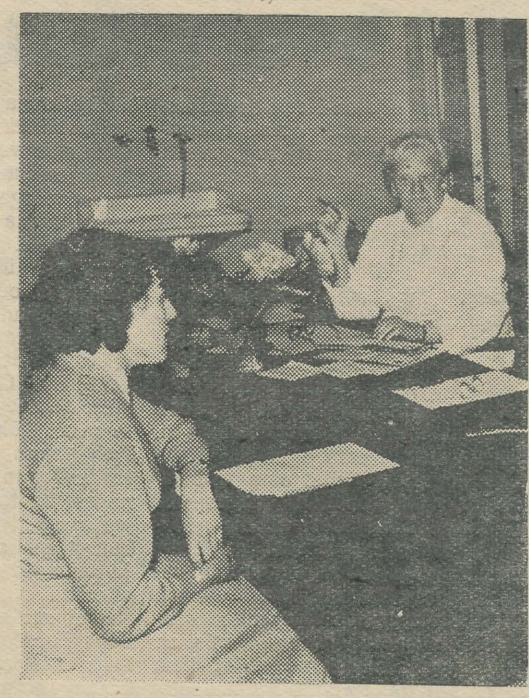

Prof. Alma Tomingas eksamineerib üliõpilast.

Riiklik kindlustus

Arvestades seda suurt tähtsust, mis on riiklikul isiku- ja varakindlustusel kogu töötajaskonnale individuaalselt kui ka meie rahvamajanduse edasiarendamisel, on ülikoolis viimase kümne aasta jooksul isikukindlustuse hõlmavuse osas tehtud suurt tööd.

Töötajaskonna positiivne suhtumine sellesse tähtsasse ühiskondlikku aktsiooni oli kuni 1958. a. küllaltki edukas, mille tulemusena võis, eriti isikukindlustuse alal fikseerida TRÜ õppejõudude 62%-st, abiõppepersonali osas 40%-st osavõttu.

Järgmistel aastatel aga pole TRÜ töötajaskonnas, peamiselt isikukindlustuse alal hõlmavuse tõusu märgata, vaid hoopis vastupidi — kindlustusvõtjate arv hakkab semester semestri järel kahanema.

Olukorra parandamiseks võttis kõrgemate koolide ja teaduslike asutuste töötajate ametiühingu Eesti vabariikliku komitee presiidium vastu otsuse, milles on konkreetselt ära toodud üksikute ENSV kõrgemate õppeasutuste töötajate hõlmavus isikukindlustusega ja palutud ametiühingu aktivistide kaasatõmbamist ühisele aktsioonile.

Peagi algab TRÜ-s uus kindlustusalane aktsioon, mis võiks tekkinud mahajäämust üksikisikute hõlmavuse osas tunduvalt parandada, kui ametiühinguorganisaatorid, kateedrite juhatajad ja juhtivad töötajad oma isikliku eeskujuga tahavad tõesti kindlustuse edasiarendamist parandada.

Esmajoones tuleb esile tõsta niisugused eeskujulikud kateedrid, nagu orgaanilise ja anorgaanilise keemia, geoloogia- ja mineraloogia-, geograafia-, zooloogia- ja NLKP ajaloo kateeder, kus kogu töötajaskonnast on hõlmatud ca 90%.

Nõrgemaks osutub aga anatoomia- ja kaubandusökonoomika kateeder, kus hõlmavus on 0, töösturökonoomika ja patoloogilise füsioloogia kateeder, kus on hõlmatud ainult paar töötajat. Mida mõtlevad nende kateedrite ametiühinguorganisaatorid?

Väga halb olukord on ka abiõppepersonaliga, eriti aga füüsika õppetöökojas, kus kahekümnest töötajast on nii isikukindlustus kui ka õnnetusjuhtumi vastu kindlustus ainult ühel töötajal, kapitaalmahutuse osakonnas ühel töötajal! See näitab, et ametiühingu rühmaorganisaator sm. H. Õkva töötab loiult.

Et anda tulevikus isikukindlustuse edasiarendamiseks veelgi rohkem hoogu, tuleks soovida ülikooli kõigi juhtivate töötajate heatahtlikku suhtumist riiklikku kindlustuse töösse. Eriti aitab siin kaasa kateedrijuhatajate isiklik eeskuju. Selleks täit arusaamist ja tahet!

S. ELVA,
Riikliku Kindlustuse Tartu linna inspektuuri vaneminspektor

KUNIKS TALV...

Linnas nutavad jääpurikad keskpäeval lõbusaid pisaraid ja mida päev edasi, seda hiljem roosatab loojuv päike aknaklaasidel. Tänaval ütles keegi möödakäija oma kaaslasele: «Paari nädala pärast on kevad.»

Meie, eesti filoloogide teine kursus, sellest lausest ei hoolinud. Võtsime suusad, astusime Tartus rongile, sõitsime Tõravere jaamani, ja sealt juba suuskadel edasi Vellaveresse talverõõme nautima. Kes sellest hoolis, et väljas oli lausa sula, vihmavee torude all ajasid toobrid üle. Õhtul mängisime lumesõda — oli hea pehme lumi ja hakkas hästi kokku. Ja pärast olid rõivad läbimärjad. Õnneks olid ahjud kuumad, üleni kuumad, nii et rõivad kuivasid kähku, saime ise sooja seljataguse, ja öösel oli kuum magada. Enne öö tulekut muidugi lauldi ja tantsiti ja loeti luuletusi, isegi omaloomingulisi. Nende seast otsustati loorberipärg anda kursusevanem Peeter Heinale, kelle luuletus väga armsasti kõlas ja, kõige tähtsam, oli teravalt aktuaalne. Siin see on.

VELLAVERE JA SQUAW VALLEY

Kadedus pigistab südant —
kuulsust,
kulda ja au
jagab Squaw Valley.
Hilja — oleks pidanud algama hällis.
Aga siiski —
kus on mu saapad ja suusad.
Squaw Valleysse enam ei pääse,
oma kursuse tuusaks
saada võib kindlasti veel —
elevandiks trenn teha võib sääse.
Praekartulid Vellaveres
halvemad pole
medaleist,
praetud
olümpiatulel!

Umbes sellise sügavalt elujaatava mõttega me uinusimegi esimesel õhtul. Järgmisel hommikul olid aknatagused kuused härmas — külm oli tagasi tulnud. Siis ei olnud pikka arutamist. Suusad alla, määret alla, ja hiljem — mäest alla.

Sellest ei tasu suurt juttu teha, et me üsna sageli kukkusime. Noor inimene saab kiiresti jalgadele, kui aga suusad terved on.

Pool päeva õppisime tundma suusakunsti ja maa külgetõmbejõudu. Siis puhkasime veidi, suusad uuesti alla — tagasi Tõravere poole. Jumaluke, kui hea isu — ei tea kohe, mis võiks ära süüa. Terve tund sõitu, enne kui Tartu saad, ja kogu aeg nii hea isu, kogu aeg!

Seda ei maksa muidugi enam rääkidagi, et suusapäev õnnestus ja kõigile meeldis.

JÜRI TUULIK,
eesti keele osak. II k. üliõpilane

Elu on mitmekesine ja huvitav

(Nädalasündmusi Õigusteaduskonnas.)

Teisipäev, 23.02.60.

Üliõpilased E. Padar, P. Raotma ja R. Küttim viibisid Tallinnas propagandistide vabariiklikul seminaril. Saadi muljeid ja vahetati kogemusi. Huvitavamad loengud olid rahvusvahelisest olukorrast ja elatustaseme võrdlusest Nõukogude Liidus ja Ameerika Ühendriikides.

Kolmapäev, 24.02.60.

Kolmapäeviti kuulavad kolmanda kursuse juristid pärast loenguid poliitilist informatsiooni. Ettekannetega esinevad kursusekaaslased. Sellel korral kuulati E. Ivanit, kes esines teemal «ELKNÜ X kongressi materjalid».

Neljapäev, 25.02.60.

II kursuse üliõpilased viibisid külas ENSV Pimedate Ühingu Tartu õppe-tootmistöökojas. Esmakordsel kohtumisel mängiti malet. Jõudude vahekorraks kujunes 3:2 üliõpilaste kahjuks.

«Teaduskonna üliõpilased pakuvad külakosti märtsikuus,» lubati võõrustajaile lahkudes.

Reede, 26.02.60.

Teaduskonna suusapäeval oli väljas 33 üliõpilast. Kõikidel oli väga lõbus. Murti kaheksa paari suuski. Üks suusamurdjatest oli õppeosakonna ülem sm. Ü. Saag (II kursuse hooldaja). Suure spordisõbrana lubas ta ka uisutamise selgeks õppida. Tublit sõitu tegi mägedes ja murdmaal riigi ja õiguse ajaloo kateedri õppejõud J. Jegorov. Professor Vihalem lubas ka tulla, aga ta jäi vist rongist maha.

Laupäev, 27.02.60.

Täna võtab üks mees naise. Õnnitlegem noorpaari!

ÜTÜ TEATAB

ÜTÜ nõukogu koosolekul (24. veebruaril) määrati kindlaks kevadise konverentsi aeg — 11. kuni 13. aprillini 1960. a. Konverents on pühendatud V. I. Lenini 90. sünniaastapäevale.

Kevadisele konkursile võistlustööde esitamise viimaseks tähtpäevaks on 13. aprill.

Plaanis on kirjastada üliõpilastööde kogumikud rotaprint-väljaannetena veel käesoleva semestri vältel. Edaspidi muutuvad väljaanded perioodiliseks. Kirjastamiseks tuleb esitada tööd 14. märtsiks 1960 osakonnanõukogude esimeestele masinakirjas, venekeelse resümeega, teostaja allkirja ja kahe õppejõu arvamusega. Kirjastamiseks on soovitav esitada sügisese konverentsi tööd, kuid võib esitada töid ka varasemast või hilisemast ajast.

ÜTÜ nõukogu

Parimad üliõpilassoovid
ILMA METSOJALE
ja
ARVO ROSENBERGILE
abiellumise puhul!
Füüsikud-diplomandid.

Palju õnne teile!
TAIMI RAND
ja
VILJAR KAASIK!

R. KÜTTIM,
Õigusteaduskonna II kursuse üliõpilane

Kui paljud mehed jäävad suuskadel sellest naisest maha!

Tuntud suusasportlane, TRÜ kehakultuuriosakonna õppejõud Erna Abel omandas tänavu juba vabariigi 40. meistritiitli.

A. KIVISTIKU foto

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

TEADAANDED

Rahvusvahelise naistepäeva tähistamiseks toimub TRÜ kohvikus ülikooli õppejõudude ja teenistujate koosviibimine. Soove osavõtuks võib esitada 5. märtsini.

* * *

TRÜ kinolektooriumis

Teisipäeval, 8. märtsil kell 19.
Filmid:

1) «Ameerika aplodeerib nõukogude balletile».
2) «Ehitage standard-sõrestikega maju».

* * *

Vene filoloogia osakonna kirjandusring korraldab reedel, 11. märtsil kell 20 keemiahoone väikeses auditooriumis

diskussiooni teemal

«FÜÜSIKA JA LÜÜRIKA»

(«Komsomolskaja Pravda»» diskussiooni ainetel.)

Kunsti koht meie kaasajas.

Kas me vajame poeesiat? Missugust?

Kõik asjahuvilised on teretulnud!

Toimetaja **J. FELDBACH**

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 2393. MB 01545.

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 8 (435) Reedel, 11. märtsil 1960 XIII aastakäik

KOMSOMOLIGRUPP—

Möödunud laupäeval toimus Õpetatud Nõukogu saalis ülikooli komsomoliaktiivi laiendatud koosolek. Ülikooli komsomoliorganisatsiooni tööga tutvumisel saadud muljetest rääkisid ÜLKNÜ Keskkomitee liikmed sm-d A. Skobrikov ja A. Sazonov ning ÜLKNÜ Keskkomitee sekretär sm. L. Baljasnaja.

Moskva seltsimeeste üldine hinnang ülikooli komsomolielu kohta on positiivne. Märgiti, et on tegemist küllaltki omapärase profiiliga ja eluvõimelise organisatsiooniga, kes suudab lahendada suuri ja keerukaid probleeme, et ülikooli komsomoliorganisatsioonil on tõsiseid saavutusi, näiteks töökasvatuse alal. Nii Moskva seltsimehed kui ka teised sõnavõtjad tõid esile puudusi meie komsomolielus ning avaldasid oma mõtteid töö parandamiseks. Neist lähemalt allpool.

Sm. A. SKOBRIKOV:

Töö komsomolikaadriga on ebarahuldav. Rohkem tähelepanu tuleb pöörata aktiivi õppusele. Seni on sellega tegelnud vähe nii ülikooli komsomolikomitee kui ka ajaleht «Tartu Riiklik Ülikool». Ideoloogiline töö on ja jääb komsomolitöö üheks peamiseks lüliks, see aga nõuab agitatsioonilise töö

keskne lüli

tugevdamist, kommunistliku teadlikkuse suurendamist.

Sm. A. SAZONOV:

Paljudest Tartu Riikliku Ülikooli lõpetajaist saavad pedagoogid. Neile on antud võimalus omandada praktilisi oskusi Tartu keskkoolides pioneerijuhtidena töötades. Kuid seda tööd võetakse pealepandud kohustusena. Üritusi korraldatakse seepärast, et neid tuleb korraldada. Ebameeldiva mulje jätis Tartu I Keskkooli pioneeride tuba, mis on halvasti sisustatud. Ometi töötab antud keskkoolis kaheksa üliõpilast-pioneerijuhti. Kas neil ei jätku niipalju initsiatiivi ja endaalgatust, et pioneeride tuba mugavaks ja huvitavaks, pioneeritööd aga sisukaks muuta? Tartu Naha- ja Jalatsikombinaadis, mis on ülikooli šeflusalune käitis, töötab hulgaliselt madala haridusliku tasemega noori. Tehnika moderniseerimine toob kaasa teadmiste nappuse. Siin on üliõpilaste-kommunistlike noorte abi hädavajalik.

Pärast seda, kui sm-d Truuväli ja Türi olid jutustanud meie komsomolitööst, võttis sõna

TRÜ REKTOR prof. F. KLEMENT.

Näib, et meie noored oskavad massilisi üritusi hästi organiseerida. Ka töökasvatuse probleem on meil õnnestunult lahendatud. Seda kurvem on aga tõik, et rida komsomoligruppe töötab halvasti. Milles on viga? Võib-olla selles, et juhtiva kaadri valikusse suhtutakse liiga kergekäeliselt. Komsomoligrupi organisaator peab olema energiline, suurte organisaatorlike võimetega autoriteetne inimene. Temast sõltub palju, väga palju. Grupiorganisaatoreid ei valita eluks ajaks. Kui selgub, et inimene oma ülesannetega toime ei tule, milleks siis teda enam sellel postil hoida. Võimetega noortest meil puudu ei tule!

ÜLKNÜ KESKKOMITEE SEKRETÄR sm. L. BALJASNAJA:

Meil organiseeritakse sageli väga häid üritusi. Meil on organisaatoreid. Kuid nad jäetakse nagu kahe silma vahele, ürituste taga ei nähta inimesi. Me peame oskama inimesi ka kiita, see on stiimuliks.

Ülikooli lõpetab igal aastal palju pedagooge, arste, juriste. Ellu astuvad tuhanded noored, kelle kätte on usaldatud meie kõigi kallim vara — inimene, tema kasvatus ja õpetamine. Mida see tähendab? Ülikooli seinte vahel tuleb keskkooli lõpetanust kasvatada inimene, kellele võib usaldada teiste inimeste kasvatamise. See ülesanne ei ole lahendatav ainult teadmiste abil, mida noortele annavad õppejõud. Meie peame kasvatama üliõpilastes ausust, otsekohesust, siirust, seltsimehelikku suhtumist kaasinimestesse, armastust oma tulevase töö vastu.

Plaanid olgu

Meil on ülikoolis mõnes teaduskonnas saanud halvaks «traditsiooniks» viivitada kuni viimase võimaluseni semestri loengu-tunniplaanide kui ka eksamisessioonide plaanide koostamisega, nii et need saavad õppejõududele ja üliõpilastele teatavaks sõna otseses mõttes päev või paar enne semestri või sessiooni algust, seega siis n.ö. kaheteistkümnendal tunnil. Ometi on kehtimas määrus, mille kohaselt need graafikud peavad valmima hiljemalt kuu aega enne semestri õppetöö või eksamisessiooni algust. Arvestuste ajalist plaani meil teaduskonniti üldse ei koostata, see on harilikult õppejõu enda asjaks, mistõttu dekanaatidel ja teaduskondade metoodilistel komisjonidel puudub võimalus arvestuste kulgu jälgida.

Semestri tunniplaani koostamine on, eriti suuremais teaduskondades, keerukas metoodiline ja tehniline ülesanne. Siin peab silmas pidama õppeplaani nõudeid, üliõpilaste koormuse ühtlast jaotamist nädalapäevade vahel, loengu- ja praktikumitundide õiget paigutamist päevaplaani, tühikute (nn. akende) vältimist graafikus, auditooriumide otstarbekat määramist, õppejõudude ja üliõpilasrühmade põhjendatud soove ja muidki momente, kasutades seejuures eelmiste semestrite kogemusi. Ka eksamiplaani koostamisel tuleb mutatis mutandis neidsamu seiku arvestada. Seepärast on tarvilik, et kõik tunni- või eksamiplaani koostamiseks vajalikud andmed kogutaks aegsasti ja plaani koostamise protsessis neid pidevalt täpsustataks. Küllap siis redutseeruksid plaani hilisemad ümbertegemise juhud miinimumini. Praegu võime aga iga semestri ja eksamisessiooni algul näha ikka ühte ja sama pilti: niipea kui plaan on üldiseks teadmiseks välja pandud, algab ka kohe selle parandamine ja muutmine (kustutamine ja juurdekirjutamine, loengutundide ümberpaigutamine, auditooriumide vahetamine jne.), mis kestab mõnikord nädalaid ja häirib töö normaalset käiku.

Olukorra normaliseerimise huvides oleks väga soovitav, et edaspidi semestri tunniplaanid valmiksid jaanuari ja augusti alguseks, eksamisessiooni plaanid mai ja detsembri alguseks. Töö vastu võiksid niihästi plaanide õigeaegse valmimise kui ka nende kontrollimise seisukohalt senisest suuremat huvi osutada ka teaduskondade metoodilised komisjonid ja ametiühingu teaduskondlike büroode õppe- ja teadusliku töö sektorid.

Lahendamist vajab samuti eksamisessioonide graafikute kooskõlastamise küsimus statsionaarses ja kaugõppe-osakonnas. Praegu esineb igal sessioonil nähtusi, mil õppejõule on määratud statsionaarses osakonnas eksam samal päeval, mil talle on ette nähtud mitmetunniline õppetöö kaugõppeüliõpilastega. Ka ei peaks kaugõppe-osakonnas õppejõud oma arvestusi ja eksameid määrama kellaaegadele, mil vastavail üliõpilastel on ette nähtud loenguline õppetöö teiste õppejõudude juures.

täpsed!

R. Kleis,
TRÜ ametiühingukomitee õppe- ja teadusliku töö komisjoni esimees

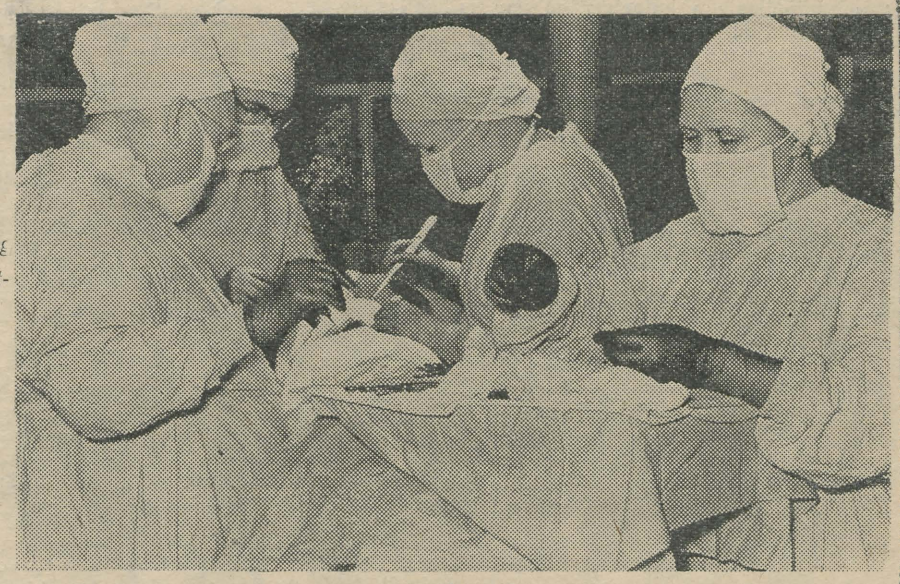

Prof. A. Linkberg teostab neeruoperatsiooni.

JOH. MIKU foto

ÜLIÕPILASED PEDAGOOGILISEL PRAKTIKAL

II KESKKOOLIS

Tartu II Keskkoolis oli praktikal 25 üliõpilast. Geograafid viibisid siin juba teist korda, ajaloo- ja võõrkeele osakonna ning žurnalistika eriharu üliõpilased esimest korda. Praktikaperiood oli pingeliseks ajaks nii üliõpilastele, juhendajatele kui ka õpetajatele. Esimesel nädalal kuulati tunde. Palju huvitavat selles osas pakkusid õpetajate H. Palametsa, J. Ütsi, L. Paaveri, J. Volmeri jt. tunnid, kus tutvuti näiteks õpilaste iseseisva tööga, õpilaste aktiviseerimisega, eeskujuliku õppetöö näitlikustamisega. Tutvuti ka oma aine paremate õpetajate tundidega I ja VIII keskkoolis. Palju õpetlikku noortele pedagoogidele andis X b klassis toimunud poliitinformatsioon ja V b klassis toimunud klassijuhatajatund.

Üliõpilastele-praktikantidele oli õige raskeks katsumuseks esimene tund. Nii mõnigi praktikantidest väitis esimese tunni möödumisel, et ta oli nii ärritatud, et vaevalt kuulis, mida õpilased vastasid, et õpilastele hinde panek oli väga rängaks ülesandeks ja et kell kuulutas jälle kord tunni lõppu liiga vara. Need üliõpilased, kellel olid ulatuslikumad ühiskondliku ja pedagoogilise töö kogemused, nagu näit. sm. Pärnikul, K. Uustalul, Z. Zimmeril, tundsid ennast aga juba esimestest tundidest alates täiesti õpetajatena. Praktika lõpunädalal tundsid ennast õpetajatena ka teised. Ajaloo- ja geograafiaosakonna üliõpilased püüdsid antud praktikaperioodil valmistada ka õppevahendeid ja muuta eriti V—VII klasside õpilaste materjal võimalikult näitlikuks. Vajaka jäi antud praktikaperioodil veel mitmesuguste õppemeetodite rakendamisest, eriti iseseisva töö osas.

Klassijuhatajatundide raames toimusid paljudes klassides poliitinformatsioonid. Esteetilise kasvatuse küsimusi käsitlesid üliõpilased Uustalu, Tikk, Viires, Sepp. Tähelepanu ja õppimise metoodika küsimused olid ette nähtud nooremates klassides. Puudu jäi mõningatel üliõpilastel veel vestluse arendamise oskusest ja oskusest oma ettekannet kohandada vastava vanuseastmega õpilaste tasemele. Need üliõpilased, kes pioneeridega korduvalt olid vestelnud, tulid sellega hoopis edukamalt toime ka klassijuhatajatunnis. Klassijuhatajatunni näitlikustamisel ilmnes, et näit. saksa filoloogidel on vaja osata kasutada epidiaskoopi, filmoskoopi jne.

Pioneeridele meeldisid eriti need koondused, kus tehti tööd (näit. emadele ja oktoobrilastele kingituste valmistamine), samuti meeldisid ekskursioonid. Kunstnik Püttsepaga kohtumisest räägiti veel kaua ja teda oodatakse uuesti külla. Pioneeritöö paremaks teostamiseks peaksid meie praktikandid palju rohkem ise tundma eri vanuseastmeile sobivaid mänge ja neid ulatuslikumalt kasutama. Huvitavamaks muutuvad pioneerikoondused ka siis, kui meie rühmajuhid-praktikandid õpiksid tundma iga oma rühma pioneeri ja tööülesannete jagamisel lähtuksid sellest. Käesoleval praktikaperioodil ei kasutanud praktikandid ka kõiki võimalusi pioneeritöö eri vormidega tutvumiseks. Nii näit. võtsid karnevalist osa ainult ajaloo-osakonna praktikandid, teised puudusid. Töökasvatuse alase konverentsi ettevalmistamisse suhtusid üliõpilased hoolikalt, juhendades kõiki õpilasi-esinejaid.

Klassivälisest tööst võtsid eriti agaralt osa ajaloo-osakonna üliõpilased. Nemad organiseerisid raadiosaate, korraldasid sõpruskohtumisi kooli korvpalluritega, viisid läbi maleturniiri. Kooli juhtkonna poolt tõsteti õigustatult esile ajaloo-osakonna üliõpilast K. Rebast, kes organiseeris suusamatku, õpetas välja pioneere suusatamisala instruktoreiks, valmistas fotolehe jne.

H. KURM

ATEISTIDE KLUBIS

Neljapäeval, 17. märtsil toimub algusega kell 19.30 keemia ringauditooriumis küsimuste-vastuste õhtu teemal «Teadus ja religioon.» Küsimustele vastavad ateistide klubi liikmed.

Küsimused palume lasta ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» kirjakasti peahoones hiljemalt 13. märtsil k. a. *Klubi juhatus*

Märkmeid praktikapäevilt

Matemaatikaosakonna pedagoogilise praktika lõppkonverentsil märkis vanemõpetaja O. Prinits, et praktikal oli kahesuguseid üliõpilasi. Ühed töötasid seesmise põlemisega, leidsid õpetajatöös oma kutsumuse. Sellisteks olid näiteks üliõpilased Uudelepp ja Räästas. Teised olid külmad ja ükskõiksed, mõtlesid vist, et tegema peab ja tuleb ära teha.

* * *

Muidugi pole see nii ainult matemaatikute hulgas. Igas praktikarühmas võib tähelepanelik jälgija näha kahesuguse tööle lähenemise esindajaid. Ei ole kahtlust, et edukas võib olla ainult esimeste töö. Kasvatajaks ei saa olla külm ametnik, tšinovnik. See töö nõuab südant, kogu energiat.

* * *

Paljudele oli suureks raskuseks klassijuhatajatund. Raske oli kõigepealt vajalikku materjali leida ja veelgi raskem õpilaste arutelu juhtida. Esinemisoskusest tuli puudu. Ilmnes, et suur hulk üliõpilasi ei olnud kogu ülikoolis õppimise vältel veel kordagi avalikult esinenud. Kes on selles süüdi? Komsomoliorganisatsioon peaks arutama, kuidas üliõpilastele rohkem avaliku esinemise võimalusi luua. Selleks on võimalusi küllalt, tuleb vaid otsida.

* * *

Tartu VIII Keskkooli juhtkond korraldab juba teist aastat üliõpilastele ankeedi, kus küsitakse, missuguseid ringe on üliõpilane suuteline juhtima, missugustest ringidest ta on ise ülikoolis osa võtnud, millised on huvialad jne. Paljude üliõpilaste ankeet jääb tühjaks, neil pole sinna midagi kirjutada. Kurb ja häbiväärne! Kas ei anna siin midagi parandada? Kateedrid, jälgige esimese ja teise kursuse üliõpilasi! Kuidas saaks neis arendada mitmekülgseid võimeid, mida nõukogude õpetaja vajab? Komsomoliorgrupid, kas teil on kunagi see küsimus kõne all olnud?

M. SALU

HÜVASTIJÄTT KOOLIGA

Pühapäeval kell 15 kogunes Tartu VIII Keskkooli saali hulgaliselt punase kaelarätiga pioneere, palju tuli ka vanemaid inimesi — emasid, õpetajaid ja tulevasi õpetajaid, ülikooli praktikante. Kooli pioneerimalev tähistas rahvusvahelist naistepäeva piduliku koondusega. Samaaegselt oli see koondus pioneeride «Nägemiseni!» praktikantidele. Isetegevuslikke ettekandeid esitasid nii pioneerid kui ka praktikandid. Oma luuletuse esitas T. Lehtmets, laulsid vene filoloogid.

Õhtul jäeti õpetajatega hüvasti teelaua, laulude, isetegevusettekannete ja kõnedega. Praktikantidele oli kool lähedaseks saanud ja praktikandid omakorda koolile. Sügis viib nad uuesti kokku.

V. TALVISTU

NII ELAB, TÖÖTAB JA ARENEB

Meie perspektiive

Ajalehe toimetus sai Arstiteaduskonna dekaanilt prof. A. LINKBERGILT teaduskonna seitseaastaku ulatusliku perspektiivplaani. Järgnevalt avaldame mõtteid sellest.

Pärastsõjaaegsel perioodil on TRÜ Arstiteaduskond välja lasknud 1784 kõrgema haridusega meditsiinitöötajat. Tänavu annab Arstiteaduskond oma teise panuse seitseaastaku edukaks täitmiseks, ja peab ütlema, et see panus on küllaltki suur. Esmakordselt meie riigi ajaloos lõpetab tänavu TRÜ Arstiteaduskonna ligi 200 noort kõrgema haridusega meditsiiniala töötajat, nendest 147 raviosakonnast, 23 farmaatsiaosakonnast ja 20 stomatoloogiaosakonnast. Järgnevatel aastatel suureneb Arstiteaduskonna lõpetajate arv veelgi. Juba enne seitseaastaku lõppu peaks lõpetajate arv vastama vajadusele.

Arstiteaduskonnas ei tegelda mitte üksnes õppe- ja kasvatusliku, vaid ka teadusliku tööga. Praegu töötab selles teaduskonnas 14 arstiteaduse doktorit, nendest 13 professorit, ja 41 arstiteaduse kandidaati, kes peale kaadrite ettevalmistamise teevad ka teaduslikku tööd. Aastast aastasse kasvab teaduskonna õppejõudude teaduslike tööde arv. 1957. a. tõusis see 186 trükis avaldatud tööni. 1958. a. ulatus trükis avaldatud tööde arv juba üle 200. See arv võiks olla aga veelgi suurem ja tööd peaksid käsitlema aktuaalsemaid probleeme. See on ka täiesti reaalne, kui me oma kaadrit täiendame ja kõrvaldame veel mõned puudused, mis meie tööle takistavalt mõjuvad.

Enamik Arstiteaduskonna kateedrite juures organiseeritud teaduslikest ringidest töötab hea eduga ja töö tulemuseks on iga aasta 1. maiks esitatud üliõpilaste auhinnatööd ja ettekanded üliõpilaste teaduslikel konverentsidel. Kuid meil on ka niisuguseid kateedreid, kus töö üliõpilastega kulgeb väga loiult ja ringide kogu eksisteerimisaja vältel ei ole ilmunud ühtegi auhinnatööd. Loomulikult tuleb sellest vastavatel kateedritel teha oma järeldused. Seejuures peavad õppejõud ise kogu aeg aktiivselt täiendama oma teadmisi, valmistades ja kaitstes kandidaadi- või doktoriväitekirju, mis on õppejõu kvalifikatsiooni kinnituseks.

Tulevase arsti ettevalmistamise kvaliteet oleneb tema õpetaja, professori või dotsendi kvalifikatsioonist, kes peab oskama õpetada ja kasvatada meie üliõpilasi poliitiliselt kindlateks ja kõrge kvalifikatsiooniga nõukogude arstideks.

Arstiteaduskonnas on 21 kateedrijuhatajast 14 doktorikraadiga. Kandidaadikraadiga assistente on meil rohkem kui keskmistes Nõukogude Liidu meditsiiniinstituutides. Kuid me ei või oma saavutusega sugugi rahulduda, vaid peame ka tulevikule mõtlema. Kui vaadata meie professorite vanust, kellel on doktorikraad, siis näeme, et kõik nad on kuuekümnendate aastate piirides ja mõned isegi üle seitsmekümne eluaasta. Neile kuulub meie austus ja lugupidamine, kuid me peame siiski mõtlema ka uuele vahetusele. Tõsi, meil on praegu lähema ühe-kahe aasta jooksul valmimas kuus doktoriväitekirja ja üks on juba üle aasta valmis (kaitsmine ei ole toimunud tehniliste raskuste tõttu). Kuid siinkohal tuleb mainida, et kõik need kuus doktorikandidaati on viiekümnendate eluaastate lähistel ja pooled nendest ületavad kindlasti 50. eluaasta enne oma doktoriväitekirja kaitsmist. Järelikult on need kuus tulevast doktorit peamiselt ainult vahetus praegusele professuurile. Juurdekasv on aga minimaalne ja me oleme kaugel ajast, kus igas kateedris on kaks doktorikraadiga õppejõudu. Siit järeldus: me peame enam kasutama NSVL Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeeriumi poolt lubatud loomingulisi puhkusi doktoriväitekirjade lõpetamiseks. Meie eesmärgiks ja ülesandeks olgu saavutada seitseaastaku jooksul teaduslike kraadide juurdekasv kahekümne viie protsendi ulatuses.

Seitsme aasta plaanis on ette nähtud meie töötava rahva materiaalse ja kultuurilise elutaseme tunduva parandamise kõrval ka ravi-profülaktilise võrgu laiaulatuslik suurendamine. Arstidele on esitatud nõudmine võidelda veelgi intensiivsemalt ohtlike haiguste, nagu difteeria, sarlakid, poliomüeliit ja teiste vastu.

Et täita kõiki neid ülesandeid, peavad ka kõrgemad õppeasutused, sealhulgas TRÜ Arstiteaduskond välja laskma kõrge kvalifikatsiooniga ja nõukogude korrale ustavat kaadrit.

Meie elame ju aatomiajastul, kus füüsika, biofüüsika, biokeemia ja bioloogia arenevad väga kiiresti ja neid kasutatakse arstiteaduses nii ravi kui ka diagnostika alal. Peame taotlema, et nende ainete õpetamine muutuks Arstiteaduskonna üliõpilastele lähedasemaks ja süvendama viimastele nende ainete kasutamist meditsiinis. Järgmisel õppeaastal saame alustada radioloogia õpetamist meie vanema kursuse üliõpilastele, sest ENSV Ministrite Nõukogu määrusega on TRÜ Arstiteaduskonnale ülesandeks tehtud organiseerida vastav kateeder ja laboratoorium. Ka on samme astutud, et lähemas tulevikus saaks meie üliõpilastele õpetada virusoloogiat.

Tänu ülikooli rektoraadi ja ENSV Tervishoiu Ministeeriumi ühistele jõupingutustele on aastast aastasse paranenud olukord ka aparatuuri ja laboratooriumide ajakohase sisustuse poolest. Käesoleval aastal oleme saanud ka importaparatuuri. 1959. a. sai Arstiteaduskond ENSV Ministrite Nõukogult tänu sm. Müürissepa vastutulekule 300 000 rbl. õppe- ja teadusliku aparatuuri muretsemiseks, mille tulemusena muutus meie laboratooriumide ja õppebaaside töö palju konkreetsemaks.

Meil Arstiteaduskonnas on juba praegu võimalik ilma koosseisude erilise muutmiseta korraldada suuremas ulatuses kui siiani arstide täiendamist mitmel erialal, nagu teraapia, kirurgia, pediaatria, günekoloogia ja uroloogia. See oleks palju kasulikum ja kergem kohaliku kaadri suhtes ja annaks paremaid tulemusi, kui seda tehakse täiendusinstituutide kaudu. Usun, et meie Tervishoiuministeerium ütleb siin oma otsustava sõna.

Üheks meie õppe-, teaduslikku ja ravitööd pidurdavaks momendiks on TRÜ Arstiteaduskonna õppe-, teaduslike ja ravi-profülaktiliste asutuste vähesus ja sellest tingitud ruumipuudus. Mis kasu on moodsatest ajakohastest aparaatidest, kui puudub vastav ruum, kuhu neid võiks üles seada ja otstarbekalt kasutada. Suure Isamaasõja vältel kaotas Arstiteaduskond kolm kliinikut 300 voodikohaga. See on suur kaotus ja takistab suuresti nii õppe- ja teaduslikku kui ka ravitööd. Kliinikute hävimise tagajärjel kaotas kaks põhikateedrit (hospitaalsise- ja sisehaiguste propedeutika kateedrid) oma õppebaasi ja on sunnitud praegu töötama Vabariikliku Kliinilise Haigla 85 kohaga sisehaiguste osakonna baasil. Oleks aga loomulik, et mõlematel kateedritel oleks omaette 85 kohaga kliinik. Ka need kliinikud, mis sõjast säilisid, ei ole ainult Arstiteaduskonna 1200 üliõpilase kliiniliseks õppebaasiks, vaid nendes samades kliinikutes teevad oma õppepraktika läbi ka enam kui 400 meditsiinilise keskkooli õpilast. Nii tekib sageli olukord, et ühe haige kohta tuleb kuni kolm üliõpilast-praktikanti ja meditsiinilise keskkooli õpilast. Loomulikult ei ole selline olukord normaalne ja takistab suuresti nii ravi kui ka õppetööd.

Olukord paraneb, kui Tartusse ehitatakse uus, 400 voodikohaga kliiniline haigla. Praegu käivad juba planeerimistööd ja on loota, et vähemalt osa sellest hoonest käesoleval seitseaastakul ekspluatatsiooni antakse. Uue haigla käikulaskmine võimaldab paigutada ühe profiiliga haigeid samasse majja. See aga annab häid tulemusi just sellistel erialadel, nagu kirurgia, kus kasutatakse palju kalleid aparaate ja instrumente.

Mõnedel meie teoreetilistel kateedritel, nagu patoloogilise füsioloogia kateedril puuduvad vastavad ruumid. TRÜ on selle oma ehituse plaanj võtnud ja on loota, et lähema kahe aasta jooksul saab patoloogilise füsioloogia kateeder ajakohased ruumid. Sellega laheneb ka tsentraal-laboratooriumi küsimus, kus õppejõud võiksid teha oma uurimuslikke ja eksperimentaalseid töid. Meie farmaatsiaosakonna üliõpilastel puudub ajakohane apteek, kus nad saaksid sooritada oma praktikumi kõigi nõuete kohaselt. See küsimus laheneb uue apteegi ehitamisega, mis on Tartu Linna Täitevkomiteel plaanis ette nähtud.

TRÜ Arstiteaduskond teeb kõik omalt poolt, et meie kavandatud plaan leiaks ennetähtaegselt realiseerimist.

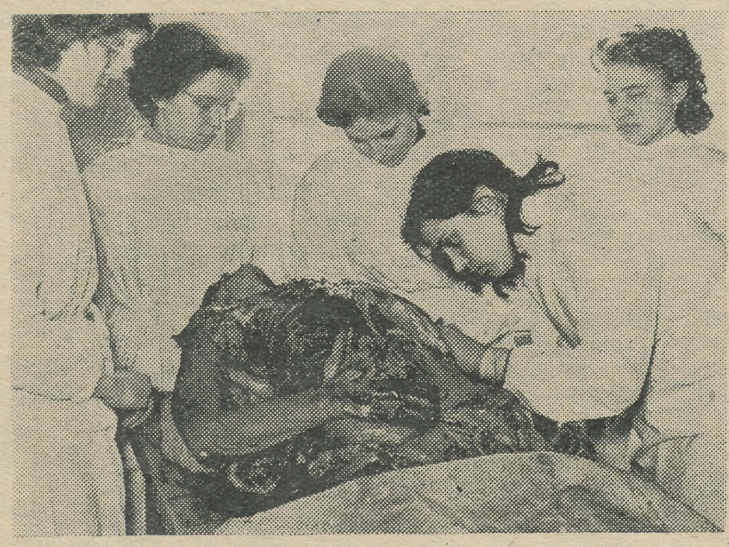

Raviosakonna I k. üliõpilased anatoomia praktikumil.

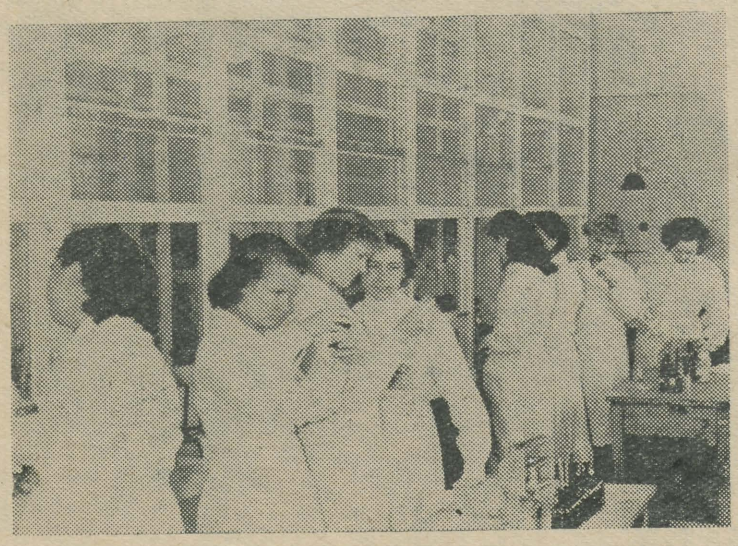

Farmaatsiaosakonna IV k. üliõpilased tööl eriti mürgiste ainete laboratooriumis.

Tulevased kirurgid

Ikka enam hoogustub tegevus Arstiteaduskonna kirurgiaringis, mis töötab teaduskonna kirurgiakateedri juures prof. A. Linkbergi juhendamisel.

Regulaarselt toimuvad ringis töökoosolekud, kus ringi liikmed esinevad referaatidega mitmesugustes kirurgiaalastes küsimustes ja ettekannetega oma teaduslikest töödest. Ringi koosolekutest võtavad osa ka kateedri liikmed ja kliiniku ordinaatorid, kes aitavad lahendada tekkinud probleeme.

Enamik ringi liikmeist tegeleb ka mingisuguse teadusliku probleemiga kas eksperimentaalsel või kliinilisel alal. Nende probleemide uurimisest kasvavad välja nii auhinna- kui ka konverentsitööd.

Ringis töötab vene õppekeelega üliõpilastest grupp alates 1959. a. novembrist. Selle grupi töökoosolekud toimuvad kas koos teise grupiga (eesti õppekeelega) või eraldi. Koos toimuvatel koosolekutel teevad referendid lühikese resümee. Hiljuti toimunud ühisel koosolekul tegi IV kursuse üliõpilane Markova huvitava ettekande teemal «Uuemad ravimpreparaadid verest ja nende kliiniline rakendamine».

Huvitavaks kujunes ringi töökoosolek, mis toimus koos sisehaiguste ringiga. Koosolekul arutati teemat «Müokardi verevarustuse parandamise kirurgilistest meetoditest», kus analüüsiti ka Toome kliiniku haavaosakonnas tehtud samasuunaliste operatsioonide kliinilisi tulemusi. Nende ringide ühiseid koosolekuid on kavas korraldada ka edaspidi.

Meie ringis on avarad võimalused eksperimentaalsete tööde teostamiseks, sest Toome kliiniku haavaosakonna juurde on loodud vivaarium koos vajalike kõrvalruumide ja operatsioonitoaga. Praegu tegelevad eksperimentaalsete töödega veresoonte siirdistutamise alal koertel rida üliõpilasi (T. Togi, M. Kivistik, H. Tagen, H. Tikko, R. Talvik jt.). Samuti toimuvad katsed peritoniidi (kõhukelmepõletiku) ravi küsimustes küülikutel.

Jääb soovida, et ringi töösse lülituks veelgi enam üliõpilasi, eriti noorematelt kursustelt. Viimane on soovitav sellepärast, et eksperimentaalsete tööde puhul on sageli vajalik katseloomade pikemaajaline jälgimine: mõnikord kaks kuni kolm aastat. Samuti aitavad noorematel kursustel tehtud lihtsamad tööd omandada teadusliku töö metoodikat. Sel juhul on vanematel kursustel juba kogemusi keerukamateks töödeks. Praegu töötavad ringis edukalt II kursuse üliõpilased T. Sulling, T. Nilsson, Sepp jt. Loodame, et nende üliõpilaste eeskuju leiab järgimist.

H. TIHANE,
kirurgiaringi juhatuse esimees

Esimesed NSV Liidus

1959. a. sügisel astusid Tartu Riiklikku Ülikooli Arstiteaduskonda 25 noormeest ja neidu, kes seadsid endale eesmärgiks saada spordiarstiks.

Sellise kindlalt piiritletud eesmärgiga üliõpilastegrupi vastuvõtt meditsiinilisse õppeasutusse on esimene sellelaadne katse Nõukogude Liidus ja kogu maailmas.

Tekib paratamatult küsimus, kas on vajalik ette valmistada spordiarste juba esimesest kursusest alates või piisab, kui spordiarstiks spetsialiseeruda pärast kohtadele määramist VI kursusel.

Parima vastuse küsimusele annab nõukogude kehakultuuri ja spordi areng viimastel aastatel ja selle edasised perspektiivid. Kui praegu tegeleb Nõukogude Liidus kehakultuuriga aktiivselt üle 30 miljoni inimese, siis seitseaastaku lõpuks tõuseb kehakultuurlaste arv 50 miljonini. Sellise tohutu armee juhtimiseks vajame me häid spetsialiste — arste, kes suunaksid miljoneid kehakultuurlasi õigetel teaduslikel alustel. Kuid seda tööd saab hästi juhtida ainult see arst, kes ise on kogenud kehakultuuri ja spordi mõju, kes on veendunud spordi vajalikkuses ja tunneb hästi spordimeditsiini. Seepärast on spordiarste vajalik ette valmistada juba alates esimestest kursustest.

Tulevaste spordiarstide seas on rida tuntud sportlasi, nagu kergejõustiklased P. Laane ja H. Annus, korvpallurid J. Lipso ja K. Tippo, tennisist A. Grossthal ja kõik sisseastunud, kes on keskkoolipäevil aktiivselt tegelnud spordiga, mis tunduvalt kergendab nende õppetööd ülikoolis, sest meditsiini kõrval tutvuvad arstid põhjalikult ka kehakultuuri ja spordiga, omandades 6 õppeaasta jooksul tegelikult 2 spetsiaalsust — arsti ja treeneri elukutse.

Tartu Riikliku Ülikooli väärtuslik eeskuju on äratanud tähelepanu laiades spordiringkondades, sest tuntakse suurt puudust headest spordiarstidest.

H. TIIK,
hügieenikateedri assistent

Huvitavate ürituste ring

ÜTÜ pediaatriaring töötab juba üheteistkümnendat aastat.

Ringis õpivad üliõpilased tegema ja esitama teaduslikke töid. Liikmeid on meil keskmiselt 20—30.

Töökoosolekutel esitatakse referaate ja lühemaid ettekandeid perioodikast. Igal koosolekul demonstreeritakse ja käsitletakse paar huvitavat haigusjuhtu. «Viis minutit» on pühendatud uudistele meditsiinis.

Ring korraldab ekskursioone lasteasutustega tutvumiseks. On käidud . ekskursioonil ka väljaspool Eestit. Nii tutvuti mullu kevadel lastehaiglaga Riias ja Läti NSV lastesanatooriumidega.

Mitmesugused traditsioonideks kujunenud üritused on aidanud ringi ühtseks sõbralikuks kollektiiviks muuta.

Nii võetakse iga õppeaasta esimesel poolel «rohelised» pediaatrid pidulikult vastu ning kevadel saadetakse lõpetajad ära. See toimub klubi kohvikus, kus tingimata lauldakse pediaatrite «hümni» — G. Ernesaksa «Rongisõitu».

On otsustatud hakata korraldama kohtumisi juba töötavate ja tulevaste lastearstide vahel igal ringi aastapäeval.

Suur osa selles, et töö ringis nii huvitavalt kulgeb, on dotsent L. Keresel, meie ringi juhendajal.

Iga ringi liige viib ülikooli lõpetades kaasa meeldiva mälestuse ühisest tööst ja huvitavatest üritustest.

T. VAASNA,
ringi vanem

Pediaatriaringi liikmed ühise töö juures.

MEIE ARSTITEADUSKOND

Dotsent L. Nurmand töölaua taga.

Meditsiiniliste teaduste kandidaat V. Saarmaa töötab hospitaal-sisehaiguste kateedris assistendina.

Vanem-õpetaja I. Veerma sünnitusabi loengul.

Farmaatsiaosakonna III k. üliõpilane H. Laas valmistub konverentsiks.

Pühapäeval, 13. märtsil kell 20 toimub N. V. Gogoli nimelises Keskraamatukogus loeng «Eesti rahvalaul ja heliloojad». Lektor F. Randel.

Kas usklikust üliõpilasest saab arsti?

Korduvalt on ette heidetud, et Arstiteaduskonnas leidub veel üksikuid üliõpilasi, kes on usuliste tõekspidamiste kammitsais ning võtavad isegi osa usuliste kombetalituste täitmisest palvemajades.

Tekib küsimus, kuidas on võimalik õppida materialistlikul maailmavaatel rajanevat arstiteadust, jäädes ise samaaegselt idealismi primitiivsema vormi, religiooni seisukohtadele, kui arstiteadus, nagu kogu kaasaegnegi teadus üldse, eitab üleloomuliku maailma olemasolu, on lepitamatus vastuolus religiooniga.

Kuidas saab jätkata uskumist mingite üleloomulike jõudude olemasolusse, kellede tahtest olenevat ka arstide ravialase töö tulemused iga üksiku haige suhtes kui ka kogu rahva tervislik seisund, kui peaaegu iga päev nähakse kliinikutes haigete tervistumise juhtumeid tänu just arstide õigeaegsele ja otsustavale tegevusele, kui nõukogude tervishoid on saavutanud lühikese aja jooksul ajaloos seninähtamatuid edusamme rahva tervise parandamisel, haigestumuse ja suremuse vähendamisel ning eluea pikendamisel, mis veenvalt räägib sellest, et haigused ja rahva tervislik seisund ei olene mingite üleloomulike jõudude tahtest?

Vastus saab siin olla ainult üks. Mõned üliõpilased ei püüa või ei taha näha ja mõista kõike seda, mis pidevalt iga päev toimub nende ümber ja kogu meie rahva elus. Nad on sulgunud oma sisemaailma, on asetanud endale ette läbipaistmatud prillid ja toppinud kinni oma kõrvad. Kuid kui ei nähta ega kuulda midagi ümberringi toimuvast, siis ei ole võimalik ka arutleda, analüüsida, mõista ja teha järeldusi sellest. Nad isegi ütlevad, et jätke meid rahule, et neil olevat nii kõige parem.

KUID KAS VÕIB NEID RAHULE JÄTTA?

Ei või. Sest kerkib seaduspärane küsimus: kas usklikust üliõpilasest saab teaduslikku ja aktiivset võitlejat elanikkonna tervise eest, kes rakendab ülikoolis omandatud teadmisi ja arstiteaduse uusimaid saavutusi täie veendumusega haigestunud inimese paranemiseks, kes teeb kõik teenindatava elanikkonna haigestumuse vähendamiseks profülaktiliste abinõude teostamise teel, kes levitab meditsiini- ja hügieenialaste teadmiste kaudu ka materialistlikku maailmavaadet töötajate seas, võitleb minevikust päritud mitmete tervisele kahjulike igandite, sealhulgas religioossete igandite vastu?

Põhiliselt kujuneb ülikooliaastail noortel välja materialistlik maailmavaade. Meditsiini tundmaõppimine materialistlikul alusel, rääkimata juba marksistliku filosoofia seisukohtade tundmaõppimisest, ei luba jätta kohta jumalale.

See aitab ka nendel üliõpilastel, kes olid varem ühtede või teiste põhjuste tõttu sattunud usu kõidikuisse, tunnetada oma seisukohtade ekslikkust ja vabaneda nendest. Sellest räägivad konkreetsed faktid. Nii on loobunud oma endistest seisukohtadest raviosakonna IV kursuse üliõpilased G. Suurväli ja H. Kapral ning I kursuse üliõpilane H. Tüür. Kui nad varem võtsid osa usuliste kombetalituste täitmisest, siis nüüd ei ole nad enam seda teinud pikemat aega. See on toimunud tänu meditsiini põhjalikule uurimisele materialistlikul alusel.

Imestamapanevaks on aga asjaolu, et Arstiteaduskonnas leidub veel üksikuid üliõpilasi, isegi juba viimastele kursustele jõudnuid, kes veel heitlevad usu kõidikuis.

MEDITSIIN JA RELIGIOON

Neile üliõpilastele peaks olema teada nagu kõigile Arstiteaduskonna üliõpilastelegi, et meditsiin ei kujuta endast valmis, alatiseks antud tõdede kogumit, vaid kauakestva ja keerulise arenguprotsessi tulemust. Et meditsiini aluseid tekkisid ammu enne religiooni tekkimist kauges minevikus vahetus seoses inimeste elutingimustega, olemasolu säilitamisega, «materiaalse elu tootmisega» ning et meditsiin areneb ja areneb seoses ühiskonna, tootmise, teaduse ja tehnika arenemisega. Meditsiiniliste võtete kujunemise ja meditsiiniliste teadmiste kasvuprotsessist aitab märksa aru saada evolutsiooniõpetus, mis on tõstetud kõrgeimale tasemele I. V. Mitšurini ja I. P. Pavlovi töödes. Nende õpetustega aga peaksid Arstiteaduskonna üliõpilased olema tuttavad.

Kui need üliõpilased mõtleksid tõeliselt järele usujutlustajate poolt levitatavate seisukohtade üle haigustega seotud küsimustes, siis nad veenduksid, et tänapäeval esinevad usundid on lihtsalt säilitanud ja kandnud meie päevini ühel või teisel kujul muistse meditsiinilise «demonoloogia» jäänused, püüdes neid kohandada ja «moderniseerida».

Samuti peaks neile olema teada, et kogu inimkonna ajaloo vältel, alates orjanduslikust ühiskonnast, võitles religioon visalt arstiteadusega. Palju lehekülgi meditsiini ajaloos on kirjutatud eesrindlike arstiteadlaste verega.

Tõsi, meie päevil ei saa usujutlustajad otseselt välja astuda teaduslike, sealhulgas arstiteaduslike teadmiste vastu, sest teaduse saavutused on omandanud ülisuure autoriteedi töötajate silmis. Töötajad tahavad kasutada teadust oma elu parandamiseks. Teaduse abil inimesed loovad «imesid». Seepärast püüavad usuteenrid kaitsta teaduse religiooniga «lepitamise» ideed, «lepitada» teadmisi usuga. Baptistid püüavad muuhulgas väita, et arstid ja arstiteadus olevat ka jumalast.

Kuid see «väide» on kohane ainult lihtsameelsetele. Kui arstiteadus põhineb inimorganismis toimuvate protsesside igakülgsele uurimisele, haiguste tõeliste tekkepõhjuste selgitamisele ja meetodite otsimisele haiguste ravimiseks ja vältimiseks, siis usk opereerib väidetega, et haigused saadetakse «kõrgemalt poolt» karistuseks pattude eest või siis selleks, et tõestada inimese allumist jumala tahtele.

Kuid kui haigusi saadab jumal, kes siis võib vabastada inimest haigustest, parandada haiget? Ilmselt üksnes see, kes kahjustas teda haigusega, s. o. jumal ise. Õige ravimise asemel võib religioon seepärast pakkuda üksnes «imepärast» terveksaamist palvete ja ohvrite kaasabil. Kui aga haigus ei parane sellise «ravimise» tagajärjel, siis olevat haigus isegi õnnistuseks inimesele, otse jumala lauks ja tema väe tunnistajaks!

Selliste seisukohtade juures on täiesti arusaadav, et osa usklikke tuli järeldusele, et arstide vahelesegamine jumala tegudesse ei ole lubatav, et arstid ja loomulik arstimiseviis on kurjast või ainult uskmatute inimeste jaoks, et arstide kasutamine on usu nõtruse tunnuseks. Nende järgi võib iga inimene iga silmapilk, kui aga tal on tõsine usk, haigusest vabaneda, terveks saada.

Kuid praktikas juhtus risti vastupidi sellele. Isegi kõige usklikumad oma 100-protsendilise usu juures Jeesusesse mitte üksnes ei paranenud momentaalselt, vaid haigus võttis neil sageli raske iseloomu, lõppedes surmaga. Ja need inimesed ei olnud enda ja paljude teiste arvates teinud seejuures mingit «pattu». See hakkas inimestes kõigutama usku jumala «terveksstegevasse jõusse», üldse usku jumalasse.

MEDITSIIN JA LAHKUSUD

Et seda vältida, püüavad baptistid väita, et «haigusi on jumalast ja tema vastasest, haiguste parandamisi on samuti jumalast ja tema vastasest. Terveksaamised sünnivad jumala tahtmise ja meie usu mõõdu järgi, kuid seda teevad ka pimeduse võimud». Tuleb välja nii: kui palved ei aita, on haigus kurjast.

Adventistid, püüdes ära kasutada «tervishoidlist õpetust» usuliste vaadete levitamise eesmärgil, väidavad, et «terviseseadused» olevat jumala seadused, mis olevat «antud meie heaoluks, et nende täitmine toob õnne siin maailmas ning edendab tulevase elu ettevalmistamist».

Adventistid töötasid ka käsikäes šarlataanliku meditsiinilise doktriini esindajatega — naturopaatidega e. loodusarstidega. Üks nende esindaja, keegi A. Hansen, kirjutas: «Arstirohtudel pole parandavat võimu, ainult loodus võib anda tervise tagasi... Arstimid võivad surmata, kuid nad ei või parandada». (Autorite sõrendus.) Kommentaarid on siin üleliigsed. «Tõelisteks ravivahenditeks» võivad olla ainult need, mida jumal olevat israeliitidele andnud, nagu värske õhk, päikesepaiste, karskus, rahu, liikumine, õige söögikord, vee kasutamine ja usk jumala väesse.

KUIDAS RAVIB USKLIK ARST?

Haiguste olemuse ja tekkepõhjuste usulisel seletusel on samaaegselt eesmärk varjata töötajate eest seda osa, mida etendavad haiguste tekkes ja levimisel sotsiaalmajanduslikud elutingimused. Usk juhib töötajate tähelepanu kõrvale aktiivsest võitlusest tervisliku ja rõõmsa elu eest, püüdlusest jagu saada haigustest. Usk on takistanud arstiteaduse arengut, toetanud tervisele kahjulikke kombeid ja tavasid ning sellega soodustanud haiguste levikut. Ka tänapäeval on paljud usulised kombetalitused teatavasti vastuolus tervishoiu elementaarsete reeglitega. Seega on usk täielikus vastuolus ka nõukogude meditsiini profülaktilise suunaga.

Kõigest eespool toodust nähtub, kuivõrd teadusevastased ja kahjulikud on usujutlustajate poolt levitatavad seisukohad haigustest ja nende ravimisega seotud küsimustest. Igaühele on arusaadav, et sellised «arstid» võivad tuua otsest kahju inimestele, kes satuvad nende juurde «ravile». Kui sellise «ravimise» tulemusel ei järgne tervistumist, siis on «hingearstid» enda arvates alati süüst puhtad, sest see oli «tema tahtmine». Jumalale lootmine halvab arsti meditsiinilist mõtlemist ja tegutsemise taktikat igal konkreetsel juhul, millal on vaja otsustada, vahel väga kiiresti,

saab arsti?

millist ravivahendit või abinõu on vajalik rakendada haigusprotsessi tõkestamiseks.

Ilma edasiste selgitusteta peaks igaühele olema selge, et tõelist nõukogude arsti usklikust üliõpilasest ei saa.

Samuti saab eespool toodust arusaadavaks, miks astub Arstiteaduskonda usklikke üliõpilasi, kelledest mõned jõuavad isegi viimastele kursustele. Näiteks T. Togi raviosakonna V kursuselt usub endiselt piiblimüüte, sealhulgas seda, et Noa olevat elanud 950 aastaseks ja et naised olevat sünnitanud lapsi pärast 100. eluaastat. See olevat andnud võimaluse sünnitada palju lapsi ning sigitada rohkesti järeltulijaid inimestele maa peal. Usklikud üliõpilased on kas eksiarvamusel, et arstiteadus ei ole vastuolus usuga, püüdes neid omavahel kokku sobitada, või nad on teadlikud kahepalgelised, «vagad silmakirjatsejad», kahe «isanda» teenrid, kes püüavad ära kasutada nõukogude võimu poolt loodud soodsaid võimalusi meditsiinilise hariduse omandamiseks, selleks et omakasupüüdlikult kasutada töötamise võimalusi meditsiiniasutustes haigestunud inimeste «hinge eest hoolitsemiseks», s. t. neile «Jumalike põhimõtete istutamiseks südamesse ja hinge».

MIDA TEHA?

On selge, et ei või lubada lõpetada seilistel üliõpilastel Arstiteaduskonda. Õppejõud ja ühiskondlikud organisatsioonid peavad tõhustama teaduslik-ateistlikku propagandat, sidudes õpetatavatesse ainetesse ateismi elemente, mida hästi võimaldavad kõik meditsiinilised distsipliinid. On vajalik teha otseseid maailmavaatelisi, ateistlikke järeldusi esitatava materjali kohta. (Vastav komisjon peab välja selgitama, milliste ainete loengute ja praktikumide materjalide käsitlemisel on võimalik ja tuleks siduda sisse ateismi momente.) Religiooni reaktsioonilise ja meditsiini arenqut pidurdava osa näitamine, tervisele kahjulike usuliste kombetalituste paljastamine õppejõudude loenguis aitab avada silmi üliõpilastel. Usklikke tuleb panna kriitiliselt suhtuma religiooni. On vaja usklikud üliõpilased kaasa tõmmata kursuste üritustele, ühistele teatri- ja kinokülastustele, näidata neile, kuidas nõukogude inimesed võitlevad aktiivselt parema tuleviku eest, aineliste ja vaimsete hüvede külluse loomise eest kogu ühiskonna jaoks. Nõukogude tegelikkus, nõukogude tervishoiu suured edusammud elanikkonna haigestumuse ja suremuse vähendamise, eluea pikendamise alal, rahva tervise pideval parandamisel on otsustava tähtsusega usulistest tõekspidamistest lahtiütlemisel. Kõike seda on vaja enam üliõpilastele tutvustada. Usuvastase töö tähtsamaks vormiks peab praegu muutuma individuaalne töö usklikega.

V. KALNIN,
Ü. SÕSTRA,
A. KIRS,

ateistide klubi juhatuse liikmed

Elanikkonda teenindama

Sügissemestri algul valitses meie noortel mõningal määral minnalaskmise meeleolu, mille tõttu teaduskonna komsomoli üldkoosolek toimus alles 20. novembril, s. o. rohkem kui kuu aega hiljem kursuste ja osakondade üldkoosolekutest. Ka teaduskonna komsomolibürool kulus esialgu paar nädalat olukorraga kohanemiseks. Seega langes töö pearõhk detsembrikuule. Ja seetõttu suudeti teha üsnagi vähe: koos ametiühingubüroo massilise kultuuritöö sektoriga organiseeriti kaks teaduskonna puhkeõhtut ja mõningaid üritusi klubi kohvikus.

Vahetult enne eksamisessiooni toimus osakondade ja kursuste õppekomisjonide moodustamine. Õppekomisjonid asusid tööle rahuldavalt.

Mõningat nihkumist paremuse poole võib täheldada siiski komsomoli juurdekasvu osas. Arstiteaduskonna komsomoliorganisatsioon kasvas möödunud semestril 19 uue liikme võrra, nendest 11 stomatoloogia-, 7 ravi- ja 1 farmaatsiaosakonnast. Ka käesoleval semestril on selles osas tõsist tööd tehtud farmaatsiaosakonnas, kus veebruarikuu jooksul astus komsomoli 14 üliõpilast. Raviosakonnas on kevadsemestril vastu võetud 7 uut liiget, nendest kaks raviosakonna IV kursuselt, kus komsomoli juurdekasvu pole olnud juba aastaid.

Sellel semestril on kavas korraldada suuremate ületeaduskondlike üritustena kohtumine EKP Keskkomitee esimese sekretäri sm. I. Käbini ja kirjanik J. Smuuliga ning RT «Vanemuise» etenduse «Lea» ühiskülastus.

ELKNÜ X kongressil märgiti õigusega, et meie õppiv noorsugu kipub elust maha jääma ja nokitseb sageli pisiküsimuste kallal. Tõepoolest tegeleme sageli rohkem igasuguste otsuste läbiarutamisega kui nende elluviimisega.

Otseselt puudutab meie teaduskonna kommunistlikke noori NLKP Keskkomitee ja NSVL Ministrite Nõukogu määrus elanikkonna meditsiinilise teenindamise ja tervishoiukorralduse edasise parandamise kohta. Kõikidel kursustel, kus õpib enam kui kuussada kommunistlikku noort, tekitas suurt elevust teaduskonna komsomoliaktiivi üleskutse abistada Tartu linna jaoskonnaarste elanikkonna meditsiinilisel teenindamisel. Koos Tartu linna tervishoiuosakonna juhataja sm. Ulsti ja Tartu Kliinilise Haigla polikliiniku juhataja sm. Aruga töötati välja konkreetne plaan selle ürituse elluviimiseks.

Iga jaoskonnaarsti juures hakkab töötama üks kommunistlik noor igalt kursuselt. Seejuures tegelevad I ja II kursuse üliõpilased peamiselt linna sanitaarkorrastuse ja sanitaarselgitustööga majavalitsusgruppides, III ja V kursus dispanseerse tööga ja V kursuse kommunistlikud noored abistavad arste juba haigete ravimisel. Peale selle hakkab osa III, IV ja V kursuse üliõpilasi töötama ühiskondlike sanitaarvolinikena Tartu linna asutustes ja ettevõtetes.

Kahtlemata on see töö üliõpilastele huvitav ja rikastab nende erialaseid teadmisi.

Kõige selle kõrval ei tohi unustada peamist — õppetööd. On juba aeg mõelda kevadisele eksamisessioonile. Pärast eksamisessiooni ootab aga üliõpilasi erialane praktika haiglates ja töö komsomoliehitustel.

E. TÜRI,
Arstiteaduskonna komsomolialgorganisatsiooni sekretär

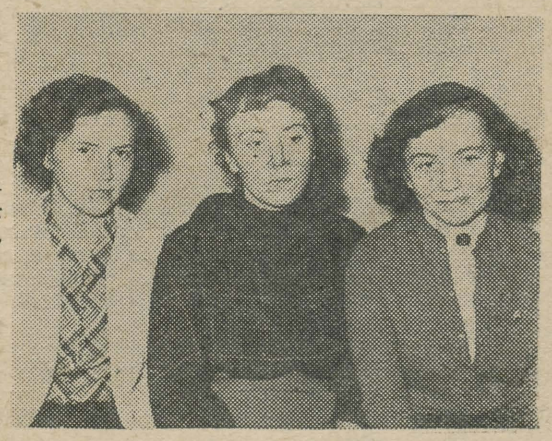

Pediaatriaringi juhatus. Vasakult: E. Allikas (VI k), M. Hinno (VI k.) ja T. Vaasna (V k.)

Kallid sõbrad!

Rostocki Ülikool SDV

Pöördume täna teie poole hoopis erilise palvega, mille täitmisel võite meid kindlasti aidata. Meil on kavatsus ja sügav soov astuda kirjavahetusse teie üliõpilastega, mis võib olla kasulik meie õpingute, ettevalmistuse, meie mõlemaid rahvaid puudutavate probleemide ja kõigi teiste huvitavate küsimuste suhtes. See kirjavahetus võiks olla sissejuhatuseks sellele, et edaspidi võiksime õppetöö vaheaegadel vahetada üliõpilasi. Nii saaksime meie teie maad ja teie meie oma lähemalt tundma õppida.

Ise tahaksime meelsasti kirju vahetada just Arstiteaduskonna üliõpilastega, ja see on meil mõeldud järgmiselt:

Tahaksime teile kirjutada kogu grupiga, s. t. viis meie seminarigruppi (see on umbes 20 isikut) astub kirjavahetusse iga grupp vastavalt ühe teie grupiga. Meie kirjutame oma kirjad saksa keeles ja teie kirjutaksite omad vene keeles. Õpime siin ülikoolis vene keelt, kui teie õpite saksa keelt, siis saate kindlasti meie tulevasi kirju tõlkida. Oleks tore, kallid sõbrad, kui saaksite organiseerida viis gruppi meedikuid, kes astuksid meiega kirjavahetusse. Soovime, et see toimuks peatselt. Ma usun, et kirjavahetus kujuneb meil väga huvitavaks. Peale selle oleks meeldiv, kui leiaksite meile kaks üliõpilastarsti, kes sooviksid astuda individuaalselt kirjavahetusse kahe meie üliõpilasega.

Armsad sõbrad, loodame väga teie abile, ja me teame, et te aitate meid. Rõõmustaksime väga, kui võiksime teist peagi kuulda. Ootame teie peatset vastust ja tervitame teid kui häid sõpru! Kirjutage, meie vastame kohe!

H. HOFFMANN

Aadress: Lektor Horst Hoffmann,
Rostock Waldemarstr. 13 b. Dunker DDR

Mart Elleri näitus

Esimeseks üliõpilaste tööde personaalnäituseks on praegu ülikooli klubi kohvikus eksponeeritav viienda kursuse ajaloolase Mart Elleri näitus.

Kolmandast kursusest alates spetsialiseerus Mart Eller kunstiajaloole ja hakkas osa võtma ka vastasutatud kunstiringi tööst J. Püttsepa juhendamisel. Tema töid oleme klubi kohvikus juba varem võinud näha.

Mart Eller on mitmekülgne kunstnik. Ta tegeleb nii akvarelli, õlimaali kui ka graafiliste tehnikatega. Õlimaali osas on ta meie üliõpilaste hulgas üks esimesi pioneere. Ruumipuuduse tõttu on näitusel eksponeeritud graafika alalt vaid monotüüpiaid. Tähelepanu väärivad «Talvemaastik» (õli) ja monotüüpiatest klubi kohviku interjöör, Tartu tänavapilt ja maastik järvega.

Ei oleks halb, kui järgmise personaalnäituse autor, kelleks arvatavasti on Jaak Kangilaski, varustaks oma tööd ka pealkirjadega.

M. VAHEMAA

MALL TREIAL
ja
TAAVI MÄNNAMA
Õnnitleme abiellumise puhul!

Keemiaosakonna V kursus

Kunstimuuseumis

Praegu on Tartu Riiklikus Kunstimuuseumis avatud kaks uut külalisnäitust Moskvast. Näitus «Uus-Meremaa maal ja graafika» annab ülevaate selle kauge maa kunstiloomingust XIX sajandi keskelt kuni tänapäevani. Valdav osa näitusest moodustavad XX sajandil loodud teosed, milles on tunda Lääne-Euroopa kunsti mõjusid. Eriti tugevad on vormialased otsingud noorte kunstnike loomingus. Kuid üldiselt jääb näitusel kõlama elu tõetruu kujutamine.

Näitus jääb avatuks kuni 4. aprillini.

T. KUUSIK

Kergejõustiku esivõistlustelt

Tehnilised tulemused.

NAISED. 20 m lähtejooks — V. Maremäe 3,3; L. Lipp 3,4. 25 m tõkkejooks — V. Maremäe 4,3; I. Palm 4,6. 300 m jooks — M. Abras 46,7; L. Ruto 47,0. Teatejooks — 1. Arstiteaduskond 43,4; 2. Matemaatika-Loodusteaduskond 43,4. Kõrgushüpe — I. Palm 1.51; L. Lipp 1.40. Hoota kolmikhüpe — V. Maremäe 7.59; L. Lipp 7.38; E. Püttsepp 7.03. Kuulitõuge — I. Helari 11.33. Kettaheide — A. Ruubas 30.54.

MEHED. 20 m lähtejooks — P. Laane 3,0; E. Maimre 3,1; V. Rämson 3,1. 25 m tõkkejooks — E. Annus 4,1; P. Saare 4,1; E. Püttsepp 4,1. 600 m jooks — J. Kiho 1.31,1; P. Laane 1.31,3. Teatejooks — 1. Arstiteaduskonna I võistkond 39,6; 2. Matemaatika-Loodusteaduskond 40,0. Kõrgushüpe — T. Värva 1.75. Hoota kolmikhüpe — T. Ilves 8.87; T. Lepiku 8.70. Kuulitõuge — V. Kuik 13.88; T. Lukk 12.91. Kettaheide — V. Kuik 40.55; A. Selg 39.38. Vasaraheide — R. Tammsalu 41.95. 3 km käimine — T. Aruste 16.20,0.

L. AADER

TEADMISEKS MATKASPORTLASTELE!

Neljapäeval, 17. märtsil algab turismi- ja matkaspordialane fakultatiivne kursus (lektor A. Raik). Kavas on 22 tundi loenguid, samuti korraldatakse kaks õppematka. Kursuse lõpetanud saavad ühiskondliku matkaspordiinstruktori tunnistuse. Esimene loeng on geograafia-auditooriumis nr. 139 (Vanemuise 46) kell 17.

I. KASK

duskond ühtki võistlejat välja ei toonud? Ajaloo-Keeleteaduskond oli väga nõrgalt esindatud.

Järjekordset edu saavutas Vilve Maremäe, kes tuli kolmekordseks meistriks (20 m lähtejooksus, 25 m tõkkejooksus ja hoota kolmikhüppes). Ka teistel aladel domineerisid tuntud nimed: I. Palm, M. Abras, I. Helari jt. Meestest rõõmustas oma mitmekülgsusega P. Laane, kes võitis 20 m lähtejooksu ja jäi teiseks 600 m jooksus. Heas vormis oli V. Kuik.

Homme kell 16 ja pühapäeval kell 10.30 toimuvad ujula piirkonnas osakondadevahelise spartakiaadi raames TRÜ esivõistlused suusatamises. Laupäeval on kavas meestele 10 ja naistele 3 km murdmaasuusatamine, pühapäeval teatevõistlused meestele 4×5 ja naistele 3×5 km distantsil. Suuski laenutatakse suusabaasist.

Olenevalt osavõtjate arvust määratakse teaduskondadele ja osakondadele kohtade arv järgmisel nädalavahetusel toimuvatele Kääriku mängudele.

TRÜ Spordiklubi

OLIME ÕPETAJAD

Hommikul kell 7, just siis, kui on kõige magusam uni, sunnib äratuskella helin tõusma. Kiiresti pesema ja riidesse panema ning varahommikusest külmast (võib-olla ka millestki muust) värisedes lippad pooljoostes linna teise äärde — kooli. Enne tunni algust pead veel jõudma vaadata, kas kaardid on klassi toodud, otsima eelmisel õhtul ära pandud, kuid nüüd teadmatult kadunud kaardikeppi jne. Samal ajal püüad ükskõikseks jääda, kui näed, et sinu tundi kavatsevad tulla peale ainepraktika juhendaja, pedagoogikakateedri juhataja ja teised. Ja juba ongi kell 8.

Klassi sisenedes näed paljude õpilaste silmist tagasihoidlikku palvet: «Ärge täna mind küsigel»

Kilde praktikalt

Engels ütles kord, et M. Lutheri teeside ilmumine oli nagu pikselöök püssirohutünni.

Õpetaja: Mis tekib siis, kui pikne püssirohutünni löök?

Õpilane: Pauk.

Alles siis tunned, et oled olukorra peremees. Tunnis pead küllaltki palju teesklema. Kas või siis, kui oled vahest väga väsinud. Tihti tahab mõnd vastust kuuldes vägisi naer peale tulla. Näiteks püüab vastaja sulle surmtõsise näoga selgeks teha, et Eesti põhjapoolseim punkt asub Pärsia neemel ja maailma sügavaim järv on Peipsi sügavusega 7142 m. Tund möödub kiiresti. Vahel palju kiiremini, kui ise tahad: ei jõua kuidagi uut ainet läbi võtta.

Pärast oma tunni andmist istud kohtu-uurijana teiste saatusekaaslaste tundides, et pärast tundide

Kilde praktikalt

Õpetaja: Mis on Rooma rajamise legendis kõige ebatõenäolisem?

Õpilane: Korv kaksikutega ei uju nii kaua vee peal.

lõppu arutelul esineda süüdistajana, nagu poleks meie poolt antud tunnid midagi väärt — üks viga ja puudus teise otsas. Lõpuks lausud, nagu muuseas: «Tunnis oli ka häid momente, millest teistel tasub eeskuju võtta, aga seda panid kõik tähele ja sellepärast pole mõtet pikemalt rääkida.»

Peale ainetundide teed pioneeri- ja komsomolitööd, valmistad õppevahendeid jne.

Kui ükskord koju jõuad, siis pead hakkama mõtlema juba järgmisele päevale: kõigepealt tutvuma (s. o. õppima) uue osaga, koostama tunnikonspekti ja otsima lisamaterjali. Kuid peale koolitöö tahad käia veel kinos ja teatris, osa võtta ühiskondlikust tööst ja sportida. Ühe sõnaga: kogu pedagoogilise praktika jooksul ei olnud sellist aega, kus oleks võinud rahulikult käia ja mõelda midagi muud peale otseste kohustuste.

Praktika käigus võis alati märgata, keda huvitab töö pedagoogina või kellele oli see kohustus, paratamatus, ilma milleta ei saa ülikooli lõpetada.

Meile kõigile olid eeskujuks praktika juhendajad sm.-d E. Ilo-

Kilde praktikalt

Õpetaja: Millised olid kreeklaste elatusalad?

Õpilane: Kreeklaste elatusalad olid põllundus, karjandus, kultuur ja skulptuur...

mets ja S. Nõmmik, kellede tööpäev oli meie omast palju pikem: hommikupoolel ühes koolis, õhtul teises ja lisaks veel loengud teistele kursustele.

Selle kuu ajaga õppisime lähemalt tundma tööd õpetajana, hakkasime mõistma, et väga vajalikuks eeltingimuseks heade tundide andmisel on õpilaste tundmine. Kuid kogu aeg oli mure — mis saab diplomitööst? Igatahes tulevikus peab pedagoogilise praktika läbiviimise aega muutma selle üleviimisega kas sügissemestrile (2 kuud) või isegi IV kursusele.

H. MARDISTE,
geograafiaosakonna V k. üliõpilane

Kehakultuuriosakond suuskadel

Hiljuti viidi kehakultuuriosakonnas läbi talispordipäevad. Üliõpilastele oli see üheks õppetöö vormiks, õppejõududele ja abiõppepersonalile aga toredaks aktiivseks puhkuseks.

Avapäeval oli kavas suusamatk Tartu—Kääriku. Seekordsele suusamatkale saabus 37 naist ja 90 meest. Külalistena sooritasid suusamatka TRÜ õppeprorektor I. Sildmäe, ühiskonnateaduste õppejõud M. Makarov ja N. Erman, tuntud kergejõustiklased V. Maremäe ja H. Tiik ning teised. Teistkordselt asusid raskele, kuid huvitavale teekonnale kehakultuuriosakonna õppebaaside juhataja I. Kaldvee ja füsioloogiakateedri aspirant E. Hansen. Spordiveteranidest olid õppejõud F. Parre, J. Võrno, V. Kalam, F. Kudu, E. Abel jt. Arvukamalt oli osavõtjaid kehakultuuriosakonna III kursuselt (74% üliõpilaste arvust), I kursuselt (64%) ja II kursuselt (61%).

Matkaraja sissetallamise eest hoolitsesid suusaspordi eriala üliõpilased.

Käärikul ootas matkamehi köetud saun ja soe õhtusöök. Avapäev lõppes omavändatud suusaspordifilmide vaatamisega.

Kahel järgneval päeval olid Kääriku kavas sportlikud võistlused erinevate spordialade esindajate vahel. Teatesuusatamises olid võidukad suusatamise eriala I kursuse üliõpilased, kellele järgnesid III ja II kursuse suusatajad. Slalomistidest olid parimad Erna Abel ja Mart Edur. Teiste erialade võistkondadest olid üldkokkuvõttes parimad kergejõustiklased, kellest hästi esinesid A. Nurmekivi ja B. Ommuk murdmaasuusatamises ning F. Kudu ja H. Lipp slalomis. Kehakultuuriosakonna meistriks suusahüpetes tuli III kursuse üliõpilane H. Meema.

A. KIVISTIK

Konsultatsioonid

Üliõpilastel on kevadsemestril tähtsamaks ülesandeks kursusetöö kirjutamine. TRÜ Teadusliku Raamatukogu tähelepanekud näitavad, et üliõpilastel valmistab tööks vajaliku kirjanduse leidmine raskusi, sest ei tunta või tuntakse puudulikult raamatukogus leiduvaid bibliograafilisi vahendeid. Mõni aasta varem ilmunud Nõukogude Liidu ja ka välismaa teaduslikust kirjandusest saab kergemini ülevaadet mitmesuguste erialaste bibliograafiate ja referatiivsete ajakirjade abil. Möödunud sajandite kirjanduse kohta on Teaduslikus Raamatukogus olemas väga mitmesuguseid üldisi ja erialaseid bibliograafiaid.

Nimetatud materjaliga tutvumiseks korraldab TRÜ Teadusliku Raamatukogu bibliograafiaosakond konsultatsioone väiksematele rühmadele.

Konsultatsioonide aja suhtes kokku leppida Teadusliku Raamatukogu bibliograafiaosakonnas või telefonil 86 (kella 8—20-ni, laupäeval kella 8—14-ni).

E. KUDU,
TRÜ Teadusliku Raamatukogu vanem-bibliograaf

Söökla töö parandamiseks

Pärast tööd 22. veebruaril 1960. a. kogunesid Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilassöökla ruumidesse üliõpilassöökla, kohviku ja puhvetite töötajad selleks, et arutada läbi küsimusi, kuidas paremini teenindada oma külastajaskonda.

TRÜ üliõpilassöökla on teinud viimase aasta jooksul tunduvaid edusamme. Kui ta varematel aegadel oli Tartu sööklatest viimaste seas, siis möödunud aasta viimase

TRÜ Spordiklubi konverents toimub teisipäeval, 15. märtsil algusega kell 19 V. Kingissepa tn. võimla väikeses saalis.

Oodatakse kõigi asjahuviliste rohket osavõttu.

TRÜ Spordiklubi juhatus

kvartali kokkuvõtted tõid TRÜ üliõpilassööklale esikoha ja sellega koos rändpunalipu.

Kuid see ei tähenda sugugi, et kõik on nüüd korras. Puudusi on veel vägagi palju. Sellele pühendaski kollektiiv selle õhtu, et leida teid ja võimalusi nendest ülesaamiseks.

Tootmisnõupidamisel selgus, et muret teeb nõudepesemine. Kuigi hetevahel kaovad mõningad toiduportsjonid jäljetult jagamisletilt, kaotatakse rõivastehoiu numbreid.

Vaja oleks kohvikusse lisaks senistele mõningad partiid malet, kabet ja teisi mänge.

Jäi mulje, et kollektiivil on tahet ja soovi sammuda edasi uute saavutuste poole.

Selleks et haarata kaasa laiemaid hulki söökla ja kohviku töö parandamiseks, otsustas TRÜ ametiühingukomitee korraldada märtsi keskel järjekordse sööklakülastajate konverentsi. Nädal enne konverentsi on sööklas saadaval ankeedid küsimustega, mida palutakse täita ja teha ettepanekuid ning anda uudseid mõtteid seniste kitsaskohtade kõrvaldamiseks.

H. KAPRAL,
TRÜ ametiühingukomitee toitlustamiskomisjoni liige

TRÜ KINOLEKTOORIUM

Reedel, 11. märtsil film «Laulud Visla kohal».
Teisipäeval, 15. märtsil filmid:
1) «Tee tervisele», 2) «Tsehhideta tehas», 3) «Maa — suur magnet».

Nõudepesemine toimub eeskirjade kohaselt, kipuvad nõud siiski jääma rasvaseks. Viimasel ajal on olukord veidi paranenud, kuid mitte küllaldaselt.

Raskendab nõudepesuvannide ebaotstarbekas ehitus ja mittevastavus nõuetele. Nõudepesuvannid tuleksid esimesel võimalusel ümber ehitada.

Nõuet, et toiduportsjonid vastaksid täpselt kalkulatsioonis ettenähtud kaalule, on mitmetel kordadel rikutud. Kui tekib sööklakülastajatel kahtlus toiduportsjoni mittekaalulisuses, tuleb anda võimalus kontrollimiseks. Selleks otsustati välja panna kontrollkaal.

Söökla ja kohviku personalile valmistab meelehärmi see, et va-

Filosoofiline konverents

23. märtsil kell 16.30 algab TRÜ aulas üliõpilaste filosoofiline konverents teemal:

«Põhjuslikkus ja juhuslikkus tänapäeva füüsikas». Konverentsil esitatakse järgmised ettekanded:

1. Põhjuslikkus ja juhuslikkus tänapäeva füüsikas.
2. Põhjuslikkus ja klassikaline mehhaanika.
3. Statistilised seaduspärasused klassikalises ja kvant-mehhaanikas ning determinismi probleem.
4. Kvantmehhaanika ja «varjatud parameetrid».
5. Kvantkeemiast seoses küsimusega mateeria liikumise keemilisest vormist.

Palume osa võtta füüsikuid, matemaatikuid, keemikuid... ja kõiki, kes tunnevad huvi filosoofiliste probleemide vastu.

Organiseeriv komisjon

Diskussioon **«Poeesia ja füüsika»** ei toimu täna, vaid **esmaspäeval**, 14. märtsil kell 20 väikeses keemia-auditooriumis.

Toimetaja **J. FELDBACH**

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 2555. MB 01580.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

TÄHELEPANU

1. märtsil toimus Ajaloo-Keeleteaduskonna parteiorganisatsiooni lahtine koosolek, kus arutati NLKP Keskkomitee otsust «Parteipropaganda ülesannetest kaasaja tingimustes» — ettekanne sm. J. Kalitsalt — ja «Spetsialistide ettevalmistamise olukorrast ja perspektiivist Ajaloo-Keeleteaduskonnas» — dekaani dots. A. Pärli ettekanne.

PÄEVAKÜSIMUSTELE!

Pärast ettekandeid võtsid sõna sm-d M. Lõhmus, K. Kann, A. Haberman, A. Feldbach, L. Roots, E. Laugaste, U. Siimann ja H. Liimets. Koosolekul peatuti paljudel olulistel küsimustel töö edasiseks parandamiseks.

Nii rõhutati:

parteipropaganda

teenib partei peajoone elluviimise huvisid. Selle eest peavad hoolt kandma eelkõige kommunistid, kuid kõrvale ei saa jääda ka parteitud. Ei või oodata, et propagandaga tegeleksid ainult ühiskonnateaduste kateedrid. Vähe tegelevad sellega keeltekateedrid. Võõrkeelte kateeder ei kasuta näiteks ära neid võimalusi, mis keele õpetamine tegelikult pakub.

Kasvatustööd tehes ei tohi loengutega liialdada. Üliõpilastele pakuvad huvi hästi organiseeritud arutlused, vestlused, näitused jne. Meie õppe- ja katsetöökoda valmistab unikaalseid aparaate, mida eksponeeritakse Moskvas, aga meie ise ei tea nendest peaaegu mitte midagi.

Väga tähtis on isiklik veendumus. Õppejõud, kellel ei ole propagandatöös isiklikku veendumust, ei suuda kedagi veenda. Veendumuse kõrval on vaja ka meisterlikkust, õppimist. On tarvis osata analüüsida oma tööd, seda parandada.

Mõelda tuleks ka sellele, et kõigile üliõpilastele organiseeritaks kursus esteetikast. Tõsta tuleks ka filosoofilistest seminaridest osavõtjate aktiivsust.

Spetsialistide ettevalmistamine

nõuab kogu teaduskonna kollektiivi tõsiseid pingutusi. Seejuures tuleb osutada rohkem tähelepanu üliõpilaste iseseisva töö organiseerimisele. Individuaalplaanide rakendamisel võiksid teised osakonnad eeskuju võtta ajaloo-osakonnalt.

Praegu esineb pioneeritöö praktikas veel vigu. Need tuleb aga kiiremas korras likvideerida. Selles osas tuleks õppida parimate kursuste (vene filoloogia osakond) kogemustest.

Kõik pole meil korras ka filoloogide õigekirjaga, mida näitas neile korraldatud etteütlus. Viivitamatult tuleb leida siin vahendid lünkade likvideerimiseks, sest koolid peavad saama kõrge kvalifikatsiooniga keeleõpetajaid.

Kogu vabariigis on söödis metoodika-alane uurimistöö. Kes muud kui just ülikooli metoodikud peavad sellega tegelema, nad peavad kujunema selle töö juhtijaiks.

Teaduskonna töö edukuse huvides tuleb kõige kiiremas korras asuda ruumide juurdeehitamisele.

Teisejärgulise tähtsusega tööks ei tohi pidada õpikute kirjutamist, eriti eesti filoloogide poolt. (Vajame teaduslikku grammatikat!)

Juba alates esimesest kursusest tuleb kasvatada üliõpilastes armastust pedagoogilise töö vastu. Sellepärast tuleb teaduskonda vastu võtta neid noori, kes tahavad saada õpetajaiks. Õpetaja maal ei ole mitte ametnik, vaid tõeline rahvavalgustaja, kes on kutsutud kasvatama rahvast kommunismi ehitamise perioodil.

* * *

Oleks hea, kui tänasel partei-algorganisatsiooni üldkoosolekul kommunistid kõigist teaduskondadest vahetaksid mõtteid parteipropaganda olukorrast ja spetsialistide ettevalmistamisest ning jagaksid kogemusi töö edasiseks parandamiseks.

Viime ellu NLKP Keskkomitee ja EKP XII kongressi otsused!

TRÜ komsomolikonverentsi eel

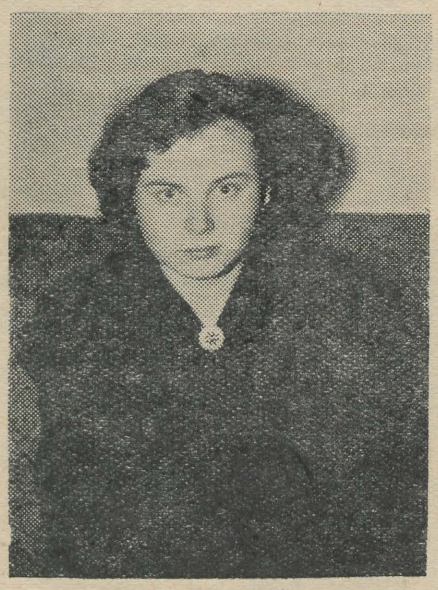

Aktiivne kommunistlik noor, tubli isetegevuslane ja, nagu pedagoogiline praktika näitas, oma eriala armastav hea õpetaja tulevikus — selline on vene filoloogia osakonna IV kursuse üliõpilane Helle Siilats.

Delegaadid on valitud

Möödunud nädalal toimus Arstiteaduskonna I kursuse komsomoliorganisatsiooni koosolek, kus üliõpilane Mati Tarum andis ülevaate eksamisessiooni tulemustest.

Pärast seda anti sõna koosolekul külalisena viibivale anatoomiakateedri õppejõule sm. Ulpile, kes kõneles nendest nõuetest, mida ülikool ja elu esitavad tulevastele arstidele.

TRÜ komsomolikomitee sekretär sm. J. Lott pööras üliõpilaste tähelepanu sellele, et nad tegelevad veel vähe mitmesuguste jooksvate küsimustega, nagu võitlusega loengutelt puudumise vastu, vastastikuse abistamisega, kogemuste vahetamisega jne. Nende küsimustega tuleb tegelda iga päev.

Koosoleku lõpul valiti 17 delegaati 2. ja 3. aprillil toimuvale TRÜ komsomoliorganisatsiooni VIII konverentsile.

A. MIKELSAAR,
raviosakonna I kursuse üliõpilane

Üliõpilased komsomoliehitustel

Nagu kõikide teaduskondade üliõpilased, töötas ka Arstiteaduskonna tudengitepere mullu komsomoliobjektidel.

Ülikooli ühiselamu, Narva soojuselektrijaama, Tartu raudbetoondetailide tehase, Kääriku spordibaasi, eelsoojendusega ujula jt. objektide ehitustöödel viibis kokku umbes 150 tulevast arsti. Põhiline osa meie üliõpilastest aga töötas kolhoosides ja haiglates. Ja töötati enamikul juhtudel hästi.

Ühiselamu ehitusel andsid Dagmar Sarapuu krohvijana ja Milvi Luts maalrina nii mõnelegi noormehele silmad ette; abitööliste brigaad, mis põhiliselt koosnes meie teaduskonna üliõpilastest (Klemmer, Uska, Aua, Kerson) täitis oma töövõlesandeid pidevalt väga hästi. Meie üliõpilastest koosnev puuseppade brigaad oli kogu aja üks parimaid. Eriti tuleb esile tõsta Harry Tamme tööd. Tema töötas puusepana kaks vahetust järjest.

Narva soojuselektrijaama ehitusel hinnati Sirje Leesmani, Vello Mei, Milvi Lulla, Külli Lõugi, Juhan Krügeri, Ulla Kirsi jt. tööd heaks.

Karepa pioneerilaagris kaks kuud töötanud Andrus Rumm tuli sealt tagasi Eesti NSV Haridusministeeriumi aukirjaga.

Kuigi ehitustel tuli kokku põrgata paljude raskustega, püüdsid kõik neist üle saada nurinata. Ja saadigi.

Veel aasta tagasi nimetati Arstiteaduskonna üliõpilasi «siidkäteks». Nüüd on selle nime kasutamiseks vaevalt põhjust. Veel vähem on selleks põhjust järgmisel aastal. Võib loota, et sel suvel töötab komsomoliehitustel tunduvalt rohkem Arstiteaduskonna üliõpilasi.

A. TROSS

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 9 (436) Reedel, 18. märtsil 1960 XIII aastakäik

KUU KUULUB MEIE LASTELASTELE

(VÕISTLUSTÖÖ.)

Ma olen tundnud,
et inimese laps
ei ela üksnes leivast,
vaid talle on vaja veel
ihusooja ja silmavalgust.

Ma olen mõelnud,
et see, kes kord lõi pika vihaga jumala
omaenda sõgeda näo järgi,
võib ise võluda kividest tule
ja sepistada selles ueeks
oma homse päeva.

Kas need, kes hoiavad hõõguvil süsi,
et süüdata sinikollasel maakeral
tuhandekordne põrgu,
ei võiks anda üksteisele käsi,
öeldes: «Milleks lõhkuda,
kui luua on veel nii tohutu palju!»

Põlevate linnade kuma
on lõikunud mu lapseunedesse
ja kui ma asusin kooliteele,
manati kuskil pilvedesse tuleseeni,
et mürgitada minu ja teiste tulevikku.

Ma olen näinud
maju majade järel kerkivat rusudest,
Narva linnuse varisevat torni
põrnitsevat elektrijaama korstnaid
üle vastsündinud järve.

Ma olen kirjutanud
oma nime teiste nimede kõrvale
tahkuvasse betooni,
olen ka otsinud õnne
ja arutlenud õhtuti, kus ja mis
on elu mõte.

Kas siis, kui kord teidsime,
et kõigi õnn peab olema ka meie õnn,
oli ehk leitud ka elu mõte ja siht?
Oleme endagi kätega kastnud
tõelise tuleviku peenraid
ja kitkunud sealt nii mõnegi ohaka,
kuigi nad veristasid käsi.

Oleme näinud tärkamas selliseid õisi,
mida varem julgeti näha vaid unes,
oleme näinud nii palju imesid,
et kui me ütleme: «Kuu kuulub meie lastelastele»
— siis me usume seda.

«TE ANI HIOA»

Pedagoogilisel praktikal

Nädal tagasi lõppes eesti filoloogidel kuu aega kestnud pedagoogiline praktika Tartu koolides. Esimesest tulest läbi käidud, võib öelda, et ülikoolis esimene tõeline eksam seljataga... Nii hästi-halvasti, kuidas ta kellelgi läks... Praktikandi esimesed ja viimased päevad koolis ei ole üldse võrreldavad. Kui esimestel päevadel tundis meist enamik end koolis ebamugavalt, tarbetu inimesena, kes teistele nagu ikka jalgu jääks, siis lõpu eel oli enesekindlus tublisti kasvanud. Peaaegu kahju oli, et juba lähedaseks muutunud kooliga tuleb kuni sügiseni hüvasti jätta. Igatahes suur tänu Tartu VIII Keskkooli juhtkonnale ja õpetajatele, kes oma sõbraliku ja tähelepaneliku suhtumisega aitasid meil, praktikantidel, leida oma kohta koolis!

Muresid oli muidugi mitmesuguseid. Noorema astme klasside õpetajana töötades tuleb kõige muu kõrval tähelepanu pöörata distsipliinile. See muutus mõnelegi meist praktika ajal peaaegu kõige olulisemaks küsimuseks. Kust saad sa, vaene verivärske õpetaja, niisuguse aukartust äratava näo ja hääle, et kõige vallatumadki poisid sind kuulavad!

Tuleb õpilasi tundma õppida ja leida oma käitumisjoon. See ei ole kaugeltki kerge. Praktika ajal selgus, et me ise oleme jõudnud oma koolipõlve väga põhjalikult unustada. Seetõttu seisime enam kui kord mõne sündinud fakti ees ja küsisime nõutult, mida need 12- kuni 13-aastased inimesed endast õieti kujutavad!

Raske oli algul end klassis peremehena tunda, eriti veel teades, et iga su sõna ja sammu jälgivad aineõpetaja, juhendaja ja kursusekaaslased-praktikandid. Kuid hiljem tunned end palju kindlamini, kui oma puudujääke tead. Kõrvaltvaataja näeb paremini.

Siis tähelepanu küsimus. Raske on algul oma tähelepanu mitme asja vahel jaotada: kuulata vastajat, jälgida, mida tahvlile kirjutatakse, klassi silmas pidada jne. Kui oled päevas kaks tundi andnud, tunned end päris väsinuna. Ja kuidas veel peavad end tundma õpetajad, kes annavad päevas 5—6 tundi? Kuid see on siiski vist harjumuse asi.

Praktika ajal selgus, et kõik ei ole korras ka meie keele- ja väljendamisoskusega. Kaks-kolm korda formuleeritud küsimused ja pahatihti esinevad keelevead räägivad sellest, et meie üliõpilased ei ole harjunud esinema. Kõneoskuse arendamisele tuleb senisest hoopis rohkem tähelepanu pöörata.

Ja lõpuks tundub, et kokku kaks kuud praktikat on liiga vähe. Õpetaja vastutus oma töö eest ei ole mitte väiksem kui näiteks arstil.

Esimeste muljete järgi, mis saadi koolielust, tundub küll, et õpetajatöö on huvitav ja mitmekülgne, aga ka raske. Ja sobib siiagi see kuldne lause: tee tööd ja näe vaeva, siis tuleb ka armastus.

S. KIVIOJA,
eesti filoloogia IV k. üliõpilane

Kuidas noor kasvav sugupõlv peab õppima kommunismi?

Ta võib õppida kommunismi ainult siis, kui ta iga sammu oma õpinguis, kasvatuses ja hariduses seob proletaarlaste ja töörahva lakkamatu võitlusega vana ekspluataatorliku ühiskonna vastu.

... Kommunistliku kõlbluse aluseks on võitlus kommunismi kindlustamise ja lõpuleviimise eest. See on ka kommunistliku kasvatuse, hariduse ja õppimise alus. See ongi vastus küsimusele, kuidas tuleb õppida kommunismi.

V. I. Lenin

KOHTUMINE TEADLASEGA

Võõrkeelte ring korraldas 10. märtsil oma järjekordse töökoosoleku. Arvukale kuulajaskonnale esines loenguga NSVL Teaduste Akadeemia Keeleteaduse Instituudist praegu Tartus teaduslikul uurimistööl viibiv filoloogiateaduste kandidaat Anna Ivanovna Ufimtseva.

Külaline käsitles leksika uurimise viise kaasajal Nõukogude Liidus ja teistes maades. Teadlane jutustas enda ja oma kolleegide tööst instituudis inglise keele ajaloo alal, illustreerides oma seisukohti rohkete näidetega. Ta tutvustas meie inglise filoloogе ka kirjastamisel olevate kasulike sõnaraamatutega.

Pärast ettekannet esitati külalisele mitmesuguseid küsimusi. Sm. Ufimtseva märkis tunnustavalt TRÜ Teaduslikku Raamatukogu, kus uurijate käsutuses on rikkalikud materjalid vana-inglise keele alalt. Võõrkeelte osakonna kollektiiv kinkis lektorile lilli ja mälestusalbumi.

Sellelaadilisi kohtumisi otsustati korraldada sagedamini.

O. HAAS,
võõrkeelte osakonna IV kursuse üliõpilane

EESTI KEELE RINGIS

Teisipäevane ÜTÜ eesti keele ringi koosolek oli pühendatud ungari keeleteadlaste P. Hunfalvy 150. sünniaastapäevale ja B. Munkácsi 100. sünniaastapäevale. Ülevaate P. Hunfalvy elust ja tegevusest esitas kolmanda kursuse üliõpilane Leidi Veskis. B. Munkácsist kõneles kolmanda kursuse üliõpilane Juta Bergman.

E. UTT

Ajaleht «Tartu Riiklik Ülikool» on avaldanud mitmeid kirjutisi üliõpilaste pedagoogilisest praktikast Tartu koolides. Nendes artiklites on väljendatud mitmesuguseid arvamusi õpetajatöö kohta.

Kas need kõik on alati ainuõiged? Missugused on teie arvamused nende seisukohtade suhtes? Nende ja teiste küsimuste kohta, mis puudutavad pedagoogilist praktikat, ootame teilt kirju.

PARTEI ELU

Tulemused on silmanähtavad

Arstiteaduskonna parteiorganisatsioon püüdis NLKP erakorralise, XXI kongressi otsustest lähtudes suunata käesoleval aastal samuti kui eelnevatelgi oma tähelepanu ideoloogilisele tööle õppejõudude seas. Ideoloogilise töö põhivormiks on filosoofilised seminarid ja õppimine marksismi-leninismi õhtuülikoolis, kus käesoleval aastal õpib üle kahekümne inimese.

Filosoofilistes seminarides (kahes grupis) kuulati sügissemestril kuus ettekannet. Huvitavate ja sisukate ettekannetega esinesid dotsendid Tallmeister ja Villako, assistent Rägo.

Ideoloogilise kasvatustöö ülesandeid teenisid teaduskonna kollektiivile organiseeritud ettekanded poliitilistes küsimustes. Ka partei lahtised koosolekud, mida käesoleval õppeaastal on olnud kaks, aitasid kaasa õppejõudude poliitilise aktiivsuse tõusule.

Samuti paranes sel aastal poliitiline kasvatustöö üliõpilaste seas. Erinevate vormide kasutamine kasvatustöös, poselt läbiviidud hooldavate õppejõudude instrueerimis-metoodilistel nõupidamistel.

Komsomoliorganisatsiooni reorganiseerimine, teaduskonna komsomolibüroo loomine, õppetöös eesrindlikumate kommunistlike noorte (Lõuk teisel kursusel, Gontšarov esimesel kursusel, Täll ja Teležkina viiendal kursusel, Valdma stomatoloogiaosakonnas) üleminek juhtivale komsomolitööle — kõik see aitas komsomolitööd aktiviseerida, tõstis teaduskonna komsomoliorganisatsiooni autoriteeti noorte seas.

Ja tulemused on silmnähtavad. Komsomoliorganisatsioon hakkas kasvama: kui esimesel semestril võeti kommunistlikku noorsooühingusse vastu üheksateist noort, siis teisel semestril on juba vastu võetud kakskümmend üks noort.

Kõik see võimaldas kasvada ka parteiorganisatsioonil: käesoleval aastal on vastu võetud terve rida tublisid assistente (sm-d Türi, Tiik, Riiv, Rägo jt.) ja teised valmistuvad parteisse astumiseks.

Parteiorganisatsioon ei ole unustanud õppe- ning pedagoogilise töö parandamist ja teadusliku uurimistöö taseme tõstmist teaduskonnas.

Sel eesmärgil tutvuti kahe kateedri — pediaatria- ja biokeemiakateedri tööga, millele järgnes arutelu teaduskonna õpetatud nõukogus. Veebruaris toimus partei lahtine koosolek päevakorraga «NSV Liidu elanikkonna meditsiinilise teenindamise ja tervise kaitse edasise parandamise abinõudest», kus võeti vastu rida praktilisi otsuseid.

Näib, et Arstiteaduskonna parteiorganisatsiooni töös on aset leidnud murrang. See aga ei tähenda, et ei esine veel puudusi. Praegu on aeg kõik jõud mobiliseerida nende kõrvaldamiseks.

D. METŠETIN,
Arstiteaduskonna parteiorganisatsiooni sekretär

Meie naisi autasustati

Rahvusvahelise naistepäeva 50. aasta juubeli tähistamiseks ning märkides ära Nõukogude Liidu naiste aktiivset osavõttu kommunistlikust ülesehitustööst, autasustas NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidium Tööpunalipu ordeniga JENNY ANANJEVAT — tsiviilõiguse ja -protsessi kateedri juhatajat.

* * *

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium autasustas Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga

— *LINDA ERINGSONI, vanemõpetajat NSV Liidu ajaloo kateedrist;*
— *ANTITEA METSAT, ülikooli ametiühingukomitee esimeest;*
— *HELJU MIKKELIT, ülikooli rahvakunstiansambli kunstilist juhti;*
— *MARET-MAI OTSAT, maailmameistrit korvpallis;*
— *ENE KITSINGUT, maailmameistrit korvpallis.*

* * *

EKP Tartu Linnakomitee ja Tartu Linna TSN Täitevkomitee autasustasid aukirjaga

— *LIDIA KOMPUST, kirjanikku ja TRÜ vene keele õpetajat;*
— *HELGA KURMI, ülikooli pedagoogikakateedri dotsenti.*

* * *

Rahvusvahelise naistepäeva puhul avaldas ülikooli rektor prof. F. Klement eeskujuliku ja hoolsa töö ning aktiivse ühiskondliku tegevuse eest kiitust paljudele ülikooli naistöötajatele ja naisüliõpilastele.

Nendeks olid

— Ajaloo-Keeleteaduskonnas sm-d Kallista Kann, Liidia Roots, Alice Habermann, Elien Turu, Aaja Taba, Aasa Helbe, Anita Rõõm, Hilja Juhansoo, Heidi Haug, Mare Aun, Kersti Kaldvee, Endla Vilu, Evi Kingsepp, Helin Parbus, Maia Sakk, Tiina Saadre, Malle Tungal, Taimi Kuusma, Maire Jaanre, Elisabet Pärnik, Ene Rebane, Valve Värv, Helju-Marie Karu, Ilme Link ja Linda Kask.

— Õigusteaduskonnas sm-d Jenny Ananjeva, Beate Kasemaa, Vaike Merka, Virve Adur, Aino Lukas, Maret Poska, Lii Luts, Maie Eero, Malle Viirsalu ja Eve Lott.

— Majandusteaduskonnas sm-d Helvi Pajupuu, Sale Muts, Elle Viira, Helga Aava, Liilia Sillaots, Ilme Ränkel, Mari-Ann Einpalu, Ruti Pääsuke, Luule Reinumägi ja Malle Tensing.

— Matemaatika-Loodusteaduskonnas sm-d Asta Oraspõld, Ann Marksoo, Laine Karu, Selma Parts, Linda Liivak, Regina Neumann, Linda Lõhmus, Gertrud Rümmel, Adele Englas, Anna Paas, Imbi Kübar, Vaike Kaldemäe, Elli Lellep, Loviisa Martinson, Hella Moorits, Liidia Maaser, Ella Uus, Valli Koorits, Imbi Kask, Urve Lindrop, Aime Kruusmaa, Eha Seevel, Helgi Ruttas, Jadviga Majevskaja, Elga Sule, Tatjana Trussova, Tamara Reznik, Marjuka Praakli, Virginia Kask, Aino-Koidula Mei, Malle Tamm, Ann Marvet, Eda Korts, Juta Viil, Linda Hints, Helvi Veia, Kulla Hellit, Hille Kõrts ja Malle Sallaste.

— Arstiteaduskonnas sm-d Aleksandra Raatma, Elise Käer-Kingisepp, Leida Keres, Kadri Gross, Selma Laanes, Livia Kirss, Salme Sibul, Helga Tibbin, Silvia Russak, Salme Muttik, Anne Kuusiku, Külli Lõuk, Tatjana Vainik, Aita Kuus, Silvia Spirka, Mall Kaljulaid, Nonna Zingfeld, Rita Danilan, Jelena Sokolova, Helle-Maie Valdma, Eha-Mall Renno, Liidi Aidu ja Ene-Mall Pärn.

— kehakultuuriosakonnas sm-d Hilla Tiik, Erna Abel, Nora Kutti, Oline Ilus, Liidia Tenno ja Maie Reinstein.

— administratiiv-majandusosakonnas, kaug-õppeosakonnas jm. sm-d Ludmilla Kokina, Alvine Kurg, Irene Maaroos, Ida Noppel, Lea Trikkant, Leida Alver, Lehte Jakobsoo, Endla Kaldemäe, Olga Ansip, Ida Vassar, Maimu Prants, Alide Pruus, Helene Niitoja, Katariina Villemson, Ida Nõmme ja Marie Nadar.

Rahaliselt premeeriti seltsimehi Hilda Peetsalu, Anna Eespäeva, Helmi Sinimäge, Salme Mõru, Liidia Kõrtsi ja Marta Kikast.

Emakeele Selts 40-aastane

23. märtsil möödub 40 aastat Emakeele Seltsi asutamisest. Selts loodi Tartu ülikooli juures, kus ta töötas ka kogu sõjaeelsel perioodil. Emakeele Seltsist kujunes eesti murdekogumise ja -uurimise keskus. Selts pani aluse eesti murdematerjali süstemaatilisele kogumisele, tänu millele talletati murdekogudes suur hulk väärtuslikku murdematerjali. Hinnatavaks saavutuseks oli sõjaeelsel perioodil keeleteadusliku ajakirja «Eesti Keel» väljaandmine (ilmus 19 aastakäiku).

Fašistliku okupatsiooni aastail oli Emakeele Selts varjusurmas.

Pärast sõja lõppu alustas Emakeele Selts uuesti tegevust Tartu Riikliku Ülikooli juures. Seoses Eesti NSV Teaduste Akadeemia loomisega 1946. aastal viidi teaduslikud seltsid, nende hulgas ka Emakeele Selts üle Teaduste Akadeemia juurde. Osa seltsi funktsioone läks seejuures üle vastloodud Keele ja Kirjanduse Instituudile (süstemaatiline eesti murdematerjali kogumine kutseliste murdeuurijate kaudu jne.). Emakeele Selts jätkas murdeaineste kogumist vabatahtlike korrespondentide võrgu kaudu. Sõjajärgsete aastate kestel on Emakeele Selts korraldanud arvukalt avalikke ettekandekoosolekuid Tartus ja Tallinnas, korraldanud koos Tartu Riikliku Ülikooli ning Keele ja Kirjanduse Instituudiga keeleteaduslikke konverentse, võtnud osa üleliidulistest keelealastest nõupidamistest jne. Viimastel aastatel on selts eriti suurt tähelepanu pööranud keeleteadusliku kirjanduse publitseerimisele.

1945. aasta lõpul organiseeriti Emakeele Seltsi juurde üliõpilaste keelering, mis oli esimeseks üliõpilaste teaduslikuks ringiks ülikoolis. Praegu töötab endine keelering ÜTÜ eesti keele ringina. Emakeele Seltsi juures töötamise perioodil korraldas ring arvukalt ettekande- ja arutluskoosolekuid ning mitmeid võistlusi keelelise materjali kogumiseks.

Emakeele Seltsi 40. aastapäeva tähistamiseks korraldab selts pühapäeval, 20. märtsil s. a. juubelikoosoleku TRÜ peahoones 5. auditooriumis algusega kell 11.

Juubelikoosoleku päevakord on järgmine:

1. Avasõna — Emakeele Seltsi esimees akadeemik J. V. Veski.

2. Emakeele Seltsi keelelisest tegevusest — esimehe asetäitja prof. A. Kask.

3. Eesti rahvakeele sõnaraamatu eeltöödest — juhatuse liige fil. kand. M. Must.

4. *Kahjast ja kahjajootmisest* — tegevliige H. Keem.

5. Emakeele Selts ning Keele ja Kirjanduse Instituut kohanimede kogujana ja uurijana — tegevliige M. Norvik.

On teretulnud kõigi üliõpilastekeelehuviliste osavõtt juubelikoosolekust.

H. AHVEN,
Emakeele Seltsi vastutav sekretär

Mõningaid probleeme farmaatsia alalt

Tartu Riikliku Ülikooli farmaatsiaosakonnal on oma kuulsusrikas minevik. Juba Tartu ülikooli avamisest saadik töötavad farmaatsiakateedris professorid-teadlased, kes oma töödega on tuntud üle kogu maailma. Kuulsate meeste nimekiri algab esimese farmaatsiaprofessori A. Schereriga, kelle nime veel tänapäeval nimetatakse seoses elementaarse fosfori tõestamisega. J. Giesele omistatakse maailmakirjanduses prioriteet fütokeemia arendamise algatajana. Ühel või teisel viisil on oma nime jäädvustanud ka teised järglased F. Göbel, C. Schmidt ja C. Claus. G. Dragendorffi professoriks olemise aja lõpuks on Tartu ülikooli farmaatsia maailmakuulus, mida kroonib tema järglase I. Kondakovi kautšuki süntees. Tartu ülikooli farmaatsia saavutused ei jätnud mõju avaldamata ka kodanliku Eesti ülikoolile ja kogu farmaatsiale, mistõttu 1940. aastal võidi liituda Nõukogude Liidu vennalike rahvaste perre hästivarustatud farmatseutilise kateedriga. Kogu tsaari-Venemaa kohta tervikuna ei saavutanud farmaatsia sellist arengut kui Tartus. Farmaatsiaalast kõrgemat haridust sai nõukogude korra algpäevil omandada ainult üksikutes suuremates ülikoolides (Moskvas, Harkovis jne.). Puudus süstemaatiline kõrgemat haridust omava farmaatsiaalase kaadri ettevalmistamine. Alles 1936. aastal luuakse farmaatsiaalased kõrgemad õppeasutused — farmaatsiainstituudid ja kehtestatakse farmaatsiaalased teaduslikud kraadid. Nagu kõik uuendused, nii põrkusid ka uuendused farmaatsia alal algul tuhandete raskuste, eriti aga igandlike eelarvamuste vastu, mistõttu me alles käesoleval ajal võime rääkida meie Nõukogude Liidu farmaatsia kõrgema hariduse enam-vähem organiseeritud olukorrast nii kaadri, varustuse kui ka sisu poolest. Kaugeltki korras ei ole meil aga farmaatsia ala tervikuna. Eelkõige valitseb meil veel praegu terav kõrgema haridusega kaadri puudus. Tulevikus suureneb ravimite nomenklatuur. Kogu apteegi töö organiseerimine, apteegi varustamine just vajalike ravimitega ja nii, et ei tekiks nn. seisvaid tagavarasid — kas see pole töö, mille jaoks, nagu sageli selgub, ei piisa isegi kõrgemast haridusest? Valmisravimid, ettepanekud ühe või teise tootmiseks on võimalikud ainult kõrgema haridusega farmatseudi osavõtul. Järeldus — tulevikus on tarvis mitte kõrgema haridusega farmatseutilist kaadrit vähendada, vaid vastupidi — suurendada. Ja siit tulenevad ka TRÜ farmaatsiaosakonnale ülesanded — võidelda kõrgema haridusega farmaatsiaalase kaadri suurendamise eest, võidelda kaadri kvaliteedi parandamise eest, õpetada välja lõpetajaid nii, et nad oleksid suutelised nägema tulevikku ja tuleviku ülesandeid. Varem lõpetanud proviisoritele on tarvis organiseerida täienduskursused. Eelkõige on aga tarvis lakkamatut võitlust pidada õppebaasi ennesõjaaegse olukorra taastamise ja siis selle täiendamise eest. Kiiresti on tarvis taastada farmatseutilise keemia kateeder koos talle kuulunud ruumidega, kui meie ei taha maha jääda teistest farmaatsia kõrgematest õppeasutistest. Siiani peeti meie farmaatsiaosakonna ruume ja ka sisustust parimaks kogu Liidus, ent nüüd ületavad meid Leningrad, Moskva ja isegi Zaporožje oma uute ruumidega mitmekordselt. Meie kateedrite sisustus ja aparatuur, mis 20 aastat tagasi oli moodne ja vastas kaasaja teaduse arengule, on nüüd vananenud. Arstiteaduskonna moderniseerimisel on tarvis ka sellele küsimusele mõtelda.

Teine oluline küsimus on, missuguseks peab kujunema meie osakonna nägu teadusliku uurimise alal. Milline peaks olema see juhtiv probleem, mis meie ajastule annaks oma näo ja jäädvustaks selle ka ajalukku. Ma usun, et me oleme kaugel sellest, et peaksime otstarbekohaseks tegelda kõigi farmaatsiaalaste probleemidega kohapeal. Küsimusele tuleb läheneda üleliidulises mastaabis ja jaotada ülesanded õppeasutiste vahel. 20 aasta jooksul valminud teaduslikud tööd lasevad juba mõningal määral suuna kujunemist aimata ja see suund on leidnud tunnustamist ka üleliidulises koordineerimiskomisjonis. Tartu järgneb oma kuulsate eelkäijate eeskujule, arendades fütokeemiat. Giese poolt alatud suund, mis kõrge viljakuse saavutas Dragendorffi (alkaloidid) ja Kondakovi (terpeenid) ajal, leiab nüüd edasiarendamist kaasaja nõuetele vastavalt. Nõukogude korra ajal loodi osakonna juurde ravimtaimede katsepõllud, millega esmakordselt osutus võimalikuks süstemaatiliselt uurida ravimtaimede kultiveerimise võimalusi ENSV-s. Ravimtaimede keemilise koostise uurimine, eriti aga koostisainete dünaamika küsimused, koostisosiste isoleerimine, preparaatide valmistamise ja analüüsi tehnika küsimused annavad uurimismaterjali mõlemale kateedrile ja ka taastatavale kolmandale, võimaldades küsimuse põhjalikku lahendust. Ei ole põhjust karta, et ravimtaimede uurimine ei ole ajakohane. Kuigi ravimite hulgas praegu on oluline koht antibiootilistel ja keemilise sünteesi teel saadud ainetel, ei ole võimalik läbi saada ilma ravimtaimedeta ja neist toodetavate preparaatideta. Vähesed uurimused flavonoidide, fütontsiidide jne. valdkonnast näitavad, et efektiivsete preparaatide saamiseks peame veelgi intensiivistama uurimisi taimede koostise osas.

J. TAMMEORG

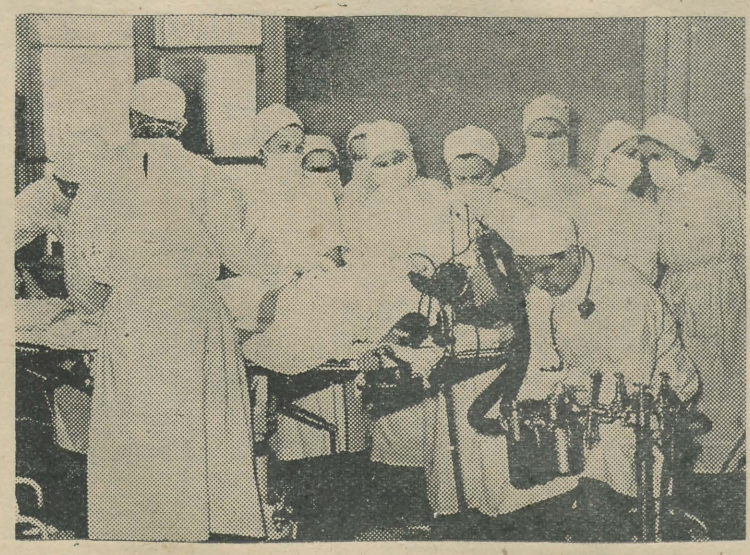

Toome haigla haavaosakonnas. Kõik on operatsiooniks valmis.
JGH. MIKU foto

2 Tartu Riiklik Ülikool

KIRJANDUSE JA KUNSTI LEHEKÜLG

Esimene luuletus

Noore autori esimene luuletus... Kui palju sooje mälestusi on seotud sellega alati, vist elu lõpuni. Ja tõesti, olen eesti kirjanduses hoopis värske autor: on möödunud vähem kui kuu aega, kui kirjutasin oma esimest luuletust eesti keeles... Siin see ongi, ja ma tahaksin uskuda, et kui meelde ei jää need väikesed värsid, siis jäägu kasvõi soe mälestus.

LEMBEUNELM

Ma ei teadnud, et olla nii kerge võib rind;
süda lauluga ärkas, kui kevadel lind,
ümber helises kõik: nägin sind, nägin sind!
Ma ei teadnud, et ootab, et soojendab mind
väike unistus maantee ääres.

See ei olnud ei suvel, kui udus on aas,
ega kevadel, lõhnades liigub kui laas. —
Tulid pilvede tagant, kui nukker on maa,
hilissügise soojana, päiksena sa,
minu unistus maantee ääres.

Ma ei ütle, et alati mäletab rind,
mida laulis me pea kohal pajulind.
Ma ei ütle, et alati mäletan sind.
Ütlen aga, et talvel vist soojendab mind
meie unistus maantee ääres.

LAIMONIS KAMARA

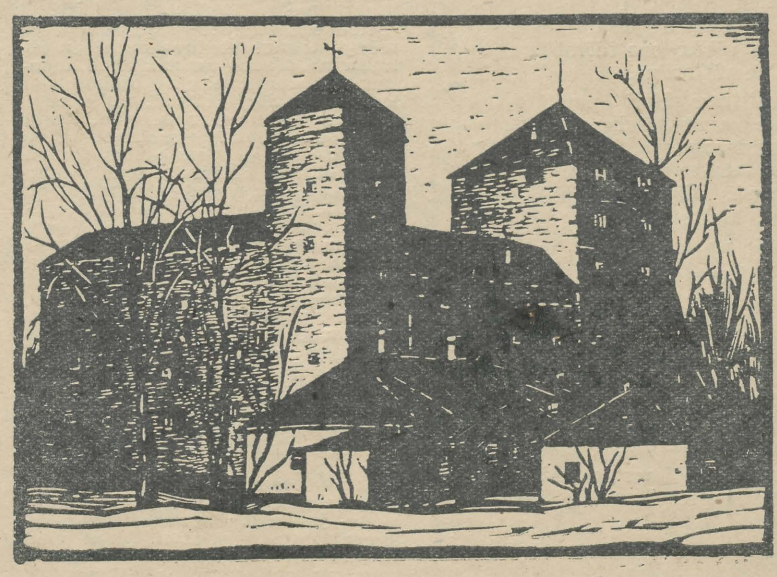

Kuressaare loss. V. Vinni (võõrkeelte osak. I k. üliõpilane.) linoollõige.

VÕISTLUSTÖÖ

Viisakus

Mall pani selga uue kleidi
ja sõbratari poole läks,
et enne peole minekut
võiks kuulda teise hinnangut.
«Kleit sobib oivaliselt sulle!
Sa selles imekena oled,
kui kahju, et mul sellist pole!»
Mall rõõmsas tujus lahkus toast.
«Päh! Riidetükk või asi!»
Mall ajab lihtsalt naeru peale
— kleit sobib nagu sadul seale.»
Ma hämmastusin muutusest:
«Kuid luba — äsja sinu suust
teist juttu kuulsin.
Või rääkisid siis hoopis muust?»
«Narr oled nagu ikka.
Vaid viisakusest seda ütlesin.»

*

On viisakustki mitut liiki,
üht kasutatakse kui piiki.

«222»

VÕISTLUSTÖÖ

Koduküla teel

Kui ammu pole enam paigad need
mu koduks! Ikka pikemad on rännud
ja ikka harvem rajaäärsel kännul
ma puhkan jalgu lapsepõlveteel.

Ja ometi on kõigel koduhõng.
Need metsatukad, mättad, võsaräga
on mulle omased kui ema nägu.
Ja omane on kõrtel härmalõng.

Või põld, kus jälle rukkihakid reas...
Siit kord ka minu seotud vihke veeti.
Ja kui siis rõõmsat rehelõppu peeti,
ma olin õigusega suurte seas.

Miks olen siin nüüd külaline vaid?
Kas süda kodunurka armastamast väsis?
Ei! Teised põllud ootavad mu käsi.
Ja minu käedki — nurmi suuremaid.

«Nemo 10. XI»

VÕISTLUSTÖÖ

Enesega

Viis lihtsat sõna — telegrammistiil.
Viis lihtsat sõna. Mitte ühtki rohkem.
Kuid nende pärast päeval peidan ohkeid
ja nende tõde ööseks une viis.

Kell seinal enne kaua, kaua vaeb,
kui julgeb tunni igavikku saata.
Üksainus tähesilm mu tuppa vaatab.
Ja taevas — must ja sügav nagu kaev.

Koit aknal küütleb ometi siis kord
ja pilvil lõõskab elujulge puna.
Ma tõusen, nagu heitsin, unetuna,
et päeva rutus unustada norg.

«Nemo 10. XI»

PRANTSUSE KUNSTI NÄITUS

Tartu kunstimuuseumis eksponeeritav näitus tutvustab prantsuse kunsti reproduktsioonides. Esitatud reproduktsioonid on valmistatud Prantsusmaal erimenetluse teel, mis võimaldab originaalteost edasi anda erakordse täpsusega faktuuris, värvides, erinevates tehnikates, pinna katmise maneerides. Samuti on reproduktsioonid teostatud originaalteose formaadis. Reproduutseeritud teosed asuvad, peale mõne erandi, kõik välismaistes kunstikogudes ja seetõttu ongi käesolev näitus prantsuse kunsti tutvustamisel eriti tähtis.

Näitus algab impressionistide tutvustamisega (esimene autor Boudin (1824—1898) kuulub varasemasse realistlikku perioodi, Barbizoni koolkonna järglaste hulka). Impressionism saab alguse 19. saj. kolmandal veerandil. Impressioniste huvitab mulje, mida neile avaldab loodus — kõik mööduv ja vahelduv looduses. Impressionistide arvates võib kunstnik maalida ainult õhku ja valgust, mis esemeid ümbritsevad, sest et need annavad esemetele ilme.

Impressionismi ajalugu algab Edouard Manet'ga (1832—1883), kes siiski puhtimpressionistliku käsitluseni jõuab alles oma elu lõpul.

Claude Monet (1840—1926) on järjekindel impressionist, põhiliselt maastikumaalija, samuti nagu Camillo Pissarro (1830—1903); Auguste Renoir (1861—1919) maalib nii žanripilte, portreid kui ka maastikke ja natüürmorte.

19. saj. lõpul tekivad uued suunad kunstis, mida iseloomustab vastutöötamine impressionismi nüansirikkusele, ebamäärasusele. Hakatakse püüdlema suuremat vormikindlust ja ilmekust. Neid uusi tendentse kajastavad Paul Cézanne (1839—1906), Paul Gauguin (1848—1903) ja Vincent van Gogh (1853—1890). Nende kolme kunstile baseerub moodne 20. saj. kunst.

Henri Matisse (1869—1954) on välja kujundanud väga omapärase pinnalise stiili, mida iseloomustab dekoratiivsus ja suurte värvipindade ilmekas organiseerimine. Matisse kuulub nn. «metsikute» e. foovistide gruppi (prantsuse sõnast **fauves**-metsikud). Sinna kuuluvad samuti Raoul Dufy (1877—1953), Albert Marquet (1875—1947), Maurice Vlaminck (1858—1876), Georges Rouault (sünd. 1871) Foviste iseloomustab vaba, temperamentne maalimisviis, sageli meelevaldne kompositsioon. Pablo Picasso (sünd. 1881), üks omapärasemaid autoreid, on näitusel esitatud 5 teosega. «Naise portree» ja «Natüürmort» on uue suuna — kubismi — näited. Kubistid püüavad esemeid ühel ja samal pildil esitada mitmes vaates, kubistide arvates on kõik esemed põhiolemuselt geomeetrilised ja sellistena neid ka kujutatakse.

Näitus jääb avatuks 28. märtsini.

M. LAUBRE

VÕISTLUSTÖÖ «MURI»

Muri ja inimesed

I

Sügisel, septembris, sõidavad üliõpilased kolhoosi.

Meid Kollaga pandi kokku kolmanda kursusega. Kolla arvas, et ongi parem: saab paar nädalat seda õiget tudengielu näha. Esimese kursuse omad on ju nagu puunotid; tahavad tarka mängida. Ja sellest mõttest lõid Kolla suured peast eemalehoidvad kõrvad õhetama. Nõnda juhtus see ikka, kui ta erutatud oli.

Mina meenutasin kõiki neid etteheiteid ja manitsusi, mille osaliseks ma lugematuid kordi olin saanud, ja otsustasin end käsile võtta. Õde Tiiu näiteks riidleb: alati on sul midagi kadunud, ikka pead sa otsima; hoia ometi kord oma asjad korras. Vennas Rein, kes käib kümnendas klassis ja keda huvitab astronoomia, on pahane: jälle oled sa mu kirjutuslaual raamatute kallal käinud ja Kuu ning Marsi virna segamini ajanud. Ema riidleb ja püüab meelitada: mäletad, kui hea poiss sa väikesest-peast olid. Isa lööb käega: logard ta on ja logardiks jääb. Küll elu õpetab.

Ja kuigi isa, kui vihaseks saab, ütleb meie kõigi kolme kohta «logard», kuigi Rein on pahane kõigi peale, et laud pole nii korras, kui astronoomile vaja, kuigi Tiiu igaüht kamandab ja õpetab, ometi tundus mulle siin, mitusada kilomeetrit kodust eemal, et see kõik käis ainult minu kohta. Ma ei tahtnud olla halb ja südametu ja sellepärast otsustasingi end käsile võtta.

Buss oli inimesi ja kohvreid täis kiilutud. Enne ärasõitu kontrollis keegi prillidega ja kiilaspäine mees, küllap professor, kas kõik on kohal. Kõik olid kohal, ja sõit algas. Et olin viisakusest ja tagasihoidlikkusest tulnud bussi viimasena, tuli mul kogu tee püsti seista. Et mitte silmatorkav olla, hoidsin kohvrivirna lähedale. Juba esimese põrutuse ajal libises mulle üks suur punane kohver pähe ja ma pidin teda kogu tee kinni hoidma. Kohvri omanik ilmselt ei märganud või ei tahtnudki seda märgata ja ma ootasin kärsitult kohalejõudmist, et näha, kes ta on.

Mulle näis, et kõik vahivad mind ja naeravad, kuid ma kannatasin selle välja, lohutades end mõttega, et ma olen parem, ausam ja tahtejõulisem kui need naerjad, eriti aga selle suure punase kohvri omanik; et ma mõtlen ka kodu peale ega unusta neid, kes minu pärast nii palju vaeva on näinud.

Kui kohale jõudsime, algas trügimine. Kohvrid anti hoopis käest kätte bussiuksest välja ja kui ma pärast õues ringi vaatasin, oli punaseid kohvreid nii palju, et ma ei saanud enam kuidagi kindlaks teha, milline neist oli see õige.

Nõnda jäigi kohvri omanik leidmata. «Parem ka,» mõtlesin ma siis, «mis ma talle ikka teinud oleksin.»

Poisid pandi elama Virotaja talusse, tüdrukud Mosonale. Söömas hakkasime käima Mosonal.

Mulle torkas silma, et poisid hüüdsid kiilaspäist ja prillidega professorit Hanneseks ja ütlesid talle «sina». Kuigi mu tuju oli rikutud, rääkisin sellest Kollale. Kolla imestas ka, aga arvas siis, et vanematel kursustel vist ongi nii. Näe, sisseastumiseksamitel vastasime ka istudes. Kolla olevat veel kuulnud, et üliõpilased pidavat vahel koos professoritega viina võtma. Otsustasime hiljem mõne poisi käest järele küsida.

Pärast õhtusööki läksin üle põllu Mosonalt Virotajale magama.

Õled Virotaja tagatoas olid kohevad ja sahisesid iga liigutuse juures. Siin valitsesid vaikus ja pimedus. Meie päralt oli kaks tuba. Esimesse panime kohvrid ja palitud, magasime aga siin, tagumises. Tube lahutas klaasuks, mille ülemine ruut oli sisse löödud. Klaasid olid mingi tumeda värviga üle võõbatud ega paistnud hästi läbi. Otse minu pea kohal seinal rippus telefon — viimane mälestus siin kunagi asunud kolhoosikontorist.

Akna tagant kostis nõrk traatide huugamine ja ma püüdsin selle saatel magama suikuda, öeldes endale: «Mul tuleb sellega harjuda, et nemad on seal, aga mina siin. Veel palju selliseid õhtuid on ees.» Ja et mul polnud aimugi, et see oli mu ainuke enam-vähem rahulik õhtu siin kolhoosis, hakkasin lugema: «Üks... kaks... kolm... neli...»

Ärkasin suure müra peale. Tuppa loobiti kohvreid ja mantleid. Läbi lahtise ukse kostis tüdrukute ja poiste hääli. Siis tuli Kolla: «Tõuse üles, Karla, tinna on,» ütles ta. Mulle meenus kohe lugu punase kohvriga. Sain pahaseks ja tegin, et magan.

Kolla pani lipsu ette ja läks kohe tagasi. Kõrvaltoas mängiti juba suupilli. Lamp pandi põlema. Läbi tuhmide klaaside tungis tuppa valgust. Tõusin istuli ja vaatasin kella: kakskümmend minutit puudus kaheteistkümnest. Mõtlesin juba magama jääda, kuid samas haaras mind uudishimu. Ja lohutades end uuesti mõttega, et ma olen teistsugune kui teised, parem, tugevam ja tahtejõulisem, jäin teraselt kuulatama.

«Teeme kurbmängu,» räägiti ukse taga. «Jüts, pane tikk põlema. .Kelle käes ära kustub, peab kolmele küsimusele vastama.» Lamp tõsteti põrandale ja minu toas läks täiesti pimedaks. Tõusis elevus: «Sass, ei tohi sõrmi märjaks teha! Kiiremini! Kustus!» Siis jäi kõik vakka.

Poisihääl: «Kuidas te nimi on?»

«Marje.»

Poisihääl: «Kuidas teile siin meeldib?»

«Ei tea veel.»

Poisihääl: «On teie süda vaba?»

Hääl on jäme, isegi torisev. Sellist häält pole kellelgi peale Sassi, valkjate harjasjuuste ja altkulmu luurava pilguga poisi.

Vastust ei tule. Tehakse oletusi:

«Järelikult pole?»

«Või on?»

Antakse päev mõtlemisaega. Trahviks aga veel üks küsimus: «Mitmes kursus?»

«Teine,» on lühike vastus. Hääl on veidi kartlik ja nõrk, aga seda meeldivam.

Unustan loo punase kohvriga ja mind valdab vastupanematu kiusatus näha selle ilusa hääle omanikku, tema liigutusi, näoilmet. Kuid samas ma märkan, et selleks tuleb jalga panna dressipüksid, tõmmata selga pluus ja minna unise peaga sinna, valguse kätte, kõigi tähelepanu keskpunkti. Sellele mõeldes tõmban vaid teki kõrgemale kurgu alla ja jään uuesti kuulama. Tikk on jälle tuuri ära käinud.

«Nimi?»

«Helle.»

«Kus õpite?»

«Arstiteaduskonna viies kursus.»

«Kuidas teile siin viibivad poisid meeldivad?»

«Poisid ei meeldi mulle üldse.»

«Kummad teile rohkem meeldivad: blondid või brünetid?»

«Ma juba ütlesin, et poisid ei meeldi mulle üldse.»

See hääl on julge, naerune, isegi üleolev. «See ongi see arst, kes meiega kaasa tuli,» mõtlen endamisi. «Viies kursus, pole ka ime.» Mind ei huvita too hääl, mul pole tahtmistki teada, kes on selle taga. Ma kuulan ja ootan, kuid Marje ei ütle enam ühtegi sõna. Ukse taga hakatakse hoopis tantsima. Lamp tõstetakse lauale, suupill hakkab hüürgama, põrand põruma ja varjud akna mattklaasil hüppama. Hingan julgemalt. Kõrvad on pingsast kuulamisest kurdiks jäämas, pea huugab ja kael on kange.

(Järgneb.)

Tartu Rüklik Õhtukool 3

Kõikidele keelehuvilistele

Tartu Riikliku Ülikooli ÜTÜ eesti keele ring ja ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetus kuulutavad välja keeleliste ülesannete lahendamise võistluse. Ülesanded avaldatakse ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» viies numbris.

Võistlusest võivad osa võtta kõik ülikooli kollektiivi liikmed. Lahendused palutakse ära tuua või saata ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetusse, lisades juurde andmed lahendaja kohta (nimi, osakond ja kursus või kellena töötab). Ümbrikule märkida «Keeleline viktoriin».

Lahendusi hinnatakse võistluse žürii poolt punktisüsteemi alusel. Kolme paremat lahendajat premeeritakse keelealase kirjandusega.

Võistluse käigus teatatakse pidevalt lahendajate paremusjärjestusest. Võistluse lõplikud tulemused avaldatakse 1. maiks 1960.

TRÜ ÜTÜ eesti keele ringi juhatus
Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetus

Ja nüüd — nuputagem!

1. Mis on järgnevates lausetes valesti?
   Tänu penitsiliini ravile paranes haige peagi.
   Kütt lasi leoparti, aga tabas väikeseid ahvisid.
   Elavalt arutati kateedrite tööplaani võetud üliõpilaste tööpäeva kronometreerimist.
2. Kes eesti rahvusest keelemeestest koostas esimesena eesti keele grammatika tervikuna? Kas
   Fr. R. Faehlmann,
   M. Veske,
   O. W. Masing,
   K. A. Hermann
   või J. Jõgever?
3. Missugused nimed kirjutatakse siin väikese, missugused suure algustähega?
   Tartu Üliõpilasmeeskoor
   TRÜ Peahoone
   Eesti Raadio Segakoor
   TRÜ Spordiklubi
   EPA Spordihoone
   ELKNÜ EPA Komitee
   TRÜ Rektoraat ja ELKNÜ Komitee
   TRÜ Klubi
4. Kes on
   vaadilised e. vadilised,
   lapulised,
   vesisilmamehed?
5. Mis murrakut kõneleb Liivaku Leena?

Lahenduste ärasaatmise viimane tähtaeg on 24. märts k. a.

KEHAKULTUUR JA SPORT

Arstiteaduskond olümpia-aastal

Aasta 1960 läheb spordiajalukku olümpia-aastana. Arstiteaduskond astus käesolevasse olümpia-aastasse deviisi all: kõikide õppejõudude, teenistujate ja üliõpilaste ülesandeks olgu osa võtta kehakultuurialastest üritustest; vähemalt iga teine üliõpilane olgu TRÜ Spordiklubi liige.

Nende ülesannete täitmise eesmärgil toimus teaduskonnas kehakultuuritöö reorganiseerimine. Moodustati kursuste ja osakondade kehakultuurikollektiivid, mille tööd juhivad vastavad nõukogud. Kogu Arstiteaduskonna kehakultuuritöö koordineerijaks on teaduskonna kehakultuuri keskнõukogu, kuhu kuuluvad kursuste ja osakondade komsomoli- ning ametiühinguorganisatsiooni esindajaid.

Hinnates seni tehtud tööd peab märkima, et tulemused on üsna tagasihoidlikud. Eriti passiivselt suhtuvad kehakultuurialasesse töösse vanemad kursused. Nad unustavad, et peamine vahend elujõulise põlvkonna kasvatamisel on tegelemine kehakultuuriga. See näitab, et meie tulevased arstid pole huvitatud ka oma tervise tugevdamisest.

Endise kergejõustiklasena tuli nende ridade kirjutajal olla kurva vaatepildi tunnistajaks 16. veebruaril toimunud Arstiteaduskonna kursuste- ja osakondadevahelistel sisekergejõustikuvõistlustel, kus osavõtjate arvu võis lugeda sõrmedel. Taunitav on seejuures asjaolu, et nendest võistlustest ei võtnud osa ka meie nimekamad Arstiteaduskonna kergejõustiklased, kes kuuluvad nii ülikooli kui ka teaduskonna koondvõistkondadesse, nagu H. Mägi, I. Täheväli jt. Paremini ei kulgenud ka kursustevahelised suusatamisevõistlused, kus taas puudujäägid esinesid vanemate kursuste osas.

Et väärida tulevase nõukogude tervishoiutöötaja austavat nimetust, tuleb Arstiteaduskonna igal üliõpilasel korrigeerida oma seniseid passiivseid vaateid kehakultuurialaste ürituste suhtes ning asuda aktiivselt tegelema kehakultuuriga, sest kõik võimalused selleks on olemas. Käesoleval semestril avaneb teaduskonnal võimalus kasutada Viljandi tänava võimlat käsipallivõistluste ja treeningute läbiviimiseks.

Möödunud aastal Riia Meditsiiniinstituudiga alustatud sportlikud sidemed kujunevad tänavu veelgi ulatuslikemaks. Riia Meditsiiniinstituudi ettepanekul hakatakse korraldama alates käesolevast aastast kolme Balti liiduvabariigi kõrgemate meditsiiniliste õppeasutuste — Riia ja Kaunase Meditsiiniinstituudi ning TRÜ Arstiteaduskonna — vahelist spartakiaadi, mille kavas on üheksa spordiala: suusatamine, ujumine, raskejõustik, kergejõustik, laskmine, kunstiline võimlemine, võrkpall, korvpall ja lauatennis. Spartakiaadi üldvõitjale pannakse Riia Meditsiiniinstituudi poolt välja «Sõpruse karikas». Mai algul toimuvad Riias võistlused kergejõustikus, laskmises ja kunstilises võimlemises. Võistluste viimane etapp toimub aasta lõpul Tartus, kus võistlevad võrk- ja korvpallurid ning lauatennisistid. Sellel etapil selgub ka «Sõpruse karika» esimene võitja.

Arvestades alade rohkust spartakiaadil, on võimalus rohkem kui sajal üliõpilasel kuuluda teaduskonna koondvõistkondadesse, kusjuures taotleme, et võistlustest saab osa võtta ainult ühe võistkonna koosseisus. Iga üliõpilase eesmärgiks olgu kuuluda teadukonna võistkonda, kuna sellega avaneb võimalus tutvumiseks naabervabariikide kõrgemate meditsiiniliste õppeasutustega ning luua peale sportlike sidemete ka teaduslikke sidemeid.

Tulevased arstid, stomatoloogid ja farmatseudid! Millise panuse annate käesoleval olümpia-aastal TRÜ Arstiteaduskonna kehakultuurialasesse töösse ja võistlusse «Sõpruse karika» eest?

E. VASAR,
TRÜ Arstiteaduskonna ametiühingubüroo kehakultuurikomisjoni esimees

Spartakiaadi suusavõistlustelt

Nädalavahetusel korraldati TRÜ osakondadevahelise spartakiaadi suusatamisvõistlused. Hea ilmastik ja toredad lumeolud andsid ka rea hinnatavaid tulemusi.

3 km naistele: 1. A. Varek (raviosakonna III k.) aeg 12.57; 2. M. Ojaveer (majandusosakond) 13.12; 3. H. Teras (geograafiaosak.) 14.18.

10 km meestele: 1. J. Siimisker raviosakonna II k.) aeg 40.21; 2. K. Rebane (ajaloo-osakond) 40.21; 3. T. Kutsar (raviosakonna I k.) 41.00.

3×5 km teatesuusatamine naistele: 1. geograafiaosakond (T. Liblik, H. Mitt, H. Teras) aeg 68.59; 2 Majandusteaduskond aeg 69.30; 3. raviosakonna III k. aeg 72.12.

4×5 km suusatamine meestele: 1. geograafiaosakond (M. Aruja, Ü. Vilt, J. Kask, T. Kaare) aeg 76.12; 2. Arstiteaduskonna kombineeritud võistkond aeg 78.26; 3. raviosakonna IV kursus aeg 79.25.

Individuaalselt said teatesuusatamises parima aja naistest A. Varek (20.27) ja meestest T. Kutsar (18.16).

Kahepäevase võistluse tulemusena kogusid kõige rohkem punkte geograafid (547) ja tulid kindlalt võitjaks. Üllatavalt hästi esinesid ka majandusteadlased, kes tulid teiseks 492 punkiga. Kolmandaks tulid füüsikud. Veel praeguseni on selgitamata lõplikult Arstiteaduskonna kollektiivide tulemused, sest kohtunikekogul puudusid juhendikohased ülesandmislehed. Selles on suuresti süüdi ka suusaspordisektsiooni presiidium, kes ei saatnud juhendit õigeaegselt laiali.

Üldiselt tuleb lugeda võistlused õnnestunuks. Saavutatud tulemuste põhjal määrati 19. ja 20. märtsil toimuvatele Kääriku mängudele teaduskondadele kohti järgmiselt: Matemaatika-Loodusteaduskond ja Arstiteaduskond said kumbki 14 kohta, Ajaloo-Keeleteaduskond ja Majandusteaduskond kumbki 10 kohta, Õigusteaduskond 4 kohta.

A. KIVISTIK

Kõikidele üliõpilastele, kellel on VTK suusatamisnormid veel sooritamata, korraldatakse täiendav normide täitmine pühapäeval, 20. märtsil kell 9 TRÜ suusabaasi juures.

«Alles kaheaastane,

aga juba astud täismehe sammuga!». Nii oli öeldud tervitustelegrammis, mille Loodusuurijate Seltsi looduskaitsesektsioon saatis Tartu üliõpilaste looduskaitseringile tema teise aastapäeva puhul. (Ring loodi 13. märtsil 1958. a.).

Ja tõepoolest, nii see ongi, kui vaatleme arve, mis ringi esimees Jaan Remmel esitas oma aruandekõnes pidulikul koosolekul möödunud laupäeval. Need arvud on järgmised: liikmete arv oli ringi tegevuse esimesel aastal 72, teisel aastal 112, ettekannete arv vastavalt 25 ja 30, tööekskursioonide arv 3 ja 18, kohtade arv, kus looduskaitseringi liikmed korraldasid looduskaitsepäevi, 8 ja 40, ringi vilistlaste arv 8 ja 18.

Peale selle on ring ette võtnud rea muid üritusi, millest üks tänuväärsemaid oli prof. Bucholtzi (Loodusuurijate Seltsi looduskaitsesektsiooni asutaja), Tartu ülikooli esimese rektori Parroti (Toome pargi rajajaid) ja akadeemik Helmerseni (geoloog, rändrahnude kaitse alla võtmise organiseerija) kalmude korrastamine ja hoolduse alla võtmine.

Nagu ringi teaduslik juhendaja sm. J. Eilart oma sõnavõtus märkis, on ringi üheks põhilisemaks ülesandeks olnud ja jääb ka edaspidi ühiskondlike looduskaitseinstruktorite ettevalmistamine. Seni on instruktorieksami sooritanud 31 üliõpilast. Eksamikomisjoni esimees dots. E. Varep andis neile pidulikult kätte diplomid.

Tervitustelegrammid ja -kirjad ning telefonogramm Sverdlovskist tõestasid, et noor ring on saavutanud populaarsuse nii meie vabariigis kui ka väljaspool seda.

Pidulik oli moment, kui ENSV Ministrite Nõukogu ja Looduskaitsevalitsuse nimel andis J. Eilart üle autasud väikese looduskaitsemärgi näol aktiivsemaile ringi liikmeile, kelleks osutusid ringi aseesimees Kalev Pild, juhatuse liikmed Ann Marvet ja Heino Mardiste.

Aastapäeva puhul anti välja suur fotoleht teemal «Kaks aastat looduskaitseringi» ja ilmus seinalehe «Hoiame Loodust!» esimene number.

L. JEESER

Pedagoogiliselt praktikalt VIII Keskkoolis

«Missuguseid ohte tuleb inimesel arvestada maailmaruumi tungimisel?» — «Kuu peal ei ole puid, ei saa maja ehitada.» (Klassijuhatajatunnist.)

* * *

Karnevali ettevalmistused on täies hoos. Kuues klass kavatseb esineda Ali Baba ja neljakümne röövlina. Praktikant: «Kas keegi soovib nõu küsida oma kostüümi kohta?»

Õpilane: «Õpetaja, palun tulge meile röövlipealikuks!»

Kiiduväärt mõte

Teaduse ja tehnika alal töötavate noorte klubi asutamise kavatsus on hea ja kiiduväärt mõte — jõuti ühisele otsusele möödunud pühapäeva õhtul TRÜ klubi kohviku kaminasaalis. ELKNÜ Tartu Linnakomitee initsiatiivil oli kokku tulnud ligikaudu 50 Tartu teaduslike asutuste, kõrgemate õppeasutuste ja tehaste esindajat.

Mõttevahetusest, sõnavõttudest ja vestlustest laudkondades ilmnes peagi, et senised isiklikud kontaktid erinevate teaduste alal töötavate noorte — äsjaste TRÜ või EPA lõpetanute vahel, eriti aga nende ja Tartu tehastes ja ehitusorganisatsioonides töötavate TPI lõpetanute vahel on väga kesised või neid pole üldse.

Samas selgus, et taolised kokkupuuted on kasulikud (kõnesolev õhtu kujuneski selle tõestuseks) nii töö huvides kui ka silmaringi arendamise mõttes. Aparaadiehitajad, projekteerijad, plaaninduse alal töötajad ja teisedki tunnevad näiteks huvi TRÜ rakendusmatemaatikute tegevuse vastu, soovivad tutvuda nende tööga ja samas leida loomingulist kontakti ka arvutuskeskusega ja ÜTÜ vastava ringiga. EPA teaduslikud töötajad ja ÜTÜ liikmed on huvitatud aparaadiehitajate abist, kaastöö võimalustest bioloogidega. Peaaegu kõikide alade esindajad on huvitatud muuhulgas geneetika-alaste põnevate ja vaidlusaluste küsimuste populariseerivast arutelust, vestlustest kosmonautika, küberneetika, elektroonika valdkonna uusimatest saavutustest jne., jne. Paljuski muutub praktilise igapäevase töö huvides erinevate alade töötajate koostöö hõlpsamaks ja viljakamaks isiklike kokkupuudete tõttu. Ja paljugi huvitavat ja uut võib kuulda vestluses kohvilauas endale võõralt teadusalalt ja samas rahuldada ka kaasvestlejate uudishimu mõningate oma eriala kompetentsi kuuluvate küsimuste valdkonnast.

Kõige selle pärast kiidetigi heaks kavatsus luua teaduse ja tehnika alal töötavate noorte klubi. Selles klubis (rõhutati muuhulgas, et ta peaks olema kohvik-klubi) avaneb võimalus kohtuda õhtutundidel ja pühapäeviti erineva erialaga teaduse- ja tehnikameestel, sõlmida sidemeid omavaheliseks koostööks, diskuteerida teaduse uusimates ja põnevamates küsimustes, kuulata huvitavaid populaarseid ettekandeid jne.

Jääb vaid loota, et ELKNÜ Tartu Linnakomitee juures juba olemasolev initsiatiivgrupp, mille eesotsas on TRÜ arvutuskeskuse insener L. Daniel, arendaks juba kõige lähemas tulevikus viljakat tegevust nii klubi materiaalse baasi (ruumid, nende sisustus) kui ka sisulise tegevuse organiseerimise alal. Selleks entusiastidele jõudu ja indu! Klubi tegevusele aktiivselt kaasalööjaid leidub kindlasti palju.

A. KOPPEL

«Alles kaheaastane,

Et olümpiaad õnnestuks

Ülikooli kultuuriaktiivi nõupidamine toimus 14. märtsil klubi kohvikus. Tänu ürituse organiseerijale — TRÜ ametiühingukomitee kultuurikomisjonile — kujunes õhtu sisukaks ja mitmekesiseks, oli lõbus ja hoogne. Asjalikud sõnavõtud vaheldusid isetegevusettekannetega, tantsu vaheaegadel kõlas spontaanselt tekkinud ühislaul, prooviti leidlikkust ja mõtte teravust.

Õhtu juhtmõtteks võiks pidada rahvakunstiansambli juhataja H. Mikkeli ühiskondlikku spetsiaalsust käsitlevat sõnavõttu, milles selgitati ühiskondliku töö ja isetegevuse tähtsust ning kasulikkust tulevasel tööpõllul. Pole paha sisustada üliõpilaspõlves meeldivalt oma vaba aega ja samas omandada oskus juhendada isetegevusringe ja ülikooli lõpetades saada ühiskondliku instruktori diplom.

EPA kultuurikomisjoni esimees sm. J. Gabovitš väljendas lootust, et kultuurisidemed kahe suurkooli vahel tihenevad. Selleks pakub suurepäraseid võimalusi isetegevuse olümpiaad, mis korraldatakse üheaegselt EPA-s ja TRÜ-s.

Üheks mureküsimuseks meie üliõpilaspere ees ongi lähenev olümpiaad, milleks aga paraku valmistutakse veel väga loiult.

Vähe on meil aasta läbi tegutsevaid isetegevusringe (välja arvatud koorid ja rahvakunstiansambel). Tavaliselt sünnivad nad nädal, paremal juhul paar nädalat enne olümpiaadi ja hääbuvad vahetult pärast esinemist. See on muidugi kurb fakt. Kuid on ka entusiaste. (Nad esinesid ka sellel õhtul.) Need on teise kursuse eesti filoloogide ansambel, Ajaloo-Keeleteaduskonna ja Arstiteaduskonna meeskvartett. Kõik nad esinesid tublilt: laulud kõlasid võrdlemisi viimistletult. Ansambli harmoonia ja palade õige lahtimõtestamine aga ongi üks kunstimeisterlikkuse koolmekohti, millele nii mõnedki ansamblid ei osuta vajalikku tähelepanu. Arvatakse, et piisab sellest, kui demonstreerida, et ansambli liikmed peavad viisi. Tarvis on esineda nii, et kuulajad saaksid kunstilise elamuse ja midagi ei haavaks ka silma. Käitumiskultuuri korrektsuselt paistis silma Arstiteaduskonna meeskvartett.

T. LEPIK

KUNSTIMUUSEUMI EKSPONAATE

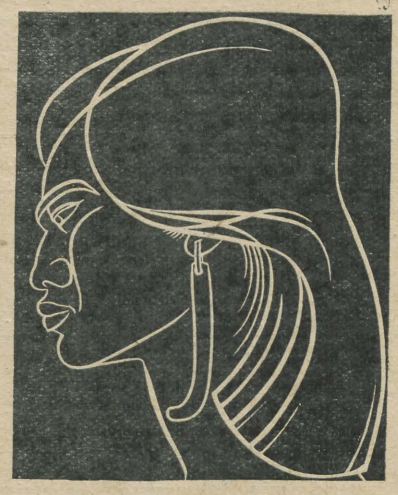

E. Mervyn Taylor «Hine». Linogravüür. (Uus-Meremaa näituselt.)

TRÜ KINOLEKTOORIUM

Reedel, 18. märtsil dots. L. Rootsi loeng **«Pariisi kommuun».** Film: **«1905. aasta».**

Teisipäeval, 22. märtsil temaatiline õhtu **«Uusi saavutusi vähktõvevastase võitluse alal NSV Liidus».** 1) Prof. A. Valdese loeng **«Võitlus vähi vastu».** 2) Dots. B. Luige loeng **«Vähktõve ravimitest».** Film **«Ennetame vähktõve».**

Toimetaja **J. FELDBACH**

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 2822. MB 01622.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 10 (437) Reedel, 25. märtsil 1960 XIII aastakäik

Läheneb komsomolikonverents

Mõelgem, vahetagem arvamusi!

Ainult mõned nädalad lahutavad meid TRÜ komsomoliorganisatsiooni järjekordsest, kaheksandast konverentsist. Konverentsi tööroh-ked päevad ei tohi kujuneda ainult saavutuste paraadiks, vaid seal tuleb kõnelda asjalikku, tõsist juttu sellest, mis on vajalik ette võtta, et ülikooli ja üliõpilasi veelgi enam lähendada elule.

See oli rohkem kui aasta tagasi, kui TRÜ komsomolikomitee võttis vastu otsuse üliõpilaste ühiskondlikult kasuliku töö kohta. Aasta on möödunud. Balti soojuselektrijaam, Kääriku spordibaas, Tartu eelsoojendusega ujula, äsja valminud ühiselamu — need on tähised 1959. aasta suvest. Esimene astutud samm oli pikk ja tubli.

«Punane Kunda» ja Narva ootavad meid ka eeloleval suvel. Laekunud avalduste hulk näitab, et töökäte arv on ülikoolis kahekordistunud.

See on suvel. Missugust ühiskondlikult kasulikku tööd teevad aga üliõpilased õppeaasta jooksul? Kas on tehtud kõik selleks, et üliõpilastest saaksid mitte ainult head oma ala spetsialistid, vaid ka tublid organisaatorid, kes tulevad toime kõigi nendele usaldatud ülesannetega? Paraku — ei.

Seetõttu peab see küsimus olema konverentsil tulipunktis, selle küsimuse lahendamiseks tuleb suunata kõik jõupingutused. Selge on, et elus, tegelikus töös pole vaja ainult kitsa erialaga spetsialisti, vaid laia silmaringiga inimest, kes saab hakkama kõigi ühiskondlike kohustustega ja on ise igal pool organisaatoriks ja eestvedajaks. Sõnad ankeedil «kõrgema haridusega» pole lihtsalt niisama, see kohustab, äratab usaldust töökaaslaste silmis. Seda usaldust tuleb õigustada.

Mida on meil selleks tehtud? Üsna vähe. Käesoleval õppeaastal töötasid ja töötavad praegugi Ajaloo-Keeleteaduskonna ja Matemaatika-Loodusteaduskonna neljanda kursuse üliõpilased rühmajuhtidena Tartu pioneerimalevates. Suurt abi osutas neile ülikooli komsomolikomitee ja pedagoogikakateeder, kelle korraldusel organiseeriti üliõpilastest pioneerijuhtidele parema ettevalmistuse andmiseks seminar.

Nüüd, kui kõigil nimetatud üliõpilastel on seljataga pedagoogiline praktika, võib ütelda, et üliõpilased on oma uuel tööpostil hästi toime tulnud. Töö pioneerirühmades on muutunud elavamaks. Kahjuks ei kehti eespool öeldu kõigi rühmade ja rühmajuhtide kohta.

Eesmärgiks on, et tulevikus töötavad teise kursuse üliõpilased koolides vanem-pioneerijuhtidena, kolmandal kursusel võtavad nad juba osa kooli komsomolitööst, juhendavad klassiväliseid ringe. Neljandate kursuste üliõpilased aga peavad olema juba lektorid ja propagandistid linna asutustes ja ettevõtetes.

Tuleb nõuda, et iga üliõpilane annaks ülikoolis õppimise jooksul välja ühe seinalehe. Organiseerimistööd selles suunas on alustanud Ajaloo-Keeleteaduskond, praktiliselt tööle ei ole aga asutud sealgi. Aga teised teaduskonnad?

Meie ülikool on tubli oma sportlike saavutuste poolest, kuid suhteliselt tegeleb spordiga siiski väike osa üliõpilastest. Ka sellest tuleb kõnelda konverentsil. Eesmärk — iga lõpetaja peab olema spordiinstruktor või -kohtunik — on täiesti reaalne.

Ülevaate saamiseks üliõpilaste ühiskondlikest töödest tuleks sisse seada ühiskondlike tööde arvestamise raamat, mille täitmist kontrollivad pidevalt ülikooli komsomolikomitee ja dekanaadid. See raamat annab juba ülikooli astujaile selge pildi sellest, mida neil õppimise kõrval tuleb teha ja mida neilt nõutakse, see raamat peab hiljem kaasa aitama töölesuunamisel.

Toodud mõtted puudutavad peamiselt ainult pedagooge ettevalmistavaid teaduskondi, mida aga arvavad juristid, majandusteadlased ja tulevased arstid? Missugused on teie ettepanekud? Võtkem sõna, vahetagem arvamusi!

Konverentsipäevil peavad lahendamist leidma kõik ülikooli rohkearvulist komsomoliperet erutavad probleemid ja mõtted. Konverentsi otsused saagu nende peegelduseks!

V. I. LENINI 90. SÜNNI-AASTAPÄEVA EEL

V. I. Prager. V. I. Lenin nooruspäevil.

KUIDAS LENINISMI TUNDMA ÕPPIDA

N. K. Krupskaja sõnavõtt leninliku kutse päevilt 1924. aastal. (Lühendatult.)

Seltsimehed! Leninismi tundmaõppimisel ei ole muidugi kõige tähtsam pisiasjade, täpsete nimetuste, aastaarvude, algupäraste sõnade jne. meelespidamine. On tarvis õpetada neid, kes hakkavad leninismi tundma õppima, Leninit mõistma. Lenini ja leninismi mõistmises seisnebki Lenini teoste tundmaõppimise põhieesmärk.

Mul tuli kunagi kõnelda Vladimir Iljitšiga marksismi tundmaõppimisest Sverdlovi-nim. ülikoolis. Lugesin Sverdlovi-nim. ülikooli aruannet, kus oli juttu sellest, millise innuga üliõpilased väärtusteooriat uurivad. Aruandes jutustati, kuidas üliõpilane pärast öö otsa kestnud vaidlust, kuidas defineerida, mis on väärtus, oli kaotanud hommikuks niivõrd pea, et tormas tänavale ja peatas kellegi mööduja ning küsis, kuidas tema väärtust defineerib. Kui ma sellest Vladimir Iljitšile rääkisin, ütles ta, et see ei ole marksism. Marxi tundmaõppimisel ei tule taga ajada definitsioonide ja sõnastuste täpsust teaduse kõigi reeglite järgi, ei tule minna pisiasjadesse. Peamine on marksismi tundmaõppimisel marksismi vaimu mõistmine, põhiliste ideede mõistmine, oskus marksismi tegelikkuses rakendada.

Niisiis, seltsimehed, kui tahame määratleda, mis on leninism, peame ütlema, et see on meie tegelikkuses, meie kaasaegses tegelikkuses rakendatud marksism. Need meetodid, mida Lenin kasutas selle tegelikkuse uurimisel, tema mõjustamisel, pole oma olemuselt midagi muud kui marksismi meetodid. Seepärast, kui te tahate ringides, nendel kursustel, kus hakkate õppima, seda saavutada, et kursandid, kuulajad võimalikult paremini leninismi mõistaksid, tuleb teil kõigepealt saavutada, et need kursandid mõistaksid, milles seisneb marksism, milles seisneb marksistlik meetod, marksistlik lähenemine tegelikkusele. On tarvis näidata, kuidas Marx mõistis klassivõitlust, seda, kuidas ja kuspoole areneb ühiskond, kuidas ta oma teooriaga klassivõitluse arengule kaasa aitas, aitas tööklassil aru saada nendest ülesannetest, mis ajalugu tema ette on asetanud. Seepärast on tarvis marksismi, tema aluste tundmaõppimisele kõige tõsisemat tähelepanu pöörata. Nüüdisaegne noorsugu unustab väga tihti asja selle külje ja ei lähene sageli kaasaegse tegelikkuse küsimuste arutamisel marksismi vaatenurgast, vaid hakkab väga kõrvalekallutavalt pisiasjadest vaidlema ilma asja sisusse tungimata. Vana põlvkond, kes jõudis marksismi pikkade otsingute kaudu, tunneb muidugi marksismi, noor põlvkond aga läks teist teed. Ta kasvas klasside revolutsioonilise võitluse tules, paljud küsimused, mis olid kunagi vaidlusalused, näivad neile juba vaieldamatutena. Ei tule unustada seda tõsiasja, et noort põlvkonda on vaja relvastada marksistliku meetodi mõistmisega, anda talle teadusliku sotsialismi maailmavaade, anda talle relv, mis aitaks tal keerulises kaasaegses tegelikkuses orienteeruda.

Kuidas leninismi tundma õppida? Soovitaksin järgmist viisi: tuleb vaadelda Lenini suhtumist mingisugusesse kindlasse küsimusse paljude aastate jooksul, jälgida, kuidas Lenin lahendas seda küsimust erinevates, konkreetsetes olukordades.

Mulle näib, et selliselt korraldatud Lenini teoste õppimine annaks seda, milleni on vaja püüda, annaks Lenini mõistmise, annaks tema teoste vaimu mõistmise, olgugi et ei annaks tõenäoliselt nende teoste dogmaatilist tundmist. Arvan, et just nii tuleks läheneda leninismi tundmaõppimisele.

TALVE VÕIM ON...

...MURTUD

J. REMMELI foto

Kangelaslikkusest

«Kui see on üldsusele hüvanguks,
siis pange ühe silma ette surm
ja teise ette au.
Mu pilk ei võppu.
Sest jumalate nimel armastan
au palju rohkem, kui ma kardan surma.»

Mulle tulid need read «Julius Caesarist» meelde, kui ma lugesin viimaseid lehekülgi Robert Scoti päevikust. See on vapustav dokument inimeste mehisusest ja näide, kuidas armastus elu vastu õilistab inimest ka siis, kui surm on paratamatu.

Kangelaslikkus on inimest erutanud iidsetest aegadest peale ning mida enam edasi, seda vähem näib olevat võimalusi kangelastegudeks. Ometi seisame jälle kangelasteo ees, mis oma suuruselt näib ületavat kõik eelmised. Neli inimest on üle poolteise kuu vastu pidanud merele, janule ja näljale, kaotamata sealjuures hetkekski lootust pääsemiseks. 49 päeva jooksul jagati viimane toit, viimane joogivesi, saadi teada viimane detail üksteise elust.

Mind paneb kõige enam imestama, kuidas suutsid need neli inimest poolteise kuu jooksul seista silm silma vastu ookeaniga. See — asja puht psühholoogiline külg — ei ole arvatavasti mitte vähema tähtsusega kui toidu ja vee puudumine.

Külm talvine ookean, tormid, kus tuule tugevus ulatub üle 10 balli, ja ümberringi ainult vesi. Isegi meil rannavetes on sügisesed tormid kohutavad, kuid ookean ja 49 päeva, see on, ausalt öeldes, uskumatu.

Austraalia kirjanik Lembers, kellele Juhan Smuul rääkis oma Arktika-reisist, soovitas tal kirjutada raamatu sellest, kuidas neli inimest jäävad üksinda keset jääd ja kuidas pikkamööda nende vahel tekib raske vimm ja elu muutub põrguks.

Talle tundus see loomulik, meile aga mitte sugugi. Ei nõukogude inimese seisukohalt ega ka üldinimliku kangelaslikkuse positsioonilt vaadates. Tõsi küll, selleks võib ju leida näiteid, kus inimene ei suuda ka kõige lühemat aega looduse stiihiale vastu pidada ja huk-

(Järg 2. leheküljel.)

ÕNNITLEME JUUBILARI

Neil päevil tähistas oma juubelit TRÜ tsiviilõiguse ja -protsessi kateedri juhataja dotsent Jenny Ananjeva.

Juubilar sündis 22. märtsil 1910. a. Võrumaal. Varsti aga viis elukeeris perekonna leivapalukest otsima Venemaale, kus ka juubilaril tuli peatselt alustada iseseisvat eluteed. Ta töötas mitmesugustel vastutusrikastel kohtadel komsomoliorganites, ajalehetoimetustes, tehastes jne. Samal ajal ei unustanud sm. J. Ananjeva aga ka oma haridustee jätkamist. 1937. a. astus ta Leningradi Juriidilisse Kooli, mis jäi aga lõpetamata alanud sõjaolude tõttu. Sõja ajal näeme juubilari jälle vastutusrikastel töökohtadel kaubandusvõrgus ja mujal. Sõja lõppemise järel suunati ta tööle Tartu linna prokuratuuri, kus ta töötas kuni 1950. aastani. Raske ja vastutusrikka töö kõrval tolle aja tingimustes jätkas sm. J. Ananjeva õpinguid TRÜ Õigusteaduskonnas ja lõpetas selle eksternina 1949. a. Kohe pärast lõpetamist suunati ta tööle õppejõuna ja peatselt usaldati talle ka kateedri juhatamine. Juubilar on pühendanud kogu oma energia noore põlvkonna kasvatamisele ja töö paremale organiseerimisele nii kateedris kui ka teaduskonnas.

Selle kõrval näeme teda tõõamas küll ülikooli parteibüroo ekretäri asetäitjana, küll teauskonna parteibüroo sekretäna, küll partei linnakomitee ikmena. Kõikjale jätkub tal ega ja tähelepanelikku suhumist. Pidevalt täiendab juuilar ka oma erialaseid teadnisi ja juba 1954. a. kaitses ta dukalt oma väitekirja Leningradi Riiklikus Ülikoolis.

Juubilari sulest on ilmunud nitmed teaduslikud artiklid ja pikud. Praegu töötab ta meie siviilprotsessi koodeksi projekti juures.

Juubilari tunnevad tema enlised kasvandikud ja kolleegid kui head ja osavõtlikku õppeõudu ning alati abivalmis seltsimeest.

Endised kasvandikud ja kolleegid õnnitlevad teda tema juubeli puhul ja soovivad sama palju energiat viljakaks teaduslikuks, õppe- ja ühiskondlikuks tööks veel paljudeks aastakümneteks!

Kiri Leningradist

Dotsent V. Palm pidas Leningradi Tööpunalipulises Leningradi Nõukogu nimelises Tehnoloogiainstituudis loengutetsükli orgaanilise keemia tänapäeva teoreetiliste küsimuste kohta. Instituudist saabus ülikooli rektori nimele kiri, kus kirjutatakse:

«V. Palm pidas loenguid kõrgel teaduslikul tasemel ja suure meisterlikkusega, puudutas enam aktuaalseid tänapäeva teoreetilise orgaanilise keemia probleeme. Loengud võeti väga soojalt vastu. Küllaldane on öelda, et loetava aine keerukusele vaatamata oli auditoorium nii esimese kui ka viimase loengu ajal kõrgemate õppeasutuste ja teaduslike uurimisasutuste tuntud töötajaist kuulajaid täis.

Palume dotsent V. Palmile edasi anda meie tänu ja avaldame lootust, et taoline loominguline kontakt meie õppeasutuste vahel edaspidi veelgi laieneb:»

Töö, mis on jõukohane kõigile

Juhendan poliitringi Tartu linna pimedate õppetöökojas. Paar sõna sellest, kuidas minust sai propagandist.

Kursuse komsomoligrupi koosolekul tehti teatavaks, et on vaja kolme propagandisti. Kuulajaid oli paarikümne ümber. Kõik invaliidid. Valitses äraootav vaikus. Tutvustasin end ja palusin esitada küsimusi tulevaste loengute teemade kohta. Jälle vaikus. Tuli alustada teisiti. Esimene loeng möödus Et keegi erilist aktiivsust ei ilmutanud, kulges asi «individuaalse lahendamise» korras.

Oleks ebaõige öelda, et olin rahul selle uue «ametiga». Oli ju ennegi täita ühiskondlikke kohustusi ja aega kippus niigi väheseks jääma. Aga kellel siis pole ühiskondlikke kohustusi? Tuleb proovida! Otsustasin.

Komsomoli linnakomiteest sain veel täiendavalt informatsiooni ja — rühmapäeviku, s. t. kuulajate nimekirja.

Esimene loeng oli kindlasti kõige raskem. vabavestluse vormis. Tulemus: sain teada, mis huvitab kuulajaid, mis on neile arusaamatu, ja kuidas nad orienteeruvad poliitikas.

Peamisteks teemadeks on meie ringis sise- ja välispoliitilised sündmused.

Kuigi rõhuv enamik minu kuulajaist on pimedad, ei tähenda see sugugi, et nende ühiskondlik-poliitilised teadmised oleksid madalad. Pimedad on aktiivsed raadiokuulajad, korraldavad küsimuste-vastuste õhtuid jne.

Sise- ja välispoliitiliste sündmuste kõrval olen käsitlenud ka teaduslikke ja tehnilisi probleeme. Kuulajad esitavad küsimusi väga julgelt ja aktiivselt, tõstatavad mitmesuguseid probleeme.

Loengud toimuvad meil kolm korda kuus.

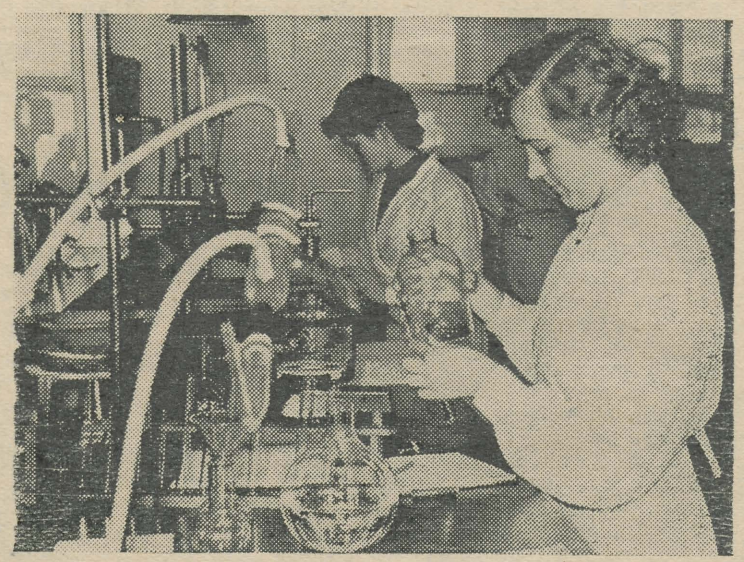

Kommunistlikud noored S. Lehis ja A. Haviko farmatseutilise keemia praktikumil. *JOH. MIKU fotod*

Loengute kõrval oleme organiseerinud ka teisi üritusi, mis kuulajaid huvitavad. Selles on mulle suurt abi osutanud kursuse kommunistlikud noored. Nende abiga on korraldatud sõpruskohtumine males, kavas on veel mitu ühist teatrikülastust ja isetegevuskontsert.

Kindlasti esineb minu töös ka puudusi. Peamisteks hindajateks on siin kuulajad. Omalt poolt püüan teha kõik, et loengud oleksid huvitavad ja sisukad.

E. Padar,
Õigusteaduskonna II k. üliõpilane

Alustame ringküsitlust

Juba õige mitu head aega on sellest möödas, kui ülikooli ajaleht oma lugejate ette ringküsitlusega tuli. Seekord alustame järgmist. Vastused palume tuua ajalehe toimetusse või lasta toimetuse kirjakasti peahoone vestibüülis.

Ja nüüd küsimused.

1. Missugust möödunud aastal ilmunud kirjandusteost peate parimaks? Miks?

2. Missugune möödunud aasta teatrilavastus on teie arvates parim? Miks?

3. 1959. aastal linastus palju uusi kinofilme. Missugust nendest ja miks just peate parimaks?

4. Aastavahetusel anti ekspluatatsiooni ülikooli uus ühiselamu. Mis teile seal meeldib, mis mitte? Mida uut soovite järgmise ühiselamu ehitamise ja sisustamise juures näha?

5. Missuguseid loengukonspekte rotaprindil trükituina vajate kõige rohkem?

6. Mille juures teil läheb kõige rohkem aega kaotsi?

7. Mis teid kõige rohkem häirib?

8. Mis teid ülikooli ajalehes rahuldab, mis mitte? Teie ettepanekud ajalehele.

Teretulnud on vastused ka osale küsimustele.

PARTEI ELU KROONIKAT

18. märtsil toimunud ülikooli parteiorgnisatsiooni üldkoosolekul oli päevakorras vastuvõtt NLKP ridadesse. NLKP liikmeks võeti vastu Õigusteaduskonna üliõpilased A. Kiris, I. Tamm, L. Pärtel, V. Pohla, Matemaatika-Loodusteaduskonna üliõpilane J. Jurassov. NLKP liikmekandidaadiks võeti vastu Matemaatika-Loodusteaduskonna dekaan A. Mitt, Arstiteaduskonna hügieenikateedri juhataja M. Kask, assistent S. Tamm, aspirant J. Reimand, üliõpilased E. Truuväli, E. Linn, K. Lomovskaja, J. Lepik ja dots. A. Rõõmusoks.

NII ME ÕPIME

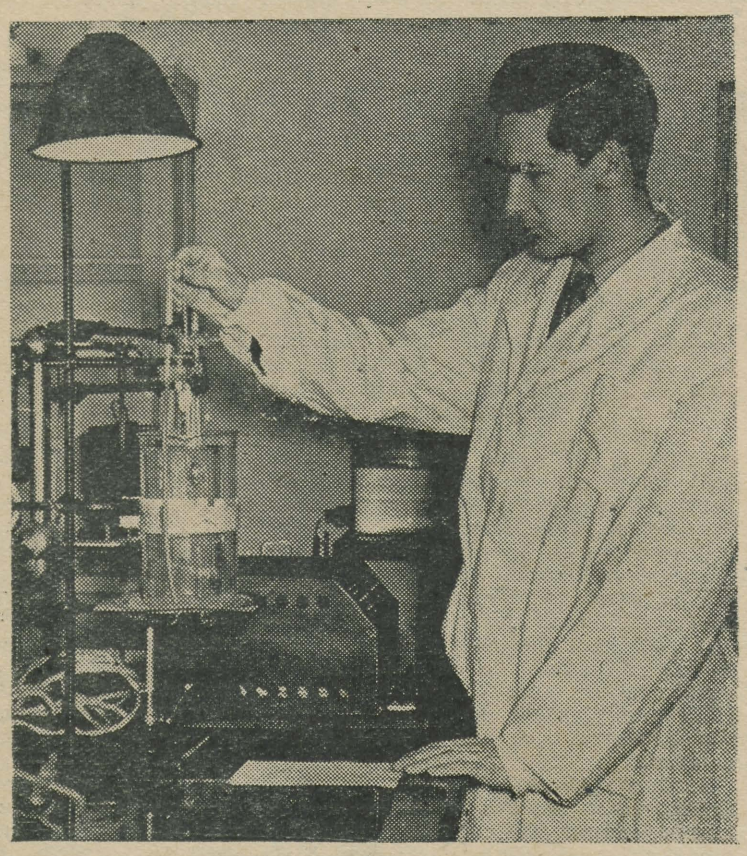

Kommunistlik noor E. Arak farmaatsiaosakonna III kursuselt määrab farmatseutilise preparaadi füüsikalisi konstante.

Mida jutustas TRÜ komsomolikomitee liige Ester Linn.

Kaua aega olime harjunud sõnaga «šeflustöö» seostama ainult mõnd töölisnoorte ja üliõpilaste kohtumisõhtut või meie isetegevuslaste kontserti kusagil linna asutuses või ettevõttes. On selge, et neid šeflustöö vorme pole praegugi sugugi kõrvale jäetud, sest niisugused õhtud tugevdavad meie sõprust töötava noorusega. Aga kõrvuti sedalaadi tööga on pärast ÜLKNÜ Keskkomitee VI pleenumit hakatud kõikjal suurt tähelepanu pöörama palju tähtsamale lõigule šeflustöös, tõelisele abile, mida vajatakse.

Nii on ka meil, ülikooli komsomoliorganisatsioonis. Ester Linn, kes juhib komsomolibüroo šeflustöö sektorit, ütleb: «Möödunud aastaga võrreldes oleme mõndagi ära teinud». Seda on hea kuulata, kui niisugusele väitele järgnevad konkreetsed faktid.

Ligi sada üliõpilast-kommunistlikku noort on käesoleval aastal kaasa löönud nende ülesannete lahendamisele.

Meie linna ettevõtetes töötab palju noori, kellel on tuline tahtmine ja soov õppida. Ja nad õpivadki — õhtukoolides, mitmesugustel kursustel, kaugõppekeskkoolides ja instituutides kaugõppe teel. Aga hoolimata suurest tahtest pole neil alati kerge. Paljudel on õppetöös olnud pikki vaheaegu, on ununenud varem omandatud teadmised. Siin ongi meie tööpõld. Kes veel peaks aitama õpingutes neid noori, kui mitte meie, üliõpilased!

Raudteedepoos organiseerib šeflustööd füüsikaosakonna komsomoliorganisatsioon. Tublilt juhib seda töölõiku I kursuse üliõpilane Lea Kägi. Raudteedepoo noored võtavad innuga osa kaks korda nädalas toimuvatest konsultatsioonidest. Varsti minnakse depoos üle tööle mootorveduritel — seileks tuleb hästi tundma õppida mootorite ehitust ja sooritada sellealane eksam. Meie tulevaste füüsikute abi on siin teretulnud.

Konsultatsioonipunktid on loodud ka riigipangas, raudteejaamas, Tartu Naha- ja Jalatsikombinaadis. Viimases tegutseb kolm õppegruppi (eesti keel, vene keel algajaile ja vene keel edasijõudnuile). Raudteedepoos alustab peatselt meie üliõpilaste juhatusel tööd veel üks õpperühm. Sealsed õhtukeskkoolis õppijad soovivad konsultatsiooni vene keeles. Koostöös õhtukooli vastava õppejõuga (see on tervitatav!) ületatakse raskused. Veel jutustab Ester Linn geograafiaosakonna kommunistlikest noortest. «Tublid on,» ütleb ta. «Võtsid enda peale konsultatsioonide andmise keskkooli programmi ulatuses mitte ainult oma erialal, vaid kõikides ainetes — matemaatikas, eesti keeles, füüsikas, keemias ja inglise keeles. Tulevastele pedagoogidele endile toob see kindlasti palju kasu. Ka geograafiaosakonnas juhib šeflustöö sektorit I kursuse üliõpilane kommunistlik noor Raudsepp. Ja juhib hästi.»

Meie üliõpilased on võtnud individuaalse šefluse alla õppivaid noori Tartu Kammivabrikust, pimedate koolist, õmblusvabrikust «Sangar». Nahakombinaadis juhatatakse kirjandusringi.

Ei ole puudunud aga ka kohtumisõhtud isetegevuse, viktoriinide ja tantsuga. Neid korraldasid ühiselt füüsikaosakonna ja raudteedepoo ning Õigusteaduskonna ja ehitustrusti noored.

Kõik see on alles hea algus. Šeflustööga saame paljuski aidata meie linna töölisnoori, kuid omandame ka ise palju väärtuslikke kogemusi ja oskusi. Konverentsil arutagem, kuidas parandada ja laiendada üliõpilaste šeflustööd Tartu käitistes.

M. VIIDING

Siin on meie tööpõld

Kangelaslikkusest

(Algus 1. leheküljel.)

kub faktiliselt ilma mingi võitluseta. Selline inimene ei väärі ka siis kaastunnet, kui need tingimused tõesti on kohutavad. Meenutagem vastupidist — Scoti viis inglast hukkuvad tagasiteel Lõunanabalt. Ei ühtki halba sõna, ühtki solvumist. Ja seda isegi siis, kui on selgunud juba kõik, kui pääseda pole enam võimalik.

Kangelane on see, kes suudab rohkem kui tavaline inimene. Rohkemat suudetakse aga ainult erakordsetes tingimustes ning just siin koorub kangelaslikkuse kõrval välja ka kõik muu inimese iseloomus. Nelja noormehe — Ashat Ziganšini, Anatoli Krjutškovski, Ivan Fedotovi, Filipp Poplavski — ennastsalgav võitlus tõi nad võitjaks inimese üldsest kahevõitlusest loodusega ning näitas maailmale inimese moraalset puhtust ja tugevust, inimese alistamatust ka kõige raskematele tingimustele. On seda rõõmustavam, et nad on meie, nõukogude inimesed.

Ü. TUULIK,
eesti filoloogia II kursuse üliõpilane

KIRJANDUSE JA KUNSTI LEHEKÜLG

PEETER HEIN

PEEGLITE TÄNAV

Kõik peeglid on tänaval —
seintel, akendel, jalgade all.

Häbist maa alla vajus
kangialune tahmunud lumi,
kui nägi oma määrdunud nägu
korraga tuhandes peeglis.
Kõik silmad on kissis....

Valge pilv ümber pea,
peseb punane tütarlaps
kolmanda korruse akent.
Tema laulust meeleheitele viidud,
hüppas hirmuhigine purikas
katuseräästast märjale asfaldile.

Veel üks peegel...

Ja üle kõige on
suur sinine seebimull,
mida päikesependel
järjest suuremaks kiigutab,

Kõndida,
kõndida,
kõndida!
...Auditooriumi vaikusse astudes
on mu pimedais silmis veel päikesesära
ja see kisub mind
välja,
välja,
välja!

«NINATARK»

Võistlustöö

Publik — teater — lavastaja — — autor ja — „Lea"

I

Lugesin sellises järjekorras:
J. Osborne «Vaata raevus tagasi».
J. Smuul «Lea».
W. Borchert «Ukse taga».

Esimene rabas raevu taltsutamatu, energiakülluse ja ääretult dramaatilise reaalsusega. Viimane hämmastas võimuka numanismiga, absoluutse aktuaalsusega. Nende vahel aga — «Lea».

Püüdsin eelnevaga ennast õigustada, sest «Lea» valmistas lugedes pettumuse. Paljudele. Andestagu meile — lihtsurelikele — nii autor kui ka targasti ettevaatlikud ning sõnade valimises vilunud kriitikud, kuid meie seas levis hinnang: üks suur sõnademulin...

Ja kuidas ka mitte pettuda? Smuul mõtiskleb nabale sõites «Least». Jäise mandri erakorraline loodus, karmide inimeste mehine, kangelaslik, teadust loov töö ei tõrju «Lead» Smuuli mõtetest. Smuul on koduteel veendunud, et «Lea» saab teoks. Smuul avaldab «Jäise raamatu», millest loeme seda kõike. Smuul vaikib, kuulujutud: viimistleb «Lead».

Uue aasta ootustes-lootustes on kosmoselendude järel teine koht meie kirjanduse-kunsti-muusika-teatrimaailmal. Parimate lootustega avad «Loomingu» vana-aasta kaheteistkümnenda numbri. «Lea»! 31 lehekülge. Ja pettumus. «Võrrelge Osborne'iga! Kui hall, arglik, argipäevanel»

Ja mõni päev hiljem «teine vaatus»:

«Võrrelge nende kahega. Nii tuleb tänapäeval kirjutada. Osborne trotsib, Borchert süüdistab. Üldistused! Aga «Lea» — mõranenud kell, keskpära, piiratus! Lavastatakse «Vanemuises»? Ogarad! Ja Panso lavastab? Panso?? Panso???! No teate, siin on midagi nii...»

II

«Lea», palju on sulle tehtud ülekohut suuliselt, veelgi enam jagatud kiitust ametlikult ja kirjalikult. Olin juba oma peas üldjoontes visandanud käesoleva kirjutise, kui ilmus loetuist viimase sõnavõtuna sinu kohta artikkel H. Siimiskeri sulest.[1]) Temaga me jälgisime sind ühest ja samast vaatepunktist selle sõna täpses tähenduses, s. o. samal etendusel ja vaatesaali samast piirkonnast. Tema lahutas su kolmeks «heaks»: Smuul — «Vanemuine» — Panso. Esitan teistsuguse skeemi: publik — «Vanemuine» — Panso — Smuul. Kuipalju ühes või teises on head, näeme aga allpool.

[1]) vt. «Sirp ja Vasar» nr. 9 (845), 26. veebr. 1960. a.

«Vanemuisest» kõneldes on näitlejad ja publik näidendit loovate komponentidena samaväärsed. Kui lava esitab vaatesaali nõudlustele oma vastunõuded, siis «Vanemuine» ei peaks nurisema: aplaus on küll alati enam kui tagasihoidlik, kiituse ja kriitikaga me aga teatri arvel kokku ei ole hoidnud. Kontakt «Lea» etendusel oli normaalne. Kui hinnata koolisüsteemis, siis isegi 4+.

Lubatagu mõnest «Lea» isiklikust etenduselt toodud muljest.

Osaliste valik on tore. H. Elviste Leana tundub ideaalsena. Ainuke pretensioon: tabada puhas toon eesriide avamise hetkeks, mitte hilineda. Aer — P. Ruubel. Ei ole küllalt noor. Kahes esimeses vaatuses. Ainuke puudus ja paratamatu. Kuid kes veel suudaks väärata Lea usku Saalomoni ülemlaulu «ütlemistega»! E. Koppeli Esko Trahter on suur kordaminek. Kuid ka aine väikeseks arutluseks.

Esko Trahter ja noor Ants «Õndsuse labürindis» — milline sarnasus! Ei, Koppel teeb nende indikes «Vanemuist» tunnevad. Kas ei vaja olukord lahendamist? Pakun variandi: «Ugala» organiseeris stuudio, «Vanemuisel» peaksid selleks olema palju avaramad võimalused...

Nüüd aga veel tegelastest. H. Sooper täidab oma osa Lea ema Maria Viiresena väga hoolikalt ja sümpaatse lihtsusega. Aga kas Lea ema on usklik? Kui ei, siis kuhu jääb näidendi mõte? Sooperi ema lubab kahelda oma usus ja näidendi mõttes.

Kivilod palvevenna osas süüdistab H. Siimisker «hinge ja olemuse» ähmases töötluses. Ei tahaks nõustuda. Mänguliselt oli näidendi parimaid stseene palvevenna sõnatu reageering Lea küsimusele: «On see õigus, et sul on Kireveres kaks vallaslast? On õigus või ei ole?»

Palveõed E. Hermann ja V. Väljaots täitsid osa väga korrektselt, eriti esimene. Ja nüüd jõuame lavastajani.

Palju head ei ole alati hea, ütleksin vanarahva suu läbi H. Siimiskerile, kes nimetas V. Pansot «heaks» nr. 3. Panso on lavastaja, kellel kõik õnnestub, ta on algupärase, kordumatu käekirjaga, ta vidualiseerimiseks palju, ja väga õnnestunult. Kuid — miks pidi teda nii ränga ülesandega koormama? Anda Trahteri osa teisele, ja automaatselt lülitub välja sarnlemise oht, mida kriitikud paljutähendavalt ja pahaendeliselt nimetavad «trafaretti langemiseks». Kes siis püüakski seda või teist osalist selles süüdistada, kui noort Antsu mängib E. Koppel. Trahterit keegi näitleja N, või vastupidi?

Kuid edasi. E. Koppel «Varjus», «Õndsuse labürindis», «Leas»... kus ta küll ei mängiks! Ja kas ainult tema?

Pidage, vanemuislased, teil ei ole piisavalt näitlejaid peaosadesse! Ja — kust te saate näitlejaid? H. Elviste — Pärnust, E. Koppel — Viljandist, P. Ruubel — jõudis ringiga tagasi, kuid mängis Pärnus...

Loetelu on kerge jätkata kõigil, fantaasialend ja loomingulise energia tulv ei tunne või ei tunnista raskusi. Just see ei ole antud konkreetsel juhul hea! «Vanemuine» tegi hästi, võttes «Lea» repertuaari. Kuid kas ei adresseerita «Lea» kohta käivate kiidusõnade paremik nüüd Pansole? Me ju kahtlesime pärast «Lea» lugemist, olime pettunud, aga tarvitses näha, ja kõik muutus teiseks. Kelle teene? Muidugi Panso! Lihvis, silus, juhatas mõjuvalt sisse, andis tooni, pigistas tühjaks kui sidruni, mis puudu oli, laskis juurde mängida — ja sai asja. Kas on nii?

Tahan uskuda, et see on eksitus, on vulgariseerimine, ühekülgne lähenemine. Kuid paratamatult põhjustab midagi sellist Panso nimi. Kes lavastab järgmisena «Lea», millises teatris? Olgu ettevaatlik, kui lavastus osutub nõrgemaks «Vanemuise» omast, võrreldakse eelkõige lavastajaid.

Publik on pandud mõtlema, erutuma, lahendust otsima. Paiguti aga kaob side lavaga. Eriti, kui Ruubel või Koppel konelevad häält

(Järg 4. lk.)

VÕISTLUSTÖÖ

Üks igapäevane lugu

Oma toale.

Tüdrukud on voodil koos:
«Poisid, poiste, poisse.»
Kõik on kanges jutuhoos:
«Poisid, poiste, poisse.»

Ühel neist on ilus silm,
teisel sirge nina,
kolmandal on tume kulm,
neljas hoopis kena.

Kellel uus on ülikond,
kes käis eile tinnal,
milline neist igav on,
kellel' tasuks minna.

Kas neist mõnel sügav hing,
kes on liiga uhke,
kellel alles lapseking
või habe katab põske.

Tüdrukud on voodil koos:
«Poisid, poiste, poisse»,
Kõik on kanges jutuhoos:
«Poisid, poiste, poisse.»

«I»

MURI JA INIMESED. 2.

Tantsitakse valssi, foksi, polkat. Ma kadestan Kollat: ta teeb kõik ise kaasa, näeb kõike. Mina pean aga ainult oletustega leppima: milline ta on, see Marje, kellega ta praegu tantsib? No igatahes mitte Sassiga. Aga äkki ei andnud ta Sassile korvi... Marjel on kindlasti mustad juuksed ja pruunid silmad. Kõikidel ilusatel tüdrukutel on pruunid silmad. Ja ta on nii vaikne ja tagasihoidlik, et ta häält pole kuuldagi.

Ma vähkren oma asemel. Õled sahisevad lakkamatult, kuid müra tõttu pole seda õnneks teise tuppa kuulda. Tekk on põigiti, lina kadunud, üksikud kõrred torgivad valusasti. Teen endale etteheiteid, süüdistan teisi, kirun punast kohvrit. Ähmased varjud akna mattklaasil aga hüppavad ja hüppavad.

Kell on kolm läbi, kui see neetud tants lõpeb ja tüdrukud Mosonale lähevad. Avan klaasukse ja leian end eestoast — unine ja pesuväel, palja jalu ja valguse käes silmi vidutades. Mind märgatakse:

«Ohhoo! Noor sõber on ka üles tõusnud!»

«Vara veel. Maga, pojuke.»

Pükse kehitades lähen välisukse poole:

«Te käpardid jätsite ju tüdrukud koju saatmata.»

Puhkeb naer. Poisid on kõveras. «Sa polegi nii tossike, kui arvata võis. Isegi ivake nalja mõistad teha,» kiidetakse. Aga ma ei kuula seda.

Väljas on kuuvalge kastene öö. Seisan palja jalu niiskel trepil. Eemalt Mosona poolt kostab tüdrukute hääli... Nad arutavad tänast õhtut. Küla koerad saadavad neid mitmehäälse koorina. Puurin pilgu kaugel mustendava Mosona poole ja püüan tabada pimeduses ähmaselt liikuvaid kogusid. Kuid varsti kaovad needki silmist. Trepi niiskus tungib mööda paljaid jalgu ülespoole ja ma lähen ära tuppa. Poen lõdisedes veel veidi sooja teki alla.

Poole nelja ajal kostab õlgedelt äge norskamine. Ainult mina olen üleval. Ei, süüdi pole enam punane kohver. Mu uued tuttavad, nii reaalsed kui kujuteldavad, on need, kes ei anna mulle rahu.

Hommikul kell kaheksa aga algab töö.

II

Hommikusöögi ajal saime Kollaga teada, et peale meie on esimeselt kursuselt veel kaks tüdrukut. Meist neljast moodustati «rebaste» brigaad ja saadeti põllu kõige kaugemasse otsa. Läksime vaikides üle põllu. Kolla tegi küll paar korda suu lahti, nagu tahaks tüdrukutele midagi öelda, kuid mõtles iga kord ümber. Sealjuures ilmutas ta nagu pingutatud otsimist, mitteleidmist ja sellega kaasnevat meeleheidet. Ta suurevõitu, peast eemale hoidvad kõrvad, mis end nagu kõrvitsalehed sonimütsi ääre alt välja upitasid, olid punased ja paistsid seepärast veel rohkem silma. Ta käis õõtsuval kõnnakul, kogu aeg ringi vahtides, ilmselt ümbrusest kõneainet otsides, ja komistas seetõttu tihti. Millegipärast meenutas ta mulle punase nokaga ja mustade ujulestadega parti. Võib-olla olid selles süüdi tema pruunid, tolutult laiad ja kastes põlvini märjad püksid, võib-olla seesama kõrvadele tõmmatud lõhkise nokaga sonimüts.

Mina olin veel halvemas tujus, komistasin veel tihedamini ega tahtnud tüdrukutele midagi öelda. Ma isegi ei vaadanud nende poole.

Põhk oli niiske, kohati märg, suurte paakadena kokku surutud. Päike paistis soojalt ja me ajasime varsti paksemad rõivad maha. Tüdrukud ronisid kuhjahakatuse otsa, meie Kollaga hangusime. Varsti hakkasid tüdrukud raamatutest rääkima, Kolla poetas mõne sõna vahele ja võttis jutuotsa oma kätte. Jutt käis ikka raamatute ümber. Mulle tundus, et see on väga labane, tühine ja ebakohane. «Tahavad tarka mängida,» meenutasin Kolla sõnu. Olin vait ja tõstsin nii, et higi voolas ja hanguvars ragises. Tüdrukud ei tundnud tööd, kuhi tuli viltune ja kippus ümber vajuma. Kolla rääkis kogu aeg, mina muudkui hangusin.

«Kas sa alati nii suuri hangutäisi annad?» tegi üks tüdrukutest minuga juttu.

«Eile näiteks ei andnud.» Ma olin oma vastusega rahul. Varsti tegime puhketunni. Tekkis vaikus.

«Räägi nüüd sina ka midagi,» tegid tüdrukud mulle ettepaneku.

«Tuleks vihma,» ütlesin.

«Mis sa sest vihmast ootad?»

«Saaksin oma uusi saapaid proovida.» Tüdrukud naersid. Varsti jäi Kolla tagaplaanile. Mina määrasin puhkeajad, õpetasin tüdrukutele kuhjategemist, parandasin, suunasin.

Siis hakkasid tüdrukud mind brigadiriks hüüdma ja ma jäin uuesti tagasihoidlikuks, püüdes mitte pealetükkiv ega silmatorkav olla. Mind hakkas taas rõhuma teadmine, et pean võib-olla kogu aeg «rebaste» brigadiriks jääma.

Õhtuks saime veel mitu kuhja valmis. Kolla aitas tüdrukud kuhja otsast alla. Need kilkasid ja olid vist hirmu täis. Mina silusin kuhja.

Pärast sööki, kui Virotajale hakkasin minema, tuli Kolla ka kaasa, ütles, et on väsinud. Teised tõstsid söögilaua toast koridori ja pidid tantsima hakkama. Nägime, kuidas kolhoosi autojuht, kes oli hea pillimees ja keda Tädipojaks kutsuti, suurelt teelt Mosonale keeras. Kolla tahtis tagasi minna, aga ma ei soovitanud.

Varsti kostsid pillihelid. Jäime mõlemad keset põldu seisma, näod Mosona poole. Õhtu oli ilus. Põldude kohale laskus õrn-roosakas hämarus, õhtutaevas hõõgus. Kuskilt jõe kohalt, lepa- ja toomingalatvade tagant ujus välja kuu. Jõge ennast polnud näha. Siit, kõrgemalt künkalt võis teda vaid aimata tiheda roheluse järgi, mis põldude vahel siia-sinna lookles. Just selle roheluse sees asub Mosona. Kuskil idas, seal, kust ujus välja kuu, on Peipsi. Selge ilmaga olevat ta siia hästi näha. Mosonalt kostab ukse kääksumist. Puude vahelt ilmub mehekogu, keerab paremale ja kaob jõeäärsete leppade varju. Vahetevahel vilgub okste vahelt helesinine dress, mis nüüd punakana näib, siis krapsab põlema tikk. Kuigi peent õngeritva pole näha, teame, et see on Hannes, kes kalale läheb.

«Õige, Karla. Tead, mis,» müksab Kolla mind, «ma uurisin järele: Hannes on nende oma kursuse poiss. Sellepärast poisid ütlevadki talle «sina». Järelikult meil õppejõudu polegi kaasas. Tore, eks?»

Kuid mina ei kuule Kollat.

«Mis mees see Sass on?» küsin ma äkki.

«Ah Sass või,» on Kolla veidi imestunud. «Mulle näib, et ta vahib vist rohkem tüdrukuid, siis toriseb ju iga asja peale ja... eks sa näe ise, Muriga askeldab kogu aeg.»

Peipsilt tulev tuuleiil toob Mosonalt uuesti pillihelisid.

«Lähme,» tõmban Kollat varukast. Meid kuuldes hakkavad koerad Virotajal haukuma.

III

Varsti saabus esimene pühapäev ja me magasime lõunani. Söögilauas tuli teade, et õhtul on vanas koolimajas kino ja pärast kino tants. Tüdrukud lõid elevile. Püüdsin rahulikuks jääda, kuid kõik minus kees. Sass andis Murile võileiba ega teinud väljagi. Tüdrukud müksasid teda.

«Kuulsid, Sass: kino ja tants,» ütlesid nad.

«Olge nüüd ivake rahulikumad, näete, et Muri on näljas,» ütles selle peale Sass. Muri oli tõepoolest näljas: hoidis oma pead Sassi põlvel, limpsas keelt ja vaatas oma suurte klaassilmadega, kuidas Sass uut võileiba määris. Kadestasin Sassi. Alati leiab ta endale mingi tegevuse, on kuidagi üksköikne ja julge, mulle näis, et — menelik.

Mina aga vaatasin, nagu viimastel päevadel ikka, teise laua otsa ja kui t e m a mulle tõsiste silmadega otsa vaatas, ei pidanud vastu. Keerasin pea ära, ütlesin midagi Sassile, vist Muri kohta, ja naersin kohmakalt ning abitult, suu viiu. Mida ma ütlesin ja kas see oli naljakas, seda ma ei mäleta. Sass igatahes ei naernud, isegi ei vastanud mulle.

(Järgneb.)

Pioneeritöö koolis ei tohi katkeda!

Alates sügissemestri esimesest poolest töötavad kõik IV kursuse üliõpilased, keda tulevikus ootab õpetaja elukutse, koolides pioneeritöö alal.

Eesti filoloogide kolmik, soome-ugri eriharu üliõpilased, määrati A. H. Tammsaare nimelisse Tartu I Keskkooli rühmajuhtideks.

Algul tundus, et see töö on üle jõu käiv ses mõttes, et me oleme pioneeritööks puudulikult ette valmistatud. Iseenda pioneeriaastad on juba kaugel, pealegi on juurde tulnud mitmed uued töövormid, millest omal ajal polnud aimugi. Kuid tööd tehes tulevad ka kogemused. Puudusi on veel palju, kuid seda enam rõõmustab iga uus edusamm. Kui algul, s. o. enne praktikat, oli koondust läbi viies enesetunne kaunis ebakindel, siis võib öelda, et praktikaaeg muutis palju. Paljusid pioneere õppisime praktika käigus lähemalt tundma, mistõttu ka laste suhtumine rühmajuhisse on parem. Nii mõnestki ulakast poisist on kujunenud aktiivne koonduste ja ekskursioonide korraldaja ning nendest osavõtja.

Meie kogemused (sageli tuleb just ise kogeda!) näitavad, et individuaalne vestlus (ja õige toon) on parim vahend nii kasvatus- kui ka pioneeritöös. Selle tulemusena suurenevad üliõpilastele A. Ilvesele ja T. Viitsole kinnistatud rühmad mitme uue pioneeri võrra.

Koondusi oleme jõudumööda püüdnud muuta huvitavamaks. Igas rühmas on korraldatud koondus teemal «Rahvaste sõprus», mis oli ettevalmistuseks samateemalisele malevakoondusele. Et koondusel olid külalisteks mitmest rahvusest inimesed, siis õnnestus see hästi. Ühiselt võtsime osa ka Nõukogude armee aastapäevale pühendatud pidulikust malevakoondusest.

Kahtlemata pakkus lastele koonduse selline vorm suurt huvi, nagu seda oli T. Viitso korraldatud suusamatk «Jäljed lumel». A. Ilves korraldas ekskursiooni Tartu Alumiiniumivabrikusse, oma rühmaga külastasin õmblusvabrikut «Sangar». Lastele meeldib väga ekskursioon, eriti kui nad saavad kaasa tuua mõningaid «trofeesid», olgu need siis kasvõi mehhaanilise saega lõigatud riidetükid!

Praegu on õpilastel alanud vaheaeg, siiski kavatseme pioneeridega korrastada rühmapäevikud ja kaunistada pioneeritoa, hiljem korraldada sõprusõhtu oma šeffidega õmblusvabrikust «Sangar».

Hiljuti oli mul võimalus tutvuda pioneeritööga Riias. Sealsetes koolides on pioneeritööle edukalt rakendatud ka kooli kommunistlikke noori. Selles osas kavatseme riialastelt eeskuju võtta,

Töö käigus tekib tahtmatult mõte, et meid on kooli liiga hilja suunatud. IV kursus kujuneb juba niigi praktika-aastaks, seepärast tuleb igati toetada seda, et alates järgnevast õppeaastast suunatakse üliõpilased rühmajuhtideks juba alates II kursusest.

S. MUNDI,
eesti filoloogia IV kursuse üliõpilane

Meie seinalehed

Möödunud aasta lõpul toimunud seinalehtede näitus-seminarilt lahkusid osavõtjad koos suure teoreetiliste teadmiste pagasiga seinalehtede töö organiseerimisest ja nende kujundamisest ning sisustamisest.

Möödunud perioodi vältel on paljud seinalehed astunud edasi sammu nii kujunduses kui ka sisulises osas. Eriti on märgata edusamme «Lumeni» ja «Juristi» osas.

Ülikooli parimaks seinaleheks võiks pidada võõrfiloloogide seinalehte «Lumen». Seinalehe toimetamise eest vastutab osakonnas üks isik, kuna väljaandmine toimub kursuste kaupa.

Seinalehe väljaandmise sellise meetodi juures on nad suutnud vältida viga, et seinaleht kujuneb kursuse häälekandjaks. Seinalehte antakse välja regulaarselt ja alati ettevalmistatult. Viimane number näiteks kajastab nii päevasündmusi (desarmeerimist, suvist tööd) kui ka jätkab osakonna aktivistide tutvustamist. Artiklites on kasutatud küsimuste-vastuste vormi. Artiklid on lühikesed ja napisõnalised, samuti on nad paigutatud maitsekalt.

Paljud võiks eeskujuks võtta alpinistide seinalehte, mis ilmub regulaarselt ja on alati huvitava sisuga. Oskuslikult kasutatakse siin pildimaterjali.

Füüsikute seinaleht «Spekter» on ainsa seinalehena pärast seminari tagasi läinud.

Sisulisest küljest on kahtlematult väga tugev ka vene filoloogide seinaleht «Глагол». Artiklid on lühikesed, löövad ja koos pildimaterjaliga. Seinalehe väärtuse viib alla aga kujundus: ebakorrektne pildimaterjal ja tekst. Tundub, nagu oleks seinalehe väljaandmisel olnud suur puudus paberist, read on viimse võimaluseni täis kirjutatud. Samuti jätab seinaleht liiga esiletükkivate pealkirjade mõjul esteetiliselt halva mulje.

Tahaks loota, et seinalehtede töö edaspidi paraneb. Seinalehtede eest peaksid rohkem vastutust tundma kursuste komsomolibürood (grupiorganisaatorid). Abi ootame ka parteiorganisatsioonidelt. Seinalehtede juurde kaastööliseks tuleks tõmmata ka ülikooli õppejõude. On loomulik, et seinalehed ilmuksid regulaarselt kord kuus. Järgmine number tuleb välja anda Lenini päevadeks.

Ülevaate saamiseks **kõigist** ülikoolis ilmuvaist seinalehtedest korraldab komsomolikomitee seinalehtede näituse 2. ja 3. aprillil. Kõiki toimetusi palume tuua seinalehed 1. aprilliks komsomolikomitee ruumidesse.

M. Titma,
Õigusteaduskonna II kursuse üliõpilane

Publik ... ja „Lea"

(Algus 3. lk.)

madaldades. Vaikuse korral saalis oleks see tabatav viimse silbini. Saal aga niheleb, tekst läheb kaduma. Eriti kahju on Lea ja Esko dialoogist teises vaatuses, kus E. Koppel filigraanselt viimistletud mänguga, häälevarjunditega paljastab Esko jultunud kahekeelsuse.

Ei tule unustada, et «Lea» vaatajaskond ei ole tavaline. Kindlasti leidub igal õhtul saalis neid, kes tulevad otsima kinnitust oma usule või sellele surmahoopi andma. Nende silmadesse, kõrvadesse ja hinge peab laval toimuv jõudma pinget alandamata.

III

Smuuliga algasin ja lõpetan. Nägin «Lead». Ja mõistan seda. «Lea» on tugev lihtsuses, inimlikkuses ja sügavuses. Ta on kui väga tihe tunnete ja tegevuse kontsentraat, mille tõttu Smuuli lakooniline, sisemisest pingest kantud tekst omandab lavalt saali öelduna täiesti uue kvaliteedi. «Leas» on kõik loogiline, motiveeritud. Ta ei kannata meie draamateoste moehaiguse — liigliha — all.

Arvustus näib siiski liialdavat, lauldes ülistusi enneolematule antireligioossele üldistusele näidendis. Näidendi usuvastane suunitlus on asetatud küllaltki kitsastesse raamidesse ja üldistuste kõlajõud jääb liiga nõrgaks, et väärida sellist hinnnangut.

Lea usk tekib ja puruneb erandlike olukordade vahetul mõjul. Usklikuna ei toimi Lea nii, et tekiks pinnas lahkhelideks südametunnistuse ja tegude vahel. Sama võib rääkida ka tema ema kohta. Tekib koguni kontrast: autor arendab kannatlikult «usu nagu uni» joont, see aga ei omanda hetkekski täit kõlajõudu. See uni ju ei takista kumbagi naist tegutsemast väga aktiivselt ja ennastohverdavalt kriitilistes olukordades. Ka palvevenna-õdede kolmik kogu oma silmakirjaliku usufanatismi ning selle alla varjatud moraalitusega ei muutu otsustavaks komponendiks, sest nende üldine osa kogu näidendi mahus on siiski väga napp.

Asetagemgi siis viimane küsimus — miks ei muutu religiooni teema nii valdavaks, nagu näiteks hiljuti televisioonis lavastatud Petersoni näidendis «Valgete tornide vari»? Tekiks nagu teatud baas selle küsimuse lahendamiseks, kuid paratamatult toimub iga uus samm üha kõikuvamal pinnal ja viib eemale «Least» kui sellisest, nagu näeme teda laval. Kas just siin ei peitu «Lea» puudujäägid, see, mida autor ei ole näidendisse paigutanud ja milleta «Lea» lavastaja ning näitlejate pingutusist hoolimata ei muutu problemaatiliseks draamaks, vaid jääb eelkõige olustikuliseks lavateoseks. Kas ei oleksk kõige õigem teda selleks nimetada ja sellena esile tõsta «Vanemuise» kollektiivi ühe suurema saavutusena käesoleval hooajal!

Nemad võitsid Kääriku mängud. Alt vasakult: V. Aaslav, A. Kiviste, M. Virupalu, V. Lüütsepp ja M. Pruun. Ülal vasakult: N. Valm, H. Meema, M. Edur ja M. Räli.
A. KIVISTIKU foto

Kõikidele keelehuvilistele

VÕISTLUSÜLESANDED NR. 2

1. Mida tähendavad traditsiooniliselt järgmised lühendid:
t., Dm, F, H, k., S?
2. Mitu silpi on järgmises lauses?
Zootehnik tahtis külastada raadioäri lähedal asuvat zooparki, kuid see oli suletud ja ta sai minna ainult tarbijate-kooperatiivi vastas olevasse zooloogiamuuseumi.
3. Mida tähendavad järgmised sõnad?
Tuua nende kasutamise kohta näiteid!
näit
näitaja
näide
näidis
näitus.
4. Mis on järgnevates lausetes valesti?
See oli Antsu kaheksateistkümnendaks võistluseks tema pooleteist poksiga tegelemise aasta jooksul.
I kursuse üliõpilane konsulteeris selles küsimuses kuulsa professoriga.
5. Kes oli TRÜ esimene eesti keele professor?

Lahenduste ärasaatmise viimane tähtaeg on 31. märts k. a.

Karikatuurivõistlus

Eesti NSV Ajakirjanike Liidu Tartu osakond ja ajalehe «Edasi» toimetus kuulutavad välja karikatuuride ja karikatuuri-ideede võistluse.

Võistlusele võib esitada karikatuure, humoristlikke jooniseid, šarže jne. Esitada võib niihästi tušiga viimistletud trükivalmis karikatuure kui ka karikatuuri-ideid. Viimaste puhul tuleb lisaks teemale kirjeldada joonise kompositsiooni.

Paremate tööde eest on ette nähtud: üks esimene preemia 300 rbl., kaks teist preemiat á 200 rbl., kolm kolmandat preemiat á 100 rbl.

Võistlustööde esitamise viimaseks tähtajaks on 15. aprill 1960. a. Tööd esitatakse märgusõna all aadressil: Tartu, N. Pirogovi tn. 1, «Edasi» toimetus. Juurde lisatakse märgusõnaga varustatud kinnine ümbrik autori nime, adressi ja elukutset sisaldavate andmetega.

Võistlustulemused avaldatakse ajalehes «Edasi» hiljemalt 1. maiks 1960. a.

Toimetusel on õigus paremaid võistlustöid avaldada juba enne tulemuste teatavaks tegemist. Samuti on toimetusel õigus trükitehnilistele nõudeile mittevastavaid jooniseid lasta parandada või nõuetekohaselt ümber joonistada.

Iga üliõpilane kehakultuurlaseks!

15. märtsil toimus TRÜ Spordiklubi IX konverents. Konverents tegi kokkuvõtteid kehakultuuritööst möödunud aasta jooksul ja kavandas ülesanded eelseisvaks perioodiks. Konverentsil anti TRÜ Spordiklubile üle Üleliidulise Ametiühingute Keskнõukogu aukiri.

Missugused olid siis tulemused?

Kaheksandast konverentsist möödunud aasta jooksul suurenes spordiklubi liikmete arv 1114-lt 1617-ni. Järgusportlasi, ühiskondlikke instruktoreid ja spordikohtunikke valmistati ette rohkem kui kavatseti. Silmapaistvamalt on esinenud naiskorvpallurid, kergejõustiklased, raskejõustiklased, matkajad. 1959. aastal võtsid TRÜ sportlased osa 258 spordiüritusest 10149 osavõtjaga. Spordiklubi liikmete hulgas on 37 meistersportlast, 135 inimesel on esimene, 267 teine ja 475 kolmas spordijärk. Võideti vabariiklik kõrgemate koolide spartakiaad jne., jne.

Need on arvud ja faktid, kuid see kõik pole peamine.

Sõnavõtud konverentsil näitasid, et kehakultuur pole veel kõigi üliõpilaste päevarežiimis kindlal kohal. Võib vaielda, kas spordiklubi liikmete arvu ja üliõpilaste arvu suhe on küllaldane või mitte. Ainult selle näitajaga opereerides ei saa aga üldistusi teha. Osa üliõpilasi tegeleb kehakultuuriga ka spordiklubi liikmeks olemata. Tõsiasi on, et suur osa üliõpilaskonnast tegeleb kehakultuuriga vaid arvestuse pärast, et ülikooli rektori käskkirja hommikvõimlemise osas täidetakse formaalselt, et osa spordiklubi sektsioone ja kehakultuurikollektiive töötab halvasti, et osa üliõpilasi pole kehakultuuri alal sõnadest tegudeni jõudnud.

Kogu probleem on laiem, kui esialgu paistab. See haarab üliõpilaste kogu päevarežiimi, kogu eluviisi küsimust üldse. Ühiselamuis valitsev olukord ei soodusta kehakultuuri levikut. Hommikvõimlemine ei saa harjumuseks seetõttu, et ei minda õigel ajal magama, et puudub otstarbekas töö ja puhkuse jaotus, et iga kommunistlik noor ja aktiivne sportlane pole veel võitlust tervete eluviiside eest oma südameasjaks võtnud.

Miks ülikoolis tegutsevad paremini need spordisektsioonid, kus erialakateedrid puuduvad (matkasport, lauatennis, laskesport, ratsutamine jt.)? Miks on organisatsioonilisest küljest kõige nõrgemaks kehakultuurikollektiiviks kehakultuuriosakonna kollektiiv? Seepärast, et suur osa üliõpilasi hoidub organisatsiooniliste küsimuste lahendamisest kõrvale, kui on võimalik seda vähegi koosseisulistе töötajate ülesandeks jätta. See on põhjuseks, et kursustel, osakondades ja teaduskondades korraldatakse vähe spordiüritusi, puudub spordipropaganda, vähe populariseeritakse VTK kompleksi jne.

Otstarbeka päevarežiimi ja tervete eluviiside lõplikku võitu võime oodata alles siis, kui selle eest hakkavad tõsiselt muret tundma kõigepealt üliõpilased ise, komsomoli- ja ametiühinguorganisatsioonid, dekanaadid, õppejõud jt. autoriteetsed organisatsioonid ning isikud.

Spordiklubi konverents seadis edasilükkamatuks ülesandeks:

- **korraldada rohkem spordiüritusi kursustel;**
- **parandada otsustavalt VTK-alast tööd;**
- **laiendada suusabaasi;**
- **arendada ja laiendada kehakultuurialast tegevust ühiselamutes;**
- **parandada õppejõudude ja teenistujatega tehtavat kehakultuuritööd;**
- **tõhustada spordipropagandat ja kasvatustööd, s. o. viia kehakultuur iga üliõpilase, õppejõu ja teenistujani.**

B. MATVEI

TEADAANDED

Kriminaalõiguse ringi lahtine töökoosolek toimub kolmapäeval, 30. III algusega kell 16 peahoone 3. auditooriumis. Teema «Teaduse uuemate saavutuste rakendamisest kriminalistikas».

* * *

KIRJANDUSVÕISTLUSE ŽÜRII palub lasta hiljemalt teisipäevaks, 29. märtsiks 1960 ülikooli ajalehe kirjakasti peahoone vestibüülis märgusõnade «FYN», «Simplicissimus», «Algaja» ja «Lavidaes Nomeño» all laekunud võistlustööde autoritel märgusõnaga varustatud autoriümbrikud. Ümbrikes lisada autoriandmetele ka märgusõna all esitatud tööde nimetused.

TRÜ kinolektooriumis

Teisipäeval, 29. märtsil kell 19 kohtumine rahvakohtunik H. Sepaga.

Film: **«Laulab Yves Montand».**

Reedel, 1. aprillil sm. H. Liimetsa loeng **«Hea toon ja takt meie suhtlemises».**

Filmid: 1. **«Minu Violetta ja minu seltsimehed».** 2. **«Kas isa või ema?».**

Üliõpilashuumorit

Õppejõud loengul:

«Ärge kunagi ehitage oma plaane liivale.»

Üliõpilane hüüab vahele:

«Aga liivast tuleb ju puudus.»

Avaldame kaastunnet Karl Bachmanile tema ema
MARIA BACHMANI
surma puhul.
Vene filoloogia osakonna õppejõud ja üliõpilased

Toimetaja **J. FELDBACH**

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 3033. MB 01651.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Tervitus TRÜ VIII komsomolikonverentsile!

Täis

Täna algab TRÜ komsomoliorganisatsiooni kaheksas konverents, konverents, millelt ootame meie senise komsomolitöö tõsist, kainet analüüsi, üliõpilasi ja kogu noorsugu erutavate küsimuste arutamist, aktuaalsete probleemide lahendamist. Ootame asjalikku ja konkreetset, kriitilist ja enesekriitilist jutuajamist.

TRÜ komsomoliorganisatsioon ei lähe konverentsile saavutusteta. Seitseaastaku kaks esimest aastat on toonud palju uut ka üliõpilaste ellu. Me võime rahuldustundega konstateerida, et töökasvatuse probleemi lahendamist on ülikoolis alustatud kui mitte edukalt, siis vähemalt rahuldavalt. See, et meie ehitajate õhtul võeti vastu otsus töötada käesoleva aasta suvel vähemalt viie miljoni rubla eest, on juba iseenesest fakt, mis ei vaja kommenteerimist. Sellist fakti võime nimetada eduks, unustamata, et on tegemist algusega.

Probleemidega, mis vajavad lahendamist, tulevad konverentsile esimese kursuse delegaadid, üliõpilased, kes lõpetavad käesoleva kursuse, katkestamata tootvat tööd Tartu ehitusobjektidel. Konverentsil peab selguma, kas abinõud, mis seni on ette võetud üliõpilaste lähendamiseks tootvale tööle, on end õigustanud.

Konverents peab loovalt lähenema õppetöö organiseerimise küsimusele. Teravamalt kui kunagi varem on päevakorras vajadus sügavate teadmistega, laia silmaringiga ja organisaatorlike võimetega spetsialistide järele. Peame tegema kõik selleks, et iga TRÜ diplomand võiks õigustada kõrgema haridusega spetsialisti nimetust, mis annab talle õiguse asuda oma tööle valitud erialal.

Eeltoodud küsimus peab kujunema konverentsi «naelaks», sest ta sisaldab üliõpilasperet kõige rohkem erutavaid probleeme ja mõtteid.

Siit kasvavad omakorda välja probleemid, mis on põhiküsimusega tihedalt seotud, õigemini öeldes konkreetseerivad seda. Need oleksid: töö komsomolikaadri kasvatamisel, pioneeritöö organiseerimine, šeflus käitiste ja asutustega, sidemete loomine kommunistliku töö brigaadidega, pedagoogilise praktika küsimused, ideoloogilise kasvatustöö tugevdamine, komsomoligruppide töö konkretiseerimine, üliõpilaste teaduslik töö — probleemid, millega pidevalt kokku puutume.

Võtame kasvõi ideoloogilise kasvatustöö küsimuse. Hiljuti alustas ülikoolis tööd «Võitlevate ateistide klubi», üritus, mis väärib ainult kiitust. Konverentsil tahaksime kuulda, mida see klubi on teinud, mida ta kavatseb teha, mida ta suudab teha. Tunneme huvi, millisel määral pööratakse ideoloogilisele kasvatustööle tähelepanu komsomoligruppides.

Konverents kujunegu eesrindlike kogemuste vahetamise kooliks. Meil on kursusi, kellel on tihe side töölisnoortega, on kommunistlikke noori, kes tegelevad individuaalse šeflustööga. Neid kogemusi peab kasutama, peab laiendama.

Kommunistliku ühiskonna aktiivse inimese kasvatamise huvid nõuavad, et me konverentsil räägiksime õigest, seltsimehelikust, kommunistlikust lähenemisest inimesele, räägiksime ühtlasi puudumisest loengutelt ja seminaridelt, ühiskondlike ülesannete täitmata jätmisest, analüüsiksime nende puuduste põhjusi.

Me teame, et uue ühiskonna ehitajad, needsamad inimesed, keda ülikool ette valmistab, kasvavad praktilises tegevuses. Võitluses nende praktiliste ülesannete lahendamise eest saabki kasvatada tuleviku inimest.

Oleme veendunud, et selle võitluse probleemid leiavad peegeldust ka TRÜ komsomoliorganisatsiooni kaheksanda konverentsi otsustes.

**KÕIK MEIE AJAS LOOVALT KEEB JA TÕTLEB,
SIIN SÜDAMED EI LAKKA PÕLEMAST.**

Juhan Smuul

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel

Raamatupalat

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 11 (438) Laupäeval, 2. aprillil 1960 XIII aastakäik

noorustuld on meie tee...

KONVERENTSIEELSET STATISTIKAT

Praegu kuulub TRÜ komsomoliorganisatsiooni üle 1700 noore. Protsentuaalselt on kommunistlikke noori kõige rohkem Õigusteaduskonnas.

* * *

Komsomoliridade juurdekasv on olnud TRÜ-s kolme viimase aasta jooksul järgmine:
1957—1958 — 54 kommunistlikku noort,
1958—1959 — 77 kommunistlikku noort ja
1959—1. märts 1960 — 130 kommunistlikku noort.

* * *

Käesoleva aasta jooksul on TRÜ komsomolibüroo andnud soovituse NLKP ridadesse astumiseks 42-le kommunistlikule noorele, nende seas sellistele ühiskondliku töö aktivistidele, nagu E. Truuväli, E. Linn, E. Türi, H. Kala, A. Kuus.

* * *

1959/60. õppeaasta I semestri eksamid sooritasid 408 TRÜ üliõpilast (17% üliõpilaste üldarvust) ainult hindele «väga hea». Hindele «hea» ja «väga hea» vastasid eksameil 1148 üliõpilast.

* * *

Möödunud suvel töötas üle 1600 TRÜ üliõpilase vabariigi ehitusobjektidel ja kolhoosides. Üldse töötati välja 284 000 töötundi 2,5 miljoni rubla väärtuses.

* * *

Üliõpilaste endi kätetööna valmis käesoleva aasta jaanuarikuus uus ajakohane 450-kohaline ühiselamu, kusjuures üksnes möödunud suvel töötasid üliõpilased antud objektil 83 460 töötundi.

* * *

Kuni 17. märtsini 1960 oli TRÜ komsomolikomiteele laekunud 807 avaldust suvistest töödest osavõtmiseks. «Hinnalisemad» on järgmised objektid: «Punane Kunda» — 251 avaldust, Balti Soojuselektrijaam — 154 avaldust, Viljandi maaparandusjaam — 149 avaldust ja eelsoojendusega ujula — 53 avaldust.

* * *

Üliõpilaste abiga lõpetatakse käesoleval aastal eelsoojendusega ujula ehitustööd, rajatakse spordiväljakud kahe ühiselamu juurde.

* * *

Käesoleval momendil on ülikoolis 37 meistersportlast, 131 I järgu, 267 II järgu ja 475 III järgu sportlast.

Käesoleval õppeaastal on ülikooli sportlaste read täienenud 1 meistersportlase, 68 I järgu, 152 II järgu ja 295 III järgu sportlase võrra.

* * *

910-st järgusportlasest on 60% mehi, 40% naisi. Ülikooli spordiklubi võttis möödunud aastal osa 258 üritusest 10 149 võistlejaga.

* * *

Kui möödunud aasta noorsoo talispordimängudest võttis osa 1028 TRÜ üliõpilast, siis käesoleval aastal ületab see arv 3000.

* * *

Viimase kümne aasta jooksul on kehakultuuri ja spordiga tegelevate üliõpilaste arv tõusnud neljakordseks.

ELKNÜ TRÜ ORGANISATSIOONI VIII KONVERENTSI DELEGAATIDELE

ELKNÜ TRÜ Komitee teatab ELKNÜ TRÜ organisatsiooni VIII konverentsi delegaatidele, et konverents avatakse laupäeval, 2. aprillil 1960 kell 15 TRÜ aulas. Delegaatide registreerimine toimub laupäeval, 2. aprillil alates kella 14-st peahoone vestibüülis.

Me näeme seda

(Võistlustöö)

Päike on astunud särava sammu
ja nende peadesse, kes püüavad lükata
oma logisevat vankrit kuristiku serval,
jääb vaid TÜHJUS.
Lokkavail väljul ei rända enam mustade pilvede varjud,
tühjadesse kõrbetesse, kus roomas eile vaid skorpione,
on tulnud ELU.
Jaapani mikaado nimi on juba unustatud
ja keegi ei mäleta,
mida ütles Ribbentrop 6. mail 1940.
Ent me mäletame,
et veel üleeile vehkles sünkade pilvede vahel keegi
teutooni mõõgaga.
Ent me mäletame,
et veel eile murti tuhandeiks tükeks
teutoonide mõõk.
Ja juba homme on määratud hukule:
Kõik, mis toodavad tuld.
Kõik, mis toodavad tõbesid.
Kõik, mis toodavad surma.
Suure hirmu sinepiplaastrite vahelt
astub maailma
INIMENE.

«Lavidaes Nomeño»

Kuidas täidame komsomoliülesandeid

Sellel teemal vestlesid II kursuse juristid-kommunistlikud noored 23. märtsil toimunud komsomolikoosolekul.

Maie Eero, teaduskonna komsomolibüroo sekretär, jutustas:

«Töö teaduskonna büroo sekretärina nõuab eelkõige häid organisaatorlikke võimeid, operatiivsust ja kogemusi. Sellepärast esineb veel raskusi.

Kõik büroo liikmed on tööle rakendatud. Ants Uustalu meie kursuselt tegeleb organisatsiooniliste küsimustega. Ta on väga kohusetundlik, täidab oma ülesandeid alati vastuvaidlemiseta. Ka Jaan Napa püüab spordi- ja šeflustöö sektori juhatajana täita oma ülesandeid hästi. Raskem on siis, kui mõnele kommunistlikule noorele on vaja anda mõni jooksva töö ülesanne. On kuidagi ebameeldiv selgitada tüdimuseni ülesande sisu, veenda täitma seda, mille täitmine sulle endale nii loomulikuna näib.

Üldiselt annab töö palju organisatsioonilisi ja juhtimisalaseid kogemusi».

Ermo Müür vastas koosolekul järgmistele küsimustele:

«Millist komsomoliülesannet sa täidad?»

«Olen ülikooli komsomolikomitee organisatsioonilise töö sektoris.»

«Milles seisnevad sinu ülesanded?»

«Sektori juhataja sm. Tammaru annab konkreetsed ülesanded. Põhiliselt tuleb kontrollida mõne teaduskonna komsomoligrupi tööd organisatsioonilisest küljest. Siia kuuluvad küsimused tööplaanidest, komsomoliridade juurdekasv, koosolekute korraldamise sisuline külg. Peale kontrollimise tuleb anda nõu töö parandamiseks.»

«Millised on raskused?»

«Ei tunne kõiki üliõpilasi ja seepärast ei oska neile ka läheneda. Samuti on loengute ajad erinevad ja raske on leida sobivat aega, et kontrollida grupi tööd põhjalikumalt.»

«Mida sooviksid oma töö kergendamise huvides?»

«Soovin, et kommunistlikud noored osutaksid lahkemat abi, et selle juures ei oleks vaja anuda ja paluda.»

Mikk Titma vastas samadele küsimustele järgmist: «Olen TRÜ komsomolikomitee massilise poliitilise töö sektori liige. Meie ülesanded seisnevad ideoloogilise ja poliitilise kasvatustöö organiseerimises ülikoolis. Mina tegelen põhiliselt seinalehtede töö kontrollimise ja abistamisega. Raskuseks on see, et mõningate üliõpilaste juures on märgata vähest kohusetunnet, mistõttu seinalehed ilmuvad ebaregulaarselt. Kahtlemata avaldavad töö tulemustele mõju veel vähesed kogemused organisatoorse töö alal.»

REIN KÜTTIM,
Õigusteaduskonna II kursuse üliõpilane

VÕISTLUSFÕLJETON

Ühiskondlik kohustus

«Nii! Tähendab, et meie tänane komsomoligrupi koosolek otsustab, et igaühel peab olema mingisugune ühiskondlik kohustus.»

Seda kuuldes tundsin, nagu jookseksid mu keha mööda alla punased ja mustad sipelgad. Keha vappus külmavärinates, pea hakkas valutama ning hambad salapäraselt kipitama. Pärast seda, kui ma kolmandas klassis õpetajatetoast kriiti käisin toomas, pole ma mingisuguseid ühiskondlikke kohustusi täitnud. Pugesin nüüd kõige pimedamasse nurka ja jäin ootama oma kurba saatust.

Kõik võtsid sõna, tekitasid poleemikat ja said ameteid, moepärast veidi vastu hakates, kuid sisemuses rahuldust tundes. Ootasin hirmuga momenti, millal järg minu kätte tuleb. Arvasin juba, et pääsen seekord, sest ametid said kõik jagatud.

Kuid just siis kuulsin, et järsku mainiti minu nime. Kõhatasin seepeale poolvaljusti, andes enesest elumärki. «Rääkige aga rääkige pealegi,» mõtlesin. «Ega te mulle mingit ametit ikkagi peale panna ei saa!»

Siis aga hakkasin jälle hirmu tundma: nad on ju nüüd kõik suured asjamehed peale minu ja — oi jolki-palki! — nad ju hakkavad üheksateistkümnekesi, igaüks oma liinis, mind käskima ja keelama, igasuguseid ülesandeid andma, liikmemaksu koguma ja kasvatama.

Oli reede, 13. kuupäev.

Siis hakkasid nad suure hoolega otsima, millist tööd mulle usaldada. Kõik geniaalsed asjad on aga lihtsad! Ning see vana tõde leidis seekord jällegi tõestamist.

Leitigi kohe, et kõige sobivam amet minu jaoks on kursuse tindiga varustamine.

Vaatlesin kaaslaste nägusid. Need olid kadedusest lillaks ning pikerguseks veninud.

Siis manasid nad esile midagi naeratusetaolist ja ütlesid: «Sa oled selleks otsekui loodud, sest su nägu ja käed on alatasa tindised.»

See fraas meenutas mulle vanu armsaid mälestusi nendest aegadest, mil ma Oosa rahvamaja näiteringis pooltotakate sulaste osades esinesin.

Kord küsisin kolleegidelt, millises arvamuses nad mu talendist on. Viimase olemasolus polnud ma isiklikult selle päevani hetkekski kahelnud.

Mulle vastati: «Tõesti, see osa sobis sulle oivaliselt. Sa oled lausa sündinud idioot». Sellest ajast peale ma näidendites ei esine ja oma talendi olemasolus pole kah veendunud.

Pärast koosolekut ostsin raamatukauplusest pidulikult esimese poti tinti ja nüüd ei saa enam keegi öelda, nagu mul poleks ühiskondlikke kohustusi.

«V. PIIRSALU»

***ME TEAME, SAATUS SULLE TULEVIKU MÄÄRAND,
MIS KIIRGAB, HELENDAB KUI PUHTAIM KULD:
NÕUKOGU RAHVAS SULLE USALDANUD KANDA
ME PÜHA VÕITLUSLIPU KOMMUNISMI RANDA...***

Hugo Angervaks

«...Enne seda ma polnud Leninit kohanud ega olnud teda ka lugenud nii palju, nagu oleksin pidanud lugema. Kuid see, mis mul oli õnnestunud lugeda, ja iseäranis teda isiklikult tundvate seltsimeeste vaimustatud jutud temast kiskusid mind suure jõuga tema poole. Kui meid tutvustati, uuris ta mu kätt kõvasti pigistades mind teraste pilkudega ja ütles vanale tuttavale omase tooniga ning naljatades:

«See on hea, et te tulite! Te ju armastate kaklust? Siin tuleb suur lõõmine.»

Ma ei oodanud, et Lenin on selline. Minu silmis jäi temas midagi puudu. R-tähte hääldab ta kõristades, käed topib kuskile kaenla alla, seisab nagu kehkadivei. Ja üldse on ta kuidagi üleliia lihtne, temas ei ole tunda midagi, mis meenutaks «juhti». Mina olen kirjanik. Minu elukutse kohustab mind märkama pisiasju, see kohustus on muutunud harjumuseks, mõnikord isegi tüütavaks...

...Ja siis läks Vladimir Iljitš kantslisse ja ütles r-tähte kõristades «tovarištši». Mulle tundus, et ta kõneleb halvasti, kuid mõne hetke pärast olin ma nagu kõik teisedki tema kõne «võimuses». Esimest korda kuulsin ma, et kõige keerulisemaist poliitikaküsimustest võib rääkida nii lihtsalt. Too mees ei püüdnud koostada ilusaid lauseid, vaid pakkus iga sõna otsekui pihu peal, avades üllatava kergusega sõna täpse mõtte. Väga raske on edasi anda seda erakordset muljet, mille ta tekitas.

Tema väljasirutatud ja pisut ülespoole tõstetud käsi, tema pihk, mis otsekui kaalus hindavalt iga sõna ja hajutas vaenlaste fraase, asendades neid mõjukate seisukohtade ning väidetega, et töölisklassil on õigus minna ja ta peab minema omaenda teed mööda, mitte aga lonkima kuskil taga või koguni kõrvuti liberaalse kodanlusega, — kõik see oli enneolematu ja kõlas Lenini suus hoopiski mitte tema mõttena, vaid tõesti nagu ajaloo tahtel. Tema kõne oli terviklik, täiuslik, sirgjooneline, jõuline; kõnetoolis seisis ta otsekui klassikaline kunstiteos: kõik oli omal kohal, polnud midagi ülearust, midagi ilustavat, ja kui seda oligi, siis polnud seda näha, sest kõik see oli niisama loomulik, niisama vajalik nagu kaks silma inimese näos ja viis sõrme inimese käel.

Kui arvesse võtta aega, siis rääkis ta vähem kui teised kõnelejad, kes esinesid enne teda, kui aga arvestada mõju, siis kõneles ta palju rohkem. Seda tundsid teisedki peale minu, mu selja taga sosistati vaimustatult:

«Tõhus jutt...»

Nii see oligi — iga tema väide leidis ise oma tõestuse selles väites endas peituva jõu läbi...

(Katkend Maksim Gorki teosest «V. I. Lenin».)

Õnnitleme prof. O. STEINI!

24. märtsil tähistas ülikooli avalikkus filosoofiakateedri juhataja professor Otto Steini kuuekümnendat sünnipäeva. Prof. Stein kuulub selle põlvkonna esindajate hulka, kes Oktoobrirevolutsiooni esimestest päevadest alates on sidunud oma elu kommunistliku parteiga ja võitlusega uue ühiskonna eest.

Kodusõja aastail võitles O. Stein kontrrevolutsiooni vastu Eestis ja Ukrainas. Seejärel õppis ta Leningradis ja Moskvas. Kolmekümnendatel aastatel oli ta real vastutavatel töökohtadel meie kodumaa mitmesugustes rajoonides. Kõikjal andis sm. Stein kogu oma jõu võitlusse sotsialismi eest, olgu siis kas relvaga käes Kodusõja ja Suure Isamaasõja rinnetel või tänapäeval nõukogude noorsoo kommunistlikul kasvatamisel. Areneva sotsialistliku ühiskonna edusammud on ka sm. Steini raugematu energia ja nooruslikkuse aluseks.

Ülikooli kollektiiv soovib professor Otto Steinile revolutsioonilist tuld veel paljudeks aastateks!

Pilk profülaktooriumi

Nad tõusevad igal hommikul kell 7, neid kraaditakse ja sellele järgneb hommikvõimlemine.

Nii algab päev TRÜ profülaktooriumis.

Üliõpilased viibivad siin tavaliselt 22 päeva. Praegune vahetus algas 11. märtsil ja kestab 3. aprillini. Sellel perioodil elab siin 25 üliõpilast. Kindla päevarežiimi ja korraliku toiduga saab oma tervisele palju head teha ka lühikese ajaga. On ju meie üliõpilastel kombeks süüa ja magada siis, kui aega üle jääb. Kellaajad ei mängi siin suurt osa. Profülaktooriumis on aga väga kindel päevarežiim. Tõustakse täpselt kell 7 ja magama minnakse täpselt kell 23. Samuti süüakse kindlatel kellaaegadel. Hommikusöök on kell 8, lõuna kell 14 ja õhtusöök kell 19. Nagu räägivad profülaktooriumi elanikud, «saab süüa jumalikult».

Profülaktooriumis on mugav puhketuba tugitoolide, raadio ja alati värskete ajalehtedega. Peale selle näeme siin veel eset, mida tavaliselt puhketubades ei ole, nimelt kaalu. Ja viimast kasutatakse sama sageli kui toole, sest kindla päevarežiimi tulemused fikseeruvad eelkõige kilogrammides.

Kuid miks on profülaktooriumis peaaegu igas ruumis silt: «Uks sulgeda!» Neid silte on riputatud nii ohtrasti, et tekib küsimus, kas ülejäänud uksed peavad lahti olema. Kõnesoleva külaskäigu ajal olid küll lahti peamiselt siltidega uksed.

V. ALVE

Emakeele Seltsi juubelikoosolek

23. märtsil möödus 40 aastat Eesti NSV Teaduste Akadeemia juures asuva Emakeele Seltsi asutamisest. Sel puhul toimus 20. märtsil ülikoolis pidulik koosolek.

Juubelikoosoleku avas seltsi esimees prof. J. V. Veski. Ta iseloomustas lühidalt seda ajajärku, mil Akadeemiline Emakeele Selts loodi. Seltsi töö sisustajateks olid siis tolleaegse Tartu ülikooli õppejõud ja üliõpilased. Peagi asuti välja andma oma ajakirja «Eesti Keel», mis ilmus ajavahemikus 1922—1940. 1922. a. alates hakkas Emakeele Selts organiseerima keelelise materjali kogumist eesti murrete kohta. See töö jätkub tänaseni. Viimasel ajal on seltsi tegevuspõld muutunud avaramaks ning selts ise on kasvanud nii võimeilt kui jõududelt.

Järgnevalt anti sõna külalistele Läti NSV Teaduste Akadeemia Keele ja Kirjanduse Instituudist, kes olid tulnud tervitama juubilari tema meheikka jõudmise puhul.

Emakeele Seltsi keelelise tegevuse kohta esines põhjaliku ettekandega seltsi esimehe asetäitja prof. A. Kask. Ta märkis, et Emakeele Seltsi töös on alati tähtsal kohal olnud aktuaalsete keeleküsimuste lahendamine, keelelise materjali kogumise organiseerimine eesti murrete kohta ning keeleteaduse saavutuste populariseerimine.

dots. H. Petlemit

ÕNNITLEME

tema 50. sünnipäeva puhul.

Arstiteaduskonna ametiühingu büroo

Põgusa ülevaate rahvakeele sõnaraamatu eeltöödest andis seltsi tegevliige, KKI murdesektori juhataja Mari Must. Ta rääkis nendest raskustest, millega rahvakeele sõnaraamatu koostajad kokku põrkavad ning mis ikka ja ikka sõnaraamatu valmimist takistama kipuvad.

Prof. A. Kask kõnelemas.
E. Tedre foto

Juubelikoosoleku pärastlõunases osas oli võimalus kuulata huvitavat ettekannet KKI murdesektori töötajalt Hella Keemalt teemal *«Kahjast ja kahjajootmisest»*.

Koosoleku viimaseks ettekandeks oli statistilist laadi ülevaade seltsi tegevliikmelt Madis Norvikult — «Emakeele Selts ja KKI kohanimede kogujana ja uurijana». Nagu esineja märkis, on Emakeele Selts meie kohanimede kogumise alal ära teinud suure töö, kuid seda ei saa pidada lõpetatuks. Kohanimede kaardil on veel «valgeid laike», mille likvideerimisega tuleks kiirustada. Sellesse töösse peaksid täie hooga lülituma nii Emakeele Seltsi kaastööliste pere kui ka TRÜ keeleteadlased.

H. KAAL

„Füüsika ja lüürika"

Kui ajaleht «Tartu Riiklik Ülikool» teatas, et vene kirjanduse ring korraldab diskussiooni, kus arutatakse «Komsomolskaja Pravda» veergudel toimunud mõttevahetuse küsimusi, reageerisid paljud sellele üleoleva muigega: milleks arutada tõestatud küsimusi! Osutus aga, et tõestatud on väga vähe. Neljakümne kahe õhtust osavõtja vahel tekkis elav mõttevahetus, mis lõppes alles kaheteistkümnendal öötunnil. Vaidlus keerles peamiselt sissejuhatavas sõnavõtus ülestõstetud küsimuste ümber: kes on «Komsomolskaja Pravda» diskussiooni käigus sõna võtnud kunstieitajad ja nende mõttekaaslased, ja peaasi — miks nad eksisteerivad. Vahest on viga kunstis, mis praegusel kujul ei vasta võib-olla aatomisajandi asjalike ja tõttavate inimeste nõuetele? Kas «lüürika» omab kaasaja seisukohalt mingit tähtsust? (Terminid «füüsika» ja «lüürika» olid võetud tinglikult.)

Ühe sõnavõtja väide, et kogu mineviku kunst kui kaasaega mittekajastav tuleks heita kolikambrisse, kutsus esile õigustatud protesti. Igasuguse kunsti põhiobjektiks oli, on ja ilmselt ka jääb inimene kõigi oma heade ja halbade külgedega. Seepärast autorid, kes on suutnud oma teostes tabada ja edasi anda seda üldinimlikult kaunist või eemaletõukavat, kõidavad meid kaasajal ja loodetavasti ka tulevikus, olgu nende nimeks siis Homeros, Michelangelo, Shakespeare, Puškin või Tšaikovski.

Oigusega rääkisid mitmed sõnavõtjad sellest, et kaasaegsete kunstieitajate kasvatamises on suurel määral süüdi kool. Rääkimata sellest, et alles hiljuti on hakatud pöörama tähelepanu esteetilisele kasvatusele, olid sageli ja kahjuks on mõnikord veel praegugi kirjandustunnid koolis pigem antipaatia kui sümpaatia kasvatajateks kirjanduse (eriti klassikalise kirjanduse, mida õpetatakse rohkem) vastu. Kirjanduslike kangelaste «anatomiseerimine», trafaretsed vormelid ja juhtkirjalikud iseloomustused — seda oleme me peaaegu kõik kogenud. Kõik see soodustab noortes nihilistlikku suhtumist kirjandusse.

Küsimusele, kumb on tähtsam, kas füüsika või lüürika, anti enamus hääli füüsika poolt, sest nagu üks meedik märkis filoloogide ja praktiliste teadlaste vahekorra kohta: «Meie õpime midagi tegema, aga nemad rääkima.» Siinkohal olgu vahemärkusena öeldud, et kaasaegsed filoloogid ei taha ka rääkima õppida. Seda tunnistab nii enamuse kangekaelne vaikimine seminarides kui ka asjaolu, et kõnesoleval õhtul oli filoloogе kõigest üks kolmandik koosolijaist ja needki eelistasid kulda hõbedale (ilmne utilitarism!).

Et mitmed küsimused jäid sellel õhtul lahendamata, otsustati kirjandusringis, et arutelu jätkatakse aprillikuus.

M. TUNGAL,
vene filoloogia III kursuse üliõpilane.

Neuroloogiaringis

Sügis 1958... Vabariikliku Tartu Kliinilise Haigla neuroloogia- ja neurokirurgia osakonnas on õhtutundidest hoolimata koridorides, palatites ja vastuvõtuosakonnas käimas töö, mis ei katke öötundidelgi. Kogu maja võitleb poliomüeliidiepideemiaga. Ka auditooriumis on rohkesti üliõpilasi — Arstiteaduskonna V kursus, kellel toimub siin praktikumi tsükkel. Närvikliinikus on kujunenud tavaks, et üliõpilased viibivad haiglas ka õhtutundidel, uurivad iseseisvalt neile määratud haigeid, määravad diagnoosi ja kannavad siis oma töö tulemused ette õppejõududele. Tõenäoliselt sellel eesmärgil sisenebki 10. palatisse koos assistendiga pisut kohmetu ja oma käitumises veel ebakindel nooruke tudeng. 10. palat on sel sügisel hoopis uus ja imepärane keskkond osakonnas. Siin surisevad ja naksuvad kunstliku hingamise aparaadid, trotsides poliomüeliidiviiruse kõige õelamaid kahjustusi — hingamishäireid. Ka see haige, kelle juurde astub üliõpilane, hingab kunstliku hingamise aparaadi abil. Patsient ei saa rääkida, kuid tema silmist loeb nooruke «tohter» hirmu ja palvet — soovi elada! Võib-olla just see situatsioon tekitab tulevase arsti südames kummalisi vastuolulisi tundeid. Ühelt poolt haarab teda selle palati rütm ja hoog, elu eest võitlust pidavate arstide väsimatus ja nende tegutsemise otsustavus ja kindlus; teiselt poolt lämbumisohust päästetud haige hirmunud pilk ja kummaliselt liikumatu asend, mis on tingitud jäsemete halvatusest. Sel õhtul ei jõuagi tekkinud tunded ja mõtted vahest veel selguda kindlateks eesmärkideks ja probleemideks. Kuid toimub siiski ühe otsuse kujunemine noore tohtri mõtetes, kui ta õõtundidel majast lahkub — ta teab, et ta tuleb siia tagasi. Samuti pole veel vahest selgunud põhjusi, mis sunnivad teda närvihaiguste eksamiks valmistuma kuidagi isemoodi. On millegipärast soov just see eksam sooritada eriti hästi. Ja kõik saab selgeks siis, kui ta pärast eksamit uuesti koputab dotsent Raudami kabineti uksele ja arglikult ning segaselt püüab selgitada, et soovib ka edaspidi siin haiglas käia. Saab selgeks just dotsent Raudami südamlikust naeratusest ja sõnadest: «Ma teadsin juba ammu, et tulete neuroloogiaringi liikmeks!»

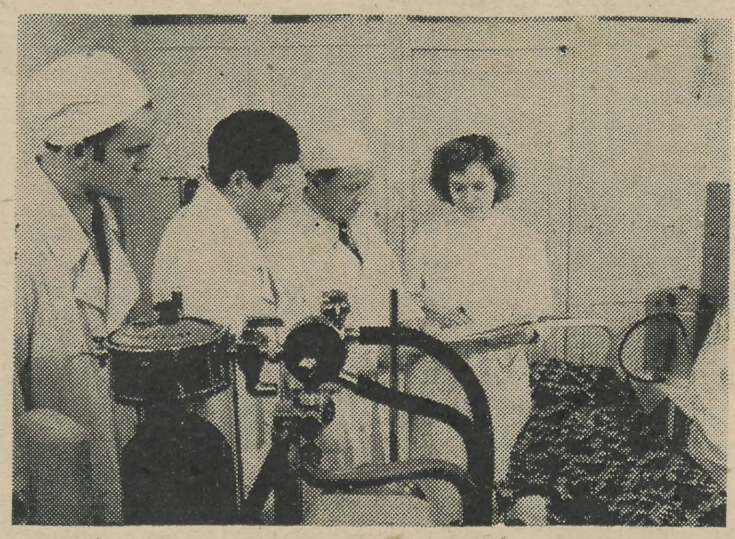

Arstiteaduskonna üliõpilased arstide E. Raudami ja A. Tikuga visiidil.

Käesoleval aastal pühitses TRÜ ÜTÜ neuroloogiaring oma X aastapäeva.

Neuroloogiaringis on tavaks, et vanemate kursuste üliõpilased tegelevad nii teadusliku uurimistööga kui ka praktilise kliinilise tööga. Noorte spetsialistide ettevalmistamiseks on rakendatud kogu arstide kollektiiv. Kogu arstide pere võtab alati osa ka ringi töökoosolekutest, algatab ja juhib päevakorras olevate küsimuste alal tekkivat vaidlust.

Neuroloogiaringi teadusliku töö plaanis on probleemid, mida kirjutab ette kliiniku praktiline töö. Poliomüeliidiepideemia ajal hõlmas ka ringi töö lastehalvatustõve diagnostika ja ravi probleeme, kusjuures üliõpilaste Ennuse, Kalo ja Kaasiku tööd tunnistati I auhinna väärilisteks. Praegu on ringi liikmete teadusliku uurimistöö eesmärgiks välja selgitada poliomüeliidi järelravi uusi efektiivseid võimalusi. Sel eesmärgil uuritakse ioniseeritud hapniku ja elektroaerosoolide toime mehhanismi poliomüeliidi taastumisperioodis.

Sügis 1959... Kui me uuesti kohtaksime kujutluses loodud noorukese «tohtri» kuju närvikliiniku koridoris, kus ta veel aasta eest liikus arglikult ja vastuseta probleemidega mõtteis, siis nüüd oleks tema samm kindlam, näost aga peegelduks eesmärgi selgus: visas töös enese ja raamatu kallal peab saama temast neuroloog.

M. LEPP

Tartu Riiklik 2 Ülikool

KIRJANDUSE JA KUNSTI LEHEKÜLG

Intermezzo

Juba ma tunnen, et kevadist kihku
pakitseb talvises veres,
jalgratta tahaksin haarata pihku,
— teedele ütelda «tere»;
tunda, kuis tuul tõmbab liikmetest läbi,
riideisse elevust puistab,
kuulda, kuis vareste sõjakas vägi
lärmakalt lugusid luiskab.
Metsa all mured ja mõtted kõik jätaks,
hoolega hingaks osooni, —
küllap siis diplomitöögi ehk võtaks
hoopiski teisema tooni.

«METS»

Epigramme

NII JUHTUB...

Töö vundament statistikast,
peanoogutus plastikat,
tsitaate igalt klassikult —
kas uurimus või... kassikuld?

«ERUIIT»

Kõik teab,
kui meie seas
ta jutulõnga veab.
Kuid eksameil —
vaid tühi pea.
Vist ainsaks see tal veaks.

NEKROLOOG

Tal moes ja soengus uusim joon,
pool papa palgast, moežargoon.
Ta lahkus meie hulgast. Miks?
Ei piisanud sest diplomiks.

NOOR POEET

Poeet, kelle värsse lugedes
vaimustust tundis Eikeegi,
asus suletipuga sügama
oma tuntud kolleegi.
«Jah, mõndagi on,» —
nii nentis ta
(sulg vaene end punastas roosaks),
«vast lugeda kõlbab ja arugi
saab,
kuid lubage —
see on ju proosa!»

«—ONI—»

Noor spetsialist

Kaks erinevat külge
jäid talle
ülikoolist külge:
spetsialist —
mitte just tugev,
kuid DIPLOMIGA
ja noor
ja — hoopis tugevam —
diplomita
KAARDIMOOR.

«KAASKODANIK»

Leheküljel avaldatud tööd on saadetud kõik kirjandusvõistlusele.

P. I. Tšaikovski memoriaalpink Haapsalus.

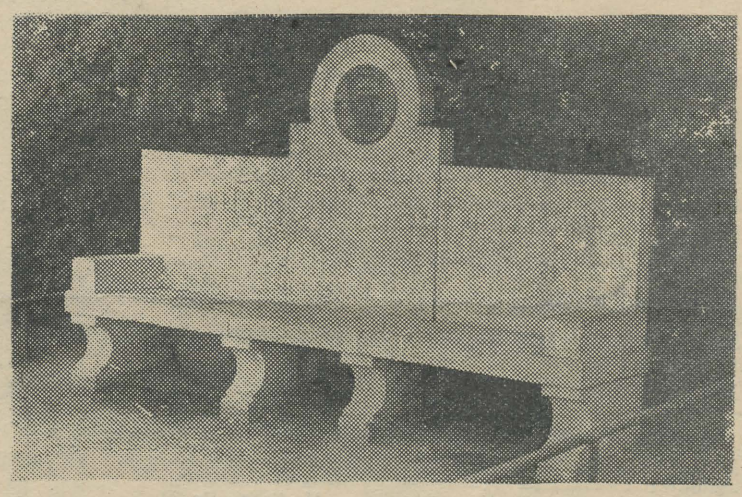

ÜLIÕPILANE TEEB SATIIRI

ALGAJALE LUULETAJALE

(Kaks epigrammi.)

Kui tühi on lüüriku riimimärss
ja kohmakalt komberdab Pegasus,
siis avitab kõikvõimas vabavärss,
toob loorbereid mõtete segasus.

* * *

Las puhata rahus poeetide luud,
kes teenisid nõudlikku Muusat.
Et edasi jõuda, moevoolule truult
loo ridadeks hakitud proosat.

«K. X. KERGLANE»

AKTUAALNE KONSULTATSIOON

«Pesamunake-illike! Tütreke tibatilluke!
Ära määri käsi musta tööga
ehitustel ega uudismail!»
«Oh jäta nüüd, emake...!»
«Kuss-kuss, mu kullake!
Suurkooli varsti saad lõpule:
niikuinii lähed siis mehele!»

KODUNE LEKTÜÜR

Auga oled läinud vanaks,
lehed narmendavad...
Sind vist selles internaadis
iga tudeng vajab.
Pööran ette tiitellehe.
. . . ? . . .
— «Lugu mõrvat elumehest»!

LAUL MÜTSIST HELESINISEST

Kui Liis veel esimesel kursusel käis,
nii kena ta värvimütsiga näis.
Nüüd suitsu täis kohvipood koduks tal
seepärast on kübargi peas tal hall.

MEIE AJA KANGELANE

Mina'p ju olen see peenike poissi,
see memme oma Juku,
kes tinnade lõvi ja soengult Tarzan
ning mõnegi tipsi kuku!

Arstitõendil ma liugu lasen,
on päevad mul magamisajaks.
Miks pagan need loengud? Ammugi selge,
et mulle on diplomit vaja!

«KONSULTANT»

Mõttekilde kaaskodanikest

Juuksed sai värviga
heledad pähe,
juuste all endiselt
heledust vähe.

Välised kombed on
ülimalt peened,
särgi all mustusest
kasvavad seened.

Loengutest vabana
kohvikuis tuulab,
klatšijaid klatšides
klatšimist kuulab.

Koguda liikmetelt
igakuist maksu —
isegi seks polnud
grupporgil jaksu.

Loengutel hiilgab kui
näitleja filmis,
halab vaid eksamil,
pisarad silmis.

Noormehi pilkude
nooltega ambus,
punase otsaga
sigaret hambus.

Hädas on intrisse
kolinud poju:
puhtus koos emaga
maha jäi koju.

Viisakusreegleid ta
alati jagab,
ise on viisakas
siis vaid, kui magab.

Olla et eneses
TÄIESTI kindel,
õppejõud piilus ka
eelnevaid hindeid.

Õppejõud loenguile
hilines visalt;
vaheaeg saabus, siis
sealt võttis lisa.

Õpetab tudengeil'
loogikat lauseis,
ise on loogikas
kindel kesk pause.

«KAASKODANIK»

«Muri».

MURI JA INIMESED. 3.

Kogunemine oli Mosona õueväravas. Tulid kõik peale Hannese ja kokkade. Kell näitas pool kümme, kuu paistis heledalt ja haraline okstemuster kaunistas meie teed. Vahel lookles see sinakaskahvatute põldude vahel, siis mustendasid mõlemal pool teed kraavid nagu kaks künnivagu. Tüdrukud kõndisid ees üksteisel käe alt kinni hoides ja vadistasid omavahel tasa, ainult vahel turtsatasid valjemini naerma. Meie rääkisime kõva häälega ega naernud peaaegu üldse.

Kõige kõvemini rääkis Sass. Ta käis otse Marje selja taga, käed sügaval püksitaskutes, jalas suured tanksaapad, mis raskelt ja kaalukalt vastu kruusa kõmpides pikki samme võtsid. Vahel lendas ettejuhtuv kruusakivi selle saapa alt lendu ja kadus sahisedes mustendavasse kraavi. Veel harvemini, ainult paar korda, veeres mõni õige pisike killuke vastu punase samsskinga kontsa. Aga kingade omanikul polnud vist oma kingadest kahju, sest ta ei vaadanud kordagi tagasi.

Sass ja Sulev arutavad suuri asju. Sass näiteks räägib Sulevile, kuidas ta Tallinnas «Pedas» õppides poksitreeningutel käis ja siis ivakese ajaga ühe päti tee peal pehmeks tegi. Mis sa kipud naiste kallale, pane ivakeseks meestega rind kokku.

Uuesti lendavad suured kivid kraavi, üks väike aga vastu punast kinga. Kinga omanik läheb nüüd ettepoole teiste tüdrukute vahele. Koos kingadega kaovad ka ilusad jalad ja roheline läbipaistev rätik, mis lühikesi musti juukseid varjab. Sass jätab jutu pooleli, jääb tahapoole, paneb suitsu põlema ja surub käed sügavale püksitaskutesse. Sass mõtleb. Varsti on ta jälle teiste hulgas. Tee on muutunud poriseks, tihe kuusemets varjab kuuvalguse, Sassil on taskulamp. Nüüd näitab see teed punastele samsskingadele, hoolitsedes, et need mudaseks ei saaks.

Oleme hiljaks jäänud. Üksteise järel kaome hämarasse saali ja otsime endile kohti.

«Karl, siin on vaba koht.»

Arkan nagu unest, võpatan. Kuigi olin kogu pika tee sellele mõelnud, lakkamatult sellest unistanud, seda sajas eri variandis ette kujutanud, kaotasin ometi enesevalitsemise. Selle asemel, et viisakalt tänada ning ettevaatlikult ja käratult istuda, vajusin ähkides ja puhkides vabaks tehtud pingiotsale, kolistasin meeletult oma saabastega, pillasin maha bareti. Läksin üleni higiseks.

Seejärel jäin liikumatult istuma, kuigi olin väga ebamugavas asendis. Filmi ma ei näinud. Keerasin veidike pead ja nägin oma mudaste saabaste kõrval punaseid samsskingi. Tõstsin pilku vähehaaval kõrgemale. Marje vaatas tõsise asjaliku ilmega ekraanile. Püüdsin sedasama teha. Taipasin vaid niipalju, et film oli värviline ja keegi noor ning ilus mees, vist insener, vaidles kellegi paksu ja kiilaspäise mehega, küllap juhtiva töötajaga.

Kõige piinavamad olid vaheajad, kui ketas lõppes ja tuli pandi põlema. Siis sai kõigile selgeks, kelle kõrval ma istusin. Kujutlesin elavalt oma selja taga Sassi klaasiseid ning suuri Muri-silmi, mis mind altkulmu seirasid. Oleksin nagu torisevat urinatki kuulnud. Liigutasin end ja leidsin varju pealt üles oma pea. Juuksed olid täiesti püsti.

Kogu filmi aja ei rääkinud ma Marjega ühtegi sõna, ei liigutanud end. Isegi hingata oli raske. Särk seljas oli läbimärg, parem jalg suri ära. Filmi lõpus suudeldi. Uus palavuse hoog haaras mind ja ma pöörasin pilgu ära. Kui filmi lõppedes püsti tõusin, käis tugev naksatus — püksid olid pingi külge kinni jäänud.

...Mõne minuti pärast leidsin end koduteelt. Kuu oli vahepeal edasi liikunud ja paistis veelgi kõrgemalt ja selgemalt. Mu nahk oli läbimärg ja et mitte külmetuda, pistsin jooksu. Jooksin nõrkemiseni. Ma ei märganud, et olin valele teele keeranud. Sattusin veel suuremasse segadusse. Jooksin siia-sinna. Pidin juba ühte talusse teed küsima minema, kuid õnneks tundsin koha ära. Olin südamest õnnelik, kui raginal toaukse lahti keerasin ja armsatele põhkudele vajusin.

Hommikul sain teada, et filmi nimi oli «Juhtum kaevanduses number 8».

IV

Öösel ärkasin hirmsast mõttest, et mu saapad, mis olid isa omad ja mis ta mulle kolhoosi vaid sel tingimusel kaasa andis, et ma neid ülepäeviti rasvaga sisse määriksin, olid ikka alles sisse määrimata. Mind haaras selline südametunnistuse piin, et ma asemelt tõusin ja põhu sees kobades saapaid otsima hakkasin. Nad olid porised, märjad ja tinarasked ning ma tõstsin nad ettevaatlikult ahjuservale kuivama. Mul hakkas saabastest ääretult kahju. Miks pole ma neid selle aja jooksul kasvõi ühtki korda sisse määrinud? Oh ei! Selle asemel teen mä ju tüdrukutele naljatuleks vihma, saaks uusi saapaid proovida. Isa saapaid! Kui alatu ja vastik.

Olin meeleheitel. Mu silmade ette tuli kodu. Isa ja ema, vend ja õde, kõik nad nagu manitseksid mind, nagu hoiataksid. Emal oleks minust veidi kahju ja ta võib-olla nutaks salaja. Isa aga ei ütleks enam nagu vanasti: «Ole logard, ära kuula vanemate sõna. Hakkad palja jalu ringi käima, küll siis elu õpetab,» vaid lihtsalt: «Tule, Karl, lähme puid saagima, naised tahavad seakartulid keema panna.»

Just nii ütleks ta. Ja see näiline ükskõiksus oleks kõige valusam. See oleks ilmseks tunnuseks, et isa pole siis kaugeltki ükskõikne, et ta süda valutab.

Korraga taipasin ma, kuidas mu isa minu pärast muretseb, mind armastab. Nagu kõik mehed ei räägi ta ainult sellest. Aga mina olen nii loll, nii halb ja südametu.

Ema nii palju ei mõtle, ei kalkuleeri. Tema rohkem tunneb ja siis ta nutab — mäletad, kui hea poiss sa väiksest-peast olid. Mul tuli meelde, et septembris on kodus kellelgi sünnipäev. Aga kellel ja mitmendal? Püüdsin meenutada, kuid asjata. Mu ahastus kasvas. Peas liikus ainult üks mõte: «Narts oled, narts oled!» Ja siis: «Ma pean end käsile võtma, pean põhjalikult muutuma. Ma ei lase siin ennast enam kellestki mõjutada, teen endale kindla plaani... ausõna.»

...Hommikuks olid saapad nii kõvaks kuivanud, et vaevalt jalga läksid.

Sel hommikul läksin vabatahtlikult tööle siloauku. Juku, minu ainuke seltsiline siloaugus, oli vana ja lahja hobune ja pidi varsti hõberebastele minema.

«Sind veel polnudki, kui tema juba vao peal käis, «ütles tallimees, hobuse kunagine peremees, sadula asemel vana kotti hobuse turjale visates.

Silo tallamine oli üksluine ja tuim töö, ilm hall ja sompus. Ma lõdisesin külmast, Juku oli märg, puristas kogu aeg vihaselt ja tahtis hammustada mu jalga. Kuid siin oli vaikne, siin polnud tüdrukute vastikut (olin kindel, et vastikut) sädistamist ega lõõpimist. Siin olime Jukuga kahekesi ja keegi ei seganud meid. Siin võis kurvastusest nutta, võis ka naerda, nii et siloaugu müürid kõmiseksid. Aga meie Jukuga ei naernud. Tema oli selleks liiga vana ja ta ilusad suured silmad vaatasid mind küll elutargalt, kuid väga tüdinult.

Mina olin naerust veel kaugemal. Nii tühisena ja armetuna polnud ma end enam ammu tundnud. Ja nii kurvana. Tuimalt tallasime lõputut päevalillemassi ja ma ei teadnud kindlalt, millest olid mu silmad märjad, kas näkku peksvast vihmast või pisaratest.

Kui siloauk järgmise päeva õhtuks täis sai, tulid poisid ja tüdrukud. Lõõpides ja sädistades hakkasid nad katteks mulda loopima ja laulsid: «Jüri mängib traktorit, hobujõudu üks ja pool, see on spordipoiste mood.» Mõned aga küsisid: «Hobune on traktori eest ja teeb tööd, aga mis asjamees sina tema turjal oled?»

«Korsten,» ütlesin ma ja sõitsin ära.

Töötan nüüd jälle teistega koos. Päeval hangume Hannesega põhku; see on kõige raskem ja väsitavam töö. Õhtuti käin Võhandu jääkülmas vees ujumas. Söön palju, istun peaaegu alati pärast teisi laua ääres. Vahel teen Kolla kulul nalja, vahel teiste kulul, kõige rohkem aga enda kulul.

(Järgneb)

Kääriku mängudelt

See oli ülikooli suusasportlastele suursündmuseks — toimusid VIII Kääriku mängud. Kuigi väljasõidupäeval Tartust valitses lootusetult vesine ilm, kujunesid võistluspäevad suurepäraseks.

Viimaste aastate Kääriku mängude tulemusi võrreldes tuleb täheldada suusaspordi taseme tundu-vat tõusu nii ülikooli kui ka spordiklubi ulatuses. Kuigi tänavu puudus mängudelt enamik ülikooli koondvõistkonna liikmeid, täideti järgunorme rekordiliselt. Murdmaasuusatamises jäi 75 distantsi lõpetajal järgunormist puudu ainult 3 võistlejal! Võrdleme tulemusi möödunud aastaga:

1959. a. I järku 16, II järku 18, III järku 22 — kokku järke 56;
1960. a. I järku 15, II järku 26, III järku 29 — kokku järke 70.

Nüüd aga võistlustest. Avadefileel heiskasid 80 suusataja silmade all võistluslipu möödunud aasta võitjad M. Pruun, A. Ruubas, M. Simson, U. Kangur ja K. Orviku. Ette rutates märgime, et ainult esimesel nimetatutest õnnestus ka tänavu oma kohta kaitsta. Kohe seejärel asusid esimest meistritiitlit ründama suusahüppajad. Kaksikvõidu saavutasid siin kehakultuuriosakonna III kursuse üliõpilased H. Meema ja M. Edur vastavalt 204 ja 199,5 punktiga. Ülikooli esivõistluste arvestuses kuulus kolmas koht V. Nedaškovskile.

Õhtupoolikul oli kavas üks võistluste peaalasid — teatesuusatamine meestele ja naistele. Meeste 4×5 km distantsil asus KKO 1959. a. diplomandide poolt väljapandud rändkarikat ründama 10 võistkonda. Kiiremaiks nende hulgast osutusid KKO III kursuse esindajad, kes jätsid teiseks KKO vilistlaste koonduse. Võitnud meeskonda kuulusid M. Räli, N. Valm, M. Edur ja H. Meema.

Ka naiste 3×3 km teatesuusatamine toimus terava konkurentsi õhkkonnas. Ajaga 46.51 võitsid esikoha KKO III kursuse suusatajad M. Virupalu, V. Lüütsepp ja A. Kiviste. Vaid 9 sekundit jäid neist maha ÜSK-i noored ning 10 sekundit Majandusteaduskonna võistlejad.

Meeste 15 km suusatamise võitis jällegi H. Meema hea ajaga 51.41. II—III koha said V. Tennisson ja N. Leidmaa vastavalt aegadega 52.42 ja 53.43. Selle võiduga kindlustas H. Meema endale esikoha ka kahevõistluses 444 punktiga ning tuli kokkuvõttes neljakordseks Kääriku mängude tšempioniks. Kahevõistluses oli teine M. Edur.

Naiste 5 km suusatamise võitis selge ülekaaluga TRÜ vilistlane M. Pruun (aeg 19.24). Teine oli A. Varek (20.27) ja kolmas M. Ojaveer (20.40).

Slalomivõistlustel näitasid kõrgeklassilist sõidutehnikat meeste klassi võitjad M. Edur (KKO III K.), T. Laigo ja A. Pind, kes said kahe laskumise aegadeks vastavalt 34,0, 35,1 ja 35,3 sek. Naisteklassi võistlejatest sooritas ainsana ühegi vääratuseta sõidud noorteklassi esindaja V. Aaslav, mis kindlustas talle ka esikoha.

Tänavustel Kääriku mängudel oli parimaks võistkonnaks KKO III kursuse esindus 69 miinuspunktiga (möödunud aastal IV koht). Edukalt esines Arstiteaduskond, kes tõusis mulluselt 7. kohalt tänavu teiseks. Kolmandaks oli uustulnukina KKO I kursus. Järgnesid: 4. Matemaatika-Loodusteaduskond (1959. — III), 5. Ajaloo-Keeleteaduskond (1959. — V).

A. KIVISTIK

Laupäeval, 2. aprillil avatakse ülikooli klubi kohvikus M. Vahemetsa (füüsikaosakonna IV k. üliõpilane) ja J. Kangilaski (ajalooosakonna II k. üliõpilane) tööde näitus.

Võistlused «Rahvaste sõpruse» karikale

Hiljuti toimus Kaunases Balti liiduvabariikide ja Valgevene NSV kõrgemate meditsiiniliste õppeasutuste I spartakiaadi esimene etapp, kus oli kavas kolm spordiala.

Suusatamises tuli üldvõitjaks Minski Meditsiiniinstituudi võistkond 20 punktiga, jättes teiseks Riia Meditsiiniinstituudi ja kolmandaks Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonna. Naiste 5 km distantsil võitis esikoha Tartu esindaja A. Varek ajaga 24.55, viiendaks jäi H. Jokst ajaga 27.57. Teine ja kolmas koht kuulusid Minski esindajaile E. Zujevale ja H. Rõžajale aegadega 26.25 ja 27.06. Meeste 15 km distantsil tuli raskel rajal ülekaalukaks võitjaks minskilane A. Pastuhhov ajaga 58.26, teine oli Riia esindaja P. Oss ajaga 1.04.54. Tartlastest parimana platseerus T. Kutsar neljandaks ajaga 1.06.00. Teatesuusatamise 5+3+3+5 km võitis ülekaalukalt Minski võistkond, tartlased jäid rajalt eksimise tõttu neljandaks. Individuaalselt parimad ajad 3 km distantsil saavutasid tartlased A. Varek ja H. Jokst, vastavalt 12.56 ja 13.24.

Tõstmises võitis meeskondliku esikoha TRÜ Arstiteaduskond 13 miinuspunktiga. Sulgkaalus võitis V. Budanov (Minsk) 242,5 kg, tartlane T. Sibul oli teine tagajärjega 222,5 kg. Kergekaalu võitja G. Aristovi (Minsk) tulemuseks oli 282,5 kg. Kergekeskkaalus kuulus kaksikvõit heade tulemustega tartlastele V. Pinole (315,0 kg) ja A. Mikelsaarele (312,5 kg). Keskkaalu võitja R. Mikelsaare tulemuseks jäi 320 kg. Poolraskekaalus ja raskekaalus olid võitjad minskilased P. Nižnikov (270 kg) ja S. Astapov (237,5 kg).

Ujumises tuli üldvõitjaks TRÜ Arstiteaduskonna võistkond, teine oli Minsk, kolmas Kaunas ja neljas Riia. Tublilt esinesid meie naisujujad, kes võitsid kõik kavas olnud alad. 100 m vabalt võitis G. Kudrjavtseva ajaga 1.27,3; 100 m selili võitis I. Mõttus ajaga 1.32,0; 100 m rinnuli võitis A. Barlo ajaga 1.48,8; 100 m liblikat võitis I. Pruks ajaga 1.40,5; 4×100 m vabalt teateujumise aeg oli meie naiskonnal 5.50,3. Meestest võitis 100 m vabalt tartlane M. Virkus ajaga 1.07,1. Teistel distantsidel jäid tartlased kolmandaks. 8×50 sega-teateujumises kuulus esikoht ülivõimsalt Tartule.

Esimese etapi kokkuvõttes asus võistlust juhtima TRÜ Arstiteaduskond 12 punktiga. Minski Meditsiiniinstituut kogus 11 punkti, Riia ja Kaunas said võrdselt 5 punkti. Võistluste järgmine etapp toimub kevadel Riias, kus on kavas kergejõustik, laskmine ja võimlemine. Spartakiaadi üldvõitjale on võistluste initsiaatori — Riia Meditsiiniinstituudi poolt väljapandud «Rahvaste sõpruse» rändkarikas.

M. SIKK

Õnnitleme

SIIRI LÜSI

ja

HEINRICH VEROMANI

perekonna loomise puhul

IV kursuse bioloogid

Looduskaitseringis

Kolmeteistkümnendal märtsil alustas Tartu üliõpilaste looduskaitsering uut tööaastat, kahekümne kolmandal märtsil aga asus ametisse ringi äsjavalitud juhatus koosseisus: esimees — T. Frey (metsamajanduse osakonna IV kursus), aseesimees — A. Marvet (bioloogiaosakonna III kursus) ning liikmed — E. R. Ennuse (eesti filoloogia osakonna III kursus), M. Naano (Agronoomiateaduskonna IV kursus), L. Jeeser (geograafiaosakonna IV kursus), E. Rummel (Zootehnikateaduskonna II kursus) ja J. Tamberg (metsamajanduse osakonna III kursus).

Valimiskoosolekul kuulati ära veel IV kursuse geograafi K. Päidi ettekanne Tartu rajoonis asuvatest looduskaitse all olevatest ja muudest tähtsamatest objektidest ning vaadeldi esineja valmistatud ja koostatud suurepärast fotonäitust.

Uus juhatus ilmutas juba esimestel päevadel energilisust ja head töötahet. Kui teeolud lubavad, korraldatakse 2. aprillil tööekskursioon Järvseljale. 5. aprillil on kavas ettekanne viienda kursuse geograafilt E. Undilt Neeruti keelualast.

J. REMMEL

PILVI TAMMOJA

ja

MEINHARD KRISTOV

Õnnitleme teid abiellumise puhul!

V kursuse ajaloolased ja III kursuse mehhanisaatorid

Võimlatunnid kehakultuurikollektiividele

Alates eelolevast nädalast on kehakultuurikollektiividel kasutada treeningtunnid remonditud ja taas avatud Viljandi tn. nr. 1 asuvas võimlas. Allpool märgitud tunniplaani kohaselt võivad teaduskondade kehakultuurikollektiivid võimlat kasutada oma äranägemise järgi kas võimlemiseks, võrk- ja korvpalli harrastamiseks või muudeks treeninguteks.

Kui kollektiivid soovivad oma tundidesse treenereid, tuleb pöörduda kehakultuuriosakonna vastava eriala kateedri poole.

Võimla kasutamise korra suhtes on kehakultuurikollektiivide esimeestel vaja kontakti astuda TRÜ Spordiklubiga.

Arstiteaduskond kasutab võimlat teisipäeval kell 18—19.30, reedel kell 21—23, pühapäeval kell 16.30—18.

Matemaatika-Loodusteaduskond kasutab võimlat teisipäeval kell 19.30—21, reedel kell 19.30—21, pühapäeval kell 18—19.30.

Õigus- ja Majandusteaduskond kasutab võimlat neljapäeval kell 19.30—21, laupäeval kell 16—18, pühapäeval kell 19.30—21.

Ajaloo-Keeleteaduskond kasutab võimlat teisipäeval kell 21—23, kolmapäeval kell 21—23, pühapäeval kell 21—23.

TRÜ õppejõud (mehed) kasutavad võimlat esmaspäeval kell 18—19.30, kolmapäeval kell 19.30—21.

TRÜ õppejõud (naised) kasutavad võimlat esmaspäeval kell 19.30—21, laupäeval kell 14—16.

TRÜ rahvakunstiansambel kasutab võimlat neljapäeval kell 21—23, pühapäeval kell 11—15.

TRÜ Spordiklubi

Ülikooli kirjandusvõistluse žürii kutsub

KÕIKI KIRJANDUSSÕPRU

neljapäeval, 7. aprillil 1960 kella 19-ks keemiaringauditooriumi (keemiahoones),

kus tehakse teatavaks kirjandusvõistluse tulemused, žürii liikmed kõnelevad võistlustöödest

* * *

Ülikooli kirjandusvõistluse žürii otsustas pikendada 15. maini 1960. võistlust kirjanduskriitiliste tööde, kino- ja teatriretsensioonide osas.

Olümpiatuli Vellaveres

Mõni sekund pärast naiste teatesuusatamise starti.

Geograafide igaaastase tava kohaselt toimus ka selle aasta veebruari lõpul «Vellavere taliolümpia». Kuna meie olümpia langes ajaliselt kokku «suure olümpiaga», nuputasime meiegi, kuidas saaks asjale olümpialikku hoogu anda. Jäädi peatuma tõrvikutega tuleviimise juurde. See nõudis küll kahelt mehelt täis «teomehe» tööpäeva, et valmistada tõrvikuid piisavalt, kuid jõuti valmis.

Ühel veebruarihommikul, täpselt kell 7.30 alustas geograafiakateedri juures süüdatud tõrvik teed Vellavere poole, viidud kilomeetriliste etappide kaupa osakonna üliõpilaste poolt. Kes oma etapi lõpetas, ruttas lähemasse raudteejaama rongile: nii et selleks ajaks, kui tõrvik Vellaveresse jõudis, olid olümpialased juba avatseremooniaks valmis. Pärast avasõna süütas korraldava kursuse esindaja Helgi Mitt Tartust toodud tulega tuleriida. Algasid mängud.

Kohe läks võistluseks lahti. Priit Jõgar ja Elle Linkrus olid kõige kiiremad mäest alla sõitjad. Õhtupoolikul võisteldi orienteerumissuusatamises. Siin domineeris «vabariigi klass» — Madis Aruja ja Leili Ruto. Pärast seda oli Vellavere sepal kibekiire: suusalappijatest ei tulnud puudust.

Massiürituseks oli õhtul kapsasupi söömine ja sellele järgnev tants.

Teisel päeval tõi palju elevust teatesuusatamine. Tänu ankrumeestele võitis kolmanda kursuse esimene naiskond (Purika, Simm, Ruto) ja teise kursuse esimene meeskond (Tarand, Leet, Aruja). Lõpuloona jagati välja kõige mitmesugusemaid diplomeid, sealhulgas ringküsitluse põhjal «miss ja mister geograafiaks 1960» tunnistatud Elle Linkursile ja Madis Arujale ning meie parimale kukkujale Mart Kõlule, kes suutsid slalominõlvakul korraga mõlemad suusad murda.

Kokkuvõttes võitis esikoha neljanda kursuse võistkond. Hõbe ja pronks jäid teisele ja kolmandale kursusele. Konstateeritud, et seekordsed võistlused olid olümpialaste arvu poolest suuremad kui enamik eelnevaid, asuti pühapäeva õhtul rõõmsalt tagasiteele, välja arvatud need kaheksa, kes sõitsid lapitud või ka lappimata suuskadega . . .

E. LOIK

Olümpialased kojusõidu eel.

J. KALA fotod

Mis

Orienteerumisspordi alal on meie ülikooli peetud juba paar aastat üheks tugevamaks keskuseks vabariigis. Kahjuks on see peamiselt ainult Matemaatika-Loodusteaduskonna üliõpilaste, eriti geograafide, ja ka Ajaloo-Keeleteaduskonna mõnede naisüliõpilaste teene.

Möödunud pühapäeval kohtus TRÜ võistkond noorsoo talispordimängude raames EPA võistkonnaga orienteerumissuusatamises.

Võistlused toimusid tähistatud rajal Tähtvere metsa ümbruses. Meestel oli 16-kilomeetrilisel rajal 8 kontrollposti ja naistel 10-kilomeetrilisel rajal 6 kontrollposti.

Ebameeldiv üllatus tabas Ajaloo-Keeleteaduskonna võistkonda, kus üks naisvõistleja kaotas kaardi. See õnnetus, mida küllalt juhtub orienteerumisvõistlustel, röövis võistkonnalt võimaluse konkureerida teaduskondadevahelises arvestuses kolmandale kohale.

Nelja tunni võrra oli järgmisest parem Matemaatika-Loodusteaduskonna kuue võistleja koguaeg — 12.57,37. Järgnesid Zootehnikateaduskond ja Agronoomiateaduskond. Ajaloo-Keeleteaduskond oli neljas.

Individuaalarvestuses saavutati järgmisi paremaid tulemusi. Mehed: 1. Madis Aruja (Matemaatika-Loodusteaduskond), aeg 1.44,21; 2. Ilmar Kask (Matemaatika-Loodusteaduskond), aeg 1.47,12; 3. Heino Mardiste (Matemaatika-Loodusteaduskond), aeg 2.05.

Kahe esimese võistleja tagajärg vastab II spordijärgule.

Meie naisüliõpilastest olid parimad Leili Ruto (Matemaatika-Loodusteaduskond) ja Maire Jaanre (Ajaloo-Keeleteaduskond).

Võistlusest eemale jäänud Arstiteaduskonnale ja Õigusteaduskonnale võib eeskujuks tuua EPA üliõpilasi ja Ajaloo-Keeleteaduskonna meesvõistlejaid, kelledest paljud ei olnud varem orienteerumisvõistlustest osa võtnud või omasid sellel alal väga väheseid kogemusi. Loomulik, et siis ka eksiti, kuid võistlejad jäid võistlustega rahule. Järgmisel korral on kogemusi juba tunduvalt rohkem.

Eriti hukkamõistetav on Majandusteaduskonna võistlejate puudumine, sest teaduskonna üliõpilastel ei puudu sellel spordialal kogemused. Majandusteaduskonnas vastutab sporditöö eest Mait Miljan, kes võttis isegi osa orienteerumissportlaste treeninglaagrist Vellaveres, ja seda üsna edukalt. M. Miljan esines ülikooli võistkonna koosseisus ka vabariiklikel võistlustel Elvas, kuid nüüd ei suutnud ta organiseerida võistkonda nendele võistlustele, kuigi teadis, et sellest võib oleneda paremusjärjestus talispordimängudel.

Tänu Matemaatika-Loodusteaduskonna ja Ajaloo-Keeleteaduskonna kollektiivsele esinemisele on pärast noorsoo talispordimängude orienteerumissuusatamise võistlusi TRÜ-l ja EPA-l punktide seis siiski viigiline — kummalgi on viiskümmend miinuspunkti.

I. KASK

HEIVI LINDORG

ja

ARVO-HANNES JÄGEL

Õnnitleme ühise elutee alguse puhul!

Matemaatikaosakonna IV kursus

saab tuleval aastal?

ÕNNITLEME

ANNE PÄRTELSONI

ja

MÄRT KORKI

abiellumise puhul

I kursuse stomatoloogid

Kõigile, kes on TRÜ suusabaasist suuski laenutanud!

Laenutatud suusavarustuse viimane tagastamistähtaeg on 8. aprillil kell 16.

TRÜ suusaspordi ning kehalise kasvatuse ja spordi kateedrid

Toimetaja **J. FELDBACH**

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 3373. MB 01681.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 12 (439) Reedel, 8. aprillil 1960 XIII aastakäik

Möödunud laupäeval ja pühapäeval toimus ülikooli aulas ELKNÜ TRÜ organisatsiooni kaheksas konverents. Konverents kuulas ära aruande ELKNÜ TRÜ komitee tööst viimase aasta jooksul. Aruande esitas komitee sekretär sm. J. Lott. Aruande põhjal võtsid sõna kolmkümmend seltsimeest. Konverents tunnistas ELKNÜ TRÜ Komitee töö aruandeperioodil rahuldavaks, võttis edaspidise töö kohta vastu üksikasjalise otsuse ja valis uue 47-liikmelise ELKNÜ TRÜ Komitee. Konverentsi tervitasid Tallinna Polütehnilise Instituudi ja Tallinna Riikliku Konservatooriumi komsomoliorganisatsioonide esindajad ning Tartu pioneerid.

ELKNÜ TRÜ organisatsiooni VIII konverentsilt

Vaade konverentsisaali. *K. RAUA foto*

• Tulipunktis kommunistliku kasvatuse probleemid • Et kõrgemast koolist väljuksid tublid spetsialistid • Kriitiline meel konverentsilt on meile tööjuhendiks • Koos komsomolipiletiga ka komsomoliülesanne •

Ülikooli kaheksas komsomolikonverents möödus asjaliku töö õhkkonnas, seal analüüsiti kahe päeva jooksul, kuidas ülikooli kommunistlikud noored on oma ülesannetega toime tulnud. Konverentsi iseloomustas ülikooli komsomolitöös toimuv murrang jõuda aastaringselt komsomolitööga ülikooli seinte vahelt välja.

Kui küsimus kommunistliku ühiskonna inimesest oli varem puhtteoreetiliseks küsimuseks, siis käesoleval ajal on ta praktiliseks tänapäeva küsimuseks. Seetõttu ongi kõrgemas õppeasutuses praegu põhiliseks probleemiks kommunistliku ühiskonna inimeste kasvatamine.

Põhiliste probleemidena käsitleti konverentsil kommunistliku ühiskonna inimese poliitilise kasvatamise ja üliõpilaste erialase ettevalmistamise ning selle praktikaga seostamise probleeme.

Ülikooli komsomoliorganisatsiooni põhiülesandeks on kaasa aidata põhjalike ja sügavate teadmiste omandamisele, aidata kaasa, et kõrgemast koolist väljuksid tublid, oma ala hästi tundvad spetsialistid. Seda pole aga alati täiel määral tehtud.

Rahutust tekitab fakt, et talvisel eksamisessioonil sai 35,3 protsenti üliõpilastest rahuldavaid või mitterahuldavaid hindeid, sest see on omakorda hindeks ka peamisele — järjekindlale iseseisvale tööle. Ja meie komsomoliorganisatsioonide põhiliseks puuduseks tulebki lugeda seda, et kõige vähem, kõige pinnalisemalt on tegeldud õppimise, iseseisva töö küsimustega. Enamikus komsomoligruppides vaadatakse õppimisele ja iseseisvale tööle kui isiklikule asjale. Kes tahab, tegeleb sellega, kes ei taha, ei tegele. Selline vaade ei ole parteiline ja vähendab komsomoligruppide ning kogu komsomoliorganisatsiooni osatähtsust heade spetsialistide ettevalmistamisel. Nii mõneski komsomoligrupis lüüakse lootusetult käega, kui kursusel pääseb mõjule halvemini edasi jõudvate üliõpilaste hoiak, mis seisneb väga ükskõikses suhtumises õppetöösse ja õppedistsipliini.

Kaugeltki ei saa rahule jäädа suhtumisega esimestesse kursustesse. Vähene on olnud abi neile eriti iseseisva töö organiseerimisel. Ainult mitteküllaldase tähelepanuga saab seletada seda, et ravikehakultuuri- ja stomatoloogiaosakonna I kursusel oli talvisel eksamisessioonil peaaegu pooltel üliõpilastel mitterahuldavad hinded. Abistamisprobleem muutub üha teravamaks seoses tootvalt töölt tulnud noorte arvu suurenemisega. Ootasime konverentsil tõsist kõnelust töötavate esimese kursuse üliõpilaste rõõmudest ja muredest, kuid millegipärast mindi neist ainult paari sõnaga mööda.

Õppe- ja kasvatustöö parandamise eesmärgil loodi õppekomisjonid. Õppekomisjonid on aktiivselt osa võtnud eksamisessiooniga seotud küsimuste lahendamisest. Kuid ainult sellest. Õppedistsipliini küsimustes on nad seni jäänud dekanaatide korralduste täitjaiks, sest puudub oma initsiatiiv. Sellega ei saa leppida, ei saa leppida ka kampaanialikkusega õppekomisjonide töös. Kuhu on aga jäänud iseseisva töö organiseerimine?

Võime täheldada üldist huvi tõusu ühiskonnateaduste vastu, üliõpilaste poliitilise silmaringi laienemist. Elavad, diskussiooniderikkad seminarid on eesti keele ja kirjanduse osakonna II kursusel, füüsikaosakonna II kursusel. Rahul ei saa aga olla seminaridega bioloogiaosakonna II kursusel, lääne filoloogia osakonna I kursusel. Komsomoligruppidel on vajalik mõelda selle üle, kuidas muuta seminarid sisukateks ja kõigi üliõpilaste poolt alati hästi ette valmistatuiks. Kas mitte suurendada seminaride arvu loengute arvel, sest õpikud on olemas? Filosoofia õppimisel oleks vahest kasulik tutvuda rahvademokraatiamaade kogemustega, eriti õppimise praktikaga seostamise alal.

Väga vajalik on konverentsi poolt kavandatud üliõpilaste suunamine ühiskondlikult kasulikule tööle väljapoole ülikooli. See võimaldab omandada erialale lähedasi praktilisi kogemusi ja süvendada erialaseid teadmisi.

Meie komsomolibürood tegelevad vähe ÜTÜ töö küsimustega. Kuid samaaegselt ei tutvusta ka kateedrid mitmes teaduskonnas üliõpilasi kateedrite poolt lahendatavate teaduslike probleemidega, mistõttu vähe arendatakse üliõpilastes huvi teaduslike probleemide vastu. Ja tulemuseks on, et ÜTÜ tööst võtab osa ainult viissada üliõpilast. Komsomolibürood on vähe kontrollinud erialaste ajakirjade tellimist ja lugemist üliõpilaste poolt, seetõttu pole üliõpilased kursis uuemate seisukohtadega ja teaduse saavutustega. Asja tuum üliõpilaste teadusliku töö alal on selles, et ülikooli komsomoliorganisatsioon peab hakkama ÜTÜ tegevust suunama hoopis järjekindlamalt.

Kommunistliku ideoloogia propageerimisel üliõpilaste hulgas on peamiseks puuduseks, et poliitiline selgitustöö kannatab sageli ebakonkreetsuse all, ei anna vastust üliõpilasi erutavatele küsimustele.

On seatud ülesandeks, et igas komsomoligrupis korraldataks iga kuu vähemalt kaks poliitkasvatuslikku üritust. Vastutus loengulise töö korraldamise eest usaldati komsomoligruppidele. Kuid meil on veel terve rida komsomoligruppe keemia- ja matemaatikaosakonnas, kus kuude viisi ei toimunud ühtki vestlust ega loengut. Seetõttu saabki võimalikuks, et meie üliõpilased orienteeruvad halvasti sise- ja välispoliitilistes küsimustes.

Kursustel tuleb jätta poliitvestluste pidamine üliõpilaste ülesandeks, see annab omakorda võimaluse omandada kogemusi vestluste ja loengute ettevalmistamiseks ning pidamiseks. Miinimumiks on, et iga üliõpilane valmistab ette ülikooliaastate jooksul ja kannab ette vähemalt ühe vestluse või loengu. Seda tööd peavad juhtima täielikult kursuste komsomoligrupid juba õppeaasta algul koostatud plaani järgi.

Praegu käivad ülikoolis ettevalmistused V. I. Lenini 90. sünni-aastapäeva tähistamiseks. Igas komsomoligrupis ja osakonnas on vaja ette näha Lenini päevade eel korraldatavad üritused, mis süvendaksid üliõpilaste armastust meie suure kodumaa vastu.

On vaja üles tõsta küsimus keelte omandamisest. Eesti osakondade komsomoligrupid peavad pöörama suurt tähelepanu vene keele omandamisele, muidu jääb neile avamatuks suur osa teaduse ja kultuuri edusammudest. Vene osakondades tegi tänuväärt algatuse eesti keele õppimise alal raviosakonna IV kursuse komsomoligrupp. Eesti keele ja kirjanduse osakonna IV kursuse üliõpilased annavad neile eesti keele tunde. Seda on vaja populariseerida ka teistes vene osakondades.

Kas kõik osakonnabürood teavad, kuidas täidavad ülesandeid nende rahvamalevlased? Halvasti täitsid oma ülesandeid kehakultuuriosakonna rahvamalevlased. Põhjendada tegevusetust salgakomandöri ärasõiduga — see näitab vaid kohusetunde puudumist. Kas tõesti terves osakonnas ei leidunud asendajat?

Ka meie peaksime ülikoolis arendama liikumist võtta endale kohustus kasvatada ümber halva mõju alla sattunud noori, initsiaatoreiks peaksid olema kõigepealt komsomoliaktivistid.

Et kasvatada tõelisi kommunistliku ühiskonna inimesi, on vaja tõhustada kasvatustööd komsomoligruppides. Meil on vajalik lahti saada ükskõiksest suhtumisest ideoloogiliselt meile võõrastesse inimestesse. Meil on vaja lõppudelõpuks mõista, et ideoloogiline kasvatustöö ja edusammud sel alal on lahutamatult seotud üliõpilaste igapäevase eluga: õppetööga, ühiselamuga, isikliku eluga, isegi stipendiumi määramisega. Alles siis, kui iga kommunistlik noor viib ellu kommunistliku partei poliitikat, on meie töö edukas.

Massiline kultuuritöö osakondades kannatab sageli veel kampaanialikkuse all. Isetegevuse ja isetegevuslastega tuleb komsomolibüroodel tegelda aastaringselt, tõmmata isetegevuslasi kaasa ühiskondlikule tööle ning kasutada isetegevuskollektiive üliõpilaste ideoloogilise ja kultuurilise taseme tõstmiseks. Täiesti väär on selles suhtes näiteks füüsikaosakonna komsomolibüroo seisukoht, et isetegevus segavat komsomolitööd, sest isetegevuslastel polevat aega koosolekutest osa võtta.

Mõelda tuleks kommunistlikku noorsooühingusse vastuvõtmise pidulikumaks muutmisest, sellest, et see sündmus jääks noortele meelde terveks eluks. Mõningaid samme ses suunas on teinud keemiaosakonna komsomoliorganisatsioon.

Mõningatel juhtudel halvab komsomolitööd asjaolu, et hoolimatuse tõttu valitakse komsomoli juhtivatesse organitesse neid, keda sinna valida ei tuleks. Miks valiti eesti keele ja kirjanduse osakonna komsomolibüroosse Heino Äasaleht, kuigi oli teada, et ta eelmisel aastal oma ülesannetega toime ei tulnud?

Konverents luges ülikooli komsomoliorganisatsiooni tähtsamaks ülesandeks NLKP XXI kongressi poolt kavandatud ülesannete elluviimise, nende alusel üliõpilastes kommunistliku ühiskonna inimese omaduste kasvatamise ja järjekindla võitluse kodanliku ideoloogia vastu.

Kirjandusvõistluse tulemused

Esmaspäeva õhtul tegi ülikooli kirjandusvõistluse žürii (esimees J. Feldbach, liikmed J. Peegel, J. Lott, J. Püttsepp, A. Maasik, M. Remmel, V. Rebane ja E. Kuus) kokkuvõtte kirjandusvõistluse tulemustest. Otsustati anda:

JUTUSTUSTE JA OLUKIRJELDUSTE ALAL

I auhind — tuusik NSVL rahvamajanduse saavutuste näitusele Moskvas kümneks päevaks — eesti keele ja kirjanduse osakonna II kursuse üliõpilasele Ülo Tuulikule jutustuse «Tagasitulek» eest.

II auhind 150 rubla:

a) eesti keele ja kirjanduse osakonna IV kursuse üliõpilasele Tõnis Lehtmetsale jutustuse «Paganate pulm» eest;

b) raviosakonna II kursuse üliõpilasele Helvi Viirale olukirjelduse «Kelluga käes» eest.

III auhind 100 rubla:

a) eesti keele ja kirjanduse osakonna I kursuse üliõpilasele Jüri Saarele jutustuse «Muri ja inimesed» eest;

b) autorile märgusõnaga «E. Saar» jutustuse «Tuba nr. 52» eest.

Ergutuspreemia 50 rubla eesti keele ja kirjanduse osakonna I kursuse üliõpilasele Priit Sillale jutustuse «Sooeit ja Nurmetütar» eest.

Ära märgiti eesti keele ja kirjanduse osakonna II kursuse üliõpilase Maie Remmeli jutustus «Tema ei olegi päeva näinud», bibliograafiaosakonna V kursuse üliõpilase Vello Lääne jutustus «Neid polnud üheksa» ja mittestatsionaarse üliõpilase Osvald Peltseri «Leegitseva laotuse all» kui reisikirjeldus.

LUULETUSTE JA VALMI ALAL

I auhind 250 rubla eesti keele ja kirjanduse osakonna IV kursuse üliõpilasele Tõnis Lehtmetsale luuletuste «Läksid päevad» ja «Romantiline» (tsüklist «Kääriku suvelaulud») eest.

II auhind 150 rubla:

a) autorile märgusõnaga «Nemo 10. XI» luuletuse «Koduküla teel» eest.

b) autorile märgusõnaga «Simplicissimus» luuletuste «Kevade kõma» ja «Sild» eest.

III auhind 100 rubla:

a) eesti keele ja kirjanduse osakonna üliõpilasele Paul-Erik Rummole luuletuse «Laupäev» eest;

b) lääne filoloogia osakonna II kursuse üliõpilasele Jaan Kaplinskile luuletuse «Kuu kuulub meie lastelastele» eest.

Ergutuspreemia 50 rubla:

a) eesti keele ja kirjanduse osakonna III kursuse üliõpilasele Asko Söödile luuletuse «Miks jäi hämaraks mu tuba...» eest;

b) bibliograafiaosakonna V kursuse üliõpilasele Alo Ritsingule luuletuse «Eel õhtut ma päikese kullas...» eest.

Ära märgiti eesti keele ja kirjanduse osakonna IV kursuse üliõpilase Silvi Kivioja luuletus «Tahan olla jõgi...», eesti keele ja kirjanduse osakonna III kursuse üliõpilase Ülo Parbuse luuletus «Pisipojale», õigusteaduskonna V kursuse üliõpilase Tiiu Kummi lüüriline proosapala «Esimese lumesaju ajal», eesti keele ja kirjanduse osakonna III kursuse üliõpilane Adolf Terask valmide autorina, ajaloo-osakonna V kursuse üliõpilase Imbi Männiku humoristlik luuletus «Üks igapäevane lugu», «Algaja» luuletus «Mõistatus» ja «Suvi 59» luuletus «Kraavihallid».

FÕLJETONIDE JA HUMORESKIDE ALAL

I auhind 200 rubla eesti keele ja kirjanduse osakonna V kursuse üliõpilasele Mihkel Loodusele fõljetoni «Avalik kiri Märt Männastele» eest.

II auhind 100 rubla Mikk Saulile fõljetoni «Sessioon» eest.

III auhind 75 rubla:

a) ajaloo-osakonna I kursuse üliõpilasele Endel Koppelile fõljetoni «Ühiskondlik kohustus» eest;

b) eesti keele ja kirjanduse osakonna I kursuse üliõpilasele Paul-Erik Rummole fõljetoni «Väljavõtteid meil seni veel toimumata Michelangelo teoste näituse külalisraamatust» eest (lühendatud kujul).

Ergutuspreemia 50 rubla eesti keele ja kirjanduse osakonna V kursuse üliõpilasele Enn Anupõllule fõljetoni «Ühe mehe näärіuni» eest.

Ära märgiti eesti keele ja kirjanduse osakonna V kursuse üliõpilase Andres Vihalema fõljeton «Mõned minu tähelepanekud meie vabariigi kinotööstuse kohta», sama kursuse üliõpilase Vello Kallaste fõljeton «Ühe elukutse kaks ohvrit», bibliograafiaosakonna V kursuse üliõpilase Vello Lääne fõljeton «Raske päev» ja eesti keele ja kirjanduse osakonna III kursuse üliõpilase Adolf Teraski fõljeton «Album».

(Järg 2. lk.)

Konverentsil valitud ELKNÜ TRÜ Komitee liikmed

Jüri Tammaru
Advig Kiris
Hillar Kala
Kalev Koger
Marju Lauristin
Helve Unger
Eerik Truuväli
Ester Linn
Endel Türi
Anatoli Sivenkov
Johannes Lott
Aigar Vahemetsa
Maido Sikk
Kanni Indre
Heino Aunin
Jaak Kangilaski
Tiiu Käo
Kaupo Deemant
Tiiu Taioste
Mikk Titma
Jadviga Majevskaja
Endel Ojasild
Elmo Müür
Jüri Keskpaik
Maiju Puhk
Aita Kuus
Juta Egor
Ilona Užvanskaja
Ilmar Tamm
Enn Kreem
Ülo Sõstra
Mailis Noor
Zelma Zimmer
Hardi Varik
Mari Viiding
Tiiu Vesmes
Karl Adamson
Ants Siimer
Valentina Puolakainen
Antonina Tomberg
Leili Kosman
Olga Rahtanova
Helgi Ruttas
Luule Visnapuu
Kelli Äniline
Juri Gontšarov
Ene Käis

MÕTTEID SÕNAVÕTTUDEST

ELKNÜ Tartu Linnakomitee sekretär sm. Asser Murutar

Vestlesin eile raviosakonna viienda kursuse kuuenda rühmaga. Kümnest inimesest kuus ei tee midagi ühiskondlikul alal. Maido Sikul samast rühmast on aga kuus ülesannet. Tema kompenseerib seega teiste ei midagi tegemise. Kas on see nii õige?

Komsomoligruppides on kahjulik praktika jaotada kommunistlikke noori «aktiivseteks» ja «passiivseteks». «Aktiivseid» meenutatakse alati, «passiivseid» seevastu vaid kritiseeritakse, ei anta neile ülesandeid. Kas saab neid aktiivseiks muuta? Saab. Komsomoliorganisatsioon on ainult siis tugev, kui iga kommunistlik noor saab ülesandeid Kommunistlikusse noorsooühingusse vastuvõetuile tuleb juba vastuvõtul ülesandeid anda, et noored kujuneksid aktivistideks. Koos komsomolipiletiga anname ka komsomoliülesande.

Ülesannete andmisel peame arvestama igaühe soove ja kalduvusi, huvialasid. Tuleb mitte ainult ülesandeid anda, vaid tunda ka hiljem huvi nende täitmise vastu.

Komsomoliehitustel paistsid silma paljud tublid kommunistlikud noored. Me nimetame sageli Einu Reitsnikku, Eerik Truuvälja. Kuid ka «lihttööl» on palju suurepäraseid noori. Nimetagem siin kasvõi Advig Kirist ja Kalev Kogerit. Ka neid tuleb näha.

ELKNÜ Keskkomitee sekretär sm. Elsa Pajumaa

Ei saa veel ütelda, et kõik see hea, mis räägiti, oleks lõplikult oma koha leidnud. Tööjuhendiks tuleb võtta kriitiline meel konverentsilt.

Halb on, et ülikoolis õppimise ajal unustatakse oma kodukoha komsomoliorganisatsioon. Eriti vajavad nõu ja abistavat kätt kolhooside ja sovhooside komsomoliorganisatsioonid. Ülikooli komsomoliaktivistid pole suvel oma kodukohas veel oma kohta leidnud.

Hea on algatus üliõpilaste suunamisest koolidesse pioneeri-, komsomolitööle, klassiväliste ringide juhtideks jne. Et üliõpilased suudaksid koolides juhendada, selleks on tarvis noori juba alates esimesest kursusest õpetada.

On aeg mõelda sellele, kuidas korraldada ENSV 20. aastapäeva eel toimuvat rahvaste sõpruse nädalat, 1961. aastal toimuvat ENSV II noorsoofestivali.

Aktiivi õppus peaks toimuma diferentseeritult, eraldi grupiorganisaatoreile esimestelt-teistelt ja neljandatelt-viiendatelt kursustelt.

Komsomolikoosolekud ei ole veel alati kasvatuslikud. Parem on kuu aega koosolekuks ette valmistuda ja viia koosolek läbi poole tunniga, kui üldse mitte ette valmistuda ja kulutada koosolekuks mitu tundi.

Arstiteaduskonna komsomolibüroo sekretär sm. Endel Türi

Arstiteaduskonna baasil tuleks hakata eelkooliealiste laste kasvatajaid ette valmistama.

Miks raviosakonna neljas kursus pole endale selgeks teinud, mispärast üliõpilane Niit sattus usklike hulka?

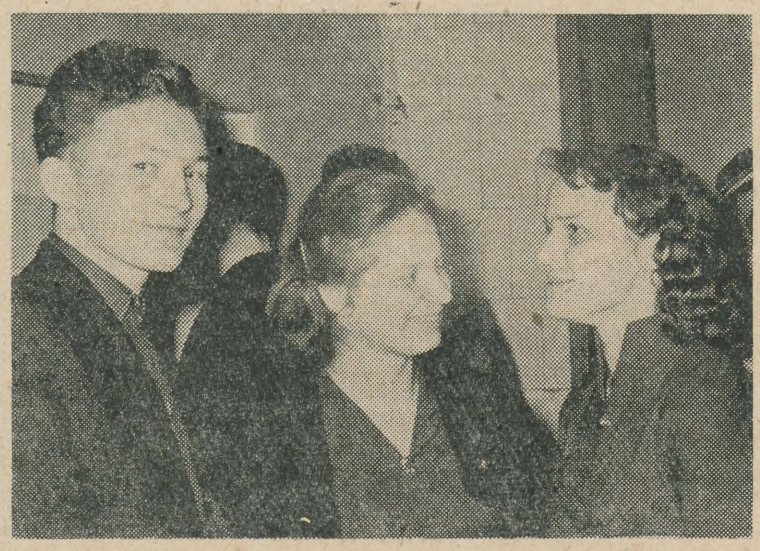

Delegaadid Einu Reitsnik, Silja Mundi ja Helve Võsamäe lõbusas vestluses. *K. RAUA foto*

ELKNÜ TRÜ KOMITEES

Pärast konverentsi lõppu toimus ELKNÜ TRÜ Komitee esimene koosolek. Komitee sekretäriks valiti sm. J. Lott, sekretäri asetäitjaks organisatsioonilise töö alal sm. J. Tammaru ja sekretäri asetäitjaks massilise poliitilise töö alal sm. A. Kiris. Valiti 11-liikmeline ELKNÜ TRÜ Komitee büroo, kuhu kuuluvad sm-d H. Kala, A. Kiris, K. Koger, M. Lauristin, E. Linn, J. Lott, A. Sivenkov, J. Tammaru, E. Truuväli, E. Türi ja H. Unger.

Tartu Rüklik 2 Ülikool

PARTEI ELU

Läheneda kommunistliku ülesehitustöö vajadustele!

Mööndunud nädalal toimunud ülikooli parteiorganisatsiooni üldkoosolekul arutati Tartu linna XV parteikonverentsi ja EKP XII kongressi otsuseid ning neist tulenevaid ülikooli parteiorganisatsiooni ülesandeid. Ettekandega esines rektor sm. F. Klement. Läbirääkimistel võttis sõna 11 seltsimeest.

Ettekandja andis ülevaate vabariigi ja linna parteiorganisatsiooni saavutustest eelnenud ajajärgul. Majanduslik ja kultuurielu kõigil aladel toimub vabariigis järjekindel tõus. Praegu võistlevad vabariigi töötajad seitseaastaku ülesannete täitmise eest nelja aastaga. Meie maa edasiliikumisel kommunismi poole kasvavad ka nõudmised ülikoolis ettevalmistatava spetsialistide kaadri suhtes. Siit tulenevad ka ülikooli parteiorganisatsiooni ülesanded. Peamine, rõhutas sm. Klement, seisneb sidemete tugevdamises eluga, lähenemises kommunistliku ülesehitustöö vajadustele.

Üks praktiline ülesanne, mis kerkib parteiorganisatsiooni ette, on tootmistöölt tulevate noorte arvu tunduv suurendamine ülikooli vastuvõtmisel. 1959. a. vastuvõetud üliõpilastest on 24% kaheaastase tööstaažiga. See protsent peab aga tõusma. Läbirääkimistel peatus sellel küsimusel sm. R. Blum, kes rõhutas vajadust luua sidemeid teiste linnade ja keskuste töölistega. Seda tuleks teha teaduskonniti, ent rektoraat peaks seda tööd koordineerima.

Edasi kõneles sm. Klement kaugõppeosakonna tööst. Lähem ülesanne seisneb selles, et kaugõppeosakonna töös saavutada murrang. Kateedrites peab muutuma suhtumine kaugõppeosakonna töösse. Ülikooli algatused (loengute ettekandmine raadio teel, õppefilmide valmistamine mittestatsionaarsetele üliõpilastele, õppevahendite paljundamine rotaprindil jne.) on hinnatavad, kuid see on vaid algus. Me peame kindlustama kõik kaugõppijad õppevahenditega täies ulatuses. Sm. J. Adojaan rõhutas, et vabariigi Haridusministeerium peab kaasa aitama vastuvõtuplaani täitmisele Kaugõppe Pedagoogilisse Instituuti, sest vabariigis ei ole paljudel õpetajatel nõutavat kõrgemat haridust. Kaugõppeosakond vajab ka senisest täiuslikumat finantseerimist.

«Meie keskseks ülesandeks jääb ideoloogilise töö tugevdamine,» rääkis sm. Klement. See töö peab kulgema mitmes suunas. Komsomoliorganisatsioonis tuleb massiürituste organiseerimise ja töökasvatuse süvendamise kõrval tugevdada süsteemikindlat igapäevast tööd komsomoligruppides, mis seni on veel nõrk. Ühiskonnateaduste kateedrite töö peab seisma parteiorganisatsiooni tähelepanu keskpunktis, pidevalt tuleb tõsta selle kateedri töö kvaliteeti — see on poliitilise kasvatustöö tähtis lüli. Ent kasvatustöö peab kujunema iga õppejõu südameasjaks. Tugevdama peame ka tööd noorte maailmavaate igakülgsel kujundamisel. Suur tähtsus on siin teadusliku ateismi, esteetika- ja eetikakursustel. Ei saa mööda minna ka praktilise käitumiskultuuri küsimustest (naisüliõpilaste suitsetamine kohvikus jne.).

Sm. A. Haberman tähendas oma sõnavõtus, et Ajaloo-Keeleteaduskonnas jääb ideoloogiline töö veel nõuetest maha, mis väljendub ka partei ridade väheses kasvus. Tööd vanemate kursustega raskendab asjaolu, et diplomitööde valmistamine tõmbab neid eemale ülikooli elust. Et noorematel kursustel suureneb praktiliselt töölt tulnud üliõpilaste arv, siis võib ja tuleb siin ette valmistada paremaid üliõpilasi parteisse astumiseks. Ta märkis, et eesti filoloogia osakonnas on olukord poliitilise kasvatustööga eriti halb. Parteiorganisatsiooni osa on vaja tõsta ka aspirantuuri komplekteerimisel.

Sm. V. Pohla rääkis sellest, et üliõpilaste kasvatamisel on peaülesandeks võitlus kodanlike igandite vastu. Suur tähtsus on teadusliku ateismi ja eetikakursustel. Suvepäevade organiseerimisega vähenes järsult leeris käinute arv. See näitab, milliste vahenditega tuleb võidelda religioossete igandite ja vanade kombetalituste vastu. Parimate üliõpilaste vastuvõtmine parteisse avaldab positiivset mõju üliõpilaspere kasvatamisele.

Rääkides partei ridade kasvust rõhutasid mitmed sõnavõtjad vajadust rangelt järgida individuaalse lähenemise nõuet kollektiivi parimate liikmete vastuvõtmisel NLKP ridadesse.

Sm. J. Ananjeva tõstis üles küsimuse tootmistöö kõrval õppivate I kursuse üliõpilaste töökogemuste üldistamisest ja soovitas EKP Linnakomitee abiga korraldada vastavate ettevõtete juhtivate töötajate nõupidamine. See võimaldaks paremini valmistuda järgnevaks õppeaastaks.

Sm. H. Moosberg, peatudes pedagoogilise kaadri ettevalmistamisel, märkis, et on vaja parandada auditooriumide ja õppekabinettide ilmet, viia see vastavusse kasvatustöö ülesannetega. Õpetajate täienduskursuste edukaks tööks on vajalik majanduslik abi.

Ettekandja peatus lõpuks ka teadusliku töö ülesannetel, rõhutades vajadust tõsta teadusliku töö taset, mis on veel madal. See annab tunda probleemide tõstatamisel ja küsimuste lahendamisel. Lepinguliste tööde osa on ikka veel vähene, ometi näitab see lõik kõige rohkem elunõuete arvestamist. Rohkem peab kasvatama kaadrit aspirantuuri kaudu suuremates teadusliku töö keskustes.

Sm. P. Vihalem märkis, et teaduslike tööde üldmaht on kasvanud, ka avaldamisvõimalused on avardunud. Ta tõstatas küsimuse sellest, et viie aasta möödumisel pärast kandidaaditöö kaitsmist arutada dotsendi kutse omistamise küsimust iga asjaosalise suhtes. Dotsendi kutse omistamine peab olema teadusliku töö stiimuliks. Selles küsimuses tuleb tõsta ka kommunistide avangardset osa.

Koosoleku otsuses kavandati abinõud õppe- ja kasvatustöö tugevdamiseks EKP XII kongressi ja Tartu linna XV parteikonverentsi otsustest lähtudes.

Ülikooli rektor prof. Fjodor Klement

Komsomolitöö raskuspunkt peab jõudma gruppidesse. Ülikooli komsomolikomitee juures on tugev aktiiv, kuid alumistes lülides pole aktiiv veel küllaldaselt laialdane.

Me peame tundma iga üliõpilast, teadma, mida ta suudab.

Tuleb välja töötada kindel kava, kus oleksid kirjas kõik oskused, mis ülikooli lõpetajal peavad olema, et üliõpilase töö oleks plaanipärane.

Kõik kommunistlikud noored peaksid läbi tegema aktiivi kooli.

Komsomol on viimasel ajal palju ära teinud. Kas me ei saa anda auditooriume ühe kindla komsomoligrupi šefluse alla? Iga komsomoligrupp hoolitseks auditooriumi kujundamise eest jne. Millise komsomoligrupi auditoorium siis paremini välja näeks? Kindlasti saavutame rohkem kui majandusmeeste abil.

Veelgi tähtsam on iga komsomoligrupi vastutus iga oma liikme eest. Me peame jõudma nii kaugele, et iga üliõpilane tunneks oma vastutust ülikooli kollektiivi ees, vastutust iga üliõpilasmütsi kandja eest.

Matemaatika-Loodusteaduskonna dekaan sm. Anatoli Mitt

Oleme kommunismihoone ülemise korruse ehitajad. See paneb meie peale suure vastutuse.

Kasvatustöös on ülesandeks, et ka «rasketest» inimestest saaksid kommunismiehitajad. Meie sihiks ei ole eksmatrikuleerimine. Komsomoliorganisatsioonil tuleb oma vastutusele võtta neid «raskeid» inimesi. Kui on aga kedagi oma vastutuse peale võetud, siis tuleb teda ka kasvatada, mitte jätta omapoolse tähelepanuta, tuleb reageerida igale halvale käitumisjuhule.

Ei ole õige lõpetajaid kohe 2. juulil ühiselamust välja ajada. Neil peab olema aega ka oma asjade korraldamiseks.

Üks päev nädalas peaks olema loengutest vaba, seda saaks siis komsomolitöö jaoks kasutada.

Kirjandusvõistluse tulemused

(Algus 1. leheküljel.)

LÜHISATIIRI JA -HUUMORI NING EPIGRAMMI ALAL

I auhind 125 rubla eesti keele ja kirjanduse osakonna III kursuse üliõpilasele Ülo Parbusele epigrammide «Aktuaalne konsultatsioon», «Kodune lektüür», «Laul mütsist helesinisest», «Meie aja kangelane» jt. eest.

II auhind 100 rubla Õigusteaduskonna III kursuse üliõpilasele Rudolf Rimmelile «Mõttekilde kaaskodanikest» eest.

III auhind 75 rubla autorile märgusõnaga «K. X. Kerglane» kahe epigrammi «Algajale luuletajale» eest.

Ergutuspreemia 50 rubla bibliograafiaosakonna V kursuse üliõpilasele Alo Ritsingule «Mõttekildude» eest.

Ära märgiti eesti keele ja kirjanduse osakonna III kursuse üliõpilase Leo Ilvese epigrammid «Nii juhtub», «Eruiit», «Nekroloog» ja «Noor poeet».

LUULETÕLGETE ALAL

I auhind 100 rubla eesti keele ja kirjanduse osakonna V kursuse üliõpilasele Kalju Tirole J. Rainise «Talsi kohus» tõlke eest (läti keelest).

II auhind 75 rubla:

a) õppejõule Pent Nurmekunnale luuletõlgete «Sarie Marais» ja «Lõuna-Aafrika hääl» eest (afrikaani keelest);

b) eesti keele ja kirjanduse osakonna V kursuse üliõpilasele Mihkel Loodusele A. Koltsovi luuletuse «Muusika maailm» tõlke eest (vene keelest).

JOONISTUSTE JA KARIKATUURIDE ALAL

II auhind 75 rubla:

a) ajaloo-osakonna II kursuse üliõpilasele Jaak Kangilaskile kolme karikatuuri eest;

b) raviosakonna III kursuse üliõpilasele Otto Rauale kolme sõbraliku šarži eest.

SÕNUMITE ALAL

Preemiad 50 rubla:

a) Õigusteaduskonna II kursuse üliõpilasele Rein Küttimile;

b) vene filoloogia osakonna III kursuse üliõpilasele Malle Tunglale;

c) geograafiaosakonna III kursuse üliõpilasele Enn Loigule.

Žürii palub kõiki auhinnatud või ära märgitud autoreid, kes jäid anonüümseks, žüriiga kontakti astuda.

Võistlust kirjanduskriitika, teatri- ja kinoretsensioonide alal on pikendatud kuni 15. maini 1960.

Nüüd hõisates, laul, tõuse kõrgele üles!

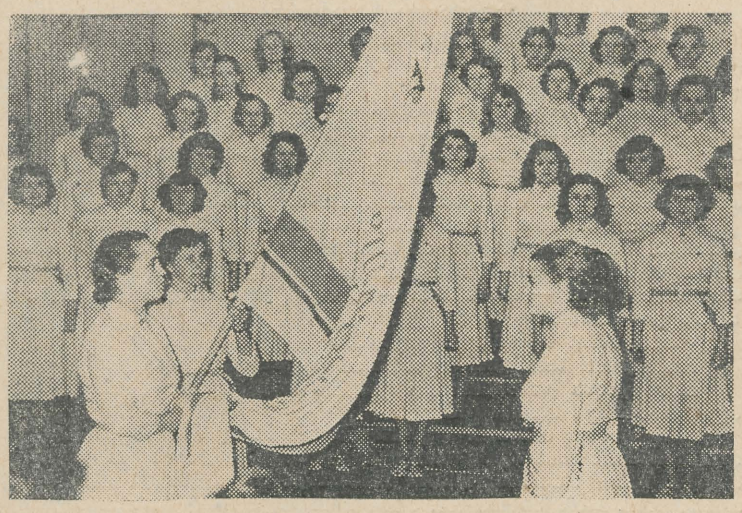

Koor saab lipu.

MALESTUSRIKKAID AASTAID MEENUTADES

Töötuhinas ja lauluhoos on otsekui lennates möödunud viisteist aastat. Ja pilku heites käidud teele meenuvad kaunid mälestused Tartu Riikliku Ülikooli naiskoori asutamisest ja arengust. See oli mõni kuu pärast Nõukogude Eesti vabastamist fašistlikust okupatsioonist, kui organiseeriti meie kollektiiv. Üldises ülesehitustöös osutus meeldivaks

Naiskoori dirigent R. Ritsing

ülesandeks aprioorselt ka isetegevuslik kunstiharrastus, eriti koorilaulu viljelemine. Vaimustusega asusime laulutööle. Meie kollektiivi kuulus esialgu umbes kolmkümmend naiskoori entusiasti eesotsas tookordse koori esinaise Irene Maaroosiga. Koori koosseis mitmekordistus peagi ja juba teisel tegevushooajal oli koori liikmeid üle saja.

Koori harjutused toimusid üliõpilasmajas, vahel ka TRÜ aulas. Igal esmaspäeval ja neljapäeval tulime kokku, et leida rahuldust lauluhuvile ja panna alus esteetilise kasvatustöö õilsale traditsioonile.

Järjest laienes koori töö ja harjutustele, hääleseadele ning esinemistele lisandusid mitmesugused teised töövormid, nagu ühislaulu arendamine üleülikoolilises ulatuses, osavõtt mitmesugustest kunstilistest üritustest, vestlused esteetilistel ja ideoloogilistel teemadel, suhtlemine teiste kollektiividega jne.

Alates teisest tegevusaastast sai heaks tavaks korraldada kontsertmatku. Kõige rohkem on külastatud Tallinna. Üheks suuremaks ja huvikullasemaks oli kontsertmatk Kiievisse 1957. a.

Koor on osa võtnud oma tegevusaja kestel toimunud kõigist üldlaulupidudest ja kohalikest laulupäevadest. Üliõpilaslaulupidude algatamisel ja traditsiooniks kujundamisel on meie naiskoor osutanud suuri teeneid.

Viieteistkümne aasta jooksul on õpitud ja esitatud 300 laulu 92 autorilt. Kontserte on antud seitsekümmend. Repertuaaris on kajastunud nõukogude inimeste töö ja ideaalid.

Koori kontsertidel on solistidena kaastegevad olnud peaaegu kõik meie nimekamad kunstnikud — kokku üle 30 solisti.

Ülikooli kasvandikest ja õppejõududest on solistidena kaastegevad olnud Mall Heinmaa, Olaf Prinits, Olev Saks, Hans Trass jt.

Oma väga pingerikkas ja mitmekesises tegevuses on tulnud naiskooril täita ka veel selliseid huvitavaid ülesandeid, nagu näiteks esineda filmis, laulda helilintidele, võimaldada Tartu Muusikakooli dirigeerimisklassi lõpetajail praktiseerida koori juhatamist, sooritada dirigeerimiseksameid jne., jne.

Kõik need viisteist aastat on olnud täis tööd, suurt indu ja entusiasmi. Viiks pikale, kui kirjeldada üksikasjalikumalt ja täpsemalt tehtud tööd.

Iga läbilauldud aasta on toonud midagi uut ja huvitavat, iga laul on andnud lauljaile ja kuulajaile mälestusrikkaid elamusi.

Jätkugu ka järgnevail aastail ja aastakümneil palju energiat ja head tahet nõukoguliku koorilaulu viljelemisel!

R. RITSING,
TRÜ naiskoori dirigent,
Eesti NSV teeneline kunstitegelane

KALLID LAULUSÕSARAD, ÕRNAD EMAJÕE ÖÖBIKUD . . .

Kui palju häid sõnu tahaks siia ritta panna, et teid juubeli puhul õnnitleda, kuid just sellisel korral on need sõnad visad meelde tulema.

Tahaksime kõigest südamest soovida, et teie laul ikka ja igavesti teeks rõõmsaks nii teie endi kui ka kuulajate rinna. Ütles ju vanapapi Jannsengi omal ajal (täpselt sada aastat tagasi): «Laul kossutab süddant, pelletab murred ja pahhad mõtted laiali, kergitab käsi ja jalgo hea tõle ja tele ning on kaunis vaimo harrimisse abbi.» Ja tal oli tuline õigus!

Teie laul, mis nüüd juba viisteist aastat on helisenud Taaralinnas ja palju kaugemalgi, on tõesti kuulajate südameid kosutanud ja värisemagi pannud. Tehku ta seda ka edaspidi! Palju jõudu ja tahet selleks, «et põlvest põlve võiks kõlada veel me lauludes helisev emakeel»!

TRÜ segakoor

G. Ernesaksa 50. sünnipäeva tähistamise kontserdilt.

KAUNIS ON KUULATA IGAVESELT NOORENA HELISEVAT ÜLIÕPILASKOORI

Tõsi — te ei saa selles kooris kaua kaasa laulda, sest rahvas, kes teid õppima saatis, ootab teid uuesti tagasi oma ridadesse.

Kuid peale tarkuse võtke Tartust kaasa helisev laul ja kandke kaasas teda kõikjal, kuhu te ka iganes lähete.

Kõlagu laul alati teie ümbruses,
teie südameis ja teie kodudes!

Gustav Ernesaks

Kallis hällipäevalaps

Rõõmsalt särab aprillipäike, kevadiselt sinine on taevas, vulisevad lõbusad veed — kevad on äratanud looduse talveunest. Ja sellel ilusal ajal tähistad Sa oma hällipäeva.

Aastast aastasse on tehtud pingelist tööd ning pole märgatudki, millal saabus meie tegevuse viieteistkümnes aasta. Jah, me nagu ei märkaks Sinu aastaid, sest saame laulda 5—6 aastat Su ridades ja siis lahkume. Kuid kas need päevad ununevad? Ei, nad ei ununе ja kui meenutame hiljem alma materis veedetud aega, seome selle tihedalt Sinuga.

Jäävad meelde hetked, millal põksuva südame ja väriseva häälega tehti eksam, millal toimus pidulik vastuvõtt Sinu ridadesse. Mööduvad aastad ja uuesti tuleb seista sinu ees, kuid siis juba selleks, et jätta hüvasti Sinu suure ja sõbraliku perega.

Kõrvus helisemas sõnad: «Jää sõbraks laulule!» lahkume Sinust, kuid mõtetega pöördume alati Sinu juurde ja täname Sind selle eest, et süütasid meis armastuse laulu vastu. Olgem ustavad laulule, kandkem edasi lauluviisi, mida hälli ääres laulis eesti ema muistsel a'al, mida lauldi noorteringis kevadhaljal murumaal.

Meie lugupeetud maestro, soovime Teile veel paljudeks, paljudeks aastateks raugematut jõudu!

Kallis hällipäevalaps, soovin Sulle palju jõudu ja tahet, palju õnnerikkaid päevi!

HEIVI ILSJAN,
TRÜ naiskoori esinaine

TRÜ NAISKOORILE

Südamlik tervitus koorile viieteistkümnenda aastapäeva puhul! Veelgi suuremat indu koorilaulu viljelemisel, veelgi rohkem saavutusi uute otsingute rajal!

TRÜ rahvakunstiansambel

Kirjutage oma raamatut tulikirjas!

Raske on leida sõnu, millega täna teid tervitada ja õnnitleda. Muidugi on ilusaid ja häid mõtteväljatusi palju, kuid et neist kõigist kokku seada üks tore sünnipäevajutt — see on hoopis keerulisem. Miks just keerulisem? Aga sellepärast, et täna tahaks teie pidupäevast ja teist endist rääkida eriti soojade sõnadega.

On palju kuulsaid inimesi, kes on saanud inspiratsiooni hällipäevast (või hällist), kes on loonud hällipäeva (või hälli) auks ilusaid laule. Täna tahame oma tervituse viia lauliku sõnadele . . . «Lauliku lapsepõli». Võite küsida, miks just see laul on täna meie inspiratsiooni allikaks. Põhjus on lihtne — sellele laulule on Miina Härma andnud erakordselt palju soojust ja õrnust.

«Kui sa olid väiksekene. . .»

Kuigi ajaloost on teada üks inimene, kellele ei meeldi see nende sõnadega (mitte küll päris täpselt) algav laul, pöördume teie poole, kallid laulusõsarad, just selle reaga, sest hällilapsele vaadatakse ikka kui «väiksele». Vaatamata sellele, et olete jõudmas juba neiuikka, tuntakse teid kõikjal (ja kui kaugel veel!) Tartu Riikliku Ülikooli naiskoori nime all.

Kui palju on teil selle viieteistkümne aasta jooksul olnud proove, kontserte, kohtumisõhtuid ja «ta elagu-laulmist», seda me täpselt ei tea (selleks on teil olemas arhiivid, aruanded, päevikud jms.). Selge on igatahes üks — vähe neid pole. Olete esinenud Leningradis ja Kiievis, Riias ja Tallinnas, Võrus ja Viljandis jne., jne. Olete oma lauluga alati pakkunud kuulajaile tõsist (muidugi võib tõsine olla ka lõbus) naudingut. Olete kasvatanud igal aastal uue vahetuse noori laulusõsaraid. Olete . . . olete . . . olete . . .

Meil on aga eriline heameel, et mõndagi teie lühikesest, aga rikkast ajaloost on meie mõlema ühisvara. Mainigem ainult kasvõi laule, mis on meie mõlema repertuaaris, nagu «Koit», «Kaunimad laulud», «Bingo» jt.

Meie poolt inspiratsiooniallikana kasutatavas laulus on read:

Kõik ma panin paberisse,
raiusin kõik raamatusse..

Teie kirjutate paksu raamatut. Osa lehekülgi on kaetud jõulise, seejuures meeldivalt naiseliku käekirjaga. Ja nagu Ülemiste vanakese loos ei saa Tallinn kunagi valmis, nii ei tule ka sellele raamatule viimast lehekülge. Mida rohkem te sinna kirjutate, seda rohkem puhtaid lehti tuleb juurde. Selle üle võime ainult rõõmu tunda.

Kirjutage seda raamatut tulikirjas!

Tartu üliõpilasmeeskoor

Juubelijuttu naiskoori juhatusega

1. Millele te mõtlete praegu, kui te koori aastapäeva lävel seisate?

Maestro: Eesseisev juubel, mis on koori suureks pidupäevaks, kuid ühtlasi ka loomingulise tegevuse ülevaatuseks, seob meie mõtteid nii päeval kui öösel. Ikka viivad mõtted sellele, kuidas lauluga kasvatada noori ja publikule võimalikult rohkem elamuslikke hetki pakkuda, end parimast küljest näidata. Loodan, et meie tuli ja entusiasm aastapäevapidustustel on mitmekordne.

Heivi Ilsjan: Tahaksime laulda juubeldavalt, laulda end lõpuni tühjaks.

2. Missugune sündmus on koori tegevusaja vältel teile kõige rohkem meelde jäänud?

Maestro: Unustamatuid sündmusi ja silmapilke on olnud palju. Kõige reljeefsemalt on vahest meelde jäänud koori kümnenda aastapäeva tähistamine, üliõpilaste tõeliseks vendluspäevaks kujunes esimene üliõpilaslaulupidu 1956. a. suvel, kontsertmatk Kiievisse 1957. a. mais ja varasemast ajast ülikooli juubelipidustused 1952. aastal. Sellest on meelde jäänud väike elamuslik detail. Kontsert kestis meil kella üheni öösel ja M. Glinka müstilist «Öist vägede ülevaatust» esitasime täpselt südaööl raekojakella löökide saatel.

3. Missuguste üritustega tähistate oma koori aastapäeva?

Heivi Ilsjan: Kõigepealt nimetaksime aastapäevakontserti kodulinna publiku ees. Hiljem esineme sama kavaga Tallinnas. Muidugi kuulub siia ka bankett, kus kohtume koori endiste liikmetega, et ühiselt möödunut meenutada. Samuti organiseerime näituse koori elust ja tööst tema loomise algpäevadest peale ja anname välja koori tutvustava brošüüri.

4. Missugust numbrit koori repertuaaris peate kõige menukamaks?

Maestro: Üks minevamaid laule on A. Skulte «Sodien» («Tänapäev»). Erilise poolehoiu võitis see kontsertmatkal Lätisse. Peale selle võiksime nimetada A. Dvořaki «Humoreski» ja E. Oja «Puurilindu». Kaheksa korda oleme suure menuga esitanud rumeenia helilooja G. Kleini laulu «Sulle laulame, noorus!»

Muidugi ei lange publiku arvamus dirigendi omaga alati kokku.

5. Kas teil oma pidupäevale vastu minnes jätkub aega ka laulupeoks valmistuda?

Heivi Ilsjan: Oh jaa! Repertuaaris olevad laulud on juba ammu selged. Alles hiljuti võeti helilindile meie viis laulu, mis saavad näidismaterjaliks teistele laulupeoks valmistuvatele kooridele.

6. Missuguste tunnetega astute vastu oma juubelile?

Tiiu Vaasna: Üldse on kole hea olla lauljaks niisuguses kooris nagu TRÜ naiskoor. Eriti pidulikud sündmused aga panevad südame meeldivalt põksuma.

Imbi Reedi: Sopranid mõtlevad sellele, kuidas võimalikult kõrgeid noote välja laulda. Peale selle soovime, et banketil oleks hästi lõbus.

TRÜ naiskoori juhatus.

Tartu Riiklik Ülikool 3

Oleks olnud tore karneval, kui ...

Ühiselamu väikeses toas on põrandal nurgas hunnik maske. Suurte nukrate silmadega noormees on nad kõik peegli ees läbi proovinud ja teeb otsuse: «Ei mingit vahet.» Ja ta läheb aulasse oma igapäevases jumalast loodud maskis. Vaene mees! 364 päeva kõnnib ta ringi maskis, mis on teda ennast ja teisi juba ammu ära tüüdanud. Nüüd anti talle kuueks tunniks võimalus olla see, kes ta olla tahab. Kahjuks jätsid paljud 3. aprilli õhtul selle võimaluse kasutamata.

Jah, oleks olnud tore karneval, kui ka see noormees oleks leidnud endale sobiva maski.

Ent rutakem! Toatüdruk liugleb harjaga samba juurest samba juurde ja annab peoruumile viimast lihvi. Ta, vaeseke, töötab kõigest hingest, sest esimesed külalised on juba kohal. Uhes nurgas sõbrutsevad kaks lõngust:

«Värdi, kust sa oled?»

«Ma olen sealt sadamast, tead.»

«Kas sul kampa ka on?»

«Ara mõla, ma olen üksi kamp ja kõik.»

Paks meremees kõnnib keset saali ja püüab toatüdruku tööd segada. Peoruumi tuleb järjest uusi inimesi ja loomi.

Orkester alustab mängu. Haaremi peremees on mures, milline oma nõtketest idamaa naistest valida tantsupartneriks. Nad on kõik ühteviisi kenad ja hoolitsevad. Tarvitseb vaid haaremipidajal kohti varbaga ära näidata, kohe laotavad naised vaiba maha ja seavad oma isanda istuma, ise aga toetuvad vaevu vaiba servale ja vaatavad ülima andumusega isandale otsa.

Värise, tsiviliseeritud maailm! Uksest lendab sisse Lumeinimene, nui käes. Metsiku sõjakisaga tormab ta läbi saali, tekitades kõigis õudset hirmu. Ja kogu karnevali jooksul ei väsi ta tõestamast, et tema nui võib muuta tsivilisatsiooni olematuks. Oigustatult sai ta esimese auhinna.

Rahva hulgas liigub Mustlane ja hüüab: «Minevikku, olevikku, tulevikku!» Hirmsad on Mustlase ennustused: «Sa elad veel kaks kuud pärast surma.»

Karnevali keskpaiku jõuab kohale Karjapoiss, kes on kurja peremehe juurest saanud ära lipsata. Ta harrastab väga omapärast karjatamisviisi, nimelt hoiab Karjapoiss notsut kaenla all.

Kuskil pimedas nurgas on Kass sattunud Pahade poiste (ilma maskideta) kätte. Nad rebivad teda sabast ja kõrvadest. Kass näugub meeleheitlikult. Seda näeb Vana naine ja sõitleb poisse: «Mis te, kurjavaimu poisid, kassi kräunutate!»

Kurb oleks olnud Jahimehe saatus, kui Jänes poleks tulnud karnevalile. Aga ta võttis oma ara südame ja nudi saba kaasa ja tuli siiski. Hirmust poolsurnuna näeb Jänes Jahimeest. Ka Jahimees näeb teda. Mis nüüd saab? Aga parajasti algab järjekordne valss ja Jahimees kummardub galantselt Daami ees. Ta ei tulnud siia ometi jäneseid püüdma. Kui tuled karnevalile printsina, siis käitu nagu prints, kui tuled kerjusena, siis ole nagu kerjus.

Jah, oleks olnud tore karneval, kui keegi poleks unustanud, mis kostüüm tal seljas on.

Trompetid juubeldasid, taevas, vabandust, laes keerlesid sajad tähed, küllasõitnud leedulased laulsid ja tantsisid — kõik oli ilus ja tore.

Kuid trompetid vaikisid ja orkester tegi suitsutundi, tähed kustusid ja ka sõbrad-leedulased lõpetasid oma töö. Vaikus. Paus. Haareminaised vaatasid küsivalt sultanile. Sultan otsis vastust ootusesse tardunud Lumeinimeselt: «Mis nüüd?» Kuid nüüd polnud midagi. Oli lihtsalt paus, tühi koht.

Jah, oleks olnud tore karneval, kui katseremooniameister oleks kohal olnud...

V. PURASK

Kõikidele keelehuvilistele!

VÕISTLUSÜLESANNE NR. 3

1. Mis on järgmistes lausetes valesti?
   Endisi aegu meenutades läks ta nägu tõsiseks.
   Teineteise järgi leidsid kõik omale sobivad kohad.
2. Mida tähendab
   kaljaan,
   eruptsioon,
   dohmius?
3. Millal sai Tartu ülikoolis ametlikuks keeleks eesti keel?
4. Mida tähendab
   «Aa oo ää!»?
   Missugusest eesti murdest on see lause pärit?
5. Mis ajast pärineb järgnev tekstikatke?
   Ma olli wäega kullus Liin
   Ülle kige Liwa Ma:
   Kik ne kalli Äsju siin,
   Minno sissen olliwa,
   Akkademi säetu
   Sure Kohto moisteti.

Lahenduste ärasaatmise viimane tähtaeg on 15. apr. 1960.

* * *

Žürii otsusega pikendatakse kõigi eelmiste võistlusülesannete lahenduste ärasaatmise tähtaega samuti 15. aprillini.

Kasutage kõik seda võimalust!

Kaks seltskonda

Boileau on kirjutanud raamatu, kus ta tõgab jesuiite. Jesuiitidest kirikuisad kartsid Boileau' teravat sulge ja otsustasid saata kaks jesuiiti temaga lepitust otsima. Kui Boileau musti ronki enda juures nägi, päris ta, kes nad on.

— Me oleme Jeesuse jüngrid.

— Olete te need jüngrid, kes olid tal sündides, või need, kes tal olid surres?

Suure imestusega küsisid mustakuuemehed, mida too küsimus tähendab.

— Seda, ütles Boileau, et õnnistegija sündis kahe eesli ja suri kahe röövli seltskonnas.

PROGNOOSID JA TEGELIKKUS

(SPORDIREPORTAAŽ)

Meie vestluskaaslaseks on Jaan Napa, Õigusteaduskonna komsomoli-algorganisatsiooni büroo spordisektori juhataja, II kursuse üliõpilane:

«2. ja 3. aprillil on Majandusteaduskonna ja meie spordimeestel sõprusvõistlus oma kolleegidega Läti Riiklikust Ülikoolist. Esimesel kohtumisel Tartus mängisime võrk- ja korvpalli (nii mehed kui naised) ja lauatennist. Siis võitsime lätlasi, kaotades ainult lauatennises. Riias võistleme samadel aladel.

Tahate proovida minu prognoosivõimet? Palun! Korvpallis peaksime võitma. Võrkpall on lahtine — mehed vist kaotavad, naised võidavad. Lauatennises pole vist midagi kaotuse vastu teha, sest meie parim — M. Titma — mängib just sel ajal Tallinnas ENSV poolfinaalis.»

«Head reisi! Hoiame teile pöialt!»

Nii saadeti teele meie sportlased laupäeval, 2. aprillil.

Esmaspäeva varahommikul jõudsid nad tagasi. Sama mees tegi võistlustest kokkuvõtte:

«Prognoosid osutusid õigeiks. Meeste korvpallis võitsime pärast äärmiselt tasavägist mängu 56:51. Muuseas, riialaste ridades mängis VEF-i ridadesse kuuluv meistersportlane, kes oli üle kahe meetri pikk. Meie Sooms tuli tema katmisega suurepäraselt toime. Ka naiste korvpallis kuulus võit meile.

Võistlused võrkpallis olid samuti tasavägised. Meie mehed pidid vastu võtma kaotuse 1:2, naised 0:2 (K. Raudsepp ei saanud kaasa mängida. Muidu oleks prognoos õigeks osutunud).

Mis puutub lauatennisesse, siis kaotasime selle 2:6. Ainsana võitis kaks mängu diplomand Koitel.

Pärast võistlusi korraldati osavõtjaile bankett, mis kujunes väga sõbralikuks. Lepiti kokku, et edaspidi võiks võistluste kavasse võtta ka kergejõustiku ja poksi.

Läti Riikliku Ülikooli Majandusteaduskonna dekaan saadab meie dekaanile sm. K. Püssile palju tervisi. Ta lubas Teile, sm. Püss, oktoobrikuus külla tulla.»

R. KÜTTIM,
Õigusteaduskonna II kursuse üliõpilane

Tartu Riikliku Ülikooli ametiühingukomitee lastesektor korraldab pühapäeval, 10. aprillil s. a. ülikooli klubi kohvikus kell 13

MUINASJUTTUDE JA MÕISTATUSTE HOMMIKU.

Muinasjuttude ja mõistatuste koti avab sm. L. Karu.
Sm. T. Luhats tutvustab lastele rahvapille.

TRÜ KINO-LEKTOORIUMIS

Reedel, 8. aprillil kell 19 loeng «V. I. Lenin kui inimene».

Filmid:

1) «Kunstnik Bakšejev».
2) «Zvenigorod».
3) «Miks ma seda tegin».
4) «Kõike näeb silm».

* * *

Teisipäeval, 12. aprillil TRÜ õppejõu sm. S. Teesalu loeng «Unest ja unenägudest».

Filmid: «Seda nägi New-York» ja «Erutavad kohtumised».

Klubi kohvikus

Kutsume kõiki tennisesõpru neljapäeval, 14. aprillil kell 19 TRÜ klubi kohvikusse tennisistide kokkutulekule. Meiega vestleb linna tennisesektsiooni presiidiumi esimees sm. A. Lauter teatritöost ja tennisest.

Osavõtjail registreeruda TRÜ õpperaamatukogus sm. Virro juures (tel. 41—20 /116) kuni 12. aprillini.

Laupäeval, 16. aprillil toimub kunstinädala puhul kohtumine Tartu kunstnikega.

Mõttevahetuse korras

«VAIKNE JA SOE»

Lehte Hainsalult ilmus teine luuletuskogu — «Peeglikillud». Teist kogu aga ootab lugeja alati suure huviga: kuidas on autor arenenud, mis on tema loomingus uut, millise sisulise sügavuseni on ta jõudnud?

Käesoleva kirjutise eesmärgiks pole luuletuskogu igakülgne ja ammendav analüüs ning vastamine kõigile eeltoodud küsimustele, sest allakirjutanu ei pea end luule teoreetilistes küsimustes küllalt kompetentseks. Tahaksin vaid lugeja seisukohalt käsitleda mõningaid probleeme, mis mul tekkisid «Peeglikildudega» tutvumisel.

Arvan, et iga luuletaja peab oma luules kajastama nii üldist kui individuaalset, mis on omane antud ühiskonnale ja perioodile, mis seda ühiskonda ja perioodi kõige rohkem iseloomustab, ning tegema seda **lugejale mõistetavas käsitluslaadis.**

Seoses eelmainituga tekkisidki mõningad pretensioonid.

Luuletuskogu teises tsüklis on kaks luuletust — «Lapsed» ja «Kas on linnukesel muret?» Luuletused pole iseenesest halvad; eriti esimene neist mõjub oma tugeva emotsionaalsusega. Mõlemas luuletuses on juttu perekondlikult raskesse olukorda sattunud lastest. Poeet on osanud neist luua pildi, mis äratab lugejas kaastunde, kuid luuletused panevad lugejat pead murdma ka ühe teise asja üle. Et autor on mõlemal juhul loonud **vaid** pildi, ilma et oleks omalt poolt jõudnud selle pildi sotsiaalse lahtimõtestamiseni ja teinud järeldusi, tekib paratamatult mulje, et poeet on teinud üldistuse.

Neid luuletusi lugedes meenusid tahtmatult vene maalikunstnike-peredvižnikute mõningad teosed, millistelt vaatajat seirasid hatuse välimusega lapsed. Need pildid olid möödunud sajandi Venemaa olustiku realistlikeks peegeldusteks ja iseloomustasid lihtrahva elu kõige ilmekamalt. Lehte Hainsalu luuletused aga räägivad meie tänapäevast. Tekibki küsimus: kas **sellised** lapsed iseloomustavad kõige täpsemalt meie noorimat põlvkonda? Eitav vastus ei vaja käesoleval juhul tõestamist. (Üldse tundub, et nende kahe luuletuse puhul on tegemist rohkem kriitilise kui sotsialistliku realismi teostega.)

On kahju, et Hainsalu ei näe taoliste laste kõrval teistsuguseid, selliseid, kes on meie oludes tõepoolest tüüpilised — miljoneid elurõõmsaid ja õnnelikke nõukogude lapsi. Õige küll, luuletuses «Me lähme rukist lõikama» on rida, milles on juttu ringmängus punavast kaelarätist, kuid see luuletus on kahest kõne all olevast palju kahvatum.

Oleks mõttetus nõuda luules vulgaar-sotsioloogilisi alasti ideid, luule muutmist loosungeiks, kuid mingile sotsiaalsele seisukohale peab luuletaja igas oma teoses jõudma.

Sama tsükli viimases luuletuses «Mis teed sa, poeet?» ütleb Hainsalu, et poeet kirjutab «rõõmust ja noorusest särava laulu», kui tuline tüdruk pillab tema jalgade ette jorjeniõie; edasi arvab Hainsalu, et poeet kirjutab «murest ja nukrusest sügava laulu», «kui kollane leht, viimne paljas ja värisev», langeb poeedi jalgade ette.

Ei saa vastu vaielda, et need asjaolud ei võiks inimeses esile kutsuda vastavalt kas siis rõõmu või kurbuse, kuid paneb imestama, et luuletaja on käesoleval juhul jõudnud sellisele seisukohale, nagu tekitaks poeedis suurima mure ja nukruse puult langev leheke (olgugi viimane) ning suurima rõõmu ja nooruse-tunnetuse tüdruku (kas või kõige tulisema poolt!) pillatud õis. Mille üle võib muret tunda sõna otseses mõttes, nähes mahavarisevat lehte?

Kas poeedile peavad mõjuma vähem kurvastama panevalt kasvõi tema kaas**inimeste** mured ja kannatused, seega **inimestesse puutuvad** nähtused?

Ja rõõm! Kas tõesti poeedi suurima rõõmu suurimaks allikaks peab olema jalgade ette pillatud õis (mis peagi närbub)? Kas ta peab vähem rõõmu tundma või üldse mitte rõõmustama, kui ta näeb ja tunneb, et teda ümbritsevate inimeste elu, tema elu muutub järjest paremaks, sisukamaks ja kaunimaks?

Kahju, et üldiselt teostuselt hea luuletus kaotab enamiku oma väärtusest sisulise piiratuse tõttu, sest ka lõpp ei leevenda kitsarinnalisuse muljet.

Gorki «Laulus Jahikullist» on järgmised sõnad. Madu ütleb: «Päh, mis on taevas, — See tühi paik on... Kus ma seal rooman? Mul siin on kena — hea soe ja niiske.» (Ja muidugi ka vaikne!)

Ja edasi Jahikull: «Ah, õnn on võitlus!»

«Vaikne ja soe»... — selliselt kõlab kolmanda tsükli ühe luuletuse pealkiri. Luuletus algab nii: «Öö on vaikne ja soe nagu õnn» ja lõpeb reaga «... õnn on vaikne ja soe nagu öö.»

Õnn on eetiline mõiste. Oleme harjunud mõttega, et õnn on elu täiuslikkuse tunnetus, et õnn seisneb võitluses rahva parema elu ja tuleviku eest, lähtudes inimese isikliku õnne täielikust ühtsusest ühiskonna, klassi, kollektiivi õnnega. Kuid kas saab ükski võitlus olla «vaikne ja soe». Vaikne ja soe võib olla mugav rahulolu, mis millekski ei kutsu üles, ei kohusta millekski. Tõeline õnn on leek, mis põletab, innustab, sunnib inimest tegutsema, sisendab temasse usku elusse ja ei iialgi vaikset rahulolu. Meenutagem siinjuures, mida ütlesid õnne kohta N. Ostrovski ja Béranger.

Võib-olla on see arvamus ekslik, kuid tundub, et Hainsalul pole alati küllaldasel määral võitlejavaimu, poeedi kirglikkust, mis innustaks ja haaraks lugejat täielikult. Ta värsid on ennemini konstateeriva tooniga, teinekord lõbushumoorikad. Suureks vooruseks on Hainsalule, et ta on siiras, südamlik, kuid seda kõige enam luuletustes, millistes tugevama ühiskondliku kõlapinnaga probleeme pole püstitatud.

Eespool kirjutatu eesmärgiks polnud viia luuletuskogu väärtust nullile. Ei, kogus on häid luuletusi, mida võib, kasutades trafaretset väljendit, nautida lugedes. Näiteks luuletus «Nurgas». Kasutades Paul Viidingu ütlust — imetore luuletus. Suurepärase rütmiga ja tõeliselt noorusliku meeleolu ja elutunnetusega on kirjutatud «Paljasjalgsed»; väga hea on sügava intiimsusega «Ma armastan metsaneidu»; esimesest tsüklist jäi eriti meelde Hainsalule omase tunde, huumori ja kergusega kirjutatud «Kolmed kassid», «Peeglikildudes» pean tugevaimaks luuletuseks «Kalevipoja kive». Head on ka «Kui ma olin väiksekene» ja «Palve».

Satiirilise kallakuga luuletused «Mis sa lobised» ja «Kui tütred pole tütred» jäävad veidi nõrgaks. Eriti teine, mis tegelikult loob vaid kujutluse rumalast emast, keda võib ainult haletseda, kuid kelle vastu tõelist kaastunnet ei teki.

Viimane, sonettide tsükkel on kogus kõige kandvamaks. Sonetid on kirjutatud puhta tundega, neis on teatavat sisemist dünaamikat, mis haarab lugejat. Kuid ootamatult ebameeldivalt mõjub viimasesse sonetti sisselipsanud (ilmselt väikekodanlikust sentimentaalsest terminoloogiast pärinev) «pehme pesa» lihtsa «kodu» asemel. Samuti on liiga kitsamõttelised tsükli kaks viimast rida, mis minu arvates peaksid resümeerima kogu tsüklit. Kas õpilastes vaid luule vastu armastuse äratamine on õpetaja peamiseks ülesandeks? Kuid armastus elu vastu?

Lõpuks olgu öeldud, et Hainsalu on omapärase ande ja «käekirjaga» luuletaja. Teda ei ole võimalik kellegi teisega ära segada. Seda enam võib kahetseda, et ta seisab oma luulega kuidagi väljaspool suurt elu. Eriti võib seda märgata viimasel ajal perioodikas ilmunud luuletustes «Mesinädal» ja «Teeme pesa endale...» Sellest on väga kahju.

R. RIMMEL

Toimetaja **J. FELDBACH**

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 3639. MB 02919.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 13 (440) Reedel, 15. aprillil 1960 XIII aastakäik

ELKNÜ Tartu Riikliku Ülikooli organisatsiooni VIII konverents tänab ülikooli kommunistlike noorte ja üliõpilaste nimel palavalt parteid ja valitsust isaliku hoolitsuse eest meie noortele avarate võimaluste loomisel hariduse omandamiseks ja helge tänapäeva ning tuleviku loomise eest.

Konverents kinnitab kallile kommunistlikule parteile, et Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilased annavad kogu oma jõu ja energia võitluseks kommunismi ülesehitamise eest meie maal.

(Konverentsi otsusest.)

Konverentsil otsustati:

— Kõikidel kursustel korraldada iga kuu kaks vestlust või loengut, mis on pühendatud marksismi-leninismi ideede igakülgsele selgitamisele, partei poliitika tutvustamiseks. Vestlejana kasutada üliõpilasi.

— Suunata TRÜ lektorite gruppi igast osakonnast vähemalt viis üliõpilast hiljemalt 15. maiks.

— Korraldada kommunistliku kasvatustöö konverentsid osakondades aprillis-mais 1960, üleülikooliline konverents aga oktoobris 1960.

— Moodustada ühiselamute juurde rahvamalevate rühmad.

— Kohustada ülikooli komsomolikomiteed organiseerima ülikoolis rahvaste sõpruse klubi.

— Alustada ettevalmistusi mälestusmärgi rajamiseks endistele ülikooli kasvandikele, kes langesid võitluses nõukogude võimu eest.

— Kiita heaks üliõpilaste-ehitajate üleskutse üliõpilaste osavõtuks komsomoli vabariiklikest löökehitustest 1960. a. suvel.

— Et iga kommunistlik noor ja üliõpilane töötab aprillikuus õppetööst vabal ajal kümme tundi eelsoojendusega ujula juures jt. ehitusobjektidel.

— Arendada igakülgseid sidemeid Põhja-Kasahstani oblasti noortega, abistada neid viljakoristustöödel 1960. a. suvel.

— Nõuda õppekomisjonidelt järjekindlat võitlust õppedistsipliini rikkujate vastu, organiseerida õppetöös mahajääjate abistamist, erilist tähelepanu pöörata iseseisva töö organiseerimisele.

— Pidada vajalikuks suunata üliõpilasi oma erialale lähedaste praktiliste kogemuste omandamise eesmärgil ühiskondlikule tööle: pedagooge ettevalmistavate osakondade teise kursuse üliõpilased pioneerirühmajuhtideks, kolmanda kursuse üliõpilased klassiväliste ringide juhtideks ja komsomoliorganisatsiooni töö abistajaiks koolis ning neljanda kursuse üliõpilased propagandistideks ja koolivälise ringide juhtideks; Arstiteaduskonna üliõpilased kaheks aastaks tööle arstijaoskondadesse ja üheks aastaks ühiskondlikuks sanitaarvolinikuks. Õigusteaduskonna, Majandusteaduskonna ja keemiaosakonna komsomolibüroodele tehti ülesandeks töötada hiljemalt 1. maiks koos kateedritega välja kavad üliõpilaste rakendamiseks ühiskondlikult kasulikule tööle väljaspool ülikooli.

— Komsomoligruppidel tuleb igal kuul kuulata informatsiooni kommunistlikele noortele antud ülesannete täitmise kohta.

— Pidada vajalikuks sisse seada 1960. a. sügisest alates üliõpilase isiklik ühiskondlike tööde arvestuse raamat.

— Osakondade komsomolibüroodel ja ÜTÜ nõukogudel koos ülikooli lektorite grupiga suunata üliõpilasi erialaste populaarteaduslike loengute ja vestlustega Tartu linna asutustesse ning rajoonidesse.

— Tugevdada sidemeid EPA komsomoliorganisatsiooniga.

— Jõuda selleni, et 1960. a. sügiseks vähemalt kolm neljandikku ülikooli kommunistlikest noortest ja üliõpilastest oleksid aktiivsed spordi harrastajad, kuuluksid kehakultuurikollektiivide liikmeskonda.

— Alustada ettevalmistusi 1961. a. toimuvaks Eesti NSV II noorsoofestivaliks.

— Soovitada teostada ühiselamute jooksvat ja inventari remonti ühiselamuis elavate üliõpilaste jõududega.

— Organiseerida ülikoolis isetegevuslik üliõpilaskinostuudio.

— Erilist tähelepanu pöörata töölisnoorte kultuur-haridusliku taseme tõstmisele.

• Mõtteid sõnavõttudest • Mõtteid sõnavõttudest •

Arstiteaduskonna komsomolibüroo liige sm. Maido Sikk

Arstiteaduskonnas on kaheksakümmend protsenti teaduslikust tööst osa võtvaist üliõpilastest kolmelt viimaselt kursuselt. Ometi on mitmetes ringides osavõtjaid esimeselt ja teiselt kursuselt. Miks mitte kõikjal? Põhjuseks on, et kateedrid ei populariseeri teaduslikke ringe. Lastakse vaid nimesid kirja panna ja kõik.

Miks meie teaduskonnas ainult nelikümmend õppejõudu saja kaheksast juhendavad üliõpilaste teaduslikku tööd?

Füüsikaosakonna komsomolibüroo liige sm. Lea Kägi

Peaksime organiseerima üliõpilaste ja töölisnoorte sõprusõhtuid. Kontakt tiheneks.

Seflustööd õppimisel tuleb varem alustada, kui me seda tänavu tegime. Ka esimesel kursusel vajavad abi tootvalt töölt tulnud seltsimehed.

Ülikooli komsomolikonverentsilt

Rahvakunstiansamblil on viieteistkümnes aastapäev. ÕNNITLEGEM TEDA!

Matemaatikaosakonna komsomolibüroo sekretär sm. Kalju Soonets

Viiendal kursusel anti lõpetajaile mitteobjektiivsed, kiitvad iseloomustused. Töökohal loodetakse sellise iseloomustuse saanud lõpetajalt palju. Ja kellele lõpuks sellisest iseloomustusest kasu on? Ei töökohal ega lõpetajal endal.

Kaua me koneleme veel osakondade märgist? Matemaatikutel on kavand valmis. Kus on teised?

ELKNÜ TRÜ Komitee liige sm. Eerik Truuväli

Komsomoliaktivist olgu kõikjal võitleja, kus ta ka ei asuks. Olla seal, kus kodumaa kõige enam nõuab — see peab igaühele põhimõtteks saama. Ei ole olemas tõelist komsomoliaktivisti ainult šeflustöö või muul alal. Tõeline komsomoliaktivist on aktivistiks kõigil komsomolitöö aladel.

Ka suvistel töödel peab meie põhimõtteks olema «Elada, töötada ja õppida kommunistlikult!»

ELKNÜ TRÜ Komitee liige sm. Juli Jurassov

Kuidas võis juhtuda, et jurist, kommunistlik noor, andis miilitsas korrarikkumise pärast vastust?

ELKNÜ TRÜ Komitee liige sm. Kanni Indre

Pioneerijuhid matemaatikaosakonnast lugesid küll koonduste arvu, kuid koondused ise olid igavad.

Sm. Rein Kahusk füüsikaosakonnast

Märtsi lõpul korraldasime teoreetilise konverentsi «Põhjuslikkus ja juhuslikkus füüsikas», mis oli meil esimeseks filosoofiliseks konverentsiks.

Esmaspäevast kolmapäevani toimus ülikoolis ÜTÜ XV teaduslik konverents.

Üks ärajäänud sõnavõtt

Lugupeetud delegaadid!

Peab kohe ütlema, et komsomoliaktiiv asub veel kaugel sporditöö juhtimisest.

Võidakse öelda, et igas teaduskonnas on oma spordinõukogu, igas komsomolibüroos inimene, kes tegeleb spordiküsimustega, et on olemas spordikateedrid, erialasektsioonid, et — las need juhivad. Sellest on vähe.

Kas näiteks teate teie, Arsti-, Õigus-, ja Majandusteaduskonna komsomolisekretärid, et talispordimängude raames korraldatud orienteerumissuusatamisvõistlustest ei võtnud teie teaduskondadest osa mitte ühtki inimest? Ja seda pooleteisetuhandelise üliõpilaspere puhul! See on tõsine ja häiriv fakt.

Matškohtumise EPA-ga pidime peaaegu kaotama, sest nimetatud teaduskonnad ei andnud ühtki võistlejat.

Sel spordialal ei näe ka kehakultuuriosakonna üliõpilasi, kes just peaksid aktiivselt kaasa lööma, aitama.

Konverentsil on palju räägitud pioneerijuhtide tööst! Kas pioneerijuhid teavad, et üks pioneeride paeluvamaid ja armastatumaid mänge on maastikumäng. Ma olen kindel, et paljud pioneerijuhid ei oska midagi kompassiga teha, lahti mõtestada topograafilise kaardi sisu. Kuidas saab aga siis korraldada maastikumänge? Seepärast ongi pioneerijuhtidel vaja orienteerumisvõistlustest osa võtta, seda on eluliselt vaja nende igapäevases töös lastega.

Teie siin olete aktiivsem osa komsomoliorganisatsioonist. Maikuus toimuvad ülikooli meistrivõistlused orienteerumisspordis arvatavasti Käärikul. Kutsun kõiki delegaate neile võistlustele. Kas tulete?

Tulge! Ja te ei kahetse. Kui olete kordki maganud telklaagris, joonud tahmamaitselist teed ja ära eksinud öises orienteerumisvõistluses Kääriku metsades, olen veendunud, et siis te jätate maha oma «usu» ja pöördute minu «usku», s. o. orienteerumisspordi «usku». Ja te ütlete, et orienteerumissport on sport nr. 1.

Ja lõpuks on mul ettepanek konverentsile. Iga ülikooli lõpetaja peab olema mitte üksnes hea sportlane, vaid ka ühiskondlik spordiinstruktor ja spordikohtunik. Tuleks anda arvestus kehalises kasvatuses teise kursuse lõpul ainult neile üliõpilastele, kes on muu kõrval omandanud ühiskondliku spordiinstruktorina ja spordikohtunikuna tegutsemiseks vajalikud teadmised ning kogemused.

M. ARUJA

Lenini päevade eel

Ülikoolis korraldatakse V. I. Lenini sünniaastapäeva puhul teoreetiline konverents.

Konverentsi kavas on sm. R. Blumi ettekanne «Demokraatliku revolutsiooni sotsialistlikuks ülekasvamise leninliku teooria filosoofilised alused», sm. M. Makarovi «Psüühilise loomusest V. I. Lenini teose «Materialism ja empiriokritiitsism» valguses» jt.

Konverents algab 20. aprillil kell 16.

* * *

TRÜ Teaduslik Raamatukogu korraldab näituse «V. I. Lenini sünnipäevaks», mis avatakse 20. aprillil.

Kust on alguse saanud «LIHAVÕTTE- ehk PAASAPÜHAD?»

Kust on alguse saanud «lihavõtte- ehk paasapüha»? Kui küsida seda usklike käest, siis saame vastuse, et selle pühaga tähistatakse legendaarse Jeesus Kristuse surnust ülestõusmist. Mida ütlevad selle kohta aga ajaloolased?

Rohkem kui 3000 aastat tagasi oli juutidel eriline kevadpüha — karja esimesest juurdekasvust Kõrbe kurjadele vaimudele lamba- ja kitsetallede ohvriks toomise päev. Juudi rändrahvad uskusid selle ohvriga suutvat kurje vaime armuliseks teha ja niiviisi päästa kariloomi hukkumisest ning haigustest. Talle tapmise kommet «lunastusohvrina» nimetatigi «paasaks», sest see muistsest juudi keelest pärinev sõna tähendabki tõlgituna «armuliseks tegemist», s. o. jumalate ja vaimude armuliseks tegemist. Ristiusu kirik laenas, õigemini küll kandis «paasapüha» üle muistsest juudi usundist ja andis sellele teise tõlgitsuse. Hiljem hakkas kristlikus religioonis «lunastusohvrina» («tallena») esinema müütiline Kristus, kes inimeste pattude eest olevat end andnud igaveseks «tapaohvriks» ja oma verega «lunastas inimeste patud». Usk Kristuse lunastusohvrisse, tema ülestõusmine surnust, taevaminek ja uus tagasitulek maa peale on ristiusu kiriku vaatepunktist vaadatuna pandiks inimeste «päästmisele» tulevase hauataguse elu jaoks.

Ka religioossed kombetalitused laenas ristiusu kirik muinas-ida «jumalate-päästjate» kultusest, milles jumalad «surevad» talvel ja «tõusevad üles» kevadel. Nende jumalate «ülestõusmist» pühitseti looduse elustumise ajal — kevadel. Selle auks toimunud pidustused meenutavad väga kaasaegseid lihavõttekombeid.

Kevadiste «jumalate-päästjate» kultused eksisteerisid muinas-ida rahvastel ammu enne ristiusu tekkimist. Laialt olid need levinud ka Rooma impeeriumis. Varakristlus liitis endaga järk-järgult müüte ja legende nendest jumalatest. Neid muutes ja ümber tehes lõi ta lõpuks «päästja» evangeelse Kristuse kuju.

Põldu harivatel vanadel slaavlastel olid kevadiste põllutööde alguse eel mitmepäevased pühad päikese- ja taimestikujumala «ülestõusmise» auks. Valmistudes külviks püüdsid nad saavutada jumalate abi ja tahtsid rahustada kurjade vaimude viha. Selleks tõid vanad slaavlased neile ohvreid («toitsid» neid). Niisugusteks ohvriteks olid majapidamissaadused, nagu leib, juust, või ja eriti munad ning kohupiim, sest selleks ajaks hakkasid kanad munema ja lehmad lüpsma. Neid toiduaineid koguti spetsiaalselt kevadiste pidustuste jaoks. Enne pühade saabumist oli keelatud süüa piimasaadusi ja mune.

Talvel nälgivale põllupidajale olid kohupiim ja munad eriliseks maiustiseks. Nende parimate toitudega püüdsid slaavlased oma jumalatele heameelt teha. Selleks et munad oleksid vaimudele eriti vastuvõetavad, määriti neid ohvriloomade verega. Hiljem hakati neid värvima, aga ikka punaseks — verevärviliseks.

Komme «pühitseda», s. o. piserdada värvitud munad ja kuklikesed üle püha veega, on saanud alguse sellest ajast, kui veele omistati maagilist jõudu.

Kõik need kombed levisid Venemaal juba ammu enne ristiusu ilmumist.

«Lihavõttepühade» ajal usklike poolt toimetatavad kombetalitused on looduse ees jõuetu inimese muistse maagia igandid. Nõukogude inimene on end lahti kiskunud religioossetest õpetustest, mis jutlustavad inimese tahtetust ja jõuetust ning tema sõltuvust väljamõeldud fantastilistest olenditest, ükskõik kuidas neid nimetatakse. Ta on vaba ja töötab rahva heaks.

Ü. SÕSTRA

OLGEM TERVED!

SUURIM VARANDUS

Selle lehekülje kaudu tahetakse TRÜ üliõpilastele anda nõu ja juhiseid, kuidas käituda enda või kaasüliõpilaste haigestumise korral, kuidas anda esmaabi, mida teha haiguste profülaktikaks jm.

Tahaks loota, et ajalehes käsitletavad probleemid annavad igale üliõpilasele väikese pagasi arstlikke nõuandeid ja teadmisi. Samuti peaksid ajalehe veergudel kajastuma ka üliõpilaste tähelepanekud, saavutused ja soovid tervishoiu alal.

Usun, et üliõpilased tunnevad huvi selle vastu, missugune on praegu TRÜ üliõpilaste üldine tervislik seisund, kas see on viimastel aastatel näidanud halvenemise või paranemise tendentsi.

Analüüsides üliõpilaste haigestumist ajavahemikul 1952—1959, näeme järgmist pilti. Haigusjuhtude ja haiguspäevade arv iga saja üliõpilase kohta aastas on pidevalt langenud. Nii näiteks oli 1952. aastal haigusjuhtude arv 145, sellele vastavalt haiguspäevi 828, 1959. oli aga haigusjuhte ainult 64, haiguspäevi iga saja üliõpilase kohta 450. 1959. a. olid sagedasemateks haigusteks gripp ja ülemiste hingamisteede katarr.

Eriti on haigusjuhtude arv langenud tuberkuloosi osas. 1953. a. moodustas tuberkuloos üldistest haigusjuhtudest 7,5%, 1959. a. aga 2% .1953. a. oli TRÜ-s tuberkuloosi põdevaid üliõpilasi 168, 1960. a. aga 64 üliõpilast. See arv on ikka veel väga suur.

Teistest nakkushaigustest moodustab praegu kõige suurema protsendi düsenteeria.

Üliõpilaste viimasel profülaktilisel läbivaatusel tehti kindlaks, et kroonilisi haigusi esineb 12% üliõpilastest. Esinenud haigustest on esikohal tuberkuloos, siis liigeste ja lihaste haigused, hüpertooniatõbi, südamehaigused, struuma, krooniline tonsilliit.

Mida on tehtud ja planeeritud, et vähendada või hoopis likvideerida need haigused TRÜ üliõpilaste hulgas?

Tähtsal kohal on siin kõigepealt üliõpilaste tervise profülaktiline kontroll igal aastal. Peab aga märkima, et üliõpilaste distsipliin seoses arstlikule kontrollile ilmumisega on puudulik. Tihti tuleb teha korduvaid meeldetuletusi, koostada nimekirju nende kohta, kes pole ilmunud, ja kasutada muid meeldetuletusvahendeid. See muidugi takistab plaanilist tööd võitluses haigestumiste vähendamise eest. Näiteks jättis 1959. a. sügissemestril rindkere fluorograafilisel uuringul käimata
Ajaloo-Keeleteadusk. 90 üliõpilast,
Arstiteaduskonnast 77 (!) üliõpilast,
kehakultuuriosak. 9 üliõpilast,
Õigusteaduskonnast 20 üliõpilast,
Majandusteadusk. 3 üliõpilast.

Vaatamata korduvatele meeldetuletustele pole nende teaduskondade üliõpilased käinud 100-protsendiliselt läbivaatusel. Ainuke teaduskond, kus kõik üliõpilased on läbivaatusel käinud, on Matemaatika-Loodusteaduskond.

Profülaktilisel läbivaatusel avastatud haiged üliõpilased suunatakse vastavalt kas kliinilisele või sanatoorsele ravile, profülaktooriumi või määratakse neile ambulatoorne ravi.

Sellest üksi on vähe. Üliõpilastel tuleb arsti poole pöörduda juba varem — esimeste haigussümptoomide ilmumisel. Sageli aga ei toimita nii ja haigestunud üliõpilane võib nakatada ka oma kaaslasi.

Tähtis koht profülaktiliste abinõude plaanis on vaktsineerimistel. Ka vaktsineerimisele ei ilmu üliõpilased alati sajaprotsendiliselt. Selles osas peab kiitvalt märkima Matemaatika-Loodusteaduskonda (eesotsas dekaani sm. Miti ja prodekaani sm. Tiigiga), kus vaktsineerimine toimub alati suuremate raskusteta.

1960. aastal on vaktsineerimiste plaanis ette nähtud peale lastehalvatustõvevastase revaktsineerimise lõpetamist veel vaktsineerimine mao-soolte nakkushaiguste ja tuberkuloosi vastu. Loodame, et neile vaktsineerimistele ilmuvad üliõpilased juba sajaprotsendiliselt.

Tähtsal kohal võitluses üliõpilaste haigestumisega on organismi üldise jõudluse ja vastupanuvõime tugevdamine. Nendeks vahenditeks on kehakultuur ja sport, organismi karastamine, loobumine kahjulikest harjumustest (suitsetamine, alkoholi tarvitamine) ja edasi juba igapäevaste hügieenireeglite täpne täitmine, kinnipidamine päevarežiimist.

TRÜ tervishoiupunkti töötajad teevad kõik üliõpilaste meditsiinilise teenindamise parandamiseks. Üliõpilased abistagu aga meditsiinitöötajaid sellega, et nad õigeaegselt ja täpselt täidavad neile esitatavad nõuded oma tervise hoidmisel.

M. MIIDLA,
TRÜ tervishoiupunkti juhataja

Sanitaar-hügieenilisel kontrollimisel leiti Nõukogude väljakul asuvast TRÜ ühiselamu isolaatorist küülik.

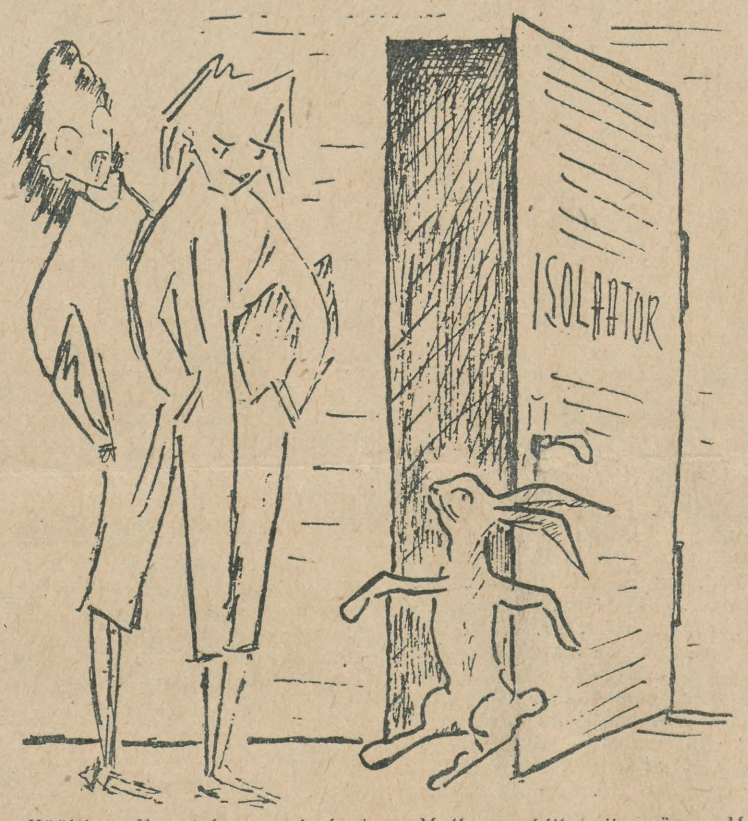

Küülik: «Ilus tuba see isolaator. Mulle meeldib siin väga. Ma arvan, et see kõlbab ka üliõpilastele.»

Sanitaarne seisund ei rahulda

Vara kadunud — vähe kadunud,
tervis kadunud — kõik kadunud.
(Kullamaa.)

Hiljuti korraldasid hügieenikateedri ja linna II arsti- ja tervishoiupunkti töötajad (M. Kask, V. Ratnik, M. Miidla, V. Jõks ja M. Uibo) ülikooli ühiselamute sanitaarse ülevaatuse.

Avastati terve rida puudusi sanitaarse korra alal. Neist osa on seesugused, mida saab likvideerida järk-järgult ja mille kõrvaldamine on ülikooli administratsiooni asi (ülemajutuse likvideerimine, remondid ja ümberehitused, kõva ja pehme inventari muretsemine ning korrastamine, kütte, ventilatsiooni ja valgustuse alal esinevad puudused jne.), kuid üsna suur osa sanitaarsetest puudustest on likvideeritavad ühiselamute elanike — üliõpilaste — eneste algatusel ja jõul.

Rõõmustaval kombel on puhtus ja kord enamikus ühiselamute tubades hea või rahuldav. Head muljet rikuvad aga üksikud korrastamata toad. Ei ole miilegagi vabandatav mõnede tubade halb sanitaarne seisund. Leidub tubasid (Tiigi, O. Lutsu ja V. Kingissepa tn.), kus voodite all ja muudes varjulistes kohtades on rohkesti tolmu ja prahti. Kui juba tuba puhastatakse, siis puhastatagu igalt poolt.

Peaaegu üheski ühiselamus ei hoolitseta paberikorvide õigeaegse (igapäevase) tühjendamise eest. Tühine asi, mis sellest rääkida, arvatakse. Kui neis paberikorvides oleks ainult kõlbmatu paber, siis tõesti ei tasuks rääkida, kuid neis leidub paberossi- või sigaretiotsi, toidujäätmeid ja muid laguneda võivaid aineid, mõnikord nädalased «tagavarad». Neil juhtudel muutuvad süütud paberikorvid «automaatseteks õhureostajateks».

Õhu rikkumise vältimisele tuleb pöörata üldse rohkem tähelepanu, seda enam, et majutamistihedus ühiselamutes on ikkagi veel suur. Paljudes tubades (eriti Tiigi ja O. Lutsu tn.) rikutakse õhku suitsetamisega ja isegi sel määral, et kogu ruum ja selles leiduvad esemed on tubakasuitsust läbi imbunud (seinad, voodid, öökapid, rõivastusesemed jne.). Suitsetajad üliõpilased enamasti seda ei arvesta. Mittesuitsetajad, kes ei tihka suitsetamisest tüliküsimust teha, kannatavad suitsetajate hoolimatuse ja egoismi tõttu.

Eriti halva mulje suitsetamise suhtes jätavad mõned O. Lutsu ja Tiigi tn. ühiselamu toad. Näiteks ühes toas (kus parajasti viibisid külla saabunud leedu üliõpilased!) vedelesid suitsuotsad põrandal ja mujal, isegi nähtavale kohale visatud mustadel sokkidel. Kuigi leedu üliõpilased ütlesid viisakusest, et neil ühiselamutes on kord ligikaudu samasugune, siis pole sellest suuremat lohutust. Ühes Tiigi tn. ühiselamu toas tõmbas vanema kursuse Arstiteaduskonna üliõpilane suitsu voodis!

Üksikutes tubades hoitakse toiduaineid öökappides. Toiduainete lõhnad on enamasti meeldivad, kuid elu- ja magamistubades on need siiski soovimatud.

Külmaldast tähelepanu ei pöörata tubade tuulutamisele, mistõttu mõnes hästikorrastatud toas oli õhk sumbunud ja raske. Tube tuleb tuulutada vähemalt kaks korda päevas: hommikul otsekohe pärast unest virgumist ja õhtul enne magamaheitmist. Külm ilm ei saa olla tuulutamisest loobumise põhjuseks. Külma ilmaga piisab lühiajalisest akende avamisest.

Et ühiselamutes enamik akendest on kinni kleebitud sügisest saadik, siis pole vahepeal ka aknaklaase puhastatud (välja arvatud mõned üksikud aknad) ja need on kaetud üsna paksu tolmu- ja suitsukorraga. Eriti suitsunud ja tolmunud on aknaklaasid Nõukogude väljaku ühiselamus, sest selles rajoonis on välisõhu reostus suurem. Aknaklaase tuleb puhastada vähemalt kord kuu jooksul nii seest- kui väljastpoolt.

Kõikides ühiselamutes esineb veel üks üldine sanitaarne pahe — nimelt pole toidukapikestes vajalikku korda. Need on enamasti üle koormatud ja neis hoitakse seda, mis vajalik, kuid ka seda, mis vajalik ei ole (näit. pesemata pudeleid ja purke, juba riknenud toiduaineid või toidujäätmeid jne.). Toidukapikesed on üldiselt väikese mahutavusega, seda enam tuleb nende korralikkusele tähelepanu pöörata. Pealegi saaks nende mahutavust tunduvalt tõsta üsna väikese konstruktiivse täienduse abil, kui monteerida kapikese ülemisse ossa poolriiul. Mõned üliõpilased on seda teinud omal jõul. See on aga rohkem komandantide asi. Asja tuleb vaid algatada.

Tühjade pudelite ja konservitooside äraandmist saaks hea tahtmise juures hõlpsasti korraldada ühiselamute puhvetite kaudu.

Loetletud ja ka loetlemata sanitaarsetest puudustest on võimalik kergesti üle saada, kui ühiselamutes elavad üliõpilased ise käed külge panevad. Sanitaarse korra loomise ja säilitamise küsimused peavad ka senisest rohkemal määral olema toavanemate, korrusevanemate, ühiselamu nõukogu ja ka ühiselamu komandantide südamelähedaseks asjaks.

M. KASK,
hügieenikateedri juhataja

2 Tartu Rüklik üülikool

Tervis on parem kui rikkus
(Vanasõna.)

Lastehalvatustõve vastu

Kes hoiab, ei ohka.

Poliomüeliit on kaasajal üks levinenumaid ja raskemaid närvisüsteemi ägedaid nakkushaigusi, mis põhjustab pikaajalist invaliidistumist jäsemete ja kehatüve lihaste halvatuste tõttu.

Viimase 25 aasta kestel on teadlaste eesmärgiks olnud efektiivsete vaktsineerimismeetodite väljatöötamine poliomüeliiti haigestumise likvideerimiseks.

Poliomüeliidi esimesed kaitsesüstimised tehti Ameerika Ühendriikides 1935. a. Vaktsiin valmistati poliomüeliiti nakatatud ahvide seljaajust, mis sisaldasid poliomüeliidi viiruseid. Viirused surmati seljaaju suspensioonis formaliiniga. Süstiti 9000 last. Kuid formaliiniga ei õnnestunud kõiki viiruseid surmata ja osa süstitud lapsi haigestus poliomüeliiti. Ebaõnnestunud vaktsineerimine põhjustas taoliste uurimiste katkestamise kaheks aastakümneks. Alles selle järel, kui Enders'il koos kaastöölistega õnnestus 1949. a. esmakordselt kasvatada poliomüeliidi viiruseid katseklaasis elusa koe kultuurides, tõsteti uuesti üles poliomüeliidivaktsiini valmistamise küsimus. Poliomüeliidiviiruste kasvatamisega katseklaasis ahvi neerukoe rakkudel avanes teadlastel esmakordselt võimalus saada puhast poliomüeliidiviirust soovitavates hulkades ja tundma õppida poliomüeliidiviiruste I, II ja III tüübi lähemaid omadusi. Sama meetodi abil sai võimalikuks hakata sihipäraselt muutma poliomüeliidiviirust nii, et võeti temalt haigust tekitav võime, kuid säilitati poliomüeliidi kaitsekehi tekitav omadus.

Dr. Jonas Salk (Pittsburgis) asus uurima koekultuurides paljundatud ja formaliiniga surmatud viiruste suspensiooni immuniseerimisvõimet. Ta näitas, et surmatud viiruste süstimine on inimestele ohutu ja tekitab kaitsekehi, mis väldivad poliomüeliidinakkust. Esimesed massilise kaitsesüstimise tulemused tehti USA-s teatavaks 1955. a. Järgnevatel aastatel tõestati Salki vaktsiini massilise kasutamisega, et vaktsineerimine vähendas poliomüeliiti haigestumist, kuid ei likvideerinud poliomüeliidipuhangute tekkimist. Vaktsineerimise järel püsis immuunsus paar-kolm aastat ja süstitute hulgas esines sageli poliomüeliiti haigestumist. Vaatamata Salki vaktsiini suurtele puudustele jätkatakse välismaal selle massilist tootmist ja reklameerimist kuni viimase ajani. USA teadlasel Sabinil õnnestus juba 1956. a. valmistada suur hulk elusvaktsiini, milles poliomüeliidi kõigi kolme tüübi viiruste omadused olid pärilikult ja püsivalt sääraselt muudetud, et nad suu kaudu sissevõtmisel ei põhjusta poliomüeliiti haigestumist, kuid tekitasid sooltes ja kogu organismis püsiva ja pikaajalise immuunsuse, mida aga Salki vaktsiin ei olnud teinud.

Sabin, Koprovski ja NSV Liidu akadeemik Smorodintsev tõestasid korduvalt elusvaktsiini täielikku ohutust ja suurt efektiivsust. Kuid Salki vaktsiinile kapitalistlike firmade poolt tehtava reklaami tõttu ei pääsenud elusvaktsiin massilisele kasutamisele, sellele vaatamata, et viimane on 200 korda odavam ja palju efektiivsem. Alles 1958. a. viidi Belgia Kongos ja Tšehhoslovakkias läbi esimesed massilised vaktsineerimised elusvaktsiiniga, kus vaktsineeriti sajad tuhanded elanikud. Tulemused olid suurepärased, sest juba mõni päev pärast vaktsineerimist likvideeriti vaktsineeritud piirkondades poliomüeliit. 1958. a. valmistas NSVL Meditsiiniliste Teaduste Akadeemia Poliomüeliidi Instituut selle direktori prof. Tšumanovi juhtimisel suure koguse elusvaktsiini ja 1959. a. hakati seda NSV Liidus massiliselt kasutama. Esimeseks vabariigiks, kus vaktsineeriti peaaegu kõik poliomüeliidist ohustatud elanikkonna earühmad, oli Eesti NSV. Tulemused ei lasknud end kaua oodata. 1959. a. oktoobrikuust alates kuni käesolevani pole poliomüeliiti Eesti NSV-s esinenud.

Et poliomüeliiti meie vabariigis täielikult ja alatiseks likvideerida, teostatakse praegu kogu elanikkonna massilist poliomüeliidivastast vaktsineerimist. Vaktsineerimine toimub kompvek-dražeede sissevõtmisega kokku 2 korda neljanädalalise vaheajaga. Vaktsineeritakse ka need, kes varem on vaktsineeritud, et saavutada kogu elanikkonna pikaajaline immuunsus poliomüeliidi vastu. On äärmiselt vajalik, et igaüks laseks end immuniseerida, sest sellega kõrvaldame ohtlikud poliomüeliidiviirused, mis meil veel tsirkuleerivad ja võivad põhjustada halvatusi.

NSV Liidus vaktsineeriti 1959. a. üle 14 miljoni kodaniku. See kogemus kummutas kõik kahtlustused elusvaktsiini kohta ja sunnib ka kapitalistlikke firmasid üle minema elusvaktsiini massilisele tootmisele.

Dots. E. RAUDAM

Olgu teie elu alati täis kevadpäikest!
KIIRA FILIMONOVA-KAZAKOVAT
ja
LEMBIT ALLIKMETSA
õnnitlevad abiellumise puhul III kursuse vene filoloogid ja Arstiteaduskonna VI kursus.

VANARAHVA MEDITSIINI

Kust haigused tulevad?

Haiguste kohta on mitmesuguseid arvamusi olnud. Neid arvati hakkavat maast, tuulest, loomadest, ehmatusest, vihastamisest ja teiste inimeste küljest. Ka teise inimese kuri silm või kade pilk võis haigust tuua. (Märjamaa.)

Maast ei tohi mingeid asju üles võtta, vaid pead need ära lõhkuma ehk põletama, sest nende varjul pesitseb alati tõbi ja võib hakata kohe leidja külge. (Tarvastu, Vooru.)

KIRJANDUSE JA KUNSTI LEHEKÜLG

Loosungi all «Kunst kuulub rahvale» toimub meie maal 12. aprillist alates kunstinädal. Selle traditsioonilise üritusega tähistame Nõukogude riigi rajaja V. I. Lenini poolt väljaantud monumentaalpropaganda dekreedi avaldamise aastapäeva. Kunstinädala mõte on tihendada kunsti ja elu sidemeid: ühelt poolt lähendada olemasolevat kunstiloomingut töötajate hulkadele ja noorsoole, teiselt poolt aga ka ergutada kunstnikke tõstma veelgi oma tööde kunstilist ja ideelist taset, nõnda, et see looming oma vormitäiuse ja sisuga erutaks iga vaatajat ja propageeriks end ise.

12.—22. aprillini toimub Eesti NSV-s kunstinädal, mille raamides ka Tartu Riiklik Ülikool korraldab ülikooli kohvikus ülikooli kunstiõpilaste tööde valiknäituse. See on teatud mõttes aruande-näituseks 1957. aastal asutatud kujutava kunsti kabineti tööst ja tulemustest.

KUNSTINÄITUS

Juba põgus tutvumine näitusega jätab väga hea mulje. Esitatud töödest on üsna suur osa kunstitööd selle sõna tõelises tähenduses ja pakuvad rahuldust ka kriitilisele ja nõudlikule kunstitundjale.

Kaminatoas köidavad tähelepanu esmajoones M. Elleri (V kursuse kunstiajaloolane) tööd. Esile tahaks tõsta «Natüürmorti kannuga». See on maalitud õlitehnikas, mida sm. Eller näib üsna hästi valdavat. Meeldiv on ka «Jõemaastik» (monotüüpia); motiiv on äärmiselt lihtne, värvid tagasihoidlikud, aga vaatlejat paelub teose siiras tõetruudus, julge, vaba ja maaliline teostamine. Noor kunstiõpilane on osanud veenvalt avada kauniduse, mis peitub selles näiliselt igapäevases ja igavas motiivis. Sm. Elleri dekoratiivse ilmega natüürmordid (monotüüpiad) naitavad, et tal on värvimeelt. Väikesel kompositsiooni skitsil näeme ülikooli kohviku interjööri.

Mitmekesised motiividelt ja tehnikatelt on J. Kangilaski (II kursuse ajaloolane) tööd. Ka Kangilaski on õlimaali alal saavutanud üsna häid tulemusi. Eriti õnnestunuks tuleb lugeda «Natüürmorti vaasiga», mis on maalitud lõuendit kergelt katvas tehnikas. J. Kangilaski natüürmordile (monotüüpiatele) on iseloomulik värvirõõm, julge lihtsustamine ja dekoratiivne kallak. Tugev tõepärasus, energiline vormikäsitlus, karakteri veenev esiletoomine on omane J. Kangilaski portreejoonistele.

M. Vahemetsa (IV kursuse füüsik) töödest paelub monotüüpia «Saesaare talvel». Nappide vahenditega, siira lüürilise tundega ja veenvalt on M. Vahemetsa suutnud edasi anda päikesepaistelise talvemaastiku rõõmsat, koduselt-hubast meeleolu. Julges, maalilises, kuid ökonoomses tehnikas on teostatud monotüüpia «Natüürmort linnuga». Akvarellis «Natüürmort kannuga» meeldib selle tõsine, diskreetne, rahulik laad. Mainida tuleks ka Vahemetsa ilmekat linoollõiget «Vellavere» ja katsetust skulptuuri alal (reljeef «Tiigikana»).

Üsna omapärane kunstiline käekiri on A. Kartnal (III kursuse kunstiajaloolane). Tema monotüüpia «Natüürmort lillega» on vormikäsitluselt otsustavalt julge, kindel, kergelt lihtsustav, kuid realistlikult veenev ja värskelt maaliline. post viljeleb ka skulptuuri (reljeef vahtralehtedega).

Akvarelli harrastajatest tuleks kõigepealt tähelepanu juhtida M. Lauristinile (II kursuse filoloog). Tema leht — vaas rohelisel vaibal punase rätiku kõrval — on lihtne motiivilt ja käsitluselt, kuid selge, realistlik, värske. Akvarelli spetsiifilisi omadusi oskab M. Lauristin hästi kasutada kunstilise mõju saavutamiseks. Lauristiniga kipub võistlema M. Nõmm (III kursuse ajaloolane) oma akvarelliga. Erinevalt Lauristinist on Nõmme käsitlus kerge, õrn, voolav. V. Allsalu (V kursuse matemaatik) monotüüpia «Natüürmort lillega» on teostatud isikupärases laadis — tuhmides, diskreetsetes toonides; huvitav on valguse kujutamine. Ilmekas on V. Allsalu linoollõige «Inglisild», meeldiv tema peajoonistus (pliiats). K. Uustalu (IV kursuse filoloog) on oma monotüüpias «Põrandapesijad» nappide vahenditega suutnud veenvalt kujutada ruumi ja õhku. E. Lindmäe (I kursuse arst) monotüüpia «Natüürmort kannuga» on joonistatud selgelt, kindlalt, kuid mitte kuivalt. M. Käsper (III kursuse kunstiajaloolane) on oma monotüüjäävad monotüüpia «Ülesmäge» ja linoollõige «Botaanikaaed». Oma parima on A. Ahas andnud siiski joonisega, Linoollõigetest pean kõige kunstipärasemaks M. Juhansoo (IV kursuse kehakultuurlane) lehte «Talvel Käärikul». Esile võiks tõsta ka Ü. Sõstra (II kursuse geoloog) lehte «Staadioni ehitamine Käärikul», R. Rammusa (I kursuse filoloog) «Tähetorni», M. Sillavee (IV kursuse füüsik) «TRÜ autograaf» ja V. Vinni (I kursuse filoloog) «Kuressaare linnust». Ka ülejäänud, siin mitte mainitud tööd valmistavad vaatajale tõsist rõõmu ja naudingut.

V. VAGA

TRÜ kohvikus

Pisut erinevat maneeri näeme «Natüürmordis raamatuga» millele on omased õrnad, kahvatud toonid.

Heameelega peatud L. Heaposti (II kursuse matemaatik) monotüüpia «Saaremaa maastik» ees. Noor kunstiõpilane näitab meile tõetruult Saaremaa karget loodust kiviaiaga esiplaanil ja tüüpiliste tuulikutega taamal. Pildis domineerib eepiline meeleolu. Sm. Heapias «Natüürmort raamatuga» õnnestunult rakendanud kauneid, rõõmsaid, kõlavaid ja harmoonilisi toone; lehelt hoovab võltsimatut värskust. M. Vahemaa (III kursuse kunstiajaloolane) akvarell «Natüürmort kannu ja sidrunitega» näitab, et noor kunstiõpilane oskab üsna julgelt rakendada vesivärvimaali võtteid. A. Ahase (III kursuse bioloog) töödest on meeldeol.

TRÜ staadioni ehitamine Käärikul. Ü. Sõstra (geoloogiaosak. II k.) linoollõige.

Õnnitleme vanemraamatukoguhoidjat
Bernhard TAMMELAANT
tema 60. sünnipäeva puhul.
TRÜ Teadusliku Raamatukogu kollektiiv

EKSLIIBRISEST

Meie ülikooliperes on palju neid vanu ja noori, kes armastavad raamatut. Ei kujutlekski õppejõudu ega üliõpilast, kel pole raamatukogu, olgu see mahukas või väheldane. Igaüks meist hangib kirjandust oma erialalt, sest see on väärditamatu, kuid õige mitmed koguvad raamatuid muudelgi põhjustel. Head ilukirjandust hangitakse ulatuslikult, kogutakse kunstipäraseid väljaandeid, haruldasi teoseid, teoseid autogrammidega ja muudki. Raamatusõber tahab, et ta kogu oleks nägus. Raamatuid lastakse kunstipäraselt köita ja nende eest hoolitsetakse. Raamatusõber tahab sedagi, et raamat püsiks tal, et see ei satuks hulkuma, vaid et see oskaks alati omaniku juurde tagasi tulla. Selleks kirjutatakse raamatusse omaniku nimi, lüüakse sisse asjaomane pitsat või kleebitakse omaniku eksliibris. Meie ülikooli teaduslikus raamatukogus ei ole vähe selliseid teoseid, kus on sees kuulsate meeste autogramme, omaaegsete raamatukogude pitsateid ja haruldasi eksliibriseid.

Innukas raamatusõber eelistab oma raamatute tähistamiseks eksliibrist. Eksliibris on kunstiteos, mis tõstab raamatu esteetilist väärtust.

Eksliibrist on tarvitatud kauges minevikuski. Juba vaarao Amenofis III laskis umbes 1400 aastat enne meie ajaarvamist kleepida temale kuulunud käsikirjadele erilise vastava tekstiga nimesildi. Kunstipärane eksliibris hakkas levima siiski alles keskaja lõpus. Suured kunstnikud Albrecht Dürer, Hans Holbein noorem ja Lucas Cranach on valmistanud eksliibriseid, mille vormilu imetleme tänapäevalgi. Meie territooriumil on vanim teadaolev eksliibris XVII sajandi kuuekümnendatest aastatest. Möödunud sajandil muutus eksliibris Läänemeremaade raamatukogudes tavaliseks. Tollest ajast põlvnevad ka mõned Tartu ülikooli professorite raamatumärgid, nagu A. Kaissarovi ja C. Morgensterni omad. Hiljem on meie ülikooliga seotud eksliibriste arv kasvanud üsna suureks. Eksliibriseid on olnud omaaegsetel üliõpilasorganisatsioonidel ja õppejõudu-

del. Mõned õppejõudude eksliibrised on suure kunstilise väärtusega, nagu M. J. Eiseni (kunstnik H. Mugasto), J. Györke (kunstnik O. Kangilaski), P. Arumaa (kunstnikud A. Bach ja H. Mugasto), H. Riikoja (E. Kollom), J. V. Veski (R. Kivit) ja teiste omad.

Nõukogude inimesele on raamat saanud igapäevaseks vajaduseks. Meil ilmub palju häid ja ilusaid raamatuid. Jätkugu Tartu ülikooli vanad traditsioonid ja ilusasse raamatusse leidku teed ka ilus eksliibris!

P. ARISTE

Kirjandusvõistluse žürii palub kõiki auhinnatud autoreid astuda žüriiga kontakti kas täna, esmaspäeval (18. aprillil) või teisipäeval (19. aprillil) kella 16—18.

Tulla ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetusse (Ülikooli 18-a, I korrus).

J. SAAR

MURI JA INIMESED

4.

Kõik naeravad ja see on vesi minu veskile. Olen saanud sportlase ja jõumehe kuulsuse ning see on ainuke asi, mis mind rõõmustab. Ronin kõrgel mööda küünide tolmuseid aamtalasid ja sõidan kõigega, harjutan hanguga teivashüpet ja õlekõrrega suitsurõngaste laskmist. Käin peaaegu iga päev õunavargil ja olen oma rõivad sajast kohast lõhki käristanud. Kõige suuremad ja punasemad õunad annan ma Marjele ja kuigi teen seda nüüd ilma igasuguse tagamõtteta, lihtsalt niisama, punastun iga kord kõrvuni. Vahel istub Helle, see arst, minu kõrvale põhukuhja äärde ja siis laseme me võidu suitsurõngaid. Vahe on selles, et Helle tõmbab päris suitsu, mina aga imen ainult paljast kõrt. Kõik aga ütlevad, et minul tulevad rõngad paremini välja kui Hellel. Kõik naeravad, kõige rohkem Kolla ja Helle ise.

Eile sain ma kodunt kirja ja lugesin seda salaja. Ema kirjutas, et ma hea poiss oleksin, hästi käituksin ja oma asjad korras hoiaksin. Pärast kirja lugemist arvutasin välja: kolhoosis tuli olla veel viis päeva.

Õhtuti olen ma nüüd alati üksi. Kas laman Virotajal põhkudel või kõnnin jõe kaldal. Neil õhtutel teen ma plaane, kuidas end ükskord kauges tulevikus parandama hakata. Ja kui poleks neid ilusaid unistustega täidetud õhtuid, ei suudaks ma vist üle elada ühtegi nendest pöörastest, mulle arusaamatutest päevadest.

Ühel sellisel õhtul tuli Kolla, «Mis sa siin konutad,» ütles ta, «tule Mosonale teiste hulka, tee nalja ja . . .»

«Ah nii!» hüppasin ma üles. «Või tule tee nalja! Tähendab, mina olen sinu narr? Kust sa võtad õiguse teist inimest enda narriks teha?» Kõik minus kees. Tundsin, et see ei tulnud ootamatult. Juba ammu oli kõik minus pingul, katkemise äärel. Nüüd katkes mu kannatus.

Kolla suured peast eemale hoidvad kõrvad läksid üha punasemaks, ta näoilme muutus meeleheitlikuks ja silmad ekslesid kohkunult hämaras toas.

«Aga kes sina oled?» irvitasin ma. «Mina teen vähemalt nalja, olen rahvale kasulik. Õige, sina, nagu näha, pead jooksupoisi ametit. Tüdrukute jooksupoiss! Küll on tore! Või oled koguni naistekütt?» ma naersin meeletult, vihast naeru, ega püüdnudki end taltsutada. See kergendas.

Siis tormasin toast välja ja lõin ukse enda järel paukudes kinni. Seisin trepil näoga mustendava Mosona poole, käed rusikas,hambad risti. Ja siis juhtus minuga imelik asi: mida kauem ma nõnda seisin ja vaatasin, seda enam hakkas viha üle minema haleduseks, kurbuseks ja ahastuseks. Käed vajusid longu ja ma toetasin õlad vastu uksepiita. Külm tungis liikmetesse ja ma hakkasin lõdisema. Mul hakkas endast väga kahju. Ootasin Kollat, kuid ta ei tulnud. Siis läksin tuppa ja ütlesin: «Kolla, anna andeks, et sind nõnda solvasin. Olin pahas tujus ja sa tulid halval ajal». Heitsin Kolla kõrvale põhkudele ja kuigi süda vastikult peksis, ei liigutanud ma end. Kolla oli endiselt vait. Nõnda lamasime me hulk aega. Võõras, kes tuppa oleks astunud, oleks arvanud, et see on tühi. Nii vaikne oli.

«Miks sa midagi ei ütle, Kolla?» ei pidanud ma vastu.

«Mul pole õigust rääkida, sest olen tõesti süüdi,» ütles Kolla tasa ja süüdlase häälega ning ma sain aru, et ta ei teinud nalja.

«Kuule, teeme nii, et keegi pole süüdi,» andsin Kollale käe. Jälle oli vaikne. Siis ma küsisin: «Ütle, Kolla, millest see tuleb, et ma niisugune olen? Mis sa arvad?»

«See tuleb sellest», alustas Kolla pikemalt mõtlemata, «et sa oled kuidagi teistmoodi kui teised. Vahel ainult, mitte kogu aeg.» Ilmselt tundis Kolla endal mingit vastutust, mingit koormat, ja see kohustas teda.

«Tead mis,» ütles ta äkki mul õlast kinni võttes, «sina oled teadusemees. Usu mind: ehtne teadusemees. Ma olen seda ammu märganud. Sa oled kuidagi sügavam ja põhjalikum kui teised. Küll sa näed.»

Tal hakkas kergem. «Vaata, Hannes on ka niisugune,» lisas ta natukese aja pärast juurde.

Ma ohkasin. «Sa annad mulle liiga palju avanssi,» ütlesin ma, tundmata mingit kergendust. Mu süda hakkas veelgi rohkem valutama. Jutt meie vahel ei tahtnud enam minna, muutus katkendlikuks ja lõpuks olime jälle vait.

Seekord katkestas vaikuse Kolla.

«Kas sa ei võiks mulle ka veidi nõu anda?» pöördus ta näoga minu poole. Eks ole, see jutt jääb ju meie oma vahele?» Kolla hakkas nihelema, ta silmad ekslesid jälle ringi, teadmata millel peatuda.

Ja ilmselt ta kõhkles, kas rääkida või mitte.

Siis ta alustas: «Tead, viimane kord, kui see kino oli, oli õhtul tants. Sina olid siis jälle vist õunaraksis, nagu ikka. Kinos oli ka naabertalu peretütar. Riina oli ta nimi. Sa arvad nüüd muidugi, et ma olen naistekütt. Võib-olla olen ka, aga see Riina on tõesti tore tüdruk. Niisugune tõmmu ja sale ja pikka kasvu. Me tantsisime palju tantse. Vahepeal kutsusin muidugi meie tüdrukuid ka. Kui tants ära lõppes, hakkasime Riinaga koju tulema. Kogu tee ei rääkinud me ühtegi sõna. Sa muidugi naerad?»

«Ei naera,» ütlesin ma.

«Noh, aga minu suuvärk oli nagu kinni naelutatud. Tegin vist tudengitele häbi.»

(Järgneb)

Tartu Riiklik Ülikool 3

Rahvaste tantsude rühm esitamas karaktertantsu.

Seal õppisime

Töö ansamblis on kasvatanud meist paljudest rahvatantsutungla edasikandjaid kogu vabariigis. Seal õppisime armastama tantsu, eesti rahva ja teiste rahvaste rahvuskultuuri omapära.

Meie ühiseks sooviks ansambli praegustele liikmetele on: «Jätkake ka edaspidi sama tublilt ansambli traditsioone, kandke veelgi laiemalt rahvakunsti aardeid rahva hulka!»

Palju edu ja õnne ansamblile ning tema tulihingelistele juhtidele Mikkelile, Lifšitsile ja Luhatsile! Jätkugu tublidel tantsijatel ja mängijatel kauaks, kauaks kergeid jalgu ja väledaid sõrmi uuteks tantsudeks ja toredateks pillilugudeks!

Jää Lindana julgeks ja kangeks kui Kalev — nii kõlab Sulle me ühine soov!

TRÜ rahvakunstiansambli vilistlased

HELJU MIKKEL

Sõprusringi laul

(PÜHENDATUD TRÜ RAHVAKUNSTIANSAMBLILE.)

Meie avaraist südametukseist
sina sündisid, sõprusering,
täna ehtena jälle su uksel
karikakrad kui päikesekild.

Me samm on virge ja tantsule kutsuv,
veres tuikamas tuljakurütm,
uhke, julge ja homsesse uskuv,
töö ja loomingu ühine külv.

Viru valsi hoos kannelde naeru
kaigub valgete kaskede all,
tantsupaati, mil' tammised aerud,
kannab vahuste lainete vall.

Veimevakas meil töörõõmu annid,
mida korjand me tarmukad peod,
kuldset viljagi kandma on valmis
kõikjal puhkenud tantsude eod.

Nooruslikule kollektiivile!

Halvad või keskpärased kunstikollektiivid on üksteisega üllatavalt sarnased. Igal heal kollektiivil on oma nägu. Sinul, lugupeetud rahvakunstiansambel, on ilmekas ja sümpaatne nägu, milles väljendub Sinu lindalik julgus ja kalevlik kangus, mida on sisendanud Sulle Sinu Memm.

Oled käinud mõnedes linnades, Sind näinud on aga saja rahva esindajad kõigist maailmajagudest.

Sinu Vana Sõber vaatab Su esinemist nii, nagu kord Moskvas Tšaikovski saalis, kus tal erutusest värisesid käed ja ärevusest ei näinud ta teisi, kes esinesid enne Sind. Ning selliseid sõpru on Sul tuhat korda rohkem.

Sinu töö on andnud paljudele kollektiividele julgust püüda teha samasugust tööd. Ja Sinu «Rukkisitikata» ei saanud hakkama kodulinna teatergi.

Vii ka edaspidi meie rahva kunsti ülespoole, ja ikka ansamblina, sõbraliku kollektiivina.

Sinu Vana Sõber

Tugev käepigistus!

Sügisest peale on TRÜ rahvakunstiansambli tantsijate, pillimeeste ja sõnameistrite tegevust innustanud eelseisev suurpäev. Hoogu ja indu on tublisti lisanud kontsertreisid, esinemised kodulinnas ja konkursielevus suvistele vabariiklikele pidustustele pääsemiseks.

Nii käidi kohe sügisel koos TRÜ segakooriga Võru uut kultuurimaja avamas, pakuti külakosti Muhumaa ja Saaremaa rahvale, esineti vanadele sõpradele Paides ja Koerus. Vastuvõtt oli kõikjal soe,

Kogu viieteistkümne aasta vältel on tantsurahval olnud tubli annus rännukihku veres, sellele lisandvad rõõmus tuju, tubli vastupidavus ja soov anda alati oma parim. Nii on TRÜ tantsijaid ja pillimehi näinud peaaegu kõik meie kodumaa kultuurimajad ja teatrilavad. Esimene reis Tallinna sai teoks juba 1947. aastal. Esimene suurem kontsertmatk vennasvabariikidesse teostus 1948. a. esimesest kuni üheksanda aprillini marsruudil Riia—Kaunas—Vilnius. Järgmine ja pikem reis oli 1950. a. viieteistkümnendest kuni kahekümne viienda aprillini marsruudil Tallinn—Leningrad—Petrozavodsk. Sel ajal oli ansambli kunstiliseks juhiks I. Reidla.

Oma kodumaal on ansambel esinenud mitmel korral kontsertidega Viljandis, Tallinnas, Tartus, põlevkivirajoonis, Otepääl, Võhmas, Valgas ja mujal.

Aukirju on kaasa toonud esinemised Kaunase üliõpilas- ja noorsoofestivalil, Riia üliõpilaslaulupäeval. Unustamatud on esinemised Moskvas dekaadi- ja festivalipäevil.

Viisteist aastat on küllaltki pikk aeg ja selle perioodi vältel on juubilar saavutanud tunnustuse üleliidulises ja isegi ülemaailmses ulatuses. Kuuendal ülemaailmsel üliõpilas- ja noorsoofestivalil saavutati paljude ansambliliikmete haigestumisele vaatamata hinnatav pronksmedal. Nende tulemuste eest suur aitäh ansambli kunstilisele juhile Helju Mikkelile ja kõigile neile, kes sõna, nõu ja jõuga on kaasa aidanud rahvakunsti viljelemisele Tartu Riiklikus Ülikoolis.

Käesoleval tegevusrohkel aastal on toimunud suuri muudatusi ansambli kvantiteedis. Esmakordselt näeb kodulinna avalikkus esinemistules ansambli nooremat naisrühma.

Rahvaste tantsude rühm, mis käesoleva aasta sügisest kuulub ka ansambli koosseisu, esitab kontserdil rea huvitavaid vennasrahvaste ja rahvademokraatiamaade tantse.

Aastapäevakontserdil on publikul võimalus teha järeldusi tulemustest, mida on andnud kahe kollektiivi ühtne ja sõbralik koostöö.

Tugev sõprusringi käepigistus ja suurim soov — toogu eelolev kontsert 19. aprillil Riiklikus Teatris «Vanemuine» rahvakunstile veel palju uusi sõpru!

H. HALJASTE,
TRÜ rahvakunstiansambli juhatuse liige

Vägikaigast vedamas.

Mida rääkis Helju Mikkel

1. Missugune tähtsus on eelseisval juubelil kogu kollektiivi ja isiklikult teie elus?

Esitasime selle küsimuse n. ö. ebasobival ajal: tantsurühm alustas parajasti proovi ning sm. Helju Mikkeli mõtted seostusid iseenesest oma kasvandike juhatamisega. «Kohe nagu ei saagi praegu muust rääkida, süda kisub sinna», ütleb ta keerlevatele tütarlastele osutades, «kuid katsume siiski. Meie juubelipidustused on aruandeks kogu ansambli varasemast tööst, kokkuvõtete tegemiseks meie pingutustest ja saavutustest. Ühtlasi on juubelikontsert minu 15-aastase rahvatantsualase tegevuse aruandeks.»

2. Missuguste üritustega tähistate oma pidupäeva?

19. aprillil toimub «Vanemuises» suur kontsert. Samaaegselt on ovaalsaalis välja pandud näitus, mille eksponaadid jutustavad meie tegevusest 15 aasta jooksul. Kontsert annab läbilõike parimatest tantsudest meie repertuaaris. Selle esimeses pooles esitame rahvaste tantse ning muusikat, kontserdi teine pool aga koosneb uudisloomingust.

3. Mida võiksite nimetada oma uuemast loomingust?

Kontserdil tulevad ettekandele tantsud «Kase all» segarühmadele ja «Kullaketrajad» naisrühmadele. Peale selle koostasin juubeliks oma rahvakommete põimiku teise osa «Nooriku maja». Seni on publikule tuntud selle esimene osa «Kosjad».

4. Kuidas sündisid viimati mainitud tantsud ja põimik?

Mulle meeldib väga leinakask. Juba noore tüdrukuna armastasin viibida looduses ja kuulata selle lehtede salapärast muusikat. Mäletan, et Sotšis olles ootasin kärsitusega sünnimaale tagasituleku aega just meie põhjamaade kaunitari pärast. Oieti seal saigi alguse mõte luua tants «Kase all». Valdeko Viru varustas selle suurepärase muusikaga ja nii olimegi ühe tantsu võrra rikkamad.

«Kullaketrajad» on loodud samanimelise muistendi järgi. Muusika on Eugen Kapilt.

Põimiku koostasin rahvapärimuslikel ainetel. Tegevus toimub pärast seda, kui noormees on neiul kosjas käinud. Tähtsal kohal on siin mõistatused ja mängud. Kuid rahvaluule kõrval kasutasin ka Faehlmanni kunstmuistendi «Koit ja Hämarik» motiive.

Killuke dekaadilt

Minul kui «Suurel Sokul» on soov pajatada eelkõige oma «ametialaga» seotud juhtumustest. Huvi «Näärisoku» vastu kandus isegi väljapoole lava piire. Korduvalt äratas «Suure Soku» tore kasukas moskvalaste tähelepanu. Raske oli leida moskvalast, kes «Näärisokust» midagi polnud kuulnud. «Suur Sokk»

Me samm on virge ja tantsule kutsuv, veres tuikamas tuljakurütm...

Sünnipäevaks!

On päevi, mis tahes-tahtmata meenuvad alati suure soojuse ja lugupidamisega. Üheks niisuguseks päevaks on kahtlemata sünnipäev. Käesoleva aasta kevadpäike tõi endaga kaasa päeva, millal Sina, kallis sünnipäevalaps, tähistad oma viieteistkümnendat sünnipäeva — sel päeval täitub viisteist aastat rahvakunstiansambli tegevusest meie ülikoolis.

See ei ole pikk aeg. Inimesele on see midagi lapsepõlve ja noorukiea vahepealset, kollektiivile aga, kes on jõudnud sellise aastapäeva künnisele, on see küllalt pikk iga, mille jooksul on juba üle saadud esimestest eluraskustest.

Väikesest rühmast rahvatantsu armastavatest tüdrukutest ja poistest oled Sa üles kasvanud suureks pereks, kus ei puudu ka pillimängijad ja lauljad. Suure tänulikkusega meenutame oma tantsu- ja mänguõpetajaid — meie esimeste sammude suunajaid.

Suur tänu teile, kallis Memm ja Taat, meie õpetamise eest! Jätkugu teil veel paljudeks, paljudeks aastateks raugematut jõudu toredate tantsijate ja kangete pillimängijate kasvatamisel!

Tugev käepigistus Sulle, kallis hällilaps! Palju õnnerikkaid päevi, palju noorustuld!

A. SIIMER,
TRÜ rahvakunstiansambli esimees

Rahvapilliorkester

Kui tantsurühm peab oma viieteistkümnendat juubelit, siis orkester võib tagasi vaadata vaid viie aasta tegevusele.

Orkester alustas oma tegevust 1955. a. sügissemestril. Et orkestrit moodustada, on kõigepealt vaja pille ja peamiselt kandleid. Kuigi minul oli juba varem tehtud paar kannelt ja lisaks veel teisi etnograafilisi rahvapille, ei jätkunud nendest orkestri moodustamiseks. Et kandleid müügil ei olnud, siis pidin hakkama neid «isetegevuse» korras valmistama.

Ülikooli töökoja abiga saime valmis neli kannelt, lokud ja viled. Et viiulid olid mängijatel isiklikud ja paar akordkannelt saime laenata, võis tööle hakata üheteistkümneliikmeline orkester.

Kõige pingelisem töö oli meil enne Moskvasse IV noorsoofestivalile minekut.

Kui varem olime mänginud peamiselt tantsude saatemuusikat, siis paar aastat tagasi katsetasime ka orkestri soolopaladega. Need katsetused andsid häid tulemusi ja möödunud aastal toimunud kõrgemate koolide kunstilisel ülevaatusel saavutasime rahvapilliorkestrite osas I koha... Siinkohal tahaks märkida orkestriliikmete nooruslikku entusiasmi ja head suhtumist oma töösse, sest proovidel tuleb ju käia ka une ajast, öösiti.

Iga juubeli puhul tehakse küll peamiselt kiidusõnu, kuid siinkohal lubatagu mõni sõna ka raskustest.

Pean ütlema, et ainult üks kolmandik tööst ja ajast kulub «kunsti tegemisele», kuna suurem osa kuiub pillide ja keelte tegemisele ning häälestamisele. Suuri raskusi on materjali hankimisega. Et riiklikud ettevõtted vajalike keelte ja muu tarvismineva ga ei varusta, tuleb kõik hankida «isetegevuslikus korras».

Oleme oma orkestri pillide koosseisu hoidnud enam-vähem etnograafilise ja vältinud estraadi- ning sümfooniapillide kasutamist. Kuigi see annab vähem värvingut ja mänguvõimalusi, on orkestril oma «nägu» ja eeloleval laulupeolgi ta-

«Näärisokk.»

hame esineda ainukese rahvapilliorkestrina.

Edaspidistest plaanidest oleks vahest niipalju öelda, et tahan teha veel uusi rahvapille ja täiustada neid. Samuti tihendame koostööd tantsijate ja lauljatega, et ansambel oleks tõeliselt kunstiküps.

E. LUHATS,
TRÜ rahvapilliorkestri juht

Paljudeks aastateks raugematut jõudu ja head tahet eesti rahva kauni kunsti varasalve tutvumiseks
soovib TRÜ naiskoor

* * *

Tervitame 15. aastapäeva puhul! Oleme südamest rõõmsad teie edusammude üle.
TRÜ segakoori laulurahvas

* * *

Palju indu ja hakkamist ka edaspidiseks!
Tartu üliõpilasmeeskoor

TRÜ KINOLEKTOORIUMIS

Reedel, 15. aprillil loeng V. I. Leninist.

Filmid: 1. **«Meie oleme Gnessini-nim. koolist. 2. «Angara vallutajad». 3. «Hoidkem süda terve».**

Teisipäeval, 19. aprillil.

TRÜ õppejõu A. Blumfeldti loeng **«Rahuliku kooseksisteerimise leninlik printsiip kui Nõukogude Liidu välispoliitika alus».**

Filmid: **1. «Konstruktori jutustus». 2. «Uus tehas-automaat». 3. «Sõpruses tööga». 4. «Sverdlovskilaste algatus».**

Toimetaja **J. FELDBACH**

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus. Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 3863. MB 02956.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 14 (441) Reedel, 22. aprillil 1960 XIII aastakäik

Meie komsomol kannab Lenini nime

V. I. Lenini algatusel ühendati uue elu koidikul Venemaa rahvaste revolutsiooniline noorsugu sotsialistliku elu loomiseks. Meie kodumaale raskel perioodil, millal vaenlased püüdsid lämmatada noort Nõukogude riiki, loodi kommunistlik noorsooühing.

Komsomoli tegevuse programm ja tema ülesanded sotsialistlikus ülesehitustöös määrati kindlaks V. I. Lenini ajaloolises kõnes Venemaa Kommunistliku Noorsooühingu III kongressil.

V. I. Lenin rääkis: «Olla noorsooühingu liige tähendab talitada nõnda, et anda oma tööjõud, oma energia ühise ürituse kasuks... Kommunistlik noorsooühing õigustab oma nime ainult siis, kui ta iga oma sammu õpingutes, kasvatustööl ning hariduse omandamisel seob kogu töörahva võitlusega ekspluateerijate vastu.»

Vladimir Iljitš soovitas kogu noorsool sügavalt ja põhjalikult omandada kõiki teadmisi, mis on kogutud inimkonna poolt. Lenin kutsus noorsugu üles õppima kommunismi. Ta kriipsutas alla, et peamine komsomolitöös on kasvatada noorsugu kommunismi ülesehitamise praktilistes tegudes.

Kuigi need leninlikud printsiibid on püsitatud nelikümmend aastat tagasi, on nad kommunistlikule noorsooühingule tegevusjuhendiks ka tänapäeval. Ligemale 42 aasta vältel on kommunistlik noorsooühing järjekindlalt ellu viinud Lenini juhendeid. Komsomol on auga täitnud Venemaa Kommunistliku Noorsooühingu VI kongressil antud tõotust: «Meie võtsime tema (Lenini) nime selleks, et kogu NSV Liidu töötav noorsugu koos oma eesrindliku väesalga — kommunistliku noorsooühinguga — oleksid innustatud ühisest tahtest ja kindlast otsusest õppida leninlikult elama, töötama ja võitlema, ellu viima Lenini juhendeid. Kommunistliku noorsooühingu üleliiduline kongress, võttes vastu leninliku komsomoli nime, tõotas: «Milliseid ohvreid meilt ka ei nõutaks, me täidame kõik need ülesanded, me ei anna käest Lenini lippu.»

Ka meie, Tartu Riikliku Ülikooli komsomoliorganisatsioon on üheks väikeseks lüliks kommunistlikus noorsooühingus, kes peab oma tähtsamaks ülesandeks suure Lenini õpetuse elluviimist. Iga meie kommunistlik noor peab oma tähtsamaks ülesandeks partei poolt algatatud üritusele järgimist. Ükskõik, kuhu kommunistlik partei meie noori kutsub, on alati esimeste hulgas üliõpilased-kommunistlikud noored.

Iga päevaga suureneb meil nende kommunistlike noorte ja üliõpilaste arv, kes õpivad ainult väga headele hinnetele ja kes võtavad aktiivselt osa ühiskondlikult kasulikust tööst. Tuntud on üliõpilaste Maidu Siku, Marju Lauristini, Ester Linna, Maie Eero, Juri Gontšarovi, Advig Kirise, Juli Jurassovi, Eerik Truuvälja nimed. Nad on meie leninliku komsomoli kasvandikud. Nad peavad oma elu suurimaks eesmärgiks olla alati esiridades ja minna sinna, kus vajatakse noori käsi kõige rohkem ja kus on kõige raskem. Valdav enamik meie kommunistlikest noortest on järjekindlad võitlejad, kes peavad alati kalliks kollektiivi au. See ongi leninliku õpetuse rakendamine.

Iga päevaga suurenevad komsomoli read. Noorte üllamaks sooviks on saada samasugusteks väsimatuteks ja alati nooruslikeks ning printsipiaalseteks Lenini ideede eest võitlejateks, nagu on seda nende vanemad seltsimehed.

Kui 1944. aastal oli ülikooli komsomoliorganisatsioonis kolm kommunistlikku noort, siis käesoleval aastal on ülikoolis 1700 kommunistlikku noort.

Meie küllaltki suurearvulise komsomoliorganisatsiooni peaülesandeks on järjekindlalt ellu viia suure Lenini õpetust, et auga õigustada komsomoli leninlikku nime.

Täna, Lenini üheksakümnendal sünniaastapäeval, vaatavad kõik meie kommunistlikud noored ja üliõpilased hardumusega tagasi Lenini kangelaslikule eluteele ja igaüks seab endale eeskujuks Lenini suurepäraselt elatud elu.

J. LOTT

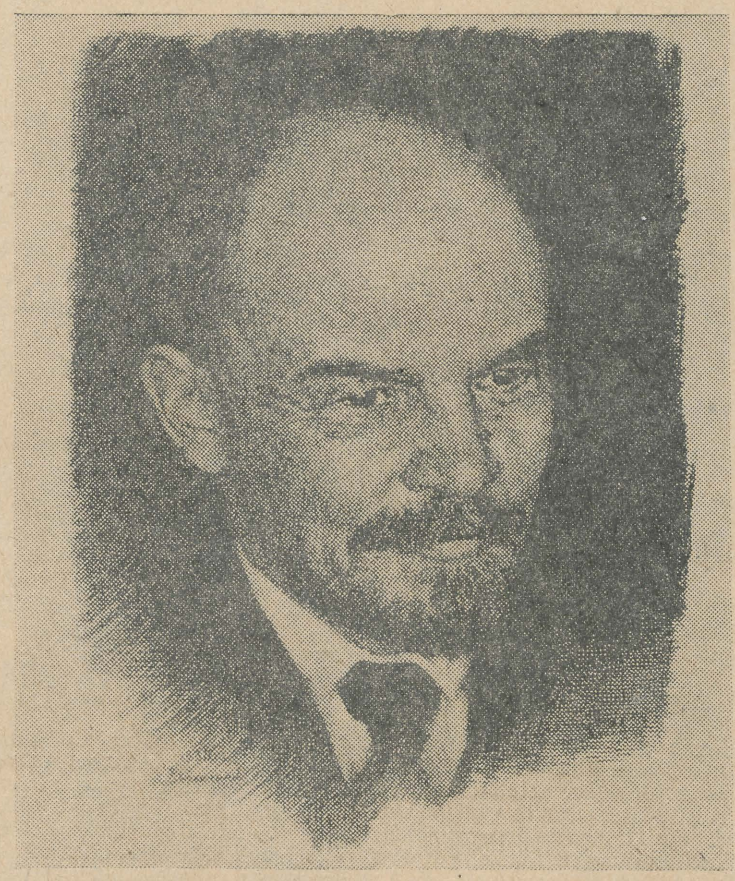

Kommunistlikud noored — VKNÜ I kongressist osavõtjad — Lenini juures. *P. VASSILJEVI joonistus*

. . . kommunistlikust noorsooühingust

«Olla noorsooühingu liige tähendab talitada nõnda, et anda oma tööjõud, oma energia ühise ürituse kasuks. Selles seisabki kommunistlik kasvatus. Ainult niisuguses töös muutub noormees või neiu tõeliseks kommunistiks. Ainult sel juhul, kui nad selle tööga suudavad saavutada praktilist edu, saavad nad kommunistideks.»

Teosed, 31. kd., «Noorsooühingute ülesanded».

. . . kunstist

«Tähtis ei ole mitte meie arvamine kunstist. Tähtis ei ole ka see, mida kunst annab mõnele sajale, isegi mõnele tuhandele elanikkonna üldarvust, mis ulatub miljonitesse. Kunst kuulub rahvale. Tema juured peavad ulatuma sügavale töörahva kõige laiematesse hulkadesse. Temast peavad need töörahva hulgad aru saama ja ta peab neile armas olema. Ta peab nende hulkade tunnet, mõtet ja tahet ühendama, neid kõrgemale tõstma. Ta peab äratama ja arendama nendes kunstnikke.»

Klara Zetkin «Mälestusi Leninist».

. . . tööstiilist

Üheks Lenini tähtsaimaks nõudmiseks oli viia iga asi lõpule kuni reaalse tulemuseni. «On tarvis,» rääkis ta, «kümme korda parandada, kümme korda ümber teha, kuid saavutada, maksku mis maksab, oma. Alustasite, kuid läksite ummikusse — alustage uuesti ja ärge jätke enne, kui saavutate eesmärgi,» õpetas Lenin.

L. Fotijeva «Kuidas töötas Vladimir Iljitš Lenin».

Lenin marksismist

«Marksism kui revolutsioonilise proletariaadi ideoloogia võitis endale maailma-ajaloolise tähtsuse sellega, et marksism ei heitnud sugugi kõrvale kodanliku ajastu kõige väärtuslikumaid saavutusi, vaid vastupidi, omandas ja töötas ümber kõik, mis oli väärtuslikku inimmõtte ja kultuuri rohkem kui kahe tuhande aastases arenemises.»

. . . rahvuslikust kultuurist

«Igas kaasaegses rahvuses on kaks rahvust — ütleme meie kõigile natsionaalsotsiaalidele. Igas rahvuslikus kultuuris on kaks rahvuslikku kultuuri. On Puriškevitšite, Gutškovide ja Struvede suurvene kultuur, — kuid on ka suurvene kultuur, mida iseloomustavad Tšernõševski ja Plehhanovi nimed.»

LENIN JA PARTEI

(Katkendeid poeemist «V. I. Lenin».)

Aleksander
Uljanov
võllasse poodi
tuhandendana Schlüsselburgi vanglast.
Seitsmeteistkümneaastane
Lenin
siis,
ütles sõna,
ja vandest
on kindlam see:
— Vend,
me asendame sind
siin,
võit jääb meile,
kuid valime
teise tee! —
* * *
Meie eesmärk — sotsialism.
Meie vaenlane — kapitalism.
Püss meie relv,
mitte luud.
Lenin,
ta raskuste ees ei kohku,
kordab neid mõtteid
iga päev.
Siis aga juba
kindlalt kokku
üksteist mõistnutel
surub käed.
* * *
Mühas
Lenini ümber
tume klass.

Valgustas Lenin teda
ja veenis,
ja jõus ning nõus,
mida andis mass,
klassiga
kasvas
Lenin.
Nooruki vanne varstigi
nii
muutus reaalseteks
võitudeks:
«Meie pole
üksikud,
oleme liit
töölisklassi
vabastusvõitluseks.»
Viib leninismi
vallutama
avarust
revolutsionääride
leninlik koolkond.
* * *
Lenin ja partei
on kaksikvennad,
neid
koos näeb ajalugu
võitlusareenil.
Meie kõneleme —
Lenin,
mõtleme — partei.
Kõneleme partei
mõtleme —
Lenin.

MUL OLI ÖNN...

Jaanuar 1918. Petrograd. Tauria palee suures saalis oli koos III ülevenemaaline nõukogude kongress. Ligi kahe tuhande kirjult rõivastatud saadiku — töölise, soldati, madruse ja talupoja hulgas oli ka nende ridade kirjutaja Viljandi Tööliste, Soldatite ja Talurahva Saadikute Nõukogu esindajana. Kongressil arutati ja võeti vastu «Töötava ja ekspluateeritava rahva õiguste deklaratsioon», mis sai hiljem Nõukogude Vabariigi esimese põhiseaduse aluseks. Võimu-, rahu- ja maaküsimustes võttis kongressi absoluutne enamus omaks bolševike partei leninlikud seisukohad.

Kodanlusega kokkulepet pooldavate parteide esindajaid oli kongressil poliitiliselt pankrotiseerunud liidrite hulgast vaid mõnikümmend. Pärast menševike, esseeride ja anarhistide esindajate sõnavõtte kuulutas kongressi juhataja Jakov Mihhailovitš Sverdlov: «Sõna on Rahvakomissaride Nõukogu esimehel Vladimir Iljitš Uljanovil — Leninil!»

Võimsa plahvatusena alanud ovatsioonitormi saatel kerkis presiidiumi tagumistest ridadest esile algul Lenini kõrge otsaesisega pea ja siis tema ise. Kiiresti lähenes ta kõnepuldile. Jõudnud kohale, tõstis käe, avas suu ja korraga jäi kõik nii vaikseks, et ka kärbse lendu oleks võinud kuulda. Kõik, mis seni tormitses, vaatles ja kuulas nüüd Leninit. End energiliste liigutustega vasemale ja paremale keerates kõneles Iljitš võimu võtnud töörahva ees seisvatest sisemistest ja rahvusvahelistest ülesannetest. Leninliku raudse loogikaga käsitletud probleemide lahendamine tundus loomulikuna ja lihtsana. Lenin lõpetas oma kõne. Uus võimas ovatsioonitorm saatis teda lahkumisel kõnepuldist. Püsti tõusnud delegaatide rinnust pääsesid valla proletaarlaste hümni «Internatsionaali» uhked võitlusse kutsuvad võimsad helid. Keegi ei tahtnud lahkuda ja veel kaua vapustasid lauluhelid sel ööl vana Tauria paleed. Nad kõlasid veel teel ühiselamusse — Smolnõisse.

...teda näha

Palavalt armastasid oma Iljitši töörahvahulgad. Tema poolt seatud eesmärkide eest võideldes kandsid ja ületasid miljonid tööinimesed tohutuid raskusi. Tema poolt seatud eesmärgi saavutamise eest — kommunistliku ühiskonna ehitamise eest meie maal — pingutavad end töötajate hulgad ka tänapäeval.

Lenini ideed ja teod on surematud.

Elagu leninism!

A. LOMBAK,
NLKP liige 1917. aastast

LENIN JA FÜÜSIKA

Lenin ei olnud füüsik. Sellele vaatamata jäi tema nimi püsima füüsika ajalukku. «Materialismi ja empiriokrititsismi» ilmumist poolsada aastat tagasi ei pannud küll rõhuv enamik füüsikuid peaaegu tähelegi, kuid tänapäeva füüsika arengusuundi on võimatu mõista, tundmata Lenini poolt selles raamatus avaldatud seisukohti.

Lenin ei olnud füüsik, kuid ta oli võrratu dialektik. Just see võimaldaski tal nii kaugele ja nii õigesti ette näha füüsika arenguteid. Tänapäeva füüsikud, isegi need, kes seisavad kaugel dialektilisest materialismist, jõuavad sageli stiihiliselt samadele järeldustele.

Lenin ei olnud füüsik, kuid ta ei olnud ka võhik füüsika alal. Füüsikat tundis ta niivõrd põhjalikult, et lugedes tema sellekohaseid mõtteavaldusi, on raske uskuda, et see on kirjutatud mittefüüsiku poolt.

Käesolevas lühiartiklis tahaksin puudutada üht olulist joont Lenini füüsika-alases loomingus, mida kiputakse tänapäeval sageli alahindama või hoopiski unustama. Ometi oleks väga tarvilik selles punktis Leninist eeskuju võtta, sest, ausalt öeldes, ei osata meil, Nõukogude Liidus, veel tänapäeva füüsika saavutusi alati käsitada dialektilise materialismi seisukohalt nii, nagu tegi seda Lenin. Ent objektiivseid eeldusi on meil selleks rohkem kui Leninil.

Oma raamatus «Materialism ja empiriokrititsism» kirjutas Lenin järgmist (Teosed, kd. 14, lk. 232): «... analüüsides küsimust, missuguses seoses on üks uusimate füüsikute koolkond filosoofilise idealismi taassünniga, oleme me kaugel mõttest puudutada füüsika spetsiaalseid õpetusi». See põhimõte ongi see, millele tahaksin tähelepanu juhtida. Muidugi ei tähenda see põhimõte seda, et füüsika spetsiaalsed õpetused peavad olema soomustatud igasuguse kriitika vastu. See tähendab ainult seda, et füüsikaliste teooriate kriitika peab olema füüsikaline. Kui aga füüsikalisi teooriaid hinnatakse ainult väljastpoolt, lähtudes täiel määral filosoofilistest tõekspidamistest, siis on see puhtakujuline dogmatism. Sest dialektilise materialismi printsiipide rakendamine konkreetsetes teadusharudes on ainult siis kooskõlas dialektilise materialismi olemusega, kui neid printsiipe ei käsitleta mingi spetsiaalteadustest kõrgemal seisva reguleeriva instantsina, vaid kui neid arendatakse ja rikastatakse igakordse niisuguse rakendamise käigus.

Uute füüsikaliste teooriate tõlgendamine dialektilise materialismi seisukohtadelt, millest nii sageli ja nii palju räägitakse, jääb ainult sõnadetegemiseks, kui ei osata ühtlasi dialektilist materialismi tõlgendada nende teooriate seisukohtadelt.

Vaatleme ainsat näidet selle kohta, seda näidet, mis on saanud tänapäeval võib-olla kõige aktuaalsemaks. See on Lenini õpetus materia ammendamatusest, konkreetselt elektroni ammendamatusest.

Poolsada aastat tagasi näitasid «füüsika spetsiaalsed õpetused», et elektron hakkas kaotama neid omadusi, mida sajandeid oli peetud materiaalsuse kindlaimateks tunnusteks. Idealistid hakkasid kuulutama «materia kadumist». Kestahes meie tänapäeva dogmaatikutest oleks otsekohe hakanud ründama neid füüsikalisi teooriaid ja kuulutama neid läbinisti idealistlikeks, millel puudub igasugune teaduslik väärtus.

«Dialektiline materialism õpetab, et materia on primaarne, et ta on igavene ja hävimatu. Järelikult kõnelda massi muutumisest elektroni liikumisel või koguni terve massi taandamisest elektromagnetiliseks nähtuseks, s. o. liikumiseks, tähendab teha lubamatuid järeleandmisi füüsikalisele idealismile, tähendab rajada teed kõige rafineeritumale obskurantismile teaduses». — See tsitaat on välja mõeldud, aga tema kõla on väga tuttav. Lenin talitas teisiti. Tal ei tekkinud kahtluse kübetki «füüsika spetsiaalsete õpetuste» objektiivse väärtuse juures, isegi nende teooriate juures, millega eriti meelsasti opereerisid idealistid. Lenin, arendades edasi dialektilist materialismi, rajas oma kuulsa õpetuse materia olekute muutuvusest, absoluutsete piiride puudumisest looduses, materia ammendamatusest. Ja see õpetus, mis tol ajal oli filosoofiline õpetus, on tänapäeval saanud ühtlasi füüsikaliseks õpetuseks. Idealistide pretensioonide alusetus on selgunud füüsikaliste mõistete arengu kaudu uusi teid mööda. Materia mõiste on muutunud vanaga võrreldes sisukamaks ja paindlikumaks.

Niisugune on see Lenini mõtte suursaavutus, mis jäädvustas tema nime füüsika ajaloos.

P. KARD,
dotsent, füüsika-matemaatika kandidaat

Lenin Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei rajajana

Revolutsioonilise marksistliku partei loomine aastal 1903 tõstis Venemaa töölisklassi rahvusvahelise liikumise esiridadesse. Partei tegevuse organisatsiooniliste põhimõtete väljatöötamisel lähtus Vladimir Iljitš Lenin sellest, et võitluses sotsiaalse ebaõigluse vastu, proletariaadi võimu eest pole töölisklassil muud relva peale organisatsiooni. Sellele põhimõttele oli allutatud partei kogu tegevus. Lenini ja tema mõttekaaslaste — bolševike — võitlus iga liiki oportunistide vastu tähendas võitlust selle relva tugevdamise eest.

Et partei saaks täita oma põhilist ülesannet — juhtida töölisklassi võitlust proletariaadi diktatuuri eest —, pidi ta koondama oma ridadesse töölisklassi teadlikuma osa. Partei uksi ei saanud avada igaühele, kuid ta koondas enda ümber miljonilised rahvahulgad. Leninliku partei tugevus seisnebki selles, et ta on kõige tihedamalt seotud rahvaga. Bolševike partei juhtimisel saavutas Venemaa töölisklass maailma-ajaloolise võidu Oktoobrirevolutsioonis.

Oma suurepärases teoses «Mis teha» naeruvääristab V. I. Lenin «ökonomistide» vaateid, et partei ei pea juhtima töölisklassi võitlust ekspluataatorite vastu, et töölisklass ise, stiihiliselt, ilma parteita ja juhtimiseta jõuab sotsialismini. Partei loomisega andis V. I. Lenin töölisklassile kompassi, mis näitab talle tee uuele elule.

Ka sotsialismi ja kommunismi ülesehitamine pole stiihiline protsess, mida on väitnud küll mõned revisionistid. Mitmesuguste komplitseeritud ülesannete lahendamine nõuab miljoniliste töörahvahulkade loova töö kindlakäelist juhtimist. V. I. Lenini võitlus tema viimastel eluaastatel kommunistliku partei tugevdamise eest, tema ridade vankumatu ühtsuse eest väljendab partei ja Nõukogude riigi rajaja hoolitsust sotsialismi ja kommunismi ülesehitamise edukuse eest.

Partei elu leninlikud normid on ka kaasajal NLKP tegevuse nurgakiviks. Kasvanud välja üksikutest marksistlikest ringidest Venemaal, on meie partei kujunenud kaasajal mitmemiljoniliseks organisatsiooniks, mis viib meie kodumaa rahvad sotsialismi võidule ja juhib nõukogude inimeste loovat tööd helgema tuleviku — kommunistliku ühiskonna ülesehitamisel. Partei ja kogu nõukogude rahva edusammud sel alal, nõukogude inimeste koondumine partei ümber kõneleb kõige ilmekamalt leninlike põhimõtete võidukäigust.

A. BLUMFELDT,
NLKP ajaloo kateedri vanemõpetaja

... usust ja jumalast

«Kaasaegne teadlik tööline ... heidab endast põlastusega usulised eelarvamused, jätab taeva pappidele ja kodanlikele variseridele, võideldes endale kätte parema elu siin maa peal.»

Teosed, 10. kd., lk. 65.

«Proletariaadi partei nõuab riigilt religiooni kuulutamist eraasjaks, pidades sugugi mitte «eraasjaks» küsimust, mis käsitleb võitlust rahva oopiumi vastu, võitlust religioossete eelarvamuste vastu jne.»

Teosed, 15. kd., lk. 376.

Ülal: V. I. Lenin Šušenskoje küla talupoegade seas. V. BASSOV

Kõrval: V. I. Lenin Punasel väljakul 1919. aasta esimese mai demonstratsiooni ajal. LEONIDOVI foto

All: V. I. Lenin teeb Kommunistliku Internatsionaali kolmandal kongressil tribüüni trepiastmetel istudes märkmeid (1922. a.).

NSV LIIDU MINISTRITE NÕUKOGUS

Nõukogude riigi suure rajaja Vladimir Iljitš Lenini 90. sünni-aastapäeva tähistamiseks seadis NSV Liidu Ministrite Nõukogu sisse 2200 V. I. Lenini nimelist stipendiumi (igaüks 800 rubla kuus) kõrgemate õppeasutuste parimate üliõpilaste jaoks.

Õpetajast oleneb kõik

Lenini huvi rahvahariduse ja õpetajate vastu pärineb juba tema varasest lapsepõlvest. Kodus arutati sageli kooliküsimusi ja õpetaja V. V. Kaškadamova andmeil võttis sellistest vestlustest elavalt osa ka Volodja. Teravalt tunnetas ta ebaõiglust, mille all kannatas tsaristlikul Venemaal õpetaja.

Vladimir Iljitš arvestas seda tõsiasja, et õpetajaskonna määratu suur enamik seisab lähedal töölisklassile ja töötavale talurahvale. Selle asjaolu tõttu suhtus ta õpetajaskonnasse alati suure usaldusega ja pidas vajalikuks pärast Oktoobrirevolutsiooni kaasa tõmmata õpetajaskond uue elu ülesehitamisele. Selles mõttes on väga iseloomulik Lenini esinemine õpetajate-internatsionalistide kongressil 1918. a. Lenin ütles: «Õpetajate armee peab enesele asetama hiiglaslikud hariduslikud ülesanded ja peab kõigepealt saama sotsialistliku hariduse peamiseks armeeks.»

Lenin kutsus üles õpetajaskonda ühinema liitu, mis seab oma eesmärgiks kommunistliku kasvatuse: «Sajad tuhanded õpetajad, see on aparaat, mis peab tööd edasi viima, äratama mõtet, võitlema eelarvamustega, mis veel kuni käesoleva ajani püsivad massides».

Lenin osutas õigusega sellele, et uus, sotsialistlik ühiskond vajab täiesti uuetüübilist kooli, mis on lahutamatult seotud töötava rahva hulkadega ning mis seisab nõukogude platvormil mitte sunniviisil, vaid omal vabal tahtel. Ainult nõukogude kool võib kasvatada igakülgselt arenenud inimest. Uue inimese kasvatamisel pidas ta üheks kõige olulisemaks küsimuseks kommunistliku maailmavaate kasvatamist ning kommunistliku moraali kujundamist. Keskseks pidas ta õpetajat. Seepärast märkis Lenin: «Igas koolis on tähtsaim loengute ideelis-poliitiline suund. Mis määrab selle suuna? Tervenisti ja eranditult lektorite koosseis. Teie mõistate väga hästi, seltsimehed, et igasugune «kontroll», igasugune «juhtimine», igasugused «õppekavad», «määrused» jne. — kõik see on tühi kõla, võrreldes lektorite koosseisuga. Mingi kontroll, mingisugused õppekavad jne. absoluutselt ei suuda muuta õpingute seda suunda, mida määrab lektorite koosseis».

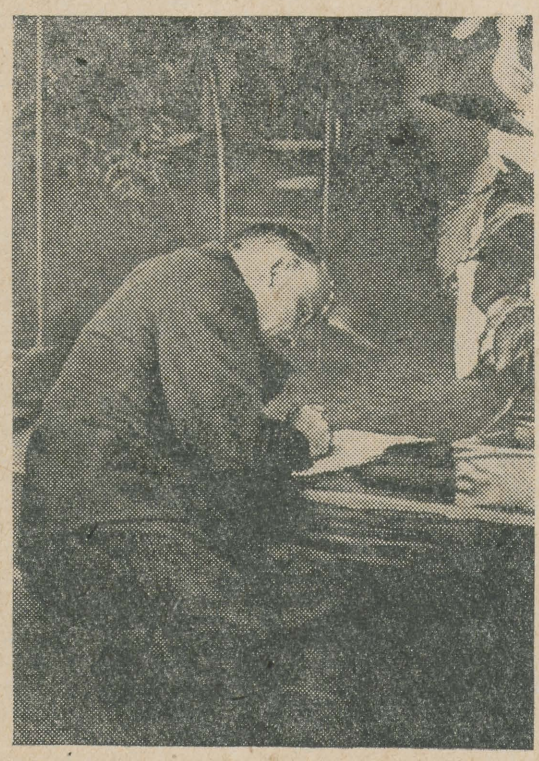

Seega siis on üheks kõige olulisemaks teguriks õpilaste kommunistlikul kasvatamisel õpetaja enese maailmavaade, tema sügavad ning põhjalikud teadmised selles teadusharus, mille aluseid ta õpetab. Marksismi-leninismi teooria ja kaasaegse teaduse uute saavutuste tundmine, lakkamatu enesetäiendamine on pedagoogilise meisterlikkuse ning kommunistliku kasvatuse edu aluseks.

... usust ja jumalast

«Meie peame religiooni vastu võitlema. See on kogu materialismi ja järelikult ka marksismi aabitsatõde. Kuid marksism ei ole materialism, mis on jäänud aabitsa juurde peatuma. Marksism läheb kaugemale. Ta ütleb: peab oskama religiooniga võidelda, kuid selleks on vaja materialistlikult seletada rahvahulkade usu ja religiooni lätet. Võitlust religiooni vastu ei tohi piirata abstraktselt ideoloogilise propagandaga, ei tohi muuta selliseks propagandaks; seda võitlust tuleb ühendusse viia klassiliikumise konkreetse praktikaga, liikumisega, mis on suunatud religiooni sotsiaalsete juurte kõrvaldamisele.»

Teosed, 15. kd., lk. 372.

V. I. Lenin tegi palju õpetajate autoriteedi tõstmiseks töötavate hulkade silmis. Ta nõudis, et loodaks kõik tingimused õpetaja töö igakülgseks loovaks tegevuseks. Oma artiklis «Lehekülgi päevikust» kirjutab ta:

«Rahvakooliõpetaja peab olema meil asetatud niisugusele kõrgusele, missugusel ta kunagi ei olnud ja ei ole ega võigi olla kodanlikus ühiskonnas.»

Nõukogude õpetaja, kellele Lenin pööras nii suurt tähelepanu, on teinud palju noorpõlve kasvatamiseks. Veelgi suurenevad tema ülesanded uues, ümberkorraldatud koolis. Leninlike põhimõtete alusel töötades, ennast pidevalt täiendades suudavad pedagoogid nende ees seisvate ülesannetega kindlasti toime tulla.

Dots. H. KURM

Tartu Rüklik 2 Õhtukool

DEBORA VAARANDI

Lenin õpetas

Sel öösel olid valjud tuisud,
tõid jääle kõrged hanged.
Nüüd seisid lapsed, kaenlas uisud,
ja tuju hoopis langend.

Küll olid uisud kehvavõitu —
puupakust, vanast vikatist.
Nad siiski tegid uhket sõitu,
neil tuulekiirul lipati.

Jõelt aina kostis rõõmsat kära,
ja külmast õhetasid palged.
Jää helendas, jääl päike säras
seal Siberis sel kaugel talvel...

Nüüd seisid nad seal üsna mornilt.
Kuid, näe! ju tuleb muheldes
neil' appi nagu palju kordi
Iljitš, see lahke võõras mees.

Ju hõiskav parv ta hõlmas ripub,
neid sakutab kui oma 'isal.
Ta naerab valjult, lapselikult,
nii südamest, et silmis pisar.

Kas tuisk siis meie vastu suudab!
Ei, tuisk on meile tühine!
Nüüd kätte labidad ja luuad,
jäält hanged ära pühime!

Ja juba kerkivadki vallid.
Jääl esimesi tiire tehes
on lapsed nagu lumepallid,
kui härmas päkapikumehed.

Veel kuuseoksi ehteks seovad.
Kui tore rada sellest saab!
Kuid nad ei tea, ei või veel teada,
et Lenin neid seal õpetab...

Nüüd jääle mudilasi viib ta.
Küll iga kunst on raske alul!
Käed laiali kui värvu tiivad —
nii vaevu püsivad nad jalul.

Üks juba, pätsti, maha kukkus.
Oh, mis see väike valu teeb!
See tühi kriim kaob ninalt ruttu.
Nüüd aga jälle jalule!

Näe, onu, mul ju hästi läheb!
Iljitši ees siis suure hooga
poiss, silmad säramas kui tähed,
jääl tõmbab pika, kauni poogna.

Mis sest, et vildist vaatab varvas,
et seljas räbaldunud vatt,
kus iga paik on ise karva —
ei häiri uljast liuglejat!

Neil lastel oli harva rõõmu,
nälg tihti näpistas neil kõhtu.
Paar leivapala, kaljasõõmu
neil oli toiduks selgi õhtul.

Kuid rassimisest rõõmsal meelel
nad peagi raskelt magasid.
Ja unenäoski uisuteele
veel pöördusid nad tagasi.

Ning tasa krabisesid õled,
tuisk jälle kiunus seina taga.
Kuid kaua üksik lamp veel põles —
Iljitš ka sellel ööl ei magand.

Ei kare Siber ümberringi,
ei tsaari jõhker vägivald,
ei jälitused, ohud mingid
ta hiiglajõudu vähendand.

Ei lapsed teadnud siis, et tema,
kes õpetas neid uisuteel,
kes ikka valmis vallatlema —
käib juba miljonite eel.

Need olid kauged, karmid ajad.
Ja lapsed siis ei teadnud veel,
et sellel öölgi Lenin rajas
teed kõigi laste õnnele.

V. I. Lenin lastega. *A. VARLAMOV*

... kirjandusest ja kunstist

«Seades üles «demokratismi ja ülemaailmse töölisliikumise internatsionaalse kultuuri» loosungi, me võtame igast rahvuslikust kultuurist ainult tema demokraatlikud ja tema sotsialistlikud elemendid, võtame nad ainult ja tingimata vastukaaluks iga rahvuse kodanlikule kultuurile, kodanlikule natsionalismile.»

Teosed, 20. kd., lk. 8.

... kirjandusest ja kunstist

«Proletaarne kultuur ei ole ei-tea-kust välja kukkunud, ei ole nende inimeste väljamõeldis, kes nimetavad end proletaarse kultuuri spetsialistideks. Kõik see on lausa lollus. Proletaarne kultuur peab olema nende teadmisvarude seaduspärase arengu tulemuseks, mis inimkond on välja töötanud kapitalistliku ühiskonna, mõisnike ühiskonna, tšinovnikute ühiskonna surve all.»

Teosed, 31. kd., lk. 256.

«Kommunistiks võib saada ainult siis, kui rikastad oma mälu kõigi vaimsete varadega, mis inimkond on loonud.»

Teosed, 31. kd., lk. 256.

V. I. Lenin Tretjakovi galeriis. A. SEMJAŠKIN

Mis meeldis Iljitšile ilukirjandusest

Võtsin endaga Siberisse kaasa Puškini, Lermontovi ja Nekrassovi teosed. Vladimir Iljitš pani need oma voodi lähedale Hegeli kõrvale ja luges neid õhtuti aina uuesti. Kõige rohkem armastas ta Puškinit. Samuti armastas ta Tšernõševski romaani «Mida teha?» Muide armastas ta üldse Tšernõševskit ja Iljitši Siberi päevade albumis oli kaks selle kirjaniku pilti. Iljitši albumis olid veel Emile Zola pilt ning venelastest Herzeni ja Pissarevi omad. Nagu mäletan, oli Siberis ka saksakeelne Goethe «Faust» ja köide Heine luuletusi.

N. KRUPSKAJA

Õppigem täpsust Leninilt

Vladimir Iljitš oskas hoida mitte ainult oma, vaid ka teiste aega. Rahvakomissaride Nõukogu ning Töö ja Kaitse Nõukogu koosolekutele tuli ta alati kas määratud ajaks või mõned minutid varem. Koosolekud Lenini juhatusel algasid täpselt määratud tunnil mistahes osavõtjate arvuga. Rahvakomissaride Nõukogu ning Töö ja Kaitse Nõukogu hilinenud liikmete nimed kanti Lenini juhendi järgi protokolli koos märkusega, mitu minutit keegi hilines. Kui keegi hilines korduvalt vabandava põhjuseta, tegi Vladimir Iljitš hilinejale noomituse, hoiatades, et edaspidi hilineja saab ajakirjanduses avaldatava noomituse.

L. A. Fotijeva «Kuidas töötas Vladimir Iljitš Lenin».

V. I. Lenin, A. M. Gorki ja N. K. Krupskaja.
P. VASSILJEVI joonistus

JURI ŠAMŠURIN

Elav muinasjutt

Väike raudahi oli tuliseks läinud. Algul hakkasid ta küljed õhetama, nüüd aga olid nad vabarnpunaseks muutunud. Praksub vaik, tõbusalt väreleb tuli.

Telgis on soe ja mugav. Külmunud maa on pehmete põdranahkadega kaetud. Nurgas helgib ronkmustade raudadega püss. Ridval ripuvad orava- ja rebasenahad — jahimehe saak, kuivavad karusnahkses sukad ja kindad. Ukse kõrval tukub oma koonu koheva saba alla peitnud koer.

Kollane tulekeel valgustab vaevalt jahimehe kaugesse Kolõma taigasse äraeksinud peatuspaika. Õhukeste purjeriidest seinte taga aga raevutseb veebruarikuine pakane.

Minu vastas istub magamiskotile toetudes jahimees evenk Spiridon Patja. Harjumuse kohaselt paneb ta jalad risti, hoides karedaksmuutunud sõrmedega karusnahksete jahisaabaste pöidadest kinni. Silmi pilgutamata vaatab ta lampi ja värisev tuluke koos võbiseva tahmasabaga peegeldub ta silmaterades.

On raske esimesel silmapilgul öelda, kui vana on jahimees. Peened kortsud katavad võrguna ta nägu, kuid juustes pole ühtki halli salku. Nagu enamikki jahimehi, on Patja kõhetu ja osav.

Jaht läks täna korda ja seepärast on ka Patjal hea meeleolu. Pisut end kiigutades, sõnu venitades jutustab ta muinasjuttu.

«See oli ammu, nii ammu, et isegi meie isade isad ei suuda seda meenutada,» räägib ta rahuliku, pisut kähiseva häälega. «Neil aegadel oli evengi rahvas kuulus vägilaste ja imekaunite neidude poolest. Igas elamus põles tuli ja tule kohal kees liha.

Kuid siis tulid nälja-aastad. Kellel oli sada põtra, jäi alles vaid üks. Ülejäänud langesid taudist ja samblal valendasid nende luud. Kiskjad lahkusid taigast. Jõgedes ja järvedes polnud enam kalu. Isegi linnud lendasid suures kaares meist mööda. Jahimehed pöördusid koju saagita. Inimesed jätsid maha laagripaigad, kuhu oli pesitsema asunud «must vanaema» — rõuged.

Näevad evengid, et niimoodi edasi elada ei saa. Nad kogunesid kokku ja hakkasid nõu pidama, kuidas näljast ja haigustest lahti saada.

Hädad ja õnnetused kestsid edasi. Evengid pärandasid põlvest põlve edasi vana targa nõuande.

Kuid keegi ei tulnud mõttele, et meie õnne — roosa hermeliini — püüab kinni inimene teisest suguharust.

Mina olin tookord noor ja igal kevadel jooksin mööda lumekoorikut põtrade järel. Isegi koer jäi mõnikord maha — nii kiiresti jooksin.

Kord tuli minu peatuspaika viis inimest, vintpüssid käes. Nad olid kehvalt riides, näljased ja tuikusid väsimusest. Nad ei nõudnud põtru, ei otsinud karusnahku. Nad palusid luba pisut puhata. Panin nad tule äärde istuma ja kostitasin neid millega võisin: tee ja kuivatatud kalakestega.

Ühel neist oli üpris halb olla. Ta hingas raskelt, nagu roniks kõrgele mäkke. Särk oli tal rinna kohalt verest märg.

Vanim külalistest ütles mulle: «Meie seltsimees sai haavata. Ta ei suuda edasi minna, meie aga ei saa siia jääda. Jäta ta enda juurde. Tuleb aeg, elu muutub teiseks ja sa mõistad, mille eest me võitlesime.»

Ma rändasin üksinda ja nõustusin hoolitsema haavatu eest. Punaarmeelased — nii nimetasid end need inimesed — jagasid minuga püssirohu, kuulid ja lahkusid.

Minu juurde jäi Grigori. Ta oli jakuut, jakuudi keelest saan ma aga hästi aru. Ma pesin ta haava sooja veega ja sidusin kinni. Seejärel panin ta oma karusnahale magama ja katsin jänesenahast tekiga.

Kord õhtul ma jutustasin Grigorile roosast hermeliinist. Ta kuulas mind lõpuni, jäi mõttesse ja ütles: «Ei, evenk ei suuda roosat hermeliini tabada, sest ta pole peale taiga midagi näinud. Maailm aga on väga suur. Roosa hermeliin — see on uus elu. Maailmas on inimene, kes hästi teab, kui raske on teil külmal maal elada, kuidas teid riisuvad vürstikesed ja kaupmehed.»

Grigori võttis taskust paberi. Nüüd ma tean: see oli ajaleht. «Vaata,» ütles minu sõber nii tasa, et ma vaevu sain aru tema sõnadest. «See inimene on Lenin. Ta hoolitseb kõikide inimeste eest, mitte üksnes teie eest. Hoia seda paberit, kuid ära näita seda rikastele. Nad vihkavad Leninit, sest Lenin soovib head sinutaolistele inimestele.»

Kaks päeva hiljem Grigori suri. Ma matsin tema kolme lehise alla kõrgel mäel.»

Patja võttis padja alt väikese kasti, mis oli ajast ja rändamisest mustaks muutunud, avas kaane, võttis sealt ettevaatlikult põdranahast pakikese ja ulatas selle mulle.

«Vaata!» ütles ta lühidalt ja tema nägu elavnes.

Ma avasin pakikese ja nägin täisnurkset mammutiluust plaadikest. Sellel oli meisterlikult nikerdatud Iljitši portree.

Lenin vaatas veidi vidutatud silmi kuhugi kaugusse. Suunurki puudutas naeratus, nagu oleks tema näinud seda, mis teiste pilgu eest varju jääb.

«Ise tegin», ütles uhkusega Patja. «Paber ei säili kaua nagu sügisene lehtki. Mina aga tahtsin Leninit endale igaveseks jätta.»

Hoolika viimistluse järgi, selle järgi, kui püüdlikult oli välja joonistatud iga kriipsuke, iga jooneke, polnud raske arvata, et Patja töötas Lenini portree kallal väga kaua.

«Roosat hermeliini ma muidugi ei näinud», lõpetas oma jutu Patja, «sest teda kohatakse vaid muinasjutus. Uue elu tõi meile Lenin. Sa olid kolhoosikülas ja nägid, kuidas me praegu elame. Evenkidele on saabunud suur õnn. Muinasjutt roosast hermeliinist ununeb, kuid Suur Inimene — ei kunagi!»

Puud olid ahjus põlenud ja kohe muutus külmaks. Patja heitis õlgadele pintsaku ja väljus pisut küürutades telgist. Ma järgnesin temale. Ümberringi seisis taiga, suursugune oma karmis liikumatuses.

Hommik oli saabumas: purpurne koit ulatus juba poole taevani. Koiduvalgus külvas lumele tuhandeid rubiinisädemeid.

«Varsti on kevad!» ütles Patja minu poole pöördudes. Vana jahimehe rinnal sätendas väikese päiksena Lenini orden.

Tartu Rüklik 3 ülikool

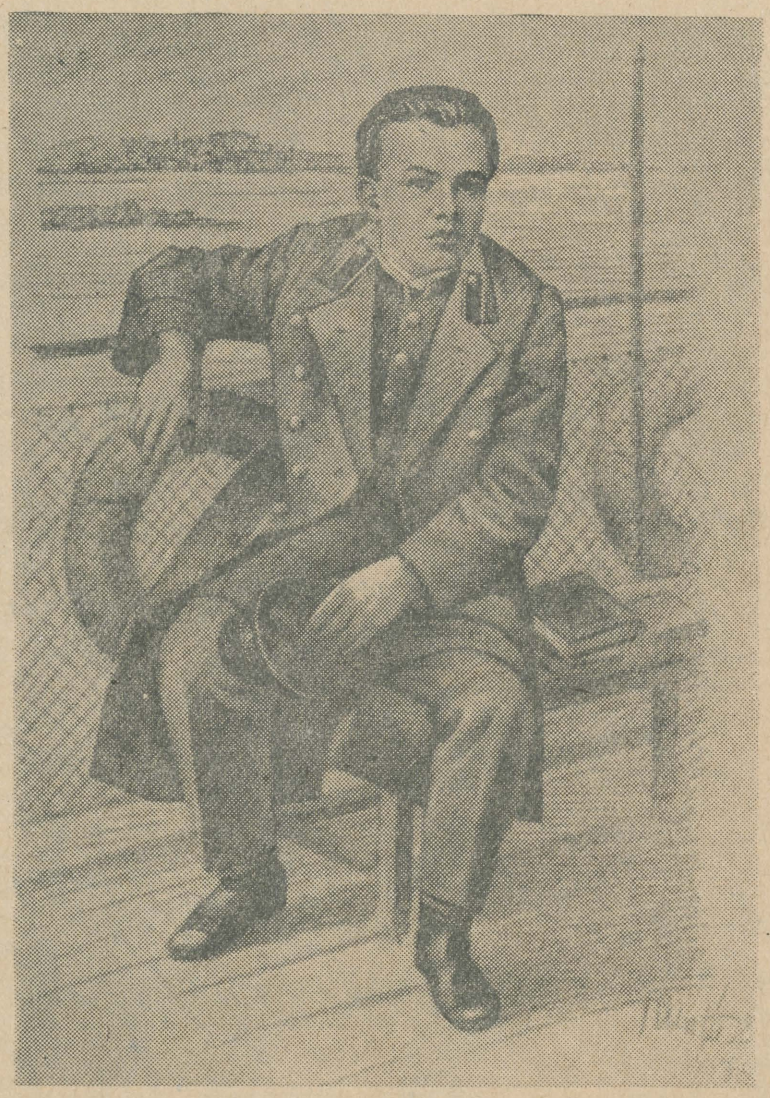

Kuidas tutvusin Lenini õpetusega

Kodanlikus Eestis oli hea elada ainult varakatel inimestel, kuid töölised virelesid, kannatasid tööpuudust, tühja kõhtu, kütmata tuba... Miks see nii on? Kuidas sellest vabaneda? Kust leida vajalikku vastust? Teadsime, et idas loodud tööliste ja talupoegade riigis on töötajad hoopis teises olukorras. Neil on tööd, neil on toitu ja kõike vajalikku. Ka haridus on seal kõigile kättesaadav. Need olid sosinad. Kodanlikus kirjanduses aga moonutati Nõukogudemaal valitsevat olukorda ja näidati sealset elu õige tumedates värvides. Kuidas aga saada õiget vastust, kuidas tutvuda kasvõi põgusaltki Lenini õpetusega? Legaalsel teel selleks võimalusi ei olnud. Tol ajal sellesisulist kirjandust raamatukogudes ei olnud.

Alles siis, kui olin juba teatava aja töötanud põrandaaluses organisatsioonis, avanes mul võimalus saada kirjandust, mille vastu olin tundnud huvi. Esimene Lenini teos, mida lugesin, oli «Imperialism kui kapitalismi kõrgeim staadium». See raamat sundis mind lugema Karl Marxi «Kapitali», Fr. Engelsi teost «Anti Dühring».

Marksistlik kirjandus, mida neil aastail lugesin, oli enamikus saksakeelne. Vene keelt ma siis ei osanud, kuid hakkasin seda õppima. Vene keele õppijaile vaadati aga siis kui poliitiliselt kahtlastele isikutele.

Tutvumine marksistliku kirjandusega toimus meil töölisringides, kus õppisime viie-kuueliikmelistes gruppides. Grupi juhilt saime ülesanded ja ka kirjandust. Grupp, milles mina õppisin, sai 1935. aastal «Leninismi küsimused». See oli eestikeelne väljaanne, mis oli trükitud Leningradis. 1937. ja 1938. aastal saime Marxi-Engelsi «Valitud teosed» (kahes köites ja samuti eesti keeles). 1939. a. saime «ÜK(b)P ajaloo lühikursuse» saksa keeles, Karl Marxi ja Friedrich Engelsi «Kommunistliku partei manifesti», välja antud 1919. aastal eesti keeles.

Marksistlikku kirjandust tuli lugeda salaja, sest kodanluse seisukohalt oli selle lugemine määratu suur riiklik kuritegu. Marksistlikke raamatuid tuli hoida nii, et need ei satuks võõrastesse kätesse. Raamatuid tuli alati peita. Vaatamata raskustele, mis varitsesid neid, kes tundsid huvi marksistliku kirjanduse vastu, loeti ja uuriti tööliste seas Lenini raamatuid ning vahetati mõtteid neis avaldatud probleemide üle.

Kodanluse määratsev must reaktsioon püüdis Lenini poolt süüdatud sädet igal viisil lämmatada ja kustutada. See säde aga muutus võimsaks leegiks ja peagi kogu maailma haaravaks tulemereks.

V. KALLAS,
TRÜ Teadusliku Raamatukogu töötaja

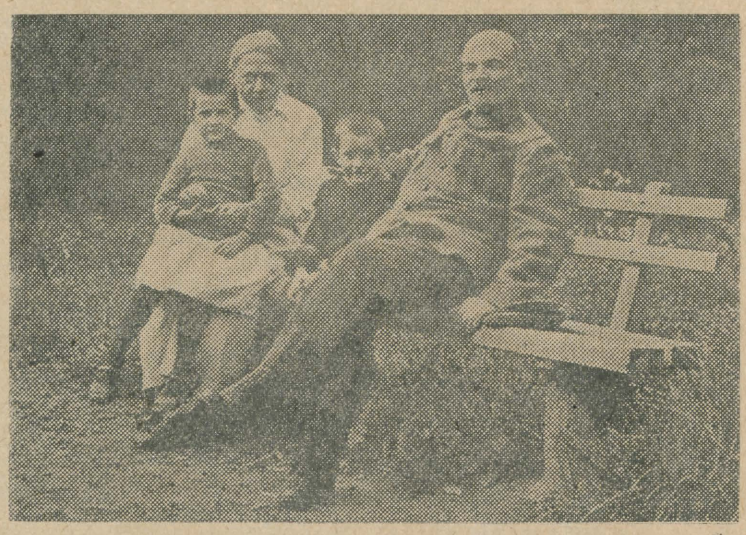

V. I. Lenin ja N. K. Krupskaja koos Lenini vennapoja Viktori ja kojamehe tütre Veeraga Gorkis 1922. a. sügissuvel.
V. LABODA foto

Lenini teoste esimesi väljaandeid TRÜ Teaduslikus Raamatukogus

TRÜ Teaduslikus Raamatukogus leidub hulgaliselt V. I. Lenini teoste esiktrükke ja esimesi väljaandeid, nagu «Развитие капитализма в России» (1899, muretseti raamatukogusse varsti pärast ilmumist), «Аграрный вопрос» (1918), «Материализм и эмпириокритицизм» (1909), «Империализм, как новейший этап капитализма» (1917) jt. Palju leidub raamatukogus V. I. Lenini poolt aktuaalsete päevateemade kohta kirjutatud brošüüride esiktrükke ja esimesi väljaandeid, enamikus on nendel autoritena märgitud V. I. Lenini poolt sageli kasutatud pseudonüüm V. Iljin.

Teatavasti avaldas V. I. Lenin suure osa oma töödest esmakordselt ajakirjades. TRÜ Teaduskus Raamatukogus on ajakirjad «Жизнь», «Научное Обозрение», «Новое Слово», «Начало», «Просвещение», «Die Neue Zeit» jt., kus leiduvad V. I. Lenini artiklid.

Esimestest V. I. Lenini tööde tõlgetest eesti keelde on TRÜ Teaduslikus Raamatukogus Tallinna Transporttööliste Ühisuse kirjastusel 1924. aastal ilmunud «Lenini vaade revolutsiooni peale», Tallinna koolinoorsoo ajaloo-filosoofiaühingu kirjastusel 1924. a. ilmunud «Lenin noortele» (Töölisnoorte raamatukogu nr. 3) ja samal aastal Eestimaa Ehitustööliste Liidu kirjastusel ilmunud «Lenin ja talurahvas» (Töörahva raamatukogu nr. 2).

Leningradis asuva Eesti Kirjastuse Ühisuse poolt on vahetusena saadud aastatel 1924 kuni 1927 Nõukogude Liidus eesti keelde tõlgitud V. I. Lenini teoseid, nagu «Veebruarirevolutsioon Venemaal» (1924), «Oktoobrirevolutsioon» (1924), «Nõukogude vabariik» (1925), «Enamluse taktika» (1925), «Noorsoo kasvatusest» (1925), «Rahvusküsimus» (1925), «Ühistegevusest» (1925), «Bresti rahust» (1926), «1905. aasta revolutsiooni algus Venemaal» (1927) ja Klara Zetkini «Lenin ja naisterahva vabastamine» (1925) jt.

1937. a. osteti M. Sõštšikovilt koos teiste Nõukogude Liidus ilmunud teostega ka V. I. Lenini «Imperialism kui kapitalismi kõrgem arenemisjärk» (M.-L. Välismaa tööliste kirjastusühisus Nõukogude Liidus 1935).

Osa V. I. Lenini teoste esimesi väljaandeid on saabunud raamatukogusse varsti pärast nende ilmumist, osa on saadud teistest raamatukogudest ja osa veel selgitamata allikatest. Nii leidub raamatul «Аграрный вопрос» (1908) tempel «Полковой солдатский комитет 12-го Сибирского стрелкового полка», «Экономические этюды и статьи» (1899) kannab templit «Akadeemiline Loomaarsti Teaduslik Selts Tartus». «Империализм, как новейший этап капитализма» (Петерб. 1917) on enne TRÜ Teaduslikku Raamatukogusse saabumist kuulunud vähemalt kolmele raamatukogule, kandes templeid «Культурно-просветительная комиссия», «Нарвский профсоюз. Kiutööühisus. k. p.» ja «EÜS «Põhjala» Raamatukogu». Ajakirja «Просвещение» aastakäigud, kus on ilmunud palju V. I. Lenini artikleid, on saadud 1930. a. Vene üliõpilaste seltsi raamatukogust ja kannavad templit «Об-во русских студентов университета в Дерпте».

Raamatuile «Государство и революция» (I väljaanne 1919) ja «Империализм как новейший этап капитализма» (1919) on saksa fašistliku okupatsiooni ajal löödud tempel «Ex libris prohibitis».

Dots. E. SIIRDE 50-aastane

22. aprillil täitub 50 aastat Tartu Riikliku Ülikooli otorinolarüngoloogia- ja oftalmoloogiakateedri juhataja, arstiteaduse kandidaadi dotsent Elmar Siirde sünnist.

E. Siirde sündis Tallinnas töölisperekonnas. Alates 1932. a. õppis ta Tartu Ülikooli Arstiteaduskonnas, mille lõpetas 1938. a. arsti kutsega. Juba üliõpilasena hakkas E. Siirde erilist huvi tundma otorinolarüngoloogia vastu, pärast ülikooli lõpetamist jäi ta töötama kõrva-nina-kurgukliinikusse assistendina.

Pärast okupatsiooniaja lõppu 1944. a. sügisel määrati E. Siirde otorinolarüngoloogiakateedri juhataja kohale ja talle omistati dotsendi kutse. Selle kõrval täitis E. Siirde 1944. a. kuni 1951. a. kõrva-nina-kurgukliiniku peaarsti, 1950.—1952. a. Arstiteaduskonna prodekaani ja dekaani ülesandeid.

Dotsent E. Siirde on hinnatud suurepärase arsti, teadlase ja pedagoogina. Tema sulest on ilmunud üle 35 trükitud teadusliku. töö kesk- ja kohalikes väljaannetes. Dots. E. Siirde juhendamisel on valminud 4 kandidaadiväitekirja ja 8 üliõpilase võistlustööd.

Dots. E. Siirde on aktiivselt osa võtnud ühiskondlikust elust. Tema initsiatiivil asutati 1951. a. ENSV Vabariiklik Otorinolarüngoloogide Teaduslik Selts, mille esimeheks ta on olnud pidevalt. Dots. E. Siirde on ENSV Tervishoiuministeeriumi Õpetatud Meditsiinilise Nõukogu Presiidiumi liige, ENSV pea-otorinolarüngoloog, Suure Meditsiinilise Entsüklopeedia redaktsioonikolleegiumi ja ajakirja «Вестник оториноларингологии» redaktsiooninõukogu liige.

Soovime juubilarile edaspidist raugematut tööindu abivajajate teenindamisel, arstide kaadri ettevalmistamisel ja rohkete teaduslikkude probleemide lahendamisel.

Otorinolarüngoloogia- ja oftalmoloogiakateedri kollektiiv

Õnnitleme Arstiteaduskonna assistenti ja sporditöö organisaatorit

E. VASARAT

kandidaaditöö eduka kaitsmise puhul!

Arstiteaduskonna ametiühingubüroo

Parteigrupis arutati kirjandusringi tööd

Esmaspäeva õhtul toimus eesti keele ja kirjanduse osakonna parteigrupi lahtine koosolek. Arutati ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi tööd. Tulipunktis olid teadusliku töö ja ringi liikmete aktiviseerimise küsimused.

Saagu see traditsiooniks

Laupäeva õhtupoolikul oli ülikooli kohvik täis sagimist ja ootuselevust. Ja kui Jaak Kangilaski oli viimase haamrilöögiga kaminasaali ukse kohale kinnitanud loosungi «Kunst kuulub rahvale», olid ülikooli noored kunstisõbrad valmis oma külaliste — Tartu kunstnike — vastuvõtuks.

Ja seal nad tulidki eesotsas prof. F. Klementi ja prof. A. Starkopfiga.

Ülikooli kunstikabineti juhataja dots. J. Püttsepa lühike avasõna lõi kohe sündmusekohaselt piduliku, kuid hubase õhkkonna. Kunstinädalast kui traditsioonist ja nõukogude kunsti esimestest sammudest rääkis huvitavalt sm. K. Taev.

Külalised tutvusid üliõpilaste tööde näitusega ja siis ka — ühises kohvilauas — tööde autoritega. Noorte kunstihuviliste keskel võis näha kunstnikke A. Ellerit, L. Makarovat, E. Tanilood, K. Nagelit jt. Peagi oldi sõbralikus jutuhoos. Vahetati arvamusi skulptor A. Rimmi V. I. Lenini kuju ideekavandi üle, mis selle päeva puhul esmakordselt avalikkuse ette toodi, arutati erutavaid kunstiprobleeme.

V. I. Lenin koos vennapoja Viktoriga Gorkis 1922. a. sügissuvel.
V. LABODA foto

Ja siis — rektori käskkiri. Seekord määrab see preemiaid parimatele üliõpilastele-kunstnikele. Prof. Starkopfi juhitud autoriteetse komisjoni ees seisab keeruline ülesanne kindlaks teha, kes on siis «kõige parem», «peaaegu et kõige parem» ja «siiski kõige parem».

Pika kaalumise järel langetab komisjon otsuse. Laureaatideks osutuvad V kursuse ajaloolane M. Eller, II kursuse ajaloolane J. Kangilaski ja IV kursuse füüsik M. Vahemetsa, kellelt on näitusel eksponeeritud terve rida huvitavaid ja mitmesuguses tehnikas töid.

Parimate üksiktööde eest andis L. Makarova värviliste siidlintidega «ordenid» võõrkeelte osakonna I kursuse üliõpilasele V. Vinnile (töö «Natüürmort kannuga»), bioloogiaosakonna III kursuse üliõpilasele H. Heapostile (töö «Saaremaa maastik») ja ajaloo-osakonna III kursuse üliõpilasele M. Mutsile). Saatesõnaks märgib K. Nagel, et esile tahaks tõsta veel mitmeidki autoreid, nagu Ü. Sõstrat, R. Rammusat ja V. Allsalu.

Huvitav ja meeldejääv oli see õhtu meie kunstisõpradele ning kindlasti väljendas Mart Eiler külalisi tervitades kõikide soovi: saagu sellised kohtumised iga-aastaseks toredaks traditsiooniks.

M. LAURISTIN

TRÜ KINOLEKTOORIUM

Reedel, 22. aprillil kell 19 vestlus Leninist. Kinofilm «Siin elas Lenin».

KÕIK VÕISTLEMA!

Pühapäeval, 24. aprillil kell 10 toimuvad Tähtvere pargis osakondadevahelised murdmaajooksu võistlused. Naised võistlevad 500 m ja mehed 1500 ning 5000 m distantsil.

Kõik võistlema!

GRUUSIA KEELE RINGIS

Tbilisi Riiklikust Ülikoolist on meile saabunud kiri ja uusi õppevahendeid. Seepärast on väga soovitav kõigil asjahuvilistel kokku tulla, et ühiselt kirja lugeda ja uute õppevahenditega tutvuda.

Plaani järgi toimuvad ringi koosolekud igal reedel kella 18—20 orientalistikakabinetis (keemiahoone auditoorium 53).

Ringi juhataja

Toimetaja **J. FELDBACH**

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 4058. MB 02989.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 15 (442) Reedel, 29. aprillil 1960 XIII aastakäik

Raamatupalat

LAIMONIS KAMARA

Nii palju teid...

Nii palju teid on meie elus ilusas...
Näe, maantee lai, — ja kauge tuule tiib,
sus ärkab elule
nii igatsus kui valu.
Näe, kitsas rada ülesmäkke viib,
ning ainult kivi teab,
et rakkus on su jalad.
Nii palju teid on meie elus ägedas...

Nii palju teid, — ja kerget pole ühtegi...
Kas ise tead, kui raske on su samm?
Kui palju kaotad sa,
kas ise seda tead?
Kuid sinus hingab uhkus, visa ramm
ning raju igatsus,
ja minema sa pead.
Nii palju teid, — nii palju teid...

Nii palju teid on meie elus avaras...
Ja küsid sa: mis teed küll lähen ma?
Kes võib sull' vastata,
kes ütleb sulle — kuhu?
Sa mine — otse,
otse mine sa!
Las elu kare tuul sul võimsalt näkku puhub!
Nii palju teid, —
ja sirgeim
kuulub sull'.

Et kõik inimesed oleksid õnnelikud

Tänavu juba seitsmekümnendat aastat koonduvad 1. mail töölised kogu maailmas võitluslippude alla, et demonstreerida proletariaadi klassisolidaarsust, otsustavust võidelda ühiste eesmärkide eest: majandusliku olukorra parandamise, kapitalistlikust ekspluateerimisest vabanemise, ülemaailmse rahu ja õitsengu eest.

Aastatuhandeid on rõhutud ja ekspluateeritav rahvas unistanud vabadusest, võrdsusest, küllusliku ja jõukast elust. Rohkearvulised ülestõusud ja revolutsioonid tähistavad töötava rahva võitlust niisuguste unistuste täitumise eest. Paljud väljapaistvad filosoofid ja sotsioloogid on koostanud arvukaid kavasid ja projekte ideaalse ühiskonna loomiseks. Nad ei arvestanud aga reaalseid objektiivseid tingimusi ja olid määratud läbikukkumisele. Alles siis, kui maailmaareenile ilmus tänapäeva tööstusproletariaat, varustatud ainuõige teadusliku teooriaga — marksismiga, sai rõhutud töörahva võitlus sotsiaalselt õiglase ühiskonna eest reaalse pinna.

Proletariaadi võitlust sotsialismi-kommunismi eest on tänapäeval krooninud suur edu. Üks kolmandik maakera elanikkonnast on vabanenud kapitalistlikust ekspluateerimisest ja ehitab uut, õnnelikku elu — sotsialismi-kommunismi. Sotsialism vabastas inimkonna tootlikud jõud kapitalistlike tootmissuhete kammitsaist ja kindlustas majanduse niisuguse arengutempo, mida ei tundnud senine ajalugu. Praegu toodetakse NSV Liidus üheksa päeva jooksul sama palju kui tsaari-Venemaal kogu 1913. aastal. Meie vabariigis Eesti NSV-s oli mullune tööstustoodangu juurdekasv võrdne kogu 1940. a. tööstustoodanguga. Kogu nõukogude rahvas võitleb edukalt ajalooliste ülesannete lahendamise eest — jõuda järele ja ületada eesrindlikke kapitalistlikke maid majanduslikult, s. o. toodangu hulgalt iga elaniku kohta; rajada materiaal-tehniline baas kommunismile. Meie inimesed teavad, et uus, kommunistlik ühiskond ei teki nõiakepi liigutuse väel, vaid luuakse miljonite inimeste loovas töös ja võitluses. Selles protsessis sünnib kõige õiglasem ühiskondlik kord, kus alatiseks jääb püsima kõigi vabade inimeste täielik võrdsus ja õnn.

Ka meie läheme esimese mai demonstratsioonile otsusega teha ka edaspidi kõik selleks, et kaasa aidata uue, kommunistliku ühiskonna ülesehitamisele, et täituksid kogu maailma töörahva sajandipikkused unistused. Iga aastaga läheb meie maimarss rühikamaks ja jõulisemaks.

«Üks-kaks! Vasem-parem!
Marss meil algab nagu varem!
Vanad hallid tornitipud,
vanad laulud, vanad lipud,
ainult
nõnda hoogsal sammul
pole astunud me ammu.
Samm on läinud pikemaks,
vaksa võrra vabamaks,
julgemaks ja kindlamaks.
Vasem-parem! Üks-kaks!»

(Uno Laht)

Õnnitleme kõiki ülikooli kollektiivi liikmeid ülemaailmse töörahva solidaarsuse päeva — esimese mai — seitsmekümnenda aastapäeva puhul.

TRÜ parteibüroo

* * *

Palav maitervitus ülikooli noortele! Jätkugu teis ka edaspidi nooruslikku tuld ja kommunistlikku reipust!

ELKNÜ TRÜ Komitee

* * *

Tartu Riikliku Ülikooli ametiühingukomitee õnnitleb ülikooli kollektiivi rahvusvahelise solidaarsuspäeva — 1. mai — puhul.

Toogu algav mai ja sellele järgnev suvi kogu meie kollektiivile palju uusi kordaminekuid õppe- ja teadusliku-, kultuuri-, sporditöö ning ka teistel aladel!

Läitku maituli kõigi meie üliõpilaste, õppejõudude, tööliste ja teenistujate südameid ning innustagu neid uuteks saavutusteks meie kodumaa õitsengu nimel!

A. METSA,
TRÜ ametiühingukomitee
esimees

Laupäeval, 30. aprillil on TRÜ aulas esimesele maile pühendatud aktus.

Päevakohane ettekanne sm. A. Köörnalt, esinevad isetegevusolümpiaadi laureaadid ja üliõpilasmeeskoor, seltskondlik osa.

* * *

Demonstratsioonile minekuks kogunemine 1. mail kell 10.15 TRÜ peahoone juures.

* * *

2. mail algusega kell 13 korraldatakse TRÜ klubi kohvikus mudilastele maipidu.

30. aprilli õhtul on TRÜ klubi kohvik reserveeritud ülikooli töötajatele. Osavõtjaid registreeritakse ametiühingukomitees 29. ja 30. aprillil.

Kommunistlikud noored, nõukogude noorsugu! Õppige elama ja töötama kommunistlikult! Kujundage endas kõrgeid moraalseid iseloomuomadusi! Olge teadlikud ja väsimatud kommunismiehitajad! (NLKP Keskkomitee hüüdlausetest 1. maiks 1960)

Teadlased ja kõrgemate õppeasutuste töötajad! Võidelge teaduse edasise õitsengu eest, tehnilise progressi eest! Tihedamaks side rahva eluga! Valmistage ette spetsialiste, kes oleksid kommunismiepohhi väärilised!

Olgu tervitatud eesrindlik nõukogude teadus!

(NLKP Keskkomitee hüüdlausetest 1. maiks 1960)

Ülikooli neuroloogiakateedri juhatajat Ernst Raudamit autasustati Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga poliomüeliidi profülaktiliste ürituste eduka organiseerimise ja läbiviimise eest, mille tulemusena selle haiguse levikule meie vabariigis pandi piir.

Soovime dotsent E. Raudamile palju, palju tööindu võitluses inimeste tervise eest.

Tubli agitaator

Täitsamees nii spordis kui ühiskondlikus töös — nii võib iseloomustada kehakultuuriosakonna teise kursuse üliõpilast agitaator Ants Soosaart. Suhtudes täie tõsidusega talle antud ülesannetesse, oskab Ants luua tugeva kontakti valijatega.

Eriti paistis Soosaar silma möödunud pühapäeval toimunud Tartu linna 11. ja 20. valimisringkonna täiendavate valimiste ettevalmistamisel ja läbiviimisel, kus talle omistati parima agitaatori nimetus. Milles siis seisneb Antsu eduka töö saladus? Sellele annavad kõige parema vastuse Antsu enda sõnad: «Püüan täita ka kõige väiksemaid ülesandeid täpselt ja õigel ajal».

Kaks sõpra ja kursusekaaslast Mart Edur ja Heido Meema on mõlemad kehakultuuriosakonna õppetöö eesrindlased, aktivistid ühiskondlikus töös ja vabariigi parimaid suusatajaid. Nad õpivad kehakultuuriosakonna kolmandal kursusel.

Mart Edur, olles paremaid Tartu linna slalomiste, on Kääriku mängude kahekordne tšempion. Ta on kehakultuuriosakonna ametiühingubüroo sekretär ja linna rahvamaleva liige.

Heido Meema on kehakultuuriosakonna ühiselamu nõukogu ja ALMAVÜ nõukogu esimees, ENSV kõrgemate koolide kahekordne tšempion, hea suusahüppaja, kahevõistleja ja murdmaasuusataja.

Loova mõtte ja kuuma südamega

Ametiühinguklubi ühest toast kuuldub tarmukat laulu. Harjutushoos on eesti filoloogia teise kursuse naisansambel. Tütarlapsed jälgivad tähelepanelikult klaverisaadet ja oma juhendaja iga liigutust, iga märkust ning nõuannet. Laulu katkestamata saadakse jagu vääratustest, sest juhendajal on särtsu ja tuld, kõrva kõike kuulda, otsustavust kõike lennult tabada...

Kes siis on see klaveri taga istuv energiline naine? Igaüks, kes vähegi on kokku puutunud isetegevusega meie õppeasutuses, tunneb sm. Eleonora Voitest. Juba 1950. aastal pärast muusikakooli lõpetamist lülitus ta ülikooli muusikaellu. Eleonora Voites on olnud mees- ja naiskoori abidirigendiks, praegu aga täidab segakoori abidirigendi ülesandeid. Samal ajal on ta TRÜ muusikakursuste laborant, ametiühingukomitee kultuurisektori juhataja ja üliõpilaste arvukate isetegevuslike lauluansamblite juhendaja. Nimetaksime nendest Arstiteaduskonna teise ja viienda kursuse, vene filoloogia osakonna neljanda kursuse, Majandusteaduskonna ja eesti filoloogia osakonna teise kursuse ansambleid ning viimati mainitud osakonna triot. Jah, tööd on silmini, nagu öeldakse. Kuid Eleonora Voitest ei heiduta raskused. Mis sest, et sageli tuleb juba hommikul kell kaheksa platsis olla ja alles hilisõhtul saab lahkuda; mis sest, et mõnede kollektiivide, nagu ajaloolaste ansambli suhtumine oma töösse on loid — kõigest aitab üle saada enamiku elurõõmus töömeeleolu. Sääraste ansamblitega töötamine, nagu vene filoloogide oma, on sm. Voitese enese sõnade järgi pigem puhkus kui töö.

Puhkusele mõtleb Eleonora Voites üldse vähe. Seda tõendab kasvõi «Filoloogide laulu» sünnilugu. Kuulda saanud, et Gennadi

Podelski viibib Tartus, kutsus ta oma kasvandikega helilooja külla, et üheskoos Lehte Hainsalu tekstile viis luua. Et sm. Podelski leidis aega alles kell kaksteist öösi, hakati sel ajal pihta ja kolme tunni pärast oli laul valmis.

Eleonora Voitese juhendatavad ansamblid on saavutanud suurt loomingulist edu. Sellest räägivad mitmed auhinnalised kohad vabariiklikel ülevaatustel, sellest räägib Gennadi Podelski tunnustav hinnang.

Laulusõbrad armastavad oma juhendajat. Nad hindavad tema püüdlikkust ja otse emalikku hoolitsust nende arengu eest.

Surugem tugevasti sm. Eleonore Voitese kätt tema kümneaastase pedagoogilise tegevuse puhul ning soovigem talle veelgi suuremaid kordaminekuid edaspidises töös.

E. KUUS

Teaduslik konverents Arstiteaduskonnas

25.—28. aprillini toimus Eesti NSV 20. aastapäevale pühendatud teaduslik konverents Arstiteaduskonnas. Nelja päeva jooksul kanti ette kokku 75 tööd, mille autoriteks oli 104 õppejõudu, üliõpilast ja teaduslikku töötajat. Töö toimus kolmes sektsioonis: arstiteaduse, stomatoloogia- ja farmaatsiasektsioonis ühiselt õppejõududele ja üliõpilastele. ÜTÜ ringide liikmete töid esitati 17.

Rida õppejõudude ettekandeid käsitles meditsiini ajalugu, saavutusi ja arenguperspektiive Tartus. Plenaaristungil kuulati teaduskonna dekaani prof. A. Linkbergi ettekannet «TRÜ Arstiteaduskonna saavutusi ja tulevikuperspektiive», prof. J. Tehver rääkis histoloogilise uurimistöö ajaloost ja perspektiividest, dotsent K. Kõrge reumatismi probleemist teaduskonna uurimistöös. Prof. E. Martinsoni töös «Närvismiteooria lätted Tartu ülikoolis möödunud sajandi esimesel poolel» tutvustati antud perioodi väljapaistvaid Tartu teadlasi ja nende saavutusi, farmaatsiasektsioonis rääkis prof. A. Tomingas farmaatsia saavutustest ja perspektiividest TRÜ-s.

Konverentsi tööd paistsid kõik silma püstitatud probleemi elulisuse, vajalikkuse ja uudsuse poolest. Uudsetest küsimustest paistab silma õppejõud O. Rajavee töö «Rästikumürgi anatoksiini (vipratoks) farmakoloogiast» ja õppejõudude Ü. Arendi ja Ü. Hussari töö «Rästikumürgi anatoksiini (vipratoks) mõjust mõningate organite morfoloogiasse ja sidekoe proliferatsioonisse». Suure tähtsusega ja paljuski uurimata on tervismuda kasutamise võimalused raviks; mudaravi kasutamise võimalustest maahaigla tingimustes rääkis konverentsil assistent E. Türi, üliõpilased A. Hakman ja H. Piiskop esitasid uurimuse «Tervismuda ekstrakti humisooli toimest reumatoidsete polüartriitide ja mõnede teiste haigusseisundite ravis». Uus on arstiteaduses küsimus aero-ioonide toimest organismisse, seda käsitles dotsent E. Siirde töös «Bipolaarse ionisatsiooni füsioloogilise toime vaatlusi». Üldfüüsika kateedrist dotsent P. Prüller ja J. Reinet esitasid töö «Raviks kasutatavate antibiootikumide vesilahuste aerosoolide ja elektroaerosoolide laengute tihedusest ja polaarsusest.»

Konverentsil esitati seitse ettekannet külaliste poolt väljastpoolt TRÜ-d. Külalisautoriteks olid sm-d P. Bogovski, J. Teras, J. Laan, E. Rõigas ja I. Veldre ENSV TA Eksperimentaalse ja Kliinilise Meditsiini Instituudist, sm-d H. Pihl, R Silla ja A. Jannus Tallinna Epidemioloogia, Mikrobioloogia ja Hügieeni Teadusliku Uurimise Instituudist ning dotsent V. Karupuu Kiievi Meditsiinilisest Instituudist. Bioloogiateaduste kandidaat I. Veldre kandis ette suure rahvamajandusliku tähtsusega uurimuse «Tööstuslike reovete probleem Eesti NSV-s», dotsent V. Karupuu uurimuse teemaks oli «Materjale maksa organisisestest närvielementidest ja nende reaktiivsetest omadustest».

Üliõpilastöödest käsitles suur osa küsimusi mikrobioloogia ja nakkushaiguste valdkonnast, rahvamajandusliku tähtsusega on H. Noore töö «Erüsipeloidi esinemisest lihatööstuse töötajail», diagnostilise väärtusega on T. Ankuri ja T. Endreksoni töö «Hemaglutinatsiooni reaktsiooni dünaamikast kõhutüüfuse kulus,» E. Grünbergi ja A. Holsteini töö «Heksüülresortsiini desinfitseerivast toimest» võib pakkuda huvi kirurgidele.

Anatoomiaring tõi tänavusele konverentsile kaks tööd «Põia eesmisest transversaalvõlvist ja selle plastilisest deformatsioonist akuutse koormuse puhul», autorid A. Lätt ja L. Oit, ning P. Roosaare ja J. Metspalu «Mõningaid kubemekanali ehitumuse küsimusi». Tähtis on praktilise kirurgia seisukohalt eriti viimane.

A. RAMM

Mõni sõna Ülo Kaasikust

Veel umbes kümmekond aastat tagasi kujuteldi matemaatikut uurijana, kes on sukeldunud abstraktsioonide valda, milles kõrvaltvaatajal on raske leida nende reaalset sisu ja praktilist väärtust.

Tänapäeva matemaatika on tänu kiiretoimeliste arvutusmasinate kasutuselevõtule muutunud aga väga elulähedaseks. Matemaatilisi meetodeid võib nüüd rakendada peaaegu kõigil teadusaladel, rahvamajanduse planeerimises ja mujal. Ka matemaatikud ise on muutunud: nad huvituvad kõigest, otsivad koostööd praktikute ja teiste teadusalade esindajatega ning pakuvad neile oma abi.

Uue matemaatika eest võitlejaks meie ülikoolis ja — võib liialdamata öelda — meie vabariigis on dotsent Ülo Kaasik, geomeetriakateedri juhataja. Temap see oligi, kes 1956/57. õ.-a. luges oma esimese kursuse programmeerimisest. Tema organiseerimisel loodi TRU-s 1959. a. arvutuskeskus universaalse arvutusmasinaga «Ural». Taoline arvutuskeskus oli esimene ENSV-s ja on praegugi ainus töötav arvutuskeskus meie vabariigis. Tema juhendamisel asuti — jälle esimesena meie vabariigis — uurima automaatse tõlkimise probleeme (tõlkimine vene keelest eesti keelde) ja majandusprobleeme (ENSV Rahvamajanduse Nõukogu metallikontori töö mehhaniseerimine, Tartu Aparaaditehase töö planeerimine). Tema organiseerimisel korraldati käesoleva aasta veebruaris Tallinnas vabariiklik nõupidamine teemal «Elektron-arvutusmasinate kasutamine majandusliku arvestuse ja planeerimise alal.» Nõupidamine selgitas meie rahvamajanduse töötajatele, millist suurt abi võib neile anda tänapäeva matemaatika.

I. KULL

Kes ei tunneks vabariigi rekordiomanikku kettaheites kehakultuuriosakonna IV kursuse üliõpilast Kaupo Metsurit.

Ka möödunud aasta möödus Metsurile edukalt. Üleliiduline ametiühingu tšempioni tiitel kettaheites, kahekordne NSV Liidu kõrgemate koolide tšempion ja peaaegu eranditult viied õpinguraamatus. See on eeskuju, mida tasub järgida. Ametiühingu rühmaorganisaatorina ja ürituste korraldajana on ta samuti tubli.

MINEVIKKU MEENUTADES

1920

VK(b)P Keskkomitee esimese mai hüüdlauseid oli vaid üksteistkümmend. Allpool mõned neist:

* KOGU MAAILMA TÖÖRAHVAS ASTUB 1. MAIL VÕITLUSSE KAPITALIGA. VENEMAA TÖÖLISED KORISTAVAD TÄNA KAPITALISTIDEST JÄETUD JÄTISED JA MUSTUSE.

* KOMMUNISM SÜNNIB NÄLJA JA PUUDUSTE PIINAS. TA PÄÄSEB AGA VÕIDULE KOGU INIMSOO RÖÖMUS JA ÕNNES.

* «VÕIM ON JUMALAST», ÜTLESID PAPID; «VÕIM KAPITALILE», ÜTLESID RIKKAD; «VÕIM TÖÖTAJATELE», ÜTLEVAD KOMMUNISTID.

ROSTA kaastööline teatas Tallinnast:

«1. mai läks Tallinnas pidulikult mööda: kõik kauplused ja asutused olid kinni; kõik töölised streikisid; oli suur meeleavaldus, millest üle 6000 töölise võttis osa. Oli palju lippusid pealkirjadega: «Elagu III Internatsionaal». Korda ei rikutud. Sotsiaaldemokraatlik partei ei võtnud meeleavaldusest osa.»

* * *

350 000 talgulist. Moskvas võtis tänavu 1. mai pühitsemisest osa kaks korda rohkem inimesi kui läinud aastal. Pidutsemine kandis täiesti töö iseloomu. Üldine tööst osavõtjate arv oli 350 000 inimest. Kõik vabrikud ja tehased töötasid ning võtsid seega ülemaalisest talgust osa.

* * *

«Vaba Maa» 4. maist teatab, et poliitiline politsei on 1. maist tegevust alustanud. Politseiülema kohustetäitjaks olevat kapten Veem määratud.

(«Edasi» 1920, Petrograd)

1930

Lätis pandi politsei 1. mai eel täielikult võitlusvalmis. Esimese mai koosolekud ja meeleavaldused, mida pahempoolsed töölisorganisatsioonid kavatsevad korraldada, on kogu Lätis keelatud.

Lätis vangistati ühenduses 1. maiga 900 inimest, neist 526 inimest üksi Riias. Hulgaliste vangistuste poolest on kodanlik Läti, võrreldes tema elanike arvuga, käesoleval aastal maailmas esimese koha omandanud.

* * *

«Vaba Maa» teatab, et 26. aprillil suleti kodanliku valitsuse käsul «lõplikult Vaksali puiesteel asuvas «Tööliste Majas» tegutsevad ametiühingute kesknõukogu, tööliste klubi ja klubi osakonnad.»

(«Edasi» 1930, Leningrad)

Kolmest olümpiaadiõhtust

MATEMAATIKA-LOODUSTEADUSKOND

Meie iga-aastase traditsioonilise isetegevuslaste ülevaatuse avas tänavu Matemaatika-Loodusteaduskond. Ja peab kohe ütlema — algus oli tagasihoidlik. Nähtavasti tabas olümpiaad seekord Matemaatika-Loodusteaduskonna isetegevuslasi ootamatult. Kui 40-minutilise hilinemisega alustati kontserti, selgus, et niigi kõhnast kavast (11 etteastet) oli veel neli esinejat maha tõmmatud.

Õhtu parimaks oli kahe meessolisti Olev Saksi ja Olaf Prinitsa esinemine. Neist nauditavamaks oli A. Kapi «Metsateel» vanemõpetaja Olaf Prinitsa esituses. Ta laulis veel Vambo aaria E. Kapi ooperist «Tasuleegid». Ka Olev Saksi esinemine (Tšaikovski «Kui ainsasse sõnasse» ja Rubinsteini «Öö») oli meeldejääv. Üllatavalt hea oli ka füüsikaosakonna üliõpilase Zoja Provarenko esinemine (ta esitas Feltsmanni «Ландыши» ja itaalia laulu «На качелях»). Bioloogiaosakonna üliõpilase Vello Roosima (omaloominguline pala «Haiglas»), sama osakonna üliõpilase Jaan Toomi (laulusolist), samuti L. Kotkina harjutus kurikatega ning vene tants «Kadrill» füüsikaosakonna üliõpilaste esituses jäid tehniliselt puudulikeks või vähepakkuvaiks. Üldist kesisust võib-olla päästis vähesel määral seltskondliku osa sisustamine (viktoriin).

ARSTITEADUSKOND

tuli välja küllaltki mahuka ja mitmekesise kavaga. Esinesid nii solistid, ansamblid, sõnakunstnikud, tantsijad, võimlejad kui ka instrumentalistid ja keelpillikvartett.

Alustame solistidest — neid oli kokku neli. Stomatoloogiaosakonna II kursuse üliõpilane Erika Pedraudse esitas hea kaasaelamisega eesti rahvalaulu «Tütre tänu» ja Manoni aaria Puccini ooperist «Manon Lesqaut». Mõlemad palad võeti publiku poolt soojalt vastu. E. Pedraudse oli kahtlemata õhtu parimaks solistiks. Teine naissolist — vene osakonna I kursuse üliõpilane Orlova (laul filmist «Kolm meest väljusid metsast» ja ungari rahvalaul «Kured») — oli tehniliselt küündimatu. Samuti mõjus äärmiselt segavalt halb klaverisaade. Kahest meessolistist oli nauditavamaks raviosakonna VI kursuse üliõpilane Leo Tamm (Zeigeri seatud eesti rahvalaul «Künnimehe laul» ja vene rahvalaul «Эй, ухнем!» Sama osakonna IV kursuse üliõpilase Henno Kapi esinemine oli vähepakkuv. Arvukate teiste numbrite ja esinejate seast tahaks esile tõsta raviosakonna II kursuse naisansamblit (Podelski «Eesti lipp», rahvalaul «Vaikne, kena kohakene»), raviosakonna keelpillikvartetti (esitas Schuberti «Kvartett op. 125 Allegro moderato» ja Mozarti «Väikese öömuusika») ja samuti raviosakonna I kursuse üliõpilast Riina Sildveret, kes esitas suupillil küllaltki nõudliku fragmendi Brahmsi ungari tantsust nr. 6. Sõnakunstnike, tantsijate ja võimlejate esinemine ei küündinud üle rahuldava. Kontserdil esitati ka üks omaloominguline pala — vene osakonna I k. üliõpilase Beloborodova seatud pantomiim «I kursus praktikal» — paraku aga täiesti ebaõnnestunult (mõte jäi välja toomata!) Ja siin jällegi — saade?! Täiesti läbi mõtlemata ja isegi segav.

ÕIGUSTEADUSKONNA

olümpiaadiõhtu oli püütud üles ehitada enamalt jaolt omaloomingule, ja seda üsna õnnestunult. Õhtu esimesel poolel esitati IV kursuse üliõpilase Vello Lattiku estraadistsenaarium «Seaduse silmaga», mille lavastas II kursuse üliõpilane Henn Hellat. Esitusega võis rahule jääda.

Õhtu teisest osast. Sõnakunstnikke oli kaks: III kursuse üliõpilane Jaan Kartau ja II kursuse üliõpilane L. Siil. L. Siil esitas R. Rimmeli luulet, kuid vist õigem oleks öelda «luges», sest tema esinemine oli külm ja kaasaelamiseta. Jaan Kartaul õnnestus paremini katkend J. Sütiste poeemist «Tuhas ja tules», kuna katkend O. Lutsu «Kevadest» jäi üheplaaniliseks (Kuhu jäi Toots? Kes oli köster?).

Rahvatantsudest oli parim V kursuse üliõpilase Virve Aduri seatud rahvatants «Tiideratas». Rahule võis jääda ka instrumentaalansambli esinemisega. H. Jõgioja omaloomingulised palad «Valss minoor» ja «Nukrutsev saksofon» võeti publiku poolt soojalt vastu. Naisansambli ja II kursuse meeskvarteti, samuti solist R. Küttimi esinemine jäi võrdlemisi kahvatuks.

Teadustamisel tehti lubamatult palju vigu (Geraldsen «Homme», Saint-Paul «Passion tango» hääldamine). Humoristlikud vahepalad esitati aga hästi. «Sufiks» ei tohiks olla aga nii sageli pealetükkiv, sest siit labasuseni on ainult üks samm.

T. TATOVER

Meie kontrollpost teatab

Esmaspäeval alustasid tööd ehitusobjektidel Matemaatika-Loodusteaduskonna osakondade üliõpilased. Hästi töötasid staadionil füüsikaosakonna I kursuse üliõpilased, eelsoojendusega ujula juures töötasid samuti hästi matemaatikaosakonna I ja III kursus. Tublit tööd tehti ka Pälsoni tn. 14 ühiselamu õuel.

Pälsoni tn. 23 õuel võis aga vastupidist näha. Külastasime objekti kolm korda tunni aja jooksul. Ja mis selgus? Kaheksast matemaatikaosakonna III kursuse tütarlapsest neli mängisid esimesel korral kaarte, teisel korral istusid kõik kaheksa, kolmandal korral aga mängisid nad kõik keksi.

MEIE INTERVJUU

Süüpingis on CLYDE CRIFFITHS

Suurele hulgale meie lugejaskonnast on kindlasti juba teada, et täna, s. o. 29. aprillil kell 20 algab keemia ringauditooriumis kohtuprotsess Th. Dreiseri romaani «Ameerika tragöödia» peategelase Clyde Criffiths'i süüdistusasjas. Enne kohtuprotsessi algust vestlesime prokuröri ja süüaluse kaitsja ning C. Criffiths'i endaga. Meil õnnestus teada saada üht-teist toimepandud kuritöö ja süüdlase kohta. Allpool avaldamegi osa toimunud jutuajamisest.

Küsimus: Sm. prokurör, missuguse kuriteo toimepanemises süüdistatakse C. Criffiths'it?

Vastus: Et uurimine toimetatud asjas ei ole veel lõpule viidud, siis ei ole teada, missuguse kvalifikatsiooniga C. Criffiths kohtu alla antakse. Esialgsete uurimismaterjalide alusel süüdistatakse teda Roberta Aldeni tahtlikus tapmises.

Küsimus: Sm. kaitsja, kas Teie arvates C. Criffiths on süüdi temale inkrimineeritavas kuriteos.

Vastus: Ma ei näe, kus on siin kuritegu!

Küsimus: Clyde, kas tunnistate end süüdi?

Vastus: Ma ei tapnud Roberta Aldenit.

Mida ütleb kohus? Loodame, et otsus tehakse õiglane, vastavalt seadusele ja kohtunike õigustundele.

GRUPP AJAKIRJANIKKE

Ülikooli raadiostuudios

Maikuus, võib-olla juba raadiopäeval, läheb eetrisse esimene loeng ülikooli kaugõppeüliõpilastele. Loengud helilindistatakse kohapeal. Selleks lõpetati hiljuti ülikooli raadiostuudio seadmete ülesmonteerimine. Stuudio juhtimispult valmistati ülikooli õppetöökojas oma meistrite jõul. Asja hingeks oli seejuures Voldemar Kiis.

Pildil näemegi Voldemar Kiisi (vasakul) ja Tarmo Lutsarit stuudio seadmeid kontrollimas.

J. MIKU foto

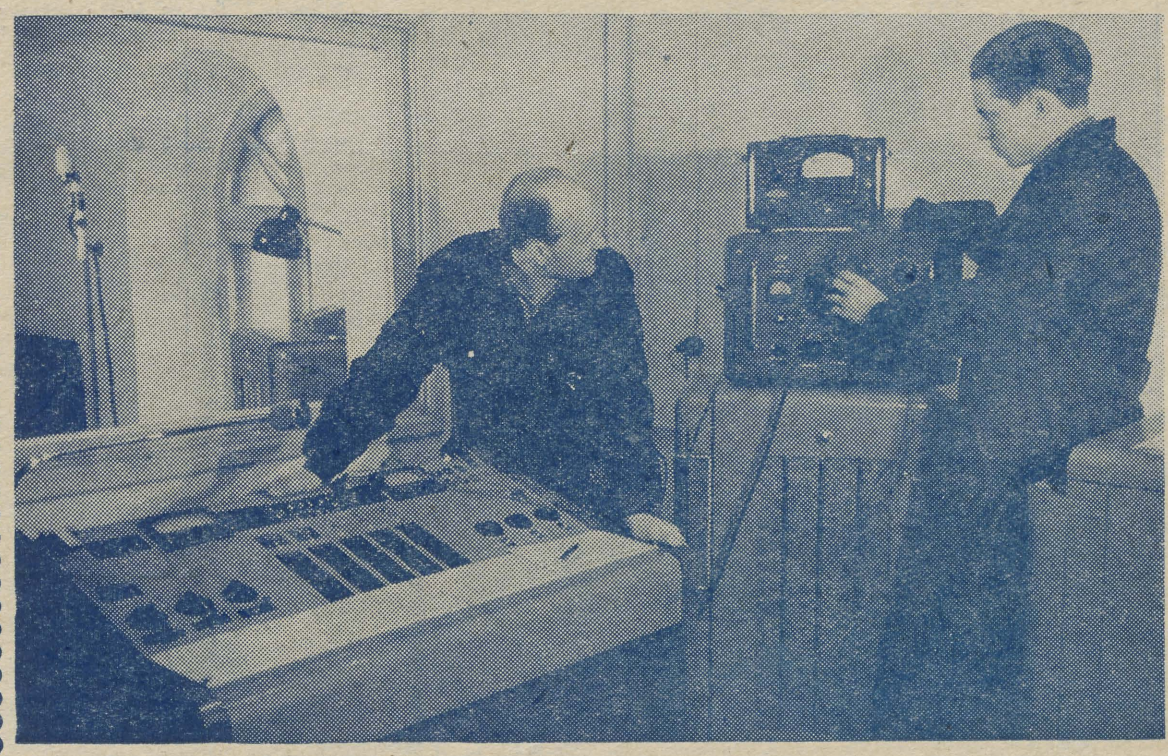

Tiiu Vöölile
ja
Mati Juhansoole
soovivad abiellumise puhul palju päikest ja vähe äikest viienda kursuse bibliograafid.

P. HEIN

PUNANE LILL

All külmade hangede
värises pruunisse seemnesse
kätketud
punane lill.

Kuldsõrmega torkis Päike
jäätunud hange,
liiga paksu ja suurt,
et lilleni jõuda.

Veebruaris tilkusid räästad,
märtsis sulas lumi
ja kusagil kevade taga
aprillikuus ringutas suvi.

Suur pilv läks ümber
hämarvaiksel kevadeõhtul
ja pruun seeme jõi end
peapöörituseni täis.

Öö oli soe.
Seemnekarp praksatas valla
ja roheline vars sirgus
uhkele pungale alla.

Oli aprillikuu viimane öö,
pehme ja tume nagu valminud
kirss.

Siis puhkes punane lill
maikuu koidule vastu.

Parimad üliõpilassoovid
Ene Rajastele
ja
Elmar Luhale
abiellumise puhul!

Bibliograafiaosakonna V kursus

J. SAAR. **MURI JA INIMESED** **5.**

«Kui vana ta on?»

«Käib kümnendas klassis. Selle sain teada tantsu ajal. Noh, ja nõnda me käisime kogu tee vaikides. Ainult «head aega» ütlesime.»

«Sel korral öeldakse ikka «nägemiseni»,» arvasin ma.

«Õige, me ütlesimegi vist «nägemiseni». Noh ja siis ei saanud ma enam rahu. Päeval töö ajal ja õhtul — kogu aeg mõtlesin ainult temale. Kui ma nüüd viimane kord haige olin, mäletad küll, hakkas mul jälle igav, võtsin julguse kokku, läksin üle tee ja koputasin. Ta käib õhtupoole koolis ja ma teadsin, et ta oli parajasti üksi kodus. Ma küsisin temalt, kas tal on midagi lugeda anda, et mul on igav ja... Mul oli ka tõepoolest igav. Ta andiski mulle selle raamatu siin, näe.»

Kolla ulatas mulle selle raamatu. Suure pingutusega lugesin pimeduses ähmaselt valendavate kaante pealt: «Suure kunsti jüngrid».

«Promet, Lilli Promet,» ütlesin ma, ilma et autori nime oleksin lugenud.

«Tal olid parajasti vihikud ja raamatud laua peal lahti ja ma siis küsisin, mis aine talle kõige rohkem raskusi teeb. Ta ütles, et matemaatika. Ma ütlesin, et mulle tegi ka matemaatika ja sellepärast ma filoloogiat õppima läksingi. Jutt läkski kooliskäimise peale. Küsisin, kas võib mõnda tema vihikut vaadata. Mulle juhtus keemiavihik. Sealt kaane pealt sain ma teada ta perekonnanime. Ta sai liiga hilja aru. Tahtis küll vihikut ära võtta, aga... Mõni teine oleks vastu kõrvu andnud.»

«Mis ta perekonnanimi siis oli?»

«Näpp», ütles Kolla. «Imelik nimi, eks?»

«Ei ole», ütlesin ma.

«Me rääkisime veel hulk aega. Sain õigel ajal tulema. Ema tuli tal varsti koju.»

«Sul on asjad päris korras, mis nõu mina enam anda tean,» ütlesin, kui Kolla oli lõpetanud.

«Ei ole. Vaata, asi on nüüd selles, et ma pean raamatu homme ära viima. Ülehomme sõidame ju ära. Noh, aga mis ma pean tegema. Kuidas sa jätad nii ükskõikselt hüvasti. Sina muidugi teeksid nii, aga... Noh, ühe sõnaga: sa arvad, et ma olen naistekütt.»

«Ma ütlesin, et ei arva.»

«Noh, hea küll. Mis sa arvad, kas mul tasub temaga noh nii, tutvust säilitada või...?»

«Räägid kirjutamisest?»

«Just, just, seda ma mõtlesingi. Mis sa arvad? Ta käib küll ainult keskkoolis, aga...»

«Aga sina oled üliõpilane, eks ole? Tola oled, Kolla, ja see on kõik. Ise esimest kuud tudeng, aga — «tema käib ainult keskkoolis».» Hakkasin naerma.

Kolla säras mu kõrval. «Ma arvasin ka, et vist tuleb ikka kirjutada,» ütles ta siis.

Mina võtsin põhkudelt Lilli Prometi «Suure kunsti jüngrid» ja püüdsin mõistatada, missugune näeb välja selle omanik. Nõnda me istusime seal hulk aega. Siis andsin ma raamatu Kollale tagasi ja ütlesin:

«Hoia seda nüüd hoolega.»

Kolla võttis raamatu, viis selle teise tuppa oma kohvrisse ja tuli tagasi.

«Sa oled minu kõrval täitsamees, Kolla. Laulame midagi.»

«Laulame.»

Me laulsime «Õhtud Moskva lähistel», Kolla lemmiklaulu, ja see tõstis meie tuju veelgi.

VI

Lõpupeol tantsisin peaaegu kogu aeg Marjega. Vahel me istusime teine teisel pool lauda ja naersime.

Rahvast oli palju, toitu oli palju, õlut ja lärmi — kõike oli palju. Kolhoosi esimehe avakõne oli juba ammugi kadunud kuskile ähmasesse kaugusse samuti nagu Hannese vastukõnegi. Read laudade vahel hakkasid harvenema, lina laual oli märg ja laiguline. Lauldi valjusti ja palju. Mäletan, et üks kokkadest, vist Sirts, kiitis mu lauluhäält ja rääkis, et ma laulukoori astuksin ja et ma talle selle peale «pole aega» ütlesin ning veel rohkem ja valjema häälega laulma hakkasin. Siis hakkas Sass Muriga askeldama. Muri oli hiljuti pulmas käinud ja palju karvu kaotanud. Sass tohterdas teda. Keegi, vist brigadir, tegi nalja, et nüüd tohterdab Sass Murit, aga pärast Sassi pulmi tohterdab Muri Sassi, mille peale Sass ütles, et ta on naistevihkaja ega tee eluilmas pulmi.

Kõike seda vaatasime me Marjega pealt ja naersime. Iga tunniga jäi inimesi laua ääres ja tantsupõrandal vähemaks. Juba olid kadunud Sass ja Jüts. Siis kadusid kokad. Varsti läks rivist välja kõige suurem laulumees — majaperemees. Nägin teda oma toas voodi ees vaibal magamas. Voodis magas Kolla. Ta oli liiga palju õlut rüübanud ja puhkas nüüd veidi. Perenaine käis neid seal vahetevahel vaatamas. Pillimehed jäid uimaseks. Akordion käis käest kätte. Kõige rohkem mängis autojuht, siis Ats ja isegi Hannes proovis, kui teised tantsima läksid.

Kõige rohkem meeldis meile Marjega polka.

(Järgneb.)

Tartu Rüklik Õhtukool 3

Ametiühingud on kommunismi kooliks

Seminarilt Tallinnas

Hiljuti toimus Tallinnas Haridusala, Kõrgemate Koolide ja Teaduslike Asutuste Ametiühingu vabariikliku komitee korraldusel seminar, kuhu olid kutsutud vabariigi kõigi kuue kõrgema õppeasutuse esindajad — kokku 65 inimest. Kahe päeva jooksul kuulasid ametiühingu kohalike komiteede liikmed ja teaduskondade büroode esimehed ettekandeid ametiühingutöö mitmesugustest küsimustest.

Tartu Riiklikust Ülikoolist viibis seminaril 27 inimest.

Allpool toome väljavõtteid seminaril avaldatud mõtetest.

ENSV Ministrite Nõukogu Kõrgema ja Keskeri-hariduse Komitee esimees sm. Pesti:

Rahvamajanduse ja kultuuri järjekindel tõus esitab üha suuremaid nõudmisi meie spetsialistidele. Seepärast peavad ametiühingud tegema kõik nendest oleneva selleks, et iga kõrgema õppeasutuse lõpetanud noor õigustaks temale tehtud kulutusi.

Kõrgemasse õppeasutusse tuleb vastu võtta noori, kel on vähemalt kaheaastane tööstaaž. Sellega avaneks võimalus esimestel kursustel vähendada või mõningatel juhtudel hoopis ära jätta praegune tootmispraktika. Nimetatud eesmärgi saavutamiseks on tarvis ettevalmistuskursustele kaasa tõmmata mitte ainult linna- vaid ka maanoori.

Tulevikus peab õppetöö peamiseks vormiks kujunema kaugõpe, sest õhtuses ja kaugõppe vormis on juba olemas see, mille poole me püüame: teooria ja praktika ühtsus. Seejuures on tarvis esitada kaugõppijaile täpselt samasuguseid nõudmisi, kui me esitame statsionaarsetele üliõpilastele.

Vastava kirjanduse olemasolu korral võib üliõpilased loengutest vabastada, võimaldades neil töötada individuaalplaanide alusel. Sellega suureneksid õppejõudude võimalused teaduslikuks tööks. Senisest rohkem tuleb kasutada kaasaegset tehnikat: kino, raadiot, magnetofoni jne. Päevakorda jääb teadusliku kirjastuse loomine.

On vaja luua senisest rohkem soodustusi noortele, kes soovivad omandada kõrgemat haridust 2—3 alal. Taolised inimesed moodustavad tulevikus meie instituutide põhikaadri.

Spetsialistide iseloomujooneks peab kujunema osavõtt meie rahva ühiskondlik-poliitilisest elust. Vastavad kogemused noortele tuleb anda kõrgemas õppeasutuses.

Kellelgi ei ole õigust unustada, et kõrgema haridusega noor on ühtaegu nii oma ala spetsialist kui ka rahva kasvataja.

Seminari lõpul anti kõrgemate õppeasutuste ametiühingu paritud aktivistidele üle vabariikliku komitee aukirjad ja mälestusesemed.

Ankeedi põhjal otsustati järgmine seminar läbi viia käesoleva aasta sügisel Tartus.

H. LUPP

Sm. Raukas TPI-st:

Õppe- ja kasvatustöö raskuspunkt on meil kantud esimese ja teise kursuse üliõpilaste töös esinevate kitsaskohade likvideerimisele. Sellest tulenevalt on vanematel kursustel mitmesuguste küsimuste lahendamine muutunud hõlpsamaks.

Sm. Vahelaev TPI-st:

Teaduskondade bürood jälgivad meil pidevalt tootmistööl viibivate üliõpilaste töö- ja elamistingimusi. Töötab instituudi ja ettevõtete vaheline alaline komisjon.

Sm. Vagner TPedI-st:

Internatsionalismi ja rahvaste sõpruse süvendamiseks oleme organiseerinud kohtumisõhtuid külaliskollektiivide ja teiste liiduvabariikide üliõpilastega.

Isetegevus- ja puhkeõhtute ettevalmistamisele (kava koostamine, dekoreerimine jne.) oleme rakendanud kõiki üliõpilasi ja see on end praktikas õigustanud. Üliõpilaste ühiskondliku töö kogemused on kasvanud.

Sm. Heinsoo EPA-st:

Organisatsioonilisele tööle on palju kaasa aidanud küsimuste arutamine ühiskondlike organisatsioonide ühistel koosolekutel. Ametiühinguorganisaatoriteks oleme valinud oma kollektiivi tublimad.

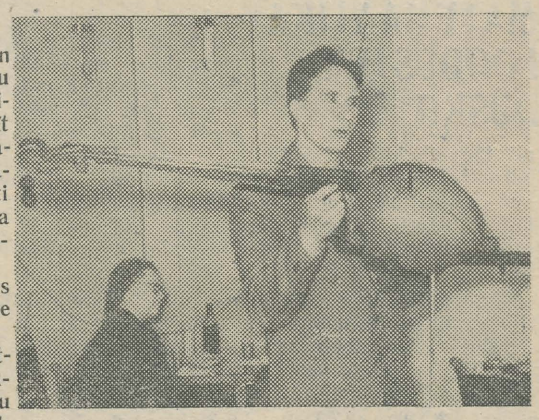

Nii mõndagi uut on ülikooli muusikaellu toonud noor sümfoni-ettorkestri dirigent Toivo Luhats. Nimetagem näiteks muusika-hariduslikku kontserti koolinoortele, mida võiks lugeda igati õnnestunuks.

Hiljuti aga toimus ülikooli mudilaspere muinasjutuhommik, kus Toivo Luhats tutvustas selliseid muusikainstrumente, nagu kannel ja põispill. Lapsed võtsid pillionu väga soojalt vastu ja ootavad teda ka edaspidi endale külla.

Praegu viibivad sanatooriumis:

- **eesti filoloog Riina Tarmet Sotšis,**
- **füüsik Jevgenia Afanasjeva Kislovodskis,**
- **keemik Aime Pilt Leedus,**
- **eesti filoloog Vaike Närska Pärnus,**
- **kapitaalehitusosakonna tööline Eduard Luug Pärnus.**

Ly Lutsule
ja
Lembit Saarnitsale
soovib ühise elutee alustamise puhul õnne
Õigusteaduskonna III ja IV kursus.

Ehteks eesti helmekeele, kasuks kogu rahvale

Igal kevadel astub üle ülikooli läve sadu oma ala eriteadlasi meie suure kodumaa uhkesse ellu, mis on lennukas, pinev ja hea. Kas aga jätkub tänapäeval enam ühest panusest üldrahvalikku arengusalve? Muidugi mitte. Me teame, et igas kooliski, rääkimata kultuuri- ja rahvamajadest, pole kvalifitseeritud rahvatantsuõpetajaid ega rahvapilliorkestri juhti. On vaja aidata seda kitsaskohta likvideerida — ja TRÜ rahvakunstiansambel panebki siin oma käed külge. Me ei tantsi, mängi ega leelota nüüd enam ainult enda lõbuks, vaid püüame omandada teadmisi niivõrd palju, et sellest oleks kasu kogu rahvale.

Üliõpilane, kes soovib saada edaspidi ka rahvatantsujuhiks, peab põhjalikult tundma rahvakunsti kõiki harusid, ise praktiliselt ansamblis tantsima 4 aastat, tundma eesti, liidurahvaste ja demokraatiamaade tantse ja rahvarõivaid, omandama vastavad muusikalised algteadmised, teadma eesti rahvakombeid, juhendama viimasel aastal üht rahvatantsurühma kas olümpiaadiks ettevalmistumise käigus, koolis või käitises, tundma rahvatantsu õpetamise metoodikat ja tantsukompositsiooni. Enne riigieksameid toimuvad tulevastele rahvakunstipedagoogidele eksamid, mille põhjal nendele antakse diplom ja ajutine õpetamisluba. Pärast kaheaastast praktilist tegevust kontrollib sama komisjon tehtud tööd ja annab siis kas alalise õpetamisloa või keelab edaspidiseks rahvatantsu õpetamise.

Juba käesoleval kevadel loodab TRÜ rahvakunstiansambel saata ellu esimesed diplomiga rahvakunstiviljelejad, kelle hoolikast külvist hakkab haljendama uhke rahvakunstipõld kogu maal.

H. MIKKEL

Võistlustelt Keilas

Möödunud nädalavahetusel toimus Keilas Jüriöö ülestõusu tähistamiseks õine orienteerumisjooks. See oli esimene sellelaadne üritus Eestis. Ülikoolist võttis osa kolm võistkonda. Võistkonnad olid viieliikmelised (2 nais- ja 3 meesvõistlejat), raja pikkus 12100 m sirgjoont mööda. Kolmekümne seitsmest startinud võistkonnast lõpetas 29, katkestas kuus ja üks diskvalifitseeriti. Lõplik paremusjärjestus kujunes järgmiseks: 1. Keila «Jõud» (1.45.30), 2. Väike-Maarja Keskkool (1.59.30), 3. TRÜ I (2.09.48). TRÜ II oli viies ja TRÜ III kahekümneseitsmes.

H. NURMIK

Õnnitleme
Larissa Markovat
ja
Valeri Kalninit
abiellumise puhul, soovime neile edaspidiseks palju õnne.
Raviosakonna IV kursus

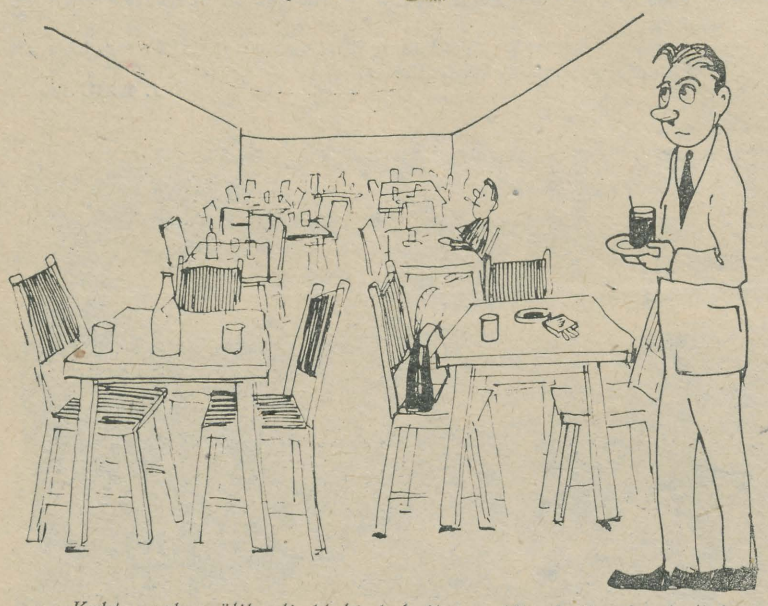

Kohta pole: ülikooli klubi kohvik on täis kotte ja individualiste.

KOGEMUSTE VAHETAMISE KORRAS

MÕNEST TÖÖLÕIGUST ametiühingubüroo töös

Olulisimaks eelduseks ametiühingubüroo töö edukusele on büroo töö organisatsiooniline tase, büroo liikmete aktiivne osavõtt nendele antud ülesannete täitmisest. Büroo koosolekud toimuvad 1—2 korda kuus ja osavõtt nendest on väga aktiivne.

Büroo koosolekute aktiivsuse kindlustamiseks lepime järgmise koosoleku ajas ja päevakorras kokku juba eelmisel koosolekul. Sektorite esimehed esitavad aruande tehtud tööst vähemalt kord semestris. Büroo mitme sektori juurde on moodustatud jooksvate ülesannete täitmiseks komisjone, kuhu kuuluvad peaasjalikult üliõpilased. Büroos aga on seni esindanud üliõpilasi ainult sm. E. Mäe üksi, kuna kahjuks üliõpilane L. Meremaa ei ole veel osa võtnud ühestki kaheksast toimunud büroo koosolekust. Järgmisel aastal on vaja büroosse komplekteerida rohkem aktiivseid üliõpilasi ja anda ka neile vastutusrikkaid, kuid jõukohaseid ülesandeid.

Teaduskonna ametiühingubüroo kompetentsi kuulub rida küsimusi (õppetöö, teaduslik töö, kasvatustöö), millega tegelevad ka teised ühiskondlikud organisatsioonid või dekanaat. Nii arutasime koos osakondade komsomoliaktiiviga talvise eksamisessiooni tulemusi teaduskonnas ning üliõpilaste elamistingimusi ühiselamutes. Koos teaduskonna parteibürooga analüüsiti õppe- ja kasvatustööd anorgaanilise keemia kateedris. Selliste põhjalikult ettevalmistatud ühiste aruteludega oleme saanud küsimustesse süveneda mitmekülgsemalt ja puuduste likvideerimiseks kavandada konkreetsed abinõud.

Ametiühingu rühmaaktivistide töö juhendamiseks korraldati hästi sisustatud seminar sügissemestril. Ametiühingutöö toimub rühmades juba sügisel koostatud ja büroo poolt läbivaadatud tööplaanide alusel. Viimaste järgi saab ka büroo kontrollida rühmades tehtavat tööd. Nii selguvad kõige paremini aktiivsemad rühmad osakonnas, selle alusel aga kogu teaduskonnas. Parimat ametiühingurühma otsustas büroo premeerida toetusega ekskursiooniks.

Ametiühingu aktivistide või passiivsete rühmaorganisaatorite väljakutsumine büroole aru andma, tähelepanu juhtimine nende töös ilmnenud puudustele tõstab rühmaorganisaatorite aktiivsust. Büroo peab rühmade aktiivsust silmas ka mitmesuguste toetuste määramisel. Rühmades, kelle vastu on bürool pretensioone, ei ole määratud toetusi enne, kui kõik kohustused on täidetud. Et ametiühinguburoo esindajad kuuluvad ka stipendiumikomisjoni, arvestatakse ametiühingubüroo seisukohti ka stipendiumi määramisel.

Edukalt on töötanud elamu-heaolu sektor (juhataja sm. Alles), eriti õppejõudude-teenistujate korterivajaduse selgitamisel.

Tähtsaks küsimuseks, millele teaduskonna ametiühingubüroo on kulutanud palju energiat, on isetegevuskollektiivide ja massiliste kultuuriürituste organiseerimine teaduskonnas (massilise kultuuritöö sektori juhataja sm. Murel). Meie teaduskonnas ei ole vähe heade eeldustega isetegevuslasi. Ettevalmistusega esinemisteks alustati varakult. Tundus, et on kõik eeldused paari viimase aasta taseme ületamiseks. Teaduskonna isetegevuse lõppolümpiaad valmistas siiski suure pettumuse: suur osa kontserdil planeeritud esinemistest jäi ära. Mitte kuidagi teisiti kui vastutustundeta suhtumisega teaduskonna üritustesse, kollektiivsustunde puudumisega tuleb seletada teaduskonna rahvatantsurühma, geograafiaosakonna naisansambli, üliõpil. R. Marveti, J. Viili jt. esinemise ärajäämist. See aga näitab, et teaduskondade ametiühingubüroodel tuleb senisest tõsisemalt suhtuda kasvatustöösse, arendada üliõpilastes iseseisvust, initsiatiivi ja kollektiivsustunnet. Ja selleks pakuvad häid võimalusi osakondades ja teaduskonnas läbiviidavad massilised kultuuriüritused. Missuguseid konkreetseid abinõusid või töövorme selleks kasutada, selle üle tasuks vahetada mõtteid.

H. VIIDING,
Matemaatika-Loodusteaduskonna ametiühingubüroo esimees

Iga-aastasest ametiühingu eelarvest läheb kultuuritööks üle 90 000 rubla, majanduslikeks toetusteks 51 000 rubla.

* * *

Ülikooli profülaktooriumis viibib iga aasta kakssada viiskümmend üliõpilast, neist viiskümmend tasuta.

* * *

Tänavusest ametiühingukomitee eelarvest on eraldatud 10 000 rubla ekskursioonideks, mis on jagatud ametiühingubüroode vahel.

* * *

83 ülikooli töötajal on püsivad aianduskrundid.

ÜHES RÜHMAS

Administratiivtöötajate ametiühingurühmas on nelikümmend üks liiget, nendest viis pensionäri, kes on rühma tööst ja tegevusest huvitatud ning jõudumööda kaasa löövad.

Seitsmes rühm koosneb koristajatest, valvuritest ja kojameestest — seega enamjagu eakad inimesed, kuid kõigist üritustest võetakse ikkagi osa.

Rühmas on läbi viidud poliittunde 4—5 korda õppeaastas, osavõtt oli ca 12—20 liiget, kuid käesoleval aastal on toimunud tund vaid üks kord!

«Vanemuises» on teatrietendustel käidud väga palju kordi. Peaaegu kõik etendused on vaadatud, olgu tegemist siis sõnalavastuse, balleti, ooperi või operetiga.

Meie pole ka ühtki ülikooli isetegevuslaste poolt ettekantud lavastust vaatamata jätnud. Rühmas on 15—25 liiget, kes külastavad teatrit oma perekonnaga.

Teistest üritustest võiks nimetada ekskursioone. Noh, neil on küll ja küll käidud, aga käia võib veelgi. Kunstimuuseumi oleme rühmaga palju kordi külastanud, seal on igasuguseid näitusi nähtud, neid üles lugeda ei jõuagi.

Etnograafiamuuseumi aga oleme vähem külastanud. Viimane külastus on iseäranis meeles, sest siis toimus vaipade näitus, mis oli väga huvitav.

Siis ekskursioonidest tehastesse: alumiiniumivabrikusse, Tartu Õlletehasesse, Tartu Kammivabrikusse. Luba on juba käes ekskursioonile minekuks Tartu Keraamikatehasesse.

Ekskursioone väljapoole Tartut oleme korraldanud nende aastate jooksul Tallinna kaks korda, Petseri-Irboskasse üks kord, Riiga kolm korda ja Leningradi kolm korda. Käidud ja nähtud on palju, kuid vaadata on veel ka palju.

1959. aastal väljapoole Tartut pole saanud, küll aga korraldas ametiühing paaril korral tasuta sõidu Pärnu, kus ka meie rühmast mõned liikmed said kaasa sõita.

Käesoleval suvel on kavatsus sõita Leningradi, kui bussi saab.

Ametiühingukomitee on võimaldanud mõnele meie rühma liikmele tasuta profülaktoorse ja sanatoorse ravi ning tuusikuid puhkekodusse. On hoolitsenud selle eest, et soovijad saaksid aiamaad, mõnele on korter muretsetud ja materiaalset abi antud.

M. REBANE

Kas on sul meeles, et töid kirjanduskriitika, kino- ja teatriretsensioonide alal võib esitada ülikooli kirjandus-võistlusele kuni 15. maini 1960?

Toimetaja **J. FELDBACH**

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 4356. MB 03018.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Lõunaaeg on kätte jõudnud ja värsked ajalehedki ujula ehitusplatsile jõudnud. Neljanda kursuse eesti filoloogid Evi Toom ja Marju Tuka heidavad kiire pilgu ajalehtedesse: mida uut lugeda on.

SEISTA

Täna tähistame nõukogude ajakirjanduse päeva.

Nõukogude ajakirjanduse ülesanne on olla kollektiivne organisaator, kollektiivne propagandist ja kollektiivne agitaator. See ei ole mitte kerge töö, see nõuab head organiseerimist, kindlat tahet, järjekindlust ja püsivust nii juhtimise kui teostamise osas. Kuid see töö on tähtis ja vajalik, sest nõukogude ühiskonna kommunistlikul kasvatamisel on ajakirjandusel palju korda saata. Sellest on tingitud Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei eriline tähelepanu ajakirjandusele: meie ajalehtede ja ajakirjade arv kasvab ning aasta-aastalt tõuseb nende tiraaž.

Ka Tartu Riiklikus Ülikoolis on ajakirjandusel oma koht ja tähtsad ülesanded täita. Ülikoolis ilmub kord nädalas ajaleht «Tartu Riiklik Ülikool», teaduskondades ja osakondades ning ühiselamutes ilmuvad seinalehed, satiirirelvaga võitleb esinevate pahede vastu «Poks», žurnalistikaringi algatusel ilmub elav huumoriajakiri «Juku» jne. Üldse ilmub ülikoolis üle viieteistkümne seinalehe.

Näib, nagu oleks meil ajakirjanduse rindel kõik korras. On ju meie ajakirjandus nii vormilt kui žanrilt küllaltki mitmekesine.

Ometi, tehes ajakirjanduse päeval mõningaid kokkuvõtteid, peame märkima olulisi puudujääke ülikooli ajakirjanduses.

Eesti NSV Ajakirjanike Liidu Tartu osakond saadab ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetusele ja žurnalistikutseks valmistuvatele üliõpilastele nõukogude ajakirjanduse päeva puhul seltsimeheliku tervituse ja soovib edu ning kordaminekut loomingulises töös.

ülesannete kõrgusel

Eelkõige ei saa kuidagi leppida seinalehtede ebakorrapärase ilmumisega. Kui seinalehed «Lumen», «Глагол» ja «Keemik» ilmuvad enam-vähem regulaarselt, siis «Ajaloolane», «Progressiivne Farmaatsia», «Alpinist» ja ühiselamute seinalehed on viimasel ajal «seisma jäänud». Ka «Poks», mida üliõpilaskond huviga loeb, ilmub ebaregulaarselt.

Selle puuduse põhjused peituvad seinalehtede toimetuste halvas töös. Teaduskondade ja osakondade komsomolialgorganisatsioonidel tuleb senisest tõsisemalt hoolitseda ajakirjanduse eest, abistada toimetusi nende töös.

Veel enam vajab ülikooli ajakirjandus komsomoli abi kirjasaatjate võrgu loomisel.

Igas õpperühmas ja komsomoligrupis peaks olema kirjasaatja, kelle terav silm näeb kõik, mis siin tehakse, kes valgustab head ja piitsutab puudusi. Kirjasaatjate abi vajavad nii seinalehed kui «Poks» ja ka ajaleht «Tartu Riiklik Ülikool».

Käesoleval aastal tähistame Eesti NSV kahekümnendat aastapäeva. Komsomolialgorganisatsioonid teaduskondades ja osakondades! Loogem laialdane kirjasaatjate võrk ülikoolis. Vabariigi juubeliaastal valgustagem ülikooli elu saavutusi, võidelgem puudustega õppe- ja kasvatustöös, kindlustagem ülikooli ajakirjandusele võitlev koht meie edasiliikumises, kommunistliku ühiskonna ehitamisel.

Teaduskondade ja osakondade parteialgorganisatsioonid! Aidakem ülikooli ajakirjandusel saada kollektiivseks, süstemaatiliselt tegutsevaks organisaatoriks ja agitaatoriks!

Meid õnnitlesid

Ülikooli kollektiivi tervitasid ja õnnitlesid töörahva rahvusvahelise solidaarsuse päeva 1. mai puhul

*** M. V. Lomonossovi nimelise Moskva Riikliku Ülikooli rektor;**
*** Jerevani Riikliku Ülikooli rektor ja ühiskondlikud organisatsioonid;**
*** Irkutski Riikliku Ülikooli rektor;**
*** Balti soojuselektrijaama ehitajad;**
*** Tallinna Polütehnilise Instituudi direktsioon, partei-, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioon;**
*** Ed. Vilde nimelise Tallinna Pedagoogilise Instituudi direktsioon ja ühiskondlikud organisatsioonid;**
*** V. I. Lenini nimelise Kaasani Riikliku Ülikooli rektor, parteikomitee sekretär, ametiühingukomitee esimees ja komsomolikomitee sekretär;**
*** P. Stučka nimeline Läti Riiklik Ülikool;**
*** V. Kapsukase nimelise Vilniuse Riikliku Ülikooli rektoraat ja ühiskondlikud organisatsioonid;**
*** Eesti NSV Teaduste Akadeemia presiidium;**
*** Mordva Keele, Kirjanduse, Ajaloo ja Majanduse Instituudi teaduslike töötajate kollektiiv;**
*** Eesti Rahukaitsekomitee;**
*** Eesti NSV Riiklik Filharmoonia;**
*** Ajalehe «Edasi» toimetus;**
*** Ajalehe «Noorte Hääl» toimetus;**
*** Ajalehe «Rahva Hääl» toimetus;**
*** Ajakirja «Eesti Loodus» toimetus.**

Maipühadel

30. aprilli õhtul kogunes meie ülikooli pere aulasse, kus toimus pidulik aktus 1. mai — rahvusvahelise tööliste solidaarsuse püha tähistamiseks.

Huviga kuulasid ülikooli õppejõud, teenistujad ja üliõpilased sm. Kõörna päevakohast sõnavõttu. Nii nagu igal aastal, tehti ka sel aastal teatavaks üliõpilastööde võistluse tulemused. Esitatud oli 45 võistlustööd, milledest kõik tulid kas esimesele või teisele kohale. Rõõmustav on märkida, et tööde temaatika on lähenenud kaasajale, üliõpilased käsitlevad oma töödes praktiliselt tähtsaid probleeme.

Aktuse kontsertosas esinesid kaks meie suuremat isetegevuskollektiivi — TRÜ naiskoor ja Tartu üliõpilasmeeskoor R. Ritsingu juhatusel. Naiskoori esituses kuulsime selliseid laule, nagu L. Verlini «Tervitus», «Kevadelaul» A. Lemba ooperist «Lembitu tütar» jne., meeskoor esitas revolutsioonilise laulu «Julgesti, vennad, nüüd tööle», vene rahvalaulu «Ketraja». Üldse esitasid mõlemad koorid kokku üksteist laulu.

1. mai hommik tervitas meid pilvise taevaga, isegi vihma tibutas, kuid üliõpilasmütside sinine meri sundis ka taevast muutuma siniseks. Kõikjal valitses pidulik, rõõmus meeleolu.

Lõbusa sammuga jõudsid teaduskonniti rivistatult ülikooli kolonnid väljakule, kus neid tribüünilt tervitati.

Teiste hulgas möödusid tribüünist ka meie koorid, lauldes tõelist nooruse laulu «Sulle laulame, noorus».

H. ILSJAN

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 16 (443) Neljapäeval, 5. mail 1960 XIII aastakäik

Tartu Riikliku Ülikooli rektori KÄSKKIRI

30. aprillil nr. 341 1960

Nõukogude rahvas tähistab ülemaailmset töölispüha 1. maid uute silmapaistvate saavutustega grandioosse seitsme aasta plaani ülesannete täitmisel.

Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilased, õppejõud ja teenistujad annavad oma parima võitluses teaduse edasise õitsengu eest, parandades spetsialistide ettevalmistamist, rakendades edukalt töökasvatust.

Õnnitlen õppejõude, üliõpilasi ja teenistujaid 1. mai puhul ja tõstan esile eeskujuliku töö eest järgmisi kollektiivi liikmeid:

a) asetan autahvlile

Ajaloo-Keeleteaduskonnast

1. Hilda Moosberg	— professor, kateedrijuhataja
2. Lehte Tavel	— IV kursuse üliõpilane
3. Ester Linn	— IV kursuse üliõpilane
4. Helle Siilats	— IV kursuse üliõpilane
5. Jaak Kangilaski	— II kursuse üliõpilane

Õigusteaduskonnast

1. Karl Püss	— dotsent
2. Paul Vihalem	— professor, kateedrijuhataja
3. Siiri Roopere	— V kursuse üliõpilane
4. Advig Kiris	— IV kursuse üliõpilane
5. Lembit Bartels	— IV kursuse üliõpilane
6. Agra Čolders	— III kursuse üliõpilane
7. Jaan Napa	— II kursuse üliõpilane

Majandusteaduskonnast

1. Kalju Parvel	— vanemõpetaja
2. Linda Mendel	— vanemlaborant
3. Elle Amer	— II kursuse üliõpilane
4. Ilme Ränkel	— III kursuse üliõpilane
5. Evi Uutman	— V kursuse üliõpilane
6. Vello Põllumaa	— IV kursuse üliõpilane

Arstiteaduskonnast

1. Dimitri Metšetin	— vanemõpetaja
2. Mihkel Kask	— professori kt., kateedrijuhataja
3. Andrei Vill	— kateedrijuhataja
4. Ülo Lepp	— dotsent
5. Jaan Riiv	— assistent
6. Elmar Vasar	— assistent
7. Salme Sibul	— assistent
8. Robert Looga	— dotsendi kt.
9. Endel Türi	— assistent
10. Märt Saarma	— VI kursuse üliõpilane
11. Lembit Allikmets	— VI kursuse üliõpilane
12. Maido Sikk	— V kursuse üliõpilane
13. Mare Kivihall	— IV kursuse üliõpilane
14. Ants Kallikorm	— III kursuse üliõpilane
15. Nonna Zingfeldt	— III kursuse üliõpilane
16. Maie Aasa	— V kursuse üliõpilane
17. Riina Milkop	— IV kursuse üliõpilane

kehakultuuriosakonnast

1. Erna Abel	— õpetaja
2. Mart Paama	— IV kursuse üliõpilane

Matemaatika-Loodusteaduskonnast

1. Ülo Kaasik	— dotsent, kateedrijuhataja
2. Osvald Seeman	— dotsent
3. Tullio Ilomets	— assistent
4. Herbert Viiding	— dotsent
5. Lea Kägi	— I kursuse üliõpilane
6. Vilju Lilleleht	— II kursuse üliõpilane
7. Haldi Teras	— V kursuse üliõpilane
8. Veljo Tinn	— III kursuse üliõpilane
9. Valdur Laager	— V kursuse üliõpilane

poliitilise ökonoomia kateedrist

1. Vambola Türk	— vanemõpetaja
2. Herbert Metsa	— aspirant

dialektilise ja ajaloolise materialismi kateedrist

1. Rem Blum	— vanemõpetaja

Teaduslikust Raamatukogust

1. Ilme Mesipuu	— vanemraamatukoguhoidja
2. Evald Nugin	— vanemraamatukoguhoidja

Kaugõppeosakonnast

1. Endla Kaldemäe	— Kaugõppeosakonna metoodik

* * *

Ülikooli rektor prof. F. Klement avaldas oma käskkirjas 1. mai puhul kiitust järgmistele seltsimeestele:

Ajaloo-Keeleteaduskonnast Richard Kleisile, Eduard Laugastele, Jaan Konksule, Karl Siilivasele, Oleg Mutile, Sergei Issakovile, Selma Maasikule, Agafia Antonovale, Ellen Uuspõlilule, Eleonora Voitesele, Helene Varesele, Riho Rosinale, Koidula Mutsule, Luule Maripuule, Kalev Kogerile, Ülo Parbusele, Sirje Ongile, Peeter Heinale, Endla Vilule, Kullo Vendele, Helle Keevallikule, Urve Krullile, Aino Mägile ja Endel Põdrale;

Õigusteaduskonnast Erna Naanurile, Tamara Neiderile, Vello Pohlale, Kaljo Itrale, Helge Saarele, Jüri Mesipuule, Räni Kalgile, Malle Madissonile, Jaan Kartaule, Mikk Titmale, Ermo Müürile ja Viljar Kaasikule;

Majandusteaduskonnast Ain Ruuvetile, Ülo Kauerile, Mare Vainole, Eevi Õõpikule, Valdur Käsnarile, Mall Kleemeierile, Vello Järvele, Mare Vabritile, Rein Millerile, Mait Miljanile, Heino Tonsiverile, Arvo Ojamule, Malle Karule, Arne Tammele, Eda Mardistele ja Helle Koidule;

Matemaatika-Loodusteaduskonnast Lev Vassiljevile, Kalju Kudule, Ivar Piirile, Johannes Raudsepale, Aleksander Moskvinile, Henn Kuusele, Endel Hangile, Otu Vaarmannile, Viivi Kraavile, Lembe Hallopile, Evi Pärsimile, Juta Viilile, Ilmar Koppelile, Rein Pulleritsule, Reet Klemmile, Rein Peikrele, Ilmar Kasele ja Heino Mardistele;

(Järg 4. lk.)

Kallis sõber ajakirjanik!

Sind tuntakse inimesena, kes alati kirjutab teistest. Täna on põhjust rääkida Sust endast. On ju täna Sinu pidupäev.

Oled alati rahutu, alati liikvel, alati inimeste seas, nägemas elu head ja halba, jäädvustamas kommunismi ehitava rahva ajaloolisi töövõite sõnas ja pildis.

Mida soovida Sulle Sinu pidupäeval, 5. mail?

Ikka terast silma ja ergast vaimu, head sulejooksu ning head töötahet!

Täna on ajakirjanduse päev

Tänane õhtu. Meie ajalehe toimetuses otsustati: täna ei kirjutata, ei planeerita, ei joonistata, täna on ball.

Võimas on harjumuse jõud — nüüdki on toimetuse vastutav sekretär V. Raudver esimesena kohal. Ja täpselt. Teised hilinesid nagu argipäevalgi.

Uksel seisab Valdur Rebane, prillid ees, nägu asjalik. Kas tulevad toimetusse pääsmega ikka žurnalistid või juhtub nagu mõnel olümpiaadiõhtul? Meie lugupeetud toimetaja laskub tugitooli, silmitseb sissetulijaid ja unustades, et täna on ball, küsib: «Mis materjali Teie tõite, seltsimees Tiisväli?» Seltsimees Tiisväli kohendab oma ristlipsu ja vastab häbelikult: «Ülehomme on ka päev.»

Nurgas istub meie žurnalistide vaimne isa Juhan Peegel, leebe muie suunurkades. Aga kui ta avab suu ja lausub midagi, võitleb naeruga isegi toimetuse laual magav Arstiteaduskonna pronkshärg. Pedagoog-ajakirjanik (milline üllatav kombinatsioon!) Heino Liimets tõestab toimetuse kultuurfüürerile, tuntud naistevihkajale Endel Kuusile, et perekond on riigi alus.

«Kõik füüsikud on pisut koputatud, sest nad ei armasta lüürikat,» tõestab enesekindlalt Valve Purask. Aga kirglik füüsik Aare Koppel ei jäta asja nii, vaid lausub filosoofilise rahuga: «Füüsikud saavad lüürikast aru, kui tahavad, aga kui lüürik tahab füüsikast... ah-ahhaa.»

Lenneldes tuleb sisse Tiiu Käo, kaenlas ruutmeeter karikatuure. Siit saab «ema eaks, poja põlveks, tütrele veel tükiks ajaks».

«Lapsed! Mis uudist on?» hüüab lapsehääl ja sisse veereb väikese kasvu, aga suure sõnaga Mari Viiding. Ta tuli kas segakoori proovilt, pioneerikoonduselt või kohvikust. Mari on väga mobiilne nii vaimselt kui füüsiliselt. Mõtlikult silmitseb akent ja seda, mis aknast näha on, Jüri Tuulik. Ta ei tarvitse rääkida, sest tema osakonnas on ju Mari — ja Jüri võib vabalt suu suletuna hoida.

Asjalik ja arukas Maie Remmel mõtleb vist sellest, et toimetuse ruum võiks olla kolm korda mugavam ja siis ka... kodusem.

Ballile on tulnud kogu toimetus. Siin on nii A. Blumfeldt kui ka B. Matvei õppejõudude perest kui ka üliõpilased Arvi Maasik ning Marina Keerus. Marinal on rutt ka siin — on tal üks «halb» südametunnistus, mis ei luba ühtegi kohustust täitmata jätta. Aga et sellega toime tulla, on tal alati kiire.

Värske toimetuse liige doktor Saima Tamm tahab tervise lehekülje kaudu saavutada seda, et meil ülikoolis poleks ühtegi haiget. Oh häda, siis ei saa ju enam viilida ka!

Kõigist üle vaatab suurestaažiline ja teeneline lingvistiline toimetaja Ed. Vääri. Tema on see, kes tõmbab teiste kirjutatust poole maha, ümardab lauseid, säeb ümber käändeid ja pöördeid, kus liialt krõbiseb, sinna lisab mahla, kus vett palju, seal kuivatab.

Aga miks pole ballile kutsutud kirjasaatjaid. Oo ei, neid pole unustatud kutsuda, aga nad on unustanud tulemata ballile nagu töökoosolekuilegi.

PRESSIBALLIL

TERVITAME KÕIKI MEIE AJALEHE KIRJASAATJAID JA KAASTÖÖLISI AJAKIRJANDUSE PÄEVA PUHUL!

SOOVIME HEAD TAHET OMA AJALEHELE KAASTÖÖD TEHA, PÜSIVUST JA VISADUST ALMA MATERI EDUSAMMUDEST JUTUSTAMISEKS JA JÄRJEKINDLUST PAHEDE VÄLJAROOKIMISEL!

SAMMUGEM ÜHIST TEED, SELTSIMEHED KIRJASAATJAD JA KAASTÖÖLISED!

Meie erialast — žurnalistikast

Sügisel saab kuus aastat, kui meie ülikoolis peeti esimene ajakirjandusalane loeng, 1957. a. kevadel lõpetasid ülikooli esimesed eesti filoloogid, kellel oli küll õpetajakutse, kuid kes selle kõrval olid saanud võimaluste piires teoreetilise ja praktilise ettevalmistuse ka ajakirjanikutööks. Niisuguse profiiliga lõpetanuid saab tänavuste diplomandidega kokku juba tervelt nelikümmend viis. Peab ütlema, et lõpetanuist on enamik, ligikaudu kaheksakümmend protsenti siirdunudki ajakirjanduse alale. Nii töötavad seltsimehed V. Lindström, J. Paalma ja M. Soosaar «Noorte Hääle» toimetuses, E. Maremäe «Rahva Hääles», H. Lehiste «Pikris», E. Mallene, M. Kuningas ja H. Martins Eesti Raadios, R. Sikk Televisioonistuudios, J. Nikker, N. Pino, E. Kuus jt. rajoonilehtede toimetustes. Oma kodulinna ajalehele «Edasi» oleme andnud kõige rohkem värsket verd. Siin näeme A. Luuri, S. Uusi, J. Jäägrit, R. Arrakut ja S. Vissakut, kes oma esimesi lehemehetarkusi omandasid ülikoolis ning esmakordselt trükivärvi nuusutasid meie pisukese ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» veergudelt.

Peame ütlema, et kõigile lõpetanuile oleme ajakirjanduse erialal suutnud anda üsna vähe, sest valikainete tsükkel on olnud väga ahtake ja õppejõudki olid väheste kogemustega. Mõnevõrra oleme saanud pikendada praktikat toimetustes, millel on olnud suur praktiline väärtus.

Uus õppeplaan avab ajakirjanduse eriharule märksa avaramad perspektiivid, sest valikainete maht on suurenenud ja samuti saab anda ligemale kaks korda rohkem praktilisi kogemusi toimetustes. Näiteks avaneb lähemail aastail võimalus anda erikursuste raames lisaks siiani loetud distsipliinidele veel teadmisi järgmistelt aladelt: tööstuse ja põllumajanduse põhiprobleemid, kaasaegne välismaine ajakirjandus, kaasaegsed rahvusvahelised suhted, nõukogude riigi ja õiguse alused jne. On kavatsus loengute ja seminaride läbiviimisel senisest rohkem kasutada välislektoreid-ajakirjanikke ja trükitehnika tutvustamisel parimaid tüpograafiaala tundjaid. Olgu siinkohal öeldud palju tänu «Edasi» toimetusele, eriti sm. O. Utile, kes aastate vältel on tõelise entusiastina lugenud vastutusrikast kursust nõukogude ajakirjanduse teooriast ja praktikast ning jaganud seminarides oma rohkeid praktilisi kogemusi.

Uue õppeplaani kohaselt ei tee žurnalistid enam läbi pedagoogilist praktikat ega kuula ka metoodika loenguid. Nad ei saa ka enam õpetajakutset, vaid kvalifikatsiooni «kirjanduslik töötaja».

Viljakaks tööks on vaja õpikuid. Nende koostamisele on juba mõeldud. Tuleval aastal annab rotaprint esimese osa eesti ajakirjanduse ajaloo loengutest. Koostamisel on mahukas tekstivalimik eesti ajakirjanduse varasemast perioodist (1766—1878). Samuti peaksid lähemal ajal trükivalmis saama monograafilised käsitlused üksikutest ajakirjanduslikest žanridest jne. Tahaks loota, et lähema 3—4 aasta jooksul on kõigist erialastest distsipliinidest juba õpikud või õppematerjalid olemas. See hõlbustaks tunduvalt meie tööd ja säästaks aega.

Hellitame lootust, et kunagi saab teoks ka erialase kabineti loomine, mis aitaks edasi viia professionaalsete oskuste õpetamist ning teaduslikku uurimistööd ajakirjanduse alal. Tahaks loota ka seda, et meie lõpetanud mõtleksid edasiõppimisele aspirantuuris, mida meie ülikooli juures žurnalistika alal küll veel sooritada ei saa, kuid milleks on võimalusi mujal.

Neile, kes praegu žurnalistikaalaseid tarkusi õpivad, tahaks südamele panna üht: kasutage rohkem olemasolevaidki võimalusi. Meie oma ajalehe juures saate õppida materjalide toimetamist, küljendamist, trükikirju, korrektuuri lugemist jne. Kasutage neid võimalusi maksimaalselt, vastavaid kogemusi läheb teil tulevikus hädasti vaja. Kuigi meie žurnalistid on ülikooli ajalehe toimetuse liikmed, ei tööta kaugeltki kõik täie innu ja huviga. Seda on aga vaja — muidu ei saa teist häid ajakirjanikke. Olgu see märkus öeldud koos edusoovidega ajakirjanduse päeva puhul. Nimesid ei maksa nimetada — selleks tunneme ju üksteist liigagi hästi...

J. PEEGEL

Veidi juttu meie ringist

«Pole see žurnalistika teadus ega midagi!» on nii mõnedki tarkpead mõttekalt tähendanud. Nojah, ega teda orientalistika või muidu lingvistikaga võrrelda just saa, kuid teadus on ta ikka ja jääb selleks ka edaspidi. Skeptikud, kes seda uskuda ei taha, heitku pilk TRÜ žurnalistikaringi ajaloole... Muide, ärgu lugeja pahandagu selle pretensioonikana näiva alguse pärast: ajakirjanduse päeva puhul puges väike uhkusekurat rinda.

Niisiis, žurnalistikaring sündis viis aastat tagasi. Mõtte algatajateks olid üliõpilased ise, eesotsas ringi esimese esimehe E. Mallesega. Nagu järelejäänud paberid pajatavad, sai ring kohe algul tugevad jalad alla ja tema samm on nii mõnegi teise ringi omast kindlam olnud. Võime liialdamata nentida, et neid vilju, mis aastate jooksul on valminud žurnalistikaringi aias, maitseb praegu kogu meie vabariik.

Seni pole toimunud ühtki ÜTÜ teaduslikku konverentsi, kus žurnalistika alasektsioon poleks kaasa löönud. Paljud ringi liikmed on esinenud tänuväärsete töödega eesti ajakirjanduse ajaloo ja nõukogude ajakirjanduse kohta. Tuletaksime meelde M. Soosaare huvitavat uurimust meie suurimast karikaturistist Gorist, J. Jäägeri tööd Romulus Tiitusest ja M. Looduse tööd leedu ja eesti ajakirjanduslikest suhetest. Viimasel konverentsil olid kõne all aktuaalsed küsimused: viienda kursuse üliõpilane V. Kallaste tegi sügavat ja asjatundlikku juttu kaasaegse juhtkirja ümber, allakirjutanu töö aga käsitles kaasaegse lühisatiiri probleeme.

Meie ringi põhiliseks töövormiks on olnud koosolekud. Ka nendel oleme arutanud huvitavaid teoreetilisi probleeme ja tegelnud praktiliste ajakirjaniku töösse puutuvate küsimustega. Viimane kehtib just tänavuse õppeaasta kohta, mil esimest viiulit hakkasid ringis mängima neljanda kursuse žurnalistid. Ringi etteotsa valiti Valve Purask — energiline ja teotahteline tüdruk, kes paljud rattad hoopis kiiremas tempos käima pani. Ring muutus nii populaarseks, et selle tööst hakkasid osa võtma ka paljud mittežurnalistid.

Žurnalistikaringist on lahutamatu elav huumoriajakiri «Juku», mida käesoleval õppeaastal oleme välja lasknud juba kaks numbrit. Saagem tuttavaks ajakirja aktiivsemate kaastöölistega: följetonistid Silvi Kivioja ja Valve Purask, karikaturist Tiiu Käo, humorist Andres Ehin. Naerust ja naljast pole seni puudu olnud. Mis edaspidi saab, seda näitab tulevik.

É. KUUS

ELKNÜ TRÜ Komitees

Mööndunud neljapäeval arutas ülikooli komsomolikomitee büroo kasvatustöö olukorda kehakultuuriosakonnas.

Aruandega esines kehakultuuriosakonna komsomolibüroo sekretär Mait Arvisto.

Komsomolitööd esimesel ja teisel kursusel iseloomustab järjekindlus ja kohusetundlikkus (grupisiseste ürituste puhul). Toimusid huvitavad kohtumised sõjaveteranidega, eilsete ürituste raames oli üks huvitavamaid kommunistlike noorte suusamatk Pühajärvele.

Esiletõstmist väärib esimese ja teise kursuse kommunistlike noorte soov sõita ühiselt suveperioodiks Kääriku ehitustele.

Heast ja tublist tervete meeleoludega kollektiivist räägib teise kursuse komsomoligrupi printsipiaalselt õige seisukohavõtt Toivo Sibula väära käitumise arutamisel.

Vanemate kursuste komsomolitöö jääb aga grupisisese töö osas märgatavalt kahvatumaks. On piirdutud peamiselt poliitiliste päevasündmuste arutamisega ja tähtpäevade tähistamisega.

Väga aktiivselt — võib öelda, et üleülikoolilist tunnustust pälvivalt — on aga kolmanda ja neljanda kursuse kommunistlikud noored osa võtnud kunstilisest isetegevusest, spordivõistlustest vabariigis ja väljaspool selle piire, rahvamaleva tööst jne.

Jääb aga soovida, et kogu osakonna kommunistlikud noored (eriti vanematel kursustel) osutaksid senisest palju suuremat tähelepanu üliõpilaste ideoloogilise kasvatustöö küsimustele. Rohke puudumine ajaloolise materialismi loengutelt ja seminaridest, lünklikud teadmised välispoliitikaalastest sündmustest jne. räägivad, et kehakultuuriosakonna komsomoliorganisatsioonil tuleb otsustavalt võidelda kõige tähtsama — üliõpilaste marksistlik-leninliku maailmavaate kujundamise eest.

T. KÄO

Ees on teine voor

Hakkab lõpule jõudma Tartu kõrgemate koolide kommunistlike noorte kokkutuleku esimene voor. Iga teaduskonna (osakonna) komsomolibüroo esitab hiljemalt 15. maiks ülikooli komsomolikomiteele kaks parimat kursuse komsomoligruppi kandidaatidena ülelinnalise kokkutuleku teisele voorule.

Voldemar Pansoga, õppejõudude J. Ungeri, H. Kurmi ja J. Kalitsaga, kes rääkisid oma mälestustest Suure Isamaasõja lahingutandreilt, reisimuljetest Tšehhoslovakkiast ja Indiast jne. Korraldati J. Smuuli «Lea» arutelu.

Palju on ära teinud esimene kursus šeflusaluses Kaagvere Tehnilises Kutsekoolis. Aidati korrastada ja täiendada kooli suusabaasi, tõsta kunstilise isetegevuse taset koolis.

Vabariigi kõrgemate koolide kommunistlike noorte kokkutuleku

2 Tartu Riiklik Ülikool

REEDEL, 29. aprillil...

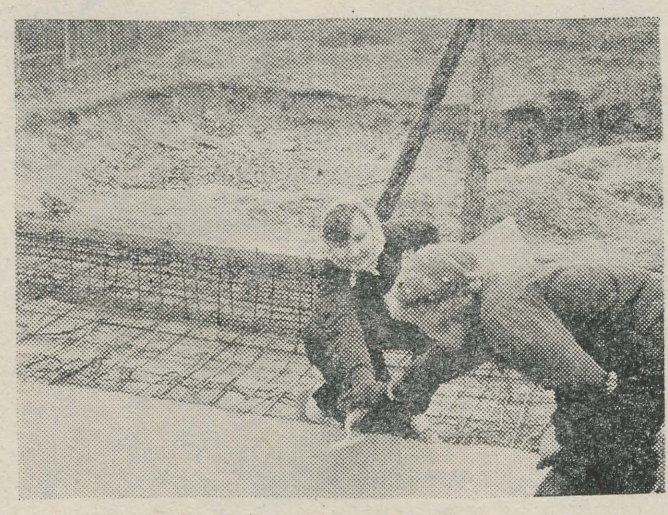

Eelsoojendusega ujula juures töötasid eesti ja lääne filoloogid. Betooneeriti lage, kuid kõigile ei jätkunud küllaldaselt tööd. Kas on mõtet nädalate kaupa kanderaamiga betoonisegu üles kanda (pildil vasakul), kui seda võib hea organiseerimise puhul kraana abil ühe päevaga teha?

Selle ja veel muudegi asjade üle tuleb tööde organiseerijail järele mõtelda.

V. REBASE fotod

ASKO SÕOT

* * *

Miks jäi hämaraks mu tuba?
Väljas päev on kustund juba.

Kust mu hämar-vaikne valu?
Jooksin liiga ummisjalu,
kaotasin, mis oli kallis.
...Olid kirjad. Oli tuli!
Kõik nii ootamatult tuli...
Igakord see head ei teegi,
kui sa veidi julge leegi
lased surra vihmas hallis.
Tühi on nüüd kirjakast.
Tühjus — see on rängim last,
mida ükski hing ei talu.
Jooksin liiga ummisjalu,
kaotasin, mis oli kallis.

Hämar, pime on mu tuba.
Sest on valgus kustund juba.

Õpetatud Nõukogus räägiti komsomolitööst

Reedel esines ülikooli Õpetatud Nõukogus ettekandega «Komsomoliorganisatsiooni tööst üliõpilastega» ülikooli komsomolikomitee sekretär sm. J. Lott, millele järgnes elav arutelu. Sm-d N. Veiderpass, V. Hiie, A. Linkberg, M. Kask, V. Kelder (tema sõnavõtt avaldatakse lühendatult allpool), J. Feldbach, O. Stein jt. kõnelesid oma kogemuste põhjal, kuidas õppejõud saavad kaasa aidata komsomolitöö sisukamaks ja paremaks muutmisel.

Pikema sõnavõtuga esines koosolekul partei linnakomitee esimene sekretär sm. J. Raid (tema sõnavõtt avaldatakse allpool lühendatult).

ELKNÜ Tartu Linnakomitee sekretär sm. A. Murutar andis üle linnakomitee aukirjad eduka töö eest noorte kommunistlikul kasvatamisel professoritele A. Linkbergile, V. Hiiele ja N. Veiderpassile, dotsent G. Rooksile, vanemõpetajatele D. Metšetinile ja A. Petersonile ning assistent E. Türile.

Ülikooli Õpetatud Nõukogu otsustas: alates 1. septembrist 1960 jätta neljapäeva õhtupoolik komsomolitöö jaoks vabaks igasugustest muudest üritustest.

Õpetatud Nõukogu kinnitas üliõpilaste teaduslike tööde võistluse tulemused. Anti välja 30 esimest ja 15 teist auhinda. Auhinnatud tööde nimestik avaldatakse meie ajalehes.

P. HEIN («Simplicissimus»)

SILD

Terve sooja suvise päeva
tegime silda sinisel jõel.

Tuli öö.
Kattis maa ja taeva
ja vaigulõhnase silla
haljaste luhtade vahel.

Seisame
silla kumeral rinnal
kõrgete tähtede all.
Jõgi hällivas sängis
kuupalliga mängib
ja öötuul ümiseb pilliroos laulu
unest ja heledast kuust.

On öö...
Uhkelt seisame
silla tugeval rinnal —
meie käte alt astus
veel üks sild
maailma paljude sildade sekka —
vaigulõhnane, valge ja tugev.

EKP Tartu Linnakomitee sekretäri sm. J. Raidi sõnavõtust.

Ülikool ei pea mitte üksnes kitsaid spetsialiste ette valmistama, vaid ka aktiivseid ühiskonnategelasi.

Põhiliseks puuduseks on, et piirdume massiliste ning huvitavate üritustega. Seetõttu ei näe me üksikuid noori, nende puudusi. Puudusi näeme alles siis, kui kuri on karjas.

Õppejõududel tuleb õppida üliõpilasi individuaalselt tundma, seda on seni vähe tehtud.

Oma eriala hästi tundvad üliõpilased on tihtipeale kitsa silmaringiga. Vesteldes nendega selgub, et ilukirjandust loetakse juhuslikult, meie revolutsioonilistest tegelastest ei teata midagi jne. Sellega ei või leppida.

Mõned ülikooli lõpetanud käituvad töökohtadel halvasti. Selle kohta tuleb ülikooli signaale. Kuid kas neid signaale üldistatakse, et vigu tulevikus ära hoida? Tuleb leida, kus on kurja juur; seda võimaldab aga analüüs.

Mida on tarvis teha? Tuleb tugevdada individuaalset tööd, mitmekesistada komsomoliorganisatsioonide töö vorme ja meetodeid, tihendada kontakti ühiskondlike organisatsioonide ja õppejõudude vahel. Esikohal aga olgu töö ideeline sisu.

Sm. V. Kelderi sõnavõtust

Tahaksin juhtida tähelepanu mõningatele momentidele komsomolitöös.

Tihtipeale unustatakse ära ametiühinguorganisatsiooni olemasolu, võetakse ametiühinguorganisatsiooni eest ära selle ülesanded.

Komsomol peab rohkem tähelepanu osutama ametiühingutöö juhtimisele.

Kaadri valiku ja paigutamise küsimuste lahendamisel tuleks lähtuda alati kompleksselt: keda ja kuhu. Ka komsomoligrupis olgu tugev kaader. Tuleb arvestada töötaja individuaalseid omadusi: kuhu inimene sobib.

Kaadri valikul peame vaatama ettepoole, mõtlema ka sellele, keda tulevikus saame ühel või teisel kohal rakendada.

Igaühele tuleb anda võimalus end näidata.

Mitte hoida inimest juhtival kohal, kui ta toime ei tule, vaid kutsuda siis töölt ära.

Mõni sõna komsomolitöö kogemuste vahetamisest. Komsomoliorganisatsioonid töötavad meil isoleeritult. Eesmärgiks olgu, et iga komsomoliaktivist viibib kord semestris mõnes teises komsomoliorganisatsioonis kas komsomolikoosolekul või mõnel muul komsomoliüritusel.

Laulab ülikooli segakoor.

MÕTTEID

«Tunnen endas — avada on vaja,
aga samas mõtlikuks jääb meel»
(T. Lehtmets «Kirjanduse maja uksel»)

Tõnis Lehtmets on kirjandusmaja ukse siiski avanud. Tema esimesed värsid on jõudnud lugejani. Nähtavasti on autor leidnud vastuse küsimustele, milleks ja kuidas minna. Ei oleks halb, kui iga kirjandusmajja siseneja esitaks endale need küsimused. Oleks vähem otsitud sõnu, vähem surnud ridu ja ilmetuid raamatuid.

Esimene kogu... On väga häid luuletusi, on keskpäraseid ja on halbugi. Kõige enam jäid meelde luuletused tsüklist «...metsaküla last». Autor on osanud selle elu ja inimesi kujutada meeldejäävalt, nii et tekib tahtmine ise seda metsaküla vaatama sõita. Olgu nimetatud poeem «Kured», «Teesillutaja» ja nimiluuletus «Metsaküla». Poeem «Kured» on kahjuks ebaühtlane, mõnedes osades vähese viimistlusega (II ja VI), kuid IV ja V see-eest on kirjutatud, võiks öelda, jõu ja vihaga, sügava kaasaelamisega kolhoosiküla probleemidele ja suure lugupidamisega töötava inimese vastu.

— Vaat, need on taadid,
kelle päralt jäi võit,
kes juhuse sirelist
ei otsinud õit,
kes mõistsid, et õieks,
mis ikka toob õnne,
on enese käsi —
viis pahklikku sõrme. —

Autor ei ole salanud raskusi ja ebakõlasid, mis meie kolhoosikülas aset leidsid mõni aeg tagasi. Kuid see pole virisemine ega kaebamine; autor näeb, et meie elu liigub edasi ja see rõõmustab teda siiralt. On hea, et T. Lehtmets on näinud koduküla elus raskusi, võitlust, edasiminekut.

«Tiksub koi» ja avaluuletus «Tanumad põuas» on mõlemad ilmekad ja omapärased, eriti viimane, autori üks õnnestunumaid loodusluuletusi.

„Esimestest värssidest"

Vähemütlevaiks sellest tsüklist jäävad «Rukkipea» ja «Oktoobripidu metsakülas». Viimase juures segab eepiline laad ja liigne venitatus. Oleks võinud olla hoogsam ja lühem.

Kahtlemata on see tsükkel kogu tugevamaid.

Mitmeid häid luuletusi sisaldab tsükkel «...kirjandusemaja uksest», rääkimata nimiluuletusest kui autori loomingulisest kreedost. «Sõit», «Tuisanud tänaval» ja «Õppuselt tulles» on kirjutatud hea huumoriga.

Tsüklis «...luulest ja raidurist» on autor jälle «oma elemendis» — metsatööliste juures raiestikus. Raske on mujalt leida niisugust karmuse ja inimlikult sooja tähelepanu segunemist kui siin. Eriti jääb meelde «Lugu kirvest», kuigi siin mitmete heade ja omapäraste kujundite kõrval kohtame kulunud ja ebakohaseidki.

Tsükkel «...armastuse sünnist» sisaldab lühemaid luuletusi ja on üldiselt emotsionaalsem kui teised. Luuletuses «Millal sündis armastus?» on vorm sisule aina kasuks tulnud, «Sula» on meeleolukas loodusluuletus ja «Raudteel» — selle kohta on kiitvaid sõnu öeldud vist küll varemgi. Ilmselt suudab metsaküla siiski rohkem inspireerida kui õitsmisaeg, seda on näha ka samanimelisest luuletusest.

Ja tsükkel «...kodumaast». Tugevamad on «Kohtumine Kasahstanis» ja lüüriline «Õhtulaul».

Avaluuletus «Läbi kodumaa» jääb meelde mitmete õnnestunud kujundite poolest.

«Esimeste värsside» juures rõõmustab eelkõige see, et autor on kirjutanud tähtsast ja vajalikust. Siin ei kohta nipet-näpet, tühiseid «asjakesi».

Tõsi, autoril tundub olevat veel mitmeidki sassis, pooltooreid, lõpuni mõtlemata mõtteid, kuid ta on leidnud juba peamise — ta on e n d a leidnud ajas ja ruumis, ja kui ta tunnistab, et ta tormist otsib südamele riimi, siis on see igatahes hea märk edaspidise suhtes. Meie aeg vajab mehiseid ja tugevaid värsse.

Tõsi on ka see, et T. Lehtmetsa töödes on veel palju rasket, rohmakat ja venivat. Kuid tema sõna on optimistlik ja selge. Ta näib seisvat kahe jalaga maa küljes nagu tema luule kangelanegi.

S. KIVIOJA

J. SAAR. **MURI JA INIMESED** **6.**

Me tantsisime nõrkemiseni ja jäime siis liikumatult seina äärde seisma. Marje tantsis väga hästi ja sel õhtul õppisin ma selgeks valsi keerutamise. Marje pruunid silmad olid mustad, peaaegu nagu söed.

«Rohkem julgust», ütles ta mulle. Siis aga küsis: «Miks sa kunagi varem tantsimas ei käinud? Sa ju oskad küll,» mille peale ma midagi vastata ei osanud. Üldse olin ma sel õhtul poole oma kõnevõimest kaotanud.

Kuid ometi — üle hulga aja tundsin ma jälle, et kolhoosis on tore olla.

...Buss on jälle inimesi ja kohvreid täis kiilutud. Peaaegu pooled kohvritest on punased. Hannes, prillidega ja palja pealaega, seisab keset bussi püsti ja loeb nimesid: kas tema rühmast on kõik kohal? Kõik on kohal. Kõige tagumises reas istuvad Sass ja Jüts ning kokad. Sass magab ja tema harjasjuustega pea liigub bussisõidu taktis ja ainult vahetevahel, põrutuste korral, pilutab ta oma klaasiseid Muri-silmi. Need on kurvad.

Istun tasa ja püüan end mitte liigutada. Kuid ometi küsib Marje, kes mu põlvel istub, iga natukese aja tagant, kas mul on raske. On ju Marje nii kergeke ja saledake ja istub nii õrnalt ja häbelikult punast samsskingakest vastu bussipõrandat hoides ja võimalikult rohkem sellele toetudes.

Kolla istub kuskil eespool. Üle istme seljatoe paistavad tema suured kõrvad ja ajalehenurk. Kolla loeb ajalehte. Vahete-vahel vaatab ta nagu veidi unistades aknast välja.

Keegi üritab laulda. Palutakse, et Ants suupilli mängiks, kuid Ants ei saa maast ega ilmast aru. Vidutab oma uniseid silmi ja pomiseb lõpuks, et pillid on häälest ära. Ometi lüüakse varsti kümnehäälne laul lahti.

Mina aga loen kilomeetriposte ja mulle tundub, et need vilguvad mööda liiga kiiresti. Bussiakna taga on sügis. Lehed on tunduvalt kolletanud ja sajad ja tuhanded neist lamavad surnult ja liikumatutena maas oma viimasel puhkepaigal. Kas rääkida Marjele sellest?

Või rääkida piltidest, millal need valmis saavad, millal järele tulla ja kuhu?

Või küsida möödunud-aastasi konspekte?

Palju mõtteid liigub peas, kuid tee Tartusse on selleks liiga lühike, et neist kasvõi ühtegi Marjele öelda.

...Juba sõidamegi sisse Tartusse. Emajõgi ja sild — nüüd oleme kesklinnas. Nõksatades peatub buss ülikooli peahoone ees.

Ei tea, kas järsust peatusest või millestki muust võpatas Marje äkki ja tõusis kiiresti püsti. Juba oli ta leidnud oma kohvri ja juba liikus ta koos teistega ukse poole.

Uksel seisis ilus noormees, pikka kasvu, laiaõlgne, pruunikaabu ja mustades raamides prillidega. Nad teretasid naeratades teineteist ja Marje andis noormehele oma kohvri. Siis hakkasid nad koos minema ja kadusid varsti ülikooli nurga taha.

Läksin bussist välja viimasena. Plärtsudes astusin porisele märjale asfaldile ja... märkasin oma saapaid. Need olid porised ja... tinarasked. Nii rasked, et ma keset teed seisma jäin.

Siis märkasin eemal kõnniteel Sassi. Ka tema oli lontis ja temagi saapad olid porised ja rasked. Sass oli jälle kangesti Muri moodi, kui ta seal nõnda seisis, küllap sellepärast ma mõtlesingi:

«Sina, Mosona Muri, oled hoopis teistsugune. Käid aastas korra pulmas, järgmine päev aga haugud jälle teekäijate peale või nurud võileiba ja oled kõik unustanud. Ja saapaid pole sul ka, mida sisse määrida.

Meie Sassiga nõnda ei saa, sest meie pole ju Murid. Meie oleme inimesed. Saad aru: inimesed.»

Ma hakkasin kiirustama, et lõunasele rongile mitte hiljaks jääda.

(Lõpp.)

Tartu Riiklik Ülikool 3

Tartu Riikliku Ülikooli rektori
30. apr. KÄSKKIRI nr. 341 1960

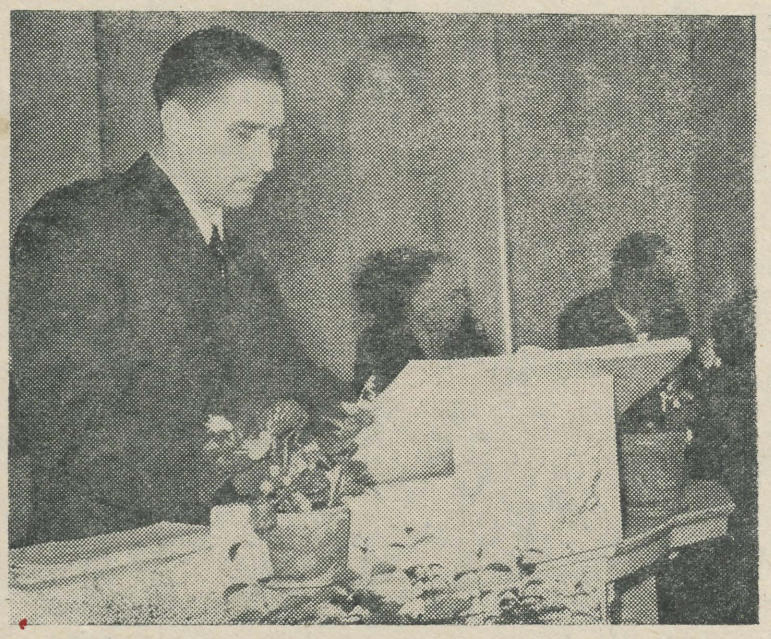

TRÜ füsioloogiakateedri assistent E. Vasar Arstiteaduskonna õpetatud nõukogu koosolekul oma kandidaadiväitekirja kaitsmas.
J. MIKU foto

Teaduslik konverents

Tartu Riikliku Ülikooli, ENSV TA Keele ja Kirjanduse Instituudi ja ENSV TA Fr. R. Kreutzwaldi nim. Kirjandusmuuseumi ühise üritusena toimub

RAHVALUULE-ALANE TEADUSLIK KONVERENTS.

Laupäeval, 7. mail kell 15 Fr. R. Kreutzwaldi nim. Kirjandusmuuseumi uurijate saalis:

1. «Vana Kandle» koostamispõhimõtetest — Kirjandusmuuseumi rahvaluuleosakonna juhataja H. Tampere;
2. Kihnu rahvalaulikud — Kirjandusmuuseumi vanem teaduslik töötaja O. Kõlva;
3. Rahvapärane võrdlus — TRÜ aspirant I. Sarv.

Pühapäeval, 8. mail kell 11 TRÜ peahoone auditooriumis nr. 5.

1. Eesti rahvalaulu struktuuriküsimusi — TRÜ dotsent E. Laugaste;
2. Stereotüüpsusest Karksi rahvalauludes — Keele ja Kirjanduse Instituudi vanem teaduslik töötaja Ü. Tedre;
3. Ühest eesti uuemast rahvaviisist («Karja Tõnu» viis) — Kirjandusmuuseumi teaduslik töötaja I. Rüütel.

(Algus 1. lk.)

Arstiteaduskonnast Nikolai Veiderpassile, Valter Hiiele, Leonid Vainerile, Enno Teeärele, Vootele Meipalule, Selma Teesalule, Daisy Palmile, Ellen Salule, Hugo Kikerpillile, Endla Kodresele, Amanda Laasile, Virve Ratnikule, Oivo Reinule, Nikolai Nikiforovile, Peeter Roosaarele, Õie Parasmäele, Aalon Rammile, Enno Krossile, Inessa Beshatnevale, Mare Lepale, Paul Talvikule, Liidi Aidule, Sirje Lehisele, Galina Brikile, Peeter Kingule ja Kaie Noorele;

kehakultuurioskonnast Valentin Pisukesele, Aarne Kivistikule, Nora Kuttile, Heiki Tootsile, Rein Ahunile, Kalev Viidingule, Andres Lutsarile ja Meinhard Kirmile;

üleülikoolilistest kateedritest Arno Köörnale, Georg Rekkerile, Lii Pihlakule, Leonore Simmermanile, Zahhar Višnevskile, Vladimir Davõdovitšile ja Aili Mikkanile;

administratiiv-majandusosakonnast Inna Sorokinale, Friida Porilale, Erna Säinale, Reet Kangrole, Edit Võhandule, Avo Kaldmale, Gustav Lippingule, Arnold Toverile, Armilde Sokule, Rosalie Kübarale, Richard Lullale ja Valve Pallavile.

Hea šeflustöö eest avaldas ülikooli rektor kiitust üliõpilastele Larissa Siirmanile, Urve Volmerile, Maria Pentinenile, Valeri Vassiltšenkole, Taivo Uffertile, Enno Mõttusele, Maiju Puhile, Maie Otsale, Milvi Liiverile, Helle Pakule ja Ellu Niidasele.

Rektor premeeris rahaliselt Arno Jaaksoni ja Alma Oja.

LOODUSKAITSEPÄEVA PUHUL

Looduskaitsering „nepijahil“

Möödunud laupäeva soe ja ilus kevadilm meelitas noori linnast välja — loodusesse. See oli vist ka põhjuseks, et üliõpilaste looduskaitseringi tööekskursioonist osavõtt oli seekord tavalisest arvukam — umbes kolmkümmend inimest.

Kolmekümnenda aprilli õhtupoolikul sõideti Tapa rongiga Kärkna jaamani. Sealt mindi jalgsi Mait Metsanurga kodukohta — Metsanuka tallu. On kahju, et kunagisest korralikust ja uhkest talust on järele jäänud vaid varemed; ka ümbruskonna elanikkond hakkab kohta ja sellega seotud Metsanurga perekonda unustama.

Kõik kaob, ainult mälestus jääb! Siiski saime üsna hea ettekujutuse kirjaniku kodutalust ja selle ümbrusest, kuulates katkendeid raamatust «Tee algul» (luges ringi juhendaja J. Eilart), kus Metsanurk räägib oma lapsepõlvest.

Kui hakkas hämarduma, kogunesime kõik Kärkna jaama lähedale metsa, et seal nepi lendu jälgida. Ringi esimees Toomas Frei andis just seletust nepist, nepimängust ja nepijahist, kui lind ise ilmus taevafoonile ja hüüdis kutsuvalt «psiip-psiip». Peale selle tutvusime tikutaja mängulennuga ja kuulasime määgivat-vibreerivat helirida, mida lind tekitab sabasulgedega. Enne pimeda tulekut laulsid üksteise võidu vainurästas ja laulurästas, kudrutas teder.

Ringi lühike ekskursioon kevadloodusesse lõppes lõbusa maitulega.

E. R. ENNUSE,
eesti filoloogia III kursuse üliõpilane

REEDEL, 29. APRILLIL...

Kümmekond arstiteadlast ja lääne filoloogi töötasid tublilt Pälsoni tn. 14 ühiselamu õuel. Kena ei olnud aga, et mõned tütarlapsed ühiselamust — selle asemel, et ise käed külge lüüa — peesitasid aknail.

Seinalehtede toimetusi, ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» kirjasaatjaid ja kaastöölisi ning kõiki ajakirjanduse sõpru palutakse tulla täna klubi kohvikusse ajakirjanduse päeva tähistama. Algus kell 20. Lauad on reserveeritud kaminasaalis.

Üliõpilased üliõpilastele

Üliõpilase eesmärgiks on saada heaks spetsialistiks ja igakülgseks haritlaseks. Noored, olles vaimustatud oma erialast, püüavad juba üliõpilastena kujundada endas omadusi, mis on vajalikud vastaval kutsealal töötamiseks. Erinevate teaduskondade üliõpilastel on haritlase üldiste omaduste kõrval ka vastava eriala töötaja sugemeid: arstiteaduskonna üliõpilastel on teatud määral arsti omadusi, pedagoogilisele alale siirdujail midagi õpetajalikku jne. Ei ole ju mõeldav, et diplomi saamisel toimub mingi äkiline isiku metamorfoos üliõpilasest spetsialistiks. Mida rohkem on tulnud üliõpilasel lahendada oma erialasse puutuvaid praktilisi küsimusi, seda vilunum on ta noore spetsialistina.

Arstiteaduskonna üliõpilased, kes on juba sooritanud eksami mikrobioloogias ja hügieenis, oskavad profülaktiku pilguga vaadata kogu ümbruskonna eluavaldusi. Nad oskavad näha tervishoiuküsimustes tehtavaid vigu ja neil on häid ettepanekuid puuduste kõrvaldamiseks. Nad oskavad juba tähele panna, et meie üliõpilaste sanitaarne kultuur ei ole veel vajalikul kõrgusel. Paljud üliõpilased ei arvesta isegi algelisi tervishoitureegleid. Üliõpilased lähevad õppetööle söömata, ei tegele kehakultuuriga, ei pea vajalikuks pesta käsi enne söömist jne. 1959. a. teostasid pediaatriks spetsialiseeruvad üliõpilased ülikooli sööklas kontrolli. Nad jalutasid söökla ukse ees ja, sööklasse minejaile märkamatult, registreerisid neid, kes jätsid käed pesemata. Nad üllatusid: hõigist sööklasse minevatest pesi käsi ainult 1/20 üliõpilastest. Leidus isegi selliseid, kes kasutasid käimlat ja seejärel läksid sööklasse ilma käsi pesemata (!). See näitab, et üliõpilaste sanitaarne kultuur on lubamatult madal. Siin tuleb midagi ette võtta. On ju äärmiselt tähtis, et meie haritlaskonna sanitaarne kultuur oleks nõutaval tasemel.

Üliõpilaste sanitaarkultuuri taseme tõstmiseks tuleks senisest rohkem rakendada Arstiteaduskonna vanemate kursuste üliõpilasi. TRÜ üliõpi-

tervishoidu propageerima

lastel on väga mitmesuguseid õppetöövälisei tegevusi (teaduslikud ringid, kunstiline isetegevus, sport jne.). Oma eriala populariseerimist on aga üliõpilased harrastanud vähe. Selleks et üliõpilasest kujuneks igakülgselt haritud inimene, on tarvilik, et ta teatud määral tunneks ka teisi erialasid. Siin saaks hästi kaasa aidata, kui eri teaduskondade üliõpilasi rakendataks vastastikusele erialalisele kasvatamisele. On kindel, et üliõpilased, olles sügavalt huvitatud oma erialast, võitleksid noorusliku entusiasmiga oma eriala teadmiste levitamise eest kogu üliõpilaskonnas. Seega õpiksid nad ka teadust populariseerima, sest üliõpilastest kuulajaskond oleks neile jõukohane. Arstiteaduskonna üliõpilased peaksid võitlema tervishoiualaste teadmiste taseme tõstmise eest, filoloogid peaksid välja juurima inetu žargooni jne. Töö edukus sõltub suurel määral kasutatavatest töövormidest ja -meetodeist. Selleks saab kasutada ajalehte, seinalehti, temaatilisi õhtuid klubi kohvikus, koosolekuid jne. See annaks üliõpilastele väärtuslikke kogemusi oma eriala populariseerimisel ja propageerimisel ja aitaks neil kasvada igakülgselt haritud inimesteks.

Dots. L. KERES

Peatselt selgub

PARIM ÜHISELAMU

On lõppemas teine etapp vabariigi kõrgemate koolide ühiselamute vahelises sotsialistlikus võistluses. 10. maiks selgub, missugune on parim ühiselamu vabariigis, missugune igas õppeasutuses.

Sama ürituse raames külastasin meie vabariigi teiste kõrgemate õppeasutuste ühiselamuid.

Kuidas siis elavad meie naaberõppeasutuste üliõpilased?

Mida oleks neilt õppida?

Kõige parema mulje jättis Tallinna Pedagoogilise Instituudi ühiselamu. Ruumides valitses kord ja puhtus, toad olid mugavalt sisustatud ja jätsid hubase mulje. Kõikjal lõhnavad kaseoksad ja lilled vaasides, palju oli kasutatud tubade hubasemaks muutmisel mitmesuguseid rahvuslikke tekstiilitooteid ja keraamikat. Eriti hea mulje jätsid külalislahked elanikud ise. Ühiselamu kollektiiv on tugev. Ühiselt käiakse teatris ja kinos, kuulatakse loenguid ja vestlusi ning ühiselamu mugavalt sisustatud puhketubades peetakse pikki diskussioone huvitavatel teemadel.

Hästi on hoolitsetud üliõpilaste elamistingimuste parema korraldamise eest. Ühiselamus on oma arstikabinet koos hambaravikabinetiga, ühiselamus saab jalatseid parandada, õmmelda, kududa telgedel.

Huvitavalt ja otstarbekalt on korraldatud ühiselamus pesupesemine ja -kuivatamine. Ühiselamu keldrikorrusele on ehitatud spetsiaalne pesuköök kahe pesukuivatusruumiga. Sellistes ruumides võib kogu pestud pesu kuivatada umbes 20 minuti jooksul. Kahju, et meie majandusmehed pole meie uute ühiselamute ehitamisel mõelnud pesuköökidele. Pesuköökide puudumine meie ühiselamuis annab end valusasti tunda: tubade korrashoid kannatab selle all.

Ühiselamu valve vaeva vähendab automaatne telefonile kutsumise süsteem. Meil on niikaugele jõutud ainult ühes ühiselamus. Oleks muidugi väga suurepärane, kui niisuguseid hakkajaid elektrikuid leiduks meil ülikoolis veel, kes ka teistes ühiselamutes taolise süsteemi sisse seaksid.

Muidugi on ühiselamus moodse mööbliga sisustatud puhketoad, spetsiaalsed söögitoad jne.

Kõikjal puhtus ja kord — see oli seal iseloomulik.

Peremehelikult suhtuvad oma teise kodusse ka Tallinna Polütehnilise Instituudi üliõpilased. Külastasime ühiselamu korpusi Lillekülas, kus neljas majas elavad ainult meesüliõpilased. Ja ootamatu oli see, et meie ei leidnud seal ühtegi korratut, musta tuba, taolist, nagu neid meie Tiigi tänava ühiselamus võib palju leida meesüliõpilaste tubade hulgast.

TPI-lased ei ela küll nii hubaselt nagu Pedagoogilise Instituudi üliõpilased, kuid selle eest väga puhtalt.

Lahkelt kutsuti meie üliõpilasi külla Lenini puiestee ühiselamusse, kus elavad TPI keemikud. Ka see ühiselamu jättis hea mulje.

Lausa räpaselt ja mustalt elavad aga Riikliku Kunstiinstituudi ja Riikliku Konservatooriumi üliõpilased. Meie rahva tulevased ilumeele kasvatajad olid selle eneste juures unustanud.

Jääb üle vaid kahetseda, et nemad oma eeskujulike naabrite häid traditsioone ja kogemusi pole üle võtnud.

S. LEPIK

MEIE KONTROLLPOST TEATAB...

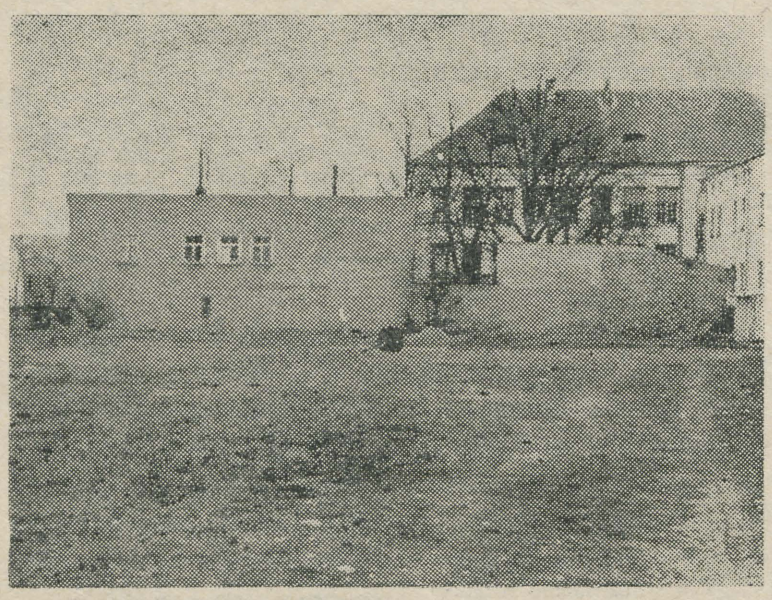

Pildil asuv sööt kujutab Pälsoni tn. 23 ühiselamu haljasala. Kui siin korrastustööd senise tempoga arenevad, pole lootust tänavu muruväljakut, puid ja põõsaid näha. Palju paremad pole lood ka taamal asuvate palliplatside juures.
Ühiselamu rahvas, suured teod ootavad teid!

Keeletarga kirjakast

Keeletargal ei ole pikemat aega olnud võimalust ringi vaadata vanas ülikoolis, sest eesti keele moonutajate ja piirajatega on rassimist olnud mujal. Õnneks tulid Keeletargale appi noored keelemehed, kes on meie ajalehe mitmes numbris esitanud küsimusi ülikooli rahvale. Kahjuks on küsimused küsimusteks jäänudki ning vastuseid on vaid üksikuid. Nähtavasti valdab meie rahvas enda arvates eesti keelt täiuslikult ning naerab välja noorte keelemeeste küsimused. Olgem sellega täiel määral nõus ja jalutagem pisut ringi ülikoolis...

KUI ÕPIKUST SAI ÕPPEVAHEND

Kui jälgida ülikooli kirjastusgrupi teateid, siis selgub, et on ilmunud müügile:

A. Uustal õppevahend «Ameerika Ühendriikide riigiõigus», mis on mõeldud õppevahendiks...;

O. Maimets õppevahend «Inimese suure vereringe arterid» jne.

Keeletark tundis tõsist huvi selle vastu, kuidas uued õppevahendid välja näevad. Kindlasti koosneb «Ameerika Ühendriikide riigiõiguse» õppevahend seadustest, koodeksite eri väljaannetest jne., «Inimese suure vereringe arterid» aga skeemidest, mulaažidest, filmidest jne., kuid midagi niisugust ei olnud. Levitaja pakkus vaid tavalist A. Uustali (mitte Uustal) ja O. Maimetsa (mitte Maimets) õpikuid. Mis ajast peale on õpikust saanud õppevahend? Või on ülikoolis paljundatud õpik õppevahend, kirjastuse poolt väljaantud õpik aga õpik sõna otseses mõttes?

Kes leiab vastuse?

TRÜ KINOLEKTOORIUM

Reedel, 6. mail kell 19 T. Kelami loeng **«Rahvusvaheline olukord».**

Filmid: 1. **«Mööda Prantsusmaa teid».**
2. **«Vana Tallinn».**
3. **«Nõukogude Liit ja Ameerika».**

Toimetaja **J. FELDBACH**

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 4569. MB 03034.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Ülikool ootab uusi üliõpilasi!

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 17 (444) Reedel, 13. mail 1960 XIII aastakäik

TERE TULEMAST!

Kevad toob ülikooli pere töösse igal aastal kaks tähtsat sündmust. Ei ole enam kaugel aeg, kus ülikool saadab ellu järjekordse lennu mitmesuguse erialaga noori kõrgema haridusega spetsialiste.

Samaaegselt ülikooli lõpetajate ärasaatmisega käivad praegu viimased ettevalmistused üliõpilaspere täiendamiseks, s. o. uute üliõpilaste vastuvõtuks. Algab ju avalduste vastuvõtmine tulevastelt üliõpilastelt 20. juunil.

Meie vana ülikool avab järjekordselt uksed noortele, kes vahetavad sõjamehemõõga teaduseraamatu vastu, noortele, kellel loovas töös on kasvanud kindel soov kõrgema hariduse omandamiseks, noortele, kes juba praegu koolipingis viibides tunnevad tõsist kutsumust mingi teadusharu uurimiseks, kõigile, kellel on kindel soov tulevaste kõrgema haridusega spetsialistidena kaasa aidata kommunismi ülesehitamisele meie maal.

Noored, kasutage neid võimalusi, mida võib pakkuda ainult kommunismi ehitav maa kõrgema hariduse omandamisel, ja tulge 1. augustil ülikooli sisseastumiseksamitele hästi ettevalmistunult!

Ü. SAAG,
TRÜ õppeosakonna juhataja

Keda valmistab ette Ajaloo-Keeleteaduskond

Ajaloo-Keeleteaduskonna põhiliseks ülesandeks on valmistada ette õpetajaid arvates 5. klassist.

Paralleelselt pedagoogilise kaadri ettevalmistamisega on Ajaloo Keeleteaduskonna ülesandeks valmistada ette ka mitmesuguse profiiliga teaduslikke töötajaid ja spetsialiste mõnedel erialadel, mille profiil on lähedane filoloogi või ajaloolase ettevalmistusele. Vaadates teaduskonnale kitsamate spetsiaalsuste seisukohast, milledele ettevalmistamine toimub mainitud osakondade baasil, näeme 1. **Eesti keele ja kirjanduse osakonna** baasil on võimalik valmistuda peale õpetajaameti ka bibliograafiks — raamatukogunduse alal töötajaks — või žurnalistiks — kirjanduslikul alal töötajaks. Põhjalikum süvenemine spetsiaalsetesse valikainetesse võimaldab saada eesti keele õpetaja kutse kõrval ettevalmistuse näiteks tööks kirjastuses **korrektorina** või **toimetajana** või **tõlkijana,** kui vallatakse põhjalikumalt ka mõnd muud keelt peale eesti keele. Süvenemine rahvaluulealastesse probleemidesse võimaldab õpetajakutse kõrval tegutsemist rahvaluuleprobleemide uurimise või muul lähedasel alal. Süvenemine **soome-ugri keeltesse** võimaldab eesti keele õpetaja kutset saades tegelda ka vastavate teaduslike probleemidega. Süvenedes valikainete näol **kirjanduse kursustesse,** omandatakse tugevam baas eriti kirjanduse õpetamiseks või tööks mõnel muul lähedasel alal. On võimalik süveneda ka **pedagoogilis-psühholoogilistesse probleemidesse,** millega omandatakse põhjalikum ettevalmistus tööks pedagoogilistes kabinettides või mitmesugustes muudes pedagoogilise profiiliga asutustes. Ka siin saadakse põhiline kvalifikatsioon tööks eesti keele ja kirjanduse õpetajana.

2. **Vene keele ja kirjanduse osakonna** lõpetajad saavad peale vastava õpetajakutse ettevalmistuse spetsiaalsusele lähedaseks tööks, nagu töö kirjastustes tõlkijatena, korrektoritena, toimetajatena, töö kirjandusmuuseumides jms. Erikursustena õpetatakse muuseas lasterkirjandust ja žurnalistikat. Osakonda pääsevad õppima isikud, kes õppima asudes peale eesti keele mõnevõrra põhjalikumalt tunnevad ka vene keelt (eriti kõnekeelt).

3. **Võõrkeelte osakond** valmistab ette inglise ja saksa keele õpetajaid. Võõrkeelte osakonna õppeplaanis on ette nähtud ka mõne nn. lisaspetsiaalsuse (käsitöö-kodunduse, joonistamise-joonestamise, muusika või kehakultuuri) õppimine, millega kindlustatakse täiskoormusega töövõimalus ka väiksemates koolides, kus võõrkeelte tunde on alla õpetaja töökoormuse.

4. Oma põhiülesande juures — valmistuda ajaloo-õpetajaks — omandavad **ajaloo-osakonnas** õppijad ettevalmistuse tööks ka arhiivides, muuseumides ja teaduslikes asutustes. Peale ajaloo-alaste ainete õpetatakse arheoloogiat, etnograafiat, arhiivindust, kunstiajalugu.

Niisama nagu võõrkeelte osakonnas õppijaile, nii on ka ajaloo-osakonnas õppijaile ette nähtud mõne lisaspetsiaalsuse õppimine, millega kindlustatakse täiskoormuseline töö õpetajana ka väiksemates koolides.

Ajaloo-Keeleteaduskonna põhiline ülesanne valmistada ette pedagoogide kaadrit selle mõiste otseses tähenduses, dikteerib mõningad olulised nõuded neile, kes siin soovivad õppimist alustada. Need on järgmised: Peab olema suurt tungi osavõtuks uue ühiskonna kujundamisest otsese pedagoogilise töö kaudu.

Peab olema tugevat tahet võitluseks ideoloogilise töö rindel, sest pedagoogiline töö on suurimal määral ideoloogiline töö.

Iseendast mõistetavalt peab olema mõningaid eeldusi, võimeid ja tahet ühiskondlikuks tööks selle mitmesugustes vormides.

Dots. A. PÄRL,
dekaan

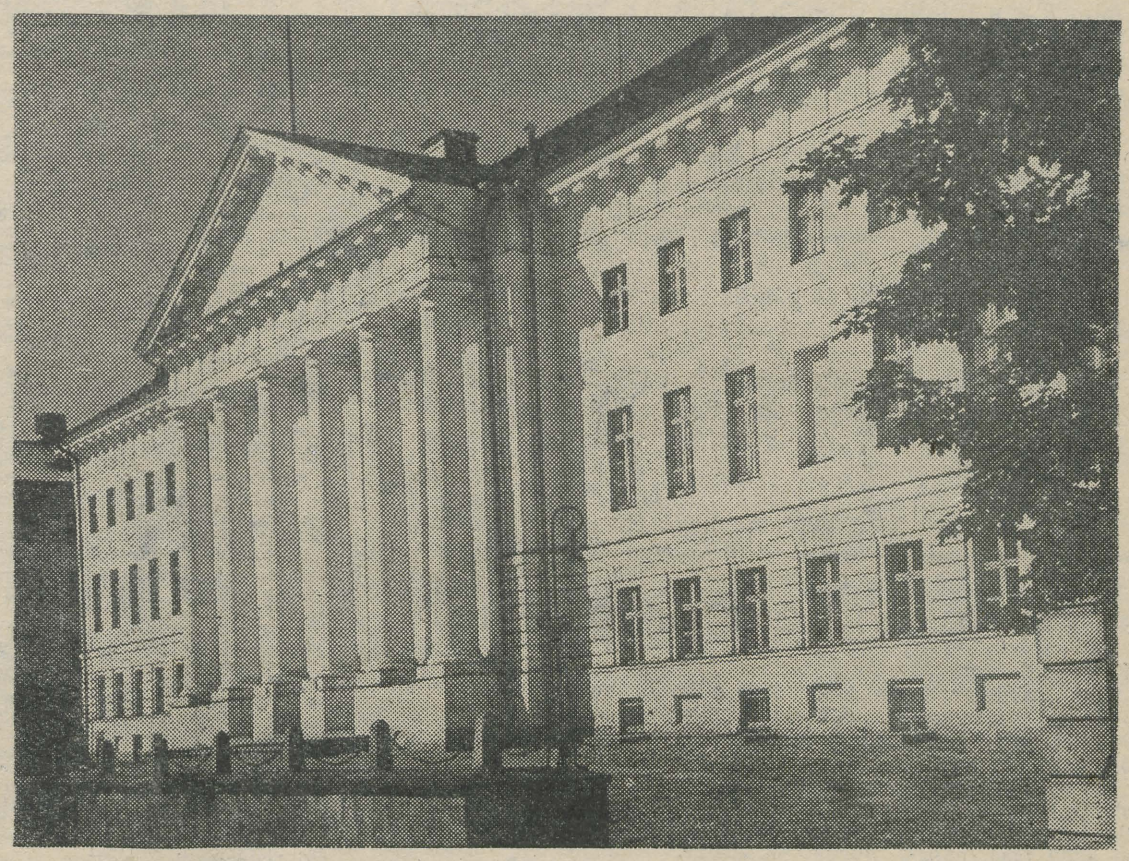

Ülikooli peahoone. Selle teisel korrusel asetseb alates 20. juunist uute üliõpilaste vastuvõtukomisjon.

Meie laureaate

Piret Koppel on eesti keele ja kirjanduse osakonna diplomand, tore tütarlaps.

Peab vahel ettekandeid eesti keele ringis, ja kui sulel jooksu on, kirjutab ka konverentsi- ja auhinnatöid. Mitte ammu pani ta punkti «Ülevaatele Kärla murrakust», mida ülikooli õpetatud mehed esimese auhinnaga ära tähendasid.

Sügisel aga... Sügisel on Piret juba õpetaja Põltsamaa kandis.

Meid õnnitlesid

töörahva rahvusvahelise solidaarsuse päeva 1. mai puhul

*** Voroneži Riikliku Ülikooli rektor ja ühiskondlikud organisatsioonid;**

*** Tšernovitsõ Riikliku Ülikooli rektor;**

*** Eesti NSV Riiklik Kunstiinstituut;**

*** T. G. Ševtšenko nimelise Kiievi Riikliku Ülikooli rektor ja ühiskondlikud organisatsioonid;**

*** Kaunase Polütehnilise Instituudi direktor ja ühiskondlikud organisatsioonid;**

*** V. I. Lenini nimelise Valgevene Riikliku Ülikooli rektor ja ühiskondlikud organisatsioonid;**

*** Kaug-Ida Riikliku Ülikooli rektor ja ühiskondlikud organisatsioonid.**

MATEMAATIKA-LOODUSTEADUSKOND

Tartu Riikliku Ülikooli Matemaatika-Loodusteaduskond on suuruselt teine teaduskond ülikoolis. Tema 16 kateedri hooldusel sirgub üle 700 noore tulevase spetsialisti. Ligikaudu 100 õppejõudu teostavad õppetööd väga mitmekesistel erialadel, hoolitsedes ühtlasi üliõpilaste teadusliku arengu eest.

Matemaatika-Loodusteaduskonna koosseisu kuuluvad praegu 6 osakonda. Täppisteadused on esindatud füüsika-, matemaatika- ja keemiaosakonnaga, kuna loodusteaduste osas saavad üliõpilased ettevalmistuse bioloogia-, geoloogia- ja geograafiaosakonnas.

Peale geoloogia- ja keemiaosakonna valmistatakse kõigis teistes osakondades ette kõrge kvalifikatsiooniga tulevaste keskkooliõpetajate kvalifitseeritud kaadrit. Väljapaistvate võimetega lõpetajad suunatakse teadusliku ettevalmistuse viimistlemiseks kolmeaastasesse aspirantuuri. Aspirantuuri lõpetanuist täiendab nii ülikool kui ka teised Eesti NSV kõrgemad õppeasutused ja teadusliku uurimise instituudid oma teaduslikku ja pedagoogilist kaadrit.

Matemaatikaosakonnas õpib Tartu Riiklikus Ülikoolis ligikaudu 160 noort. Õppetööd matemaatika alal viivad läbi matemaatilise analüüsi, geomeetria- ja teoreetilise mehhaanika kateedrid professorite G. Kangro, Ü. Lepiku ja dots. Ü. Kaasiku juhtimisel. Matemaatika alal on osutunud eriti viljakaks prof. G. Kangro koolkond funktsionaalanalüüsi alal. Matemaatikaosakonnas on loodud arvutusmatemaatika eriala, kus üliõpilasi õpetatakse välja töötamiseks elektronarvutusmasinatel.

Füüsikaosakonna laboratooriumides ja auditooriumides keeb vilgas tegevus varajasest hommikust hilisõhtuni. TRÜ rektori prof. F. Klementi energilise töö tulemusena on eksperimentaalfüüsika kateedri juures välja arendatud luminestsentsi uurimise laboratoorium, mis on rikkalikult varustatud kaasaja parimate uurimisvahenditega — spektrograafidega, mikrofotomeetritega, monokromaatorite, spektrofotomeetritega jne. Selle laboratooriumi seinte vahel omandavad tulevased noored spetsialistid hea eksperimentaalse ettevalmistuse füüsika alal.

Ka on andnud väärtuslikke uurimistöö tulemusi mõni aasta tagasi rajatud aeroionifikatsiooni laboratoorium. Selles laboratooriumis konstrueeritud uuetüübilisi võimsaid aeroionisaatoreid on kasutamisele antud mitmele raviasutusele, kus nad on leidnud edukat rakendamist töötajate tervise taastamisel. Füüsikaosakonda kuuluv teoreetilise füüsika kateeder annab tulevastele spetsialistidele prof. H. Kerese juhtimisel põhjaliku teoreetilise ettevalmistuse.

Lõpetanud füüsikaosakonna, suunduvad noored füüsikud tööle paljudesse meie vabariigi tehastesse.

Keemiaosakond valmistab ette tulevasi keemikuid — analüütikuid, anorgaanikuid ja orgaanikuid. Ka selle osakonna laboratooriumides on hommikust õhtuni igal pool näha noori kolbide, katseklaaside, spektrograafide ja teiste keeruliste aparaatide taga. Tulevased keemikud valmistuvad oma oskusi ja teadmisi rakendama meie keemiatehastes kogu nõukogude rahva hüvanguks.

Huvitav ning mitmekesine on tulevaste bioloogide töö. Teoreetiline õppetöö kestab neil igal aastal septembrist maini ja siis järgneb kaks kuud vaheldusrohket tööd vabas looduses. Professorite A. Vaga ja J. Auli kogenenud kätes kujuneb tulevaste bioloogide kaader. Meie kodumaa saab järjest uusi spetsialiste botaanika ja taimefüsioloogia alal, kuna zooloogid valmistavad ette ornitolooge, entomolooge ja ihtiolooge. TRÜ botaanikaaed ja Eesti NSV Teaduste Akadeemia Zooloogiamuuseum pakuvad noortele kohapeal häid ettevalmistumise võimalusi. Peale selle on bioloogiaosakonnal väljaspool Tartut terve rida praktikabaase — Praagal, Sangastes, Võrtsjärvel jm.

Neljanda kursuse bioloogidel toimub suvel praktilise ettevalmistamise otstarbel ekspeditsioone Krimmi ja Kaukaasiasse.

Geoloogiaosakonda astuvad julged initsiatiivsed noored, kelle eluesmärgiks kujuneb võitlus uute maapõuevarade avastamise eest meie kodumaal. Viis ja pool aastat õppimist vaheldumisi ülikooli ruumes ja praktikabaasides Uraalis, Krimmis, Kaukaasias või Koola poolsaarel — ja noored inseneridgeoloogid sõidavad töökohtadele täitma oma ülesandeid nõukogude töötajate hüvanguks.

Huvitav ning mitmekesine on tulevaste geograafide ettevalmistumise käik. TRÜ-s valmistatakse ette füüsilise geograafia spetsialiste ja majandusgeograafe, võimaldades seejuures aga veel spetsialiseeruda mitmekesistel erialadel, nagu meteoroloogia, klimatoloogia, okeanograafia ja hüdroloogia alal. Oma ettevalmistusaja kestel teevad geograafid ulatuslikke reise meie suure kodumaa ja tema rahvaste tundmaõppimiseks. TRÜ geograafid on käinud Koola poolsaarel, Kaukaasias, Krimmis, Pamiiril, Kamtšatkal ja paljudes teistes kaunites kohtades NSV Liidu territooriumil.

Üheks iseloomustavaks jooneks meie noorte spetsialistide ettevalmistuse käigus on tihe kontakt vanema ja noorema generatsiooni vahel. Alatasa näeme töötamas õppejõude ja üliõpilasi üheskoos laboratooriumides, üliõpilaste uurimistöö ringides ja õppejõudude teaduslikkudel seminaridel. Üheskoos võetakse osa paljudest koosolekutest, üliõpilaste koosviibimistest ja spordiüritustest. See on ka arusaadav, õppejõud ja üliõpilased töötavad ühise eesmärgi nimel, et kasvaks uus teovõimas ning töötahteline generatsioon, kes oma ennastsalgava tööga aitaks kiirendada kommunismi saabumise hetke.

Dots. A. MITT,
dekaan

Nii õpime, töötame ja puhkame

Üliõpilaste Teaduslik Ühing

Meie ülikoolis loodi Üliõpilaste Teaduslik Ühing iseseisva organisatsioonina kaksteist aastat tagasi. Paljude teiste Nõukogude Liidu õppeasutuste eeskujul moodustati üleülikooliline ÜTÜ nõukogu, mis hakkas osakonnanõukogude kaudu koordineerima kateedrite juures tegutsevate üliõpilaste teaduslike ringide tööd. Peale igakevadiste teaduslike tööde võistluse hakati regulaarselt korraldama ka ÜTÜ konverentse, kus igal aastal esitatakse 90—120 parimat üliõpilastööd. Selliseid konverentse on toimunud meil juba 15.

ÜTÜ tegevus muutus järjest laialdasemaks. Kiiresti arenesid sidemed teiste meie maa kõrgemate õppeasutustega. Traditsiooniliseks muutus 40—70 külalisüliõpilase esinemine Tartu Riikliku Ülikooli ÜTÜ konverentsidel. Samuti esinevad meie parimad üliõpilased — ÜTÜ liikmed ettekannetega teistes ülikoolides. Meie üliõpilased on esinenud Taškendis, Jerevanis, Tbilisis, Voronežis ja mujal, rääkimata lähematest õppeasutustest.

Momendil töötab ülikoolis kõigil erialadel kokku ligi kuuskümmend üliõpilaste teaduslikku ringi, kus üliõpilased omandavad teadusliku töö metoodikat ja teostavad iseseisvaid uurimusi vastava kateedri õppejõudude juhendusel.

Osakonnanõukogude initsiatiivil toimuvad pidevalt mitme ringi ühised koosolekud mõne kindla probleemi selgitamiseks.

Kõike kokku võttes näeme, et Üliõpilaste Teaduslik Ühing on kujunenud õppetöös tähtsaks abiliseks kõrgema haridusega kaadri ettevalmistamisel, eriti aga iseseisva töö kogemuste andmisel.

L. ALLIKMETS,
TRÜ ÜTÜ nõukogu vastutav sekretär

Päevakohaseid probleeme

Käesoleval aastal oli Õigusteaduskonnas ÜTÜ XV konverentsiks ette nähtud õppetööst vaba päev, mistõttu osavõtt konverentsist kujunes arvukaks. Konverentsil esitati kolm tööd, milledes käsitletud probleemidel on aktuaalne koht tänapäeva õigusteaduses.

Nii oli kirjutatud IV kursuse üliõpilase Aino Lukase ettekanne teemal «Kollektiivide käendusest õigusrikkujate suhtes». Autor tõstatas ja püüdis lahendada mitmeid huvitavaid probleeme käendusinstituudi rakendamisest igapäevases elus, sest nagu teada, meie seadusandlus seda üksikasjalisemalt ei käsitle.

V kursuse üliõpilane Siiri Roopere esitas töö «Ettepanekuid pärimisõiguse alalt Eesti NSV Tsiviilkoodeksis», mille eesmärgiks oli kaasa aidata Eesti NSV Tsiviilkoodeksi väljatöötamisele.

Huvitavaid probleeme pakkus oma uurimuses «Vastutuse alused mittelepingulise kahju tekitamisel varale» ka IV kursuse üliõpilane Jaak Kirikal. Autor oli töös kasutanud hulgaliselt materjale Tartu linna rahvakohtu praktikast.

Arvestades tõstatatud probleemide aktuaalsust, oleks tahtnud konverentsil näha enam mõttevahetust, esitatud tööde põhjalikumat analüüsimist.

J. MESIPUU

Ärgu õnn teil olgu lelu!
Võtke vastu siirad read:
Palju õnne terveks eluks!
Kõike ilusat ja head!

Õnnitleme

Elle Kopeikinit
ja
Enn Anupõldu

ühise elutee algul!

Eesti filoloogia osakonna V kursus

PADOMJU ÕPETAJA

Külas Eestis

Viibisime mõningad päevad Tallinna Pedagoogilises Instituudis ja Tartu Riiklikus Ülikoolis. Tahaksime jutustada oma muljetest, mis jäid nendest õppeasutustest.

Kogu metoodilist tööd organiseerivad seal spetsiaalsed kateedrid.

Tallinnas viibimise ajal oli meil võimalus külastada ka viienda kursuse üliõpilaste praktikatunde 2. keskkoolis.

Kuulatud tunnid jätsid parima mulje. Üliõpilased olid nii rahulikud ja kindlad, et näis, nagu poleks meie ees praktikandid, vaid staažiga õpetajad.

Viimasel ajal mõtleb pedagoogilisest tööst väga palju Tartu ülikool. Neil on kavas **pikendada pedagoogilist praktikat kuueteistkümnelt nädalalt kahekümne kahele, sisse viia kuue-aastane õppeaeg, et üliõpilased viimase aasta võiksid praktiseerida koolis ja alles seejärel saaksid õpetajadiplomi.**

Tartu ülikoolis on botaanikakateeder väga soodsas kohas — botaanikaaia territooriumil, zooloogiakateedri juures aga asub muuseum, kus on täielikult esindatud Eesti NSV ornitofauna (linnud).

Viibisime Matemaatika-Loodusteaduskonna üliõpilaste seemia- ja füsioloogiapraktikumides. Muuseas panime tähele, et üliõpilased töötavad laboratooriumides ainult valgetes kitlites. Miks ei võiks meie instituudi juhtkond seda head kogemust üle võtta?

Tartu ülikool arutab praegu küsimust, kas ei saaks asendada riigieksameid diplomi kaitsmisega pedagoogilisel teemal. Meie omalt poolt arvame, et selline asendus on otstarbekas, sest diplomitöö on ju üliõpilase iseseisva töö kõrgeim vorm. Huvitav oleks seda küsimust arutada meie ajalehe veergudel.

Üldse jäi meil mulje, et eesti üliõpilased on oma töös palju iseseisvamad kui meie. See asjaolu lubab õppejõududel teisiti oma loengukursused üles ehitada, anda ainult põhilise ühe või teise teema kohta.

Tartu on elanike arvult Daugavpilsist natuke suurem, kuid teda võib selle sõna kõige laiemas tähenduses nimetada üliõpilaslinnaks. Ülikoolil on palju traditsioone nii õppetöö kui üliõpilaste puhkuse organiseerimise alal. Nii näiteks on ülikoolil oma kohvik. Õhtuti mängib siin orkester. Kohvik on üliõpilaste hulgas väga populaarne. Siin noorus puhkab, vaidleb, tantsib. Kohvikus on alati niipalju külastajaid, et üliõpilased käivad siin teaduskonniti.

G. GULBIS, L. KEIRANS,
Daugavpilsi Pedagoogilise Instituudi Loodusteaduskonna õppejõud

PARIMAD TEADUSLIKUS TÖÖS

Eelmises numbris teatasime, et ülikooli Õpetatud Nõukogu määras kolmekümnele üliõpilaste teaduslikule tööle esimesed ja viieteistkümnele teised auhinnad. Niisiis:

ESIMENE AUHIND ANTI

1. Eesti keele ja kirjanduse osakonna V kursuse üliõpilasele Piret Koppeliile töö «Ülevaade Kärla murrakust» eest;
2. Eesti keele ja kirjanduse osakonna III kursuse üliõpilasele Vilma Metstakile töö «Traditsioonilised sõnarühmad Haljala regivärsside parallelismis» eest;
3. Vene keele ja kirjanduse osakonna V kursuse üliõpilasele Maria Putrjale töö «Героическая тема в творчестве В. Я. Брюсова» eest;
4. Lääne filoloogia osakonna III kursuse üliõpilasele Kullo Vendele töö «The use of the pronoun «it» as an object» eest;
5. Ajaloo-osakonna VI kursuse kaugõppeüliõpilasele Olaf Klaassenile töö «Indoneesia võitlus oma sõltumatuse eest aastail 1942—1947» eest;
6. Ajaloo-osakonna VI kursuse kaugõppeüliõpilasele Olo Vooglaidile töö «Nõukogude Eesti noorte osast uudismaade ülesharimisel» eest;
7. Õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilasele Aino-Evi Lukasele töö «Kollektiivide käendusest õiguserikkujate suhtes» eest;
8. Õigusteaduskonna V kursuse üliõpilasele Siiri-Maie Roopere töö «Ettepanekuid pärimisele kutsumise ja pärandi vastuvõtu seadusandliku reguleerimise alal Eesti NSV-s TsK-s» eest;
9. Majandusteaduskonna V kursuse kaugõppeüliõpilase Ilma Martmale töö «Elamuehitamiseks suunatud summade kasutamine Tartu linnas 1959. aastal» eest;
10. Majandusteaduskonna V kursuse kaugõppeüliõpilasele Helmi Mattiisenile töö «Hoiunduse areng Jõgeva rajoonis ja võimalusi hoiundusalase töö paremaks organiseerimiseks» eest;
11. Matemaatikaosakonna V kursuse üliõpilasele Rein Jürgensonile töö «Diferentsiaalvõrrandi lahendamine lähedase diferentsiaalvõrrandiga asendamise teel» eest;
12. Matemaatikaosakonna V kursuse üliõpilasele Rünno Mullarile töö «Pinna peasihtide uurimine» eest;
13. Matemaatikaosakonna V kursuse üliõpilasele Margus Tõnnovile töö «Jada summeeruvustegurid Rieszi kaalutud keskmiste menetluse puhul» eest;
14. Füüsikaosakonna IV kursuse üliõpilasele Ilmar Rammole töö «Fotoelektrilise efekti uurimine ZnS-tüüpi kristallfosforides» eest;
15. Füüsikaosakonna V kursuse üliõpilasele Aare Purgale ja Vladimir Hižnjakovile töö «Некоторые расчеты электронно-колебательных полос кристаллов и молекул» eest;
16. Keemiaosakonna V kursuse üliõpilasele Reet Klemmile töö «Mõnede raua korrosiooni inhibiitorite toime elektrokeemiline uurimine» eest;
17. Bioloogiaosakonna IV kursuse üliõpilasele Ain Raitviirule töö «Eesti tardseened» eest;
18. Bioloogiaosakonna V kursuse üliõpilasele Leili Järvale töö «Klass Gasteromycetes (puguseened) Eesti NSV mükoflooras» eest;
19. Bioloogiaosakonna V kursuse üliõpilasele Mare Runtelile ja Evi Pärsimile töö «Ultraviolettkiirte mõjust kartulitaime kasvule ja biokeemilisele koostisele» eest;
20. Bioloogiaosakonna V kursuse üliõpilastele Ülle Mäele ja Silvi Pärnale töö «Hibiinide makrosamblike fütotsönoloogiline ja floristilis-süstemaatiline uurimus» eest;
21. Raviosakonna VI kursuse üliõpilasele Mare Lepale ja IV kursuse üliõpilasele Tiina Tanimäele töö «Ioniseeritud hapniku toimest mõningatesse termoregulatsiooni näitajatesse poliomüeliidi taastumisperioodil» eest;
22. Raviosakonna VI kursuse üliõpilastele Raul Talvikule, Harry Tihasele ja Henno Tikkole töö «Konserveeritud arterite homotransplantatsioonist koertel» eest;
23. Stomatoloogiaosakonna VI kursuse üliõpilastele Kaie Noorele ja Peeter-Jaan Kingule töö «Filatovi varreplastika tulemused katseloomade kiiritamise korral (eksperimentaalne uurimus)» eest;
24. Raviosakonna VI kursuse üliõpilastele Ester Allikale, Pilvi Põldmäele, Helle Urbile ja Ester Valgele töö «Lambliioosi esinemise sagedusest varaealistel lastel Tartu linna lastesõimedes» eest;
25. Raviosakonna VI kursuse üliõpilasele Märt Saarmale töö «Kõrgema ja vegetatiivse närvisüsteemi funktsionaalsest seisundist ja omavahelistest suhetest neuroosihaigetel» eest;
26. Raviosakonna VI kursuse üliõpilasele Hedda Kukele töö «Barbamüüli mõjust põrnale kui erütrotsüütide reservorganile» eest;
27. Raviosakonna VI kursuse üliõpilasele Lembit Allikmetsale töö «Skisofreenihaigete insuliinravi ja kombineeritud insuliinkonvulsioonravi vahetud tulemused Vabariiklikus Tartu Kliinilises Psühhoneuroloogilises Haiglas» eest;
28. Raviosakonna VI kursuse üliõpilasele Rein Zuppingule ja V kursuse üliõpilasele Enno Krossile töö «Elektroaerosoolide toimest organismi mõningatesse funktsioonidesse neuroloogilistel haigetel» eest;
29. Stomatoloogiaosakonna V kursuse üliõpilastele Tiiu Palmile, Aino Nigolale, Maie-Taimi Aasale, Mall Kerbergile ja Õie Sikkale töö «Tartu Riikliku Ülikooli Üliõpilaste suuõõne seisundist» eest;
30. Kehakultuuriosakonna IV kursuse üliõpilasele Arvo Lillestikule töö «Aktiivse puhkuse rakendamisest heitjate-tõukajate treeningus ja võistlustel» eest.

Meie laureaate

Kommunistlik noor Maie Aasa stomatoloogiaosakonna viiendalt kursuselt. Laulab Arstiteaduskonna viienda kursuse naisansamblis, ülikooli naiskooris.

Koos kursusekaaslaste Tiiu Palmi, Aino Nigola, Mall Kerbergi ja Õie Sikkaga uuris stomatoloogiaringi liikmena tulevast hambaarsti huvitavaid probleeme ning viie tütarlapse ühisel jõul valmiski töö «Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilaste suuõõne seisundist», mille ülikooli Õpetatud Nõukogu tunnistas esimese auhinna väärilisteks. Peale selle — kui arstiteadlastest üliõpilased teadusliku konverentsile kokku tulevad — asendamatu organisaator.

Läheb sügisel tööle Kohtla-Järvele, ja muidugi hambaarstiks.

Meie laureaate

Üliõpilaste Teadusliku Ühingu psühhiaatriaringi vanemaks on raviosakonna lõpukursuse üliõpilane Märt Saarma. Paljud võib-olla ei tea, et see kuus aastat tagasi hõbemedaliga Tallinna 20. Keskkooli lõpetanud noormees on nelja auhinnatöö autor. Tänavu andis ülikooli Õpetatud Nõukogu talle esimese auhinna teadusliku töö «Kõrgema ja vegetatiivse närvisüsteemi funktsionaalsest seisundist ja omavahelistest suhetest neuroosihaigetel» eest. Sügisel asub ta aga arstina tööle Tarvastu Psühhoneuroloogilises Haiglas.

LAULAME,

Raske on meie ülikooli ette kujutada ilma sümboolse kuue sambata ja nimekate professoriteta. Sama raske on aga ette kujutada meie tänapäeva ülikooli ilma laiahaardelise kultuuritööta.

Hiljaaegu debüteeris ülikooli aulas edukalt iseseisva kontserdiga TRÜ sümfoniettorkester, mida juhatab noor arenev dirigent Toivo Luhats.

Vaatamata lühikesele eksisteerimisajale on kahekümneliikmeline orkester saavutanud märkimisväärse koosmängu oskuse ning tema repertuaaris on juba praegu rida nõudlikke palasid.

Võrreldes eelmisega võib meie segakoor lugeda end hoopis eakamaks kollektiiviks. Nimelt täitub eeloleval sügisel koori loomisest kaks aastat — pikem iga ja suuremad saavutused. Koor, keda juhatab energiline ja otsiva vaimuga dirigent Valdar Viires, on esinenud mitme iseseisva ja huvitava kontserdiga Tartus ja kaugemal.

Mai algul täienes ülikooli suuremate kollektiivide pere veel ühe liikme võrra. Rahva ette astus TRÜ puhkpilliorkester Riikliku Teatri «Vanemuine» orkestrandi Martin Kruusi juhatusel. Esialgu esineti küll ainult vahepaladega maiaktusel, kuid ind ja püüdlikkus lubavad eeldada, et juba peatselt asub orkester tõsisemate ülesannete lahendamisele.

Üha uute ja toredate kordaminekutega rõõmustab meie vabariigi rahvakunstišõpru kuuenda ülemaailmse noorsoo- ja üliõpilaste festivali laureaat — TRÜ rahvakunstiansambel, kes tähistas 19. aprillil oma tegevuse viieteistkümnendat aastapäeva. Viis tantsurühma, rahvapilliorkester, laialdane repertuaar — selline oli aruanne, mille ansambel oma sünnipäeval esitas rahvale. Ansambli kunstiliseks juhiks on Helju Mikkel.

Pisut varem tähistas oma viieteistkümnendat aastapäeva sajakahekümneviielikmeline TRÜ naiskoor, keda praegu peetakse õigustatult vabariigi üheks parimaks isetegevuslikuks naiskooriks.

MÄNGIME,

Endiselt populaarne niihästi vanade kui ka noorte hulgas on ligi poolesaja-aastane Tartu üliõpilasmeeskoor. Meenutagem, et üliõpilasmeeskoori laul on kõlanud Tartus, Tallinnas, Saaremaal, Moskvas, Musta mere ääres ja kümnetes teistes paikades. Kõikjal on ta leidnud ikka sooja tunnustust ja tänusõnu.

TANTSIME

Mõlemaid koore juhatab ENSV teeneline kunstitegelane Richard Ritsing.

Häid võimalusi meeldivalt vaba aega veeta ja rõõmu tunda ühest või teisest harrastusest on siiski meie ülikoolis tunduvalt rohkem. Töötavad ju klubi juures lauluansamblid ning vokalistide ja draamaring. Tänavu pandi alus sõnakunstiringile, mida juhendab NSV Liidu rahvakunstnik Ants Lauter.

Senised kogemused näitavad, et noor, kes on ülikoolis õppimise jooksul aega leidnud ka muudeks harrastusteks, suudab pärast õpingute lõpetamist oma põhitööd paremini korraldada ja edukamalt osa võtta ühiskondlikust elust. Seepärast on väga tähtis, et iga ülikooli astuja mõtleks juba varakult sellele, missuguse isetegevuskollektiivi või -ringi liikmeks ta tahab saada.

Edasi arendada oma võimeid mitmel alal ja vahetult osa võtta meie üliõpilasnoorsoo esteetilis-moraalse palge kujundamisest — selline peaks olema iga õpihimulise noore üks unistustest.

H. LUPP,
TRÜ ametiühingukomitee kultuurikomisjoni esimees

KIRJANDUSE JA KUNSTI LEHEKÜLG

ÜLO TUULIK

Tagasitulek

... on vahetult kadunud kolm aastat ja täna seisan ma oma palati uksel, kõheldes, kas ma astun sisse, kuigi ma olen juba kindlalt otsustanud seda teha.

Üle hulga aja on jälle pisut imelik pidžaamas olla. Saad käed taskusse panna, aga pükstel ei ole viike. See on üheaegselt mugavuse ja pettumuse tunne. Keskealine sanitar, kes mulle haigla vannitoas andis puhta pesu ja pidžaama, istus rahulikult akna all ja ootas, kuni ma end ümber riietama hakkan. Ma mõtlesin, et ta seks ajaks välja läheb, aga ta oli nähtavasti harjunud. Kui juba ülakeha olin paljaks võtnud, küsis ta monotoonse, peaaegu ilma rõhkudeta häälega:

«Võib-olla olete see Tuulik, kes vahel ajalehes kirjutab?»

Ma mõtlesin, et ta vaatas seda minu käsivartelt, mis praegu vaevalt millekski muuks võimelised on, kui sulge hoidma. Ütlesin, et see Tuulik, kes kirjutab, on pisut tüsedam.

Ta ütles: «Ah-ah, et ma niisama mõtlesin: võib-olla on see... Aga jah, Tuulikuid on ju palju. Mul ka naabermajas elab Kämpsi-nimeline — pole kaugeltki sugulane.» Ma olin nõus.

* * *

Pikkamööda kaob see esialgne mõnu, mida haiglasse tulles tunned ümberriietamise ja uute inimestega jutuajamise tseremooniast. Seda kõike on vaevalt paariks tunniks. Siis tuleb üksilduse valus, justkui pigistav tunne.

Ma olin siin viiekümne kuuenda aasta lõpus ja viiekümne seitsmenda aasta algul. Siis oli kõik uudne, nii haigus kui inimesed. Üksildustunne tuli siis hulk aega hiljem — alles mitme nädala pärast. Täna tunnen ma teda juba praegu.

* * *

Äratus on pool seitse. Kell kuus olin üleval, sest päike hakkas otse silma paistma.

Hommik on erk. Värske. Ei ole isegi palavikku. See tuleb üksteist tundi hiljem. Kui kohutavalt pikk aeg on üksteist tundi! Aga ta läheb kiiresti. Õhtused palavikutunnid seevastu on pikad.

Otse aknasse vaatavad suured puud. Nad kasvavad üle tänava, lasteaia pargis. Suured, laia krooniga puud. Vahtrad. Ja nagu teiste sekka äraeksinult — üks kidur haab, mis jääb palati akna kohta.

Ma jäin millegipärast mõttesse seda puud vaadates ja kui õde tuli temperatuuri märkima, küsisin teretamise asemel:

«Miks selle haava asemel pole tamme istutatud?»

See oli rumal küsimus ja ta hakkas naerma.

* * *

Neljapäev. Päevikuid on mitmesuguseid. On «Jäine raamat». Huvitav, kuid mõneti vaieldav. On «Anne Franki päevik», «Reportaaž silmusega kaelas», «Legendi järg». On minu mannetud ülestähendused.

Lugesin «Anne Franki päevikut». Ma olen ikkagi inimene ja sellist dokumenti lugedes peab paratamatult vapustuma.

Kuid samaaegselt kirjanduse tinglikkus. On väga ebatõenäoline, et see päevik Anne Franki ellujäämise korral oleks trükitud. Oleks jäänud ära noore, elukogemata inimese stiihiline protest kõige halva vastu maailmas ja suur, hingehaarav võime vaimustuda kõige hea üle. Oleks ära jäänud selle raamatu suur menu, mis võib-olla pole nii tähtis, kui iga inimese suurima unistuse — olla elus ka pärast surma — täitumine Annel.

Seepärast panin ma pärast viimast lehekülge «Anne Franki» oma väikesele kapile värisevate kätega. Oli imelik tunne võtta see ruuduline vihik ja pärast Annet kirjutada oma päevikusse igapäevastest sündmustest. Tundsin end tühisena.

* * *

Esmaspäev. Inimesed on siin suurepärased! Igaüks oma näoga, ja üks täiendab teist.

Albert Väärtnõu. Muhulane. Me hakkasime juba esimesel päeval juttu ajama, kui ma üksinda söögitoas ajalehte lugesin ja raadiot kuulasin.

Tark mees. Üks paljudest, kelle haridustee nappusest kahju on. Ma olen alati kadestanud selliste inimeste selget mõistust, ning kõrvutades end nendega, tunduvad mu üksteist klassi mannetud. Tal on midagi juhtunud tasakaalu-elundi närvidega, sest ta vahel nagu tahaks liikuda külg ees. Sellisel hetkel on temast kahju.

Nagu muhulane ütleb ta «neh» ja hääldab korralikult «õ» tähte.

Heino Kunrats Vaevalt kahekümnene. Lõbus ja elav. Ei püsi minutitki paigal ja palatis on tema voodi alati segi.

Tal on vesi kopsus.

Ilmar Priske. Lihtne inimene, keda naine käib iga päev vaatamas.

Ühe silmaga vanamees, kelle nime ma ei tea. Pessimist. Kui nalja tahab teha, hakkab kõige esmalt ise naerma. Ta lamab peaaegu kogu päeva, ainult hommikuti istub vannitoa aknal, üks silm vastu päikest ja vaatab mõtlikult alla. Mulle tuletab ta kangesti meelde Boleslaw Brusi.

Helve. Nooruke, seitsmeteistkaheksateistaastane. Ainus tüdruk statsionaari kohta. Seepärast teda hüütaksegi rohkem üldnimega — «Neiu». Tal on protsess avastatud alles hiljuti, mõned päevad tagasi, rajati õhkrind. Liited teevad valu ning ta peaks varsti koos Ilmariga sõitma Tallinnasse liitekõrvetusele.

Ta on elav ja muretu nagu Heinogi. Ainult paar korda olen näinud teda üksinda ja mõtlikuna seismas vastu akent, nähtavasti kõige üle järele mõtlemas. Ta on noor inimene, tahab liikuda, lõbutseda, kuid statsionaar on omamoodi kindlus, mille seinte vahele sa surutud oled. Alles pika võitluse järele suudab inimene leppida paratamatusega kaotada nooruse kõige ilusamad aastad ja muutuda tuimaks mõtete valu suhtes. Ma olen seda tundnud ja ma ei tahaks, et see korduks Helve ja Heinoga. Neil on veel alles võime imestada — kõige üllam, suurim, hinnatavaim võime, mis peab olema haigel. Siin tähendab see palju. See on peaaegu kõik. Peale selle peab olema võime unustada.

Väino Väli. Noor, kolmekümne kolme aastane mees. Esimesel päeval mängisin temaga malet, Ta ütles: «Jah, ei oska seda mängu. Peab õppima.» Ta hakkas mulle meeldima sellest napist lausest, milles ei olnud võltsi pettumust.

* * *

Teisipäev. Lehitsesin oma vanu päevikuid. Viiekümne seitsmenda aasta novembrist leidsin märke:

«Loen ikka «Noort Kaardiväge». Leidsin sealt täieliku iseenda — Stahhovitši. Võta või jäta — nagu minult maha kirjutatud. Fadejev — au tema geeniusele — aitas mul veelkord tõestada oma tühisust. Ma tegin järelduse, et olen võimeline samadeks tegudeks nagu Stahhovitš. Aga see on nii häbistav...»

Pärast seda oli mul hulk aega tühi tunne. Istusin palatis, ei julgenud isegi välja minna.

Aastate eest tehtud märge oli tookord omal kohal, ma ei kahtle selles. Aga kõik need sisemised heitlused endaga, kui tuba on sinu jaoks üksinda ja palavik tõuseb jälle kolmekümne üheksa ja neljakümne kraadi vahele, kui õhtuti tuleb naiivne hirm pimeduse ees — kas need sisemised heitlused ei ole tõesti millenigi viinud. Ma usun, et Sina, Ilmi Kolla, kirjutasid just sellisel nukral hetkel oma samanimelise luuletuse.

Need mõtted muutsid Sind, tegid paremaks ja Sa olid üle oma valust.

Ma tahaksin elama hakata teistmoodi — ilma sisemiste piinadeta ja kartuseta, et ma olen tühine, üleliigne... Ma tahaksin inimestele jagada mitte oma valu, vaid õnne.

* * *

Võib-olla selles — inimese üksindajäämises oma mõtetega — peitub haiguse suurim traagika.

Milleni ta viib?

* * *

Mõnikord lähevad mõtted kodumaile. Siis tuletad kõigepealt meelde ikka ema. Ta on mulle õpetanud kõik sõnad. Ainult ühe — kõige suurema — olen kuulnud teistelt. See on: armastama. Võib-olla sellepärast armastan ma oma ema kõige rohkem.

* * *

Kolmapäev. Milleni ta viib?

Täna leidsime Helve üksinda nutmas. Tulime Heinoga ta juurde ja katsusime lohutada, kuid ta nuttis edasi. Ma ütlesin, et sellest ei ole mingit kasu, et mis sa koormad oma südant liigsete pisaratega.

Me sõimasime teda. Heino vaikis, tal oli piinlik ja kahju. Helve jooksis palatisse, kuid varsti tuli ta aeda tagasi ja naeris.

Hea on kuulda lõbusat naeru.

Õhtul toodi ühe silmaga vanamees Heino ja Väärtnõu palatisse. Väli juures valvab ta naine. Kahe päevaga on Väli muutunud tundmatuseni. Ei suuda enam üksinda tõusta, hingamine on raske.

Vist traagika algus...

* * *

Neljapäev.

Ööd on valged ja soojad. Aga täna hakkas kella kahe ajal müristama. Sadas. Ma ärkasin välkude peale üles, sest uni oli erk. Tuul kiskus kardinat lahtisesse aknasse ja tuppa tuli esimesi vihmapiisku. Ma panin akna kinni ja vaatasin kaua öist loodusemängu.

Oli pisut kõhe ja õiget und ei saanud enam hommikuni. Tunne, kuivõrd väike on inimene looduse tohutus masinavärgis, ei kadunud kogu päevaks. Sellele vastupidist — enda üleolekut loodusest — olen ma tundnud vaid sügiseste lõhkuvate tormide ajal, kui koos kaluritega saab läbimärgadena astuda Abruka kruusasele sadamasillale, ja alles siis, tagasi vaadates, taibata, kuivõrd kohutav ja võimas on sügisene meri. Ja maapind jalge all tundub siis nimetult kallis.

Noh, aga sügiseste tormide aeg on kaugel, vara on sellele mõelda.

Palavikku 38. Dr. Rubinstein kuulas mind täna ja vaatas röntgenis. Vesi on ikka veel kopsus.

* * *

Reede.

Eile õhtul suri Väli.

Kogu päev on majas vaikne. Õudne. Me istusime pool päeva Väärtnõuga alas pingil ja rääkisime kõigest muust.

* * *

Ma nägin öösel imelikku und. Olen kerjus, müts näppude vahel, vilets inimene. Keegi möödamineja, vana naine, valab mu mütsi kõige puhtamat kulda.

Ma jäin tummaks kulla ees, mis säras nagu lummutis. Sellega ei osanud ma ju midagi teha ning andsin ta vanaeidele tagasi.

«Miks sa ei võta, vaene inimene?»

«Ma tahan rohkemat.»

«Mida sa tahad?»

«Miljon korda tahaksin näha, kuidas tõuseb päike.»

Palavikku oli 39,3. Õde ütles, et ma olevat soninud.

* * *

Teisipäev. Päev otsa tagusime aias marjast, kordamööda valvet pidades, et õde ei näeks.

Loen Feuchtwangeri «Juut Süssi». Talendi ees peab kummardama.

Muidu läheb elu endist rada. Heino ja Helve on nagu tuvid. Kogu aeg kuuled nende kudrutamist ja süda tunneb millegi järele igatsust.

Eks ole — on saadana imelik asi see armastus.

Oled nagu üksik lind ja nokitsed omaette, tundmata vajadust kelleltki seltsi leida. Äkki kuuled, et teine lind kusagil laulab. Ta hakkab sind huvitama. Haarab. Ta on sinust üle.

Et elada, selleks on vaja armastada. Mul on valus tunne südames, et ma olen muutunud nii külmaks maailma vastu. Rumal tunne, et sa ei ole enam võimeline armastama, pitsitab kogu päeva ja tuletab meelde kõike, mis on möödunud.

Ja üldse — armastusest kirjutamine ei vii asja edasi.

* * *

Laupäev. Öösel toodi mees, verejooksuga paremast kopsupoolest.

Väga kahvatu. Väsinud. Palavikus. Dr. Rubinstein tuli kell kaks öösel.

Mees küsis, kas homme võiks tagasi koju saada. Töö olevat pooleli jäänud.

Kas keegi võiks öelda, kus on kangelaslikkuse, absurdsuse ja naiivsuse piirid?

* * *

Täna proovisin kirjutada. Ei tule midagi välja.

Ma arvan, et peamine on loogikas. Mul ei ole ju enam terve inimese loogika, vaid haige, pisut juba elust kõrvale jäänud inimese loogika. Kui kohutavat sisemist valu ma tunnen iga oma kirjutatud asja lugedes ainuüksi mõtlest — võib-olla ei ole ta teistele vajalik, võib-olla on ta üksnes haige inimese jatamorgaana. Ma tean, et meil ei ole vaja haletsevat kirjandust, ja ma ei või seda lugeda; kuid kirjutada, olles juba hulk aega haige, vahel juba oma unistusi mattes ei ole nii lihtne. Alustad mazooriga, kuid ei märka isegi, millal juba minoori kaldud. Ja see kuratlik psühholoogitseminel Nagu teistmoodi ei oleks võimalik. Ma ei tea, võib küll olla, et see psühholoogitsemine on osalt loomulik, sest psühholoogia otsustab kopsuhaigeid sageli koik.

Ma pole naine, et nutta oma kirjandusliku haua kohal, kuid mulle teeb valu, et ma ei ole vääriline neid inimesi, kes mind loevad.

* * *

Neljandasse palatisse, Heino, Väärtnõu ja ühe silmaga vanamehe juurde tuli uus haige.

Ma olin parajasti nende palatis, kui ta oma asju kappi pani.

Ta on noor, umbes kaheksateistkümne-aastane poiss. Kandis kodukootud kampsunit ja lihtsat nööpidega pluusi. Paistab, et ta on lintne ja avameelne.

Käed aga on lapselikud, need pole tööd näinud.

Ma ütlesin: «Tere õhtust.»

Ta naeratas häbelikult. On vist väga tagasihoidlik, vähemalt esialgu tundus. Meie jutu peale ajas ühesilmne end üles. Ei teinud algul poisist väljagi, vaid hakkas lugema.

Pärast küsis:

«Kas uus haige?»

«Jah...»

«No-jah. Hiljuti viidi üks ära, Eks me seda teed käime kõik...»

Ta mõtles pisut. Siis küsis:

«Kuidas teie nimi on, noormees?»

«Andrus.»

Ta keeras oma kukalt ja ütles siis:

«Ma-jah. Möödunud aastal oli siin ka üks Andrus. Ma ei mäleta hästi, jäi ta juba operatsioonilauale või elas ta veel ühe päeva pärast seda. Jah, üks Andrus oli küll, kahju, et ma hästi ei mäleta...»

Ma olin vagusi. Pisut piinlik oli.

«Aga jah, muidu pole midagi... Seadke aga end sisse. Ega te niipea lauale lähe. Lastakse veel ennem pisut elada...»

Ta luges siis jälle rahuga edasi. Kui poiss juba voodisse istus, ütles ta nurgast:

«No-jah. Minu nimi on Georg Tamm.»

«Ah-ah.»

«Ja-h. Mina olen hea inimene, ei taha kellelegi kurja teha. Ja mis haige inimene saab kurja tehagi, tal rohkem selle peale mõelda, kuidas need elupäevad ükskord õhtule saab. Küllap te teistega ka läbi saate, kui just mürgeldama ei hakka, sest haiglas peab alati kord majas olema.»

Mul on suur nõrkus ette aimata inimese iseloomu juba esimesel kohtumisel ning see poiss huvitab

(Järg 4. lk.)

Ülikooli kirjandusringis on teadusliku töö kõrval tähtsal kohal omalooming. Igal aastal korraldatavatest kirjandusvõistlustest võtab osa kaunis suur hulk autoreid. Ja selliste juba üle vabariigi tuntud nimede seas nagu Tõnis Lehtmets ja Lehte Hainsalu kohtame ka ülikooli ulatuses mitte vähem tuntud vendade Tuulikute nimesid. Läinud aastal sai jutustuste osas esikoha Jüri, sel aastal aga Ülo.

Vennad on pärit Saaremaa ranna äärselt Abruka saarelt, mere, sarapuude ja kalurite keskelt. Kirjutama hakkasid nad juba varakult. Saaremaa rahvas on oma ajalehest sageli nende jutustusi lugeda võinud. Viieteistaastasena sai Ülo rajooni kirjandusvõistlusel kolmanda auhinna, paari aasta pärast avaldati «Nooruses» tema «Mõtted» — võib-olla mäletate veel lugu tollest keskkoolipoisist Jaanist ja tema koduküla tüdrukust Ellast?

Praegu õpib Ülo eesti filoloogia osakonna II kursusel.

Avaldatud jutustusest saate tillukese pildi sellest, kuidas inimene suutis säilitada optimismi ja usu kõigesse heasse ka elu rasketel minutitel.

Ise räägib ta nii: ««Tagasitulek» on haiglast. Ma pean oma kohuseks rääkida neist, haigeist, sest nad on mind palju aidanud ja õpetanud.

Kirjutamine on mulle väga raske. Kirjutan jonni pärast, sest kirjutamata olla on veel raskem. Edaspidi tohiksid kaks teemat peamised olla: üliõpilased ja MERI!»

Tartu Riiklik Ülikool 3

Kuidas me Tartust

Mida rohkem lõuna poole me sõitsime, seda rõõmsamalt laulsime, sest maastik muutus üha kevadisemaks. See oli siiski veel Eesti pinnal, kui bussijuht peatas masina, kuna tüdrukud vaimustatult hüüdsid: «Ülased! Ülased! Lähme siin maha!» Nii tehtigi väike peatus, et imetleda võsa ääres kasvavaid kevadekuulutajaid ja sinililledest täiesti siniseid lagendikke suurte puude all.

Ka Cēsises oli soe. Nii et käisime kõik ka «saldejumsi» ostmas. Cēsise lossi ümbruses tehakse ehitus- ja restaureerimistöid — siingi ju, Lätis, valmistutakse suviseks nõukogude vabariigi aastapäevaks ja laulupeoks. Proovisime siis meiegi, TRÜ Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilased, seda kaunist, sammaldunud astmetega laululava. Et Riiga sõit oli preemiaks olümpiaadist osavõtu eest, võib arvata, et buss oli täis laulumehi, kes eesotsas väsimatu Leidi Veskisega ja meie ansambli juhi Nora Voitesega alustasid üht laulu teise järel. Nii jõudsime Riiga.

Aga seal sadas! Ei olnud eriti mugav linnaga tutvumine. Siiski jõudsime tähele panna, et Riia oli veel täiesti maipühade ehtes ja — väga maitsekalt ja huvitavalt kaunistatud.

Kaunis kerge vaevaga õnnestus saada piletid Wagneri «Tannhäuserile». Pole vist vaja lisada, et see oli suur elamus — hoolimata mõnedest lavastuslikest puudustest (balletinumbrite ebatäpsus, kulunud lavakujundusliku võtted), haaras muusika ja jättis kustumatu mulje. Väga head olid koorid!

Pühapäeva hommik tervitas meid, vastu ootusi, heleda päikesepaistega ning teoreetiliselt siirdus meie grupp «linna vallutama». Igaüks tahtis midagi leida ja kaasa viia — kes mulje ja mälestuse, kes millegi materiaalsema.

Mitmestki meist oli sügisel Balti vabariikide näitusel saanud läti kunsti austaja ning suur oli meie rõõm, kui leidsime Läti kunstimuuseumi suursugustes ja klassikalistes ruumides läti noorte kunstnike hoopiski mitte klassikaliselt range näituse. Tõepoolest, läti noortel tundub olevat julgemat kätt ja avaramat pilku kui meie kunstnikel (mis meie vaimustusse väikese kadedusvarjundi tõi). Kohtasime ka tuttavaid nimesid, nagu Valnere, Berzin, Zarin, kuid enamus olid tundmatud, nagu Zemzaris, kelle dünaamilised portreed ja rütmikas kompositsioon «Sügistalgud» (vist üliõpilased kolhoosipõllul) meelde jäid.

Üldist tähelepanu köitis Van Cliburni skulptuurportree (puu) nii oma elamuslikkuse kui ka sellega, et autor Igor Vasiljev on vaid 20 aastat vana ja, nagu me hiljem kuulsime, juba lapsepõlves silmapaistvalt andekas.

Päeva lõpul viis meid tee kaunile vennaskalmistule. Millise elamuse see käik tekitab, teavad vist paljud.

Õhtul jätsime hüvasti külalislahke Riiaga, mis säras tuledes.

M. LAURISTIN
M. VIIDING

Meie kontrollpost teatab...

Meie kontrollpost teatas 29. aprilli numbris, et kaheksa matemaatikaosakonna III kursuse üliõpilast, kes olid 25. aprillil Pälsoni tn. 23 ühiselamu juures tööl, mängisid töötamise asemel kaarte ja keksi.

Ajalehe toimetusele saabus kursusevanema, komsomoligrupi organisaatori ja ametiühingu rühmaorganisaatori allkirjadega kiri, kus teatati, et **matemaatikaosakonna kolmas kursus arutas 5. mail kritiseeritud kaheksa üliõpilase käitumist.**

Kursus mõistis nende käitumise teravalt hukka. Nimetatud üliõpilased lubasid, et taolist enam ei juhtu.

Soovime, et ka pilves päev tooks teile päikest!

TIIU POLLUVEERT
ja
AGU LAISKA

õnnitlevad bioloogiaosakonna III ja füüsikaosakonna IV kursus

Õppejõud ja teenistujad, tennisemurule!

Töötajate tööpäeva lühenemisega hakkavad töötajad üha rohkem tegelema neile sobivate spordialadega ja seda eeskätt mitte kõrgete sportlike tulemuste saavutamise, vaid oma vaba aja kultuurse ning tervisliku sisustamise eesmärgil. Ei tarvitse olla spetsialist tervishoiuküsimustes, kui väita, et kehakultuuriga tegelejate hulgas esineb tunduvalt vähem haigestumisjuhtumeid, et nende tervislik seisund on alati parem kui kehakultuuriga mittetegelejail.

Tennise kui spordiala omapärasuseks on asjaolu, et seda võib harrastada lapsepõlvest kuni kõrge vanaduseni. Nii hakatakse kaasajal lastele tennist õpetama juba 8.—9. eluaastast peale. Samal ajal on Eesti NSV vanim tegevtennisist dr. Emil Laur 71-aastane, kusjuures tennisemängijana on tal staaži üle 50 aasta. Suure tenniseharrastajana on tuntud ka 65. eluaastast üle astunud NSV Liidu rahvakunstnik Ants Lauter, kes töötas muide edukalt Tartu linna tennisesektsiooni presiidiumi esimehena.

Tennise üha laialdasemaks harrastamiseks on Tartus olemas reaalsed võimalused. Lisaks olemasolevatele Toomeoru väljakutele valmib loodetavasti veel mai lõpus Tähtvere eelsoojendusega välisujula juures tennisestaadioni esimene järk. See loob tingimused uute tennisesõprade väljakuile tulekuks.

Pidades tennist üheks kõige sobivamaks spordialaks igas vanuses valmse töö tegijatele, asutakse massiliste tennisekursuste läbiviimisele ka TRÜ õppejõududele, aspirantidele, teenistujatele ja nende perekonnaliikmeile. Kursusteks osavõtuks tuleb registreeruda TRÜ tennisestaadioni (Toomeorus) instruktori sm. Ratassepa juures igal tööpäeval kl. 11—13 ja 16—19. Kursuslased varustatakse nõutava inventariga, omalt poolt on vajalikud tenniskingad. Samas moodustatakse suveperioodiks ka laste õpperühmi.

H. MÜÜR,
TRÜ tennisesektsiooni esimees.
H. TORIM,
TRÜ ametiühingukomitee spordikomisjoni esimees

Iseteegevusolümpiaad lõppes

Ajaloo-Keeleteaduskonna olümpiaadiõhtu kujunes vist küll kõige pikemaks — ligi viietunnine eeskava räägib ise enda eest. Ja kava oli ka üsna sisutihe ja mitmekesine: esinesid nii sõnakunstnikud, vokaalsolistid ja -ansamblid, tantsusolistid ja -rühmad.

Nagu juba arvata, oli teaduskonnal kõige tugevamaks õhtu sõnaline külg. Väga hästi esinesid ja pälvisid kõrgeima hinde deklamaatorid Mari Viiding (M. Salundi «Mure laul» ja Aškenazi «Väike öömuusika») ja Helle Veetõusme (A. Fadejevi «Ema käed»). Ka Helle Siilatsi (Lipatovi «Kõvera kase juures»), Kulno Vende (Kiplingi «If») ja Peeter Heina (omaloominguline luuletus «Sild») esinemine oli nauditav. Vokaalansamblitest oli parim vene filoloogia osakonna IV kursuse naisansambel (Kärgi «Liiliaõis») ja vokaalsolistidest Malle Laar, kes puhtalt ning kaasaelamisega esitas mehhiko rahvalaulu «Gitaana». Rahule võis täiesti jääda ka eesti filoloogia osakonna naistrio (Zinzadze «Romanss» ja Podelski «Päev lõpeb») ja meeskvarteti (Spohr «Nagu linnutiivul», A. Ritsingu «Talveõhtu» ja Honigi «Tuhat tähte») esinemisega. Kiitvalt tuleb veel märkida teaduskonna initsiatiivi tuua publiku ette naiskoor L. Veskise juhatusel (esitas Cui «Kevadehommiku» ja eesti rahvalaulu «Pidu hakkab») ja U. Kolgi rahvaluuleainetel loodud põimiku «Tammeküla kiigekatsumine». Viimast tuleb lugeda esituse ja loomingu seisukohalt kõigiti õnnestunuks.

Samal õhtul esines ka Majandusteaduskond (kolme numbriga). Parimaks oli naisansambli esinemine (E. Arro «Head ööd» ja laul filmist «Minu naine tahab laulda»).

Kehakultuuriosakonnas koosnes olümpiaadiõhtu kava põhiliselt võimlemisettekannetest, rahvatantsudest ja estraaditseenidest. Üldiselt nõrgalt olid esindatud instrumentalistid, deklamaatorid ja vokaalsolistid (neid ei olnudki; vokaalansamblitest oli väljas kah ainult üks — osakonna naisansambel).

Kõige tugevamad olid võimlemisettekanded, mis on osakonna profiili arvestades ka arusaadav. Meeldejäävad olid Maire Visnapuu (vabaharjutused), Andres Lutsari (ekvilibristika toolidel), Einike Rusi (harjutused linikuga) ja kehakultuuriosakonna tütarlaste (rütmilised võimlemisliigutused) esinemine. Rahvatantsudest olid vahest elamuslikemaks soome rahvatants «Sappo» segarühma ja moldaavia tants naisrühma ettekandes. Menukas oli ainukese instrumentalisti Viktor Kuigi esinemine suupillil. Kahju ainult, et saatja alt vedas, mistõttu oldi sunnitud viimasel minutil improviseerima kitarrisaate.

A. Lutsar ja N. Valm esitasid estraadivahepalad korralikult.

Kunstilise isetegevuse ja omaloomingu olümpiaad on sellega lõppenud — žürii asus selgitama teaduskondadevahelist paremusjärjestust.

TRÜ spordipere

TRÜ-s on ette valmistatud 41 NSVL meistersportlast.

21 sportlast kuulub NSV Liidu koondvõistkonda.

Kolmekümne seitsmel rahvusvahelisel võistlusel on esinenud 189 meie ülikooli üliõpilast.

1593 korral on võidetud vabariigi tšempionitiitleid.

3000 üliõpilasest tegeleb regulaarselt spordisektsioonides 1720, neist 1099 on järgusportlased.

Nõukogude Liidu spordiajalukku on oma nimed jäädavalt kirjutanud Heino Lipp, Ilmar Kullam, Maret Otsa, Ene Kitsing, Vilve Maremäe, Uno Kajak ja teised.

Meie sportlasi tuleb esile tõsta ka tublide ehitajatena. Ühisel jõul ehitati võimla, staadion ja sõudebaas. Üha hoogsamalt arenevad Kääriku spordibaasi väljaehitustööd. Juba praegu on seal Nõukogude Liidu mitmeid koondvõistkondi valmistunud nii maailmakui ka Euroopa meistrivõistlusteks. 1959. aastal saavutas TRÜ NSVL kõrgemate õppeasutuste hulgas esikoha spordibaaside ehitamisel.

Tagasitulek

(Algus 3. lk.)

mind. Ma olin vagusi ega lausunud sõnagi nende jutu vahele, kuigi keelt tuli vägisi hammaste taga hoida. Ka Väärtnõu istus oma kriuksuval voodil ning kuulas ükskõikselt Tamme juttu, mis kolme kuu jooksul oli teda juba teatud määrani jõudnud küllastada.

* * *

Jüri käis siin. Tõi maasikaid ja raamatuid.

Varsti hakkavad nad Narva sõitma. Ehitama.

Ma jään siia ja ehitan vaid mõttega. Olen ju praegu vaid lind, kes proovib tiibu sirutada. Need aga ei kanna... ei kanna.

Pärast seda tuli vanamees ja lubas mulle rääkida Väli surmast. Saatsin ta põrgu.

* * *

Teisipäev. Kõige lõbusam aeg on söömine. Selles vadinas on hea nuga ja kahvleid tõsta ning juttu ajada. Niimoodi on isegi vähese isuga inimestel võimatu vähe süüa.

Helve ja Ilmar sõitsid Tallinna liitekõrvetusele. Heino küsis end seks puhuks linna. Ei saa ütelda, haruldaselt ilus päev, et armastada.

Noor, tärkav rohi pritsitakse üle mürgiga. Ta on juba litsutud vastu mulda, nagu sellelt tuge otsides, kuid toitva maa mahlad leiavad üles tema kidurad juured. Pikkamööda, aga visalt ajab ta end üles, kollane, jõuetu, juba peaaegu kulurohi. Päevalillena otsib ta päikest ning uuesti näed, et ta hakkab haljendama. Kui teda uuesti mürgitataks, võib-olla ei koolduks ta enam, ei koltuks.

Suur ja imepärane on see jõud!

* * *

Kolmapäev. Kogu päeva sajab. Palavikku 37,8. Loen.

Pärastlõunal kuulasime kolmekesi Jablonski «Esimest halli juust».

Ma vaatasin, kuidas see laul mõjus erinevatele inimestele ühtemoodi — ta paneb inimese vägisi unistama.

Väärtnõu istus vaikselt, käed ristipandult süles. Ta vist mõtles naisele. Oli imelik vaadata, kuidas vaheldub Andruse silmade helk, kuidas neisse tuleb kord nukrust, aga samas rahulikku, elukogenud inimese leebust, mis ei tunne enam haiguse piinavat valu; kuidas ta näos vahelduvad hetke jooksul noor inimene ja suur kunstnik, kes tunneb muusiku soovi valada laulu kõik, milleks ta on võimeline.

Pärast istusime kaua vaikides. Albert ütles: «Kena laul.»

* * *

Esmaspäev.

Majas on skandaal.

Ma pole veel kunagi juhtunud nägema, et üheaegselt kaks inimest peavad päevikut.

Neljanda palati uustulnuk oli aga kogemata enda oma välja minnes voodile unustanud. Ühesilmne hakkas huvipärast lehitsema ja leidis üheteistkümnenda kuupäeva alt märke:

«Tulin haiglasse. Palatis on kaks meest ja üks loll.»

Ta tuli kõigepealt minu juurde. Küsis, mis ma arvan. Ütlesin:

«Huvitav. Võib-olla kirjutas Väärtnõu kohta, sest ta käies kõigub natuke.»

Pärast näitas ta veel õele. See luges ja muigas omaette. Kust temagi teab! Vanamees põrnitses.

Ma ütlesin: «See on teise inimese päevik. Isiklik asi. Sa ei tohi seda puutuda.»

«Aga kui tema kirjutab, et mina loll olen.»

«See polnud sinu kohta.»

Ta oli vihane ja pilgutas oma ainukest silma nagu kükloop.

Kui Andrus õhtusöögi ajaks palatisse tuli, oli vanamees vagusi ja luges omaette nohisedes ajalehte.

Tulin vaikselt jälle ukse vahele, et asja pealt kuulata.

Vanamees keeras ja pööras end, kuni viimaks täis küsida:

«Kes see teie arvates loll on?»

Poiss kohmetus natuke, aga siis ütles tõsiselt:

«Ära, vanamees, topi oma nina võõrastesse asjadesse. Sa ei näe ju õieti lugedagi, mine tea, mis sõna seal «lolli» asemel on.»

Need olid kuradi jultunud sõnad, nii et Albert, läbi ja läbi aus mees, tõstis korraks raamatu kohalt pea ja jäi viivuks kuulatama.

Vanamees lubas kogu palati sodiks peksta, poisi rumala pea paiste lüüa.

Mul oli terveks õhtuks hea tuju, sest poiss ütles kogu selle jutu peale:

«Teie, papi, tulite ju siia surema, aga meie tahame veel elada.»

Kahju, et ta selle nii otseselt välja ütles, muidu oleks nende paarinädalasest naaklusest hea psühholoogilise novelli saanud.

Niimoodi võib elada!

* * *

Reede. Ma saan homme haiglast koju.

Vesi on kopsus, teised sõidavad Narva, kuid ma tunnen, et ma ei ole alistunud. Veel pean paar kuud käima üksinda kodu ja ranna vahet, müts päikese eest silmadel.

Võiks — inimene on selleks suuteline — kogu elu käia üksinda. Kahtlemata oleks see tugevus. Aga inimesed, terved, tugevad inimesed kisuvad mind sellise kohutava jõuga, millele on võimatu vastu panna.

Võib-olla on see armastus, sest kolm aastat pole ma armastanud kedagi peale iseenda ja nende, kes on lamanud mu kõrval haigevoodis.

Või igatsus. Suur igatsus töö järele. Andke, poisid, — et kurat teid võtaks! — labidat. Ma tõstaksin kasvõi ühe, kõige väiksema labidatäie, aga ma tõstaksin ta üles.

Õnn kaasa, poisid, sest unistused ei sure. Nad vahel purunevad, kuid nende killud liituvad uuesti. See unistus on suurem. Tugevam. Üllam. See võidab.

* * *

Laupäev. Täna sain haiglast välja.

Ma ei julgenud käia keset tänavat, vaid hoidsin end aedadele lähemale — kui midagi juhtuks...

Näed nüüd, milleni oled jõudnud. Mis teha.

Koju läksime pärast lõunat. Haruldane ilm. Soe. Pisut tuult. Meri lõhnab. Joovastab. Suvi veel, aga kaduv.

Homme lähevad poisid Narva. Aimus millegi suure, ülla, erutava ees on juba veres, ei anna neile asu.

Töö ootab, palju tööd.

Ma läheksin nendega kaasa. Lööksin labida Soldino kuivanud pinnasesse ja viskaksin põrgu oma haiguse.

Kas see on võimalik?

TEADAANDED

MEISTRIVÕISTLUSED KÄÄRIKUL

TRÜ II meistrivõistlused orienteerumisjooksus toimuvad 14. ja 15. mail Kääriku ümbruses. Kavas on individuaalvõistlused meistriliitlile ja teaduskondade kolmeliikmeliste võistkondade öine orienteerumisjooks.

Osavõtjail peab kaasas olema kompass. Võistkondadele ja meesindividuaalvõistlejatele on öiseks jooksuks tingimata vajalikud taskulambid.

Majutamine on kindlustatud Kääriku spordibaasis. Väljasõit toimub TRÜ Spordiklubi eest laupäeval kell 16. Tagasi tullakse pühapäeva õhtupoolikul.

I. KASK

* * *

Pühapäeval, 15. mail algusega kell 17 toimuvad V. Kingissepa tn. 19 võimlas TRÜ 1960. a. kunstilise võimlemise esivõistlused.

* * *

Laupäeval, 14. mail algusega kell 20 toimub tennise välishooaja avamise puhul

TARTU TENNISISTIDE KOHTUMISÕHTU

TRÜ söökla ruumes.

Kõik tennisehuvilised on teretulnud!

Toimetaja **J. FELDBACH**

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 4911. MB 03080.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

TERE

TRÜ Arstiteaduskond on ajalooliselt üks vanimaid teaduskondi Nõukogude Liidus. Ta on välja lasknud palju õpetlasi ja teadlasi, kelle kuulsus ulatub väljapoole meie riigi piire. Sõjajärgsel perioodil on TRÜ Arstiteaduskond välja lasknud ligi 2000 kõrgema haridusega meditsiinitöötajat ja tänavu annab ta oma teise panuse seitseaastaku eduka täitmise arvel. Peab ütlema, et see panus on võrdlemisi suur. Teistkordselt meie riigi ajaloos lõpetab tänavu TRÜ Arstiteaduskonna ligi 200 noort kõrgema haridusega meditsiinitöötajat. Juba tänavu on meie vabariigi kaugemad rajoonid, nagu saared, samuti ka tööstusrajoonid peaaegu kogu ulatuses komplekteeritud vastava meditsiinikaadriga.

Statistilistel andmetel on Eesti NSV-s iga 10 000 elaniku kohta 21 arsti ja ainult Gruusia NSV-s on arstide arv 22 arsti 10 000 elaniku kohta. Seega on meil tänapäeval Nõukogude Liidus II koht arstide arvu poolest, kuid vaatamata sellele on meie kiirelt areneva tööstuse ja profülaktiliste asutuste vajaduste rahuldamiseks lähema 5 aasta jooksul täita veel umbes 1000 uut arstikohta ja alles siis võib arstide ettevalmistust reguleerida vastavalt arstide vanaduspuhkusele mineku kui ka loomuliku kaduprotsendi arvel. TRÜ Arstiteaduskonna vastuvõtukontingent tänavu sügisel on määratud järgmiselt: 175 üliõpilast raviosakonda, 25 üliõpilast stomatoloogiaosakonda ja 20 farmaatsiaosakonda. Peale selle on käesoleval sügisel kavatsus avada farmaatsiaosakonna vene rühm 15 üliõpilasega. Viimase kontingendi saadab meile VNFSV. Vastuvõtueksamid sooritatakse TRÜ-s ja lõpetajad suunatakse tagasi VNFSV-sse. Leian, et selline koostöö on kasulik nii üliõpilastele kui ka õppejõududele, ta aitab süvendada sõprust rahvaste vahel ja loob eeldused meie farmaatsiaosakonna suurendamiseks. Kui ennemalt TRÜ Arstiteaduskonna vastuvõtukontingendi andsid peamiselt keskkoolid, siis nüüd on peamine rõhk asetatud tootvalt töölt tulijatele. Tuleb tähendada, et töölt tulijad võetakse ülikooli, sealhulgas ka Arstiteaduskonda vastu eelisjärjekorras. See tähendab, kui töölt tulija sooritab kõik nõutavad sisseastumiseksamid (füüsika, keemia, eesti keel, vene keel või vene osakonnas mõni muu võõrkeel) rahuldavale hindele, siis on ta vastu võetud. Kus on need taimelavad, kust Arstiteaduskond komplekteerib I kursuse? Minu arvates peavad meie meditsiinilised keskkoolid andma I kursuse peamise kontingendi. Õpingud ülikoolis on elulähedasemaks muutunud. Praktiliste tööde tähtsust on tunduvalt suurendatud. Kui varem tulevane arst alles kolmandal aastal pääses kliinikusse nn. sanitaarpraktikale, siis peavad nüüd juba esimese kursuse üliõpilased kliinikus sanitaarpraktikaga tutvuma. Loomulikult on meditsiinilise keskkooli lõpetanuil siin teatud eelised, kuna nad juba keskkoolis õppides on kliinikus praktikal viibinud ja haige põetusega tegelnud. Meil Arstiteaduskonnas on suur tähtsus füüsika ja biokeemia tundmisel. Nagu iga-aastased sisseastumiseksamid Arstiteaduskonda näitavad, ei vasta ülalnimetatud õppeainete programm meditsiiniliste keskkoolide ja keskkooli nõuetele, sellest siis see suur % mitterahuldavaid hindeid nimetatud ainetes. Soovitan meditsiiniliste keskkoolide lõpetajaile, kes soovivad Arstiteaduskonnas oma haridust täiendada, aegsasti tutvuda ülikooli sisseastumiseksameil nõutava programmiga, et oleks veel aega oma teadmisi täiendada.

Ülalkirjeldatust ei tohi nii aru saada, et nüüdsest alates on äsja keskkooli lõpetanutel ülikooli uksed suletud. Vastupidi, neile on reseveeritud vähemalt 20% vastuvõetavast kontingendist. Meil Arstiteaduskonnas on see % palju suurem, kuid sellele vaatamata tahame loota, et Arstiteaduskonda tulevad isikud, kes tunnevad huvi kõrgema meditsiinilise hariduse järele ja et neil on vastavad eeldused selle omandamiseks. Tahaks loota, et meie oma rahva tervishoiu valvurid värbame noorte paremiku hulgast, kelledest sirguksid tõelised nõukogude arstid, stomatoloogid ja farmatseudid.

Prof. *A. LINKBERG,*
dekaan

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 18 (445) Reedel, 20. mail 1960 XIII aastakäik

TULEMAST ARSTITEADUSKONDA

LÜHIDALT PARTEI ELUST

Ülikooli teaduskondade parteiorganisatsioonides ja parteigruppides on alanud aruande- ja valimiskoosolekud. Eesti filoloogia osakonna parteigrupis esines aruandega grupiorganisaator sm. H. Peep. Koosolekul rõhutati vajadust osutada edaspidi suuremat tähelepanu komsomoliorganisatsiooni tööle ning lülitada rohkem ka kateedrite juhatajaid kasvatustöösse. Grupiorganisaatoriks valiti sm. H. Peep.

* * *

Vene filoloogia osakonnas peeti parteigrupi aruande- ja valimiskoosolekul vajalikuks rohkem tegelda uute üliõpilaste vastuvõtu küsimustega, et saavutada parimate üliõpilaskandidaatide vastuvõtmist. Grupiorganisaatoriks valiti sm. S. Maasik.

* * *

Õigusteaduskonna parteiorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosolekul esines aruandega sekretär sm. E. Laasik. Koosolek arutas põhjalikult läbi teaduskonna kollektiivi õppe- ja kasvatustöö küsimused. Uueks sekretäriks valiti sm. E. Salumaa, asetäitjaks sm. J. Jegorov.

* * *

Arstiteaduskonna parteiorganisatsioonis valiti uude büroosse sm-d M. Kull, A. Lenzner, R. Looga, D. Metšetin (sekretär), N. Nikiforov, A. Peterson ja A. Vill.

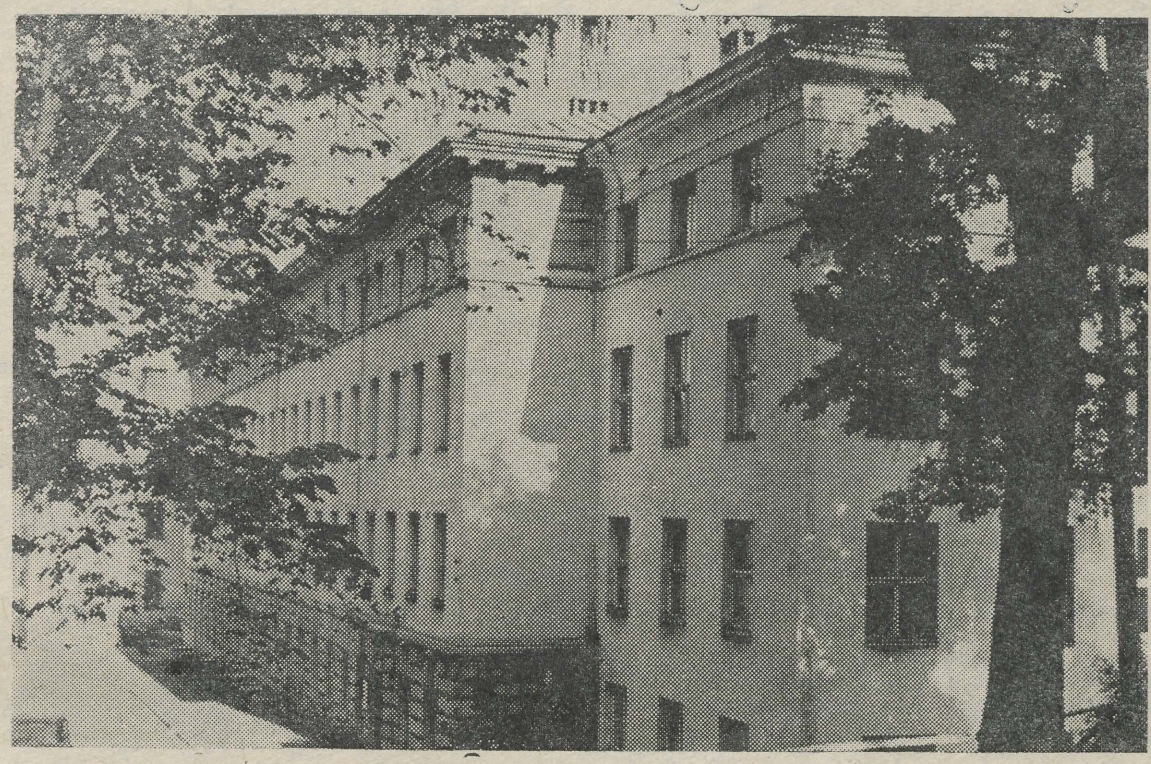

Ülikooli keemiahoone. *J. MIKU foto*

OMANDAGE

TRÜ Õigusteaduskond on kõrgema juriidilise haridusega kaadri ettevalmistajaks meie vabariigis. Juriidilist kaadrit vajavad eelkõige nn. juriidilised asutused, nagu kohtud, miilitsa- ja prokuratuuriorganid, advokatuur ja notariaat. Töötades kohtunikena võtavad juristid osa õigusemõistmisest, aitavad kaasa nõukogude korra tugevdamisele, kaitsevad asutuste, ettevõtete ja organisatsioonide, samuti aga ka kodanike õigusi ja seadusega kaitstud huve. Prokuratuuri- ja miilitsaorganeis valvavad juristid nõukogude seaduste täpse ja kõrvalekaldumatu täitmise üle, aitavad üldsusel edukalt võidelda kuritegevuse ja seaduserikkumiste vastu, kaitsevad meie riiklikku ja ühiskondlikku korda nende isikute vastu, kes kuritahtlikult ei allu nõukogude õigusnormidele ja sotsialistliku ühiselu reeglitele. Töötades notariaalorganeis ja advokatuuris teenindavad juristid aga nii kodanikke kui ka asutusi ja ettevõtteid mitmesuguste tehingute juriidilise vormistamise teel, kodanike, asutuste ja ettevõtete huvide ja õiguste kaitsmise teel kohtutes, samuti neile muu juriidilise abi ja nõu osutamise teel.

Kuid kõrvuti sellega on juristidel avar tööpõld ka teistes riiklikes ja ühiskondlikes asutustes, ettevõtetes ja organisatsioonides, kus nende ülesandeks on töös esilekerkivate õiguslike küsimuste lahendamine ja sellele kaasaaitamine, et asutuste ja ettevõtete töös peetaks kinni sotsialistliku seaduslikkuse põhimõttest.

Juriidilist haridust võib TRÜ Õigusteaduskonnas omandada nii statsionaarse kui ka mittestatsionaarse õppetöö vormis, kusjuures õppeaeg statsionaarses osakonnas on 5 aastat, mittestatsionaarses osakonnas aga 6 aastat.

Selle aja jooksul omandavad üliõpilased oma tulevasel erialal töötamiseks vajalikke teadmisi ja oskusi kõigis õigusteaduse eriharudes. Sealjuures näeb õppeplaan ette kõrvuti kohustuslike õppeainetega ka rea valikaineid, mille hulgast üliõpilased oma äranägemisel võivad valida neid, mille vastu nad tunnevad erilist huvi või mille alalt omandatavad sügavamad teadmised on neile vajalikud edaspidiseks praktiliseks tööks kitsamal erialal.

Õppetöö õppeplaanis ettenähtud ainetes toimub mitmesugustes töövormides, kusjuures nende omavaheline tihe seostatus loob eeldused nii vajalike teoreetiliste teadmiste kui ka nende rakendamisoskuse ja praktiliste töökogemuste omandamiseks. Kui näiteks teoreetiliste teadmiste omandamise põhivormideks on õppejõudude poolt peetavad loengud ja iseseisev töö erialase kirjanduse läbitöötamisel, siis sellised õppetöövormid, nagu praktikumid, seminarid, eriseminarid jne. annavad üliõpilasele ka juba oskusi nende teadmiste rakendamiseks praktikas kerkivate küsimuste lahendamisel. Praktiliste töökogemuste omandamisel on aga eriline koht menetluspraktikal, mis toimub III kursusel 12 nädala ulatuses kohtu- ja prokuratuuriorganeis ning kohalike nõukogude täitevkomiteedes ja stažööripraktikal, mis toimub V kursusel 7 kuu ulatuses juba nendes asutustes ja ettevõtetes, kuhu üliõpilane hiljem ka tööle suunatakse. Töötades stažöörina täidab üliõpilane praktiliselt juba juristi ülesandeid ja omandab selle tööga seotud praktilised töövõtted ja oskuse siduda teoreetilisi teadmisi praktikaga.

Dots. *K. PÜSS,*
Õigusteaduskonna dekaan

nõukogude juristi elukutse!

TOOMEMÄE VÕLUD

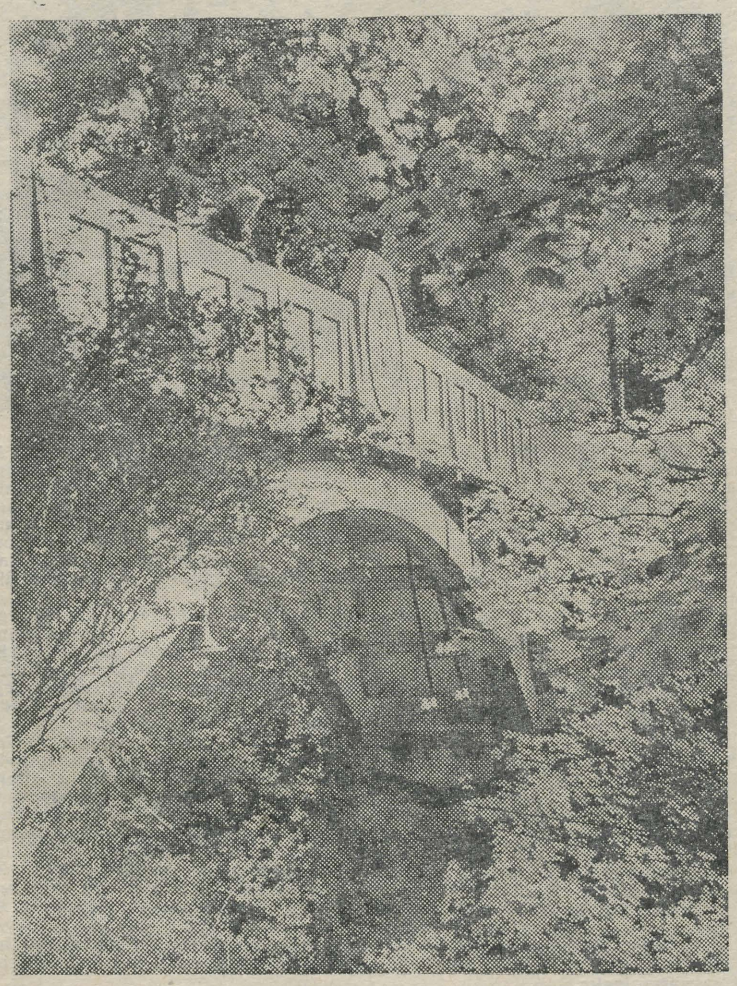

Kevad Kuradisillal. *K. PÄIDI foto*

Vastuvõtt Kaugõppeosakonda

TRÜ Kaugõppeosakond pakub edasiõppimise võimalusi vanust arvestamata kõigile kodanikele, kes töötavad mitmesugustel rahvamajanduse või kultuurialadel, riiklikes või ühiskondlikes organisatsioonides, asutustes või ettevõtetes ega saa pidevalt, statsionaarselt ülikoolis õppida.

Tänavu asub ülikooli kaugõppe teel õppima üle 500 töötaja. Neist on juba 225 õpetajate instituutide lõpetanut vormistatud TRÜ Kaugõppe Pedagoogilise Instituudi III kursuse üliõpilasteks.

Praegu toimub vastuvõtt ülikooli esimesele kursusele Ajaloo-Keeleteaduskonna eesti keele ja kirjanduse, romaani ja germaani keelte ja kirjanduse, ajaloo- ning raamatukoguduse ja bibliograafiaosakonda; Matemaatika-Loodusteaduskonna matemaatikaosakonda; Majandusteaduskonda kaubanduse erialal ning rahanduse ja krediidi osakonda; Õigusteaduskonda ja Arstiteaduskonna kehakultuuriosakonda.

Üliõpilaste vastuvõtmine TRÜ Kaugõppeosakonda toimub sisseastujate töökoha partei-, komsomoli- või teiste ühiskondlike organisatsioonide, tööstusettevõtete ja asutuste juhatajate või kolhooside juhatuse poolt ülikooli astumiseks välja antud iseloomustuste järgi sisseastumiseksamite tulemuste alusel. Võrdsete hinnete puhul eelistatakse vastuvõtmisel neid, kelle töö iseloom vastab valitud erialale.

Üliõpilaste vastuvõtu juhendite alusel on ette nähtud soodustused keskkooli kiitusega lõpetanud Suurest Isamaasõjast osavõtnuile ning NSV Liidu relvastatud jõudude uue ulatusliku vähendamise seaduse alusel demobiliseeritud ohvitseridele, keda võetakse ülikooli vastu ilma sisseastumiseksamiteta.

Kõrgema haridusega isikud, kes on vähemalt kolme aasta jooksul töötanud vastaval kohal rahvamajanduses või kultuuri alal, võetakse vastu esimesele kursusele üldistel alustel. Neil tuleb sooritada

(Järg lk-l 3.)

UUTE ÜLESANNETE LAHENDAMISELE

Jälle on kevad ja ees helge suvi. Kevad ja suvi toovad uusi ülesandeid ka meie suurearvulisele komsomoli- ja üliõpilasperele. Kuigi on käega katsutavas kauguses kevadine eksamisessioon, käib komsomoliorganisatsioonis veel vilgas tegevus, osakondades toimuvad teoreetilised konverentsid kommunistlikust kasvatusest, tehakse kokkuvõtteid komsomoligruppide vahelisest võistlusest.

Kuid mida lähemale suvele, seda sagedamini kuuleme sõnu ja lauseid ikkagi tööst. Valmistuvad ju meie üliõpilased asuma juba kolmandat suve vabariigi ehitustellingutele. Iga päevaga laieneb meie Nõukogudemaa ehitustander ja on täiesti loomulik, et ka üliõpilased annavad oma panuse üldrahvalikku ehitustöösse. Käesoleval suvel ootavad meie üliõpilasi komsomoliobjektid — tsementitehas «Punane Kunda», Balti soojuselektrijaam, Viljandi maaparandusjaam, Tartu raudbetoondetailide tehas, eelsoojendusega ujula, Kääriku spordibaas, ülikooli tootmishooned ja uus ühiselamu. Käesoleval suvel sõidab üliõpilasi ka uudismaale.

Seni on laekunud juba üle tuhande avalduse sooviga osa võtta ühe kuu ulatuses ehitustöödest ühel või teisel objektil. Seega asub valdav enamik üle ühekuulise suvepuhkusega üliõpilastest tööle rahvamajanduse seisukohalt tähtsatele objektidele, andes nende kiiremaks ekspluatatsiooni andmiseks oma väärilise panuse. Vastavalt sügisel toimunud ehitajate õhtul vastuvõetud üleskutsele kohustusid meie üliõpilased teostama töid viie miljoni rubla väärtuses, mis vastab umbes poolele kogu üliõpilaskonna poolt saadavast stipendiumifondist. See on väga vastutusrikas ja suur kohustus. Oleme aga kindlad, et Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilased tulevad ka käesoleval aastal toime nende ette seatud ülesannete elluviimisega. Ja seda esiteks kindlasti sellepärast, et iga üliõpilane tunnetab täielikult oma osa kogu rahva poolt täidetavate ülesannete lahendamisel.

Praegu tehakse veel viimaseid ettevalmistusi selleks, et üliõpilased võiksid asuda aktiivsele tööle juba esimesest päevast peale.

On vajalik, et iga komsomoligrupp, iga osakonnabüroo vaataks veel kord üle ettevalmistustööd suveks.

Meil kõigil on vaja joonduda meie tublimate üliõpilaste järgi. Juba kolmandat korda asuvad tööle Liilia Sillaots, Eve Vildmaus, Arno Kirt, Valentina Kütt, Friida Lätti ja paljud teised — kokku üle kolmesaja üliõpilase. Umbes sama palju üliõpilasi asub tööle teist korda. Käesoleval suvel on avalduse andnud ka need üliõpilased, kes möödunud suvel pidasid paremaks viibida kodus. Nii asub enamik meie kollektiivi liikmeist sinna, kus oodatakse noorte käsi kõige rohkem.

Seega on meie komsomoliorganisatsioonil praegu väga tõsine ja vastutusrikas organiseerimisperiood. On soov, et kõik osakondade organisatsioonid ja iga kommunistlik noor ning üliõpilane kaaluksid veel kord läbi kõik võimalused aktiivseks osavõtuks ehitustöödest vabariigi komsomoliobjektidel.

J. LOTT,
ELKNÜ TRÜ Komitee sekretär

Meie laureaate

Et Tõnis Lehtmets on neljanda kursuse eesti filoloog, teavad vahest vähesed. Et Tõnis Lehtmets on aga paljude toredate värsside ja ka proosapalade autor, teatakse juba rohkem.

Alles hiljuti ilmus tema esimene luuletuskogu «Esimesed värsid».

Mullu suvel töötas Tõnis Kääriku ehitustel. Nende päevade muljed on jäädvustunud tsüklis «Kääriku suvelaule», mille kaks luuletust — «Läksid päevad» ja «Romantiline» — tõid Tõnisele ülikooli tänavusel kirjandusvõistlusel esikoha.

Eile aga võeti Tõnis vastu kommunistliku noorsooühingu liikmeks.

Onnitleme juubilari

Teisipäeval täitus viiskümmend aastat Tartu Riikliku Ülikooli riigi ja õiguse ajaloo kateedri juhataja õigusteaduse doktori professori Paul Vihalema sünnist.

Poliitilisest elust, töölisliikumisest hakkas P. Vihalem osa võtma keskkooli viimastes klassides. Õpilasühingu esimehena organiseeris ta illegaalse marksistliku ringi. 1929. aastal lõpetas ta Paide ühisgümnaasiumi. Üliõpilasena oli Paul Vihalem Akadeemilise Sotsialistliku Ühingu esimeheks. 1935. aastal lõpetas ta kiitusega ülikooli ning oli aastatel 1935—1938 aspirantuuris. 1938. a. omistati talle magistrikraad. 1938. a. sügisest kuni 1940. a. maikuuni töötas P. Vihalem tööõiguse alal õppeülesande täitjana Tartu ülikoolis.

Esimestel aastatel pärast nõukogude võimu taaskehtestamist oli ta õppejõuks TPI Majandusteaduskonnas. 1947—1954 töötas sm. P. Vihalem Eesti NSV Teaduste Akadeemias. TRÜ riigi ja õiguse ajaloo kateedri juhatajaks on prof. P. Vihalem alates 1945. a. sügisest. Aastail 1948—1950 viibis ta NSV Liidu Teaduste Akadeemia õiguse Instituudi doktorantuuris, kus kaitses 1951. a. doktoriväitekirja teemal «Kodanlikud natsionalistid Eesti kodanliku riigi tekkimise ajaloo võltsijatena». Doktorikraad omistati talle 1952. a., professorikutse 1956. a. Prof. P. Vihalem on avaldanud rea töid Eesti NSV ajaloo, tööõiguse ning riigi ja õiguse teooria valdkonnast. Trükkimisel on tema ulatuslikum uurimus «Eesti kodanlus imperialistide teenistuses (1917—1920)».

Prof. Vihalem on teinud suure töö Nõukogude Eesti juriidilise kaadri ettevalmistamisel.

Soovime juubilarile jõudu ja edu nende suurte ülesannete täitmiseks, mida püstitab meie ette kommunistlik partei uue parema ühiskonna ülesehitamisel!

Neile, kes soovivad arstiks õppida

Kellel tõeline kutsumus arstiteaduse vastu ja tõsine soov arstiks saada, tulgu TRÜ Arstiteaduskonda õppima. Kuigi õppeaeg Arstiteaduskonnas on kuus aastat, möödub see aeg märkamatult, täis pinget ja tööröömu saavutuste puhul.

Ülikooli tulles ära unusta kaasa võtmast tarmukat töökust ja usinust, millega sa eelnevas elus ülikoolini jõudsid ja ülikoolis edasi jõuad.

Esimene kursus meelitab sind analüütilise keemia laboratooriumi, kus väljendub Sinu kirg otsida. Tänapäeva arsteteadus nõuab laialdasi teadmisi keemiast ja füüsikast uute diagnostiliste ja raviaparaatide käsitsemisel, seepärast ära pea neid aineid kõrvalise tähtsusega aineteks.

Vana anatoomikumi õpperuumides alustad Sa põhjalikku tungimist inimese anatoomia saladustesse, mida Sa juba keskkoolipäevil alustasid. Teine kursus õpetab inimese organismi füsioloogiat ja biokeemiat, kuna kolmas kursus viib Sind kliinikusse, kusjuures eelnevalt professor Valdese juures tutvud patoloogilise anatoomia põhialustega — haiguste olemusega üldse. Sisehaiguste propedeutikas õpid haigete kliinilist uurimist ja koostad oma esimese akadeemilise haigusloo, mida Sa järgnevail aastail koostad üsna vilunult mitmes kliinilises distsipliinis.

Et haigusi õigesti mõista, pead põhjalikult tutvuma patoloogilise füsioloogiaga, et järgnevalt oskuslikult ordineerida ravi (ravimite ja retseptuuri kohta pakub ülevaadet farmakoloogiakateeder). Suureks pähklipuremiseks osutub ka mikrobioloogia omandamine.

Pole mõtet kõnelda kõigist distsipliinidest, kuna Sa ise need läbi teed. Juba esimesest kursusest alates hakkad töötama praktiliselt kliinikus, et omandada töötad juba subordinaatorina vilunud arstide juhendamisel.

Esimesi samme teaduspõllul alustad tööga teaduslikes ringides erikateedrite juures, omandades vilumusi aktuaalsemate teaduslike probleemide edasiseks viljakamaks uurimiseks.

Julget pealehakkamist õilsa elukutse omandamiseks!

A. OLVET,
raviosakonna V kursuse üliõpilane

ÜTÜ konverentsi järelkajasid

Võõrkeelte alasektsioonis toimus töö kahel istungil. Kummalgi päeval esitati kaks ettekannet.

Neljanda kursuse saksa filoloog Koidu Uustalu võrdles oma uurimuses «E. M. Remarque'i teoste tõlkimisest eesti keelde» Remarque'i kahe romaani eestikeelseid tõlkeid («Läänerindel muutuseta», mis tõlgiti esmakordselt 1929. aastal, ja «Aeg antud elada, aeg antud surra», mis ilmus alles hiljuti lugemislauale). Autor esitas ka originaalseid tõlketeoreetilisi seisukonti. Et töö on ulatuslikum ja sisukam kui mõnigi tõlkearvustus, otsustati see avaldada üliõpilaste teaduslike tööde kogumikus.

Neeme Aljes kolmandalt kursuselt püüdis oma töös «Gottfried Kelleri ateistliku maailmavaate kujunemine ja selle kajastus tema suurromaanis «Roheline Heinrich»» huvitavalt teooriat praktikaga siduda, anda küsimuse teaduslikku lahendamise kõrval abi ka propagandistile näitematerjalide otsimisel ateistlike loengute illustreerimiseks. Tööd hinnati Õpetatud Nõukogus teise auhinnaga.

Põhjalikku probleemikäsitluse oskust ilmutas neljanda kursuse filoloog Helge Matveus oma töös «Inglise keele sõnavara õpetamise meetoditest algastmel (viiendas klassis)». Paljudeks üldistusteks andsid autorile materjali tema isiklikud kogemused pedagoogiliselt praktikalt.

Huvitavaid vaidlusi kutsus esile Jaan Kaplinski (teine kursus) ettekanne «G. Flaubert'i romaani «Püha Antoniuse kiusatus» probleemistikust». Nimetatud romaan käsitleb erinevate usundite küsimusi. Ka see töö sai üleülikoolilisel konkursil teise auhinna.

Konverentsi töö tervikuna kulges võõrkeelte alasektsioonis asjalikus õhkkonnas. Kõik ettekanded olid sisukad ja huvitavad, ettekannetele järgnenud arutlused olid elavamad kui eelmisel konverentsil. Siiski võiks lääne filoloogide huvi teadusliku töö vastu olla veelgi suurem.

K. VENDE

* * *

ÜTÜ XV teaduslikul konverentsil kuulati eesti keele ja soomeugri keelte alasektsiooni istungil ära kolm ettekannet. Seoses sellega, et eesti keele ringi asutamisest täitub sel aastal viisteist aastat, andis eesti filoloogia osakonna III kursuse üliõpilane Ü. Parbus ülevaate ringi tööst aastatel 1945—1960. Ettekandja märkis ära nii tõusu- kui ka mõõnaperioodid senises töös ning puudutas ka tulevikuperspektiive.

Ettekandega «Käänete esinemissagedusest eesti keeles» esines II kursuse üliõpilane M. Noot. Et tänapäeval on eriti aktuaalseks muutunud automaatse tõlkimise probleemid, siis on sellelaadse töö valmimine küllaltki tänuväärt saavutus. Kuigi ettekandes haaratud materjali hulk oli suhteliselt väike, äratasid tulemused kuulajates tähelepanu.

Kolmas ettekanne oli pärit meie sugulaskeelte valdkonnast. IV kursuse üliõpilane T. Viitso rääkis sekundaarsest geminatsioonist vadja keeles. Ka see ettekanne tekitas kuulajate seas mitmeid küsimusi, eriti just käsitletud nähtuse sekundaarsuse suhtes. Üliõpilane Viitso näitas siiski veenvalt, et tema poolt jälgitud häälikute gemineerumise (kahekordistumise) nähtused vadja keeles on sekundaarsed ja hilistekkelised, mitte aga keelest kaduv nähtus, nagu arvas osa kuulajatest.

Ü. PARBUS

Võrreldes sügisese konverentsiga esitasid bioloogid ja geograafid möödunud konverentsil rohkem ettekandeid. See näitab, et kevadsemester on ikkagi sobivam aeg konverentside korraldamiseks. Selleks ajaks jõuavad üliõpilased suvel kogutud materjalid põhjalikumalt läbi töötada.

Viimasel konverentsil esitatud tööde hulgast väärivad esiletõstmist A. P. Silvere ja I. T. Viilupi uurimus «Puhtu ümbruse kajakaliste parasiitidest», A. Raitviiri töö «Erinevate tunnuste väärtusest sugukonna Geoglossaceae süstemaatikas» ja Ü. Vildi ettekanne «Pada jõe ürgoru põhjaosa tekkest ja geomorfoloogiast». Uudse momendina võiks märkida H. Terase tööd «Geograafia Tartu ülikoolis (kuni 1917. a.)». Oleks soovitav, et meie sektsiooni teaduslikes töödes käsitletaks ka edaspidi ülikooli ajalooga seotud probleeme.

Vaatamata konverentsi sisulisele õnnestumisele mõjusid häirivalt mõned asjaolud. Nimelt ei olnud asjast huvitatute laiemad ringkonnad õigeaegselt informeeritud konverentsi toimumisest. See oli tingitud peamiselt konverentsi programmide hilinenud ilmumisest. Teiseks ei olnud üliõpilased õppetööst täiesti vabad istungite ajal, kuigi need toimusid õhtupoolikutel. Esines isegi selline juhtum, et ignoreerides teadlikult üliõpilaste konverentsi, korraldati konverentsi istungi ajal ohutustehnika õppus väljaspool tunniplaanis ettenähtud aega.

Selliseid asju tuleb tulevikus kindlasti vältida ja kindlustada, et kõik üliõpilased saaksid konverentsi istungitest osa võtta.

V. KADAKAS,
ÜTÜ bioloogia-geograafiaosakonna nõukogu esimees

KIRJANIKUD AULAS

28. mail kell 18 kohtutakse ülikooli aulas Moskva ja Leningradi kirjanikega.

Meie külalisteks on Anatoli Kuznetsov, Aleksander Jašin, Robert Roždestvenski, Nikolai Tšukovski, Aleksander Prokofjev, Sergei Antonov, Sergei Orlov ja Lydia Toom.

Valige ÕIGESTI

Õppima asudes peab olema kindel oma valikus. Tööd tuleb teha hästi: selleks peab tundma kiindumust oma eriala vastu.

Töötasin pärast keskkooli lõpetamist kolm aastat pedagoogina. Mulle meeldis oma eriala ja olen kindel, et minust saab pedagoog.

Soovitan kõigil veenduda kõigepealt eriala õiges valikus ja alles siis asuda oma teadmisi täiendama valitud alal. Ärge kartke unustada kõike õpitut. Teadmisi, mis on omandatud, võib värskendada vähese vaevaga. Ebaõige eriala valik aga annab end tunda kogu elu.

E. NIIDAS,
füüsika-pedagoogikaosakonna I kursuse üliõpilane

Õpetajaile ka lisaeriala

Et õpetajatel tuleb üldhariduslikus koolis peale oma erialaaine ka mingit valikainet õpetada, on Tartu Riikliku Ülikooli juures organiseeritud võimalus omandada lisaspetsiaalsust kolmel erialal — joonistamises ning joonestamises, muusikas ja kodunduses ning käsitöös. Kõiki lisaspetsiaalsusi õpetatakse nelja õppeaasta vältel nelja nädalatunni ulatuses. Pärast õppeplaanis ettenähtud arvestuste ja eksamite sooritamist toimub pedagoogiline praktika valitud lisaerialal. Lisaeriala lõpetanuile antakse tõend, mis annab õiguse õpetada valikainet üldhariduslikus koolis.

Kunstikabineti töökavas on joonistamine, maalimine, voolimine, graafika mitmesuguste tehnikate tundmaõppimine ja rakendamine. Häid näitajaid on saavutatud linoollõigete ja monotüüpia alal. TRÜ kunstikabineti peamiseks ülesandeks on tutvustada üliõpilasi kujutava kunsti avaldusvormidega, rakendades neid ühtlasi praktilistes harjutustes, ja lähendada üliõpilasi kujutavale kunstile, organiseerides kunstinäituste külastamisi ja kohtumisi kunstnikega.

Muusikapedagoogilise kursuse õppeplaanid on koostatud praktilise koolitöö vajadustest lähtudes. Nii võetakse läbi üldised muusikaalased distsipliinid, nagu solfedžo ja teooria, muusika-ajalugu ja -literatuur, harmoonia, vormiõpetus ning dirigeerimine. Enne pedagoogilist praktikat tutvustatakse kooritöö ja kooli muusikalise kasvatuse metoodikaga. Et praktilises töös on tingimata vajalik klaverimängu oskus, on igale üliõpilasele võimaldatud üks klaveritund nädalas.

Kodunduse ja käsitöö lisaerialal õpitakse naiskäsitööd, eluruumide sisustamist ja väikelapse tervishoidu. Koos teoreetilise osaga toimuvad praktikumid õppekabinetis ja õppeköögis. Väikelapse tervishoiu alane praktika toimub lastepolikliinikus.

Kunsti-, muusika- või kodunduse-alaste ainete õppimine annab hea võimaluse üliõpilaste kõrvalhuvide arendamiseks ja esteetiliseks kasvatamiseks.

Pildil: dotsent J. Püttsepp üliõpilastega joonistamistunnis.

Tartu Riiklik 2 Ülikool

Eksamitest, eksaminandidest ja eksaminaatoritest

Eksam on meeldejääv sündmus. Juba hallipäised vanakesed räägivad vaimustusega eksamitest sümpaatsete õppejõudude juures ja elavad veel pool sajandit hiljem kaasa pahameelele, mida nad tundsid ebameeldivate ja halbade eksaminaatorite vastu. Mälestuste kvaliteeti ei määra niivõrd eksami tulemus kui mulje, mille jättis eksami õhkkond.

Eksamisessioon äratab asjaosalistes alati mitmesuguseid mõtteid ja tundeid. Nii üliõpilane kui ka õppejõud vaatab heameelega tagasi edukalt sooritatud eksamitele. Ebaõnnestunud eksami kriitika on mitmekülgsem. Kes leiab, et ta oli eksamiks halvasti ette valmistunud, kes arvab, et tal ei vedanud piletiga või et ta polnud eksami ajal vormis. Mõni aga süüdistab õppejõudu, et see oli halvasti õpetanud või «noris» eksamil.

Rõhuv enamik eksameid kulgeb muidugi nii, nagu peab. Mis on hästi, sellest pole vajadust rääkida. Heidame aga pilgu eksamite mõnedele külgedele, mis pole alati päris nii, nagu peaks olema.

Eksamisessioonil on üliõpilase ja õppejõu töökoormus suur. Seetõttu on kõigepealt oluline lugupidamine nii üliõpilase kui ka õppejõu aja vastu. Küllalt on aga ette tulnud selliseid juhtumeid, eriti mittestatsionaarsete üliõpilaste hulgas, kus üliõpilane esitab õppejõule ultimatiivse nõudmise kohe eksam vastu võtta, kuna buss või rong väljub juba tunni või paari pärast. Loomulikult ei pruugi õppejõul olla aega reserveeritud ootamatu üliõpilase jaoks. Üksikute üliõpilaste eksamineerimine on väga aeganõudev. Tingimata on vajalik eksami tähtaja suhtes varem kokku leppida, et õppejõul oleks võimalik oma tööplaani vastavalt muuta. Veel olulisem on aga, et üliõpilasel enesel oleks eksami jaoks aega küllaldaselt ja et ta eksamil ei peaks kogu aeg närviliselt kella vaatama.

Statsionaarsetele üliõpilastele toimuvad eksamid kindlaksmääratud graafiku järgi. Kuid ka siin esineb eksimusi mõlemalt poolt. Tuleb ette, et hommikul üliõpilased teevad pingsat «lõpuspurti», kogu vad kiiruga veel viimaseid väärtuslikke teadmisi, õppejõud istub aga tühja eksamilaua taga. Hiljem on pikk järjekord ukse taga, raisatakse asjatult kallist aega ja kruvitakse üles oma närve.

Veel lubamatum on olukord, kus õppejõud võtab eksamitähtpäeval vastu ainult mõned üliõpilased ja katkestab siis eksami põhjusel, et tal on muud tähtsamat teha. Üliõpilased kutsutakse tagasi järgmisel ja siis jälle järgmisel päeval. Sellega lüheneb järgmisele eksamile ettevalmistamise periood ja ühe õppejõu vastutustundetuse tõttu kannatavad teiste eksamite tulemused. Võimatu on ka olukord, kus ühele päevale on kuhjatud eksamid mitmekümnele inimesele ja ajapuuduse tõttu ei saa õppejõud igale üliõpilasele küllaldaselt aega pühendada. Eksam kuulub õppejõu õppetöökoormusesse ja selle jaoks peab leiduma aega nagu loengu või praktikumi jaokski.

Tähtsaks küsimuseks on eksamil käitumine. Ei saa vabandada närveerimisega seda, kui üliõpilane istub kõveras, käsi püksitaskus või pomiseb endale käsipõsakil pihku. Peale eksimiste üldiste viisakusreeglite vastu tuleb ette ka seda, et üliõpilane-näitleja ei mõtle niipalju sellele, kuidas õpitut väljendada, vaid sellele, kuidas oma väljenduste ja käitumisega õppejõudu mõjustada. Lisaks «pugemisviisakusele» on küllalt nähtud ka vägisi väljasurutud pisaraid ja isegi simuleeritud hüsteerilisi reaktsioone. Need relvad võetakse muidugi kasutusele alles siis, kui on juba päris selge, et teisiti ennast läbi ei suru. Kord juhtus koguni selline lugu, et ebaõnnestunult eksami sooritanud üliõpilane võttis kohe pärast vastamist taskust sinise lehe, mis selgitas, et tal oli eksami ajal raske kopsupõletik palavikuga 39°. Sellega pidi äpardunud eksam olema täielikult selgitatud ja tuli ainult imetleda üliõpilast, kes pidas teadusest rohkem lugu kui oma elust ja tervisest.

Küllalt sageli kuuleb pärast ebaõnnestunud eksamit väljendusi: «Aga ma olen õppinud. Ma lugesin materjali mitu korda läbi. Selline väljendus on muidugi täielik mõttetus. Õppejõu ülesandeks on kontrollida teadmisi, aga mitte läbilugemise kordasid.

Käitumisküsimuse alla kuulub ka mitmesuguste «abimaterjalide» kasutamine eksamil. See paneb õppejõu raskesse olukorda. Tõesti piinlik on teha märkust petmise pärast inimesele, kellega juba mõne aasta pärast ollakse kolleegid. Tihti on tekkinud mõte — kas koolis õpetaja tõesti ei näinud? Ju ta vist nägi, kuid ei tahtnud öelda.

Eksamil võib mõnikord kuulda kõige üllatuslikumaid vastuseid. Mõned üksikud näited: protsent tuleb sõnast produtseeritud; higi eritus algab siis, kui inimese keha temperatuur on tõusnud 70° C jne., jne. Selliseid rumalusi ei ütleks ka inimene, kes üldse koolis pole käinud. Millest on see tingitud? Põhjuseks ei pruugi alati olla üliõpilase rumalus, vaid ülierutus. Ka ülierutusseisundis on selline enesekontrolli puudumine haritud inimesele muidugi lubamatu. Õppejõu kohuseks on püüda soovimatut ülierutust vähendada, mitte aga tõsta. Meie ülesandeks ei ole määrata üliõpilase närvisüsteemi tüüpi, vaid kontrollida vastaja teadmisi. Eksaminaatori võimuses on alati üliõpilast n. ö. reast välja lüüa. Näiteks kui õppejõud koputab pliiatsiga rütmiliselt lauale ja küsib: «Kas tuleb juba? . . . Ikka veel ei tule? . . .», siis võib kindel olla, et ei tule. Või kui tuleb, siis vägevasti viltu. Viisakas käitumine, mida me nõuame üliõpilaselt, on aga veelgi rohkem nõutav õppejõult. Teadmisi saab kõige paremini kontrollida sõbralikus jutuajamises. Sellega ei ole sugugi mõeldud, et nõudlikkus peaks langema. Vastupidi. Üliõpilased ei ole eelkooliealised lapsed, kuigi mõned õppejõud kohtlevad neid sellistena. Üliõpilased on täiskasvanud inimesed, haritlased oma parimates loomingulistes aastates. Eksamil peavad nad näitama orienteerumist teaduses selle kaasaegsel tasemel. Selle selgitamiseks peab õppejõud esitama selgeid ja täpselt formuleeritud küsimusi. Üliõpilaste ütlus «Ei saanud aru, mis ta tahtis» võib olla tingitud üliõpilase puudulikust arusaamisest, sageli aga ka õppejõu segasest väljendusest. Eriti siis, kui õppejõud on paljust eksamineerimisest väsinud, paljudelt üliõpilastelt küsinud sama küsimust, tekib tal soov küsimust lühemalt väljendada. Küsija ise teab, mida ta mõtleb, eksamineeritav saab seda küsimuse väljenduse järgi võib-olla ainult aimata. Ja häda talle, kui ta valesti aimab.

Kõige parem on üliõpilase vastus loomulikult siis, kui ta selgitab küsimuse õigesti ja loogiliselt oma sõnadega ja enda poolt valitud näidetega. See näitab, et aine on korralikult läbi töötatud ja läbi mõeldud. Papagoimoodi päheõppimine nõuab palju vähem tööd ja intelligentsi. Leidub aga õppejõude, kes lepivad vastusega ainult siis, kui see on formuleeritud täpselt samas sõnastuses, nagu tema seda loengul refereeris. Tihti harjub mõni formulatsioon nii sisse, et hakkadki seda pidama ainuõigeks. Näiteks küsiti kunagi eksamil: «Missuguse kontsentratsiooniga lahust Te kasutate?» «Lahjenduses üks viiele.» «Mis te räägite — see põletab kõik ära! 20%-lise peate võtma.»

Kui üliõpilase teadmised osutuvad puudulikeks, on vajalik puudujääkide selgitamine üliõpilasele. On selge, et vilunud eksaminaatorile võib üliõpilase ignorantsus selguda juba esimesest lausest. Üliõpilasele enesele aga mitte. Tüüpiliseks näiteks erinevast eksamist arusaamisest toon järgmise juhu. Professor räägib: «Pileti esimesest punktist ta rääkis ei tea mida, ainult mitte midagi teemale vastavat. Aga muudkui rääkis. Püüdsin teda peatada ja õigele teele juhtida, kuid seda ta ei lasknud. Kui lõpuks sain küsimustega suunama hakata, siis kuidagiviisi midagi ikka tuli. Hädaga sain talle kolme miinustega välja panna.» Üliõpilane räägib samast eksamist: «Piletiga vedas. Esimest punkti rääkisin nagu noor jumal. Küll püüdis segi ajada, aga ma ei lasknud. Siis hakkas pinnima. Vägisi tahtis läbi kukutada, aga kolme pidi ikka välja panema.» Tähendab üliõpilase teadmised ja enesekriitika olid niivõrd väikesed, et ta üldse ei taibanud oma vigu. Kui sageli kuuleme väljendeid: «Kõike teadsin, aga ikka kukutas läbi.» Ning selline teadmine jääb kogu eluks. Seepärast on vajalik üliõpilast informeerida puudustest tema vastustes. Eksamineerija pahameelepuhangud ei tõsta tema autoriteeti ega tule kasuks aine edaspidisele omandamisele.

Eksam on tõsine sündmus. Eksaminand peab näitama oma teadmistega ja käitumisega lugupidamist aine ja selle õpetaja vastu. Samasugust lugupidamist oma aine ja õpilase vastu peab näitama eksaminaator. **O. IMELIK**

TÕNIS LEHTMETS

Läksid päevad

Linnupoegadena läksid päevad . . .
Telgilaes mul närtsis suvelill.
Aga mälestused — paljud nendest jäävad
kauemaks kui pihku vesivill.

Siin nad ongi — kuidas keset võsa
ilmus rada, valmis heitering.
Sajal meetril välejalgne sõsar
juba proovib, kuidas sobib king.

Seal on neiud küünarpeani turbas,
tööd ja nalja ikka tegid koos.
Sündis sõprust, mida vaevalt murda
suudab sügisene tuulehoog.

Ja mu enda vanas seljakotis
terve kuu on helgeid päevi koos,
puhketunde vaikses järvesopis,
kalaretki kahisevas roos.

Linnupoegadena läksid päevad . . .
Telgilaes mul närtsis suvelill.
Aga mälestused — paljud nendest jäävad
kauemaks kui pihku vesivill.

(Tsüklist «Kääriku suvelaule»)

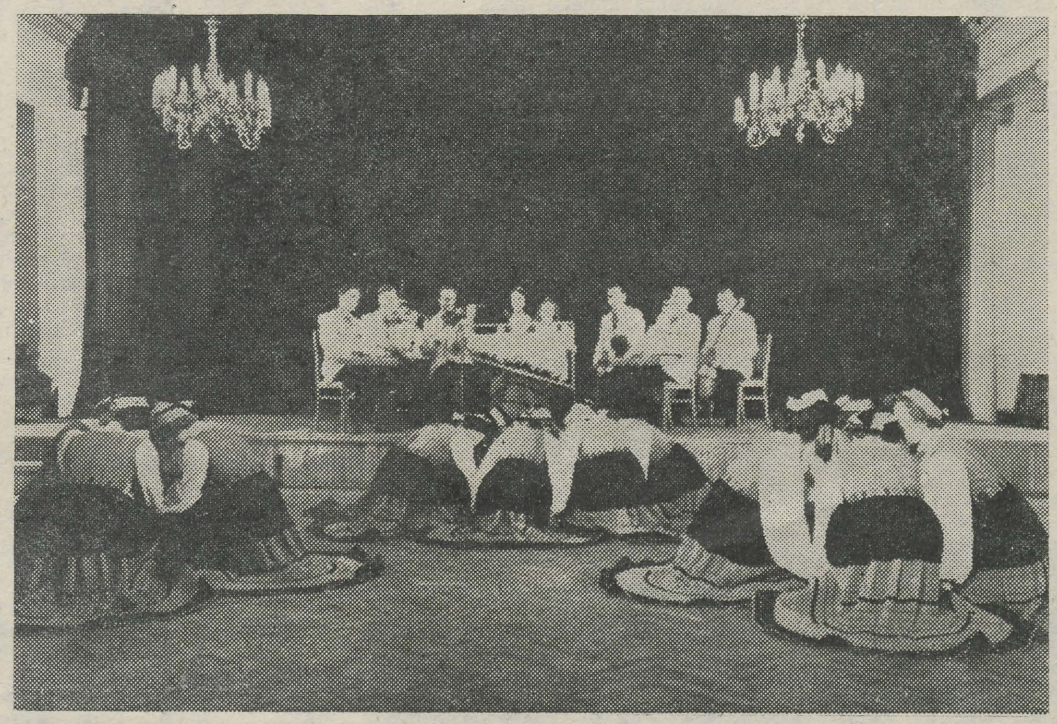

Esineb ülikooli rahvakunstiansambli naisrühm. «Vöökudujad».

MEIE KURSUS

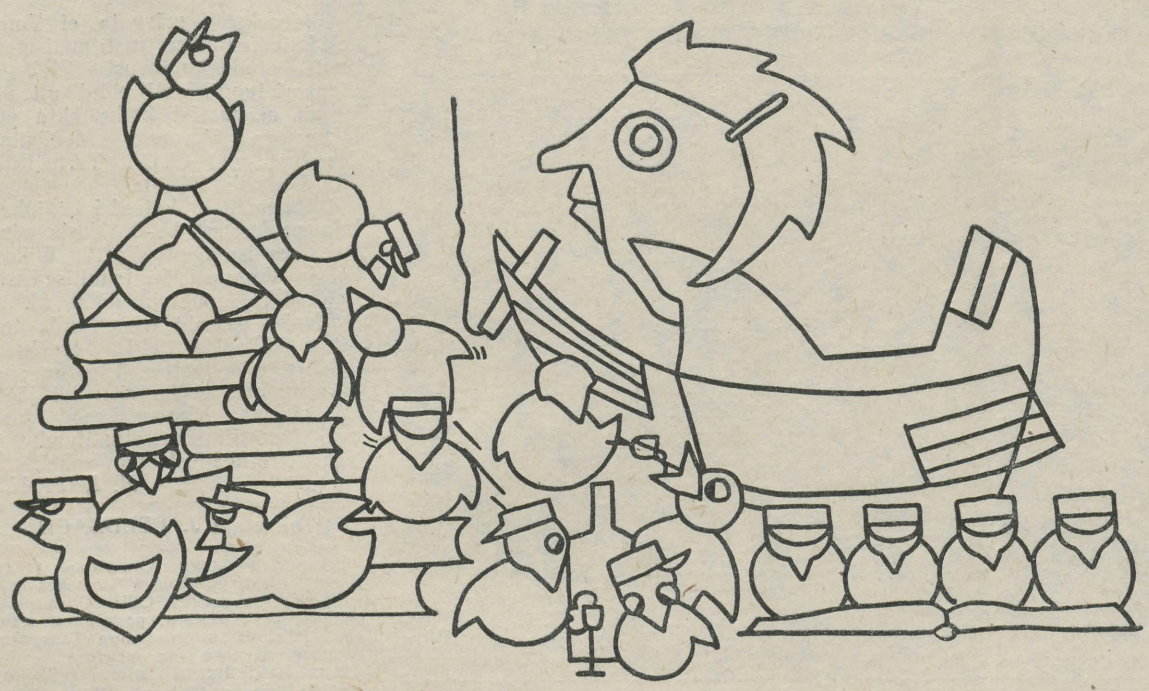

Otto Raua sõbralik šarž. Sai ülikooli kirjandusvõistlusel teise auhinna.

Vastuvõtt Kaugõppeosakonda

(Algus lk-l 1.)

sisseastumiseksamid ainetes, mis vastavad valitud eriala profiilile.

Õppe- ja eksamisessioonid toimuvad kaks korda aastas: põhiliselt jaanuaris-veebruaris ja juunis-juulis. Sessioonidest osavõtt on kohustuslik.

On ette nähtud pikaajalised lisapuhkused õppe- ja eksamisessioonidest osavõtmiseks, diplomitöö koostamiseks, kaitsmiseks ja riigieksamite sooritamiseks. Igal keskmise õppeedukusega kaugõppijal on võimalus saada kogu õppeperioodi jooksul peale järjekordse puhkuse ligi üks aasta (350 päeva) lisapuhkust töötasu säilitamisega.

Et mittestatsionaarsetel üliõpilastel tuleb õppida töö kõrval, siis nõuab see suurt enesedistsipliini, tahtejõudu ja püsivust, sest kaugõppijate ja statsionaarselt õppivate üliõpilaste teadmiste tase peab olema võrdne, õppetöö aluseks on ühised õppeplaanid ja programmilised nõudmised on identsed. Erinevus on vaid õppetöö kestuses (Kaugõppeosakonnas on see planeeritud ühe aasta võrra pikemale ajale).

Kaugõppijatel on elu- ja töökogemusi, mis võimaldavad neil sügavalt omandada õpitavaid aineid ning teoreetilisi teadmisi oskuslikult rakendada ka praktilises töös.

J. ADOJAAN,
kaugõppeprorektor

Tartu Riiklik Ülikool 3

KEHAKULTUUR JA SPORT TRÜ-s

Meie ülikoolis pööratakse kehalisele kasvatusele suurt tähelepanu, sest peab ju tulevasel kommunismiehitajate komandöril olema terve vaim terves kehas.

Kohustusliku õppeainena on kehaline kasvatus õppeplaanides esimesel neljal kursusel. Kehaline kasvatus toimub sportliku spetsialiseerumise põhimõttel. See tähendab, et iga ülikooli astuja võib vastavalt oma soovile valida ühe lemmikspordiala, mida ta treenib pidevalt. See ongi tema õppekohustus kehalise kasvatuse osas.

Ülikoolis tegutsevad järgmised spordiosakonnad; kergejõustik, sportlik ja naistevõimlemine, suusatamine, ujumine ja vettehüpped, sõudmine ja aerutamine, võrk- ja korvpall, ratsutamine, laskmine, poks, maadlus, tõstmine, vehklemine, jalgrattasport ja alpinism.

Paljud üliõpilased, kes ülikooli astudes polnud nimetamisväärselt spordiga tegelnud, on õpingute kestel tõusnud vabariigi parimateks mõnel spordialal. Sellisteks on meie ülikoolis näiteks Alfred Pisuke, Endla Kruus, Mai Pruun, Selma Teesalu, Rolain Laantee, Madis Kaasik ja paljud teised.

Et sport ei sega õppetööd, vaid just soodustab seda, näitab fakt, et paljud tuntud sportlased, nagu Vilve Maremäe, Kai Kabin ja teised, õpivad ainult viitele. Paljud ülikooli lõpetanud sportlased on jäänud TRÜ-sse pedagoogilisele ja teaduslikule tööle. Nendeks on näiteks Elmar Vasar, Heino Tiik, Hans Trass, Lembit Valt, Selma Teesalu, Ants Raik ja mitmeid teisigi.

Spordi hoogsaks arenguks on ülikoolis loodud head materiaalsed tingimused. Meil on Kääriku spordibaas staadioni, mänguväljakute ja basseinidega, TRÜ uus staadion kergejõustiklaste majaga, mitmed võimlad, ratsaspordibaas, sõudespordibaas Emajõel, mänguväljakud. Kõike oleks raske loetledagi.

Ülikooli Spordiklubi enam kui kahekümne viies sektsioonis tegutseb ligi 2000 üliõpilast, mis on kaks kolmandikku üliõpilaste üldarvust. Kehakultuurikollektiive on meil kakskümmend kaks ja need on organiseeritud osakonniti.

Kehakultuurikollektiivide vahel toimub traditsiooniline kehakultuuri ja spordi ülevaatuskonkurss massispordialadel.

Koolinoored ja noored tootval tööl! Kui asute õppima Tartu Riiklikku Ülikooli, avanevad teil kõik võimalused regulaarseks sportlikuks tegevuseks, füüsiliseks karastumiseks ja tervise tugevdamiseks.

B. MATVEI,
TRÜ kehalise kasvatuse ja spordikateedri juhataja

ÜLEHOMME ON SPORDIPÄEV

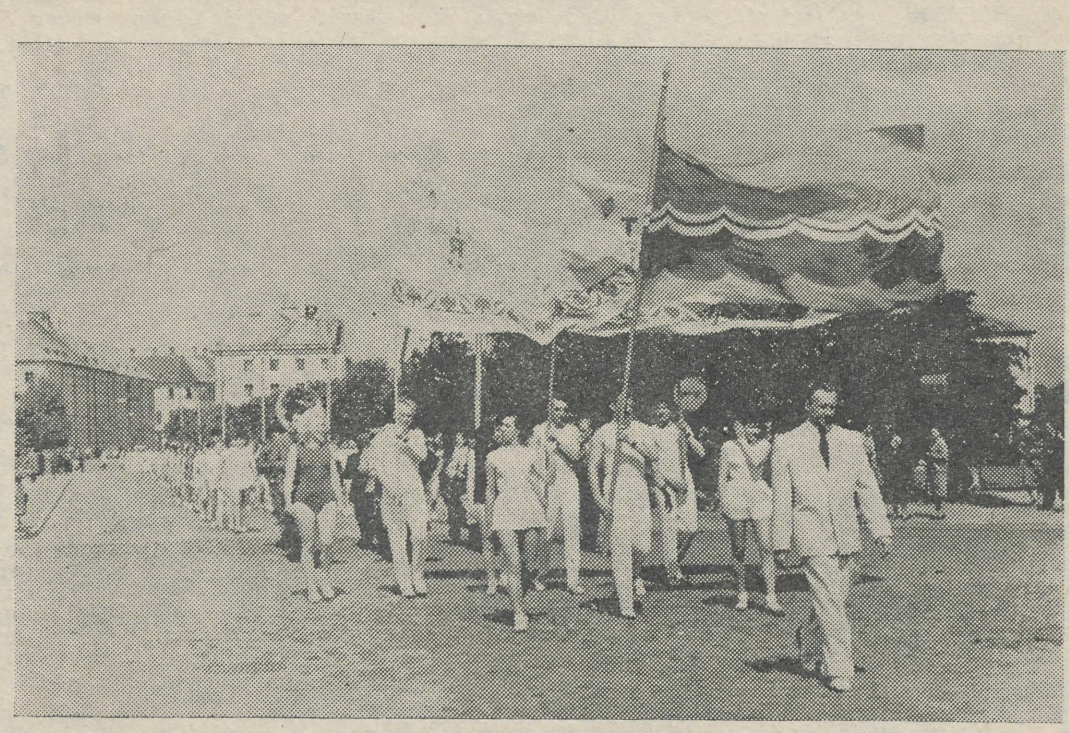

Spordipäevad on Tartu Riiklikus Ülkoolis kujunenud traditsioonilisteks kevadisteks pidustusteks, kus spordimeisterlikkuse kõrval demonstreeritakse ka kehalise kasvatusega tegelejate massilisust meie üliõpilaste seas. Spordipäev on kujunenud kokkuvõtete tegemiseks aasta kestel tehtud kehakultuuri- ja sporditööst.

Spordipäev algab pühapäeval kell 11 piduliku rongkäiguga ülikooli peahoone juures, kust minnakse läbi linna TRÜ staadionile. Spordipäeva «naelaks» on suur massivõimlemine-esinemine, millest tänavu võtab osa 780 üliõpilast (mullu oli 600). Peale selle esinevad mitmed naisvõimlemisrühmad ning ülikooli õppejõudude ja teenistujate lastest moodustatud võimlemisrühm. Tänavu on suur rõhk asetatud ka sportlikule võimlemisele. Kümnel rööbaspuul sooritavad üheaegselt harjutusi ülikooli sportlikud võimlejad ning kümne meetri kõrgusel kangil sooritab harjutusi Tartu parim meesvõimleja Truupõld. Nagu varematelgi aastatel, nii on ka tänavu spordipäeva kavas kergejõustikualad ja rahvatantsud ning ratsaspordidemonstratsioon. Kokku ulatub osavõtjate arv ligi pooleteise tuhandeni.

Tänavune spordipäev toimub vabariigi 20. aastapäeva pidustuste sarjas. Eesti NSV 20. aastapäevale on pühendatud spordipäeva massiesinemine staadionimurul: võimlejaist moodustatud «XX».

Ülikooli kollektiivi liikmed!

Kõik spordipäevale!

TRÜ Spordiklubi

UUES ÜHISELAMUS

Gaasipliidil on söögi valmistamine naljaasi.

VÕITIS Ajaloo-Keeleteaduskond

Pühapäeva õhtul toimus aulas Žürii tegi teatavaks teaduskonülikooli isetegevuse ja omaloo- dadevahelise lõpliku paremusjärmingu olümpiaadi lõppkontsert. jestuse:

I koht Ajaloo-Keeleteaduskond 584,5 punkti,
II—III koht Arstiteaduskond 358,5 ja Õigusteaduskond 354 punkti,
IV koht kehakultuuriosakond 316,5 punkti,
V koht Matemaatika-Loodusteaduskond 12 punkti ja
VI koht Majandusteaduskond —79 punkti.

TRÜ ametiühingukomitee aukirjad said ka parimad ansamblid, üksikesinejad ja juhendajad.

Vokaalsolistidest anti esimene auhind Olaf Prinitsale, Olev Saksale (mõlemad Matemaatika-Loodusteaduskonnast), Erika Pedraudsele (Arstiteaduskond) ja Malle Laarile (Ajaloo-Keeleteaduskond), teine auhind aga Helle Siilatsile ja Sirje Ongile (mõlemad Ajaloo-Keeleteaduskonnast).

Vokaalansamblite alal anti esimene auhind Majandusteaduskonna ja vene filoloogia osakonna IV kursuse naisansamblitele, teine auhind Ajaloo-Keeleteaduskonna meeskvartetile ja naistriole ning kolmas auhind vene filoloogia osakonna I kursuse, eesti filoloogia osakonna II kursuse, Õigusteaduskonna ja raviosakonna II kursuse naisansamblitele ning Arstiteaduskonna meeskvartetile.

Tantsusolistidest sai teise auhinna Maire Visnapuu (kehakultuuriosakond) ja kolmanda Marju Tuka (Ajaloo-Keeleteaduskond).

Tantsurühmadest pälvis teise auhinna kehakultuuriosakonna segarahvatantsurühm ja naisrahvatantsurühm ning kolmanda Õigusteaduskonna rahvatantsurühm ja farmaatsiaosakonna rahvatantsurühm.

Võimlemise ja akrobaatika alal anti esimene auhind Einike Rusile (kehakultuuriosakond; kunstiline võimlemine), Maire Visnapuule (kehakultuuriosakond; kunstiline võimlemine), Andres Lutsarile (kehakultuuriosakond; akrobaatika) ja kehakultuuriosakonna naisvõimlemisrühmadele (rütmilised võimlemisharjutused), teine auhind Marju Tukale (Ajaloo-Keeleteaduskond; kunstiline võimlemine) ja kehakultuuriosakonna meesvõimlemisrühmale (püramiidid).

Instrumentaalsolistidest said teise auhinna Viktor Kuik (kehakultuuriosakond) ja kolmanda auhinna Riina Sildvere, Ene Pau ja Heljot Kapral (kõik Arstiteaduskonnast).

Instrumentaalansamblite alal anti teine auhind Arstiteaduskonna keelpillikvartetile ja Õigusteaduskonna estraadiansamblile ning kolmas auhind raviosakonna II kursuse estraadiansamblile.

Sõnakunstnikest pälvisid esimese auhinna Helle Veetõusme, Mari Viiding ja Helle Siilats (kõik Ajaloo-Keeleteaduskonnast) ning teise auhinna Peeter Hein (Ajaloo-Keeleteaduskonnast).

Konferansjeedest sai esimese auhinna Heino Lupp (Ajaloo-Keeleteaduskond), teise auhinna aga Helve Võsamäe (Ajaloo-Keeleteaduskond) ja Helle Kaarma (Arstiteaduskond).

Näiteringide ja agitbrigaadide alal tunnistati esimese auhinna väärilisteks Õigusteaduskonna näitering ja Ajaloo-Keeleteaduskond (rahvaluuleaineline põimik «Tammeküla kiigekatsumine»), teise auhinna vääriliseks Õigusteaduskonna estraadipõimik ning kolmanda auhinna vääriliseks kehakultuuriosakonna näitering.

Omaloomingu alal anti esimene auhind Lehte Hainsalule «Filoloogide laulu» ja Udo Kolgile põimiku «Tammeküla kiigekatsumine» eest (mõlemad Ajaloo-Keeleteaduskonnast), teine auhind Peeter Heinale (Ajaloo-Keeleteaduskond), Andres Lutsarile (kehakultuuriosakond), Rudolf Rimmelile ja Vello Latikale (mõlemad Õigusteaduskonnast).

Eleonora Voitest autasustati Ajaloo-Keeleteaduskonna isetegevuslaste eduka ettevalmistamise eest ülikooli kunstilise isetegevuse ja omaloomingu ülevaatuseks, Eve Lotti aga eeskujuliku organiseerimistöö eest Õigusteaduskonnas kunstilise isetegevuse ja omaloomingu ülevaatuse ajal.

Palju kulda ühises õnnevakas!

Milvi Kivi
ja
Vello Malkenit
õnnitleb võõrkeelte osakonna III kursus.

Konverentsil Voronežis

Voroneži Meditsiinilisel Instituudil ja Tartu Riiklikul Ülikoolil on vanad sugulussuhted.

1918. a. suvel evakueerus Tartu Ülikool Voroneži. Evakueerus ka osa õppejõude ja üliõpilasi. Selle baasil avati 1918. a. sügisel Voronežis ülikool.

Suure Isamaasõja ajal sai Voronež raskeid sõjahaavu. Nüüd on aga tõusnud varemetest uus kaunis linn stiiliühtsete ehitistega, laiade asfalteeritud tänavatega.

Linnas on praegu 14 kõrgemat õppeasutust (enne Suurt Oktoobrirevolutsiooni oli vaid üks).

14.—16. aprillini käesoleval aastal toimus Voroneži Meditsiinilises Instituudis V. I. Lenini 90. sünniaastapäevale pühendatud ÜTÜ teaduslik konverents. Külalisi oli mitmetest meditsiinilistest instituutidest: Saraatovist, Kuibõševist, Rostovist, Kaunasest jne. Ette kanti üle saja teadusliku töö, millest kaheksa olid marksistlik-leninliku filosoofia alalt. («Lenini ideede kõikevõitev jõud», «Kommunistliku töö brigaadid — sotsialistliku töövõistluse uus vorm» jne.). Edasi toimus konverentsi töö neljas sektsioonis (morfofüsioloogia-, sanitaar-hügieeni-, kirurgia- ja teraapeutikasektsioon).

Eriti huvipakkuvaks oli Voroneži Meditsiinilise Instituudi VI kursuse üliõpilaste S. A. Davõdenko, Mukonini, Hrenkovi, Žai-Kui ja Ivannikova töö «Haigete kiiritustase mõningate röntgenoloogiliste uurimuste puhul».

Eriti hea mulje jäi linna 7. nakkushaiglast, mis on tänapäeva teaduse ja tehnika viimase sõna järgi ehitatud.

Meditsiinilisel instituudil on kolm ühiselamut, kerkimas on neljas. Selle ehitamisest võtavad iga päev osa kaks õpperühma. Ühes ühiselamus töötab ka söökla. Hommikul (kella 7-st kuni 8-ni) saab siin sooja toitu ligikaudu 85% selles ühiselamus elavatest üliõpilastest, lõunat aga veelgi rohkem. Peale selle külastavad sööklat naabruses asuva ühiselamu üliõpilased.

Uude ehitatavasse ühiselamusse on planeeritud ka söökla ja võimla. Kas ka meil ei tuleks arvestada uue ühiselamu projekteerimisel söökla ja võimla vajadust. See lahendaks selles ühiselamus kaks seni valusat probleemi — hommikuse ühistoitlustamise ja hommikvõimlemise.

Võis selgesti märgata, et Voroneži Meditsiinilise Instituudi pere tunneb ühtekuuluvust TRÜ-ga. Plenaaristungil anti pidulikult üle Uraali marmorist kotka kuju pühendusega Voroneži Meditsiinilise Instituudi ÜTÜ-lt Tartu Riikliku Ülikooli ÜTÜ-le.

Kohtumeditsiinikateedri juhataja professor V. I. Voskoboinikov, kes ise õppis Tartu ülikoolis, ja Voroneži Meditsiinilise Instituudi ÜTÜ juhataja dots. M. A. Zeitlenko palusid edasi anda tervitusi kõikidele TRÜ õppejõududele ja üliõpilastele. Ühiseks sooviks oli see, et ka edaspidi jääksid püsima sõprussidemed Voroneži Meditsiinilise Instituudi ja TRÜ Arstiteaduskonna vahel.

H. KAPRAL

Voroneži Meditsiinilise Instituudi peahoone.

Toimetaja **J. FELDBACH**

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20. kop. Tellimine nr. 5138. MB 03722.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 19 (446) Reedel, 27. mail 1960 XIII aastakäik

Pearõhk

Hiljuti toimus ülikooli komsomolikomitee pleenum, kus põhiküsimusena arutati õppekomisjonide tööd. Aru andsid vene õppekeelega füüsika- ja raviosakonna õppekomisjonide esimehed. Leiti, et **peamiseks puuduseks õppekomisjonide töös on see, et nad tegelevad vähe üliõpilaste iseseisva töö probleemidega.** Jah, õppekomisjonid arutavad küll stipendiumide määramist, loengutelt puudumist jt. taolisi küsimusi. Selliselt aga kipuvad nende töö raamid kitsaks jääma. Aruannete põhjal selgus, et nimetatud osakondades on õppekomisjonide ja dekanaatide vahel tihe side, dekanaadid püüavad tõsta õppekomisjonide autoriteeti, usaldades neile mitmesuguste probleemide lahendamist. Nõrgem on aga side osakonna komsomolibürooga. Ja see on halb. **Osakonna komsomolibüroo ja õppekomisjon peavad töötama käsikäes.**

Kõikide sõnavõtjate esinemises avaldus mõte, et töö oleks paremini organiseeritud, kui ka ühe kursuse esindajatel õppekomisjonis (neid on tavaliselt kolm) oleks õigus omavahel lahendada ainult seda kursust puudutavaid küsimusi, et poleks vaja alati nende pisiküsimuste jaoks kokku kutsuda kogu õppekomisjoni.

Pleenumi lõpul võttis sõna õppeprorektor sm. Sildmäe, kes tõi esile peamised ülesanded, mis seisavad praegu meie õppekomisjonide ja kogu ülikooli komsomoliaktiivi ees.

Meie ülikooli õppe- ja teaduslikus töös tuleb hakata palju suuremat rõhku panema iseseisvale tööle. Loengute

iseseisvale tööle!

valmina suhupanemine ei õpeta inimest ise otsima ja leidma, tõdesid avastama ja läbi tunnetama. Ega loengul üleskirjutatud märkmete läbilugemine ja punaste joonte allatõmbamine enne eksamit pole veel iseseisev töö. On ainult asjatu ajakulu, kui loengul ilma süvenemata konspekteeritakse, selle asemel et töötada teostega või valmistrükitud konspektidega ja saada niiviisi uusi teadmisi. Sellepärast hakatakse lähemal ajal trükkima rotaprindil konspekte, et sel teel saaks vähendada loengute arvu nende ainete osas, mis ei vaja niivõrd õppejõu selletusi ja mille läbitöötamine on üliõpilastele täiesti jõukohane. Seevastu tuleb suurendada teist laadi õppeainete puhul seminaride ja praktikumide arvu, tõsta praktikumide ettevalmistamise taset. Sm. Sildmäe tõi näiteid Arstiteaduskonnast, kus sageli minnakse haiglapraktikumidele nõrkade teoreetiliste teadmistega, teadmata täpselt, mis on seekordse praktikumi kavas. Ka esineb sageli asjatut ajakulu, on olemas isegi termin «koridoripraktikum», mis tähendab asjatut istumist koridori aknalaual, kui praktikumis ettenähtud ülesanne on sooritatud, aga praktikumi aeg pole veel lõppenud. Tuleb otsustavalt parandada organiseerimist selles osas.

Niisugused sammud õppetöö parandamiseks peaksid andma häid tulemusi, peaksid intensiivistama üliõpilaste teaduslikku tööd, andma neile rohkem iseseisvust. Muidugi on olemas kergema vastupanu tee — jätkata samas stiilis — õppejõud loeb, üliõpilane kirjutab üles, siis loeb konspektikese läbi, tõmbab jooned alla, jutustab õppejõule uuesti samade sõnadega ja — aine ongi omandatud. Aga meie ei tohi minna seda teed. Raskusi ei tule karta.

Osakondade õppekomisjonide ja komsomoliaktivistide tööks jääb nüüd kursuse koosolekutel konkreetselt selgitada, missugused osad loetavates ainetes vajaksid rohkem praktilisi tunde, millised ained oleksid õpitavad iseseisvalt konspektide järgi jne. Arusaadavalt tuleb seda teha koos õppejõududega. Siin on uued ülesanded teile, õppekomisjonide liikmed!

See on ka Sinu jaoks!

Tere tulemast Tartusse!

NÄDALA ALGUL SAABUS TALLINNA RÜHM MOSKVA JA LENINGRADI KIRJANIKKE. KÜLALISED TUTVUSID MÖÖDUNUD PÄEVADE JOOKSUL TALLINNA VAATAMISVÄÄRSUSTEGA, KÜLASTASID MEIE KOLHOOSE JA KOHTLA-JÄRVE PÕLEVKIVIKAEVANDUSI NING KOHTUSID PEALINNA JA VABARIIGI TÖÖTAJATEGA.

TÄNA ÕHTUL SAABUVAD KÜLALISED TARTUSSE. MEIE OOTAME KÜLLA SERGEI ANTONOVIT, ANATOLI KUZNETSOVI, ALEKSANDER JAŠINIT, VERONIKA TUŠNOVAT, ROBERT ROŽDESTVENSKIT MOSKVAST, SERGEI ORLOVI JA ALEKSANDER REŠETOVI LENINGRADIST NING SVETLANA KUZNETSOVAT IRKUTSKIST. KÜLALISI SAADAB LIIDIA TOOM MOSKVAST.

KÜLALISED VENNASVABARIIGIST TUTVUVAD HOMME TARTU VAATAMISVÄÄRSUSTEGA, ÕHTUL KELL 18 ON ÜLIKOOLI AULAS KOHTUMINE TARTU ÜLIÕPILASTE JA ÕPILASTEGA NING KIRJANIKE LIIDU JA NOORTE AUTORITE KOONDISE LIIKMETEGA. PÜHAPÄEVAL KAVATSEVAD KÜLALISED TUTVUDA TARTU MUUSEUMIDE VARADEGA.

ÜLIÕPILASKOND TUNNEB KÜLALISI NENDE TEOSTE KAUDU. ALLPOOL MEENUTAME NENDE LOOMINGUT.

KUJUNEGU LAUPÄEVAÕHTUNE KOHTUMINE KÜLALISTEGA ÜLIKOOLI AULAS MEELDEJÄÄVAKS SÜNDMUSKS NII KÜLALISTELE KUI KÕIGILE KIRJANDUSSÕPRADELEI

ANATOLI KUZNETSOV sündis 1930. aastal. Sõja ajal pidi ta kooli pooleli jätma ja vabrikus töötama, ainult vaevu pääses ta Saksamaale saatmisest. Pärast sõda õppis ta Kiievis õhtukoolis, hiljem läks Kahhovka hüdroelektrijaama ehitusele, kus oli puusepaks. Seal hakkas ta ajalehtedele kaastööd tegema.

1954. aastal astus Kuznetsov M. Gorki nimelisse Kirjandusinstituuti. Ajakirja «Юность» lähetusel käis A. Kuznetsov Bratski ja Irkutski hüdroelektrijaamade ehitusel. Nende muljete põhjal kirjutas ta oma esimese jutustuse «Legendi järg», mis ilmus 1957. aastal ja äratas laialdast tähelepanu.

* * *

SERGEI ANTONOV sündis aastal 1915 Petrogradis. 1938. aastal lõpetas ta Leningradi Autoteede Instituudi ja töötas sõjani insener-ehitajana. Suure Isamaasõja ajal teenis inseneri- ja sapööriväeosades.

Tema esimene jutustustekogu «Kevad» ilmus 1947. aastal, sellele järgnesid «Teedel sõidavad autod» (1950), «Rahulikud inimesed» (1950), «Esimene amet» (1952), «Valitud teosed» (1954), «Vestlus» (1956).

* * *

SERGEI ORLOV sündis 1921. aastal Vologda oblastis külakooliõpetaja perekonnas. 1940. aastal astus ta Karjala NSV Riikliku Ülikooli ajalooosakonda. 1941. aastal läks S. Orlov hävituspataljoni ridades rindele, kus sai 1944. aastal raskesti haavata.

Pärast sõda jätkas oma õpinguid ja lõpetas 1954. aastal M. Gorki nimelise Kirjandusinstituudi. Tema esimesed luuletused ilmusid juba 1939. aastal «Komsomolskaja Pravdas» ja ajakirjas «Leningrad». 1946. aastal ilmus Orlovilt esimene luuletuskogu «Kolmas kiirus», selle järel raamatud «Sõjaretk jätkub» (1948), «Svetlana» (1950), «Vikerkaar ja stepid» (1952), «Linnake» (1953), «Luuletused» (1954).

* * *

ALEKSANDER JAŠIN sündis 1913. aastal Vologda oblastis. Pärast pedagoogilise instituudi lõpetamist töötas õpetajana. 1935. aastal sõitis Moskvasse, kus lõpetas M. Gorki nimelise Kirjandusinstituudi. 1941. aastal astus partei liikmeks. Esimene luuletuskogu «Laulud Põhjale» ilmus 1934. aastal.

Suure Isamaasõja aegne võitlus, millest sm. Jašin ise osa võttis, kajastub raamatus «Viha linn» (trükiti 1942. aastal), sõjaaegne luule on ilmunud kogus «Vägilaste maa».

Pärast sõda on A. Jašin kirjutanud luuletusi ning poeeme («Makari uni», «Leninile» jt.). Neist autasustati 1950. aastal poeemi «Aljona Fomina» teise järgu Stalini preemiaga.

PARTEI ELU

Kasvatada noori kommuniste

Kommunismi laiahaardelise ülesehitamise tingimustes kasvab partei juhtiv, organiseeriv osa, tugevnevad partei sidemed rahvahulkadega. Võitluses uue elu eest tugevneb kogu nõukogude ühiskonna ühtsus ja monoliitsus. Partei ideoloogilise töö ülesandeks on kiirendada uue inimese kasvatamist, vabanemist mineviku sünnimärkidest. Selle töö üheks olulisemaks näitajaks on parteiorganisatsiooni ridade kasv.

Käesoleval õppeaastal on ülikooli parteiorganisatsioonis NLKP liikmeks vastu võetud 23 inimest, NLKP liikmekandidaadiks 37 inimest. Partei põhikirjaga kindlaksmääratud kandidaadistaaž on vajalik selleks, et kandidaat tutvuks parteiorganisatsiooni tegevuse sisu ning meetoditega, samuti selleks, et parteiorganisatsioon saaks tutvuda kandidaadi isiklike omadustega. Põhikiri rõhutab, et parteiorganisatsioon on kohustatud etendama aktiivset osa kandidaadi ettevalmistamisel NLKP liikmeks astumisel. Siinjuures peatumegi partei liikmekandidaatide kasvatamise mõningatel küsimustel ülikooli parteiorganisatsioonis.

Meie parteiorganisatsiooni read täienevad parimate õppejõudude ja teenistujate arvel. Käesoleval õppeaastal on partei liikmekandidaatideks vastu võetud dotsent J. Mäll (Õigusteaduskond), dotsent A. Mitt (Matemaatika-Loodusteaduskond), professor M. Kask (Arstiteaduskond), õppejõud T. Ilomets (Matemaatika-Loodusteaduskond) jt. Need inimesed olid juba välja kujunenud tunduvalt varem, kogu meie kollektiiv tundis neid parteitute kommunistidena. Nende suhtes ei saaks rääkida kasvatamisest, nagu seda tuleb teha aastatelt nooremate kandidaatide suhtes, kuid peab märkima, et nimetatud seltsimeeste töö on muutunud sihikindlamaks. Osa nüüdseid kandidaate pole aga kas oma isikliku tagasihoidlikkuse tõttu või mõnel muul põhjusel paistnud varem silma, pole nii selgelt välja kujunenud, kuid neil on vajalikke eeldusi selleks, et neist saaksid head kommunistid. Sellised inimesed vajavad suuremat tähelepanu parteiorganisatsiooni poolt. Sm. Kiiviväljale (Ajaloo-Keeleteaduskond), sm. Viidingule (Matemaatika-Loodusteaduskond) jt. on antud tõsiseid ülesandeid, mõnedele ka enne

(Järg lk-l 2.)

Ülikooli raadiostuudios

on alanud loengute helilindistamine.
Pildil: dotsent H. Kurm mikrofoni loengut pidamas.

TÄNA algusega kell 20 toimub N. V. Gogoli nimelises Tartu Linna Keskraamatukogus

KIRJANDUSLIK-MUUSIKALINE ÕHTU

«Eesti rahvalaul ja selle kasutamine meie heliloojate loomingus». Ettekanne dotsent H. Tamperelt. Kontsertosa.

HOMME kell 16 avatakse ülikooli kodunduse- ja kunstikabineti üliõpilastööde näitus. Näitus on avatud pedagoogikaauditooriumis ja kodunduse kabinetis (V. Kingissepa 12, sissekäik õuelt) kuni 1. juunini.

Laupäev

PAUL-ERIK RUMMO

Saunasaba
on pikk nagu vanatüdruku lootused.
Ta liigub vaevaselt, ja ootajate pampudes
tukuvad puhtad särgid ja kulunud nuustikud.
Keegi loeb lehte ja kommenteerib —
ta hääl on kõrge ja kähisev —
et näe, varsti sõidame Kuule,
aga saunu on ikka vähe.
Laupäev on,
ja inimesi tuleb üha juurde.
Ühtesoodu kinnikukkuv uks
lõikab pooleks sissetükkivaid tuulejugasid.

Nüüd lõpuks
on minulgi kapp ja kapa sees vesi.
Ja ma leotan mõnuga
oma käsi, mis on tuulest punased
ja mille üks sõrm on veelgi paistes
kohmakast haamrilöögist.
Ajaviiteks katsun, kas töö
on mu olematud musklid olevaks muutnud.
Minu kõrval lõsutab vanamees,
paks kõht üleni voltides
ja igas voldis on nireke seebivett.

Arutan omaette,
kuhu mul täna siis minna.
Võib-olla klubisse — sealt leian ehk tüdruku,
keda hiljem võib saata
ja lobiseda lollusi, et huvitav näida,
ja väraval võib suudeldagi ja määrata kohtumisi,
mis niikuinii ei toimu, sest kumbki ei tule,
ja kui toimuksidki, oleksid nad igavad.

Või läheksin koos kamraadidega,
et istuda käratsevas ruumis,
kus kuskil sinkja suitskatte taga mängib orkester —
iga mees ise lugu.
Me filosofeeriksime ja jooksime õlut —
nii palju, et pärast näib maailm teistmoodi
ja iga väravatagune on veidralt ahvatlev.

Hea oleks minna
teatrisse, kui saab veel piletit (mis on kahtlane),
ja naerda koos naerva maskiga
ja nutta koos nutva maskiga
ja väljudes ümiseda meeldinud aariat
või pead raputades muhelda selle üle,
et ettekleebitud vurrudega mehed
papist puude vahel
panid unustama, et puud on papist
ja vurrud kleebitud.

Aga mu parem mina
istub seebitükil, kõlgutades jalgu,
ja soovitab:
jää täna koju ja katsu kirja panna
neid mõtteid. mis sul tekkisid,
kui sa, tuul laperdamas mütsikõrvus,
urgitsesid labidaga külmunud savi,
ja kui sa tassisid vasttehtud trepil
laguneva raamiga auravat betooni
ja kui sa rüüpasid leiva juurde klompjat kefiiri
ning püüdsid lõunatundi pikemaks venitada,
kuid ta pääses su näpu vahelt lahti
nagu kummipael, ja plaksatas
brigadiri kurjustamisena vastu su nina.

Ja argliku häälega
piiksub minu kõige parem mina,
et ma võiksin pigem kokku arvutada,
mitu kontrolltööd ja seminari on tuleval nädalal.
Kuid seda ma tean isegi,
ja ma nühin oma kõige paremat mina
nõnda tugevasti harjaga, et ta karjub
ja lubab edaspidi laupäeviti vait olla.
Sest laupäev on laupäev,
ja inimene on inimene,
ja ümberringi on maailm
ja peas on mõtted.

Kaitsti diplomitöid

Eesti filoloogia osakonnas kaitsesid hästi oma diplomitöid tulevased ajakirjanikud, kes peatselt siirduvad (või ongi juba siirdunud) tööle Eesti Raadiosse, «Rahva Hääle» toimetusse, rajooniajalehtedesse ja mujale.

Eriti tuleks esile tõsta Vello Kallaste tööd «Kaasaegse juhtkirja probleeme», mida soovitati teatud muudatustega kirjastada. Huvipakkuvad olid ka K. Tiro töö kommunistlikust noorsooajakirjandusest kodanlikus Eestis, E. Anupõllu uurimus pilkelehtedest 1912—1914 ja M. Looduse käsitlus leedu kirjanduse tutvustamisest eesti perioodikas.

Edukalt kaitsti kaht monograafilise ilmega tööd. J. Kangru «Ernst Joll följetonistina» ja A. Vihalema «Evald Jalak följetonistina». Ka O. Kajaku diplomitöö käsitles satiiriprobleeme, nimelt poliitilist satiiri eesti parteilises ajakirjanduses 1917—1918.

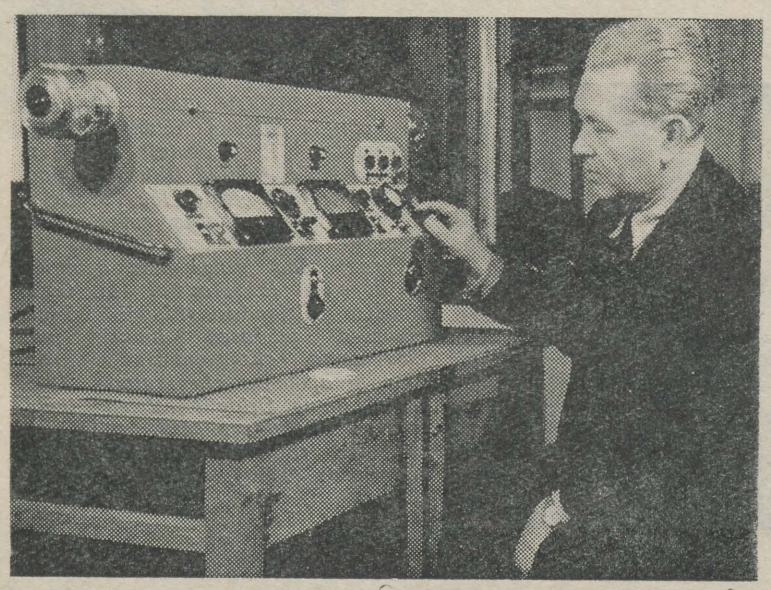

Ülikooli õppetöökoda. Sm. Reinet kontrollib enne rahvamajanduse saavutuste näitusele ärasaatmist hüdro- ja aeroioonide spektromeetrit.

Peab märkima seda, et kuigi diplomandid olid töötanud erineva põhjalikkusega, olid nad siiski kõik olnud huviga asja juures, mistõttu nende tööd rikastavad eesti nõukogude noort žurnalistikateadust.

J. PEEGEL

* * *

Parimateks töödeks eesti kirjanduse ja rahvaluule alal osutusid Kalev Kogre diplomitöö teemal «Oskar Lutsu teest eesti kirjandusse (aastad 1887—1912)», Bernhard Uustalu töö teemal «August Kitzbergi loomingu käsitlemisest keskkoolis», Liis Pässi töö «Eesti raamatuaasta». Väga hea töö «Rahvaluule osa Jakob Tamme loomingus» oli esitanud ka kaugõppeülikõpilane Eduard Kubjas.

Edukalt kaitsesid oma tööd ka Elle-Mall Anupõld teemal «Marie Underi ballaadid», Valdek Pütsep «Karl Menning teatrikriitikuna», Ilme Link ««Maie laulu» setu versioon» jt.

Peab märkima, et enamik diplomande oli suhtunud huvi ja täie tõsidusega temale antud teema lahendamisse. Paljudel diplomandidel tuli näha suurt vaeva nii materjalide hankimisel kui ka omapoolsete järelduste tegemisel, kuna teatud teemad olid sel alal esmased.

Võiks jätkata ka nende diplomitööde loetelu, mis ei saavutanud küll maksimaalseid tulemusi, kuid millel on suur tähtsus kas teema uudsuse, aine käsitluse, praktilise tähtsuse või huvitatavuse poolest. Sellised on näiteks Mai Hiiemäe «Epanastroofi ja parallelismi seos eesti regivärsilises rahvalaulus», Tiiu Saaremäeli «Arbujad», Helvi Koppeli ««Looduse» romaanivõistlused», Virge Kangro «Uue inimese kuju tänapäeva-ainelises eesti nõukogude draamas», Aino Sagrise «E. Vilde romaani «Külmale maale käsitlus keskkoolis», Heljo Liebergi «Mait Metsanurk tõe ja õiguse otsijana» jne.

A. RÕOM

Kasvatada

(Algus lk-l 1.)

nende vastuvõtmist partei liikmekandidaadiks, ning parteiorganisatsioonide bürood aitavad neid ülesannete lahendamisel. Partei liikmekandidaadi pidev kontakt parteiorganisatsiooniga tagab vajaliku sihikindluse ja parteilise lähenemise küsimustele. See, samuti ka osavõtt parteikoosolekuist, aitab kandidaati kommunistile vajalike omaduste väljakujundamisel, liikmeksastumiseks ettevalmistumisel ning võimaldab parteiorganisatsioonil tundma õppida kommunisti isiklikke omadusi.

Väärib esiletõstmist praktika, kus partei liikmekandidaatidele antakse ülesandeid mõne küsimuse ettevalmistamisel büroole või üldkoosolekule koos vanemate kommunistidega. Seda on edukalt parktiseeritud Matemaatika-Loodusteaduskonnas, kus kandidaat Reimand, Eksina jt. on sellise töö käigus saanud õpetlikke näpunäiteid vanemailt kommunistidelt, kuna aga juhtudel, kui nad peavad iseseisvalt taolisi ülesandeid täitma, tekib neil raskusi. Kasvatuslikult suur tähtsus on kandidaatide aruannete ärakuulamisel bürool selle kohta, kuidas nad täidavad parteilisi ülesandeid. Seda on teaduskondades ja parteigruppides praktiseeritud, kuid ei saa öelda, et küllaldaselt. Isegi Õigusteaduskonnas, kus kasvatustöö on mõnevõrra kõrgemal tasemel kui mujal, märgiti parteiorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosolekul büroo nõrka tööd liikmekandidaatidega.

Parteiorganisatsiooni ridade kasvu tähtsaks baasiks ülikoolis on komsomoliorganisatsioon. Komsomoli soovitusel on käesoleval õppeaastal parteisse võetud üle kolmekümne inimese. Suur osa neist täidab ka praegu mitmesuguseid ülesandeid kommunistlikus noorsooühingus. Seltsimehed Türi, Truuväli, Linn, Vahemetsa ja rida teisi komsomoli kasvandikke on tunduvalt kasvanud, lähenevad küsimustele sügavamalt, tasakaalukamalt, tunnevad suuremat vastutustunnet töös kommunistlike noortega. Majandusteaduskonna üliõpilane kommunistlik noor sm. Reitsnik läks pärast tema vastuvõtmist NLKP liikmekandidaadiks ülikooli komsomolikomiteesse ja palus endale tõsisemat ühiskondlikku ülesannet ning praegu töötab ta edukalt ülikooli rahvamaleva staabiülemana. Väga ilmekas näide uuest töössesuhtumisest, tahtest töötada kommunistina senisest rohkem ja paremini.

Kommunistliku noorsooühingu ridades kasvab parteile väärikas täiendus ning on loomulik, et edaspidi partei ridade juurdekasv komsomoliorganisatsiooni arvel suureneb veelgi. Parteiorganisatsiooni poolt on vajalik tähelepanelik suhtumine noortesse. Tuleb jälgida, et nad ei hindaks end üle, et nad kindlustaksid kommunisti avangardse osa peamises — õppetöös. Ka tuleks rohkem jälgida, et kommunist oleks eeskujuks kollektiivile isiklikus elus, et ei juhtuks selliseid fakte, nagu Majandusteaduskonnas, kus kolmanda kursuse üliõpilane partei liikmekandidaat H. Kala heideti internaadist välja toa mittekorrasoleku tõttu.

Õigusteaduskonnas on kujunenud heaks traditsiooniks see, et soovitaja tunneb huvi kommunisti vastu kogu õppeaja kestel ülikoolis ja ka pärast ülikooli lõpetamist. Näiteks on sm. Ananjeva rea aastate kestel andnud soovitusi paljudele noortele, kes töötavad üle vabariigi. Aastad mööduvad, kuid kohtumistel leidub alati küsimusi jutuajamisteks ning sm. Ananjeva seltsimehelikud nõuanded võetakse ikka soojalt vastu. Oleks vajalik, et kõik soovitajad tegeleksid noorte ideelise kasvuga kogu kandidaadiaja kestel ja tuleks soovida, et see kontakt säiliks ka hiljem.

Tulevastele spetsialistidele on osavõtt ülikooli parteiorganisatsiooni tööst heaks kooliks. Ent ülikooli ja ka teaduskondade parteiorganisatsioonidel tuleks rohkem mõelda sellele, et parteikoosolekud täidaksid alati oma kasvatusliku ülesande, sest mõnigi kord jätab meie koosolekute tase soovida. Komsomol kasvatab väärikat vahetust parteile. Ka meie õppejõudude kollektiivis on küllalt tublisid töötajaid, kes väärivad kandma parteiliikme nimetust. Paljud parteitud õppejõud töötavad aastaid kursusehooldajaina, täidavad tõsiseid kasvatustöö ülesandeid, kuid nii mõnigi kord jäävad nad parteiorganisatsiooni mõju alt välja. Kõik see kõneleb parteitöö tugevdamise vajadusest.

A. BLUMFELDT

Meie laureaate

Lembit Allikmets on raviosakonna diplomand, kommunist, Üliõpilaste Teadusliku Ühingu nõukogu vastutav sekretär.

Psühhiaatriaringi liikmena on Lembit oma uurimused kirja pannud, nende eest päris mitu auhinda ja aukirja saanud. Tema viimane töö kõneleb insuliinravi probleemidest vabariiklikus psühhoneuroloogilises haiglas Tartus, seda hindas ülikooli õpetatud Nõukogu I auhinnaga.

Sügisel on Lembit juba arst Jämejala Psühhoneuroloogilises Haiglas.

Õnnitleme

Kõike kaunist, mida peidab maailm!

HELLE VEETÖUSMET
ja
AARE TIISVÄLJA
abiellumise puhul.

Esimese ja neljanda kursuse eesti filoloogid ning ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetus

noori kommuniste

Konverentsid

Viimasel ajal on meil jõudsasti kasvanud teaduslike konverentside (sessioonide, istungite jms.) arv ja ulatus. See on väga eluline, produktiivne teadmiste levitamise vorm, millel ei puudu aga ka omad varjuküljed. Meie mõnel konverentsil käib väga vähe kuulajaid, kuigi ettekannete teaduslik tase on kõrge. Sageli ei tule kokku isegi vastava ala üliõpilased.

Mida saaksime teha, et me konverentsid oleksid tõelised pidupäevad, et nad ei levitaks istungiväsimust ja koormusetunnet, vaid ergutust, rõõmu, teaduslikku kirge?

Mõnevõrra on süüdi me «konverentsikriisis» ka ettekannete kõneoskuslik külg. Konverentsid ei ole selleks, et seal maha lugeda valmis kirjutatud ja ärahinnatud akadeemilisi töid. Kogemus on näidanud, et kuulajaskond ei suuda jälgida etteloetavaid töid isegi siis, kui ta on üksmeelselt kuulamistahteline.

Kui millegipärast osutub ilmtingimata vajalikuks ettekande teksti või mõnd osa sellest sõnasõnalt ette lugeda, siis tuleks sedagi teha kõneluslikus laadis. Koosolekutel kirjutiste ettevuristajad, kes okupeerinud käsikirjaga kõnetooli, oma koduse töö meile esimesest sõnast viimaseni ette kannavad üleskeeratud grammofonina, peaksid arvesse võtma, et pole ilmas imevahendit, mis sunniks kuulajaid nende lauseid jälgima — sellepärast tuleb ettekannet pidada mitte ainult nõnda, et sellest oleks võimalik aru saada, vaid nõnda, et ei oleks võimalik mitte aru saada.

Peatükk omaette on elava diskussiooni saavutamine. Selleks on vajalik teaduslikult värsket, usalduslikku ja inimlikult südamlikku atmosfääri. Sel alal on meil viimasel ajal mõndagi märkimisväärset ära tehtud (meenuvad suvepäevade traditsioon, õnnestunud üritusi ülikooli klubi kohvikus jm.). Kuid kahjuks näeme ikka veel koosolekuid, kus kuulajad kramplikult püüavad istuda võimalikult eemale kõnelejast, ei tule välja oma «urgastest» ja jälgivad kõneleja pingutusi külmade vaatlejatena või tegelevad koguni kõrvaliste asjadega. Juhtkonnal, kasvatajail ja ka üliõpilaskonnal endal tuleks tõsiselt mõelda niisuguste kontaktiraskuste kaotamisele. Selleks on vaja kõigepealt sisuliselt probleemisse süvenemist, et me sõna jõuaks iga nõukogude inimeseni. See aga eeldab loobumist skematismist ja kitsarinnalisusest. Peame aru saama, et — piltlikult öeldes — mitte ainult meie ruudus, vaid ka nurga taga elab inimesi, keda on vaja mõista, abistada ja kaasa tõmmata.

Lõpuks veel mõni sõna konverentside tulemuste jäädvustamisest. Konverentse tuleb mitte ainult

produktiivsemateks!

ette planeerida, vaid neile peab järgnema ka «järelplaneering». Lubamatu on, kui mõne teadlase töö haihtub pisikeses auditooriumis. See võrdub riigivarade raiskamisega. Suurte elukogemustega inimeste teadmiste elav fond tuleks säilitada. Selleks on vajalik kirjastamisprotseduuri muutmine lihtsamaks, kiiremaks ja avaramaks.

Hädavajalik näib olevat ka teadusliku kirjastuse taastamine ülikoolilinnas ja otse ülikooli juures, kus on nii palju loomisvõimelisi inimesi.

Dots. V. ADAMS

Olgem terved!

Millest sõltub EKSAMIHINNE?

Eksamisessioon on vastutusrikas periood mitte ainult kursuse lõpetamise mõttes, vaid ka tervishoiu seisukohalt, et see periood lopeks organismi nõrgestamata ja vaimse traumata. Mõned üliõpilased unustavad, et eksamite ajal on eriti tarvis kinni pidada tervishoiu reeglitest, et tagada kõige paremad tingimused aju tööks. Tihti võib täheldada üliõpilasi, kes eksamipäevadel piiravad magamisaega miinimumini, toituvad ainult kord paevas ja unustavad igapäevased tervishoiureeglid organismi eest hoolitsemiseks. Selle asemel kasutatakse ohtralt mitmesuguseid aju koort ergutavaid vahendeid. Pole siis ime, et sellised üliõpilased pole võimelised eksamitel loovalt mõtlema, kaotavad tihti vaimse tasakaalu ja eksamite lõpuks võtavad tublisti kaalust maha.

Vaimse töö edukuse kindlustamiseks on tervishoiulise päevareziimi kõrval väga tähtis koht ratsionaalsel toitlusel, eriti toidu kvalitatiivsetel omadustel. Intensiivne vaimne töö ei nõua kuigi suurt lisa kalorite osas, küll aga on tarvis tõsta mõnede toitainete sisaldust toidus.

Nagu vastavad uurimised näitavad, on ajukoore tegevus seotud peamiselt valkude ja süsivesikute ainevahetusega, kuna rasvadel ei ole nii suurt tähtsust. Eksamisessiooni vältel on suurendatud valgunorm täiesti näidustatud, pärast eksamite lõppemist tuleb aga vähendada ka valgusisaldust toidus.

Hästi omastatavad ja täisväärtuslikud valgud sisalduvad lihas, kalas, piimas ja piimasaadustes. Kasulikud on sellised toiduained, nagu juust, kohupiim, keefir, mis peale valgu sisaldavad rikkalikult ka sobivas vahekorras hästi omastatavaid fosfori- ja kaltsiumiühendeid.

Süsivesikutest tuleb eksamite perioodil kasutada ka suhkruid 50—100 g päevas, kuna nad on kergemini omastatavad kui tärklis. Suhkruid võib kasutada toidu vaheaegadel magusa külma teena, keediste, kompvekkide jt. magusate toiduainete kujul. Suhkru liigne kasutamine lühikese aja vältel pole aga soodne, sest ta tõstab vere suhkrusisalduse liiga kõrgeks, mis pole organismile kasulik.

Rasva hulka tuleb eksamipäevadel mõningal määral piirata, sest suurem rasvasisaldus langetab aju erutatavust, kuna aga rasva piiramine süsivesikute hulga samaaegsel suurendamisel mõjub ajutegevusele soodsalt.

Neuroloogiliste ja psüühiliste häirete tekkimine vitamiinide puuduse korral näitab, et aju rakud on väga tundlikud vitamiinide vähesuse suhtes toidus. Peamiselt kehtib see B-grupi vitamiinide kohta, kuid eksamiperioodil ei tule alahinnata ka C-vitamiini tähtsust, eriti veel seepärast, et paljudel üliõpilastel esineb C-vitamiini vaegus kevadperioodil, nii nagu seda on näidanud hügieenikateedris TRÜ Arstiteaduskonna üliõpilastel teostatud uurimised. C-vitamiini vaegus organismis põhjustab kiiret väsimist ja üldise elutoonuse langust, mis mõjub halvasti eksamitulemustele ja tervislikule seisundile. B-grupi vitamiinide defitsiidi korral organismis nende suuremahulgaline manustamine annab soodsa efekti ajutegevusele alles pikema aja möödumisel, kuid sellele vaatamata tuleks eksamisessioonil kasutada B_1-vitamiini 3—5 mg päevas. C-vitamiini peab tarvitama 100—150 mg päevas; nendel aga, kellel esinevad C-vitamiini puuduse tunnused (roidumus, igemete veritsemine), tuleb esimese 10 päeva vältel C-vitamiini hulka veelgi tõsta (200—250 mg).

Eksamipäevadel tuleb rangelt kinni pidada toitlusrežiimist. Sageli juhtub, et intensiivsel töötamisel unustame söömise, tundmata seejuures nälga. See on seletatav asjaoluga, et ajukoore tugeva erutuse korral on pidurdatud toitumiskeskuse ja seedeorganite tegevus. Kui me ei pööra sellele tähelepanu, siis kaob täielikult isu, mis pideva istumise ja vähese liikumise tõttu juba niigi langeb. Tagajärjeks on ainevahetuse häired, töövõime langus ja organismi nõrgenemine. Seepärast tuleb ka eksamite ajal kinni pidada kolmest toidukorrast.

Eeltoodust järgneb, kui tähtis on eksamisessioonil ratsionaalne toitumine. Üliõpilassöökla peab asjatundlikult kaasa aitama eksamisesssiooni edukaks kulgemiseks. Eksamisessioon ajal tuleks toidud vitaminiseerida B_1- ja C-vitamiiniga. Samuti tuleb rikkalikumalt kasutada varast köögivilja (salat, roheline sibul, spinat, redis), mis on C-vitamiinirikkad ja ergutavad seedetegevust. Üliõpilased, ärge arvake, et eksamihinne sõltub ainult konspekti mitmekordsest läbilugemisest, See oleneb kindlasti ka tervishoiulisest režiimist.

M. UIBO

Sesoonkatarr

Sesoonkatarri all mõistetakse ülemiste hingamisteede ägedat katarraalset põletikku. Haigus on oma nimetuse saanud sesoonilise esinemise tõttu kevaditi ja sügiseti, millal haigestumist soodustavaiks tegureiks on niisked muutliku temperatuuriga ilmad. Keha järsk jahtumine põhjustab ülemiste hingamisteede veresoonkonna ahenemist ja kogu organismi vastupanuvõime langust. See loob soodsad tingimused nende pisikute paljunemiseks, mis tavaliselt pesitsevad inimese nina- ja suuõõnes ilma haigestumist esile kutsumata. Paljunedes tekitavad pisikud mürke, mis põhjustavad kehatemperatuuri tõusu ja ülemiste hingamisteede ägedat põletikku. Sesoonkatarri tekitajaks ei ole gripiviirus, kuigi inimesed sageli nimetavad sesoonkatarri ekslikult gripiks.

Haigestunul tekib äge katarraalne põletik ülemistes hingamisteedes (ninas, neelus, kurgus, hingekõris). Esineb nohu ja köha, mõnikord muutub hääl kähisevaks. Neelamine on valulik, kurgukaared ja neelu tagumine sein punetavad. Kaasub üldine halb enesetunne, peavalu ja kehatemperatuuri tõus. Komplikatsioonina võib tekkida nina kõrvalkoobaste, keskkõrva- või kopsupõletik. Tüsistusteta juhtudel püsivad haigusnähud 3—4 päeva, millele järgneb täielik tervistumine.

Võimaliku nakkuse vältimiseks peab haige jääma koju täieliku tervistumiseni. Tööle võib asuda alles 2—3 päeva pärast temperatuuri normaliseerumist. Sesoonkatarri ravis on tähtis voodirežiimi rakendamine. Kui haiget pole võimalik tervetest isoleerimiseks paigutada omaette tuppa, tuleb voodi ette asetada sirm. Haige tuba tuleb tuulutada mitu korda päevas. Aevastamisel ja köhimisel peab haige katma suu ja nina rätikuga, tal peavad olema eraldi toidunõud ja käterätik. Nii haige kui ka temaga kokkupuutunud isikud peavad sageli sooja vee ja seebiga käsi pesema. Eriti hoolikalt tuleb profülaktilisi ettevaatusabinõusid rakendada laste suhtes.

Külmavärinate korral tuleb haige katta soojalt 2—3 tekiga ja jalgadele asetada soojenduskott või -padi. Soovitav on anda kuuma piima boržommi või söögisoodaga, teed vaarikakeedisega või meega. Soojad joogid soodustavad higistamist ja alandavad temperatuuri. Toit peab olema kergesti seeditav, kalorite ja vitamiiniderikas (eriti C-vitamiin). Soovitav on puljong, piimasupid, pudrud, kohupiim, hapupiim, või ja marjakissell.

Ravimitest võib esimesel haiguspäeval sisse anda aspiriini või püramidooni väikestes annustes (1 tablett), mis põhjustavad palaviku langust ja üldseisundi märgatavat paranemist. Suu loputamiseks ja kurgu kuristamiseks kasutatakse boorhappelahust (1 teelusikatäis klaasile veele) või kaaliumpermanganaadilahust (paar kristalli klaasile veele helelilla värvuseni). Köha vaigistamiseks võib kasutada kodeiini. Paranemist soodustavad suured C-vitamiini annused (500 mg päevas ja enam). Raskema haiguskulu korral rakendatakse tüsistuste vältimiseks sulfoonamiidpreparaate või antibiootikume (penitsilliin, biomütsiin, terramütsiin jt.), mida võib tarvitada ainult arsti poolt määratuna. Kasutades nimetatud ravimeid ilma valikuta, mitteküllaldastes või liiga suurtes annustes, võivad nad haigele kasu asemel tuua kahju.

Suur tähtsus sessonkatarri vältimisel on õigel eluviisil, hügieenireeglite täitmisel ja organismi tugevdamisel karastamise teel. Oluline on töö ja puhkuse õige vaheldumine, kehaliste ja vaimsete ülepingutuste vältimine, korrapärane toidurežiim, loobumine alkoholi tarvitamisest ja suitsetamisest. Haiguse vältimisel on kõige tähtsamaks tingimuseks organismi karastamine, mida tuleb läbi viia järjekindlalt kogu aasta vältel, alustades soojal aastaajal.

I. KURIK

VANARAHVA TARKUST...

Inne süüma istmist pidi er alati käe mõskma.

Mitk-Sagorje k.

Kui püsti jala peal söödi, pidid säared hästi paksuks minema.

Kihelkonna-Lümanda

Kes süües loeb, sööb loetu kõhtu, pähe ei jää midagi (igal asjal oma aeg).

Hargla, Taheva

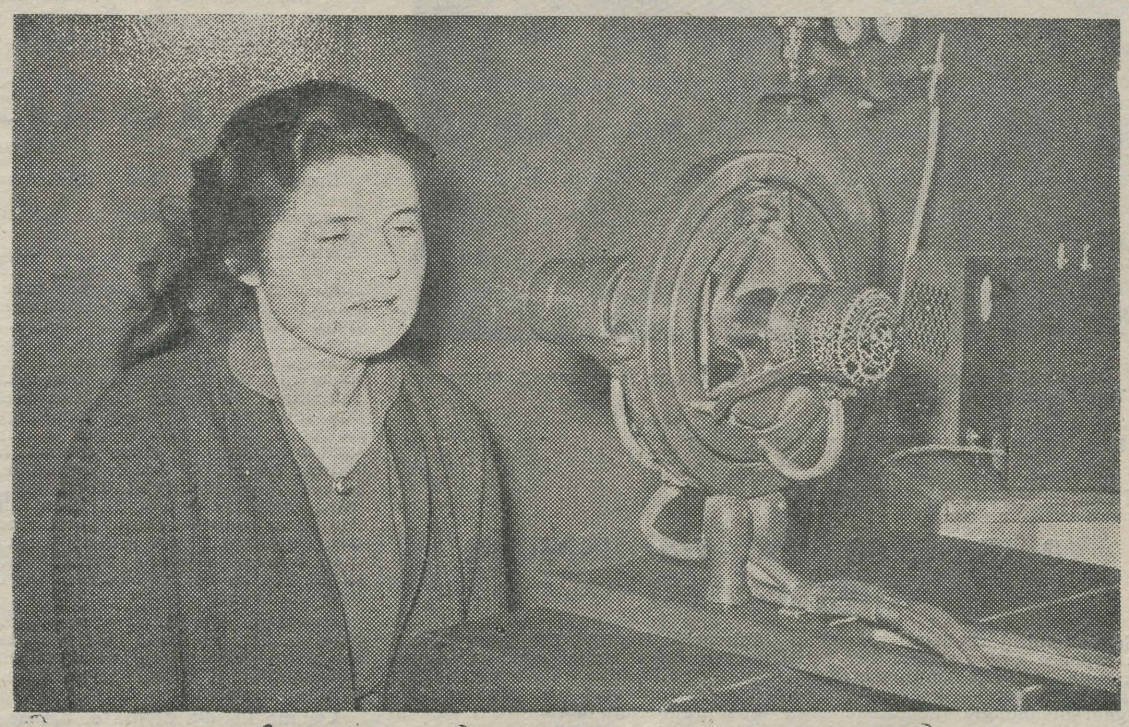

Hingamisteede haiguste ravimisel kasutatakse Vabariikliku Kliinilise Haigla kõrva-, nina- ja kurguosakonnas ülikooli õppetöökojas valmistatud elektroefluviaalset aeroionisaatorit.

VÄLTIGEM HAIGESTUMIST DÜSENTEERIASSE!

Ka tänapäeval on düsenteeria jäänud üheks sagedamini esinevaks nakkushaiguseks, andes suuremaid või väiksemaid haiguspuhanguid lastekollektiivides, koolides, ühiselamutes jm.

Düsenteeriatekitajad on kepikesekujulised pisikud. Nad püsivad eluvõimelistena väljaspool inimorganismi suhteliselt kaua. Näiteks maapinnal, vees, piimas ja toiduainetel isegi kuni 2 nädalat, marjadel ja puuviljal kuni üks nädal, kärbeste kehal ja jalgadel 2—5 päeva, inimese kätel 3—5 tundi. Düsenteeriatekitajate küllaldane vastupidavus väliskeskkonnas võimaldab haigusesse kergesti nakatuda, kui ei peeta silmas vastavaid tervishoiunõudeid.

Düsenteeria nakkusallikaks on tavaliselt haige inimene või üksikjuhtudel ka pisikukandja, kes roojaga eritab väliskeskkonda düsenteeria tekitajaid. Nakatumine düsenteeriasse toimub suu kaudu. Haiguse lõimetusjärk kestab enamasti 2—4 päeva. Düsenteeriapisikud paljunevad sooles massiliselt ja kutsuvad esile jämesoole limaskestal ägeda põletiku. Haigetel esinevad kõhuvalud ja kõhulahtisus, roojas leidub rohkesti lima ja mõnikord ka verd. Kõhulahtisusele kaasnevad halb enesetunne ja nõrkus, vahel ka palavik, oksendamine jt. üldnähud. Üsna sageli kulgeb düsenteeria täiskasvanutel kerge kõhulahtisusega. Haige enesetunne on suhteliselt hea, mistõttu ta ei pöördu alati arsti poole, vaid jätkab oma igapäevast tööd ja tegevust.

Vaatamata haiguse kergusele on sellised düsenteeriavormid väga ohtlikud nii kollektiivile, aga ka haigele enesele. Säärased kerged haiged ongi tänapäeval peamised düsenteeria levitajad, eriti veel siis, kui nad ei pea kinni hügieenireeglitest. Seepärast on vajalik, et ka kergete kõhulahtisuste puhul haige pöörduks arsti poole kõhulahtisuse tõelise põhjuse väljaselgitamiseks.

Kui näiteks kaasüliõpilasel, korterinaabril või töökaaslasel esineb kõhulahtisus ja haige ise arsti poole ei pöördu, siis tuleb selle vajalikkust haigele selgitada, veenda teda kogu kollektiivi huvides.

Ravimata kerged düsenteeriavormid võivad sageli üle minna krooniliseks düsenteeriaks, mille puhul esinevad pidevalt perioodilised kõhulahtisused, kõhuvalud, kõhnumine, mitmesugused siseorganite, närvisüsteemi jt. häired. Et krooniline düsenteeria sageli väga visalt allub ravile, siis on vajalik ka sellest seisukohast kerget düsenteeriat ravida. Täiskasvanute kergetesse kõhulahtisustesse tuleb väga tõsiselt suhtuda neis perekondades, kus on väikesi lapsi. Lapsed, eriti imikud, haigestuvad düsenteeriasse enamasti raskelt ja vaatamata ravile võib haigus lõppeda lapse surmaga.

Düsenteeriatekitajate levikuteed haigelt inimeselt tervele on väga mitmesugused. Peamist osa etendavad siin mustad, haige inimese roojaga reostunud käed, mille tõttu düsenteeriat sageli nimetatakse ka mustade käte haiguseks. Reostatud kätega kantakse düsenteeriatekitajad toiduainetele, kui nende valmistajate, transportijate või müüjate hulgas esineb düsenteerijaihaigeid. Seepärast võivad sellised toiduained, mida enne söömist termiliselt ei töödelda, nagu aed- ja puuvili, marjad jt. sageli olla düsenteeria põhjuseks. Seega on vajalik enne aed- ja puuvilja söömist neid pesta jooksvas vees ja võimaluse korral üle valada keeva veega.

Peale selle võib toitu reostada siis, kui tullakse töölt, loengutelt või mõnelt pikemalt reisilt. Näiteks võivad käed reostuda autobussi või trepi käsipuudelt, kättpidi teretamisel, rahaga jne.

Üldise puhtuse kõrval mängib düsenteeria levikus suurt osa ka kärbeste esinemine ja rohkus. Lennates käimlatest vahetult toidule, toidunõudele, inimese kehale või näole, võivad kärbsed väga laialdaselt levitada düsenteeriat. Peale selle võib kärbes düsenteeriat levitada lühemat aega ka oma roojaga, kui ta toitub düsenteeriahaige väljaheitest. Seepärast tuleb suveperioodil teostada intensiivset kärbsetõrjet: takistada nende siginemist prügikastides, käimlates jm., vältida kärbeste sissepääsu elu- ja tööruumidesse, kaitsta toiduaineid jne.

Düsenteeria vältimiseks teostatakse ka kaitsesüstimisi, mille järel tekkiv immuunsus on aga suhteliselt lühiaegne ja ebapüsiv. Seega tuleb düsenteeria vältimisel kõige olulisemaks pidada ikkagi üldist puhtust, eriti aga käte puhtust, efektiivset kärbsetõrjet ja haigete kiiret avastamist ning isoleerimist.

E. TAMMEPÕLD

Tartu Riiklik Ülikool 3

SPORT

Möödunud pühapäeval toimus ülikooli spordipäev. Sellest sõnas ja pildis meie järgmises numbris.

★ ★ ★

ESIVÕISTLUSED

14. ja 15. mail toimusid TRÜ kunstilise võimlemise tänavused esivõistlused. Võistluste programmis oli teine ja meistrijärk.

Ülikooli meistri tiitli saavutas Maire Visnapuu (KKO I k.), tulles meistrijärgus 53,55 punktiga esikohale. Teiseks jäi Marju Tuka (eesti filoloogia IV k.) 49,65 punktiga. Kolmandaks tulnud Matemaatika-Loodusteaduskonna viienda kursuse üliõpilase Juta Viili saavutus 43,2 punkti on küllaltki hinnatav, sest nimetatu esines alles teist korda meistrijärgus. Peatset järelkasvu meistrijärgus on veel loota A. Kivistest (KKO) ja K. Raudest (Majandusteaduskond).

Teises järgus saavutas esikoha 35,0 punktiga Helgi Kaljusaar (Arstit. V k.). Teist ja kolmandat kohta jagasid 33,0 punktiga M. Võsu (Arstit. II k.) ja A. Nigol (Matem.-Loodust. III k.).

Teaduskondadest oli parim Arstiteaduskond 289,9 punktiga, teine oli Matemaatika-Loodusteaduskond 155,21 punktiga ja kolmas Ajaloo-Keeleteaduskond 64,54 punktiga.

Arstiteaduskond on juba aastaid olnud kunstilise võimlemise osas tugevaimaks kollektiiviks TRÜ-s. Nädal enne käesolevaid võistlusi võistlesid Arstiteaduskonna üliõpilased Riias Riia—Kaunase—Tartu meditsiiniliste õppeasutuste sõpruskohtumisel. Vaatamata lühiajalisele ettevalmistusele täitsid kõik võistkonna liikmed teise spordijärgu nõuded. Võistkonda kuulusid T. Sargma, M. Võsu, M. Stamberg, R. Kriisk, D. Sarapuu, I. Hallik, H. Kaljusaar. Kuigi võistkondlikus arvestuses jäädi esimese spordijärguga võistlejaid omava Kaunase õppeasutuse järel 1,3-punktilise vahega teisele kohale, siis individuaalselt kuulusid kolm esikohta omas järgus meie tublidele võistkonnaliikmetele Stambergile, Kaljusaarele ja Võsule.

E. KUDU,
võistluste peakohtunik

MÄETIPUD KUTSUVAD

kunstilises võimlemises

Meistrijärgus olid parimateks Maire Visnapuu (vasakul), Marju Tuka (keskel) ja Juta Viil.

JÄTKAME MÕTTEVAHETUST

Vaiksest, soojast, võitlusest ja vulgaarsusest

Sotsialistlikul realismil on sarnasus inimese organismiga. Ta võib nakatuda näiteks mitmesugustest haiguspisikutest — kasvõi, ütleme, vulgaarsotsioloogia pisikutest. Aga **sotsialistlik realism on tugev organism** — ta on nakatunud, kuid pole haigestunud. On olnud isme, mis on olnud nõrgad organismid, nad on haigestunud ja surnud või on suremas. Sotsialistlik realism on terve ja tugev **atleet**, kellel pole karta jõuetuksjäämist.

Mis on kõige tähtsam, õigemini kõige alus — meie nõukogude tegelikkus, meie rahvas ise on see faktor, mis teeb võimatuks ebatervete teooriate ellurakendamise.

«Mõttevahetuse korras» ilmus ülikooli häälekandja veergudele R. Rimmeli kirjutis «Vaikne ja soe». Allakirjutanu, kes **«ei pea** end luule **teoreetilistes** küsimustes **küllalt kompetentseks»** (Minu sõrendus. V. P.), tõestab enda kohta öeldut järgnevate ridadega kohe. Mõelge ise: nõutakse luuletaja **igast** luuletusest «sotsiaalset seisukohta». Noor kriitik, Teie vulgaarsotsioloogiline tendents (mida Te ise küll mõttetuseks nimetate) ei vaja käesoleval juhul tõestamist.

Sellele järgneb urgitsemine luuletuse «Mis teed sa, poeet?» kallal. Lõppkokkuvõte: ära rõõmusta ega kurvasta, poeet, millegi muu üle kui **ainult** selle üle, kui **rahva** elu muutub «järjest paremaks, sisukamaks ja kaunimaks». Hülga lilled ja lehed jne.

Edasi järgneb teooria **õnnest.** Tsiteerida Gorkit võib ja peab, kui tarvis. **Sellel** kohal aga, kus praegu — ? Kirjutise autori mõttekäiku õnnest, võitlusest jne. jälgides meenus mulle lugu Majakovski «austajatest», kes nõudsid, et **iga** luuletaja peab **täpselt** samuti kirjutama, nagu kirjutas Majakovski. Muide, kas Teie, R. Rimmel, pole kunagi tundnud muud õnne kui õnne **«võitluses** rahva parema elu ja tuleviku eest»? Kui Te näiteks oma suurepärases luuletuses «Põlegem eredalt!» räägite, et raske on ilma sõbra ja kallita elada, kui te saate aru, et ilma armastuseta (mis sõna otseses mõttes on mõeldamatu ilma **õnneta**) inimene hallitab, ega te siis ju kohe ei pea **võitlusesse** asumal Kui Te ei usu, et õnn võib olla ka «vaikne ja soe», siis ei saa Teist ka võitlejat sellise õnne eest, mis peitub **võitluses.**

Siis, kui olete leidnud veel väikekodanlikkust, veel kitsamõttelisust, veel sentimentaalsust Lehte Hainsalu luulest, jõuate kokkuvõttele, et «Hainsalu on omapärase ande ja «käekirjaga» luuletaja. Teda ei ole võimalik kellegi teisega ära segada».

Uskuge, noor kriitik, kohe muutuks see ärasegamine võimalikuks, kui luuletaja võtaks õpetuseks ainult Teie nõuanded ja kui seda teeks veel rida teisi luuletajaid, et oleks, kellega segada. Me mäletame ju seda aega, kus poeetide luule oli nii sarnane, nagu üks hall sügispäev teisega.

V. PÜTSEP

MULJEID kontrollkäigult

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

PÕLLUMAJANDUSE AKADEEMIA

Eesti Põllumajanduse Akadeemia parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Möödunud neljapäevases «Põllumajanduse Akadeemia» numbris ilmus pealkirja «Muljeid kontrollkäigult» all J. Kivistiku kirjutis, milles kõneldi kontrollkäigust meie vabariigi kõrgemate õppeasutuste ühiselamutesse aprillikuu lõpul. Et artiklis on mõni kivi ka meie kapsaaeda, avaldame artikli lühendatult.

Parim mulje jäi Tallinna Pedagoogilise Instituudi ühiselamust Lomonossovi tänaval, kõige halvem — Eesti Põllumajanduse Akadeemia Nõukogude väljak 9 ühiselamust. **Mugava ja moodsa mööbliga on sisustatud Tartu Riikliku Ülikooli Päisoni tänava uue ühiselamu puhkeruumid,** inetud on Tallinna Polütehnilise Instituudi Koskla ühiselamute sinised aknakardinad. **EPA meesüliõpilased-spordimehed Vallikraavi tänava ühiselamus suitsetavad vähem kui TRÜ naisüliõpilased — tulevased arstid Tiigi tänava ühiselamus.** Kunstnikud on tõesti boheemlased. Tütarlaste toad on maitsekamalt sisustatud kui poistel, olgu see siis Tallinnas või Tartus.

Tallinna Pedagoogilise Instituudi ühiselamu väärib kahtlemata esikohta, võrreldes teistega. **Huvitav on siinjuures asjaolu, et ühiselamu traditsioonid sunnivad ka uustulnukaid, esimese kursuse üliõpilasi austama kehtivat korda.** Seetõttu jätab terve ühiselamu hea mulje. Rohkesti tähelepanu pühendavad üliõpilased tubade maitsekale kujundamisele. Paljudes tubades on pilte, seinavaase lilledega, lilli öökappidel ja laudadel, vaipu, vaibakesi jne. Kõik see muudab ühiselamu toa tõeliseks koduks.

Omapärane on premeerimissüsteem. **Kõige paremat tuba ei premeerita.** Peab märkima, et seda oleks ka raske teha, kuna esikohta väärivaid tube võib loendada peaaegu paarikümne ümber. **«Preemia» antakse aga kõige halvemale toale** kollase lindiga seotud mehekõrguse luua näol. Nimetatud «preemia» asetatakse siis tuppa hästi nähtavale kohale. Mõju olevat hea: sellest «preemiast» püütakse innukamalt vabaneda, kui mõnda teist preemiat saada.

Mis puutub maitsekuse ja moeküsimustesse, siis on siin palju puudusi.

Tubade kujundamisel on aga suur osa üliõpilaste endi teha. Rohkem tahaks näha ühiselamute tubades graafilisi lehti või reproduktsioone, vähem aga kahtlase väärtusega väljalõikeid ajakirjadest. Huvitava mulje jättis TPI ühiselamutes mõnede tubade numbri ja toa elanike nimekirja kujundamine, milles oli püütud iseloomustada elanikke kas kursuste või tulevaste elukutsete kaupa. Hästi kujundatud toasilte oli muidugi vähe, kuid eeskuju võiks neistki võtta. Häirivalt mõjus aga asjaolu, et osal tubadel puudusid sildid hoopiski.

Näib, et suitsetamine ühiselamute tubades tuleb täiesti likvideerida. Väga halb mulje jäi näiteks TRÜ Tiigi tänava ühiselamust, kus iseqi naisüliõpilased suitsetavad. Kus vähegi võimalik, tuleks ühiselamus sisustada väike nurgake või eraldi suitsetamistuba, muudes ruumides aga lõpetada suitsetamine.

Üldmuljetest veel niipalju, et **Tallinna kõrgemate koolide ühiselamute kõrvalruumid ja eriti köögid olid märksa puhtamad TRÜ ja EPA ühiselamute vastavatest ruumidest.**

Õnnitleme

JUTA KOTKAST
ja
ÜLO KIRSSI!

Raviosakonna I kursus

Orienteerimisjooksu meistrivõistlustelt

Käärikul toimusid ülikooli tänavused meistrivõistlused orienteerumisjooksus, kusjuures peamine konkurents toimus suurte võistluskogemustega Matemaatika-Loodusteaduskonna ja alles käesoleval õppeaastal orienteerumisspordiga tõsisemalt tegelema hakanud Ajaloo-Keeleteaduskonna vahel. Õigusteaduskond oli esindatud ainult ühe individuaalvõistlejaga, kuna majandusteadlased ja Arstiteaduskonna üliõpilased ei esinenud järjekordselt sel spordialal. Mitte millegi muu kui orienteerumisspordi alahindamisega saab põhjendada kehakultuuriosakonna võistlejate eemalejäämist, sest neil on kõige parem füüsiline ettevalmistus, nad teevad regulaarset murdmaajooksu treeningut ja on tuttavad ka Kääriku ning selle ümbrusega.

Naistest tuli ülikooli meistriks ajaga 1:56.00 geograafiaosakonna noor andekas jooksja Tiiu Liblik, kellest tõsise huvi ja treeningu korral võib kasvada väärikas konkurent vabariigi meistrile Leili Rutole. Teiseks jäi H. Nurmik (2:00.00) ja kolmandaks M. Sallaste (2:04.25).

Meestest võitis meistritiitli teise kursuse geograaf Madis Aruja, edestades üle 25 km pikkusel distantsil teiseks jäänud H. Mardistet vaid 40 sekundiga; ajad vastavalt 4:20.50 ja 4:21.30. Kolmas oli I. Kask (4:45.10).

Naiskondadest oli edukaim Ajaloo-Keeleteaduskonna teine võistkond (Kaldvee, Nurmik, Jaanre), kes rohkem kui tunniga (!) edestas sama teaduskonna esimest naiskonda. Matemaatika-Loodusteaduskonna teine naiskond oli kolmas. Meeskondadest saavutas esikoha Ajaloo-Keeleteaduskond (Lõugas, Parijõgi, Põder).

Meistrivõistlused võitis tänu kollektiivsele esinemisele Ajaloo-Keeleteaduskond 67 punktiga; teiseks jäi Matemaatika-Loodusteaduskond 63 punktiga ja kolmandaks õigusteaduskond 1 punktiga.

E. NORD

MIS ON ÕNN?

(Mõtteid L. Hainsalu «Peeglikildude» puhul.)

Ilmub kauaoodatud luulekogu. Loed selle õhinaga läbi ja jääd mõttesse. Mida ta sisaldas? Missuguseid elamusi pakkus? Ja meelde tuleb siinjuures terve rida häid, kohati suurepäraseid värsse. Kas saab siis anda mingisugust muud hinnangut sellistele luuletustele, nagu «Kalevipoja kivid», «Palve», «Ma armastan metsaneidu», «Nurgas» ja «Minna? — Minna!». Viimase nooruslik hoog on otse kaasakiskuv. Kahjuks ei jätku seda aga luuleraamatu kõigi lehekülgede jaoks. Eriti hämmastab ja kurvastab luuletus «Vaikne ja soe...», millest loeme, et «Õnn on vaikne ja soe nagu öö». Tekib kohe küsimus: mida me mõistame õnne all? Ning kas saab Hainsalu poolt loodud kujutlust (just nimelt kujutlust) õnnest üldse nimetada õnneks? Vastan Aleksei Tolstoi toredate sõnadega:

«Inimene sünnib selleks, et olla õnnelik. Mis on õnn? Oma vaimsete ja füüsiliste jõudude rikkuse tunnetamine ja nende rakendamine üldsuse kasuks.

Lepime kokku, et me ei aja segi mõisteid õnn ja õnnejoovastus... Õnnejoovastuses on armastaja, kellele näib, et tema armsam on täiskuu sarnane, mis uduse järve kohale tõusnud.»

Tahame loota, et Hainsalu on arvamisel, et elu ei paku inimesele ainult õnnejoovastust, vaid võimaldab tal leida ka tõelist õnne, mida ei suuda asendada kõige pehmem pesagi. Olgu siinjuures toodud luuletaja V. Beekmani suhtumine väikekodanlikusse õnnesse:

«Veel juhtub, teel jääb mõni üksik maha
ja punub vaikselt pehmet pesakest.»

Luuletus «Vaikne ja soe...» on kirjutatud mina-vormis. Sobib meelde tuletada üht Sergei Smirnovi mõtet. Nimelt: «Selleks et omada seaduslikku õigust esimeses isikus kirjutada kõigest — peab nõukogude poeet asuma otse keset meie päevade sündmusi, võtma isiklikult osa töötava inimese suurejoonelisest loomingulisest tegevusest.»

«Peeglikildude» järgi ei saaks aga öelda, et Hainsalu seisab kindlalt keset meie tänapäeva elukeerist. Sest kus on tema luules meie päevade inimesed, need, kelle jaoks õnn ei ole mitte midagi vaikset ja sooja, rahulolevat ja pehmet, vaid kes formuleerivad oma õnne järgmiselt:

«Igaüks, kes leiab oma koha elus ja sammub ühises rivis kogu rahvaga, on õnnelik» (lihtne masinist).

«Pean ennast õnnelikuks, tunnistades endale, et asun töörinde eesliinil, täites oma rahva ja kommunistliku partei poolt antud ülesannet» (üliõpilane-uudismaalane).

«Tõeline õnn — see on, kui tuul puhub näkku ja iga sammu astud raskusega, kuid sa tead, et on vaja minna edasi, ja lähedki, aga kõrval kõnnivad sõbrad, ustavad, valmis iga moment sind aitama» (ehitusinstituudi üliõpilane).

Missugused head sõnad ütleb tavaline kooliõpetaja: «Õnnest unistavad kõik, kuid ta ei tule ise. Tema eest on vaja võidelda, ja kõvasti võidelda.» [1]

Hainsalu kogus me ei leia inimesi, kes loovad tulevikku, õnne kogu rahvale, lihtsaid töömehi. Või pidada nendeks siiski kolhoositaate (seda küll, kõbusaid ja elurõõmsaid)? Või ehk räbalais lapsi: ühtedel isa joodik, teistel kodus haige ema ja näljased õed-vennad?! Või koguni poeeti, kelles tekitab «suurima mure ja nukruse puult langev leheke (olgugi viimane) ning suurima rõõmu ja noorusetunnetuse tüdruku (kasvõi kõige tulisema poolt!) pihlatud õis,» nagu kirjutas R. Rimmel?

Peab ütlema, et Hainsalu luuletused on lihtsad ja südamlikud. Vormi osas on luuletaja olnud võrdlemisi range ja saavutanud märkimisväärseid tulemusi. Kuid nõukogude kirjanduse, sealhulgas ka luule ülesandeks ei ole mitte ainult puht-esteetilise naudingu pakkumine lugejale, vaid ta peab kasvatama, sisendama võitlusvaimu, visadust, armastust oma töö vastu ja palju muid omadusi, mis on nii vajalikud nõukogude inimestele nende suure missiooni täitmisel — kommunismi ülesehitamisel.

Lõpetaksin väljavõttega V. Beekmani luuletusest «Armastusest»:
«Meil läheb kogu oma jõudu vaja,
et ajast läbi murda õiget teed,
ja seepärast sangarlikul ajal
peab jääma tuleliinile poeet.»
Kes aga tuleliinil veel ei ole,
peab sinna jõudma!

H. HÄNG

[1] Toodud tsitaadid on võetud ajakirjanduses mõttevahetuse korras avaldatud arvamustest õnne kohta.

Tutvuge hoiutingimustega!

Hoiukassad võtavad elanikkonnalt vastu järgmisi hoiuseid: nõudmiseni, tähtajalisi, tinglikke, võiduhoiuseid ja hoiuseid jooksvatel arvetel.

Hoiukassad maksavad hoiustajaile hoiustelt tulu protsentide ehk võitude näol.

Hoiustajate ülesandel teostatakse hoiuste siirmist (ülekandmist) ühest hoiukassast teise. Samuti teostavad hoiukassad kommunaalteenuste (üür, elekter, telefon) ülekandmist hoiustajate arvetelt vastavalt nende korraldustele.

Hoiukassad võtavad hoiuseid vastu piiramata summades, samuti on hoiustajal õigus hoida hoiust hoiukassas piiramata aja jooksul.

Hoiuse minimaalsemaks summaks on 5 rubla.

Hoiused makstakse välja hoiustaja esimesel nõudmisel kas osaliselt või tervelt. Hoiustajal on õigus kasutada hoiust nii isiklikult kui ka voliniku kaudu.

Hoiuseid, mis on makstud sisse alaealiste nimele, kasutavad: 1) kuni alaealise 14-aastaseks saamiseni vanemad või teised alaealise seaduslikud esindajad; 2) alaealise 14-aastaseks saamisel alaealised ise, kuid oma vanemate või seaduslike esindajate nõusolekul.

Alaealine, kes ise on hoiuse hoiukassasse enda nimele sisse maksnud, käsutab seda hoiust iseseisvalt.

Hoiust on võimalik pärandada ühele või mitmele isikule, sõltumata sellest, kas need isikud on pärijad seaduse järgi.

Andmed hoiustajate kohta hoitakse saladuses.

L. KIISKÜLA,
I järgu hoiukassa nr. 6733/012
juhataja

Toimetaja J. FELDBACH

«Тартy Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 5359. MB 03766.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

KOMSOMOLIEHITISED KUTSUVAD...

Loe sellest 2. leheküljelt!

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 20 (447) Reedel, 3. juunil 1960 XIII aastakäik

TÄHELEPANU

iseseisva töö organiseerimisele!

24. mail arutas ülikooli parteiorganisatsiooni lahtine koosolek õppe-metoodilist tööd ja selle parandamise võimalusi ülikoolis. Ettekande selles küsimuses tegi õppeprorektor sm. Sildmäe, sõna võtsid sm-d Raud, Bachman, Aul, M. Kask, Adojaan ja Looga.

Õppetöö organiseerimisel ülikoolis on põhiline tähtsus NSV Liidu kõrgema hariduse ministri instruktiivkirjal I-100, mis nõuab jõudude ratsionaalset paigutust, õppetöö otstarbekohast organiseerimist, suurema osatähtsuse andmist üliõpilaste iseseisvale tööle. Esineja märkis, et selle instruktiivkirja ilmumisest on möödunud kolm aastat, ning peatus üksikasjaliselt sel alal ülikoolis tehtud tööl.

Iseseisval tööl peab olema ülikooli õppeprotsessis keskne koht. Viimastel aastatel on reas kateedrites (poliitiline ökonoomia, füsioloogia jt.) vähendatud loengukoormust. Tsiviilõiguse kateedri ajajaotusplaan näitab selgelt üliõpilastele, missugused teemad missuguses vormis omandamisele kuuluvad, — tähtis koht on seal ka iseseisval tööl. Raamatupidamise kateedri ajajaotusplaan aga ei peegelda tegelikku õppetöö protsessi, sm. Kadaka loenguis esitatava materjali võivad üliõpilased suures ulatuses iseseisvalt omandada. Loenguid pole üldse vähendanud taimefüsioloogia ja orgaanilise keemia kateedrid, teatav tagasiminek on viimasel ajal galeenilise farmaatsia kateedris.

Loengutest vabaneva aja arvel võib tunduvalt tõsta üliõpilaste iseseisva töö osatähtsust. Tuleb vaadata konkreetselt, kas vähendada loengute arvu aine kergemate osade arvel või teha seda üksikjuhtudel ka raskemate osade arvel. Sm. Raud tähendas, et mõne loengu ärajätmine ei tohi raskendada aine teiste osade omandamist. Ta märkis, et poliitilise ökonoomia alal on üliõpilaste iseseisev töö enam-vähem normaalne Majandusteaduskonnas ja ajalooosakonnas, mujal aga jätab kõikjal soovida.

Sm. Looga väitis, et üliõpilaste iseseisva töö alal on tõsiseid edusamme, kuid loengutundide arvu vähendamine pole eesmärk omaette, vaid üks vahendeid paremate teadmiste andmiseks noortele. Arstiteaduskonnas on loenguid 30—35 protsenti õppetöö üldkoormusest ja vähendada ei saa loenguid mitte igas aines.

Sm. Aul viitas käsitletava küsimuse kahele küljele. Ühest küljest omandatakse iseseisva tööga põhjalikumad teadmised, kuid ei saa alahinnata ka loengute suurt kasvatuslikku tähtsust. Peame leidma õige vahekorra loengute ja iseseisva töö vahel, arvestades ka aine spetsiifikat. Loengute vähendamisega kasvab kirjanduse hulk üliõpilaste iseseisvaks tööks, tuleb arvestada siin üleskerkivaid raskusi.

Ka sm. M. Kask rõhutas vajadust arvestada üliõpilaste koormust. Raamatukogudest üliõpilastele laenutatava kirjanduse hulgast kuulub 70—80 protsenti õpikutele, samal ajal on ajalehtede lugemine üliõpilaste nõrgaks küljeks.

Sm. Sildmäe juhtis tähelepanu sellele, et loengulise kursuse vähendamine peab tõstma mitmesuguste fakultatiivsete ja erikursuste osa. Need võivad olla ka väikesed — nelja- kuni kaheksatunnilised — vastavalt õppejõu teadusliku töö probleemile. Nende organiseerimise otsustab teaduskonna õpetatud nõukogu. Arstiteaduskonnas pole näiteks sellega üldse tegeldud.

Ka sm. Raud rõhutas spetsiaaltsüklite organiseerimise tähtsust, nende võimalikkust poliitilise ökonoomia alal, võttes arvesse üliõpilaste huvialasid. Need võiksid toimuda näiteks teemadel «Kodanliku poliitilise ökonoomia voolud», «Kommunistliku töö brigaadid», «Palga organiseerimise küsimus sotsialismi tingimustes» jne.

Ettekandja märkis, et seoses iseseisva töö osatähtsuse suurendamisega tuleb läheneda praktikumide organiseerimise küsimusele diferentseeritult. Ühiskonnateaduste alal on otstarbekohane anda seminaride kavad üliõpilastele kätte semestri algul kogu semestriks. Positiivne on mitmesuguste uute vormide kujunemine praktikumide läbiviimisel (raamatupidamise alal tööstustes jne.). Tuleb tõsta iga üliõpilase aktiivset osa praktikumides. Miks pole võimalik näiteks teatada Arstiteaduskonna üliõpilastele kasvõi üks päev enne praktikumi hospitaalsetes ainetes, millise haige juurde minnakse; see aitaks üliõpilastel konkreetselt praktikumideks valmistuda. Sm. Sildmäe märkis, et praktikumide läbiviimisesse tuleb senisest rohkem kaasa tõmmata kateedrite vanemlaborante. Sm-d Aul ja Kask rõhutasid oma sõnavõttudes praktikumide osa teadmiste omandamisel ning iseseisva töö üle kontrolli teostamisel.

Iseseisva töö osatähtsuse tõstmine ning loengulise töö teatav vähendamine nõuab aga, et üliõpilastel oleks saadaval õpikud ja

(Järg lk-l 3.)

Tehti kokkuvõtteid

Möödunud sügisel kuulutas ELKNÜ Tartu Linnakomitee välja komsomoligruppide vahelise võistluse. Enamikus komsomoligruppides tutvustati kokkutuleku juhendit ja alustati ürituste korraldamisega vastavalt juhendile. Tuli korraldada terve rida mitmesuguseid üritusi, nagu õhtu rahvaste sõpruse teemal, tutvumine komsomoliajaloo mõne lõiguga, erialane kohtumine jms. Arvesse tuli samuti kogu grupi töö organiseerimine, õppeedukus, osavõtt ühiskondlikult kasulikust tööst, vaba aja veetmise sisustamine, huvitavate vestluste, arutelude, konverentside jne. läbiviimine.

Kokkutuleku juhendi edukas ellurakendamine nõudis kõigi komsomoligrupi liikmete aktiivset osavõttu üritustest ja samuti ka laialdast initsiatiivi.

Kokkutuleku esimeses voorus oli teistest kindlalt paremaks komsomoligrupiks kehakultuuriosakonna esimese kursuse komsomoligrupp. Selles grupis olid kõik kommunistlikud noored teadlikud kokkutulekust ja tema eesmärkidest. Seetõttu võtsid ka kõik kommunistlikud noored aktiivselt osa läbiviidavatest üritustest. Tuleb märkida, et selle grupi poolt viidi organiseeritult läbi kõik juhendis ettenähtud kohustuslikud üritused. Väga paljudes gruppides seda aga ei toimunud, vaid hakati lihtsalt otsima üritusi, mida sobitada ühe või teise kohustusliku ürituse alla.

Kollektiivsus selle komsomoligrupi töös aitas kaasa tugeva ja tahtekindla kollektiivi loomisele. Kursuse komsomoligrupp ütleb oma kindla sõna kõigi õppe-kasvatuslike küsimuste lahendamisel. Nii mitmel pool pole seda aga saavutatud. Kus ei julgeta veel printsipiaalselt välja astuda väärnähete vastu, oleks soovitav sellelt grupilt eeskuju võtta!

Füüsikaosakonna vene õppekeelega teisel kursusel on väga hinnatav see, et suudeti luua väga tihedad sidemed linna asutustega. See lõik on nii mõneski grupis hoopis tagaplaanile jäänud. Lääne filoloogia osakonna IV kursuse komsomoligrupp suutis tagada võrdlemisi hästi pioneerirühmajuhtide tööd. See ei olnud aga igal pool nii. Kui neljanda kursuse geograaf kommunistlik noor Ladva ja neljanda kursuse füüsik Võrk suhtusid neile antud ülesannetesse vastutustundetult, siis ei suutnud nende kursuste komsomoligrupid terve õppeaasta jooksul mõjutada vääriti käituvaid üliõpilasi.

Hästi on grupi töö korraldatud ka Õigusteaduskonna teisel kursusel.

Ülikooli komsomolikomitee büroo tehti osakonnabüroode poolt esitatud materjalide põhjal kokkutuleku esimese vooru kokkuvõtteid. Ülelinnalisele kokkutulekule suunatakse kehakultuuriosakonna esimese kursuse, Õigusteaduskonna teise kursuse, Majandusteaduskonna teise kursuse, keemiaosakonna neljanda kursuse, raviosakonna esimese kursuse seitsmenda ja kaheksanda rühma, lääne filoloogia osakonna neljanda kursuse, farmaatsiaosakonna esimese kursuse, vene filoloogia osakonna neljanda kursuse, füüsikaosakonna vene õppekeelega teise kursuse ja matemaatikaosakonna kolmanda kursuse komsomoligrupid. Teine voor toimub ELKNÜ Tartu Linnakomitee poolt organiseerituna septembrikuu algul telklaagris.

Tuleb märkida, et mitmed osakonnabürood ei esitanud üldse kokkuvõtteid gruppidevahelise võistluse kohta (eesti filoloogia, ajaloo-, geograafia-geoloogia-, bioloogia- ja stomatoloogiaosakondade ning raviosakonna kolmanda kursuse komsomolibürood).

Gruppidevahelisest võistlusest rääkides tahaks rõhutada ka grupipäeviku ja grupi kroonika vormistamist. Sel alal tuleb eeskuju võtta kehakultuuriosakonna esimese kursuse komsomoligrupi kroonikast, milles on kajastunud lühikokkuvõtetena koos piltidega kõik tähtsamad grupi üritused. Tuleb soovitada, et kõik komsomoligrupid mõtleksid juba praegu suvise tegevuse jäädvustamisele. Kõik see annaks väga head materjali meie komsomoliguppide tegevuse jälgimiseks.

Kuigi kokkuvõtted on tehtud, tuleb öelda, et igas grupis ei toimunud tegevus veel kokkutuleku tähe all. Tahaks loota, et uuel õppeaastal see töö toimuks elavamalt.

J. LOTT

ÜLESKUTSE
ülikooli kollektiivile

Käesoleva aasta aprillikuus toimunud ELKNÜ TRÜ organisatsiooni VIII konverentsil tõsteti üles küsimus nende endiste ülikooli kollektiivi liikmete mälestuse jäädvustamisest, kes andsid oma elu võitluses nõukogude võimu eest. Konverents kohustas: «Alustada ettevalmistuste tegemist mälestusmärgi rajamiseks endistele ülikooli kasvandikele, kes langesid võitluses nõukogude võimu eest».

Selles osas seisab meie ülikooli kollektiivi ees väga tänuväärt algatus. Praegune mälestustahvel on mõeldud põhiliselt nende inimeste tutvustamiseks, kes andsid oma elu võitluses selle eest, et meie noored võiksid rahulikult elada, töötada ja õppida. Praegu on meie kollektiivil aeg mõelda selle üle, et luua nende mälestuse jäädvustamiseks mälestusmärk.

Väga paljudes meie maa kõrgemates õppeasutustes on rajatud ülikoolide kollektiivide jõududega mälestussambad neile, kes langesid võitluses nõukogude võimu eest. Nii rajasid Uraali Polütehnilise Instituudi üliõpilased taolise mälestussamba. Selle ehitamisest võtsid osa kõik üliõpilased, õppejõud; sel eesmärgil korraldati hoogtööpäevakuid, kontsertõhtuid.

ELKNÜ TRÜ Komitee on veendunud, et ka meie üliõpilased, kõik meie kollektiivi liikmed aktiivselt toetavad mälestusmärgi rajamist neile, kes langesid võitluses nõukogude võimu eest.

ELKNÜ TRÜ Komitee kutsub üles kõiki üliõpilasi aktiivselt osa võtma hoogtööpäevakutest ning korraldama kontserte ja puhkeõhtuid selle ürituse heaks.

ELKNÜ TRÜ Komitee

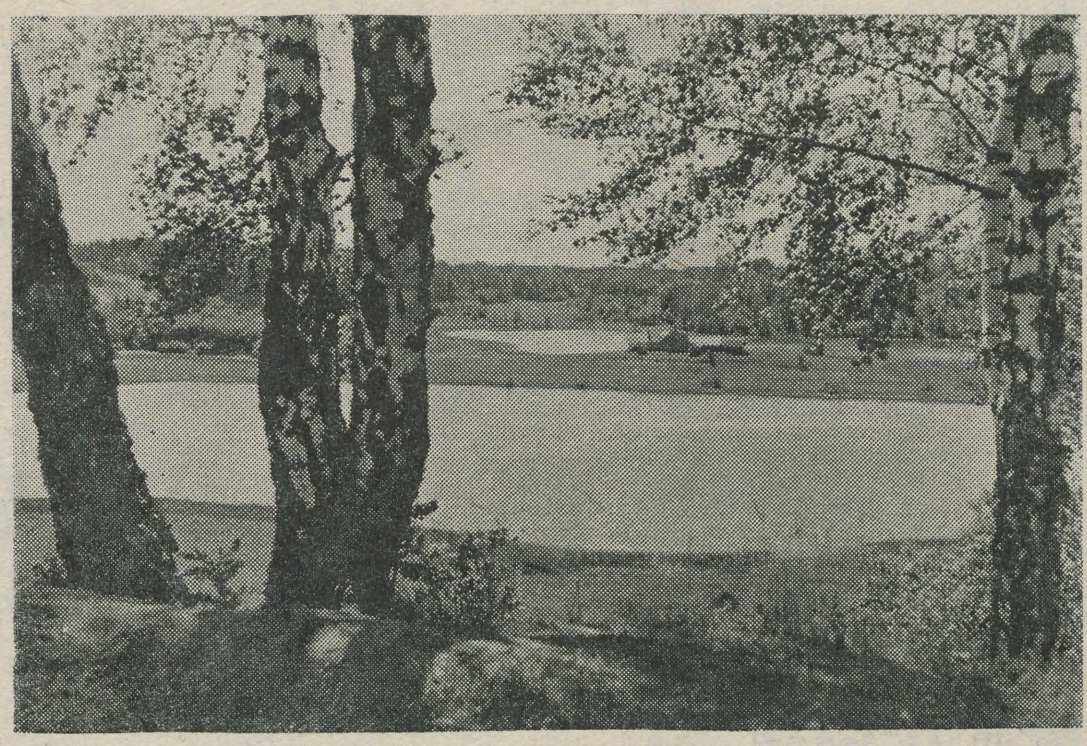

Suve võlud.

KOMSOMOLIEHITISED KUTSUVAD...

„Punane Kunda“ ootab meid

Kõikjal käib hoogne ehitustöö. On teada, et meie ehitused veel kaunis tihti kannatavad ehitusmaterjali puuduse all. Seda on «omal nahal» kogenud ka need meie üliõpilased, kes möödunud suvel töötasid meie vabariigi ehitustel. Vaevalt on vaja kedagi veenda ehitusmaterjalide ja nende tootmise vajaduses.

Üheks suureks ehitusmaterjalide tehaseks peab kujunema lähemate aastate jooksul tsementitehas «Punane Kunda». Selle tehase ehitamine on kuulutatud üleliiduliseks komsomoli löökehituseks. Ehitusele on juba saabunud komsomoli lähetuskirjaga ligi viissada kommunistlikku noort ja noort. Oma tööliste koosseisu poolest kujutab tehase «Punane Kunda» ehitus tõelist noorte ehitust. Sinna sõidame ka meie.

Paari sõnaga üliõpilaste elu- ja töötingimuste kohta seal.

Üliõpilaste majutamine ehitusel toimub telkides. Kundas luuakse ühine telklaager koos Tallinna Polütehnilise Instituudi üliõpilastega (arvult sada inimest). Laagri asupaigaks on valitud metsatukk küllaldasel kaugusel vanast tsementitehasest, millega on põhiliselt tagatud õhu puhtus suitsust ja tsementitolmust.

Toitlustamine organiseeritakse sööklast talongide alusel. Terve päeva toit läheb maksma 9 rubla 25 kopikat.

Üliõpilaste töötasu oleneb muidugi väga palju meie endi tööst ja omapoolsest töö organiseerimisest.

Võrdluseks võib tuua selliseid andmeid: Tartu brigaadi liikmete keskmine kuupalk on ligi tuhat rubla. Tuleb aga tähendada, et enamik Tartu brigaadi liikmeid ei omanud sel ajal, kui neid Kundasse suunati, s. o. umbes kolm kuud tagasi, mingisugust ehitusalast kvalifikatsiooni.

Meie ülikoolist läheb tsementitehase «Punane Kunda» ehitusele igas vahetuses 125 inimese suurune grupp. Meie läheme ehitusele väga vastutusrikkal perioodil, sest peab ju esimene tunnelahi käiku lastud olema 1. oktoobriks.

Loodame, et õigustame meile antud ülesande võtta oma tööga osa seitseaastaku suurehituse püstitamisest.

J. TAMMARU

Ärgu olgu kõrvalseisjaid!

Miljonid meie maa noormehed ja neiud juhinduvad oma igapäevases töös ja õpingutes õilsast mõttest — teha meie kodumaa veelgi võimsamaks, veelgi kaunimaks.

Rea aastate jooksul on meie ülikooli komsomoliorganisatsiooni põhiküsimuste seas kesksel kohal töökasvatuse süvendamine üliõpilastes. Meie oleme õigesti mõistnud praktilise töö määratu suurt osatähtsust — see annab meie tulevastele arstidele, õpetajatele, juristidele, majandusteadlastele karastuse eluks. See on suur ja tänuväärt üritus ja peab kuuluma lahutamatult tulevase spetsialisti eriteadmiste juurde. Sellest algab nüüd inimese astumine täisväärtuslikku ellu täisväärtuslikku ühiskonnaliikmena, kes peab mõistma ja mõistab, et kõigi hüvanguks kõikjal ja kõiges tuleb anda oma panus. Ja anda see just seal, kus meid momendil vajab komsomol, kus vajab meie töökäsi kodumaa.

Kas võime öelda, et ülaltoodu kehtib ka meie kohta? Jah, võime seda täie rahuldustundega öelda. Me oleme seda mõistnud ja tegutseme vastavalt sellele.

Suurimaks hinnanguks inimese kohta on, kui öeldakse: «Tema on teoinimene». Seda julgeme endi kohta öelda ja usume, et kindlus selles süveneb aastast aastasse. Meie esimene töövõit — uus ühiselamu — on valminud. See räägib mitte üksnes meie kätetööst, vaid see tõestab, et meie töö kõigis lõikudes on olnud õige ja meie komsomoliorganisatsioon on töötav, aktiivne tööorganisatsioon.

Öeldakse, et teoinimesed ei tee palju sõnu, vaid tegutsevad. Teeme meiegi nii, kuid siinkohal kriipsutame veel kord alla selle uue, mis peab leidma õige koha meie peaajus.

Eelolev suvi on tööde suvi vabariiklikel komsomoliehitustel Kundas ja Narvas ning meile juba tuttavates kohtades — Viljandis, Käärikul, Tartus. Jätame selle endale hästi meelde. Ehitajate õhtul võetud kohustus — töötada rahvamajanduses viie miljoni rubla eest — nõuab meie jõupingutuste kahekordistamist. Peame ka seda iga päev meeles.

Meie kodumaale on äärmiselt vajalik, et iga inimene kujuneks harituks, kultuurseks, suurepäraseks oma ala spetsialistiks. Meie ülesandeks on anda kõik meist olenev (meist oleneb aga palju) töötavate noorte hulgas tehtavale selgitustööle ÜLKNÜ Keskkomitee VI pleenumi otsuste täitmiseks. Ärgem seda unustagem, seltsimehed üliõpilased, eelkõige Narvas ja Kundas! Seal meid juba oodatakse ja vajatakse! Iga võimalus, iga hetk püüdke pühendada selleks, et kõik meie kodumaa inimesed oleksid õppivad, töötavad, kultuursed!

On vajalik, et meie üliõpilased lülituksid kohtadel aktiivsesse töösse kõikides lõikudes. See on uus ja oluline. Stimuleerigu selleks meid kommunistlik südametunnistus.

Me kuulutame välja sotsialistliku võistluse objektide (brigaadide) vahel. Olgu see meie kodumaa suure töö väikeseks, meiepoolseks kajastuseks. Täidame meile esitatud nõuded. Sellega jõuame veelgi lähemale meie tänapäeva inimeste suurte tegude mõistmisele.

Kõrvalseisjaid ja pealtvaatajaid meil ei ole!

Kõik loovale tegevusele!

UUDISMAADELE!

1954. aastal alustati NLKP Keskkomitee üleskutsel uudis- ja jäätmaade ülesharimist Kasahstani ja Siberi steppides. Kahe aasta jooksul läks uudismaid üles harima üle 350 000 kommunistliku noore ja noore.

1956. aasta juunis avaldati ÜLKNÜ Keskkomitee üleskutse kogu nõukogude noorsoole — «Abistagem uusasunikke saagi koristamisel!» See üleskutse oli otsene pöördumine meie kollektiivi poole. Paar päeva hiljem hakkasidki dusi oli üle kahesaja, uudismaadele laekuma esimesed avaldused. Avalsai sõita sada kakskümmend üliõpilast. Nii pandi algus ka meie üliõpilaste osavõtule viljakoristustöödest uudismaadel.

KOIDULA MUTSU
ja
ALEKSANDER KISANDIT
õnnitlevad
kolmanda ja neljanda kursuse ajaloolased.

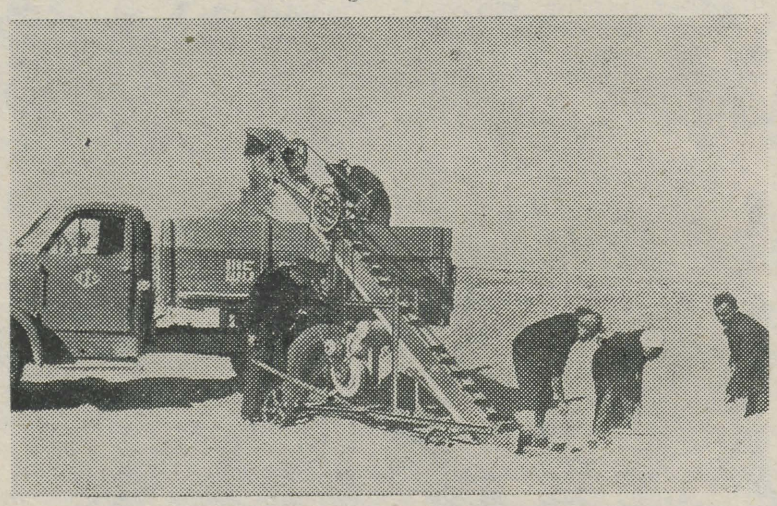

Kustanai oblasti uudismaadel 1957. aastal. Sovhoosi tokil laaditakse vilja masinatele linttransportööriga.

Ka 1957. ja 1958. aastal järgnesid üliõpilased ÜLKNÜ Keskkomitee üleskutsele ja sõitsid viljakoristustöödele Kasahstani. Väga häid töötulemusi näitasid meie üliõpilased 1958. aasta suvel, töötades Kustanai oblasti Taranovski rajooni Krasnoselski sovhoosis. Meie üliõpilaste jõududega koristati vilja üle 27 000 hektarit.

Nendel aastatel viibisid meie üliõpilased uudismaadel viljakoristustöödel 20. juulist kuni oktoobri algpäevadeni. Sõit ja töötamine uudismaadel äratas huvi kõigis üliõpilastes, sest võidi näha seda, kuidas lagedasse steppi kahe-kolme aastaga oli rajatud suured asulad ja isegi kerkisid suured linnad.

Ka käesoleval aastal lähevad meie üliõpilased uudismaade elanikele viljakoristustöödele appi. Seekord ootavad meid šeflusaluse Põhja-Kasahstani oblasti Bulajevo rajooni sovhoosid.

Komsomolikomiteesse on laekunud juba üle saja avalduse sooviga kaasa aidata viljakoristustöödel uudismaadel. Kuigi töö uudimaadel pole kerge, tuleb tihti töötada 10—12 tundi ja isegi öösiti, tahavad meie üliõpilased anda oma panuse põllumajanduse edasiarendamiseks.

Uudismaalaste ärasõidu kohta avaldatakse teadaanded hiljem või saadetakse koju vastavad kutsed (selleks on kõigil uudimaadele sõita soovijatel vaja esitada komsomolikomiteesse oma kodused aadressid).

Uudismaadele sõitjad peaksid juba varakult mõtlema sellele, mida kaasa võtta, mida maha jätta. Soovitame kõigil uudismaadele sõita soovijatel muretseda endale ELKNÜ TRÜ Komitee poolt väljaantud album «Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilased uudimaadel 1956—1957», mis on suureks abiliseks väga paljude üleskerkinud küsimuste lahendamisel. Albumit võib saada ELKNÜ TRÜ Komiteest. Ja muidugi võivad ka uudismaaveteranid nii mõndagi kasulikku teatada.

SINU MEELESPEA

Mida on vaja teada igal üliõpilasel, kes läheb tööle komsomoliobjektile?

Kogunemine.

Balti soojuselektrijaama ehitusele sõitjate esimene vahetus koguneb 4. juulil kell 10 ja teine vahetus 1. augustil kell 12 ülikooli peahoone juurde.

Tsementitehase «Punane Kunda» ehitusele minejate esimene vahetus koguneb 4. juulil kell 12, teine vahetus 1. augustil kell 10 ülikooli peahoone juurde.

Viljandi maaparandusjaama sõitjate esimene vahetus koguneb 4. juulil kell 14, teine vahetus 1. augustil kell 14 ülikooli peahoone juurde.

Kääriku spordibaasi ehitusele sõitvate üliõpilaste esimesel vahetusel on kogunemine 4. juulil kell 11, teisel vahetusel 1. augustil kell 11 V. Kingissepa tn. 19 võimla juures.

Tartu objektidel tööle asuvate üliõpilaste esimene vahetus koguneb 4. juulil kell 16, teine vahetus 1. augustil kell 16 ülikooli peahoone juurde.

Uudismaale sõitjate kogunemise aeg teatatakse hiljem.

Kõigil üliõpilastel on vaja koguneda täpselt antud kellaajal määratud kogunemiskohtadesse koos isikliku varustusega.

Pea meeles isikliku varustuse kaasavõtmisel järgmist: peale pesu ja muude rõivastusesemete tuleb mõelda tööülikonnale; jalanõudest on seniajani kaasa võetud tennisskingi, ketše, kingi, liiga ei tee ka kummikud, säärikud ja teised jalatsid. Kindlasti on vaja kaasa võtta põhukott, tekk, linad, padjapüürid. Samuti ei või unustada ka noa, kahvli, lusika, kateloki või kausi või taldriku ja kruusi kaasavõtmist. Varustuse hulka tuleb panna ka nõelu, nööpe, naelu, niiti, kreemikarpe, seepi. harju, käterätik, taskurätik jne., jne. Meessoost isikutel on vaja kaasa võtta ka habemeajamisvahendid.

Ülikool laenutab üliõpilastele voodipesu (eeskätt neile, kes elavad ühiselamus). On vajalik, et voodipesu võetaks Tiigi tn. ühiselamu laost välja juba mõned päevad enne ärasõitu. On kujunenud traditsiooniks, et tööle minejad kogunevad üks-kaks päeva enne väljasõitu Tartusse ja seavad aegsasti korda isikliku varustuse, et see ei toimuks viimastel minutitel.

Tuleb kindlasti mõelda ka tööst vaba aega sisustavate asjade kaasavõtmisele, nagu on seda raadioaparaat, raamatud, malendid, kabendid, pillid, pallid, grammofon jne. jne.

ÜLIKOOLI KOMSOMOLIKOMITEES

ELKNÜ TRÜ Komitee büroo otsusega on kinnitatud staabiülemateks ja nende asetäitjateks järgmised üliõpilased:

— Balti soojuselektrijaama ehitusel esimeses vahetuses Einu Reitsnik ja Juri Gontšarov, teises vahetuses Harry Tamm ja Hillar Kala;

— tsementitehase «Punane Kunda» ehitusel esimeses vahetuses Avo Vain ja Lea Kägi, teises vahetuses Peeter Hein ja Mailis Noor;

— Viljandi maaparandusjaamas esimeses vahetuses Taevo Tamm ja Rein Vanem, teises vahetuses Taevo Tamm ja Helgi Lepiksoo;

— Kääriku spordibaasi ehitusel esimeses vahetuses Karl Adamson ja Mait Arvisto, teises vahetuses Heldur Saarsoo ja Meeme Niinemägi.

Tartu objektide staabiülemaks kinnitati Anatoli Sivenkov.

Uudismaalaste staabi ülemaks kinnitati Jüri Tammaru, asetäitjaks Maie Eero.

Palju õnne

LEIDA PIIRIMÄELE
ja
ANTS TUULMETSALE
ühise elutee alustamise puhul!

Matemaatika- ja keemiakateedrid ning kaasaspirandid

Sotsialistlikust võistlusest

Ülikooli komsomolikomitee organiseerib kõigi ehitusobjektide (brigaadide) vahelise sotsialistliku võistluse, mille üksikasjalised tingimused on kindlaks määratud vastava juhendiga.

Kokkuvõtteid objektide (brigaadide) vahelisest paremusjärjestusest vahetuste lõikes ja üldse kogu suveperioodi kohta teeb ülikooli komsomolikomitee staapide poolt esitatud aruannete ja päevikute alusel. Paremusjärjestus avaldatakse üldiseks teadmiseks.

Paremaid kollektiive ja üliõpilasi-ehitajaid premeeritakse ekskursioonidega Moskva, Leningradi ja Riiga.

Viieteistkümnele parimale üliõpilasele-ehitajale (aktivistile) antakse ülikooli komsomolikomitee poolt aunimetus «Parim üliõpilane-ehitaja».

Partei on veendunud selles, et leninlik komsomol, meie kuulsusrikas nõukogude noorsugu asub seitsme aasta plaani eduka elluviimise eest võitlejate esimestesse ridadesse.

N. S. Hruštšovi ettekandest NLKP XXI kongressile.

DIPLOMITÖÖDEST
vene keele alal

Hiljuti lõppes vene keele kateedri juures koostatud diplomitööde kaitsmine. Oma temaatika poolest on nad õige mitmekesised, kuid siiski võib eristada peamist suunda, mis oli temaatikale iseloomulik: suurem osa töid oli pühendatud sõnaühenditele vene keeles (peamiselt verbaalsetele sõnaühenditele). Nii näiteks kaitses üliõpilane S. Elend diplomitööd teemal «Sõnaühendid daativiga», E. Vares «Lokatiivi kasutamisest», E. London «Verbaalsed sõnaühendid genitiiviga», E. Kikerist «Verbaalsed sõnaühendid instrumentaaliga». Kolmes mainitud töös võrreldi venekeelseid sõnaühendeid eestikeelsetega ning nende faktiline materjal oli kogutud kaasaegsete vene kirjanike teostest. Need tööd on eriti tähtsad koolitöö seisukohalt. Mis puutub E. Varese töösse, siis selles uuriti lokatiivi muutumist prepositsionaalseks käändeks Novgorodi I kroonika keelelistel materjalidel (XIII—XV s.). Peale mainitud tööde analüüsis üliõpilane M. Spitsõna oma diplomitöös Peipsi-äärse Nina kula murrakut, E. Skopinskaja diplomitöö teemaks oli «Arhaismid kaasaegses vene keeles» (ühe ajaloolise romaani materjalidel) ning N. Verhoustinskaja teemaks «Verbivormid ja nende kasutamine Peeter I aegsetes jutustustes». Kokku võttes võib öelda, et käesoleva aasta diplomitööd olid vene keeleteaduse kolmest valdkonnast: kaasaegne vene kirjakeel (süntaks ja sõnavara), vene keele ajalugu (süntaks ja morfoloogia) ja vene dialektoloogia.

Suurem osa töid olid kirjutatud kõrgel tasemel ning hinnati riigieksamite komisjoni poolt kõrgeima hindega. Diplomandid näitasid, et nad on võimelised keeleteaduslikuks uurimistööks; nende töödes sisalduv faktiline materjal ning järeldused annavad mõndagi uut ja võivad osaliselt peegelduda kateedri poolt peetavates loengukursustes. Osa materjale võib samuti edukalt kasutada koolipraktikas. Diplomitööde tehniline külg sel aastal ei jätnud ka eriti palju soovida. Peab märkima siiski, et kirjanduse kasutamise reeglitest ülеastumise eest riigieksamite komisjon hindas üliõpilaste E. Kikeristi ja E. Londoni diplomitöid ainult rahuldava hindega. Üldiselt aga käesoleva aasta diplomitööd jätavad hea mulje.

Dots. A. PRAVDIN

KÕIKIDELE keelehuvilistele

Keeleliste ülesannete lahendamise võistluse žürii koosolekul mai algupäevil otsustati piirduda juba avaldatud võistlusülesannetega ning alanud arvestuste ja eksamisessiooni tõttu uusi ülesandeid mitte enam avaldada.

23. mail tegi žürii (A. Kask, E. Vääri, E. Uuspõld, V. Värv ja Ü. Parbus) võistluse tulemustest lõpliku kokkuvõtte. Kuigi üliõpilaste osavõtt võistlusest jäi seekord kahjuks väheseks, olid lahenduste saatjad «pähklitest» hästi jagu saanud. Parimateks lahendajateks ja preemiate saajateks osutusid Leino Nurm (keemiaosakonna 4. kursus) 45 punktiga, Arvi Maasik (eesti filol. osak. 3. kursus) 40 punktiga ja Tiit Viitso (eesti filol. osak. 4. kursus) 32 punktiga.

Kontrolligem nüüd lahendusi!

VÕISTLUSÜLESANDED nr. 1.

1. Tänu penitsilliinravile paranes haige peagi. Kütt laskis leopardi, aga tabas väikseid (väikesi) ahve. Elavalt arutati üliõpilaste tööpäeva kronometreerimist, mis oli võetud kateedrite tööplaani.

2. K. A. Hermann.

3. Tartu Üliõpilasmeeskoor, TRÜ peahoone, Eesti Raadio segakoor, TRÜ Spordiklubi, EPA spordihoone, ELKNÜ EPA Komitee, TRÜ rektoraat ja ELKNÜ komitee, TRÜ klubi.

4. On ainult üks vastus: kontvõõrad.

5. Mulgi, Tarvastu.

VÕISTLUSÜLESANDED nr. 2.

1. Tänav, tütar, tund; dekameeter; Fahrenheit, farad, fluor; vesinik, henri; keel, küla, korter, kursus; väävel, lõuna.

2. 64 silpi.

4. See oli Antsu kaheksateistkümnendaks võistluseks poolteise aasta jooksul, mil ta poksiga tegeleb.

5. A. Saareste.

VÕISTLUSÜLESANDED nr. 3.

1. Endiste aegade meenutamisel läks ta nägu tõsiseks. Üksteise järel leidsid kõik endale sobivad kohad.

2. Pärsia vesipiip, tulemäe purse, lööve (med.), värsimõõt antiikkirjanduses.

3. 1917. a.

4. Lause ei ole pärit ühestki eesti murdest, sest oo ei esine tähenduses hobune, nagu lahendajad arvasid.

5. 1708. a., «Käsu Hansu nutulaul».

ÜLEEILE *oli esimene riigieksam (NLKP ajaloos) vene keele ja kirjanduse osakonna diplomandidel. Kõige paremini vastasid eksamikomisjonile Endel Kraav, Enda Vares ja Jefim Titijevski. Neid hinnati «väga heaga».*

Kahelt näituselt

Sm. Püttsepp ja sm. Taba räägivad oma ringide ülevaatenäitustest erinevalt. Ent on üks mõte, mida nad väljendavad täpselt ühtmoodi, otsekui oleksid nad enne selles kokku rääkinud:

«Meie ringide ülesandeks on kasvatada üliõpilaste esteetilist maitset.»

Oma silm on kuningas. Nende sõnade õigsust võis näitusekülastaja ise kontrollida. Kui ta naissoost juhtus olema, jäi ta eriti kauaks seisma kodundusringi poolt väljapandud hõrgutiste ette. Tibatillukese kadedustorkega südames mõtles ta: «Oleks mul ka midagi nii maitsekat ja korralikku.»

Võib-olla oleks ta imetlus kasvanud veel rohkem siis, kui ta oleks teada saanud sedagi, et ringi liikmed pole tihtipeale mitte ainult õmblejad, vaid ka modistid.

Silma paistsid Tuurmanni (ajaloo-osakonna V kursus), Metsa (inglise filoloogia IV kursus) ja Pärniki (ajaloo-osakonna IV kursus) tööd, eriti huvitav oli viimase poolt tikitud vahtkummist padi. Sm. Taba tõstab esile ka võõrkeelte esimest kursust, samuti viienda kursuse matemaatikuid Viidaleppa ning Jürgensoni, kes oskavad lausa matemaatilise täpsusega pilutada jms.

* * *

TRÜ botaanikaaed.

Kunstiringi näitusel torkab kohe silma see, et möödunud aastaga võrreldes on joonistamise ning tehnikate käsitlemise oskus tõusnud. Näituse üldpilt on mitmekesisem kui mullu. Kõigepealt on siia lisandunud õlimaale (Eller, Kangilaski) ning monotüüpiaid. Kui läinud aastal oli ainult mõni üksik pastelljoonis (Kaevando), siis sel aastal on nendegi arv kasvanud (Vahemetsa).

Pliiatsijoonised on viimistletumad ja vormikindlamad, kuid portreejoonistele näib olevat eelnevast vähem tähelepanu pööratud. Näitusel on ka akvarelle ning mitu onnestunud linoollõiget (Kammus, Kasper jt.). Paris uue aiana tuleb nimetada modelleerimist, mida juhendab sm. Kimm.

M. KÄSPERI linoollõige.

Üldse on näitusel esitatud töid umbes kuuekümneilt üliõpilaselt. Ja see arv rõõmustab, kui meelda sm. Püttsepa sõnadele, et nende ringi ülesandeks on propageerida kujutavat kunsti kui laiemat inimeste ringi haaravat isetegevust, kui kultuurset ajaviidet, kui esteetilist kasvatajat. Nende eesmärkide saavutamiseks «ei valita teed» — s. t. kasutatakse mitut teed korraga. Nelja seina vahel läbiviidavate teoreetiliste ja praktiliste tundide kõrval käiakse sageli ekskursioonidel, viiakse üliõpilased «looduse ilu keskele».

Tulemustest kõneleb näitus.

M. REMMEL

PEETER HEIN

Kevade kõma

Avasin ukse.
Rõõmus kaugus
vaatas mul vastu.
Heledast pilvepraost
lõoke
mustale mullale laskus.

Udustest metsadest
tuuleke tuli
ja puges mu tasku.
Jalgade all
oli tunda
muru
arglikku kasvu.

Ja äkki ma kuulsin
siniste mägede taga
Suure Võluri
kõmavat astu...

Pajukoor praksatas lahti.
Jätsin raamatud
lauale virna
ja tormasin
kaugele kõmale vastu,
kevadtuul peas,
murukasv taskus.

ALO RITSING

Mõttekilde

Kes tervitada ei oska, seda ei päästa ka barett.

* * *

Spikerdamine kuulub kasvatusküsimuste valdkonda. Kasvatusküsimustega meil tegeldakse, spikerdamisega samuti.

* * *

Nii nagu lühike mantel ja kitsad püksid ei tähenda seda, et nende kandja aru lühike või silmaring kitsas, nii ei tähenda ka pikk mantel ja laiad püksiharud ei erilist tarkust ega laia silmaringi.

SILVI KIVIOJA

* * *

Tahan olla jõgi,
kiire ja selge,
mis ei nirise kivide vahel
ja rohelist saasta ei kogu.

Tahan, et päike
minusse põhjani vaataks,
et minus poleks ühtegi hauakohta
ja kavalat neeldu.

Tahan olla tugev ja aus
ja püstipäi käia inimeste seas,
iial mitte kedagi karta,
ja puhta leegiga põleda.

MEELDEJÄÄV PUHKEPÄEV

29. mai varahommikul kogunes grupp kunstiringi üliõpilasi ülikooli garaaži juurde. Juba ammu kavatsusel olnud üritus — ekskursioon marsruudil Tartu—Pärnu—Viljandi—Tartu oli saamas teoks.

Ilm tõotas tulla ilus. Kõigil oli meeleolu hea ja kell pool kaheksa asusimegi teele. Tee kulges läbi kauni Lõuna-Eesti maastiku: läbisime Nõo, Elva, Rõngu. Esimene peatus oli Jõgevestes, kus tutvusime Barclay de Tolly hauakambriga. Skulptuuride ja reljeefidega kaunistatud väejuhi hauamonument on tuntud skulptor Demut-Malinovski töö. Samale kunstnikule kuulub teatavasti ka Tartus asuv Barclay de Tolly mälestussammas. Järgmises peatuses Karksi-Nuias imetlesime kaunist Karksi ürgorgu kaugemal paistvate lossivaremetega. Nuiast 2 km kaugusel asuvasse Polli katsemajandisse läksime peamiselt sooviga näha roose, kuid need kahjuks veel ei õitsenud. Tutvusime majandis eksponeeritud alalise näitusega, jalutasime pargis, mis on tuntud oma haruldaste puuliikide poolest. Huvipakkuv oli ka katsebaasi suur mesila, kuid seal hoidus enamus aukartlikult värava lähedusse.

Pärnu jõudsime keskpäeval. Nüüd jagunes ekskursioonigrupp vastavalt oma huvialadele ja soovidele: keda meelitas soe kevadpäike randa, kes läks linnaga tutvust tegema, kes läks kõigepealt keha kinnitama. Peatuseks ettenähtud kolm tundi kadusid kiiresti.

Tagasiteed alustasime väikese hilinemisega kella viie paiku. Läbinud Sindi ja Tori, tegime väikese peatuse endise Kadaka külakooli juures, kus on oma lapsepõlve veetnud kirjanik Ernst Peterson-Särgava. Pakub huvi ka koolimajas asuv hästi sisustatud koduloonurk. Paari kilomeetri kaugusel Vändra alevikust asub Lydia Koidula sünnikoht, mida tähistab 1958. a. avatud mälestusmärk (skulptor Raudsepa töö). Teel Viljandisse peatusime ka Suure-Jaanis, kus otsisime üles Johann Köleri ja Arthur Kapi matusepaigad.

Kella poole üheksa paiku jõudsime Viljandisse. Kuigi peatus oli võrdlemisi lühike, ei jätnud keegi külastamata Lossimägesid, kust avaneb imekaunis vaade Viljandi järvele, ja muidugi ka rippuvat silda ning rannakohvikut.

Kesköö jõudsime reipas meeleolus Tartusse. Olime küll väsinud, kuid tõime kaasa ilusaid mälestusi sisukast puhkepäevast. Sügisel on kavatsusel korraldada ekskursioon põhjarannikule.

M. KÄSPER

Õnnitleme

AAVE PAAPU
ja
AALO JÜRIST!

Kolmanda kursuse ajaloolased ja viienda kursuse mehhanisaatorid

Tähelepanu...

(Algus lk-l 1.)

muud vahendid küsimuste iseseisvaks läbitöötamiseks. Õppekirjanduse olemasolu eest peavad hoolitsema vastavad kateedrid. Loengute vähendamine annab õppejõududele rohkem aega selleks tööks. Kõige kättesaadavam vahend nende materjalide avaldamiseks on ülikooli rotaprint, mille kasutamisel õppevahendite paljundamiseks on juba suure töö ära teinud tsiviilõiguse ja pediaatriakateeder, ka zooloogiakateeder jt. Eesti keele kateedris aga puuduvad üldse õppevahendid. Mõned kateedrid (hospitaalse kirurgia jt.) viitavad põhjendamatult oma aine spetsiifikale. Sellepärast ei olevat võimalik õpiku väljaandmine (kuigi Nõukogude Liidus on selliseid õpikuid olemas). Igas aines leidub küsimusi, mille kohta saab valmistada üliõpilastele kasutamiseks õppevahendeid, ning selles suunas tuleb parandada tööd.

Õppevahendite valmistamisel on eriline tähtsus töös mittestatsionaarsete üliõpilastega. Kaugõppeosakonna töö oli ettekandes olulisel kohal, aruandja rõhutas, et tema erikaal tulevikus kujuneb ju teatavasti ülikoolis suuremaks kui statsionaari osa. Kaugõppeüliõpilastel on õppetöös iseseisev töö esikohal ning määrav. Tulevikus vähenevad statsionaarse töö ja kaugõppe erinevused, nad lähenevad teineteisele.

Sm. Adojaan peatus oma sõnavõtus kaugõppe küsimustel, märkides vajadust soodustada mittestatsionaarsete üliõpilaste üleminekut statsionaarsesse osakonda ja vastupidi. Et kõigis aineis pole võimalik anda õpikuid üliõpilastele nende emakeeles, siis on seda suurem tähtsus rotaprindil. Õppematerjalide paljundamiseks tuleb see tööle rakendada kahes vahetuses. Tootmisprotsessi ratsionaliseerimiseks vajab rotaprint abi spetsialistidelt-keemikutelt. Lähemail päevil algab loengute ettekandmine kaugõppeüliõpilastele raadio teel.

Sm. Bachmann rõhutas vajadust pöörata kateedrite töös suuremat tähelepanu kaugõppeosakonnale. Seni on peatähelepanu pööratud statsionaarsele tööle. Ta pidas soovitavaks leida võimalusi mittestatsionaarsetelt üliõpilastelt eksamite vastuvõtmiseks kogu aasta vältel, et sel teel vabaneda liigsest kiirustamisest sessiooni kestel.

Tähendatud küsimuses võttis üldkoosolek vastu üksikasjalise otsuse.

A. BLUMFELDT

Tartu Riiklik ülikool 3

KEVADISI KILDE

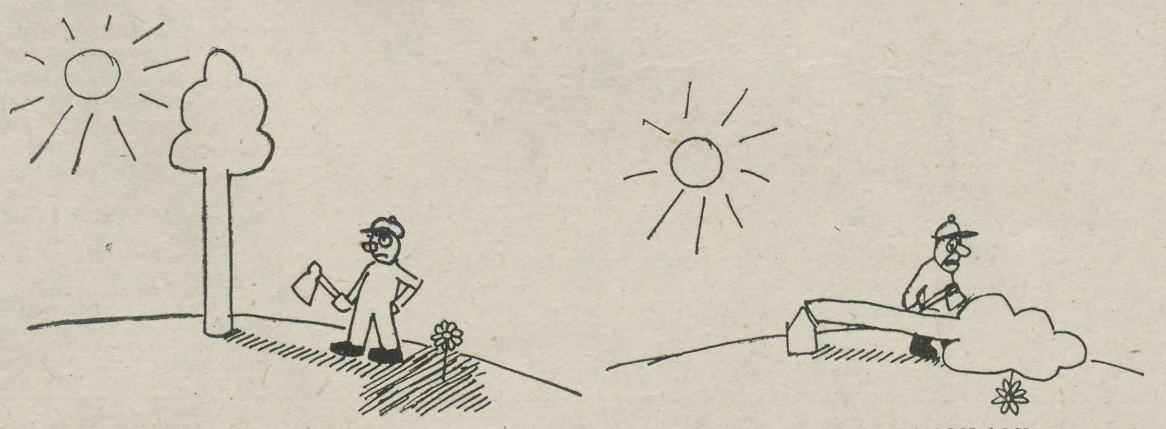

J. KANGILASKI joonised

SPORT

Meie spordipäevalt

Ülikooli traditsiooniline spordipäev on peetud, kokkuvõtted kõikjal juba tehtud. Seekord kõneleme sellest ka meie, andes sõna spordipäevast osavõtjaile ja pealtvaatajaile.

* * *

B. MATVEI:

Kõigepealt peab mainima, et ettevalmistustöid segas väga tugevasti vihm. Ühe peaproovi rikkus ära, muidu oleks masskava esitamine veel paremini õnnestunud.

Osavõtjaid oli rohkesti. Kavas oli tuhat, oli aga tuhat viissada. Võimlejaid oli neist 1026, peale selle kergejõustiklased, ratsasportlased jt. Pealtvaataja pilguga vaadeldes jätsid parema mulje võimlejad, kergejõustik kadus selle varju ära. Tore on see, et rahvas suhtus spordipäeva üldiselt hästi, agaralt võeti osa proovidest. Tuleks kõigile kaasaaitajaile palju tänu avaldada. Enamik võttis asja südamega, ainult üksikud kulutasid arstide uksetaguseid, et üritusest kõrvale jääda.

Tuleval aastal kavatseme pearõhu asetada võimlemisele. See saab ülikooli spordipäeva kandvaks alaks. Võimlemisettekandeid tuleb rohkem ja väiksemate rühmadega, kasvõi teaduskonniti. Kui nüüd kahe aasta kogemusi üldistada, siis võib öelda, et ettevalmistustöödega tuleb veelgi varem peale hakata ja spordipäeva programmi veel rohkem mitmekesistada. Tänavu oli meil küll esialgselt kavas ragby, kuid jäi ära varustuse puudumise tõttu. Kavas on aga spordipäevale tuua jalgratturid viimase mehe sõiduks. Mida veel uut tuleb, see selgub edaspidi.

*

K. HAAN, III kursuse eesti filoloog:

Väga tore oli. Proovide ajal istusin küll tribüünil ja vaatasin, kuidas korraga käsi ja jalgu liigutati. Esinemise ajal polnud aega midagi tähele panna. Kuid veel kord — tore!

*

F. KUDU:

Kehakultuuriosakonna üliõpilased, eriti viimaselt kursuselt, peaksid olema mitte ainult osavõtjad, vaid ka spordipäeva organiseerijad. Viimase kursuse üliõpilasi tuleks edaspidi instruktoritena masskava õpetamisel rakendada.

Naistevõimlemise osakond võttis hästi organiseeritult osa spordipäevast, mis oli neil ühtlasi aastase töö kokkuvõtteks. Teised spordiosakonnad võtsid spordipäevast osa enam-vähem kampaania korras, selleks valmistuti seal viimaste nädalate jooksul.

Spordipäev peab saama meie aastase sporditöö kokkuvõtteks.

Spordipäevast osavõtjate üldarvu tuleb suurendada, kuid mitte masskavast osavõtjate arvu suurendamise suunas, vaid spordipäeva programmi mitmekesistamise suunas.

Võimlejatest võiksid mehed ja naised eraldi esineda, mis võimaldaks kavva võtta meeste- ja naistepäraseid harjutusi.

*

ÜKS OSAVÕTJA:

Organiseerimine jättis veidi soovida (osavõtjad pidid ootama jne.). Kõik spordipäevad on olnud ühetaolised, tahaks näha rohkem midagi uut kavas.

*

K. PÜSS:

Mulle meeldis kõige rohkem massvõimlemine. Naisrühm punastes dressides esines kõige paremini.

Mida veel öelda? Spordipäeval peaks ka ülejäänud spordialad olema lülitatud kavva. Miks näiteks sõudjad ei võiks esineda? Spordipäev peaks olema aastase töö kokkuvõtteks.

*

K. KÄLLO, IV kursuse ajaloolane:

«Tore oli. Pealtvaatajad kiitsid kõige rohkem massvõimlemist. Kahju ainult, et ilm nii halb oli. Marssisime läbi linna kõik eri värvi dressides justkui mõni mustlaslaager.»

*

N. ALJES, III kursuse võõrfiloloog:

«Ise ei näinud ma midagi, sest olin väljakul. Tribüünilt vaadates jättis võimlemise masskava kindlasti väga hea mulje. Edaspidi tahaks ka ise pealt näha.»

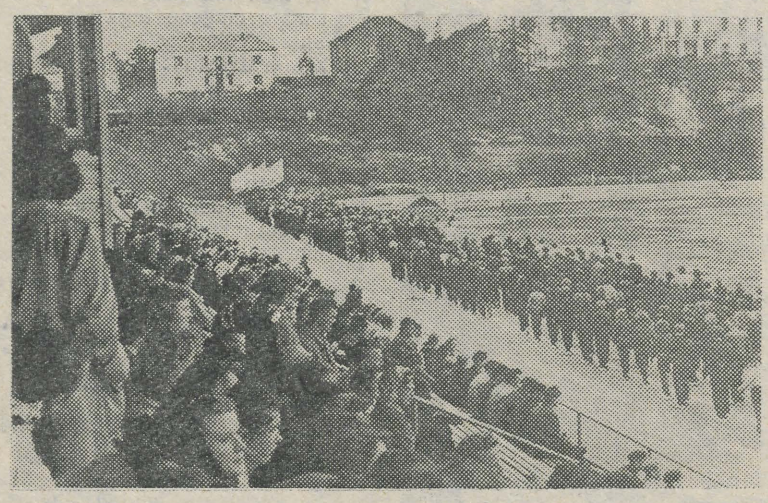

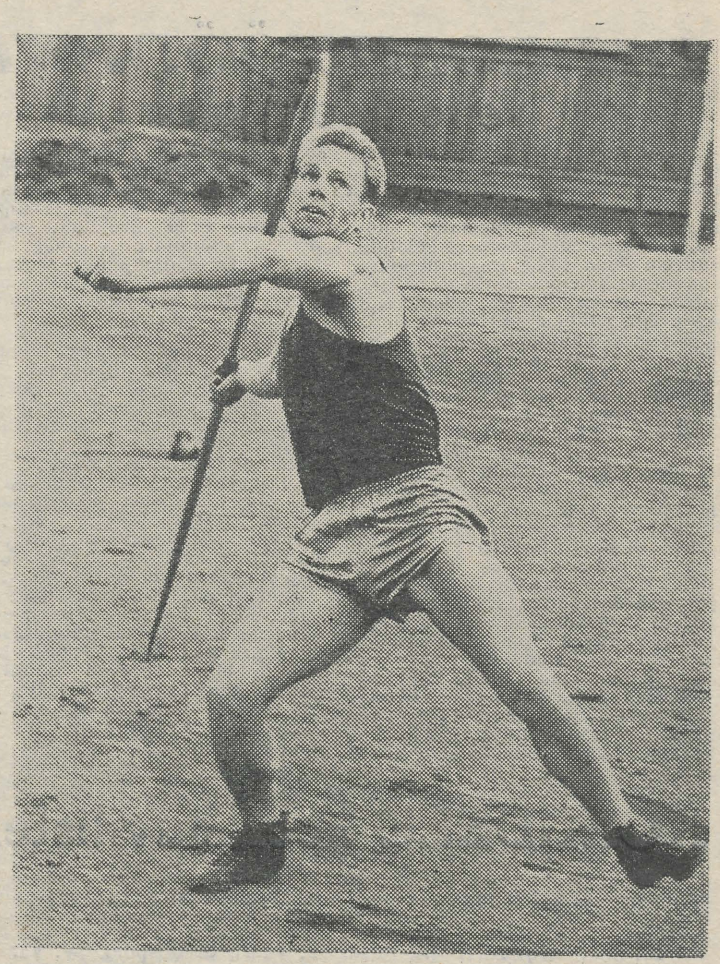

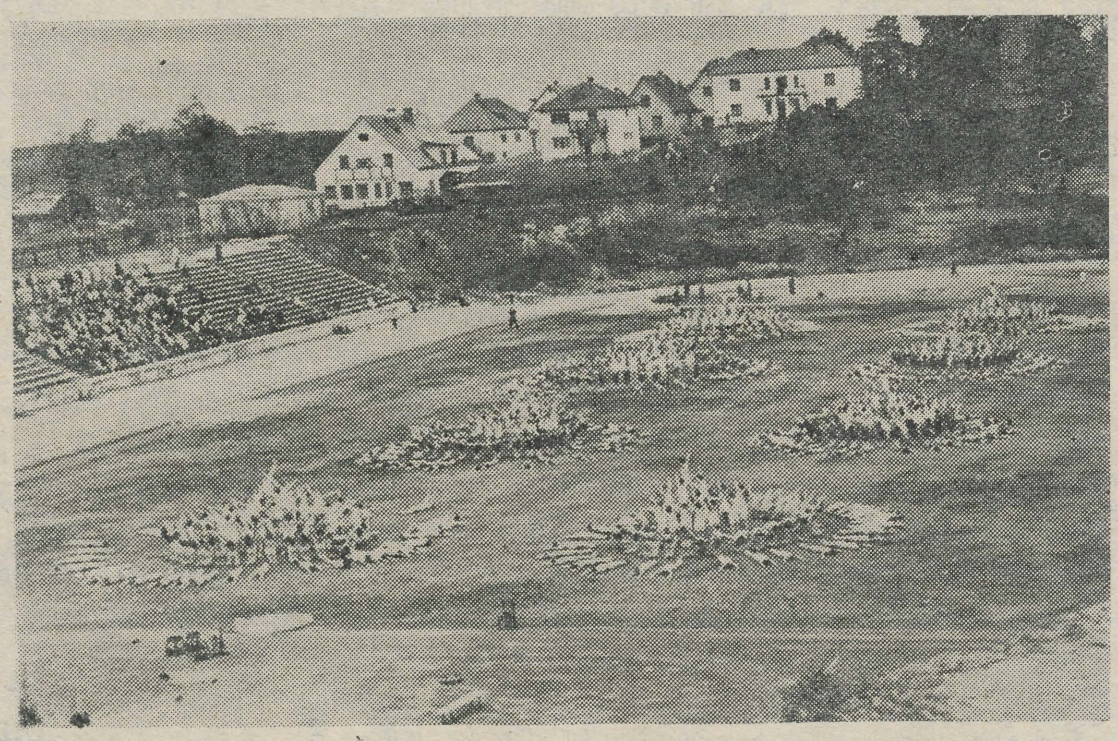

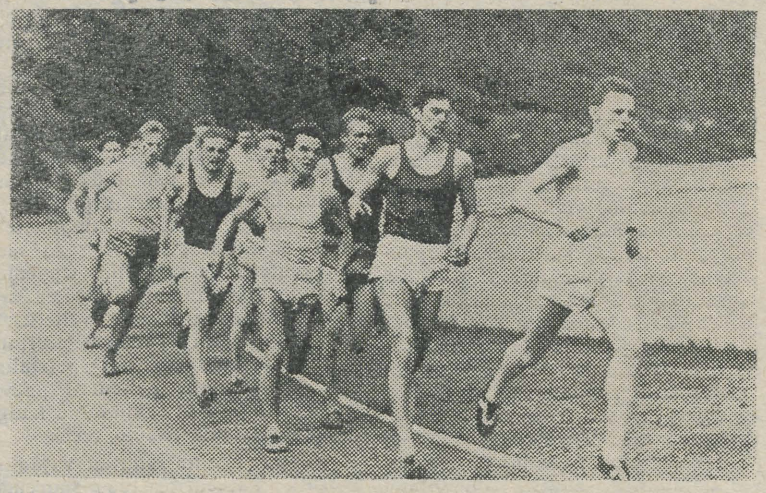

Pilvine ja külm pühapäeva hommik — see eriti just ei meelitanud. Ometi sammus spordipäevast osavõtjate ligi poolteisttuhandeliikmeline kolonn TRÜ kehalise kasvatuse kateedri õppejõu U. Sahva järel läbi südalinna ülikooli staadionile (pildil ülal). Siin tervitas avaparaadi rektor Fjodor Klement.

Kohe pärast avatseremoonia lõppu esinesid lasterühmad, sooritasid harjutusi võimlejad. Spordipäeva «naelaks» kujunes võimlemise masskava esitamine ligi tuhande üliõpilase poolt (pildil kõrval).

Häid tulemusi näitasid meie kergejõustiklased. Kehakultuuriosakonna neljanda kursuse üliõpilase Mart Paama (pildil paremal) tulemus odaviskes 72.35 on teiseks tulemuseks vabariigi käesoleva aasta edetabelis. Kui sinna veel lisada Tallinn—Tartu linnavõistlusel saavutatud 74.35, võib loota, et 76 meetri piir ületatakse õige pea. Tublid olid Heino Tiigi tulemused kaugushüppes 7.07 ja odaviskes 67.89. Meistrinorm kümnevõistluses on juba käegakatsutavas kauguses. 800 m jooksus (pildil all) käis äge rebimine Jaan Kiha ja R. Suitsmardi vahel, kus võit jäi esimesele ajaga 1.58,6.

E. SAKI ja J. UNGERI fotod

SUUR SPORDISUVI

Tänavust spordisuve võib täie õigusega nimetada suureks. Rooma — olümpiamängude linn — on kõikide sportlaste suureks unistuseks. Kõik Rooma ei pääse — see on kindel. Ja seetõttu allpool nendest võistlustest, mis jäävad eelseisvate suurvõistluste varju, kuid kus on kaalul meie ülikooli spordiau.

Kõigepealt toimuvad 18.—19. juunil Tartus ülikooli endise üliõpilase ja Eesti odaviske rekordiomaniku Gustav Sule mälestusvõistlused, kuhu on oodata sportlasi ka teistest liiduvabariikidest.

Seejärel on Tartus 24.—26. juunini vabariigi kõrgemate koolide vahelise spartakiaadi raames võistlused sõudmises, võrk- ja korvpallis.

9.—10. juulil võistlevad Tartus Eesti, Läti, Leedu ja Moldaavia kõrgemate õppeasutuste kergejõustiklased, tõstjad ja maadlejad, et tsoonivõitjatena edasi pääseda üleliidulistele spartakiaadi finaalvõistlustele Harkovi.

Vellaveres ja Käärikul

organiseeritakse eelmiste aastate eeskujul tervistav spordilaager. Laager toimub kahes vahetuses (algus 4. juulil ja 1. augustil), kumbki 24 päeva.

Laagri korraldamisega seoses olevad kulud tasub ülikool ja ametiühingukomitee. Toitlustamise korraldamiseks on ametiühingukomitee poolt iga üliõpilase kohta 150 rubla ning juurde tuleb maksta veel 120 rubla.

Et tuusikute arv laagrisse on piiratud, palutakse ülikooli ametiühingukomitees registreerida ning osamaks ära maksta 15. juuniks.

TELKLAAGRISSE!

Suvise puhkeaja veetmise mitmekesistamiseks organiseerib ülikooli ametiühingukomitee eeloleval suvel telklaagri. Laager rajatakse looduslikult sobivasse kohta Võrtsjärve äärde, kus on võimalik supelda, kalu püüda, marjul käia.

Laagris elatakse telkides, toitu valmistatakse lõkkel. Laagrisse võib sõita paariks päevaks, võib ka pikemaks ajaks. Oma soovidest tuleb eelnevalt teatada ametiühingukomiteesse, kust saab ka lähemat informatsiooni.

Tänuavaldus

Vene kirjanikega kohtumisõhtut korraldanud komisjon avaldab siiraimat tänu Tartu Muusikakooli kollektiivi liikmeile seltsimeestele O. Andrejevale, M. Sarvele. I. Oravale ja P. Rööbile, solistidele ülikoolist seltsimeestele E. Pedraudzele ja T. Luhatsile ning «Vanemuise» solistile sm. M. Kruusile, kelle lahkel kaastegevusel sisustati kontsertosa TRÜ aulas 28. mail k. a.

Kohtumisõhtut korraldanud komisjoni nimel

F. KOTTA, E. HIIR,
A. JÜRIMÄE

Palju õnne

VAIKE HIIELE
ja
ANTS RUUSMANNILE!

Ajaloo-osakonna kolmas ja viies kursus

«Siin Tartu Riiklik Ülikool.

Alustame esimest saadet kaugõppijaile,» võis üleeile kell 18 kuulda raadiost, kui vastuvõtja oli lülitatud Tallinna, Kohtla-Järve või siis Tartu ultralühilainesaatjale.

Esimeses saates anti edasi prof. P. Vihalema loeng «Riigi mõiste», dots. E. Väära loeng «Keele ühiskondlik olemus» ja dots. R. Kleisi loeng «Ladina keele foneetika».

Eilses saates oli prof. P. Vihalema loeng «Sotsialistliku riigi funktsioonid», dots. A. Elango loeng «Kasvatuse osa ühiskonna arengus» ja prof. P. Ariste loeng «Foneem, eriti eesti keeles.»

Proovisaated toimuvad ka täna ja 5., 7., 8. ning 9. juunil samal ajal kestusega üks tund.

Esialgsete saadete kohta kaugõppijailt saabunud ettepanekuid ja soove arvesse võttes hakatakse sügisel regulaarseid saateid andma.

Toimetaja **J. FELDBACH**

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 5547. MB 03799.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 21 (448) Reedel, 10. juunil 1960 XIII aastakäik

Tere tulemast,

Ülikooli auditooriumidesse on kogunenud käesolevaks ajaks juba üle tuhande kaugõppija. Osal üliõpilastel algas sessioon juba maikuul ja juuni esimestel päevadel, kuid osa saabub veel 15. juuniks. Üle 200 kaugõppija-pedagoogi on siin esmakordselt. Nad on sissejuhataval sessioonil, sest nende üliõpilaste vastuvõtu küsimus TRÜ Kaugõppe Pedagoogilisse Instituuti otsustati alles 15. mail. 120 üliõpilast, kes on lõpetanud ülikooli teoreetilise kursuse, on meil viimast korda. Nad on edukalt kaitsnud diplomitöö ja annavad nüüd aru oma õppetööst ja teadmistest riigieksamikomisjonile.

Õppe- ja eksamisessioonile on kutsutud 2200 üliõpilast. Suuremale osale neist (65%) on säilitatud töökohas töötasu, sest nad osutusid edukateks õppeplaani täitjateks. Nagu näitasid esialgsed eksamisessiooni andmed, võtavad üliõpilased sessioonist aktiivselt osa ning sooritavad ettenähtud tähtaegadel eksameid ja arvestusi. Õppedistsipliin on hea. Kaugõppijad on teadlikud, et nende õppeedukusest on huvitatud peale nende eneste ka riik ja ühiskond, kes võimaldab neil kõrgema hariduse saamist, loob nendele vajalikud sotsiaalsed võimalused ja loodab, et nad ausalt täidavad oma ühiskondliku kohustuse ning ettenähtud tähtaja jooksul omandavad kõrgema hariduse.

Ka Kaugõppeosakond on igati püüdnud aidata kaugõppijaid materiaalse ja tehnilise baasi laiendamise ja edasiarendamise teel. Kaugõppijate kasutada on kõik ülikooli raamatukogud. Suurel osal üliõpilastel on võimalik saada vajalikku kirjandust kirjastusgrupi kaudu. Alates 1. juunist toimuvad loengud ka raadio teel, mis võimaldab neil üliõpilastel, kes tulevad sessioonile 15. juuniks, saada vajalikke loenguid enne eksamite sooritamist. Sessiooni lõpul saavad kaugõppijad kätte järgneva õppeaasta talviseks sessiooniks vajalikud metoodilised juhendid ja kontrolltööde teemad.

Edaspidi muutub õppekirjanduse paljundamine ja loengute korraldamine raadio teel veelgi aktiivsemaks, mis lähendab kaugõppe tööd statsionaarsele tööle ja kindlustab veelgi enam õppeedukust. Ka on kavatsus uuel õppeaastal valmistada eestikeelseid õppefilme, mida on võimalik demonstreerida igas rajooni koolimajas, kus on vastavad heliprojektorid olemas. Praegu tehakse ka selles osas vajalikke eeltöid. Need abinõud võimaldavad saada kõrgema hariduse tootmistööd katkestamata võrdsetel alustel statsionaarse õppetööga.

Soovime jõudu ning edu õppetöös!

KAUGÕPPIJAD!

Eksamid * Eksamid

Eesti keele ja kirjanduse osakonna esimesel kursusel on selja taga esimene eksam ülikoolis — eksam NLKP ajaloos. «Hästi vastasid», ütles vanemõpetaja I. Volkov pärast eksami lõppu. «Kõige paremini olid ette valmistunud need, kes olid aktiivsemad seminarides, niisiis — Karin Uibo, Luule Visnapuu ja Priit Silla.»

Vaatamata sellele, et kaheksa kuu jooksul on töötatud kahel rindel — ülikoolis ja ehitustel —, märgiti kõigi õpinguraamatuisse ainult «head» ja «väga head».

A. VÄLI

* * *

Dialektilise ja ajaloolise materialismi eksamil kehakultuuriosakonna neljandal kursusel sooritas eksami 25 üliõpilast. Neist viis said «väga hea», kümme «hea» ja kümme «rahuldava».

Dialektilise materialismi eksamit võõrkeelte osakonna kolmandal kursusel sooritas eile seitse üliõpilast. Tulemused: «väga heale» vastas üks, «heale» üks ja «mitterahuldavale» viis üliõpilast. Vestlesime «avarii» puhul õppejõud M. Makaroviga. Ta teatas, et selline nähtus on mõnes mõttes seaduspärane. Üliõpilased suhtusid seminaridesse passiivselt ja kurvad tulemused eksamil on halva töö tagajärg.

Valmistume juubelilaulupeoks

Juulikuul pühitseb meie Eesti Nõukogude Sotsialistlik Vabariik oma kahekümnendat aastapäeva. Teiste vabariigi aastapäevapidustuste hulgas on keskne koht juubelilaulupeol Tallinnas.

Pingsalt valmistub koos teiste isetegevuskollektiividega suureks peoks ka TRÜ naiskoor.

Kui tavaliselt lõpetati proovidega juunis ja mindi suvepuhkusele, siis sel aastal jätkatakse tööd, hoolimata eksamisessioonist. Et osa üliõpilasi viibib ka juulis Tartus, ei unustata ka siis laulmist.

Laulupeokava on valminud aastatepikkuse töö tulemusena. Meie koori pidevasse repertuaari kuuluvad sellised laulupeol kavas olevad laulud, nagu M. Lüdigi «Koit», M. Härma «Lauliku lapsepõli», R. Ritsingu «Sa oled mu südame suvi» jne.

Ka meie mullune ja tänavune kontserttegevus on olnud ettevalmistuseks juubelilaulupeole. Eriti hästi on õnnestunud meil aastapäevakontserdil ettekantud L. Verlini «Tervitus», E. Arro «Et saaks kaunis me kolhoosi», vene rahvalaul «Ketraja».

Meie aastapäevakontsert Tartus ja selle kordamine Tallinnas on saanud heade hinnangute osaliseks. Tahtes kõrgel hoida saavutatud head reputatsiooni, läks ülikooli naiskoori kollektiiv 26. mail hästi ettevalmistatult ka naiskooride kolmandale eelproovile. Ja meie tööd kroonis edu. Koori hinnati kõrgeima hindega.

Kuid ärgem leppigem saavutatuga ja töötagem veelgi visamalt!

H. ILSJAN

Nad töötasid pioneeritööl

Möödunud sügisel suunati Tartu linna koolidesse 140 üliõpilast rühmajuhtidena pioneeritööle.

Sel õppeaastal olid rühmajuhtideks neljandate kursuste üliõpilased ja bioloogiaosakonna kolmas kursus. Järgmisel õppeaastal on aga pioneeritööl vastavate teaduskondade teise kursuse üliõpilased, kolmandad kursused suunatakse komsomolitööle ja neljandate kursuste üliõpilased hakkavad tööle väljaspool ülikooli šefluse alal ja propagandistidena.

Ülikoolis korraldati pioneeritööle suunatud üliõpilastele TRÜ komsomolikomitee ja pedagoogikakateedri kaasabil sm. K. Indre juhtimisel rida seminare, kus saadud teadmised ja kogemused osutusid üliõpilastele väga kasulikeks ja nad kasutasid neid oma tegelikus töös koolides. Seetõttu olid koonduste teemad mitmekesised ja huvitavad. A. Malm ja T. Eiman (võõrkeelte osakond) viisid läbi koonduse «Morse õppimine». Korraldati koondusi sõlmede õppimiseks, õpiti uusi laule ja mänge. Lenini päevade puhul viidi läbi temaatilisi koondusi.

Oma muljetest suvisest matkast Karjalasse ja Koola poolsaarele rääkisid Tartu Linna XI Seitsmeklassilises Koolis Jürisaar ja Linkrus geograafiaosakonnast.

Väga huvitavaks kujunesid pioneeridele luuremängud. Taolisi matku-luuremänge oleksid pidanud korraldama kõik rühmajuhid. Pioneere köitsid aga eriti ekskursioonid. K. Uustalu ja M. Kitsingu (võõrkeelte osakond) organiseeritud ekskursioon kunstnik J. Püttsepa ateljeesse, M. Värimäe (ajaloo-osakond) ekskursioon Tartu Naha- ja Jalatsikombinaati valmistasid suuri elamusi.

T. Nuudi (võõrkeelte osakond) pioneerirühm alustas kirjavahetust Albaania pioneeridega.

Paljud rühmajuhid korraldasid suusamatku, kokakoondusi, sünnipäevade koondusi (geograafiaosakonna üliõpilased).

Kuid esines ka puudusi.

Nii katkes pioneeritöö täielikult eksamisessiooni ajal. Raskusi esines ka praktika ajal seoses sellega, et mõnedel üliõpilastel (ajaloo-osakonnas) toimus praktika kaugel nendest koolidest, kus töötati rühmajuhtidena.

Tihti oli raske leida sobivat aega koonduse läbiviimiseks. Nii tuli isegi mõnelt loengult puududa, sest nooremates klassides ei olnud soovitav koondusi läbi viia õhtul pärast tunde, kui üliõpilastel oli vaba aega.

Vähene oli osavõtt Pioneeride Maja poolt korraldatud ekskursioonist Riiga.

Pioneeritööle asumisel oleks tulnud koolis korraldada üliõpilastele näidiskoondusi ja organiseerida tutvumist lastega.

Kokku võttes võib aga öelda, et töö oli huvitav. Tutvuti koolidega ja otseselt lastega nende igapäevases töös.

Rühmajuhid, ärge unustage oma pioneere ka järgmise õppeaasta sügisel! Kuigi olete siis juba viimasel kursusel, pioneerid ootavad teid veel septembris ja oktoobris, kuni tulevad uued rühmajuhid.

Kes hästi hakkama said oma tööga ja kellele meeldis see töö, võiksid jääda edasi oma rühmade juurde, sest on olemas kogemusi, koolid on tuttavad. See kergendab ka koolide tööd.

Üliõpilastele-rühmajuhtidele antakse koolidest tehtud töö kohta iseloomustused. Nii näiteks kirjutab Tartu Linna XI Seitsmeklassilise Kooli vanempioneerijuht: «Tänu sm. Kisandi (ajaloo-osakond) kui kommunistliku noore autoriteedile astus tema rühmast ÜLKNÜ ridadesse kaks pioneeri».

Hea kontakti saavutas pioneeridega sm. Müllerbeck (ajaloo-osakond). Temale usaldatud ülesanded täitis ta hästi, töösse suhtus loovalt.

Pioneeritöö ei katke ka suvel. Nii avaldasid soovi töötada suvel pioneerijuhtidena ajaloo-osakonna üliõpilased Puis, Müllerbeck, Kisand.

Z. ZIMMER

EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU PRESIIDIUMIS

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium oma seadlusega 5. aprillist 1960 autasustas Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga tervet rida Balti soojuselektrijaama ehitajaid ja töötajaid. Eduka töö eest Balti soojuselektrijaama ehitamisel ja seoses selle esimese järgu käikulaskmisega autasustati ka Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilast Einu Reitsnikku.

„TAMMEKÜLA KIIGEKATSUMINE"

— sellist nime kannab U. Kolgi rahvaluuleaineline põimik. Piltidel: Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilased seda esitamas. Siimumäng on hoos (ülal paremal), Loobu Reet (E. Vilu) on ammu silma visanud Kõrvenurga Jaanile (A. Leis) ja ta siimumängus kutsunud labajalavalssi lööma (ülal vasakul). Kiigepidu loob elevaid hetki (paremal). Vana-Juhani murdekeelsed mõistatused teevad nalja (vasakul keskel). Teine vanamees — Laos (A. Ehin) hoiatab liialt lõbutsemise eest (all).

E. SAKI fotod

RAHVASTE SÕPRUSE NÄDALA EEL

Gruusia keele ringis

Möödunud novembrikuust alates hakkas TRÜ orientalistikakabineti juures tööle gruusia keele õppering. See oli teatud määral ajalooline sündmus, sest seda keelt pole varem meie ülikoolis õpitud. Ringi koosseis oli väga kirju: seitse üliõpilast, kolm õppejõudu ja kaks asjahuvilist väljastpoolt ülikooli; koos käidi kord nädalas kaks tundi.

Eriti hoolikalt võtsid õppustest osa vene filoloogia osakonna esimese kursuse üliõpilane M. Pau, üldfüüsikakateedri vanemõpetaja O. Mankin ja jurist K. Paltser väljastpoolt ülikooli. Hästi tuli toime ka vene filoloogia osakonna I kursuse üliõpilane E. Suits, kuigi ta haiguse tõttu ei saanud alati töökoosolekuist osa võtta.

Ringil tuli alguses terve rida raskusi ületada, sest puudusid õpikud ja sõnaraamatud. Ülikooli Teaduslikus Raamatukogus leidus vaid «Учебникъ грузинскаго языка для русскихъ, составилъ Михаилъ Насидзе» (Тифлис 1903). Samuti puudusid gruusia-vene sõnaraamatud. Siis õnnestus tellida Suhhumist viis kaasaegset gruusia keele õpikut vene koolidele, millest ei piisanud kõigile ringi liikmetele. Tuli paljundada jutupalasid fotokoopiate näol.

Et kitsikusest pääseda, pöördusime palvega J. V. Stalini nimelise Tbilisi Riikliku Ülikooli kaasaegse gruusia keele kateedri poole, et ta aitaks meil õpikuid ja sõnastikke hankida. Tbilisi ülikooli gruusia keele kateeder ja ÜTÜ suhtusid meie üritusse suure huvi ja vastutulelikkusega. Meile saadeti huik vajalikke õppevahendeid. Selle eest avaldasime omalt poolt tänu Tbilisi ülikooli ajalehes «Noor Stalinlane». Nii arenes meil sõbralik kirjavahetus. Et sellest paremat ettekujutust saada, mõned väljavõtted kirjadest. ÜTÜ esimees A. D. Aleksidze kirjutab: «Meile oli väga meeldiv teada saada, et vennalikus Eestis, ühes meie maa vanimas ülikoolis õpitakse huvi ja armastusega gruusia keelt. See soodustab kahtlemata meievaheliste sidemete edasist tugevnemist, teaduslike ja kirjanduslike sidemete arengut.»

Heakskiitmist leidis meie algatus ka kaasaegse gruusia keele kateedri poolt. Üks õppejõududest, Niina Abessadze, kirjutab: «Meie oleme väga rõõmsad, et kauges Eestis nii edukalt gruusia keelt õpitakse, et Emajõe kallastel kõlab Kuura kallastel sündinud kõne ja et põlises ülikoolis Toomemäel on gruusia keele ring. Meid rõõmustab teie ringi ja meie kateedri ning meie üliõpilaste teadusliku ühingu vahel tekkinud sõprus.»

Niisiis, meie õppering pole enam munast väljunud tibuke. Ta hakkab tiibu sirutades erksamalt nokitsema salapäraseid gruusia keele pärleid, millega on kruusatatud tee vennaliku gruusia rahva vaimu varasalvede suunas.

Võidaks küsida: «Mis on siis konkreetselt käesoleva aasta jooksul ära õpitud?» Sellele võib vastata lühidalt: «Lõpetasime algajate esimese klassi.» Me oskame lugeda ja kirjutada. Tõlgime kerget lektüüri sõnaraamatu abil. Esialgu peaks sellestki piisama, sest uus keel ära õppida pole klaas vett juua. Nurgakivi on pandud ja ehitis kerkib edaspidi. Kes soovib, löögu käed külge.

K. BACHMAN

KÜLAS LEEDULASTEL

Mõni aeg tagasi peeti Leedus kolm üliõpilaskonverentsi, millest võtsid osa esindajad ka Eestist.

Vilniuse Pedagoogilise Instituudi konverentsi kümnes sektsioonis kanti ette seitsekümmend referaati. Külalisi oli üksteist, viiest linnast, ka Tbilisist ja Tartust. V. Ernits esines leedukeelse ettekandega läänemeresoomlastest ja saamidest (laplastest) ning nende keelte kokkupuudetest balti keeltega. Peale selle andis õp. V. Ernits ülevaate leedu keele õpetamise ajaloost meie ülikoolis.

Leedu keelt õppiv EPA üliõpilane V. Soop võttis osa bioloogia-põllumajanduskeemia sektsiooni tööst.

Konverentsil peeti tarvilikuks aspirantide vahetamist Leedu ja Eesti vahel keele õppimise ja õpetamise otstarbel.

Kaunase Meditsiiniinstituudi konverentsil esitati kuues sektsioonis sada kaks ettekannet umbes kahesaja viiekümnelt üliõpilaselt, keda juhendas üle saja õppejõu. Külalisi oli kümnest linnast, isegi Astrahanist, muidugi ka Tartust. Üliõpilased Lätt ja Oit esinesid assistent O. Maimetsa juhendamisel ettekandega «Labajala transversaalse võlvi plastilisest deformatsioonist keharaskuse mõjul».

Lõppistungil esines eestlaste delegatsiooni nimel leedukeelse tervitusega V. Ernits.

Samal ajal peeti Vilniuse Konservatooriumis muusika-alane konverents, millest võtsid osa esindajad Tallinna Konservatooriumist.

Mõni päev enne seda toimus konverents Vilniuse Ülikoolis. Külalisi võeti vastu väga lahkelt. Neile korraldati huvitavaid ekskursioone Leedu suurimasse paberivabrikusse Grikiskis, Leedu esimesse pealinna Trakaisse, Kaunase uude hüdroelektrijaama ning Kaunase merele, mille pikkus on 96 km ja suurim laius ligi 4 km.

V. VÕSA

BALTIMAADE PSÜHHOLOOGIDE KONVERENTS

Äsja toimus Vilniuses vabariikidevaheline konverents tööpsühholoogia, mõtlemise ja keele psühholoogia küsimustes. Eestist oli konverentsil kümneliikmeline delegatsioon.

Ettekannetega esinesid tööpsühholoogia alal U. Siimann ja A. Lunge, mõtlemise ja keele psühholoogia alal prof. K. Ramul, dots. E. Koemets ja E. Jaanvärk.

H. SALU

* * *

Meie laureaate

Ülo Parbus on eesti filoloog kolmandalt kursuselt. Ise tagasihoidlik, kaaslased aga kõnelevad, et mitmekülgne mees.

Kõigile oli üllatuseks Ülo esikoht ülikooli kirjandusvõistlusel. Žürii tunnistas tema epigrammid parimaiks.

Kuid see pole kõik. Tema käe all teeb jõudsaid edusamme ka ÜTÜ eesti keele ring.

POLIITILISE ÖKONOOMIA EKSAMI EEL

Lenin marksistliku poliitilise ökonoomia arendajana ja loojana

Üha kaugemasse minevikku jäävad aastad, millal elas ja töötas suur Lenin. Aeg möödub, kuid leninlike ideede valguse sära ei kustu, vaid muutub üha eredamaks. See on täiesti seaduspärane. Lenin oli Marxi ja Engelsi ürituse geniaalne jätkaja. Marksism-leninism võimaldab inimsool mitte ainult minevikku seletada, vaid ka näha ette tema tulevikku. See revolutsiooniline õpetus inimühiskonna arenemisest, sotsialismi ja kommunismi ülesehitamisest on suurematu.

Lenin hakkas arendama marksistlikku poliitilist ökonoomiat möödunud sajandi üheksakümnendatel aastatel, mil lõppes üleminek monopolismieelselt kapitalismilt imperialismile. Lenin arendas loovalt edasi Marxi ja Engelsi majandusõpetust ning kaitses seda õpetust kodanliku ebateaduslikku poliitilise ökonoomia esindajate rünnakute, revisionistide ja reformistide moonutuste eest. Lenin tõstis marksistliku poliitilise ökonoomia uuele kõrgemale astmele. Suured on Lenini teaduslikud teened sotsialismi poliitilise ökonoomia loomise alal.

Üheksakümnendate aastate teostes purustas Lenin narodnikud, kes ütlesid, et Venemaal ei kujunegi kapitalismi. Samuti purustas ta «legaalsete marksistide» kodanlikud teesid, milledes ülistati ja kiideti kapitalismi, mätsides kinni selle sügavad vastuolud ja mädapaised. Narodnikluse purustamise viis Lenin lõpule oma suurteosega «Kapitalismi arenemine Venemaal» (1899). Selles teoses üldistas Lenin oma varasemad tööd kapitalistliku taastootmise teooria alal. Tohutu materjali alusel põhjendas ja arendas Lenin edasi selles ja teistes teostes marksistliku poliitilise ökonoomia teese, et kapitalismile kujuneb turg kapitalismi enese arenemise käigus, et laiendatud taastootmise puhul toimib tootmisvahendite tootmise ülekaaluka kasvu seadus, et kapitali orgaanilise struktuuri kasv on proletariaadi vaesumise tegur, et perioodilised ületootmiskriisid on paratamatud kapitalismi puhul.

Oma töödes «Agraarküsimus» ja «Marxi arvustajad», «Sotsiaaldemokraatia agraarprogramm 1905.—1907. aastal toimunud esimeses Vene revolutsioonis», «Uusi andmeid kapitalismi arenemisseadustest põllumajanduses» ja paljudes teistes töödes uuris Lenin kapitalismi arenemise seaduspärasusi põllumajanduses. Ta arendas diferentsiaalrendi ja absoluutse maarendi marksistlikku teooriat ning paljastas ja kummutas kodanlike majandusteadlaste ebateaduslikud jutlustused «kahaneva mullaviljakuse seadusest». Lenin põhjendas teaduslikult säärase poliitika vajadust, mille teostamise tulemusel töötava talurahva enamik muutub revolutsioonilise proletariaadi liitlaseks. Lenini teosed agraarküsimuses on kõigi maade kommunistlike ja töölisparteide agraarpoliitika teoreetiliseks aluseks. Lenin põhjendas töölisklassi ja talurahva kindla liidu vajadust, sest see liit on vajalik proletariaadi diktatuuri teostamiseks, sotsialismi ja kommunismi ülesehitamiseks. See liit on suunatud klassierinevuste kaotamiseks.

Lenin näitas, et revisionism ja reformism on kodanlikel pseudoteaduslikel seisukohtadel poliitilise ökonoomia kõigis teoreetilistes põhiküsimustes, nagu väärtus- ja lisaväärtusteoorias, palga, kapitali kontsentratsiooni ja tsentralisatsiooni, kapitali akumulatsiooni ja proletariaadi vaesumise, kriiside ja teistes küsimustes.

Oma kuulsas raamatus «Imperialism kui kapitalismi kõrgeim staadium» analüüsis Lenin kapitalismi monopolistlikku staadiumi kui kapitalismi viimast faasi ja näitas, et imperialism on parasiitlik, roiskuv ja surev kapitalism, on proletariaadi sotsiaalse revolutsiooni eelõhtu. Ka teistes Esimese maailmasõja aegsetes teostes, nagu «Sotsialism ja sõda», «Euroopa ühendriikide loosungist», «Marksismi karikatuurist ja imperialistlikust ökonomismist», «Imperialism ja sotsialismi lõheneminе», «Proletaarse revolutsiooni sõjaprogramm», jätkas Lenin imperialismi uurimist. Neis teostes avastas Lenin imperialismi ajastu kapitalistlike maade majandusliku ja poliitilise arenemise ebaühtluse seaduse, avastas, et maailma imperialismi ahela läbimurdmine võib toimuda selle kõige nõrgemas lülis ja et see avab sotsialismi võidu võimaluse esialgu ühel maal eraldi.

Uurides rahvus- ja koloniaalküsimust, tõestas Lenin, et arenenud maade proletaarne liikumine ja asumaade rahvuslik vabadusliikumine peavad ühinema võitluse ühisrindeks imperialismi vastu. Niiviisi lõi Lenin sotsialistliku revolutsiooni uue teooria. Ta lõi õpetuse kapitalismi üldkriisist. Kapitalismi üldkriis on kapitalismi maailmasüsteemi igakülgne kriis, mis hõlmab kapitalistliku ühiskonna kõiki külgi, nii majandust ja poliitikat kui ka ideoloogiat ja kultuuri. See on kapitalismi täieliku krahhi ja sotsialismi tekkimise, arengu ja igakülgse õitsengu ajajärk. Lenin põhjendas teooriat, et kapitalistliku ja sotsialistliku süsteemi rahulik kooseksisteerimine on võimalik ja paratamatu pikema ajajärgu kestel.

Niisugustes klassikalistes teostes, nagu «Riik ja revolutsioon», «Nõukogude võimu järjekordsed ülesanded», «Majandus ja poliitika proletariaadi diktatuuri ajajärgul», «Toitlusmaksust», «Kooperatsioonist», «Teaduslik-tehniliste tööde plaani visand», «Suur algatus» ja paljudes teistes, lõi Lenin sotsialismi poliitilise ökonoomia põhialused.

Ajalugu on veenvalt tõendanud marksismi-leninismi maailma-ajaloolist õigsust. Üldistades sotsialismi eest peetava võitluse rikkalikku praktikat, rajas Lenin sotsialismi poliitilise ökonoomia. Lenini suurt üritust jätkavad tema loodud Nõukogude Liidu Kommunistlik Partei ja kõigi maade vennalikud marksistlik-leninlikud parteid. Nende parteide otsustes ja tegevuses elab loov marksism-leninism.

NLKP XXI kongress võttis vastu kommunistliku ülesehitustöö uue kava. NSV Liidu rahvamajanduse arendamise seitsme aasta plaan on partei leninliku peajoone konkreetne kehastus kaasajal. Selle plaani

(Järg lk-l 3.)

2 Tartu Riiklik Ülikool

KAITSTI DIPLOMITÖID

Diplomitööde kaitsmisel vene kirjanduse alal tekkisid tihti teaduslikud diskussioonid, mis arenesid tõeliseks poleemikaks; sellest võtsid osa nii üliõpilased kui ka õppejõud.

Eriti aktiivseks vaidluste algatajaks osutus, nagu varemgi, dotsent V. Adams, kes esines erakordselt detailsete retsensioonidega J. Titijevski ja Z. Tšornõi diplomitööde kohta (oponent luges iga retsensiooni terve tund!), mis kutsus esile elava diskussiooni.

Osa üliõpilasi dotsent J. Lotmani juhendamisel (A. Tomberg, J. Afanasjeva, L. Aleksandrova, I. Rostokina) käsitlesid vene kirjanduselu probleeme 19. sajandi alguses. Eriti kõrge hinnangu said kaitsmisel A. Tomberg töö «Vjazemski kirjad A. I. Turgenevile kui kirjanduslik mälestusmärk» ja J. Afanasjeva töö «Karamzin 1815.—1820. aastate ühiskondlikus elus» eest.

Suurt huvi äratas V. Peni töö «A. Grini loomingu periodiseerimisest». Kogunud mitu aastat materjali selle omapärase kirjaniku kohta, koostas V. Pen laialdase bibliograafia Grini teoste ja kirjanduse kohta, millel on teaduslik tähtsus (bibliograafia on töös ära näidatud). Tööle on lisatud ka palju illustratiivset materjali.

Tuleb märkida ka M. Putrja tööd «Pavel Vassiljevi looming» ja J. Titijevski tööd «V. Majakovski esteetilised vaated 1917.—1924. aastatel».

Kõrgel teaduslikul tasemel olid kirjutatud ka mõnede kaugõppe diplomandide tööd. Komisjon hindas väga heaks A. Jaanuse uurimust «L. Tolstoi kirjanduskriitikuna» (juhendaja J. Bilinkis) ja T. Hrunova tööd «A. J. Tarassov-Rodionovi elu ja looming» (juhendajad Z. Mints ja dotsent A. Tamartšenko).

Huvi pakkus ka töö vene-eesti sidemetest — H. Grabe diplomitöö «Kollektiiviprobleem A. Makarenko kirjanduslikus pärandis ja sõjajärgne eesti koolijutustus» (juhendaja J. Feldbach).

Kahjuks esines mõnedes töödes grammatilisi ja stiiliviqu, mitte alati polnud reeglitekohaselt antud viited algallikatele. Oli ka juhtumeid (tõsi küll, üksikuid), kus diplomand andis oma töö juhendajale ja oponendile hilinemisega (näiteks I. Rostokina), mistõttu komisjon oli sunnitud hinnet alandama.

B. JEGOROV,
vene kirjanduse kateedri juhataja

vene kirjanduse alal

Vene filoloog Helle Siilats sai ülikooli isetegevusolümpiaadil sõnakunsti alal esimese auhinna. Pildil näete teda Lipatovi «Kõvera kase juures» esitamas.
E. SAKI foto

ALEKSEI KOLTSOV

Muusika maailm

Sulavate helidena
voolab, voogab lauluviis.
Võlub hinge, puutub südant,
minust mööda ruttab siis.
Talle järele ma lendan,
Üheks saavad laul ja hing.
Olen hurmund, nii et unub
meelest kogu maine ring.
Oo kui palju laule, viise
minus kõlama nüüd lõi!
Ja kui palju kauneid pilte
see mu silme ette tõi!
Seal on tema, noor ja ilus,
kuis küll mulle meeldib ta!
Puhtast armastuseleegist
koidusäras helgib maa . . ,
Tõuske taeva, lauluhelid,
peita ennast võite seal!
Siin on armsam, siin on õnn mul —
maa peal elada on hea.

20. mail 1838. a.
Moskva, muusikaõhtu Botkini juures.
Tõlkinud M. LOODUS

Lenin. . .

(Algus lk-l 2.)

kontrollarvudes ja hiigelülesannetes on kehastatud Lenini juhtmõtted, leninlik õpetus kommunismi loomisest. «Nüüd seisab ülesanne selles», rõhutas seltsimees N. S. Hruštšov ettekandes NLKP XXI kongressil, «et saavutada sotsialistliku süsteemi ülekaal kapitalistlikust süsteemist maailma toodangus, jõuda kõige arenenumatest kapitalistlikest riikidest ette ühiskondliku töö tootlikkuses ja saadava toodangu hulgalt iga elaniku kohta ning tagada kõige kõrgem elutase maailmas.»

Nõukogude Liidu rahvaste loov töö, mis ehitas üles sotsialistliku ühiskonna ning rajab teed kommunismi säravatele kõrgustele, on kõige kaunimaks monumendiks Leninile, kelle surematu geenius elab igavesti ekspluateerimisest ja rõhumisest vabanenud inimkonna töös ja teadvuses.

Dots. A. RAUD,
TRÜ poliitilise ökonoomia kateedri juhataja

Jää terveks,

Ühel kevadõhtul istus ülikooli klubi kohviku kaminasaalis kohvilaua ääres lõbus seltskond. Toimus midagi väga põnevat: rõkkava aplausi saatel tõusis lauast keegi noortest ja sammus «komisjoni» ette, et vastu võtta aastatepikkuse tööga ärateenitud «diplom», mis mõnel määral pidi asjaosalise peatset iseseisvat tööd kergendama. Nii sai Saaremaale sõitev kolleeg kaasa hästi pika kaelaga kaelkirjaku, kes suurvee ja tormi ajal, kui lootsikud ei saa üle Suure väina suunduda, pidi vajadusel tema omaniku üle vee Virtsu tõstma. Kohtla-Järvele suunduvat spetsialisti ootavad aga ees peale muu töö ka organisatoorset vaimu vajavad üritused. Appi temale anti kaamel, et ta ei eksiks kõrbes. Osa sai kaasa linnukese, et see innustaks istutama puid ja kaunistaks niiviisi linnu. Nii mõnigi praegu veel üksik inimene sai esialgse elukaaslasena ühes kassi.

Selgus, et sel õhtul toimus UTÜ Arstiteaduskonna pediaatriaringi selle õppeaasta viimane koosolek. Algul andis ringi vanem ülevaate aasta jooksul tehtud tööst, seejärel valiti uus juhatus ning asuti päevakava tähtsaima punkti juurde — lastearstideks spetsialiseerunud kuuenda kursuse üliõpilaste ärasaatmisele

Lõpetajaid õnnitlesid nende nooremad kolleegid ja õppejõud. Noortele lastearstidele anti kaasa rohkesti vanarahva tarkusi ja muid tulusaid õpetusi ning elus vajalikke näpunäiteid. Neljanda ja viienda kursuse pediaatrid valmistasid isikliku jõu ja nõuga mitmesuguseid mängukanne, milledega «diplomeeritigi» lõpetajaid, ja mis pidid noori tohtreid «abistama» igasuguste raskustega võitlemisel.

Omalt poolt tänasid lõpetajad õppejõude suure vaeva ja hoolitsuse eest, millega neid on ümbritsetud kogu õppeaja vältel.

Traditsiooniks on samuti igal aastal klubi kohvikus neljanda kursuse üliõpilaste — pediaatriteks spetsialiseerujate vastuvõtt. Ka siis on kohal vastav «komisjon», kes piletite alusel eksamineerib noori ja otsustab nende vastuvõtu «roheliseks pediaatriks».

Põhiliseks töövormiks on ringi töökoosolekud, mida sel aastal oli kokku kümme. Ette kantud on nii referatiivseid kui ka üliõpilaste endi poolt teostatud töid ning on demonstreeritud huvitavamaid haigusjuhte.

Sügissemestril toimusid õppeekskursioonid Lõuna- ja Põhja-Eesti lasteasutustega tutvumiseks. Kevadsemestril teostati ekskursioon Leningradi, kus peale paljude linna vaatamisväärsuste tutvuti pediaatriainstituudiga, mis on ainulaadne kogu Nõukogude Liidus.

Pärast Leningradist saabumist oli Balti ja Valgevene kõrgemate õppeasutuste II üliõpilaste teaduslik konverents, mille puhul meie ring korraldas konverentsist osavõtvatele pediaatritele vastuvõtu ringi töö ja lastehaiglaga tutvumiseks.

Nii on läinud terve möödunud aasta huvitavas töös ja tegevuses. On välja töötatud ringi põhikiri ja sisse seatud ringi põhiraamat, kuhu üks juhatuse liikmetest, kes tegutseb arhivarina, kannab sisse kõik huvitavamad sündmused ringi elust ja tegevusest. Sellest teosest kujuneb meie ringi «Aegade raamat», kuhu 1959/60. õppeaastal ringi töö hindena on sisse kantud «hea».

Saabumas on kesköötund, oleme linnulennul meenutanud kogu selle õppeaasta vältel tehtud tööd. Oleme soovinud tublit tervist, sitkust ja jõudu mudilaste tervise kaitsel meie lõpetajatele. Ees on neil aga veel viis riigieksamit — viis suurt ja kõva pähklit. Palju edu ja õnne teile, sõbrad kallid, nende purustamisel!

Jah, lahkumine on nagu alati raske. Lahkumislaulu helide saatel sõprusringis ühinevad lahkujate ja mahajääjate käed, et nii praegu kui ka tulevikus ühtse jõuna võidelda meie laste tervise eest. Jää terveks, sõbrake! — on kõikide ühine soov.

PEDIAATER

SÕBRAKE...

Välismaa naerab

METAMORFOOSID
1 KLAAS — «MEES»
2 KLAASI — SANGAR
3 KLAASI — LÕVI
4 KLAASI — PÕRSAS
(Soome, «Terä»)

VÕISTLUSRETSENSIOON

On olemas rõõm, mis ei vaja kedagi ja millest küllastud üksinduses. Kuid on ka olemas rõõm, mida tingimata tahad jagada teisega, ja ilma sõbrata see rõõm miskipärast ei olegi rõõm ning võib isegi muutuda tusaks.

M. Prišvin, «Maa silmad».

Kullatud elevant

Sa viibid koos nendega päevast päeva loenguil ja usud, et tead neist kõike. Siiagi tõi sind kohusetunne: omad inimesed, tuleb toetada!

Eesriie avaneb. Laval on nemad, needsamad kaastudengid, kellest sa kõike tead. Kuid laval on veelgi midagi, mis näib kuuluvat nende juurde. On nad siis tõesti suutelised «tõelist» kunsti «tegema»? Kummaline...

Hakkab kujunema traditsiooniks, et Õigusteaduskonna näitering valmistab meeldivaid üllatusi. Möödunud aastal saavutati hinnatav teine koht kõrgemate koolide kunstilise isetegevuse vabariiklikul ülevaatusel Kohouti näidendi «Selline armastus» teise vaatuse lavastusega. Tänavu aga tuldi žürii ette «täismetraažilise» näidendiga, milleks oli läti autori P. Petersoni dramaatiline jutustus «Valgete tornide varjud».

Näidendi probleemistik on rikkalik. Noore dirigendi Pavil Plienise maailmavaate kujunemine. Pavili ja Inese abielu purunemine. Kloostrist põgenenud nunna Anastasia Meirani võit valgete tornide varjude üle. Armastus, sõprus, kohustused ühiskonna vastu, kulla ahvatlev sära, kulla, mis sageli osutub võltsiks... Ma ei kõnele pikemalt näidendi sisust: loodan, et enamik selle artikli lugejaist kasutab võimalust seda näidendit laval näha.

Näidendi lavastas RT «Vanemuise» näitleja Einari Koppel. Ta töötab juba teist aastat Õigusteaduskonna näiteringiga ja selle kollektiivi saavutustest tuleb tema arvele kirjutada väga suur protsent. Näidendi viimistluse pisidetailideni ulatuv hoolikus, stseenide professionaalse teatri tasemele küündiv dünaamika, kogu etenduse suurepärane rütm ja järjekindel areng, ansambliline, efekte vältiv mäng — kindlasti kõik need antud etendust positiivselt iseloomustavad tegurid on eelkõige just lavastaja range ning nõudliku juhtimisega saavutatud.

Miks mängis Pavil Plienise osa esimese kursuse üliõpilane J. Grossman? See on õieti suurim küsimus. Kahtlemata andis Grossman oma parima, kuid oli ilmne, et ta osasse siiski ei sobinud. Pavil Plienist oleks pidanud iseloomustama hoopis rahulikumalt ning mehisemalt, Grossmani temperament aga tõi siia liigset närvilikkust, mida süvendas kõnetooni falsetile lähenev kõrgus.

Ka Inese (T. Kumm, viies kursus) mäng pälvib etteheiteid. Näidendit läbib sümboolselt kullatud elevandi teema. See pulmakingiks saadud asjakene, mida arvatakse olevat puhtast kullast, osutub hiljem niisama väärtusetuks kui Pavili-Inese näivale armastusele rajatud abielu. Kuid esimeses vaatuses seda veel ei teata! Plieniste noorpaari esimene abieluhommik on üksmeelne. Autor laseb küll Inese kõnes paiguti kõlada reetlikke noote, kuid need kõlavad T. Kummi suust juba siis häiresignaalidena ja paljastavad Inese karjeristliku loomuse, lõdvendades sellega järgnevate vaatuste pinget.

Inese sõbratar Ella (teise kursuse üliõpilane E. Lott) on kullatud elevandi kinkija, tema on ka alati esimene teadlik, kui «kullatud» on üks või teine olukord. E. Lott loob tõetruu kuju nappide vahenditega, vältides ülepakkumisi.

Suurimaks õnnestumiseks ja ühtlasi suurimaks üllatuseks tuleb lugeda teise kursuse üliõpilase Reesi Paatsi loodud Anastasia Meirani väga nauditavat kuju. Paatsile on see debüüdiks, kuid vaadeldes tema siirust ja sügavat tunnetamist, millega ta elustab selle näidendi ühe kandvama ja vist raskeima osa laval, saab talle avaldada üksnes kiitust.

Anastasia õdedest on parem Tekla (M. Eero, teine kursus). Pisut jääb vajaka rangust, kuid üldiselt on osa antud väga väljapeetult. Felicita Meiran jääb ükskõikseks ja tehtuks, seda L. Siili (teine kursus) hooletu mängu tõttu. Viga peaks olema parandatav, sest L. Siil on võimeline osasse hoopis paremini süvenema, nagu seda mäletame tema osatäitmisest emana Kohouti «Sellise armastuse» lavastuses.

Tekstis on Meirani-ema kindlasti teistsugune, kui seda näeme laval A. Lukase (neljas kursus) esituses. Kuid Lukase tõlgitsus on nii omapärane, jõuline ja mõjuv, et selline vabadus tundub põhjendatuna. Siiski tahaks kuulda ema keelelises iseloomustuses rohkem lihtsat, harimatut maanaist.

Pavili ema (H. Saare, neljas kursus) peaks olema dramaatilisem. Tema surm praegu ei ole selgesti motiveeritud ja jätab vaatajad lahendamata probleemide ette.

Niipalju osalistest. Esmakordselt esitati näidend Tähe tn. klubis TRÜ isetegevusolümpiaadi raames. Saalis oli vaevalt poolsada inimest, neistki enamiku moodustasid oma teaduskonna õppejõud ja üliõpilased. Žürii koosseisust oli kohal kaks inimest (?). Oli piinlik esinejate ees: nende vaev vääris enamat. Nende mäng oli kantud tõelisest loomisrõõmust, kuid paratamatult jahutas nende indu esinemine tühjale saalile.

Viga peitus loomulikult ka selles, et tõesti neid, kes teadsid, mida sellelt etenduselt oodata võis, oli minimaalselt. Paar kuulutust — peahoones ja ühiselamutes — ei suutnud tagada küllaldast huvi üliõpilaskonnas etenduse vastu. Teised Tartu teatrihuvilised aga ei olnud toimuvast etendusest üldse teadlikud. Kas ei peaks siiski selliste ürituste organiseerijad-koordineerijad ka reklaami eest hoolitsema?

«EESRIIE»

Tartu Rüklik Õhtukool 3

EESTI KAUNIS LOODUS

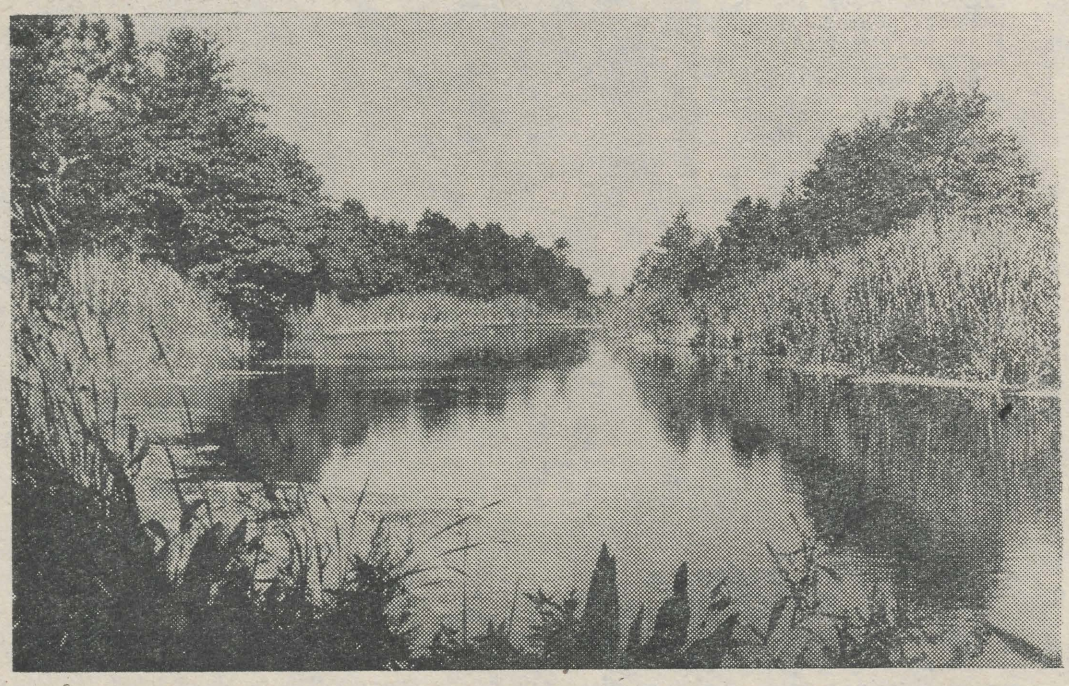

Salme jõgi. *J. MIKU foto*

Vastuvõtt aspirantuuri

Mõned päevad tagasi, 31. mail kuulutas ülikool ajalehes «Rahva Hääl» välja järjekordse aspirantide vastuvõtu. Missugustel erialadel on siis võimalik kandideerida aspirantuuri 1960. a.?

Kõigepealt statsionaarne aspirantuur. Siin on ette nähtud järgmised alad: NLKP ajalugu, filosoofia, kriminaalõigus, majandusliku tegevuse analüüs, kaubatundmine, matemaatika, arvutusmatemaatika, eksperimentaalfüüsika, füüsikaline keemia, orgaaniline keemia, analüütiline keemia, onkoloogia, kirurgia, histoloogia, farmakoloogia, hügieen, anestesioloogia, kehakultuuri teooria ja metoodika, pedagoogika, NSV Liidu ajaloo õpetamise metoodika, eesti keel, võõrkeel (inglise või saksa keel).

Arvukas ja mitmekesine on ka mittestatsionaarse aspirantuuri osa; ka siin võetakse 1960. a. aspirante vastu väga mitmel erialal. Siia kuuluvad: poliitiline ökonoomia, nõukogude tsiviilõigus, keemia õpetamise metoodika, bioloogia õpetamise metoodika, geograafia õpetamise metoodika, eesti kirjanduse õpetamise metoodika, vene keele õpetamise metoodika, kehakultuuri teooria ja metoodika, eesti keel, soome-ugri keeled, võõrkeel (inglise või saksa keel), üldine ajalugu (vana maailma ajalugu), psühholoogia.

Avaldusi aspirantuuri astumiseks ja vastavaid dokumente võib esitada kuni 1. augustini. Vastuvõtueksamid toimuvad valitud erialas, NLKP ajaloos ja ühes võõrkeeles. Eksamid algavad 1. septembril.

Et eksamite alguseni on seega jäänud vähem kui 3 kuud, tuleks kõigil vastavatest aspirantuurikohtadest huvitatuil asuda aegsasti eksamiteks ette valmistuma. Aeg on aga juba mõelda ka dokumentide vormistamisele. Kateedrid aga, kus vastavad aspirantuurikohad esinevad, peaksid omakorda tegema kõik, et väljakuulutatud kohad tõesti täidetaks võimekate inimestega. Erilist tähelepanu on vaja pöörata mittestatsionaarsele aspirantuurile, sest just siin on eelmistel aastatel esinenud kohtade mittetäitmist ja nõrku aspirantuurikandidaate.

R. KARELSON,
aspirantuuri juhataja

Meie sportlaste õppeedukusest

Rääkides üliõpilassportlastest, nende saavutustest, treeningutest ja võistlusreisidest, tekib sageli küsimus, kas mitte entusiastlik lülitumine sportlikku tegevusse ei kahjusta õppeedukust. Seda kahtlust suurendavad üksikud õppetöös kõrvalejäänud sportlased. Sageli piisab mõnest üksikust näitest, et mõningatel spordiga mittetegelejatel kujuneks sellest kahtlusest kindel arvamus spordi kahjuks. Selline suhtumine hõõgus ülikooli komsomolikonverentsil reas sõnavõttudes, kus üliõpilase J. Lipso nõrka õppeedukust kritiseerides peeti tingimata vajalikuks alla kriipsutada, et ta on meistersportlane. Pole kahtlust, et mustad lambad paistavad alati valgete hulgast teravalt silma, kuid kui ei teata valgete arvu, siis vist küll ei tohiks mõne musta varal teha järeldust.

Talvise eksamisessiooni tulemuste analüüs näitas, et kõigi esimese ja teise spordijärgu treeningrühmade keskmine õppeedukus oli 4,1 kuni 4,4 piirides, keskmiselt 4,2. Kui analüüsida lähemalt, siis paistab teravalt silma, et sportlaste üldist keskmist alla tõmbajateks on need, kes suhtuvad lohakalt treeningtöösse, kel puudub tahe sportlikus tegevuses ettetulevate raskuste ületamiseks. Vastupidiselt aga need, kes on visad ja hoolsad spordis, on edukad ka õppetöös.

Selle illustratsiooniks olgu kasvõi see, et enamik meie meistersportlasi (V. Maremäe, K. Metsur, M. Paama, M. Visnapuu, A. Varik) sooritasid peaaegu kõik eksamid hindele «väga hea»; ometi on ju meistersportlaste treeningkoormus kõige suurem.

Seega näeme, et sport pigem soodustab õppetööd. Pole kahtlust, et sportliku treeninguga saavutatud kehaline tublidus on asendamatuks eeltingimuseks edukale ja pingelisele vaimsele tegevusele. Lisaks sellele näib, et sportlik elurežiim, ilma milleta pole spordisaavutused võimalikud, soodustab kindla režiimi kujundamist ka õppetöös.

Muidugi tuleb ka arvestada, et vastutustundlik suhtumine õppetöösse on suurel määral ka treenerite poolt teostatava kasvatustöö tulemus. Võttes aluseks talvise eksamisessiooni tulemusi, võib selles suhtes eriti esile tõsta F. Kudu, V. Kalami, L. Uustali ja J. Oja tööd. Vehklemise, korvpalli, sportliku võimlemise ja poksi treeneritel tuleb aga tõsiselt järele mõelda, kuidas vältida oma õpilaste poolt sportlase hea nime diskrediteerimist ning tagada, et iga sportlane õigustaks deviisi «terves kehas terve vaim.»

A. VIRU

KINDLUSTAGE ennast õnnetusjuhtumite vastu

Kindlustus õnnetusjuhtumite vastu on üleliiduliselt kujunenud üheks populaarsemaks kindlustusliigiks, sest ta on väga soodne ja kõigile kergesti kättesaadav. Selle liigi järgi kindlustamisel on kindlustusmaks aastas ühelt tuhandelt rublalt ainult 1 rubla 50 kopikat.

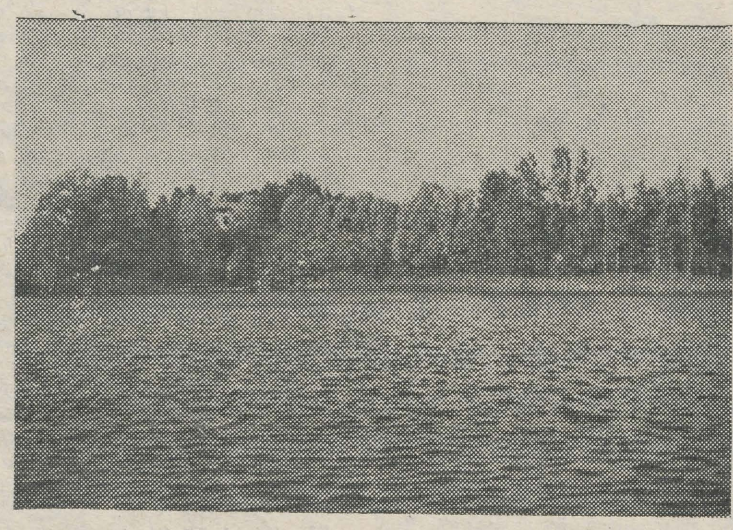

Suvine Vellavere ootab ...

Õnnetusjuhtumite hulka loetakse ootamatuid vigastusi-traumasid, mis võivad tekkida isiku enese tahtmata, nagu õnnetused mistahes transpordivahendite liiklemisel, masinate töötamisel, relvade ja instrumentide käsitsemisel, plahvatuste, kokkuvarisemiste, põletuste, kukkumiste, löögist saadud vigastuste, pikselöögi, elektrivoolu toime, külmumise, äkilise mürgistuse, kurjategija, ka loomade kallaletungi või kindlustatu uppumise puhul.

Kindlustatule makstakse osalise või üldise *jääva töövõime* kaotuse puhul välja ühekordne toetus kindlustussummast, mis võib kujuneda 2- kuni 100-protsendiliseks, olenevalt sellest, kui mitu protsenti ta üldisest jäävast töövõimest kaotas. Töövõimekaotuse protsent määratakse kindlaks kindlustuse inspektuuri arstliku komisjoni poolt ca kolm kuud pärast õnnetusjuhtumi tekkimist. Kindlustatu surma puhul õnnetusjuhtumi tagajärjel makstakse aga täis kindlustussumma välja kindlustatu poolt määratud isikule — soodustuse saajale. Õnnetusest põhjustatud töövõime *a j u t i s e* kaotuse korral kindlustushüvitusi välja ei maksta.

Käesoleval ajal kindlustatakse üliõpilasi õnnetusjuhtumite vastu üheks aastaks nelja kuni kahekümne tuhande rubla ulatuses, sellele vastav aastamaks on kümme kuni viiskümmend rubla. Kindlustusi sõlmitakse vaid täis tuhandetes rublades.

Et kindlustuskaitset vajavad kõik kodanikud, nähtub sellest, et mistahes tööalal kui ka väljaspool töökohta esineb õnnetusi, mis võivad lõppeda jäävа töövõime kaotusega.

Mõningaid näiteid.

Mõned aastad tagasi juhtus raske õnnetus (luumurded ja põrutus) EPA üliõpilase Vello Vildega, kes oli kindlustatud õnnetusjuhtumite vastu kuue tuhande rubla suuruses summas. Selle kindlustuse eest tasus ta viisteist rubla aastas. Riiklik Kindlustus maksis temale välja 100 protsenti, s. o. kuus tuhat rubla.

Üliõpilane Harri Üts oli kindlustatud tuhande rubla ulatuses. Ta maksis selle eest kaks ja pool rubla aastas. Riiklik Kindlustus maksis talle välja luumurde tekkimisel kakssada viiskümmend rubla.

Üliõpilane Evald Roots sai juhtunud õnnetuse (luumurre) puhul tuhat rubla. Ta oli kindlustatud kümne tuhande rubla ulatuses, tasudes selle eest aastas kakskümmend viis rubla kindlustusmaksu.

S. ELVA

Tennisesõpradele

Homme ja ülehomme viiakse Tartus läbi traditsiooniline matškohtumine tennises Teaduste Akadeemia ja ülikooli vahel. Teaduste Akadeemia võistkonnas mängivad ENSV teeneline kunstitegelane prof. V. Alumäe, Tallinna «Kalevi» paremikku kuuluvad B. Tamm, R. Loone jt. TRÜ-d esindavad peale paremate noorte veel õppejõud N. Rägo, V. Liivrand, K. Siilivask, H. Müür, Ü. Lepp jt. Mullu võitis Tallinnas Teaduste Akadeemia tagajärjega 13:10.

Võistluste pidulik avamine on homme kell 15, pühapäeval algavad mängud kell 10 hommikul.

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»), г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 5886. MB 03847.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

SESSIOON

(EKSAMIJÄRGNE REPORTAAŽ N. KURSUSELT)

Fölleton

«Ära hakka teadmiste koera alles siis söötma, kui eksamihunt on juba ukse taga.»

«Üliõpilase meelespeast»

Tema hingust tunti juba tollal, kui kursusevanem tõi dekanaadist arvestuste plaani. Seejärel hakkas ta liginema jataalse paratamatusega, paljudele kohutav kui sajapäine lohe, siberi katk või koloraado mardikas. Mida lähemale ta jõudis, seda enam kasvas ta kiirus. Ajalehed hoiatasid: tema saabumisest on jäänud kõigest kaks nädalat! 10 päeval Ainult nädal! ... Ja samas küsisid tollipikkused mustad tähed rangelt: «OLED SA VALMIS?» Nii mitmeidki haaras raske eelaimus nagu möödapääsmatu katastroofi eel. Unenägudes viirastus neile, et on tulemas midagi, mille kõrval ülemaailmne veeuputus, Pompeji hukkumine ja Lissaboni maaväring paistavad vanade lõbusate anekdootidena.

Ühesõnaga — sessioon.

Kursuse spordiäss Mait Mahlapuu tunnistas, et üksnes selle nime kuulmine röövib talt söögiisu. Kuid et viimasel ajal hirmuäratav sõna «sessioon» kõlas kõikjal ja alati, siis näitas Mahlapuu kehakaal katastroofilist langusetendentsi. Leidis aset hämmastav metamorfoos: raskekaalu tšempionist sai keskpärane sulgkaallane. Kui Mahlapuud ähvardas väljalangemine ka sulgkaalust, millele oleks paratamatult järgnenud tema lahkumine tegevsportlaste ridadest, astus vahele spordiühing. Mõbiliseeriti spordimeditsiini parimad jõud ja kummivoolikuga talle jõutummi söötes päästeti vabariigi raskekaalu lootus täielikust sportlikust fiaskost.

Melanhooliasse langes ka elurõõmus Rudolf Roosinupp. Seesama Rudolf Roosinupp, kes esmakordselt kuue samba vahelt sisse marssides deklareeris:

«Enne otsustava sammu astumist oli mu ees kaks teed: kas armee või kõrgem kool. Valisin kahest pahest väiksema. Vivat Academia!»

Sama Roosinupp, kes põhimõtteliselt ei konspekteerinud ühtegi loengut ja samuti põhimõtteliselt ei amelnud ühegi oma kursuse tüdrukuga, keda headel aegadel nähti alma materis kord nädalas pluss päevad, mil raamatupidamises stipendiumi pritsiti. Ent nüüd peegeldus Roosinupu ilusates silmades sureva luige kurbus ja tagaaetava hundi hirm. See hirm vist oligi põhjuseks, miks Roosinupp praegu ühe korraliku komplekti konspektide eest lubas iga oma kursuse tüdrukut viia restorani või kui vaja, ka perekonnaseisuaktide büroosse.

Sessioon aga saabus justkui ekspress, mis kihutab jaama küll sõiduplaani järgi, kuid mille vastuvõtmiseks ei olda siiski valmis. Reisijail jäi osa kohvreid pakkimata ja nad astusid vaguneisse kõhklevalt nagu inimesed, kes pole jõudnud muretseda sõidupiletit. Kaks esimest jaama läbiti siiski õnnelikult — ilma et konduktorid oleks kedagi maha tõstnud. Ees seisis viimane ja otsustav peatus — kirjanduseksam. Seda kartsid piletita reisijad kõige enam.

Mahlapuu puges kusagile varjulisse, maailma kärast puutumatusse urgu, kuna kaks spordiühingu poolt määratud raskekaallast lükkasid talle iga päev käruga koorma kirjandust sinna. Nii töötas ta seal vaikses üksinduses läbi vastavalt eksamiprogrammile ja kohustuslikule lektüürile tonnide kaupa klassikuid ja kaasaegseid kirjanikke, harilikult kolm lehekülge vahele jättes ja neljandal silmi veidi puhata lastes.

Roosinupp jälle suutis ennast sokutada mingisse kampa, kus kolme mehe peale leidus üks kõhn, peagu ainult lünkadest koosnev konspekt. Ta määrati öisesse vahetusse. Kuid et ta peale kõige muu hindas ka andeka loodri kuulsust, siis jalutas ta päeval iroonilise muigega mööda raamatukogusid:

«Eh-hee! Te õpite? Lollid! Vaadake mind — ma üldse ei õpil Eh-hee!»

Veriselt koitis neile eksamipäeva hommik.

Esimesena läks tulle Marju Maasikas, kes ühena vähestest oli säilitanud rõõmsa meele ja värske jume. Viis kuud oli ta püüdnud õppejõu iga sõna, pannud selle paberile, tõmmanud jooned alla ja joonistanud kastid ümber. Viis kuud oli Roosinupp ta üle õelalt irvitanud, et teda pole loenguil ega internaadis märgata rohkem kui auditooriumi laes istuvat kärbest. Ent täna annaks Roosinupp rõõmuga poole oma veel määramata stipist, kui oleks võimalik Marjuga osad ümber vahetada.

Siis lõi ka Mait Mahlapuu tund ja värisev kahvatu mees kadus eksamiruumi nagu lõvi kurku. Kui ta igaviku pärast väljus, märkasid kursusekaaslased, et endine raskekaallane on veel mõned kilogrammid olematuse poole langenud.

«Üle noatera,» sosistas ta kursusekaaslastele, enne kui sõbrad ta spordiühingust minema tassisid.

24 korda läks lahti ja vajus uuesti kinni eksamiruumi uks. 25. korda avanes ta Rudolf Roosinupu ees. Algas kohtumine üliõpilase ja õppejõu vahel, ülimalt ebavõrdne kohtumine, kus õppejõul polnud kaotada ega võita miõagi, üliõpilasel aga kõik. Esimese käigu tegi üliõpilane. Ta valis rahulikult pileti, istus ettevalmistuspinki, süvenes eksamiküsimustesse ja tõmbas välja spikri nr. 1. Õppejõud pareeris seda palvega kõrvalised materjalid koristada. Üliõpilane asendas spikri nr. 1 spikriga nr. 2. Õppejõud rekvireeris spikri nr. 2. Üliõpilane pani mängu spikri nr. 3. Oppejõud kuulutas ka spikri nr. 3 konfiskeerituks õppeasutuse kasuks ja tegi üliõpilasele ettepaneku rääkida 19. sajandi uusromantikute loodusluulest. Üliõpilane palus küsimust konkretiseerida. Õppejõud konkretiseeris. Uliõpilane palus mõtlemisaega. Õppejõud nõustus. Pärast 10-minutilist mõtlemist teatas üliõpilane oma tingimusteta kapituleerumisest. Oppejõud asus üliõpilase kaotust õpinguraamatusse fikseerima. Üliõpilane palus: «Maaslamajat ei lööda.» Pealegi ei tunne ta end päris tervena: peas kumisevat miski kahtlaselt. Õppejõud lõi käega ja palus üliõpilasel auditooriumi uks väljastpoolt sulgeda.

Ukse taga ootavaile kaasvõitlejaile teatas Roosinupp lühidalt:

«3:0 vana kasuks.»

Et Roosinupp oli viimane eksamineeritav, siis sellega oli sessioon lõppenud ja N. kursus sõitis õppetöövaheajaks laiali. Kui nad uuel semestril jälle kokku tulid, polnud Roosinuppu enam nende seas. Käskkiri nr. 3456 teadetetahvlil kuulutas, et Rudolf Rolandi poeg Roosinupp on eksmatrikuleeritud tervislikel põhjustel omal soovil.

MIKK SAUL

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 22 (449) Reedel, 17. juunil 1960 XIII aastakäik

Komsomoliülesanne täideti hästi

11. juunil kell 9 hommikul kogunes TRÜ rektori kabinetti vastuvõtule viisteistkümmend üliõpilast füüsika- ja keemiaosakonnast. Möödunud sügisel võtsid nad endile komsomolikohustuse õpetada sidemete tugevdamise käigus üliõpilaste ja töölisnoorte vahel õppimishimulisi töölisnoori ja valmistada neid ette eksamite sooritamiseks füüsikas ja keemias. Töö kulges terve õppeaasta jooksul Tartu raudteejaama depoos, riigipanga osakonnas, Tartu Kammivabrikus ja õmbluskombinaadis «Sangar».

Tööd tehti kohusetundlikult ning oskuslikult. Selle eest saabus ülikooli tänuavaldusi šeflusalustelt asutustelt. Omakorda soovis ülikool tänada oma kohusetruid kasvandikke, kelle tööst on meie ühiskonnale olnud märkimisväärset kasu. Sissejuhatava sõnavõtuga esines TRÜ teadusala prorektor prof. H. Keres, kes rõhutas Tartu ülikooli üliõpilaste igivana traditsiooni kanda teadmisi töötava rahva keskele ja selle traditsiooni tähtsust meie rahva kultuuri arengu käigus. Lühikese ülevaate tehtud tööst ja eelseisvatest ülesannetest andsid füüsikaosakonna komsomolibüroo šeflussektori organisaator L. Kägi, sama osakonna teise kursuse üliõpilane V. Vassiltšenko ja keemiaosakonna kolmanda kursuse üliõpilane M. Puhk.

Matemaatika-Loodusteaduskonna parteibüroo sekretär sm. R. Blum märkis oma sõnavõtus vajadust hõlmata šeflustööga laiemaid üliõpilashulki.

Lõppsõnas tänas ELKNÜ TRÜ Komitee sekretär sm. J. Lott omakorda füüsika- ja keemiaosakonna kommunistlikke noori nende tõhusa abistava töö eest õppiva töölisnoorsoo seas.

Tublid kommunistlikud noored L. Kägi, L. Siirmann, I. Peegel, E. Niidus, T. Uffert, A. Lang, V. Vassiltšenko, E. Gofman, K. Lepik, V. Rabiner (füüsikaosakonnast), M. Ots ja H. Raudsepp (geograafiaosakonnast) said tänuks eeskujuliku šeflustöö eest albumi «Amandus Adamson».

Matemaatika-Loodusteaduskond võib olla uhke nende oma kasvandikkude tegevuse üle šeflustöö põllul.

A. PIKKER

Eksamid on läbi, OLEME PRAKTIKAL

Kui enamik üliõpilasperest viibib veel eksamitules, siis meil, Majandusteaduskonna kolmanda kursuse üliõpilastel, on eksamisessioon juba seljataga. Kuigi lõppenud sessioon oli senistest üks raskemaid, sooritati eksamid üldiselt hästi. Heade ning loogiliste vastustega paistsid silma sm-d Kliimand, Tarjan ja Vabrit, kelle hinneteks oli vaid «väga hea».

Ja nüüd... praktika. 1. juunist alates oleme oma esimesel kuuajalisel praktikal, kus esmakordselt peavad rakendamist leidma kolme aasta jooksul omandatud teoreetilised teadmised. Need meist, kes valisid endale raamatupidamise ja rahanduse eriala, on praktikal Tallinna ja Tartu tööstusettevõtetes, kaubanduse eriala üliõpilased on aga Tartu linna kauplustes ja sööklates. Nii tutvuvad raamatupidamise eriala üliõpilased Liiv ja Kala tööga Tartu Põllutöömasinate Tehases «Võit», rahanduse eriala üliõpilane Palgi Tartu õlletehasega.

Kaubanduse eriala üliõpilastel tuleb aga lisaks kauplustega tutvumisele olla ka müüjateks. Juba praegu saavad müüjatena hästi hakkama sm-d Paabut (rõivakauplus «Kaunas»), Kask (jalatsikauplus nr. 127), Aamer («Raadiokaubad»). Praktika hindamisel arvestatakse meil võrdselt muuga ka meie ühiskondlikku tööd praktikakohas.

M. NIINEMÄGI

Meie intervjuu

Kaugõppelased räägivad...

Meie toimetuse esindaja vestles mitmete kaugõppeüliõpilastega nende töö kurbadest ja rõõmsatest külgedest.

Missuguseid muutusi olete märganud kaugõppe töös viimasel ajal?

Vene keele ja kirjanduse osakonna kolmanda kursuse üliõpilane **E. Kessel** ütles, et kaugõppe tööst on viimasel ajal palju räägitud ja ajalehtedes kirjutatud, kuid olulisi muutusi on siiski vähe märgata ja tunda. «Elan Hiiumaal nagu konservipurgis. Kirjandust on väga raske saada. Vaja oleks loengutekste. Rotaprindist oleme kuulnud ja V. Alttoa lääne kirjanduse loenguteksti ka näinud, kuid see on kõik. Vaja oleks dotsentide B. Jegorovi ja J. Lotmani loengute tekste.

Raadiosaadete olemasolust lugesin ajalehest. Edaspidigi võin selle kohta teateid saada ainult ajalehest, sest raadiolained Hiiumaale ei ulata. Kas ei saaks kuidagiviisi neid laineid pikendada?»

Eesti keele ja kirjanduse osakonna kuuenda kursuse üliõpilane **B. Uustalu** pole ka oma kogemuste varal mingeid erilisi muudatusi tajunud. «Rotaprindist ja raadiosaadetest tean, kuid isiklikult pole neist tulu saanud. Lõpetan ülikooli käesoleval aastal. Nooremate kursuste kogemuste varal võin öelda, et eriti on tarvis konspekte eesti keele ajaloo kohta. Kui rotaprint need saab anda, siis on ta kaugõppe eesti filolooge hästi abistanud.»

Mida peate praegu peamiseks raskuseks kaugüliõpilase töös?

Vene filoloog **E. Kessel** arvab, et peamine raskus on selles, et kutsetöö jätab liialt napilt aega õpinguteks. Seda vähest aegagi, mis jääb, ei saa sageli kasutada materjalide puudumise tõttu.

B. Uustalu väidab, et aja vähesuse kõrval mõjub takistavalt inimene ise. Päevatööst väsinule on suureks pingutuseks sundida end õhtul veel õppima. Kaugõppelase töö on suur eneseületamine!

TEMAST SAAB MEISTER

Esimesed näpunäited emalt (ülal vasakul), asi hakkab huvitama (all paremal), veel mõningaid korrektiive (ülal paremal) ja esimene löök läks täppi (all vasakul).

ELADA NII, et see tooks kasu ühiskonnale

Iga inimene peab andma kommunistlikus ühiskonnas elades oma tööga panuse selle ühiskonna ülesehitamiseks ja arendamiseks. Selline on meie ajastu seadus.

Lõppeva õppeaasta tulemused ja kokkuvõtted näitavad, et valdav enamik meie üliõpilasi on leidnud endale õige koha ühiskonnas ja teevad kõik selleks, et anda jõukohane panus partei poolt püstitatud ülesannete lahendamiseks. Üksmeelselt tuleb toetada nende meie üliõpilaste initsiatiivi, kes sammuvad uue, kommunistliku töössesuhtumise kasvatamise eesotsas. Need on inimesed, kes järgnevad alati sinna, kus vajatakse noorte abi, nad ei pea kunagi kõige tähtsamaks isiklikku mugavust ja omaette nokisemist.

Kui möödunud aastal avaldati üleskutse pühendada üks kuu töötamiseks meie vabariigi komsomoliehitustel, siis järgnes sellele enamik meie üliõpilaskonnast. Mullu sügisel suunati pedagooge ettevalmistavate osakondade neljandate kursuste üliõpilased pioneerirühmajuhtideks. Ja jällegi töötas valdav enamik ausa suhtumisega. Kui füüsikaosakonna komsomoliorganisatsioon avaldas üleskutse töölisnoorte abistamiseks haridusliku taseme tõstmisel, siis järgnes ülikoolis sellele sadakond üliõpilast.

Igal suvel on töötanud komsomoliobjektidel Taevo Tamm, Neida Truu, Einu Reitsnik, Valentina Kütt ja paljud teised. Vaadates nende igapäevast elu näeme, kui rikas on see kasulikust tegevusest. Minnakse just sinna, kus abi on vaja kõige rohkem.

Kui sel õppeaastal võeti vastu üleskutse loovutada üks kuu töötamiseks komsomoliehitustel, siis avaldasid peaaegu kõik üliõpilased soovi osa võtta ühest või teisest ehitusest. Seni on välja antud 1075 lähetuskirja komsomoliehitustele. Seega on meie üliõpilased õigesti aru saanud tänavuste objektide tohutu suurest rahvamajanduslikust tähtsusest. Meie aukohuseks on ju aidata kiiremini käiku lasta tsementitehas «Punane Kunda» ja Balti soojuselektrijaam, aidata kuivendada vabariigi soid. Iga aastaga suureneb meil nende üliõpilaste arv, kes asuvad just nendele objektidele, kuhu kutsub partei. Iga aastaga väheneb ka «siidikäekeste» ja ühistest üritustest eemalehoidjate arv. See on täiesti loomulik. Ei saa ju olla käesoleval ajal inimeste kasvatajaks intelligendikesed-«siidikäekesed» ja eluvõõrad inimesed.

Kuid meil leidub siiski veel üliõpilasi, kes püüavad jääda eemale meie pulbitsevast elust, kes ei taha asuda rahvamajanduse seisukohalt tähtsaile objektidele. Samal ajal, kui eesti filoloogia osakonna teise kursuse üliõpilased avaldasid soovi asuda tööle komsomoliobjektidele, leidub sellel kursusel kaks noormeest — Eek ja Ilves —, kes jäävad kollektiivist maha. Sm. Ilves oli ka möödunud aastal see, kes ei võtnud osa ühistest töödest komsomoliehitustel. Kui enamik meie üliõpilastest võib uhke olla oma kasulikule tööle suvevaheaegadel, siis mõnedel tuleb tõsiselt punastuda kollektiivi ees. Ja mõned üksikud esimese kursuse üliõpilased püüavad «joonduda» viimaste järgi. Näiteks peavad sm-d Iher, Karu ja Kalde matemaatikaosakonna esimeselt kursuselt otstarbekohasemaks kollektiivist eemale jääda. Sama tuleb öelda ka raviosakonna esimese kursuse üliõpilaste Laja, Reinu, Kitse ja mõnede teiste kohta.

Tõsiselt tuleb mõelda oma tegevuse üle ka raviosakonna teise kursuse komsomoliorganisatsioonil, kus juba möödunud õppeaastal rida üliõpilasi arvas paremaks mitte tööle asuda suurtel ehitusobjektidel. Tänavu aga ei kavatse seda teha sm-d Lepik, Lätt, Tõrva. Keemiaosakonna neljandal kursusel ei asu koos teistega tööle sm-d Meremaa ja Roosaar, Majandusteaduskonnas sm-d Ruus ja Tooms.

Kõigi meie komsomoliaktivistide ülesandeks on kasvatada tööarmastust ja veendumust asuda alati partei ülesannete täitmisele. Seda tööd tuleb teha järjekindlalt, et meil ei tuleks hiljem häbi tunda eluvõõraste ja tööd vihkavate hädaspetsialistide pärast. Kollektiivi jõud on suur jõud. Seda tuleks kasutada nende üksikute veenmisel, kes meil ikkagi kipuvad elust maha jääma. Meie komsomoliorganisatsioonid peavad iga inimese juures arvestama kõike: õppimist, ellusuhtumist, osavõttu ühiskondlikult kasulikust tööst jm. Hukkamõistva ühiskondliku arvamusega tuleb ümbritseda need, kes ikka püüavad elust eemale hoida ja kes ei taha täita oma kohust ühiskonna vastu.

Selle ülesande võime lahendatuks lugeda vaid siis, kui iga inimene on täie vastutustundega asunud osa võtma kõigist nendest üritustest, milleks kutsub meid partei.

Rõõm on märkida, et valdav enamik üliõpilastest on leidnud endale õige koha ühiskonnas ja annab oma jõu ja energia partei poolt püstitatud ülesannete täitmiseks.

J. LOTT

ESIMESEL KURSUSEL

Kellud, kirved ja labidad on kuuks ajaks kõrvale pandud. Tööl käiv eesti keele ja kirjanduse osakonna esimene kursus sooritab eksameid. Seljataga on NLKP ajalugu. Neljad viitega läbisegi ja kaks ebaõnnestumist — kaks kolme.

Kellel on siis paremini läinud? Kas töölistel-tudengitel või «staažikatel»? Peab ütlema, et ebaõnnestumisi on nende vahel võrdselt: kumbki rühm on ühe õnnetu kolme omanik.

Ees seisavad veel keeleteaduse alused ja eesti rahvaluule. Ja siis uuesti tööle. On ju siingi sooritatud eksameid — kvalifikatsioonieksameid. Tagajärjed? Kolm ja neli enamasti. Kas tõesti nii kehvasti? Sugugi mitte. Need arvud on vaid kategooriate nimetused, mis näitavad, et õpipoisiseisundist on tõustud kui just mitte meistriks, siis vähemalt selliks. Ja see pole paha.

A. KÜNNAP

KOMSOMOLIEHITISED KUTSUVAD...

Narva!

Möödunud aastal töötas 157 üliõpilast Balti soojuselektrijaama ehitusel. Nende töötulemused olid head. Seepärast antigi elektrijaama ehituse juhtkonna poolt nii soojalt nõusolek rakendada tänavu ehitusel tööle kakssada üliõpilast.

Esialgsete andmete järgi on eesseisval suvel meie tööpõlluks elektrijaama peahoone ümbruse ja juba vana tuttava — juurdevoolukanali kallaste heakorrastustööd, mis hõlmavad koristustöid ja kanali kallaste mätastega katmist. Põhiliseks tööriistaks jääb meile labidas. Töö iseenesest on nagu töö ikka: nendele, kes on vähe töötanud, on esmalt raskevõitu, kuid keskmisele töömehele raskeks ei lähe. Tööle hakkame oma brigaadidega. On lootusi saada enamikus tööle juurdevoolukanalile kolmandasse jaoskonda, mille eesotsas on vana tuttav G. Moissejev. Ka N. Klimakov ja V. Štšedrov töötavad endiselt töödejuhatajatena kolmandas jaoskonnas. Nende palavaks sooviks oli saada jälle tartlasi tagasi tööle kolmandasse jaoskonda.

On palve kõigile Narva sõitjatele: võetagu kaasa tugevaid töökindaid, kel on võimalik. Saame neid ka elektrijaamalt, kuid need kuluvad kiiresti. Teki, voodipesu ja voodikoti saab kaasavõtmiseks ülikoolist. Peale töörõivaste tuleb igaks juhuks kaasa võtta ka vihmaste ilmade puhuks rõivastust.

Jalanõude ja muude töörõivaste suhtes ei ole erilisi nõudmisi.

Elama hakkame vagunlinnakeses. See asub umbes kahe kilomeetri kaugusel peahoonest. Kui mitte kõik, siis enamik hakkab elama vagunites. Eeldusi selleks on muidugi kõigil. Valmis tuleb olla, ja just noormeestel, elamiseks telkides. Vagunlinnakeses asub puhvet, klubi, raamatukogu, tantsuväljak, palliplatsid. Lähem linnaosa on veerandtunnise tee kaugusel. Nii et elu ei peaks kujunema igavaks. Soovitav oleks kaasa võtta muusikariistu. Ka fotohuvilised ei pea oma huvisid suveks maha matma. Liiga ei tee samuti mitmesuguste lauamängude, pallide jms. kaasavõtmine.

Vabal ajal võib käia suplemas ja kalastamas, sest Narva meri asub ligikaudu ühe kilomeetri kaugusel. Hakkame ka ise organiseerima mitmesuguseid üritusi, on ju meil küllalt elurõõmu.

Toitlustamise osas püüame teha kõik, mis on võimalik. Tõenäoline on, et veame toidu õhtul vagunlinnakesse. Seepärast võtke kaasa tavalised toidunõud.

Ärgu keegi unustagu dokumente: passi, komsomolipiletit, poisid sõjaväepiletit, rahvamalevlased märki ja tõendit.

Töö- ja elutingimustest lühidalt ongi see kõik.

Balti soojuselektrijaama kohta võib öelda iseloomustuseks niipalju, et teda ehitatakse kuni 1965. aastani. 21. juulil lastakse käiku teine blokk 100 000 kW, selle aasta lõpuks kolmas blokk 100 000 kW. Ekspluatatsioonis on juba esimene blokk. Elektrijaam on esimene Nõukogude Liidus, mis ehitatakse monteeritavatest raudbetoondetailidest. Mõõtmeilt on ta loomulikult suur, kuid seda näete teie, ehitajad, juba ise.

Jääme lootma, et meie üliõpilased töötavad mitte ainult samaväärselt möödunud-aastase tööga, vaid veelgi tublimalt. Selleks kõigile head tahet!

E. REITSNIK

Kallis Sõber, kui Sa oled juba täielikult küllastunud eksamite sooritamisest ja tahad minna aktiivsele puhkusele, siis tea, et häid võimalusi selleks pakuvad meie vabariigi komsomoliobjektid, nende hulgas ka Viljandi maaparandusjaamas.

Mõni sõna möödunudsuvisest tööst. Viljandi maaparandusjaamas töötas mullu kaks vahetust (juulis ja augustis), kokku peaaegu sada üliõpilast. Töö oli huvitav, mitte üle jõu käiv, kuid siiski muskleid tugevdav, minimaalset rõivastust ja väikest ujumisoskust nõudev, sest pahatihti tuli töötada veega täidetud kraavis. Töötasust: kuidas töö, nõnda oli ka palk. Kuigi meie ei läinud Viljandi maaparanduslaagrisse raha teenimise eesmärkidel, said väga paljud meie kollektiivi liikmed kaasa tubli summa.

Vabal ajal aitasime ka naaberkolhoose, kus väga hinnati meie tööd.

Meie kollektiivis rakendati paljusid kommunistlikule ühiskonnale omaseid novaatorlikke jooni.

Meil oli seitsmetunniline tööpäev, kolme- kuni neljatunniline tööpäev laupäeval.

Toitlustamine oli ühine. Peale ergastava, tihti ka väsitava töö organiseeriti väga mitmesuguseid üritusi kultuurseks vaba aja veetmiseks. Võitsime võrkpallis matškohtumise Viljandi rajooni meistriga, samuti oli võidukas meie meeskond ka korvpallis. Väga paljud tegelesid peaaegu iga päev jalgrattaspordiga nii tööle minnes kui tööölt tulles, muidugi ka pärast tööd.

Puhkepäevadel toimusid ekskursioonid Tarvastu lossi varemetesse, Viljandi lossimägedesse, Võrtsjärvele ja mujale.

Korraldati ka mõned peod kohalikus kultuurimajas (Mustlas), kus kontsertosas esinesid meie isetegevuslased; tavaliselt oli ka tants meie pillimeeste saatel.

Olen veendunud, et lisaks möödunud-aastastele veteranidele lööb sel suvel Viljandi maaparanduslaagris kaasa veel palju elurõõmsaid ja töökaid üliõpilasi.

L. REIMAN

Tulge meiega!

Parimaks ühiselamuks on...

Hiljuti tehti Haridusala, Kõrgemate Koolide ja Teaduslike Asutuste Töötajate Ametiühingu vabariikliku komitee presiidiumi koosolekul kokkuvõtteid vabariigi kõrgemate õppeasutuste vahelisest võistlusest parimale ühiselamule.

Tunnustavalt märgiti üliõpilaste elamiskultuuri tõusu selle võistluse käigus, samuti sotsialistlikusse omandisse hoolika suhtumise kasvu. Eriti tõsteti siin esile Tallinna Pedagoogilise Instituudi ühiselamu kollektiivi. Neilt on tõesti, mida õppida! Selles veendus ka meie ühiselamute aktiiv, kes külastas kevadel selle õppeasutuse ühiselamut.

Tunnustavalt märgiti ka üliõpilaste tööalase aktiivsuse tõusu, mille mõju on märgatavalt tunda ka üliõpilaste elamiskultuuri paranemisel. Siinjuures tõsteti esile Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilaskonda, kes püstitas endale suhteliselt lühikese ajaga uue nägusa ühiselamu ja rajab spordiväljakuid.

Laitvalt märgiti aga meie aadressil administratiivaparaadi töötajate elamiskultuuri tõstmisel. Vaatamata ajakohasele sisustusele ja nägusale välisarhitektuurile TRÜ uues ühiselamus, mainiti siin suure puudusena ruumide sisemist jaotust. Märgiti, et lubamatult halba ja ükskõikset suhtumist juba ühiselamu ehitamisel peegeldab rea üliõpilastele vajalike ruumide puudumine. Näiteks pesuköögi, kuivatusruumide ja keldri puudumine, mis avaldab halba mõju elamiskultuurile.

Toodi esile fakte, mis peegeldasid uue ühiselamu «peremeeste» endi hoolimatut suhtumist oma vastvalminud kodusse. Nii märkisid kõik konkursikomisjoni liikmed oma sõnavõttudes, et toad meie uues ühiselamus on EPA uue ühiselamuga võrreldes korratumad, mistõttu pole täielikult mõjule pääsenud ka moodne mööbel esikutes ja puhketubades. Ja tõsi — on väga kahju, et maja, mis on meie ühiselamutest parim, mugavam, pole saanud endale paremaid elanikke üliõpilaste hulgast. Tahaksin loota, et uuel õppeaastal tugevneb selle ühiselamu elanike kollektiiv ja et saadakse üle vigadest, mis lõppenud konkursi käigus said komistuskivideks. Kõik eeldused selleks on olemas, et selle ühiselamu elurõõmsad omanikud muudavad uuel õppeaastal oma ühiselamu parimaks mitte ainult Tartus, vaid ka meie vabariigis.

Punastuma pidime, kui märgiti elamiskultuuri tagasiminekut Tiigi tn. ühiselamus. Etteheiteid tuleb siin kõigepealt teha nõukogu aadressil. Suures ühiselamus peab nõukogu töö olema laitmatult organiseeritud ja kõrgel tasemel. Kui õppeaasta alguses ühiselamu nõukogu esimees töötas aktiivselt, siis teisel semestril ei olnud selles ühiselamus nõukogu tööd tervikuna peaaegu märgata.

Presiidium tegi kokkuvõtte ja tunnistas esimese koha vääriliseks Tallinna Pedagoogilise Instituudi ühiselamu kollektiivi. Teise koha pälvis meie Pälsoni tn. «vana» ühiselamu. Tõsteti esile selle ühiselamu nõukogu head tööd eesotsas sm. Mäega ja märgiti samuti tunnustavalt ühiselamu komandandi sm. Sultsi hoolikat suhtumist oma töösse. Kolmanda koha omandas EPA ühiselamu Nooruse tänaval.

Esimesele ja teisele kohale tulnud ühiselamut autasustatakse televiisoritega. Ka esimesele kolmele kohale tulnud ühiselamute aktiviste premeeritakse nahkehistöödega.

Lähemas tulevikus alustame uue, veel nägusama ühiselamu ehitamist. Tahaksime kõik loota, et see oleks praktilisema ruumide jaotusega ja meie üliõpilaste töö tulemusena sama kiirelt valmiks nagu eelminegi.

S. LEPIK

Suvine Vellavere ootab

Peagi jõuab lõpule eksamisessioon. Suvise õppetöövaheaja veedame igaüks erinevalt. Kasutagem siis soodsaid puhkamisvõimalusi Vellavere tervistavas spordilaagris. Ülikooli administratsiooni ja ametiühingu parimaks püüdeks on kujundada elu laagris võimalikult sisukaks ja kosutavaks. Eriti vajalik on vaba aja veetmine seal üliõpilastel — ehitajatel, ülikooli töötajatel ja teenistujatel, samuti nõrga tervisega üliõpilastel. Ehitajatele on töö Tartus kavandatud kahes vahetuses kella 6—13 ja 15—22. Kella 13—15 vahel saab üks vahetus sõita bussiga Vellaveresse ja teine vahetus tulla tööle.

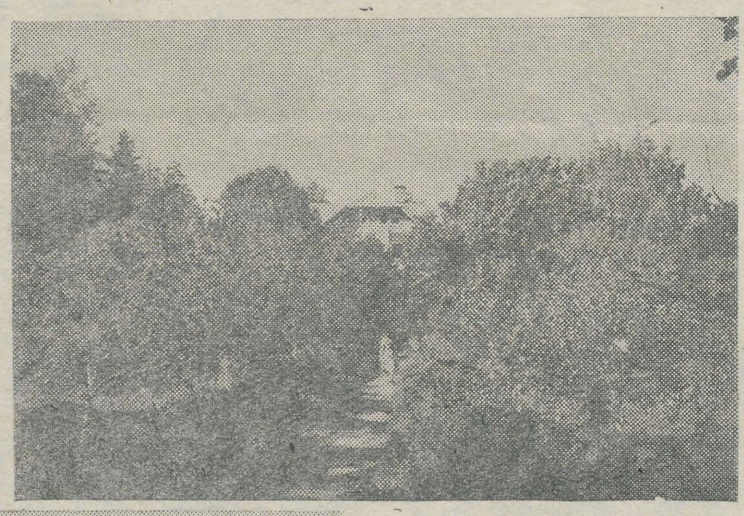

Laager töötab kahes vahetuses: esimene vahetus 6. kuni 30. juulini ja teine vahetus 1. kuni 24. augustini. Tuusiku hinnast (370 rubla) tuleb puhkajatel tasuda 120 rubla TRÜ kassasse hiljemalt kolm päeva enne vahetuse algust. Avaldusi tuusikute taotlemiseks võtab vastu ülikooli ametiühingukomitee.

O. HAAS

Tähelepanu psühholoogiale!

Viimastel aastatel on märgatavalt aktiviseerunud nõukogude psühholoogid-teadlased. Luuakse uusi psühholoogiainstituute ja laboratooriume, avaldatakse arvukalt uusimate uurimuste tulemusi.

Tekib küsimus, missugune on psühholoogiateaduste olukord meil Eesti NSV-s ja eriti TRÜ-s. Kas suudame sammu pidada teiste vennasvabariikide psühholoogidega?

Mõnes vennasvabariigis (näiteks Gruusia NSV-s) on teaduste akadeemia liinjs loodud psühholoogiainstituudid, Vene NFSV-s on Pedagoogikateaduste Akadeemial paljude rikkalikult sisustatud laboratooriumidega psühholoogiainstituut. Armeenia NSV-s loodi hiljuti Jerevani Riikliku Ülikooli juurde psühholoogialaboratoorium kahekümne koosseisulise kohaga. Eesti NSV Teaduste Akadeemia ei tegele psühholoogiateadusega, seetõttu peaks vastav keskus paiknema Tartu Riikliku Ülikooli juures. Meil on sel alal ka häid traditsioone: kuni Suure Isamaasõjani tegutses Ülikooli juures psühholoogiainstituut, kus tegeldi psühholoogiliste probleemide eksperimentaalse uurimisega prof. K. Ramuli juhtimisel. Pärast sõja lõppu ei taastatud instituuti. On saabunud aeg elustada teaduslik uurimistöö psühholoogia alal meie ülikoolis, on vaja kiires korras tööle rakendada psühholoogialaboratoorium perspektiiviga muuta see lähemal ajal psühholoogiainstituudiks. Muidugi ei saa juttu olla ainult endise instituudi taastamisest: on vaja luua kaasaegse nõukogude psühholoogiateaduse arengutasemele vastav uurimisasutus, kus — muidugi teatud piiratud probleemide ulatuses — oleks eksperimentaalse metoodika ja tehnika osas rakendatud tänapäeva tehnika ja teaduse saavutusi. Eeskujuks on meile siin Pedagoogikateaduste Akadeemia psühholoogiainstituudi laboratooriumide rekonstrueerimine.

Lahendamist vajavate probleemide programm on meil ulatuslik. Esikohal on siin mitmed pedagoogilise psühholoogia küsimused (tootmisõpetuse psühholoogilised alused, spordipsühholoogia alused, keeleõpetuse psühholoogia, õpilaste uurimine praktilistel eesmärkidel jne.). Peale selle vajavad kiiret läbitöötamist mitmed töö- ja inseneripsühholoogia probleemid, kunstipsühholoogia küsimused jne. Enamik neist probleemidest on spetsiifilised meie vabariigi tingimustele.

Ülim aeg on mõelda psühholoogide kaadri ettevalmistamisele meie vabariigis. Psühholoogide rakendamine mitmesugustel praktilistel aladel (tööstustes, õppeasutustes ja mujal) on lähemate aastate küsimus. Kiiresti on meil vaja kaadrit teadusliku uurimistöö alal. Vastava noore kaadri ettevalmistamine võiks toimuda ülikoolis individuaalõppeplaanide rakendamise ja aspirantuuri kaudu. Peale selle on meie vabariigis olemas sadakond kõrgema haridusega noort spetsialisti, kes mõned aastad tagasi lõpetasid TRÜ-s loogika-psühholoogiaosakonna. Nende hulgas on rohkesti andekaid inimesi, kes pärast seda, kui nad on saanud karastuse praktilises töös, võiksid edukalt töötada psühholoogia teadusliku uurimise alal.

On saabunud aeg, et TRÜ vastavad instantsid võtaksid tõsiselt vaatluse alla ülalesitatud kaalutlused ja esitaksid oma ettepanekud vastavatele vabariiklikele ja üleliidulistele organitele.

U. SIIMANN

ESIMENE EKSAM on seljataga

Nagu kõik üliõpilased, suhtusime ka meie raviosakonna teisel kursusel eksamisessiooni algusesse täie tõsidusega. Ja tulemused ei lasknud oodata. 11. juunil tegime esimese eksami — riigieksami biokeemias.

Meie rühm valmistus eksamiks hästi ette. Kolmeteistkümnest inimesest said «väga hea» seitse, «hea» neli ja «rahuldava» kaks üliõpilast. Järjekordselt olid head eksamitulemused kommunistlikel noortel Lev Bersteinil, Vladimir Muzõkal, Viktor Fedossejevil, Galina Ananjeval.

A. SIVENKOV

Mõtteid möödunust

Jälle on möödunud õppeaasta. Kui töö tehtud, siis on ka hea kokkuvõtteid teha. Mis oli meie kursusel komsomolitöös head ja mis oleks võinud parem olla?

Komsomolitööga vene filoloogia osakonna neljandal kursusel võib rahule jääda. Aasta jooksul on korraldatud palju huvitavaid üritusi. Kauaks jääb meelde ekskursioon Leningradi, suusamatk ja kohtumisõhtu esimese kursusega. Paljud tulevased õpetajad ei unusta ka pioneeritööd koolis. Tore oli samuti käia ühiskülastusel kinos ja teatris.

Poliitinformatsioonidest võttis osa terve kursus. Ent alati ei möödunud poliitinformatsioonid küllalt elavalt ja aktiivselt. Ka kõik üliõpilased ei külastanud alati korralikult ülikooli kinolektooriumi. Tulevikus peaks silmas pidama, et viimasel ülikooliaastal neid puudusi vältida.

U. VAGA

Tartu Riiklik Ülikool 2

AARE SOOME

TUBA nr. 52

I

Pea kummardus tihedasti täiskirjutatud konspekti kohale. Väljasolijaile oleks ainsaks märgiks toas valitseva elu kohta olnud nõrkkahvatu valguskuma, mida paiskas väike sinine laualamp. Aeg-ajalt kostus vaid lehepööramise kahinaid.

Korraga noormees virgus. Otse hüppas toolilt ja hakkas toa pikkust mõõtma. Ikka ja jälle mõõtis ta mõõdetud pikkust. Viskas end toolile tagasi, läitis sigareti ja, puhunud sinakashalli suitsujoa, jäi mõtiskellu.

Nii ebakindlana ei olnud Harald end kunagi varem tundnud. Korjus mitmesuguseid mõtteid. Lagunesid, tekkisid uuesti. Palju oli segamini tema mõttekangais. Polnud seal selgust ega järjekindlust.

«Pagan võtaks! Miks üldse sai tantsitud ja tuttavaks saadud just enne eksameid. Oleks võinud eemalt vaadata. Jajah, just eemalt vaadata seda tüdrukut. Nüüd aga tunda end poisikesena...?»

Vihastumine ei aidanud. Mõtteid ega tundeid ei saanud Harald kunagi käsutada. Kirjutamine võis neid ehk jahutada. Seda Harald teadis. Lõi konspektid kinni ja aeglase liigutusega võttis lauasahtlist vihiku, tavalise ruudulise. Mõelnud pisut, kummardus uuesti töölauale. Sule alt hakkasid jooksma aga ühetasased, sirged read. Vägagi ühetasased. Küll kirjutaja teadis, mida kirja panna. Kõrvalolija oleks võinud aimata, et kirjutatus peitub midagi väga tähtsat, järelemõeldut. Igatahes Haraldi näoilme avaldas seda, mis justnagu ei sobinudki kokku tema valkjate juuste, samavärvi tugevate kulmude ja õrnroosaka näojumega.

Pikka aega tal kirjutada ei lastud. Kostsid rutakad sammud, keegi koputas, üheaegselt sisenedes.

«Tere! Saabus Enn Kalvet. Kuidas Kreegipuu käbarad käivad?» — hüüatas sisseastuja tormakalt ja asetas piraka vineerkasti kui samasuure reisikohvri põrandale.

«Tere! Saabusid lõpuks,» võttis Kreegipuu teretuse vastu, nihutades tulija poole tooli.

«Eks istu. Teisi pole kodus ja mis sul nendest. Teavad isegi sinu saabumisest.» Vaikisid hetke. Enn silmitses tuba. Tavalist internaadituba kolme raudvoodi ja lauaga keskel. Ukse kõrvale paremale jäi lohakil raamaturiiul, vasakule tohutu vineerist kast, mis oli ette nähtud ülerõivaste varjupaigaks.

«Siin me oleme, kokku surutud kui kilukarbis,» rääkis Harald, «ja küllap sinuga koos veel rohkem. Minu kõrvale mahub vabalt veel üks voodi ära. Ainult voodid tuleb kokku lükata. Ongi sugulaste moodi. See-eest on meie tuba enam omaette, vähem mehi kui mujal. Mis see paar kuud meil äragi kannatada ole! Eks uues majas ela lahedamalt. Kvissentalist käimine oli ikka liig. Sinu tapmine,» lõpetas ta.

«Ega muud, kui öösiti tähetornist ei jõua käia. Hommikuti oled õieti... silmigi ei saa lahti rebida kui teised minekul,» tundis Enn headmeelt onupoja vastuvõtust.

«Poisid on meil üldiselt toredad. Ainult sina oled kibekiire kõike südamesse võtma. Palgand on kõigepealt närvilisevõitu. Ei tunnusta suurt kedagi peale iseenda. Spordimees pealegi. Paluojaga on teisem. On väga andekas,» rääkis Harald elutargalt. Ennule tundus, et Harald räägib nina ja suuga korraga. Rääkis ju Harald läbi oma terava nina, mis otsas väikese vupsaku ülespoole tegi. Naeratades vastas ta: «Mis mul nendest. Palju's mina kodus olen. Öösiti tähetornis, päeval loenguil ja nii enamasti iga päev. Astronoomiaringis kah jooksmist ja toimetamisi.»

Päris siis: «Kunas sul eksam on? Mul on esimene reedel.»

«Meil poistega neljapäeval. Praegu olen täielik saabas. Ma siin kirjutasin. Ongi aeg lõpetada...»

«Mida nii, näita?» küsis Enn, kuid Harald lubas seda teinekord, pärides küsija käekäigu kohta.

«Noh, nii... õieti tasapisi. Eraelus olen niiöelda naisemees. Teaduskonna õhtul saime tuttavaks. Elab kuskil Puiestee tänava kandis. Hea tüdruk. Aga teine kord...» maksis ta oma onupojale kätte. «Aga sina?» päris ta.

«Küllap jõuame veel rääkida kodust ja kodustest,» kostis too.

Poisid oleksid kui kokku rääkinud. Vaevalt said sugulased oma voodiasjad korraldatud, siis saabusidki toa ülejäänud elanikud.

«Meil on uus mees majas», teatas Harald. «Saage ametlikult tuttavaks. Siin minu tädipoeg Enn Kalvet Saaremaalt, studiosus matematicus esimest aastat, ja mu kaasvõitlejad — viimast aastat ajaloolane Vello Paluoja ja jurist Rein Palgand — neljanda kursuse mees.»

Sama lihtsalt, kui nad tutvusid, sama lihtsalt laabus poistevaheline jutt.

«Niisiis... matik?» päris Palgand, kui olid selgunud esimesed andmed Kalveti kohta.

«Astronoom õieti», täpsustas Kalvet.

«Hüva elukutse oled valinud. Udupilved, tundmatud tähed — see peaks väga põnev olema.»

«Astronoomia kui...» algas Enn Kalvet, kuid Palgand tegi tõrjuva liigutuse.

«Teame, teame. Patrioot oled, aga mis sa sest meile räägid. Ole, ole,» ja hakkas naerma imelikult pugisedes.

Tähetornis vaatluste ajal ei ole kunagi vahetegemist, kes on esimese, kes viimase kursuse mees. Palgand tahtis vist näidata, et tema eelviimase aasta tudengina kuulub omaette, tähtsamasse liiki. Ükskõik, aga Palgand muutus Ennule kuidagi ebasümpaatseks.

Palgand ise ei pannud muutust Ennu näos tähele. Endise naeratuse asemele oli Kalveti meeldivasse näkku tekkinud kerge punetus ja mittemidagiütlevus.

«Muide, Harald, teie viimase kursuse mehed määrati kohtadele. Olime hommikupoole koos treneerimas. Ime, et kedagi Saaremaale ei saadetud. Ainult mõned kohad olid vastuvõetavad — «Noorte Häälde» ja «Edasisse». Ülejäänud on Pärnu metsade ja Alutaguse rabade päralt. Kusagile Põlva, Haapsallu, Keila, Tapale ka vist. Tõesti ime — Kärdla ei taheta kedagi. Mina küll niisugustesse kohtadesse oma jalaga ei astuks,» avaldas Palgand rabava uudise kui omapoolse arvamuse. «Sihukesse kohta võib ju kõngeda, ausõna,» lisas ta.

Keegi ei vastanud. Paluoja, kes aknast mustavat õhtut seiras, sõnas lõpuks pikkamööda: «Mis seal ikka. Meie su matame. Kasvõi pasunakooriga. Kuulgu siis kõik, kus ja miks suri kuulus jurist Palgand.»

Paluoja nägu, tugeva nina ja hõredate kulmudega, muutus pilkavalt muigavaks. Haraldki pidi muigama. Oli Paluojal plaanis minna tööle ju kuskile maarajooni — õpetajaks. Teab miks ta taolise sooviga oli välja tulnud. Kas mõtles komsomolikomitee tükmena eeskujuks olla või tuli see tõsisest tahtmisest. Aga Palgandi vihjeist ta riivatud sai, see oli selge. Talle iseloomulik õlakehitus andis tahtmatult välja, mis tema südamele vastu hakkas.

«Sul muidugi ükskõik, kus oma ajalugu tuhnid ja parem veel kui Saaremaale saad, ... potikilde uurima ja konte järama. Aga mina olen sõudja. Saad aru. Kas ma siis sporti veel saan teha?» ei taganenud Palgand.

«Jutt oli filoloogidest, mitte sinust,» rahustas Harald. «Ära ilma asjata närvelda. Pealegi, vett leidub Eestimaal igal pool, kus paadiga sõuda võid. Saaremaal eriti.»

«Kuula nüüd juttu. Tema tahab kindlasti Tallinna. Kuskile vaikselе rabakesele sõuda, muud midagi. Aga potikilde, mees, uurid sa ise, nagu kontide järamine sinule südame järgi on,» lõi Paluoja põlema.

Silmad suurte prilliklaaside taga olid kõnelemise ajal rahulikud. Vait jäänud, omandasid silmad jällegi sünge läike.

«Oma mõtetega oled ikka pottide ja ahjude juures rohkem kui mujal,» lisas ta juba rahulikumalt.

Enn, kes poiste mõttevahetust oli vaikselt naeratades kuulanud, ütles sama vaikselt: «Kuule, sa oled õieti kuju uusimast filmist — filmikangelane, kes ei taha maale tööle minna. Nii või? Aga maal on ju ka inimesed. Ja igal pool. Mis sellest, kus sa töötad, kas maal või linnas. Mul oleks õieti ükskõik, peaasi, et tähetorn ei puuduks.»

Vaatas muretult poisse ja ta heasüdamlikule, tugevate mustade kulmukaartega näole laskus naeruvine.

Enn võis tõesti õnnelik olla. Terve jume ja korrapärased näojooned andsid talle erksa ilme. Kõik oli temas harmooniline.

Hall hästiistuv suveülikond ja kreemjad kingad lisandasid sportliku välimuse. Temal võis tõepoolest kena väike tüdruk kuskil Puiestee kandis elada.

Palgand ei vastanud. Haaras riiulilt karika ja kompis niiskena tunduvat metalli. Raske oli olnud tookord karika võitmine. Kerge peavalu, palavik. Eneseohverduse eest pidi talle rohkem lubatud olema. Ta oli ometi tugevam, rohkem reisinud ja näinud mõnest tavalisest prille kandvast kolleegist. Kasvõi sellestsamast Paluojast. Tajus üleolekut.

«Jah... aga... jõlgu siin viis aastat ülikoolis ja siis mine kuskile maakolkasse hallitama. See oleks absurd. Mina tahan kodulinna — Tallinna. Seepärast igasugune määramine teebki viha,» rääkis ta.

«Teebki jah. Teebki viha. Ära jõlgu, käi korralikult! Ikka tuleb välja, et kõikjal on hea, kus sina ei ole,» pilkas Paluoja.

Palgand teadis Paluoja kavatsust tööle minna kuhugi rajooni, lükates tagasi soodsa koha Teaduste Akadeemias. Narr! Arheoloogia alale see Paluoja ei pääse kunagi, kui ta enda rajooni maha matab. Paluoja ei tunne nooti. Ja ei saagi tundma. Ei teinud Paluoja torkest väljagi.

«Hääda võidetuile,» lausus ta ja väljus, vasakut õlga pisut ees hoides, kühmus kõnnakuga toast.

Tuppa jäi vaikus. Endiste erutatud häälte asemele sai ainsaks vaikuserikkujaks Haraldi suurevõitu lauakella ühetasane, rahulik tiksumine. Aeg töötas. Enn silmitses ootavalt tuppajääjaid.

«Jah, see lõpp. Lõpp on ligidal,» venitas mõtlikult Paluoja. «Ligemale viis aastat olen ülikooli uksi kulutanud ja... lõõn endas kahtlema. Opi neid aastaarve, sündmusi — kõike seda kes-kus-mida-tegi. Mistarvis? Minu sees on kõik tühi. Oppimagi pean mehhaaniliselt,» kurtis Paluoja nördinult. Harald mõõtis üllatunud pilguga kõnelejat.

«Mis pagana juttu sa ajad,» ei kannatanud ta. «Ise õpid aina viitele ja nüüd...»

«Ah jäta. Parem ütle, kellele on mind vaja? Ma pean tööle minema õpetajana. Ma ju võin minna, kuid ma tunnen, ma ei kõlba. Õpetajaks peab sündima, muuseumi jaoks — pole tahtmist,» lõpetas Paluoja pihtimise. «Pea on tühi, kõik on ära tüüdanud.»

«...tead mis? Sa oled tühjuses. Vaat see tekib siis, kui ei juhtu midagi erutavat või ei olda millestki erutatud,» rääkis Harald. Kuid veenda Harald ei suutnud.

«Ei. Sa ei mõista. Kedagi pole ammu suunatud arheoloogia poole.»

«Siis saad niljem selleks. Aasta, paari-kolme pärast. Panso ütleb, et kui tahad püüda heeringaid, siis peab selleks meri olema ja et meres oleks heeringaid. Sinul pole ei merd, ei heeringaid, aga püüda neid tahad. Enne jõua mere äärde. Umbes nii.»

«Sa ei saa ikka aru. Sul on muidugi hea rääkida. Ajakirjanikuna saab sinu töö olema alati uus ja huvitav. Aga mina... kui mõtlen arheoloogia õpetajakutsega vahetamise peale, siis... ei taha mõeldagi. Sinu elutarkus siin ei aita,» sõnas ta Haraldi poole pöördudes.

Kõnetatu soovitas minna pead jahutama. Raske oli täna Paluojaga. «Kui tahad, et sind tõesti mõistetakse, siis tee end arusaadavaks,» lisas Harald.

«Muidugi. Mis seal niipalju,» lõi Paluoja tüdinenult käega. Sugulased jäid jälle kahekesi.

«Mis see Palgand Saaremaale õieti nii pahane on?» küsis Enn.

«Miks? Mõned ei õpi... noh, teadmiste tarvis, nagu öeldakse, vaid lihtsalt mingi elukutse omandamiseks. Nendega ongi häda. Sorivad ja norivad. Palgand tahtis minuga koos filoloogiks saada. Sisseastumisel nägi sissepääsemise võimatust ja läks siis juurasse. Nüüd pole ei liha ega kala. Muidu on hea peaga poiss. Parem pole nendega, kes ei ole endas kindlad. Näe, Paluoja, andekas ja puha, aga on hädas, kui ei saa kohe, mida tahab.»

«Minul on küll hea. Mul pole mingit kõhklust,» lausus Enn. «Minust saab astronoom. Jaanuaris oli meil konverents. Olin noorim osavõtja habemike seas. Varsti, peale eksameid kohe, sõidan Kiievi. Seal pean juba ise ettekande maha.» Vaatas rõõmsalt Haraldile otsa ja jätkas: «Aga sa ei tea, kui hea on õieti väike Vaike. Nii õrn, habras, hea. Teinekord vaatluste ajal tornis süda kohe hüppab vahel juubeldusest. Sa ei tea, kui suurepärased on praegu kevadõhtud. Kuidas loodus praegu ennatlikult räägib mingist vabanevast, tärkavast. Endaski tunned mingit uut, ahistavat, magusat ootusärevust millegi tundmatu, suure ees. Kahekesi olles on kõik selge. Sind ei tee miski tavaliselt kevadrahutuks; on hea ja ainult hea, minna ja olla.»

Enn kõneles vaikselt, unistava helgiga hallides, meeldivates silmades. Harald ei lausunud midagi. Tädipoeg, paistis, oli päris korralikult armunud. Tundis sellest kibestust. Tahtmatult pidi mõtlema eksameile.

«Ei, kus mina seda tean,» naeratas Harald sunnitult. «Aga sina oled hoopis romantiline. Ööd tähetornis on mõjunud, mis?» naljatles ta.

«Ei, mitte. Õieti mitte ööd, vaid Vaike. Nüüd on mul elul teine mõte. Teeme koos süüa ja õpime ka vahel. Teinekord mürame otsekui lapsed. Ta on nii lapselik. Tegelikult on ta väga tõsine. Tal pole kerge, õde käib ka ülikoolis, ema on surnud.

Aga sina oled siis endiselt vanapoiss? Üksinduses on tugevus, mis muud,» usutles Enn edasi.

Harald heitis sugulasele umbuskliku pilgu, kuid otsustanud, hakkas avameelselt rääkima. «Kripeldab. See tõbi on vist kõigile omane. Tutvusime ballil, kunagi näitan... tegelikult minu pealmises korras on praegu palju segamini.»

Enn võttis laualt vihiku, ja et Harald teda ei takistanud, luges ta algul omaette, siis valjusti: «...asjatult võib siis sinult midagi oodata. Ise rõõmustades teed sa minu kurvaks. Ei tea, miks. Selles kurbuses on alati midagi hurmavat nagu kurbus üldse. Ei saagi ma sinu tulekul olles sult seda, mis mulle rahu tagasi annaks.

Täna naerad soojalt ja kutsuvalt, homme võid sa külm, hoopis kalk ja hall olla. See on kord sinu loomus. Ja ikkagi on suurepärane see aeg, mil sa avad oma väravad sisseastumiseks sinu riiki. Sa oled Algava värav, algava aasta värav.

Tulekski uut aastat lugeda kevadest. Võimsalt pööranguline oled sa oma sündimises — loov, murranguline. Muutmas vana, jätmas jälgi, igavesi. Jah, ka niisugune oled sa.

Kuis paned südame vabisema, kui sind saadavad muusikahelid. Seletamatu vaikse, rahulik-kärsitu meeleolugi heietad mu südamesse, igasse soppi puistad laiali. Ah sind, Kevadneiut! Oma värskuse, süütuse ja iluga. Oma tuskleva nägoga, kes sa tead, et sinust sünnib uus ja parem aeg.

Ah sinu teid! Kuisuvaid ja mitte kuhugi viivaid. Miks pole sa igavene, jääv? Ma tean. Sa peadki niisugune olema. Taolisena meeldid mulle kõige enam. Niisugune oled sa alati olnud ja jääd alati niisuguseks. Igavesti...» — siis ei pidanud Enn enam vastu. «Kuule, sa oled ju päris luuriline boheemlane,» panvatas ta naerma. «Sinuski on kevad välja löönud. Seda ei oleks võinud kuidagi arvata, et ka ajakirjanikul luuriline meel olemas võib olla. Oleme sugulased mis sugulased, päris kindlasti kohe.»

Jäi uurivalt Haraldi nägu silmitsema. «Kuule, aga mis sa selle kevadega öelda tahad? Mul on, ausalt öeldes, kevad päris sügavale sisse löönud... aga niisugused read mehelt, kes aasta pärast ülikooli hakkab lõpetama,.... ma ei tea, traagika.... või komöödia, kuidas seda nimetada filoloogide keeles?» ja naeris lõbusalt edasi.

Harald krimpsutas näo muigele. Ei vastanud.

...Ohtul, kui kolm endist toaelanikku õhtueinet võtsid, lisandus neile neljas. Paluoja tõi seapekki, praetult ja isuäratavana. Haraldi poolt oli või ja leib. Palgandilt kaks piimapudelit.

Enn pani sõna lausumata oma suitsuangerjad söögilauale ja paraja vorstijupi sinna kõrvale. Siis lõikaski Paluoja Ennu jaoks paraja leivakääru.

«Soo. Nüüd, mehed, voodikestesse,» ütleb Palgand pärast kehakinnitust. Neljapäev saab olema tuline. Su voodike on su ainus kindlus, kus sa praegu varju võid leida eluraskuste eest.» Ja voodis ta oligi.

«...ja mis su hauaks saab,» oli Paluoja omal kohal.

Neli kindlust uinusid peagi.

(Järgneb.)

Fölleton

VÄLJAVÕTTEID

meil seni veel

toimumata Michelangelo teoste näituse

KÜLALISRAAMATUST

Kuigi Michelangelo kuulub renessansiajastu humanistide hulka, leidub mõningais tema teostes juba ka möödunud sajandi prantsuse-itaalia verismi, ütleksime koguni, et isegi maailmasõjajärgse saksa ekspressionismi sugemeid, mis teda tugevalt lähendavad jaapani kaasaegsetele harakiristidele, kes oma meetodis toetuvad vähearenenud rahvaste nämnämismile.

Rühmism Kunstikoolismi õpilasiste

* * *

Palun teatada, kust saaks võimalikult odavalt muretseda kunstnik Mihkelangelo piltide koopiaid.

Juhmaku Kultuurimaja direktor Kalju Paksnahk

Ühineme eelkirjutaja sooviga!

Tartu «Kultuurikino» juhatus

* * *

Meie tahaks näha midagist orginaalsemat, uutsemat! Näituseks apstraktset kuntsi või sürjalismi!

Krupp vabakudseliseid lömitajaid

* * *

Näitus jättis äraütlemata hea mulje! Tahtmatult kerkib huulile küsimus: miks meie kunstnik N. niisamuti ei maali?

Kunstihuviline

* * *

On lihtsalt suurepärane, et meie publik võib tutvuda suurepärase meistri Michelangelo suurepäraste töödega, mis kajastavad tema ajajärgu lihtsate inimeste võitlust hea ja kurja vastu. Kuid oleks tore, kui meil organiseeritaks ka selliseid kunstinäitusi, mis kajastaksid meie väikeste oktoobrilaste elu.

Tallinna Oktoobrilaste Koondise juhendaja-pedagoog Ploomberg

* * *

Paluksime näituse orgkomisjonil korraldada pedagoogide koosviibimine, kus arutataks küsimust: «Kas võib organiseerida õpilaste ühiskülastust näitusele, kus on palju aktimaale?»

Brunhilde Viigileht, 18. Keskkooli XI klassi juhataja

Õps on...

Jants ja Ats

(sama kooli I klassist)

Väljavõtted teinud PAUL-ERIK RUMMO

Tartu Riiklik Ülikool 3

SPORT

• EDU ORIENTEERUMISSPORDIS • TENNISISTID VÕISTLESID •

Suvehooaja algus on olnud meie orienteerumissportlastele igati edukas. Seda arvestades sai ülikool õiguse esindada Tartut matškohtumisel Tallinnaga, mille esimene ring viidi läbi Tartu matkajate kokkutulekul Alatskivil, kus nii TRÜ naiskond kui ka meeskond saavutasid õises orienteerumisjooksus esikoha, jättes Tallinna esindused vastavalt kuuendale ja neljateistkümnendale kohale.

Matškohtumise teine ring toimus Mustamäel. Võistluse pinget tõstsid veel Leningradi, Riia ja Kaunase ning meie vabariigi linnade ja rajoonide esindused. Võistlus toimus tähistatud rajal. Üldse lõpetas võistluse 27 naiskonda ja 37 meeskonda. Ülikooli esimene naiskond (M. Miljan, H. Nurmik, T. Liblik ja R. Aimla) tuli EPA naiskonna järel ajaga 0:57.56 teisele kohale. Tugevakoosseisulisele esindusmeeskonnale juhatati kohtunike eksituse tõttu vale rada ja sellepärast kaotati asjatult aega. Siin tuli Tallinna esindusmeeskond teisele kohale, ülikooli esimene meeskond alles kaheksandaks. Väljaspool arvestust startinud ülikooli teine meeskond (R. Leet, E. Pöder, A. Uusna ja H. Mardiste) saavutas kolmanda koha. Matškohtumise võitis Tartu 7:5.

Homme ja ülehomme on ülikooli orienteerumissportlastel ees Tartu meistrivõistlused ja 25.—26. juunil kõrgemate koolide vabariikliku spartakiaadi orienteerumisvõistlused.

H. MARDISTE

*

Nädalavahetusel olid võistlustules Teaduste Akadeemia (Tallinnast) ja ülikooli tennisistid. Võistluste huvitavamaks kohtumiseks osutus naispaarismäng Viira—Johani (TA) — Kangur—Toht (TRÜ), mis lõppes noorte tartlaste võiduga 2:1. Kõrgel mängutehnilisel tasemel olid meespaarismängud Lööne—Aben (TA) — J. Lamp—Jürgenson (TRÜ) ja Purju—Kammal (TA) — Randmäe—Müür (TRÜ), mis tõid võidupunkti ülikoolile. Püüdlikult mänqisid Teaduste Akadeemia mänqija Johani, TRÜ Arstiteaduskonna üliõpilased T. Kangur ja M. Toht ning õppejõud K. Siilivask ja V. Ruus. Kohtumise võitis TRÜ tagajärjega 26:9.

NII OLI MULLU...

Paljud teerajad viivad Karpaatide juurde, tihti on nad vaevumärgatavad ja nii mõnigi kord kaovad hoopis. Ja järsku oledki «kesk õitsvaid lilli» (pildil ülal). Kauguses aga sinavad mäetipud, kutsuvad sind... Sedapuhku on ahvatlejaks Petros. Kaukaasias aga võidi imetleda Dombai-Ulgenit (pildil paremal) ja paljugi muud. Kiiresti kaovad kilomeetrid jalgratastel läbi Ukraina steppide, läheneb küla valgete stepimajakestega. Kuid õnnetus ei hüüa tulles (pildil vasakul), väike peatus ja jälle edasi...

Aga tänavu?

MEIE MAA ÜLIKOOLIDES

Kirgiisi Riiklik Ülikool

Keeleteaduskonnas ilmus õppeajalehe «Журналист» esimene number, mille lasksid välja žurnalistikaosakonna kolmanda kursuse üliõpilased õppejõu S. Sõdõgalijevi juhtimisel. Ajalehenumber trükiti ülikooli õppetrükikojas. Tiraaž — 200 eksemplari.

*

Füüsika-Matemaatikateaduskonna ÜTÜ korraldas paremate kursuseja diplomitööde ülevaatuse.

*

28. mail sõitsid kõik üliõpilased Stalini rajooni kolhoosnikutele appi. Eriti hästi töötasid laupäevakul esimese kursuse matemaatikud.

(Ajalehest «Путь к знаниям»)

* * *

Lvovi Polütehnilises Instituudis avati Tehnilise Progressi Teaduskond. Selle eesmärgiks on osutada tehnilist abi insener-tehnilisele personalile, kommunistliku töö brigaadidele ja ehitusorganisatsioonide töötajaile. Õppetöö teaduskonnas kestab kaks aastat. Loenguid peavad instituudi teadlased ja kvalifitseeritud ehitajad-praktikud.

*

Lvovi Polütehnilise Instituudi üliõpilaskinostuudios «Startfilm» loodi kunstiliste, kroonika- ja populaarteaduslike filmide filmimisgrupid. On kavas asutada uusi ja laiendada olemasolevaid kinostuudio sektsioone (valgustus-, heliülesvõtte, keemilise töötlemise, kinotehnika, joonisfilmi jt. sektsioone). Isetegevuslikus stuudios monteeritakse kinokroonika järjekordse väljalaske «LPI ekraan» ja kinonalja «Sessioon» kaadreid ja heli.

(Ajalehe «Рядянський студент» järgi)

* * *

Petrozavodski ülikoolis avatakse uus teaduskond — Arstiteaduskond kahe osakonnaga: ravi- ja pediaatriaosakonnaga. Teaduskonda võetakse vastu 150 üliõpilast.

(Ajalehest «Петрозаводский университет»)

* * *

Saaratovi ülikool

Professor N. G. Tšudakov pidas Mehhaanika-Matemaatikateaduskonna üliõpilastele loengu «Fantaasia osast matemaatikas».

(Ajalehest «Ленинский путь»)

RAHVAMEDITSIINI

Rahvameditsiin moodustab ühe osa meie vanavarast. Ta on ühelt poolt seotud nõidumise, lausumise ja usundiliste komponentidega, teiselt poolt sisaldab ta aga paljude põlvkondade vältel kogutud tähelepanekuid haigustest ja nende ravimisest. Viimati mainitud asjaolu tõttu huvitab rahvameditsiin mitte ainult rahvaluule eriteadlasi, vaid ka arste.

Ravimitena kasutati rahva seas igivanast ajast ümbritsevast loodusest saadavaid vahendeid, eriti taimi. Meil kasvavatest taimedest on mitmed saanud oma nimetuse sellest, milliste haiguste vastu neid kasutati (näiteks kopsurohi).

Nõukogude Liidu paljudes osades on alustatud rahvameditsiini andmete teaduslikku uurimist. Tulemused näitavad, et varem rahva seas kasutusel olnud ravimtaimed sisaldavad sagedasti väärtuslikke aineid, mida saab kasutada ravimitena. Möödunud aastal Kiievis toimunud fütontsiidide uurimisele pühendatud üleliidulisel konverentsil esitati terve rida ettekandeid niisugustest taimedest leiduvatest fütontsiididest, mida hakati uurima just rahvameditsiini andmete põhjal. Pole võimatu, et meie kohaliku rahvameditsiini tundmine juhatab teadlasi niisuguste taimede juurde, mida tänapäeval arstiteaduses veel ei kasutata, kuid mis väärivad täpsemat uurimist.

Teaduse ja tehnika arengu ning üldise kultuurilise taseme tõusuga käib kaasas paratamatult vanade rahvakommete, uskumuste ja tõekspidamiste kadumine. Meil kehtiv tasuta arstiabi paneb kiiresti unustama aja, kus haiguse puhul tuli abi otsida külatarkadelt või kupumooridelt.

Kui muudes osades võime olla meie vanavarakogudele uhked, siis rahvameditsiini käsitlevate andmete osas ei saa seda öelda. Iga aasta korraldatakse muudes küsimustes täiendavaid järelkogumisi. Rahvameditsiini alal pole neid aga läbi viidud. Meie lõunanaabrid lätlased on sel alal tegutsenud märksa hoolsamalt. Neil on palju rohkem andmeid ning arstiteaduse ajaloo muuseumis suur kogu esemeid, mida kasutati ravimisel. Isegi materjalide läbitöötamisele on siin asutud.

Möödunud aastal alustatud kogumiskatsetused näitasid, et rahvameditsiinist ja rahva-arstidest teavad pajatada veel paljud, ning mitte üksnes vanad, vaid ka keskealised inimesed. Seega pole hilja täiendada neid lünki, mis meie kogudes esinevad. Oleks ainult vajalik, et andmete kogumisega tegeleks suurem hulk isikuid. Allakirjutanu kohtas möödunud suvel üksikuid külaarste, kelle abi mõningal määral isegi praegu (!) kasutatakse.

Lisaks suulistele andmetele tuleks kogumisel tähelepanu osutada nendele esemetele, mida kasutati ravimisel. Samuti on üsna kindlaid andmeid, et möödunud sajandil liikus rahva seas mitmesuguseid käsikirjalisi ravimisõpetusi. Täpsemalt nendest aga ei teata ja kogudes neid ei leidu. Niisuguste käsikirjade toimetamine arhiividesse päästaks neid paratamatust hävimisest.

Oppeaasta lõppedes valgub meie ülikooli arvukas pere laiali üle kogu vabariigi. Järgneva paari kuu vältel puutume kokku kindlasti paljude inimestega, kes võiksid jutustada möödunud aegadest. Sel puhul oleks soovitav mõnd vaba hetke kasutada küsitlusteks rahvameditsiini alal ja saadud vastused üles märkida. Üksiku poolt kogutud materjal ei tarvitse olla seejuures teab kui kogukas. On ainult oluline, et kogumine toimuks laiemal alal ja haaraks kõiki meie rajoone.

Kogumise kohta täpsema informatsiooni ja juhendite saamiseks võib pöörduda TRÜ hügieenikateedri juhataja prof. M. Kase või allakirjutanu poole.

Dots. K. VILLAKO

KOGUMA!

Koguge vanavara

Eesti NSV TA Etnograafiamuuseum (end. Eesti Rahva Muuseum) on keskne varaait, kuhu on kogutud meie rahva endisaegse eluoluga seotud mitmesuguseid esemeid, nagu töö- ja tarberiistu, liiklusvahendeid, rahvarõivaid jne. Vanavara kogumine on olnud muuseumi tähtsaimaks töölõiguks tema asutamisaastast (1909) alates. Praegu ulatub esemete koguarv üle 61 000. Selle kõrval on muuseumil ulatuslik fotokogu (ca 45 000 fotot), joonistekogu (13 700 joonist) ja teatmematerjalikogu (ca 131 000 lk.). Muuseumi rikkalikud kogud on hindamatuks allikaks mitmete erialade teadlastele nende uurimistöös, samuti üliõpilastele, kunstnikele jt.

Muuseumi loomise algpäevist peale on noored, eriti üliõpilased, aktiivselt kaasa löönud muuseumi tööle. Suviti siirdusid paljud üliõpilased maale. Kogude täienemise eest algperioodil võlgneb muuseum tänu eriti üliõpilastele. Ka teatmematerjali arhiiv on rikastunud üliõpilaste kaudu rohkete kirjeldustega peaaegu kõigilt elualadelt üle kogu Eesti.

Alates möödunud aastast rakendati suvistel välitöödel taluehituste joonistamisel ja plaanistamisel Tartu Kujutava Kunsti Kooli õpilasi ja Tallinna Kunstiinstituudi üliõpilasi. Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilased koos muuseumi töötajatega kogusid samal ajal etnograafilist teatmematerjali (kokku üle 2000 lk.) ja andsid muuseumi fotokogusse 2800 fotot.

Ka tänavu suvel rakendatakse kogumistööle üliõpilasi. Oleks teretulnud, kui sellest võtaksid osa ka TRÜ üliõpilased. Siirduvad ju paljud praktikale, tööle või puhkusele maarajoonidesse, mis võimaldab koguda kohapeal vanavara ja üles kirjutada ühtteist kolhoosiküla eluolust.

Kogumistöö eest tasutakse, kusjuures arvesse võetakse kogutud esemete etnograafilist väärtust ja vanust, kuivõrd täpselt nad on varustatud vajalike andmetega (päritolu, otstarve jne.) Teatmematerjali juures arvestatakse mahtu autoripoognais ning kirjelduse sisulist väärtust.

Kogumistööst osavõtjail palutakse pöörduda ENSV TA Etnograafiamuuseumi direktori poole Tartus, N. Burdenko 32, telef. 22-54.

H. EISLER,
teaduslik töötaja

Soomlased Tartu ülikooli üliõpilastena

Kui 1802. aastal Tartu ülikool avas oma uksed Läänemeremaade õpihimulistele, oli ette nähtud, et siia hakkab tulema üliõpilasi ka tolleaegsest Kagu-Soomest, Viiburist ning selle lähimast ümbrusest, sest see ala, nn. Vana-Soome, oli allutatud Tartu õpperingkonnale. Vana-Soome oli liitunud Venemaaga varemini kui muud Soome alad. Viiburil olid tugevad sidemed Läänemeremaadega, eriti just omaaegse Eestimaaga. Viiburi kaubandus oli suurelt osalt siit lähtunud perekondade käes. Linna ainus gümnaasium oli saksakeelne. Saksakeelne oli ka kohalik ajaleht. Soomekeelset Vana-Soomele määratud kirjandust trükiti Tallinnas. Virumaa ja Alutaguse mereäärsele talurahvale oli Viiburi üheks kaubalinnaks jne. Kui Tartu ülikool sai 1803. aastal statuudi, oli õppekohtade loendis ka eesti ja soome keele lektori koht, sest ülikooli kohuseks oli ametnike, pastorite ja õpetajate ettevalmistamine ka mainitud soomekeelsele alale. Vana-Soomel olid tol ajal lõdvad sidemed Turuga, kus asetses Soome ülikool.

Varsti pärast õppetegevuse algust hakkaski Tartusse soomlasi valguma. On kirjutatud üht-teist sellest, kes on olnud esimesed Tartus olnud soome üliõpilased ja mida nad on siin õppinud (vt. muide «Tartu Riiklik Ülikool» 1956, nr. 24, lk. 2—3). Sõjajärgsel ajal on ilmunud Sulo Haltsoneni mahukas doktoriväitekiri soome etnograafiast ning kodukohauurijast Th. Schvindtist («Theodor Schvindt, Kansatieteilijä ja kotiseutututkija», Helsinki 1947). Selles uurimuses (lk. 70 jj-d) on toodud ilmekalt esile, missugune suur osatähtsus oli Tartu ülikoolil Vana-Soome haritlaste kasvatamisel.

Tartus õppinud soomlaste arvu ja isikuid on lähemalt käsitlenud Yrjö Blomstedt uurimuses «Suomesta kotoisin olevat ylioppilaat Tarton yliopistossa 1802—1852» (Genos 1949).

Äsja on ilmunud Jouko Teperi ulatuslik teos «Viipurilainen osakunta 1828—1868» (Helsinki 1959). Selle teose ülesandeks on olnud jälgida, kuidas kujunes ja arenes Ida-Soomest põlvnenud üliõpilaste organisatsioon «Viiburi osakond» Helsingi ülikoolis mainitud neljakümne aasta jooksul. Turu linn põles peaaegu täielikult maha 24. ja 25. septembri vahelisel öösl 1827. aastal. Hävis ka sealne ülikool. Soome ülikool avati uuesti Helsingis järgmisel aastal. Helsingi ülikooli hakkas tulema rohkem Kagu-Soome üliõpilasi, kui neid oli varem tulnud Tartu ülikooli. Tartusse siirdumise traditsioonid olid ka edasigi üsna tugevad. J. Teperi on esitanud andmed selle kohta, kuhu on läinud edasi õppima Viiburi gümnaasiumi lõpetajad. Helsingi ja Tartu ülikool, Peterburi arstiteaduse akadeemia ja Homina sõjakool olid tavalised stuudiumide jätkamise kohad. Et Helsingi oli lähemal kui Tartu ja et Vana-Soome suhted muu Soomega olid tihenenud, siirdus nüüd enamik noori Helsingisse. Tartusse on aastail 1828—1847 tulnud 27 soome noormeest, mis oli umbes neljandik ülikoolidesse siirdunud gümnaasiumi lõpetanuist. Samasse ülikooli tuli ka enamik Viiburi saksa rahvusest lõpetanuid. Kõige suurem soomlaste Tartusse siirdumine on olnud viisaastakuil 1828—1832, mil siia tuli 15 soome noormeest.

Tartus ettevalmistuse saanud soomlastest läks osa tööle tagasi Soome, osa leidis aga sobiva töökoha Venemaa eri osades, eriti just Peterburis ja selle ümbruses.

Peale soomlaste on ka lätlased, leedulased ja poolakad avaldanud mitmeid uurimusi selle kohta, missugune suur osatähtsus on Tartu ülikooli! olnud nende intelligentsi kasvatamisel.

P. ARISTE

Keeletarga kirjakast

Kas *klubi kohvik* ja *kohvik-klubi*?

Üliõpilased ei suuda otsustada, kas on õige *klubi kohvik* või *kohvik-klubi*. Püüdkem seletada nende sisu. *Klubi kohvik* (või ka TRÜ klubi kohvik) tähendab klubile kuuluvat või alluvat kohvikut. Analoogilised väljendid on *ülikooli botaanikaaed, akadeemia ühiselamu, klubi rahvakunstiansambel.*

Kohvik-klubi tähendaks aga asutust, mis on samal ajal nii kohvikuks kui ka klubiks. Võrreldagu paarissõnu *lüpsja-karjatalitaja, traktorist-mehhanisaator, pensionär-kommunist* jt.

Eeltoodust nähtub, et sisuliselt on õige nii *klubi kohvik* kui ka *kohvik-klubi*. Tuleb ainult hästi mõelda, missugusest tähendusest on juttu.

R. IVAR

Lõpetajaid võetakse komsomoliarvelt maha ülikooli komsomolikomitees igal tööpäeval kella 10—12 ja 15—17.

Toimetaja **J. FELDBACH**

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 6121. MB 03885.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Õnn kaasa, noored kommunismiehitajad!

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 23 (450) Reedel, 24. juunil 1960 XIII aastakäik

Põhjarannikul.

Julget lendu, noored!

Ülikoolis on kätte jõudnud igakevadised ärevad päevad. Veel viimased riigieksamid ja siis mürtsub aula muusikahelidest, kui lõpetanuile ulatatakse koos parimate soovidega ülikooli diplomid. Palju kasvandikke paljudest osakondadest saadab ülikool ellu, palju õhtuid on aulas pidulikke sõnu, muusikat, seda hella erutust, mis on nii iseloomulik lahkumisele ja ärasaatmisele.

... Viis või kuus aastat tagasi tulid sa päris areldi sisse kuue samba vahelt, suur õnnetunne südames, sest oma värske matrikli olid sa saavutanud vastuvõtueksamite pingsas võistluses. Kõik oli sulle uus. Uued olid õppeained ja -meetodid, uued olid õppejõud ja seltsimehed kursuselt ning ühiselamust. Aastate jooksul kasvasid sa kollektiivi, elasid kaasa selle rõõme ning muresid. Sa olid koos seltsimeestega rasketel eksamitel, välitöödel ja ekspeditsioonidel, sa töötasid koos nendega ehitustel ning kolhoosides, võtsid osa tujuküllastest pidudest, vaidlesid teadusliku ringi koosolekuil. Seepärast saame sinust väga hästi aru, miks sul tänasel pidulikul aktusel hiilib rinda kahjutunne, miks sul kurku tõuseb niisugune ängistav surve, kui silme ette tõusevad pildid möödunud üliõpilasaastaist — parimatest, ilusaimatest aastatest, mis sulle on antud.

Raske on lahkuda... Oled nõus unustama kõik ebameeldiva. Isegi õpetajad, keda sa alati pidasid norijaks, näib sulle täna päris vastuvõetava inimesena. Ta ju kuulub lõppude lõpuks selle koduse, tuttava maailma hulka, millest nüüd tuleb lahkuda...

Kuid mitte ainult kahjutunne ei haara sind ülikooli lõpetamise päeval. Otse piinava erutusega valdab sind veel üks nimetu tunne. See tunne valdab inimest siis, kui ta seisab uue ja tundmatu ees. Selles on puhast uudishimu, veel rohkem aga tahet käed külge panna ootavale tööle, unistusi sellest, kuidas peagi ületatakse raskused ning saavutatakse edu. See stardieelne ärevus, mida tunneb ka kõige enesekindlam võistleja, see on tegutsemisiha kärsitu tukse. Tahaks, et seda jätkuks sulle mitte ainult siis, kui seisad uue tee hakul, vaid alatiseks, kogu eluks!

Koos diplomiga võtad sa aga endale ka vastutuse. Diplom — see on dokument selle kohta, et sind usaldatakse üles ehitama kommunismi selles sektoris, mis vastab sinu erialale. Sa pead seda usaldust õigustama. Sa tead väga hästi, et sa vastutad oma kodumaa ees, kes sulle andis võimaluse õppida, õppejõudude ees, kes sind õpetasid, vana ülikooli ees, kelle head nime oled kutsutud kõrgel hoidma. Sa vastutad oma kurususekaaslaste ees, kes sind kui kollektiivi liiget jälgivad ka siis, kui oled juba oma uuel töökohal.

Vastutustunne — sellega asud oma töökohale, ükskõik kus see ka ei asuks: Tallinnas, Narvas, Räpinas või Saaremaal. Pea meeles — sinult oodatakse palju. Sa oled ju kõrgema haridusega, oled nimeka õppeasutuse kasvandik. Sind ootab ees uus kollektiiv, kes võtab sind vastu usalduse ning lootustega. Ära lase neil pettuda!

Lõpetajad — kätte on jõudnud teie tiivasirutuse suur päev. Alake oma lendu mehiselt, elage, võidelge ja töötage kirega, puhta südametunnistuse ning julgete unistustega! Armastage elu, inimesi ja oma tööd! Ja ärge kunagi unustage oma alma materit, kes kasvatas teile tiivad.

Julget lendu, noored! Julget lendu ka läbi rajuilmade!

Matemaatika-Loodusteaduskonna lõpetajatele

Armsad lõpetajad! Lähemal ajal asute teie oma eluülesande täitmisele igaüks omal tööpostil, kuhu kellelegi see on määratud: tehastesse — looma meie ühiskonnale uusi väärtusi, teaduslikkudesse asutustesse — avastama looduse saladusi, mida see veel antudki momendil inimese uuriva vaimu eest hoolikalt varjab, pedagoogilisele tööle — kasvatama kommunismiehitajate uusi põlvkondi, kellest nii mõnigi aastate möödudes on samuti siin.

Meie jääme aga siia lõpule viima oma eluülesandeid. Saadame edaspidi järgnevatel aastatel teie ridade täienduseks ja tugevdamiseks üha uusi ja uusi meie kasvandikkude kollektiive. Võtke neid rõõmuga vastu ja aidake neil kiiremini kohaneda nende ülesannete täitmisel.

Matemaatika-Loodusteaduskonna kollektiivi nimel soovin südamest teile edu teie edaspidises töös, kannatust ja võitlustahet teie edaspidises arengukäigus tõsisemate saavutuste teel, armastust oma tööülesannete vastu, julgust võitluses vaimupimeduse igasuguste avaldusvormide vastu, indu teha kõikvõimalikku meie armsa Nõukogude kodumaa hüvanguks!

Avaldan kindlat veendumust, et teile üleantav ülikooli lõpudiplom, mille saavutamiseks on teile nii palju kaasa aidanud meie partei ja valitsus, antakse üle kindlatesse kätesse, kes siiralt ning vankumatult aitab kaasa kommunismi ülesehitamisel.

Veel kord kõike head teie tulevasel töörohkel eluteel!

A. MITT,
Matemaatika-Loodusteaduskonna dekaan

Noortele kolleegidele!

1930. aastal töölisfakulteedile kõnet pidades ütles M. I. Kalinin, et «olla lihtsalt insener, arst, pedagoog jne. ei ole veel suur saavutus. On tarvis püüda saadud teadmisi maksimaalselt ära kasutada, seda aga on võimalik saavutada, kui igaüks neist saab ka heaks organisaatoriks omal erialal». Need M. I. Kalinini poolt 30 aasta eest öeldud sõnad on tänapäeval meie lõpetajate kohta täiel määral kehtivad. Tuleb osata organiseerida nõukogude tervishoidu, tunda hästi meie nõukogude raviprofülaktilist suunda, hinnata rohkem polikliinikut, kus enamikus toimub meie töötava rahva ravi ja profülaktika. Teades hästi ülaltoodut ja kasutades maksimaalselt ülikoolis omandatud teadmisi ja neid iseseisvalt, vastava kirjanduse abil, kui ka edaspidi arstide täienduskursustel täiendades võite kindlad olla edus ja meie, TRÜ Arstiteaduskonna õppejõud, võime oma kasvandike edust rahuldust tunda.

Noored sõbrad! Ülikooli lõpetamine on suur sündmus teie elus. Ta on enamikule teist viimane etapp ja eesmärk, mille te enesele olete seadnud ja mida te arsti, farmatseudi või arst-stomatoloogi diplomi saamisega olete saavutanud. Kuid ärgu olgu see lõppaktus sidemete katkemiseks meie vana alma materiga ja tema õppejõududega. Meie, Arstiteaduskonna õppejõud, oleme alati huvitatud teie käekäigust, alati valmis teid abistama. Paljudes ülikoolides, nii meil kui ka välismaal, on ilusaks kombeks teatud ajavahemiku järel kogu kursusega oma «sünnilinna» või kusagile mujale kokku tulla ja oma tööst ning tegevusest muljeid vahetada. Seda tuleks ka meil propageerida. Ülikooli lõpetamise puhul soovin teile Arstiteaduskonna kollektiivi nimel palju õnne ja edu edaspidiseks tööks!

Prof. A. LINKBERG,
Arstiteaduskonna dekaan

Palju jõudu ja edu!

Kommunismi laiahaardeline ülesehitustöö nõuab igas töölõigus inimesi, kes evivad teadmisi eesrindliku nõukogude teaduse ja tehnika alalt ja oskavad neid teadmisi loovalt ära kasutada ühiskonna huvides. Mida suurem on selliste inimeste armee, seda sihikindlam on meie töö, seda suuremad on meie töövõidud ja saavutused. Sellepärast tunneb ka kogu Õigus-Majandusteaduskonna kollektiiv tõsist heameelt, et ta võib järjekordselt enda hulgast saata praktilisele tööle uue lennu noori majandusteadlasi ja juriste ning anda seega omapoolse panuse meie kodumaa kõrgema haridusega kaadri täiendamisele.

Oleme veendunud, et ka seekordsed lõpetajad õigustavad neile pandud lootusi ja aitavad oma edasise tööga tõsta meie juriidiliste asutuste, kaubandusorganisatsioonide ja ettevõtete, rahandus- ja krediidiorganite töö taset, et veelgi edukamalt täita neid ülesandeid, mida nende asutuste ja ettevõtete ette seavad meie partei ja valitsus.

Soovides kogu teaduskonna kollektiivi nimel teile — lõpetajad — palju jõudu ja edu teie edasises vastutusrikkas töös, avaldame kindlat lootust, et teist saavad töötajad, kes ei jää peatuma juba saavutatul, vaid kes pidevalt edasi arenevad ja end täiendavad ja keda kui aktiivseid võitlejaid partei praktika elluviimise eest hindab nii kollektiiv, kus teie töötate, kui ka kogu meie rahvas.

K. PÜSS,
Õigus-Majandusteaduskonna dekaan

TÄNAVUSELE LENNULE

Ajaloo-Keeleteaduskonna ühiskondlikud organisatsioonid ja dekanaat soovivad teile tööellu astumisel palju õnne ja teotahet! Teie hulgas lahkub teaduskonnast terve rida tublisid õppe- ja ühiskondliku töö eesrindlasi, keda teaduskond peab kaua meeles ja seab eeskujuks noorematele kursustele. Kuid võtke kõik seejuures teadmiseks, et ka kõige suuremad õppetöö saavutused hinnatakse ümber ja asetatakse uude valgusesse elus endas. Kuidas teid hakkab hindama töökollektiiv, kuhu asute, sellest sõltub teie mineviku saavutuste hinnang ja väljavaated tulevikku, teie koht elus. Kohta elus aga tehakse sõna otseses mõttes tubli tööga.

Teaduskond ootab, et kirjutate oma tööeluga palju eredaid lehekülgi meie armsa alma materi ajaloo lehekülgedele.

Dots. A. PÄRL,
Ajaloo-Keeleteaduskonna dekaan

Eesti NSV 20. aastapäevale pühendatud teadusliku konverentsi plenaaristung toimub täna algusega kell 17 ülikooli aulas.

Päevakorras:

1) Avasõna sm. K. Siilivaselt.

2) Ettekanne «Tartu Riiklik Ülikool 1940/41. aastal» sm. J. Kalitsalt.

* * *

Külastage näitust «Tartu Riiklik Ülikool 1940—1960», mis avatakse peahoone auditooriumides nr. 1 ja 5.

Kallid lõpetajad!

Taas avab vana ülikool oma uksed, et välja lasta järjekordne lend noori spetsialiste. Viie-kuue aasta jooksul püüdis ülikool anda kõike, et ülikoolist võiksid väljuda oma eriala hästi tundvad, poliitiliselt arenenud spetsialistid. Sama eesmärki teenis ka ülikooli komsomoliorganisatsiooni tegevus.

Ülikooli komsomoliorganisatsioon püüdis ühiskondlike ülesannete andmise teel arendada tööarmastust, süvendada erialaseid teadmisi, anda organisatsioonilise töö kogemusi, kasvatada üliõpilastest tõelisi poliitilisi võitlejaid. Nende ühiste eesmärkide saavutamisel kasvas enamik praeguse lennu kommunistlikke noori ja koos nendega ka enamik ÜLKNÜ-sse mittekuuluvaid noori tihedalt meie ühtsesse kollektiivi. Väga paljudest on kahju lahkuda, sest nad muutusid meie komsomoliorganisatsiooni kandvaks osaks. Kuid seda leevendab teadmine, et nad ka oma tööpõllul sama ausalt ülesannete täitmist jätkavad, kui seda meie kollektiivis tegid.

Ülikooli komsomoliorganisatsiooni ajalukku lähevad käesolevast lennust väga paljude kommunistlike noorte nimed.

Kallid kommunistlikud noored! Teie printsipiaalsus, järjekindlus ja veendumus minna sinna, kuhu kutsub partei, on meie komsomoliorganisatsioonile ka edaspidi eeskujuks. Kuigi te sageli kulutasite küllaltki palju aega kommunistliku noorsooühingu poolt antud ülesannete täitmiseks, ei hoidnud te kunagi eemale, vaid tulite sageli ise küsima, kuhu saaks teie energiat rakendada. Teie olite meie ülikooli mitmekülgse elu eestvedajaiks ja initsiaatoreiks. Oma aktiivse tegevusega te tõestasite virisejatele, et on võimalik korraga hästi õppida ja lüüa kaasa igal alal. Kuigi selles vilkas tegevuses oli rõõmude kõrval ka muresid ja mõningaid raskusi, ei löönud te kunagi kõhklema. Nendest raskustest saime üle üheskoos.

Oleme veendunud selles, et edaspidi oma tööpostil töötades te jätkate uue energiaga ja olete kõige progressiivse järjekindlateks elluviijateks.

Soovime, et te kunagi ei katkestaks sidemeid ülikooli komsomoliorganisatsiooniga. Teie olete meil alati kalliteks külalisteks.

Kallid lõpetajad! Ülikooli komsomolikomitee soovib teile palju jõudu ja indu teie eesseisvas töös, palju edu ja õnne teie igapäevases tegevuses ning isiklikus elus. Rakendage meilt kaasavõetud teadmisi ja oskusi ausalt ja loovalt meie nõukogude rahva hüvanguks.

J. LOTT,
ELKNÜ TRÜ Komitee sekretär

ESIMESED AVALDUSED

Esmaspäeval alustas tööd ülikooli vastuvõtukomisjon, laekusid esimesed avaldused. Eile lõunaks oli esitatud juba ligi sadakond avaldust, neist enamik — seitsekümmend seitse avaldust — Kaugõppeosakonda. Nagu selgus vastuvõtukomisjoni sekretäri sm. Paltseriga vesteldes, on esimesed sooviavaldajad kõik juba lühema või pikema tööstaažiga.

Pärnu 4. Keskkooli õpetaja Maia Traks soovib oma haridusteed jätkata statsionaarselt eesti keele ja kirjanduse osakonnas. Ta lõpetas 1958. aastal Viljandi Pedagoogilise Kooli.

Tõnu Rikand lõpetas mullu kaugõppekeskkooli, on olnud õpetajaks Pootsi 7-klassilises Koolis, komsomolitöötajaks. Nüüd aga tahab ta geograafiks õppida.

Matemaatikaosakonnast ja matemaatiku elukutsest

Pärast keskkooli lõpetamist ei osanud ma algul kuidagi otsustada, kas minna edasi õppima matemaatikat või füüsikat. . Kuidagi juhtus aga nii, et asusin uurima üht geomeetrilist probleemi: kuidas avaldub tasapinnalise kolmnurga ümber- ja sissejoonestatud ringjoonte keskpunktide vaheline kaugus nende ringjoonte raadiuste kaudu. Leidsin valemi: $d^2 = R^2 - 2Rr$. Et see tulemus keskkoolikursuses ei esine, siis arvasin, et olen saanud uue tulemuse (tõeliselt oli see tulemus saadud W. Chapple'i poolt XVIII saj., nagu sain teada hiljem). Innustatuna sellest «uuest tulemusest» asusingi õppima matemaatikat.

Ülikoolis õppisin tundma matemaatika olemust kogu tema mitmepalgelisuses: tema loogilist ilu, laia rakendusala ja võimalusi teda loovalt edasi arendada.

Ei ole lihtne lühidalt selgitada, mis ootab teid matemaatikaosakonnas ja pärast selle lõpetamist. Õppeaeg kestab siin 5,5 aastat. Pärast kolmandat kursust toimub spetsialiseerumine vastavalt üliõpilase enda huvidele. Spetsiaalsuseks võib valida näiteks matemaatilise analüüsi (ridade teooria), algebra, geomeetria, teoreetilise mehhaanika. Suurem osa praegustest vanema kursuse üliõpilastest on aga valinud oma spetsiaalsuseks arvutusmatemaatika, sest arvutusmatemaatikute järele on praegu kõige suurem vajadus meie vabariigis. Arvutusmatemaatikat ei tule seejuures mõista mitte kitsalt — ainult kui aritmeetiliste arvutuste teostamise tehnikat, vaid see on vägagi probleemiderikas tänapäeva matemaatika haru. Selle materiaal-tehniliseks aluseks on kiiretoimelised programmjuhtimisega elektron-arvutusmasinad.

Ka TRÜ sai 1959. a. sügisel elektron-arvutusmasina «Ural», millega nii või teisiti on seotud arvutusmatemaatikute väljaõpetamine. Selliseid masinaid võib kasutada küllaltki komplitseeritud matemaatiliste ülesannete lahendamiseks, näiteks lahendada mitmesuguseid algebralisi, diferentsiaal- ja integraalvõrrandeid, tabuleerida funktsioone jne. Kuid selle masinaga võib põhimõtteliselt ka tõlkida ühest keelest teise. Masintõlkega seotud teoreetilisi probleeme uuritakse praegu meie matemaatikute poolt. Samuti saab selle masinaga lahendada rahvamajanduse seisukohalt olulise tähtsusega planeerimisülesandeid, näiteks koostada optimaalseid transpordiplaane. Samuti saab masina abil koostada tunniplaane, mängida doominot jne. Meditsiinilis-bioloogilise sisuga ülesandeid me praegu veel lahendanud ei ole, teeme seda kindlasti aga lähemas tulevikus. Kõikide nende ülesannete lahendamisega kaasnevad teoreetilised uurimused, vormilt matemaatilised, sisult aga, olenevalt rakendusalast, võivad need olla väga mitmesugused. Seega nõuab tänapäeva arvutusmatemaatika just mitmekülgsete huvide ja kalduvustega uurijaid, kes tahavad ja julgevad tungida praegu veel läbitöötamata probleemide rägastikku. Kõigile sellistele ütleme — tere tulemast!

I. KULL,
geomeetriakateedri dotsendi k.t.

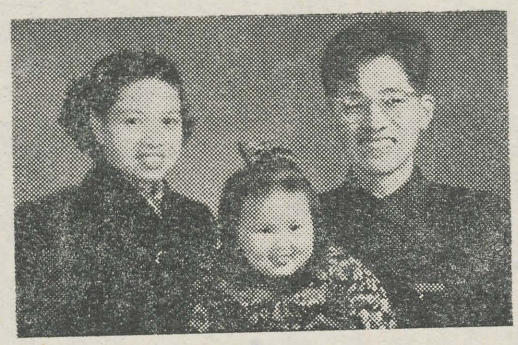

Kiri Hiinast

Hiljuti sai TRÜ Matemaatika-Loodusteaduskonna õppejõud sm. Seeman kirja Hiina Rahvavabariigis töötavalt õppejõult, mis pakub huvi laiemale üldsusele.

Lugupeetud õpetaja Seeman!

Enne tippnõupidamist, mis pidi toimuma Pariisis, saatis Ameerika Ühendriikide valitsus luurelennuki Nõukogude Liidu territooriumile, pannes toime agressiooni ja provokatsiooni Nõukogude Liidu vastu. Edasi kuulutas USA valitsus selle riiklikuks poliitikaks. Kui Nõukogude valitsus esines protestiga ja tõsise hoiatusega, keeldus USA valitsus seda rahuldamast, ajades nurja tippsegi nõupidamise. Selleks et toetada õiglast Nõukogude Liidu seisukohta ja hukka mõista USA provokatsiooni, toimus 22. mail Fudžou linnas suur demonstratsioon, millest võttis osa kolmsada tuhat linna elanikku. Sel päeval oli suur vihm, kuid meie olime sellele vaatamata ülevas meeleolus. Minu seltsimehed palusid mind kirjutada Teile ja nõukogude inimestele meie suhtumisest sellesse provokatsiooni. Meie teame, et NSV Liit ja Rahva-Hiina on ühine vennalik Liit. Meie maa on lahutamatu sotsialistlikust leerist, mille eesotsas on Nõukogude Liit. Agressioon ja provokatsioon Nõukogude Liidu vastu on agressioon ja provokatsioon Hiina Rahvavabariigi vastu. Me kõik toetame õiglast Nõukogude Liidu seisukohta. Meie toetame täiel määral Nõukogude Liidu õiglast võitlust Ameerika agressiooni ja provokatsiooni vastu.

Mind viidi üle uude Fudžou Ülikooli. Sjamõnis sain Teilt raamatu B. M. Кельман и С. Я. Явор «Электронная оптика». See huvitas mind väga. Olen tänulik Teie hoolitsuse ja abi eest. Lubage tänada Teid kogu südamest, kui minu kõige lugupeetumat ja armsamat õpetajat. Kirjas saadan Teile mälestuseks foto, millel olen oma naise ja tütrega.

Siira tervitusega

Teie õpilane
KE GUN ČAN

Lõppes retsensioonide võistlus

Esmaspäeval tegi ülikooli kirjandusvõistluse žürii kokkuvõtteid 15. mail lõppenud võistlusest kirjanduskriitika, teatri- ja kinoretsensioonide alal. Otsustati välja anda:

II auhind 100 rubla

a) Õigusteaduskonna II kursuse üliõpilasele Henn Hellatile retsensiooni «Publik — teater — lavastaja — autor ja — «Lea»» eest;

b) bibliograafiaosakonna V kursuse üliõpilasele Vello Läänele retsensiooni «Film ja näidend» eest.

Ergutuspreemia 50 rubla Õigusteaduskonna II kursuse üliõpilasele Henn Hellatile retsensiooni «Kullatud elevant» eest.

Žürii palub auhinnatud autoreid tulla ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetusse teisipäeval, 28. juunil kell 16.

Õppekomisjonide tööst

Praegu seisab komsomolibüroode õppekomisjonide ees väga tõsine tööperiood — õppekomisjonidel tuleb teha kokkuvõtted aastasest tööst. Töö analüüs peab olema põhjalik ja kõiki puudusi haarav.

Koos kokkuvõtete tegemisega mõeldakse ka sellele, keda esitada stipendiumi saamiseks. Talvise eksamisessiooni lõpus täitsid oma ülesandeid peaaegu kõik õppekomisjonid. Ainult vene filoloogia osakonna ja bioloogiaosakonna komsomolibürood ei võtnud vaevaks täita neile usaldatud ülesandeid.

Vastavalt osakonnabüroode õppekomisjonide põhikirjale määravad dekanaatide stipendiumikomisjonid stipendiume alles pärast esildiste tegemist õppekomisjonide poolt. Seetõttu on vajalik, et õppekomisjonid asuksid juba nüüd tegema ettevalmistusi stipendiumide määramiseks. Tuleb korraldada nii, et õppekomisjonide liikmed ei sõidaks enne ära, kui on toimunud komisjoni koosolek stipendiumile esitamise kohta.

Osakonna õppekomisjoni töö aluseks peab olema pingerida, kus on arvestatud nii õppeedukust kui ka ühiskondlikku tegevust.

ELKNÜ TRÜ Komiteel on dekanaatidega kokkulepe selles, et nende poolt ei teostata stipendiumi määramist enne, kui selle jaoks on vastavast õppekomisjonist saabunud nimelised ettepanekud. Sugugi õige ei ole senine praktika, kus mõne komisjoni poolt esitati ainult pingerida. Ka raviosakonna kursusebüroode õppekomisjonidel on võimalik vastavalt dekanaadi poolt antud jaotusprotsendile kindlaks määrata nii arvuliselt kui ka nimeliselt, keda stipendiumile esitada.

ELKNÜ TRÜ Komitee

Meie ülikool 1940. ja 1941. aastal

Nõukogude võimu taaskehtestamine 1940. aasta suvel tõi kaasa põhjalikke muudatusi ka kõrgema hariduse alal. 31. augustist 1940. a. likvideeriti usuteaduskond. Õppejõud koondati kateedrite ümber. Üliõpilaste osas viidi sisse kindel kursuste süsteem, koostati uued õppeplaanid, tehti kohustuslikuks loengutel käimine. 11. novembrist 1940. a. kinnitati ülikooli kateedrite nimestik, kus oli 81 kateedrit.

1940/41. õppeaasta esimesel semestril kasvas õppejõudude koosseis 70 inimese võrra, moodustades 322 õppejõudu. Sellele vaatamata nõudis EKP IV kongress ülikooli õppejõudude kaadri edasist tugevdamist. Kongressijärgsel perioodil kasvas õppejõudude arv veelgi ja 1941. aasta kevadeks oli ülikoolis juba 446 õppejõudu.

Uute õppejõudude ettevalmistamiseks asutati 1941. aasta kevadel aspirantuur marksismi-leninismi aluste alal kuue, õigusteaduste alal kahe, arstiteaduste alal kolme, ajaloo-keeleteaduste alal seitsme, matemaatika-loodusteaduste alal ühe ja põllumajandusteaduste alal nelja kohaga.

Suurt tähelepanu osutati ka kõrgemate koolide materiaalse baasi tugevdamisele. EKP IV kongressi otsustes rõhutatakse õpikute koostamise ja tõlkimise pakilist vajadust. Kavandati uute laboratooriumide ja kabinettide loomine.

Teadusliku töö arendamise eesmärgil loodi Tartu Riikliku Ülikooli juures Teadusliku Uurimise Instituut. Uurimisinstituudi esimene koosolek toimus 4. juunil 1941. Oma tööd jätkas ülikooli juures ka pedagoogiline täiendusinstituut.

Kõrgema hariduse demokratiseerimine peegeldus eredalt üliõpilaste vastuvõtu organiseerimisel 1940. aasta sügisel. Tehti kõik selleks, et ülikoolis saaksid õppida andekad noored, olenemata nende majandusliku olukorrast. 1940. aasta sügisel võeti ülikooli vastu 521 uut ja 505 endist üliõpilast. 1940/41. õppeaasta alguses oli üliõpilaste ülanimekirjas 3283 üliõpilast. Juba esimese õppeaasta jooksul muutus põhjalikult üliõpilaste sotsiaalne koosseis. 1941. aasta andmete järgi õppis ülikoolis 1940/41. õppeaasta esimesel semestril 40,9% tööliste, 14,4% töötavate talupoegade, 23,7% intelligentsi, 20,4% kapitalistide ja 0,61% vaimulike lapsi.

Tähtsaks sammuks tööliste, töötava talurahva ja töötava intelligentsi lastele oli õppemaksu kaotamine. Vastavalt 1. septembri 1940. aasta otsusele tasusid õppemaksu põhiliselt need, kelle vanemad elatasid end ilma tööta saadud tulust. 2264 üliõpilasest (eriplaani alusel lõpetajaid pole siin arvesse võetud) vabastati õppemaksust 1796 üliõpilast, õppemaksu tasusid 468 üliõpilast.

25. septembrist 1940. a. kehtestati ülikoolis riiklikud stipendiumid. 1940/41. õppeaasta kevadsemestril maksti stipendiumi 634 üliõpilasele. Kõige suuremaks kujunes stipendiaatide protsent Ajaloo-Keele- ja Matemaatika-Loodusteaduskonnas. Stipendiaatide arvu ja stipendiumiks määratud summasid kodanliku perioodi omadega võrreldes võib järgmist märkida: 1939/40. õppeaasta kevadsemestril oli ülikoolis stipendiaate 92, stipendiumide kogusumma 1940/41. õppeaastal ületas 1939/40. õppeaasta oma rohkem kui viieteistkümnekordselt.

Et võimaldada neile noortele, kes kodanliku korra rasketes tingimustes ei suutnud lõpetada keskkooli, ülikooli astumist, organiseeriti 1940/41. õppeaastal kõigile, kes olid lõpetanud üheksa või enam klassi kodanlikus keskkoolis, täienduskursused. Samuti asuti ülikoolis mittestatsionaarse osakonna loomisele, kuhu 1941/42. õppeaastaks planeeriti vastuvõtt 305 üliõpilase ulatuses.

Kõrgemates õppeasutustes tehtava kasvatustöö põhijooned leidsid markimist 9. oktoobril 1940. aastal kinnitatud ülikooli ajuuses põhikirjas. Noorte maailmavaate kasvatamise keskuseks kujunes marksismi-leninismi aluste kateeder, mis organiseeris vastavaid loenguid kõigile üliõpilastele ja õppejõududele. Suurt osa etendasid ka ühiskondlikud organisatsioonid. TRÜ partei-algorganisatsiooni moodustamine leidis aset 5. septembril 1940. a. Esialgu oli liikmete arvuks üksteist.

Komsomoliorganisatsioon loodi 4. oktoobril 1940. a. Selle ridades oli 22 üliõpilast, 1941. aasta alguseks kasvas organisatsioon ja 1941. aasta kevadel loodi teaduskonniti komsomoligrupid.

Kõige massilisemaks kujunes ametiühinguorganisatsioon. Üliõpilaste ametiühingukomitee valiti 24. oktoobril, kusjuures ametiühinguliikmete arv kasvas jõudsasti. 31. oktoobril oli liikmeid arvel 385, 31. detsembril 1037 ja 31. jaanuaril 1290. Ametiühing tegeles seinalehtede väljaandmisega, poliithariduslike referaatide korraldamisega, isetegevusõhtutega, õppemetoodiliste küsimustega jne.

Esimese õppeaasta tulemused nõukogude ülikoolis kujunesid küllaltki rõõmustavateks. Esimesed arvestused marksismi-leninismi alalt tõendasid, et üliõpilased on ainesse suhtunud huvi ja põhjalikkusega. Arvestust ei suutnud sooritada ainult 5% üliõpilastest. Üldiselt kujunesid kogu eksamisessiooni tulemused järgmisteks: eksamid sooritas 83,78%, 10,33% ei ilmunud eksameile ja 5,89% sooritas eksami mitterahuldavale hindele. Õppeaasta kokkuvõtete analüüsi baasil kavandati rida üritusi esinevate puuduste vältimiseks uuel õppeaastal.

Kõik need suurepärased kavad ja perspektiivid purustas hitlerlaste reeturlik kallaletung. 24. juuni õhtul 1941. a. toimus ülikooli aulas üliõpilaste ja teenistujate miiting. Selle resolutsioonis öeldakse, et «meie eesmärk on kaitsta meie maad, lüüa meie vaenlane lõplikult puruks, vabastades sellega meie maa alatiste rünnakute ohust, et võiksime rahus teha ülesehitavat tööd kodumaa õitsenguks».

Paljud üliõpilased ja õppejõud, nagu A. Pärl, K. Taev, L. Päi, F. Kudu olid selle üleskutse elluviijate ridades. Paljud üliõpilased astusid hävituspataljoni ridadesse, et anda vihatud vaenlasele hoope otsekohe tema tungimisel Nõukogude Eesti territooriumile.

J. KALITS

Geograafid õppepraktikal

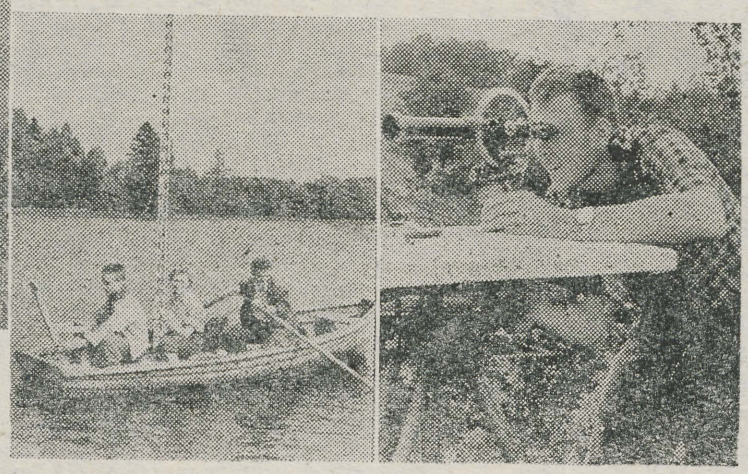

Kääriku sprodibaasi plaani valmistamine on meie esimese kursuse geograafide kuuajalise õppepraktika eesmärgiks. Mensulmõõtmine ei taha algul kuidagi minna, kui aga dots. L. Vassiljev on üliõpilastele veel kord meelde tuletanud talvel läbivõetut (pildil vasakul), kulges mõõdistamine juba iseseisvalt. Eriti huvitav oli Tornijärve sügavuse mõõtmine — suurimaks lugemiks saadi ligi 17 meetrit (keskel ja paremal).

K. PÄIDI tekst ja fotod

2 Tartu Riiklik Ülikool

AARE SOOME

TUBA nr. 52

(Algus eelmises numbris.)

II

Neljapäeval valitses toas nr. 52 eriline palavus. Hommikul tõusti vara. Räägiti vähe ja sedagi hädavajalikkusest.

Enn oli jäänud lahtiste silmadega varahommikul voodisse pikutama. Ei tahtnud segada eksamile minejaid, sest elektriline pinge oli teistelt temale üle kandunud.

Üksi jäetud, tõusis temagi. Homme pidi ta teistkordselt seisma semestrieksamite ukselävel.

Teooria olevat ülikoolis hukutanud mõnegi edasipüüdliku andeka vaimu — oli ta kuulnud. Selle kinnisidee oli ta omandanudki. Enn oli endale võimalikult palju praktilist tegevust otsinud. Viibides tähetornis öiste vaatluste ajal ka siis, kui valvegraafiku järgi ei olnud tema kord. Ei seganud seal keegi tema mõtteid, ei tegusid. Märkamatult oli tähetornist saanud tema teine kodu. Oli ta ju seal kõigele ja kõik temale omane. Seal oli tihtipeale ka Vaike. Nüüd lootis Enn toakaaslaste kombel põhilise eksamiks ära teha eksamieelseil päevil. Nii sai ka esimesel semestril tehtud, ehkki siis veel värske ülikoolivaimustuse tõttu oli teinud rohkem tööd. Usnagi palju. Siis oli onupoeg Harald märkinud, et teooriaga ei või ennast tappa. Peab praktilisem olema, elust osa võtma. Siis ta raamatukogu, kus omi võrrandeid uuris, ära vanetaski tähetorni vastu.

Paar tundi jõudiski ta pead vaevata, kui juba saabus Harald. Vaikselt ja rahulikult.

«Õpi, õpi. Ma ei sega sind. Kerge pilet, viis.» Rahulikust ütlusest jooksis kadedusehiireke Ennu südame alla. Oli aga Haraldiga päri. Võrrandid — kuidas neid oli nüüd raske meelde jätta. Omal ajal oli kõik lihtne ja arusaadav tundunud. «Tee mis tahad, õieti midagi ei saa aru», sõnas Enn. «Kasvõi nuta.»

Harald mõõtis teda pika pilguga: «Juba ajad sinagi õiget juttu. Tunned, — midagi ei tea. Nüüd ongi kõik korras. Vaat kui ütleksid — kõik on selge. Siis oleks asi kahtlane,» rahustas Harald.

«Mitte nii. Ma räägin — ei saa aru. Saad sa aru,» pani Enn vastu, kuid Harald ei mõistnud.

«Miks ei saa. Maailmatuntud astronoom Enn Kalvet on õieti eksamipabinas. Ära muretse, oled ju tööd teinud. Tähendab, tead. Püüa rahulik olla.»

Enn ei vastanud. Ei rääkinud ka siis, kui erutusest veel hingeldav Paluoja sisse astus ja erutatud häälega tutvustas oma eksamilugu.

«Seda ma teist poleks uskunud,» osatas ta õppejõudu. «Kas mina lootsin. Tuli välguna kogu see kupatus ja ei tohi ma kaevata. Jäin vahele selles, mida kõige paremini arvasin teadvat. See on see . . .»

Haraldile tegi heameelt teise erutus. Ometi oli Paluojas päris ehtsat värskust.

Neli on ka number. Tubli kõhutäis kuluks nüüd marjaks pärast närvikõdi. Eks seal räägi pikemalt. Muidu see meie astronoom veel vihastub äkki.»

Ära nad ei jõudnud. Enne saabus konspektide ja õpikutepakiga Palgand.

Kogu tema olemusest oli tunda — midagi pidi korrast ära olema. Tavaline loid kõnnak oli asendunud toreda sportliku rühiga. Hääl oli vaid tuttavlikult õõnes, kui ta valjult pajatama hakkas:

«Mis te vahite mulle otsa. Kolm. Ja ainuke kogu kursuse peale. Jaa,» kinnitas enesestmõistetavat küsimust, mida keegi ei esitanud. Hallid, luitunud värvusega silmad vaatasid teravalt. Samasugused hallid ja kaunid näisid näojoonedki, kust nokasarnane pikk nina iga hetk oli valmis vihastumiseks.

«Pole mul sellest sooja ega külma. Nüüd muidugi hakatakse mulle vaatama kui kolmemehele, hiljem raskem eksameid teha. Rääkisin küll vanale, las ma tulen hiljem uuesti . . . Kolm seepärast — ei olevat seminaridel käinud. Kah jutt. Ja ei saavatki asja tunda. Kes seminaridel pugemas käisid, need said muidugi korralikuma hinde.»

Lisas näiliselt ükskõikselt: «Mul absoluutselt ükskõik. Peaasi, kui stippi ära ei võeta. Esimese kolmega . . . ehk annavad.»

«Said siis esimese rahuldava,» päris Harald.

«Mis sest niipalju,» viskas Palgand hooletult.

«Selge.» Paluoja ei tahtnud Palgandiga enam hoopiski ühist keelt leida. «Hea hinde saamisega eksamil on sama tegu kui tuhande meetri jooksul. Kaheksasada magad maha, ega siis viimane kakssada ka enam päästa. Lippa või hing seest välja.»

Paluoja pikk kogu, kus kitsad õlad pikkust veelgi juurde andsid, sirgus samuti. Tuttav õlakehituski ei jäänud ära.

Enn võpatas. Kellele seda öeldi?

«Aga kui kaheksasada roomad ja ülejäänu lippad, siis on viis käes. Nagu sinulgi, tegelane,» näpsas Palgand vastu oma pugisevat naeru läkatades.

Seekord ei tabanud vihje märki. Harald pidi täheldama, kuidas ajaloolase tavaline rahulikkus hakkas viimasel ajal muutuma väikeseks vaenulikkuseks Palgandi jutu puhul. Paluoja kohendas oma ümmarguste klaasidega prille, vaadates sõnalausumata tüki aega Palgandile otsa.

«Mina? Mina sain täna nelja. Sina oled aga vilets vinduja. Kadestad ja närid. Mis sinust kord saab. Jäädki sa sõudjaks? Tead, sinutaolisi nimetatakse elurentnikeks. Jah, elurentnikeks. Rentisid tüki ülikoolist viie aasta peale välja ja vaatad, kuidas saaksid kõige parematel tingimustel parima ja suurima noosi välja sokutada. Voh! Sokutaja ongi see õige tiitel. Nüüd hing täis — ei saanud eksamit ära sokutada. Et ükskord oled omadega vahele jäänud, siis võtad oma palga järgi ka teisi.» Paluoja keeras selja ja jäi aknast välja vaatama.

«Püsti hull,» oskas Palgand lausuda. Hinge põhjas ta siiski austas Paluoja andekust koos selle siiruse ja tõsidusega. Nüüd ei mõistnud teda sugugi.

«Kuule,» sõnas Palgand lepitavalt. «Ega ma sinule ei tahtnudki öelda, et sina roomad. Ma rääkisin oma meestest. Oleksin mina käinud samuti aasta jooksul seminaridel pugemas. Aidaa — küllap me sinuga siis ei riidleks.»

Halvakspanevalt jätkas ta: «Ja sina. Ise tahad sõber olla, loobid aga poriga.»

«Näete, ehtne sokutaja. Ka nüüd ja igal sammul. Mina ei rääkinud hoopiski enda arvel, vaid sinu kursusekaaslaste nimel. Sina minu sõber ei ole. Ehk mina sinu sõber. See võiks veel olla,» torkas Paluoja vastu.

Palgandile kerkis lause huulile, jättis aga ütlemata, tormates pikkade sammudega toast välja.

«Sa ära otsusta inimese üle ilma teda põhjalikumalt kuulamata. Rikud ennast kui teda,» sõnas Harald etteheitvalt.

«Harald! Sa arvad kõike teadvat ja aru saavat. Tegelikult ei tea sa midagi. Poisikeselikkus . . . Lõpetame. Kõik.»

Siiski jätkas: «Alati räägib — ei taha olla teistetaoline lollpea. Eks ole ilus väljend lollpea kohta. Ja sina kaitsed teda veel. Aitab tehtud sõbrakuulsusest. Ise tahad ja räägid — võidelda! See põld aga kasvatab ohakaid. Appi peab minema. Ägestun, jah, viimasel ajal liialt, aga kaua sa kannatada jõuad, kaua ta peremehetseb lõppude lõpuks. Ja meie laseme tal üha sokutada. »

«Aitab, aitab tänaseks,» katkestas Harald. «Lähme ära.»

Üksi jäänud, tundis Enn, kuidas hommikune eksamihirm temas maad hakkas võtma. Halvast harjumusest ei saanud ta kuidagi lahti. Teiste kartes kartis tema kõige rohkem.

Enn sundis end süvenema.

III

Harald lonkis aeglaselt kodu poole — internaati. Hea oli sammuda. Mitte mõelda igapäevastele asjadele, vaid sulguda moneks ajaks endasse. Möödunud päevaga võis ta rahule jääda. Südamesopis näris siiski mingi kahetsusekuradike.

«Tore ikka see meie oma kohvik ja . . . mütsid . . . ja üldse soliidne elu. Kahju mõelda selle kunagisest lõpust.»

Muidugi, Harald usuks seda. Salajas tundis ometi igatsust töö järele. Õppimine sai pikapeale koormavaks. Kuid kindlasti — üliõpilaspõlve mured ja rõõmud jäävad unustamatuks.

«Teil on ju lauljatari karjäär ees,» naljatas siis Harald.

«Ah see hiljem muidugi ehk. Kes teab, kuidas sellega. Kas lõpuks ära ei tüüta, aga tööle minna küll ei tahaks. Mõelda, kuidas teised siin ülikoolis edasi käivad . . . ja elavad. Aga haigetega jännata . . Mis teie arvate?» oli siis Haraldilt küsitud.

Harald ei võinud vastata. Ei julgenud. Arvas oma mõtteid küll. Tantsisid, vestlesid veel pisut. Siis lahkusidki kohvikust.

Tütarlaps oli olnud meeldiv — eemalt. Sõnulseletamatut tahtmist oli Harald tundnud tütarlapsega tuttavaks saada. Ehk rohkemgi. Ei teadnud isegi, miks. Ta sai ka õie lõhna tunda.

Ei. Peale harmooniliste näojoonte ja meeldiva hääle ei evinud see inimene mitte midagi.

Seda soojust, mida Harald ootas ja otsis, seda ta ei leidnud. Meeldivalt naeratanud silmad osutusid võltsiks, tehtuks. Ja ikkagi oli tüdrukus midagi. Midagi, millele Harald ei osanud nimegi anda. Oli see tarkus, mis saadakse paljuteadmisega, — nii võis see olla. Tarkust aga, mida kogutakse kogemustega, seda tarkust näis vähe olevat. Sellest Haraldil külm hakkaski.

Imelik, Harald oli tundnud end vestluse ajal objektina. Küllap tema, Harald, pidigi huvitav objekt olema. Seda oli talle öeldud. Vaatas ta ju kõike läbi oma minaprillide. Otsis, juurdles, ja seda julgelt. Haraldi originaalsus arvatavasti meeldis tüdrukule. Tüdruku jutt oli aga kerge. Ja valus samal ajal.

Üksinduse tajumine ei ole ikkagi nii raske, kui on seda tühisena tunduva inimese seltskonnas viibimine. Käitumine tütarlapsega endaväärilselt oli Haraldil raskeks läinud.

Ja lahkusidki. Külmalt, viisakalt. Veidergi oli see omamoodi olnud.

«Ei, jah. Ma pean end võitma. Kõik on ju korras.»

Haraldi mõttelõng katkes. Meenus tädipoja eksam. Eksam, mida Enn nii väga oli kartnud.

. . . Kodus oli ainult Palgand, kõveras õpikute ja koodeksite taga.

«Mis Enn sai?» päris Harald läbematult. Kõnetatu vaikis hetke. «Oli siin nii tunni eest, näost kaame ja kahvatu. Pakkis kohvrit ja lubas sõita kuhugi. Imelik mees küll.»

«Kuhu? Kuhu on tal sõita eksamite ajal, ta on ju Saaremaalt!» hüüatas Harald erutusvarjundiga hääles.

«Tont teda teab. Toa jättis ainult koristamata. Tema kord on täna,» vastas Palgand loiult, teeseldes süvenemist koodeksisse.

«Oo, tähelepanu, tähelepanu. Seda vajame me kõik. Seda vajavad teised veel enam,» sähvas Haraldil peaajust läbi. Miks ei olnud ta ometi Ennu oodanud. Tädipoeg käitus teinekord lausa võimatult.

Harald jooksis tänavale. Püüdis juhusliku takso ja juba vuraski ta jaama poole. Sellel kellaajal võis minna üksnes Moskva rong. Kuhu sugulane sõita tahtis, seda ei suutnud Harald taibata.

Jaamas Ennu ei olnud. Tähendab, poiss on mujale läinud. Aga kui sõitis bussiga, välgatas mõte. Aeglaselt hakkas ta kesklinna poole tagasi astuma.

«Seda poleks ma sinust uskunud, Enn,» rääkis mahe hääl. «Sina, juba nüüd lugupeetud . . . ja põgeneda, ning kuidas veel. Poisikesena. Oled suur laps, Enn. Tõesõna. Mis sa siis ise mõtlesid?» päris noomiv tütarlaps edasi.

«Sulle . . . jätsin kirja.»

Seal oli ju Enn. Samane tädipoeg. Harald tõttas ligemale.

«Vabandage. Enn, sa oled tahtnud ära sõita?»

Mõlemad pöördusid nägudega Haraldi poole. Enn näis end koguda püüdvat. Pärast lühikest vaikimist lausus: «Saage tuttavaks. Minu onupoeg Harald. Vaike. Olen teile kummastki rääkinud.»

Vaike oli tõepoolest väike habras tütarlaps. «Sugulasel on silma», pidi Harald muiates tunnistama. Tütarlapsest hoovas meeldivust, värskust. Ovaalne nägu, millele meeldivad sõstrasilmad andsid usaldava ilme, sisendasid sooja, südamliku tunde.

«Teate, Harald. Vabandage, et ma nii . . . kohe . . . Aga see teie sugulane. Ta . . . teate, mis tahtis , , ,»

«Jäta!» püüdis Enn katkestada, kuid tüdruk jätkas: «Ei, ei jäta. Teate, ta tahtis oma arvates Vladivostokini sõita, ausõna. Näete, isegi pilet on Moskvani võetud. Uskuge nüüd, mis te oskate, mina küll ei oska.»

Enn oli õnnetus ise. Süüdlase ilmega õhetavale näole ilmus kahetsusvärin, kui ta ütles: «Läbi kukkusin . . . ja mis mul veel üle jäi. Mind pole enam kellelegi tarvis.»

Harald rahunes. Tähendab, isegi nii sügav oli tema noor sugulane. Sellest see ärasõitki.

«Soo. Siis nii.»

«Juba pool tundi riidlen ja lohutan teda. Poleks ma teda internaati läinud otsima, tea kus ta praegu oleks. Kui kuulsin, et ta on läbi kukkunud, arvasin kohe — niisamuti see ei jää. Niipaljuke ma teda tunnen. Ja mul oli õigus,» kinnitas Vaike.

«Kahjuks. Teate, Vaike, jätke meid üksi. Küllap meil on mehejuttugi vaja rääkida. Ma pean ükskord seda meest tundma õppima.»

Hetke kõndisid nad kolmekesi koos, siis soovis Vaike head õhtut ja ta pruunis mantlis väike sirge kogu kadus peagi põiktänavasse.

Küllap tema juba usaldas Haraldit.

«Täna oleksid sa ära sõitnud, homme aga juba tagasi tulnud,» lausus Harald päris vaikselt.

Talle vastati järsu pearaputusega.

«Vaat mis see tähetorn on sinust teinud. Sullegi on pähe hakanud mingi halvaloomuline kasvaja. Hiilida koerana ära, saba jalge vahel. Ma ei tea, mis inimesed ütleksid . . . aga Vaike asemel ma sinuga ei räägiks. Kehv oled.» Harald püüdis tädipoega ärritada.

«Mis mul teha jääb. Minust ei saa õieti midagi. Mul pole matemaatikaks pead, talenti ka pole. Ja kui minust kunagi astronoomi, teadlast, ei saa, milleks ma siis ilma üldse sündisin. Ma pean astronoom olema, aga mul pole annet. Minu ideaaliks on õieti vana Kivisto — akadeemik. Kuid ma ei ole tema küünemustagi väärt, milleks siis siin aega surnuks löön. Parem künnan merd või põldu.»

«Kuule, mees. Idealist oled. Sa leiad, mida otsid. Kui tõeliselt otsid ja otsida tahad. Aga vaevata ei saa midagi väärtuslikku. Pessimismi langedes oled kohe löödud. See on selge,» kinnitas Harald veenvalt.

«Jälle sinu elutarkused. Need ei aita. Aga ette võtta ma ei oska midagi. Läbi kõik.»

«Kuidas läbi, kui sa ise läbi ei ole? Sessiooni pead lõpetama. Siis teed kahe ümber ja kõik on korras. Stipita ajad sa läbi küll. Suvel lähed tööle ja kodunt saad sa ka rohkem kui nii mõnigi teine», elavnes Harald. Ometi hakkas rännumees tuld võtma.

TÕNIS LEHTMETS

Romantiline

Öö ju saabub külateele,
rohus ärkab ritsikas.
Kuu kui kopik taevas veereb,
ise rõõmsalt itsitab.

Küllap nägi järvel paadis
äsja mõnda armunut,
küllap kõrvu kostis taadil
paarikese pehme jutt.

Aga samas, näe vist imest
nägu venib valvuril.
Kuulatab — justnagu kive
näriks hiigelkrokodill.

Välja ronib pilvesasist,
suuril silmil vahib meid:
Kivipurustuse-masin
ahnelt neelab telliseid.

Tolm siin määrib õue halliks,
mullakarva võõpab öö.
Sõbrad, minu ning mu kalli
ehtsaiks kodukäijaiks lööb.

Tüdruk vapralt kive kannab.
Keeruta, kui tahad, tolm!
Punakuue selga panna
varsti võib me staadion.

Kas sa ju ei taaru jalgel,
käharpäine veskipoiss?
Ei, tal prilli all on palgel
rõõmus naeratus, et oi . . .

Kuu meil hindab tööd ja vaeva.
Kas ei noored magagi?
Ning veel koidueelsest taevast
lahkelt vaatab tagasi.

«Oledki kitsiks muutunud. Mulle on see imelik, poistele iseäranis. Seepärast vist meie laudkonnast lahku lõidki?»

«Aga teised ei osta ju midagi,» vastas Enn hajameelselt. «Egas mina teid ka toita jõua.»

Haraldile tegi heameelt jutuaine muutumine.

«Olgugi, aga sellega salgad solidaarsust. Peps oled. Nagu mees sa ei oska toimida».

Paluoja ja Palgand võtsid neid vastu rohkete küsimustega. Harald tuli nende pareerimisega osavalt toime ja teatas siis: «Meie tuba on tõesti 52. Lugupeetud astronoom on nimelt kahe saanud. Bilanss on täielik,» püüdis Harald naljatada. Ei ta ise ega teised ei naernud.

(Järg lk-l 4.)

A: «Mis sa arvad, Jants, mille poolest me erineme burlakkidest sellel Repini maalil?»
B: ???
A: «Nemad peavad oma tööd tegema Volga kaldal kõndides, meie aga teeme oma tööd otse «Volgas».»

J. KANGILASKI karikatuur

Tartu Riiklik Ülikool 3

Sinu meelespea

✪ Poolteise nädala pärast alustavad tööd esimeses vahetuses töötavad üliõpilased. Lähetuskirjad kirjutati välja üliõpilaste soovide ja avalduste põhjal. Mõningatel juhtudel oli aga vajalik muuta avalduses märgitud objekti või vahetust. ELKNÜ TRÜ Komitee juhib tähelepanu sellele, et peetaks täpselt kinni lähetuskirjale märgitud objektist ja vahetusest (nendest nõuetest mittekinnipidamine tekitab suuri raskusi ja segadusi). Seetõttu veel kord: **tööle tuleb ilmuda lähetuskirjas märgitud objektile ja märgitud ajal.**

✪ Järgimine partei ürituse elluviimiseks on nõukogude inimese aukohustuseks. Kahjuks leidus möödunud õppeaastal siiski üksikuid lubajaid, kes kevadel andsid avalduse, kuid suvel ei ilmunud tööle. Meie kollektiiv arutas õigesti nende ebaväärikat käitumist. Tähelepanu, komsomoliigrupid! Eriti aga raviosakonna esimene ja teine kursus! Ka tänavu tuleb täie printsipiaalsusega suhtuda asjata lubajatesse ja «viilijatesse».

✪ **Tsemenditehase «Punane Kunda»** ehitusele sõitjate esimene vahetus koguneb 4. juulil kell 12, teine vahetus 1. augustil kell 10 ülikooli peahoone juurde. Voodivarustusest kaasa võtta ainult tekk, muu antakse kohapeal.

✪ **Balti elektrijaama ehitusele** sõitjate esimesel vahetusel on kogunemine 4. juulil kell 10, teisel vahetusel 1. augustil kell 12 ülikooli peahoone juures. Kaasa võtta voodivarustus (peale voodikoti). Vene filoloogia osakonna I kursuse üliõpilastel koguneda Narva sõiduks 15. juulil kell 10 ülikooli peahoone juurde. Füüsikaosakonna vene õppekeelega IV kursusel on kogunemine 15. augustil kell 10 ülikooli peahoone juures.

✪ **Viljandi maaparandusjaama** sõitjate esimesel vahetusel on kogunemine 4. juulil kell 14, teisel vahetusel 1. augustil kell 14 ülikooli peahoone juures. Voodivarustusest kaasa võtta voodikott, tekk, linad, padjakott ja -püürid.

✪ **Kääriku spordibaasi ehitusele** sõitvate üliõpilaste esimene vahetus koguneb 4. juulil kell 11 ja teine vahetus 1. augustil kell 11 V. Kingissepa tn. 19 võimla juurde. Voodivarustust kaasa võtta pole tarvis.

✪ **Tartu objektidel** tööle asujate esimene vahetus koguneb 4. juulil kell 16, teine vahetus 1. augustil kell 16 ülikooli peahoone juurde. Elama hakatakse Pälsoni tn. 14 ühiselamus.

✪ Lähetuskirjad on välja antud osakondade komsomolibüroode sekretäridele, kust saab neid kätte. Neid, kes põhjendavad oma mittekohaleilmumist lähetuskirja mittesaamisega, loetakse põhjuseta puudujaiks, samuti nagu neidki, kes ei suvatsenud kollektiiviga kaasa lüüa.

✪ Kohale tuleb ilmuda täpselt. Kaasa võtta lähetuskiri, pass, komsomolipilet, rahvamalevlase tõend.

✪ Vastavalt ÜLKNÜ Keskkomitee seisukohale, et meie vabariigi noortel tuleb anda suur panus üleliiduliste komsomoliiöökehituste — tsemenditehase «Punane Kunda» ja Balti soojuselektrijaama kiiremaks käikulaskmiseks, ei suunata käesoleval aastal üliõpilasi, kel pole mehhanisaatori kutset, uudismaadele. Nendele üliõpilastele, **kes soovisid sõita uudismaadele**, antakse lähetuskirjad tsemenditehase «Punane Kunda» ja Balti soojuselektrijaama ehitusele teises vahetuses.

Üliõpilaste entsüklopeediast

A

Akadeemiline puhkus — vahend, mille abil võib vältida ülikoolist eksmatrikuleerimist.

D

Diplomitöö kaitsmine — ringkaitse vastase ülekaalukate jõudude vastu.

E

Eksam — mäng, kus üks teab, kuid vaikib; teine, kuigi ei tea, räägib.

K

Konsultatsioon enne eksamit — ohutustehnikaalane instrueerimine.

L

Laboratoorne töö — õppetöö, mida teeb laborant üliõpilase järelvalve all.

P

Pimesikumäng — seda mängitakse eksamipileti valikul.

(Ajalehest «Петрозаводский университет».)

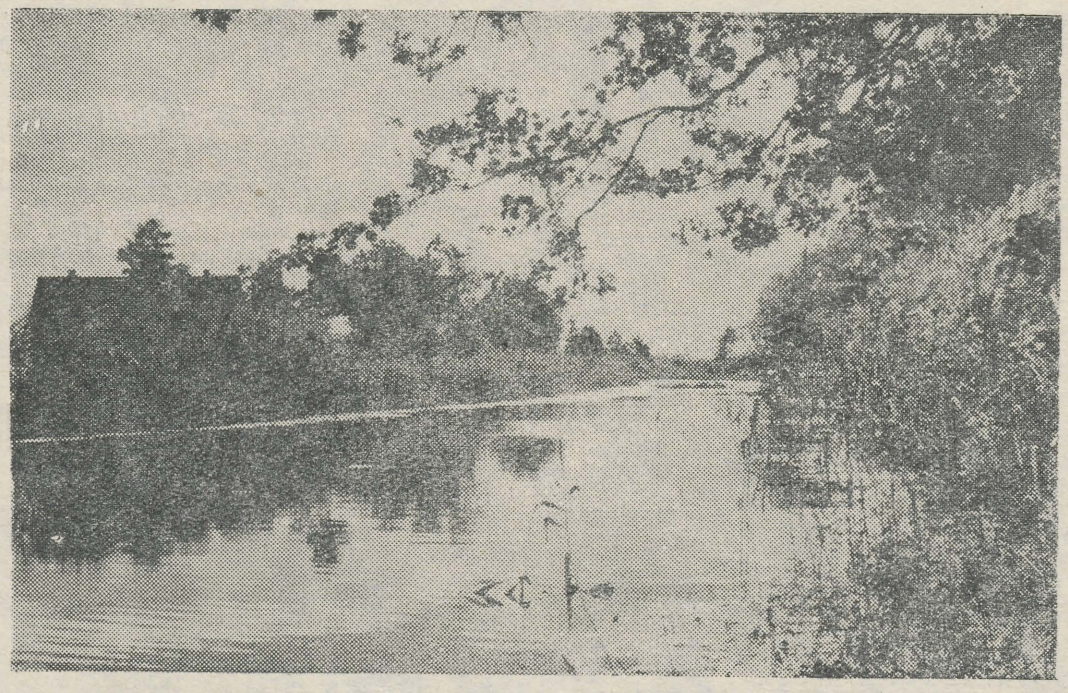

Vaiksel suvepäeval. *J. MIKU foto*

MÕTTEVAHETUSE KOKKUVÕTTEKS

Sõnake luule retsenseerimisest

Tuleb tervitada seda aktiivset osavõttu diskussioonist, mis toimus meie ajalehe veergudel ühenduses L. Hainsalu luulevihiku «Peeglikillud» ilmumise puhul. Lugedes ilmunud artikleid kui ka materjale, mis ajalehe vähese ruumi tõttu pidid välja jääma, tekivad mõningad mõtted sellelaadsete diskussioonide kohta.

Retensioonide autorid on oma töösse suhtunud hea tahtega, tõstatades rea printsipiaalseid luuleprobleeme puudutavaid küsimusi, mis ulatuvad üle retsenseeritava luulevihiku piiride. Ühest küljest on see kasulik, teiselt poolt aga antud juhul muutis see diskussiooni laialivalguvaks ja üksteisest möödaräägikimiseks, kuigi keskendavaks küsimuseks jäi tänapäeva nõukogude inimese õnne probleem. Peamiselt keerleski diskussioon ühe luuletuse «Vaikne ja soe...») ümber.

Nõukogude inimese isiklik õnn on lahutamatult seotud oma rahva õnnega. See ei ole mitte ainult meie tänapäeva nõukogude poeesia seisukoht, vaid seda tunnetasid ka klassiühiskonna avara südamega ja terava pilguga eesrindlikud poeedid. Tuleks arvata, et see põhitõde peaks olema endastmõistetavalt selge. Ometigi näeme, et diskussiooni käigus nähti kurja vaeva selle üldtuntud tõsiasja u u e k s avastamiseks. Keda kõiki ei kutsutud siin ette tunnistajatena! Tolstoi, Gorki, Bagritski, Štšipatšov, Luqovski, Dolmatovski, N. Ostrovski, Lu Ju, Su Ši, pandžabi poetess Amrita Pritan, Salvatore Quasimodo, Abašeli, Mohammed Mohran as-Saidi, Gabriela Mistral, Pablo Neruda, Beranger, Beekmann, Veetamm, Parve, Lehtmets. Tähelepanuväärne, kuigi kahjuks teoreetilistest artiklitest omandatud abstraktne eruditsioon!

K. TAEV

Diskussiooni käigus ilmnes ka nimetatud küsimuse liialt lihtsustatud käsitelu, luule kui tegelikkuse tunnetamise spetsiifilise vormi ignoreerimist. Retsensioonide autorid esitavad küllaltki õigeid teoreetilisi kontseptsioone, kuid sageli nende rakendamisel praktikas satutakse siiski väärale teele. Oeldakse, et oleks mõttetus nõuda luules vulgaarsotsioloogilisi alasti ideid, luule muutmist loosungeiks, kuigi luuletaja peab jõudma mingile sotsiaalsele seisukohale. Näitena esitatakse luuletus «Mis teed sa, poeet». Luuletusele heidetakse ette, et poeedis tekitab kurbust puult langev leheke, millele järgneb küsimus: «Kas poeedile peavad mõjuma vähem kurvastama panevalt kasvõi tema kaasinimeste mured ja kannatused, seega inimestesse puutuvad küsimused.» (R. Rimmeli retsensioonist, «Tartu Riiklik Ülikool» nr. 12). Retsensent jätab hoopis arvestamata luuletuse kolmanda salmi, milles autor esitab küsimuse — mis teeb poeet, kui turjakas töömees küsib kauplusest autori enda, aga ka teiste autorite värsse. Hainsalu ei anna siin otsest vastust, kuid kogu sõnastus õhkub sellest, et ta tunneb sel puhul ülimat rõõmu. Luuletus on üles ehitatud kindla kompositsioonilise tervikuna ja on ekslik väita kiskuda üksikuid värsse. Tuleb tajuda, et kaks esimest salmi rõõmust ja murest on kunstikavatsuslikult vajalikud lõppstroofi kulminеeruvale tunnetusele. Tundub, et retsensiooni autor oma praktilises luule analüüsis (mitte aga oma teoreetilistes repliikides) toetub rohkem süllogismidele ja ei taha mõista kujundite mitmekesisust ja funktsioone. Kõik see aga võib põhjustada luule väljendusvõimaluste vaesustamist, piltide ilmetust, luule emotsionaalsete väärtuste ahendamist. Näiteks häirivad retsensenti värsid: «Ma ütleksin, et mesinädalal liig pehmet pesa pole mulle vaja.» «Pehme pesa» loeb retsensent väikekodanlikuks sentimentaalsuseks ja soovitab väljendi asendada sõnaga «kodu». Näib, et retsensent lahendab küsimuse jälle «puhta mõistuse» seisukohalt; lahutab vormi luuletaja sisuliselt emotsionaalsetest kavatsustest. Kui nõustumegi, et väljend on väikekodanlik-sentimentaalne, siis selles peitubki autori kujundivaliku väärtus, sest just sellega kriipsutatakse alla autori põlglikku suhtumist väikekodanlikele mugavustele.

Diskusiooni raamides esitati ka rida õigeid ja kasulikke märkmeid, mis võivad tulla kasuks L. Hainsalule. On ilmne, et L. Hainsalu lüürikas isiklik ja ühiskondlik ei põimu alati ühtseks tervikuks. isiklik «mina» kipub sageli varjutama autori suhtumist tegelikkusse. Mitte selles ei peitu luuletuse «Vaikne ja soe...» viga, et siin puuduvad konkreetsed sidemed ühiskondliku elu ja võitlusega, mida nõuti mõne retsensendi poolt, vaid viga on selles, et kogu luuletus on ilmetu, mõte endast on kitsas ja sisult kõhnake, millest õhkub vastu passiivsust ja seega ei suuda ta tekitada emotsioone.

Ka tänapäeval võime kõnelda õnne sellest osast, mis on vaikne ja soe, mida inimene tajub, kui ta tööd ja taotlused on õnnestunud, kui ta rõõmuga jälgib meie tänapäeva suuri edusamme, mis annavad inimesele sisemise rahu ja tasakaalu, mis soojendab südant. Kuid niisugusel puhul pääseb värss maksvusele ikkagi vaid sel juhul, kui nende vaiksete ja soojade tunnete allikaks on meie tänapäeva helid. Ärgem nõudkem poeedilt, et ta peaks oma tundeid alati üksikasjalikult põhjendama, kuid oleme õigustatud nõudma, et ta tunded oleksid häälestatud miljonite inimeste parimate tunnetega.

(Algus lk-l 3)

Keegi ei aasitanud täna Ennuga. Palgand, kes oli tujust ära, vaikis. Rahulikult seletasid Harald ja Paluoja Ennule tulevikuteed.

«Narrid ikka, mis te enam,» püüdis Enn jääda oma mõtetega, kuid teda ei kuulatud.

Tehku ta endale kõik selgeks, et kordumist ei tuleks. Igaühega võivat nii juhtuda. Tudengielu olevat täis ootamatusi.

«Ega see ole lilleaed, kust ainult õisi nopid,» rääkis Paluoja. «Küllap selles oma mõnugi on. Ainult vahele ei tohi jääda, vaat seda ei tohi sündida lasta,» oli Paluoja enam kui õpetlik. Vaatas heasüdamlike silmadega läbi prilliklaaside Ennule otsa ja kentsakat nägu tehes ajas Ennule vägisi naeru peale. Päris lapseks pidi teda pidama see pikk kiitsakas Paluoja, kes alles ennist oma asjadega ise pigis paistis olevat.

«Egas elu hull ei ole. On hulle momente.»

Enne magamaheitmist oli Ennu tuju seegipoolest allpool nulli. Hale hakkas endast, kujutlematult hale. Aga keegi ei haletsenud teda. Oligi parem. Jah, talle sai abiks olla üksnes ta enda mina.

Kuidas küll see raske aeg üle elada. See piinav ja alandav aeg. Ei, vähemalt viiele annab ta selle nurjunud eksami — jäi Ennu viimaseks mõtteks.

Juba voodis, jäid Paluoja ja Harald veel vestlema. Sekkus ka Palgand, kes püüdis tõestada, et kui ikka pea ei võta, siis oleks õigem pea järgi ka amet valida.

«Siis jääme sinust ilma, tore mees,» vastas Paluoja põlastavalt. «Spekulante meie ühiskond ei salli. Tead isegi.» Ja ilmse mõnutundega hakkas ta rääkima tuttavast, endisest ülikoolikaaslasest, kes Tallinnas pidi kelnerina leiba teenima. Palgand jäi otsekohe magama, leppimist ei saavutatudki. Harald pidi tahtmatult muigama. Olid omamoodi toredad poisid kõik.

TUBA nr. 52

Lõpuks kostis magamisnorinat igast nurgast. Paluoja magas rahulikult ühtlaste hingetõmmetega, Palgand norinal, unes üksikuid sõnu pomisedes. Astronoomist Kalvet magas rahutult. Kes teab, kus ta oli — tähetornis, eksamil või jõudnud koguni Vladivostokini.

Vaid tulevane ajakirjanik ei saanud sõba silmale. Mõelda oli, palju mõelda. Mitte kirjandusest, mitte eksamist.

Rahutus oli temas. Küll proovis endast välja suruda närivat tunnet, mis teda terve nädala oli piinanud, kuid oli võimatu seda tegema.

Kunagi oli Harald olnud arvamusel, et see suur maailm ei suuda sünnitada õnne ei temale ega teistele. Selleks pidid inimesed liiga väikesed olema. Keskkooliaegsed väikesed unistused õnnest, headusest olid ammu kadunud. Kuid kuidas elada, kuidas olla? Sellele ei suutnud Harald vastust ikkagi ka nüüd anda. Kuidas elada, et sa endaga rahule jääksid. Ja et teised sinuga rahul oleksid. Kus on see piir, kus sa endaga täiesti rahule jääd? Mis annab rahu. Kas töö? Kindlaid piire ta silme ees ei näinud. Uut tõde, nagu ta ise arvas.

Jaa — «häda võidetuile.» Palgandil oli omajagu õigust. Siiski häda neile, kes on ahned, mitte mõtlevad.

Paratamatult pidi Harald kaaslastele mõtlema. Nad lähevad koos ja siis nende teed hargnevad. Selle järgi, kuidas käsib süda. Temal, Haraldil, on ju ka süda.

Tema võtab end kokku. Ta saab selleks, kelleks tahab. Töö, töö. Ainult töö annab talle unustust. Neist mõtteist, mis hiljaaegu tundusid piinavad, nüüd rumalad ja vajalikud korraga.

Ah, temast saab ikkagi see, milleks ta on suuteline. Seda kõige vähemalt. Siiras peab edaspidigi olema. Küllap ta toimis ikkagi õigesti. Nüüd vähem endale mõelda, kõigepealt tädipoega ei tohi silmist lasta.

Jah, küllap neid elutõdesid, igapäevaseid ei saa noppida jämedais joontes. Ei tohi neid välja mõelda ega alati pimesi uskuda.

Avastama peab neid. Korjama ükshaaval väikesi killukesi, mis hiljem annaksid suure aitava terviku.

Mõtted tormasid üle toa laiali koos suitsupilvedega, mida Harald välja puhus.

Tema täna vist magama ei jäägi. Mõtteid sigis järjest juurde. Ei rahunenud sugugi.

Uinuski alles pisut enne varahommikut.

Keeletarga kirjakast

Keeletark eksameil ja diplomitööde kaitsmisel

Iga eksamiga muutub üliõpilane täiuslikumaks, tähtsamaks ja enesekindlamaks. Eriti selgesti kajastub see riigieksameil ja diplomitööde kaitsmisel. Nii tituleeris üks lõpetaja H. Treffneri gümnaasiumi õpetajaid elutut olendit märkiva asesõnaga «mis», öeldes sõnasõnalt: «Kehvad olid ka õpetajad, m i s viisid alla teadmiste taseme.» Veelgi suuremat enesekindlust väljendas aga diplomand, kes pärast retsensendi põhjalikku sõnavõttu alustas oma vastuväiteid lausega «Olen põhimõtteliselt retsensendi puudustega nõus». Olgu lisatud, et retsensent ei vaielnud sellele vastu, kuid lisas, et tema ei ole diplomandi puudustega kaugeltki nõus.

Lõpetajate hulgas on ka keelekorraldajaid. Nii näiteks kirjutab üks õpetatud žurnalist, et tema ütelus oli vale. Žurnalistid saavad teatavasti ka eesti keele ja kirjanduse õpetaja kutse, mistõttu võib kindlasti arvata, et edaspidi hakatakse koolides e t t e ü t l u s t e asemel korraldama e t t e ü t e l u s i, v a i d l u s t e asemel v a i e l u s i ja m a a d l u s t e asemel m a e l u s i.

Oma vanematest kolleegidest ei jää maha ka nooremad, kes jutustavad õpetlastest, kes on teaduse viinud kõrgemale s t a a d i o n i l e. Ei tea, kas võistlusi hakatakse edaspidi üliõpilaste poolt pidama s t a a d i u m i d e l? Järjekordselt sai lektor teada, et keelest langevad välja vananenud sõnad ehk a n a r h i s m i d.

Paistab, et paljude üliõpilaste teadvuses on võõrsõnadel r e p u n s e e r i m a tähendus.

R. TALVAR

Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» järgmine number ilmub 15. juulil 1960.

Kaastööd palutakse ära saata sellise arvestusega, et nad jõuaksid kohale 11. juulil.

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»), г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 6326. MB 04741.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

20 AASTAT

Ühenduses peitub jõud

Kõigi maade proletaartased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 24 (451) Reedel, 15. juulil 1960 XIII aastakäik

JOHANNES SEMPER

Meie päevad

Me päevad süttind eredasse tulle,
töö rõõmsast ruttamisest kõmab maa.
Me käed ja süda — need on ainult sulle,
sa päiksepaisteline kodumaa!

Nii nagu randlasele meremüha
ei anna rahu päeval ega ööl,
nii kostab meie kõrvadesse üha
üks kutse tulevikust keset tööd.

Me tahame, et homse päeva hiilgus
lööks tänasesse oma kuldse koe
ja et ei lakkaks hetkekski ta kiirgus
ning südametes sellest oleks soe.

Kui kuskil kestab raugemata huvi,
et maailm hirmu küüsis väriseks,
siis meie peost on lendu tõusnud tuvid,
et rahu jääda võiks — ja päriseks.

Las väljuda siis tellingutel kellu
ja ärgem laskem eksitada end!
las suubuda me päevad suurde ellu,
veel suuremasse kui me mõttelend!

Ukse ees on meie vabariigi 20. sünniaastapäev. Tänavune sünniaastapäev pole tavaline juubel. See on kogu meie rahva suur pidupäev.

Kakskümmend aastat! See on aeg, mille jooksul on jõudnud meheikka uus põlvkond noormehi, sirgunud kodumaa ehteks uus põlvkond neiusid. Ka neil on juba, millele tagasi vaadata oma kahekümnendal aastakünnisel. Möödunud on nende esimesed arglikud sammud, õppimise aeg sõprade ringis, elukutse valik. Kakskümmend aastat on tähtis ja meeldejääv etapp iga inimese elus. Veel meeldejäävam on see etapp olnud meie vabariigi elus. Kui palju toredaid ja suuri saavutusi tööstuse, teaduse, hariduse ja kultuuri alal, mis on saanud teoks tänu meie vabariigi kuulumisele nõukogude rahvaste vennalikku perre!

Ühenduses peitub jõud — see vana tõde on meie sotsialistlikus tegelikkuses saanud tuhandekordse kinnituse. Mitte ainuüksi lahinguväljal, vaid ka rahuliku ülesehitamise tandreil avaldub igal sammul rahvaste vennaliku koostöö määratu suur viljastav mõju. Vaadakem ringi omaenda ümbruses. Meie vabrikutes töötavad vennasriikide tehastes valmistatud masinad. Autod ja traktorid, meditsiiniline aparatuur ja seadmed teadusliku uurimise instituutidele — kõik need on meid ümbritseva elu faktid, mis on tunnistajaiks rahvastevahelisest vennalikust koostööst. Kas oleks meie vabariigi töötajail üksi olnud jõukohane Narva hüdroelektrijaama ja Balti soojuselektrijaama rajamine, võimsa põlevkivitööstuse ülesehitamine, sõjas purustatud linnade elluäratamine? On selge, et selles on otsustav sõna kaasa rääkida asjaolul, et Eesti kuulub Nõukogudemaa vennalikku perre. Meie maal on saanud endastmõistetavaks, et vene kangur õpetab eesti töötajaid, et eesti noormees, kes kodanlikul ajal oleks ainult unistanud kõrgemast haridusest, õpib Moskva ülikoolis ja meie töötajad veedavad oma suvepuhkuse või ravikuuri Mustamere-äärsetes sanatooriumides ja puhkekodudes. Meie vaatame sellele kui meie elu tegelikkusele, millega ollakse harjunud ja pahatihti unustame, et need avarad võimalused avas eesti rahvale nõukogude võim aastal 1940. Kõigile kättesaadav kõrgem haridus, head õppimistingimused, stipendium, avarad võimalused teaduslikuks tööks ja tööks valitud erialal — see oli ideaal, mille eest võitlesid meie isad, vanaisad.

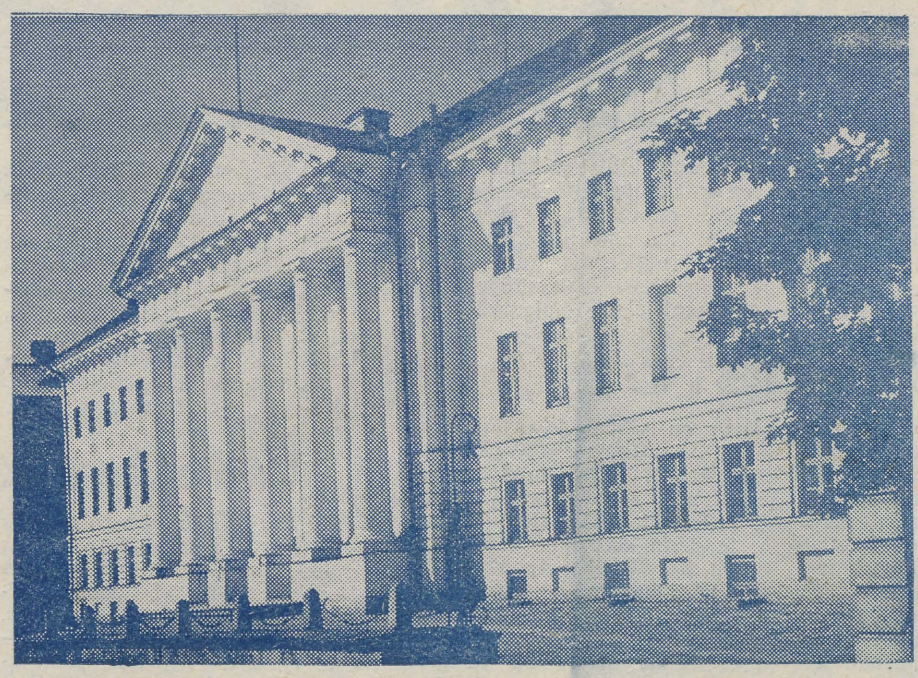

Tänasel juubelipäeval peame mõtlema eeskätt neile, kes juunipöörde kuumadel päevadel kandsid punalippe ja sütitasid rahvast oma põlevate kõnedega. Paljudel neist ei õnnestunud näha meie Nõukogude Eestit tema õitseajal — seda enam peame meie tegema kõik selleks, et see õitseaeg jätkuks, et poleks lõppu meie vabariigi õierikkal suvel, et eelseisva seitsme aasta programm ja sellele järgnevad seitseaastakud tähistaksid meie soovide täitumist.

Suure juubeli künnisel soovime meie Nõukogude Eestile veel suuremaid võite ja saavutusi kõigil aladel, veel päikeserohkemat homset. Selleks aga andkem kõik oma kirgas jõud ja energia meie nõukogude kodumaa hüvanguks!

A. METSA,
ametiühingukomitee esimees

HOOGNE ARENG

1940. a. avas uue lehekülje ülikooli elus, kuid alanud sõda 1941. a. juunis katkestas ajutiselt ka Tartu ülikooli loova ülesehitustöö. Ülikool sattus täielikku sõltuvusse saksa sõjaväevõimudest, kes paigutasid peahoonesse väekomandantuuri ning sulgesid peasissekäigu õppejõududele ja üliõpilastele. 1941. a. sügissemestril õppetööd ei toimunud, alles detsembri viimastel päevadel lubati ülikooli lõpetajaile lõpueksamite sooritamine. Õppetööd lubati alustada 1942. a. jaanuari lõpus, kuid juba 1944. a. kevadel teatas rektor ajutisest vaheajast õpingutes, mis tegelikult tähendas ülikooli sulgemist. Ülikooli astumine oli takistatud paljude kitsendustega. Vastavalt okupatsioonivõimude korraldusele 1942. a. 6. oktoobrist võeti ülikooli vastu ainult neid isikuid, kes tegid läbi riigitööteenistuse Saksamaal või teenisid 6 kuud fašistlikus armees. Õppemaks semestri eest ulatus 120 riigimargani.

Fašistide poolt ülikoolile tekitatud materiaalsed kahjud ulatusid 42 miljoni rublani. Hävitati täielikult 19 hoonet, sealhulgas Raadi õppe- ja katsemajand, Veterinaariateaduskonna peahoone, ülikooli apteek jt. Raskesti said kahjustada botaanikaaed, tähetorn, Zooloogia ja Geoloogia Instituudi hooned. Põgenedes kiiresti Eestist viisid hitlerlased kaasa paljude laboratooriumide väärtusliku sisustuse. Okupandid kavatsesid evakueerida Tartu ülikooli Saksamaale, ainult eesrindlike õppejõudude aktiivne vastupanu ja Nõukogude armee kiire edasitungimine hoidis ära eesti rahva suurima kultuurikolde hävitamise.

Kohe pärast Tartu vabastamist (25. augustil 1944. a.), kui põlevat linna veel tulistas taganev vaenlane, algasid ülikoolis taastamistööd. Tänu Nõukogude valitsuse ja NLKP hoolitsusele ja abile teostati esialgsed taastamistööd niivõrd kiiresti, et juba 1944. a. 17. novembril tähistati pidulikult uue õppeaasta algust.

Vaatamata sõja jätkumisele toimus ülikoolis 1944/45. õppeaastal hoogne töö okupantide poolt tekitatud kahjude likvideerimisel ja õppe- ning teaduslikuks tööks vajalike tingimuste loomisel.

Teaduskonnad ja kateedrid mitte ainult taastati, vaid nende arv isegi kasvas: kui 1940/41. õppeaastal oli ülikoolis 6 teaduskonda ja 81 kateedrit, siis 1944. a. sügisel algas õppetöö 95 kateedris ja 7 teaduskonnas (Õigusteaduskond, Arstiteaduskond, Ajaloo-Keeleteaduskond, Matemaatika-Loodusteaduskond, Loomaarstiteaduskond, Põllumajandusteaduskond ja vastasutatud Kehakultuuriteaduskond).

Rektoraat ja ühiskondlikud organisatsioonid tegid ära suure töö üliõpilaskonna komplekteerimisel. Kõigi teaduskondade esimestele kursustele võeti vastu 543 üliõpilast, vanematele kursustele taastati 808 üliõpilast. Absoluutse enamuse ülikoolis õppijaist moodustasid tööliste ja talupoegade lapsed. Kõik üliõpilased vabastati õppemaksust, 87,5% neist said stipendiumi.

Võrdlemisi kiiresti taastati vanad, osaliselt aga loodi täiesti uued õppe- ja teadusliku töö baasid. Juba 1944/45. õppeaasta lõpuks oli õppejõudude ja üliõpilaste kasutada 22 laboratooriumi, 28 kabinetti, 2 observatooriumi, 3 muuseumi, 6 katsejaama, mitu kliinikut, toimus botaanikaaia kiire taastamine, pidevalt täiendati Pearaamatukogu ja teaduskondade raamatukogude fonde. Suurt abi osutasid ülikoolile vennasvabariigid. Nii saatsid Moskva ja Leningradi ülikoolid Tartusse hulga õppevahendeid, mikroskoope, hinnalisi aparaate ja masinaid. Saltõkov-Štšedrini nimeline Avalik Raamatukogu ja Leningradi ülikooli raamatukogu andsid meile üle 35 tuhande köite õpikuid ja teaduslikku kirjandust. Tartu ülikoolis esinesid loengutega Leningradi professorid Oparin, Frolov, Patrikejev.

Tulles vastu tootval tööl töötavate noorte soovidele omandada kõrgem haridus mittestatsionaarselt ning arvestades kiiresti kasvavaid rahvamajanduse vajadusi avati esmakordselt Tartu ülikoolis 1945. a. aprillis Kaugõppeosakond, kuhu juba samal aastal astus 164 üliõpilast. (Võrdluseks olgu märgitud, et lõppenud õppeaastal ulatus mittestatsionaarsete üliõpilaste arv üle kahe tuhande). Õppejõudude ja teaduslike töötajate kaadri ettevalmistamiseks asutati 1946. aastal aspirantuur. 15 aasta jooksul lõpetas edukalt aspirantuuri 77 inimest.

1944/45. õppeaastal taastati ka ülikooli ühiskondlikud organisatsioonid: õppeaasta lõpuks oli parteiorganisatsioonis arvel juba 16 NLKP liiget ja 9 liikmekandidaati, komsomoliorganisatsioonis oli 72 liiget, ametiühingusse kuulus 1645 õppejõudu ja üliõpilast. Alustasid tööd ka esimesed kunstilise isetegevuse ringid (mees- ja naiskoor, näitering jt.).

Esimese okupatsioonijärgse õppeaasta tulemused näitasid veenvalt meie partei ja valitsuse hoolitsust nõukogude rahvusliku kaadri ettevalmistamise eest ning eesti rahva enneolematut entusiasmi oma rahvamajanduse taastamisel ja sotsialismi aluste rajamisel.

* * *

Sõjajärgseil aastail on kujunenud Tartu Riiklik Ülikool üheks suuremaks õppe- ja teadusliku töö keskuseks Eesti NSV-s, tõeliseks kaadri sepikojaks, kus valmistatakse ette kõrge kvalifikatsiooniga spetsialiste mitte ainult oma vabariigi, vaid kogu NSV Liidu jaoks.

Aastast aastasse kasvas üliõpilaste arv: kui 1945/46. õppeaastal õppis ülikoolis umbes kaks tuhat noort, siis 1959/60. õppeaastal ulatus statsionaarsete ja mittestatsionaarsete üliõpilaste arv viie tuhandeni. Sõjajärgseil aastail on lõpetanud ülikooli umbes kuus tuhat spetsialisti. Siinjuures tuleb aga arvestada, et ülikooli baasidest ja kaadrist eraldati 1946. a. osa Eesti NSV Teaduste Akadeemia rajamiseks ja 1951. a. asutati ülikooli kolme teaduskonna baasil Eesti Põllumajanduse Akadeemia.

Nüüd on ülikoolis loodud soodsad tingimused edukaks õppetööks: kõik üliõpilased on vabastatud õppemaksust, edukalt õppivad noored saavad stipendiumi. 15 aasta jooksul on TRÜ-s välja makstud üle 118 miljoni rubla stipendiumi näol. 1700 üliõpilast elab mugavalt sisustatud ühiselamuis.

Tunnustavalt tuleb märkida seda, et meie üliõpilased, järgnedes komsomoliorganisatsiooni üleskutsele, ehitasid õppetööst vabal ajal uue moodsa ühiselamu. Üliõpilaste teenindamiseks on avatud üliõpilassöökla, klubi kohvik, tervistavad suvelaagrid. Teadusliku töö meetodite omandamiseks töötavad üliõpilased kuuekümne ühes ÜTÜ ringis, nende kasutada on TRÜ teaduslik ja õpperaamatukogu, 63 teaduskondlikku ja kateedriraamatukogu. Kunstilise isetegevuse viljelemiseks ja vaba aja sisustamiseks on asutatud üliõpilasklubi ning ülikooli spordiklubi. Isetegevuskollektiivide tööst võtab osa üle 750 üliõpilase, spordiklubi on ette valmistanud umbes viis tuhat VTK I ja II järgu märklast ja kuus tuhat järgusportlast.

Ülikooli teaduskondades, kateedrites ja laboratooriumides toimub mitmekülgne teaduslik uurimistöö, millel on suur rahvamajanduslik tähtsus. Üleliiduliselt ja ka väljaspool meie riigi piire on tuntud ülikooli füüsikute töö tahkete kehade luminestsentsi ja aeroionisatsiooni probleemide uurimisel. Suureks saavutuseks on arvutuskeskuse rajamine, mis täidab nii meie kui ka paljude vennasvabariikide asutuste

(Järg 5. lk.)

Kaasas tolgi suvekuul
oli pehme suvetuul,
oli pehme suvetuul,
uue pitser aga muul.

Ta ei tulnud põimuna,
uudseleiva lõiguna.
Ta ei tulnud põimuna,
tuli rahva võimuna.

F. KOTTA («Võidusuvi»)

Rõõmsaina suurele peole!

Ülikooli suured isetegevuskollektiivid — naiskoor, rahvakunstiansambel, segakoor ja meeskoor —, kes võtavad osa tegelastena Eesti NSV XX aastapäeva puhul toimuvast üldlaulupeost, jõudsid aegsasti lõpule repertuaari omandamisega. Kõik palad said sulaselgeks juba enne eksamite hooaega, millega säästeti kogu jõud ja tähelepanu oma põhiülesande täitmisele kõige olulisemal momendil.

Kunstialane isetegevuslik töö on endastmõistetavaks vajaduseks — siit ammutatakse hoogu ja värskendavat vaheldust, saadakse kogemusi ja meeldejäävaid elamusi, kustumatuid mälestusi toredaist üliõpilaspäevist — nõukogude elu varasalvest, meie armsast alma materist.

Paljud teist lõpetasid äsja järjekordse lennuna ülikooli ja asuvad peatselt tööle paikades, kus oodatakse ja vajatakse uusi töökäsi. Ära minnes meie kollektiivi ridadest ärge unustage neid helgeid hetki, mil koos laulsime, tantsisime ja mängisime.

Kasutan siinkohal juhust, et tänada ülikooli lõpetajaid Tartu Riikliku Ülikooli naiskoorist ja Tartu üliõpilasmeeskoorist ilusate lauluaastate sisustamise ja meie ühise töö tõhustamise eest. Ühtlasi soovin teile kõigile palju õnne ja edu uutel tööpostidel.

Aga enne kui ulatame käe lahkumiseks lõpetanuile, läheme kõik koos rõõmsaina ja õnnelikena meie suurele peole — üldlaulupeole — tähendusrikkail juulikuu päevadel.

R. RITSING,
TRÜ naiskoori ja Tartu üliõpilasmeeskoori dirigent

Prof. A. Valdes üliõpilastega praktikumis. *Joh. MIKU foto*

LUMINESTSENTSI-ALANE UURIMISTÖÖ

Luminestsentsialane uurimistöö Tartus on lahutamatult seotud TRÜ rektori prof. F. Klementiga, kelle juhtimisel on siin kujunenud üleliiduliselt tunnustatud luminestsentsi uurimise keskus.

Enne 1952. a. ei tegeldud Tartu Riiklikus Ülikoolis luminestsentsiga kui teadusharuga. Seetõttu puudus F. Klementi Tartusse saabumisel luminestsentsialane baas täielikult ja tal tuli tänapäeval nii laiahaardeliseks muutunud uurimistööd organiseerida tühjal kohal.

Tööd alustati üldfüüsikakateedris, kus rida õppejõude alustas luminestsentsialaste eksperimentidega. Paralleelselt sellega toimus ka ajakohase varustusega luminestsentsilaboratooriumi sisustamine. Selles laboratooriumis, mida rohkem tuntakse rektori laboratooriumi nime all, alustasid tööd ka esimesed Eesti NSV Teaduste Akadeemia luminestsentsi alal töötajad, kes hiljem siirdusid TA uude luminestsentsilaboratooriumi.

Praegu on luminestsentsialane töö Tartus jagunenud Teaduste Akadeemia Füüsika-Astronoomia Instituudi ja Tartu Riikliku Ülikooli vahel, kusjuures ülikooli peamiseks ülesandeks on jäänud kaadri ettevalmistamine. Uurimistöö toimub nende asutuste tihedas omavahelises kontaktis, mille üheks vormiks on regulaarselt TRÜ füüsikaauditooriumis neljapäeviti toimuvad ühised seminarid, kus esitatakse valminud teaduslikke töid enne nende trükis avaldamist ja arutatakse ka teiste teadlaste töid sel alal. Peale kohalike teadlaste on esinenud külalisi Moskvast, Leningradist, Riiast, Irkutskist ja mujalt. Ka prof. E. Grillot Prantsusmaalt esines seminaril oma Tartus viibimise ajal. Kokku on nendel aastatel (pärast seminari loomist) läbi viidud 190 istungit.

Luminestsentsiga tegelevad ülikoolis analüütilise keemia ja eksperimentaalfüüsika kateedrid. Üliõpilaste ettevalmistus algab noorematel kursustel üliõpilaste teaduslike ringide ja kursusetöödega ning lõpeb diplomitööga. Luminestsentsialaste diplomitööde arv aastas on viimaseil aastail lähenenud kahekümnele. Kvalifitseeritud kaadri ettevalmistamist aspirantuuris juhendavad prof. F. Klement füüsikute ja dots. A. Moskvin keemikute osas.

Seni on TRÜ Õpetatud Nõukogus juba kaitstud 5 ja kaitsmiseks esitatud 3 luminestsentsialast kandidaadatööd.

Teadusliku uurimistöö tulemusi on avaldatud kohalikes, üleliidulistes ja välismaa ajakirjades ainult ülikooli füüsikute poolt poolesaja artiklina 26 erinevalt autorilt.

1956. a. toimus Tartus V üleliiduline nõupidamine kristallfosfooride luminestsentsi alal ja 1959 üleliiduline nõupidamine leelishalogeenkristallide füüsika alal. Viimase konverentsi enamik ettekandeid puudutasid leelishalogeenide luminestsentsi. 1959. a. toimus ka vabariiklik teaduslik-tehniline konverents luminestsentsi kasutamise alal, kus enamik ettekandeid oli Moskva ja Leningradi teadlastelt. Kõikide konverentside organiseerimisest võttis osa ülikool.

Peale kohalike konverentside on TRÜ teadlased esinenud ettekannetega teistel üleliidulistel luminestsentsialastel konverentsidel, prof. F. Klement ka välismaal.

Lisaks tööstuses valmina toodetud aparatuurile kasutatakse TRÜ õppetöökoja juhataja J. Muuga kaasabil ja insener V. Reebeni poolt õppetöökojas konstrueeritud ja ehitatud unikaalseid seadmeid.

Tulevikuperspektiividest on märkimisväärsed lähenemine praktikale seoses uue luminestsentslampide vabriku asutamisega Tartusse ja elektroluminestsentsi-laboratooriumi loomisega eksperimentaalfüüsika kateedri juurde.

A. PAE

Ümberkorraldamise aasta

Möödunud õppeaasta kujunes ravi- ja farmaatsiaosakonnas õppetöö ümberkorraldamise aastaks. Kogu õppetöö muudeti Arstiteaduskonnas elule lähedasemaks. Rohkem rõhku on pandud praktilistele töödele. Nii viidi raviosakonna I ja II kursuse üliõpilastele läbi sanitaarpraktikum kursuse vältel kliinikutes. III kursusele korraldati ühekuuline suvepraktika. Osa VI kursuse üliõpilaste kliiniline praktika toimus ühe semestri ulatuses suuremates kliinikutes väljaspool Tartut. See korraldus leidis poolehoidu nii üliõpilaste kui ka kliinikute kollektiivide poolt. Kuid kõige tähtsam selle juures on see, et üliõpilased said rohkem iseseisvalt töötada ja praktilisi kogemusi. Teiselt poolt said ka Tartu õppebaasides töötajad tegutseda laheda-mates tingimustes. Elu on näidanud, et see meetod end õigustab ja tuleval õppeaastal tuleb seda meetodit suuremas ulatuses rakendada. Meie Arstiteaduskonna lõpetajad on ideelis-poliitiliselt küllalt teadlikud, teavad oma kohustusi meie riigi ja rahva suhtes. Sellest olenedes ei esinenud tänavu noorte arstide, stomatoloogide ja ka farmatseutide kohalemääramisel ühtegi äraütlemist, vaid just vastupidi, paljud avaldasid soovi tööle asuda kaugematesse rajoonidesse, sinna, kus neid kõige rohkem vajatakse. Olen veendunud, et nad kõik täidavad ustavalt oma kohustused ja pälvivad rahva rahulolu ja heakskiitu.

Prof. A. LINKBERG,
Arstiteaduskonna dekaan

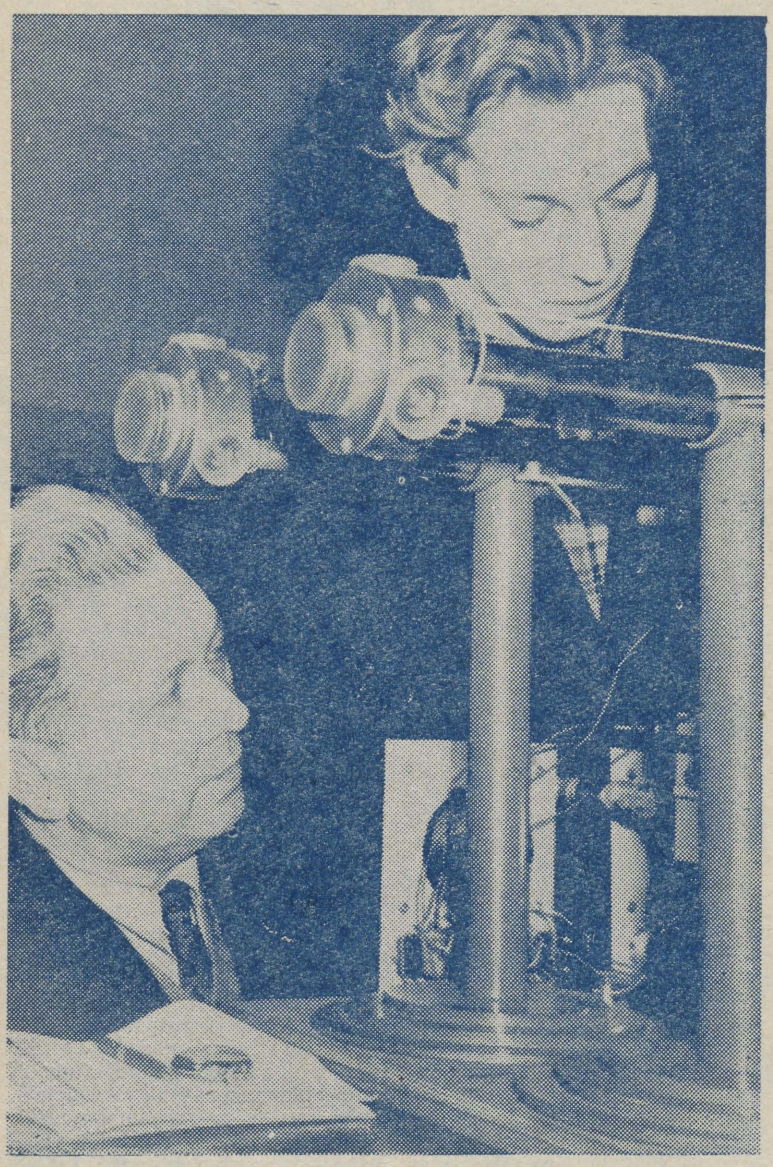

2 Tartu Riiklik Ülikool

Sm-d Reinet ja Salm (lõpetas tänavu ülikooli ja asub tööle laborandina aerohüdroionisatsiooni laboratooriumis) hüdro- ja aeroioonide loendajaid kontrollimas.

JOH. MIKU foto

EK(b)P organisatsioon TRÜ-s aastail 1940-1941

Seoses Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi eelseisva XX aastapäevaga tahaks meelde tuletada TRÜ parteiorganisatsiooni tegevusest mõningaid momente 1940.—1941. aastail.

Kodanliku korra ajal töötas Eestimaa Kommunistlik (bolševike) Partei illegaalselt. Tartu linnas oli üks parteiorganisatsioon. Ülikoolis olid enne 1940. a. juunipäevi üksikud kommunistid (Harald Haberman, Arkadi Uibo, Ilmar Kruus ja teised), kuid puudus partei-algorganisatsioon.

Pärast klikivõimu kukutamist ja rahvavõimu kehtestamist 1940. aastal juunis alustas EK(b)P oma tööd legaalselt. Parteisse astusid nüüd seltsimehed, kes olid koondunud partei ümber ja abistasid teda illegaalse tegevuse perioodil ning võtsid aktiivselt osa reaktsioonilise valitsuse kukutamisest ja nõukogude võimu taaskehtestamisest. Uusi parteiliikmeid võeti esialgu vastu EK(b)P Tartu linna organisatsioonis.

Nõukogude võimu taaskehtestamisega Eestis toimusid suured muudatused ka ülikooli elus. Oli tarvis ette valmistada nõukogude haritlasi, sotsialistliku ühiskonna ülesehitajaid, kes oleksid seotud oma rahvaga — tööliste ja talupoegadega — ning teeniksid neid.

«Ülikooli võeti vastu 420 uut üliõpilast töölistest, talupoegadest ja teenistujatest,» kirjutas «Pravda» erikorrespondent P. Lidov 7. detsembril 1940. aastal. Ülikoolis toimus õppetöö ümberkorraldamine vastavalt uutele ülesannetele. Suleti usuteaduskond, saadeti laiali korporatsioonid, hakati õpetama uusi aineid: marksismi-leninismi aluseid, dialektilist ja ajaloolist materialismi jt. Ülikooli uueks rektoriks sai professor H. Kruus.

1940. a. sügisel asutati ülikoolis partei-algorganisatsioon, mille koosseis pidevalt muutus. Osa ülikooli kommunistidest oli juba varem suunatud vastutavale partei- ja nõukogude tööle. Organisatsioon kasvas uute liikmete arvel ja EK(b)P Keskkomitee poolt ülikooli suunatud kommunistide arvel. Nii tuli TRÜ õppeprorektori ja marksismi-leninismi aluste kateedri juhataja kohale vana kommunist professor Kristjan Kure. 1940.—1941. õppeaastal asusid ülikoolis tööle õppejõududena marksismi-leninismi kateedris kommunistid Voldemar Päll, Juhanson, Richard Antons, Lydia Roots, Tomgorov ja eesti kirjanduse kateedris Karl Taev.

Ülikooli parteiorganisatsiooni esimeseks sekretäriks valiti marksismi-leninismi kateedri õppejõud Ilmar Kruus ja tema asetäitjaks kaadriosakonna ülem Leili Takk. (1941. a. mais läks I. Kruus üle tööle EK(b)P Tartumaa Komitee esimese sekretäri kohale).

Mina saabusin Tartusse 1941. aasta kevadel ja asusin tööle marksismi-leninismi aluste õppejõuna Õigusteaduskonnas. Oli parajasti õppeaasta lõpp ja töö seisnes konsultatsioonide korraldamises ja eksamite vastuvõtmises. Võib märkida, et üliõpilaste huvi marksismi-leninismi teooria ja Nõukogude Liidu elu vastu oli suur. Esitati palju küsimusi ja tekkisid elavad vaidlused. Idealistlike positsioonide kaitsjate kohta oli üliõpilaste hulgas ütlus: «Ta on ju teoloog». (Pärast usuteaduskonna likvideerimist tulid paljud selle teaduskonna üliõpilased Õigusteaduskonda.)

Õppeprorektori ülesandel tuli mul tutvuda ajaloo-osakonna õppetööga. Ajaloolased asusid juba marksismi-leninismi teooria läbitöötamisele ja ajaloo õpetamise ümberkorraldamisele. Siis alustati ka ajaloo-kabineti rajamist, kuhu koondati marksistlik ajalooalane kirjandus.

Töö, mida alustasime ülikooli ümberkorraldamise alal, katkestati hitlerliku Saksamaa kallaletungiga Nõukogude Liidule. Algas Suur Isamaasõda. Ülikooli parteiorganisatsioon pidas oma viimase koosoleku 28. juunil, kus päevakorras seisid alanud sõjaga seoses olevad küsimused.

EK(b)P Tartumaa Komitee ülesandel esinesid kommunistid linnas ettekannetega. Paljud kommunistid suunati maale sõjaga seoses olevate ülesannete täitmiseks. Alates 24. juunist kuni 3. juulini töötasin Tartumaa komitees. Pinge oli suur nii päeval kui ka öösel. Kord hommikul kella 3—4 paiku, minu valvekorra ajal, helistas valvur telefoniga välise ukse juurest ja ütles, et üks naisterahvas nõuab tungivalt kokkusaamist Tartumaa komitee teise sekretäri Avaldiga. (Viimane oli paar tundi tagasi magama läinud pärast seda, kui ta oli kaks ööd magamata töötanud). Palusin, et see naisterahvas minu juurde saadetaks. Siin ma tutvusingi Aimi Hiirega, kes on praegu TRÜ Teadusliku Raamatukogu direktor. Ta oli saadetud partei ülesandel maale. Ülesandeid tuli lahendada kiiresti ja operatiivselt ning ei võinud asju hommikuni jätta.

Juuli esimestel päevadel algas Tartust evakueerimine. Suurem osa kommunistidest jäi hävituspataljonidesse ja taganes koos Nõukogude armeega või jäi fašistide poolt okupeeritud Eestisse. Ainult väike osa (peamiselt naised) evakueerusid kohe tagalasse.

Käesoleva aasta sügisel saab TRÜ parteiorganisatsioon 20-aastaseks. Kui 1941. aastal oli organisatsioonis 17 kommunisti, siis nüüd on juba 229 kommunisti, kes kuuluvad kuueteistkümnesse parteigruppi.

Tunduvalt on kasvanud ka partei lähima abilise — komsomoli — read. Kui 1941. a. oli ülikooli komsomoliorganisatsioonis 27 liiget, siis käesoleval ajal on siin 1750 liiget.

L. ROOTS

KIRJANDUSE JA KUNSTI LEHEKÜLG

Kelluga käes

Helvi Viira

TELLINGUTEL

Linnad ärkavad nagu inimesed. Suured virguvad vara ja asuvad innukalt tööle. Väikesed hõõruvad pikkamööda une silmist, hakkavad omaette askeldama.

Tartu hommikud on alati värsked, tulvil noori rahutuid samme ja mõtteid.

Igal kevadel vihiseb üdse Toome veerult lendu uus vahetus — targem, jõulisem kui eelmine.

Suvel jääb Tartu tavaliselt vaiksemaks, tänavad tühjemaks.

1959. aasta suvi on aga eriline. Varastel hommikutundidel liigub mitmel Tartu tänaval töörõivastes üliõpilasi. Raamatud ja konspektid on teenitud suvepuhkusel, ise aga otsustatakse puñata tööd tehes.

Hea on astuda kõmiseval sammul mööda vaikset tänavat, mille asfaldile majade vahelt kerkiv päike roosaka helgi annab. Jahedas lõhnavas õhus kõlavad üle linna vedurite huiked. Jõel popsutab Peipsi poolt tulev kalapaat.

Meie objekti naabermajad on samuti kui meiegi oma puruvanakestena tellinguisse pugenud. Siin endisel sõja tallermaal on neid maju kerkimas üle poole tosina. Kogu Vanemuise tänava jõepoolne ots ehitab. Ainult tänava nime andja lauluisa maja asemel on veel varemed — viimased sõjavaremed Tartus. Neid pole nüüd enam kauaks.

*

Kella kümne ajal valitseb naaberehitustel veel vaikus. Meie tõstuk norsatab ja hakkab tööle. Esimene kastitäis segu tuleb üles. Krohvijate brigaad hakkab eilset järku lõpetama. Varsti lendavad prisked kellutäied matsudes seinale. Hall krohvimass neelab kiiresti punast telliskiviseina.

Ühest nurgast on maja peaaegu valmis. Hommikul tööle tulles vahime üles, pead kuklas. Niisugune ta siis tuleb, meie uus ühiselamu. Ilus. Seda ilusam, et ise teeme.

Kõige huvitavamad olid esimesed päevad ehitusel.

Saime tööriistad ja -rõivad, noore meistri ja hämaravõitu töökoha all keldris. Ega valgemat võinudki ametiõppijaile usaldada.

Kellu oli sulepeaga võrreldes päris toekas riist kätte võtta. Meister Kolja tuli ja näitas, mis sellega teha tuleb. Paistis, et töö on väga lihtne. Võtad kandikult kellutäie segu ja lööd lopsti seinale, teise lopsti kõrvale ja nii edasi, ikka järgukaupa altpoolt üles. Asusime proovima.

Niisiis võtan kellule segu, vaagin ja viibutan — lopsti! Huvitav. Väga huvitav. Seinale jääb märg koht, pool kellutäit vajub maha, ülejäänud osa ilutseb pritsmetena minu isiklikul fassaadil ja rõivastel.

Kolja naerab heatahtlikult ja näitab veel ja veel kord, kuidas see kõik peab käima.

Leiame ühiselt, et kaitseprillid ja tohutud puldanlabakud on siiski vajalikud, kuigi äärmiselt tülikad. Niisuguses tuukrimundris (täieliku pildi juurde kuuluvad meeste suurusjärgu tööülikonnad, kuhu väikesemad tüdrukud ära upuvad) töötame mitu päeva, kuid ära me ei harju ja hiljem kasutavad kindaid ainult üksikud. Prille läheb siiski vaja mördipumba juures, kus meile meenuvad ohutustehnikas õpitud surveatmosfäärid.

Kolja õpetab meile kätte kõigi tööriistade venekeelsed nimed. Need jäävadki käibele. Ja siiamaani ei tea meie silujatele ja kontroll-lattidele muid nimetusi kui «tjorka», «polutjorka» ja «praviila».

Esimese tööpäeva õhtuks on esimesed ruutmeetrid valmis. Oleme oma uhiuued töörõivad ära krohvinud, aga sellest pole midagi. Kõigil on heameel, et algus on käes.

Katsun niisket karedat seina. Väga küll, aga päris sirge ja ilus sai. Homme teeme rohkem.

Esimesel tööpäeval käib meie platsil palju takseerijaid. Leitakse, et töö pole laita. Soovitatakse ainult kiirust lisada, muidu ei saavat maja talvekski valmis.

Enamasti teeme päris hoolega, niipalju kui vähene vilumus lubab. Aga mõnikord jääd pärast lõunavahet nii mõnusasti istuma, et tõusmine venib mitu head minutit. Kui hoog sees, siis läheb jälle.

Kolja käib vilistades ringi, aitab, jagab õpetusi ja ütleb käigu pealt ära, kui kellelgi seinal mõni muhk või lohk sees on. Kui tegija vastu vaidleb, tuleb platsi «praviila» ja näitab, et noortel spetsialistidel pole silm sirkliks ega nina vinkliks saanud.

Eesti nimedega on Koljal kõvasti tegemist. Meelde jääb talle ainult Dagi, kes esitleb end Tanjana. Järgmisena õpib ta ära Endla nime, kes on meil tubli brigadir.

Rohkem on tal tegemist meie poistega, kes all lõpmatuseni mördipritsiga maadlevad. Jüri ja Peeter tammuvad suure segukasti sitkes sisus nagu vanaaegsed paganad. Kui aga voolik järjekordselt ummistub, on neil palju tööd selle kallal. Oleme kõik ühisel arvamisel, et juhul, kui meil oleks parem pump, oleksime oma tööjärjega juba kaugemale jõudnud. Mört on paras püdel nagu savisegune pori lombiserval, mida pääsukesed nokatäiekaupa pesaservale veavad. Kui alt õuelt siia neljakorruselise majamüraka räästa alla vaadata, siis paistavad küll meie kellutäied ka nokatäitena. Kui pump seisma jääb, liigub tööjärg ainult mõned jooksvad meetrid päevas.

Tõstuk toob segu üles. Ja jälle astuvad Andrest-Arvot raske segukastiga ja nende lõpmatu «Buona sera Senjorina» kipub vägisi burlakkide rütmi võtma.

Arvo on oma väikese murumütsi Endla rätiku vastu vahetanud ja kannab seda à la korsika mereröövel kuni ehituse lõpuni.

Kolja käib pumba vahet, tihedad kulmud murelikult kortsu tõmmatud. Alles siis, kui mördilohe uuesti sisisema hakkab ja ta suust iga masina südametuksega tugev juga välja paiskub, läheb tuju jälle heaks. Sein kattub nüüd imekiiresti värske krohviseguga ja meistri vile saatel läheb töö uue hooga lahti. Kolja on ka hea puusepp. Lubab varsti Venemaale oma kodukolhoosi sõita ja seal ehitama hakata.

Meie arvates teeb ta kõike ühevõrra hästi. Tööriistad liiguvad nagu iseenesest tema käe all.

Mõnus on vaadata, kui inimene hästi töötab. Vaatad ja mõtled: kui kogu maailmas iga inimene midagi nii hästi oskab — kas maju või kosmoserakette ehitada, siis pole ime, et elu jälgimata kiirusega edasi läheb.

* * *

Kõik see uus, mida ehitusel nägime ja õppisime, oli huvitav ja meeldejääv, kuid unustamatuks tegi suve ehitajate puhkelaager Vellaveres.

Kohe esimesest tööpäevast peale hakkas ülikooli buss meid ülepäeviti sinna sõidutama. Vahetused olid meil ühel päeval õhtu-, teisel hommikupoolikul. Niisiis saime järgmise pärastlõuna kuni teise päeva lõunani Vellaveres veeta — peaaegu 24 tundi järjest.

Neid päevi oli pikk rida — kõik ühtemoodi päikesepaistelised ja lõbusad. Võimatu on Vellavere rõõme täiuslikult kirjeldada. Neid peab tundma kõigi meeltega ja neis ise elama.

Oma «rottidega» saan ma tõepoolest kogu suve hästi läbi. Üks lubab end hiljem koguni sülle võtta. Sõprusel on ainult kahetsusväärselt materiaalne aluspõhi. Kui mul leib lõpeb, ei püsi «nuti» enam kuigi kaua süles ja ujub maha saades kohe minema.

* * *

Teisel Vellavere päeval läheme kohe äsjatoodud madratseid proovima. Need on suured triibulised telgimadratsid. Puhume nad parasjagu täis ja proovime peale heita.

Madratsid perutavad nagu noored sälud, iga katsel kargavad alt ära. Need õnnelikud, kes lõpuks püsima jäävad, sõuavad nüüd käte abil kaldast eemale. Niipea aga, kui keegi end kohendama hakkab, kostab sulin ning mees ja madrats vahetavad kohad.

Olen varsti teistest kaugemale triivinud. Siis lendab mu jalale parm. Hammustab säärest ja hakkab magusasti sööma. Siputan jalga ja hüüan appi. Kõik naeravad.

Näen onu Majandust paadis, kus ta on ametis abitute parvetajate kiusamisega.

Võtab madratsinurgast kinni ja sõudja abiga veab oma ohvreid «nutriamaa» poole. Juba ta teab, et mõned tüdrukud kardavad paaniliselt neid pikahambamehi. (Eriti pärast seda, kui kellegi kaldalejäetud raamatu «Aeg antud elada, aeg antud surra» eluaeg ühe kirjandushuvilise nutria läbi otsa lõppes.)

«Olev, tule siia, aja parm ära!» hüüan meeleheitlikult.

«Jah, kohe, kohe,» lubab Olev ja laseb parmul edasi süüa...

Ei aita enam miski. Löön parmu surnuks ja lähen muidugi samas üle parda. Madratsi selga vees enam ei saa. Ujun kättemaksuhimulisena mõnulejate juurde ja uputan

(Järg 4. lk.)

* * *

Nii mitu tuhat salmi
võiks laulda käidud teest
ja sellest, kuidas valmis
siin vaadis värske vein.

Kuis jälle liikus töögi,
sai aega harrastus
ning mõne õitsva öögi
meilt nõudis armastus.

Kuid veri juba tuikab,
kui sõitma kutsuks kong.
Kus lõpuvilet huikab
küll ükskord meie rong?

Kas tööle saame Narva
või vahest Vändrasse?
Kes seda ette arvab —
veel kuhu rändame.

Me aastad — kivivise,
noor rõõm ja lennuhoog.
Meil, sõber, lahkumisel
üks mõlemal on soov.

Et kõikjal, kuhu lendad,
jääks sõprusesse usk.
Et vein jääks iseendaks
ja püsiks armastus.

TÕNIS LEHTMETS

Tsüklist «Kuue samba tagant»

SUUR JA VÕIMAS OLED SA,...

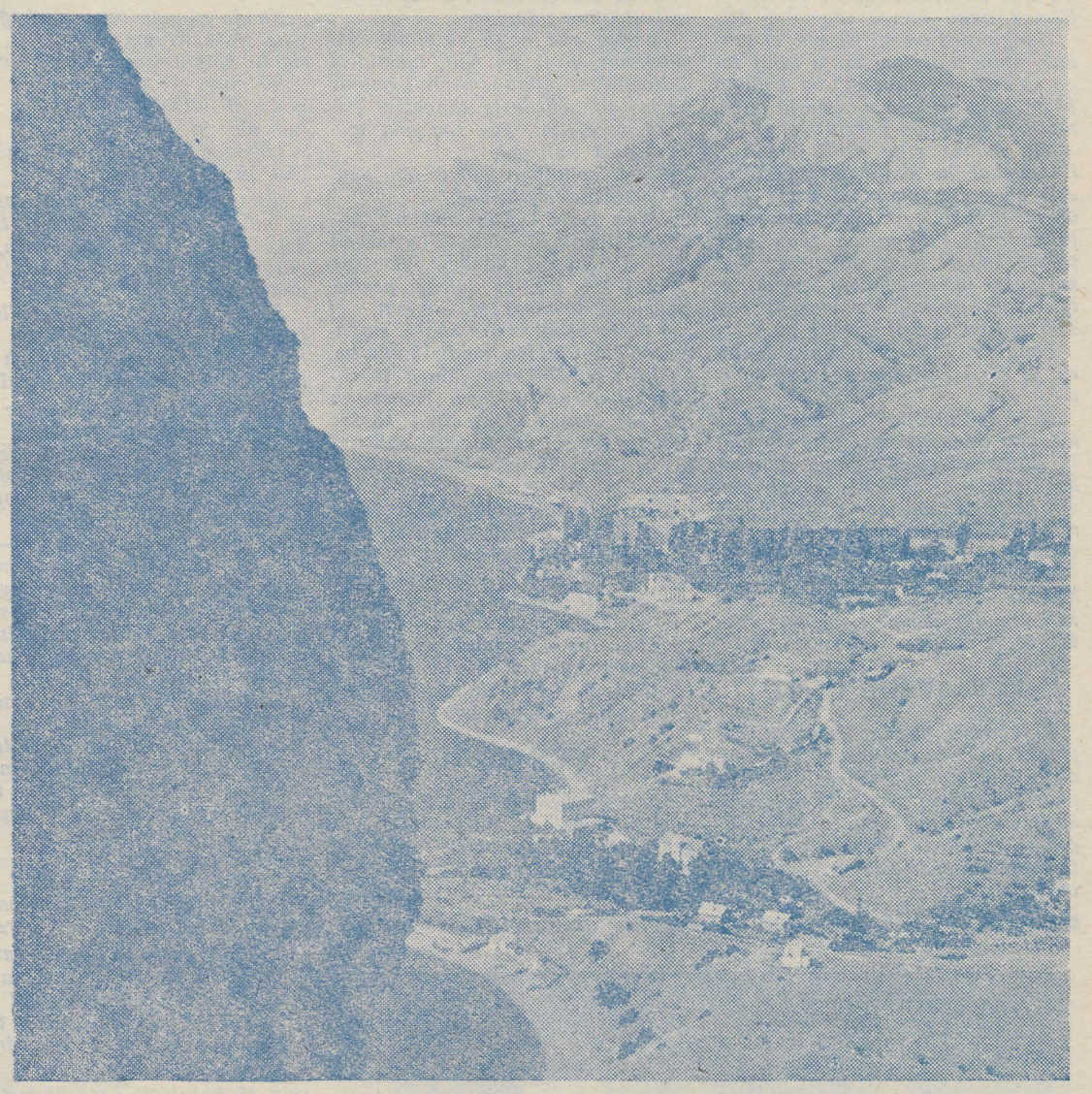

...MU KODUMAA!

Krimmi lõunarannikul. *J. REMMELI foto*

VELLAVERES

Vellavere on tore. Lihtsalt suurepärane. Kui ülikooli buss esimest korda maanteelt Vellavere poole pöörab, oleme vaimustusest meeletud ja keeletud — muidugi vaheldumisi.

Tee keerutab end visalt vääneldes ikka kõrgemale. Ja siis paistab mäelt kolm sinist: helesinisele pikale järvele laskub kuplilt sügavsinine lupiinipõld ja üle järve on veel heledam suvetaevas valgete pilvetuttidega.

See on Viisjaagu.

Siis tuleb päris nooruke männimets maasikate ja kiigemäega.

Olemegi Vellaveres. Külateel pole hingegi. Arvata võib, kõik on ju heinal. Kuid kohalikud kuked ja koerad võtavad meid vastu üksmeelse «kõnekooriga».

Tammeallee viib kahekordse laagrimajani suure õunapuuaia sees, mis ulatub alla järveni.

Vellavere südameks on kaks väikest ümarat sõsarjärve. Nad on päris kõrvuti, kelmikad nagu neiu silmad, kellel kumbki on eri värvi — üks hallikas, teine tumesinine. Mõlema põhjakaldad on hõbepajudest ripsmetega looritatud.

Ja ülevalt, suure toa aknast paistab läbi pajude, kuidas meie kaunitari, ikka selle heledama silmas, hüplevad kuldsed naerusädemed.

Heameelest ei suuda meiegi naeru pidada. Jookseme mürinal mööda treppe ja tube ja leiame, et kõik on hirmus tore. Isegi petrooleumilamp meeldib — seda romantilisem, et pole elektrit.

Ründame onu Majandust ehk õige nimega Olev Haasi kõikvõimalike küsimustega: «Kas kuskil tantsida saab?», «Kas mingit pilli ka majas on?», «Kus siin järves ujuda võib?» jne., jne.

Aga vastuseid tuleb üle ootuste häid. On tantsupõrand ja klaver, ping-pongilaud ja aiakiik. Ujumiseks sobivad kõik ümberkaudsed järved, ainult tumedam sõsarjärv on sügavavõitu, keskelt üle kahekümne meetri.

Onu Majandus lubab tuua ka paadid ja täispuhutavad ujumismadratsid. Järves olevat koguni elusad ujumiskaaslased — kolhoosi nutriakasvanduse asukad.

Nutria — see on vist hoopis kummaline elukas. Meresea pea, pikad punased hambad, tagajalgadel ujulestad ja kõigele lisaks pikk paljas rotisaba.

Sellist looma pole ma isegi loomaaias näinud. Palun kokatädilt tükikese leiba ja lippan kohe järvele.

Polegi vaja kaua otsida. Pervel lepapõõsa all istub jänesesuurune loom ja liigutab õhku vedades vuntse. Tal on ilusad silmad ja porgandikarva esihambad, millest üks on pooleks murdunud. Vaatab mulle otsa ja sitsib. Kui ulatan leiva, haarab selle kohe käppade vahele ja hakkab nosima. Esimesed käpakesed on tal imeosavad, pikkade küüntega, kuid paenduvad ja väledad.

«See on ju päris paharett ise,» arvab Andres, kes vahepeal on jõudnud juba vett proovimas käia.

«Aga mulle meeldib,» vaidlen vastu.

Näen onu Majandust paadis, kus ta on ametis abitute parvetajate kiusamisega.

Võtab madratsinurgast kinni ja sõudja abiga veab oma ohvreid «nutriamaa» poole. Juba ta teab, et mõned tüdrukud kardavad paaniliselt neid pikahambamehi. (Eriti pärast seda, kui kellegi kaldalejäetud raamatu «Aeg antud elada, aeg antud surra» eluaeg ühe kirjandushuvilise nutria läbi otsa lõppes.)

«Olev, tule siia, aja parm ära!» hüüan meeleheitlikult.

«Jah, kohe, kohe,» lubab Olev ja laseb parmul edasi süüa...

Ei aita enam miski. Löön parmu surnuks ja lähen muidugi samas üle parda. Madratsi selga vees enam ei saa. Ujun kättemaksuhimulisena mõnulejate juurde ja uputan

(Järg 4. lk.)

Tartu Rüklik ülikool 3

paari neist. Päevitamine lõpeb suure veesõjaga.

Lõunalauas on kõik sõjamehed ja -naised hästi näljased. Hävitame kujutlematul hulgal magustoitu — Vellavere kuulsat kolmekihilist kisselli.

Üldse röövivad kokatädid meilt iga päev vähemalt tunniks kõik elumõnud. Pärast kolmetoidulist lõunat, kus üks asi on maitsvam kui teine, oleme tükk aega tegutsemisvõimetud.

Onu Majandus teenib täielikult ära oma nime. Tema on ju see hoolitsev hing, kes hangib meile laost mett ja rosinaid, koort ja värskeid maasikaid, ikka kõige suupärasemat, mis saada on.

Teda jätkub igale poole. Kui mõnikord juhtub, et teda momendil väraval pole bussi saabumise ajaks, siis on tunne, nagu oleks midagi puudu või korrast ära.

* * *

Laupäev on meil samuti puhkepäevaks. Hommikulauas teeb onu Majandus ettepaneku heinale minna. Ilm ilus nagu kuld ja kolhoosil hulk heinu maas.

«Kuidas te arvate? Kui läheks pooleks päevaks?» küsib ta pinda uurides. «Jaa-aa!» kõlab üle kahe söögitoa. «Vahva mõte!»

Pärast keskhommikut on kaks autot ja kikkhabemega esimees kohal. Sõidame mitu head kilomeetrit, enne kui Elva jõe luhale jõuame.

Päike küpsetab, hein krõbiseb ja lõhnab nagu kange idamaine tee.

Hangutäied on nii kerged, et tundub, nagu ajaksime tühja tuult taga. Mehist seljatäit ei saa kuidagi kätte, kuiv aruhein on libe ja pudeneb hanguharude vahelt maha.

Nii vehime mitu tundi hoolega. Heinamaal ja konnadel pole otsa ega äärt. Iga paksema kaare alla on mõni roheline mehike päevavarju pugenud. Heinamaa lõpp näib olevat kaugel nagu silmapiir. Aga kui päike juba madalale laskub, on teiselpool põõsaid hein püsti ees. Töö on valmis.

Longime värskelt põlenud pihtade ja surisevate kätega auto juurde.

Meie mornivõitu esimees särab üle näo nagu esimese suuruse täht ja silitab aina habet. Pool rahvast, kes teisele heinamaale sõitis, olevat ka kõva tööd teinud. Nüüd pole muud kui hobustega saod kokku vedada ja kuhja või küüni lüüa.

Enne ei saanud arugi, aga kui muhelevat esimeest vaatame, siis hakkab endalgi heameel, et nii palju ära tegime.

VELLAVERE ÕHTU

*Õhtul jääb järv vaikseks, siledal pinnal helendavad üksikute triipudena nutriate ujumisteed. Kõrkjapadrikus räägib pardiema oma väikestele unejuttu. Tema tasase «präpräpräprä

RASKE, kuid TORE...

Kui me väga vastuoluliste tunnetega jõudsime oma sõidu sihtkohta Viljandi remondi-tehnikajaama osakonda Ramsile, siis olime rõõmsalt üllatunud, nähes imetoredaid pisikesi majakesi ning äraarvamata suurlinna meenutavat majadegruppi nende kõrval. Auto sai vaevu peatuda, kui kõige aktiivsemad tormasid esimesse ettejuhtuvasse majja kohti haarama.

Poisid hakkasid elama klubis, kus hoolimata nendest ja nende vastsisseseatud majapidamisest näidatakse filmi. Ülejäänud poisid tuupisid ennast kitsasse tuppa hulgakesi, kus tõenäoliselt oleks palju nurinat, kui toas poleks leevenduseks televiisorit (mida paljud ka «suurlinnas» Tartus pole näinud).

Kohalik rahvas on väga sõbralik ja lahke. Pole kohanud ainsatki morni nägu. See tõstab ikka veel selle asutuse väärtust, mille alla me kuulume.

Need poisid, kes on tänu isiklikule või naabri aktiivsusele saanud pugeda eraldi tuppa, on eriti õnnelikud, sest esialgu tundus neile kõigile, et nad on sattunud imepärasesse suvitustsentrumisse.

Täna, 6. juuli hommikul jahutasid meie vaimustust mõtted tööst rabas. Õigemini hakkasime tundma töö hingust eile õhtul — kõik meisterdasid labidavarsi või lasksid seda teistel enda eest teha.

Rabasse viidi meid koguni autoga, sest sinna on palju kilomeetreid. Esimesed sammud rabas hajutasid igasugused pettekujutised pehmest ja kuivast samblavaibast. Kergematel ja osavamatel õnnestus mättaraasukestele pidama jääda, teistel tuli teha tutvust rabaveega.

Töö jaotati nii — poisid turvast lõikama, tüdrukud turvast kandma. Et ilm oli meeliülendavalt ilus, siis võis Parika rabas peatselt näha nii heledamaid kui tumedamaid selgasid kummardumas.

Töö on raske nii poistele kui tüdrukutele. Kuid paljudel on juba kogemused tekkinud ja lootused headele tulemustele kasvavad.

Õhtu. Keegi pole nõrkenud. Kõik on omamoodi väsinud, kuid rõõmsad. Tagasisõidul on meid autos kahekordselt. Teine kord on rõõmus ja püüab juttu ajada. Koju jõudes avastatakse terve seeria kõrbenud selgasid ja nägusid. Neid tohterdatakse nii seest- kui väljastpoolt. Leidub neidki, kes mängivad veel palli... Pärast suplust ja hernesuppi on kõigil meeleolu hea. Esimene tööpäev on möödas — raske, kuid tore...

K. TANIMÄE

UUS KLUBI

Juuni lõpupäevil anti ülikoolile üle Tähe tänava klubi koos suveaiaga. Suvekuudel remonditakse ja sisustatakse ruumid ja uue õppeaasta algusest on nad juba ülikooli klubi käsutuses. Pildil: komisjon võtab klubi üle.

Raudbetoondetailide tehases

Seitseteistkümmend üliõpilast täidavad endale võetud kohustusi Tartu raudbetoondetailide tehase ehitamisel. Kohale saabuti ärevusega südames, sest suurem osa polnud ehitusel varem olnud, vanad Narva veteranid aga asusid uut objekti hindama ning leidsid, et see ei kannata võrdlust Narva elektrijaamaga.

Möödunud poolteise nädala jooksul on tehtud mitmesuguseid abitöid, nagu mullatööd raudtee ehitamisel, kraavide kaevamine, telliste ümberpaigutamine, armatuurraua korrastamine, liiprite saagimine jne., jne., kuid sellest kõigest on vähe. Ikka ja jälle kerkib küsimus, kas tuldi ehitustele üksnes abitöölisteks.

Staabiülem V. Kaarlep on teinud korduvalt katseid oskustööde hankimiseks vähemalt segabrigaadile, kuid seni pole lubadustest kaugemale jõutud. Nagu töödejuhataja kinnitab, raskendab tööliste otstarbekat rakendamist põhiliste ehitusmaterjalide puudumine. Kõigest nähtub, et objekt on üliõpilaste vastuvõtuks ette valmistamata. Kuidagi ei jõuta tehases ka töökäskude vormistamiseni, mistõttu üliõpilased ei tea, mida nad oma töö eest saavad.

Viimaseil päevil on siiski teatud elavnemist märgata, mõnikord näeb isegi kerget kraanat, mis loob ehitustöö meeleolu. Suurem osa üliõpilasi on töösse sisse elanud, kuid on ka virisejaid, «saloogatajaid» ja hilinejaid.

Nendega tuleb tõsisemalt tegelda nii ajutisel komsomoligrupil kui ka välklehe toimetusel.

Põhiline osa üliõpilastest-ehitajatest ootab tõsist murrangut vabariiklikult tähtsa objekti ehitamises, et siis juba väärikalt rakendada oma jõudu ning omandada praktilisi teadmisi oskustöödes.

E. VÄÄRI

Seaduslikkuse vahipostil

R. Simson, Eesti NSV Ministrite Nõukogu juures asuva Juriidilise Komisjoni esimees sm. K. Paas jt. Kõrvuti nende asutustega töötab Õigusteaduskonna kasvandikke aga ka Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumis, Eesti NSV Ministrite Nõukogus, Eesti NSV Rahvamajanduse Nõukogus ja ministeeriumides jm. Vaatamata nende asutuste ja ettevõtete tööspetsiifika erisustele on kõigis neis töötavatel juristidel üks ja ühine ülesanne — anda omapoolne panus nõukogude õigusnormide sihipäraseks ellurakendamiseks.

Käesolev etapp, kommunismi laiahaardelise ülesehitamise periood, seab juristide ette uued ja vastutusrikkad ülesanded. Seisavad ju meie ees riigiaparaadi edasise täiustamise, tema töö pideva parandamise, nõukogude demokraatia edasiarendamise, töörahvahulkade riigiorganite töösse üha laialdasema kaasatõmbamise ülesanded.

Ei ole kahtlust, et nõukogude juristide kaader tuleb ka nende ülesannetega edukalt toime. TRÜ Õigusteaduskonna kollektiiv teeb aga omalt poolt kõik selleks, et ka edaspidi täiendada väärikate kommunismiehitajatega vabariigi juriidilist kaadrit.

Dots. K. PÜSS,
Õigusteaduskonna dekaan

Kakskümmend aastat on TRÜ Õigusteaduskond valmistanud ette nõukogude juristide kaadrit meie vabariigile. Selle aja jooksul on teaduskonna lõpetanud ja asunud tegelikule praktilisele tööle üle 700 kõrgema haridusega juristi. See on olnud oluline täiendus meie vabariigi juriidilisele kaadrile.

Nõukogude õigusnormide ellurakendamisega puutuvad kokku kõik meie asutused, ettevõtted ja organisatsioonid. Selle tõttu võime kohata ka Õigusteaduskonna lõpetanuid vägagi erinevates asutustes ja ettevõtetes. Suur osa neist töötab edukalt nn. juriidilistes asutustes nagu kohtu- ja prokratuuriorganeis, advokatuuris, notariaadis, Siseministeeriumi ja Riikliku Julgeoleku Komitee organeis. TRÜ Õigusteaduskonna kasvandike hulka kuuluvad näiteks Eesti NSV prokurör sm. V. Raudsalu, Eesti NSV Ülemkohtu esimees sm.

Hoogne areng

(Algus 1. lk.)

ja käitiste tellimusi. Meie arstiteadlaste töö on suunatud võitlusele tuberkuloosi, poliomüeliidi, traumatismi ja professionaalsete haigestumiste vastu. Eriti aktiivselt uuritakse sekretoorsete protsesside biokeemiat. Meie ülikoolile kuulub juhtiv koht soome-ugri keelte uurimisel. Suurt tööd tehakse eesti ajaloo, rahvaluule, Eesti NSV taimkatte ja tähtsamate põllumajanduskultuuride füsioloogia uurimisel.

Pidevalt kasvab ülikooli toimetiste maht: kui 1954. a. oli toimetiste üldmaht 437 lk., siis 1959. a. oli see 2580 lk. 1959. a. anti TRÜ rotaprindil välja 450 tuhat tõmmist konspekte ja õppevahendeid.

Meie õppejõud on avaldanud rohkearvuliselt monograafiaid, artikleid nii vabariiklikes, üleliidulistes kui ka välismaistes väljaannetes. Alates 1945. aastast on peetud 49 teaduslikku konverentsi, kus on esitatud 639 ettekannet. Õppejõud töötavad tõsiselt oma teadusliku kvalifikatsiooni tõstmisel: sõjajärgseil aastail kaitses 137 ülikooli aspiranti ja õppejõudu kandidaadiväitekirja, 9 õppejõudu aga doktoriväitekirja.

Meie ülikoolil on kujunenud laialdased sidemed vennasvabariikide ja välismaiste teaduslike asutustega. Ainult teaduslikul raamatukogul on sidemed 39 välisriigiga.

Eesti rahva suurimat juubelit — Nõukogude Eesti 20. aastapäeva — tähistab ülikool täis nooruslikku jõudu ja loomingulist indu. On olemas kõik tingimused selleks, et aktiivselt osa võtta kommunismi laiahaardelisest ülesehitamisest.

L. ERINGSON

FILOLOOGI PILGUGA

Polnud vist kedagi, kes poleks märganud enne Kundasse sissesõitu veomasinatest kihava tee veerel paljuütlevat silti: «Üleliiduline komsomoli suurehitus». See tekitas elevuse, mis ei jõudnudki sel õhtul enam raugeda, sest mõne minuti pärast saabusime üliõpilaste telklaagrisse, kus meid vastu võtsid juba paari päeva eest kohale jõudnud sadakond TPI üliõpilast. Ning mitme järgneva tunni jooksul valitses laagriplatsil see tavaline segadus, lärm ja askeldamine, mis iga vähegi korralikuma «rahvaste rändamisega» kaasas käib.

Saabunud oli mitme teaduskonna rahvast. Oli keemikuid ja majandusmehi, oli matemaatikuid ja arste. Ning oli ka filolooge. Järgmisel hommikul kogunes neid tööleminekuks 13.

...Ööd ja päevad suitsevad «Punase Kunda» korstnad. Lakkamatu autode vool ja masinate töölärm näib ööseks nagu vaibuvat, ent sündiva tsemendihiiglase kõrgete korpuste terassõrestikel sähvivad ka hämaras juuliöös hääletud keevitusvälgud. See on nii uudne ja ometi kodune. Me pole turistid. Kõik, mida silm sel esimesel õhtul tabas — maaliline Ruhja jõgi meie laagri taga oma kõrgete lehispuis kallaste ja tõmmu veega, väike linnake Kunda, millele tsemenditööstus juba aastakümneid tagasi oma tolmuse pitseri vaotas ja mille praegusest hoogsast arengutempost annavad tunnistust valendav ehitajate linnaosa mäeveerul ja päev-päevalt kerkivad ning linna panoraami otsustavalt muutvad tsementitehase vastsed korpused — kõik see sai hetkega omaks, me päevade sisuks.

Filoloogide brigaad määrati tööle uue paekarjääri juures oleva lao ehitusele. Objekt on linnast väljas umbes kuus kilomeetrit — tööle ja töölt koju sõidame bussiga. Koht on valitud endisel heinamaal ja õhk, võrreldes tolmuse ja tahmase tööstusleitsega vabriku peakorpuste juures, on siin nagu sanatooriumis. Raske on isegi uskuda, et me siin kuulume tsementitehase ehitajate tuhandelisse perre — niivõrd laiahaardeline on see seitseaastaku gigant.

Töö on nagu ikka töö. Seni oleme kaevanud piirdeaia postide jaoks auke ja vundamendikraave ning brigaadi ainukesed meeshinged — Vello Vinn ja Raivo Rammus vedasid karjäärist paasi ja lõikasid aiaposte. Näib, et töö on rahvale meele järgi. Tarmukas brigadir Neida Truu, kelle kohta soojade sõnade rääkimine pole mingi uudis, on lausa väsimatu. Esimesena labidas pihku, viimasena kraavist välja — nii ta töötab.

Lõunaks me laagrisse ei sõida. Soe lõuna tuuakse meile objektile. Ja siin on jälle Neida see, kes toidu välja jagab ja ise viimasena keha kinnitama asub. Valentina Kütt näib põlgavat isegi üürikesi puhkehetki. Sel ajal, kui teised selga sirutavad, jõuab ta siinsamas lähedal heina tegevatel kolhoosinaistel abiks loogu võtta, heinu saadu kanda või ükskõik mis muul moel abiks olla.

Õhtul jõuame laagrisse tavaliselt viimastena. Pesemine ja suplus jões viib mustuse ja väsimuse. Söökla on laagrist tubli tükk maad, kuid kes lepib vähemaga, võib kehakinnitust hankida laagrikioskist. Kella seitsmeks-kaheksaks on kõhumured murtud.

Aga suveõhtud on küllalt pikad. Enne kui pimedaks läheb, jõuaks noor inimene veel paljugi huvitavat teha. Seni aga pole asi veel täit vedu võtnud. Laagris on vaikseõitu. Mängitakse vaid palli ja nokitsetakse kuidagi omaette. Aga eks me ole siin alles esimesi päevi. Küll ka asi elavamaks läheb. Igavust ei tohi keegi tunda. Kui just laagris pole veel midagi huvitavat organiseeritud, siis linna klubides puhkeõhtutel käimine peaks küllalt huvipakkuv olema.

Praegu on meie siinoleku esimene nädal lõppemas. Ehituse ellu on sisse elatud. Ja see on kõige tähtsam.

R. RAMMUS

4. JUULIL

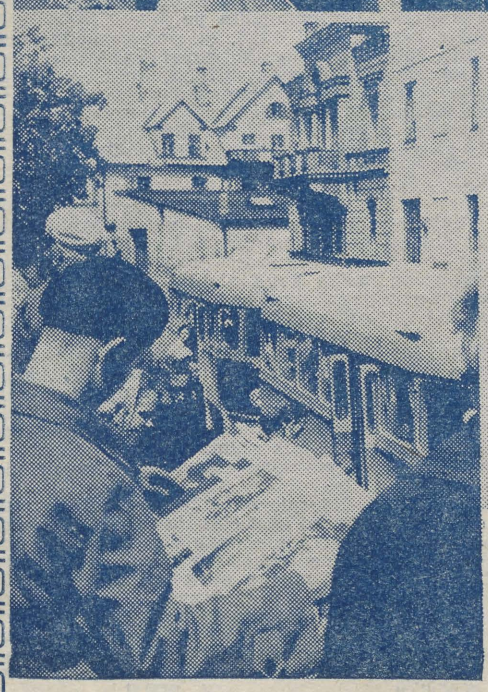

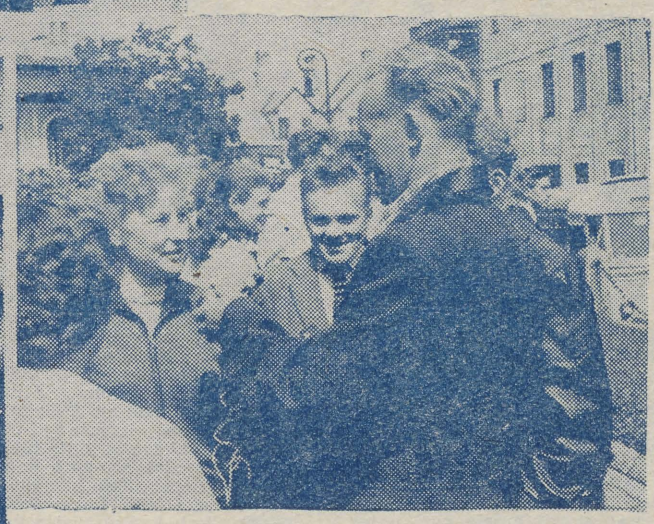

oli ülikooli peahoone ees ja selle koridorides juba hommikust peale palju saginat ja tõttamist. Siia ruttas igast küljest üliõpilasi, käes ühel suuremad, teisel vähemad kohvrid (pildil ülal), siia sõitis alatasa taksosid, kust jällegi väljusid pakkidega üliõpilased. Siia kogunesid komsomoli lõõkehitustele sõitjad, kuid mitte üksnes siia — V. Kingissepa tänava võimla eest viis peagi autobuss minema Kääriku spordibaasi ehitajaid. Kuigi ilm polnud kõige parem — vahetevahel tibas vihma —, oli kõigi tuju hea. Ja kui Narva soojuselektrijaama ehitajate bussid seadsid end minekule, tegid ka raadiomehed oma mikrofonid lahti. Kas esimene kord või juba varemgi käidud? Ja palju muudki päriti (pildil all paremal). Õige pea pärast seda olid ka kundalased bussides, vaid Viljandi maaparanduslaagrisse sõitjatel tuli veel oodata. Et aeg jõudsamini läheks, võeti appi ajalehed-ajakirjad (pildil all vasakul). Veel viimased sõnad ja käepigistused Tartusse jääjatega ja viimased masinad vurasid minema. Ülikooli noorte esimene vahetus oli vabariigi ehitustandritele teele läinud. Esimesel augustil sõidab neid välja vahetama siitsamast ülikooli peahoone eest meie noorte teine vahetus.

V. REBASE tekst ja fotod

ÕPPETÖÖKOJAS

Tartu Riikliku Ülikooli õppetöökoda asutati füüsikakateedri juurde 1947. aastal. Töökoja esialgseks tööks oli füüsikakateedri õppevahendite korrastamine ja uute ehitamine.

Õppetöökoja kiire arenemine algas 1952. aastal. Kui 1947. aastal oli õppetöökojas ainult 3 töötajat, siis praegu on neid 18 ja kõik nad on spetsialistid omal alal. Seda näitab juba asjaolu, et õppetöökoja juhatajat on selle aja jooksul kahel korral premeeritud. Kuut töötajat on premeerinud üleliidulise rahvamajanduse saavutuste näituse direktsioon.

Õppetöökojas valmistatud aparaatidega on ülikool esinenud Moskvas üleliidulisel rahvamajanduse saavutuste näitusel igal aastal alates 1956. aastast.

Õppetöökojas on 12 aasta jooksul tähtsamateks töödeks olnud aero-, hüdro-, termo-, koroona- ja hapnikuionisaatorid (umbes 30 tükki), ioonide loendajad-spektromeetrid (12 tükki).

Arstidele on ehitatud vererõhu registreerimise seadmeid, füüsikutele röntgenikiirguse ja tilgalaengu mõõtmise seadmeid, geofüüsikutele lunoidi jälgimise aparatuur. Kaugõppeosakonnale on ehitatud raadiostuudio.

Ülikooli vajaduseks on õppetöökojas ehitatud oma telefonikeskjaam 120 aparaadile.

Õppetöökojas valmistatud aparaadid on olnud eksponaatideks ka maailmanäitusel Nõukogude Liidu paviljonis Brüsselis. Käesoleval aastal olid õppetöökojas valmistatud aparaadid välja pandud Tšehhoslovakkias.

H. MUUGA,
õppetöökoja juhataja

1931. aastal lõpetas Tartu Ülikooli esimene lend kõrgema haridusega spetsialiste kehalise kasvatuse alal. Kuid tööd otsima minnes selgus, et paljudele lõpetajatele ei jätkunud tööd oma erialal. Juba esimene lend põhjustas selle ala spetsialistide üleproduktsiooni, mistõttu uute üliõpilaste vastuvõtt katkestati kuni 1937. aastani.

Teine lend oli õnnelikumas olukorras. Nad lõpetasid ülikooli ajal, millal Eesti töötav rahvas võttis oma saatuse edasise otsustamise ise enda kätte. Sellest ajast tekkis murrang. Kehakultuurikaadri üleproduktsioonist pole enam juttugi. Kui kogu kodanliku perioodi vältel lõpetas Tartu Ülikooli 70 kehalise kasvatuse õpetajat, kellest veel paljud ei leidnud tööd oma erialal, siis nüüd on Nõukogude Eestis lõpetanud 15 aasta jooksul Tartu Riikliku Ülikooli üle 400 noore kehalise kasvatuse õpetaja, kes kõik töötavad oma erialal.

Kui 1938.—1940. aastani oli Tartu ülikooli koosseisus 2—3 alalist kehalise kasvatuse õpetajat, siis nüüd on ülikooli kehakultuuriosakonnas 7 kateedrit 40 õppejõuga. Kui varem oli ülikoolil ainult üks võimla, kus toimus kogu erialaline õppetöö, siis nüüd on ülikoolil 7 võimlemissaali, 2 staadioni, Kääriku spordibaas 180 ha suuruse maalaga, ratsaspordibaas 30 ratsahobusega, veespordijaam 40 akadeemilise sõudepaadi, purjekate ja mootorpaatidega ning sisesõudebasseiniga ja veel palju teisi spordiehitusi ja baase. Ülikooli spordibaaside hulk täieneb pidevalt.

Avarad perspektiivid

Kehakultuuriosakonna töös on olnud ka suured kvalitatiivsed muutused. Kui varem tugines kogu õppetöö peamiselt paari õppejõu praktilistele kogemustele, siis nüüd on õppetööle antud sügav teoreetiline alus. Juhindudes eesrindlikust nõukogude kehakultuuriteooriast ja praktikast, on Tartu Riikliku Ülikooli kehakultuuriosakonna õppejõud saavutanud edu oma erialalises teaduslikus uurimistöös. Kolm kehalise kasvatuse õpetajat on edukalt kaitsnud kandidaadiväitekirja. Terve rida dissertatsioone on juba valminud ja tuleb kaitsmisele. Ülikooli juures alustas tegevust ka kehakultuuri teaduslik uurimislaboratoorium.

Ja lõpuks kõige tähtsam. Varem tegeles Tartu ülikoolis spordiga ainult mõnisada üliõpilast. Nüüd on kehaline kasvatus eranditult kõigile üliõpilastele kohustuslikuks õppeaineks, kusjuures 2100 üliõpilast tegeleb lisaks kohustuslikkudele tundidele veel spordisektsioonides mitmesugustel erialadel. 1100 üliõpilast, seega iga kolmas üliõpilane omab spordijärku mõnel spordialal.

Kui varem kehakultuuri ja spordiga tegelemine oli väheste valitute eesõiguseks, siis nüüd on ta saanud lahutamatuks osaks meie noorsoo kommunistlikus kasvatuses, asendamatuks abinõuks nõukogude inimese ettevalmistamisel tööks ja vajaduse korral ka kodumaa kaitseks.

Meie erialal on avarad, piiramatud perspektiivid. Järjest suuremate ja tähtsamate ülesannete lahendamine on Tartu Riikliku Ülikooli kehakultuuriosakonna kollektiivi lähemaks tööprogrammiks.

Dots. F. KUDU,
kehakultuuriosakonna prodekaan

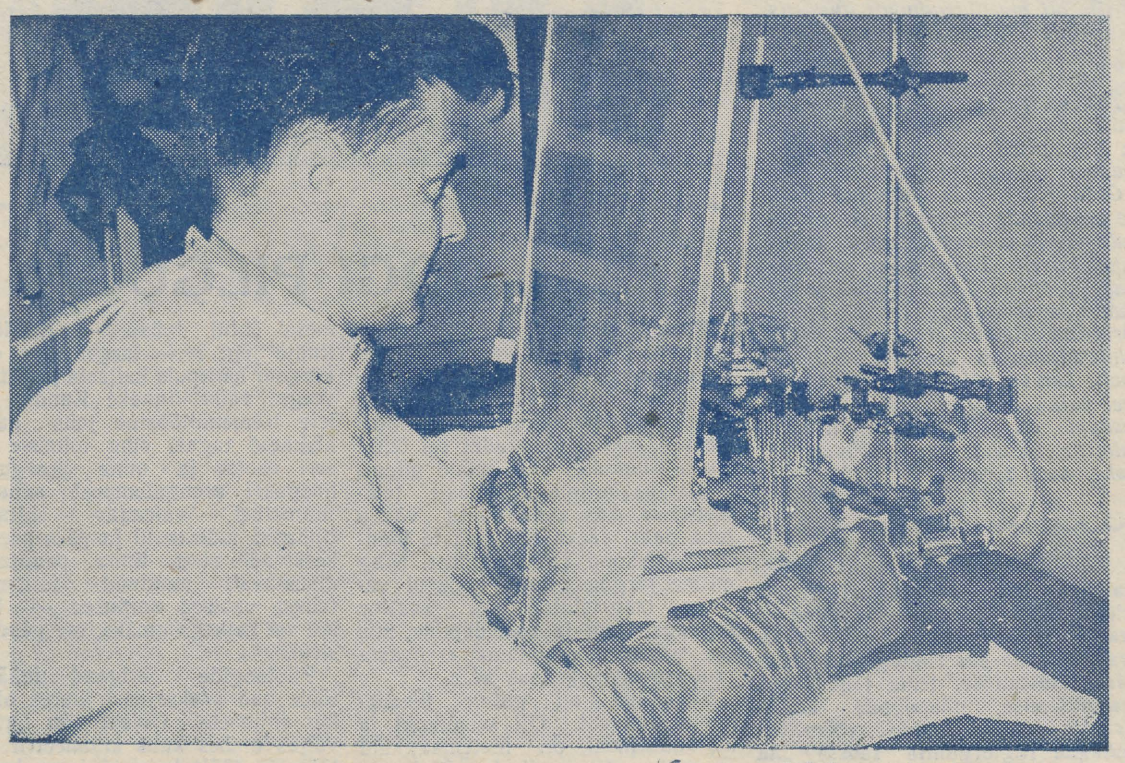

Assistent Artur Lind uurimistööl radioaktiivsete isotoopidega. *Foto MIKU jõlo*

Arvud ja faktid kõnelevad

Ajaloo-Keeleteaduskond on oma organiseerimise algusest peale, ükskõik, millise nimetuse all ta kunagi on töötanud, alati taotlenud kultuurihariduslikke ning pedagoogilisi eesmärke, valmistades ette põhiliselt keskkooliõpetajaid. Võrreldes endiste aegadega on teaduskonna lõpetanute tööpõld nõukogude korra ajal märgatavalt avardunud ja mitmekesistunud. On tekkinud terve rida uusi organiseeritud tööalasid (žurnalistika, bibliograafia, kirjastustöö, televisiooni- ja raadioala, arhiivi- ja muuseumitöö) ja laialdased teadusliku töö võimalused ülikooli enda ja teaduste akadeemia liinis. Sellest kõigest tingituna on halva mälestusena vajunud ajalukku aeg, mil teaduskond täiendas rohkearvulist «ülaharitlaste» peret.

1945. a. peale on eesti keele eriharu lõpetanud 82 statsionaarset ja 16 mittestatsionaarset üliõpilast.

Eesti keele alal lõpetanutest siirdus varemail aastail enamik tööle teaduslikesse asutustesse, hiljem aga koolipõllule. Statsionaarselt lõpetanutest on tööl Tartu Riiklikus Ülikoolis 5. Eesti NSV Teaduste Akadeemias 8, Haridusministeeriumi liinis 43.

Žurnalistika eriharu on lõpetanud 29 üliõpilast ja neist töötab ajalehtede ja ajakirjade toimetustes 13, raadios ja televisioonis 4, Kultuuriministeeriumi alluvuses 4, õpetajatena 3 ja muul tööl 4.

Ka eesti kirjanduse eriala lõpetanute enamik töötab õpetajatena. Tublisti täiendust on osakond andnud kõrgemate koolide õppejõudude perele ja uurimisasutustele. Nii töötavad H. Peep ja U. Kolk ülikoolis õppejõududena, E. Nirk, O. Kruus ja H. Niit Teaduste Akadeemia kaastöölistena. H. Puhvel, J. Toomla ja E. Teder õpivad Teaduste Akadeemia aspirantuuris kirjanduse alal.

Soome-ugri eriharu on (1953—1959) lõpetanud 48 inimest. Tuleb märkida, et üks kolmandik lõpetanuist, s. o. 16 inimest, on siirdunud aspirantuuri (kas TRÜ-s või ENSV TA-s), kusjuures 10 on oma väitekirja juba kaitsnud. Kõige enam töötab soome-ugri eriharu lõpetanuid ENSV TA Keele ja Kirjanduse Instituudis (16), pedagoogidena töötab vabariigi keskkoolides 11 inimest, TRÜ-s õppejõududena dots. E. Vääri ja dots. H. Rätsep.

Võõrkeelte osakonna on lõpetanud 155 üliõpilast. Nad töötavad õppejõududena kõrgemates õppeasutustes (TRÜ, EPA, TPI), Teaduste Akadeemias, õpetajatena keskkoolides, kirjastustes toimetajate ja tõlkijatena.

1940.—1960. aastani on klassikalise filoloogia eriharu lõpetanud 14 üliõpilast.

Vene keele ja kirjanduse osakonna on sõjajärgsel perioodil kuni käesoleva ajani lõpetanud ümmarguselt 280 inimest, neist kitsama erialaga (vene keel) üle 70. Valdav enamik lõpetanuist töötab Eesti NSV koolides vene keele õpetajatena. Üksikud lõpetanud on siirdunud teistesse liiduvabariikidesse — Ukrainasse, Gruusiasse, Valgevenemaale jm. Eriti häid töötulemusi on osutanud koolitöös L. Altin (lõpet. 1956). TRÜ-s töötavad edukalt A. Metsa, V. Bezzubov õppeülesandetäitjana. Parteitöös on edukas L. Šišov (Narvas).

Ajaloo-osakonna on sõjajärgsel perioodil lõpetanud 333 inimest. Neist NSV Liidu ajaloo alal 174, üldajaloo alal 101, kunstiajaloo alal 41, etnograafia alal 12 ja arheoloogia alal 5.

Lõpetanuist on siirdunud hariduse alale tööle (õpetajatena, koolide direktoritena, inspektoritena jne.) 134; teaduslikule tööle (ENSV TA, TRÜ, EKP Ajaloo Instituut jm.) 44; muuseumitööle 40, arhiivitööle 21, raamatukogudesse 9.

Silmapaistvamaist haridusalal töötajaist olgu mainitud ELKNÜ Keskkomitee esimene sekretär V. Väljas, Haridusministeeriumi töötaja J. Kipper, Pärnu II L. Koidula nimelise Keskkooli direktor L. Soovik, Tartu I Keskkooli direktor A. Liim, Tartu IV Keskkooli direktor A. Zarubin, Elva Keskkooli direktor L. Raid. TRÜ-s töötavad õppejõududena dotsendid K. Siilivask ja L. Eringson, v.-õp. S. Vahtre, M. Lõhmus, E. Plotnik, V. Trummal, H. Piirimäe, M. Tänava, A. Köörna, õppeülesandetäitja H. Ligi.

Loogika ja psühholoogia osakonna on lõpetanud 94 inimest. Valdav enamik töötab pedagoogilisel alal, neist E. Anepajo ja L. Kask keskkooli direktoritena, A. Leinbock ja M. Taros koolide inspektorina. Kõrgemates õppeasutustes ja uurimisasutustes töötab 11 (J. Sõerd, I. Unt, U. Siimann jt.). Ajakirjade ja ajalehtede toimetustes töötavad M. Käbin, H. Välipõllu, E. Maasik, S. Vissak, kirjastuses V. Tarnaste, Ü. Poots jt.

Dots. A. PÄRL,
Ajaloo-Keeleteaduskonna dekaan

Neid tuntakse kõikjal

Matemaatika-Loodusteaduskond on Arstiteaduskonna järel suuruselt teine teaduskond Tartu Riiklikus Ülikoolis, kuid üliõpilaste ettevalmistuse profiilli mitmekesisuselt on ta kahtlemata esimesel kohal. Tema kuues osakonnas õpib üle 700 üliõpilase, kellele võimaldatakse spetsialiseerumist 36 kitsamas erisuunas.

Nõukogude Eesti XX aastapäevaks on teaduskond andnud meie rahvamajandusele ja haridussüsteemile 1157 spetsialisti.

Sõjaaegsel perioodil on 4 Matemaatika-Loodusteaduskonna õppejõudu kaitsnud oma doktoriväitekirja ja 32 kandidaadiväitekirja. Peale nende on kaitsnud kandidaadiväitekirja 27 teaduskonna endist lõpetajat, kes töötavad väljaspool ülikooli.

60% TRÜ Matemaatika-Loodusteaduskonna praegustest õppejõududest on komplekteeritud selle teaduskonna sõjajärgse perioodi parimatest lõpetajatest, neist füüsika-matemaatikateaduse doktor Ü. Lepik on teoreetilise mehhaanika kateedri juhatajaks. Samuti töötavad kateedrijuhatajatena dotsendid Ü. Kaasik, P. Kard, V. Past, H. Trass ja A. Rõõmusoks.

Ka Tallinna Polütehnilise Instituudi õppejõud füüsika-matemaatikateaduse kandidaadid M. Tamm, I. Petersen ja M. Kõiv on saanud kõrgema hariduse ja kaitsnud oma väitekirja Matemaatika-Loodusteaduskonnas.

Eesti NSV Teaduste Akadeemia Füüsika ja Astronoomia, Zooloogia ja Botaanika, samuti ka Geoloogia Instituudi teaduslik kaader on suures osas komplekteeritud Matemaatika-Loodusteaduskonna lõpetanuist. Väljapaistva eduga töötavad bioloogiakandidaadid zooloogid K. Paaver ja H. Ling, mükoloog E. Parmasto, entomoloogid V. Maavara ja J. Vilbaste. Mereihtüoloogia laboratooriumis töötab ihtüoloog bioloogiakandidaat V. Erm.

Ilmse eduga töötab ENSV Teaduste Akadeemias ka füüsikute noorem generatsioon, keda esindavad füüsika-matemaatikateaduse kandidaadid H. Õiglane, I. Kuusik ja N. Kristoffel teoreetilise füüsika valdkonnas, K. Rebane ja J. Kirs luminestsentsi alal, J. Einasto ja H. Eelsalu astronoomia probleemide valdkonnas, kuna J. Ross on atmosfäärifüüsika sektori juhataja.

Matemaatika-Loodusteaduskonna lõpetanuid leiame arvukalt töötamas haridusepõllul koolinoorsoo õpetajatena-kasvatajatena. Geograafid M. Põld ja A. Soosaar, keemik H. Einer, füüsik K. Elken ja rida teisi töötavad keskkoolide direktoritena. Silmapaistvaid tulemusi ja vastavat tunnustust on pälvinud oma pedagoogilise tegevuse käigus füüsikud L. Tanimäe, V. Anderson ja L. Rattassep, geograaf H. Raik, bioloog F. Jüssi, matemaatik H. Luts ja paljud teised selle teaduskonna lõpetanud.

Ka Eesti NSV tööstustes võime leida rohkesti Matemaatika-Loodusteaduskonna lõpetanuid.

Eesti NSV Hüdrometeoroloogilise Valitsuse süsteemis töötab rida noori spetsialiste, kes üsna hiljuti lõpetasid Matemaatika-Loodusteaduskonna, neist L. Kullus hüdroloogina Tiirikojal, P. Kirsi sünoptikuna Tallinnas.

Ka väljaspool meie vabariigi piire töötab terve rida neid, kes varem on õppinud Matemaatika-Loodusteaduskonnas füüsikat või geoloogiat.

Matemaatika-Loodusteaduskonna kollektiiv soovib südamest meie vabariigi XX aastapäeva puhul õnne ja edu kõigile oma endistele kasvandikele nende töörohkel eluteel, tulist võitlusvaimu ning vankumatut püsivust kommunismi ülesehituse käigus.

Dots. A. MITT,
Matemaatika-Loodusteaduskonna dekaan

Ehitame, ehitame!

1944. aastal, pärast Nõukogude võimu taaskehtestamist Eestis, alustati otsekohe Tartu Riikliku Ülikooli hoonete taastamist. 1944. aastal suudeti enamik õppehooneid töökorda viia.

1945., 1946. ja 1947. aastal tegeldi suuremate ehitustöödega keemiahoones, Kingissepa tn. 19 võimla hoonega ning taastamistöödega sõja läbi kannatada saanud 26 hoones.

1948. aastal elavnes ehitus-remonditegevus veelgi: 17 hoonele tehti kapitaalremont, ehitati vivaariumid õppehoone juurde Vanemuise tn. 46 ja vana-anatoomikumi juurde.

1950. aastal anti ekspluatatsiooni ülikooli keemiahoone, millega liisandus ülikoolile ca 20 000 m² õppepinda.

Samal aastal alustati Pälsoni tn. 23 ühiselamu ehitamist.

1951. aastal alustati Mitšurini tn. 37 võimla taastamist, 1952. a. tuli rajada ja sisustada uued puidu- ja mehhaanikatöökojad. Alustati ka spordi-õppebaasi rajamist Kääriku, anti ekspluatatsiooni Mitšurini tn. treeningvõimla.

1953. aastal valmis ühiselamu Pälsoni tn. 23, andes juurde 360 kohta 2610 m² elamispinnaga. Samal aastal alustati TRÜ praeguse administratiivhoone pealeehitust. 1954. aastal anti ekspluatatsiooni administratiivhoone ja alustati õpperaamatukogu ehitamist.

Sel aastal alustati paadisadama ehitamist, loodusteaduslike kateedrite hoone ehitamist botaanikaaias. Kapitaalmahutuste pidev tõus jätkus ka 1955. aastal. Võeti kasutusele kehakultuurihoone pealeehitus, lõpetati ka kateedrite hoone ehitamine botaanikaaias.

1956. aasta tähtsamateks saavutusteks oli mugavalt ja praktiliselt sisustatud õpperaamatukogu ekspluatatsiooni andmine.

1956. aastal alustati ülikooli spordiväljaku ehitamist Staadioni tänava ääres.

1957. aasta oli murranguliseks aastaks ülikooli ehitustegevuses, kuna sel aastal lõid esmakordselt ehitustööl massiliselt kaasa üliõpilased. Nii valmiski ülikooli staadion sel aastal peamiselt just üliõpilaste kätetööna. Alustati uue ühiselamu ehitust Pälsoni tn. 14, mille ehitus kujuneb üliõpilaste järjekordseks suureks töötandriks.

1958. aastal alustati ka Kääriku rekonstrueerimistöid, et muuta seda üheks NSV Liidu eeskujulikumaks kehakultuuribaasiks.

1959. aasta tõi ka Tartu Riikliku Ülikooli majandusellu murrangulise tõusu. Tähtsamaks saavutuseks oli 450-kohalise ühiselamu ekspluatatsiooni andmine, mis võimaldas üliõpilaste majutamistingimusi tunduvalt paremustada.

Suuremat hoogu sai ka Kääriku õppebaasi ehitamine. Seal valmis uus välisujula hüppetorniga, rajati kõrgepingeliin jm.

Kuni 1959. aastani moodustasid kapitaalmahutustest peamise osa ehitus-montaažtööd, kuid sel aastal kasutati esmakordselt suuri vahendeid teadusliku sisseseade muretsemiseks laboratooriumidele, millest tähtsaim oli elektronarvutusmasina muretsemine ja käikulaskmine.

Põhiliselt lõpetati ka maa kunstlike kaaslaste vaatluspaviljonide ehitamine ning nad võeti kasutusele.

Tänavu on kujunenud keskseks kapitaalehitusobjektiks Kääriku õppebaas, kus käesoleval kuul on valmimas normaalmõõtmetega staadion.

Peale loetletud suuremate ehituste võiks mainida praegu käsilolevat uue üliõpilasklubi remontimist ja sisustamist. Ka rajatakse uut hoonetegruppi Ilmatsalu tänavale, mis võimaldab laod, töökojad ja garaažid Pioneeri tänavalt üle viia.

Käesoleval seitseaastakul on ette nähtud veel ehitada uus füüsikakorpus Tähe tänava algusesse, 400-kohaline ühiselamu Kastani tänava ja Tiigi tänava nurgale, uue-anatoomikumi pealeehitus, Teaduslikule Raamatukogule uue hoone ehitamine, Kääriku hoonetekompleksi lõpetamine ning terve rea probleemide laboratooriumide sisustamine.

V. SIMM,
TRÜ haldusprorektor

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Ajalehe järgmine number ilmub 19. augustil. Kaastööd saata hiljemalt 12. augustil.

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»), г. Тарту. Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 6873. MB 04825.

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühineget

Tartu Riikliku Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 25 (452) Neljapäeval, 1. sept. 1960 XIII aastakäik

JÕUAB KÄTTE JÄLLE SÜGIS. TÄNA ALGAB MEIE ÜLIKOOLI 159. ÕPPEAASTA JA TÄNANE NUMBER ON MEIE AJALEHEL KA ESIMENE UUEL ÕPPEAASTAL. TA POLE KÜLL NIIVÕRD ÕPPETÖÖLE PÜHENDATUD, KUIVÕRD TEMAS ON JUTTU NEIST, KES TULID MEIE ÜLIKOOLI KOLLEKTIIVI UUTE LIIKMETENA, JA SELLEST, MILLEGA TEGELES ENAMIK MEIE ÜLIÕPILASTEST SUVEKUUDEL — TÖÖDEST KUNDAS, NARVAS, «EHITUSDETAILIS» JA MUJAL.

TÄNA JÄTKAVAD OMA TÖÖD KOMSOMOLIEHITUSEL KUNDAS NAGU EILE JA ÜLEEILEGI KOLMKÜMMEND NOORMEEST JA NEIDU MEIE ÜLIKOOLIST, HOMME AGA LIITUB NENDEGA VEEL SADA PAARI TÖÖKÄSI, ET ESIMENE KOTT TSEMENTI UUEST TSEMENDIVABRIKUST JUBA ÕIGE PEA EHITUSTE POOLE TEELE LÄHEKS.

HOMME SÕIDAB TÖÖLE MEIE VABARIIGI KOLHOOSIDESSE ENAMIK MEIE ÜLIÕPILASI.

SOOVIME TEILE KÕIGILE HEAD TÖÖTUJU, PALJU JÕUDU JA MUIDUGI KA ILUSAT ILMA!

PEATSE JÄLLENÄGEMISENI ÜLIKOOLI AUDITOORIUMIDES!

Uueks õppeaastaks

Meie vana ülikool alustab järjekordset õppeaastat. Ülikoolist ellu, oma tööpostile asunute asemele tuli esimesele kursusele 590 statsionaarset ja 535 mittestatsionaarset üliõpilast. Tartu Riikliku Ülikooli osatähtsus Nõukogude Liidu haridussüsteemis leidis täiendavat tunnustust: sel aastal hakkame ette valmistama spetsialiste ka vennasvabariikide jaoks. Farmaatsiaosakonda tuli õppima grupp noori Moldaavia NSV-st.

Ülikooli kollektiiv võib uhke olla — meie üliõpilased näitavad kõikjal üles nõukogulikku teadlikkust ja küpsust. Väga kõrge hinnangu pälvis meie üliõpilaste töö suvekuudel ehitusobjektidel.

Ka meie õppejõudude tegevus laieneb ja areneb, ikka rohkem ilmub nende sulest uurimusi, õpikuid ja käsiraamatuid.

Meie oleme veendunud, et nii õppejõud kui ka üliõpilased pühenduvad täie jõu ja innuga nende suurte ülesannete täitmisele, mis seisavad nende ees uuel õppeaastal õppe-, kasvatus- ja teaduslikus töös, et olla suure ajastu vääriline, mil inimene-kommunismiehitaja hakkab kosmost vallutama.

Soovin kõigile ülikooli töötajatele ja üliõpilastele palju edu nende õpinguis ja töös.

Prof. F. KLEMENT,
rektor

Sõna on vastuvõtukomisjonil...

Aastast aastasse kasvab noorte arv, kes oma haridusteed soovivad jätkata Tartu Riiklikus Ülikoolis. Ja juba ammu on TRÜ uksed kitsaiks muutunud kõigi õpihimuliste jaoks. TRÜ-sse vastuvõetav kontingent, kuigi see on nõukogude aastate vältel pidevalt suurenenud, ei mahuta kõiki, kes siia õppima soovivad tulla. TRÜ-sse õppima astuda soovijad moodustasid käesoleval aastal rekordilise arvu — 2150. Ka tootvalt töölt tulnud noori oli rohkem kui kunagi varem — 372 (statsionaarses osas).

Pingsate eksamite käigus tuli selgitada parimad. Algasid päevad, mis mõnedele üliõpilaskandidaatidele tõid pettumusi, ebaõnnestumisi (ja mõnedki tunnistasid silmaveega teadmiste nappust), teistele aga kordaminekuid ning neameelt ja rõõmu.

Ja eksamisõelast pääses läbi rohkem, kui ülikooli vastuvõetavate kontingent suutis mahutada. Tuli vaagida kaua.

Huvitav on märkida seda, et ravi- ja farmaatsia vene õppekeelega osakondades tuli valikut teostada isegi väljaspool konkurssi olevate üliõpilaskandidaatide vahel. Eksamid sooritas vene õppekeelega raviosakonda 50, neist oli 25 kaheaastase tööstaažiga. Et aga 20 protsenti kohtade arvust tuli jätta vahetult keskkooli lõpetanuile, tekkis konkurss «väljaspool konkurssi» seisvate üliõpilaskandidaatide vahel. Parimaks osutus oma teadmiste poolest Frieda Abramovitš, kes sooritas kõik eksamid hindele «5», Galina Gurina ja Noemi Lappidus said 19 punkti 20-st võimalikust. Hästi sooritas eksamid ka töölt tulnud noor Larissa Goljanova, kes sai 18 punkti.

Palju noori avaldas soovi õppida võõrkeeli, eesti keelt ja kirjandust, keemiat, geoloogiat ning geograafiat. Sellest tulenevalt kujunes nendesse osakondadesse astujate vahel tihe konkurss.

Tähelepanu väärib asjaolu, et mõnedesse osakondadesse astuda soovijate hulgas osutusid kaugelt tublimateks vahetult tootvalt töölt tulnud noored. Nii näiteks erialaselt töölt tulnud noorte kolmik Ülo Paap, Sirje Mändmets ja Tiiu Nõgols näitas eksamitel palju paremaid tulemusi kui koolipingist tulnud noored. Ka farmaatsia eesti õppekeelega osakonnas olid tublimad kaheaastase tööstaažiga noored Helvi Rätsep, Tiiu Haagivang ja Lehte Vahi. Analoogiline oli pilt ka veel vene õppekeelega raviosakonnas.

Esinenud faktid räägivad meile ilmekat keelt sellest, et noored, kes kõrgemasse kooli astuvad pärast kahe- kuni kolmeaastast vastaval erialal töötamist, on edukamad nendest noortest, kel puuduvad veel praktilised kogemused vastaval erialal.

Mõningate täppisteaduste osas kõneleb pilt küll pisut vastupidist. Tublimateks matemaatika-, füüsika- ja keemiaosakonda astujateks osutusid käesoleval aastal vahetult koolipingist tulnud noored. Osaliselt on see seletatav sellega, et paljude noorte poolt valitud eriala ei vastanud nende endisele tööle.

Tublimateks neist olid Linda Kukrus (füüsika pedagoogiline haru), kes sooritas kõik eksamid hindele «5». Tõnu Reinet samast osakonnast, sai 25-st võimalikust 24 punkti. Bioloogiaosakonda astujatest olid tublimateks Ermer Merivee ja Jüri Planho. Tulevaste keemikute hulgas on kuus medaliga keskkooli lõpetanut, parimaks oma teadmiste poolest osutus Märt Mägi, kes käesoleval kevadel lõpetas Tõrva Keskkooli kuldmedaliga.

Kuid ka siin oli erandeid. Füüsika pedagoogilisse harusse vastuvõetud 42-st noorest osutus üheks tublimaks Aime Raudkats, kellel on seljataga kaheaastane töö.

(Järg lk-l 3.)

Neid on viis

FRIEDA ABRAMOVITS on üks neist viiest, kelle sisseastumiseksamite hinded on ainult väga head. Ta võeti vastu vene õppekeelega raviosakonda.

Telegramm Kamtšatkalt

ÕNNITLEME ÜLIKOOLI KOLLEKTIIVI UUE ÕPPEAASTA ALGUSE PUHUL. JÄTKAME TÖÖD KAMTŠATKA LOODUSRIKKUSTE UURIMISEL. KAUGE KAMTŠATKA, VULKAANIDE JA GEISRITE MAA NOORED PALUSID PALJUDEL KOHTUMISTEL MEID ÜLE ANDA EESTI ÕPPIVALE NOORSOOLE — TULEVASTELE MEIE SUURE KODUMAA RIKKUSTE AVASTAJAILE — SÜDAMLIKU TERVITUSE.

NÕUKOGUDE EESTI XX AASTAPÄEVALE PÜHENDATUD KAUGIDA EKSPEDITSIOONI NIMEL

DOTSENT TRASS JA ASSISTENT RAIK

Kui lehed kolletavad...

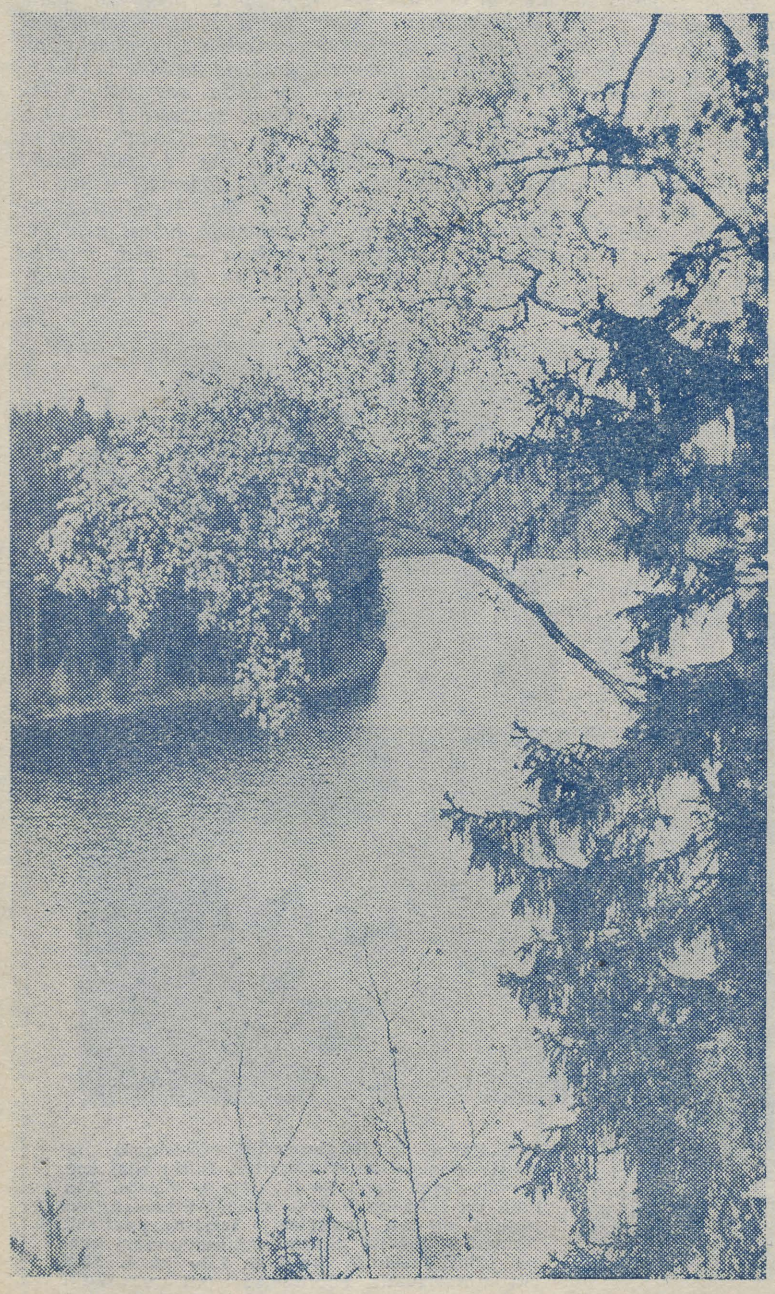

Vaade Ahja jõele Saesaare lähedal. *K. PAIDI foto*

KES? KUHU?

Homme sõidetakse:

* ARSTITEADUSKOND.

Raviosakonna I kursus sõidab Elva rajooni Aakre, Konguta, Mitšurini-nimelisse, Ranna, Erumäe, Kirovi-nimelisse ja Vidriku kolhoosi ning sovhoosi «Kommunist». III kursus läheb Tartu rajooni «Edasi», Vara ja «Oktoobri Võidu» kolhoosi ning Jõgeva rajooni Gorki-nimelisse kolhoosi. IV kursus sõidab Viljandi rajooni Sakala, «Sädeme», Suislepa ja Ulametsa kolhoosi ning V kursus sanitaarvolinikena teiste üliõpilasrühmade juurde.

Raviosakonna vene õppekeelega I kursus sõidab Tartu rajooni Koidula-nimelisse ja Ranna kolhoosi, III kursus Tartu rajooni Sooranna kolhoosi ning IV kursus Põltsamaa rajooni Oorgu ja Jõgeva rajooni Heidemanni-nimelisse kolhoosi.

Farmaatsiaosakonna I kursus läheb Jõgeva rajooni «Uue Elu» ja «Stahhaanovlase» kolhoosi, vene õppekeelega I kursus Tartu rajooni Ranna kolhoosi ja Luunja sovhoosi, II kursus Jõgeva rajooni «Stahhaanovlase» kolhoosi, III kursus Tartu rajooni «Ühenduse» ja «Tee Kommunismile» kolhoosi ning IV kursus Tartu rajooni Tammiste kolhoosi.

Stomatoloogiaosakonna I kursus sõidab Jõgeva rajooni «Leninliku Tee» ja «Stahhaanovlase» kolhoosi, III kursus Põltsamaa rajooni Soosaare ja «Ühise Tee» kolhoosi ning IV kursus Viljandi rajooni «Leegi» ja Põltsamaa rajooni «Suure Oktoobri» kolhoosi.

Kundasse sõidavad farmaatsiaosakonna II kursus, raviosakonna vene õppekeelega III kursus ning raviosakonna III ja IV kursuse meesüliõpilased.

* KEHAKULTUURIOSAKOND.
Sõidetakse Elva rajooni Vasula, Puhja ja Elva kolhoosi.

* ÕIGUSTEADUSKOND.
Sõidetakse Räpina rajooni Veriora ja Ruusa sovhoosi.

* MAJANDUSTEADUSKOND.
Sõidetakse Räpina rajooni «Ühistöö», «Lembitu» ja Stalini-nimelisse kolhoosi ning Orava sovhoosi.

* MATEMAATIKA-LOODUSTEADUSKOND.
Sõidetakse Valga rajooni Hargla, Ljahhovi-nimelisse, «Helge Tee», «Partisani», Haabsaare, «Sõpruse», Ždanovi-nimelisse ja Stalini-nimelisse kolhoosi ning Tõrva ja Karula sovhoosi; Põlva rajooni Karl Marxi nimelisse, «Ühenduse», «Kalju», EKP VI kongressi nimelisse, Lauristini-nimelisse, Kalinini-nimelisse, Kirovi-nimelisse, «Suure Oktoobri», «Kalevipoja» ja «Partisan Lembitu» kolhoosi ning Veski sovhoosi.

* AJALOO-KEELETEADUSKOND.

Sõidetakse Võru rajooni «Oktoobri Võidu», Järve, «Tõusva Koidu», Võhandu, «Oktoobri», «Pioneeri», «Siiriuse», Marxi-nimelisse, Luhametsa ja Partorg Sibula nimelisse kolhoosi.

Neid on viis

JAAK RÄHESOO võeti vastu inglise filoloogia osakonna esimesele kursusele.

PEETER HEIN

Tere!

Tere, kuus vana sammast!
Ma suve järel jälle
te juurde tulin
teritama tarkushammast.

Oo, te palju noorenenud
nii nagu kõik siin nooreneb
ja ruttab!
Ennäe, seal vestibüüli saginas
just vilksataski nägu tuttav.

Tere, tere, vanad sõbrad!
Ja kõik kui pruunid!
Lausa raske tunda!
Noh, laske tulla lugudel...
Ja-jaa, Narva, Kunda...

Ning nagu muuseas vilksab
noodikene kohvipoest:
«Näe, tol on importseelik,
aga sekretäril
uudne soeng.»

Mis, kas tõesti loeng?
Ja TEMA ise loeb!
Ning juba veabki
kohmetanud rida
sõrm alles päiksesoe.

Kuidas üliõpilased töötasid

4. juulist — 27. augustini töötasid meie üliõpilased vabariigi komsomoli löökehitustel. Üliõpilaste tööle anti igalpool kiitev hinnang. Allpool toome mõningaid väljavõtteid töödejuhatajate poolt antud iseloomustustest.

Tsemenditehase «Punane Kunda» ehituselt kirjutab Maardu Ehitustrusti Kunda jaoskonna juhataja sm. Kask juulikuus töötanud grupi kohta:

«On meeldiv teatada, et Maardu Ehitustrusti alluvuses töötas Kunda tsemenditehase ehitusobjektil grupp TRÜ Arstiteaduskonna raviosakonna teise kursuse üliõpilasi brigadir Helvi Koppeli juhtimisel, täites töönorme pidevalt 170—180 protsenti... Rida üliõpilasi on omandanud ehitaja eriala: 5 betoneerijana, 3 armatuuriseadjana. Nende abiga saavutasime ühepäevase graafiku edestamise meie objekti nn. «kuumas otsas».

Augustikuus töötanud grupi kohta aga kirjutatakse: «Brigaad, koosseisus 20 inimest TRÜ Ajaloo-Keeleteaduskonnast brigadir Helvi Koppeli juhtimisel töötas Kunda jaoskonnas 1. aug. kuni 27. augustini.

Brigaad töötas armeerimisel, betoneerimisel, mulla- ja abitöödel. Normi täitmise protsent on 154.

Ühtegi tööle hilinemist, ühtegi tööluusi pole olnud. Antud tööülesanded täideti täpselt ja kohusetruult.

Üliõpilased võtsid osa ka meie trusti isetegevusest, andsid välja seinalehte ja välklehti. Nad aitasid organiseerida ka näitlikku ohutustehnika õppust.

Hea kollektiivsustundega üliõpilaste ja põliste ehitajate vahel tekkis tõeliselt seltsimehelik suhtumine. Üle 50% brigaadi liikmeist soovib jätkata tööd ehitusel ka septembrikuus.»

Trusti «Спецжелезобетонстрой» tööde juhataja teatab, et üliõpilased Väinloo, Varik, Vee, kes töötasid juulikuus «Punase Kunda» korstna ehitusel, täitsid päevanorme 267-protsendiliselt ja igaüks teenis neist 23 päevaga 867 rubla. Edasi märgib töödejuhataja veel üliõpilaste distsiplineeritust ja head kontakti töölistega.

Tallinna Üldehitustrusti tööde ülema valitsuse nr. 4 jaoskonna juhataja sm. Otti kirjutab iseloomustuses: «Füüsikaosakonna esimese kursuse üliõpilastest moodustatud 24-liikmeline brigaad brigadir Suiki juhtimisel töötas Kundas uue tsemenditehase vertikaalsete lobribasseinide ehitusel 4.—31. juulini... Brigaadi normitäitmise protsent oli 140. Päevane keskmine töötasu üliõpilase kohta oli 30 rbl. 50 kopikat... Mainitud brigaad töötas ehitusel eeskujulikult energilise, üksmeelse ning kohusetruu kollektiivina.

Eriti silmapaistvateks töötajateks osutusid alljärgnevad üliõpilased: Suik, Patrak, Peegel, Sarapuu, Teiva, Kägi, Siirmann, Niidas. Sm-d Suik ja Avalo omandasid VI kategooria puusepatöö alal. Üliõpilased olid kinnistatud kaadrifööliste brigaadidesse. Omavaheline läbisaamine üliõpilaste ning ehitajate vahel oli väga sõbralik.»

Umbes taolise kiitva hinnanguga iseloomustusi «Punase Kunda» töödejuhatajailt on veel rohkesti. Kõigis neis tänatakse üliõpilasi tubli töö eest nii juuli- kui ka augustikuus. Märgitakse ka seda, et tööülesannete täitmine oli 120-kuni 170-protsendiline. Igas iseloomustuses rõhutatakse eriti seda, et ehitajate kollektiivile jätsid üliõpilased väga hea mulje.

Kiitvad hinnangud on antud ka Balti soojuselektrijaama töödejuhatajatelt. Nii kirjutab töödejuhataja Anitškin: «Sm. Hatto brigaad, kuhu kuulusid sm-d Sakk, Reisner, Toompark, Peda ja Sprenk, suhtus töösse hästi. Nimetatud seltsimehed on väga abivalmid inimesed. Brigaadi juhatas sm. Hatto, kes paistis silma kui tubli organisaator.»

Sm. Kostin annab oma brigaadis töötanud üliõpilaste Anti, Ivanova, Auni, Vaasi ja Rausi kohta järgmise iseloomustuse: «Antud perioodil näitasid üliõpilased endid kui tööd armastavad inimesed. Üliõpilased

(Järg lk-l 4.)

Neid on viis

SERGEI ŠLEJEV võeti kaugõppeüliõpilasena vastu ajalooosakonna esimesele kursusele.

Suvise töötandri ääremailt

Felix Kotta õpetab ühes oma värsireas, et ka igast väikesest jõest tuleb laulda nagu suurtestki. Seda soovi jagavad kindlasti ka need kümmekond noormeest, kes suvistel tööpäevadel ei viibinud üheski «kuulsas» kohas. Nende töökohta — tehast «Ehitusdetail» — märkisid ajalehed oma ülevaateartiklites harilikult niiviisi: «Meie tublid üliõpilased töötavad Kundas, Narvas, raudbetoondetailide tehase ehitamisel ja mujalgi.» Nendes kahes sõnas «ja mujalgi» sisalduski terve «Ehitusdetail», sisaldus nende noormeeste pingutav töö, sisaldusid nende raskused, peegeldusid nende esimesed töömeherõõmudki. Kohates tänaval tartlasestki tuttavat tuli enne hulga vaeva näha selgitamisel, et too «Ehitusdetail» pole hoopiski uus raudbetoondetailide vabrik, vaid küllaltki auväärse eaga tööstusettevõte, mis omal ajal ka meie uut ühiselamut kõige vajalikuga — s. o. mördi, talade jms. varustas. Jutujätkuks sai ju küll mõnikord vihjatud, et ega sealgi vähem tööd tehta ega vaeva nähta kui mujal. Kuid keda sa palja sõnaga veenad, kui kiri ajaleheveergudel pajatab küll Narvast, küll Kundast, mõnikord sekka ka raudbetoondetailide uuest tehasest, kuid «väikesed vennad» ununevad hoopis...

Ega me sellepärast kunagi aga eriti õnnetud olnud ega ole praegugi, kui tehakse kokkuvõtteid suvistest töödest.

Meie rõõm polnud kuulsuses ja ausäras, ei tundnud me seda ka siis, kui saime kassast kätte oma töötasu. Hoopis väärtuslikumaks vaevapalgaks kui krabisevad rahatähed oli vanade töömeeste tunnustus. Nemad juba asjatult sõnadega ei loobi. Nende heakskiit ei väljendunudki sageli sõnades, vaid ainult pilgus ning hääletoonis. Milline rõõm oli aga tunnetada, et sa pole lihtsalt üliõpilane suvepuhkusel, kes tahab ajaviiteks pisut tööd teha, vaid tõeline tööline, väärtuslik ja vajalik abiline pingutavas võitluses käitise plaani täitmise eest.

Seda tõelist töömehetunnet saimegi tehases «Ehitusdetail» ehk pisut rohkem üle elada kui mujal. Meid oli ju nii vähe. Me nagu lahustusime kaadritööliste hulgas. Vastutasuks aga tutvusime tõelise töömeheeluga, muutusime isegi tõelisteks töömeesteks — seda omadust ei vaja ega hinda kaugeltki mitte ainult tehas «Ehitusdetail». Me peame saama ju headeks töömeesteks eeskätt valitud erialal. Ka seal on raskusi, mida tuleb ületada. Tahteomadusi selleks kasvatas aga töömeeste karm, nõudlik, kuid samal ajal ka sõbralik ning abivalmis kollektiiv.

Sõbrad! Kui tuleval suvel tublid töömehed tehasest «Ehitusdetail» meid jälle appi kutsuvad, ärgem laskem end siis kaua paluda... Tõeline töörõõm on ju kauneim rõõm isegi sel juhul, kui temast ajalehes vähe kirjutatakse.

NEEME ALJES

*

NARVAS

Uks kolmest saja viiekümne meetri pikkusest GRES-i korstnast tossutab majesteetlikult sinakashalli suitsu taeva poole, kõrgepingeliinides sinu peakohal suriseb tööstusvool, mööda kahekilomeetrist juurdevoolukanalit jookseb vesi — see on esimene, mida paned tähele, kui aasta möödudes jälle Narva oled sattunud. Ning hetkeline ärevustunne seguneb mõttega, et selles suures ehituses on osake sinugi, noore kommunismiehitaja tööd. Tuleb meelde 1959. aasta augustikuu, aeg, kus kõik oli alles valmimisjärgus, kõik oli korrastamata, kiirustati, mõnikord tehti sellise tõeliselt hiiglasliku tempo juures midagi viltugi, kuid lubadus — anda esimest tööstusvoolu Oktoobrirevolutsiooni 42. aastapäevaks — siiski täideti.

Meenuvad möödunud-aastased töökaaslased — betoneerijad juurdevoolukanalilt, askeldamisest unetu brigadir Vassili Stšedrov, betoneerijate meister Nataša Stšegojova ja paljud teised. Silme ette kerkivad Soldino täherikkad augustiööd miljonite sääskedega heledate prožektorite ümber, rütmiliselt undavate vibraatoritega, väsimatute ehitajatega.

Meenuvad üksteise järele kõik üksikasjad, mis olid seotud selle uue energiahiiglase sünniga. Nüüd mõistad veelgi paremini, et meie möödunud-aastane üleskutse jääda ehitusele kuni juurdevoolukanali lõpliku valmimiseni ei olnud asjata, tunned uhkust selle üle.

Oleme Narvas tagasi. Käime jällegi tööl nagu möödunud aastal. Hommikuti venib meie ehitajate sajaliikmeline ahelik peahoone poole ning täpselt kell kaheksa lüüakse labidas kruusa, hakatakse siluma betooni, hakkab toksima kirves valvemaja tellinguil. Meid jätkub kõikjale, meie tööjõud on siin vajalik. Nüüd on möödas esimene, tavaliselt kõige raskem nädal. Villid peopesades, mis esimesel õhtul olid hellalt-valusad ning punetavad, on nüüd tuimaks muutunud, valutavad luud-kondid on pehmeks masseeritud, uni, mis nädala jooksul magamata, tehti pühapäeva ennelõunaga tasa. Pärastlõunal suvitati. Käidi Narva-Jõesuus. Kuum ja helekollane liiv, sillerdav vesi. Hea on ju pärast tööd supelda ka juurdevoolukanalis, kuid seal oli parem, hoopiski parem.

Kunstilist isetegevust seni tehtud ei ole. Kuid GRES-i komsomolikomitee sekretär sm. Sakalov, siinsete noorte hing, on meile seda juba paar korda südame peale pannud. Teine töönädal puhub vist selleski töölõigus soodsad tuuled purjedesse ja elu vagunilinnakeses saab veelgi vilkama ilme kui seni.

Ei oskagi praegu muud meie elust-olust rääkida. Oled sellesse sukeldunud pealaest jalatallani, elad tõelise ehitajana ning tunned uhkust selle, tõsi küll, ajutise elukutse üle.

JÜRI TUULIK

Liivaaugus

Idast ja põhjast ja läänest
tuline mägi meid piirab.
Tänaseks auku me jääme
laadima liiva.

Turi on pruun nagu kartul.
Autodel kärssavad kummid.
Hirmus kui jõledalt
päikene põletab!
Neidudel edevat kartust
hülgama sunnib:
kõrgeneb kleitide hunnik.

Aga too koorem
on alles visa.
Labida külge või koole:
kõrgust ei lisa.
Küllalt,
kas juba ei aita?!
Koorem ju servaga triiki.
Siiski —
ju nooruke autojuht taipab
tüdruku pilkude piiki.
Käivitab —
oleme nuppudest saadik
vastikult lehkavas gaasis.

Katlast välja, kõrbenud vennad!
Kalda peal kohiseb kaasik.
Seni kui autojuht paigale
laadib,
toibutame ennast.

TÕNIS LEHTMETS

(Tsüklist «Kääriku suvelaule».)

2 Tartu Riiklik Ülikool

Ujujatele on tuntud hoiatus — ära hüppa vette tundmatus kohas! Meie hüppasime — ja ei kahetse.

Olime Kunda kohta lugenud ajalehtedest, kuulnud päevakajast ja näinud kinoringvaadetes, aga ikkagi oli alguses kõhe tunne, justkui tundmatusse vette hüpates. Tegelikult oli Kunda meile terra incognita ainult paar esimest päeva.

Tööga harjumine võttis juba rohkem aega. Tuli ju nüüd sulepea vahetada labidavarre vastu ja raamatute asemel tõsta kive ning betooni. Aga ka sellega saadi varsti hakkama ja meistrite arvates isegi väga hästi. Suurem osa meist oli saanud oma esimesed tuleristsed aasta tagasi Narvas soojuselektrijaama ehitades. L. Bartelsi, J. Orni, I. Otsa jt. esimesed rakud olid pärit aga hoopis kaugemalt — Kasahstani steppidest. Need olid vaid karastav suplus meres või otse telkide taga voolavas jões ja tubli töömeheuni hämaras telgis.

KUNDAS

n. ö. vanad kalad. Aga üllatusi on igal pool. Nagu olümpiamängudel, nii ka siin ei tõiganud loorbereid mitte ainult vanad kuulsused. Kerkis esile terve rida noori talente, kes püstitasid uusi rekordeid armatuuri sidumises, betoneerimises ja mulla kärutamises. Olgu mainitud H. Koppel, M. Noor, M. Märtinson, A. Kask, E. Mõttus, J. Kukk jt. Tõsi küll, pärast tööd ei oodanud neid loorberipärg (mille nad kahtlemata saavad, kuigi hiljem, vahetuse lõppedes), vaid etapp, millal on arvel iga tund ja iga töökäsi. See on selge kõigile ja seepärast ei virisenud keegi E. Mõttuse brigaadist, kui tuli vahetevahel töötada kaks vahetust järgemööda. «Eks see betoon ole nagu tütarlaps, jätad ta üksi ja hooletusse, muutub su vastu külmaks ja oledki ilma,» aitab Ilmar Ots kõiki lõbusa sõnaga edasi.

Ja see maksab palju. Nii palju, et peaaegu pooled on avaldanud soovi jääda ehitusele edasi: «Ehituse esimese osa käikulaskmiseni on jäänud ainult üks kuu, töökäsi on hädasti vaja, jääme edasi ka septembriks,» otsustasid üksmeelselt eesti filoloogia III kursuse tütarlapsed. «Jääme,» lõid käed kokku ka keemikud ja füüsikud, «aitasime, aitame ka lõpuni».

Ehitusel tuntakse üliõpilaste üle siirast rõõmu. On ju nüüd otsustav

Mehe sõna on töö juures hinnas. Nii said Helvi Koppeli brigaadi välklehed tööliste üksmeelse heakskiidu osaliseks, nii tekkisid ka laagris välklehed. Ja aeg kaob. Töö, kino, kontserdid, isetegevus ja kaunis loodus. Aga eks kõigest sellest räägi lähemalt asjaosalised ise. Ärge jätke kasutamata juhust neid küsitleda — tuleb huvitav vestlus.

PEETER HEIN

EKSAMITEL AUGUSTIS 1960

Ülalpool on jäädvustatud mõningaid momente sisseastumiseksamitelt. Pildil ülal paremal: algab vene keele kirjalik eksam. Kas kõik on ikka enda eest väljas? Sisseastujate hulgas oli ka ungarlasi Taga-Karpaatiast. Nemad kirjutasid eksamikirjandi ungari keeles (ülal vasakul). Sm-d G. Liiv ja A. Jõgi eksamineerivad võõrkeeles (all vasakul).

J. MIKU fotod.

Sisseastumiseksamitest

Eksamit võõrkeeltes nõutakse sisseastumisel ülikooli kõikidesse teaduskondadesse, välja arvatud kehakultuuriosakond. Seega tuli võõrkeelte kateedri õppejõududel eksamineerida suur arv üliõpilaskandidaate, nimelt 704 inimest statsionaarsesse ja 99 inimest Kaugõppeosakonda.

Teadmiste tase võõrkeeles? Näib, et see on viimastel aastatel paranenud: 803 eksamineeritavast sai mitterahuldava ainult 32 inimest (4 protsenti). Staažiga üliõpilaskandidaatidest tegi võõrkeelte eksamit 133 inimest, mitterahuldava hinde sai 2 inimest (1,5 protsenti).

Head ja väga head hinded moodustasid staažiga sisseastujail 50 protsenti, staažita sisseastujail 66 protsenti. Nagu nähtub, ei jää töötaažiga üliõpilased kuigi palju maha otse keskkoolist värskete teadmistega tulijaist. Teadlikum ja tahtekindlam suhtumine õppimisse teeb vahemaa tasa.

Osa sisseastujaid on võõrkeele eksami tegemisest vabastatud. Need on peamiselt meditsiiniliste keskkoolide lõpetajad, kes pole keskkoolis võõrkeelt õppinud. Neil seisab võõrkeele alal ees kaks-kolm aastat pingelist tööd, et teistele järele jõuda, sest lõpueksami nõuded võõrkeele alal üldainena on kõigil ühesugused. Õppejõududel tuleks nende üliõpilaste suhtes rakendada senisest suuremal määral iseseisva töö metoodilisi võtteid ja nõudeid.

Mis teeb sisseastujaile võõrkeele eksamil suurimaid raskusi? Tekstide tõlkimisega tullakse üldiselt hästi toime, kuid paljud ei ole suutelised teksti jutustama ning vastavad üsna napisõnaliselt sellekohastele küsimustele. Soovitav oleks, et koolid edaspidi enam rõhku paneksid jutustamisoskuse arendamisele ja kodulektüüri lugemisele. Jämedamatest grammatilistest vigadest tuleb ikka veel ette veri peavormide mitteküllaldast tundmist, samuti esineb rohkesti vigu nimisõna ja omadussõna käändelõppudes. Sagedane nähe on, et tuntakse küll grammatilisi reegleid, aga ei osata neid harjutuste puhul rakendada.

Seega soovitus keskkoolidele: seostatagu teooriat praktikaga senisest suuremal määral!

ALICE HABERMAN,
võõrkeelte eksamikomisjoni esimees

Neid on viis

LINDA KUKRUS võeti vastu füüsika-matemaatika pedagoogilise haru esimese kursuse üliõpilaseks.

Neid on viis

AGU TAMM võeti vastu raviosakonna esimese kursuse üliõpilaseks.

Kümme päeva

Igal hommikul kell seitse kogunes Kääriku rohelise laagriliipu ümber lõbus seltskond. Kõlasid võõrkeelsed käsklused ning peagi oli hommikvõimlemine täies hoos.

Mõne aja pärast võis järve poolt kuulda juba hoogsat laulu: «Esperanto estas la lingvo por ni, por ni...»

1.—10. augustil korraldas ülikooli esperanto keele ring Kääriku suvelaagri. Peale üliõpilaste TRÜ-st ja TPI-st oli laagris külalisi Lätist, Leedust, Moskvast ja isegi Moldaaviast. Kui möödunud suvel Riias korraldatud esimest Balti liiduvabariikide üliõpilaste-esperantistide laagrist võttis osa ainult 25 inimest, siis seekord ulatus alaliste osavõtjate arv kuuekümneni, koos ekskursioonidega aga külastas Kääriku üldse üle saja esperantisti kahekümne kahest kohast.

Ilmad olid väga ilusad ning lubasid teha paadisõite, toredaid matku nii ligemale kui ka kaugemale. Eriti meeldis meie külalistele ekskursioon Lõuna-Eestis. Veel kaua kõneldi vaimustusega Rõugest, Munamäest, Petserist, Taevaskojast. Ka «suveülikooli» igapäevased loengud ning «elava ajalehe» ettekanded toimusid vabas õhus — kord ujulas, kord metsa all. Jutustasime külalistele Eestist ning kuulasime omakorda ettekandeid vennasvabariikide kohta, käsitlesime keeleküsimusi, tutvustasime üksteisele oma kirjandust, laule ja tantse, korraldasime võistlusi. Viimaste hulgas väärisid erilist tähelepanu kõnevõistlused, kus esikohale tulid eesti noored. Esperantot käsitlevate ettekannete seas olid esikohal küsimused, kuidas paremini rakendada esperantot rahulikumise ja sõprussidemete tugevdamise teenistusse.

Lõime kontakti ka samas töötavate üliõpilaste-ehitajatega. Esimesele tutvumisõhtule järgnes peagi lähem sõprumine, ühine puhkeõhtu, tantsuõhtud klubis. Et üliõpilaste seas oli huvi esperanto vastu suur, siis korraldasime näituse «Esperanto teenigu rahu». Terve fotoleht oli pühendatud eelmisele laagrile. Andsime välja ka seinalehe.

Laagripäevad möödusid nii kiiresti, et palju plaanitsetut jäi tegemata, paljud ettekanded kuulamata, kuigi olime alati tegevuses. Kahju oli lahkuda uutest sõpradest, kahju maha jätta külalislahket Käärikut. Viimast korda sõprusringis seistes aga ütlesime kindlalt: «Gis revido sekvontsomere en Litoviol» («Nägemiseni järgmisel suvel Leedus!»).

Selle eest, et laager nii hästi õnnestus, oleme palju võlgu ülikooli juhtkonnale eesotsas prof. F. Klementiga. Võtke vastu meie siiras tänu!

L. HALLOP

Eesti keeles ja kirjanduses

(Algus lk-l 1.)

Eesti keele ja kirjanduse ainekomisjoni töö sisseastumiseksamite raames oli ulatuslik ja pingeline: tuli ju kontrollida kõikide üliõpilaskandidaatide sellealaseid teadmisi. Kirjaliku eksami sooritas 1120 ja suulise 447 üliõpilaskandidaati.

Üldiselt võime eesti keele ja kirjanduse eksamite tulemustega rahule jääda: ülikooli vastuvõetute seas on rohkesti neidusid ja noormehi, kes oma eksamikirjandiga näitasid arenenud mõtlemisoskust ja korrektset emakeele tundmist. Hästi tuldi toime ka ideoloogiliste probleemidega, millele noori suunasid küllaltki nõudlikud kirjanditeemad.

Muidugi astub üle ülikooliläve ka neid noori, kelle eksamitöö hinnati rahuldavaks. Niisugustes töödes leidus mitmesuguseid enam või vähem olulisi vigu ja puudujääke: teemast kõrvalekaldumist, antud teema mitteküllaldast loogilist arendamist, kohmakust mõtete väljendamisel, oskamatust lausete moodustamisel, ortograafilisi eksimusi jne. Oleks väga vajalik, et need esimese kursuse üliõpilased, kes eesti keele sisseastumiseksami sooritasid ainult rahuldavalt, leiaksid üliõpilasõpingute kõrval aega oma keeleoskuse tõstmiseks. Loodetavasti aitab sellele kaasa ka rektoraat vastavate arvestuste kehtestamise ja loengukursuse organiseerimisega. Oleks ju piinlik, kui viie-kuue aasta pärast ülikooli lõpetanud noored spetsialistid ei suudaks oma mõtteid väljendada kõigiti korrektses emakeeles.

On tõsiselt heameel, et paljud tööstaažiga ülikooli sisseastujad sooritasid eesti keele ja kirjanduse eksami hästi ja väga hästi. Mitmel juhul võis juba sisukast, loogiliselt hästi ülesehitatud kirjandist välja lugeda, et selle autor tunneb elu, on ideoloogiliselt arenenud nõukogude noor, kes pärast keskkooli on saanud tubli kasvatuse tööliskollektiivis või armees.

U. SIIMANN,
eesti keele ja kirjanduse eksamikomisjoni esimees

TRÜ naiskoor alustab tööd

Kiiresti on möödunud kuu puhkust, on selginenud mälestused meie laulurahva suurpeost — XV üldlaulupeost. Innustatuina neist suurepärastest muljetest asume uuesti tööle.

Kutsume oma ridadesse kõiki neid, kellele laul on kallis. Selleks avaneb teil, noored tudengid, võimalus juba täna. Ootame teid kell 18 koori sisseastumiskatsetele ülikooli aulas.

Ka teised ärgu unustagu, et täna on neljapäev — meie koori traditsiooniline harjutuspäev.

Kõige paremad soovid teile, kallid laulusõbrad, algavaks tööaastaks!

H. ILSJAN,
TRÜ naiskoori esinaine.

Sõna on vastuvõtukomisjonil...

Loogiaosakonda eksami sooritanud 20-st noorest osutus parimaks töölt tulnud Malle Ratas.

Võõrkeelte osakonda astujate vahel on alati tihe konkurss olnud. Nii oli see ka tänavu. Avaldusi laekus 25-le kohale 84. Vastu võeti 7 kaheaastase töötaažiga noort ja 18 noort konkursi korras. Kogu teaduskonna uhkuseks on Jaak Rähesoo, kellel ainukesena teaduskonnas on au ülikooli avaaktusel rektorilt vastu võtta üliõpilaspilet. Jaak Rähesoo on lõpetanud Pärnu I Keskkooli hõbemedaliga ja sisseastumiseksamitel sai ta hinneteks ainult viied. Paremini teistest sooritasid eksamid veel Epp Tamm ja Talvi Kalgan. Saksa keele osakonda astujatest olid tublimad Reet Lips ja Asta Zärens, kes mõlemad said 25-st võimalikust 22 punkti.

Vene keele osakonda astujaid oli samuti rohkearvuliselt — 44. Vastu võeti 25, nendest 4 kaheaastase tööstaažiga. 22 punkti 25-st võimalikust saavutasid Tiiu Hanso, Andrei Dolgašev, Marje Tempel ja Heli Vinnal.

Ajaloo-osakonda astuda soovijate arv oli ka rekordiline: laekus 56 avaldust, vastu võeti 25 noort (nendest 10 kaheaastase tööstaažiga). Paremaid vastuseid andsid eksamitel Hille Sarv ja Tiina Einasto.

Sooviga juristiks saada pöördusid vastuvõtukomisjoni poole 62 noort. Eksamite käigus langes välja 34 noort ja ainult 28 kandideerisid 20-le kohale. Paremaid tulemusi eksamitel näitasid Õie Liiber ja Helle Rätsep.

Analoogiline on pilt ka Majandusteaduskonnas. Majandusteadlaseks avaldasid soovi saada 50 noort, nendest suutis eksamid sooritada vähem kui 30 noort. Paremaid vastuseid andsid eksamitel Kalle Kiipus ja Ants Rallmann (said 23 punkti 25-st võimalikust).

Kehakultuuriosakonda astujate hulgas võime kohata meile tuntud nimekaid noorsportlasi. Teistest paremini sooritasid eksamid NSV Liidu meistersportlane suusatamises Agnes Adamson ja viiekordne ENSV meister suusatamises Helle Ritsing. Tublid tulemused eksamitel olid ka Jaan Krabil ja Ain Koovitil.

Soovi õppima asuda Arstiteaduskonna eesti õppekeelega raviosakonnas avaldas 310 noort, nendest sooritas eksamid edukalt ainult 154 noort. 150-st vastuvõetud noorest on 45 vähemalt kaks aastat praktilisel tööl olnud. Uhkuseks Arstiteaduskonnale on Agu Tamm. Ta sai kõigil eksameil maksimaalse hinde. Agu Tamm on lõpetanud tänavu L. Koidula nim. Pärnu II Keskkooli hõbemedaliga, on aktiivne noor nii komsomolitöös, spordis kui ka isetegevuses. Selliseid noori võtab ülikool avasüli vastu. Agu Tammele järgnesid punktide arvu järgi Evi Oriem ja Mairi Zimmer, kes said 24 punkti 25-st võimalikust.

Kokku võeti rektori käskkirjaga esimese kursuse üliõpilasteks vastu 580 õpihimulist noort, nendest on 162-l praktilisi töökogemusi.

Erakordselt suur oli avalduste arv TRÜ Kaugõppeosakonda. Soovi õppida kaugõppe teel avaldas 624 töötajat. Vastu võeti Kaugõppeosakonna üliõpilasteks 300 noort.

Kõige rohkem avaldusi laekus kaugõppe ajaloo-osakonda ja Õigusteaduskonda. Nendesse osakondadesse astujate puhul on rõõmustav, et enamik nendest valis eriala vastavalt oma töö profiilile. Nii näiteks moodustasid Õigusteaduskonda astujate hulgas enamuse juriidilisel erialal töötavad inimesed. Paremaid tulemusi eksamitel näitasid Maiu Loor, Aleksander Glebko, Boriss Lipnitski ja Jaan Inno. Kaugõppe ajaloo-osakonda astujatest sooritas kõik eksamid kõrgeimale hindele Sergei Šlejev. Häid hindeid said ka Hildegard Karjane ja Elo-Mirjam Annist.

Kaugõppe bibliograafiaosakonda astujaist oli 90 protsenti erialaselt töölt. Parimaid vastuseid andsid eksamitel Ellen Bäärs ja Tiiu Salumäe.

Kaugõppe kehakultuuriosakonda õppima asujate hulgas kohtame samuti valitud eriala spetsialiste. Paremaid tulemusi eksamitel näitasid üleliiduline noorte meister tennises Inna Häling, spordipedagoogid Enn Kangur ja Sulev Unt.

Nõrgemini teistest sooritasid eksamid kaugõppeosakonnas Majandusteaduskonda astujad. Soovi õppida Majandusteaduskonnas avaldas 164, kuid eksamid suutis sooritada ainult 72 üliõpilaskandidaati. Nõrku teadmisi esines eriti ohtralt matemaatikaeksamil.

Teistesse osakondadesse soovijate arv vastas enam-vähem vastuvõetavale kontingendile.

Enamik üliõpilaskandidaatidest olid teotahtelised, püüdlikud ja ausad noored. Nende hulka aga olid eksinud ka mõned ebaausad noored, kes püüdsid eksamikomisjone petta. Nii tuli eksamitelt kõrvaldada eksamikorra rikkumise tõttu Tiia Piir, kes soovis õpinguid jätkata geograafiaosakonnas. Eksamikomisjoni petmisega said hakkama õpetajad Ülo Plees ja Mark Udam. Kas niisugustest inimestest saab teadlast? Teadus ei salli petmisi. Kas sellistest inimestest saab uue inimese kasvatajat, kommunistliku ühiskonna inimese kujundajat? Selles tuleb kahelda.

Soovin teile, äsja üliõpilaseks saanud noortele, et teie oma edaspidistes õpingutes ja töös oleksite ausad ja kohusetruud. Teadusepõllul ei jõua inimene kaugele, kui tal saab harjumuseks ebaaus olla, petta neid, kes kõigest südamest soovivad temast head oma ala spetsialisti kujundada.

S. LEPIK,
vastuvõtukomisjoni vastutava sekretäri asetäitja

TRÜ Botaanikaaed. *M. Vahemaa linoollõige.*

TÕNIS LEHTMETS

Mäel

Sel õhtul me istume mäel
kõik ühise perena.
On Kääriku paremal käel,
järv vasakul veretab.
Tukk sisiseb, lõhkedes lajatab.
Pea kohal väriseb haab.
Hall spordimees lõkke ees
pajatab,
mis oli ja mis siia saab.

Neil kruusastel nõlvadel aastate
eest
end elatas lohakil talu.
All loksusid soostunud
ahvenaveed
ja küngastel valitses palu.
Ta valdajaist rohkem me
öelda ei tea,
et segasel ajal siit kadus.
Kas surnute riigis nüüd talu
ta peab
või võõrsil käib tundmatuid
radu.

Sai ülikool endale ripakil majad
ning ehitas sportlaste baasiks.
Kesk võpsikut korvpalliväljakud
rajas —
kuid võidukalt kohises kaasik.

Need olid muidugi alguste ajad.
Nüüd võsastik uuesti taandub.
Pea ahvenavoogudest lõuna
poole
täismõõtmetes staadion
kaardub.

Ja sellele künkale rajame
hooned.
On saal — anna musklile voli,
on lava — kas tantsi või laula.
Ja pooleldi järvele, pooleldi
soole
me raiume vihtlemissauna.
Soo võidavad kraavid.
Elektriliin —
kui välgatus püssirauast.
Seks riigilt on miljon
ja meiegi siin
ei ole just saadikud hauast.

Kikivarvastel kuulatab öö,
kui veteran lõpetab uhkelt.
Täht tähega võidu õitsema lööb
ja kuugi kui liilia puhkeb.
Kuid und pole kellelgi,
ühelgi veel.
Kõik korraga vaikivad,
justnagu näeks
koos lõkkega taevasse kerkimas
mäest
suurt ja kaunist paleed.

(Tsüklist «Kääriku suvelaule».)

Kas teate, et...

...ööpäeva pikkus suureneb ööpäevas keskmiselt 1/100 000 sekundi võrra, nagu on astronoomid kindlaks teinud. Julius Caesari päevist peale on ööpäev 0,02 sekundi võrra pikemaks muutunud.

...antibiootikud pole üksnes ravimiseks. Nad ei lase piimal hapuks minna, hoiavad värsket puu- ja juurvilja riknemise eest, pikendavad värske liha ja kala säilimisaega.

...saksa helilooja Haydni ootamatult avastatud ooper kannab nimetust «Reis Kuule». Helilooja lõi selle ooperi ühe Goldoni näidendi süžeel ja ooperit on mängitud vaid üks kord 1773. aastal.

...Argentiinas konstrueeriti originaalne reisirong, mis võib arendada kiirust 200 kilomeetrit tunnis. Rong vajab liikumiseks spetsiaalset rööbasteed. Veduri asemel on rongis üles seatud kaks 2400 hobusejõulist lennukimootorit, mis ei pane liikuma rattaid, vaid propellereid.

RAJAGEM TARTUSSE ÜLIÕPILASTEATER

Uus klubihoone — avaramad võimalused. Meie ülesanne on põhjalikult ja heaperemehelikult need ära kasutada.

Isetegevuslaste valulapseks on praegu näitekunst. Möödunud aastal lagunes üleülikooliline näitering. Teaduskondades lavastati kampaanialikult, ülevaatusel hinde saamiseks. Lavastused ei huvitanud isegi kaasüliõpilasi, Tartu muidu nii entusiastlikust teatripublikust rääkimata.

Põhjused? Töö on killustatud, organiseerimata, raskusi on ruumide, juhendajate, repertuaari osas — vabandusi rohkem kui tarvis!

On ka innustav näide — Õigusteaduskonna näitering. See on kahe aastaga jõudnud ülikooli draamakollektiivide hulgas esikohale. Seda mitte mingite «üleloomulike jõudude» abil, vaid ainult õigetesse rööbastesse suunatud noorusliku innu ja töölustiga. On huvitav märkida, et kahe aasta kestel näiteringi tööst osa võtnud neljateistkümnest üliõpilasest õpivad seitse ühel kursusel. Sellel kursusel on üldse kakskümmend neli üliõpilast. Kui suur on aga sõnakunstnike pere kogu ülikooli ulatuses.

Loosungit «Iga kolmas üliõpilane draamaringi!» ei maksa muidugi tõsta. Küll oleks aga reaalne loosung: «Loogem Tartusse üliõpilasteater!»

Mõned väga üldised kaalutlused, mis seda õigustavad, oleksid järgmised:

1. Teatri loomisel võiks vist arvestada «Vanemuise» abistavat kätt. Teater peaks kujunema ühtlasi stuudioks, kus ülikooliaastate kestel üliõpilased võiksid oma vabal ajal omandada kõik vajalikud teadmised-oskused tööks näitlejana või isegi lavastajana.

2. Teatri põhikaader moodustatakse konkursi teel ja oleks võimeline aasta kestel lavale tooma kolm-neli nõudlikku näidendit. Teater koordineeriks ja suunaks aga ka teaduskondade draamaringide tööd, seega tagasihoidlikumgi arvestus lubab loota vähemalt kümne-näidendilist repertuaari.

3. Kas ei innustaks «oma» teater tööle meie sulemehi, katsetama võimeid näitekirjanduses? Kas ei looks see suuri võimalusi oma võimeid rakendada kunstnikele, tehnikahuvilistele. Isegi üliõpilaskooride ja orkestrite kaasatõmbamine oleks vajaduse korral võimalik.

Arvan, et nende kaalutlustega nõustutakse. Neist aga peaks piisama tõestamiseks, et on täiesti võimalik noorusliku, entusiastliku, julge, energiliselt oma kunstilisi kavatsusi realiseeriva üliõpilasteatri loomine Tartus, meie näitekunsti sünnilinnas. Teater võiks peatselt leida väärika koha meie nii tunnustatud üliõpilaskooride ja rahvakunstiansambli kõrval. Teater annaks võimaluse huvitavalt ja kasulikult vaba aega veeta sadadel üliõpilastel ja vahest ka õppejõududel, kelle nooruslikku indu on alati jätkunud kõigist huvitavatest üritustest osavõtmiseks.

Kui aga teatri loomine on teostatav, tuleks sellega algust teha viibimatult. Seda tuleks eriti arvestada ka klubi ruumide jaotamisel ning kujundamisel.

H. HELLAT

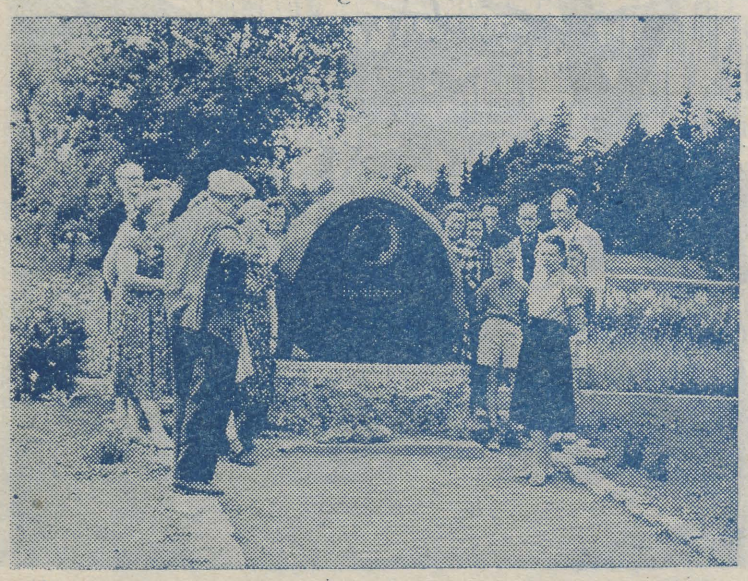

Suvel korraldati palju ekskursioone. Pildil: õppejõudude ekskursioon L. Koidula sünnikohta tähistava mälestusmärgi juures.
E. LAUGASTE foto

SPORT Suvi 1960

Nagu alati olümpia-aastal, nii ka seekord on maailma sportlikud tagajärjed tõusnud lausa hüppeliselt. Ka TRÜ üliõpilased on võtnud seda aastat eriti tõsiselt ja nende treeninguvaeva on krooninud toredad saavutused. Uute vabariigi rekorditega tulid toime Vilve Maremäe (keemiaosakonna üliõpilane), kes hüppas kaugust 6.14, ja Kaupo Metsur (KKO üliõpilane), kes heitis ketast 55.70, NSVL tšempionitiitli odaviskes võitis Mart Paama (KKO üliõpilane) tulemusega 79.77. Meistersportlase normi täitis esmakordselt Heino Tiik (hügieenikateedri assistent) kergejõustiku ühel mehisemal alal — kümnevõistluses, saavutades 7127 punkti. Peale nimetatute saavutasid tublisid tulemusi veel Imbi Helari (Arsiteaduskond) kuulitõukes 14.14; Kai Kabin (keemiaosakond) kaugushüppes 5.41; Enno Akkel (KKO) kaugushüppes 7.33, kolmikhüppes 14.27, kümnevõistluses 5957 punkti, Kaupo Metsur kuulitõukes 16.73, Paavo Kivine (eesti filoloogia osakond) kaugushüppes 6.89, 100 m 11,2; Eldur Annus (spordiarsti osak.) teivashüppes 3.90; Bernhard Ommuk (KKO) 3000 m takistusjooksus 9.27,4; Leili Ruto (geograafiaosak.) 400 m 60,8 ja 800 m 2.18,4; Ille Palm (geograafiaosak.) kõrgushüppes 1.55; Toomas Merila (KKO) odaviskes 70.00. Uue vabariigi noorterekordi püstitas KKO üliõpilane Ants Nurmekivi 3000 m jooksus (8.42,0). Võistkondlikel võistlustel saavutas TRÜ häid tulemusi. NSVL üliõpilasesivõistlustest võimaldati osa võtta ainult neid kõrgemaid õppeasutusi, kes eelnevalt tulid esimesele või teisele kohale tsooniturniiridel. TRÜ võistles ühes tsoonis Läti, Leedu ja Moldaavia kõrgemate õppeasutustega. Tsoonivõistlustel saavutasid meie üliõpilased esikohad kergejõustikus, võrk- ja korvpallis, kunstilises võimlemises, vabamaadluses ja tennises. Finaalvõistlustel, millest võttis osa üle 20 võistkonna igal alal, esinesid tublilt TRÜ kergejõustiklased, tulles üldkokkuvõttes teisele kohale Moskva Energeetikainstituudi järel, tennisemängijad tulid viiendale kohale, vabamaadlejad ja naiskorvpallurid kaheksandale kohale, kunstilised võimlejad üheksandale ja naisvõrkpallurid kolmeteistkümnendale kohale.

A. REBANE, H. UNGER

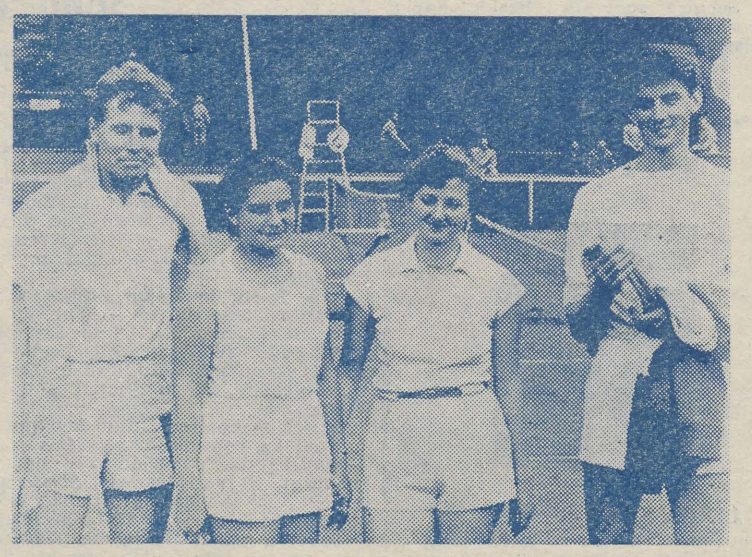

3.—5. juulini toimus Vilniuses kõrgemate koolide vaheline tsooniturniir tennises. Pildil: turniirist osavõtjad Kangur, Lamp (TRÜ) ja leedulased Krjauzaite ja Dineika. E. JÜRIMÄE foto

Palju, palju õnne
REETA SEPALE
ja
TÕNIS LEHTMETSALE
abiellumise puhul!

V kursuse eesti filoloogid ja matemaatikud
Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetus

Tubakas, mida suitsetame

Vana armeenia rahvajutt

Kauges minevikus, kui tubakas oli just äsja kaugetest maadest Armeeniasse sisse toodud, elas Ararati jalamil üks vanaätt, hea ja tark. Ta ei armastanud seda taime ja veenis inimesi seda mitte kasvatama...

Ükskord nägi vanaätt, et rahvahulk kogunes tubakakaupa müüvate võõramaiste kaupmeeste ümber. Kaupmehed karjusid: «Jumalik leht, jumalik leht! Aitab kõigi haiguste vastu...»

Talupojad ei uskunud sõnu. Tark vanaätt aga lausus:

«See «jumalik leht» toob inimestele ka muud kasu: suitsetaja majja ei tule varas, teda ei hammusta koer ega jää ta ka kunagi vanaks.»

Kaupmeestel oli rõõmuhelk silmis.

«Seleta meile oma sõnu, tark vanaätt,» palusid nad.

Ja see seletas:

«Varas ei tule suitsetaja majja, seepärast, et viimane kogu öö köhib, varas aga ei armasta liikuda valvelolija inimese majas. Mõne aasta pärast hakkab suitsetaja kepiga käima. Kuid kas koer hammustab inimest, kui tal kepp käes on? Ja lõpuks — ta ei vanane, sest sureb noorelt...

Meie ajalehe toimetuse liikmeid palutakse koguneda täna kell 16 toimetusse.

Kuidas üliõpilased töötasid

(Algus lk-l 2.)

võitsid kollektiivi sügava lugupidamise ja sümpaatia... Eriti hästi töötas üliõpilane Raus, kes täitis päevanorme 150-protsendiliselt.» Üliõpilased Lesnikova, Matvejeva ja Selitrennikova ületasid pidevalt päevanorme, vabal ajal viisid pidevalt läbi vestlusi ja lugesid ajalehti. Kiitvalt märgitakse veel Johannsoni, Laugi, Mäe jt. brigaadide tööd.

Samuti nagu Kundaski ei ole ka Narvas antud ühegi brigaadi kohta halba hinnangut.

Meie üliõpilasi töötas ka Viljandi rajoonis maaparandustöödel. Juulikuus töötanud üliõpilaste töö kohta teatab Viljandi RTJ: «...Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilased, kes töötasid Viljandi RTJ-is maaparanduslaagris alusturba tootmisel, täitsid oma tööülesandeid hästi, käitusid distsiplineeritult.

Üliõpilased osutasid tõsist abi Viljandi RTJ-le maaparandus- ja turbatootmisplaani täitmisel.»

Vene filoloogia osakonna üliõpilasi töötas ehitustöödel Leningradi ülikooli juures. Toome ära kirja:

TRÜ REKTORILE PROFESSOR F. KLEMENTILE.

LUBAGE MUL EDASI ANDA TÄNU ÜLIKOOLI ÜHISKONDLIKELT ORGANISATSIOONIDELT JA MINULT ISIKLIKULT TEIE ÜLIKOOLI ÜLIÕPILASTELE, KES TÖÖTASID KOOS LENINGRADI ÜLIKOOLI ÜLIÕPILASTEGA LENINGRADI EHITUSTEL 1960. A. JUULIS.

ILMUS MÜÜGILE
KIRJANDUSE JA KUNSTI ALMANAHH
„Loov Mõte“
Almanahhi saab osta ülikooli ajalehe toimetusest (Ülikooli 18-a, I korrus).

TEIE EHITAJAD OLID AKTIIVSED KOMMUNISTLIKUD NOORED, KES ANDSID EESKUJU NII TÖÖS KUI KA KÄITUMISES.

OLEN VEENDUNUD, ET MEIE ÜLIÕPILASTE SÕPRUS KASVAB JA TUGEVNEB.

AUSTUSEGA
J. V. NOVOŽILOV

Meie ajalehe järgmine number ilmub 16. septembril.

Toimetaja aj. kt. H. LIIMETS

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 8064. MB 04972.

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR

Fölyeton

ÜHE MEHE nääriuni

«Oli, mis oli, ja sinna pole midagi parata,» ütlevad türklased, «kui valel mehel pea maha võeti.» Samad tähelepanuväärsed sõnad lausus ka kirjanik Paul Part, kui oli lugenud ajalehest «Miks Mitte» kritiseerivat artiklit oma loomingu kohta. Kas see on siis pahe, kui oled suuteline kolmest novellikogust üheksandat korda valitud teoseid välja andma! Kas see on siis kergema vastupanu tee! See pole sugugi kerge. Aga eks ta ole tegelikult ükspuha. Tuleb vist tõepoolest kirjutada midagi uut, seninähtamatut, originaalset, aktuaalset, võitlevat, probleemitihedat ja üldse tihedat... ja — mis seal salata — ka kunstilisest küljest meisterlikku. Mõtted, mõtted, rasked mõtted... Paul Pardi lõvipea vajus ikka rohkem kirjutuslauda katva klaasi poole, küünarnukid otsisid paslikumat toetuspunkti ja lõpuks langes pea kapitaalse kolksatusega lauale. Paul, Pauli mõtted ja Pauli kehaline substants katkestasid ajutiselt sideme meie pulbitseva tänapäevaga. Ainult raadiost kostis vaikne viis «Unemaale lendan kui lind»...

Udune kaos. Siis hakkas tindipoti kõrvalt tikutoosist kujunema midagi raadioaparaadi taolist. Kostis diktori selge hääl: «Lugupeetud raadiokuulajad! Tänases kirjandussaates on meie mikrofoni ees kirjanik Paul Part. Ta jutustab teile oma äsja valminud stsenaariumist ja selle sünniloost. Kuulake siis!» Ja nüüd kuulis Paul oma häält: «Minu uus stsenaarium käsitleb täiesti puutumatut ala — üliõpilaste elu. Ta kannab pealkirja «Maailm pole matriklis». Algul kavatsesin kirjutada romaani, kuid neid on meil küllaldaselt, eriti möödunud ajast. Siis tuli mõte olukirjeldusest, kuid ka neid on meil juba üpris mitmeid, eriti kolhoositalurahva ja tööliste elust. Pealegi raskendab kirjutamist veel see, et üliõpilased õpivad ülikoolis ainult viis aastat, lähevad tavaliselt igal aastal uuele kursusele ja võivad mitte regulaarselt stipendiumi saada. Lõpuks jõudsin veendumusele, et kirjutada tuleb stsenaarium. Seda tingib palju tegureid: kino massilisus, kinostuudio vastuvõtlikkus, ümbertöötamise võimalused filmimise käigus ja veel paljud muud kunstilised ja majanduslikud põhjused. Süvenesin algul kinospetsiifikasse üldse ja seejärel kohaliku kinostuudio spetsiifikasse. Viimase loominguline ampluaa pakub palju huvitavat ja õpetlikku, eriti tegelaste valiku, võtete ja rahvusliku eripära edasiarendamise osas. Oli, kuidas ta oli, aga pärast lepingu sõlmimist sõitsin tegevustiku keskele, s. o. üliõpilaste keskele. Vestlesin õppejõududega, sain jutujärje peale juhtivate seltsimeestega komsomolikomiteest ja rektoraadist ning rääkisin jutud maha ka paari üliõpilasega. Käisin ülikooli kohvikus, mõnes internaadis, paaril komsomolikoosolekul ja ühel meeskoori kontserdil. Lõpuks lugesin läbi kõik rektori käskkirjad. Kõik saadud materjali kasutasin ära ja nüüd on stsenaarium valminud. Tõsi küll, mul tuli teha kinostuudio nõudmisel mõningaid parandusi, kuid seda nõudvat kino spetsiifika.

Aga nüüd asja juurde! Tulevase filmi peategelaseks on Ants. Ta on maalt pärit. Väga aktiivne noormees, kommunistlik noor. Laulab meeskooris, tantsib rahvakunstiansamblis, on komsomolikomitee liige, peab loenguid linna elanikonnale, on käinud uudismaal ja Narva hüdroelektrijaama ehitusel, tegeleb spordiga ning õpinguraamatus on puhtad viied. Ainult üks viga on tal — poiss on kollektiivist irdunud. Põhiline telg ongi noormehe tagasitoomine kollektiivi. Siin on oma osa ka armastusintriigil. Antsule meeldib Bella. Too on väikekodanlik tütarlaps, saab välismaalt pakke ja isa on raamatupidaja. Aga Ants on pimestatud. Õiget teed leida aitavad tal hallgete silmadega toanaaber Jüri ning kaheaastast tööstaaži omav Maret. Viimane tunneb salajast sümpaatiat Antsu vastu. Filmi kulminatsioonipunktiks on komsomolikoosolek, kus kursusekaaslased süüdistavad Antsu selles, et ta ei taha koos teistega ühiskondlikult kasulikust tööst osa võtta. Siin saab Ants oma veast aru. Tal on häbi ja ta põgeneb koos oma mõtetega Emajõe äärde. Siin jalutab talle vööra keskealise meeskodaniku käevangus vastu Bella. Kõik on minevikuga lõpetatud. Kui Ants hilja õhtul koju läheb, ootab teda juba kuuendat tundi Maret. Sel õhtul räägivad nad paljust. Film lõpeb Mareti ja Antsu pulmadega. Kõik laulavad «On meil ühiselamus pulmad» ja rahvakunstiansambel vanades rahvarõivastes kiigub internaadi õuel selleks otstarbeks spetsiaalselt püstitatud kiigel. Järgmisel hommikul (on pühapäev) lähevad Maret ja Ants käsikäes hommikupäikesest kullatud ühiselamu ehitusele, et oma kätega tulevasele elukohale rõõmsatoonilisi tapeete kleepida. Ants kannab tapeedirulli...

«Lugupeetud raadiokuulajad, kuulsite...» Ja Paul Part ärkas. Surudes küünarnukid tugevalt vastu lauda, kuulis ta mingit raginat. Tõstes ettevaatlikult südamepoolset küünarnukki, nägi ta selle all tükikesi esemest, mis alles hiljaaegu oli olnud sulepea. «Nii, nii... Meie elukutses läheb sulepäid nagu tööinimesel leiba,» ohkas ta, «vaja minna uut ostma.» Oli esmaspäev.

ENN ANUPÕLD

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 26 (453) Reedel, 16. septembril 1960 XIII aastakäik

NAD ON MEILE EESKUJUKS

Kellele esimesena tuli mõte minna appi meie kodulinna teatrihoone ehitajatele, sellele küsimusele ei oska kuuenda kursuse arstid vastata. Aga kõik otsustasid minna.

Üleeile, 14. septembri hommikul töötasid «Vanemuise» ehitusplatsil raviosakonna viimase kursuse kolmas ja neljas rühm eesotsas rühmavanemate E. Muuga ja U. Madissoniga. Alles eelmisel päeval sooritati riigieksam ja nüüd aitas füüsiline töö kõige paremini vaimsest väsimusest üle saada. Paistab hele päike, tuju pärast hästi sooritatud eksamit on rõõmus ja naligi ei puudu. Tüdrukud nokivad kursusekaaslase Ülo Reimanni kallal: «Ülo, mitu tundi sa enne säärikuid viksisid, kui ehitama tulid?» Noormees ei pea vajalikuks vastata, ainult kang tema käes hakkab veel ägedamalt maad toksima. Nali naljaks, aga arstide algatus on hindamisväärt.

Kursusel on sada nelikümmend inimest, igaüks töötab neli tundi. Kokku aga 560 tundi. Ja kuigi kevadel on ees lõpetamine, jääb selle kursuse töö ülikoolilinna ja saab koos teiste tööga kauniks kunstitempliks.

KES? KUS? PALJU?

Esimese kursuse üliõpilastel on alanud tööpraktika meie kodulinna ettevõtetes. 43 üliõpilast (19 eesti filoloogi, 20 vene filoloogi, 3 juristi, 3 ajaloolast) töötab Tartu Linna Ehitusvalitsuses. Majandusteaduskonna üliõpilased töötavad Tartu Linna Kaubandusvalitsuses, Tartu Rajooni Tarbijate Kooperatiivis ning Rajoonidevahelises Kaubabaasis. Enamik, nimelt 21, töötab esimeses ettevõttes. 10 ajaloolast on tööle suunatud tehasesse «Ehitusdetail» ja 9 juristi Tartu Sanitaartehniliste Tööde Montaaživalitsusse. Üks Ajaloo-Keeleteaduskonna tütarlaps töötab aga Tartu Piimatoodete Kombinaadis.

SÜGIS JÄRVEL

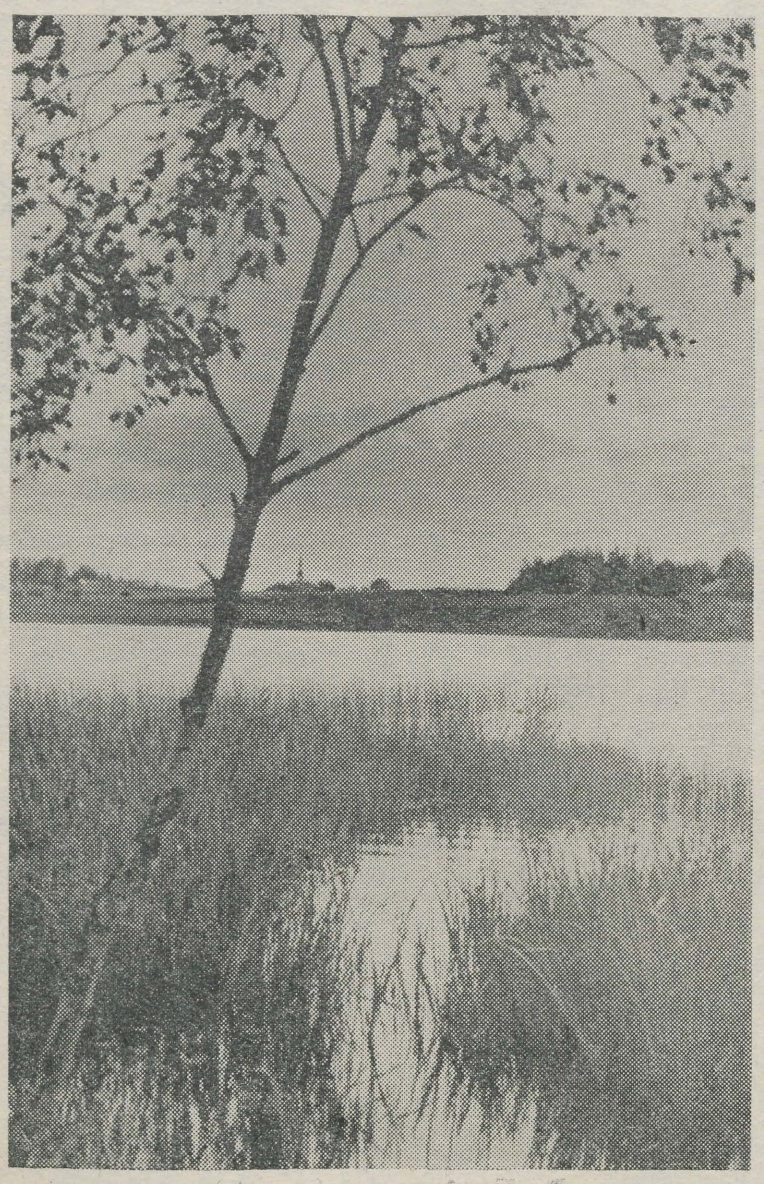

J. REMMELI foto

AJALEHE «TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL» TOIMETUS AVALDAB MÕTTEVAHETUSE KORRAS ALLJÄRGNEVAD ARTIKLID AJALEHE «KOMSOMOLSKAJA PRAVDA» 17. AUGUSTI 1960. A. NUMBRIST NING PALUB KÕIKI MEIE ÜLIKOOLI ÕPPEJÕUDE JA ASPIRANTE AVALDADA MEIE AJALEHE VEERGUDEL OMA MÕTTEID NENDEST KÜSIMUSTEST.

TEADLASTE ettevalmistamise PROBLEEME

Professor V. Serstobojevi mõtteid

Milleks kandidaadiminimumieksamid? Kas kõrgema kooli lõpetanu pole võimeline asuma teadusliku töö juurde, enne kui ta on lisaks sooritanud rea eksameid? Miinimumieksamid tuleb kaotada.

Kaotasime valutult doktorantuuri. Aspirantuur on tema õde. Töö aspirantuuris kisub inimese eemale tootvast tööst.

Noor spetsialist enne astub aspirantuuri, siis alles valib uurimisobjekti. Peaks aga olema vastupidi.

Meie arvates tuleks kaotada aspirantuur ja suunata noored inimesed, kel on kalduvusi teaduslikuks tööks, laborantideks, assistentideks, nooremateks teaduslikeks töötajateks, ekspeditsioonide liikmeiks, vähendades seejuures nende otsest töökoormust.

Kaadrid otsustavad teaduse progressi

Keegi on öelnud: põhjapoolust näha ei olnudki nii raske, raske aga oli jõuda selle kohani, kust ta saab nähtavaks. Neid sõnu võib rakendada ka teaduslike uurimuste kohta. Enne uute avastuste juurde jõudmist on tarvis saavutada teadmiste piir, mille tagant hakkab paistma tundmatu.

Mäletan, et hakkasin matemaatikaga algul tegelema mitte selles valdkonnas, kus hiljem. Käisin vastaval seminaril, kus tõsteti üles huvitavaid teaduslikke küsimusi ning loeti häid loenguid. Kuid mul polnud küllaldast ettevalmistust, et kõike mõista. Enesetunne muutus halvaks, kartsin, et ei suudagi lõpetada ülikooli. Siis hakkasin külastama diferentsiaalvõrrandite seminari, mida juhatas professor D. F. Jegorov. Seal mingeid teaduslikke probleeme ei püstitatud. Mul tuli refereerida mõningaid teaduslikke töid. Nendega tutvumisel selgus, et mul polnud küllalt teadmisi vastavate tööde mõistmiseks. Professor Jegorov soovitas mul lugeda ettevalmistavalt rida artikleid ja raamatuid. Osa neist oli inglise keeles, mida ma tollal sugugi ei osanud. Hakkasin õppima inglise keelt. Pärast kaheaastast tööd selles seminaris ma valisin enesele ise diplomitöö teema. Töö kanti ette Matemaatika Seltsi istungil ja hiljem trükiti «Matemaatilises kogumikus». Nii sai minust matemaatik.

Väga raske on saada heaks õpetlaseks, hästi teha teaduslikku tööd. Akadeemik I. P. Pavlov oma kirjas noortele 1935. aastal ütles: «Pidage meeles, et teadus nõuab inimeselt kogu tema elu. Ja kui teil oleks kakski elu, siis ka neist ei jätkuks.»

Tulevaste teaduslike töötajate valik peab olema range nii ülikooli viimastel kursustel kui ka soovituste andmisel aspirantuuri astumiseks. Ei ole tingimata vajalik, et iga aspirantuuri astunu ka lõpetaks selle. Kui esimestel aastatel selgub, et aspirant ei tule toime oma tööga, ei maksa karta selle noore inimese aspirantuurist eemaldamist kas-või mõneks ajaks, kuni ta saab küpseks teaduslikuks tööjaoks.

Üheks peamiseks, kui mitte kõige tähtsamaks ülesandeks teaduslike asutuste, ülikoolide, kateedrite, laboratooriumide juhatajatele on kaadri valik. Hiljuti ühel koosolekul meie ülikoolis iseloomustas üks kateedrijuhataja väga halvasti oma kateedri koosseisu. Ja mulle näis, et teda kritiseeriti just sellepärast, et rea aastate vältel ta ei rakendanud küllaldaselt abinõusid oma kollektiivi koosseisu parandamiseks. Aga selleks, et kateedrijuhataja vastutaks rohkem kaadri eest, tuleb talle anda suuremaid õigusi, kui on tal praegu, kus kehtiva konkursi põhimääruse järgi valivad kaadrit õpetatud nõukogud.

Akadeemik *I. PETROVSKI*,
Moskva ülikooli rektor

Prof. E. Martinsoni juubel

Möödunud laupäeval tähistati TRÜ Arstiteaduskonna biokeemiakateedri juhataja meditsiinidoktor professor Eduard Martinsoni kuuekümnendat sünnipäeva, mille puhul ülikooli Õpetatud Nõukogu korraldas piduliku koosoleku ülikooli aulas.

Professor Martinson on hästi tuntud Arstiteaduskonna üliõpilastele, kes viimased kümme aastat on tema juures õppinud biokeemiat, füüsikalist ja kolloidkeemiat ning orgaanilist keemiat. Nende ainete õpetamine varematel aastatel oli mitmeti puudulik, sest biokeemiakateeder asutati alles 1948. aastal ja sel ning järgneval aastal ei olnud õppetöö eelmainitud distsipliinides veel kuigi kõrgel tasemel. Tema endised õpilased meenutavad professor Martinsoni, kes hästi oskab üliõpilastele edasi anda teadmisi tema poolt õpetatavates distsipliinides.

Professor Martinsoni teened teaduse arendamisel on suured. Ta alustas teaduslikku tööd juba 1925. aastal Leningradis ja on jätkanud seda tööd raugematu energiaga tänapäevani. E. Martinson on avaldanud Nõukogude Liidu keskajakirjades, mitmetes välismaade ja liiduvabariikide ajakirjades 109 teaduslikku tööd vene, eesti, saksa, prantsuse jt. keeltes. Suur osa tema teaduslikest töödest käsitleb seedeelundite sekretoorsete protsesside biokeemiat, nendega on ta andnud väärtusliku panuse biokeemia kui teaduse varasalve. Suurt tähtsust omavad tema töödest ka balneoloogiat ja klimatoloogiat, happelis-leeliselist tasakaalu, valgu ning vitamiinide ainevahetust ja äju biokeemiat käsitlevad tööd. Mainida tuleb veel teaduse ajaloo alaseid uurimusi, eriti ülikooli ajaloo uurimise alal. Ka on professor Martinson koos oma kaastöölistega olnud pioneerideks isotoopide kasutamisel uurimistööde juures.

Pildil: ülikooli rektor prof. F. Klement juubilarile auaadressi ja albumit üle andmas.
J. MIKU foto

Rohkeid teeneid on professor Martinsonil ka ühiskondliku töö alal.

Soovime professor Martinsonile rohket edu edaspidises õppe- ja teaduslikus töös ning head tervist veel aastate vältel.

Meditsiinidoktor *M. KASK*

Uus õppeaasta aspirantuuris

Ka aspirantuur elab uue õppeaasta alguse tähe all. Tavaliselt on küll aspirantide «uueks aastaks» 15. oktoober, sest nimetatud kuupäevaga lõpeb enamasti kolmanda aasta (mittestatsionaarsetel neljanda aasta) aspirantide aspirantuuris viibimise tähtaeg. Ühtlasi kinnitatakse tava kohaselt sellest kuupäevast tööle aspirantuuri uus lend — esimese aasta aspirandid.

Ent tegelik töö aspirantuuririndel on juba ammu alanud. Suvepuhkuselt on oma dissertatsioonitöö juurde tagasi pöördunud enamik teise ja kolmanda aasta aspirante, kuna tulevased aspirandid — praegu veel aspirandikandidaadid — valmistavad ette ja sooritavad sisseastumiseksameid.

Nagu praegu eeldada võib, kujuneb 1960. a. vastuvõetavate aspirantide pere üsnagi arvukaks. Nii on statsionaarsesse aspirantuuri astumiseks sooviavalduse esitanud 26, mittestatsionaarsesse aspirantuuri 12 inimest. Nende hulgas on rohkesti ülikooli oma õppejõude, kellel on seljataga aastatepikkune erialase töö praktika ja kes nüüd on otsustanud asuda järjekindlalt kandidaadimiinimumi sooritamisele ja väitekirja kirjutamisele. Aspirantuuri taotlejaid on hulganisti ka väljastpoolt ülikooli. Olgu siin mainitud TRÜ õppejõud ja töötajad, nagu vanemõpetajad E. Jõgi (teoreetilise mehhaanika kateeder), R. Tani (anorgaanilise keemia kateeder) ja M. Tänava (üldise ajaloo kateeder), assistendid A. Paltser (kriminaalõiguse ja -protsessi kateeder), M. Kuusk (rahanduse ja krediidi kateeder), U. Palm (anorgaanilise keemia kateeder), Ü. Hussar (histoloogiakateeder) ja H. Tiik (hügieenikateeder), õppejõud L. Võsamäe (võõrkeelte kateeder), I. Okk (võimlemiskateeder), noorem teaduslik töötaja H. Kuus (analüütilise keemia kateeder), vanemlaborandid I. Kübar (keemilise kineetika ja katalüüsi laboratoorium), A. Kivik (kirurgiakateeder), E. Pajupuu (rahanduse ja krediidi kateeder), L. Brafmann (vene keele kateeder), L. Mendel (kaubandusökonoomika kateeder).

Väljastpoolt ülikooli kandideerivad näiteks ENSV TA Energeetika Instituudi noorem teaduslik töötaja L. Heinla, Maardu Keskkooli direktor H. Tiits, Tapa rajooni haigla peaarst V. Subi, Keila Keskkooli õpetaja A. Telgmaa, ENSV Siseministeeriumi Tallinna Miilitsakooli õpetaja V. Pertel, ENSV Vabariikliku Õpetajate Täiendusinstituudi metoodik H. Lesk, Tartu Linna N. V. Gogoli nimelise Keskraamatukogu abonementosakonna juhataja L. Peep, Tallinna Mererajooni rahvakohtunik H. Kerem jt.

Aspirantuuri astujaid on aga koguni teistestki liiduvabariikidest. Nõnda on Ukraina NSV Taga-Karpaatia oblastist saabunud sisseastumiseksameid sooritama ungarlane E. Káposztay ja slovakk J. Petách,

(Järg 4. lk.)

Onnitleme juubilari

Eile, 15. septembril kogunes ülikooli pere koos ENSV Teaduste Akadeemia esindajate ja külalistega aulasse, et pidulikult tähistada Arstiteaduskonna õppejõu, ENSV TA tegevliikme professor Alma Tominga 60. sünnipäeva. Ülevaate juubilari tööst ja elust andis prof. G. Kingissepp. Juubilar sündis 15. septembril 1900. a. Rakveres, kus ta omandas ka alg- ja keskhariduse. Olles töötanud vahepeal apteekides, astus A. Tomingas 1925. a. Tartu ülikooli Arstiteaduskonna farmaatsiaosakonda, mille lõpetas 1928. a. kiitusega, jäädes pärast lõpetamist assistendiks farmakognoosia instituudi juurde. 1929. aastal on ta juba magister ja 1933. aastal farmaatsiadoktor — üks esimestest naisdoktoritest Eestis. 1935. aastal saab ta esimese naisena Eestis eradotsendi kutse, ning 1940. aastal tuli kodanliku Eesti valitsusel kinnitada ülikooli nõukogu otsus esimese eesti naisprofessori valimise kohta.

Professor A. Tominga teaduslikud uurimused käsitlevad kodumaa ravivtaimede, eriti nende kvaliteedi küsimusi, viimase aja uurimused — ravimtaimede kultiveerimist. Suured teened on juubilaril õppetöö lähendamisel praktikale, aga samuti ka sidemete loomisel teiste teaduslike asutistega (ВИЛАР, NSVL TA instituudid).

Prof. A. Tomingas on 1941. a. alates Tervishoiuministeeriumi Õpetatud Nõukogu liige, 1945. a. alates ENSV teeneline teadlane, 1946. a. alates ENSV TA tegevliige. Ta on olnud ENSV Ülemnõukogu ja Tartu Linna TS Nõukogu saadikuks. 1952.—1955. aastani oli juubilar ka TRÜ Arstiteaduskonna dekaaniks. 1959. a. novembris-detsembris juhatas professor Moskvas NSVL uue farmakopöa ravimtaimi käsitleva osa koostamist.

Prof. Tominga juhendamisel on valminud neli kandidaadiväitekirja. Enam kui kahekümnel korral on tal tulnud istuda oponendina teistes NSVL instituutides valminud farmaatsia-alaste väitekirjade kaitsmisel. Arvukad õnnitlused ja tervitused näitasid, et juubilar on võitnud oma kaastöötajate sümpaatia.

MULJEID KOLHOOSIDEST

Juba üksikute kollaste lehtedega palistatud looklev maanteelint viis meid kiiresti Võru rajooni kolhoosidesse — Ajaloo-Keeleteaduskonna uutele töömaadele. Tänu meie tubli teekaaslase, rajooni täitevkomitee põllumajandusinspektuuri töötaja sm. Alliku juhtimisele, ei tulnud meil aega viita tee otsimiseks. Jõudsime peagi esimesse — «Järve» kolhoosi. Esimesed tööpäevad linapõllul, vilja masindamisel ja veol, rõugutegemisel, vilja tuulamisel jne. on juba seljataga. Esimesed tutvused kohalike olude ja kolhoosirahvaga on juba sobitatud. Kõikjal on töö juba õige hoo sisse võtnud. Meie lootused näha kolhoosides tervet ja optimistlikku töömeeleolu ei petnud meid. Kuid ka oletused kohata üksikuid kitsaskohti üliõpilaste majutamisel, toitlustamisel jne. osutusid õigeiks. Ei läinud ju üliõpilased kolhoosidesse üheksakaheks päevaks, vaid terveks kuuks. Seepärast pole sugugi ükstaspuha, kuidas kolhoosi juhatus organiseerib üliõpilaste majutamist, toitlustamist, loob normaalseid töötingimusi. Pole loomulik, et nüüd, külmadel ja niisketel sügisöödel, magatakse veel lakas või heinaküünis. Peab ütlema, et enamikus kolhoosides — «Pioneeri», «Tõusva Koidu», K. Marxi nimelises, «Oktoobri», Partorg Sibula nimelises — hoolitsetakse tudengite eest hästi. Kahtlemata lisab soe, sõbralik vastuvõtt juurde uut energiat, igaüks püüab anda oma parima, lihtsalt häbi oleks teha halba tööd. Nagu selguski jutuajamises nende kolhooside tublide esimeestega, brigadiridega ja teiselt poolt üliõpilastega, on neis kolhoosides mõlemad pooled teineteisega täiesti rahul, võiks öelda, et on kujunenud sõbralik kontakt mõlema poole vahel. Niisugustesse kolhoosidesse läheksid üliõpilased meeleldi ka järgmistel aastatel, sest nende kolhooside edaspidine töö ja areng muutub neile juba selle kuu ajaga südamelähedaseks. Peaks kaaluma võimalust loobuda igal aastal eri rajoonidesse suunamise praktikast.

Seevastu, teistes kolhoosides (näiteks «Oktoobri Võidus») selgus, et magamisruum on niivõrd kitsas, et külge saavat keerata vaid käskluse järgi. «Siiriuses» pidid teise kursuse võõrfiloloogid öörahu tagamiseks alustama keemilist putukatõrjet. Tee «Tulevikku» oli porine ja auklik, vaata veel, et masinaga sisse ei jää. Ka majutamisega oli selles kolhoosis raskusi, osa rahvast magas veel lakas. Esimeest me kahjuks kätte ei saanud, kuid rajooni täitevkomitee lubas selle puuduse likvideerimise eest hoolitseda. Kahtlemata on nüüd, mõni päev hiljem, vigade korrektuur juba tehtud.

«Tõusva Koidu» kolhoosis tegime tutvust uue, kolhoosi poolt ehitatud moodsa koolimajaga. Avarad klassiruumid, elegantne mööbel, elekter ja muud mugavused, viisakad õpilased. Ei tee enam vahet, kas oled linnas või maal, ainult Võrumaa kaunis loodus aitab orienteeruda. Kiitus meie eesti filoloogia kolmanda kursuse üliõpilastele, kes kooli avamisel esinesid kontserdiga. Samas kolhoosis on suur õunaaed, rasked oksad täis valmivaid vilju, uued karjalaudad jne. Hea on kuulda kolhoosi «Pioneer» esimehe kiitvaid hinnanguid vene filoloogia kolmanda kursuse üliõpilaste töö kohta, rõõm oli näha head hoolitsust üliõpilaste elamistingimuste eest. Meelde jäi pererahva haruldane külalislahkus. Meeldiv oli näha ja suruda kätt endistel «Punase Kunda» töökaaslastel. Pole kahtlust, et ka sellelt töörindelt pöörduvad meie üliõpilased tagasi õpingutele tublide saavutustega.

H. KOSENKRANIUS

Kiri Räpinast

Meid on kümme. Üheksa kolmanda kursuse juristi ja üks kolleeg teiselt kursuselt. Oleme Räpina rajooni Veriora sovhoosi Viluste osakonnas põllutöödel. Sovhoos on üsna noor, loodud 1960. aasta naistepäevaks.

Ega meie elul viga ei ole! Hommikuti kell pool seitse on äratus. Siis teevad paremad poisid paar hommikuliigutust ja lähemegi kõik sööma. Kell 8 läheb töö lahti. Kaks tundi lõunat maha arvatud, kestab töö õhtul kella kaheksani (ametlikult). Tegelikult töötame sageli poole üheksani või üheksani, sest vilja ei saa koristamata jätta. Seda kummalisem on, et sovhoosi oma rahval on kojuminekuga tuli taga.

Meelelahutusi on mitmeid. Kohalikus rahvamajas on mängitud «Uusaasta ööd» ja «Nilakanta aariat». Pidudel on meie poisid ihaldatud tantsupartnerid ja Lembit Muuli armastatud pillimees. 10. septembril käisime külas oma inimeste juures Väike-Veerksu osakonnas. Neid on seal kaheksa ja kaks viienda kursuse arsti. Arstid!!! Nendega on meil «kurvad» kogemused. Kui olime esimese kursuse poisid ja töötasime kolhoosis, siis oli seal ka üks viienda kursuse arst. Ta võttis ja viis ühe meie kursuse poistest Hariduse tänavale. Tea, kas naeratab õnn ka seekord. Keegi arvas, et küllap Antsule. Aga Ants kirjutab kirju Tähe tänavale.

Kuid nüüd on aeg magama minna. Tervitusi meilt kõigilt!

REIN KÜTTIM,
õigusteaduskonna III kursuse üliõpilane

Onnitleme
ELVIIRA NOORLINDU
ja
MAIDO OMLERIT
ühise elutee alguse puhul!

Vene filoloogia V kursus

Alustas tööd

Eile alustas Tartu Riiklikus Ülikoolis tööd Balti liiduvabariikide ja Valgevene biokeemia-alane konverents, mis on pühendatud Läti, Leedu ja Eesti NSV 20. aastapäevale.

Konverents on organiseeritud Läti, Leedu, Eesti ja Valgevene Biokeemia Seltside poolt Üleliidulise Biokeemia Seltsi presiidiumi sellekohase otsuse põhjal. Juba käesoleva aasta kevadel moodustatud konverentsi orgkomitee esimeheks on TRÜ biokeemiakateedri juhataja prof. E. Martinson, kelle juhtimisel on toimunud konverentsi ettevalmistamine, konverentsi programmi ning ettekannete teeside kirjastamine. Orgkomitee koosseisus on Balti liiduvabariikide ja Valgevene juhtivad biokeemikud — akadeemik A. A. Schmidt Läti NSV Teaduste Akadeemiast, akadeemik V. L. Lašas Leedu NSV-st, prof. M. F. Merežinski Valgevenest, prof. H. Siim Tartust jt. Konverentsi tööst võtavad osa tuntud biokeemikud Balti liiduvabariikidest: akadeemik T. N. Godnev, prof. B. J. Elbert, prof. L. S. Tšerkassova, prof. A. S. Vetšer Valgevenest; NSVL TA korrespondeeriv liige Läti NSV Ministrite Nõukogu esimees J. V. Peive, Läti NSV TA korrespondeeriv liige A. R. Valdman, meditsiinidoktor K. A. Skulme Lätist, akadeemik V. L. Lašas Leedu NSV-st jt. Külalistena saabuvad Tartusse nimekad teadlased ka teistest NSV Liidu teaduslikest keskustest: NSVL Meditsiini Akadeemia tegevliige prof. V. N. Orehhovitš, prof. A. V. Sigrist, prof. G. V. Derviz, V. V. Jefremov, prof. G. K. Šlõgin Moskvast, NSVL Meditsiini Akadeemia korrespondeeriv liige prof. V. S. Iljin ja prof. S. A. Neifach Leningradist, prof Z. S. Geršenovitš Rostovist, prof. V. I. Panisjak Smolenskist jt.

Konverents toimub ajal, mil kogu nõukogude rahvas Kommunistliku Partei juhtimisel saavutab hiilgavaid võite majanduse, kultuuri ja teaduse aladel, kommunistliku ühiskonna ehitamisel. Rahvamajanduse arendamise seitseaastaku plaanis kuulub oluline koht ka biokeemiale. NLKP XXI kongressi otsustes on öeldud: «Bioloogiliste teaduste kompleksi tähtsus kasvab eriti füüsika ja keemia saavutuste rakendamisega bioloogias. Seejuures tähtsat osa etendavad sellised teadusharud, nagu biokeemia, agrokeemia, biofüüsika, mikrobioloogia, virusoloogia, selektsioon, geneetika.» Just biokeemia on selleks kanaliks, mille kaudu füüsika ja keemia tänapäeva revolutsioonilised saavutused tungivad bioloogiasse ja meditsiini, aga samuti muutuvad kättesaadavaks sellistes rahvamajandusharudes, nagu põllumajandus, toiduainetetööstus.

biokeemia-alane konverents

Lähtudes nendest NLKP XXI kongressi poolt tõstatatud suurtest ülesannetest ongi alanud konverentsi eesmärgiks anda ülevaade biokeemia arengust Balti liiduvabariikides ja Valgevene NSV-s NLKP XXI kongressi järgsel perioodil. See konverents on samaaegselt ka eelprooviks nende liiduvabariikide biokeemikutele enne 1961. aastal Moskvas toimuvat rahvusvahelist biokeemikute kongressi.

Konverentsil kuulatakse ära 138 ettekannet. Kogu töö toimub neljas sektsioonis: ainevahetus ja neurohumoraalne regulatsioon, taimede biokeemia, kliiniline biokeemia ja toitumise ning seedimise biokeemia.

Ettekannetes leiavad käsitlust mitmed biokeemia teoreetilised küsimused, nagu ainevahetus üksikutes kudedes ning elundites ja tsentraalses närvisüsteemis, fermentide osa ainevahetuse intiimsetes protsessides, makromolekulaarsete ühendite — valkude ja nukleiinhapete jt. struktuur ning biosüntees, ainevahetusprotsesside regulatsioon jne. Palju ettekandeid on aga pühendatud ka biokeemia rakendamisele praktikas mitmesugustes rahvamajanduse harudes. Nii on ettekandeid mikroelementide osatähtsusest põllumajanduslike kultuuride aretamisel, ratsionaalse toitlustamise organiseerimisest ja selle biokeemilistest alustest, vitamiinide osatähtsusest toitumises jne. Suure hulga ettekandeid haarab kliinilise biokeemia sektsioon. Nendes ettekannetes leiavad käsitlust biokeemiliste uurimismeetodite rakendamine kliinikus, biokeemiliste protsesside iseärasused haige organismis.

Konverents pakub huvi mitte ainult spetsialistidele — biokeemikutele, vaid ka laialdasele praktiliste arstide ringkonnale, bioloogidele, taimefüsioloogidele, botaanikutele, geneetikutele, aga samuti ka põllumajanduse ja toitlustamise alal töötajatele.

L. TÄHEPÕLD,
TRÜ biokeemiakateedri assistent

1. septembril andis Arstiteaduskonna dekaan prof. A. Linkberg ülikooli aulas teaduskonna uutele üliõpilastele kätte üliõpilaspiletid.

J. MIKU foto

Sooteadlaste konverents

Telmatoloogia — teadus soode arenemisest ja ehitusest on suhteliselt noor: selle teadusala põhilisemad üldistused on vaevalt sajandivanused. Varasematel aegadel oli teadlastelgi üpris ebamäärane kujutlus turba tekkimise ja soode arengu seaduspärasustest, rääkimata selle loodusliku protsessi põhjustest, mille ümber veel viimase ajani on vaieldud.

Soode teaduslik uurimine sai alguse riikides, kus liigniiskete maade laialdane levik muutus põllumajanduse ja transpordi arengule juba varakult takistuseks. Nii ka Baltimail tõusis korduvalt küsimus soode mõjust kliimale ja veemajandusele ning eesrindlikumad teadlased ja ühiskonnategelased juhtisid tähelepanu soode kasutamise võimalustele põllumajanduses. Üheks soode arengu uurimise pioneeriks oli muuseas Tartu ülikooli dotsent J. Klinge, kellelt pärinevad mõned põhjapanevad üldistused järvede kinnikasvamise käigu ja soode hüdroloogia iseärasuste kohta. Soode uurimine on meil tänini olnud aktuaalne, sest soode suur osatähtsus maastikus sunnib neile alati tähelepanu osutama, olgu siis põllu- või metsamajanduse, turba- või veevarude seisukohalt.

Viimasel aastakümnel on TRÜ taimesüstemaatika ja geobotaanika kateeder teostanud rea soo-geobotaanilisi uurimistöid ning koostöös teiste Eesti NSV uurimisasutustega kaasa aidanud vabariigi soode inventeerimisele. Sellepärast tehtigi meile koos ENSV TA ZBI botaanikasektoriga ettepanek tutvustada tehtud töid teiste liiduvabariikide sooteadlastele ja ühise nõupidamise teel selgitada edasise töö perspektiive. Soodealane nõupidamine toimubki Tartus 1.—4. oktoobrini.

Meie soouurijate Eesti NSV 20. aastapäevale pühendatud nõupidamine peab andma läbilõike Eesti soode geobotaanilisest uurimisest, mis on intensiivistunud alles nõukogude võimu ajal. Kui kodanliku korra ajal töötasid vähe resultatiivselt vaid üksikud teadlased, siis nüüd on meil viimase aastakümne jooksul kujunenud noored tööjõulised kollektiivid, kelle ühistöö esimesed tulemused tulevadki nüüd läbiarutamisele.

Konverents oli esialgselt mõeldud regionaalsena, Nõukogude Liidu loodeosa soode uurimist hõlmavana, kuid teatele esimese taolise temaatikaga konverentsi kokkukutsumisest reageerisid ka Nõukogudemaa teiste piirkondade soouurijad väga elavalt ja on avaldanud soovi esitada oma töö tulemusi. Nii näemegi programmis peale Baltimaade, Leningradi, Nõukogude Karjala ja Valgevene teadlaste töötulemuste üksikuid ettekandeid ka mujalt: Ukrainast, Lääne-Siberist ja isegi Sahhalinilt.

Nõupidamise avaistungil, mis peetakse 1. oktoobril TRÜ aulas, räägib NSVL Teaduste Akadeemia korrespondeeriv liige, nimekamaid geobotaanikuid, professor A. P. Šennikov ühest aktuaalsemast probleemist — taimekatteühikute klassifikatsiooni ühtlustamisest. Järgnevalt on sõna NSVL soode parimail tundjail: professoritel N. Katzil ja S. Tjuremnovil (Moskva) ja E. Bradisel (Kiiev).

Järgnevad istungid, mis toimuvad taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri suures auditooriumis, on pühendatud Eesti soode uurimise tulemustele (1. oktoobri pärastlõunal), soo-taimekoosluste ökoloogia ja klassifikatsiooni küsimustele (2. oktoobri hommikul), soode arengu ja ehituse uurimisele (2. oktoobril pärast lõunat), soomaastike dünaamika selgitamisele (3. oktoobri hommikul) ja soode regionaalsete iseärasuste tutvustamisele (3. oktoobril pärast lõunat). Viimasel istungite päeval arutatakse soode kuivendamise ja kasutamisega seotud rakenduslikke küsimusi. Kokku on kavas 43 ettekannet 40 esinejalt, kellest enamik on külalised väljastpoolt Eesti NSV-d.

Pärast nõupidamist tutvustatakse külalistele Eesti soid kolmel ekskursioonil. Konverentsi ajal on kõigile külastajatele avatud TRÜ taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri ruumes Eesti soode botaanilist uurimist valgustav näitus.

V. MASING

Meie almanahhist — Meie almanahhist

Meeldiva tundega asud tutvuma mõni aeg tagasi ilmunud TRÜ kirjanduse ja kunsti almanahhiga «Loov Mõte». Meeldivaga juba sellepärast, et oma kirjutusmasinal trükitud «esivanematega» võrreldes — Ajaloo-Keeleteaduskonna seminariraamatukogus võib igaüks oma silmaga veenduda! — on almanahh teinud tubli sammu edasi: dekoratiivses ümbrispaberis 192-leheküljeline trükiteos, milles on ära toodud

Kujutavast kunstist

ka kümme reproduktsiooni ülikooli kunstihuviliste töödest.

Nende kümne reproduktsiooniga piirdubki kunsti osa kõnesolevas teoses, mille tiitellehel figureerivad kirjandus ja kunst võrdsetena teineteise kõrval. Oleks nagu vähevõitu! Oletame, et puhttehnilistel põhjustel polnud võimalik või avaldamist vääriva materjali puudumisel polnud mõtet suuremale arvule töödele ruumi lubada. Ometi on meil üliõpilasi, kes oma spetsialiteediks on valinud kunstiajaloo ja kes seega peaksid olema küllalt kompetentsed kunstiküsimustes, et neilt oleks õigus olnud loota mõnd artiklit vastavalt alalt. Antud kujul on «Loov Mõte» kõigepealt ja peaaegu ainult kirjanduslike katsetuste esitamise paigaks.

Äratoodud reproduktsioonide hulgas on viis linoollõiget (pluss kaanelinool), kolm akvarelli ja kaks monotüüpiat.

Linoollõiked on pärit eeskätt kujutava kunsti ringi liikmetele tuttavast Tartu vaadete albumist. Sild Toomel õhtuses elektrivalguses, ammututtav tähetorni siluett, tähelepaneliku silmaga tabatud värelev tiigipind botaanikaaias, peahoone oma kuue sambaga, nurgake väikesest kõrvaltänavast sealsamas ligidal, lumise talvepäeva avarus Käärikul — need on motiivid, mis on köitnud meie kunstihuviliste tähelepanu ning leidnud nende poolt kujutamist. Tekib ainult küsimus, miks ei ole esialgu omandatud tehnika rakendamise oskust kasutatud mõne lihtsa stseeni kujutamiseks ümbritsevast elust — eeskätt vahest üliõpilaselust, sest tegemist on kunsti alal katsetajatega üliõpilaste hulgast. See näitaks loovat suhtumist ümbritsevasse, mitte ainult selle tõetruu ja kunstipärase kopeerimise oskust.

Töödest akvarellis on esitatud kaks natüürmorti ja üks vaade linnale. Neid vaadates tundub, et reproduktsioonis on kaduma läinud akvarellile omane läbipaistvus ja õhulisus. Kahjuks ei oma küllalt asjatundlikkust, et otsustada, kas oleks võimalik olnud «puhtama» üldilmega reprodutseerida meie «kunstnike» töid.

Kahest esitatud monotüüpiast mõjub eriti huvitavalt natüürmort raamatutega, mis jätab oma laiade, ühtlaste pindadega omapärase mulje.

Kahjuks piirdutaksegi ülalpool nimetatud kolme liigiga. Kuhu on jäänud katsetused õlimaali alal, söe-, pliiatsijoonised? Miks pole ära toodud ühtki eksliibrist? Kas karikatuuridest poleks leidunud avaldamiskõlbulikke — on ju karikatuur ainukesena kunstiliikidest olnud üheks alaks üleülikoolilistel kirjandusvõistlustel? Need on küsimused, mida almanahhi järjekordsel ilmumisel loodetavasti pole enam tarvis esitada.

Almanahhis avaldatud üliõpilaste katsetused kunsti alal tuletavad meelde, et ülikoolis töötab kujutava kunsti kabinet, tunnistavad, et seal on tehtud tunnustust väärivat tööd kunstist huvitatud inimeste võimete arendamisel. Jääb üle soovida, et tuntaks rohkem huvi kujutava kunsti ringi töö vastu, sest kuigi ring loeb oma liikmeid üle saja piiride, on meie õppeasutuses kindlasti küllalt vastavate eelduste ning huvidega inimesi, kes pole antud võimalust enesearendamiseks ära kasutanud.

K. UUSTALU

Mida arvata almanahhist

Ülikooli almanahh, mis nii pikka aega oma tulemisega tuuris, on siis nüüd lõpuks ilmunud. Mida öelda tema kohta? Et ta ilmus, on muidugi tore, veel parem kui teine ja kolmaski järele tuleksid. Sest üks pääsuke ei too veel kevadet.

Raske ütelda, mis just kõige rohkem meeldis. Tundub küll, et proosameistrid on luulemeestega võrreldes üldiselt tublimad olnud. V. Varese ja L. Essensoni «Roheli-sest päevikust» on kirjutatud tõelise üliõpilasliku vaimukusega. (Kahju, et ülikooli rahval ei ole viimastel aastatel enam võimalust Kasahstani sõita, oleks tekkinud terve uus kirjandus — uudismaakirjandus nimelt.) Raske on ka E. Uugi «Kollektiivi sünni», T. Lehtmetsa «Metssea», S. Uusi «Paabulinnu» ja teiste kohta midagi halvustavat öelda. Eks ole ju almanahhi lehekülgedele sattunud ka enam-vähem need tuumakamad terad. Reproduktsioonid on igati omal kohal. Ümbrispaber, jah, see võinuks küll natuke rõõmsailmelisem ja moodsam olla.

S. KIVIOJA

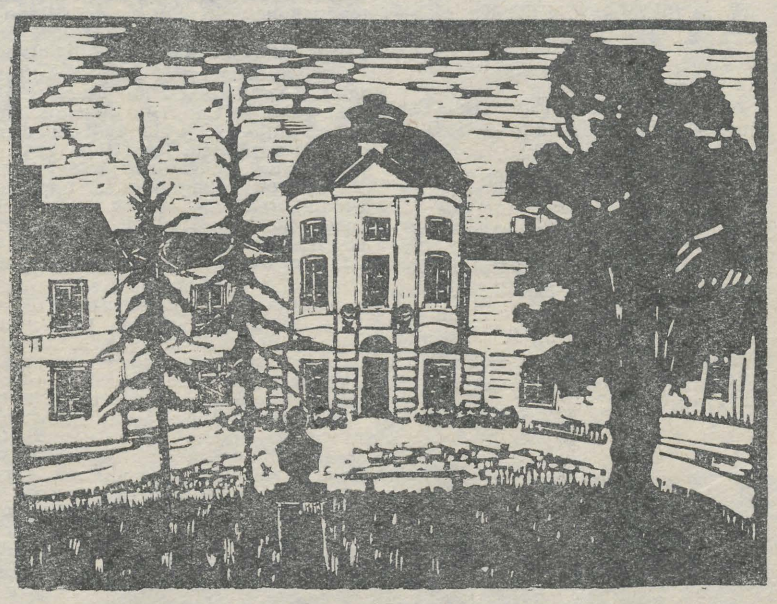

Ülikooli vana anatoomikum. *M. OTSA linoollõige*

Mõtteid almanahhi lugedes

Igal juhul teretulnud nähtus, ja ootame järgmisi, seda enam, et esindatud on palju autoreid. Alguses siiski mitte kuigi hea.

* * *

Originaalsemaid asju on seal, kui mõned vanad kiidetud kirjanikud avaldavad. See ei käi muidugi kõigi kohta.

* * *

Kahjuks ei ole läbiloetav. Igav.

* * *

Rahvasuust PAUL-ERIK RUMMO

MILLES SEISAB ÕNN? SEE KÜSIMUS KERKIS MEIL ÜHENDUSES L. HAINSALU LUULETUSKOGU ARUTLEMISEGA. SAMA KÜSIMUSEGA PÖÖRDUS KA AJAKIRJA «SMENA» TOIMETUSE POOLE GRUPP KOMMUNISTLIKKE NOORI JAROSLAVLI OBLASTIST. PÄRAST KÜSIMUSE AVALDAMIST SAI AJAKIRI ROHKESTI KIRJU KÕIKIDEST MEIE KODUMAA NURKADEST. PALJU MÕTTEID JA ARUTLUSI TEKITASID NEED VASTUSED. KÕLAMA JÄI ERITI ÜKS MÕTE: TÖÖ JA AINULT TÖÖ VÕIB INIMESELE TÕELIST RAHULDUST PAKKUDA. AVALDAME MÕNED «SMENALE» SAADETUD VASTUSTEST.

Mitte minutitki kasutult.

Arvan, et iga inimese ülim õnn on ühe või teise isikliku saavutusega teha isamaale, aga koos sellega

MILLES

ka inimkonnale niisugune heategu, inimestele niisugune kingitus, mis neid veel rohkem ülendaks ja tõstaks teadmiste, materiaalse rikkuse ja moraalse puhtuse tippudele.

Selleks on tarvis tegutseda kiiresti, minna eesmärgile otsejoones, hoolimata raskustest, mitte kaotada minutitki kasutult, sest kaotatud osa elust ei tule tagasi.

LEONID LEONOV, kirjanik, Lenini preemia laureaat

Teile vastavad minu kangelased.

Olen elanud juba kuuskümmend neli aastat. Nendest nelikümmend üks on pühendatud teatrile, näitlejatööle. Olen loonud palju kujusid ja paljud neist võivad vastata minu eest.

Ivan Vladimirovitš Mitšurin pühendas kogu oma suure elu looduse ümberkujundamisele. Kui meie Nõukogudemaa tähistas tema kaheksakümnendat sünnipäeva, ütles ta:

«Täitub rahva unistus, täitub minu unistus! Näen oma kodumaa õitsvat tulevikku ja ütlen: ma olen õnnelik. Edasi, kaasaegsed! Las muutuda aiaks meie nõukogulik maa! Las kaunistab ta inimkonda!»

Aga polkovnik Voropajevi suurepärane kuju Pavlenko romaanist «Õnn»?

«Kakskümmend aastat olen parteis ja tunnetan, mitte teadvusega, vaid oma keha ja hingamisega, et mina olen rahvas, rahva seas ja rahvaga, et mina olen tema hääl.

SEISAB

Ah, kuidas mul vedas! Milline õnn!»

Praegu läheb meie teatris näidend «Irkutski lugu». Selle üks kangelasi räägib:

«Inimese teod peavad alati olema kasvõi õige natukegi temast endast paremad. Kui teed kasulikku, inimestele vajalikku tööd, muutud ka ise paremaks. Ja selles on suur õnn!»

Neid minu kangelaste mõtteid jagan ma täielikult. Töös, kasulikus, inimestele vajalikus töös võib alati leida suurt õnne!

I. A. BELOV, NSV Liidu rahvakunstnik

Armastage tööd.

Ma ei arvanud kunagi, et minu tegu leiab nii suurt poolehoidu nõukogude inimeste hulgas. Praegu ma saan palju kirju, kümnete kaupa iga päev. Ja kui palju rõõmu valmistab teadmine, et mulle täiesti tundmatud inimesed elavad samade mõtetega kui mina!

Ja selle õnne tõi mulle töö, minu töö ja minu sõbrataride kuldsed käed. Töötada suures sõbralikus kollektiivis, koos õppida ja puhata — see on suur õnn. Ärge jätke kunagi hätta oma seltsimehi, armastage tööd!

VALENTINA GAGANOVA, sotsialistliku töö kangelane

ÕNN?

VAATEID MATKATEEDELT.

E. Viiralti tamme prototüüp Viljandi ligidal.

E. LAUGASTE foto

Onne ühiselupäevadeks
AINO TAIDLALE
ja
ARVO PIHLAKALE
soovib matemaatika V kursus.

Eksliibriseid

Autoriks on korvpallimaailmameister ise.

JÄTKAME MÕTTEVAHETUST

Rajagem Tartusse üliõpilasteater

Mõte rajada Tartusse üliõpilasteater on tervitatav. Edasises töös õpetajana on hea, kui muude oskuste kõrval suudetakse juhendada õpilasi lühemate või pikemate näidendite õppimisel ja esitamisel. Üliõpilasteatri näitlejaskond oleks rahvakunstiansambli kõrval teiseks TRÜ isetegevuskollektiiviks, kes kasvataks isetegevusjuhte meie vabariigile.

M. JAAGUS

* * *

Suure huviga lugesin eelmises üliõpilaslehes artiklit «Rajagem Tartusse üliõpilasteater», milles oli püstitatud väga aktuaalne ja õigeaegne mõte — luua uue klubi juurde isetegevuslik teater.

Jah tõesti! Arvan, et üliõpilasteatri loomine on väga vajalik samm. Eriti aga sellise üliõpilasteatri loomine, mis annaks mitte üksnes meie mitmetuhandelisele üliõpilasperele kunstilist elamust heade lavastuste näol, vaid mis annaks üliõpilastele — tulevastele pedagoogidele — maksimaalselt kogemusi lavastamise alal, kogemusi näiteringide töö organiseerimisel. Neid kogemusi on vaja pedagoogidele ja teistele ühiskondlikult aktiivsetele noortele spetsialistidele.

Isetegevusliku teatri töö ei pea piirduma ainult uute lavatükkide ettevalmistamisega, vaid ta peaks pakkuma üliõpilastele palju enam — tutvustama neid lavastamise saladusega nii teoorias kui ka praktikas, ilmeka lugemise alustega, Stanislavski õpetuse peaseisukohtadega, lihtsamate lavaseadeldiste omal käel valmistamisega jne., jne.

Isetegevusliku teatri töö saab olla ainult siis edukas kui seda juhib vilunud lavastaja-pedagoog.

Loodame, et meie klubi leiab sellise pedagoogi. Üks on selge — isetegevusliku teatri loomine on seda reaalsem, mida rohkem üliüliõpilasi-entusiaste nõuga ja jõuga ühiskondlikult kaasa löövad.

Jääme siis lootma, et hea mõttetera juba lähemate nädalate jooksul leiab otstarbeka organisatsioonilise lahenduse ja et me juba käesoleval semestril saame lõigata uue isetegevuskollektiivi küpset vilja.

A. METSA

Avatakse näitus

15.—19. septembrini toimub üli-koolis Balti liiduvabariikide 20. aastapäevale pühendatud Balti liiduvabariikide ja Valgevene I biokeemia-alane konverents. Sel puhul korraldatakse ülikooli Teaduslikus Raamatukogus näitus, kus on välja pandud haruldast arstiteaduslikku kirjandust, TRÜ-s töötanud teadlaste ja osalt ka viimasel ajal TRÜ-s ilmunud erialaseid töid. Peale selle on välja pandud külalisdelegaatide poolt kaasa toodud kirjandus.

K. LEPIK

Neljapäeval, 22. septembril kell 19 toimub Kirjanduse Majas Tõnis Lehtmetsa luuletuskogu «Esimesed värsid» arutelu.

Kas teate, et ...

...ühes tonnis merevees leidub umbes 50 milligrammi kulda. Kui jaotada kogu merevees leiduv kuld Maa elanike vahel ära, tuleb igaühe kohta umbes 35 tonni kulda.

...jaapani õpetlane Kukava kinnitab, et juuste värv sõltub põhiliselt metallisisaldusest juustes. Tal õnnestus kindlaks teha, et mustades juustes on ülekaalus vask, raud ja koobalt, pruunides ja punakates raud ja molübdeen, heledates aga nikkel ja titaan. Hallid juuksed sisaldavad vaid niklit.

Tartu Rüklik Ülikool 3

SPORT

Võitis ülikool, P. Kivine kaugust 7.21

Laupäeval ja pühapäeval toimusid ülikooli staadionil «Kalevi» esivõistlused ja Eesti NSV kõrgemate õppeasutuste II spartakiaadi võistlused kergejõustikus.

Tulemused laupäeval. Esmalt meeste aladel:

100 m jooks. 1. E. Ojastu (Tartu «Kalev») — 10,8, 2. T. Kitsing (TPI) — 11,1, 3. Jüri Kiho (TRÜ) — 11,2. Eeljooksus oli P. Laane (TRÜ) ajaks 11,0.

1500 m jooks. 1. L. Virkus — 3.57,8, 2. M. Vilt (Jõhvi) — 3.58,7, 3. E. Maasik (TPI) — 4.00,6.

Kuulitõuge. 1. R. Sprenk (TPedI) — 16.97, 2. K. Metsur (TRÜ) — 16.01, 3. E. Jässi (Tallinna «Kalev») — 15.69.

Kettaheide. 1. K. Metsur — 54.95, 2. E. Jässi — 51.99, 3. R. Sprenk — 48.85.

Kaugushüpe. 1. Paavo Kivine (TRÜ) — 7.21, 2. A. Kompus (ind.) — 6.92, 3. A. Põldsam (Tartu «Kalev») — 6.91.

Kõrgushüpe. 1. R. Ellermaa (Tallinna «Kalev») — 1.95, 2. T. Rikand (TRÜ) — 1.80, 3. I. Sõlg (Viljandi «Kalev») — 1.80.

Tulemused naiste aladel:

Kaugushüpe. 1. K. Kabin (TRÜ) — 5.30, 2. T. Vabrit (TPedI) — 5.30, 3. L. Solomatina (TRÜ) — 5.27. Väljaspool võistlust hüppas H. Kalam 5.38.

100 m jooks. 1. L. Härsing (TPI) — 12,4, 2. T. Karbik (TPedI) — 12,6, 3. E. Leidus (ind.) — 12,7.

400 m jooks. 1. P. Nau (EPA) — 62,8, 2. L. Ruto (TRÜ) — 63,1.

Kuulitõuge. 1. I. Helari (TRÜ) — 14.06, 2. T. Tiitus (TRÜ) — 12.66.

Kettaheide. 1. M. Tennosaar (TPI) — 41.10, 2. T. Tiitus (TRÜ) — 38.18.

Pärast esimest päeva asus juhtima Tartu Riiklik Ülikool (9868 p.) Tallinna Polütehnilise Instituudi (8946 p.) ja Tallinna Pedagoogilise Instituudi (8435 p.) ees.

Pühapäevased meeste alade tulemused:

200 m jooks. 1. E. Ojastu — 22,6, 2. P. Laane — 22,8.

800 m jooks. 1. M. Vilt — 1.56,4, 3. Jaan Kiho (TRÜ) — 1.56,5.

5000 m jooks. 1. L. Virkus — 14.16,2, 2. E. Maasik — 15.03,6, 3. V. Spirka (TPI) — 15.06,4.

4×100 m teatejooks. 1. TPI — 44,6, 2. TRÜ — 45,1, 3. EPA — 45,3.

110 m tõkkejooks. 1. A. Põldsam 15,4, 2. T. Sõlg (Viljandi) — 15,5, 3. T. Keskküla (TPI) — 15,5.

10 km käimine. 1. A. Villemsoo — 46.55,2, 2. J. Lasn (TPI) — 47,23,2, 3. A. Palmar (TPI) 47.33,6.

Kolmikhüpe. 1. G. Vassiljev (TPI) — 14.97, 2. T. Sõlg — 14.36, 3. V. Tarem (TPI) — 14.34.

Teivashüpe. 1. M. Kutman (Tartu) — 3.90, 2. E. Annus (TRÜ) — 3.80, 3. T. Lepiku (TRÜ) — 3.70.

Vasaraheide. 1. M. Ainso (EPA) — 55.13, 2. A. Krevald (TPI) — 54.57, 3. M. Tombak (Tartu «Kalev») — 54.07.

Odavise. 1. T. Merila (TRÜ) — 64.79, 2. A. Põldsam — 61.52, 3. A. Andressoo (TPI) — 59.70.

Pühapäevaseid tulemusi naiste aladel:

200 m jooks. 1. L. Härsing (TPI) — 26,1, 2. E. Leidus (väljaspool võistlust) — 26,5, 3. K. Kabin — 26,7.

800 m jooks. 1. P. Nau — 2.20,1, 2. U. Mägi (EPA) — 2.25,0, 3. L. Ruto — 2.27,1.

4×100 m teatejooks. 1. TPedI — 51,2, 2. TRÜ — 51,3, 3. TPI — 51,5.

80 m tõkkejooks. 1. T. Karbik — 12,2, 2. H. Kalam (väljaspool võistlust) — 12,4. 3. I. Palm (TRÜ) — 12,4.

Kõrgushüpe. 1. V. Pavlovitš (Tallinn) — 1.55, 2. I. Palm — 1.50, 3. E. Sepp (TPedI) — 1.50.

Odavise. 1. V. Põldsam (Tartu) — 45.51, 2. Aili Paju (TRÜ) — 44.47, 3. K. Raudsepp (TRÜ) — 41.55.

Võitjaks tuli mõnesajapunktilise edumaaga Tartu Riiklik Ülikool (23052 p.). 2. Tallinna Polütehniline Instituut — 22524 p., 3. Tallinna Pedagoogiline Instituut — 20973 p., 4. Eesti Põllumajanduse Akadeemia — 17579 p.

Õnnitleme
KAJA POKKI
ja
AAVO ROSINAT
abiellumise puhul.
Viienda kursuse lääne filoloogid

ALUSTATAKSE

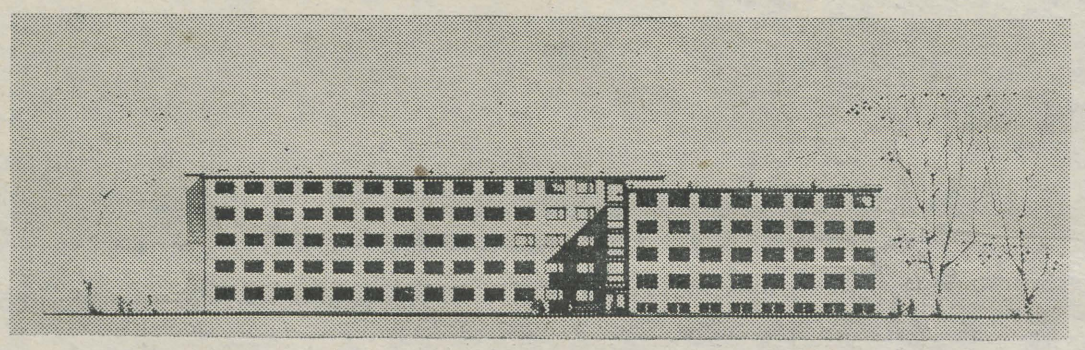

Lähemal ajal alustatakse Tiigi ja Kastani tänava nurgale vundamendisüvendi kaevamist. Siia kerkib 1962. aastaks uus ülikooli ühiselamu, mis tuleb moodsaim vabariigis. Viiekorruseline hoone ehitatakse mõningal määral muudetud «Estonprojekti» hotellitüüpi elamu tüüpprojekti järgi (autorid arhitektid M. Port, R. Urb ja H. Kalmet) 403 üliõpilasele. Ehitustöödeks on tänavu assigneeritud 200 tuhat rubla. Ühes lähemas numbris pikemalt uuest ühiselamust.

UUE ÜHISELAMU EHITAMIST

Matemaatika-Loodusteaduskonna juubilar

Leo Tiik sündis Tallinnas 15. septembril 1910. a. töölisperekonnas. Nii lapsepõlv kui ka koolipoisiiga möödusid sünnilinnas, kuid 1929. aastal edasiseks eluks püstitatud eesmärgid toovad teda koos äsja saadud küpsustunnistusega Tartu. Leo Tiik oli otsustanud majandusteadlaseks saada.

Kodanliku Eesti «paradiisi» tingimusis oli soov ja võime õppida üks asi, võimalus õppida aga sootuks teine asi. Leo Tiigil oli küll palav soov ja kindel võime õppimiseks, kuid võimalus edasiõppimisega seotud suurte kulude katmiseks puudus ja tal tuli peatselt katkestada oma õpingud. Järgnes sundaja teenimine mereväes 1930.—1931. aastal. Seejärel asus Leo Tiik kindlustama endale võimalusi õpingute jätkamiseks. Neli aastat töötas ta Tallinna Linna Keskraamatukogus ja 1935. aastal õnnestus tal saada töökoht Tartu Linna Keskraamatukogus ning ühtlasi jätkata oma õpinguid juba «staažiga üliõpilasena» Tartu ülikoolis.

Hommikuti üliõpilane, õhtuti raamatukoguhoidja — nii möödusid aastad üksteise järel ja 1939. aastal seisab ülikooli edukalt lõpetanute nimekirjas Leo Tiigi nimi ning koos lõpudiplomiga antakse talle üle kutse asuda tööle assistendina Tartu ülikooli majandusteaduskonnas. Seoses majandusteaduskonna üleviimisega Tallinna kolib ka sm. Tiik oma sünnilinna tagasi. Kuid noore teadlase eesmärkidele tõmbab kriipsu peale saksa fašistlike hordide kallaletung Nõukogude Liidule.

Fašistide rautatud saapad tallasid juba Valga, Võru ja Tartu tänavaid. Teated nende nurjatustest ulatusid ka Tallinna, mis sel ajal oli veel vaba ja Leo Tiik otsustas Punaarmee koosseisus kaitsta Nõukogudemaad. 27. juulil 1941 siirdus ta ehituspataljöni koosseisus Nõukogude tagalasse. Kuid juba 1942. a. novembris kutsuti teda kui kvalifitseeritud eriteadlast ENSV Rahvakomissaride Nõukogu käsutusse. Ta suunati esialgu edasi õppima ja hiljem määrati ENSV Riikliku Plaanikomisjoni osakonnajuhatajaks. Koos võiduka Nõukogude armeega saabus Leo Tiik tagasi kodumaale. 22. septembril 1944. a. kihutas Nõukogude armee Tallinnast välja fašistlikud anastajad ja juba 25. septembril oli Leo Tiik tööpostil oma sünnilinnas.

ENSV Plaanikomisjonist siirdus L. Tiik tööle Teaduste Akadeemia raamatukogu juhatajaks, kust ta kutsuti 1953. a. oma rikkalikke oskusi ja kogemusi üle andma Nõukogude Eesti noorsoole Tallinna Polütehnilisse Instituuti ja 1954. a. Tartu Riiklikku Ülikooli, kus ta asus tööle geograafiakateedi vanemõpetajana. Armastus töötada noortega ja oskus neid kasvatada tõid ta juba 1955. a. Matemaatika-Loodusteaduskonna prodekaani vastutavale kohale, kus ta edukalt töötab tänaseni.

Pingutava õppe-kasvatusliku töö kõrval jätkus temal küllaldast tahet ning jõudu viia lõpule oma huvitav ajaloolis-geograafiline uurimus vana Tallinna kohta ning edukalt kaista 1958. a. seda tööd teaduste kandidaadi kraadi saamiseks. Praegu sisaldab tema teaduslikkude tööde nimekiri juba 16 nimetust.

Matemaatika-Loodusteaduskonna kollektiiv soovib südamest oma juubilarile edasiseks püsivat tervist, vankumatut tööindu ja rohket edu tema edasisel töörohkel teel meie Nõukogude kodumaa hüvanguks.

Uus õppeaasta aspirantuuris

(Algus 1. lk.)

kes mõlemad töötavad Taga-Karpaatias ungari õppekeelega keskkoolis ungari keele ja kirjanduse õpetajatena ja soovivad Tartu ülikooli mittestatsionaarses aspirantuuris õppida soome-ugri keeli. Loomulikult pole sellise vahemaa tagant mittestatsionaarne õppimine kaugeltki hõlpus, seepärast jääb ainult soovida, et neil jätkuks küllaldast teadmiste pagasit eksamite sooritamiseks ja südikust tulevikuski.

Rõõmustab see, et enamik aspirandikandidaatidest on erialase praktilise töö staažiga — niisiis omandanud tulevaseks teaduslikuks tööks vajalikke erialaseid teadmisi ja kogemusi. Nii on vanemõpetaja R. Tani töötanud anorgaanilise keemia kateedris 11 aastat ja astub nüüd mittestatsionaarsesse aspirantuuri keemia õpetamise metoodika alal. Õppejõud L. Võsamäe on töötanud 9 aastat inglise keele õpetajana keskkoolis ja ülikoolis ja astub nüüd inglise keele alal mittestatsionaarsesse aspirantuuri. Tallinna 16. Keskkooli eesti keele ja kirjanduse õpetaja V. Maanso on töötanud vastava aine õpetajana 8 aastat (aspirantuuris erialaks eesti keele õpetamise metoodika). Ka H. Lesk on pärast kõrgema kooli lõpetamist töötanud 8 aastat õpetajana ja metoodikuna, sooritanud juba eelnevalt kandidaadiminimumieksamid ja asub nüüd mittestatsionaarsesse aspirantuuri psühholoogia alal. Teistel kandidaatidel ulatub tööstaaž 2—7 aastani. Vahetult pärast kõrgema kooli lõpetamist astuvad Õpetatud Nõukogu soovitusega aspirantuuri matemaatika alal M. Tõnnov, eksperimentaalse füüsika alal T. Eksina ja farmakoloogia alal L. Allikmets.

Mõnelgi erialal on mitu soovijat aspirantuuri, niisiis esineb konkurss ja sisseastumine toimub siin koguni võistluseksamitega. Üldse peab iga aspirandikandidaat sooritama sisseastumiseksami valitud eriainest, NLKP ajaloost ja ühest võõrkeelest. Konkurss valitseb aspirantuuri astujate vahel tsiviiliõiguse, soome-ugri keelte, majandusteaduste osas kaubatundmise ja majandusliku tegevuse analüüsi ja arstiteaduse osas anestesioloogia alal. Siin on eksamitulemustel eriti kaaluv sõna tulevase aspirandi valikul.

Praegu on kõik aspirandikandidaadid eksamitules. Seni on alles umbes pooled neist sooritanud eriaine-eksami, kuna NLKP ajaloo ja võõrkeele eksam aga seisab kõigil veel ees. Niisiis on vara kõnelda tulemustest ja anda prognoose, eriti seal, kus esineb võistlus. Lõplikud tulemused ja uute aspirantide täpne hulk ning koosseis selguvad ikkagi alles pärast kõikide sisseastumiseksamite sooritamist, s. o. oktoobri alguspäevadel. Seniks jääb ainult soovida, et aspirandikandidaatide saavutused eksamitel oleksid edukad ja et me võiksime vastu võtta aspirantuuri võimekaid inimesi, kes on suutelised mitte ainult tähtajaliselt toime tulema oma aspiranditööga, vaid kellest saaksid tõesti tublid teadlased ja pedagoogid.

R. KARELSON,
TRÜ aspirantuuri juhataja

Kõiki meie ajalehe toimetuse liikmeid palutakse tulla toimetusse esmaspäeval, 3. oktoobril kell 16.

Meie ajalehe järgmine number ilmub 7. oktoobril 1960.

Toimetaja aj. kt. H. LIIMETS

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»), г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 8553. MB 06853.

Sügisesed päevad

Oeldakse, et see, kes palju tahab teada, hakkab vanaduse poole kiiremat sõrki tegema kui keskmist kasvu setukas. Mina, kulla vennas, pühin seks korraks selle vanarahva vaimuvara kõrvalesta tagant maha, sest organism on uudishimust nii pingul, et raske hingata. Mida te seal kolhoosis tänavu ometi peaksite tootma? Kas olete vaalakasvatuse farmid asutanud või, et krihvlitki aega pole kätte võtta? Mõeldagi on kole: inimesed läksid ja vajusid nagu vits sogasesse vette.

Hiljuti olin universiteedi leheneegrite näol. Nemad kurtsid ka, et pärast kolhoosi sõitu olevat ülikooli rahvas sõnadest sootuks ahtaks jäänud. Minnes, näe, lubanud küll iga kolmas mees niipea, kui sihtpunkti jõuab, sule paberil polkat tantsima panna, et ots punane. Seal juba sulge väärivaid asju leiduvat — vea kasvõi hobusega. Nüüd aga räägivad (leheneegrid ikka), et tea kas jõudsidki pärale, võib-olla autoinspektsioon pidas kinni . . .

Muide, egas see asi nüüd nii sant ka ei ole. Käisin ka veidi taevasse torgatud ninaga toimetuses ringi ja nägin, et siit-sealt Peipsi piirilt või Munamäe jalamilt on elumärki siiski antud. Kuid niipalju, kui minu võhiklik silm takseerida suutis, ei saa nendest poolt lehtegi kokku. «Üldse olen väga paljudel juhtudel kuulnud seisukohti,» teadis üks leheneeger seletada, «et meie leht ei kõlba pakkimispaberikski, et siin on vähe nalja, et sageli ei saa aru, kas lugejateks peavad olema tudengid või pensionäride koondise liikmed. Aga proovi nendele hädakella lööjatele endile sulg pihku pista, siis . . . pööratakse kähku see pool ette, kus silmi ega suud pole, ja hetk hiljem lajatatakse toimetuse tammepuust uksega nagu haubitsaga.» Mh, naljakad lood! Kuid mis see meisse puutub. Sind kui ajaloolast need päevakajalised ja käegakombitavad asjad nagunii ei huvita. Sulle teeb mõni mulla seest välja kongitud potitükk või esiisade sääreluu kild palju suuremat rõõmu.

Tahtsin ikka kogu aeg öelda, et kirjuta, kuidas sa oma esimesi tudengipäevi seal kolhoosipõllul veedad, kuid nende lehemeeste meenutamine kiskus jutu nagu traktoriga kõrvale. Muuseas, kas sa viimast lehte (olgu see viimane kord, kus ma seda nimetust suhu võtan) enne ärasõitu lugesid? Seal oli üks selge peaga mees veel selgema loogikaga tõestanud Tartu üliõpilasteatri vajalikkust. Väärt idee! Meie kursuse teatrihaiged lubavad sellest küünte ja kihvadega kinni hoida ning enne mitte lahti lasta, kui see teoks saab. Mis mõtteid teie rahvas ka mõlgutab? Mina kui suur optimist julgen arvata, et neid meie ülikoolis ei ole, kellele see idee kurku kinni jääb.

ehk

kiri kolhoosi

Niisiis on meil ka esimesed päevad diplomandina selja taga. Loenguid on nii vähe, et häbi plaani vaadata. Algul pidin igavuse kätte ära surema. Sõbrad soovitasid diplomitöö kallale asuda või naist hakata võtma. Kaheksakümmend protsenti poisse meie kursuselt vajus juba enne diplomandiks saamist viimasele teele. Mina ei tea öelda, kumb tegevus etem on, ning seepärast ei hakka esialgu kummagagi käsi määrima. Teil on seal kindlasti lõbusam ja sisukam olek. Seepärast jään ootama Sinu vastust.

Tervitades
ANTI

Pühapäeval,
18. septembril kell 13
TRÜ
Kääriku spordibaasi staadioni
AVAVÕISTLUSED
Kavas:
1) Staadioni avamine.
2) Kergejõustikuvõistlused
Eesti NSV parimate kergejõustiklaste osavõtul.
TRÜ Spordiklubi

Õnne, õnne ja veel kord õnne,
MAIE MÄNNASOO
ja
IVO KUTSAR!
Viienda kursuse matemaatikud ja kolmanda kursuse agronoomid

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 27 (454) Reedel, 7. oktoobril 1960 XIII aastakäik

Meie ees seisab tähelepanuväärne päev — 18. oktoobril täitub kakskümmend aastat Eestimaa Kommunistliku Noorsooühingu vastuvõtmisest Üleliidulise Leninliku Kommunistliku Noorsooühingu koosseisu.

Tartu Riikliku Ülikooli komsomoliorganisatsiooni sünnipäevaks võib lugeda meie vabariigi sünnipäeva, kuigi ülikooli komsomoliorganisatsiooni ametlik loomine toimus mõned kuud hiljem. Juba juulipäevadel võtsid üliõpilased — kommunistlikud noored aktiivselt osa nõukogude võimu taaskehtestamisest Eestis. Ülikooli komsomoliorganisatsioon ei olnud esialgu suur oma arvu poolest, sellesse kuulus umbes nelikümmend inimest.

20 aastat ÜLKNÜ-s

Liikmete vähesusele vaatamata tegi komsomoliorganisatsioon tol ajal ära väga suure töö.

See oli periood, millal ülikooli õppetöö tuli ümber korraldada uutele nõukogulikele alustele. Septoobris oli ülikoolis kommunistlikke noori juba 1195. Möödunud kevadel kuulus ülikooli komsomoliperre juba 1700 noort. Asi ei ole muidugi ainult arvudes.

Viimaste aastate jooksul on meie komsomoliorganisatsiooni elus toimunud tõsine murrang. Kui veel kolm-neli aastat tagasi meie kommunistlike noorte elu ja tegevus kippus jääma ülikooli nelja seina vahele, siis nüüd oleme sellisest olukorrast otsustavalt lahti öelnud.

Võttes aluseks ÜLKNÜ XIII kongressi otsused ja sm. N. S. Hruštšovi kõne sellel kongressil, on meie komsomoliorganisatsioon suurt tähelepanu pööranud üliõpilaste kasvatamisele praktilise tööga. Ei saa ütelda, et seda poleks ka varem tehtud: tuletame meelde sel puhul kommunistlike noorte poolt organiseeritud pühapäevakuid 1940. aastal, taastamistöid sõjajärgsel perioodil, ülikooli staadioni ehitamisi, meie kommunistlike noorte ja noorte tööd uudismaadel jne., kuid kunagi ei ole meie üliõpilased teinud nii ulatuslikku tööd kui viimastel aastatel.

Ka käesoleval aastal töötasid kõik meie üliõpilased, kel oli rohkem kui kuuajaline puhkus, peaaegu eranditult meie vabariigi ja linna tähtsamatel ehitusobjektidel. Selle aja jooksul oleme nii mõndagi õppinud. Oleme õppinud hindama tööd ja tööinimest, omandanud praktilisi kogemusi tulevaseks eluks ja tööks.

See on uue suuna üks külg. Teine ja mitte vähem tähtis külg seisab selles, et muuta meie komsomoliorganisatsiooni töö elule lähedasemaks ka õppeperioodis. Selleks on meil kõige soodsamad võimalused. Tartu ei ole enam ainult õppiva noorsoo linn, Tartu on areneva tööstuse linn. Ja kui palju selle arengu tõhustamiseks on võimalik ära teha meie üliõpilastel. Meie tööstus, kiiresti areney tehnika nõuab üha kvalifitseeritumaid töölisi, nõuab meie töölisnoorsoo üldiste teadmiste tõstmist.

Ja siin on suur töö ära teha meie üliõpilastel, kellele riik ja needsamad töölisnoored on andnud avarad võimalused kõrgema hariduse saamiseks.

Seda tööd on varemgi tehtud. Seda tööd on teinud meie ülikooli kommunistlikud noored kakskümmend aastat tagasi. Seda tööd oleme teinud ka meie tänapäeval. Küsimus seisab aga selles, et see töö peab muutuma üksikute aktivistide ülesandest massiliseks tööks, milliest ühel või teisel viisil võtab osa iga meie üliõpilane.

See töö, nagu kogu muu komsomoli- ja ühiskondlik töö, aitab kaasa ka meie põhiülesande lahendamisele, selleks, et meist kasvaksid tublid, laia silmaringiga nõukogude spetsialistid, kes ei karda tööd ja raskusi, kes on valmis lõpuni võitlema kommunismiürituse eest.

J. TAMMARU

1. Tartu-Verijärv-

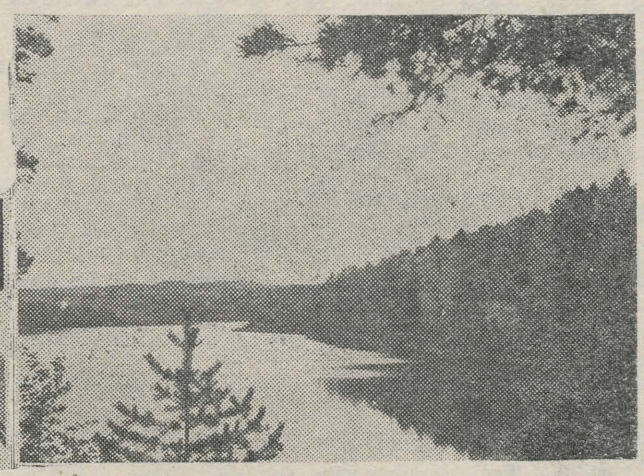

Tänavu valiti eesti filoloogia osakonna viiendal kursusel uus komsomolibüroo sekretär. Ja üheks esimeseks suuremaks ürituseks oli kursusel möödunud nädalavahetusel toimunud ekskursioon marsruudil Tartu—Verijärv—Vastseliina—Irboska—Pihkva—Mihhailovskoje ümbrus—Suur-Munamägi—Tartu. Et asi teoks sai, selles on suur «süü» sekretäril Aare Tiisväljal. Pildil vasakul tunneb ta parajasti huvi, mis bussi mootoriga lahti on. Mõned kilomeetrid Võrust läbi meelitas meid oma süqisese iluqa Verijärv (pildil ülal).

Mõtteid aruande- ja valimiskoosoleku eel

Ülikooli parteiorganisatsiooni aruandlusperioodil 1959. a. oktoobrist 1960. a. oktoobrini on toimunud rõõmustavad muudatused Nõukogudemaa elus. Meie maa sammus sel ajal kiire majandusliku ja kultuurilise progressi teed ning tema rahvusvaheline autoriteet kasvas ulatuslikult. Tõusuteed kulges ka ülikooli parteiorganisatsiooni ja kogu meie kollektiivi töö. Parteiorganisatsiooni autoriteedi kasvu näitab kõige paremini parteiridade kasv. Aruandlusperioodil võeti NLKP liikmeks 29 ja liikmekandidaadiks 50 seltsimeest. Parteisse astusid tuntud õppejõud — prof. M. Kask, dots. A. Mitt, dots. J. Mäll jt., mis kajastab kahtlemata teatud murrangut meie õppejõudude vanema põlvkonna poliitilises arenemises. Ka ülikooli õppejõudude noorema ja keskmise põlvkonna paljud andekad esindajad (Rõõmusoks, Riiv, Rägo, Müür) otsustasid oma tegevuse otseselt ühendada Kommunistliku Partei tegevusega.

Hoogustus vastuvõtt ka üliõpilaste osas. Kuid ometi mitte kõikjal vajalikul määral. Nii võeti sellises suures teaduskonnas, nagu Matemaatika-Loodusteaduskond, NLKP liikmekandidaadiks vaid kolm (!) üliõpilast. Vähe töötati selles osas ka Majandusteaduskonnas ja kehakultuuriosakonnas. Täiesti ebarahuldav oli partei ridade kasv ülikooli administratiivaparaadi tööliste ja teenistujate hulgas. Need lüngad tuleb edaspidises töös kõrvaldada. Üliõpilaste osas oleks loomulik, et igas osakonnas ja igal kursusel oleks lõpetajate hulgas kaks-kolm NLKP liiget ja liikmekandidaati.

Õppejõudude ideelis-poliitilise ja teoreetilise enesetäiendamise tähtsaimaks vormiks olid filosoofilis-teoreetilised seminarid, mille tase üldreeglina paranes. Kuid paljudes seminarides jäi 1—2 planeeritud koosolekut pidamata, sest ettekanded ei valminud. Paljud toimunud ettekanded aga olid kitsalt erialased ega suutnud küsimusi hõlmata marksistliku filosoofia seisukohalt. Häirib ka paljude õppejõudude passiivsus seminarides. Ülikooli filosoofiakateeder aga ei ole seminare seni küllaldaselt abistanud. Edaspidi oleks otstarbekohane teha ülesandeks otseselt filosoofiakateedrile hoolitseda meie filosoofilis-teoreetiliste seminaride sisulise taseme ja temaatika eest, et tõsta kateedri vastutust selle töö suunamisel.

Käesoleval õppeaastal on vastavalt Õpetatud Nõukogu otsusele neljapäev kuulutatud komsomoliürituste päevaks, millal kõikjal peab lõppema õppetöö kell 14, et kindlustada järgnev aeg komsomolikoosolekute, poliitvestluste ja loengute läbiviimiseks. Tuleb jälgida, et see otsus, mis võimaldab poliitilist selgitustööd üliõpilaste osas tunduvalt parandada, kõikjal ellu viiakse.

Olulisel kohal peab olema võitlus õige päevarežiimi, tervete eluviiside ja õige tööstiili eest, mis tõstab töövõimet ning peab kindlustama rohkem aega loominguliseks tööks, samuti võimaldama kultuurset vaba aja veetmist. Seepärast tuleb kõik üritused hästi ette valmistada, likvideerida pikad, igavad, halvasti ettevalmistatud ja aeganõudvad koosolekud. Samuti on vaja vältida üksikute õppejõudude ja üliõpilaste ülekoormamist ühiskondlike kohustustega. Tuleb ellu viia põhimõte, et iga meie kollektiivi liige peab võrdselt teistega tegelema ka ühiskondliku tööga. Õige tööstiili ja päevarežiimi küsimuses oleks otstarbekas organiseerida kõikjal komsomoli- ja parteiorganisatsioonide lahtised koosolekud.

Kasvatusprobleemide hulgas jääb endiselt teravalt päevakorda töökasvatuse probleem, kooli ja elu sidemete tugevdamine. Selles osas on meil rea aastate jooksul rajatud häid traditsioone ja saavutatud tunnustusväärseid võite. Edukalt töötasid möödunud õppevaheajal ehitustöödel ligi 1200 meie üliõpilast. Rahule on peaaegu kõikjal jäädud meie tööga kolhoosides. Kuid samal ajal on üksikuid üliõpilasi, kes tööst kõrvale hiilisid. Need «nahavedajad» tuleb paljastada ja võtta kriitikatule alla.

Tõsiseid saavutusi oli ülikooli kollektiivil ka teadusliku töö arendamisel. Kuid on ka häirivaid signaale. Teaduste doktorite ja kandidaatide juurdekasv oli mõnevõrra aeglasem kui eelmisel aastal. Möödunud õppeaastal omistati ülikoolis vaid üks doktorikraad (Eichwald), kuna ülikoolist lahkus aga kaks doktorit (Keres, Lepp). Seepärast tuleb teadusliku kvalifikatsiooni tõstmise ja järelkasvu probleemid tõsiselt päevakorda võtta.

Need on üksikud probleemid, mis tõusevad täie tõsidusega ülikooli parteiorganisatsiooni ja kogu meie kollektiivi ette alanud uuel õppeaastal. Kahtlemata on neid palju rohkem. On vajalik, et ülikooli kommunistid tõsiselt mõtleksid juba parteitöö korraldamise ja eelseisvate ülesannete üle, et aruande- ja valimiskoosolek kujuneks asjalikuks, viljakaks ning kogu järgnevale tööle õiget suunda andvaks.

K. SIILIVASK,
TRÜ parteibüroo sekretär

Vahejärv Aegviidu-Nelijärvel. *A. MARVETI foto*

EILE hommikul alustati Tiigi ja Kastani tänava nurgale ülikooli uue ühiselamu vundamendisüvendi kaevamist.

2.

Vastseliina-

Päevateemadel MIKS?

1. septembril julgesid optimistid mõtteid mõlgutada õppeaasta avaballist uues klubis Tähe tänaval. Aga seekord (kindlasti viimast korda) tuleb veel leppida vana armsaks saanud aulaga. Tähe tänava klubi saame arvatavasti oktoobripühadeks.

Remondi venimises on suures osas süüdi ülikooli kapitaalehitusosakond. Töö edeneb haraka põhimõttel: nokk kinni, saba lahti, saba kinni jne. Eriti suuri raskusi on elektritöödega. Kavatsetakse läbi ajada ühe elektrikuga, aga temal kulub aega vähemalt kolm nädalat.

Uude majja tulevad peale saali ruumid tegelastele, näiteringile, ansamblitele,. puhketuba. Nende sisustamiseks on juba olemas ilus moodne mööbel. Lavaseadeldised teeb uuele saalile teatriühingu tööstuskombinaat.

Ei tohi aga unustada ka uue klubi ümbrust. Aed ja fassaadiesine vajavad tõsist puhastamist ja kaunistamist. Siin ärgem jäägem lootma ehitajatele. **Iga üliõpilane oma töökätega on teretulnud**, sest oktoobripühad pole enam kauguste taga.

V. PURASK

8. 9. oktoobril kell 21

AVABALL

aulas

Ball algab gongilöögil ja lõpeb samuti. Kes hilineb, see jääb paljust ilma. Seekord ootab meid palju üllatusi. Tule, ja Sa veendud ise.

Noormehed! Seekord võite iga tantsu jaoks valida partneri juba ette, sest kutsel on trükitud tantsude järjekord.

Mängib «HARVLEK».

Teaduslik Raamatukogu

Üle poolteisesaja aasta on olnud Tartu ülikooli raamatukogu nagu pidevalt põlev tuli, mille paistel inimese mõistus sai uusi teadmisi, inimese vaim sai valgust. Mõnel ajajärgul rohkem, mõnel vähem, olenedes sellest, kuivõrd haridusele ja kultuurile omistati tähtsust ja anti võimalusi arenguks.

Tartu Riikliku Ülikooli Teaduslik Raamatukogu oli ja on kõigi aegade teaduse varasalveks. Nagu ei olnud alati kõigile kättesaadav haridus, nii ei olnud ka võimalik kõigil kasutada seda raamatute varasalve.

Kahekümne nõukogude aasta jooksul on aga võtnud kogu meie elu julge, avara ja edasiviiva sihi. Kui esimesed aastad olid sõjaraskuste ja sõjahaavade valusaiks parandusaastateks, siis viimased aastad on olnud töö ja saavutusaastateks — nii ka raamatukogus.

Tartu ülikoolil on nüüd Teaduslik Raamatukogu, õpperaamatukogu, Ajaloo-Keeleteaduskonna raamatukogu ja 64 kateedriraamatukogu. Raamatufondide suurus on 2,3 miljonit trükiüksust.

Varem inventeerimata raamatud on nüüd inventeeritud ja paigutus korrastatud. On loodud uusi kataloogе, nagu süstemaatiline kataloog, üleülikooliline koondkataloog jne. 1956. aasta lõpul saadi uus hoone õppekirjanduse jaoks, kus on ka üle 200 kohaga lugemissaalid. Suur osa raamatukoguruumidest on remonditud, on raamatukoguhoidlasse sisse seatud elektrivalgustus ja ventilatsioon. Iga aastaga saadakse juurde uut kirjandust 30—40 tuhat trükiüksust (varem 3—10 tuhat).

Aasta-aastalt kasvab raamatukogu kasutamine. Kui 1939. a. oli laenutus 30 tuhat üksust, siis 1951. a. oli see kasvanud 239 tuhandeni ja 1959. a. oli laenutus juba üle 670 tuhande üksuse. Suuresti on kasvanud raamatukogudevaheline abonement ja teaduslike väljaannete vahetus välismaaga.

1958. a. omistati ülikooli raamatukogule Teadusliku Raamatukogu nimetus.

Viimaste aastate jooksul on raamatukogu töötajate poolt valminud teaduslikke töid, nagu «Ülikooli raamatukogu ja ta areng», «Zmigrodski fond ülikooli raamatukogus», «Kreutzwald ülikooli raamatukogu kasutajana», «1946—1959. a. Tartu Ülikoolis kaitstud dissertatsioonide bibliograafia». Hiljuti ilmus bülletään 1960. a. esimese kvartali jooksul ülikooli raamatukogusse saabunud uue väliskirjanduse kohta jne.

Ligi 90% raamatukogu töötajatest on kõrgema haridusega. Raamatukogus on suurte kogemustega töötajad, nagu L. Lao, M. Liblik, B. Tammelaas, kes juba 40 aasta jooksul on suure armastusega ja andumusega aidanud edasi viia vastutusrikast tööd.

Raamatukogu töötajad otsivad pidevalt teid ja vahendeid, kuidas seda haruldast ja hinnalist raamatufondi levitada, hoida ja säilitada.

On olemas kõik võimalused teaduse ja hariduse omandamiseks. Tule ja kasuta kõike olemasolevat ja vii edasi teadust!

AIMI HIIR

Novembris algavad akvalangistide (allveesportlaste) kursused. Kõigil soovijaid registreeruda ELKNÜ TRÜ Komitees sm. J. Tammaru juures.

2 Tartu Riiklik Ülikool

Oleme jõudnud Vastseliinasse. Praegu käivad siin 14. aastasajandist pärinevas lossis, õigemini küll lossivaremetes, restaureerimistööd. Sellest annavad tunnistust mördikast ja tellingud. Meid ei pea kinni hoiatussilt «Tellingutel käimine keelatud!» Karta ei ole midagi, kukkuda pole kuhugi. Kaugele paistab siit. All Piusa ja Meeksi jõed, taamal Haanja kuplistik. Seda annab imetleda. Tiit Viitso on aga hoogsas vestluses Helve Võsamäega kõige kõrgemal tasemel (paremal).

Uusi konspekte

E. Ilomets. Geograafiaväljak koolis. Hind 1 rubla.

V. Past. Füüsilise keemia harjutusülesanded. Hind 65 kop.

A. Koorits. Pindnähtused ja adsorptsioon. Hind 75 kop.

J. Raudsepp. Reaktsioonikineetika. Hind 90 kop.

O. Stein. T. Loit, M. Makarov ja L. Stolovitš. Loenguid dialektilisest materialismist. Hind 1 rubla 45 kop.

H. Arumaa. Silmkoest toodetud esemed ja nende kvaliteet. Hind 1 rubla 50 kop.

* * *

Konspekte saab osta igal tööpäeval TRÜ kirjastusgruplst (V. Kingissepa 18, III korrus, tuba 6) kella 8—12 ja 12.30 — 15.30.

PARANDADA arstide ettevalmistust

Käesoleva aasta augustis saabus arstide kaadri suurde perre, mis koosneb peamiselt TRÜ Arstiteaduskonna kasvandikest, uus noor abivägi. TRÜ Arstiteaduskonna kasvandike töökogemused näitavad, eriti viimastel aastatel, et arstide ettevalmistus Arstiteaduskonnas paraneb iga aastaga. Arstiteaduskonna kateedrid valmistavad ette täisväärtuslikke spetsialiste, kellel on küllaldaselt praktilisi kogemusi ja oskusi tööks vanemate arstide juhendamisel ja iseseisvaks tööks. Arstide ettevalmistus on rohkem vastavuses tegelIku tervishoiu ja kaasaja nõuetega.

Paljud TRÜ Arstiteaduskonna lõpetanud noored spetsialistid on viimase kolme-viie aasta kestel võitnud ausa tööga vanemate kolleegide lugupidamise ja elanikkonna armastuse. Sellised arstid, nagu kirurgid Raudsepp ja Kööp, terapeut Lipp, ftisiaater Reim, akušöör-günekoloogid Sibul ja Puu, pediaatrid Koljal ja Tare, tervishoiu-organisaatorid Aljas ja Reino ning paljud teised on pälvinud elanikkonna tänu mitte ainult oma rajoonides, vaid ka väljaspool.

Paljudele noortele arstidele — TRÜ kasvandikele — on omistatud teaduslikud kraadid (Freiberg, Silla, Purde).

Suur hulk arste teeb oma praktilise erialase töö kõrval ka ühiskondlikku tööd. Noorte teenindamiseks uudismaadele saadetud arstid Konovalov, Uibo, Beltšikov näitasid ennast parimast küljest. Noori arste oodatakse kohapeal rõõmuga ja osutatakse neile teenitud tähelepanu, kuid nad peavad ka ise olema oma parimate kolleegide väärilised.

Vaatamata TRÜ-s arstide ettevalmistuse alal saavutatud tulemustele leidub kahjuks veel puudusi õpetamise metoodikas.

Peaaegu kõik Arstiteaduskonna lõpetajad orienteeruvad halvasti maa ja linna jaoskondades profülaktika organiseerimise, dispanseerimise organiseerimise ja tööstustööliste ning noorukite teeninduse küsimustes, samuti kirurgilise abi organiseerimises etappidel ja näidustuste järgi.

Ei saa lugeda normaalseks nakkushaigla tööd, järelikult ka üliõpilaste ettevalmistust sellel erialal. Meie arvates on niisugune olukord iseseisva nakkushaiguste ja epidemioloogia kateedri puudumise, samuti ka laste nakkushaiguste dotsentuuri ja aspirantuuri puudumise tulemuseks. Arstiteaduskond osutab väljaspool programmi vähe tähelepanu sanitaaraktiivi ettevalmistamisele ja kasutamisele arsti poolt teostatavate tervistavate abinõude läbiviimisel. Kaasaegsetest nõuetest jäävad maha ka mõned ideelis-kasvatusliku töö alad (näiteks vastutus- ning kohusetunde arendamine rahva ja riigi suhtes, samuti patriotismi ja armastuse sisendamine oma vabariigi ning sotsialistliku korra vastu). Puudulikult kasvatatakse elavatele konkreetsetele näidetele toetudes püsivust, vastupidavust ja raskuste ületamise oskust. Võib sageli kokku puutuda lõpetajatega, kes ilma mingi aluseta nõuavad tungivalt tööd ainult Tallinnas või Tartus, pidades vabariigi ülejäänud osa viletsaks, kes elamispinna saamise viibimisel hülgavad omavoliliselt töö.

Jaroslavli Meditsiinilise Instituudi lõpetajate-üliõpilaste ilus patriootiline algatus — tööle minna pärast ülikooli lõpetamist kaugel asuvatesse maakohtadesse ja mahajäänud jaoskondadesse — ei leidnud TRÜ Arstiteaduskonna üliõpilaste hulgas populariseerimist ega efektiivset vastukaja.

Arstiteaduskonna käsutuses on hea professorite ja õppejõudude kaader ning kõik vajalikud seadmed ja varustus, et ta võiks tõsta arstide ja farmatseutide ettevalmistust kaasaja nõuete tasemele. On täielik alus arvata, et Arstiteaduskond tuleb toime ülesandega järsult parandada õpetamise metoodikat ja üliõpilaste kasvatamist. Ent tuleb aktiivsemalt asuda olemasolevate puuduste kõrvaldamisele.

G. PINTSUK,
ENSV Tervishoiuministeeriumi kaadriosakonna ülem

Õnne, õnne, õnne,

ÜLLE KRAAN
ja
HEINO MÄESALU!

Raviosakonna II kursus

KAITSEME LOODUST

...mitte inimese eest, vaid inimese jaoks — niisugusest põhimõttest lähtub kaasaegne looduskaitseliikumine. Ka Tartu üliõpilaste-loodusesõprade pere on lülitunud sellesse liikumisse, püüdes omalt poolt kaasa aidata sünnimaa loodusrikkuste hoidmisele, kaitsmisele, heaperemehelikule kasutamisele. Seejuures on meie esimeseks ülesandeks õppida tundma kogu seda ilu, mitmekesisust ja rikkust, millega loodus meid ümbritseb; teada, missugused osad loodusest vajavad kaitset ning kuidas seda kaitset paremini teostada. Need küsimused on saanud igapäevasteks probleemideks Tartu Üliõpilaste Looduskaitseringis.

Töökoosolekuil kuulame ettekandeid meie looduskaitsealadest, keelualadest, looduskaitse majanduslikest probleemidest. Ettekandjaiks on tavaliselt ringi liikmed, tihti on meil aga külas teadlased — geoloogid, geograafid, bioloogid jne.

Populaarseks on saanud ringi pühapäevased tööekskursioonid loodusesse: tutvume maastikuliselt kaunite paikadega, looduskaitsealuste taime- ja loomaliikidega, käime kevadel nepi- ja tedremängu vaatamas. Peale loodusteaduslike probleemide huvitavad meid ka kultuuriloolised vaatamisväärsused: külastame kirjaniku sünnipaiku, ajame oma lemmikkangelaste jälgi kirjandusteostes kirjeldatud paikades, kuulame vanu lugusid hallipäistelt taatidelt.

Tööekskursioonil Järvselja õppemetskonnas. A. MARVETI foto

Paljud ringi liikmed on oma kursuse- ja diplomitööd sidunud looduskaitsealade ja keelualadega (eeskätt geograafid ja bioloogid, kuid ka filoloogid ei unusta oma suvistel rahvaluule kogumise matkadel looduskaitseobjekte).

Selleks, et teadmised, oskused ja kogemused, mida me ringi töö käigus oleme omandanud, leiaksid ka ametlikku tunnustust, korraldame igal kevadel soovijaile eksami. Eksami sooritanu saab looduskaitseinstruktori tunnistuse.

Ja lõpuks. Kes on siis looduskaitseringi liikmed? Meie pere on erialade poolest üsna kirju: bioloogid, geograafid, filoloogid, arstid, keemikud jt. ülikoolist ning metsamehed, agronoomid, zootehnikud jt. EPA-st. Ühine huvi seob meid kõiki, samas jagame üksteisele oma erialaseid teadmisi, laiendades seega oma silmaringi.

Meie keskel on teretulnud kõik need, kes tunnevad huvi ja armastust looduse vastu, keda ahvatlevad retked looduse igavese elu keeristesse ja ajaloo halli hämarusse.

Looduskaitseringi käesoleva semestri avakoosolek toimub täna kell 20 geograafia suures auditooriumis (Vanemuise tn. 46, III korrus). Pühapäeval aga teeme oma traditsioonilise sügismatka Taevaskotta.

Ootame teid, loodusesõbrad! Teadaanded meie ürituste kohta leiate looduskaitseembleemi ja luuderohuga tähistatud väikestelt teadetetahvlitelt ülikooli ja EPA peahooneis ning Vanemuise t. 46 õppehoones.

A. MARVET,
Tartu Üliõpilaste Looduskaitseringi aseesimees

Hinda minutit!

Enamiku üliõpilaste aastane tööplaan on järgmine: üheksa kuud loenguid ja eksameid + kaks kuud tootvat tööd + üks kuu puhkust (viimane on selleks, et vabal valikul kas õppida, töötada või puhata). Selline tihe tööplaan sunnib üliõpilasi tõsiselt suhtuma ükskõik missugusesse töösse. Seda tehaksegi. Aga...

Meenub juhtum GRESS'i ehituselt 1959. aasta suvel. Meie brigaad viidi uuele tööobjektile äravoolukanalil. Ja brigaad, kes seni oli töötanud üksmeelselt, tublisti pingutanud ning mitte kunagi virisenud, hakkas äkki nurisema ega teinud tööd.

«Liigutage, liigutage,» öeldi meile. «Siis maksame teile palka liigutamise pealt.»

Aga meie ei liigutanud, sest tol tööl, mida meid pandi tegema, polnud mõtet — tuli tasandada käsitsi killustikku, kuid juba ette öeldi, et killustikku on seal õhukeselt, pärastpoole veavad autod sinna uue killustiku peale ning see tasandatakse buldooseritega.

Me ei liigutanud end; meiega riteldi, palk langes. Kas võtta seda töödistsipliini rikkumisena? Võib-olla võetaksegi. Kuid näib, et õigem oleks siin süüdistada ainult neid, kes sundisid inimesi tühja tuult tallama, mitte aga neid, kelle protestis väljendus ainult teadlik töössesuhtumine, tahe töötada selleks, et kasu tuua.

Milleks meenutada sellist vana lugu? Ainult sellepärast, et tundub: see polnud esimene ega viimane. Alati ei tulda veel sellele, et ka üliõpilase tööd tuleb austada, et ka tema tööaeg on kallis — ning raisatakse seda kasutult.

Kaks kuud toovad tööd eksisteerivad üks üliõpilaste puhkeaja, teine nende õppeaja arvel. Ja sellepärast pole sugugi ükskõik, kuidas need kaks kuud mööda saadetakse. Teiste sõnadega: nad peavad õigustama endid, ei tohi olla kasutuks ajaraiskamiseks üliõpilaste õppetöö ja teadmiste arvel.

Õppejõud manitsevad: «Ärge raisake minuteid, neist saavad tunnid ja päevad!»

Aga ometi raisatakse mõtlematult isegi meie tunde ja päevi — neist võivad saada kuud ja aastad.

Selleks, et jutt õhku rippuma ei jääks, võiks tuua konkreetse näite. Sel sügisel töötasime Elva rajooni sovhoosis «Kommunist». Tööpäeva pikkus oli ametlikult kaheksa tundi, tegelikult umbes viis, ja isegi seda aega ei saanud alati korralikult töötada, sest organiseerimine lonkas. Kord pole hobuseid, kord viljarõuke, kord puudub korraldus. Ja nii kestis see kogu kuu. Meie tüdrukud torisesid — asjatu vahtimine või mõttetu töö ei meeldinud neile.

Jõudis kätte aeg meie lahkumiseks, ning äkki elustus sovhoosi juhtkond. Äkki märkas ta, et koristustööd pole ilusast sügisest hoolimata nii kaugel kui vaja, märkas sedagi, et üliõpilastest oli talle seni olnud suur abi. Mida teha? Loomulikult taotleda seda, et üliõpilased veel pooleks kuuks (!) sovhoosi jääksid. Kohe pöörduti ministeeriumi poole. Õnneks lükati nende nõudmine tagasi. Niimoodi saime tulla ja alustada õppetööd. Aga pahameel nende vastu, kes nii kergekäeliselt ja hoolimatult tahtsid raisata meie tunde, meenutagu igaühele, kui kallis on ülikoolis iga minut.

M. REMMEL

Teid ootab TÜM

Üheks vanemaks isetegevuslikuks kooriks kogu Eesti NSV-s on Tartu Üliõpilasmeeskoor. Kirjutati 23. märts 1912. a... Sel päeval esines Juhan Simmi käe all esmakordselt avalikkuse ees Eesti Üliõpilaste Ühendatud Meeste Koor (hiljem Akadeemiline Meeskoor, praegu Tartu Üliõpilasmeeskoor).

Neljakümne kaheksa aasta jooksul on laulnud kooris kaugelt üle 1500 mehe. Üle kahekümne viie aasta juhatab koori Eesti NSV teeneline kunstitegelane Richard Ritsing. On tehtud umbes 70 kontserdimatka, nendest 11 väljaspoole Eesti piire. Laulul on lastud kõlada Moskvas, Leningradis, Kiievis, Riias, Vilniuses, Kaunases, Lvovis, Sevastoopolis, Jaltas, Odessas, Kišinjovis, Kilevis, Varssavis, Krakovis, Zakopanes, Wroclawis, Dresdenis, Leipzigis, Berliinis, Kopenhaagenis, Malmös, Halmstadtis, Oslos, Stokholmis, Budapestis, Viinis, Helsingis ja Tartus. 1957. a. tuldi Moskvast koju ülelliidulise ja ülemaailmse noorsoo ja üliõpilaste festivali laureaadi nimetusega.

Kui palju huvitavaid ja tegevusrohkeid aastaid ootab aga ees! Kindlasti ei jäta seda kasutamata lauluhuvilised meesüliõpilased, kes tänavu sügisel asusid õppima Tartu Riiklikku Ülikooli. Teretulnud on aga ka vanemate kursuste üliõpilased, kes mõnel põhjusel on seni laulust eemale jäänud. Ootame teid 7., 11. ja 14. oktoobril kell 19 Tartu Riiklikku Ülikooli aulasse hääleprooville, edaspidi aga teisipäeviti ja reedeti koori proovidele.

Koori juhatus

Mägikotkas. Linoollõige.

O. RAUD

Nii see algas

Õigusteaduskonna esimese kursuse üliõpilane Õie Liiber valmistub krohvijaametit vastu võtma. Praegu segab ta küll alles mõrti, aga pea need krohvijapaberidki käes pole.

H. RÄTSEPA foto

Edukas tuleproov

Matemaatikaosakonna esimese kursuse üliõpilased tegid oma tuleproovi ülikoolis läbi Tõrva sovhoosis. Tagantjärele kokkuvõtteid tehes võib ütelda, et töötulemused olid head. Seda märkisid lõpuõhtul ka sovhoosi direktor Roosen ja peaagronoom Kala. Septembrikuus sovhoosis tehtud töödest langes 11 protsenti meie kahekümne viie üliõpilase arvele.

Tööd olid iseloomult väga mitmesugused. Väga hästi töötasid kiirkuivatis noormehed — Kärner, Lossman ja Jurkatamm, kelle töö viljana sai igaks õhtuks salve ligi kuus tonni kuiva vilja. Samal ajal ilmus «Valga Kommunistis» artikkel, kus kiideti Karula sovhoosi viljakuivatajaid, kes kahes vahetuses töötades suutvat kuivatada seitse tonni vilja.

Tublid kartulivõtjad olid Kilp, Torokov ja Ese. Viljakoristustöödel sammusid esireas Mart Piliste ja Ilona Are.

Vahekord sovhoosi tööliste ja osakonnajuhatajatega oli hea. «Jumala abiga» saadi kõigist muredest ja tööde rasketest külgedest üle. «Jumala abiga» oli väga energiline ja organiseerimisvõimeline osakonnajuhataja. Meie üliõpilastel jäid parimad mälestused temast, osakonnajuhatajast «Vunn Elmar Peetri pojast», nagu ta tavatses ennast nimetada.

Pühapäeviti nauditi Tõrva ümbruse kaunist loodust. Käisime Helme koobastes, orjakivi juures ja Valgjärvel. Valget lossi ei õnnestunud kellelgi näha, kuid orjakivi juures kerkis asjalik probleem: milleks pidi see vaene ori istuma kõvale kivile, kui murul on palju pehmem.

Nüüd on jaks jõudu juurde saadud, elukogemusi natuke ka — võib julgesti teadust vallutama hakata.

K. SOONETS

Isla de Pascua

Möödunud aastal peatus oma tagasisõidul kodumaale veidi aega Lihavõttesaarel Nõukogude Antarktika-ekspeditsiooni laev «Ob». Et ekspeditsioon tutvus ka sealse elanikkonnaga, siis on huvitav mõne reaga peatuda sellel üksildasel saarel, mis on maailmas tuntud oma muistsete eriskummaliste inimesekujuliste kivisammaste poolest. Lihavõttesaar kujutab enesest Tšiilile kuuluvat vulkaanilise iseloomuga saart Vaikses ookeanis Lõuna-Ameerika ja Austraalia vahel, mis asub oma metropolist ümmarguselt kolme ja poole tuhande kilomeetri kaugusel. Ta on Polüneesia saarestiku äärmine idapoolne punkt, asudes 109 kraadi läänelaiusel.

Sel saarel on teisigi nimesid. Meile on tuntud Lihavõttesaare nimi. Polüneesia rahvas nimetab teda **Rapanui.** Tšiili vabariigile kuulub ametlikult aga **Isla de Pascua** (hispaaniakeelne nimetus).

Polüneeslased, kes seal enamikus elavad, kuuluvad keelkonnalt suurde indoneesia ehk malai-polüneesia gruppi. Aeg on oma pitsati ka siin peale vajutanud ning tänapäevani etnilisest omapärast vähe säilitanud.

Oma minimaalse elanikkonna ja kontakti vähesuse tõttu keeltesugulastest rahvastega on see kergelt tõmmu elanikkond võtnud hoopis teise ilme, mis jääb kaugele polüneesia keelte mõjudest. Rligikeeleks saarel on hispaania keel, milles toimub ka õpetamine koolis.

Elanike rõivastus on saare rahval peaaegu euroopalik. Puhast pärismaalasetüüpi pole ainsana saarel asuvas Hangaroa külas nii kerge kindlaks teha. Paljudel elanikudel on isa, vanaisa või vaarisa olnud mõni saarel peatunud võõramaalane-meremees.

Saarel on ligi tuhat elanikku, neist sadakond Tšiili sõjaväelast. Juba kakskümmend kolm aastat elab saarel etnograaf Sebastian Englert, tegeldes oma teaduslike uurimistega. Lihavõttesaar kuulutati Tšiili valitsuse poolt 1935. aastal rahvuspargiks, kusjuures kõik kivisambad, -kujud ja muud muinsusesemed on võetud nummerdatuina kaitse alla.

Lihavõttesaar avastati aastal 1722 hollandlase J. Roggeveen'i poolt. On teada, et sellel üksildasel saarel peatus 1804. aastal vene meresõitja J. F. Lisjanski oma «Neevaga» ja 1816. aastal «Ruurikul» O. Kotzebue. Peale selle möödus nendest vetest 1871. aastal N. N. Mikluhho-Maklai, kes sõitis tookord Uus-Guinea saarele. Tuntud meresõitja ja maadeavastaja James Cook käis seal 1774. aastal. 1888. aastal kuulutas laevakapten Hurtado saare Tšiilile kuuluvaks.

Möödete poolest on Isla de Pascua umbes kümme korda suurem kui Naissaar või Kinnu, Muhu saarest aga veidi väiksem. Sel kolmnurgakujulisel saarel metsa ei leidu, peamiselt tegeldakse maisi ja lammaste kasvatamisega.

Saarel asub lennuväli, kuberneri hoone, kool ja katoliku kirik, samuti leidub seal leprosoorium 32 pidalitõbisega.

Nagu «Obi» külalised tähele panid, on Lihavõttesaarel, kus kliima aastavõnkumistele peaaegu ei allu, vähe lilli. Hästi kuuldav oli saarel mitte ainult Tšiili pealinna Santiago raadio, vaid ka Moskva saatja.

Saarega paremaks tutvumiseks sõidutasid kolm kohalikku «Willist» Nõukogude külalisi mööda vaatamisväärsusi, esikohal on muidugi vanade kivisammaste vaatlemine. Viimased kujutavad endast seisvaid inimesi stiliseeritud omapärasustega. Ainult üks kuju teiste hulgas oli istuvas asendis. Peale selle leiti mõni aasta tagasi saart külastanud «Kon-Tiki» parve uurimisretke jälgi, eeskätt tühje konservipurke.

Ainetel L. LEESMENT

Oodatakse jälle

VÕRU RAJOONI KURENURME KÜLANÕUKOGU «PIONEERI» KOLHOOSIS VIIBIS SEPTEMBRIKUU JOOKSUL 21 TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI AJALOO-KEELETEADUSKONNA VENE KEELE JA KIRJANDUSE OSAKONNA KOLMANDA KURSUSE ÜLIÕPILAST, KES ABISTASID KOLHOOSI SEFLUSKORRAS SÜGISESTEL KORISTUSTÖÖDEL.

ÜLIÕPILASED TÖÖTASID VÄLJA 430,55 NORMIPÄEVA. ÜHE NORMIPÄEVA TASU ON «PIONEERI» KOLHOOSIS RAHAKS ÜMBERARVESTATULT 12 RUBLA 50 KOPIKAT.

KOLHOOSIS VIIBIMISE AJAL VÕTSID ÜLIÕPILASED AKTIIVSELT OSA KA ÜHISKONDLIKEST ÜRITUSTEST JA ISETEGEVUSRINGIDEST.

KOLHOOSI JUHATUS AVALDAB TÄNU KÕIGILE KOLHOOSIS TÖÖTANUD ÜLIÕPILASTELE JA KOGU AJALOO-KEELETEADUSKONNA VENE KEELE JA KIRJANDUSE OSAKONNALE NING PALUB JÄRGMISEL AASTAL SUUNATA «PIONEERI» KOLHOOSI SAMAD ÜLIÕPILASED.

KOLHOOSI JUHATUSE ESIMEES

KLUBI KOHVIKUS

Ülikooli klubi kohvik pakub taas suupistet, keelekastet ja meelelahutust.

Kui loengute vahel haigutavad «aknad», filmi alguseni on jäänud paarkümmend minutit või on mingis segases asjas tingimata tarvis selgusele jõuda, siis meenub ülikooli kohvik.

Kohviku personal hoolitseb ka selle eest, et juhuslikult sisse astunud külaline saaks alaliseks «kundeks».

Ettekandja Silvi Mägi on tunnistatud vabariigi selle kutseala parimaks. Tartu Kaubandusvalitsuse aukirjad on saanud ettekandjad Sild ja Epelbaum. Kõigi töötajate tubli töö tulemusena püsib klubi kohvik juba läinud aasta sügisest alates linna kaubandusettevõtete vahelises sotsialistlikus võistluses esikohal.

Mida uut on aga oodata kohvikult alanud õppeaastal?

Äsja remonditud praeahi lubab suurendada kuumade roogade väljalaset mitmekordseks. Remondimehed annavad viimast lihvi kaminale. Kindlasti ootab ees mitu huvitavat üritust praksuva kaminatule paistel.

Suitsetajad tõrjutakse tagamaile — kamina- ja piljardisaali, mis sel aastal läheb ka külastajate käsutusse.

Muusika mängib endiselt kolm korda nädalas, kuid uuendatud repertuaariga.

Uuesti üritatakse ka tellida värskeid ajalehti ja ajakirju. Kui kaua see ilus traditsioon saab kesta, oleneb juba üliõpilastest enestest.

Oktoobris toimub külastajate koosolek, kus loodetakse kuulda hulgaliselt ettepanekuid kohviku ürituste plaani mitmekesistamiseks.

T. KUKULIND

Pihkva- 3.

Ka Pihkva on tudengite linn. Siin asub pedagoogiline instituut. Niisiis — pihkvalased on tudengitega juba harjunud. Kui mujal meie värvimütsid tõmbavad endale tähelepanu, siis siin määrati otsekohe meie rahvuslik kuuluvus kindlaks. Käisime ka pedagoogilise instituudi tuliuues hoones. Jättis mingipärast külma ja kõleda mulje.

KÄÄRIKU PEAB ANDMA

11. septembril kõlasid Roomas «Foro Italico» olümpiastaadionil viimast korda olümpiafanfaaride helid, kustus 18 päeva loitnud olümpiatuli. Valgustablool, kuhu võistluste ajal ilmusid tulekirjas võitjate nimed ja nende poolt saavutatud tagajärjed, seisis seekord: «Arrivederci a Tokyo 1964!» Seitsmeteistkümnendad olümpiamängud olid lõppenud.

Täpselt nädal aega hiljem, pühapäeval, 18. septembril langesid Kääriku staadioni vastvalminud jooksurajale helesinise lindi lahtilõigatud otsad. Anti esimesed startid jooksuradadel, algasid esimesed võistlused hüppepaikades ja heiteringides. Staadion — see on vaid üks osa sellest suurepärasest spordiehituste kompleksist, mille kavandasid arhitektid Tarvas ja Tõlpus.

Rooma ja Kääriku, Kääriku ja Tokio. Tuhanded kilomeetrid lahutavad Otepää kõrgustikel asuvat Tartu üliõpilaste spordibaasi Igavesest Linnast — Roomast ja veelgi kaugemale jääb Tõusva Päikese Maa pealinn Tokio, linn, kus peetakse järgmised olümpiamängud. Mis saab nende vahel olla ühist?

Kääriku kuulub nende paljude maailma staadionide hulka, mis annavad uusi rekordisportlasi, uusi olümpiavõitjaid.

Roomas käis meilt Mart Paama ja esines seal tublilt. Kuigi tee finaali osutus seekord suletuks, jäid Paama selja taha sellised kuulsused, nagu maailmarekordiomanik B. Alley, Melbourne'i olümpiamängude võitja E. Danielsen, prantslane M. Macquet.

olümpialasi

Ees seisab Tokio. Raske on praegu öelda, kellele Tartu Riikliku Ülikooli sportlastest saab osaks suur au — kuuluda meie maa olümpiakoondisse. On nendeks kümnevõistleja Rein Aun, kaugushüppajad Vilve Maremäe ja Enno Akkel või koguni odaviskajad Toomas Merila ja Raimo Peiker. Vara on veel sellest rääkida, vara on veel teha ennustusi.

Otepää metsade keskel asuvas Kääriku spordibaasis on loodud kõik tingimused ja võimalused selleks, et kehakultuur ja sport muutuksid meie üliõpilaste seas veelgi massilisemaks. Siis ei jää ka tulemata uued järgusportlased, uued tipptagajärjed, uued võidud. Kõige selle kõrval peab Kääriku andma olümpialasi. Ees on Tokio.

A. TIISVÄLI

TAIVI POTIT

ja

REIN RAUDSEPPA

õnnitleb abiellumise puhul farmaatsiaosakonna III kursus.

Õppigem jaapani ja hiina keelt!

TRÜ-s tegeldakse kahe Kaug-Ida suurrahva keele ja kultuuri tundmaõppimisega. Rahvaste sõpruse ideest lähtuva üksteise tundmaõppimise vajaduse kõrval taotlevad need õpingud lisaks veel suuri praktilise tähtsusega eesmärke.

Kõnesolevaist Kaug-Ida suurmaadest omab Jaapan kõrgetasemeliseks kujunenud, noor Hiina Rahvavabariik aga tormiliselt arenevat tehnikat, mis ei kujuta endast suguqi üksnes võõraste eeskujude kopeerimist. Selles veenab meid saabuv jaapani- ja hiinakeelne täppisteadustealane kirjandus, mis ülimal määral väärib tundmaõppimist.

Meie ajalehe veergudel on varem mitmel korral juttu olnud sellest, millistes täppisteadustes on jaapani teadlastel rahvusvahelise tähtsusega tippteoseid ja rohkesti vähemamõõdulisi kõrgetasemelisi uurimusi. Nende põhjalik tundmaõppimine ja kasutamine igapäevases teaduslikus töös oleks meile väga vajalik. Tähendatagu, et ka meie vennasvabariikides (eriti Vene NFSV-s) osutatakse jaapani (aga ka hiina ja korea) täppisteadusliku kirjanduse tundmaõppimisele päevpäevalt üha pingsamat tähelepanu. Sama võib nentida ka rahvademokraatiamaade kohta. Oma töö praktikas käesoleval seitseaastakul tuleks meilgi järgneda sellele eeskujule.

Sellal, kui loetakse neid ridu, on jaapani ja hiina keele tundmise vajadus juba tegelikult koputanud ka TRÜ täppisteadlaste, eriti aga keemikute uksele. Allakirjutanul on olnud võimalus kogeda, et TRÜ keemiakateedrite diplomandide tööks vajalikust kirjandusest on isegi kuni 30% jaapanikeelne. Referatiivsetes ajakirjades leiduvad napisõnalised lühikäsitlused aga ei suuda asendada originaale ja on uuritava küsimuse suhtes praktiliselt kasutud. Ometi leidub TRÜ-i tekkinud olukorrast ülesaamiseks juba mitmeid võimalusi. Üks selliseid oleks täppisteaduste kateedrite juurde jaapani ja hiina keelt valdavate eriteadlaste koopteerimine. Viimased abistaksid diplomande ja üliõpilasi diplomi- ja kursusetöödeks vajaliku jaapani- ja hiinakeelse kirjanduse läbitöötamisel ning informeeriksid kateedreid pidevalt nimetatud keeltes ilmuva erialase uudiskirjanduse suhtes.

TRÜ Teadusliku Raamatukogu fondides ja orientalistikakabinetis leiduv kirjandus pakuks neile selleks küllaltki soodsaid võimalusi. Mis puutub aga inimestesse, kes selle ülesandega võiksid toime tulla, siis selliseid TRÜ-s juba leidub, nagu T. Ilomets, H. Pihl jt. jaapani keele alal, A. Tuulmets, E. Krall, T. Kaalep jt. hiina keele alal. Seega loodaks pidev kontakt oriendi kahe suurrahva täppisteadusliku kirjandusega, mille viljastav mõju ei laseks end kindlasti mitte kaua oodata.

Rööbiti mainituga jääks ikkagi aktuaalseks nõue, et asjaosalised ise oma õppeaja vältel püüaksid omandada teadmisi ühes nimetatud keeltest, mida nad hiljem võimaluste piirides avardaksid ja kasutaksid oma eriala edasiviimiseks.

Need on lühidalt faktid ja kaalutlused, mille tähtsust tegelikkus ise on juba tõestanud ja mis tulevikus meie täppisteadlaste töös veel aktuaalsemaks muutuvad. Ja pole takistust, mis keelaks meie õppeasutusel haarata initsiatiivi sellelgi alal ja anda Nõukogude riigile käesoleval seitseaastakul senisest veelgi sügavamate teadmistega eriteadlasi.

P. NURMEKUND

Reedel, 14. oktoobril kell 19 toimub Vanemuise t. 46 suures auditooriumis telefilmi

„Näitleja Joller"

demonstratsioon. Järgneb arutelu filmi lavastaja V. Aruoja osavõtul.

Allikmaterjalid kutsuvad

ENSV Riiklik Ajaloo Keskarhiiv on kogu oma tegevusaja kestel etendanud suurt osa teadusemaailmas.

Asuvad ju siin sellised fondid oma hindamatute materjalidega, nagu Eestimaa Rüütelkond, Eestimaa ja Liivimaa Rootsiaegsed Kubermanguvalitsused, Eestimaa Veneaegne Kubermanguvalitsus, Eestimaa veneaegse kuberneri kantselei, Eestimaa Kroonupalat, Balti Kaubanduskomisjon, Rila Õppekonna Kuraator, Tartu Ülikool, Veterinaarinstituut ja paljud teised fondid, mille loetlemiseks ainuüksi kuluks lehekülgi.

Hinnatav osa on ca kaheksatuhandest kaardist koosnev kaardikogul praeguse Eesti ja Läti alade kohta, millest vanemad kuuluvad juba Rootsi aega. Siit võib leida suurepäraseid andmeid asustus- agraarajaloo, kohanimede uurimise jne. kohta.

Vanim dokument arhiivis pärineb aastast 1240, see on Taani kuninga Eriku ürik Virumaa feodaalidele kümnise maksmise kohta Tallinna piiskopile.

Pidevalt antakse arhiivmaterjalide põhjal välja publikatsioone, milles on avaldatud vastavat teemat käsitlevad arhiivdokumendid. Nii on viimastel aastatel ilmunud dokumentide kogumikud «1872. a. Kreenholmi streik», «1905—1907. a. revolutsioon Eestis», «1858. a. talurahvarahutused Eestis» ja ilmumas on publikatsioon «Dokumente Eesti rahva ajaloost Põhjasõja ajal». Kahtlemata on eelnimetatud publikatsioonid suureks abiks vastavat teemat käsitlevale uurijale ja ka üliõpilasele eriseminaritöö, kursusetöö või diplomitöö kirjutamisel.

Riikliku Ajaloo Keskarhiivi materjalid haaravad aastasadu käsitlevaid küsimusi kõige mitmesugusemalt aladelt, seda tõendavad ka erinevad uurimisteemad.

Arhiivi kasutajate seas on rohkesti ülikooli õppejõude, aspirante ja üliõpilasi. Üha rohkem külastab uurimissaali uurijaid väljastpoolt meie vabariiki, see omakorda tõstab arhiivi kui teadusliku asutuse üleliidulist osatähtsust.

Paljud üliõpilased on kasutanud arhiivis leiduvaid allikmaterjale kursuse-, eriseminari- ja diplomitööde kirjutamiseks.

Selline allikmaterjalide kasutamine on teretulnud, kuna ta tõstab üliõpilaste teadusliku töö kvaliteeti ning muudab uuritava teema igati huvitavamaks, sest siin ilmneb igaühel võimalus enesest veelgi rohkem välja tuua oma võimeid just iseseisvaks tööks.

Näitena võib nimetada 1959. a. kevadel valminud ajaloo-osakonna diplomandi Maris Küti diplomitööd «1905. a. revolutsiooniline liikumine Järvamaal», bibliograafiaosakonna üliõpilase Hilja Põllusmaa diplomitööd «XIX sajandi Eesti raamatukogujad», Majandusteaduskonna üliõpilaste Enno Kalami ja Ella Tominga töid teemal: «Tartu linna kaubandus aastail 1900» ja «Tartumaa kaubandus 1900—1913».

Kahjuks ei saa selliseid näiteid tuua küllalt palju. Rahule ei või jääda ajaloo-osakonna üliõpilastega, sest neile kui tulevastele oma ala spetsialistidele peaksid pakkuma arhiivi rikkalikkude fondide varasalved kõige enam. Kogu 1959. a. kohta oli aga uurijate seas ajaloo-osakonna üliõpilasi ainult neli (neist kaks mittestatsionaarset üliõpilast).

Kahtlemata on see tingitud ka sellest, et varasemad materjalid on saksakeelsed ja kirjutatud vanas gooti kirjas. Kuid ka see ei tohiks olla ületamatuks takistuseks eriti just ajaloo-osakonna vanemate kursuste üliõpilastele, sest ülikoolis loetav arhiivinduse erikursus ja sellele järgnev praktika peaksid andma vajalikke eelteadmisi.

Kasulikke ja huvitavaid materjale iseseisvaks teaduslikuks tööks võib leida arhiivi fondidest iga üliõpilane, nii ajaloolane, filoloog, bibliograaf, arst, jurist, geograaf kui ka matemaatik.

Sooviksime, et tulevikus kerkiks teil kursuse-, eriseminari-, diplomitööde teemade valikul üles rohkem selliseid probleeme, mille lahendamine poleks võimalik ilma arhiivmaterjale kasutamata.

Selleks palju jõudu, visadust ja töötahet!

V. JAANSON,
Riikliku Ajaloo Keskarhiivi uurimissaali juhataja

4.

Mihhailovskoje

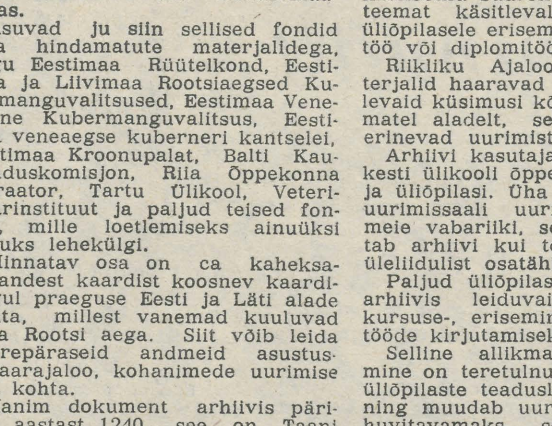

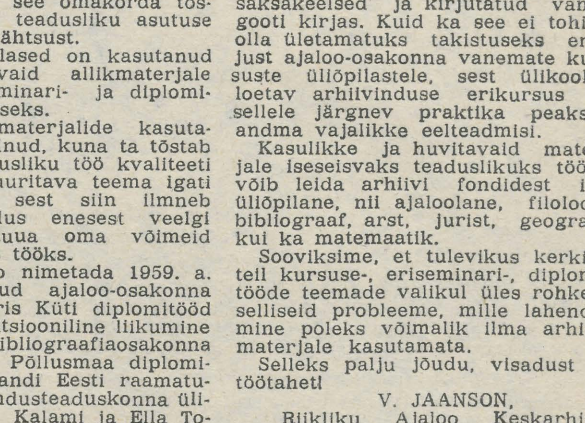

Et vähegi tutvuda Mihhailovskoje, Puškinskije Gorõ, Trigorskoje ja Petrovskojega, kulus terve päev. Külastasime Puškini majamuuseumi Mihhailovskojes (pildil vasakul), imetlesime mullu Puškinskije Gorõsse püstitatud poeedi mälestussammast (paremal ülal), lasksime Trigorskojes pilgul Onegini pingilt üle kauguste käia (paremal all) ja nägime palju muud huvitavat.

H. TIISVÄLJA, E. KUUSI ja V. REBASE fotod

Enne Pariisi sõitu

(Matkajutt möödunud suviselt marsruudilt Elva —Pangodi—Otepää— Ilmjärve—Sangaste)

* * *

Meie ise, see on Aini, Aili, Heino ja mina, ei tundnud eelseisvast looduses käigust mitte mingisugust rõõmu ega naudingut, läksime vaid selleks, et saaks kursusel rääkida, et käisime matkal ja üks üritus oleks suve jooksul lihtsalt läbi viidud. Kutsusime kaasa ka Evi, Tiiu ja Henno, kuid esimesed olid ametis endile kaasavaraks määratud linakestele roosade vurrudega kasside väljaõmblemisega, Henno aga pidi hoidma viieaastast onutütre tütart ja talle kolm korda päevas putru keetma.

Rongiga Tartust Elva, edasi võisime liikuda endi poolt seatud tingimustele vastavalt vaid kas jala või siis kasutades spetstransporti — s. o. tuletõrje-, esmaabi- ja piimaveoautosid, võimalusel ka muidugi kanderakette ja sputnikuid — niisiis edasi Pangodi järve poole!

Saja meetri tagant olime väsinud, kahesajandal meetril tahtsime süüa, poole kilomeetri järel oli kõigil janu. Kui mõnus oleks praegu kodus diivanil lebada ja lehte lugeda! Kuid siin kõnni nagu viimane tola mööda tolmust teed ja ainult deemonid teavad, millal kannatustele saabub lõpp...

Kuid tegime näo, et on väga tore.

Õngitsesime. Mina oleksin hiiglasuure havi kätte saanud, aga õngenöör oli ebakvaliteetne ja havi hammustas konksu otsast ära. Parimat sööki kui tookordne uhhaa me polnud üialgi söönud, lebades kõhuli rannal ja olles ninaotsad vastu tahmunud potte määrinud. Tüdrukud sõid uhhaad, siis limonaadi ja kompvekke, siis uhhaad ja jälle kompvekke. Lõpuks ütlesid, et nemad tahavad praadi, sest uhhaa polevat söök, vaid ainult isutõstev vahend.

Heino ja mina läksime prae jaoks liha muretsema. Kõnnime lepikus ja mööda teerada jalutab vastu hiiglasuur emis ja kaks kesikut ka kõrval. Heidame pikali. Heino paneb taskunoa hammaste vahele, maskeerib end — kõrvade taha asetab käbid, nina alla samblatuti, juustesse pajuoksad — et loomi lähemale meelitada, siis aga ilmub peremees:

«Mida te noormehed siin kõhutate?»

«Mängime indiaanlasi!» vastasime.

Nii me praadi ei saanud, aga magada küll, sest leidsime rõukudega ristikupõllu. Külmetasime tõusnud udu käes, kuulatasime vihmakrabinat ja peksime päid vastu rõugus ülesriputatud seljakotte. Hommik oli sajune.

Keskpäev. Vihm, udu. Päikel

Kuuldub traktori müri-nat ja sovhoosirahvas veab ristikut ära, meie rõuk tõstetakse pealt...

Nuustaku südalinna haljasalal sõime leiba noa otsast ja lestakonservi näpuga. Ostsime jäätist ja ajalehti, limonaadi ja kompvekke ka.

Vaimustusime Pühajärvest, sõitsime paadiga kõik Sõsarsaared läbi — imedemaal

«Lähme Väike-Emajõe suudmesse, seal ehitame parve ja sõidame tohutu kiirusega Sangaste poole,» oli Heino idee.

«Kus see Väike-Emajõgi siis on?» küsisime kümneaastaselt kohalikult noormehelt, seistes veenire ääres, millest ülehüppamisel Aili oma jalad poriseks pritsis.

«See ta ongi.»

?!!!???

«Mulle tundub, et ta pole parvetatav,» tegi Heino suuravastuse.

«Ei ole, kindlasti kohe ei ole,» rõõmustasid tüdrukud, kes kõige enam kartsid merehaigust.

Mäest üles—mäest alla-üles-alla-üles-alla...

Soo...

Eemal turtsatas traktor, järel palkidest regi.

«See on ju spetstransport!» hüüdis Aili ja astus rõõmu pärast lähimasse porilompi.

Jooksime traktorireele, hüplesime poripritsmete, tolmu ja traktorisuitsu segus, kivide tõttu reest meetri kõrgusele kerkides ja siis tagasi prantsatades.

Sangaste. Loss on nagu nukumaja, võta peopesale ja kingi lastele mängimiseks — nii kena, või kui soovid, kallimale sünnipäevaks.

Lehmalauda taga tiigis oli vett täis küna, kühveldasime sellest kaks tundi vett, mille tagajärjel Heino ja Aili said selles kümme minutit kalu püüda. Üheteistkümnest kalast, mida nad järveveest paadis olevasse vette püüdsid, ujus kolm läbi põhjas olevate aukude järve tagasi ning ülejäänud kaheksa saadi kätte tänu sellele, et Ailil oli akrobaatikat õppinud.

Jõime Sangaste poes oleva viimase pudeli limonaadi...

Tartu poole sõitvast bussist vaatasid välja meie tolmused näod. Nii et Nuustakul on nüüd ära käidud, tuleval aastal sõidame siis Pariisi.

AALON RAMM

LAULUSÕBRAD, kas teate, et...

...TRÜ segakoor on alles kaheaastane, kuid on esinenud juba üle kahekümne korra, on varmas, täis elujõudu ja temast tulvab töö- ja loomisrõõmu.

...koori juhatab noor ja tubli koorijuht Valdar Viires.

...koor korraldab igal aastal tujuküllaseid ja vaheldustloovaid kontserdimatku, mis tulevikus ulatuvad üle vabariigi piiride.

...koor võtab vastu uusi lauljaid kõikidesse häälerühmadesse ja eriti teretulnud on meeslauljad.

...asjata kaebate vahel ajapuuduse üle, kuid kulutate ka ise tühjale-tähjale väärtuslikke minuteid.

Ei! Lööge tarmukalt kaasa meie lauljateperes ja te letate, et Selles kätkeb uut indu, rõõmu ja teotahet töörohkeks homseks!

JALGPALLIHUVILISED!

Tartu Riikliku Ülikooli noormeestel on võimalus jalgpalli mängida. Esialgseks eesmärgiks on osavõtt Eesti NSV B-grupi jalgpalliturniirist.

Kuni 11. oktoobrini on võimalus veel end registreerida. Meie aadressiks on Päisoni 14—310.

Võistkonna vanem

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»), г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 9202. MB 06930.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 28 (455) Reedel, 14. oktoobril 1960 XIII aastakäik

TEISIPÄEVA ÕHTUPOOLIKUL TOIMUS ÜLIKOOLI PARTEI-ALGORGANISATSIOONI ARUANDE- JA VALIMISKOOSOLEK. ARUANDEGA ÜLIKOOLI PARTEIORGANISATSIOONI BÜROO TÖÖST AJAVAHEMIKUL 20. OKTOOBRIST 1959 KUNI 11. OKTOOBRINI 1960 ESINES SM. K. SIILIVASK.

Ülikooli parteiorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosolekult

Aruandja märkis, et ülikooli parteiorganisatsioon juhindus oma tegevuses aruandeperioodil NLKP XX ja XXI kongressi ajaloolistest otsustest ning kõrgemate organite otsustest, võitles noorte spetsialistide ettevalmistamise parandamise eest. Aruandeperioodil täienesid ülikooli parteiorganisatsiooni read kollektiivi paremate liikmete arvel 29 parteiliikme ja 50 liikmekandidaadi võrra. Kandidaatideks vastuvõetute seas on 29 õppejõudu ja 23 üliõpilast. 18 üliõpilast oli lõpukursustelt, nad läksid ülikoolist ellu kommunistidena. Partei ridade kasvu osas on eelmiste aastatega võrreldes positiivne rea vanema generatsiooni õppejõudude parteisse astumine. Varem kuulus vastuvõetute seas peaosa üliõpilastele.

Õppejõudude ideelis-teoreetilise kvalifikatsiooni tõstmise vormina on õigustanud end filosoofilis-teoreetilised seminarid. Kolmeteistkümnes seminaris täiendas oma teadmisi ca 400 inimest. Möödunud õppeaasta sügissemestril töötasid seminarid ebakorrapäraselt Majandusteaduskonnas ja Matemaatika-Loodusteaduskonnas. Üldise puudusena märkis aruandja teemade liiga kitsast valikut, liiga erialaste küsimuste ülesseadmist. Seminaride sisuline juhtimine peab jääma täielikult filosoofiakateedri ülesandeks.

Üliõpilaste poliitiline kasvatustöö aruandeperioodil paranes üldiselt tunduvalt, kuid üliõpilaste eksmatrikuleerimine nõukogude üliõpilasele lubamatu käitumise pärast kõneleb ilmekalt kasvatustöö ning poliitilise valvsuse tugevdamise vajadusest. Aruandja märkis ka ateistliku kasvatuse tugevdamise vajadusest.

Õppetöös, väitis sm. Siilivask, on aruandeperioodil iseloomulik nõudlikkuse kasv. Sellest kõneleb mitterahuldavaid hindeid omavate üliõpilaste arv, kuid samaaegselt kasvas ka ainult väga häid hindeid omavate üliõpilaste arv. Esimesele kursusele vastuvõetud üliõpilaste seas on mõnevõrra kasvanud tootmistöö staažiga noorte arv (1959. aasta 23 protsendilt 27,5 protsendini), kuid vastuvõtueksameil langes 372 sellisest noorest 210 inimest välja. Aruandeperioodil eksmatrikuleeriti 40 üliõpilast halva õppeedukuse, 10 inimest aga distsipliinirikkumise ning sobimatu käitumise, ka alkoholi liigtarvitamise pärast (nende seas kaks naisüliõpilast). Sm. Siilivask ütles, et tuleb korraldada üleülikoolilisi kursusehooldajate nõupidamisi kasvatustöö tugevdamise eesmärgil.

Teadusliku töö alal märgiti, et ülikoolis korraldati 1959. a. 13 teaduslikku konverentsi. Mõnevõrra vähenes aruandeperioodil väitekirjade kaitsjate arv ülikoolis. On väljavaateid mitme doktoriväitekirja valmimiseks lähemas tulevikus (Alttoa, Vaga, Kelder, Rõõmusoks). Loominguliste puhkuste, aastase aspirantuuri ja teiste soodustatud tingimuste võimaldamise tulemusena on loota rea kandidaadiväitekirjade valmimist (Köörna, Salumaa, Peep, Volkov, Blum). Dotsendi nimetus anti kümnele inimesele, mis on vähene, arvestades olemasolevaid võimalusi.

Ülikoolis õpib 61 aspiranti. 25 esimese aasta aspirandist on vaid kümme NLKP liikmeks või liikmekandidaadiks. Parteiorganisatsioon peab edaspidi tugevdama tööd aspirantuuri kooseisu parandamisel.

Vähe on ilmunud pikemaid monograafiaid. Positiivsena märgiti ülikooli parteibüroo liikme prof. P. Vihalemma teose «Eesti kodanlus imperialismi teenistuses» ilmumist. Ülikooli toimetiste osas on 1960. aastal paigaltammumine, rotaprindil paljundatud tööde maht aga kasvab järjest. Halb on ülikooli toimetiste levik — neid pole isegi rajooniraamatukogudes.

Kommunistlikku Noorsooühingusse kuulub 2934 üliõpilasest 1810. Komsomolil on tõsiseid saavutusi üliõpilaste töökasvatuse alal. Suvel töötas mitmesugustel objektidel 1100 inimest (98% üliõpilastest, kellel oli kaks kuud puhkust), nendega koos 26 õppejõudu. Sada üliõpilast töötas isegi kaks kuud — tööind oli suur. Parteiorganisatsioon on alati toetanud komsomoli initsiatiivi. Komsomoliread kasvasid aruandeperioodil 158 inimese võrra. Sm. Siilivask rõhutas, et meil on kõik tingimused olemas, et 80—90% üliõpilastest kuuluks Kommunistlikku Noorsooühingusse.

Komsomoliorganisatsioon peab tugevdama võitlust õppedistsipliini ja tervete eluviiside eest ning parandama korraldatavate ürituste ettevalmistamise taset.

SÕNAVÕTTUDEST

Prof. Martinson rõhutas, et teadusliku töö küsimused peaksid kujunema parteiorganisatsiooni töös keskseteks. Ta märkis, et suur tähtsus on üleliiduliste teaduslike konverentside organiseerimisel ülikoolis (näiteks biokeemia-alane konverents septembris 1960).

Sm. Lotman peatus õhtupoolikuti toimuva õppetööga esimese kursuse töö probleemidel. Ta tõstatas küsimuse tootmistöö organiseerimisest mitmes ettevõttes, selle seostamisest teatud määral erialaga. Sõnavõtja soovitas anda ka esimesel kursusel stipendiumi. Metoodiline töö peab paranema esimese kursuse spetsiifikat arvesse võttes.

Sm. Ananjeva näitas, et meil ei kasutata ära mineviku parimaid lehekülgi noorte kasvatamisel. Ülikoolis ei ole stende ja vitriine ülikooli kollektiivi liikmete osavõtust revolutsioonilisest võitlusest. Iga noor, kes astub sisse ülikooli uksest, peab nägema, mida on andnud meie ülikool progressiivset ajaloos. Sm. Ananjeva pidas vajalikuks luua õppejõududele võimalused teadusliku töö huvides viibida rohkem väljaspool vabariiki, suuremates teadusliku töö keskustes.

Sm. Kaasik esines rea kriitiliste märkustega Eesti NSV Ministrite Nõukogu Kõrgema ja Keskerihariduse Komitee aadressil matemaatikute ettevalmistamise planeerimise ja ülikooli materiaalse varustamise küsimustes. Ta pidas vajalikuks parandada noorte teadlaste korteritingimusi. Aastaid on olnud valusaks küsimuseks ülikooli lasteaia loomine, mis on seni lahendamata.

Sm. Metšetin kõneles Arsteaduskonna parteiorganisatsiooni poolt tehtud tööst. Nii partei kui ka komsomoliridade juurdekasvu alal on toimunud tõsine murrang. Rida kateedrijuhatajaid ja õppejõude sai ELKNÜ linnakomitee aukirjad eduka töö eest noorte kasvatamisel. On paranenud aspirantuuri komplekteerimine. On väljavaateid rea doktoriväitekirjade valmimiseks lähemas tulevikus. Sõnavõtja tunnistas ühtlasi, et teadusliku töö küsimustega tuleb tegelda senisest rohkem ning esitas pretensioone Arstiteaduskonna õppe- ning teadusliku töö baasi osas.

Sm. S. Lepik pidas vajalikuks, et õppejõud külastaksid sagedamini ühiselamuid ja üliõpilaste üritusi, mis aitab parandada kasvatustööd, samuti soovis, et linna juhtivad organid looksid ülikooli õppejõududele lahedamaid töötingimusi teadusliku töö tegemiseks.

Sm. H. Moosberg rõhutas vajadust parandada pedagoogide ettevalmistamist. Pedagoogikakateeder pole asunud veel oma õigele kohale ülikooli teiste kateedrite seas. Pedagoogilise praktika baasi loomine ülikoolile kulgeb väga aeglaselt.

Sm. Adojaan peatus Kaugõppeosakonna töö kitsaskohtadel. Kaugõppetöö pole kujunenud veel teaduskondade töö orgaaniliseks osaks. Ei Kaugõppeosakond ega ka teaduskonnad ei suuda olemasolevate koosseisudega lahendada kõiki õppetöö küsimusi. Lahendamist vajavad materiaalsed küsimused seoses loengute ettekandmisega raadio teel. On loota, et ülikooli õppepunktid rea keskkoolide juures aitavad kaugõppe-üliõpilasi nende töös.

Sm. Bronstein märkis, et kaadri ettevalmistamise perspektiivne planeerimine peab arvestama vabariigi elu arengut ning kasvavaid nõudmisi. Majandusteaduses toimub murrang seoses matemaatiliste arvutuste ulatuslikuma kasutuselevõtmisega. See peab kajastuma kaadri ettevalmistamisel.

Sm. Päi teatas, et Arstiteaduskonna parteiorganisatsiooni kogemused ühiste parteikoosolekute korraldamisel koos raviasutustega andsid positiivseid tulemusi, ning soovitas seda meetodit kasutada ka mujal.

Sm. Saar oma sõnavõtus peatus raviasutuste materiaalse baasi tugevdamise küsimustel ning leidis, et uue, kaasaja nõuetele vastava haigla ehitamine Tartus aitaks otsustavalt parandada noorte arstide ettevalmistamist. Ka sm. Blum toonitas, et materiaalse baasi tugevdamine kulgeb liiga aeglaselt ja pidurdab tegelikku tööd.

Sm. H. Gross pidas ebaõigeks ülikooli eemalejätmist õpetajate kongressi tööst. Ta märkis ka vajadust pedagoogide ettevalmistamisel lähtuda otstarbekohasusest ja riigi raha kokkuhoiust, vältida parallelismi Pedagoogilise Instituudiga.

Sm. Metsa esitas administratiiv-majandusosakonna parteiorganisatsiooni kitsaskohti. Valus küsimus on kaadri küsimus, eriti kapitaalehitusosakonnas, mistõttu venib remont (ühiskonnateaduste hoone, ülikooli klubi jne.), lonkab materiaalne baas jne. Ülikooli lasteaia küsimus tuleb ükskord lahendada. Sel viisil võib ka Arstiteaduskonna pediaatriaosakond saada õppebaasi.

EKP Tartu Linnakomitee I sekretär sm. J. Raid märkis, et rida ülikooli kommuniste on täitnud vastutusrikkaid ülesandeid linna mastaabis (V. Reiman, J. Ananjeva, J. Kalits jt.). Koosolekul kõneldi vähe sellest, kuidas ülikooli parteiorganisatsioon ja ühiskonnateaduste kateedrid on täitnud NLKP Keskkomitee otsuseid parteipropaganda ülesannetest. Peab otsima uusi vorme noorte avara silmaringi ja kommunistliku ideoloogia kasvatamisel. Rohkem tuleb tõsta vene osakondade üliõpilaste seas huvi vabariigi kultuuri vastu. Teadusliku töö alal peame silmas pidama vabariigi ees seisvaid ülesandeid.

Kõrgema ja Keskerihariduse Vabariikliku Komitee esimees sm. Pesti märkis ülikoolis positiivseid saavutusi töökasvatuse, kaugõppe, sporditöö jt. aladel. Ent kitsaskohaks jääb seni ikka veel kaugõppetöö. Kaugõppeosakonna organisatsioonilise struktuuri ümberkorraldamine venib. Raskuspunkti üleviimine teaduskondadesse tõstab viimaste vastutust kaugõppetöö eest ja lähendab kateedreid ja õppejõude üliõpilastele. Kitsaskohaks ülikoolis on ka teaduslik-pedagoogilise kaadri ettevalmistamine. Sel alal on vajalik koopereerimine teiste ülikoolidega.

Uude parteiorganisatsiooni büroosse valiti seltsimehed K. Gross, F. Klement, F. Kudu, J. Lott, A. Martin, A. Metsa, N. Mikkelsaar, E. Mäe, K. Siilivask, I. Sildmäe ja P. Vihalem.

Koosolek valis delegaadid linna parteikonverentsile.

Äsjavalitud büroo istungil valiti sekretäriks sm. A. Metsa, asetäitjateks sm-d K. Siilivask ja A. Martin.

Uus õppeaasta — uued ülesanded

6. oktoobril toimus ülikooli komsomoliaktiivi nõupidamine, kus arutati meie organisatsiooni ees seisvaid ülesandeid käesoleval õppeaastal. Pikema ettekandega esines komsomolikomitee sekretär J. Lott. ÜLKNÜ Keskkomitee VIII pleenumi otsustest lähtudes tuleb asuda neid ülesandeid täitma.

Tuleb parandada poliitilist kasvatustööd, tõsta poliitinformatsioonide taset. Igavate poliitinformatsioonide asemele huvitavad vaidluskoosolekud!

Õpetatud Nõukogu otsusega on võimaldatud komsomoliürituste paremaks korraldamiseks kasutada kõiki neljapäevi. Neljapäev on nüüdsest peale komsomolipäev. Sel päeval toimuvad vestlused, seminarid komsomoliaktiivile, poliitinformatsioonid. Poliitilise kasvatustöö senistest puudustest räägivad vastused kirjadele, mis saadeti haridusosakondadele palvega iseloomustada ülikooli endiste kasvandikkude tööd. Neist kirjadest selgub, et mitte kõik noored õpetajad ei ole vajalikul määral poliitiliselt aktiivsed, laia silmaringiga.

Sm. Lott juhtis veel tähelepanu niisugustele küsimustele, nagu ühiskondliku spetsiaalsuse omandamine, isetegevusolümpiaadi läbiviimine, hommikvõimlemine ühselamutes jne.

Marju Lauristin: «Olümpiaadile tuleb mõelda juba varakult, mitte alles kevadel!» M. Lauristin tegi ettepaneku luua kursustel rohkem alalisi kollektiive, ansambleid, et ei tekiks olukorda, kus olümpiaadi eel neid kiiruga kokku klopsitakse. Olümpiaad on mõeldud isetegevuse ergutamiseks ülikoolis, ta ei ole lihtsalt üritus ürituse enda pärast. Tuleks kaaluda küsimust konkursside korraldamisest alade kaupa. Isetegevuslased, tööle!

Organiseerigem ülikoolis rahvaste sõpruse klubi — tegi ettepaneku M. Lauristin.

Mait Sarv: «Õppigem hindama tõsist muusikat!» Muusikaõhtute korraldamine ülikoolis möödunud aastal õigustas end täiesti. Seda traditsiooni tuleb jätkata. Oskus kuulata ja mõista tõsist muusikat on tähtis meie noorte esteetiliste tõekspidamiste kujundamisel.

Dots. A. Mitt: «Miks geograafia- ja bioloogiaosakonna II kursuse üliõpilased ei taha minna tööle pioneerijuhtidena?» Vastuseks võttis sõna **Rein Saluri** bioloogiaosakonna II kursuselt. Ta leidis, et grupiorganisaatorile on tehtud liiga karmi kriitikat. Aga ometigi — kuidas seletada seda, et geograafiaosakonna üliõpilased arvasid pioneerijuhtideks suunamise kohta: «Ah, sellest midagi välja ei tule...»? Aktiiv leidis, et konverentsi otsuste elluviimisel ei tohi komsomoligruppides olla niisuguseid virisejalikke meeleolusid.

IV kursuse vene filoloog A. Tomberg: Suviste tööde organiseerimisel tuleks suunata vene filoloogе kohtadele, kus nad saaksid vene keele praktikat.

Õppeprorektor sm. I. Sildmäe: Kõige tähtsam on iseseisva töö laiendamine ja lisaspetsiaalsuse küsimus. Üliõpilased omandagu oma ala kõrval pioneerijuhi, ringijuhendaja, propagandisti, spordikohtuniku jt. ühiskondlik spetsiaalsus.

Üliõpilased, kes õpivad pedagoogilise kallakuga osakondades, peavad mõistma ja hindama oma kutse — õpetajakutse — tähtsust ja vajalikkust. Me ei vaja neid üliõpilasi, kes hirmu ja ebameeldivustundega mõtlevad eelseisvast võimalusest saada õpetajaks. Nende koht ei ole sel juhul vastavas teaduskonnas. Armastagem oma eriala!

Aktiivi lõpul võeti vastu otsus, mille täitmine on meie algorganisatsioonide lähemaks ülesandeks.

Esimesed kopatäied uue ühiselamu süvendist

E. SAKI foto

Rahvusvahelise Üliõpilasliidu VI KONGRESS

BAGDAD. Siin algas möödunud laupäeval Rahvusvahelise Üliõpilasliidu VI kongress, mille tööst võtavad osa delegaadid 75 riigist.

Avaistungil esines kõnega liidu esimees Jiri Pelikan, keda koosolijad soojalt tervitasid.

«Rahvusvahelise Üliõpilasliidu käesolev kongress,» ütles Pelikan, «on erinevate poliitiliste vaadetega üliõpilaste demokraatlik foorum. Kuid neist erinevustest hoolimata seisavad meie ees ühised probleemid, mis nõuavad lahendamist.»

Oma kõne lõpus kutsus Pelikan maailma kõiki üliõpilasi ühiselt võitlema rahu ja noorsoo sõpruse eest.

Sm. N. S. Hruštšov saatis kongressile telegrammi, milles ta südamlikult tervitab kongressist osavõtjaid ja nende kaudu eri maade miljoneid üliõpilasi.

Päevateemadel

MILLAL?

Meie ajalehe veergudel on avaldatud palju kiitvaid sõnu üliõpilasteatri loomise idee suhtes. Seni pole leidunud neid, kes seda tähelepanuväärset mõtet oleksid tauninud. Väga hea. Kui kaugele on aga jõutud idee realiseerimisega? Kas on tõsiseid takistusi, mis ei lase seda teostada? Selletaoliste küsimustega pöördusime ametiühingukomitee esimehe A. Metsa ja klubi juhataja A. Siimeri poole. Jah, nagu iga uue asjaga, on ka üliõpilasteatri loomisega veel raskusi. Kuid selgus ka, et need raskused pole ületamatud. Sm. Metsa arvates on kõik eeldused selleks olemas, et mõte saaks teoks juba käesoleval aastal. **Materiaalne baas,** nagu teada, enam vaidlusi ei tekita. Mille taga siis asi seisab? Sm. Siimeri seisukoht on selge ja sirgjooneline: praegu **pole meil veel organisatoorset baasi.**

Näib, et asi on vaid näitejuhis. Tartus pole veel inimest leitud, kes selle koha vastu võtaks. Viljandlase Karl Aderiga peetakse läbirääkimisi töötasu küsimustes, mis on vabariikliku ulatusega probleemiks kasvanud. Loodame, et positiivne lahendus on lähemate päevade küsimus. Kuid klubi juhataja arvab siiski, et sellega ei ole veel teater asutatud. Silt ei muutvat asja sisu. Sisuks aga on see, et praegu pole meil veel õiget näiteringigi. Näiteringide organisatoorne külg on käinud alati kolmveerandtaktis. Eriti on see maksev möödunud aasta kohta, mil nende tegevus hakkas märgatavalt languse poole minema.

Kõik see on õige. Kuid me ei tohi unustada, et teatri asutamise aktil enesel on tohutult aktiviseeriv jõud. Kui me hakkaksime ootama nn. elujõulise näiteringi sündi, siis ei nihkuks asi veel aastaid paigast. **Üliõpilasteatri küsimus tuleb lahendada ülaltpoolt.** Meil on palju andekaid näitekunstiharrastajaid, kes seni organiseerimise puudulikkuse tõttu pole oma viimast sõna veel öelnud. **Nende ühendajaks saaks just uus organisatsioon — üliõpilasteater.** E. K.

* * *

Klubi ehitajaid Tähe tänavas on juba abistamas käinud rahvakunstiansambel ning nais- ja segakoor. Grupiorganisaatorid! Registreeruda saab klubi juhataja juures.

EDUKAS töö kolhoosis

Keegi oli lasknud lendu kuulujutu, et selle aasta septembris kolhoosiminekut ei tule ja augusti teisel poolel oli pärimisi nii suusõnal kui ka telefoni kaugekõnedena — kas see on tõsi? Kui vastuseks saadi, et siiski sõidetakse, ohkasid pärijad kergendatult, stipendium jääb tasku ja korralik toit on garanteeritud täiesti tasuta.

Ilusa ilmaga ja hea tujuga istuti 2. septembril autodele ning mahajääjaile jäi ainult mälestus rõõmsaist nägudest ja lehvitavaist kätest.

Nüüd on õppetöö alanud ja kolhoosikuust on jäänud ainult mälestused. Suurele enamusele on need head või väga head. Kuid enne, kui pisiasjad tuhmuvad või ununevad, saabuvad kolhoosidest kohale ka iseloomustused tehtud töö ja muu juurdekuuluva kohta.

Põlva rajooni Joh. Lauristini nimelises kolhoosis töötanud geoloogiaosakonna 17 üliõpilast «andsid kolhoosile tõhusat abi sügiseste koristustööde teostamisel, eriti aga rasketel töödel... pidevalt täideti päevaülesandeid 100%-liselt, mõningate tööde juures isegi kuni 200%... oma töö ja käitumisega andsid head eeskuju meie kolhoosi rahvale.»

Valga rajooni Hargla kolhoosi juhatus tõendab, et bioloogiaosakonna II kursuse üliõpilased, kes töötasid sm. I. Lissenko juhtimisel, «... suhtusid oma tööülesannetesse väga suure hoolsuse ja püüdlikkusega, hoides kõrgel töödistsipliini ja ületades pidevalt päevanorme.» Põlva rajooni «Kalevipoja» kolhoosis töötasid geograafiaosakonna II ja III kursuse üliõpilased. «Grupp töötas igati eeskujulikult... Eriti peab kolhoosi juhatus märkima van.-õp. Agu Kongo tegevust grupi juhtimisel... Kolhoosi juhatus palub sm. Kongot esile tõsta kui väga tublit ja kohusetruud töötajat. Samuti palume esile tõsta kogu gruppi.»

Põlva rajooni Kalinini-nimelises kolhoosis töötasid matemaatikaosakonna IV kursuse üliõpilased. Nende kohta märgitakse, et «kõigil töödel töötasid üliõpilased hästi. Juhatuse koosolekul avaldati üliõpilastele kiitust eeskujuliku töö eest.» Kursusega kaasas olnud õppejõud E. Reimers märgib, et grupi edukale tööle aitasid suuresti kaasa üliõpilane Veljo Tinn hea organisaatorina ja Laine Sepping hea initsiatiiviga ja suure oskusega toidu valmistamisel.

Põlva rajooni EK(b)P VI Kongressi nimelises kolhoosis töötas rühm, kes koosnes füüsikaosakonna IV kursuse ja matemaatikaosakonna II kursuse üliõpilastest. «Kolhoosi juhatus hindas neid kui tublisid ja korralikke töötajaid ja annab nende töödistsipliinile ja töösse suhtumisele hinnangu «väga hea».»

Valga rajooni «Partisani» kolhoosis töötas füüsikaosakonna III kursuse vene õppekeelega rühm. «Nad täitsid päevaülesandeid 156,2%-liselt, kusjuures näitasid end distsiplineeritud ja tööka kollektiivina, rakendasid oma teadmisi tööde mehhaniseerimiseks ja korraldasid puhkeõhtuid, kus viisid läbi vestlusi aktuaalsetel teemadel.»

Valga rajooni Ljahhovi-nimelises kolhoosis töötasid füüsikaosakonna pedagoogilise haru I kursuse üliõpilased. «Grupp võttis väga hästi tööst osa, töötati ka puhkepäeviti, tehtud töö kvaliteet on hea. Grupp käitus väga korralikult.»

Valga rajooni «Sõpruse» kolhoosis töötasid üliõpilased kolmes brigaadis, neist on eriti esile tõstetud seitsmeliikmelist rühma üliõpilase Lea Kägi (füüsika pedagoogilise haru II kursus) juhtimisel. Selle rühma kohta märgitakse, et rühm «täitis temale pandud tööülesandeid eeskujulikult. Kolhoos «Sõprus» juhatus palub TRÜ rektoraati avaldada kiitust neile üliõpilastele (L. Kägi ja E. Niidas II kursuselt ning P. Aimla, A. Jaago, I. Kuusmann, K. Rumma ja P. Silm I kursuselt) kolhoosi abistamisel teostatud koristustööde eest.»

Selliseid kiitvaid hinnanguid tahaksime näha kõigi rühmade töö kohta, ja igal sügisel. Loodame, et jäävad tulemata arusaamatused ning ka sellised hinnangud, mis näitavad puudulikku töötahet või vähest arusaamist oma ülesannetest ühiskonnas. Kuid kahjuks esineb ikkagi veel üksikuid üliõpilasi või väiksemaid rühmi, kelle kohta kuuldub etteheiteid.

Ei täitnud täiesti laitmatult oma ülesandeid näiteks see rühm üliõpilasi, kes saadeti Põlva rajooni Partisan Lembitu nimelisse kolhoosi. Selle rühma kohta antakse järgmine hinnang: «Üliõpilaste osavõtt tööst ja töödistsipliin olid üldiselt head. Eriti hästi töötasid meesüliõpilased, kes sageli koristustööde ajal võtsid tööst osa peale ettenähtud kellaaega ja ka puhkepäevadel, samuti enesedistsipliin oli hea. Naisüliõpilased puhkepäevadel ei töötanud. Esines töölt puudumisi ilma kolhoosi juhtkonnale teatamata.» Nii kolhoosi poolt antud iseloomustuses kui ka kaasasolnud õppejõudude seletuskirjas märgitakse matemaatikaosakonna III kursuse üliõpilase Aino Raidla puudulikku töödistsipliini.

Õnneks on sellised väärnähted siiski ainult üksikjuhud 400-liikmelise pere kohta, kelle saatis välja TRÜ Matemaatika-Loodusteaduskond. Ja tahaksime loota, et kollektiivid edaspidi suudavad avaldada piisavalt kasvatuslikku mõju ja tõmmata kaasa ka neid üksikuid, kes püüavad hoiduda kõrvale kollektiivi tööülesandeist.

Et meie üliõpilaste arusaamine oma ülesandeist on suuresti arenenud, seda võib välja lugeda eespool toodud hinnanguist, mis on antud kolhoosside poolt. Tuleb aga lisada ka veel seda, et terve rida üliõpilasi, kes olid oma tervisliku seisundi tõttu arsti poolt määratud kergematele sisetöödele, siiski siirdusid koos oma kursusekaaslastega kolhoosidesse ja töötasid seal tublide töömeestena (Maks — geoloogiaosakonna I kursuselt, E. Sepman — füüsikaosakonna IV kursuselt jt.).

Kuivõrd energilised ja ennastsalgavad suudavad üliõpilased olla erakordsetel juhtudel, seda näitasid keemia II ja matemaatika II kursuse üliõpilased Põlva rajooni kolhoosis «Suur Oktoober», kus nad puhkenud tulekahju kustutamisel töötasid otse eeskujulikult.

Tulemused võinuksid olla veelgi suuremad, kui kolhoosidki oleksid teinud kõik võimaliku saadud abitööjõu täielikuks kasutamiseks. Mitmeski kolhoosis nurisesid üliõpilased, et töö organiseerimine brigaadides ei ole hea.

Kokkuvõttes avaldame lootust, et puudusi jääb aasta-aastalt vähemaks. Üliõpilastele, eriti aga esimese kursuse omadele, on aga üks kuu kolhoositööd värskes õhus ilusate ilmadega mõjunud tervendavalt ja karastavalt. Mõnigi on sisseastumiseksamite kurnavast toimest päris märgatavalt kosunud ning muutunud isegi kaalult «soliidsemaks». Enamikus kolhoosides oli toit väga hea. Rikkaliku õunasaagi tõttu tekkis üliõpilastel uusi «muresid». Bioloogiaosakonna III kursuse seinaleht ilmus kolhoosis pealkirja all «Õun ja inimene», milles tehti kindlaks, et üle kolme kilo päevas inimese kohta on juba liig, kuid kolhoosi õunaaiast jätkuks selle kursuse üliõpilastele antud normi juures kõigile kuni surmani ja ikkagi oleks veel ülejääki.

Uued olukorrad, uued mured. Neljandatel kursustel oli üks ühine «mure»: «Tuleval aastal meie enam kolhoosi ei pääse, kas jää või kursust kordama!»

L. TIIK,
Matemaatika-Loodusteaduskonna prodekaan

7. OKTOOBER

— see päev tähistab Tartu üliõpilaste looduskaitseringi tänavuse tööaasta algust. Sel õhtul toimus kõigile juba väga tuttavaks saanud geograafiaauditooriumis ringi avakoosolek. Tervitus ringi vanadele ja uutele liikmetele aseesimehe A. Marveti poolt, dotsent H. Viidingu ettekanne «Koobastest devoni liivakivis», ekskursioon geoloogiamuuseumi, ringi tööplaani arutamine, uute liikmetega tutvumine, eelseisva ekskursiooni probleemid — selline oli lühidalt öeldes esimese koosoleku päevakord.

Ja värskeid looduskaitsjaid on kakskümmend. Nende seas on Tõnu Terasmaa ja Enn Lapp metsanduse teiselt kursuselt, neljanda kursuse eesti filoloog Aino Ermel, Mari Reitalu, Silja Sulev ja Maire Murd bioloogiaosakonna teiselt kursuselt, Helle Kihno geoloogiaosakonna teiselt kursuselt, Endla Siimann geograafiaosakonna esimeselt kursuselt, teise kursuse veterinaarid Karin Kaljurand ja Helju Mumm, Evi Raudne ajaloo-osakonna neljandalt kursuselt, teise kursuse zootehnik Leie Laes. Seega on rahvas üsna kirju. Aga kõiki on siia toonud üks mõte: igakülgselt tundma õppida kodumaa loodust, kultuurielu, ajalugu — ja ühised huvid on ju üheks tingimuseks hea kollektiivi loomisel. Teiseks on meie ringi sõbralik ja elurõõmus pere, kes võtab iga uue liikme hea meelega vastu.

Mis on siis ringi tööplaanis? Järgmisel nädalal on kavas külastada Aruküla koopaid. Edaspidi tahame käia Friedebert Tuglase «Väikese Illimari» ja Jaan Vahtraga seotud paikades ning kirjanik Karl-Eduard Söödi kodukohas. Töökoosolekud toimuvad väga mitmesugustel teemadel («Suvised matkamuljed», «Võitlusest salaküttide vastu»).

E.-R. ENNUSE

9. OKTOOBRIL TAEVASKOJAS

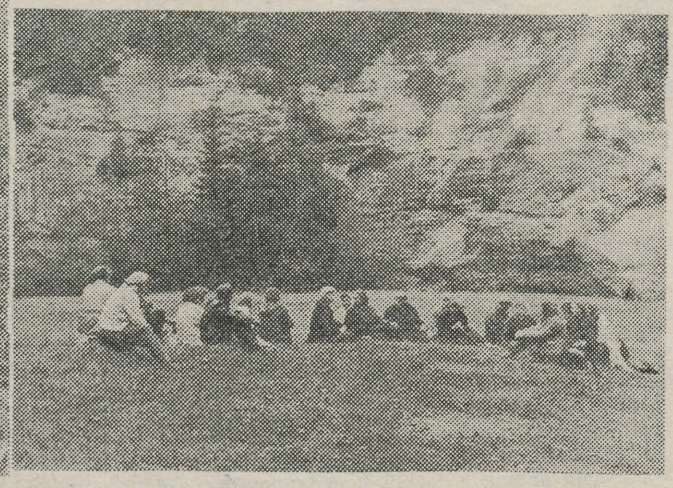

Suures Taevaskojas (paremal). Teel tuli ületada ka porijõgesid (vasakul). A. MARVETI ja J. REMMELI fotod

«Kiiremini, kiiremini,» hüüti jaamast kahele jalgratturile. «Jätke rattad sinna!»

Aita ja Ly jõudsid raudtee ülekäiguni, kuid siis vuhises neist mööda rong ja tüdrukud kadusid silmist.

«Ei tea, kas jõuavad,» muretsesid kaaslased.

Jõudsid siiski! Erutatult ja rõõmsatena istusid tüdrukud teiste looduskaitseringi liikmete hulka ja hakkasid pajatama oma sõidust. Nad tahtsid kätte saada puud, millel on männi okkad ja lehise käbid. Metsavahti, kes oleks teadnud puu asukohta, ei olnud kodus ning Aita ja Ly sõitsid teda otsima. Nad said kätte metsavahi, leidsid üles puu ja tõid sõjasaagina kaasa väikese käbidega oksakese ning au ringi liikmetest esimesena seda puud näha.

Iseenesest kaldus jutt ka teistele sündmustele möödunud pühapäeval. Meenutati seda, kuidas tüdrukud end Emalättel «noorendasid», juues sealt otse suuga, ning kuidas Tiinal seekord halvasti läks, sest tal õnnestus vett puudutada ainult ninaotsaga.

Aga viskevõistlustel päästeti siiski seekord matkagrupi au.

Mindi mööda Ahja jõe kallast, kus tuli tõusta kord «taevasse», kord laskuda «maa» peale. Kõigile sai selgeks, mida tähendavad Ahja kõrged kaldad.

Kui Taevaskojas olid kõrgused ära proovitud, metsas leiduvad samblad selgeks õpitud ja puude pikkuse üle vaieldud, mindi edasi Himmastesse, Jakob Hurda kodukohta. See teekond polnud lihtne, sest matkajad oskasid leida sellise tee, kust kuiva jalaga oli raske läbi saada.

Siin muutusid Enn, Ene-Reet ja Ann kohe transporditöölisteks ja hoidsid tüdrukutel käest kinni, kui need puunottidest tehtud ebakindlat silda ületasid. Nii saadi Himmastesse ning jõuti maja juurde, mida J. Hurt ise oli aidanud ehitada ja mille laepalgi sisse ta oli lõiganud aastaarvu 1860.

Veel jäi kõigile meelde kuivade lehtede kahin jalge all, kui metsateed sammuti, punakate haabade ja õrnade kollaste kaskede peegeldus sügislehti kandval jõel; jäid meelde kaaslaste rõõmsad näod ja hea tuju. Isegi ringi uute liikmete nimed olid igaühel peas, kuigi hommikul oli tunne, et neid ei jõua keegi ära õppida. Tartusse mindi tagasi heade mälestustega ilusast sügispäevast.

A. VEVERS

2 Tartu Rüklik üilikool

ÜKSINDUSE SAAREL

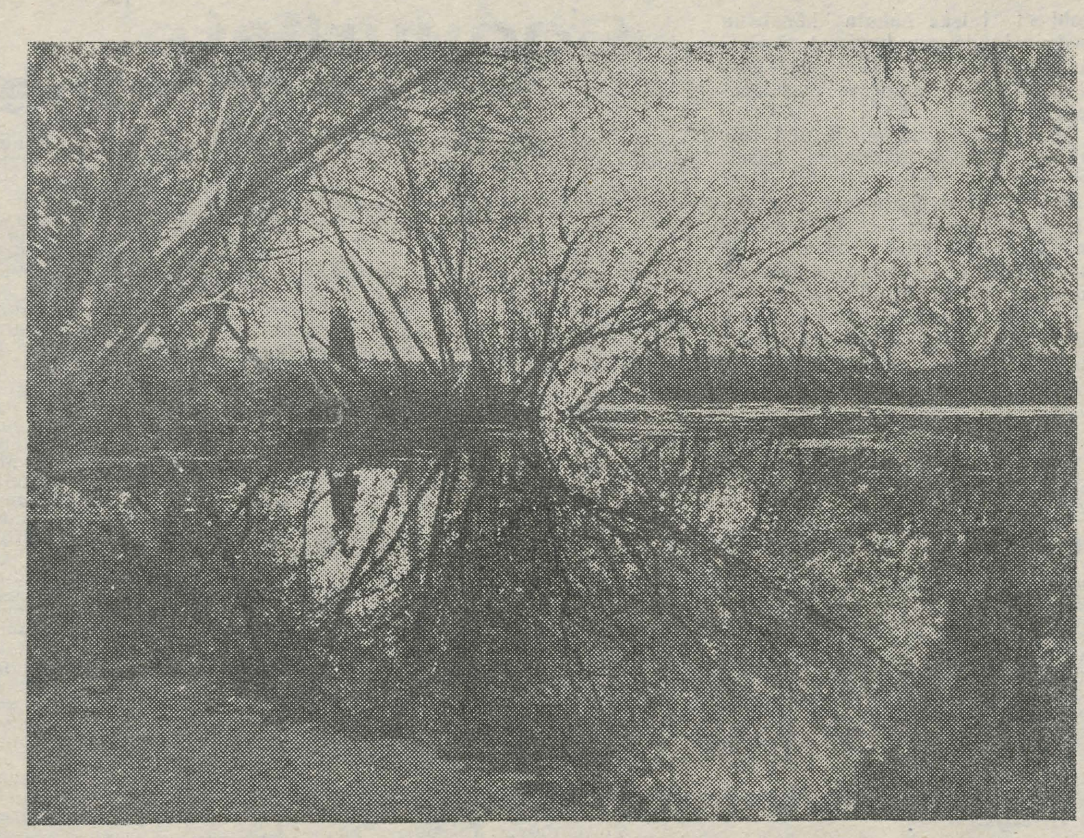

MIHHAILOVSKOJES. *A. TIISVÄLJA foto*

EESTI — KAMTŠATKA

Kes ei mõtleks suve aigul, kuidas veeta puhkus? Mõtles sellest ka noor eesti teadlane bioloogiakandidaat Erast Parmasto. Kõige huvitavamana näis Erastile puhkus ... Kamtšatkal, millest ta kooli- ja ülikoolipäevil omas vaid uduse ettekujutuse.

Kamtšatka — valgete laikude, vähe uuritud fauna ja floora maa; maa, mis peidab oma põues, oma metsades ja vetes tuhandeid saladusi — meelitas ikka ja jälle bioloogi.

Ta rääkis oma plaanidest sõpradele. Osutus, et kaugel ekspeditsioonil oma puhkust veeta soovijaid polnud vähe. Noorte teadlaste mõtet toetati ELKNÜ Keskkomitees ja vabariigi teaduslikes asutustes.

Nii sai teoks Eesti Teaduste Akadeemia Nõukogude Eesti 20. aastapäevale pühendatud vabatahtlik Kaug-Ida noorsooekspeditsioon. Ekspeditsiooni koosseisus oli kaheksa õpetlast — botaanikud, geoloogid, zooloogid, mullateadlane, geograaf, kinooperaator ja kunstnik. Ekspeditsiooni juhatas noor ajakirjanik Lennart Meri. Kõige vanem osavõtja — kunstnik Polli — oli 32 aastat vana, kõige noorem — geoloog Kaarel Orviku — 25 aastat.

Kaks kuud uuris ekspeditsioon Beringi saart, Kamtšatka jõe orgu, Kljutševskaja sopka nõlvu, Geisrite orgu. Noored teadlased kogusid hinnalisi kollektsioone. Kingituste hulgas, mida nad viivad kuulsale Tartu Zooloogiamuuseumile, on palju linnuliike, kolm karu, lumelammas, viiger.

Suur väärtus on botaanikute poolt kogutud materjalidel. Nad avastasid seni tundmata puusammalde liigid, tegid küllalt täieliku ülevaate puidrikkuvatest seentest Kamtšatkal. See pakub suurt praktilist huvi. Oma uurimistöö materjalid andsid teadlased üle kohalikele majandusorganisatsioonidele.

Ekspeditsioonidest osavõtjad uurisid samuti geisrite mõju ümbruskonna taimestikule, selgitasid välja, kuidas uuendub taimede elu laavajõgede poolt puhtaks põletatud maal. Kõik need materjalid avaldatakse erikogumikus. Võeti üles ka huvitav populaarteaduslik värvifilm Kamtšatkast.

Ekspeditsiooni ärasõidu eel õnnestus mul vestelda Lennart Mere ja Erast Parmastoga. Mõlemad on sihvakad, Kamtšatka päikesest ja tuultest pruuniks põlenud, matkasaabastes — tõelised rändurid ja uurijad, kellest õhkub kaugete teede ja raskete avastuste romantikat.

«Avastused?» naeratab hämmeldunult Meri. «Kardan, et nad pole suure tähtsusega. Muide, on ka üks päris tähtis. Mulle näib, et kui kõik meie maa noored teadlased annaksid osa puhkusest Kaug-Ida läbikäimata avaruste uurimisele, siis ei jääks mõne aasta pärast siia valgeid laike. Kui õigel viisil ära kasutada noorte teadlaste entusiasmi, võib ümber lükata isegi viiekilomeetrilise Kljutševskaja sopka.»

Ma uskusin seda. Eestlaste algatus ei tohi jääda märkamatuks. Võimalik, et tuleks luua NSV Liidu Teaduste Akadeemia juures vabatahtlike noorsooekspeditsioonide staap, mis koordineeriks noorte teadlaste — entusiastide jõupingutusi, planeeriks ja suunaks nende tööd, saavutaks kogutud materjalide praktilist kasutamist. Aga meie teadlaste jaoks oleksid sellised ekspeditsioonid toreda puhkuse, väga hea füüsilise karastuse ja kaasakiskuvate teaduslike otsingute ühtesobitamiseks.

A. KOMAROVSKI

Petropavlovsk Kamtšatkal, 20. septembril.

(Ajalehest «Известия»)

Loome „TRÜ-FILMI!"

Kino on tänapäeva kõige levinum, kõige mõjuvam, kõige kaasaegsem kunstiliik.

Ta ühendab endas kirjanduse psühholoogilise sügavuse, muusika emotsionaalsuse, kujutava kunsti plastilisuse, teatri dramaatilisuse.

Kuid ta ei ole nende kunstiliikide summa.

Kino on täiesti iseseisev kunstikategooria. Oma seaduspärasustega, oma spetsiifiliste väljendusvahenditega, oma ajalooga.

Meie räägime väga tihti kinost. Vaidleme, et üks film meeldis ja teine ei meeldinud. Kino mõjutab meie ellusuhtumist, meie maitset võib-olla rohkem kui ükski teine kunstiala.

Kuid me tunneme kinokunsti väga halvasti!

Me ei tea, kes on Griffith, Pudovkin, Fellini või Tšuhrai. Me ei tea tihti, mis on montaaž, suur plaan, rakurss, liikuv kaamera.

Me ei tunne kino ajalugu ega kinotehnikat. Meie jutt uutest filmidest kõlab kinokunstniku kõrvadele sageli lameda maitsetusena, äärmise võhiklikkusena. Me ei oska sageli tabada headest filmidest kunstiliselt väärtuslikku.

Meie ülikoolis on juba ammu kirjandusringid, kunstiringid, muusikaringid. Ei ole aga kinokunstiringi.

See viga tuleb parandada!

Tuleks moodustada asjaarmastajate kollektiiv, kes **esiteks** organiseeriks kinokunstialast valgustustööd — loenguid kino ajaloost, kino kunstilistest ja tehnilistest komponentidest, vaidlusi uutest silmapaistvatest filmidest; **teiseks** valmistaks pinda amatöörfilmide loomisele, kinostuudio «TRÜ-FILM» tekkimisele.

Kinoentusiastid!

Juba täna tuleb minna kavatsustest üle tegudele.

Võtke osa Nõukogude Liidu ühe parema telefilmi **«NÄITLEJA JOLLER»** arutelust.

Arutelu toimub filmi **lavastaja V. Aruoja osavõtul** täna pärast filmi demonstreerimist Vanemuise tn. 46 suures auditooriumis.

Pärast arutelu palume kinoentusiaste jäädа veel mõneks ajaks auditooriumi ja loodame, et saab teoks ajalooline sündmus meie ülikooli elus — **kinokunstiringi asutamiskoosolek.**

ELKNÜ TRÜ Komitee
TRÜ kino- ja fotokabinet

Palju helgeid ja õnneküllaseid päevi
MALL LIIVILE
ja
LEONARD SAARELE
soovib
Õigusteaduskonna II kursus

Ja aulas tantsiti samal ajal POLONEESI...

«Seitse kutset ainult! Ja laupäevaks kolm! Aga meid on ju kakskümmend kaks hinget!»

Nii algas reedel avaball auditooriumides. Sellest said osa võtta kõik. Siis kuulutas ametiühinguorganisaator välja loosimised ja viisteist õnnetut lülitati automaatselt üritusest välja.

Laupäeval siluti, kammiti, triigiti, ehiti ja veidi enne üheksat tõtati jooksujalu kuue samba suunas. Pidi ju ball algama ennekuulmatu täpsusega. Suure kella all on külalisi murdu. Ja siis ongi suur osuti kaheteistkümnel. Rahvas vakatab. Osuti aga libiseb rahulikult üle kaheteistkümne, üle ühe, üle kahe, üle kolme... Siis ilmuvad trepiplatvormile peoperenaine ja peremees ning teatavad lakooniliselt: «Teil jääb üle ainult meile järgneda.» Aulast kostavad poloneesihelid. Ja põrandale libisevad mehed frakkides ja tütarlapsed... Kujutlege, et satute külapeole ja dekolteeritud pikkades õhtukleitides kolhoosineiud kargavad kaerajaani taktis. Umbes selline tunne oli vaadeldes kirjudes ja ruudulistes kleitides üliõpilasi hõljumas möödetud sammul oma frakkides partneritega. Pidi olema ülev ja pidulik, aga oli lihtsalt koomiline.

Isetegevuslikud ettekanded olid meeldivad. Eriti tujutõstvalt mõjus meeskoori esitusel «Nooruse aeg».

Ja siis algas tants, kusjuures põrandapind ei vastanud tantsijate arvule. Vastavalt traditsioonile oli tantsijaid rohkem kui kutseid. Üks juhuslik tantsupartner tunnistas, et tuli libedasti sisse järgmise päeva kutsega. Teatasin, et möödunud aastal sai toimetuse poolt isegi aknast ronijaid filmilindile võetud. Poiss haihtus. Olgu see õpetuseks, et noormehed peavad väga piinlikult jälgima, keda tantsima võtta.

Arvate, et ball lõppes pühapäeval? Ei. Esmaspäeval tuli peahoone komandandilt ja ülikooli valveülemalt järgmine kiri:

«Esmaspäeval peahoone ballijärgset olukorda kontrollides selgus, et

— intensiivselt oli praktiseeritud ülikooli õppetöökoja poolse õuevärava kõrval asuva prügikasti kohalt üle tara ronimist;

— rektoraadipoolse värava kõrvale oli paigutatud redel üle tara ronimiseks;

— kõik üle aia peahoone õuele tunginud üliõpilased on kasutanud hoonesse pääsemiseks kaht akent...

Läbikäigu loomiseks on kuue naelaga kinni naelutatud talveraamid avatud. Vaatamata kolme- ja kuuekordsele uuesti naelutamisele avati aken alati jälle...

— Peale õuepoolsete käikude oli korraldatud üks sissepääs tänavalt koridori aknast. Et aken oli kinni naelutatud, on avamiskatsete tulemusena puruks murtud akna kremoon. Akna all asuv keskkütte radiaator on tallamiste tõttu hakanud lekkima.

Ülaltoodud faktidest nähtub, et korraldajad ei olnud suutelised ürituse läbiviimise korda tagama...»

Ja aulas tantsiti samal ajal poloneesi...!!!

V. PURASK

Toimetuselt, Ootame ülikooli rahvamaleva staabilt selle kirja kohta vastust.

Kõigile, kes kuulavad raadiot!

Rahvusvahelise üliõpilaspäeva puhul teeb Eesti Raadio 17. novembril meile toreda kingituse — pühendab kogu selle päeva saated üliõpilastele. Need saated kujunevad kahtlemata kõige sisukamateks ja huvitavamateks siis, kui nad üliõpilaste eneste poolt koostatakse. Selleks loodi ka Tartusse üliõpilastest koosnev ühiskondlik toimetus, kuhu kuuluvad ülikoolist kolmanda kursuse eesti filoloogid Peeter Hein, Mari Viiding ja Marju Lauristin ning kaks esindajat EPA-st.

Ühiskondlik toimetus pöördub **kõigi üliõpilaste poole** palvega kaasa aidata saadete koostamiseks **võimalikult huvitavate ettepanekute, ideede ja soovidega.** Millist muusikat tahaksite kuulata ja millisel kellaajal? Kas on teil või teie sõpradel huvitavaid sõprussidemeid välismaa noortega või vennasvabariikide üliõpilastega? On mõni teie sõpradest läinud õppima väljaspoole meie vabariiki ja mida huvitavat on ta jutustanud sellest? Kas üliõpilaste naljad on suutelised naerma ajama ka teisi raadiokuulajaid? Mida huvitavat sisaldab üliõpilase päev?

Ühesõnaga, palume kõiki kaasüliõpilasi järele mõelda selle üle, **kuidas paremini sisustada järgmisi saateid:**

* **«Üliõpilaste sõprussidemeist»,**
* **«Üliõpilase tänane päev»,**
* **«Üliõpilaste huumorit»,**
* **«Meie traditsioonid»** — alates kursuse pulmadest ja lõpetades ülikooli ballidega,
* kirjandussaade **«Teie soovil».**

Muusikasaadete toimetus lubab soovikontserdiks meie käsutusse oma fonoteegi varad. Tervitatavad on ka kõik ettepanekud muude kontsertide kavade koostamiseks. Kirjandussaadete toimetus aga on valmis laskma meie lemmiknäitlejail ette kanda üliõpilaste lemmikluuletusi või proosapalu.

Teretulnud on ka õppejõudude arvamused ja soovid.

Usume, et ülikooli avalikkus kasutab hästi ära selle toreda võimaluse ning teeb kõik selleks, et üliõpilaspäeva saated oleksid huvitavad tudengitele enestele ja looksid kõigile raadiokuulajaile meeldejääva mulje tänapäeva üliõpilastest.

Kõik ettepanekud ja soovid palume tuua **ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetusse, ülikooli komsomolikomiteesse või ühiskondliku toimetuse liikmete kätte,** kusjuures kindlasti lisada ka oma nimi, osakond ja kursus.

Ühiskondlik toimetus

Meie almanahhist

Meie almanahhi «Loov Mõte» esimese numbri ilmumisest on nüüd rohkem kui kuu aega möödas. Parajasti nii palju, et oleks vaja hakata mõtlema uue almanahhi väljaandmisele. Pange paberile oma mõtted sellest, mida te arvate eelmise numbri kohta, kõigest halvast ja heast, mis silma hakkas ja meeli köitis. Aidake kaasa oma nõu ja jõuga, et järgmine almanahh oleks sisukam ja huvitavam.

* * *

Oma almanahh — mõtted meie endi keskelt ning meist endist. Olgu nad järgmisel korral veel värskemad ja haaravamad. Proovigu meie kunstnikud natüürmortide ning linnavaadete kõrval kätt ka üliõpilaste elu näitamisel.

P. PUKS

Kommunistlikud noored! Kas teate, et...

nagu ajalehe «Tartu Kommunist» 1940. a. oktoobrikuu numbritest selgub, toimus ülikooli komsomolialgorganisatsiooni asutamiskoosolek 10. oktoobril 1940 Üliõpilasmajas. Ülikooli komsomoliorganisatsiooni asutamispäevaks peeti seni 4. oktoobrit 1940.

KULTUURIAJALOOLISI PAIKU

HAAPSALU. Kirjanik Ernst Enno mälestussammas. Autor skulptor Haavamägi.

E. LAUGASTE foto

Tartu Riiklik Ülikool 3

PÄRAST MEISTRITE SELGUMIST

*** Majandusteaduskond üllatas * Üks võistleja — osakond * Kiievis algavad üleliidulised võistkondlikud esivõistlused kergejõustikus ***

Tartu Riikliku Ülikooli 1960. a. meistrivõistlused kergejõustikus on lõppenud. Nagu juba tavaks on saanud, toimusid need ka seekord oktoobris. Seetõttu ei jätnud tagajärgedele mõju avaldamata külmad sügisilmad. Sellele vaatamata saavutati real aladel märkimisväärseid tulemusi. Mart Paama 76.62 odaviskes, Kaupo Metsuri 53.47 kettaheites, Enno Akkeli 7.01 kaugushüppes ja Imbi Helari 14.43 kuulitõukes on igati tublid.

Osakondadevahelises konkurentsis osutus parimaks Majandusteaduskond 20 punktiga. Järgnesid raviosakonna teine kursus 18 punktiga ja geograafiaosakond 17,5 punktiga. Ka teaduskondadest olid kõige tugevamaiks tulevased majandusteadlased Matemaatika-Loodusteaduskonna ja Ajaloo-Keeleteaduskonna ees.

Majandusteadlaste võit oli suurüllatus. Tarvitseb vaid sirvida mulluseid ülikooli meistrivõistluste protokolle. Siis kuulus nendele seitsmes koht. Esikohta ei toonud mitte ainult head tagajärjed, vaid see, et peaaegu igal alal oli nendelt kaks osavõtjat. Nii võistles üks meie paremaid odaviskajaid Kersti Raudsepp peale oma põhiala veel 800 m jooksus. Selletaolisi näiteid võib tuua palju. Vastupidiseid aga vist veelgi rohkem.

Üldarvestuses viienda koha saavutas eesti filoloogia osakond. Mullusega võrreldes on see koht ettepoole. Kas edusamm? Meeste arvestuses said eesti filoloogid tänavu 86 punktiga üheksanda koha. See koht kuulub täiesti ja ainuüksi viienda kursuse üliõpilasele Tiit Viitsole, kes oli kahe päeva jooksul kolm korda võistlustules. Tubli, Tiit! Kahju, et eesti filoloogia osakonnast ükski teine noormees ei julgenud võistlema tulla. Ka kolmanda kursuse inglise filoloog Jaan Soontak oli ainus oma osakonna meesvõistleja.

Milles on siis viga? Tavaliselt süüdistatakse niisugustel juhtudel kursuste spordiorganisaatoreid. Rohkem tuleks hakata kõnelema vastutustunde puudumisest üliõpilaste hulgas ning sellest, et sport pole meil veel laiadesse massidesse viidud.

Meistrivõistlused on jäänud seljataha. Ülikooli paremate seisab ees osavõtt üleliidulistest võistkondlikest esivõistlustest kergejõustikus. Loodame, et Paama suudab Kiievis kaitsta suvel võidetud meistritiitlit, et Helari kuulilend kandub üle vabariigi rekordi ja Aun tuleb kümnevõistluses toime 7000 punkti piiri ületamisega. Kivi kotti!

A. TIISVÄLI

Ülikooli tänavused meistrid

MEHED

100 m jooks — Jüri Kiho
400 m jooks — Peeter Laane
800 m jooks — Bernhard Ommuk
3000 m jooks — Ants Nurmekivi
110 m tõkkejooks — Paavo Saare
3 km käimine — Ants Nurmekivi
Kaugushüpe — Enno Akkel
Kõrgushüpe — Tõnu Rikand
Kolmikhüpe — Arvi Soomets
Teivashüpe — Tõnis Lepiku
Kuulitõuge — Kaupo Metsur
Kettaheide — Kaupo Metsur
Odavise — Mart Paama
Vasaraheide — Rein Ahun

NAISED

100 m jooks — meistritiitel jäi välja andmata
400 m jooks — Leili Ruto
800 m jooks — Leili Ruto
80 m tõkkejooks — Lilli Lipp
Kaugushüpe — Milvi Haljasmaa
Kõrgushüpe — Vlivi Soon
Kuulitõuge — Imbi Helari
Kettaheide — Tiiu Tiitus
Odavise — Virve Põldsam

Õnnitleme

Linda Hänimäge

ja

Igor Potolovskit

ühise elutee alguse puhul!

Viienda kursuse vene filoloogid

Täna kell 19 toimub Vanemuise tn. 46 suures auditooriumis telefilmi

«NÄITLEJA JOLLER»

demonstratsioon. Järgneb arutelu filmi lavastaja V. Aruoja osavõtul.

Hakake doonoriks!

Meie maal on väga laialt kasutusel vereülekanded, olles sageli ainsaks ravivõtteks, mis päästab inimelu. Eriti palju kasutati vereülekannet Suure Isamaasõja päevil, kus see tagas kümnete tuhandete haavatute rivvi tagasipöördumist.

Juba ürgajal nähti, et haavates mõnda lindu või looma, see lind või loom muutus seda nõrgemaks, mida rohkem jooksis haavast verd. Inimorganismis on umbes viis liitrit verd. Kui inimene kaotab sellest poole, siis järgneb surm. Seega näeme, kui suure tähtsusega on inimesele veri ning kui vajalik on kaotatud verehulga asendamine.

Tervele inimesele on vereandmine täiesti kahjutu. Inimese vereloomeelundid kompenseerivad kiiresti selle suhteliselt väikese verekaotuse. Korraga võetakse doonoritelt 250 grammi verd, alles korduva vereandmise järel ning kõrge hemoglobiinisisaldusega doonoritelt on lubatud võtta kuni 450 grammi verd. Enne vereandmist doonor puhkab, tal mõõdetakse vererõhku ning teostatakse vajalikud laboratoorsed analüüsid, ta einestab ning saab pärast seda toitva lõuna.

Doonorluse tähtsus on erakordselt suur. Doonorid päästavad tuhandeid inimelusid. TRÜ üliõpilased! Astuge doonorite ridadesse — see on austavaks ülesandeks meie ühiskonnas!

Registreerimine tasuta vere andmiseks toimub ülikooli ambulatooriumis alates 14. oktoobrist kella 12—18. Verd võetakse ühekordselt sada grammi korraga. Registreerimisel on vajalik isiklik foto ja passi esitamine. Pärast vere andmist järgneb tasuta lõuna. Lülitugem austavasse üritusse!

TRÜ ambulatoorium

Soouurijate nõupidamine

Hiljuti lõppes Tartus TRÜ taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri ja ENSV TA Zooloogia ja Botaanika Instituudi poolt korraldatud soode geobotaanilise uurimise alane regionaalne nõupidamine, mis oli pühendatud Eesti NSV 20. aastapäevale. Kuigi nõupidamise korraldajad nimetasid selle regionaalseks ning kavandasid nõupidamisel selliste küsimuste arutamise, mis puudutavad Eestile kõige lähemate alade — NSVL loodeosa vabariikide ja oblastide soode uurimist, kujunes see tõeliselt üleliiduliseks soode geobotaanilise uurimise alaseks konverentsiks. See nõupidamine oli esimene sellelaadne üritus Nõukogude Liidus. Sellest võttis osa 130 sooteadlast kuuest liiduvabariigist, 30 keskses soode uurimisega tegelevast teaduslikust asutusest.

Nõupidamise ülesandeks oli: 1) hinnangu andmine Eesti NSV geobotaanikute poolt tehtud tööle soode geobotaanilise uurimise alal, 2) vastavate uurimistööde koordineerimine NSVL loodeosa uurimisasutuste vahel, 3) uute ülesannete püstitamine lähemateks aastateks.

Nõupidamisest osa võtnud 130 teadlase hulgas oli rida juhtivaid teadlasi-geobotaanikuid, nagu NSVL TA korrespondeeriv liige A. P. Šennikov, Moskva RÜ geobotaanika kateedri juhataja prof. S. N. Tjuremnov, Valgevene NSV TA akadeemik J. D. Jurkevitš, NSVL TA Metsainstituudi metsasooteaduse laboratooriumi juhataja prof. N. I. Pjavtšenko jt. Kõik need teadlased esinesid nõupidamisel ka suurte üldistavate ning uusi uurimisülesandeid püstitavate ettekannetega. Nõupidamisel kuulati ära 46 ettekannet.

Nõupidamise põhiülesandeks oli lähteprintsiipide väljatöötamine ühtsele, kogu Nõukogude Liidu loodeosa soid haaravale geobotaanilisele klassifikatsioonile. Ühtse geobotaanilise klassifikatsiooni probleemid on esile kerkinud viimastel aastatel mitmel geobotaanilisel nõupidamisel, näiteks 1957. a. Üleliidulise Botaanikaseltsi delegaatide kongressil, 1957. a. Sverdlovski geobotaanilisel konverentsil jt. Meie nõupidamisel arutati ühtse klassifikatsiooni küsimusi väga laialt ägedas, kuid loovas ja vastastikuse mõistmise ning koostöö vaimus. Seetõttu jõuti ka selles küsimuses mitmetele olulistele otsustele ning loodi pidevalt töötav komisjon kuue vabariigi esindajatest ühtse klassifikatsiooni väljatöötamiseks ning nende esitamiseks esimesel üleliidulisel geobotaanilisel kongressil.

Väga elavalt võtsid käsiteldavast nõupidamisest osa eesti sooteadlased-geobotaanikud. Ettekannetega esinesid ENSV TA ZBI teaduslikud töötajad L. Laasimer, M. Kask, K. Pork, H. Karu, V. Hein, Eesti Maaviljeluse ja Melioratsiooni Teadusliku Uurimise Instituudi töötajad H. Kurm, K. Veber, TRÜ geobotaanikud V. Masing, H. Trass jt. Nagu väideti nõupidamisel, moodustavad eesti sooteadlased-geobotaanikud iseseisva koolkonna, kes töötab originaalsete uurimismeetoditega ning on eriti sootaimekoosluste koosseisu ja struktuuri uurimisel ning soode kaardistamisel saavutanud üleliidulist arvestamist nõudvaid tulemusi. Kuid samas kritiseeriti ka eesti geobotaanikute töid mõnede puudujääkide, näit. vähese tähelepanu pööramise pärast turbalasundi ehituse ja selle ajaloolise arengu seaduspärasustele.

Hinnang anti ka taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedris tehtavale soouurimuslikule tööle. Me oleme rõõmsad, et meie tööd soode klassifikatsiooni ja tüpoloogia, sootaimekoosluste dünaamika ja ökoloogia küsimustes äratasid huvi ja tõstatasid uusi probleeme. Kuid samas osutas see nõupidamine ka kitsaskohtadele meie töös — statsionaari puudumisele, teadusliku aparatuuri nõrkusele, uurijate vähesusele. Nende kitsaskohtade likvideerimiseta pole võimalik edasi arendada meie soode geobotaanilisi uuruimistöid.

H. TRASS,
nõupidamise organiseerimiskomitee esimees

Õnnitleme

rühmakaaslast

VIIVE VIIAT

ja

histoloogiakateedri õppejõudu

ÜLO HUSSARIT

ühise elutee alguse puhul.

Raviosakonna II kursuse I ja II rühm

Müügil olevaid konspekte

* L. Sarapuu. Taimefüsioloogia I. Hind 4 rubla 10 kop.

* L. Sarapuu. Taimefüsioloogia II. Hind 4 rubla 25 kop.

* V. Masing. Saksa-inglise-rootsi-soome-eesti-vene sooteaduslik oskussõnastik. Hind 2 rubla 75 kop.

ÄSJA ILMUSID MÜÜGILE

* H. Pulk. Texts for physicists. Hind 1 rubla 75 kop.

* L. Nurmand. Trihhomoniaasi etüopatogeneeslast, kliinikust, ravist ja profülaktikast. Hind 40 kop.

* H. Vahter. Professionaalsete dermatooside diagnostikast. Hind 45 kop.

* L. Aru. Üldbioloogia koos zooloogia ja parasitoloogiaga. Hind 70 kop.

* * *

Konspekte saab osta igal tööpäeval TRÜ kirjastusgrupist (V, Kingissepa 18, III korrus, tuba 6) kella 8—12 ja 12.30—15.30.

Täna kell 17 algab ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetuses ÜTÜ ŽURNALISTIKARINGI aruande- ja valimiskoosolek.

Päevakorras:

1. Dots. J. Peegli ettekanne «Ühest vähetuntud Tallinna ajalehest».
2. Aruanne.
3. Valimised.

JUHATUS

LEEDU KEELE

ülelinnaline kursus alustab oma tööd kolmapäeval, 19. oktoobril kell 16 keemiahoone auditooriumis nr. 13 (II korrusel).

SANSKRITI KEELE

ülelinnaline kursus alustab tööd neljapäeval, 20. oktoobril kell 16 keemiahoone auditooriumis nr. 53 (II korrusel).

Kuulajate soovil võib aegu hiljem muuta.

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»), г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 9400, MB 06963.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Geograafi sulega 1.

TARTU — JEREVAN

Madis Kaasik * Vello Ladva * Avo Nõmm

«Palju äikest, vähe päikest!» — nii ütlevad geograafid, kui asutakse teele mõnele matkale või reisile. Nii sooviti ka meile, viienda kursuse geograafidele, kui lahkusime Tartu jaamast ühele pikimale ja huvitavamale reisile — Kaukaasiasse.

Me sõidame Kaukaasiasse! Juba neli aastat ootasime kõik seda reisi. Oleme käinud küll Kasahstani uudismaadel, Koola poolsaare mägedel ning Kaliningradi oblastis, rääkimata veel lähemast ümbrusest.

Kuid geograafid on üldse otsiva ja rahutu vaimuga — tahavad palju näha, palju kuulda. Nii ka seekord.

Kaukaasiat oleme õppinud küll füüsilis- ja majandusgeograafilisest vaatevinklist, aga — oma silm on kuningas. Ja sõit algas.

Sedapuhku oli alguses küll väga vähe päikest, kuid ka äikest polnud.

Kui Moskvasse jõudsime, võttis ilm meid äärmiselt ebasõbralikult vastu.

Me ei lasknud sellest oma tuju rikkuda, sest olime ju kauaoodatud pealinna jõudnud. Meid lohutas teadmine, et Musta mere rannikul on päikest külluses, milles me ka hiljem veendusime.

Moskva... Kui palju on kõneldud temast, ning kui palju peitub selle sõna taga. Pole mõtet siinjuures korrata tema ülevust, ilu ja tähtsust. Kuigi meie vahepeatus Moskvas oli küllaltki lühiajaline, jõudsime ekskursiooniautobussiga läbi sõita kõik tähtsamad ja kuulsamad Moskva vaatamisväärsused, kaasa arvatud Kreml.

Ja jällegi rongis. Nüüd aga juba Moskva—Ordžonikidze kiirrongis. Üksteise järel mööduvad Podolsk, Serpuhhov, Tuula, Orjol, Kursk, Belgorod — kõik suured tööstuslinnad.

Ja juba sõidame läbi Ukrainast. Läbime peaaegu miljonilise elanikehulgaga suurlinna Harkovi ning Donbassi. Õhtuhämaruses paistavad siin-seal hõõguvpunased martäänahjud.

Ongi juba tunda, et oleme üle kümne laiuskraadi lõuna poole jõudnud. Märkamatult on jäänud seljataha meie vihmane sügis.

Ikka edasi... Rostov Doni ääres, Armavir, Nevinnomõsskaja. Meie rongisõit lõpeb Tšerkasskis.

Oleme jõudnud Kaukasuse põhjatagasihoidlikud. Tihti kohtame turistide ja alpinistide gruppe, kelle eesmärgiks on, nagu meilgi, Kaukasuse peaaheliku ületamine.

Autotee lookleb kõrvuti kärestikulise ja vahuse mägijõega. Kohati nõlvadele. Tahame järele jõuda meie põhigrupile, kes lahkus Tartust ligi kaks nädalat varem. Sellepärast püüame võimalikult kiiresti pääseda Kluhhoori mäekuruni.

Juba annavad endast märku ka mäed, kuid siin on nad veel üsna tekib mulje, nagu sõidaksime tuldud teed tagasi — nii looklev on ta.

Ikka kõrgemaks ning järsumaks muutuvad meid ümbritsevad mäed, mis seisavad võimsalt ning uhkelt, otsekui tahtes öelda: eks püüa mind vallutada, siis alles näed minu ilu.

Ja tõesti, kui oskaks vaid kirjeldada nende ilu ja võimsust! Teravad tipud, peaaegu alati mähitud pilvelinikusse, kaetud igilumega, ning sealsamas kõrval kuristik, milles voolab igilumelt alguse saanud mägijõgi. Viimased on uuristanud oma teel sügavad orud ning tihti langevad mitmekümne meetri ulatuses vertikaalselt alla. Teberdaa — suur kuurordikeskus ning turismibaas. Ka meil tuli ööbida telkides.

(Järgneb)

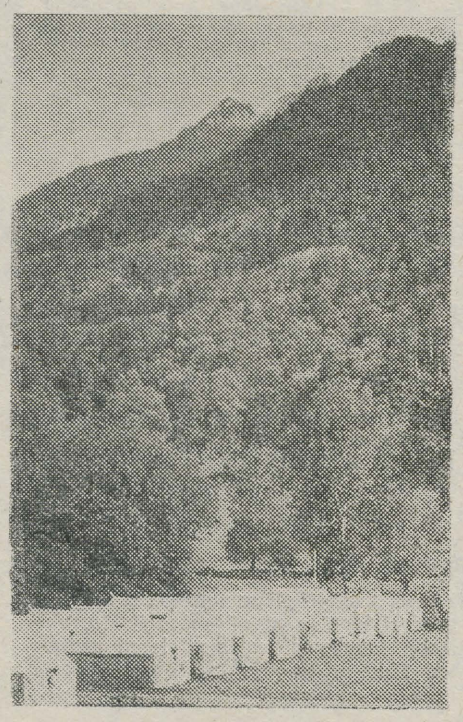

VASAKUL: VAADE TEBERDAA TELKLAAGRILE.

*

PAREMAL: PALMIALLEE SUHHUUMIS.

M. KAASIKU FOTOD

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 29 (456) Reedel, 21. oktoobril 1960 XIII aastakäik

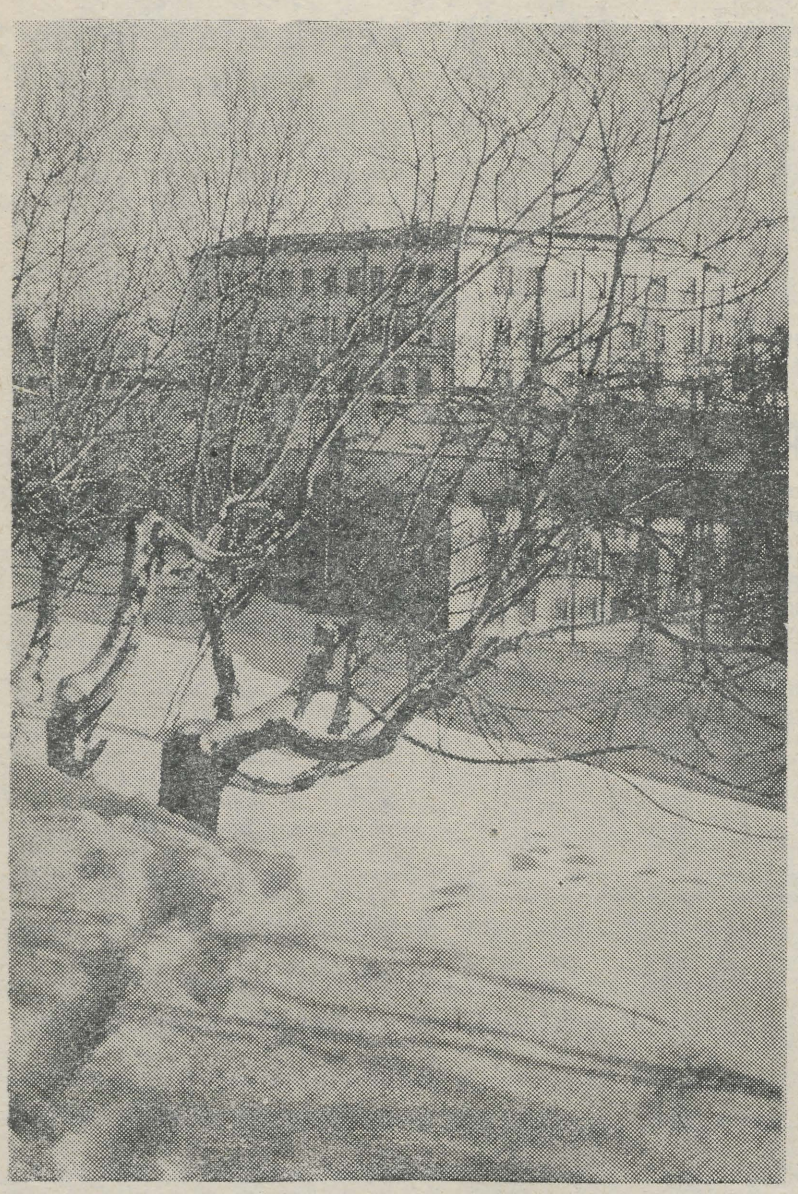

ESIMENE LUMI . . . *J. REMMELI foto*

MÕTTED ON HEAD

13. oktoobril toimus eesti filoloogia osakonna kolmanda kursuse komsomoliorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosolek.

Ülevaate möödunud õppeaasta tööst andis kursuse komsomolisekretär Mailis Noor.

Ka möödunud aasta aruande- ja valimiskoosolekul otsustati läbi viia rida huvitavaid üritusi. Kahjuks jäid paljud kavatsused ainult kavatsusteks. Viga peitus peamiselt nõrgas distsipliinis.

Sel aastal otsustatigi hakata võistlema distsipliini tugevdamise eest. Määrati, et liikmemaks tuleb tasuda iga kuu viieteistkümnendaks; vastasel korral rakendatakse komsomolikaristusi. Poliitilise teadlikkuse tõstmiseks viiakse läbi iga kuu viimasel neljapäeval poliitinformatsioone. Nende läbiviimise eest vastutab Andres Ehin, kellele anti piiramatud õigused uute vormide leidmisel poliitinformatsioonide koostamiseks ja ettekandmiseks.

Otsustati organiseerida ekskursioon Mihhailovskojesse ja Tallinna.

Huvitavaks kujuneb kindlasti vaidlus «Missugune peaks olema ja missugune on kaasaegne üliõpilane?».

Mõtted on head. Tuleb asuda nende täitmisele. *A. VINN*

PARANDAME

28.—30. septembrini toimus Tallinnas vabariiklik õpetajate kongress, millest võttis osa 1001 õpetajate poolt valitud delegaati. Kongressil esines ettekandega «Seaduse «Kooli ja elu sidemete tugevdamisest . . .» täitmisest ja õpetajaskonna ülesanded» Eesti NSV haridusminister F. Eisen ja ettekandega «Pioneeri- ja komsomolitööst koolis» ELKNÜ Keskkomitee sekretär V. Väljas.

õpetajate ettevalmistust

Niihästi haridusminister F. Eisen oma ettekandes kui ka mitmed sõnavõtjad sektsioonides kritiseerisid ülikooli puuduste pärast õpetajate ettevalmistamisel (vähene armastus õpetajakutse vastu, raskusi pioneeri- ja komsomolitöö juhendamisel, uute õppemeetodite vähene rakendamine jne.). Nuriseti ka, et pedagoogikateadus aitab kooli ja õpetajaid liiga vähe koolireformi teostamisel.

TRÜ metoodilise nõukogu pedagoogilise ettevalmistuse sektori laiendatud koosolekul arutati neid küsimusi ja võeti vastu rida otsuseid õpetajate ettevalmistuse parandamiseks ülikoolis. Nii näiteks otsustati pedagoogilisele praktikale siirduvatele üliõpilastele organiseerida täiendavaid loenguid õpilaste aktiviseerimise meetoditest ja praktika ajal rohkem nõuda nende meetodite rakendamist. Õppejõududele otsustati organiseerida seminar koolireformi üksikasjade ja õpilaste iseseisva töö meetoditega tutvumiseks.

Otsustati paluda, et kõik kateedrid toetaksid TRÜ komsomolikomitee algatust teise kursuse üliõpilaste suunamisel koolidesse pioneerijuhtideks ja neljanda kursuse üliõpilaste suunamisel koolidesse üniskondlikule tööle. Kui need otsused otstarbekohaselt teostatakse, siis aitab see kindlasti tulevaste õpetajate ettevalmistust paremaks muuta.

Ülikooli teaduslikus töös, eriti üliõpilastele diplomitööde teemade määramisel otsustati rohkem silmas pidada teemasid, mis on seotud nõukogude kooli tänapäevaga. Kiideti heaks NSV Liidu ajaloo kateedri kavatsus organiseerida mõnes Tartu koolis poliitiliste teaduste aluste katseviisilist õpetamist, et saadud kogemusi hiljem teistes koolides kasutada.

Et ülikool saab baaskooli (senise Pedagoogilise Kooli harjutuskooli), otsustati teha kõik, mis võimalik, selleks, et see kool kujuneks eeskujulikuks õppeasutuseks, kus üliõpilased võiksid tutvuda uute õppemeetodite rakendamisega, õppetöö näitlikustamisega ja õppekabinettide korraldusega.

Võib loota, et nende otsuste realiseerimine kõikide kateedrite osavõtul võimaldab ülikoolist välja lasta paremini ettevalmistatud õpetajaid, kelle tegevus ei põhjusta enam niisuguseid etteheiteid, nagu ülikoolile siiamaani üsna sageli on tehtud.

A. ELANGO

Et „Vanemuine“ kiiremini kerkiks

— selleks kutsusid kehakultuuriosakonna ühiskondlikud organisatsioonid üles kõiki oma üliõpilasi, õppejõude ja teenistujaid töötama pühapäeval viis tundi teatrihoone ehitusel. See üleskutse tekitas spordimeeste seas suurt elevust ja nii sammusidki kaheksakümmend kolm reibast töömeest möödunud pühapäeva hommikul ehitusplatsile. Et brigaadidesse jaotamine oli juba varem tehtud, mida töödejuhataja sm. Pedak soovitab ka kõigile teistele abistajatele, läks töölepaigutamine libedasti.

Kolmanda ja neljanda kursuse noormehed ladusid suuri paelahmakaid, ülejäänud olid ametis mullatöödega. Telliste staabeldamisel paistis silma Milvi Haljasmaa brigaad, kes olevat selle kunsti ära õppinud Käärikul.

Õppejõud sm-d E. Mõtlik, H. Gross, I. Okk, J. Unger, E. Isop, H. Tidrikson, P. Paris ja H. Valgma välja ei paistnud, sest . . . nendele juba varem üle pea ulatunud vundamendisüvend viis nad tubli töö tagajärjel kaks korda sügavamale.

Kehakultuuriosakonna väegesid juhtis kõigile tuntud tõstesportlane Elmo Simson.

Töötuhinas möödus aeg kiiresti ja kui jõudis kätte aeg lõpetamiseks, andis sm. Pedak kombekohaselt kaasa iseloomustuse, mis kõlas umbes nii: «Töö organiseerimise ja innukuse poolest pole siin varem selliseid abistajaid olnud.»

Loodame, et neid edaspidi tuleb. Ja muidugi TRÜ-st!

M. ARVISTO

Keemikute juures

Keemiaosakonna komsomoli-algorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosolek toimus möödunud nädalal.

Koosolek oli särtsukas ja elav ning keemikutele kohane. Arutati möödunut ja mõeldi eelolevale. Aruande tegi sekretär R. Pullerits. Sõna võtsid Raudmets kolmandalt kursuselt, Kilgaste teiselt kursuselt ja veel teised. Sõna võttis ka J. Lott.

Möödunud aasta jooksul oli kaks koosolekut, kus arutati spetsialistide ettevalmistamise küsimust. Büroo koosolekutel olid päevakorras pakilisemad probleemid: töö gruppides, spordipäeva organiseerimine, suvised tööd.

Soovida jättis aruandeaastal õppe- ja teaduslik töö, mis seetõttu võeti koosolekul erilise tähelepanu objektiks.

Koosolekul tehti rida asjalikke ettepanekuid, nagu osakonna märgi ja osakonna kroonika sisseseadmine, sõprusvõistluste organiseerimine õppejõududega, seinalehe väljaandmine, töökasvatuse parandamine jne.

Büroo töö tunnistati rahuldavaks. Uus büroo tehku kõik selleks, et organisatsiooni töö oleks veel parem — hea.

U. TUULIK

Kaugõppijate pere täieneb

Üleliidulise Kaugõppe Rahandusinstituudi Tallinna filiaal anti üle TRÜ Kaugõppeosakonna Majandusteaduskonnale. Majandusteaduskonna õppejõud eesotsas dotsent H. Hagelbergiga sõitsid juba Tallinna ületoomist vormistama.

Kaugõppe-üliõpilaste arv suureneb umbes neljasaja üliõpilase võrra.

Ametiühingukonverentsi eel

Pidevalt suureneb ülikooli ametiühingukomitee hoolitsus töötajate elutarbelise ja kultuurilise teeninduse eest.

Laialdased võimalused on meile loodud massiliseks kultuuritööks ja kunstiliseks isetegevuseks. Töötab

Sõna on rühmaorganisaatoril

eraldi isetegevusringid ülikooli teenistujatele.

TRÜ Teadusliku Raamatukogu ametiühingurühmas püüti möödunud tegevusaastal töötajate elutarbelise heaolu kõrval erilist tähelepanu asetada kultuuriürituste läbiviimisele. Regulaarselt korraldati ühiseid teatri-, kino- ja näituste külastusi. Elavalt kulges loenguline töö. Praktiseeritakse loengute ja vestluste korraldamist teaduse uuematest saavutustest. Näiteks esines loenguga «Kosmilised raketid ja lennud» sm. J. Einasto. On välja töötatud ja rakendatud erialase kvalifikatsiooni tõstmise süsteem kursuste ja seminaride näol. Aktiivselt töötavad juba mitmendat aastat viis keelte õppimise ringi.

Suveperioodil oleme korraldanud ekskursioone Eesti NSV ja vennasvabariikide vaatamisväärsustega tutvumiseks. Tänavu suvel tutvuti Leningradi oblasti ja Karjala-Soome kauni loodusega.

Ekskursioonide läbiviimisel on sageli raskuseks olnud materiaalne külg. Seoses sellega kerkib mõte, kas ei oleks otstarbekohane suurendada ülikooli ametiühinguorganisatsiooni eelarves ekskursioonidele eraldatavat summat. Soovitav oleks, et iga ametiühingubüroo ja suuremad ametiühingurühmad (ca 70-liikmelised) saaksid korraldada vähemalt ühe matka suve jooksul, milleks neile antaks kasvõi osaliselt toetust.

Arvestades üliõpilaste, õppejõudude ja teenistujate arvu, tuleks mõelda, kuidas suvepuhkuste ajaks suurendada tuusikute hulka. Soovivad ju paljud meie kollektiivi liikmed veeta puhkust mererannas, mägedes või ravida tervist sanatooriumides.

E. AUN

Ülikooli kirjandusringis

Üleeile õhtul tuli oma aruande- ja valimiskoosolekule kokku ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ring.

Koosolekul oli peamiseks arutlusobjektiks ringi edasise töö suund. Märgiti, et teaduslik töö, teaduslikud küsimused peavad edaspidi suurema tähelepanu osalisteks saama.

Samuti on vajalik anda ringi liikmetele — tulevastele õpetajatele kogemusi tööks koolide kirjandusringidega.

Tehti ettepanekud korraldada eeloleval aastal kirjanduslikke kohtuid, ülikooli almanahhi ja noorte autorite luuletuskogude arutelud, ekskursioone kirjanike eluga seotud paikadesse, teatrietenduste arutelusid, keskkooli uute kirjandusõpikute arutelu, arutada mitmesuguseid teoreetilisi küsimusi.

Uude juhatusse valiti M. Kadarpik, Ü. Kurs, P. Lepik, Ü. Matjus, V. Rebane, P.-E. Rummo ja H. Räim.

Pediaatrite aastapäev

Möödunud reedel pühitses oma üheteistkümnendat sünnipäeva UTÜ pediaatriring. On kujunenud traditsiooniks, et aastapäeva pühitsevad koos nii ringi praegused kui ka endised liikmed, kes praegu töötavad kõigis vabariigi rajoonides pediaatritena.

Kokkutuleku ametlik osa toimus Tartu Linna Kliinilises Lastehaiglas. Teaduslike ettekannetega esinesid doktorid Klentsman ja Lenzner, huvitavaid haigeid demonstreerisid doktorid Lääne ja Tälli. Doktor Preem aga rääkis Lõuna-Eesti noorte pediaatrite töösaavutustest ja ebakohtadest. Tänavu kevadel ülikooli lõpetanu, praegune Märjamaa rajooni pediaater dr. Salu rääkis oma esimestest töökogemustest. Sünnipäevakingituse — suure nuku kaunis roosas rüüs, nimega Liisi — tõid ringile Tallinna pediaatrid.

Õhtu teiseks osaks oli pidulik koosviibimine ülikooli klubi kohvikus. Ringi esimees Tiiu Vaasna tegi kokkuvõtte ringi tööst möödunud õppeaastal ning tõstis esile aktiivsemaid üliõpilasi (M. Hinno, Õ. Niinepuu, I. Muuga) ja avaldas tänu ringi tarmukale juhile ning «heale vaimule» doktor Keresele.

Mõnusas vestluses selgus, et noored pediaatrid on oma eluga rahul ja tänu ülikoolis omandatud teadmistele ning kogemustele pole keegi sel aastal lõpetanutest oma tööpostil hätta jäänud. Väga huvitavalt rääkis dr. R. Härma oma muljetest Kasahstanist Petropavlovski linna haiglast, kus ta töötas šefluse korras sel suvel kaks kuud. Suurima tähelepanuga kuulati muljeid Tšehhoslovakkia ja Ungari reisilt, millest osavõtnud — doktorid L. Keres ja L. Sildver — väga haaravalt jutustasid.

Kellaosutid olid nihkunud kaugelt üle keskööd, kui pediaatrid ja nende kandidaadid oma koosviibimise sõprusringis lõpetasid. Ja jälle oli lisandunud üks igati kordaläinud üritus pediaatriaringi ajalukku.

I. TAMM

«Näitleja Joller»

«Kas sa, vana August, teatri järele ka ei igatse?» küsis Toomas. «Sa olid populaarne, rahvas hellitas, näitlejad räägivad tänapäevani su suurest realismist.»

«Mina olen kahepaikne: teatris igatsesin hobuste järele ja hobuste juures igatsen teatri järele. Tõeliselt vanged mehed ihkavad ainult ühte ja annavad oma elu selle eest.»

Päevateemadel BAASI, millele rajada, ON

Tahaksin sõna võtta meie ajalehes üliõpilasteatri küsimuses. On märgata tendentsi selles suunas, et mis nädal edasi, seda enam hakkab idee mateeriaks saama: teater on silmapiiril! Mina isiklikult ei tahaks seda head traditsiooni rikkuda.

Sm. E. K. artiklis, mis ilmus ajalehe eelmises numbris, torkas vaid üks koht valusamalt silma. See oli nimelt seal, kus tehti juttu teemal: «Üliõpilaste näiteringide taandareng, eriti seitseaastaku teisel aastal.» Vähemalt jäi selline mulje. Tahaksin vastu vaielda. On! On baasi, millele rajada üliõpilasteater! Ka pole päris õige jutt tagurpidisest evolutsioonist.

Muidugi, minu kui esimese kursuse alles verivärske mütsikandja arvamus kahtlemata autoriteetide tasemele ei küüni. Kuid kehakultuuriosakonna üliõpilasena astun siiski esmajärjekorras meie näiteringi kaitseks välja. Ma pole tema tööst veel osa võtnud, kuid olen selle lavastusi näinud ning olen veendunud, et ligi 50 protsenti näitlejaid saab üliõpilasteater kehakultuuriosakonnast (ise loodan olla üle selle). Headeks kinnitusteks sellele on kehakultuuriosakonna näiteringi lavastused. Meie — kehakultuuriosakonna «näitlejad» — anname omalt poolt kõik. Baasi pärast mitte muretseda — saame!

Mis aga puutub näitejuhi puudumisesse, siis — kas esialgu, kuni saadakse näitejuhiga «otsale», ei saa teatri tööd «dirigeerida» endiste näiteringide juhid. Faktiks on ka see, et kui neid mitu on, siis talume «sünniraskusi» kergemini — eks «kaks meest on ikka kaks meest». Teiseks, alguses niikuinii väga tormiline see areng pole. Selleks ajaks, kui uus näitejuht saadakse, hakkab ka teatri elu normaalsetesse radadesse veerema.

Loodan, et minu mõtteavaldus üliõpilasteatri teemal ei jää viimaseks.

M. EENPERE

Kõne oli oli

Meie ametiühingus on korduvalt juttu olnud katseloomi hooldavate preparaatorite tööajast. Sellest räägiti 1958. aastal ülikooli ametiühingukonverentsil (sm. Kreisi sõnavõtu alusel), seda arutati tänavu aprillis ametiühingukomitee koosolekul jne. Arstiteaduskonna ametiühingubüroo selgitas septembris-oktoobris praegust olukorda ja 10. oktoobril oli küsimus jällegi arutlusel ametiühingukomitee koosolekul, millest võtsid osa vastavate kateedrite juhatajad, preparaatorid, haldusprorektor jt.

Arstiteaduskonna ametiühingubüroo elamu-heaolu komisjoni esimehe H. Jalviste aruandest selgus, et kümnes kateedris on katseloomadega tegelevate preparaatorite töötingimused mõnevõrra erinevad, kuid ühiseks suureks mureks on kõigil (välja arvatud biokeemiakateeder) tööpäeva ülemäärane pikkus ja puhkepäevade puudumine aastate vältel. Suuri raskusi on preparaatoritel toiduvarude hankimisega katseloomadele.

Preparaatorid märkisid, et töötada tuleb puhkepäevadeta (A. Kreisi, L. Märtini sõnavõtud), et loomade hooldamise kõrval tuleb teostada teadusliku töö abistamist, konnade korjamist, et katseloomadele talveks juurvilja ja heina varumine käib üle jõu (A. Mosna). Osa katseloomade ruume on külmad ja loomadele eluohtlikud.

Haldusprorektor V. Simm arendas mõtet vivaariumide ühendamiseks hooneis, kus praegu on mitu katseloomade baasi, nagu uues anatoomikumis (farmakoloogia-, histoloogia- ja anatoomiakateedrid), et katseloomade kasvatamise baas kogu ülikooli kohta võiks

preparaatorite töö

olla ühine. Sellega paraneks nii materiaalne kui ka tööjõu kasutamise ökonoomsus. Mõtteid vahetasid prof. G. Kingisepp, prof. E. Käer-Kingisepp, ametiühingukomitee liikmed A. Metsa, H. Siigur, A. Sults jt.

Töökaitsekomisjoni liikmed (Dementjev, Siigur jt.) rõhutasid preparaatorite tööaja kiire normaliseerimise vajadust.

Dots. V. RITSLAID,
ametiühingukomitee
aseesimees

Tervise ja reipuse sepikojas

Selles majas askeldavad mõned inimesed kärmelt juba varajastel tundidel. Kokkade Sulfie Hünnineni ja Lorinda Viigipuu tööpäev köögis algab kella kuue paiku, mil veerandsada üliõpilast samas hoones viibib alles unevallas. Aga kell 7.30 ootab õppureid hubastes söögitubades isuäratav hommikueine. Siis — kiiresti, kiiresti loenguile, tarkusevallast kulda ammutama.

Mitmed meie perest ütlevad nüüd, et jutt on ülikooli profülaktooriumist, mis asub O. Lutsu tänav seitse.

Just nimelt!

Septembri lõpus tuli siia üliõpilaste esimene vahetus sel õppeaastal. Kakskümmend neli päeva, mille üliõpilased siin veedavad, annavad kõigile juurde tervist, reipust. Ülikooli arstipunkt suunab profülaktooriumi just neid, kelle tervis vajab kosumist.

Siin olijate üle peavad meditsiinilist järelvalvet arst Heinard Sillastu, kes on ühtlasi profülaktooriumi juhatajaks, ning meditsiiniõed Milvi Pikk ja Lehte Oinus.

«Jaa, toit maitseb lausa oivaliselt,» lausub viienda kursuse keemik Enno Raidma. «Olen siin esmakordselt. Suur aitäh neile, kes meie eest vaeva säästmata hoolitsevad!»

Üliõpilased istuvad söögilaua taha päevas neljal korral. Lisaks mitmekesistele toitudele antakse neile vitamiine.

Kindel päevarežiim soodustab omakorda kosumist ja tervise paranemist. Majast O. Lutsu tänav 7 jäävad kõigile selles viibinutel head mälestused. Ka neil, kes tänavu alustasid õppimist ülikoolis, on võimalus oma tervist kosutada profülaktooriumis. E. JAAN

* HUUMORIT *

EKSAMIL

ÕPPEJÕUD: Miks tramm töötab alalisvoolu abil?

ÜLIÕPILASKANDIDAAT: Vahelduvvoolul sõidaks ta kogu aeg edasi-tagasi.

Arusaamatuste vältimiseks teatame oma lugejatele ja kaastöölistele, et ilmuvasse ajalehenumbrisse võetakse kaastöid vastu teisipäeva õhtuni (tuua toimetusse või tasta toimetuse kirjakasti peahoone vestibüülis). Pildimaterjali ja jooniste jaoks on tähtajaks esmaspäev. Lühiteateid võib toimetusse tuua kolmapäeval kella 12-ni.

Ajaloo-Keeleteaduskonna teaduslik konverents

Eeloleval esmaspäeval ja teisipäeval toimub Ajaloo-Keeleteaduskonna teaduslik konverents. Avaldame allpool selle istungite päevakorra. Sektsioonide toimumise kohad leiate afišiit peahoone vestibüülis.

EESTI KEELE JA KIRJANDUSE SEKTSIOON

Esmaspäeval, 24. oktoobril kell 18

1. K. Taev. Fr. R. Kreutzwaldi «Eesti rahva ennemuistsete jutude» väljaandmisega seoses olevaid küsimusi.
2. U. Kolk. Värsisisesed vormelid eesti regivärsilises rahvalaulus.
3. H. Peep. Kirjanduslik rühmitus «Tarapita».

Teisipäeval, 25. oktoobril kell 18

1. Filoloogiakandidaat A. Valmet. Partitiivi tähenduslikud funktsioonid eesti kirjakeeles.
2. G. Laugaste. Täpsustusi eesti keele kvantiteedisüsteemis ostsillograafiliste mõõtmiste alusel.
3. Filoloogiakandidaat P. Palmeos. Soome-ugri keeleteadus Tartu Riiklikus Ülikoolis 1940—1960.

VÕÕRKEELTE SEKTSIOON

Teisipäeval, 25. oktoobril kell 17

1. Filoloogiakandidaat K. Kann. Võõrkeelte kateedri tööst möödunud kahekümne aasta jooksul.
2. O. Mutt. Nimetustest Finnas, Estas, Beormas jne. vana-inglise perioodi tekstides.
3. L. Otsmaa. Mõningaid märkmeid alamsaksa keele kohta Baltimail (13.—16. saj.).
4. P. Nurmekund. Ühest Normandia sõnakujust.

AJALOOSEKTSIOON

Esmaspäeval, 24. oktoobril kell 15

1. Ajaloodoktor H. Moosberg. Eesti revolutsioonilise liikumise ajaloo uurimisest NSV Liidus aastail 1917—1937.
2. Ajalookandidaat M. Lõhmus. Kreenholmi tööliskollektiivi saavutused sõjajärgsel perioodil.
3. H. Piirimäe. Rootsi püüded Venemaa väliskaubanduse toomiseks Läänemerele 17. sajandi teisel poolel.

PEDAGOOGIKA- JA PSÜHHOLOOGIASEKTSIOON

Esmaspäeval, 24. oktoobril kell 17

1. Kandidaat E. Koemets. Mõnede grammatiliste oskuste omavahelisest seosest.
2. E. Jaanvärk. Mitte-emakeelse kõnelemisoskuse omandamise psühholoogilistest alustest.
3. A. Ilves. Poliitinformatsioon kommunistliku kasvatuse vahendina.

Teisipäeval, 25. oktoobril kell 17

1. Kandidaat H. Kurm. Võitlus algkooli pärast kodanliku Eesti Asutavas Kogus.
2. B. Nedzvetski. Kooliõpilaste opositsiooniline liikumine Pärnus 1922. aastal.
3. G. Kaljuvee. Eesti talurahva kasvatusideaalist feodalismi perioodil.
4. M. Kotik. Pedagoogiline meisterlikkus ja Stanislavski süsteem.

«Näitleja Joller»

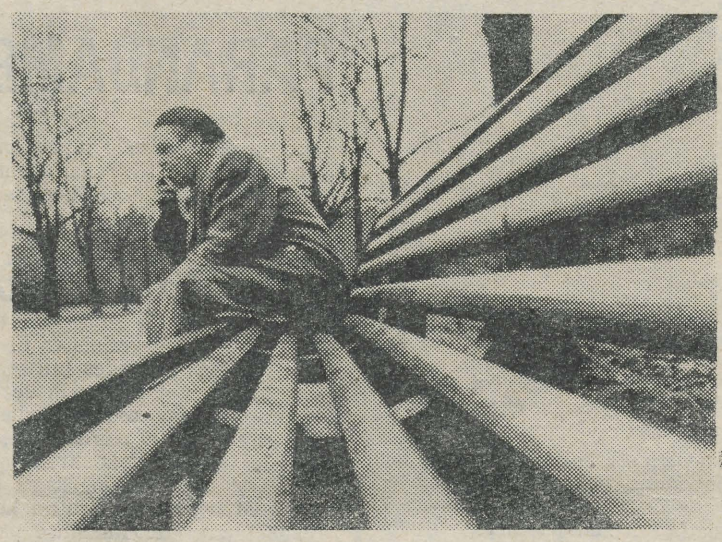

Järgnevad nädalad muutsid Tooma elu aina keerulisemaks — nii sisemist kui välist liini pidi. Kõikumised enesetundes muutusid aina laiemaks. Kindel veendumus: ma suudan kõik — vaheldus sageli veendumusega: ma ei suuda midagi. Sellest tekkis nagu enesesüüdistus, mis mõnel järgneval hetkel muutus ägedaks teiste süüdistamiseks: ülekohtune inimese hülgamine, ande mittemõistmine. Samal ajal hoidus ta ise teatriringkondadest eemale. Ta sõitis linnast välja, et tajuda kevadet ja tuua pajuoksi.

VEEL KORD

Ajalehe eelmises numbris teatasime, et ajalehe «Tartu Kommunist» 1940. aasta oktoobrikuu numbrite järgi võib ülikooli komsomoliorganisatsiooni asutamiskoosoleku daatumiks lugeda 10. oktoobrit 1940, mitte aga 4. oktoobrit 1940, mida meie ajalehe veergudel sama «Tartu Kommunisti» järgi varem on tehtud (näiteks 28. oktoobri 1958. aasta numbris). Kumb daatum on siis õige?

Anname selles küsimuses sõna sm. J. Kalitsale.

«4. oktoobril 1940 avaldab ajaleht «Tartu Kommunist» järgmise teadaande:

> «Eestimaa Kommunistliku Noorsoo Ühingu Tartu Ülikooli algorganisatsiooni asutamiskoosolek toimub reedel, 4. okt kell 20.15 üliõpilasmaja 3. korral. Osa võtta võivad kõik liikmed ja liikmekandidaadid.»

See teadaanne on üheks aluseks, et dateerida ülikooli komsomoliorganisatsiooni loomist 4. oktoobriga 1940. 9. oktoobril 1940 aga avaldab «Tartu Kommunist» järgmisesisulise teadaande:

> «Neljapäeval (s. o. 10. oktoobril, J. K.) kell 18 toimub üliõpilasmajas EKNÜ Tartu Ülikooli algorganisatsiooni liikmete ja liikmekandidaatide üldkoosolek. See koosolek toimub varem reede peale kindlaksmääratud koosoleku asemel.»

Sellest võib teha järeldused, et reedel, 4. oktoobril koosolekut ei toimunud ja et see lükati edasi vastavalt uuele teadaandele 10. oktoobrile 1940. Seega siis asutamiskoosolek oli 10. oktoobril. Kuid on võimalik ka teine versioon: 4. oktoobril koosolek siiski toimus, algorganisatsioon moodustati ja lepiti kokku järgmiseks koosolekuks reedel nädala pärast samas kohas ja samal ajal. Et ära hoida teatamisega ajaviitmist, teevad üliõpilased sageli nilmoodi. Kokkulepitud koosoleku aega aga muudeti 9. oktoobri teadaandega. Kumb seisukoht on siis õige. «Tartu Kommunistis» pole ei ühe ega teise koosoleku kohta mingisugust sõnumit. Vastust tuleb otsida mujalt.

Teisipäeval, 8. oktoobril 1940 kirjutab «Noorte Hääl»:

> «Reede õhtul peeti Tartus üliõpilasmajas kommunistlike noorte omavaheline koosolek üliõpilaste noorkommunistide algorgi (rakukese) ellukutsumiseks. Koos oli umbes 30 üliõpilase ümber, kes otsustasid asutada vastava büroo ja alustada kohe tööd üliõpilaskonnas.»

Tähendab, koosolek 4. oktoobril 1940 leidis aset ning komsomoli keskkomitee häälekandja hindab seda kui algorganisatsiooni moodustamise fakti.

Et oleks kindlam, pöördume ka arhiivis leiduvate materjalide poole. Eesti NSV Riiklik Ajaloo Keskarhiiv (f. R-355. nim. 1, sü. 49. l. 60) annab sellele küsimusele järgmise vastuse:

> «ELKNÜ TRÜ algorganisatsiooni loomine toimus ELKNÜ Tartu Komitee poolt. Esimene koosolek peeti 4. okt. 1940. Koosolekust osavõtjaid oli 22. Tähtsamatest vastuvõetud otsustest oleks nimetada: täielik koostöö ülikooli partei algorgiga, kusjuures otsustati abistada partei algorgi, pidades üliõpilasile selgituskoosolekuid ja kontrollides õppejõudude tegevust. Viimase ülesande sooritamiseks määras üldkoosolek iga teaduskonna komnoorte seast ühe usaldusmehe.»

See lõik on pärit Tartu Riikliku Ülikooli 1940/41. õppeaasta esimese semestri aruandest, mis esitati EKP Keskkomiteele ja millele on alla kirjutanud Tartu Riikliku Ülikooli rektor 4. märtsil 1941.»

ÜLIKOOLI KOMSOMOLIORGANISATSIOONI LOOMISEST

«Näitleja Joller»

«Miks sina, Joller, jood, ma ei tea, aga mina joon iseloomu kindlusest. Kui ei taha, ei joo kah. Kahekümnekuueaastaselt ei võtnud ma kaks nädalat tilkagi suu sisse, — mul oli kopsupõletik.»

2 Tartu Riiklik Ülikool

Ajaloo-Keeleteaduskonna . . .

VENE KEELE JA KIRJANDUSE SEKTSIOON

Esmaspäeval, 24. oktoobril kell 17

1. Канд. А. Б. Правдин, канд. Б. Ф. Егоров. Русская филология в ТГУ за период 1940—1960 гг.
2. Канд. К. И. Бахман. О русско-эстонском языковом контакте.

Teisipäeval, 25. oktoobril kell 17

1. Канд. Ю. Лотман, Современное состояние Пекюше» в оценке до-Игореве» и вопросы подлинности памятника.
2. Канд. В. Т. Адамс. Из истории эстонской рифмы. (К проблеме русских влияний на эстонскую поэтику).
3. А. Трумммаль. Роман Флобера «Бувар и Пекюше» в оценке дореволюционной русской критики.

MÜÜGIL OLEVAID KONSPEKTE

*** Ü. Kaasik. Funktsionaalanalüüs. Hind 2 rubla 70 kop.**

*** J. Jegorov. Riigi ja õiguse ajalugu. Hind 1 rubla 55 kop.**

*** F. Sauks. Kaubandus rahvademokraatiamaades I. Hind 2 rubla 30 kop.**

*** P. Prüller, H. Tammet. Mõõtmisvigade arvestamine. Hind 75 kop.**

*** O. Maimets. Inimese suure vereringe arterid. Hind 90 kop.**

*** I. Piir. Методы математической физики. Hind 3 rubla 85 kop.**

*** K. Siilivask. Eesti Oktoobrirevolutsiooni ning välismaise sõjalise interventsiooni ja kodusõja perioodil 1917—1920. Hind 2 rubla 60 kop.**

KIRJANDUSE JA KUNSTI LEHEKÜLG

TÕNIS LEHTMETS

Poeedid-kellad

Ei ole alati nii lihtne ütelda,
kes parem on, kes õigem.
Poeedid on kui eri liiki kellad.
Üks valjul löögil tunde raiub kõiges,
ent teine tiksub endamisi hellalt.
Üks astub aeglaselt,
üks hästi kiirelt,
üks vaatab tornist linnale,
üks köögist kapsaaeda . . .

Kuid tähtis on, et osutite kiired
neil näitaksid vaid nõukogude aega.

Mu luuletus

Ma tihti, loomisrõõmu tundes,
ju mõtlen:
sündis vägimees,
nii . . : Kalevite moodi umbes,
kuid — näotu kääbus on mu ees!

Mu luuletus — see poisiniru . . .!
Ma just ta kinni püüdsin teelt
ja tahtsin, et . . .
No kasvõi kiru:
ta sääred teeb ja näitab keelt!

Kui vahel mõtlen,
unistuste
klaasi lööb ta puruks — klirr!
ning pageb läbi laokil uste
ja ainult
eemalt
ütleb «irr!»
Kui mõnikord ta ongi vaga
ja kuulekas kui lambatall,
nii et ta kätte saan . . .
Sa pagan —
näe:
pead ei ole otsas tal!

ASKO SÖÖT

„Loovast Mõttest"

Inimene pole kunagi millegagi rahul. Kui on näiteks ilmunud üks «Loov Mõte», oodatakse varsti teist; kui üks asi oligi hea, soovitakse teist tingimata paremat.

Mis oleks siis see «parem»?

Kõigepealt tahaksime meie almanahhist leida rohkem uudseid kirjatükke, sest «Loov Mõte» pole ju üliõpilaste omaloominguarhiivi väljaandeks. Oleks hea, kui epigrammid osutuksid edaspidi epigrammideks, mitte liigutavaiks pisipaladeks. «Jannseni-stiilis juhtkirjad» almanahhi lõpus aga kaotavad poole oma võlust, kui neid on liiga palju.

On teretulnud, et kirjanduslike lehekülgede vahel leidub ka kujutavat kunsti. Ent paigutamisel võiks veidi arvestada naabrust (näiteks luuletus «Armastan» ja «Ülikooli autogaraaž»). Peale selle vähem keraamilisi vaase ja rohkem inimesi! Ka unustusse jäetud karikatuuril võiks vahel naerda lasta.

Autorite nimede juures peaks leiduma mõningaid andmeid, mis tooksid päevavalgele nende põhilise tegevusala (teaduskond, kursus).

Jääb veel loota, et järgmine almanahh kiiremini käsikirjast trükisõnaks muutub.

Grupp eesti filolooge

Sügisel

Vahtralehtede põsed jumekaks lõid
noore sügise jahedast pilgust.
Oksad ohates tuulele ohvriks tõid
oma viimased kirevad hilbud.

Läänest loodesse raskete rüngaste ränd
vihmasülemit aeglaselt viimas.

Latva pahaselt raputab vilajas mänd,
keda pilvehõlm möödudes riivas.

Sügissadudest niiske ja koltunud aas
päikse sülelust meenutab kurvalt.
Lõhnab mõrkjalt ja meeldivalt värvikas laas
seente sünnist ja lehtede surmast.

RUDOLF RIMMEL

Epigramme

AUGUGA HAMMAS

Kinnitas pidevalt
ainuke
kõduneva auguga Hammas:
«Ma olen —
Suu ORIGINAALSUSE
tugev sammas.»

*

PEHKINUD KÄND

Vana pehkind känd
sai tuulevarju
sammaldunud Kaljult.
Känd kisas valjult:
«Küll ma olen vägev —
toetan Mäge!»

VELLY VEREV

„Näitleja Joller"

Sonaat loomisjõust ja loomistahtest

Seisatanud hetke, astus Toomas nokastanud meeste vahelt läbi ja koputas ise uksele. Uks avanes irvakile ja Toomas oli valmis juba sisse astuma, kui hääl ukse vahelt vastas: «Seltsimees Joller, te ju näete silti — vabu kohti ei ole.» Ja uks lükati kinni.

See oli möödunud aasta lõpupoole, kui meie ajalehtedes vilksatas teade, et Tallinna Televisioonistuudio on lõpetanud eesti esimese telefilmi «Näitleja Joller» väntamise. Juba vana aasta viimasel õhtul avanes televiisorite omanikel võimalus tutvuda Tallinna teise kinostuudio esikfilmiga. Esimesed hinnangud filmi kohta olid head. Filmile sai osaks ka laiem tunnustus. Üleliidulisel telefilmide ülevaatusel määrati Tallinna Televisioonistuudio filmile preemia. Huviga jäid kinokülastajad ootama «Näitleja Jolleri» linale ilmumist. Kuid paraku pole see film televiisorite ekraanidest kaugemale jõudnud.

Toreda üllatuse tegi üliõpilastele ülikooli komsomolikomitee, kelle algatusel ja initsiatiivil korraldati «Näitleja Jolleri» esilinastus Tartus. Vanemuise tänava õppehoone ringauditoorium oli üliõpilastest, õppejõududest, näitlejatest puupüsti tulvil. Sellist inimestehulka pole seal varem olnud. Kohal olid filmi lavastaja V. Aruoja, peaosatäitja V. Panso, operaator A. Mutt.

Mõni sõna sellest filmist, sest tartlaste enamikul on senini puudunud võimalus näha «Näitleja Jollerit». Film on valmistatud V. Panso samanimelise jutustuse järgi, mis sai EN Kirjanike Liidu 1954. aasta novellivõistlusel teise auhinna. Stsenaariumi autoriks on Jüri Järvet. Filmis mängivad V. Panso ja J. Järveti kõrval kaasa L. Rummo, E. Pajusoo, A. Orav, R. Nuude, R. Bauman, T. Kask.

Selle 45—50 võttepäevaga valminud filmi valmistamiseks kulutati kõigest 70 000 rubla. Huvitav on samal ajal fakt, et stuudio «Tallinnfilmi» täismetraažiliste filmide valmistamiskulud pole veel ulatunud allapoole miljonit rubla.

«On sulle elus midagi püha? On sulle miski või keegi elus armas peale iseenda? Nii armas, et võiksid elu anda? Vasta. Oled sa elus üldse armastanud?»

Filmi lõppedes puhkes tugev aplaus. See kõneleb enda eest. Filmi arutelul diskussiooni ei tekkinud, sest arvamusi, mis oleksid põhjustanud vastuväiteid, peaaegu ei tekkinud. «Näitleja Joller» on eesti kinokunsti arengus suur samm edasi.

Nüüd anname sõna kinokülastajatele.

R. Rammus: «Näitlejate mäng oli hea. Nende mäng ei läinud kaduma. Vahetevahel kippus läbi lööma draamanäitlejaile omane mängustiil. Kuid see pole suur puudus.

Ruts Bauman ei mänginud oma osa. See oli nagu tema jutustus iseendast, oma elust ja tööst.

Filmi operaator oli hea. Hästi olid antud suured plaanid, väga hästi oli edasi antud kraavi kaevamise episood.

Filmile oli omane stseenide dünaamilisus, väljendus oli äärmiselt lakooniline.»

P. Lepik: «Need inimesed on üsna uued ekraanil, inimesed meie seast. On imeväärne näha, et film ei koosne skeemidest. Näeme elavaid inimesi, kes teevad läbi raskeid katsumusi».

A. Avapuu: «On filme, mis väsitavad; on selliseid, mis panevad magama. «Näitleja Joller» on eesti tugevaim film.»

Ü. Tuulik: «Kunstis mõjub kokkusurutus. Seda võib öelda ka nähtud filmi kohta.»

H. Palamets: «Stsenaarium oli ette teada, lõpp oli alguses ette näha. Stsenaarium üle keskmise ei küündinud. Filmi tegi aga huvitavaks peategelane. Kõige paremini mängis Jüri Järvet. Üks küsimus Filmilaenutuskontorile: «Millal tuleb «Näitleja Joller» vabariigi kinode ekraanidele?»»

M. Lauristin: «Oluline pole see, kas sisu on ette teada või mitte. Oluline on see, et «Näitleja Joller» on tükike elust. See film on sonaat, sonaat loomisjõust ja loomistahtest. Võib tõmmata paralleele Tšehhovi «Kajakaga» — looga sellest, kuidas loov inimene jookseb karile.»

K. Ird: «Tänane film tegi mind kurvaks sellepärast, et hulk aega ei ole Panso uut juttu kirjutanud, tegi kurvaks sellepärast, et hulk aega pole Panso laval mänginud ega «Vanemuises» uut tükki lavastanud. Mind rõõmustas filmi vaadates see tunne, et Nõukogude Eesti on ikka kõrge kultuuriga, hea kunsti ja traditsioonidega maa, isegi siis, kui ta filmi teeb.»

H. Siimisker: «Tegemist on kollektiivi ja üksikisiku vahekorraga. Kollektiivis esinevad omad kühmukesed ja küürukesed. Kollektiiv ei kasvata. Tee teatrisse kulgeb kraavi kaudu. Üksikud motiivid ei kasva süžee arengust välja. Järvet on mängult ühtlasem, Panso on mõnes kohas justkui krambis. Stseen Baumaniga, seal oli ta mitte nagu Joller, vaid kui lavastaja.»

M. Viiding: «Kas inimest peab alati kasvatama, kas ta ei kasva ise, kui ta tugev on. Joller ei ole negatiivse idee kandja. Meeldib Linda Rummo, kuigi ta osa oli vaesem. Hea oli filmi muusika.»

«Näitleja Joller» sai ülikoolilinnas kõrge hinnangu osaliseks. Vabariigi kinoekraanile film seni pole jõudnud. Seda filmi tuleb ja peab näitama kõigile vabariigi kinohuvilistele. Tallinna Televisioonistuudio film on saavutus eesti kinokunsti arengus, ta väärib igati laiemat tunnustust. Pole midagi imelikum, kui juhtub selline kurioosum, et «Näitleja Joller» pääseb enne üleliidulisele ekraanile kui vabariiklikule. Seda enam, et film on praegu dubleerimisel Moskvas Gorki-nimelises Kinostuudios.

Esitame küsimuse Eesti Vabariiklikule Filmilaenutuskontorile:

«Millal avaneb vabariigi kinosõprade perel võimalus näha filmi «Näitleja Joller» meie kinode ekraanidel?

A. TIISVÄLI

Pääsukesed

Väike ja nägus on juuksuriputka —
pääsud räästa all piiri-pääri.
Lumivalged on rinnad,
süsimustad on tukad
ja sabad kui läikivad käärid.

Nõnda soe ja puhas on juuksuriputkas.
Tüdruk võlub sind silmilt ja säärilt.
Lumivalge on põlleke,
süsimustad on tukad
ja lõbusalt plõksuvad käärid.

Ruttu lendavad minutid juuksuriputkas.
Pihud paitavad sind nagu tiivad.
Juttusid küll!
Algad kaugemast nukast —
ikka laulule-tantsule viivad!

Väga raske on lahkuda juuksuriputkast.
Jätad lauale ülejäänd raha.
Ning valus on mõelda,
et need siidised tukad
talveks kodumaa jätavad maha.

TÕNIS LEHTMETS

Suvepäev

HOMMIK

Taevas kui purpur,
pilved kui kuld
ja ringutav tuul,
kastenaeratus suul.

PÄEV

Taevas kui meri,
pilved kui laevad
ja kestendav tuul,
kõrkjavars suus.

ÕHTU

Taevas täis nõge,
tähed kui hõbe
ja väsinud tuul
tukkumas puul.

PEETER HEIN

Tartu Riiklik Ülikool 3

* EESTI KAUNIS LOODUS *

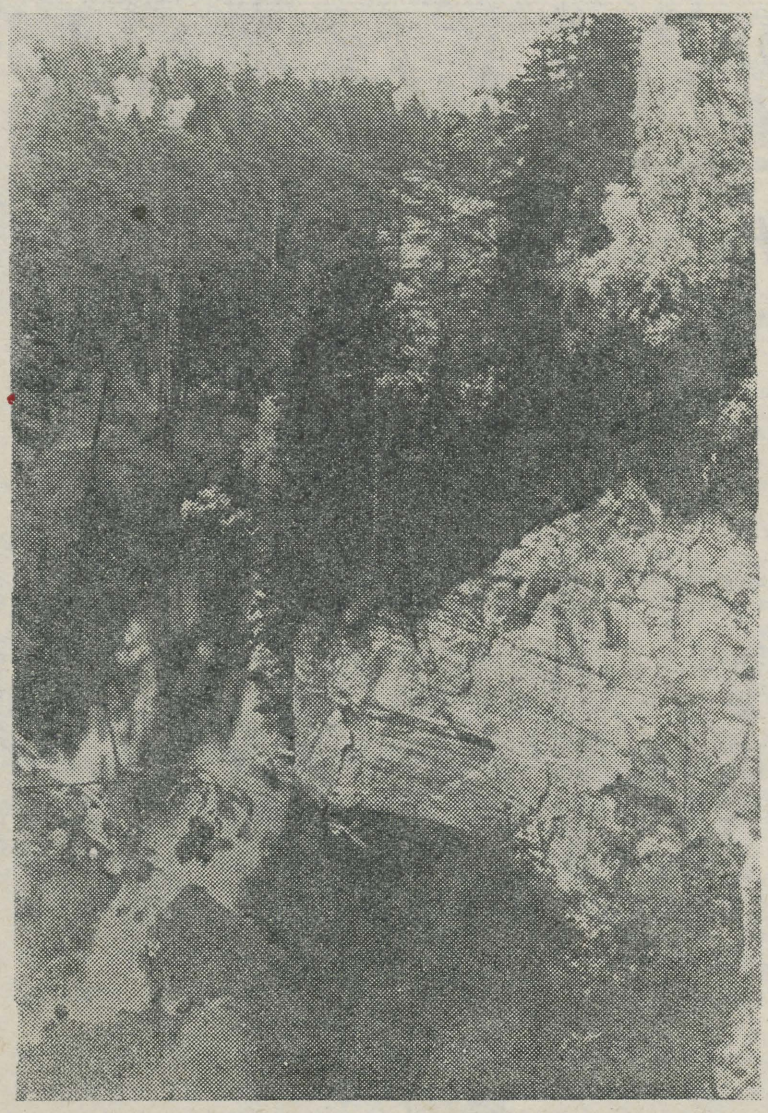

Vaade Suure Taevaskoja kaljult. *A. MARVETI foto*

Geograafi sulega 2.

TARTU — JEREVAN

Madis Kaasik * Vello Ladva * Avo Nõmm

Uni oli ülimagus. Kui ärkasime, askeldasid teised laagrielanikud juba seljakottide juures. Kiiresti-kiiresti üles, telk korda, midagi hamba alla ja minekule. Aga jällegi ootamatus. Autobussid olid mõlemad juba rahvast täis. Õnneks oli peale meie ka veel teisi mahajääjaid ning sellepärast anti meie käsutusse veoauto. Suurepärane! Lahtisest autost on ju palju rohkem näha kui bussist. Laome seljakotid taha üksteise otsa, ise ettepoole, aga nii tihedasti kui võimalik, sest bussis ei taha nüüd enam keegi olla. Tuli välja, et peale meie kolme on veel neli «metsikut turisti». Ülejäänud olid kõik Moskvast ning moodustasid ühise grupi. Ka meid võeti lahkelt grupi koosseisu. Lõpuks on kõik organisatsioonilised ja majanduslikud küsimused lahendatud ning sõit algab.

Algul on tee lihtsalt suurepärane ja vilunud autojuht sõidab mägiteel hulljulgelt. Tütarlapsed tunnevad hirmu. Kuid lõbus instruktor Karl julgustab neid. Varsti muudab tee oma palet ja autojuht vähendab kiirust.

Ikka kõrgemale viib meid auto. Näib, et kohe siinsamas suundub tee alla kuristikku.

Aga ei — pöördub ainult ümber kalju ja muudab oma suunda 180° võrra. Sõidame sada meetrit ja uuesti samasugune kurv. Niiviisi sõitsime kuni Severnõi Prijutini, viimase telklaagrini enne Kluhhoori mäekuru. Siin lõpeb ka autotee ja edasi tuleb minna juba jalgsi.

Kell näitab alles viiendat hommikutundi, kui meid äratatakse. Kuru tuleb ületada varakult, sest tavaliselt keskpäeval sajab mägedes. Sellepärast on vaja kiirustada.

Ruttu kaob kõhtu paar klaasi kakaod küpsistega, seljakott selga ning hanereas astuma. Kõnnime kolmekesi rivi lõpus ning arutame omavahel, millal jõuame Južnõi Prijutti. Minna on üldse 22 kilomeetrit, sellest tõusu kuruni 10 kilomeetrit. Algul on kõik reipas meeleolus. Eespool isegi lauldakse. Madis unistab suplusest Mustas meres, Avo viinamarjadest ning Vello ehtsast gruusia köögist.

Varsti annab aga tunda kõrgus, sest hingamine läheb raskemaks. Väike puhkus ning tõuseme ikka edasi. Näe, seal ongi juba lumi! Instruktor hoiatab, et tuleb olla ettevaatlik, sest siin võib kergesti libiseda. Kuid kõik läheb õnnelikult.

Kuru! Hurraa! Kõrgus 2816 meetrit. Et isiklik kõrgusrekord lõpeks nulliga, tõuseme veel 4 meetri kõrgusele kivile.

Pärast mõneminutilist puhkust alustame laskumist ja nüüd juba Gruusia pinnal. Kui tõus on raske, siis laskumine on veelgi raskem ja väsitavam. Tihti on rada niivõrd järsk, et laskuda tuli üksteisel käest hoides. Ka mägijõgede ületamisel tuli üksteist abistada, sest kivid on libedad ja vool kiire.

Pärast seitse tundi kestnud rännakut jõudsime Južnõi Prijutti. Et autoteele jõuda, pidime järgmisel hommikul käima veel 10 kilomeetrit jalgsi.

Kui seni arvasime, et Suhhumi sõjatee on asfalteeritud, siis eksisime rängalt. 93 kilomeetri pikkuse tee läbimiseks kulus autol peaaegu seitse (!) tundi ja kui saabusime Suhhumi, olime päris põhjalikult läbi loksutatud.

Kes pole enne mägiteel sõitnud, see ei oska seda ette kujutada: kitsas, käänuline, pea kohal ripuvad suured kaljupangad, all kuristik, kus lookleb ja vahutab mägijõgi.

Juhtus nii, et sellises kohas tuli meile vastu teine auto. Külg-küljes kinni, sentimeeter sentimeetri haaval möödusid nad üksteisest, äärmise masina rattad kuristiku serval. Kui seal juht veidi vääratab, siis tagajärg on kõigile selge.

Õhtul jõudsime õnnelikult Suhhumi. Ja kohe üllatus — kohtusime eestlastega. Nad olid alpinistid, kes valmistusid kojusõiduks. Pärisime neilt üht ja teist selle kuulsa kuurordilinna kohta ning ei mallanud rohkem vestelda, sest kõike tahaks oma silmaga näha.

Linnaga tutvumine tuli aga ette võtta hiljem, sest ka uni nõudis oma osa.

Järgmisel päeval jõudsime käia botaanikaaias ja maailmakuulsas Suhhumi ahvikasvanduses. Vaatlesime huviga palme ja küpresse, imetlesime suurt lootoslille ning sekvoiat. Siin leidub nii Hiina, India ja Egiptuse kui ka Austraalia ja Lõuna-Ameerika päritoluga taimi.

(Järgneb.)

Tõuseme üle lumise mäekuru. *M. KAASIKU fotod*

Niimoodi paistavadki need 4000 meetri kõrgused mäehiiglased.

Iga kingsepp

Avaball on sündmus, millest tahaks iga üliõpilane kasvõi kordki osa võtta. Kuid sinna kutset saada — selleks peab olema õnne. Olen viiendal kursusel, kuid tänavune avaball oli mulle esimene: seni polnud mul lihtsalt loosiõnne. Õnne kutsete loosimisel polnud mul ka tänavu ja mul olekski avaball nägemata jäänud, kui meeskoor poleks seal esinenud. Seniajani on igal sügisel kutsetest ilmajääjaid lohutatud sellega, et vähemalt viimasel kursusel pääsevad kõik soovijad ballile. Ja nüüd, viimasel kursusel, pidime ikkagi kutseid loosima, sest neid anti ainult kaheksa kahekümne kolme inimese peale. Miks siis seekord rikuti seda kokkulepet, mis oli juba aastate jooksul kirjutamata seaduseks? Miks ei võimaldatud diplomandidele rohkemat osavõttu neile viimasest avaballist?

Selline, minu arvates ebaõiglane ja traditsiooni rikkuv kutsete jaotamine on võib-olla ka üheks põhjuseks, miks avaballil oli palju «kutsumata külalisi». Kui varematel aastatel oli kindel teadmine, et kui mitte varem, siis vähemalt viimasel kursusel pääsen ma ikkagi avaballile, siis tänavuse balli organiseerimine näitas vastupidist. Ja

jäägu oma liistude juurde

sellepärast ehk otsitigi teisi teid. Ma ei usu, te need üle tara ja aknast sisse ronijad oleksid esimeselt kursuselt. (Esimese kursuse tudengid ju ei teagi, kust saab redeli ja kuhu missugusest aknast pääseb.) Need olid võib-olla viimase kursuse inimesed, kes pole kunagi avaballile pääsenud ega saanud ka seekord sinna kutset. Aga võib-olla olid need üliõpilased noorematelt kursustelt, kes olid kaotanud kindla lootuse, et nad vähemalt lõpuaastal avaballist osa võtavad. Ma kirjutan «võib-olla», sest ma ei näinud neid ronijaid ja veel vähem õigustan neid.

Mis puutub poloneesi, siis ühinen V. Puraski arvamusega. On siiski võimatu nõuda, et kollektiivid, kes põhiliselt tegelevad laulmisega, õpiksid mõne prooviga ära tantsimise või isegi ühegi tantsu nii, et see oleks esitamisküps. Ma arvan, et maestro Ritsing oleks võrdlemisi skeptiliselt suhtunud ettepanekusse õppida kahe kooriga nädala jooksul ära laul ja see siis hästi ette kanda. Kuid poloneesiga millegipärast mindi niisugusele eksperimendile välja. Pealegi on see ju aaria hoopis teisest ooperist. Kui on vaja tantsida — siis tehku seda tantsuansamblid, kui laulda — siis laulgu koorid! Seda vähemalt pidulike üleülikooliliste ürituste ettekannete osas. Omavahelistel, kitsamas ringkonnas toimuvatel õhtutel laulgu ja tantsigu kõik!

(Veel üks märkus. Avaball toimus aulas ja seega akadeemilises miljöös. Ma hindan kõrgelt «Harvlekki» kui tantsuorkestrit, kuid mõne tantsu esitamismaneer — bravuurne käteplaksutamine — minu arvates ei sobinud sellesse õhkkonda.)

Loodame, et järgmistele suurematele klubi poolt korraldatavatele üritustele (kus näeme-kuuleme ainult esitamisküpseid ja sobivaid ettekandeid) on sissepääs võimaldatud kõigile peatselt lõpetajaile, et me ülikoolist lahkudes võtaksime kaasa ainult head mälestused!

L. NURM,
keemiaosakonna diplomand

VIK MITMEVÕISTLUSED

Käesoleva aasta oktoobrikuu jooksul korraldatakse Tartu Riiklikus Ülikoolis VTK mitmevõistlused. Võistlused toimuvad TRÜ staadionil ja viiakse läbi üldettevalmistavates rühmades põhiliselt kehalise kasvatuse tundides, spordiosakondades aga osakonnasiseste võistlustena.

Võistluste kavas on naistele 100 meetri jooks, kõrgus- või kaugushüpe, granaadivise 500 grammi, 500 meetri jooks või 800 meetri murdmaajooks; meestele aga 100 meetri jooks, kõrgus- või kaugushüpe, granaadivise 700 grammi, 1500 meetri jooks või 3000 meetri murdmaajooks ning laskmine 25 või 50 meetri distantsilt viis lasku.

Arvesse läheb osavõtu protsent osakonna üliõpilaste üldarvust. Ülikooli spordiklubi ja komsomolikomitee autasustavad viit paremat mees- ja naisvõistlejat ning kolme paremat osakonda ja teaduskonda.

Võistlused toimuvad ülevabariiklike VTK mitmevõistluste sarjas, kusjuures kokkuvõtteid tehakse ka linna ja vabariigi ulatuses.

Üliõpilased! Võtke kõik osa VTK mitmevõistlustest. Sellega täidate VTK norme ja tõstate oma kehalist ettevalmistust.

TRÜ Spordiklubi
ELKNÜ TRÜ Komitee

Kuukiri «Вестник высшей школы» valgustab Nõukogude Liidu kõrgema kooli elu.

Ilmub kord kuus. Tellimishind 60 rubla aastas.

*** Ajakirjad seeriast «Научные доклады высшей школы»**

«Биологические науки»
«Исторические науки»
«Филологические науки»
«Философские науки»
«Экономические науки»

Need ajakirjad avaldavad kõrgemate õppeasutuste õppejõudude ja teaduslike kaastööliste uurimuste materjale ja on mõeldud teaduslike töötajate, õppejõudude, aspirantide ja vanemate kursuste üliõpilaste jaoks.

Mainitud ajakirjad ilmuvad neli korda aastas. Iga ajakirja tellimishind aastaks on 40 rubla.

*** Tellimisi võetakse sideasutustes vastu piiramatult.**

Kirjastus «Высшая школа»

Ühe avalduse valgusel

Ühel päikesest tulvil septembripäeval oli ülikooli ametiühingukomitee ruumidesse sisse tunginud ootamatu «külaline». Päris tavaline paberileht, aga sellise sisuga, et komitee töötajail on piisanud kõneainet tänase päevani.

Ei tee vist viga, kui needsamad read sõna-sõnalt ära toome:

«TRÜ ametiühingukomitee esimehele.

Arvutuskeskuse töötajad Vesman, Elmar Augusti p., vanem-insener; Saareste, Enno Eduardi p., noorem teaduslik töötaja; Luht, Lembit Jaagu p., noorem teaduslik töötaja; Akkel, Tõnu Hansu p., noorem teaduslik töötaja; Levin, Meiše Issaki p., vanem teaduslik töötaja.

Avaldus.

Palume tasuda meie õppemaks Tartu võõrkeelte kursusel à 150 rubla. Teadusliku töö teostamiseks on hädavajalik inglise keele valdamine, kuna erialane võõrkeelne kirjandus on rõhutaes enamuses inglise keeles.

Tartus, 17. septembril 1960. aastal.

(Allki

* * *

Näha kohe, et arvutuskeskuse meeste õlgadel lasub ränk mure. Selge — inglise keelt on vaja osata. Eks ametiühing olgu heaks ja aidaku! Mis siselest, et vanem-inseneri palk on 1200 rubla, noorema teaduslikul töötajal 1050 rubla jne. See ju kulub hädasti muudeks vajadusteks.

Asja teine külg kipub pakkuma veel kurvemat pilti. Kogu ülikooli peahoone alumise korruse seinad lausa kirendavad teadetest, mis kutsuvad üht või teist keelt õppima. Üleülikooliline rühm inglise keele õppijateie alustas tegevust 4. oktoobril. Selles ei nõuta mingit õppemaksu, seal võib keeleoskust omandada iga ülikooli töötaja ja üliõpilane.

Seltsimehed arvutuskeskusest otsivad ennastohverdavalt võimalusi inglise keele õppimiseks väljaspool ülikooli. Ehkki hea initsiatiiv leiab harilikult palavat toetust, on ja jääb ülalmainitud avaldus rahuldamata.

J. ELLEN

TEADAANNE

Ülikooli esperanto keele ring korraldab esperanto keele kursused. Osavõtjate registreerimine toimub soome-ugri keelte kateedris.

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»), г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine пр. 9659 MB 06991

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

SUVEL NARVAS.

NEID OLI ÜLIKOOLIS KOLM,

kes rahututel aegadel, vahetult pärast Eesti lõplikku vabastamist saksa vallutajatest julgesid nimetada ennast kommunistlikeks noorteks.

Tuuled, vihmad ja aeg kustutavad suitsevad ahervaremed, mitte aga mälestusi julmadest sõjapäevadest. Lõhutud kodud, teadmata kadunud omaksed, kaugemal jätkuv sõda. See oli 1944. aasta oktoobris.

Raske aeg nõudis julgeid inimesi, kes andsid oma parima, et elu pöörduks normaalsetele rööbastele, kaoksid igandlikud nähtused inimeste elust, võidaks nõukogulik ideoloogia.

Kommunistlikke noori oli tol korrat ülikoolis kolm — Evi Prink ja Helga Oonel (hiljem Ertis) Ajaloo-Keeleteaduskonnast ning Oie Toomingas Arstiteaduskonnast. Koos parteiorganisatsiooniga lülitusid nad aktiivselt ühiskondlikku ellu.

Pärast sõja lõppu tulid koju sõjamehed — kommunistlikud noored Jaan Parts, Valdeko Virkoja, Sulev Jänes, Johannes Kalits jt. Read kasvasid. Organisatsioon võis iseseisvalt töötama hakata.

Kommunistliku noore tööpäev oli pikk ja tegevusrohke, kuid õnnestunud ühisüritused hüvitasid nähtud vaeva. Väikesearvuline organisatsioon võitis peagi populaarsuse. Küsimused õppetöö paremast organiseerimisest, ülikooli klubi asutamisest jne. huvitasid ju kõiki üliõpilasi.

Kõige rohkem tööd oli aga üliõpilaste ideelis-poliitilise kasvatamisega.

Tänapäeval, kui meie maal on kaotatud sünged sõjajäljed, kui enamik üliõpilasi kuulub Kommunistlikku Noorsooühingusse, mõtleme tänutundes neile, kes hoopiski raskemais tingimustes alustasid komsomolitööd meie ülikoolis. Püüame olla neile väärilised järglased!

T. KÄO

HOMME, 29. OKTOOBRIL 1960 KELL 19 ALGAB ÜLIKOOLI AULAS KOMSOMOLI LÖÖKEHITUSTEL TÖÖTANUD

üliõpilaste-ehitajate õhtu

Kavas:

1. Ettekanne ülikooli komsomolikomitee sekretärilt J. LOTILT.
2. Autasustamine.
3. Juhan Smuul. «Muhulaste imelikud juhtumised Tallinna juubelilaulupeol». (Montaaž kahes vaatuses.) Esitavad Tallinna Riikliku Konservatooriumi lavakunstikateedri üliõpilased. Lavastaja: kateedri juhataja V. Panso, näitejuhid: üliõpilased R. Olmaru, S. Põldots, T. Aav.

Tants.

Sissepääs kutsetega. Kutseid jaotavad osakondade sekretärid ehitusstaapide jaotuskavade alusel.

Välisuks suletakse kell 19.15.

ELKNÜ TRÜ Komitee

* * *

Vastu tulles üliõpilaste soovidele korratakse montaaži «Muhulaste imelikud juhtumused Tallinna juubelilaulupeol» pühapäeval, 30. oktoobril kell 16 ülikooli aulas.

Pääsmed saadaval täna ja homme kella 14—18 ülikooli komsomolikomitees ning kella 16—17 peahoones, samuti pühapäeval enne etenduse algust.

MEILE RAPORTEERITAKSE

Meie, Tartu Raudbetoontoodete Tehase ehitusel töötanud juulikuu vahetuse üliõpilased, võime kinnitada, et täitsime oma komsomoliülesande.

Kuigi meile ei langenud osaks au töötada tehase käikulaskmiseni, oleme siiski uhked sellele, et tehas hakkab varsti toodangut andma, millega seoses tõuseb tunduvalt ehitustööde tempo kogu vabariigis.

VAHETUSE STAAP

Elagu leninlik komsomol — Kommunistliku Partei ustav abiline ja reserv, noorte kommunismiehitajate eesrindlik väesolk!

NLKP Keskkomitee hüüdlausetest Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 43. aastapäevaks.

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 30 (457) Reedel, 28. oktoobril 1960 XIII aastakäik

HOMME, 29. oktoobril täitub nelikümmend kaks aastat Üleliidulise Leninliku Kommunistliku Noorsooühingu loomisest. Neljakümne kahe aasta jooksul on Kommunistlik Noorsooühing Kommunistliku Partei juhtimisel läbinud kuulsusrikka tee. Nii kodusõja, rahvamajanduse taastamise kui ka Suure Isamaasõja aastatel on komsomol alati olnud partei ustavaks reserviks. Meie komsomoliorganisatsioonide suurimaks sooviks on alati pälvida partei usaldust.

Eesti komsomol kuulub ÜLKNÜ ridadesse juba kakskümmend aastat, mille vältel ta on kasvanud laiu noorsoohulki haaravaks massiorganisatsiooniks. Kommunistliku Noorsooühingusse kuulub Eestis rohkem kui seitsekümmend tuhat noormeest ja neidu, nii töölisi, kolhoosnikuid, õpilasi kui ka üliõpilasi. Neil kõigil on ühed ja samad sihid ja eesmärgid: anda kogu oma jõud ja energia meie kodumaa võimsuse tugevdamiseks. Sama eesmärki täidab ka Tartu Riikliku Ülikooli komsomoliorganisatsioon. Ka tema kasv on olnud silmanähtav. Kolmeliikmelisest organisatsioonist 1944. aastal on ta kasvanud üle 1800-liikmeliseks üliõpilaskonna enamikku haaravaks organisatsiooniks. Koos arvulise kasvuga on suurenenud ka ülikooli komsomoliorganisatsiooni osa kogu ülikooli õppe- ja kasvatustöös. Ta on muutunud parteiorganisatsiooni ja rektoraadi tõeliseks abiliseks üliõpilaste eluks ettevalmistamisel. Kui varem üliõpilased olid eemal pulbitsevast elust, siis praegu löövad nad kaasa seal, kus töötavad töölised, kolhoosnikud.

Suvisel vaheajal aga siirduvad üliõpilased sinna, kus neid kõige rohkem oodatakse. Ka käesoleva aasta suvel viibisid üliõpilased kõige raskemates ja otsustavamates lõikudes. Nad töötasid üleliidulistel komsomoliehitustel «Punane Kunda» ja Balti soojuselektrijaam. Nad läksid sinna komsomoli üleskutsel. Üldrahvalik üritus muutus nende südameasjaks. Sale Muts — grupiorganisaator Majandusteaduskonnast — töötas ehitustel kolm kuud. Vene filoloogia osakonna komsomolisekretär Valentina Kütt, kommunistlik noor Neida Truu, ülikooli komsomolibüroo liige Ester Linn, komsomoliaktivistid Taevo Tamm, Einu Reitsnik, Lembit Bartels ja paljud teised on viibinud igal suvel komsomoliehitustel. Meie üliõpilaskonnas on tekkimas uus suhtumine ühiskonda ja töösse. Ja see on kommunistlik suhtumine.

Kuid meil leidub veel ka üliõpilasi, kes hoiavad eemale kollektiivsetest üritustest, kellele ei ole kallis ja südamelähedane töö koos kollektiiviga tähtsamatel objektidel. Meil kõigil tuleb tunda piinlikkust üliõpilaste Järvekülje, Kuke, Kliimandi, Isotamme, Otsa, Jaaniste, Laisaare, Sentka, Toome, Titovi, Toomiku, Kappo pärast. Nemad olid need, kes ei läinud koos kollektiiviga. Ajal, kui komsomoli löökehitustel oli iga töökäsi oodatud, arvasid nad paremaks olla eemal kollektiivist.

Komsomoliorganisatsioonides ei pöörata veel vajalikul määral tähelepanu kommunistliku moraali põhimõtete üliõpilase isiklikeks veendumusteks kujundamisele.

Ülikooli komsomoliorganisatsiooni kasvavast tugevusest räägib ka paremate üliõpilaste astumine Kommunistlikku Noorsooühingusse. Möödunud õppeaastal täienesid meie read saja kuuekümne tubli üliõpilase võrra. Mainime neist T. Lehtmetsa, K. Metsurit, A. Pallonit, M. Remmelit.

Praegu ei möödu ühtegi ülikooli komsomolibürood, kus ei tuleks kinnitada gruppide otsuseid komsomoli vastuvõtmise kohta. Komsomoli aastapäeva künnisel suurenesid komsomoli read ligemale kahekümne noore võrra. Meie ühistesse ridadesse astusid tublid üliõpilased ja suvistel töödel silmapaistvalt töötanud noored Maimu Raudmäe, Mihkel Virkus.

On täiesti loomulik ja arusaadav, et meie noorus lülitub sellisesse kuulsusrikaste traditsioonidega noorsoo-organisatsiooni, nagu on seda leninlik komsomol — partei ustav abiline ja reserv.

Võime olla veendunud, et meie komsomoliorganisatsioon tugevneb veelgi.

Teaduskondades

20. oktoobril toimus Õigusteaduskonna komsomolialgorganisatsiooni lahtine koosolek.

Ettekandega «Kakskümmend aastat EKNÜ astumisest ÜLKNÜ-sse« esines algorganisatsiooni sekretär M. Eero. Seejärel andis koosoleku juhataja G. Hazak sõna õppejõule R. Aulingule. Huvitav oli kuulata tema muljeid kommunistlike noorte elust ja tööst Tartus 1940. aasta juunipäevadel. Toimusid Õigusteaduskonna komsomolibüroo täiendavad valimised.

Büroos juhib nüüd organisatsioonilist tööd teise kursuse üliõpilane T. Kaare, poliitmassilist tööd sama kursuse üliõpilane M. Luht ja šeflustöö organiseerijaks on esimese kursuse üliõpilane M. Pedari.

R. KÜTTIM

*

18. oktoobril toimus kehakultuuriosakonna komsomolialgorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosolek. Aruandega esines osakonnabüroo sekretär Arvisto.

Milles siis on edu saavutatud? On saavutatud kollektiivsus ja printsipiaalsus kursustel. Eriti tugev kollektiiv on välja kujunenud teise kursuse komsomoligrupis. Hästi töötati suvel komsomoli ehitusobjektidel ja sügisel kolhoosides. Esiletõstmist väärisid üliõpilased Malt, Arvisto, Lukk, Lutsar, Abram, Ahun, Lukin, Tamm ja Levandi.

Puudustena mulluses töös märgiti osakonna seinalehe «Kehakultuur» ebaregulaarset väljaandmist, poliitmassilises töös kõigi võimaluste mittekasutamist. Tõelist isetegevuslikku estraadi suutis pakkuda ainult praegune neljas kursus, seega ei olnud osakonna ulatuses osavõtt kunstilisest isetegevusest kõige parem.

Kurioosumiks, mida märkisid kõik sõnavõtjad, oli aga kehakultuurikollektiivi puudumine kehakultuuriosakonnas! Kuigi meie inimesed on n. ö. professionaalid teiste teaduskondade üliõpilastega võrreldes ning võistlusi korraldatakse palju, on siiski vajalik osakonnasiseseks sporditöö organiseerimiseks kehakultuurikollektiiv.

Uuteks osakonnabüroo liikmeteks valiti seltsimehed Arvisto, Tammai, Toots, Lukin, Tamm, Laissaar ja Adamson.

P. TAMMAI

Tulge muusikaringi!

Tihti me ütleme: «Ei, mulle ei meeldi tõsine muusika, ma ei mõista seda. See on igav.» Mispärast? Aga seetõttu, et me ei tunne muusikaliste väljendusvahendite aabitsat. Kuid viga on parandatav.

Ülikooli muusikakabineti juures luuakse muusikaring, mis annab oma liikmetele algteadmisi muusikast. Sellest ja paljust muust kuulete, kui tulete ringi asutamiskoosolekule 3. novembril kell 20 peahoone auditooriumis nr. 49.

Koosolek lõpeb kontserdiga (Mozarti sonaat viiulile ja klaverile, Eino Tambergi «Concerto grosso» ja Mussorgski «Pildid näituselt»).

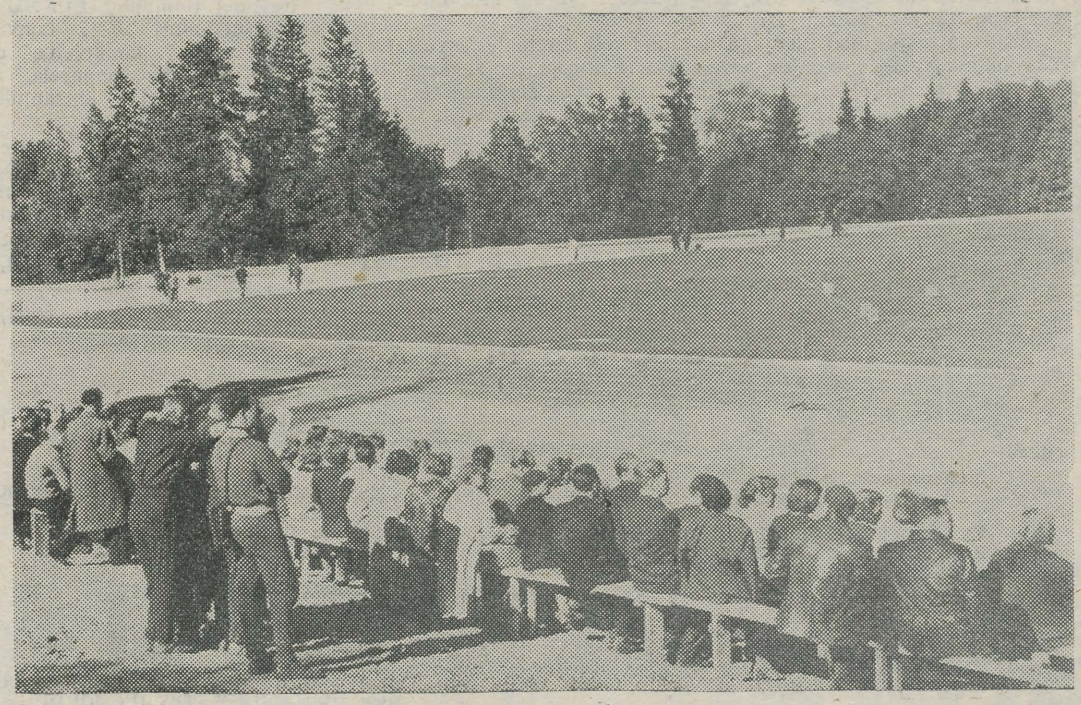

Esimesed võistlused Kääriku uuel staadionil.

«Punase Kunda» ehitustandril.

Lääne filoloogid andsid aru

Oma töö siseorganisatsioonilisest küljest andis möödunud reedel ülikooli komsomoliburoo ees aru lääne filoloogia osakonna komsomoliburoo.

Osakonna sekretäri T. Kuusma aruandest ja kursuste sekretäride sõnavõttudest jäi mulje, et töö kulgeb rahuldavalt, on plaanipärane ja haarab kõiki kommunistlikke noori.

Siiski leidus büroo liikmete sõnades (E. Linn, J. Tammaru, J. Lott) tunnustuse kõrval ka tõsiseid kriitilisi märkusi. Eriti teravalt tõstatati bürool **printsipiaalsuse küsimus võitluses kodanliku ideoloogia sugemete ja väikekodanlike mõjude vastu.**

Sm. Tammaru pööras lääne filoloogide tähelepanu vajadusele rangemalt kontrollida komsomoliülesannete täitmist.

Teistelegi osakonnabüroodele võiks aga eeskujuks olla lääne filoloogide algatus mitte koormata üht büroo liiget puhtformaalse tööga (nn. orgmassiline sektor), vaid jaotada see kõigi sektorite vahel.

Niisiis — pearõhk komsomolitöös olgu ikkagi selle sisulisel küljel!

M. LAURISTIN

KÕIK VÕISTLEMA!

31. oktoobril 1960 kell 18.30 saab ülikooli peahoone juurest alguse Eestimaa Kommunistliku Noorsooühingu ÜLKNÜ-sse vastuvõtmise 20. aastapäevale pühendatud orienteerumisjooks. Võistlusi organiseerib ülikooli komsomolikomitee koos kehalise kasvatuse ja sporditeooria kateedriga.

Võistlustest võivad osa võtta kõik TRÜ üliõpilased, õppejõud ja teenistujad. Võistkonna suurus on kolmeliikmeline, kusjuures eraldi on meeskonnad ja naiskonnad. Ühest kollektiivist võib olla rohkem kui üks võistkond.

Distantside läbimine toimub kaartide järgi. Kontrollpunktides tuleb lahendada komsomoli ajalooga seoses olevaid ülesandeid, mis on elementaarses salakirjas.

Distantsi parima üldajaga läbinud võistkonnale arvestatakse üks miinuspunkt, igale järgnevale üks miinuspunkt rohkem. Osakondade paremusjärjestus saadakse aritmeetilise keskmise teel kõigi osakonna võistkondade poolt saavutatud punktide arvust.

Kolme parimat mees- ja naiskonda autasustatakse diplomitega.

Võistlustest osavõtvate võistkondade registreerimine toimub ELKNÜ TRÜ Komitees täna kell 18. Samas toimub ka võistkondade kaptenite instrueerimine ja stardijärjekorra loosimine.

H. TIISVALI

PAUL-ERIK RUMMO

SÜGISMARSS

Lähme —
Sahisevad jalus
vahtralehed sakilised.
— ruttu!

Meil on selleks alus:
tööd on suured, pakilised.

ÜKS! KAKS! MEIE SAMMUS ON HOOGU!
HEI! HEI! MEIE KÄTES ON JÕUDU!
MÕISTUS ON SELGE!
SÜDA ON KUUM!

Käed meil kõrgemad on ladvast,
mis neid lehti pillab alla.
Ja me jalad — homme nad vast
üksnes Maa peal teid ei talla.

ÜKS! KAKS! MEIE SAMMUS ON HOOGU!
HEI! HEI! MEIE KÄTES ON JÕUDU!
MÕISTUS ON SELGE!
SÜDA ON KUUM!

Maad me näha kaugelt tehistähelt võime peatsel hetkel:
ta on kirkais sügislehis
nagu puhta õnne spekter.

ÜKS! KAKS! MEIE SAMMUS ON HOOGU!
HEI! HEI! MEIE KÄTES ON JÕUDU!
MÕISTUS ON SELGE!
SÜDA ON KUUM!

2 Tartu Rüklik ülikool

Noormehed ja neiud! Õppige elama ja töötama kommunistlikult! Kujundage endas kõrgeid moraalseid iseloomuomadusi! Olge revolutsiooniliste traditsioonide ustavad edasikandjad, teadlikud ja väsimatud kommunismiehitajad!

Elagu tublid nõukogude noored — meie maa tulevik!

NLKP Keskkomitee hüüdlausetest Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 43. aastapäevaks.

IGALE ULIÕPILASELE

Meie ülikool annab spetsialiste väga paljudele elualadele. Kaasaegne elu nõuab, et kõrgemast õppeasutusest väljunud inimesed oleksid poliitiliselt arenenud, avara silmaringiga tööd armastavad ja oma eriala hästi tundvad spetsialistid. See nõue kehtib kõikidel elualadel töötavate spetsialistide kohta. Seda arsti, õpetajat, inseneri, kes loeb oma ülesande täidetuks ainult töökohajärgsete kohustuste täitmisega, loetakse halvaks spetsialistiks.

Noor spetsialist — see peab olema oma töökoha «hing», ta peab olema eelkõige kommunistliku ühiskonna inimese kasvataja. Et seda ülesannet täita, peab antud eriteadlasel olema täielik veendumus ja oskused ning kogemused inimeste huvialade rakendamiseks. Meilt on väljunud paljud taolised spetsialistid, kes on tõelisteks kasvatajateks, agitaatoriteks ja organisaatoriteks. Me näeme neid töötamas lektoritena, propagandistidena, komsomoli-algorganisatsioonide sekretäridena, ühiskondlike spordiinstruktoritena ja mujal. Neid noori austatakse ja hinnatakse.

Kuid meilt on väljunud ka inimesi, kes loevad oma ülesande täidetuks ainult töökoha kohustuste täitmisega. Ülikooli komsomolikomitee saatis kirjad rajoonide haridusosakondadesse palvega iseloomustada meie kasvandike tööd. Väga paljudes iseloomustustes on domineerivateks lausedd: «... Ühiskondlikust elust ei võta sm. . . . . osa», «... osavõtt ühiskondlik-poliitilisest elust jätab soovida». Taolisi iseloomustusi on raske lugeda.

Selle põhjust tuleb kahtlemata otsida meie töökorralduses. Kui üliõpilane ülikoolis õppides ei ole ette valmistanud loengut, vestlust, siis on tal raskusi sellega ka töökohal. Kui ta ei ole täitnud pidevaid organisatsioonilisi ülesandeid ülikoolis, siis hakkab ta ka hiljem sellest kõrvale hoidma.

Paljudes haridusosakondadest ja töökohtadelt saabunud kirjades rõhutatakse: «Pöörata tähelepanu noorte spetsialistide ettevalmistamisel nende tööle isetegevusringides», «Komsomolitöös peaksid noored spetsialistid oskama töötada komsomoliorganisatsiooni sekretärina», «Põhjalikum võiks olla ka teadmiste andmine komsomoli- ja pioneeritöö valdkonnas, õpetajana ei suuda paljud pioneerijuhi abilisena töötada, näiteks ei oska läbi viia koondusi klassijuhatajana töötades». Paljud noored spetsialistid ei suuda täie veenvusega selgitada noorsoo avangardi — komsomoli tähtsust noorsoo kommunistlikul kasvatamisel, sest ise ei olda kommunistlikud noored.

Kevadel toimunud ELKNÜ TRÜ organisatsiooni VIII konverents võttis vastu konkreetse otsuse kindla süsteemi loomiseks kogemuste andmisel ühiskondlikuks tööks.

Pedagooge ettevalmistavate osakondade teise kursuse üliõpilased suunatakse pioneerirühmajuhtideks Tartu linna koolidesse, kolmanda kursuse üliõpilasi kasutatakse asutustes ja ettevõtetes lektorite, konsultantide ja propagandistidena. Siin ootab ees avar tööpõld. Kolmanda kursuse üliõpilased, astuge julgelt üle tehaste ja asutuste künniste! Andke julgemini edasi oma teadmisi ja saavutage, et noored püüaksid täiendada oma teadmisi!

ÜHISKONDLIK eriala

Neljanda kursuse üliõpilased leiavad endale rakendamist koolide klassiväliste ringide ja komsomoliorganisatsioonide juhtidena.

Arstiteaduskonna üliõpilased leiavad endale ühiskondlikke ülesandeid Sanitaarharidusmaja ja Punase Risti Seltsi liinis.

Õigusteaduskonna üliõpilased täidavad ülesandeid majavalitsuste juures loodavate ühiskondlike kohtute konsultantidena.

Suur osa üliõpilasi saab vajalikke organisatsioonilisi kogemusi muidugi ülikooli ühiskondlikes organisatsioonides.

Üliõpilaste rakendamine elanikkonna hulgas tehtavale kultuuri- ja kasvatustööle muudab osakondade komsomoliorganisatsioonide tegevuse sihipäraseks ja huvialasid arvestavaks. Praegu peab olema kõikides komsomoligruppides päevakorras ülesannete andmine kõikidele üliõpilastele. Terava kriitikaga tuleb ümbritseda neid, kes ei taha ülesandeid täita või täidavad neid halvasti. Taolistesse inimestesse tuleb suhtuda täie rangusega. Gruppidel ei tule ootama jääda ülesannete andmisel nii kaua, kuni seda teeb üli-

mend protsenti lõpetajatest omandama spordiinstruktori või -kohtuniku eriala. Kuid viiendal kursusel olevatest üliõpilastest on ainult vähestel spordiinstruktori või -kohtuniku eriala.

Praegu peab olema peatähelepanu suunatud sellele, et neljandate kursuste üliõpilased omandaksid kevadeks vastava instruktori eriala.

Suurt tähelepanu tuleks pöörata mitmesuguste ühiskondlike inspektorite ettevalmistamisele. Seni valmistatakse meil järjekindlamalt ette ainult looduskaitseinstruktoreid. Selle küsimuse üle võiksid mõelda eriti Majandus- ja Õigusteaduskonna, geograafiaosakonna, bioloogiaosakonna ja raviosakonna komsomoliorganisatsioonid.

Kõikide pedagooge ettevalmistavate osakondade üliõpilased peaksid omandama eriala kas muusika, kujutava kunsti või kodunduse alalt ja oskusi ning kogemusi automajanduse, isetegevuse, filmioperaatori, looduskaitse, kehakultuuri jne. alalt. Valik on küllaltki suur!

Ülikoolis töötab kolm kabinetti: kodunduse, kujutava kunsti ja muusikakabinet. Siin saavad lisaspetsiaalsuse nelja aasta jooksul rea pedagooge ette valmistavate osakondade üliõpilased. Nende kabinettide baasil on kavas luua lühema kestusega kursused või loengutetsüklid, et ka teiste osakondade üliõpilased võiksid saada vastavaid teadmisi tööks noortega.

Hiljuti loodi kinoamatööride ring. Paranevad võimalused ka autojuhtide ettevalmistamiseks.

Vajalikke oskusi kunstilise ise-

IVI-KÜLLIKE TIITS
ja
ADVIG KIRIS!

Soovime õnne ja edu,
soovime tervist ja jõudu...
Viienda kursuse juristid

kooli komsomolikomitee. Rohkem initsiatiivi ootame selles osas Arstiteaduskonna kommunistlikelt noortelt, kellest veel väga paljudel ei ole konkreetset rakendamist.

Esimese kursuse üliõpilasi tuleks esimesel õppeaastal põhiliselt kontakti viia eluga ülikoolis, tutvustada neile ülikooli ajalugu, õppehooneid, ülikooli traditsioone, õppetöö korraldamist jne. Igal osakonnabürool tuleks kinnitada ükskaks viimase kursuse tublimat üliõpilast esimese kursuse üliõpilastele šeffideks, et nemad kannaksid täit vastutust meie noorimate üliõpilaste ülikoolieluga kontakti viimise eest.

Meilt väljunud üliõpilased peavad olema Kommunistliku Partei poliitika veendunud selgitajad ja elluviijad ning vastavate teadusharude populariseerijad. Seetõttu peab üliõpilastel olema vajalikke kogemusi propagandistlikuks tööks. Seniajani töötab ülikoolis ainult 20—30 lektorit. Kindlasti on seda vähe. Väga vähe!

On vaja minna sõnadelt tegudele. Konverentsi otsuses oli nõue, et iga osakond eraldaks 15. maiks 10—15 lektorit. Kuid see nõue on paljudes osakondades täitmata. Arvame, et osakondade sekretärid lähevad juba täna kateedrijuhatajate juurde palvega aidata lektorite ettevalmistamisel populaarteaduslike loengutega. On tarvis, et detsembri lõpuks valmiks iga kateedri liinis vähemalt 2—3 loengut. Valminud loengud võiks läbi arutada vastavas ÜTÜ ringis.

Kui me seda saavutame, siis valmib detsembri lõpuks kogu ülikooli ulatuses üle saja loengu. Kevadsemestril aga saaks veelgi suurendada lektorite arvu.

Jaanuarikuus väljaantud rektori käskkirja kohaselt peab kuusküm-

tegevuse juhtimiseks saavad üliõpilased isetegevuskollektiivides.

Seega on meil olemas kõik võimalused, et iga üliõpilane omandaks ülikoolis õppides vähemalt ühe ühiskondliku elukutse või omandaks lihtsalt oskusi ja kogemusi tööks noortega.

Arstiteaduskonna üliõpilased peaksid omandama kas kehakultuuriinstruktori, lektori, autojuhtimise või isetegevuse alalt oskusi.

Õigusteaduskonna üliõpilased peaksid omandama kas kehakultuuriinstruktori, autojuhtimise oskuse või ühiskondliku inspektori jne. teadmised. Iga õigusteadlane nagu õpetajagi peab olema lektoriks.

Majandusteaduskonna üliõpilased peaksid omandama kas kehakultuuriinstruktori, lektori jne. eriala.

Toodud loetelu ei ole kahtlemata ammendav. On vaja, et kõikides komsomoligruppides arutataks artiklis toodud põhimõtted koos kateedri õppejõududega läbi juba novembri algul. On tungiv palve, et ka kõik kateedrid kaaluksid läbi omapoolsed võimalused üliõpilaste teadmiste laiendamiseks.

Et jäädvustada üliõpilasle tublit tööd nii ülikoolis kui ka väljaspool ülikooli, seatakse alates novembrikuust sisse üliõpilase ühiskondlike tööde arvestamise raamat. Siia kantakse sisse kõik täidetavad ülesanded, osavõtt ringide tööst ning omandatud ühiskondlikud erialad. Kõik ülikoolist antavad iseloomustused koostatakse antud raamatutesse tehtud sissekannete alusel.

Ühiskondliku elukutse omandamine nõuab, et osakondade komsomoliorganisatsioonid tunneksid iga päev huvi üliõpilaste kasvatamise ja nende silmaringi avardamise vastu.

J. LOTT,
ELKNÜ TRÜ Komitee sekretär

TEADLASTE ETTEVALMISTAMISEST

*** Kas aspirantuur või mitte? ***

Jätkame mõttevahetust

Kas aspirantuur või mitte? Selline küsimus tõsteti meie ajalehe veergudel üles 16. septembril. Tundub, et see on probleem sellest, kuivõrd suur on meil vajadus teadusliku kaadri järele. Et meie ülikool valmistab aspirantuuri kaudu kaadrit nii endale, vabariigi teistele kõrgematele õppeasutustele kui ka mõningatele TA instituutidele ja et vajadus sellise kaadri järele (eeskätt keemias, füüsikas, matemaatikas jm.) on küllaltki suur, siis näib, et aspirantuuri kui kiirendatud teaduslike töötajate ettevalmistamise vormi on meil lähematel aastatel vaja.

Et meie ülikool on ainsaks taoliseks õppeasutuseks vabariigis, siis saab ta ka kandidaadid aspirantuuri oma endiste lõpetajate seast. See asjaolu aga viitab sellele, et meil on vaja varakult üliõpilaste seast valida inimesi, keda juba ülikoolipäevil viia sellisele piirile, kus hakkab paistma tundmatu, nagu väga piltlikult ütles Moskva Riikliku Ülikooli rektor I. G. Petrovski.

Selline olukord aga nõuab, et me just väljaspool kohustusliku õppetöö raame suuname üksikuid üliõpilasi kaasaegsete teaduslike probleemide juurde. Selleks on kaks küllaltki lihtsat abinõu: fakultatiivsed kursused ja ringide töö. Arvestades meie vajadusi ning üliõpilaste kontingenti, ei ole tarvilik, et nimetatud töö hõlmaks suuremaid üliõpilaste hulki, kuid see peab siiski tunduvalt ületama aspirantuuri kohtade arvu. On hea, kui me saame hakata üliõpilastega niiviisi töötama juba III—IV kursuselt alates, et pikema perioodi jooksul jälgida nende kalduvusi ja võimeid teaduslikuks tööks.

Neid tuleks tööle suunata sellistesse kohtadesse, kus neil ka edaspidi oleks võimalusi tegelemiseks teadusliku tööga. Mis aga veel tähtsam — neid tuleb suunata ja abistada.

Tundub, et nende küsimuste üle tasuks mõelda eriti just neil kateedritel, mille erialade osas on vabariigis kõige suurem nõudmine teadusliku kaadri järele.

Mis puutub teise probleemi — töö korraldusse aspirantuuriperioodil, siis on see hoopiski keerulisem, kuna praktika näitab, et meie aspirantuuri lõpetanud suunduvad tööle väga erinevatesse asutustesse. Võidakse öelda, et meie ülesandeks on aspirantuuri kaudu valmistada kaadrit ainult oma ülikooli jaoks. Näib aga, et meie vabariigi oludes ei ole see tees õige, kuna kasvõi matemaatika osas on vajadus teadusliku kaadri järele just eriti suur teistes kõrgemates õppeasutustes ning Teaduse Akadeemia instituutides.

Arvestades ülalöeldut ei tohiks me lähtuda ainult ülikooli kui õppeasutuse seisukohalt. Tundub aga siiski, et aspirante tuleks senisest enam siduda õppetöö protsessiga, sest selles omandatud kogemused on hiljem vajalikud ka ainult teaduslikus asutuses töötajale. Kuidas seda just teha, sõltub loomulikult kateedrist. On aga ilmne, et praegu ettenähtud neli tundi loenguid praktika mõttes ei anna midagi.

Mis puutub miinimumieksameisse, siis ei näe põhjust, mis sunniks oluliselt muutma kehtivat süsteemi. Küll aga tuleks vene keele eksam asendada teise võõrkeele eksamiga. Üldiselt tundub, et nõudmisi võõrkeelte osas tuleks mõnel määral suurendada ja seda just praktilise keele osas.

Tavaliselt esineb kõige suurema raskusena venekeelsete erialaste artiklite kirjutamine, kuid kahjuks ei ole vene keele kateedri õppejõud suutelised paljudel erialadel selles suhtes abi osutama. Sama kehtib ka võõrkeelte kohta, mistõttu selles suunas pole meil mõtet teha jõupingutusi keelte õpetamise taseme parandamiseks.

Ei maksa karta ebaõnnestumisi! Vaevalt saab valida teed, olgu see siis aspirantuuri kaudu või mõnel muul viisil, mis tooks kahju teaduslike töötajate kaadri ettevalmistamisele. Küsimus on vaid, kuidas seda teha paremini. Selles osas aga ei saa kindlasti valida üht retsepti kõikide erialade ulatuses. Üks aga on selge, et oma ülikooli otseste vajaduste kõrval tuleb silmas pidada ka kogu vabariigi nõudeid vastava kaadri järele.

E. JÜRIMÄE,
matemaatilise analüüsi kateedri vanemõpetaja,
1959. a. aspirantuuri lõpetanu

Teaduslik ühing ülikooli lõpetanuile

Hiljuti lugesin ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» ühest numbrist ettepanekuid noore teadusliku kaadri (teaduste kandidaatide) ettevalmistamise organiseerimisest. Sellega seoses tahaksin ka omalt poolt esitada läbiarutamiseks mõningaid mõtteid.

Kogu meie noorsoo kasvatus tänapäeval sammub kindlalt teoreetilise ettevalmistamise praktilisele elule lähemale viimise teed. Ja keegi ei saa vaielda sellele vastu, et need sammud, mis selles osas on juba astutud, on end igati õigustanud. Kas poleks aeg ka noore teadusliku kaadri ettevalmistamisel minna sama teed? Selleks on tarvis otsida teaduslikule tööle kalduvusi omavaid ja võimelisi inimesi mitte niivõrd üliõpilaste hulgast (valikul üliõpilaste hulgast tuleks piirduda ainult nende inimestega, kes on ilmutanud kindlalt oma võimeid ja kalduvusi teaduslikuks tööks), kui just ülikooli lõpetanute ja praktilisele tööle siirdunud inimeste hulgast. Et see aga oleks võimalik, tuleks neile luua võimalused teoreetilise töö jätkamiseks pärast ülikooli lõpetamist.

Kas ei oleks otstarbekohane organiseerida teaduslik ühing kõrgemat haridust omavatele praktikutele?

Selline ühing võimaldaks lahendada mitu probleemi, mille hulgas teadusliku kaadri ettevalmistamine oleks isegi kõige väiksema tähtsusega. See võimaldaks:

1) tugevdada sidet ülikooli ja ülikooli lõpetanute vahel;

2) tugevdada sidet teoreetikute ja praktikute vahel;

3) tõsta praktikute erialalisi teoreetilisi teadmisi ja koos sellega nende kvalifikatsiooni;

4) tõmmata laiemaid spetsialistide-praktikute hulki kaasa teoreetiliste probleemide lahendamisele;

5) tõsta teoreetilise uurimistöö tulipunkti kõige elulisemaid, praktilises töös üleskerkinud probleeme;

6) kiirendada teaduslike saavutuste juurutamist praktikas (täppisteaduste valdkonnas).

Lõpuks. Selline ühing võiks avaldada positiivset mõju ÜTÜ töö elustamisele. Mida arvatakse sellest?

B. MAISTE,
TRÜ Õigusteaduskonna 1955. aastal lõpetanu

1. Esimene ja viies

LAUPÄEVAL

said esmakordselt kokku eesti keele ja kirjanduse osakonna esimene ja viies kursus. Pärast vastastikust tutvustamist ja nooremate vellede tudengiks löömist katsuti rammu «viievõistluses». Kes suudab kiiremini hüpata seotud jalgadega, joonistada tahvlile kõige sealikuma sea, luuletada kõige luulelikuma luuletuse, juua kiiremini pudeli piima? Pildil ongi noormehed agaralt ametis piimapudeli kallal. Pärast viienda kursuse riukaid tunnistas žürii võitjaks esimese kursuse. Ja millal esikoht ilma auhindadeta on jäänud (pildil ülal).

Mõte „LOOVAST MÕTTEST"

Juba pealkirja esimene sõna iseloomustab lähemal vaatlemisel raamatukese olemust.

Näinud ja kuulnud ära «Näitleja Jolleri», tekib tahtmatult paralleel mõlema saamisloo vahel — loomise raske seaduspärasus. Peale selle veel fataalsena näiv võitlus trükiasjanduse jumalaga.

«Loov Mõte» on võib-olla viimase tõttu õigustatult kannatanud, kuid edasiviiv teotung nõuab kindlana oma privileege.

Küll saaks ka selle kallal norida, aga seda ma ei taha, sest ta on ainuke võimalus kogu ülikooli kirjandushuvilistele oma loomingut paraja setteaja järel aspekteerida. Ja lisaks kõigele — seal on palju, väga palju kiiduväärset.

Esiklapse jaoks oli materjal osaliselt liiga habetunud, aga kindlasti baseerub iga järgmine vahetult valminud loomingule. See omakorda ergutab sulgi krabisema!

Ootame järgmisi «Loovaid Mõtteid», kasu ja huvi õigustavad neid.

P. SILLA

ÕNNITLEME

VALENTINE FILIPPOVAT
ja
TOOMAS KOKKA
abiellumise puhul!
Raviosakonna teise kursuse üliõpilased

Kinokunstiringi koosolek toimub laupäeval kell 15 keemia ringauditooriumis (keemiahoone teisel korrusel). Juhatus

Üliõpilased jäid passiivseteks

Ajaloo-Keeleteaduskonna ametiühingukonverentsil märkisid nii aruandja — ametiühingubüroo esimehe asetäitja sm. Helbe — kui ka sõna võtnud õppejõud tüsedaid saavutusi. Edasiminekut oli märgata eriti massilise kultuuritöö alal. Teaduskonna isetegevuslased tulid esimesteks olümpiaadil. Organiseeriti huvipakkuvaid õhtuid, teatri ühiskülastusi, ekskursioone jne.

Nüüd aga ARVAMUSI, ETTEPANEKUID.

VÕÕRKEELTE KATEEDRI JUHATAJA K. KANN:

«Esteetilise kasvatusega ei ole meil kõik korras. Juba ülikooli väline ja sisemine ilme ei jäta head muljet.

Üliõpilastel tuleks rohkem iseseisvalt tegutseda. Meil, õppejõududel, tarvitseks olla neile ainult headeks nõuandjateks.

Võõrkeelte kateeder on oma tundide arvu poolest ülikoolis kõige suurem. Kuid meie töö tulemusi kisub tagasi see, et meil on ainult üks ruum.»

DOTSENT R. KLEIS:

«Klassikalise muinasteaduse muuseum vajab remonti. Praegune olukord selles ei tee ülikoolile au.

Üliõpilastele pole veel loodud kõiki võimalusi iseseisvaks tööks.»

Kahjuks oli konverentsil vähe kuulda üliõpilaste mõtteid. Tõsi küll, toodi lagedale üksikuid puudusi ühiselamuis. Ent seda, kuidas töötas ametiühing möödunud õppeaastal, mida on vajalik teha tänavu, ei püüdnudki ükski üliõpilane analüüsida.

J. ELLEN

Geograafi sulega **3.**

TARTU — JEREVAN

Madis Kaasik * Vello Ladva * Avo Nõmm

Ahvikasvanduses ei saanud me kaua viibida. Paaritunniline seismine piletijärjekorras ligi kolmekümnekraadilise kuumuse käes väsitas meid küllaltki ja kõht nõudis ammugi oma igalõunast portsjoni.

Seekord andusime gruusia köögile — klaas kuiva veini, tugevasti vürtsitatud hartšoosupp, lambarasvas praetud tšeburekid (nad meenutavad veidi meie pannkooke), varras šašlõkki ja lõpuks veel klaas kakaod.

Teise päeva pühendasime viinamarjade söömisele ning suplusele Mustas meres. Et minna supelranda, tuleb sooritada paarikümneminutiline sõit kaatril, mis viib meid otse plaažile.

Ei ole vist suuremat naudingut, kui pärast väsitavat käiku mägedes supelda imetoredas merevees. Tundub, nagu ei omakski me kaalu, sest vesi hoiab meid tugevasti veepinnal.

Ja meri, mis nime järgi on must, laulus sinine, osutus aga hoopis roheliseks.

Suhhumi—Tbilisi. Lühikest aega sõidame rannikul, seejärel pöördub raudtee merest eemale. Kõikjal, kuhu ka vaatad, puuviljaaiad ning viinamarjaväljad.

Ületame Rioni ning läheneme Surami mäeahelikule.

Kuid mis see siis on? Läbipaistva veega jõgi muutus järsku mustaks kui pigi. Selgus, et Tšherimelaga liitus Kvirila jõgi. Viimane voolab läbi Tšiatura mangaanikaste rajoonide ning leiab seal kasutamist mangaani tootmisel. Sealt saabki Kvirila pärandiks pigimusta värvuse.

Laskume ligi nelja kilomeetri pikkusesse tunnelisse. Viimase ehitamise kohta rääkis meie reisikaaslane ühe traagilise loo.

Tunnel ehitati möödunud sajandi kaheksakümnendatel aastatel, ning seda hakati tegema mäe kahest küljest. Insener, kes juhtis seda tööd, arvestas välja päeva, mil ehitajad pidid erinevaist suundadest kohtuma. Ent sel päeval ei jõudnud ehitajad üksteiseni. Insener, arvates, et on valesti arvestanud, laskis end maha, kuid juba järgmisel päeval saavutati täielik läbikäik. Insener maeti sinnasamasse tunneli lähedusse ning temale püstitati mälestussammas.

Surami kindlus... kuid kuulame, mida räägib selle kohta legend.

(Järgneb)

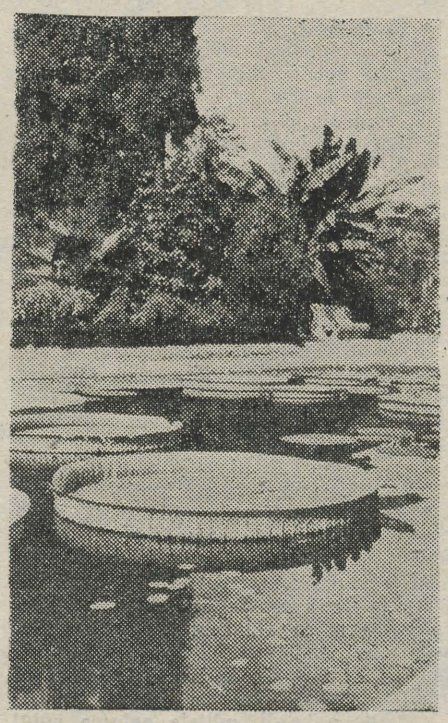

VASAKUL: VIRGIINIA VESIROOS SUHHUMI BOTAANIKAAIAS. EGA TA NII ORNAKENE POLEGI, NAGU PAISTAB. VÄIKE LAPS VÕIB SELLE LEHEL JULGESTI ISTUDA.

* * *

PAREMAL: KÜPRESS SUHHUMI BOTAANIKAAIAS.

M. KAASIKU fotod

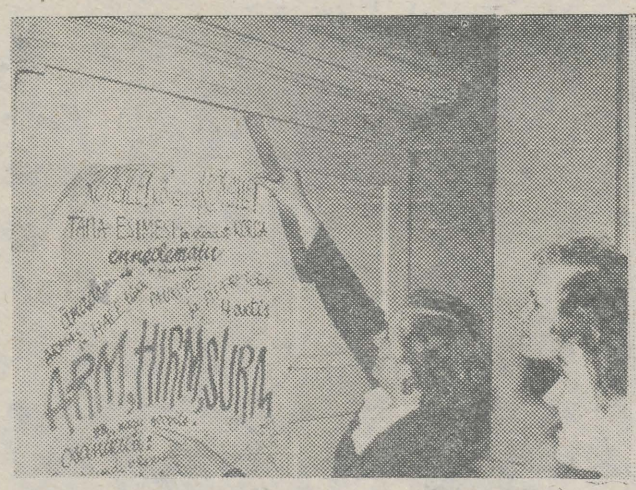

2. **Õhtu finaaliks oli viienda kursuse tütarlaste esituses omaloominguline «ooper» «Arm, hirm, surm». Teatrihuvilised jälgivad kuulutuse ülespanekut (vasakul). Paremal: stseen «ooperist». Armastajad — rüütel Alpedo von Liebherz ja Rosalinde von Rosenkrantz jätavad pisarsiimi hüvasti, sest Alpedo peab sõitma sõtta.**

Kohtumisõhtu lõppes ühise tantsu ja lauluga. Olime saanud sõpradeks.

V. PURASKI tekst ja V. REBASE fotod

Kingsepast ja liistudest

Selleks et lugeda L. Nurme artiklit meie ajalehe viimasest numbrist, otsisin selle välja siis, kui juba õige mitmes kaasuliõpilane nördinult selle autori kohta kõneles: **«Näed, milliseid meil veel leidub...»** Siis aga tuli veel leida lehe eelmine number, et lugeda V. Puraski artiklit. Neist kahest kirjatööst saadud kogumuljе sundiski võtma sulge.

Kuulun vist õnnelike kilda, sest vaatamata sellele, et olen alles kolmandal kursusel, on mul olnud võimalik osa võtta mitmestki ülikooli ballist, kusjuures ei ole tuinud kasutada ei redelit ega meeskoori protektsiooni. Seepärast, kuigi vahel ka loosiõnn selja pöörab, ei suuda ma parimagi tahtmise juures vaadata asju nii musta pilguga, kui L. Nurm, kes ju neli aastat unistas diplomandi «seisusest», et kordki saatust trotsida ja selle kiuste ballil lõbutseda kõigi ülikooliaastate eest tagantjärele.

Kahtlen, kas kunagi on traditsiooniks olnud ballikutsete jaotamisel eelistada diplomande. Kui aga on, oli väga progressiivne nähtus, et see likvideeriti. Avaballe oli kaks. Need ei suutnud vastu võtta kõiki soovijaid. Ballide arvu tõsta — see muudaks nad tantsup.dudeks, kaotaks pidulikkuse. Kujunenud olukorras kutsete jagamisel ühe üliõpilase eelistamine teisele ei õigusta end, olgu siis kriteerium milline tahes. Või tuleks ehk kõne alla esimeste kursuste osavõtu suurendamine vanemate kursuste arvel. Nende ajahiansi täidab niivõrd tootmis- ja õppetöö, et «sisseelamiseks» ülikooli mitmepalgelisse ellu jääb võimalusi väga napilt. Meie ülesandeks olgu nende võimaluste suurendamine. Viimased kursused aga kasutagu ära võimalus korraldada lõpetajate ball.

Nüüd poloneesist. Polonees on ballitants, viimane mõiste aga on tänapäeval omandanud uue tähenduse. Kui V. Puraski mõttelend viis ta kolhoosi, ei pane see meid imestama: olen näinud poloneesi tantsitavat Moskva ja Murmanski peosaalides, Saraatovi oblasti kolhoosiasulate suveaedades. Kõikjal jäi puudu meie balli avapoloneesi pidulikkusest ja väärikusest, kuid see ei tule ju meile kahjuks... Fraki juurde kuulub ballikleit ja vastupidi, kuid kuna meil need rõivastusesemed on alles «juurutamise» järgus, ei maksa väga pahandada ei balli korraldajate ega ka pealtvaatajatega, kui «täiskomplekti» ei leidu alati isegi esinejate jaoks. Avapolonees, kuigi natuke viimistlemata, oli igatahes väga huvitav ning meeleolu loov.

L. Nurm avaldab lootust, et tema artikkel kujuneb epohhi loovaks ja sellest peale tuntakse diplomande suurematel pidudel juba eemalt, võetakse vastu ning saadetakse ära aupaklike kummardustega. Seda, nagu ta põhjendab, on tarvis, «et me ülikoolist lahkudes võtaksime kaasa ainult head mälestused!» Sm. Nurmel tuleb vist pettuda. Me hindame väärikalt neid, kes on saavutamas meist igaühe eesmärki: diplomit, mis tõendab, et selle omanik on kõrgema haridusega nõukogude kodanik. Ent me nõuame ka igalt lõpetajalt: hoia kõrgel Tartu Riikliku Ülikooli au! Näita iga oma teoga, et sa oled õppinud hindama kõrgemalt ühiskonna huvisid kui oma isiklikke! Ära lase väiklasel solvumisel tumestada oma objektiivset pilku isikutele ja olukordadele!

Kardan, et L. Nurm on nende nõuete vastu eksinud. Nii, nagu ei saa ülehinnata õiglase ning asjaliku kriitika tähtsust mitmesuguste probleemide lahendamisel, ei saa ka jätta hukka mõistmata isikliku solvumistunde poolt dikteeritud desorienteerivat kriitikat. Eriti, kui see ründab nende tööd, kes tõesti oma vaba aja, energia ja loova vaimu pühendavad selleks, et meie elu oleks huvitav, sisukas, sügavaid ja toredaid mälestusi loov.

K. HELLAT,
Õigusteaduskonna III kursuse üliõpilane

Veel avaballi „jänestest“

Teadku sm. Nurm, et avaball ei ole ball diplomandidele, vaid iga õppeaasta alguse traditsiooniline üritus, millest on kõigil üliõpilastel ühesugune õigus osa võtta. Käesoleval õppeaastal toimub ball ülikooli lõpetavatele üliõpilastele, näidaku diplomandid seal siis ennast ainult parimast küljest. Kui eelmistel aastatel on tehtud erandeid esimeste ja viimaste kursuste suhtes, siis olgu tehtud, kuigi nurisema jäid tervenisti kolm kursust (teine, kolmas, neljas). Klubil on täpsed andmed, et möödunud õppeaastal said viimased kursused 498 inimese kohta sada pääset, tänavu aga vähemalt iga kolme üliõpilase kohta ühe pääsme. Kui seda põhimõtet tänavu rikuti, siis on see juba oma teaduskonna, osakonna või kursuse inimeste südametunnistuse asi.

Sm. Nurm läheb isegi nii kaugele, et püüab kaudselt oletada, nagu võinuks olla need «jänesed», kes otsisid auke peahoone seintes, et ballile pääseda, viimaste kursuste üliõpilased või isegi diplomandid.

Vähe on öelda, et need, kes mõnda teist teed kasutasid kui peahoone uks, oleksid «jänesed», need on huligaanid, kellel peaks olema häbi käia teiste üliõpilaste seas. Niisugustel üliõpilastel, kes ei pea pühaks ja puutumatuks oma ülikooli au, peahoonet ja aulat, ei tohi olla kohta üliõpilaste seas. Aga siiski leidub nendel veel sõpru, kes abistasid niisuguseid peahoonest seestpoolt, kiskusid välja akende raamidest naelad (küllap vist küünte ja hammastega), et omasuguseid sisse lasta.

Tungida häbematult sisse kohta, kus antakse kätte matriklid, tähistatakse austusväärseid tähtpäevi, austatakse hallipäiseid professoreid ning antakse üle kõrgema õppeasutuse lõpetamise diplom — kuidas see kõik võib üldse mahtuda ühe normaalse mõistusega inimese pähe? Kas tõesti ei saa ülikooli ilma avaballist osavõtuta lõpetada? Tehku kõik sellest õige ja ainult õige järeldus!

A. SIIMER,
ülikooli klubi juhataja

VASTUSEKS

Vastuseks ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool» nr. 28 ilmunud artiklile «Ja aulas tantsiti samal ajal poloneesi...» teatab TRÜ rahvamaleva staabiülem E. Reitsnik järgmist:

«Ülikooli uue õppeaasta avaball toimus ajal, mil ülikooli rahvamalev veel ei töötanud ja seepärast oli vastavate korrapidajate leidmine raskendatud. Olukorrast väljapääsu otsides leidsin juhuslikke inimesi, kes nõustusid korra järele valvama. Olen ise selles süüdi, et toimusid sellised huligaanitsemised, sest sellist asja nagu akende lahtimurdmine ja akendest sisseronimine ei osanud ette näha. Ei teadnud, et üliõpilase särav nimi, peoülikond ja ristlips on mõnedele üliõpilastele vaid väline hiilgus, kuid sisemuses on nad, vabandage väljenduse eest, metslased sõna otseses mõttes. Neil puudub vähemal määral austustunne oma austatud ja kuulsa ülikooli ning selle aula vastu. See on tõesti hämmastav!

Eespool nimetatud põhjuse tõttu ei olnud nende juhuslike inimestega töötamine operatiivne. Enamiku üliõpilaste ja seepärast ka rahvamalevlaste suureks puuduseks on see, et nad, kuigi näevad, mis on halb, ei sega ennast asjasse. Mõned, nagu üliõpilane Jans, kes muide on rahvamalevlane, ei tea sedagi, et nõukogude üliõpilasel ei sobi ebakaines olekus avaballile tulla ja aulas suitsetada. Üliõpilased, kes seda nägid, ei teinud temale märkust, nad ei ole alati tõelised sõbrad, kes aitavad kaaslast eksiteelt õigele teele pöörduda. Sama kehtib ka üliõpilase Nurme kohta. Ülikooli avaball oli suureks kooliks rahvamaleva staabile, millest teeme vastavad järeldused.»

Õnnitleme
ELVE KUKKE
ja
LEMBIT PUNGA
ühise elutee alustamise puhul!

Eksperimentaalfüüsika kateeder, kaasaspirandid, kursusekaaslased, rahvakunstiansambel

Millega tegeldakse ALMAVÜ-s?

ALMAVÜ — Armee, Lennuväe ja Mereväe Abistamise Vabatahtlik Ühing. Enamik üliõpilasi muidugi teab, et selline ühing on olemas. Millega see keerulise nimega ühing aga tegeleb, sellest enamikul vist selget ettekujutust ei ole.

Kõigepealt peab ütlema, et ühingu tegevuseesmärk on kõigele muule vaatamata siiski lihtne: aidata sisustada noorte vaba aega. Allpool püüame anda veidi üksikasjalisema ülevaate sellest.

Langevarjuspordis on Arstiteaduskonna üliõpilane Milvi Saar mitmekordne vabariigi tšempion. Seda julgete spordiala on võimalik viljelda ALMAVÜ Tartu Linnakomitee juures (V. Kingissepa tn. 53). Registreeruda võib ka teaduskondade ALMAVÜ algorganisatsioonide esimeeste juures. Alguses toimuvad 20-tunnilised teoreetilised kursused, seejärel aga avaneb võimalus liuelda valgete kuplite all.

Raadioamatörismi arendamiseks on kavas organiseerida ülikoolis edaspidi raadioklubi. Praegu avaneb võimalus radisti oskuste täiustamiseks ülikooli lühilaine raadiojaama juures. See raadiojaam on ühendust pidanud juba Hollandi, Rootsi, Poola, Soome, Saksa, Tšehhoslovakkia, Ungari ja mitmete teiste maade raadioamatööridega. Raadiohuvilistel pöörduda Matemaatika-Loodusteaduskonna kolmanda kursuse üliõpilase Mauno Reisneri poole.

Purilennuga võib tegelda samuti ALMAVÜ linnakomitee juures. Linnakomiteel on selleks otstarbeks mitu plaanerit.

Laskespordi harrastamiseks on ülikoolis suurepärased võimalused. Viljandi tänavas asub kaks lasketiiru. 50 meetri tiirus on üheksa laskekohta. 25 meetri tiir valmis üliõpilaste kätetööna tänavu suvel, põhiliselt on see ette nähtud laskmiseks püstolist. Varsti valmib püstolitiiru jaoks veel elektriline siluetiseadeldis. Lisada jääb, et lasketiirud on elektrifitseeritud (lasta on võimalik ka õhtupimeduses).

Tartu Riikliku Ülikooli laskurid on vabariigi kõrgemate koolide matškohtumistel juba aastaid parimad olnud. Vabariigi tšempionitiitlini on jõudnud meistersportlased Tiiu Raba, Eugen Ora ja Ene Rebane, ülikoolis õppimise ajal on vabariigi paremikku kerkinud Jaak Lõhmus, Roman Dembovski ja teised.

Laskespordist huvitatud üliõpilastel pöörduda ülikooli lasketreeneri J. Võrno poole (ülikooli lasketiirus).

ALMAVÜ organisatsioonis tegeldakse veel meremudelismi, mudellennu, vètelpääste, veemootorispordi, jahilaskmise, auto- ja mootorispordi alal.

Lähemal ajal algavad järjekordsed autojuhtide ettevalmistuskursused.

Üliõpilastel, kes on tõsisemalt huvitatud ALMAVÜ tegevusest, palume pöörduda teaduskondade ALMAVÜ algorganisatsioonide esimeeste poole, kelleks on Ajaloo-Keeleteaduskonnas H. Kosenkranius, Matemaatika-Loodusteaduskonnas — A. Koorits, Arstiteaduskonnas — M. Potašenkov, Õigusteaduskonnas — P. Johanson, Majandusteaduskonnas — A. Pallon ja administratiiv-majandusosakonnas J. Kaldvee.

ALMAVÜ TRÜ Komitee

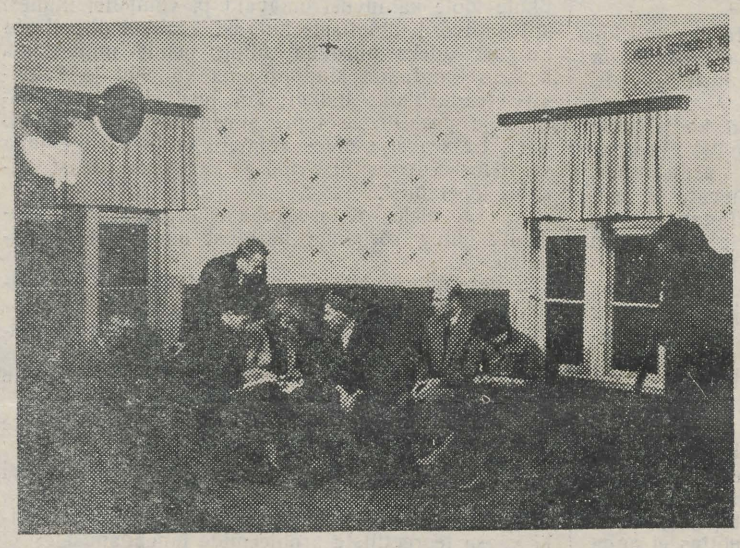

«Tähelepanu! Kaamera!» Ülikooli kinomehed Viru-Jaagupi lähedal Reolas jutuvestjat Mihhail Danilovit filmimas.

H. TIISVÄLJA foto

Teeme mõningad kokkuvõtted

Vaatame, millisena tahtis balli näha klubi ja kuidas see õnnestus.

Sooviks oli ball kujundada nii, et see ei oleks tavaline kontsert sellele järgneva tantsuga. Ja see ülesanne täideti.

Avatantsule — poloneesile ja valsile järgnenud meeskoori hoogsad laulud, prof. M. Kase tervitus, siis pisikese deklamaatori Eve Sillastu «Oktoobrilaulu» julge ettekanne, meie ülikooli tuntud laulusolistide E. Pedraudse ja O. Saksa esinemine, vene filoloogia osakonna viienda kursuse naisansambli «Liiliaõis» — kõik see lõi sundimatu ja vaba õhkkonna. Loodetavasti ei väsitanud huvitavad ettekanded ka püstijalu seisvat publikut. Kõik see mõjus hästi ja uudselt.

Meie ajalehes ilmunud artiklite autorid sm-d Purask ja Nurm nägid avaballi hoopis teises valguses.

Mõlemate artiklite autorid pühendavad tähelepanu poloneesile. Nagu selgub neist, vaadati poloneesile kui ettekandele. Võtkem teatavaks siinkohal, et polonees ei olnud ettekanne, ta oli samaväärne teiste ballil tantsitavate tantsudega. Tehti viga sellega, kui poloneesi ja avavalssi ei kantud tantsukaardile — järgmistel kordadel tuleb see parandada.

Asjatundjate nõuandel tantsiti poloneesi frakkides ja lühikestes õhtukleitides, nii nagu see on tänapäeval moes. Seda enam, et üliõpilastel pole juba materiaalselt võimalik muretseda selleks puhuks eri tualetti.

Kavatsused olid head ning nad ka õnnestusid enam-vähem, kuigi oli ka puudusi. Nimetatud artikli autorid seadsid endale eesmärgiks kritiseerida balli ja sellistena pöörasid tähelepanu peaaegu ainult puudustele. Kui midagi kritiseerime, tehkem seda nii, et see kasvataks, näitaks teed puuduste likvideerimiseks.

Sm. Nurm mainib küll oma artiklis, et ta ei õigusta aknast sisseronijaid, kuid ometi on tema toon selline, mis sunnib õigeks mõistma kõiki neid, kes seda teed kasutasid.

Üliõpilased mõistavad üksmeelselt hukka üliõpilase nime määrivaid huligaane, kes aknast sisse ronivad, aulas suitsetavad ja käituvad häbematult.

Käesoleva aasta avaball oli üks õnnestunumaid seniste ballide ajaloos. Võtame arvesse vead ning organiseerime järgmisel aastal veelgi paremini.

Loodetavasti ei eksinud palju ka meie ballil viibinud ajakirja «Юность» korrespondent, kes nimetas meie balli õnnestunuks ja meie üliõpilaste käitumist korrektseks (ei saa ju võtta mõnesid väärt käitunud üliõpilasi üldistusena).

Mitte kunagi pole saanud ballikutset kõik viimase kursuse üliõpilased. Ball pole ju ometi meie ülikooliaastate eesmärk!

Klubi juhatus on kavandanud kevadsemestril lõpuballi kõigile viimaste kursuste üliõpilastele. Toetagem ja aidakem ise seda mõtet ellu viia!

Et järgmised ballid õnnestuksid täielikult, avaldme ligemas tulevikus ankeedi, millele ootame kõigi ballihuviliste vastuseid.

TRADITSIOONILINE SPORDIPIDU

Möödunud nädalal toimus V. Kingissepa tn. 19 suures võimlas ülikooli spordiklubi korraldusel traditsiooniline spordipidu. Dekoreeritud saali oli kogunenud ligi kolmsada spordisõpra.

Peo avas TRÜ Spordiklubi esimees Elmar Vasar. Kehakultuuriosakonna kergejõustikukateedri õppejõud H. Torim vestles XVII olumpiamängudel viibinud ülikooli õppejõudude F. Kudu, H. Elkeni, E. Ehaveeru ja H. Tiigiga. Samuti esines Rooma olümpiamängude hõbemedali võitja kaasaegses viievõistluses Hanno Selg. Asjaosalised vastasid mitmelaadilistele huvitavatele küsimustele, mida jälgiti suure tähelepanuga. Lõpuks avaldasid Roomas viibinud oma arvamust selle kohta, kui palju TRÜ sportlasi nende arvates võiks osa võtta järgmistest olümpiamängudest Tokios. Kõikide sooviks oli, et neid võiks olla vähemalt kümme.

Järgnesid võimlemisettekanded üliõpilastelt ja TRÜ Spordiklubi Laste Spordikooli õpilastelt. Esinejad pälvisid teenitud aplausi.

Kõigiti õnnestunud pidulik spordiõhtu lõppes seltskondliku osaga, mille heaks kordaminekuks aitas tänuväärselt kaasa ülikooli klubi estraadiorkester «Harvlek».

Alpinistid võistlesid

Möödunud nädalavahetusel võistlesid alpinistid kaljuronimises. Võistlused toimusid ainult meeste klassis. Ülikooli meistriks tuli J. Martin 336 punktiga, edestades V. Parni ja A. Mikelsaart, kes kogusid vastavalt 328 ja 285 punkti.

Kaljuronimisvõistlused olid suvise hooaja viimaseks ürituseks.

J. MARTIN

Järgmine number ilmub laupäeval, 5. novembril.

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 9912. MB 07023.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 31 (458) Laupäeval, 5. novembril 1960 XIII aastakäik

V. BEEKMAN

Oktoober 1917

Saal. Sinetavaid aknaid rida,
õhk kõnest kumisev ja kuum
ja taamal, laval kõnet pidav
kesk rahvast Lenin.
Kogu ruum
jääb vaikseks, kuulates ta kõnet
täis pinget, hinge pidades,
need lihtsad, leninlikud sõnad
on sõnad nende südamest.
Nad näevad — võitudele viia
vaid tema, ühte liites, saab
neid, läbi raju tulnuid siia,
et nõuda: «Rahu! Leiba! Maad!»

Siin talupoeg ja sõdur kõrvu,
seal tööline ja madrus koos,
maailma hämmeldunud kõrvu
käib nende kõne raudne hoog.

Ei Siberis, ei üksikkonges
neid enam tsaarid hoida või —
nad tõstsid relvad. Teine kongress
on nende, rõhutute võim!
Saab rahva omaks tulevik:
tõi selle tal Oktoobri aju —
suur rahva juht ja bolševik.

Ja läheb aeg ja hommik tuleb,
kuid keegi lahkuda ei saa,
vaid lühtreis kahvatavad tuled,
vaid palavamalt hingab saal.
Siin iga saadik rahvast teenib,
siin sünnib vaba rahva riik...
Ja laua ääres istub Lenin —
suur,
lihtne,
raudne bolševik!

Neljakümne kolmas

Me seisame oma kodumaa 43. sünniaastapäeva künnisel. 1917. a. novembris sündis esimene sotsialistlik riik, kes oma olemasolu jooksul on läbi teinud palju katsumusi ja saavutanud suuri võite.

Praegu, oma neljakümne kolmandal sünnipäeval, on meie kodumaa võimsam kui kunagi varem.

Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon on muutunud kogu maailmale vabaduse ja võrdõiguslikkuse saavutamise teetähiseks, mille järele joondusid ja joonduvad teised maad ja rahvad.

Kui 1917. aastal Nõukogude riik seisis üksi oma imperialistlike naabrite keskel, siis praegu on Suure Oktoobri poolt külvatud seemned andnud võrseid ligi kolmandikul maakerast.

Edukalt ehitavad sotsialismi Albaania ja Rumeenia, Saksa Demokraatlik Vabariik ja Bulgaaria. Hiiglaslikud on Hiina Rahvavabariigi, Tšehhoslovakkia Sotsialistliku Vabariigi ja teiste sotsialismimaade edusammud. Iga nõukogude kodanik tunneb rõõmu sotsialismileeri tugevnemise üle, milles me näeme püsiva rahu tagatist.

Meil on saanud kombeks pidupäevadel teha kokkuvõtteid saavutustest, rääkida neist, kes oma eeskujuliku tööga teevad reaalseks seitseaastaku hiiglaslike ülesannete täitmise, mis omakorda toob meile lähemale oodatud kommunistliku homse.

Tartu Riikliku Ülikooli kollektiiv läheb oktoobripühadele vastu uute saavutustega nii kasvatuslikus, õppe- kui ka teaduslikus töös. Viimaste aastate jooksul on toimunud murrang meie õppe- ja kasvatuslikus töös, mis on muutunud palju elulähedasemaks. Igal aastal viibib suur osa meie üliõpilaskonnast ühiskondlikult kasulikel tööobjektidel, andes sellega omapoolse panuse suurte materiaalsete väärtuste loomisse. Suur hulk meie üliõpilasi on pälvinud töömeeste igakülgse tunnustuse. Selliseid üliõpilasi, nagu Helvi Koppel, Neida Truu, Taevo Tamm, Maimu Raudmäe, on meil palju, neil on kommunismiajastu inimesele nii iseloomulikke jooni, nagu austav ja samaväärne suhtumine nii füüsilisse kui vaimsesse töösse, ühiskondlik aktiivsus, sügav kollektiivsustunne.

Meie kollektiiv tunneb õigustatult uhkust tublide üliõpilasteehitajate üle.

Meie kodumaa neljakümne kolmandal sünnipäeval valdab meid kõiki soov teha veel rohkem meie kodumaa edasiseks tugevdamiseks, tema jõudude uueks õitsenguks!

EHITAJAD OLID KOOS

Laupäeval oli ülikooli aula ehitajate päralt. Siin austati üliõpilasehitajaid, kes tänavu suvel töötasid vabariigi komsomolilöökehitustel. Tõsi, juba kuu aega tagasi vahetati kirka ja kellu uuesti konspekti vastu, aga veel praegu meenutatakse tänutundega tublisid üliõpilasi Kundas, Narvas, Viljandis, Tartus ja Leningradis. Räägitakse neist lugupidavalt, nagu tööinimesed räägivad tööinimestest. Samasugust tunnustust avaldati neile ka ehitajate õhtul.

Filoloog Helvi Koppeli brigaad töötas tsementitehase «Punane Kunda» ehitusel kaks kuud. Esimesel päeval näidati neile isegi seda, kuidas labidat õigesti käes hoida, hiljem tuli oskusi aina juurde, sest töö oli ju «kuumas otsas» mitmekesine — kaevati süvendeid, seoti armatuuri, betoneeriti. Brigaadis olid ainult tütarlapsed, kuid tööga tuldi toime suurepäraselt ning plaani täitmise graafik sirgus kiiresti nagu bambusroog, ikka kõrgemale ja kõrgemale, kuni kahesaja protsendini. Kõigest sellest rääkis nakatavalt ehitajate õhtul brigadir Helvi Koppel ise.

Suviseid muljeid jagas ka filoloog Neida Truu. 1959. aastal töötas Neida Truu kaks kuud Balti soojuselektrijaama ehitusel, oli betoneerijate brigadiriks juurdevoolukanalil. Oli vaikse iseloomuga, inimesena tagasihoidlikkus ise, kuid brigadirina oli kogu brigaadi hingeks. Ennastsalgava töö eest autasustati teda märgiga «Seitseaastaku eesrindlane». Ka sel suvel töötas Neida brigadirina, seekord «Punase Kunda» ehitustandril, pälvides jällegi üldise tunnustuse kui taibukas ja organiseerimisvõimeline brigadir.

Tublilt töötati ka mujal. Valmis uus Kääriku staadion, anti panus selleks, et õigeaegselt käiku lasta Balti soojuselektrijaama järgmised agregaadid, tehti maaparandustöid Viljandis. Töö kõrval ei unustatud ka isetegevust. Käidi ekskursioonidel, korraldati lõkke- ja kirjandusõhtuid, anti välja välklehti. Alati oli jooksmist ja askeldamist staabiülematel Einu Reitsnikul, Hillar Kalal, Avo Vainul, Heldur Saarsool jt. Tublide organisaatoritena on neil suur osa selles, et üliõpilased töötasid tänavu suvel välja üle 31 tuhande normipäeva, tegid ühiskondlikult kasulikku tööd rohkem kui viie miljoni rubla eest.

Ehitajate õhtul anti parimatele üle vimpleid ja aukirju. Soojade sõnadega meenutas üliõpilasi «Punase Kunda» komsomolistaabi ülem sm. Gretšiškin, kutsudes neid ka tuleval suvel vabariigi kõige tähtsamale komsomolilöökobjektile. ELKNÜ Keskkomitee poolt tõi tervitusi keskkomitee sekretär sm. K. Hallik.

Õhtu teises osas pakkusid ehitajaile külakosti Tallinna Riikliku Konservatooriumi lavaklassi lõpetajad.

Ehitajate õhtul avaldati üksmeelselt veendumust, et ka tuleval aastal jätkavad üliõpilased oma töötraditsioone, suundudes sinna, kuhu kutsub partei ja komsomol.

«Üliõpilased oskavad hinnata loova töö võlu, oskavad end ise rakendada ümbritsevasse ellu» — see mõte jäi kõlama ehitajate õhtul. See terve mõte on tõendanud, et ülikooli seinte vahel sirgub kommunismiehitajate uus, eluröömus ja ideeliselt karastatud vahetus.

J. VESKIMETS

Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 43. aastapäeva pidulik aktus toimub ülikooli aulas homme algusega kell 18.

Miitingule minekuks kogunetakse ülehomme, 7. novembril täpselt kell 10.30 ülikooli peahoone juurde. Miiting algab kell 11.

Arve ja fakte

1945. A. ÕPPIS TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI STATSIONAARSES OSAKONNAS 1829 ÜLIÕPILAST, 1959. A. ÕPPIS 3022, 1960. A. AGA 2934 ÜLIÕPILAST.

*

KAUGÕPPEOSAKONNAS ÕPPIS 1945. AASTAL 238 ÜLIÕPILAST, 1959. AASTAL 1726 JA 1960. A. 2271 ÜLIÕPILAST.

*

TARTU RIIKLIKUS ÜLIKOOLIS ÕPPIS 1958/59. AASTAL 2601 EESTLAST, 294 VENELAST, 48 JUUTI, 25 UKRAINLAST, 15 VALGEVENELAST, 14 KARJALAST, 12 SOOMLAST, 4 LÄTLAST, 2 UNGARLAST JA 7 MITMESUGUSTEST TEISTEST RAHVUSTEST.

SEE ON RAHVASTE SÕPRUSE ILMEKAIM NÄIDE.

*

TARTU RIIKLIKUS ÜLIKOOLIS TÖÖTAVAD ÜLIÕPILASED 60 TEADUSLIKUS RINGIS. 1959/60. ÕPPEAASTAL LAHENDAS KONKREETSEID TEADUSLIKKE PROBLEEME LIGI 700 ÜLIÕPILAST.

*

ÜLIKOOLI KOMSOMOLIORGANISATSIOONIS OLI 1944. A. SÜGISEL 3 LIIGET, 1960. A. SÜGISEL 1810 LIIGET.

*

SAAVUTUSI TÄHTSAS TÖÖLÕIGUS

Ülikoolis on ideelis-poliitiline kasvatus üks tähtsamaid töölõike. Milliseid saavutusi on sel alal Ajaloo-Keeleteaduskonnas, sellest kõneles dots. A. Pärl.

Üliõpilaste ideelis-poliitiline kasvatustöö Ajaloo-Keeleteaduskonnas toimus põhiliselt kuues suunas:

a) õppeprotsessis, b) kateedrite poolt eriti šeflusaluste kursustega, c) üliõpilaste teaduslikes ringides tehtava töö kaudu, d) üliõpilastepioneerijuhtide väljaõppe alal, e) fakultatiivse õppetöö ja lisaspetsiaalsuste õppimise kaudu, g) mitmesuguste ideelis-poliitiliselt seisukohalt tähtsate õppetööväliste ürituste läbiviimise kaudu.

Möödunud õppeaasta kasvatustöös kujunesid keskseteks võitlusülesanneteks teaduslik-ateistlik propaganda ja esteetiline kasvatustöö.

IV kursuse eesti filoloogidele pidas prof. A. Kask eriloengu teemal «Fr. R. Kreutzwaldi kirikuvastased seisukohad». Loogika-psühholoogia kateedris valmis prof. K. Ramulil artikkel «Psühholoogia ja religioon».

Eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedris pidas kateedrijuhataja K. Taev kirjanduse õpetamise metoodikaga seotult eriloengu eestikeelse vanima (vaimuliku) kirjanduse käsitelust keskkoolis ja selle teema seostamisest ateistliku kasvatustööga. Dots. L. Raud pööras erilist tähelepanu V kursusel ateismiküsimustele ühenduses kodanliku perioodi lastekirjanduse käsiteluga. V.-õp. H. Peep käsitles ateismiküsimusi seoses kodanliku Eesti kirjandusliku elu ja kirjanduspoliitika käsitlusega.

Ateistliku propaganda alal tuleb esile tõsta raamatukogunduse ja bibliograafiaosakonda, kes organiseeris N. V. Gogoli nimelise Tartu Linna Keskraamatukogu lugejaile a t e i s t l i k u õ h t u, millest võttis osa ligi 200 inimest. Eesti filoloogia osakonna üliõpilased organiseerisid loenguseeria teemal «Teadus ja religioon».

Kateedrite poolt šeflusaluste kursustega tehtavast tööst väärib mainimist pedagoogikakateedri töö eesti keele ja kirjanduse osakonna I kursusega ja üldajaloo kateedri õppejõu M. Tänava töö ajalooosakonna I kursusega. Mõlemate kursustega oldi üsna heas kontaktis. Pedagoogikakateedris lahendati üksikuid distsipliiniküsimusi ja saavutati tulemusi üliõpilaste toitlustuse organiseerimisel.

Võõrkeelte kateedri juhatajale tegid muret õpetaja L. Otsmaa poolt hooldatava III kursuse mõned naisüliõpilased (M. Kapral, V. Sillam, K. Kalda ja A. Jõgioja), kes mõõdutundeta kaldusid kohvikukultuuri harrastamisele. Käesolev semester peab juba otsustavamalt näitama, kuhu need mõõdutundeta «harrastajad» lõpuks kalduvad.

Ajaloo-osakonna III kursust hooldas vanemõpetaja H. Piirimäe, kes viis läbi mitmeid üritusi, töötas üliõpilastega kolhoosis ja ehitustel Tartus ja Narvas. Hea töö eest autasustati seda kursust rektori käskkirjaga. Esimesed töönädalad käesoleval aastal aga näitavad, et sellelgi kursusel leidub veel mõndagi hooldustööd, milles teistel kateedri liikmetel tuleb oma väga hoolikat kolleegi sm. Piirimäed abistada.

Kursuste hooldamisel, et see annaks positiivsemaid tulemusi, on põhilise tähtsusega hooldava õppejõu tihe kontakt eriti kursuse grupiorganisaatori ja kursusevanemaga. Siin oleks vaja kiiret reageerimist juhtudel, kus kursuse grupiorganisaator korraldab kursuse tähtsamaid küsimusi lahendavaid koosolekuid ilma sellest hooldavale õppejõule teatamata või temaga kooskõlastamata. Selliseid küsimusi peaks lahendama ka komsomolibüroo.

Möödunud õppeaastal algatas vene keele kateeder kursuste nooldamises uue vormi organiseerimist sel teel, et hooldamistöösse värvati kursuselt üks agaramaid üliõpilasi, kes pidi hoolitsema poliitinformatsioonide jms. teostamise eest õppejõu juhtimisel. Millised järeldused võib teha uue, kui nii võib ütelda, organisatsioonilise vormi suhtes? See on nüüd kujunenud üldiseks.

Üliõpilaste ideelis-poliitilises kasvatustöös omandas kõige konkreetsema vormi ü l i õ p i l a s t e - p i o n e e r i j u h t i d e v ä l j a õ p p e organiseerimine TRÜ komsomolikomitee algatusel. Selles töös osutas komsomolikomiteele otsest abi pedagoogikakateeder, kes korraldas sel eesmärgil 5 seminariõpust à 3 tundi. Seminaridel oli reeglina p r a k t i l i n e k a l l a k.

Selles töös peeti kontakti koolide vanempioneerijuhtidega ja pedagoogikakateedri poolt juhendati kaneid üliõpilaste-rühmajuhtide tööle rakendamise osas. Töö lõpul läbiviidud kontroll näitas, et pioneeritöös osutusid kõige tublimateks füüsika- ja lääne filoloogia osakonna üliõpilased. Nii pandi möödunud õppeaastal alus tööle, mis kujuneb üliõpilaste väljaõppe lahutamatuks osaks. Pioneeritöö juhtimise teel omandavad üliõpilased juba enne praktikale siirdumist pedagoogi hoiaku.

Konkreetse iseloomu omandas aruandeaastal ka e s t e e t i l i s e k a s v a t u s e a l a n e t ö ö, milles tähtsat osa etendasid teaduskonna poolt organiseeritud nn. lisaspetsiaalsused. TRÜ kujutava kunsti kabinet organiseeris üliõpilastest fakultatiivse kunstirühma, kuhu kuulus 67 üliõpilast. Õpiti skitseerimist, tahvlijoonistust ja tarbekirja. Vabariikliku kunstinädala puhul korraldati klubi kohvikus kunstihuviliste üliõpilaste kohtumine Tartu kunstnikega, mis õnnestus hästi.

Kujutava kunsti kabinetis õppivate üliõpilaste töödega dekoreeriti ühiselamuid ja õpperuume. Võeti osa ka isetegevuslikust kunstinäitusest Tallinnas ja Tartus, kus üliõpilaste tööd said üldiselt hea hinnangu. Kevadel korraldati rikkaliku väljapanekuga näitus ka ülikoolis.

Esteetilise kasvatuse teostamisel etendas tähtsat osa ka kodunduse kabinet. Ka selle kabineti töö tulemusena organiseeriti kevadel näitus, mis äratas laiemat tähelepanu. Tahaks loota, et uutes ruumilistes tingimustes hakkab kodunduse kabinet senisest veelgi rohkem avaldama mõju meie üliõpilaste esteetilise palge kujundamisele. Tahaks loota, et see mõju ulatub kabineti seinte vahelt ka üliõpilaste ühiselamuisse, kus on veel laialdasi võimalusi elamiskultuuri tõstmiseks.

Esteetilise kasvatuse osas möödunud aastal on parimaid tulemusi muusika ja sõnakunsti alal. Sm. E. Voitese energiline töö tagajärjel omandas Ajaloo-Keeleteaduskond möödunud aastal kunstilise isetegevuse alal kõigi teaduskondade seas esikoha. Muusikakabinet organiseeris ühislaulude õppimist ja teostas muusikaalase lisaspetsiaalsuse õpetamist.

Üliõpilaste kasvatustöös saavutati kindlasti paremaid tulemusi juhtudel, kus üliõpilasi osati suunata ürituste läbiviijaiks.

Üliõpilaste suurema aktiviseerimise vaimus toimus ka r a h v a s t e s õ p r u s e kasvatamine, milleks spetsiaalselt organiseeriti igati kordaläinud sõprusõhtu võõrkeelte osakonna poolt.

Üliõpilaste kasvatamise ideelis-poliitilise külje lahutamatuks osaks on kaheldamatult armastuse ja lugupidamise kasvatamine eelseisva kutsetöö — pedagoogitöö vastu.

Meie üliopilaste seminari-, kursuse- ja diplomitöödes hakkavad üha sagedamini kajastuma kas otseselt või kaudselt koolitöö metoodilised või neile lähedased küsimused. Meie õppejõud aitavad üliõpilastel selgitada eelseisvat kutselist tööd — pedagoogitööd. Tüüpiliseks näiteks selle konta on dots. E. Vääri poolt aruandeaastal ÜTÜ eesti keele ringis peetud ettekanne: «Missugune peab olema õpetaja».

Üliõpilaste kasvatustöö lahutamatuks osaks on kujunemas nende osavõtt tootvast tööst. Sel alal sai teaduskond möödunud aastal esimesi kogemusi. Aastase töö kokkuvõtted näitavad, et uus töövorm õigustab end. Üliõpilased saavad töökarastuse, kusjuures teoreetilisegi õppetöö osas ei või kõnelda huvi raugemisest. Eksamid kevadel sooritati hästi, eriti hästi töötas eesti filoloogia osakonna I kursus. On olemas kõik eeldused selleks, et õppetöö ja töö ühendamise vorm õigustab end, et sellesse hakatakse suhtuma kui täiesti loomulikku töövormi.

Dotsent ANDRES PÄRL

Meie ülikoolis on rohkesti inimesi, ilma kelleta ei ole mõni lõik meie suure asutuse elust ja tööst kujuteldav. Nii meenub Ajaloo-Keeleteaduskonnale mõeldes paratamatult dotsent Andres Pärl, kauaaegne dekaan. 1948. aastal tuli ta teaduskonna prodekaaniks, ja sellest peale on ta peaaegu pidevalt osa võtnud teaduskonna elu juhtimisest. Dotsent Andres Pärli tuntakse mitte ainult dekanaadi kaudu. Õigusteaduskond tunneb teda oma loogikaõppejõuna. Ajaloo-Keeleteaduskond on küllaltki tuntud oma laskesportlaste poolest. Selles on kindlasti teatud osa dekaani ergutaval eeskujul. Tema ise laseb õppejõudude meeskonna eesotsas püstolit ja väikekaliibrilist, elab kaasa kõikidele üliõpilastevahelistele võistlustele. Vähe sellest, neile, kes treenimise on unustanud, tuletab dekaan seda meelde. Suusatamas on ta esimeste hulgas. Seegi stimuleerib sportima üliõpilasi ja paneb mõtlema õppejoude. Kui ehitasime staadioni, siis võisime seal labida ja raamiga kohata ka dekaani.

Elada kaasa kõigile oma teaduskonna eluavaldustele, selline on dotsent Andres Pärli põhimõte.

SUVEL KUNDAS

Õnnitleme

TIIU NURMISTET

ja

JÜRI KESKPAIKA

abiellumise puhul.

Bioloogiaosakonna viies kursus

Mare Aun

Nägupidi tundsin ma teda juba tükk aega. Astusime ühekorraga ühte ja samasse teaduskonda. Kohtusime vahetevahel auditooriumi uksel või peahoone koridoris. See väikesekasvuline tütarlaps ei erine millegagi oma kursusekaaslastest: käib loengutel, sööb vaheajal einelauas harju saia, teeb sporti.

Aga ometi on ta tähelepanuväärne. Otsisin ta üles keemiahoones enne arhiivinduse loengut. Kui ta kuulis, et temast kavatsetakse kirjutada ajalehes, ei hakanud ta eputavalt põiklema, vaid ütles lihtsalt: «On ju palju paremaid, kas või meie kursuselgi,» ja hakkas rääkima oma kursusest ja kursusekaaslastest.

Kavatsevad ju kolmanda kursuse ajaloolased korraldada kohtumisõhtu Riia ülikooli sama kursusega. Asi on traditsiooniline, sõprus on juba ammu sõlmitud, aga askeldamist ja mõtlemist on sellegipärast küllalt. Et muredest suurem osa tema õlgadel lasub, selle jättis ta ütlemata.

Või ekskursioon Mihhailovskojesse. Mõte on algatatud, kursusel heaks kiidetud, puudu jääb ainult tehnikast. Tütarlapse silmades vilksatab murelikkus — ülikooli bussidel on tunnid-kilomeetrid selleks kuuks täis sõidetud, mujalt võetud buss maksab liiga palju.

«Küllap järgmisel kuul saame kindlasti,» — ja jälle ei sõnakestki sellest, et temal kui komsomoligrupi organisaatoril on sellega palju muret.

Kuidas see õieti juhtus, et just tema valiti grupiorganisaatoriks? Oli see kaks aastat tagasi. Tuli grupp kokku, kuulas aruande ära, võttis sõna ja otsustas — tubli organisaator otsustab kõik. Nii saigi Mare Aun grupiorganisaatoriks. Tütarlaps, kes juba keskkoolipäevil armastas tuhnida vanades raamatutes ning sündmustes, oli seltsimeeste usaldusest kohmetunud, kahtles oma võimetes. Tänavu valiti ta tagasi. Ja et Mare toime tuleb, sellest räägivad kordaläinud üritused ja tema kursusekaaslased.

Niisugune ta on — sale tütarlaps pruunis kleidis, üks paljudest — tubli õppetöös, tubli ühiskondlikus töös.

P. HEIN

2 Tartu Riiklik Ülikool

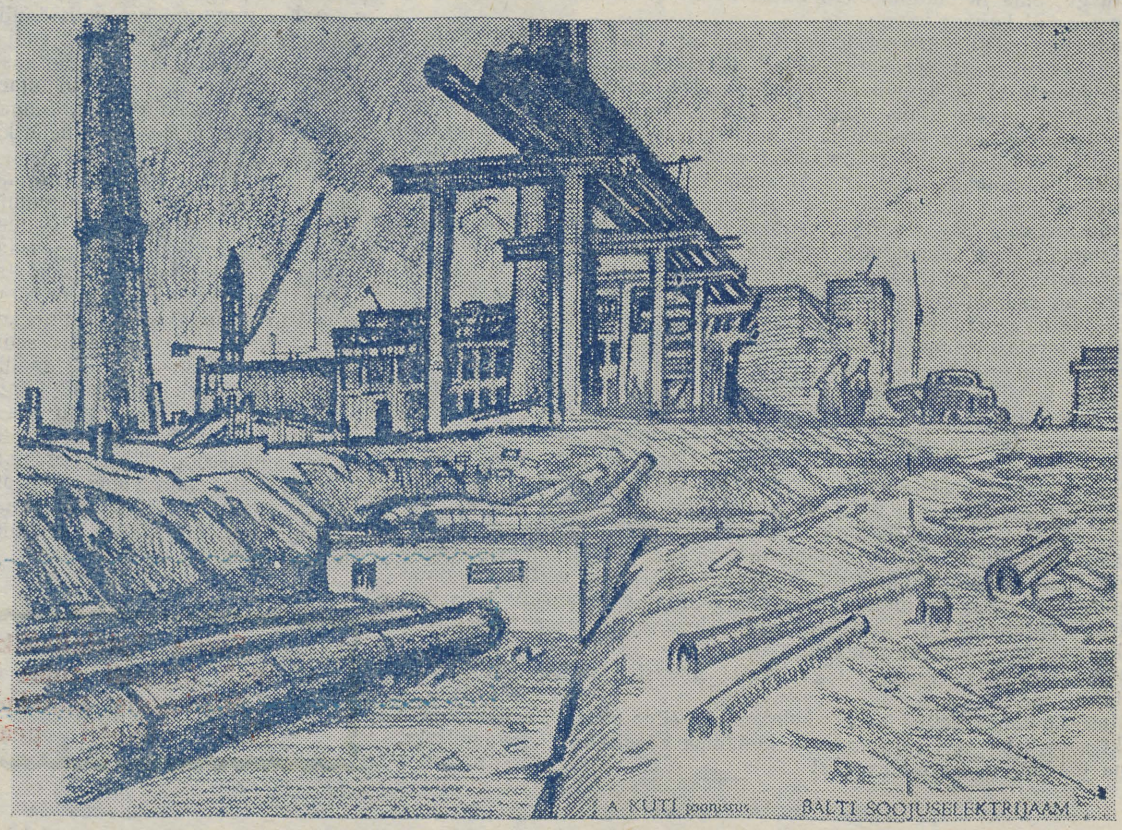

Eeskuju

Teadust teenivad paljud. Kuid vist vähestel õnnestub see nii nagu füüsika-matemaatikakandidaadil Paul Kardil — mehel, kes on teadusearmastuse ja kohusetunde, tagasihoidlikkuse ja töökuse, täpsuse ja printsipiaalsuse suur eeskuju.

Füüsik-teoreetik P. Kardilt kui teaduslike tööde autorilt on trükis ilmunud (või on ilmumas) ligemale 30 uurimust; neist üle 10 üleliidulistes väljaannetes. Käsikirjalisi töid on aga peale selle veel kümmekond. Enamik artikleid on pühendatud mitmekihiliste optiliste katete teooriale. Selles valdkonnas sai äsja valmis ka Paul Kardi doktoridissertatsioon. Uurimustel on peale puhtteoreetiliste väärtuste suur tähtsus teenäitajana optiliste riistade kvaliteetsemaks ja võimsamaks muutmisel. P. Kard on praegu üleliiduliselt tunnustatud eriteadlane neis küsimustes, ta nimi on saamas tuntuks ka väljaspool Nõukogude Liitu.

Paul Kardi loovast

mõttest ei ole jäänud puutumata ka aine väikseimate ehituskivide — elementaarosakeste teooria, mateeria ning ajaruumi seose küsimused. Siin on teadlasel praegu ja lähemas tulevikus käsil huvipakkuvad uurimused. Oma kaaluka ja sügavalt põhjendatud sõna on P. Kard öelnud füüsika saavutuste filosoofiliste üldistuste ja tõlgenduste alal. Füüsika referatiivses ajakirjas kannavad sajad referaadid Paul Kardi allkirja või initsiaale.

Dotsent Kard on andnud oma teadmisi noortele edasi juba üle kümne aasta. Paljud tema kasvandikest tallavad juba aastaid ise teaduse raskeid, kuid alatiseks köitvat rada. Neil on hästi meeles Paul Kardi väga sisutihedad ja loogika iluga haaravad loengud, kus ainsatki sõna oli kahju kaotada. Dotsent Kardi juhendamisel on valminud ja valmib arvukalt seminari-, kursuse- ja diplomitöid, saavad küpseks kandidaadidissertatsioonid. Palju on tubli pedagoog kaasa aidanud noortes teaduseentusiastides selle «rahuldamatu rahuldustunde» kujundamisele, mis viib edasi teadusemeest «ületamatu ületamisele».

Loodusuurijate Seltsi aktiivse tegevliikmena on Paul Kard mitmel korral esinenud ettekannetega täppisteaduste sektsiooni koosolekuil ja seltsi konverentsidel. Tema sulg on arvukail juhtudel küll «Eesti Looduse», küll ajalehtede veergudel populariseerinud tänapäeva füüsika keerukaid probleeme, aidanud rahvahulkadel mõista teaduse saavutusi. Tõhus on Paul Kardi töö LUS-i täppisteaduste sektsiooni esimehena.

Hiljuti valiti dotsent Paul Kard teoreetilise füüsika kateedri juhataja. Ei ole kahtlust, et juba aastaid edukalt kateedrijuhataja asetäitjaks olnud ja kolleegide lugupidamise pälvinud väsimatu töömees ka sellel vastutusrikkal kohal teaduslik-pedagoogilise kollektiivi juhina saab peagi eeskujuks paljudele.

L. KAAREP

PALJUDELE

SUVEL, KUI EHITATI KÄÄRIKU STAADIONI.

ÜKS ÜHISELAMU JA TEMA KOMANDANT

Missugune meie ühiselamutest on kõige korralikum, kõige parema «kuulsusega», nagu öeldakse? Number kaks! Pälsoni tänava «vana ühiselamu». Selles majas on kõik kõige paremas korras alates pööningust ja lõpetades keldriga.

Kes on siis selle suure maja suures korras süüdi? Kindlasti ühiselamu komandant ja ühiselamu nõukogu.

Kui vaadata asja lähemalt, siis selgub, et ühiselamu nõukogu tegutseb praktiliselt ainult neli kuud: novembris, detsembris, märtsis ja aprillis. Ülejäänud ajaks on ühiselamu juhtijaks põhiliselt komandant. Ja ühiselamu number kaks komandant saab oma tööga väga hästi hakkama.

Aleksander Sults on töötanud ühiselamu komandandina juba kolmteist aastat. Eks ole, kaua aega. Nendest aastatest seitse on ta olnud komandandiks selles majas — ühe sõnaga: ta on olnud selle ühiselamu komandandiks alates ühiselamu esimesest elupäevast.

Sm. Sultsil on oma kauaaegse töö käigus tehtud huvitavad järeldused selle kohta, kes peab üks õige komandant olema. Esiteks peab komandant olema majandusmees, teiseks pedagoog ja kolmandaks diplomaat. Ta arvab, et kolmesaja erineva inimese juhtimiseks on just need omadused kõige tähtsamad. Tuleb näiteks esimese kursuse üliõpilane lattu varustust saama. Kohe esimese pilguga tabab ta laos valitseva äärmise korra. Ja eks see ju mõjusta teda kohe. Iga asi omal kohal, kõik on puhas — niisugusena kujutleb ta oma elu ühiselamus kindlasti ette. Kui aga iga üliõpilane mõtleb nii, siis ongi asi korras.

Sm. Sults on käinud tutvumas ka teiste kõrgemate õppeasutuste ühiselamutega. On võrrelnud sealseid meie omaga ja vastupidi. Muuseas on ta leidnud, et Pälsoni tn. 23 ühiselamu nõukogu töötab palju paremini kui näiteks Leningradi Riikliku Ülikooli üliõpilaste ühiselamu nõukogu. See aitab aga suurel määral kaasa komandandi tööle.

Võib öelda, et Aleksander Sults on osanud kõikides üliõpilastes arendada armastust oma ühiselamu vastu. Ja seda on ta teinud väga lihtsalt. Nimelt laseb ta üliõpilasi tunda ennast oma maja peremeestena: valves on üliõpilased, maja koristamise teostavad põhiliselt üliõpilased ise (majas on ainult kaks koristajat), tubade sanitaarkontrolli viivad läbi peremehed ise.

Ainuke asi, mis soovida jätab, on ühiselamu kõrval asuv väljak. Aga sm. Sults lubas, et ka seal saab varsti kord majja — hakkavad kasvama siberi nulud, ilupõõsad ja õitsema isegi roosid.

Möödunud aastal sai ühiselamu vabariiklikul üliõpilasühiselamute vahelisel võistlusel teise koha. Võistlus käib ka käesoleval aastal, kokkuvõte tehakse neil päevil. Loodame, et kogu ühiselamu kollektiiv on teinud kõik ja teeb kõik, et nüüd esineda veelgi paremini.

Oktoobripühadeks soovime kogu tublile ühiselamule edu ja jõudu ning loodame, et ta käesoleval aastal esineb veelgi paremini.

A. SARAPUU

Mälestuskilde

ANTON VAARANDI
(Koguteosest «Karastumine»)

Vinge sügistuul kihutas viimaseid kastanilehti Tallinna tänavail. Kodanike kössis kogud ja punased ninaotsad ütlesid, et talve tulek pole enam kaugel. Oli 1917. aasta.

«Estonia» taga turuplatsil seisis rahvaparv ja kuulas miitingukõnesid. Oli saanud tavaks, et rahvarikastes kohtades arenesid pisivaidlustest miitingud. Ja siin seisime ka meie, alles noored, «rohelised». Siin, miitingutel, kuulates oraatoreid, kasvas ka meie poliitiline elutarkus. Üksteise järel võtsid sõna mitmesuguste poliitiliste voolude esindajad: bolševikud, tööerakondlased, menševikud. Vahel läksid vaidlused õige ägedaks. Publik reageeris sellele elavalt vahelehüüetega, avaldades silmanähtavalt poolehoidu bolševikele. Ja see oli ka arusaadav, sest kõne all olid elulised küsimused: Kas sõda või rahu? Kas võtta mõisnikelt mõisad ära või lasta neil edasi võimutseda? Kas anda töötavale rahvale riigivõim või jätta kapital peremeheks? Bolševikel ehk «Kiire»-meestel, nagu neid siis nimetati, oli asi selge: sõda tuleb lõpetada, mõisnike käest maa ära võtta ja riigivõim anda töötavale rahvale.

Üks tööerakonna poolehoidja püüdis oma programmi seletada ja tõendada, kui eluvõõrad olevat bolševike nõuded. Kuid järjest kostvad vahelehüüded tunnistasid, et koosolijate enamus ei jaga kõneleja seisukohti. Võttis sõna ka rindelt saabunud ohvitser. Ta manitses rahvast vennalikule üksmeelele, klassivaenu unustamisele, sest sõda ei saavat juba liitlaste pärast nii järsku lõpetada ja mõisnike vara puudutamine tähendavat eraomandi õiguse rikkumist. Ka ohvitseri sõnad ei leidnud kõlapinda. Rahval oli selge — kokkulepe kahe tiiva vahel on võimatu. Käesolev silmapilk nõuab kindlaid ja otsustavaid samme ühes suunas.

Parajasti oli uus kõneleja, üks eduerakonna mees, sõna võtnud, kui kuulajate tähelepanu köitis turule jooksva lehepoisi hüüe «Ekstratelegramm, tähtsad uudised!» Rahvas tormas telegrammi ostma.

«Enamlaste ülestõus Peterburis». Teade elektrifitseeris koosolijaid, tekkisid omavahelised seletused, ägedad vaidlused. Ja kui üks neist rõhutuist lihtsates sõnades tervitas Piiteri töölisi, siis aplodeeris sellele enamik sooja poolehoiuga. Tööliste nägudel oli kindlus, iseteadvus, rõõm.

Ilmusid müürilehed teatega: õhtul toimub suur töölismiiting «Valvajas». Kõnega esineb Viktor Kingissepp.

See oli 25. oktoobril 1917 — uue ajastu alguspäeval.

Kolhoosipäevikust

On see tõsi, et andsid pärast viit päeva tehases töötamist lahkumisavalduse, sest töö, mis sulle, keskkoolilõpetanule, anti, oli must ja määris käsi? Kõigele krooniks taheti sind veel kaheks nädalaks kolhoosi saata. Mõningal määral mõistsin sind siis, kui juba paar kuud enne küpsuseksamite algust matsid maha lootused TRU-sse trügimiseks. Isegi siis, mõningal määral, kui andsid paberid «medi» ja need kaks päeva enne eksameid uuesti välja tõid —, sest ajalugu tahtis siiski pisut «lehitsemist». Mõistsin sellepärast, et arvasid ükskõik kuhu sisse saades end esimesel aastal ikkagi «müüritööle» saadetavat ja võtsid koolist igaks juhuks suunamislehe tehasesse, sest seal teenivat «kõvasti» ja kõik on puha valgetes kitlites. Miks sa siis lahkusid sellest valgest kitlist? Kas tõesti seetõttu, et sind taheti saata kolhoosirahvast abistama? Või vedasid sind alt su loodetavad «pikad rublad»? Meie poisid arvavad esimest ning nimetavad sind «ohmuks».

Aga mina ju tean, et sa pole seda, vaid tore tüdruk, papa-mamma «pisikene», ei iialgi «lille liigutanud» perekonna tulevikulootus. Mis ime siis, et seisad nüüd kursi kaotanud laevajuhina ääretul ookeanil ja küsid à la A. Kuznetsov: «Kellele tuli esimesena pähe mõte anda naiivsetele lastele paberid küpsuse kohta? Just nagu võiks paberileht üheainsa päevaga elu teisipidi pöörata!»

Näe, meie, kehakultuuriosakonna esimene kursus, oleme juba kolm nädalat Valgutas. Oled sa kunagi Rõngu kandis käinud? Rõngu ja Rannu vahel asub Valguta. Künkad, orud, sügiskollastes seelikutes põllulahmakad ja iga päevaga üha rohkem koltuvad metsatukad. Kui aga metsas mööda lepikuäärt sammud töökoha poole, võid hommikuudus tunda kolme kilomeetri kaugusel asuva Võrtsjärve hõngu. Kuidas sulle tutvustada meie elu? Päevikuvorm on «moodi» läinud, kuid läheks pikale, kui kirjutaksin kahekümnest päevast, igaühest üksikult. Aga ometigi sooviksin, et sa saaksid mingi üldise pildi meist, «vaestest kolhoosi saadetuist» ja et sul kasvõi pisutki kaoks vajadus järgmisel korral, kui su tulevane töökoht su kolhoosi suunab, lahkumisavalduse esitamiseks. Sorin märkmikku ja nopin vaid üksikuid kilde — eks ole?

5. september.

Hurraa! Täna õppisin traktorit juhtima! Lasksin uhkelt edasi-tagasi siloaugus KT-35-ga. Imelik — auk on sirgejooneline, aga traktor armastab viltu sõita.

Õhtul läksin ratsutama. Vaat, see on elu!

6. september.

... Silotegemine lõppes, saime seetõttu varem õhtule. Aastat kuusseitse tagasi igatsesin enesele suuri ja töös parkunud käsi. Kas nüüd

ehk

on soovid täitunud? Mudin ettevaatlikult teki all käsi — need on ikkagi pehmed, ainult valutavad. Oi-oi, kuis valutavad!

8. september.

Lõunalauas sai hirmsasti naerdud kursuse suurima poisi üle (kutsume teda «Pisikeseks»), kes ei julgenud autos istuda nülitud lambanahkse kõrvale, mis lamas kõrvalistmel. Eelistas neli kilomeetrit jala tulla, hang seljas. Naersin nii, et taha kallutades lagunes raginal mu tool ja lendasin laua alla selili. Nüüd see päris naer algas... Minul mitte.

9. september.

... Lõunavaheajal hüppas grupivanem tuppa ja hüüdis: «Kes täna öösel magab, saadetakse koju!» Mürisev naer kahekümnest suust oli vastuseks. Kuid see ei kestnud kaua. Valguta perenaiste valmistatud «kaloritehunnikutel» on selline imevägi, et pärast sööki pole meist keegi selline kangelane, kes jõuaks emakesel maal teisiti olla kui horisontaalasendis. Kuid siiski jõudsime kõik veel õhtuks kolhoosiklubisse, lõime piljardit ning vaatasime poola kunstilist filmi «Desertöör». Ah, seda neetud sõda! Millal küll tuleks aeg, kus inimesed ei tunne muid piinu kui armupiinu ja kahurid kõmavad vaid suurtel pühadel saluudiks!

10. september.

... Vedasime mulda siloaugule katteks. Ligi kolm normipäeva mehele.

Üleeile mainis esimees moka otsast, et meil pole tükil ajal nii tublisid abimehi olnud. Tunnustus, mis tuleb neljakordse miljonärkolhoosi peremehe suust, ei see külgi mööda maha jookse.

13. september.

... Sain kümne esimese päeva eest avanssi 160 rubla, kui sellele liita tugev toit (päevas 10 rubla), siis pole kurvastamiseks põhjust. Meie esimene «stipp»! Vormimütsi raha on kindlustatud.

P. S. Aga pükste tagumik vajab kapitaalremonti. Tuleb tüdrukute juurde niiti-nõela nuruma minna.

15. september.

Ohtul lõpetasin «David Copperfieldi».

17. september.

Oleme Väinamäe Üloga käevumeistrid. Laupäeva puhul töötame ilma lõunavaheta kella poole neljani. Ainult vahetevahel tõstis too muhe «vana» oma higise näo värvi kaotanud kaabuloti alt heleda taeva poole ja hüüdis: «Tudengid! Pere-kuu-r!» Meile meeldis see väga (eriti esimene sõna!) Tõmbasime siis meiegi taskust välja õunad ning toetusime mullavallile. Tore, eks?

Rakud mu peopesades on ammugi paranenud, on uusigi juurde tekkinud, aga see kõik on tühine võrreldes õndsa tundega, kui pärast tugevat tööpäeva surisevat kere kupatad värske viha ja kõrvetava leiliga.

kiri kooliõele

Ja kui keegi teaks, kui hästi maitseb rammus kapsasupp pärast laupäevast sauna! Trumbiks kõigele oli tänasel õhtul oma väike pidulikkuski juures: Krabi Jaan sai aasta vanemaks. Pool tundi peeti kõnesid tema heategudest. Vaene Jaan! Tõsteti pümaklaase ja saatsime ta siis perekonna «pesamunana» tuttu. Kas ta läks või ei, pole teada. Kontrollida ei saanud — olin ise siis juba Rõngu peol. Koju jõudsime hirmus hilja, sest armusin järjekordselt õnnetult ja too sinisilmne blondpeake oli samuti õnnetu. Aga septembris on ööd nii pimedad, pimedad...

18. september

Õhtuks sai kümme tonni põhku kuhja aetud. Ei kellelgi meist tulnud meelde, et oli pühapäev. Ainult õhtul kuulasime raadiost uudiseid Käärikult ja Roomast ning panime mõttes suure-suure nurgakivi «Vanemuisele» pealkirjaga «Kolhoosnikutelt»...

Kui lõpetasid, mõtle natuke järele ning otsusta, kas on tõesti praegu põhjust õhtuti lonkida marsruudil «Volga» — «Jalatsite pood» — «Võit» — «Tartu» — «Volga»?

MATI EENPERE,
kehakultuuriosakonna
esimese kursuse üliõpilane

Tartu Rüklik üllikool 3

Tegime kursuseõhtu

«Poleks sugugi paha, kui kursus istuks korra konvitassi juurde pärast suvist praktikat, tõid, matku ja mereranau,» mõlkus meie, ravi V kursuse vanema Reet Kõrgmaa peas mõte juba momendist, kui ta Kunda tsementditoimu oli maha pesnud, labida sulepea ja kummikud samaskingade vastu vahetanud.

Suurem osa rõõmustus väga tulevase kursuseõhtu üle, teised jälle võtsid seda kui ülikoolielus paratamatut ametlikku protseduuri, kolmandad leidsid, et peavad tingimata just õhtuks määratud kuupäeval vanatädikest vaatama sõitma või et onupoja naisel on sünnipäev.

Kui saabusid esimesed «külalised», olid kunstnikud veel ametis saali dekoreerimisega — tähelepanu keskpunktis oli plakat, mis soovitas suvitada ei kuskil mujal kui ainult Haapsalus ja jagas teisigi kasulikke nõuandeid, illustratsioonid aga rääkisid ühe põllumajandusharu — zootehnika edusammudest.

Laulusolistid eraldi ei esinenud, vaid pingutasid ja rakendasid oma kunsti selleks, et ühendkoor vähegi viisi peaks. Heljot Kapral oli seekordki oma vilepillist lahutamatu ning Maie Zirnaski poolt akordionil saadetuna esitas rahvamuusikat laiast maailmast. Keegi veendunud vanapoiss rääkis üleolevalt armastusest, siis jogide harjutustest ja lõpuks eesti rahvamenetsiinist «Kalevipoja» alusel.

Et Jaak Usk, Helgi Kivilöo, Kaarel Luts ja Reim Peets olid nädalapäevad salaparaste nagudega ringi käinud, sis leiti, et konalik raadiosaade on nende kätetöö. Anti «Päevakaja» — ning siin kuuldigi esmakordselt, kes on kursuse viisakaim ja vaikseim noormees; kes muub konspekte eelolevaks sessiooniks ning kuidas Eesti ilusaim naine end ilusaks teeb; see, et edaspidi panevad ruhmavanemad ka nende nimede taha päevikusse tähe «P», kes avaldavad vaid arvamust, «et võiks loengult ära minna» — oli masendav. «Teadetes» teatati äriteningutest — kursus kavatseb osta rea häid omadusi ja samuti rühmavanematele vormiroivastuse, valmistab aga ka tellija materjalist üht-teist, kaasa arvatud üliõpilase musternäidis. Arstiteadusliku loengus tulevikuinimesest saadi kuulda, et teiste evolutsioonis toimuvate anatoomiliste muutuste kõrval on kõige tähtsam see, kus paikneb edaspidi armastus. Oli ainulaadne võimalus juua loengu ajal kohvi! Lauldi, tantsiti, mängiti — pärast suve, pärast töid, pärast esimest õppekuud oli mõnus, tore koos lõbutseda oma vanade, suurepäraste kursusekaaslastega.

AALON RAMM,
raviosakonna V kursuse üliõpilane

Rühmajuhid suundusid koolidesse

Sel õppeaastal hakkavad koolides rühmajuhtidena töötama teise kursuse üliõpilased, kes valmistuvad pedagoogi elukutseks.

Oktoobrikuus korraldati tulevastele rühmajuhtidele rida seminare nii pioneeritöö kui ka pedagoogika valdkonnast. Teoreetiliste küsimuste kõrval prooviti nii mõndagi praktiliselt. Üliõpilased õppisid mitmesuguseid sõlmi siduma, õpiti laule, uusi tantse, muusikalisi mänge, rivi.

Nädala alguses käisid üliõpilased tutvumas koolidega, kus nad hakkavad tööle. Et töö pioneerimalevates ei muutuks ühekülgseks, suunati koolidesse üliõpilasi erinevaist osakondadest. Igasse kooli määrati üks kuni kolm füüsikut, geograafi ja kehakultuurlast ning grupp Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilasi.

Töö pioneerirühmades annab kahtlemata esimesed kogemused nii klassivälise töö kui ka pedagoogika alal.

L. VISNAPUU

Kõike head ühisel eluteel!

ANNE AUDRUT

ja

TÕNU SOIDLAT

õnnitleb

bioloogiaosakonna III kursus

NII OLI SEE MULLU

Möödunud aastal tuli ülikooli isetegevusolümpiaadil esikohale Ajaloo-Keeleteaduskond.

Aga tänavu?

Kirjandusringis

Kolmapäeva õhtul toimus ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi töökoosolek. Räägiti suvistest rahvaluulekogumise alastest matkadest, arutati läbi ringi tööplaan. Viienda kursuse eesti filoloog L. Tavel informeeris ringi liikmeid ilmunud kirjandusteaduslikest artiklitest.

Käesoleval silmapilgul toimuvad maailma ajaloo areenil uue epohhi loovad suursündmused. Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Peaassamblee XV istungjärgul New Yorgis taotles NSVL delegatsioon eesotsas sm. N. S. Hruštšoviga viivitamatut ja täielikku sõltumatust kõikidele koloniaalmaadele. Suur hulk Aafrika ning muude kontinentide rahvaid on juba saavutanud iseseisvuse, kuigi mõnedel juhtudel veel

Uut ja vajalikku

alles kaunis ahtates raamides. Ometi on see ikkagi hea algus, millele aja jooksul lisandub pingsa võitluse kaudu kindlasti kõiki rahulda lõpptulemus.

Teise tähtsa sündmusena tuleb nimetada maailmas esimese ning ainulaadse Rahvaste Sõpruse Ülikooli loomist NSVL pealinnas Moskvas. Käesoleva aasta 1. oktoobril asus seal oma haridust jätkama hulk noori paljudest Aasia, Aafrika ja Ladina-Ameerika maadest.

Esitatud sündmused on põhjuseks, miks teiste kontinentide koloniaalsed, poolkoloniaalsed ning ka vabad rahvad suunavad üha enam oma pilgud Nõukogude Liidule ja otsivad meiega kontakti. Kuigi pikki aegu rõhumist ning alandavat survet talunud, on nad ometi rikkad rahvad. Paljudel neist on iidne kultuur, rikkalik rahvalooming ning kaasaja tingimustes tormiliselt arenev teadus. Need rahvad soovivad osa saada meie saavutustest ja pakuvad vastutasuks oma loomingulisi aardeid.

Kui meie sünnimaa ning meie kodulinn Tartu veel aastaid tagasi kujutas enesest kolgast, kuhu vaid harva ja juhuslikult eksis mõni «eksootiline» inimene, on tänapäeval toimunud ses asjas kardinaalne murranag. Meid on külastanud arvukad delegatsioonid Hiina Rahvavabariigist ja mujalt. Meid on külastanud Hiina teater ning Hiina ja India kunstiansamblid. Esmakordselt meie ajaloos külastas tänavu meie sportlasi rahvusvahelise tunnustusega Hiina Rahvavabariigi korvpallurite delegatsioon. Juba mitu suve on rida hiina üliõpilasi veetnud oma praktika aja meie kodulinna Tartu tehastes.

Ent see pole kõik. TRÜ orientalistikakabinet saab kirju paljudest oriendi maadest. Eriti soojad ja südamlikud kirjad saabuvad meile aga Hiina Rahvavabariigist. Nende siirameelsed kirjutajad soovivad sõlmida meiega sõprust, et õppida meilt kõike seda, mis neil vajaka. Seik, et sellise iidse kultuuriga rahva liikmed kõnetavad meid kui oma õpetajaid, tohiks täita meid uhkustundega.

Uus ajastu inimkonna ajaloos koputab meie ustele ja soovib siseneda meie tubadesse. Tema hingust on tunda kõikjal ja meil tuleb valmistuda tema vastuvõtuks.

Tekib küsimus, missugused ülesanded asetab käesolev suur ajastu meile, mida ta meilt nõuab?

Vastus on: ta nõuab meilt suurt teadlikkust, oskuslikku suhtumist uue aja uutesse tingimustesse. Ta nõuab meilt vennalikku abistavat suhtumist oma vabaduse juba saavutanud või alles selle eest võitlevatesse oriendi rahvastesse. Et võida neid aidata, et abi oleks igakülgne ja efektiivne, peame kõigepealt neid ise tundma õppima. Seepärast ongi meie orientalistide üks tulevikuülesandeid sõlmida tihe kontakt Aafrika võitlevate rahvastega ja luua TRÜ-s oma rahvuslik afrikanoloogia. Huvi selle meile seni vähetuntud maailma vastu peaks olema ilmne.

Möödunud ville õppeaasta kestel on loetud TRÜ-s tervet rida Lähis- ja Kaug-Ida keeli. Käesoleval semestril alustavad taas tööd klassikalise araabia, hiina, türgi, hindi, jaapani ja gruusia keele õpperühmad. Ometi on käesolevaks ajaks meie suhted avardunud kaugemale loeteldud keelte ja rahvaste asumisalast. Neil on tekkinud väga tihedad suhted Vietnami Demokraatliku Vabariigiga, Korea Rahvademokraatliku Vabariigiga, mongoli rahvastega jne. Laiaulatuslik kirjavahetus eriti Vietnamiga, rohke korea- ja mongolikeelse kirjanduse olemasolu TRÜ orientalistikakabineti raamatukogus tingib peatseid kursusi TRÜ-s ka nimetatud keelis. Samuti väärivad India keeltest hindi kõrval käsitlemist veel sanskrit, urdu ja bengali.

Selleks et eelõeldu võiks tõepoolest teoks saada, ei piisa ainuüksi ühe inimese initsiatiivist. Ka ülikoolil tuleks üritusele mitmeti kaasa aidata. Suur ja tõhus abi, mida ülikool käesoleval puhul võiks pakkuda, oleks ülikooli juba lõpetanud orientalistide koondamine meie õppeasutuse juurde, kus nad võiksid jätkata tegevust orientaalsete distsipliinide õppejõududena. Sellistest vääriksid nimetamist esmajoones noor indoiranist Haljand Udam (erialad: hindi, bengali ja tadžiki keel), siis Ulo Sirk (eriala: indoneesia keel), Heldur Palli (eriala: klassikaline araabia keel). Teine tõhusa abi osutamise moodus oleks TRÜ-s senise poole õppekoha asemel orientalistikas terve õppekoha loomine. See annaks õppejõule senisest hoopis vabamad käed, võimaldaks rohkem aega orientalistikakabineti suureks paisunud raamatukogu kordaseadmiseks, tegelemiseks seina- ja laualehe väljaandmisega, lubaks senisest rohkem osutada abi soovijaile tõlgete tegemisel oriendi keeltest, võimaldaks pidada laiaulatuslikku kirjavahetust oriendi maadega, teha loengulist propagandat ning hoida kabinet eeskujulikus korras.

Seda kõike oleks kasulikum teha pigem täna kui homme. Siis ei jääks meie ka sisuliselt maha kiiresti arenevatest maailmapoliitilistest sündmustest, ei sörgiks nende sündmuste sabas, vaid peaksime nendega sammu ja oleksime kursis kõige uue ja arenevaga.

PENT NURMEKUND

ALEKSEI PALM

Tartu Riikliku Ülikooli peret ja kogu meie vabariigi sportlaskonda tabas valus kaotus — 29. oktoobril suri ootamatult seitsmekümne kaheksandal eluaastal spordiveteran ja -organisaator Aleksei Palm.

A. Palm sündis Tartus 5. juunil 1882. a. Elupõlise tartlasena töötas ta õppinud puutöömeistrina ja kehakultuuritegelasena kogu oma eluaja jooksul kodulinna heaks. Viimased kolmkümmend eluaastat oli ta ülikooli võimla teenistuses preparaatorina, aidates kaasa eriti võimla taastamisel.

Spordist huvitatud töölisnoorena asutas ta koos oma vendadega, O. Asso ja A. Lagastiku kaasabil spordiseltsi «Aberg», mis hiljem nimetati ümber Tartu spordiseltsiks «Kalev». A. Palm oli spordiseltsi juhatuses esimehena või aseesimehena nelikummend aastat.

Aleksei Palm õhutas sportlasi süstemaatiliselt harjutama ja propageeris terveid eluviise, andes ise head eeskuju. Tema algatusel esinesid seltsi paremad sportlased tihti maal spordipidudel ja -võistlustel, millega ergutasid maanoorsugu sportima.

Töötades ülikooli võimlas palju aastaid, õieti võimla algusest peale, oli Palm võimlaga peaaegu lahutamatult seotud.

Viimastel eluaastatel õhutas ta spordiveterane oma spordimälestusi kirja panema, et neid säilitada kehakultuuri ajaloo huvides. Samuti algatas ta suure kehakultuurialase albumi koostamist.

Mälestus Aleksei Palmist kui usinast töömehest, sportlasest ja sportorganisaatorist ning haruldaselt heatahtlikust inimesest on jäädav.

J. LAIDVERE

VÕISTELDI
orienteerumisjooksus

31. oktoobril toimusid TRÜ orienteerumisjooksu võistlused, mis olid pühendatud EKNÜ ÜLKNÜ-sse vastuvõtmise 20. aastapäevale. Kella 19.00 alates väljusid võistkonnad 3-minutiliste vaheaegadega stardist, kusjuures marsruut kulges mööda paiku, mis olid seotud tähtsamate sündmustega Tartu komsomoli ajaloos 1940.—1945. aastal. Võistlejail tuli läbida viis kontrollpunkti, lahendada salakirju, teada tähtsamaid fakte ÜLKNÜ ajaloost.

Meestest võitis jooksu raviosakonna II kursus (Tuppits, Kurvet, Raie), naiskondadest oli parim keemikute II kursus (Jüriado, Kabin, Laaneste). Keemikud osutusid parimateks ka osakondadevahelises konkurentsis.

M. ARVISTO

Geograafi sulega 4.

TARTU — JEREVAN

Madis Kaasik * Vello Ladva * Avo Nõmm

Asjata püüdis tsaar sinna ehitada kindlust. Kui müürid said valmis, varisesid need ikka ja jälle rusudeks. Kord oli keegi noormees hüljanud ühe neiu ja naitunud teisega, kellega tal oli poeg. Kuid hüljatud neiu maksis kätte. Ta andis tsaarile nõu: kindluse müüridesse tuleb müürida poisslaps, ning just nimelt see, keda tema nimetab. Poiss võeti vägivaldselt vanematelt ära ning müüriti elusalt müüridesse. Pärast seda suudeti kindlus ilma raskusteta valmis ehitada.

Läbime Ruisu, kus toimuvad praegu ulatuslikud väljakaevamised, ning J. Stalini sünnilinna Gori.

Huvitavat vaatepilti pakub «linn kaljudel». Järsu kalju seinte sisse rajati hulk sajandeid tagasi terve linn. Lausa imestama paneva meisterlikkusega on kaljude sisse raiutud saalid, kloostrid ning eluruumid. Kahju, et 1920. aasta maavärin tekitas nii palju purustusi sellele tähelepanuväärsele mälestusmärgile. Olgu siinjuures märgitud, et Gruusias on säilinud väga palju vanu kindlusi ning ehitusi. Siinseal kõrgematel kohtadel on väikesed kindlused, kus asusid valvepostid, kes tulede süütamisega andsid õigeaegselt märku vaenlaste lähenemisest.

Edasi kõidab meie tähelepanu Kaspi tsementditööstuse rajoon. Toormaterjali saadakse siin otse lahtistest karjääridest ning tehas on sisustatud uusima tehnikaga. See ala on tuntud veel kui tähtis põllumajandusrajoon. Üksteise järel vahelduvad viinamarjaistandused, puuvilja- ning juurviljaaiad.

Sõidame mööda Uplis-tsihhe (tõlkes: jumala koda) kindlusest, Siomgvitski kloostrist ning Armazi kindlusest. Kõik nad on tähtsad arhitektuurilised mälestusmärgid.

Tänavapilt on Jerevanis nagu mujalgi Kaukaasias: meestel — tumedad püksid ning mustad terava ninaga kingad (kuube ja lipsu kohtab suvel harva), naistel — ühevärviline riietus, ja tikkpeene kontsaga kingad.

(Järgneb.)

Järgmine number ilmub laupäeval, 12. novembril.

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»), г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine EESTI nr. 10218. MB 07050.

RAHVUSRAAMATUKOGU
AR

MAIMU PÕLD

ja

JAAN-VELLO ROPSLER!

Palju päikeseküllaseid päevi ühisel eluteel soovib teile

Majandusteaduskonna kolmas kursus.

Raamatupalat

TEMALE ANTI KOMSOMOLI AURAAMAT

Kommunistlik noor Lea Kägi õpib füüsikaosakonna pedagoogilise haru II kursusel ja juhib osakonna komsomolibüroos šeflustöö sektorit.

Tervitusi oktoobripühiks

Eesti Põllumajanduse Akadeemia kollektiiv õnnitleb Tartu Riikliku Ülikooli õppejõude, üliõpilasi ja teenistujaid Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 43. aastapäeva puhul.

Soovime kõigile uut edu õppe- ja kasvatuslikus ning teaduslikus töös ja õnne isiklikus elus.

* * *

Tallinna Polütehnilise Instituudi direktsioon ja ühiskondikud organisatsioonid tervitavad Teie kollektiivi Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 43. aastapäeva puhul.

* * *

TALLINNA PEDAGOOGILISE INSTITUUDI KOLLEKTIIV ÕNNITLEB SÜDAMLIKULT OTOOBRIPÜHADE PUHUL, SOOVIB EDU TÖÖS. DIREKTSIOON, ÜHISKONDIKUD ORGANISATSIOONID

* * *

Ülikooli rektori nimele saabusid tervitustelegrammid:

«Tervitan Teid isiklikult ja kogu ülikooli kollektiivi südamest Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 43. aastapäeva puhul.

Soovin edu nõukogude kõrgemate koolide ees seisvate ülesannete täitmisel — kommunismi epohhile vääriliste eriteadlaste ettevalmistamisel, teaduse ja tehnika progressi edasisel arendamisel, uute avastuste ja uurimuste kiireimal tootmisse rakendamisel.

I. G. PETROVSKI,
M. V. Lomonossovi nim. Moskva Riikliku Ülikooli rektor.»

*

«Balti soojuselektrijaama ehitajate kollektiiv tervitab ülikooli õppejõude ja üliõpilasi, samuti isiklikult Teid Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 43. aastapäeva puhul.

Soovime edu õppe- ja teaduslikus töös, õnne isiklikus elus.

N. KUZIN,
ehituse ülem.»

* * *

VALGA, 4. NOVEMBRIL. TARTU, TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL. KUDU, MATEMAATIKA-FÜÜSIKA ESIMENE KURSUS JA «DOKTOR».

ÕNNITLEME OKTOOBRIPÜHADE PUHUL. SOOVIME EDU ÕPPETÖÖS NAGU PÕLLUTÖÖL LJAHHOVIS.
LJAHHOVI-NIMELISE KOLHOOSI JUHATUS

Oktoobripidustused ülikoolis

Pühapäeva õhtul tuli ülikooli pere kokku aulasse Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 43. aastapäeva pidulikule aktusele.

Pärast ülikooli rektori prof. F. Klementi avasõna kuulati suure tähelepanuga NLKP ajaloo kateedri juhataja J. Jakobsoni toredat ja kauaks meelde jäävat pidupäevakõnet. Loeti ette rektori käskkiri. Paljud on pälvinud kiituse oma töö ja õppimise eest. Tehti teatavaks Eesti NSV Rahvamajanduse Näituse diplomitega autasustamised. Diplomite saajateks on ülikooli õppetöökoda, vaneminsener Vello Reeben, Jaan Reinet, dotsent Ants Rulli, Voldemar Kiis ja Hannes Tammet.

Kinokunstiring filmis piduliku aktuse.

Esmaspäeva hommikul aga mindi üheskoos Tartu töötajate miitingule Nõukogude väljakul.

VILLEM ALTTOA filoloogiadoktoriks

EILE ÕHTUPOOLIKUL KAITSES AULAS ÜLIKOOLI ÕPETATUD NOUKOGU AVALIKUL KOOSOLEKUL OMA DOKTORIVÄITEKIRJA «AUGUST KITZBERG» TRÜ KLASSIKALISE FILOLOOGIA JA LÄÄNE-EUROOPA KIRJANDUSE KATEEDRI JUHATAJA DOTSENT VILLEM ALTTOA. DISSERTATSIOON, MIS ON JUBA VAREM ERI RAAMATUNA ILMUNUD, TUNNISTATI FILOLOOGIADOKTORI TEADUSLIKU KRAADI VAARILISEKS.

PRAKTIKALE

Üleeile algas Ajaloo-Keeleteaduskonna viienda kursuse üliõpilastele pedagoogilise praktika teine osa. Sissejuhataval seminaril ülikooli aulas kuulati huviga linna haridusosakonna juhataja sm. Looduse ettekannet koolireformist ja tootmisõpetuse rakendamisest Tartu koolides. Sm. Liimets vestles õpilase karakteristika koostamisest. Huvitava ettekande pidas sm. Elango. Kahjuks ei võtnud aga paljud üliõpilased sellest kasulikust ja vajalikust seminarist osa. Nii ei olnud seminaril ühtegi ajaloo-osakonna üliõpilast. Puudujaid oli ka teistest osakondadest.

Eile korraldati praktikantidele kontrolletеütlus ja toimus metoodiline nõupidamine.

Tuleval nädalal lähevad praktikandid neljaks nädalaks koolidesse.

* * *

Eile läksid praktikale vabariiklike ajalehtede toimetustesse, Eesti Raadiosse ja Tallinna Televisioonistuudiosse viienda kursuse žurnalistid.

Uued teaduste kandidaadid

Reedel, 4. novembril kaitsesid Matemaatika-Loodusteaduskonna õpetatud nõukogu ees kandidaadiväitekirju Läti Riikliku Ülikooli assistent K. Schwarts, TRÜ eksperimentaalfüüsika kateedri vanemõpetaja L. Uibo ja vanemõpetaja A. Pae. Kõik kolm dissertatsiooni olid eksperimentaalsed uurimused luminestsentsi alalt.

Sm. Schwartsi dissertatsioonis käsitleti peamiselt luminestsentsi temperatuurilise kustutamise probleeme leelishalogeniidkristallfosfoorides.

Sm-te Uibo ja Pae uurimisobjektideks olid seni vähe uuritud ammooniumhalogeniidsoolade alusel valmistatud fosfoorid (luminestseeruvad ained). Ammooniumhalogeniidsoolade omapäraks on polümorfsete muutuste olemasolu eksperimentaalselt kergesti realiseeritavates tingimustes.

Sm. Pae töö eesmärgiks oligi selgitada polümorfsete muutuste mõju fosfooride spektraalsetele karakteristikutele.

Sm. Uibo tõestas luminestsentsprotsesside rekombinatsioonilise iseloomu nimetatud tüüpi fosfoorides, näidates ühtlasi, et paljud nähtused kulgevad ammooniumhalogeniidfosfoorides sarnaselt vastavate nähtustega leelishalogeniidfosfoorides. Oluliselt erinevaiks osutusid protsessid, mis toimuvad katioonide osavõtul, sest ammooniumhalogeniidsoolades on katioonide ehitus märksa keerukam kui leelishalogeniidsoolades.

Kõigi dissertantide tööd olid aastatepikkuse viljaka uurimistöö kokkuvõtteks.

Kaitsmise käigus märgiti kõigi kolme dissertatsiooni tõsist teaduslikku väärtust ja õpetatud nõukogu omistas dissertantidele füüsika-matemaatikakandidaadi teaduslikku kraadi. Seega rikastus prof. Klementi poolt rajatud Tartu luminestsentsiuurijate koolkond kahe kvalifitseeritud spetsialisti võrra.

Jääb vaid soovida, et äsja väitekirju kaitsnud seltsimeeste teaduslik töö kulgeks edaspidi samasuguse eduga kui senigi. *A. HAAV*

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel

Tartu Riikliku Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 32 (459) Laupäeval, 12. novembril 1960 XIII aastakäik

Tartu Riikliku Ülikooli rektori käskkiri

4. novembril Nr. 1039 1960

Nõukogude rahvas tähistab Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 43. aastapäeva hiilgavate töövõitudega. Kerkivad uued, võimsad kommunismilinnitised, elamutekvartalid, nõukogude teaduslased teostasid esimestena ajaloos võimsa kosmoselaeva lennu ja eduka maandumise. Lenini suur partei juhib meie rahvast võidult võidule progressi, rahu ja demokraatia teel, kommunismi ülesehitamise teel.

Ka Tartu Riikliku Ülikooli kollektiiv võitleb teaduse edasise õitsengu eest, ta ei säästa jõudu, teadmisi ja energiat selleks, et kasvatada naritud, teadlikke, eluks ja tööks ettevalmistatud kommunismiehitajaid, kes on kasvatatud nõukogude patriotismi, internatsionalismi ja rahvaste sopruse kõrgete ideede vaimus.

Õnnitlen õppejõude, üliõpilasi, töölisi ja teenistujaid Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 43. aastapäeva puhul ning tõstan esile meie kollektiivi aktiivsemaid liikmeid:

a) asetan autahvlile

AJALOO-KEELETEADUSKONNAST

1. Johan Püttsepp — dotsent
2. Eduard Laugaste — dotsent
3. Mare Aun — III kursuse üliõpilane
4. Georg Grünberg — V kursuse üliõpilane
5. Ülo Parbus — IV kursuse üliõpilane
6. Peeter Hein — III kursuse üliõpilane
7. Heinu Lupp — V kursuse üliõpilane
8. Helvi Koppel — III kursuse üliõpilane

ÕIGUSTEADUSKONNAST

1. Paul Vihalem — professor, kateedrijuhataja
2. Beate Kasemaa — laborant
3. Heldur Jõgioja — II kursuse üliõpilane
4. Maie Eero — III kursuse üliõpilane
5. Jaan Kartau — IV kursuse üliõpilane
6. Advig Kiris — V kursuse üliõpilane
7. Kaljo Itra — V kursuse üliõpilane

MAJANDUSTEADUSKONNAST

1. Ain Ruuvet — vanemõpetaja
2. Jaanus Pelker — II kursuse üliõpilane
3. Maria Adramees — V kursuse üliõpilane
4. Ruti Pääsuke — V kursuse üliõpilane

ARSTITEADUSKONNAST

1. Albert Valdes — professor, kateedrijuhataja
2. Elise Käer-Kingisepp — professor, kateedrijuhataja
3. Gerhard Rooks — dotsent, kateedrijuhataja
4. Mart Kull — assistent
5. Helmart Sillastu — assistent
6. Silvia Russak — assistent
7. Mati Tarum — II kursuse üliõpilane
8. Anatoli Sivenkov — III kursuse üliõpilane
9. Aita Kuus — V kursuse üliõpilane
10. Ive Muuga — VI kursuse üliõpilane
11. Kaido Hanson — VI kursuse üliõpilane
12. Anne Kruusement — III kursuse üliõpilane
13. Lindi Aidu — III kursuse üliõpilane
14. Taevo Tamm — IV kursuse üliõpilane

KEHAKULTUURIOSAKONNAST

1. Atko Viru — vanemõpetaja
2. Laur Lukin — II kursuse üliõpilane
3. Karl Adamson — II kursuse üliõpilane

MATEMAATIKA-LOODUSTEADUSKONNAST

1. Lembit Suit — vanemõpetaja
2. Agu Talvik — noorem teaduslik töötaja
3. Linda Aru — assistent
4. Helmi Tera — laborant
5. Hildegard Laar — laborant
6. Lea Kägi — II kursuse üliõpilane
7. Kein Ludri — III kursuse üliõpilane
8. Helgi Ruttas — III kursuse üliõpilane
9. Ilmar Rammo — V kursuse üliõpilane
10. Kein Saluri — II kursuse üliõpilane
11. Kein Peikre — II kursuse üliõpilane
12. Linda Hints — III kursuse üliõpilane
13. Helle Raudsepp — II kursuse üliõpilane
14. Helgi Jürgens — IV kursuse üliõpilane

ADMINISTRATIIV-MAJANDUSOSAKONNAST

1. Elsa Kudu — vanembibliograaf
2. Karin Sarv — sektorijuhataja
3. Engel Rumvolt — veevarguriikksepp
4. Johannes Virro — maaler
5. Anne Eespaev — koristaja
6. Alma Kalma — koristaja

* * *

Ülikooli rektor prof. F. Klement avaldas oma käskkirjas kiitust järgmistele seltsimeestele:

Ajaloo-Keeleteaduskonnast Hilda Moosbergile, Sulev Vahtrele, Helmut Piirimaele, Benjamin Nedzvetskile, Eduard Vaarile, Helno Liimetsale, Liina Otsmaale, Anita Roomule, Aino Koemetsale, Helga Hansenile, Kaupo Deemandile, Maia Sakile, Matti Vagale, Hilja Johansonile, Koidu Oustalule, Siiri Karule, Jaan Soontakile, Neeme Aljesele, Ivi Hinnile, Enda Viilule, Urve Vagale, Valentina Kutile ja Maie Kadakule;

Õigusteaduskonnast Viima Keldrile, Johannes Lepikule, Tõnu Lõugele, Viljar Kaasikule, Malle Madissonile, Heldur Saarsoole, Arno Tarikule, Ilmar Tammele, Maret Poskale, Eduard Kiilile ja Kani Kaighle;

Majandusteaduskonnast Uno Merestele, Herman Pautsile, Uno Ottisele, Georg Voznessenskile, Arvo Lipsule, Elle Amerile, Vaike Terasele, Evi Tammele, Hille Keskkulale, Milvi Heinsalule ja Einu Reitsnikule;

Arstiteaduskonnast Irina Veermale, Akivo Lentznerile, Viktor Kalninile, Viktor Särgavale, Leonid Vainerile, Hilja Jälvistele, Olev Maimetsale, Mall Sillale, Asta Soomile, Alice Pärlinile, Margot Liibuskile, Elfriede Ambole, Arnold Kreisile, Anna Kollile, Aare Sergole, Küllike Lajale, Nikolai Anikinile, Maimu Raudmäele, Helvi Kopile, Kelli Änilisele, Ants Prulerile, Vladimir Zarubinile, Tiina Tanimäele, Silvi Suurhansule, Margarita Tihhonovale, Silvi Špirkale, Valdur Tällile, Nikolai Matškovile, Mare Saigule, Eha Lepale, Kai Noorele, Lilli Lipule, Aili Havikole ja Riina Milkopile;

Kehakultuuriosakonnast Osvald Allikale, Hans Torimile, Helmut Valgmaale, Evald Mäepalule, Asso Kriegerile, Kalju Valgusele, Jaan Lokole, Mait Arvistole, Õilme Vanamõldrile, Johannes Kaldveele ja Richard Lullale;

Matemaatika-Loodusteaduskonnast Taisi Prükile, Jaan Reimandile, Georgi Dementjevile, Paul Prüllerile, Hilda Peeglile, Linda Liivakule, Olga Kõrgveele, Alma Karule, Regina Neumanile, Ivar Piirile, Gertrud Rümmelile, Elvi Laulule, Imbi Kübarale, Ülli Kuusikule, August Raudsepale, Tiiu Vasele, Helvi Vahe-

(Järg lk-l 2.)

TEMALE ANTI KOMSOMOLI AURAAMAT

Kommunistlik noor Maie Eero õpib Õigusteaduskonna III kursusel, ta on teaduskonna komsomolibüroo sekretär.

ELKNÜ Keskkomitee

autasustas aukirjadega paremaid üliõpilasi-ehitajaid ja organisaatoreid. Nendeks olid Elmar Anslan, Galina Ananjeva, Arnold Abram, Rein Arumaa, Rein Ahun, Madis Allik, Karl Adamson, Mall Aaver, Osvald Allikas, Neeme Aljes, Lembit Bartels, Alfred Bers, Aleksander Bõkov, Helgi Haljaste, Ülo Haldna, Hillar Kala, Ene Kaljurand, Mare Kalberg, Helle-Mai Keevallik, Toomas Kokk, Kalju Kudu, Ants Kask, Helvi Koppel (eesti filoloog), Helvi Koppel (raviosak.), Saima Koit, Enn Kreem, Jüri Kukk, Valentina Kütt, Johannes Lott, Lea Kägi, Jaan Kundla, Asso Krieger, Koit Leppik, Marju Lauristin, Kiira Lavrakova, Milvi Lindmäe, Ester Linn, Laur Lukin, Tõnis Lukk, Arne Maaroos, Jadviga Majevskaja, Jaan Maurer, Arvi Maasik, Malle Mets, Enno Mõttus, Sale Muts, Lembit Muuli, Evald Mäepalu, Tatjana Motšjonova, Rein Miller, Mailis Noor, Mart Pauska, Maria Pentinen, Toivo Palgi, Aivo Parring, Maimu Raudmäe, Luule Raudsepp, Helgi Ruttas, Olga Rui, Heldur Saarsoo, Jaan Soonvald, Ilo Sildmäe, Anatoli Sivenkov, Tiiu Sööt, Larissa Siirman, Jüri Tammaru, Erik Truuväli, Artur Tuberg, Taevo Tamm, Lehte Tavel, Neida Truu, Juhan Unger, Aigar Vahemetsa, Mihkel Virkus, Lembit Visnapuu, Arkadi Välbe, Avo Vain ja Larissa Zaslavskaja.

Tartu Riikliku Ülikooli rektori käskkiri

(Algus lk-l 1.)

metsale, Elli Lellepile, Larissa Mjatšikovale, Lembit Sarapuule, Jüri Ristkokile, Salme Nõmmikule, Uno Kaljulaiule, Elle Elerile, Aime Kruusmaale, Jaan Mikule, Tõnu Kipperile, Tõnu Viigile, Lauri Luuale, Valdo Ruttasele, Peet Konsinile, Jadviga Majevskajale, Enno Mõttusele, Ann Marvetile, Jaan Simiskerile, Priit Jõgarile, Lein Leetile, Anne Kaljumäele ja Margit Vaidlale;

administratiiv-majandusosakonnast Herta Veidemannile, Erika Nuginile, Kersti Laasmele, Endla Kaldemäele, Jelena Milgile, Hugo Keldrile, Leopold Johansonile, Evald Pihusele, Hillar Kingustele, Paul Pihlakale, Helmi Sinimäele, Voldemar Polakesele, Adolf Borscheinile, Ferdinand Onnile, Enel Avasoole ja Ilse Ettile.

Tubli suvise töö eest

Ülikooli rektor premeeris ekskursiooniga kas Leningradi või Riiga tubli töö eest 1960. a. suvel T. Motšjonova, L. Lukini, H. Kopli (eesti filoloogia osakonnast), H. Kopli (raviosakonnast), E. Tiiriku, H. Soo, A. Langi, Ü. Suigi, E. Väinloo, N. Truu ja L. Raudsepa brigaade.

NEID PREMEERITI

Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 43. aastapäeva puhul premeeris Eesti NSV Ministrite Nõukogu Riikliku Kõrgema ja Keskerihariduse Komitee esimees M. Pesti oma käskkirjas tööülesannete eeskujuliku täitmise ja ühiskondlikust tööst aktiivse osavõtu eest meie ülikooli töötajaid JUULI KULJUST, AMANDA KÕRVELIT ja GERHARD MEOST ning avaldas kiitust õppejõududele KARL EICHWALDILE, RAIMOND HAGELBERGILE, ÜLO KAASIKULE ja DMITRI METSETINILE.

Tervitusi oktoobripühiks

Meie ülikooli õnnitlesid Oktoobrirevolutsiooni aastapäeva puhul samuti

* Leningradi ülikooli kollektiiv;
* Irkutski Riikliku Ülikooli rektor;
* N. I. Lobatševski nimelise Gorki Riikliku Ülikooli rektoraat ja ühiskondlikud organisatsioonid;
* Kaunase Polütehnilise Instituudi direktsioon ja ühiskondlikud organisatsioonid;
* V. Kapsukase nimelise Vilniuse Riikliku Ülikooli rektoraat ja ühiskondlikud organisatsioonid;
* Petrozavodski Riikliku Ülikooli rektoraat ja ühiskondlikud organisatsioonid;
* V. I. Lenini nimelise Valgevene Riikliku Ülikooli rektoraat ja ühiskondlikud organisatsioonid;
* Eesti NSV Riiklik Kunstiinstituut;
* Mordva Teadusliku Uurimisinstituudi kollektiiv;
* Tallinna Epidemioloogia, Mikrobioloogia ja Hügieeni Teadusliku Uurimise Instituudi kollektiiv;
* Ajalehe «Rahva Hääl» toimetus;
* Ajakirja «Looming» toimetus.

Kahest ühiselamust

MARI VIIDING

«Igalt tänavalt tulles paistab ta kaugele ära. Midagi sirgjoonelist ja sihikindlat on selles ehitises. Tal on oma nägu kõigi naabermajade keskel,» kirjutab Arstiteaduskonna üliõpilane Helvi Viira ülikooli ajalehes Pälsoni tänav 14 asuvast ühiselamust. *Tõepoolest — niisuguseid rõõmsaid värvilisi aknaraame ei ole ühelgi teisel majal. Aga otse vastas üle tee on hoone, mille elanikud on küll vähemalt sama rõõmsad ja noored kui siingi. Nii et — lähemegi mõlemasse.*

Siin oli nende kodu

Pälsoni tänav 23. Seda ei nimetata enam uueks ühiselamuks. Ometi on seegi uus maja võrreldes vanakese-ühiselamuga Tiigi tänavas. Ja just selle üliõpilaste ühiskodu ehituselt ongi pärit «Ise hakkame elama, ise aitame ka ehitada!»

Fuajees seinal on suur Eesti NSV kaart. Ja iga meie maa linna ja asula kohalt — küll mandrilt, küll Saaremaalt või Hiiumaalt — vaatavad vastu tuttavad naeratavad näod. Muidugi — need on möödunud-aastased lõpetanud, selle maja endised elanikud. Kaardi järgi saab kindlaks teha, kus nad praegu elavad-töötavad. Niisugune kaart pannakse välja igal sügisel. See on traditsioon. Inimesed lähevad laiali, lahkuvad. Aga siin peetakse neid kaua meeles. Sest siin oli nende kodu.

Vähem jalavaeva ja ajakulu

«Hästi tehtud,» ütles tütarlaps, *mässis kingad paberisse ja astus luugi juurest eemale. Vaadakem sisse sellest klaasaknakesest, kohe paremat kätt, kui ühiselamusse siseneda. See on ju väike kingaparandustöökoda! Võib-olla tundub tähtsusetuna sellest siin rääkida? Aga üliõpilased on niisuguse töökoja avamise eest siin, otse oma kodus, väga tänulikud. Selleski avaldub hool igapäevase elu mugavamaks muutmise eest. Jalavaeva ja ajakulu jälle vähem.*

Tore on ise midagi teha . . .

Ega nad sellepärast laisad ole. «Uus küll, aga värv tuleb põrandatelt juba maha,» kurdavad mõned selle kõige uuema ühiselamu — Pälsoni tn. 14 elanikud. Majandusteaduskonna kolmanda kursuse tüdrukud Galina Kvist, Elle Amer, Elle-Mai Toming ja Erna Nael lõid käed külge. Aasta jooksul on värv tõepoolest kohati kulunud. Kuid tore on ise teha midagi oma toa korraldamiseks ja kaunistamiseks. Paar päeva seisid teise korruse koridoris voodid, raamaturiiulid, toolid. Värviti toa põrandat. Pandi seintele heleroheliste tapeedid. «Paljuks seda aega siis ikka kulus,» ütlevad tüdrukud. «Seni, kui Riias ekskursioonil käisime, kuivas põruand.»

Oleme ise peremehed — selline meeleolu valitseb kogu ühiselamus. Mitmed toad lubavad eeskuju võtta majandusteadlastest.

Aga siiski . . .

Kas kord ja puhtus on laitmatu?

Valvelaua kõrval seinal on valvegraafik, tabel puhtusekontrolli tulemustega, kuulutus teatri ühiskülastuste kohta ja veel üks teade, mille jälil . . .

. . . siseneme kolmanda korruse puhketuppa (mis, muide, on veel kaunis korrastamata ja kõle). Tooliread on juba peaaegu täis. Esindajaid igast toast. Valitakse uut ühiselamu nõukogu. Arutatakse endise tööd.

Kas majandus-, sanitaar- ja kultuurikomisjon on oma ülesandeid hästi täitnud? Kas spordiorganisaator on küllalt teinud hommikvõimlemise eeskujulikuks läbiviimiseks? Kas kord ja puhtus igas köögis ja pesuruumis on laitmatu?

Leitakse, et puudused pole ainult ühiselamu nõukogu töös. Tuleb vaadata enda ümber, leida vead e n d a juures, nõuda e n d a l t. Hoidkem ühiselamu vara! Korrapidajad, tõsisemat suhtumist oma kohustustesse! Sel aastal rajame ühiselamu õuele spordiväljaku. Need olid küsimused ja ettepanekud, mida võis kuulda ühiselamu k o n v e r e n t s i l 16. oktoobri õhtul.

Lõunavaheajal

Kell pool üks koputas ülikooli komsomolikomitee liige H. Aunin esimese kursuse tüdrukute uksele: «Hei, tulge suppi sööma!» H. Aunin organiseerib esimeste kursuste töötavate üliõpilaste varustamist lõunaga. Lõunavaheaeg on lühike, sööklas kulub palju aega. Ja üldse — hea on, kui otse oma kodus saad taldrikutäie sooja suppi. Esimese kursuse töömehed tunnevad, et neid pole unustatud.

Siiski — midagi on veel, mis pole päris korras: liiga kaua kestab remont duširuumis. Peale sooja supi vajavad töölised-üliõpilased ka pesemisvõimalusi sooja duši all. Vajavad ja ootavad.

Radioolast ja toa ühisvarast

Kevadel kirjutas Mailis Noor sinise pliiatsiga pappkastile, mida ta suveks alla lattu viis: «218. toa ühisvara». Toa ühisvara — see on põrandahari, triikraud, lillevaasid, pesukauss, laualamp — ühesõnaga igas majapidamises, ka üliõpilaste omas, väga vajalikud esemed. Niisugune ühisvara on igal toal.

Aga 327. toa rahval lisandus sinna veel radioola. Toa elanikud õpivad eri teaduskondades: Anu Ruubas on filoloog, teised kolm — arstid. Radioola aga osteti ühiselt. «Niikuinii jääme ühte tuppa,» arutati. Plaadikogu kasvab pidevalt. Ja omanikud ei keela plaate ka siis, kui mõnel õhtul puhketoas käib tants.

Muidugi pole asi radioolas. Asi on selles, et üliõpilaste majutamisel peetakse silmas ja soodustatakse igati püsivate toakollektiivide tekkimist. Kui kogu ülikooliaja vältel elatakse koos, seovad toa liikmeid tugevad sidemed, õpitakse üksteist hästi tundma, parandatakse vigu ja toetatakse raskustes. Kõik on ühine. Rõõmud ja mured. Vaieldakse. Ohtuti tekivad vahel «kodused» poliitinformatsioonid. Sageli on vestluste teemaks sport, mõnes toas loetakse luuletusi, vaadatakse kunstialbumeid. Sõprus on toa kõige hinnalisem ühisvara.

Aga ükski tuba ei kujuta endast väikest tsitadelli. Kui ühes majas elab nii palju kursusekaaslasi, nagu neid on Majandusteaduskonna kolmandalt kursuselt, eesti filoloogia osakonna teiselt kursuselt, kehakultuuriosakonnast, siis koondub sageli rohkem kui neli inimest õhtuti ühe raadio ümber, ühe lambi alla. Ja lauldagi ei saaks muidu mitmehäälselt!

Kui raadiosõlm tööle hakkab . . .

«Siis saab kõik teated kohe korrustele edasi anda, oma isetegevuskontserte kuulata,» ütleb J. Lepik, ühiselamu nõukogu esimees. Ülikooli ühiselamute radiofitseerimine on siiski alles kavatsus. Aga küllap kavatsused ellu viiakse, kui ühiselamu uus nõukogu tööle hakkab. *«Sest nõukogul on väga suured volitused. Tema tööst oleneb paljugi,»* on J. Lepik kindel. *«Kommunistlikud noored Arvo Tross, Antonina Tomberg, Jüri Mesipuu — kõik on tublid ja hakkajad.»*

Plaanis on sisustada punanurk, luua õppetuppa väike raamatukogu kõige sagedamini tarvisminevatest käsiraamatutest ja õpikutest, ehitada keldrikorrusele põrandaradiaatoritega pesukuivatusruum. Muidugi loengud, vestlused, puhkeõhtud — ja J. Lepik meenutab möödunud-aastast lõbusat aprillikarnevali, I. Aasmaa loengut moejoonest ja teisi õnnestunud üritusi.

* * *

Nii siin elatakse. Ühine kodu on üliõpilaselu lahutamatuks osaks ja üheks omapärasemaks jooneks. Mida paremad tingimused niisuguses ühiskodus valitsevad, seda edukamad on ka tulemused õppe- ja teaduslikus töös.

TEMALE ANTI KOMSOMOLI AURAAMAT

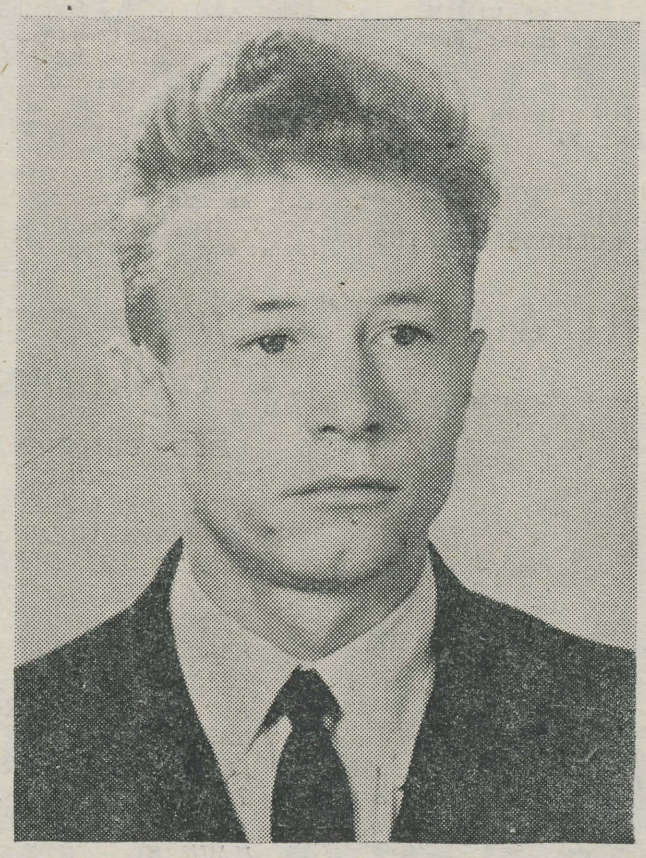

Kommunist Anatoli Sivenkov on raviosakonna III kursuse üliõpilane, ülikooli komsomolikomitee büroo liige.

Müügil olevaid konspekte

* A. Jõgi. Texts for Biologists. Hind 60 kop.
* A. Jõgi. Texts for Mathematicians. Hind 1 rubla 75 kop.
* A. Haberman. Texte für Mediziner. Hind 3 rubla.
* L. Otsmaa. Texte für Physiker. Hind 3 rubla 50 kop.
* E. Pajupuu. Tööstusettevõtte finantsilise seisundi analüüs. Hind 1 rubla 15 kop.
* R. Hagelberg. Rahanduse organiseerimise põhijooni raudteetranspordis. Hind 90 kop.
* V. Jürismaa, V. Kalam, F. Kudu, M. Kutman, H. Lipp, H. Torim ja J. Unger. Kergejõustikualade tehnika õpetamise järjekord ja erialaseid harjutusi. Hind 1 rubla 55 kop.

ILMUSID MÜÜGILE

* V. Kelder. Maaõigus. Hind 4 rubla 50 kop.
* A. Tähnas. Maadluse õpetamine ja treening. Hind 80 kop.
* A. Uustal. Itaalia ja Saksa Föderatiivse Vabariigi riigiõigus. Hind 1 rubla 65 kopikat.
* E. Karu, J. Saarma. Psühhiaatria praktikum. Hind 1 rubla.

* *

Konspekte saab osta igal tööpäeval TRÜ kirjastusgrupist (V. Kingissepa 18, III korrus, tuba 6) kella 8—12 ja 12.30—15.30.

KUBJAS

ÜLO TUULIK

Meri vajab tugevaid inimesi. Kes tormi ajal verest välja läheb, selle koht ei ole paadis.

Ma kuulsin, kuidas Liivalaiu sadamas rääkis Kristjan Tüür:

«Kui sa tõtt tahad teada, siis sellist ilma ei ole, millega võrgule ei saa. Asi on meestes. Kui on mehed, kes sellele satsile vastu peavad, siis peab ka paat.»

Ning siiani on ta nii olnud. Nõrgad aga tõrjub tagasi meri ise.

Tuli mõned aastad tagasi Liivalaiule uus inimene. Ja kirjutamata seadus — kes pole kalur, pole ka mees — käis nähtavasti ka tema kohta.

Oli nagu praegu — sügisene võrguaeg. Ta hakkas käima koos teistega. Inimene on uus, ta iseloom veel nägemata, tema olemus tundmatu. Kes ta on? Milliselt vaatab ta elule?

Ta juhtus olema «ämmaemand». On inimesi, kellel on tahtmine end näidata, end maksma panna, eriti siis, kui tullakse võõrasse kohta. Nii oli temaga — me võime teda tinglikult nimetada Kupjaks, sest keegi jõudis talle selle nime panna esimesel kohtumisel.

Algul näis minevat kõik ladusalt. Ta polnud kehaliselt nõrk ning teadis, et ilma rassimata merel ei saa. Pealegi pidas vaikseid ilmu — võrgu tarimine pole siis täismehele eriline töö.

Kuid enne mihklipäeva hakkas tuul jooksma. Nad said liguda ja väsida. Kubjas hakkas tüdima.

Ühel õhtul — puhus viie-kuuepalline vesikaar — olid nad Kirjurahus Juhan Logiga kahekesi. Vastu ööd juba oli laine mõnel korral hakanud üle paadi käima. Kubjas, esimest aastat merel, ei saanud enam silmale und. Kella viie ajal, kui Logi end üles ajas, ergas kaluri lühikesest, aga raskest unest, vaatas Kubjas talle kadeda pilguga ning tundis võibolla esimest korda, et ta alateadlikult vihkab seda «seltsi», kellega ta peab merel käima. Ta oli siiamaani harjunud kergema tööga ja naiselik igatsus selle järele tuli tagasi.

Juhan ajas kiiresti jalga säärikud ning tõmbas kinni tormikuue paelad, sest koidueelne vaiksem aeg on lühike. Kõike kolme jada selle aja jooksul tarida ei jõua — kui kakski saaks.

«Mine sa mootori juurde,» ütles ta Kupjale. «Selle ilmaga annab ankrut sikutada.» Noore tormi järsk eellaine ei andnud neile kaua võimalust märki kätte saada. Kubjas, üht kätt pidi mootori kallal ja teisega rooli pidamas, ei osanud küllalt hästi arvestada laine jõudu ja juba paar korda sõitsid nad märgist möödа.

Juhan vaatas vihaselt tagasi, ei öelnud midagi.

Neljandal korral said nad märgi kätte. Vastu lainet kiskus Juhan köit. Sõlminud lahti rindvõrgu selise, lükkas ta selle silmusena oma käsivarrele ja hüüdis Kupjale:

«Jäta mootor seisma!»

Kas ähmist või lihtsalt kogemata, või kandis tuul ära hääle, kuid Kubjas andis tagumise käigu. Loomaliku jõuga hoidis Juhan vettinud nööri, kuid laine ja mootori jõud kiskusid selle siiski käest. Ta jäi seisma esimese piida juurde, ligunud ja väsinud, hambad

PALM.

hundina läikimas — ta oli tugevasti pingutanud.

«Jänn! Lehm, kurat! Miks sa, lapakas, käiku ei vahetanud?»

Kubjas teadis, et need sõnad tulevad.

«Ei kuulnud,» ütles ta.

«Ei kuulnud! Siin pole midagi kuulda,» kisendas Logi. Siin on näha.»

«Siin on näha,» ütles ta veel kord, kui Kubjas sellepeale vagusi jäi. «No, mis sa, kurat, vahid — pane käik sisse.» Ja siis, kui vihahoog oli üle läinud, ütles vanainimeselikult ja paluvalt:

«Mis moodi sa, mees, leiad sellise lainega händvõrgu poi. Seda me täna ei leia.»

Kubjas sai aru, et need sõnad olid halvemad, kui kõik esimesed kokku.

Kui poleks olnud nende läheduses Kristjan Tüüri, kes nende poid oli näinud eelmisel õhtul oma rindvõrgu märgi juures ja kes selle nüüdki üles otsis, oleks jäänud see jada tol päeval meresse. Kas oleksid nad pärast järgnevat torminädalat tarinud ainult selist või oleksid ka võrku ennast näinud — seda me praegu ei tea — kuid igal juhul oleks see olnud — väga halb.

Liivalaiu vanemate kalurite käest on saanud oma õpetused kõik saare nooremad mehed. Viierahul ja Veises, Hallisaarel ja Raksis on nad kuulnud võib-olla hullemaid sõnu kui Kubjas, on olnud väsinud ja tüdinud, igatsenud laupäeva õhtuti maal olla, kus omavanused veavad vahel üksteisele treppide ette vankreid ja regesid, on tundnud, kuidas vahel esimestel kuudel tuleb jõustki puudu, kuid kõigist neist on saanud mehed, keda nüüd ei pea enam ükski ilm.

See vana seadus ei pidanud paika Kupja suhtes.

Tunne, et teda oli solvatud, sõimatud, et ta oli merel meeste silmis olnud lapsena mannetu, tekitas tas kiuslikku ja halba viha. Nõrkade inimeste vilets kirg — näidata teistele, mida nad võivad — lõi tas sellest hommikust alates tugevamini leekima.

Ta käis endiselt merel, rügas töö nagu kõik teisedki, kuid samas tundis, et see kollektiiv, mis teda ümbritses ja mis teda aitaski, kui tal vaja oli — et see pole tema oma.

«Mis on ühed Liivalaiu kalurid,» ütles ta endale. «Neid on lihtne oma ohjadesse võtta.»

Ja ta hakkas seda mõtet teostama. Hakkas sagedamini käima rajoonikeskuses. Kaebas. Leidis kõige pisemaid hooletusi ning virises nende üle nagu väike laps.

Ei olnud tas niipalju ausust ja kollektiivitunnet, et nende parandamiseks külge panna oma isiklikud kaks kätt. Ta otsis tugevamaid, kes pidid teistele «näitama».

Partei rajoonikomitee, ajalehe toimetus, täitevkomitee, piirivalve ja julgeolek olid talle suureks tahvliks, kuhu ta oma vigase, elutundmatu käekirjaga kirjutas isiklikule hingele kogunenud sappi. Kaua ei suutnud keegi avastada seda sisesõja õhutajat.

Kuid ta muutus talumatumaks ja talumatumaks.

Unus ühel õhtul lukku panemata mõni paat — kõik võib juhtuda ning see ei pea alati halba tooma — ja järgmisel päeval oli see juba teada rajoonikeskuses. Juhtus, et kalur võttis ühe napsi rohkem kui vaja — ka see oli teada. Mingi vanaema leierdas ühel hommikul rannas, et esimehel olevat välismaal keegi kaugelt sugulane. Ta kuulis sedagi, jättis meelde.

Kui Kristjan Tüür õlut tegi, oli juba järgmisel päeval Liivalaiu naiste suus kellegi tark arutlus:

«Kust sai Kristjan vilja. Tal olid ju odrad möödunud aastal viletsad. Kust? Kellelt?!!»

Ja juba teadis keegi sosistada, et küll tal on mehkeldusi laomehega. Ta kuulis kõik, nägi kõik, rääkis kõik. Esimees Iisak Meri oli juba tüdinud neist lõputuist järelepärimistest, millega teda rajoonikeskuses piinati, ning ta vihastas:

«Irisevad ja irisevad. Homme jätan kodus väljakäigu ukse lahti ning ärge ütelge, et seda ülehomme mulle ninale ei kirjutata. Kirjutate. Laske inimesel tööd teha.»

Viimaks ta siiski leiti.

See oli rajoonikeskuse sadamas. Nad olid andnud ära kalad, puhastanud paadi. Kapli sisse oli soolatud «äkist» ning paar meest läksid leiba tooma.

Sass jäi üksinda paati. Hommikune väsimus oli veel kehas, käed, võrgupuhastamisest valusad, hakkasid magusalt surisema.

Ta jäi tukkuma.

Kui kaua uneriipse silmi sai piinata, ta ei teadnud. Aga läbi une kuulis ta, kui keegi sillalt ütles:

«Näete ju — ta on jälle täis.» See oli Kupja hääl. Ning kui Sass mütsinoka alt vaatas, tundis ta ära ka teise.

«Ah nõnda,» ütles ta endale. «Siin sa, koerapoeg, siis oled. Ja teised otsivad ning otsivad, ei julge sinu pärast püksirihmagi lahti jätta.»

Ta laskis pea rinnale vajuda, hakkas norskama. Kuulas veel veerand tundi, kuidas rääkisid sillal need kaks. Ning kui teine oli läinud ja Kubjas hakkas paati tulema, tõusis ta vaikselt oma kohalt. Vaatas talle rahulikult silma ja küsis:

«Kuhu sa ronid? Meie paadis sul enam kohta ei ole.»

«Mine eest ära!»

«Mine eest ära? No kuhu sa ronid, kurat.»

«Ära lõuga! Kolhoosi paadis olen mina samasugune peremees kui sina,» ütles Kubjas.

«Aga kaebamisametit me kahe peale ei jaga.»

Ning kui Kubjas sellepeale vagusi jäi, ütles Sass elukogenud inimese rahulikkusega:

«Kui sa veel ükski kord peaksid kaebama meie kolhoosi peale, siis, usu mind — paneme sind Veise väljale võrgumärgiks.»

Ta vaikis vahepeal ja rääkis edasi:

«Näed, nendesamade kätega, mis siin on. Vanad nad on ja hakkavad juba valutama, aga sinusugusega saavad hakkama. Õiguse järgi tuleks sind küll minema peksta, aga kuhu sa ikka lähed. Mis linnaski sihukesega peale hakatakse.»

Rohkem nad sellest ei rääkinud, sest teised tulid linnast tagasi, ning Sass pidas targemaks vaikida.

Aga kolhoosist oli ta siiski lahkunud. Kui ma järgmisel suvel tulin Liivalaiule ja ei näinud meeste hulgas enam Kubjast, küsisin Sassilt, kuhu see mees jäi.

«Ta läks ära. Linna,» ütles Sass.

«Jah? Tea, mis ta tegema hakkas?» Sass pilgutas mulle silma ja ütles:

«Lapsehoidjaks.»

Oli see otseselt öeldud või kaudselt — ega ta palju ei eksinud.

RUDOLF RIMMEL

Epigramme

LIMUSK

Iga kivi külge
kleepis ennast Limusk...
niisama —
UUDISHIMUST.

LÕOKESE RÕÕM

Lõokene taevasse joonistas ringe,
lõõritas rõõmusid õhku ja hinge.
«Mida sa lõõritad, pesal ei püsi?»
pahane kaasa alt põllu pealt küsis.
Vastati:
«Rõõmust teen sajandat sõõri —
jälle poeet laulis liiri-li-lõõri!»

TRAGÖÖDIA

Kolletanud Vahtralehe
porri sõtkus hooletult
kord Poeedi jalg.
Vahtralehel valust kiskus
kõverasse palg:
«Oo, Poeet,
miks purustasid
sa mu hapra puusa?!
Olen ma ju ometi
su kolleegi Muusa!»

Geograafi sulega **5.**

TARTU — JEREVAN

Madis Kaasik * Vello Ladva * Avo Nõmm

Edasi märkame majade vahel üksikut mälestussammast. Ja jällegi laseme rääkida legendil...

Kord elas selles rajoonis röövel Arzen. Ta röövis rikastelt varandust ning jagas seda vaestele. Tänutäheks ehitas rahvas tema mälestuseks ausamba.

Rong viib meid mööda Mtshetast, mis kuni 360. aastani oli pealinnaks. Siin on säilinud klooster Mtsiri. Teatavasti kirjutaski Lermontov oma «Mtsõri» selle koha ainetel. Säilinud on veel kirik VI sajandist ning loss IX sajandist.

T b i l i s i. Esimene mulje — Tbilisi on väga puhas linn. Teiseks on kõikjal rohkesti rohelust. Ega siis asjata grusiinlased ei nimeta oma pealinna «Pariis ilma reklaamideta».

Kui küsida mõne kohaliku elaniku käest, kuhu ta soovitab meil Tbilisis minna, siis esimene vastus on alati ühesugune: «Sõitke rippraudteel üles mäele!»

Sõit üles aga on omamoodi elamuseks.

Ikka madalamale ja madalamale jäävad majade punased katused, ikka selgemini ja toredamalt paistab all linn. Vaguni avatud akendest ulatuvad välja filmi- ja fotograafiaparaatide objektiivid. Kostuvad klõpsatused ja filmikaamerate surin.

Tõesti ilus vaade avaneb ülalt. All voolab Kura jõgi, paistab monument «Emake Gruusia», hästiplaneeritud elamukvartalid ning alleed.

Alla sõidame trammiga, mis on väga originaalselt ehitatud. Samal ajal, kui ülalt hakkab vagun sõitma, liigub alt talle teine vastu. Nii nad vastastikku veavad teineteist. Kas perpetuum mobile? Loomulikult ei. Igal vagunil on ka väike mootor, mis töötab mäkke tõusmisel.

Poolel teel on peatus. Siit viib tee panteoni, kus asuvad Gribojedovi ning Gruusia suurmeeste hauad.

Joome «püha vett» ja püüame kivikesi suruda ühe ukse külge, mille kohta räägitakse: kelle kivi püsima jääb, selle soov täitub. Ebausklikke leidus seal rohkesti, sest ukse taga oli isegi järjekord!

Grusiinlased on õigustatult uhked oma gaseeritud veele, mis on tõesti suurepärane. Ei tea küll, kuidas saab nii suur vahe olla vee ja vee vahel. Meie gaseeritud vesi ei kannata üldse võrdlust gruusia omaga.

Tutvusime Tbilisis ka üllõpilaslinnakesega. Siin asuvad ühiselamud ja sööklad. Ühiselamud pole eriti mugavad, sest ehitised on juba vananenud. Igatahes meie uued ühiselamud näivad olevat paremad. Kuid see-eest on sööklad uued ja mugavad ning — mis peaasi — toit on väga odav: lõunasöök läks maksma ainult kolm (!) rubla.

T b i l i s i - J e r e v a n. Sõidame turismibaasi bussiga. Veel enne päikesetõusu alustasime teekonda. Meid tabab järjekordne üllatus. Kui kõik eelmised mägiteed olid väga looklevad, siis siin on tee nöörsirge. Vasakule jäävad Gruusia mustmetallurgiakeskuse Rustavi kõrgahjud. Ületame Algeti ning Hrami jõed ja laskume Kura orgu. Siin on Kura veel tüüpiline mägijõgi kärestike ja vahutavate voogudega, kuid Mingetšauri veehoidlast alates voolab ta rahulikult läbi Aserbaidžaani.

Ka meil tuleb sõita paarkümmend kilomeetrit Aserbaidžaani NSV territooriumil. Kaovad gruusiakeelsed sildid, millest me midagi aru ei saanud. Aserbaidžaanlased kasutavad aga vene tähestikku, mis hõlbustas meil teeviitade jälgimist.

Peagi oleme Armeenias, järjekorraldt kuuendas ja viimases liiduvabariigis meie reisil. Teeviitadelt ei oska me jällegi midagi välja lugeda, mägede kõrgused on suuremad ning autotee huvitavam. Ühele mäele «ronides» teeme kakskümmend kuus 180°-list pööret. Asulate lähedal takistavad meie liikumist suured rasvasabalammaste karjad, sest siinne elanikkond tegeleb lambakasvatusega.

Ootamatult avaneb meie ees Sevani veteväli. Sevan on kuulsaks saanud oma ilu ja majandusliku tähtsuse poolest.

Ülalt vaadates tundub ta majesteetlikuna ja rahulikuna; poolsaarte ümber paistab vesi kõigis vikerkaarevärvides.

Järvest väljavoolavale Razdani jõele ehitatakse hüdroelektrijaamade kaskaad. Kuid nii kaskaadist, maa-alusest hüdrojaamast kui ka Sevani järve pinna alandamisest on kindlasti kõik kuulnud. Varsti ei ole Sevani pind mitte enam 1914 meetri kõrgusel merepinnast, vaid tunduvalt madalamal; suurem ja madalam järve idapoolne osa aga kaob täiesti.

J e r e v a n. Ta eksisteeris juba ammu enne meie ajaarvamist. Nõukogude võimu kehtestamiseni oli siin vaid savimajadest koosnev asula. Nüüd aga on suured masinaehitustehased, rahvuslikus stiilis pimlipsu kohtab suvel harva), naistel — ühevärviline riietus ja tikkpeene kontsaga kingad.

Reis on lõppenud, kuid ei! Ees on ju veel rongisõit Jerevan—Tartu.

Mida nägime siis sellel reisil? Sellele küsimusele on väga raske vastata, sest häid muljeid ja mälestusi on tõesti palju. Meenuvad vestlused kohalike elanikega, kes ei keeldunud meile seletusi andmast, teed juhatamast või kostitasid meid viinamarjadega. (Järgneb.)

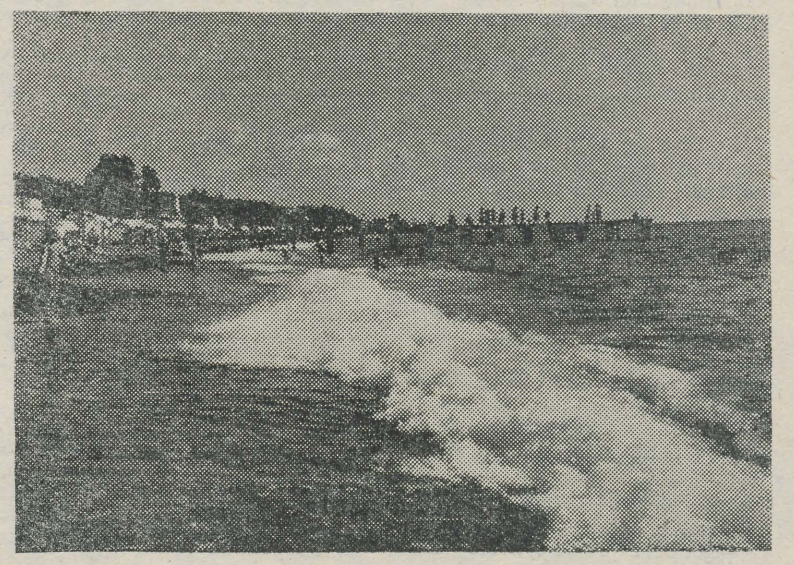

MUSTA MERE RANNIKUL. *M. KAASIKU fotod*

sist ja tufist ehitatud kultuuriasutused ja elumajad, avar Lenini väljak. Muide, nii ilusat väljakut polnud me enne veel näinud.

Eemalt paistab Ararati «kahepäine» lumine tipp ja ühes sellega ka Türgimaa.

Tänavapilt on Jerevanis nagu mujalgi Kaukaasias: meestel — tumedad püksid ning mustad terava ninaga kingad (kuube ja

Tartu Rüütlik Ülikool 3

EESTI KAUNIS LOODUS

AEGVIIDU-NELIJÄRVE MAASTIKULINE KEELUALA. *A. MARVETI foto*

RAADIOST ja õppetööst

Moskva I Riikliku Pedagoogilise Võõrkeelte Instituudi foneetikalaboratoorium ja -kabinetid, kus mul oli võimalus hiljaaegu viibida, jätavad mitte ainult sügava mulje, vaid kinnitavad ka, et raadiotehnika rakendamine igapäevases õppeprotsessis on vajalik ja efektiivne.

Instituudi külastajat tutvustatakse kõigepealt keelealase fonoteegiga, mis kujutab endast täiuslikku kogu inglise, prantsuse, saksa, hispaania ja itaalia keele alastest helilintidest. Säilitatavad helilindid on kohandatud õppeprogrammi nõuetele, helilinte kuulates võib õppija saada vastuse peaaegu kõigile keele õppimisega seotud küsimustele alates foneetikast ja lõpetades süntaksi ja praktilise kõnekeelega.

Fonoteegi kõrval asuvas ruumis paikneb viisteist kuuldelauda ja kaksteist kabiini, mis samuti on varustatud magnetofonidega. Esitanud soovi ja üliõpilaspileti, saab üliõpilane soovitud helilindi ning võib asuda vaba magnetofoni taha. Kuulamine ise toimub kõrvaklappide abil. Kui aga üliõpilane soovib peale kuulamise lugeda võõrkeelset teksti ise lindile, võib ta selleks kasutada erikabiini. Ei ole kahtlust sellise töö kasulikkuses: üliõpilane kuuleb mitte ainult õiget hääldamist, vaid saavutab ka ise pärast mõnekordset kordamist üksikhäälikute ja sõnade nõutava hääldamise ning vajaliku oskuse üht või teist teksti lugeda. Olgu lisatud, et õppetükkide ja lühemate kirjandustekstide helilindistamisel on instituut ära kasutanud oma parimate õppejõudude, näitlejate ning Moskva Raadio ja välissaadete diktorite kaasabi.

Peale auditooriumivälise töö on raadio sisse seatud ka kaheksasse auditooriumi. Eriruum on kohandatud sünkroontolgete tegemiseks. Nimetatud ruumis võib oppejoud juhtimispuldi kaudu juba toikeprotsessi kestel juhtida ühe või teise üliõpilase tahelepanu tema toike simatorkavamatele puudustele.

Viimasel ajal kasutab instituut keele õpetamisel edukalt isegi kino teeneid. Näiteks jaigib foneetikaalastes filmides auditoorium samaaegselt kuulamisega ka uksikasjalised artikulatsiooniaparaadi tööd.

Foneetikalaboratooriumi ja kabinettide personal koosneb juhatajast, kahest laborandist ning tehnikust.

Ka meie ülikoolis alustab peatselt tööd foneetikakabinet. Ulaltoodud põgusast ülevaatest võib teha vaid ühe järelduse: raadio võib anda oma panuse meie kõrgema haridusega spetsialistide ettevalmistamisel. Võidavad ju foneetikakabineti läbi niihästi võõrkeelte kui ka vene ja eesti keele osakondade üliõpilased!

H. LUPP

TEADUSKONDADE AMETIÜHINGU-KONVERENTSIDELT

Oktoobrikuu teisel poolel toimusid teaduskondade ametiühingukonverentsid.

Ajaloo-Keeleteaduskonna ametiühingubüroo tööd lähemalt analüüsides leiame, et eelmise aastaga võrreldes on saavutatud kogu töös tunduvat edu. Sisukamaks ja huvitavamaks on muutunud isetegevuslik töö. Ametiühingubüroo on pidevalt huvi tundnud ka teaduskonna õppejõudude ja teenistujate heaolulise taseme tõusu vastu. Süstemaatilisemaks on muutunud ka teaduskonnas ideelis-poliitiline töö nii õppejõudude kui ka üliõpilaste hulgas.

Kuid kõigile neile edusammudele vaatamata esineb teaduskonna ametiuhingubüroo töös rida puudusi. Näiteks peaks isetegevuslik töö olema veelgi ulatuslikum, seda just õppejõudude ja ajaloo-osakonna üliõpilaste osas. Tõsiselt tuleb silmas pidada esteetilise kasvatuse küsimusi: see ei tohi olla hoogtöö tasemel.

Kasvatustöö osas pole ametiühinguorganid teinud kõike, mis neil oleks võimalik teha olnud. Kino, teater, ajaleht ja seinaleht annavad hoopis rohkem võimalusi kasvatustööks, kui seda senini on kasutatud.

Rohkem on vaja rõhutada vastutustunnet igasuguste ülesannete täitmisel, ronkem tuleb tahelepanu osutada ka kaitumiskultuurile.

Organisatsioonilise töö osas peab ametiuhingubüroo tihendama sidet ruhmaorganisaatoritega ja intensiivistama pidevate ülesannete andmist ning kontrollima täitmise õigeaegsust.

Teaduskonna ametiühinguorganisatsioon peab tihendama sidet dekanaadi ja metoodilise komisjoniga, ühtlustama oma tööplaane nendega (näiteks õpikute, õppeplaanide, õppedistsipliini jm. osas).

Ametiüh̃ing peab kaasa aitama õppejõudude ja üliõpilaste enesetaienduslike ekskursioonide organiseerimisele nii NSV Liidu piirides kui ka väljaspool.

Matemaatika-Loodusteaduskonna ametiühingubüroo töös on samuti esinenud teatava edu kõrval mõningaid puudusi. Tõsiseid lünki esines büroo massilises kultuuritöös, eriti teaduskonnas kultuurilise isetegevuse organiseerimise alal. Osaliselt jäi realiseerimata ka šeflustöö plaan. Täiesti on ametiühingubüroo huvideringist välja jäänud spordi- ja kehakultuuritöö. Mitmes rühmas esines isegi suuri liikmemaksude võlgnevusi. Bürool puudus ka küllaldane side osakondade komsomoliorganisatsioonidega.

Märkima peab aga büroo õppeja teadusliku, massilise poliitilise töö ning elamu-heaolu sektori head tööd.

ARSTITEADUSKONNA AMETIÜHINGURÜHMADES

Et kaasa haarata kõiki üliõpilasi aktiivsesse ametiühingutöösse, selleks kuulutas Arstiteaduskonna ametiühingubüroo 1959/60. õppeaasta sügissemestril välja konkursi teaduskonna parima ametiühingurühma selgitamiseks. Parim ametiuhingurühm tehti kindlaks pingerea alusel kevadsemestri lõpuks ning teda premeeriti ekskursiooniga. Pingerea juhend töötati välja büroo poolt. Punkte arvestati viiepalliilises pluss-miinussüsteemis. Hindamist leidsid õppedistsipliin, õppeedukus, osavõtt ühiskondlikest töödest, kunstilisest isetegevusest, kehakultuuritööst, teaduslikest ringidest ja iseseisvast uurimistööst.

Ankeedi andmeist selgus, et aruandlusperioodi vältel tegeles kunstilise isetegevusega 27 protsenti üliõpilastest. Kunstiline isetegevus ei leidnud viljelemist mitte ainult esimestel, vaid ka viimastel kursustel. Kõige rohkem oli isetegevuslasi raviosakonna praegusel neljandal ja viiendal kursusel ning farmaatsiaosakonna kolmandal ja neljandal kursusel. Kunstilise isetegevusega ei tegelnud üldse stomatoloogiaosakonna praeguse viienda kursuse üliõpilased.

Kehakultuuritööst võttis osa 29 protsenti üliõpilastest. Suuremat spordialast aktiivsust täheldati esimestel kursustel (praegune raviosakonna teine ja neljas ning farmaatsiaosakonna kolmas kursus).

Teaduslike ringide tööst võttis osa 39 protsenti üliõpilastest, kellest suurema osa moodustasid raviosakonna praeguse kuuenda, viienda ja neljanda kursuse üliõpilased.

Stomatoloogia- ja farmaatsiaosakonnas tegeldi iseseisva uurimistööga ainult kahel viimasel kursusel.

Ainult õppimisega tegeles 13 protsenti uliõpilastest. Nendest oli pooltel õppeedukus hea või väga hea, teistel aga rahuldav. Õppeedukus oli aga nea enamasti ka nendel üliõpilastel, kes lõid aktiivselt kaasa nii kunstilise isetegevuse kui ka ühiskondliku töö rindel. Näitena olgu siin toodud praegune raviosakonna viienda kursuse esimene ametiühingurühm (rühmaorganisaator E. Madise), kus on kõrge õppeedukus, hea õppedistsipliin, aktiivne osavõtt ühiskondlikust (A. Angla, A. Ramm, H. Kaarma) ja teaduslike ringide tööst (H. Ers, H. Kapral jt.) ning kunstilisest isetegevusest (E. Kapp jt.). 1959. a. sügisel oli rühm viljakoristustöödel parimaid teaduskonnas.

Parima ametiühingurühma nimetuse omandas praegune raviosakonna viienda kursuse esimeneteine õpperuhm 550 punktiga. Teiseks jäi stomatoloogiaosakonna neljas kursus 378 punktiga (rühmaorganisaator M. Lulla). Kolmandat konta jagasid praegune farmaatsiaosakonna neljas kursus (369 punkti, rühmaorganisaator M. Madise) ja raviosakonna neljanda kursuse seitsmes-kaheksas õpperühm (368 punkti, rühmaorganisaator Ü. Uusma).

Sellele vaatamata, et meie poolt kasutatud pingerea skeem ei olnud täiuslik, tuleb siiski kaaluda taolise arvestuse läbiviimist ametiühinguruhmades igal aastal.

S. SIBUL,
TRÜ Arstiteaduskonna ametiühingubüroo aseesimees

Esimestena Nõukogude Liidus

Käesoleva aasta oktoobris täitus nelikümmend aastat ajast, mil «Kalev» korraldas Tartus esimesed orienteerumisvõistlused. Sellest ajast saadik on orienteerumissport läbi teinud rea arenguteppe. Tormilline areng on iseloomulik olnud eriti paarile viimasele aastale. Eesti orienteerumissportlased jõudsid esimestena Nõukogude Liidus selleni, et loodi oma sportlik organisatsioon ja võistlusmaarustik.

Neile edusammudele lisandus käesoleva aasta oktoobris veel üks tähelepanuväärne sündmus: üli-kooli kehalise kasvatuse ja sporditeooria kateedri juurde loodi orienteeerumisspordi osakond.

Orienteerumisspordi arengupers-pektiivid nõudsid sellise sammu astumist. Iga aastaga on kasvanud selle spordiala massilisus ja populaarsus. Ta on kätte võitnud kindla koha paljude asutuste ja käitiste spordispartakiaadidel, ta on tõhusaks treeninguvormiks erinevaile sportlastele. Pole kaugel ka aeg, kus võime esineda rahvusvanelistel võistlustel.

Avatud osakond peab ette valmistama treenerite, ühiskondlike instruktorite, metoodikute ja spordikohtunike kaadrit orienteerumisspordi alal. Seniajani puudusid treenerid, orienteerumissportlased treenisid süsteemituit, ilma vastavate teoreetiliste alusteta. Teadmised omandati põhiliselt isiklike kogemuste kaudu rohkearvulistel võistlustel.

Orienteerumisspordi teoreetiliste alustega tutvustab üliõpilasi Eesti orienteerumisspordi suurimaid entusiaste ja teoreetikuid E. Isop. Üldise füüsilise ettevalmistuse annavad suusatamistreenerid. Üliõpilased saavad osakonnas arvestuse kehalises kasvatuses.

Üliõpilastel (eriti esimesel ja teisel kursusel), kes soovivad tegelda selle ainulaadse ja huvitava spordialaga, registreeruda TRÜ Spordiklubis hiljemalt 15. novembriks.

M. ARUJA

NOORIMAST KURSUSEST

Juba paar kuud on möödunud ajast, kui esimese kursuse tudengid koos sulepeadega haarasid kätte kellud, haamrid ja pintslid. Selle aja kestel on pandud iseseisvalt seina autotäis telliseid, löödud seina kast naelu ja lubjatud valgeks nii mõnigi lagi, mis oleks pidanud saama roheliseks või halliks, igal juhul mitte valgeks. Pihku on tekkinud esimesed rakud, need on jõudnud ammu katki minna, on tekkinud uued ja nüüd võid suruda juba kätt, mille kohta öeldakse napilt, aga uhkelt: töömehe käsi. Ja küllap vist ongi paras aeg teha esimesi kokkuvõtteid, võrrelda elu-oluga möödunud aastal, vahetada muljeid ja kogemusi.

Nagu mullu, on ka sel aastal üliõpilased jaotatud laiali mitmesugustesse suurematesse ehitusorganisatsioonidesse. Nii töötavad eesti filoloogid põhiliselt Ehitusvälitsuses, ajaloolased «Ehitusdetailis». Ja möödunud aastaga võrreldes näib, et mitmeski suhtes on tööde organiseerimine ja elutingimused paranenud. Üliõpilased võivad lõuna ajal saada sooja suppi. Igaüks teab, kui ebamugav ja mõningatel objektidel lausa võimatu on lõunavaheajal sööklat külastada. Soe toit on aga vajalik.

Paljud tööl käijad üliõpilased on paigutatud uude ühiselamusse. Kui küsida esimese kursuse üliõpilastelt, kuidas meeldib uus ühiselamu, siis saab tavaliselt vastuse: «Miks ta ei meeldi. Gaasipliit ja... hommikvõimlemine ja...» Ainuke paha asi on see, et duširuum on remondis. Oleks vist juba aeg hommikvõimlemisel astuda üle kolme punkti, mis ikka veel aheldavad seda nii vajalikku ja kasulikku harjumust.

Ka õhtuste loengute jaotus on otstarbekohasem. Nagu mullune praktika näitas, jäi kolmapäevasteks aineteks aega väheseks. Eriti puudutas see muidugi filolooge, kellel on tegemist paljude võõrkeeltega, mis aga nõuavad pidevat töötamist.

Muidugi on sel aastal tugevaks eeliseks seitsmetunniline tööpäev. «Aga ega palju aru saagi,» naeravad töömehed, «koos lühema tööpäevaga tuli ka varajane külm ja lumi.» Ja seda külmataadi hoiatust ei tohi tähele panemata jätta. Eks ta tuletas meelde, et ilma vattpüksteta ja villaste sokkideta ära objektile nägu näitagi.

Jääb üksnes avaldada kahetsust, et jäi ära korra juba organiseerimisel olnud esimeste kursuste üliõpilaste kohtumine möödunud-aastaste tööl käinutega. Küllap sõbralik nõuanne kulub nii mitmeski pisiasjas ära; kasvõi seegi, kuidas enne soome keele kontrolltööd paremini töölt poppi teha.

Veelgi tugevamini kellud pihku, noored töömehed!

E. LEMBER

TEADUSKONDADE AMETIÜHINGU-KONVERENTSIDELT

Õigusteaduskonna ametiühingukonverentsil märgiti, et selle teaduskonna üliõpilasi iseloomustab üldiselt passiivne suhtumine ühistesse üritustesse. Näiteks oleks tulnud osa võtta kohviku ürituste sisustamisest, samuti oli isetegevusülevaatusest osavõtt väga nõrk.

Sporditöö alal oli Õigusteaduskonnas rida saavutusi, kuid samas peab mainima tütarlaste passiivsust spordi vastu. Ses suhtes tuleks eeskuju võtta noormeestest!

Halvasti oli korraldatud esimese kursuse üliõpilaste olustikuliste tingimuste parandamine ja seegi viidi põhiliselt läbi kursusehoidaja initsiatiivil. Sageli jäid halva organiseerimise tottu ära paljud alustatud üritused, nagu näiteks näiteringi esinemine Tallinnas. Uus ametiühingubüroo peaks tingimata aktiivsemalt töötama.

Majandusteaduskonna ametiühinguorganisatsioon on oma töös saavutanud märgatavat edu. Senisest rohkem on tähelepanu pööratud kehakultuuri- ja sporditööle, rahuldavalt on lahendatud organisatsioonilised küsimused, on paranenud üliõpilaste elu-olustikulised tingimused, üliõpilaste iseseisev töö.

Puuduseks ametiühingutöös oli passiivne suhtumine isetegevusse, mistõttu see ala on kujunenud üksikute entusiastide tööloiguks. Samuti ei suudetud tagada üliõpilaste laialdast osavõttu ÜTÜ tööst.

Ka oli töös oluliseks puuduseks vähene side teaduskonna komsomolibürooga.

Ühel nõul otsustati tulevikus tõsisemalt suhtuda isetegevusse, osutada igakülgset abi ÜTÜ Majandusteaduskonna osakonnanõukogule tegevuse aktiviseerimiseks ning parandada koostööd teaduskonna komsomolibürooga.

A. SARAPUU

Alaliselt tegutsevas agitpunktis nr. 8 (Vanemuise tn. 46) vestleb teisipäeval, 15. novembril kell 19 Eesti NSV PTTLÜ lektor K. Lepik käitumiskultuurist.

Lõpuks film «India hommik».

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»), г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 10354, MB 07070.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 33 (460) Reedel, 18. novembril 1960 XIII aastakäik

Ühte las seob...

LÜHIDALT

Õigusteaduskonna kolmanda kursuse komsomolikoosolekul kuulati ära üliõpilase V. Piirmani ettekanne ÜLKNÜ Keskkomitee VIII pleenumi otsuse «Kommunistliku Noorsooühingu ülesandeist noorte puhkeaja veetmise organiseerimisel» kohta.

Kommunistliku Noorsooühingu liikmeks võeti vastu E. Koba, kes otsustas jätkata oma õpinguid ja ühiskondlikku tööd kommunistliku noorena.

R. KÜTTIM

*

Eesti NSV üldlaulupeo peakomisjon autasustas laulupeol ja teistel sellega seotud üritustel esinenud kollektiive ja üksikisikuid aukirjadega ja eripreemiatega mitmesuguste mälestusesemete näol. Tähelepanuväärne on, et autasustatute hulgas oli kakskümmend ülikooli kunstikabineti kasvandikku, kes esinesid vabariiklikul isetegevuslike kunstnike näitusel. Eripreemia said Mart Eller, V. Allsalu, Leiu Heapost, Jaak Kangilaski ja Ülo Sõstra. Tartu isetegevuslike kunstnike tööde hulgas oli kõige kandvam osa meie üliõpilastel.

M. SALU

Peaksime võtma eeskuju

Pühapäeval töötas Majandusteaduskonna nelikümmend aktiivsemat üliõpilast ülikooli uue ühiselamu ehitusel. Üliõpilased kaevasid ja süvendasid vundamendikraavi. Eriti tublilt töötasid Hiie Kuningas, Enno Kalam ja Kaja Sandberg.

«Teate, sõidame kuhugi!»
«Riiga! Riiga!»
«Ei, Tallinna!»
«Kaunas!»
«Vilnius!»

Peale jääb otsus sõita Riiga.

«Lähme Laimonisele külla!» Möödunud aastal õppis eesti filoloogia esimesel kursusel lätlane Laimonis Kamara, kes sai paljudele kursusekaaslastele heaks sõbraks. Seepärast võetakse seegi naljapärast tehtud ettepanek vaimustusega vastu.

Eesti filoloogia teise kursuse komsomolibürool on kerge koostada tööplaani. Kursuse komsomolisekretär Helle Tiisväli panebki järjekordse üritusena kirja:

«Riia. Ühine teatrikülastus. Kohtumine Riia üliõpilastega. 26.—27. november.» See ei jää muidugi ainult paberile.

Novembrikuust alates töötame Tartu keskkoolides ja kuulmishäiretega laste koolis pioneerijuhtidena. Esimesed pioneerikoondused on juba seljataga ja kõigil on palju huvitavat jutustada esimestest kohtumistest oma hoolealustega, jagada muljeid huvitavatest koondustest ja nende ettevalmistamisest.

Selleks annamegi võimaluse detsembrikuus toimuval lahtisel komsomolikoosolekul, ku-

Meie grupp

hu ootame kogu kursuse rahvast. Selleks ajaks on oma suurest pettumusest ehk üle saanud ka Jüri Saar, keda tema esimese klassi oktoobrilapsed olevat täieliku ignoreerimisega vastu võtnud. Seminaridel, mis eelnevalt toimusid, retsepti selliseks juhuks ei antud, nagu palju muudki vajalikku jäi lektoritel puudutamata. Eks lahendame siis koos sellised probleemid.

Mullu jäi üheks huvitavamaks ürituseks kursuse nääriõhtu toreda näärivana Pärt Liasega. Tänavu võtavad nääriõhtu korraldamise enda peale kommunistlikud noored. Aga see, milliseks ta kujuneb, on esialgu veel saladus!

Ammu peetakse plaani hakata pidama kursuse kroonikat. Seni pole veel tegudeni jõutud, aga ettekujutus sellest, milline ta olema peaks, on olemas ja ega sealt enam esimese sissekirjutusenigi palju maad ole. Kroonikakirjutamine kui tõsine ja asjalik toiming liidaks kokku kõik «häälekandjate» väljaandjad kursusel.

Muidugi tegeleb meie komsomoligrupp ka tõsisemate asjadega. Kommunistlikke noori huvitavad mitmesugused küsimused rahvusvahelisest olukorrast, igasugused poliitilist laadi «pähklid», millele ehk hammas peale ei hakkagi. Et leida kõigele vastust, organiseerime küsimuste ja vastuste õhtu. Peale selle toimuvad kursusel kaks korda kuus poliitinformatsioonid, millest osavõtt on väga elav.

Ees seisab palju huvitavat. Kus kogemustest puudu tuleb, aitavad välja ind ja huvi komsomolitöö vastu.

Ü. PUUSEPP

17. NOVEMBER

Kakskümmend üks aastat tagasi, 1939. aasta 17. novembri hommikul, korraldasid hitlerlased Prahas metsiku arveteõiendamise tšehhi üliõpilastega. Hukkunud kangelaste-antifašistide mälestuseks, kõigi maade üliõpilaste kuulsate traditsioonide auks, kuulutati 17. november rahvusvaheliseks üliõpilaste päevaks.

Pärast Teist maailmasõda on selle päeva tähistamine lahutamatult seotud Rahvusvahelise Üliõpilaste Liidu tegevusega, mis loodi ülemaailmsel üliõpilaste kongressil Prahas 1946. aastal.

Rahvusvahelise Üliõpilaste Liidu tegevus tähistab täiesti uut etappi rahvusvahelises üliõpilasliikumises, sest ta ületas sõjaeelse üliõpilasliikumise puudused, nagu organiseerimatus, eraldatus elust ja rahvaste võitlusest. Rahvusvaheline Üliõpilaste Liit ühendas eesrindliku üliõpilaskonna jõud võitluseks rahvastevahelise rahu, rahvusliku sõltumatuse ja üliõpilaste õiguste eest.

See suurim rahvusvaheline üliõpilaste organisatsioon astub järjekindlalt välja rahu kaitseks, termotuumarelvade katsetamise vastu, selle täieliku ärakeelamise ja «külma sõja» likvideerimise eest.

Rahvusvahelise üliõpilaspäeva puhul tervitame palavalt oma välismaa sõpru ja soovime neile parimat edu nende õpinguis.

Noorim üliõpilane

Vastuvõtureeglite järgi ei võeta kõrgemate õppeasutuste esimestele kursustele kolmekümne viiest aastast vanemaid inimesi. Kuid mitme aasta vanusest alates võib saada üliõpilaseks? Sellest reeglitest ei räägita.

Tänavu sügisel võeti Metšnikovi-nimelise Odessa Riikliku Ülikooli Füüsika-Matemaatikateaduskonda vastu väga hästi sisseastumiseksamid õiendanud neljateistkümneaastane Ženja Gutnikov.

Ženja rikkus üldist tava juba kümme aastat tagasi, kui läks neljaaastaselt esimesse klassi. Juba siis äratas ta tähelepanu arvudega opereerimise imepärase võimega.

Ženja lõpetas Odessa raudteekeskkooli. Tal on kolm aukirja: mullu ja tänavu anti talle need linna füüsika- ja matemaatikaolümpiaadil.

Neljateistkümneaastane Ženja on selgeks õppinud ka instrumentaallukksepa eriala. Kaks viimast aastat tegeles ta koolitöö kõrval Jaanuariülestõusu-nimelise tehase töökodades.

Armastus matemaatika vastu on Ženja Gutnikovil seotud kirgliku armastusega muusika vastu. Esimese kursuse üliõpilasena õpib ta muusikakooli seitsmendas klassis klaveri erialal.

ELKNÜ RAKVERE RAJOONIKOMITEE

autasustas oma aukirjaga tsemenditehase «Punane Kunda» ehitustöödest osavõtnuid. Aukiri anti Ants Aamerile, Merle Aletile, Maie Eerole, Viktor Fedossejevile, Ülo Haldnale, Lembit Hellale, Ann Inslerile, Silvi Kaasikule, Pilvi Kattelile, Arno Kirdile, Viive Kurmile, Taimi Kuusmale, Rita Lellole, Tooni Luukasele, Evald Mäepalule, Maret Männikule, Meida Noodale, Aino Nigolile, Milvi Nupule, Liina Pärnile, Raivo Rammusale, Aili Randmetsale, Maimu Raudmäele, Juta Salmile, Marvi Sarapuule, Ülo Suigule, Malle Sujevile, Malle Sutile, Mati Tarumile, Elvi Teivale, Aimi Vinnile ja Evi Väinloole.

...sõprus me peod!

Neljapäeval, 24. novembril esineb ülikooli aulas Leningradis õppivate välismaalastest üliõpilaste estraadiansambel «Дружба».

Ansambel esitab rahvademokraatiamaade laule vene, poola, tšehhi jt. keeltes. Ansambel külastab Tartut teistkordselt, kuid pole siin varem esinenud.

Soovime külalistele tere tulemast ülikoolilinna Tartusse!

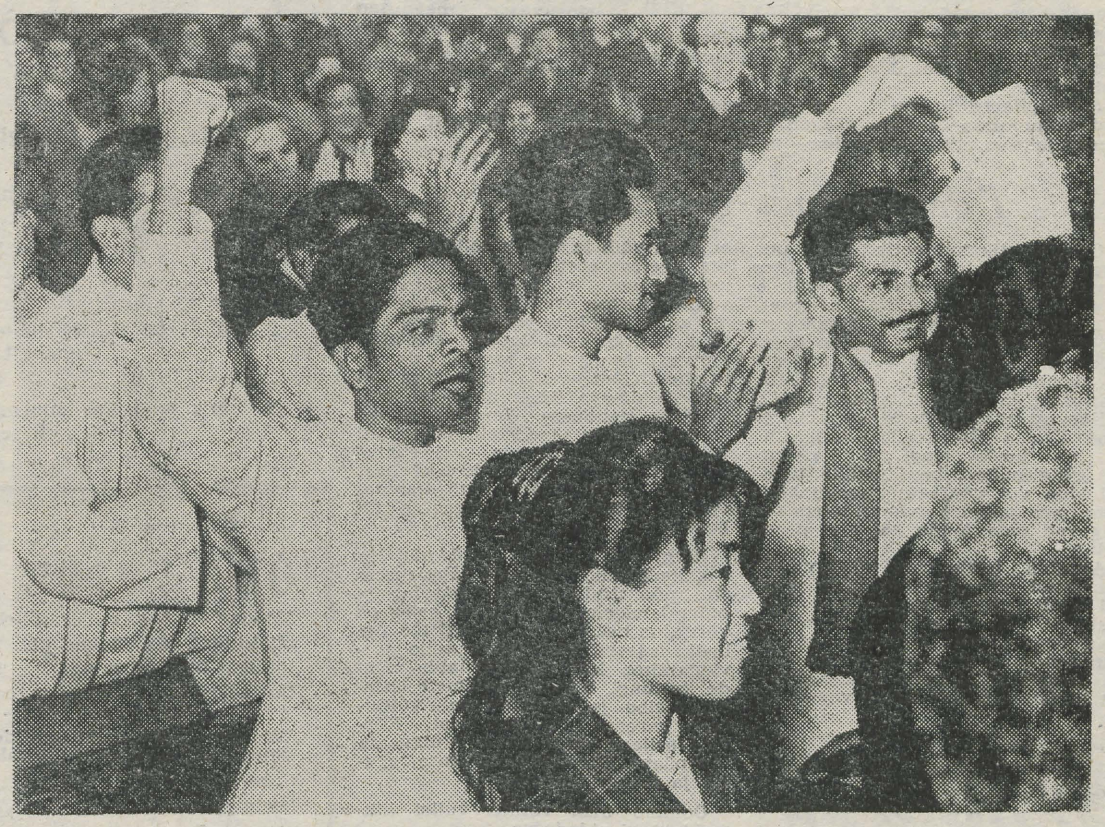

MEIE MAA ÜLIKOOLIDES

*** Sverdlovski Põllumajandusinstituudi viienda kursuse üliõpilane Mihhail Gazimov konstrueeris elektronmõõteriista piimarasvasuse automaatseks kindlaksmääramiseks. Seniajani määrati piimarasvasust kindlaks keemilisel teel. Üheks selliseks analüüsiks kulutas laborant 20—25 minutit. Elektronrasvamõõtja teeb selle kahe minuti jooksul. Piim valatakse väiksesse plastmassist klaasi-etteandjasse. Piimarasvasusest sõltuvalt muutub generaatori võnkekontuuri sagedus. Muutused registreeritakse erilisel mõõteaparaadil. Mõõteriist on üliõpilase diplomitööks.**

*** Tomski Polütehnilise Instituudi üliõpilased ehitasid nelja meetrilise diapasooniga raadiolokatsioonijaama meteoorse aktiivsuse tundmaõppimiseks. Jaam võttis osa regulaarsetest vaatlustest rahvusvahelise geofüüsilise koostöö programmi põhjal.**

*** Saraatovi Riikliku Ülikooli filosoofiakateedri juurde loodi filosoofiaring loodusteaduste üliõpilastele. Üliõpilased hakkavad ringis uurima kaasaegse loodusteaduse filosoofilisi probleeme.**

Ülikoolid rahva teenistusse!

Palju noori Aafrikast õpib Saksa Demokraatlikus Vabariigis. Üheks neist on Juks Mané. Ta on pärit Guineast, õpib Karl Marxi nimelises Ülikoolis Leipzigis. Ka teda on haaranud raadioamatööri palavik. Selle juures omandatud teadmisi ja oskusi võib Juks oma kodumaal hästi ära kasutada. Et raadiol on lahendada palju tähtsaid ülesandeid — dispetšeritegevuses, käitistes, liikluses ja mujal — see on igaühele selge. Sellisel maal nagu Guinea, mille sisemaa on osaliselt läbi uurimata ja raskesti läbitav, on raadiol ülisuur tähtsus. Trummipõrina asendamine raadio morsesignaalidega on Aafrika rahvaste vabanemise ja tõusu sümboliks.

Merida — väike linn Venetsueelas — asetseb mägedes. Kuid mitte ainult ilus maastik ja soodus kliima ei meelita siia noori maa kõikidest nurkadest.

Tuntuks tegi selle linna Los Andesi ülikool, mis asutati sada seitsekümmend viis aastat tagasi ja mis tegi linna Venetsueela tähtsaks kultuurikeskuseks.

Hiljuti sai Merida ennenägematu kultuuri eest võitlemise areeniks. Linna neljasaja-aastaseks saamise puhul otsustasid linna elanikud viia ellu õilsa ülesande: õpetada kirjaoskamatuid lugema ja kirjutama, viia oma kaaskodanikud pimedusest ja harimatusest välja. Ülikooli üliõpilased ja linna keskkooliõpilased said uue liikumise pioneerideks, varsti leidis nende suurepärane algatus aga järgijaid ka teistes rajoonides.

Pärast üksikasjalise plaani väljatöötamist, mis nägi ette laialdase agitatsioonikampaania raadios ja ajakirjanduses, toimus kirjaoskamatute loendus ja määrati kindlaks tegevusrajoonid. Üliõpilaste-vabatahtlike brigaadid tegid kindlaks, et üksnes Merida linnas ei ole 4490 inimesel linna 45 tuhandest elanikust kõige vähemat ettekujutust tähestikust. Kuid Merida on linnaks, kus on vähem kirjaoskamatuid kui riigi teistes paikades: Venetsueela kuuest miljonist elanikust ei oska kolm ja pool miljonit lugeda ja kirjutada (see on ligi kuuskümmend protsenti).

Ettevalmistustööd tehes hakati ka tegutsema. Avati klassid täiskasvanulle. Meie ülikooli üliõpilastest said rahva harimatuse vastu võitlejate armee sõdurid.

Kui sõpruse ja kultuuri saadikud läksid üliõpilased õpikute ja blokknootidega linna tänavatele, suundudes vaestesse kvartalitesse.

Vanaaegsetesse linnadesse ilmusid plakatid, mis jutustasid kahesaja kolmekümne neljas kirjaoskamatusega võitlemise punktis tegutseva viie suure grupi poolt läbiviidava kampaania käigust. Tähestiku õppimise kõrval tutvustati elanikke Venetsueela tsivilõiguse, geograafia ja ajalooga. Liikumisega liitunud naiste organisatsioon jagas õppevahendeid ja riietusesemeid. Demonstreeriti õppefilme. Pidulikkuse ja nooruslikkuse õhkkonna lõid näiteringid ja ülikooli orkester, kes korraldasid kontserte oma «õpilaste» jaoks.

Kuus kuud pärast kampaania algust võisime õigusega uhked olla edusammudele. Kuussada õpetajat aitasid neljal tuhandel kirjaoskamatul tõusta pimedusest ja harimatusest. Merida üliõpilased tegid esimesi samme ülikooli rahvale lähendamiseks. Nad ei säästnud jõudu selle eesmärgi saavutamiseks, olid valmis selleks ohverdama suvevaheaja, ületasid arvukad finantsraskused, loobusid puhkusest ja lõbustustest, andsid kogu oma vaba aja võitlusele kirjaoskamatusega.

Tahaksime analüüsida neid positiivseid kogemusi, mida said Venetsueela üliõpilased võitluses kirjaoskamatusega. Nõrgalt arenenud maades nagu meie kodumaa, mis asuvad ameerika imperialismi — jõul põhineva häbiväärse režiimi kaitsja rõhumise all, kisub kultuuri ja hariduse puudumine rahvast mahajäämusele ja leplikkusele. Seepärast ongi kõigi oma maa helge tuleviku eest võitlejate kõige esimeseks ülesandeks vajadus teha lõpp kirjaoskamatusele. Astudes rahvusliku kultuuri eest võitluse rahvusliku liikumise etteotsa, näitasid ülikooli üliõpilased, et koolid täiskasvanuile avavad laiad uksed tulevikku.

See, et üliõpilasnoorsugu võttis enda kätte kirjaoskamatuse likvideerimise omal maal, annab ülikoolile just selle laadi, mis tal peab olema, ja lükkab ümber arvamuse, et ülikool Venetsueelas on lihtsalt vabrik, mis laseb välja diplomeeritud spetsialiste. Pärast rahvaülestõusu, mis kukutas Jimenesi diktatuuri jaanuaris 1958, tungis lõpuks ülikooli seinte vahele oma maa saatuse eest vastutuse tundmise õhkkond. Täites oma kõrget kohust imperialismi rõhumist endal kibedalt tundnud maa ees, mõistsid ja leidsid üliõpilased oma tõelise ülesande.

Ülikooli üksmeelsed üliõpilased puhastavad Venetsueela taeva harimatuse tumedatest pilvedest.

Need read kirjutatakse viisteist kuud pärast seda, kui Merida linn pühitses oma neljasajandat aastapäeva. Ent Venetsueela üliõpilaste otsustavus õpetada oma vendi lugema ja kirjutama, anda rahvale alghariduse alged ei nõrgene, vaid on muutunud veelgi tugevamaks.

Venetsueela üliõpilased viivad ellu kogu maailma üliõpilasnoorsoo suurepärast loosungit: avada pärani ülikoolide uksed rahvamassidele, panna teadus rahvast teenima!

ASDRUBAL GONSALES

1962 ***VIII ülemaailmne noorsoo ja üliõpilaste festival.***

Kas Helsingis?

See selgub peatselt.

HUUMORIT

Professor: Millist kolme sõna üliõpilased kõige sagedamini kasutavad?

Üliõpilane: Ma ei tea.

Professor: Täiesti õige.

* * *

Muusikaline natuur. Voldib isegi spikrid lõõtsaks kokku.

Üliõpilane naerab

Järsk käänak.
M. MARJAMOVI joonis

„JAAK KUTSUB TEID KÜLLA!"

— sellise pealkirja all on avaldatud Üleliidulise Ametiühingute Kesknõukogu ajakirja «Клуб» septembrinumbris rohke pildimaterjaliga varustatult kirjutis TRÜ klubi kohvikust. Autoriks on ajakirjanik ja publitsist I. Tšehhov, kes külastas viibides möödunud kevadsuvel Nõukogude Eestis loomingulisel komandeeringul ka meie ülikooli kohvikut.

Ta kirjutab muuhulgas järgmist:

«... Kohvikus on kolm saali. Üks neist on nimetatud kaminasaaliks, teine rõdusaaliks, kolmandal ei ole nimetust. Sobiv mööbel, heledad kerged kardinad, läikelehõõrutud parkett. Kuid kõiges selles ei ole välist paraaditsemist. Hubasus — see on sõna, mis iseloomustab kohviku õhkkonda. Piisab, kui kasvõi korraks helta pilk kohvikukülastajatele: nad tunnevad end siin koduselt. Laual on raamatud, vihikud, poolenisti täidetud kohvitass.

... Üliõpilased kutsuvad kohvikusse enda juurde juhtiva arhitekti, kes jutustab huvitavalt kodulinna homsest päevast, näitab linna rekonstrueerimise plaane ja tulevaste arhitektuuriansamblite eskiise. Kohvikus korraldatakse kohtumine endise usuteenriga, kes selgitab, miks ta lõi jumalast lahku.

... Ku lihtne on esimesel pilgul tujukülalase puhkeõhtu läbiviimine. Kuid ainult esimesel pilgul. Tuleb välja, et ka siin on vaja leidlikkust. Noortel aga seda jätkub. On ju üliõpilased juba kord selline rahvas: kui on tarvis, tuuakse isegi kuu taevast alla — kohviku akende taha puule kinnitatakse võimas prožektor, saalis aga kustutatakse tuled ... Keerelda «kuuvalgel» valsiringis — kas ei meenuta see võlumuinasjuttu!

Ja üliõpilaspulmadi Need muutuvad suureks ühispeoks.

Ja lõbusad sünnipäevad, mida tähistatakse kogu kursuse, kingituste ning tervise-lauludega!»

Ohtralt tunnustust jagab kirjutise autor ka kohviku köögi aadressil, tuues ära isegi mulgipudru, mulgikapsaste ning teiste rahvustoitude valmistamise retseptid.

Oma kaheleheküljelise kirjutise lõpetab I. Tšehhov sõnadega:

«Kohvik, mis varem ei täitnud plaani, on muutunud üheks populaarsemaks ja tulutoovamaks Tartus. Ja seda mitte piiritusjookidega kauplemise arvel. Populaarne on ta sellepärast, et siin on kõik maitsekas, odav, mitmekesine.

Ja nüüd, kui minu sõbrad (s. o. tartlased — Toim.) sõidavad Moskvasse, meenutan ma iga kord Tartu üliõpilaste kohvikut, kus meeldiva võib ühendada kasulikuga — maitsvalt einestada ning huvitavalt veeta aega.»

Ilmne üleolek.

S. LAPINI joonis

Petrozavodski üliõpilaste mõistatusi

Mis on üks tudeng?
Tähisus.

Mis on kaks tudengit tarkade nägudega?
Malepartii.

Mis on kolm kuni kümme tudengit?
Tuba ühiselamus.

Mis on kümme kuni kaksteistkümmend tudengit üles-tõstetud kätega?
Võrkpalimeeskond.

Mis on kaksteistkümmend kuni kakskümmend viis tudengit allalastud kätega?
Seminar.

Mis on kakskümmend viis kuni viiskümmend tudengit selgete nägudega?
Stipsaba.

Mängis muga, võitis minda,
andis tuld mul' tublisti ...

LEA HAITOV
ja
ENN PADAR

Suurt ja selget õnne, sõbrad!

Õigusteaduskonna kolmas kursus

Tähelepanuks arabistidele!

Orientalistikakabinetis on uue õppeaastaga taas alanud vilgas elu. Kui palju on siin huvitavat ja uut! Samm-sammult avardub orientalistikahuviliste silmaring, neile saavad omaseks ja arusaadavaks nii paljud jooned «salapäraste idamaade» elust, mõtteviisist, võitlusest ja suurest tulevikust.

Kõrvuti teiste ringidega alustab tänavu oma järjekordset tööaastat araabia keele ring. Mida pakub see ring neile, kes imelike tähemärkide või võõraste kurguhäälikute äraõppimise vaeva kartmata julgevad oma jõudu sel alal proovida?

Araabia keele ringi töökava on koostatud nii, et kolme aasta jooksul saab ringi tööst osavõtja (loomulikult, kui ta ringi töökoosolekuid regulaarselt külastab) küllaldasi teadmisi, et sõnaraamatu abiga iseseisvalt lugeda araabiakeelset kirjandust. Kui tal on vastavaid eeldusi, võib ta vabalt tõlkida araabia keelest eesti keelde (pidagem meeles seda, et araabia rahvaste rohkearvuline kirjanduslik toodang on eesti lugejale peaaegu tundmatu maal), ta võib lugeda erialalist kirjandust araabia keeles, tal on tunduvalt kergem õppida tundma teisi Lähis- ja Kesk-Ida keeli, mis kõik on endasse imenud suurel hulgal araabia laensõnu ja koguni väljendeidki. Pidagem veel silmas ka seda, et mõned nendest keeltest (pärsia, urdu, puštu jmt.) kasutavad veel tänapäevani araabia tähestikku.

Ringi töö toimub kord nädalas à kaks tundi. Peamine tähelepanu on pööratud keele passiivsele omandamisele. Kuid peale selle on võimalus osa võtta ka ringi töö nn. lisakursusest, kus peale selle tutvustatakse kuulajaid Araabia maade kultuuri, elu-olu, kommete, islami, ajaloo ja tänapäevase võitlusega parema tuleviku eest. Kõrvuti sellega saab kuulaja ülevaate tänapäeva kõnekeele egiptuse, süüria ja iraagi murdest.

Ootame uusi rohkearvulisi liikmeid ringi ridadesse.

H. PALLI

2 Tartu Riiklik Ülikool

Tomski Riiklik Ülikool

Hiljuti tekkis meie ülikoolis üheksas teaduskond — ühiskondlike elukutsete teaduskond. Nii me nimetame üliõpilaste ühiskondlikku tööd, millest osavõtt pole vähem tähtis kui eriala omandamine. Sada kolmkümmend ülikooli lõpetajat said komsomoli vahelehe oma diplomi juurde, see tõendab nende poolt omandatud ühiskondlikke elukutseid. Elukutsed aga on väga mitmekesised: agitaator, korrespondent, ühiskondlik spordiinstruktor, pioneerijuht, komsomoliorganisaator jne.

Järgmiseks sammuks teel, et ellu viia loosungit «Mitte ühtegi kommunistlikku noort ilma ühiskondliku ülesandeta» oli kommunistliku noore tööraamatu sisseseadmine.

Väliselt on tööraamat päris sarnane õpinguraamatuga. Ta on jagatud semestriteks ja kursusteks. Iga üliõpilase osavõtt komsomoliorganisatsiooni elust arvestatakse kahes jaos: a) «töö» (siia kuulub töö kolhoosis, ülikooli juures, pühapäevakud jne.), b) «ühiskondlikud ülesanded».

Komsomoli-iseloomustused ja -soovitused antakse nüüd tööraamatute alusel.

Kiievi ja Lvovi ülikoolis on tööraamatud juba varem sisse seatud. Nad tõstavad kommunistlike noorte vastutusunnet neile antud ülesannete täitmise eest. Meie ülikool võttis selle hea algatuse üle.

S. ZAPLAVNÕI

ÜKS ÕHKAMINE

Käsu Hansu nutulaul, mille autor ise kirjutas Anno Domini 1960, kui ta pidi minema taqasi Universitatis Dorpatensisesse pärast suvevaheaja lõppu.

Möödas on aeg, millal selleks, et kõndida ringi,
oli küllalt, kui ümber puusade
kitsuke pael oli mingi.
Oo, aeg õnnis minu ja muusade!

Võis loengute asemel tundide kaupa
külamooride vatramist kuulata õhtul.
Sääsed puresid laupa,
kaste kõditas kõhtu.

Raamatud rahuga seisma võis jätta
või, oh häbi, lima südametunnistuspiinata
virna laduda mättal,
et ladvaubinat alla hiivata.

Möödas on aeg, millal sulepeast teha võis pritsi,
et kasta alamaal kapsaid,
ja süüa maasikaid koos — mina ja viesi.
Oo, aeg, õnnis, mikс sa küll otsa saidi

P. HEIN

Muhulased, tallinlased ja tartlased,

Kellest on jutt?

Muhulased — Mare Tüürimees, Riks Sikusarv, Eha Keetelik, Andrus Kaksteist ja teised, kelle seiklusrohket osavõttu juubelilaulupeost on Juhan Smuul meeleolukalt kirjeldanud.

Tallinlased — Riikliku Konserva-

kellel oli hea meel

toorlumi lavakunstikateedri diplomandid, kes Voldemar Panso taktikepi all neid muhulastest võrukaelu käisid näitamas meile — tartlastele, kes me sellele kõva kätekokkulöömisega reageerisime.

Miks me plaksutasime? Sest meil oli hea meel tutvuda nii paljude nii lootustandvate noorte näitlejatega.

...sest meil oli hea meel jälle kohtuda Pansoga. See, kellele temaga kohtumine rõõmu ei valmista, pole õige mees. Tartlased, meenutagem «Lead» ja «Varju» «Vanemuises» ning «Näitleja Jollerit»!

...sest meil oli hea meel nentida, et muhulaste lopsakas lõõp (mis korduvast lugemisest peaaegu peas on) taaskuulamisel tüütavana ei tundunud. Targad mehed ütlevad selle kohta, et ta oli omandanud uue kvaliteedi.

...sest meil oli hea meel, et nii äraütlemata peenelt anti pihta kitsaskohtadele — olgu see siis ülemäära kitsas püksisäär, m-m-mõmisejate kitsas silmaring, kitsaröövpmeline raudtee või laulupeoliste kitsad majutamistingimused.

...sest meil oli hea meel, et isegi estraadilaval võib midagi uut leida.

...sest... sest... sest..., meil oli hea meel loota, et mõnd neist tallinlastest võime peagi näha «Vanemuise» laval. Ehk leidub siis ka inimene, kes nõustub üliõpilasteatrit juhendama.

PUBLIKLANE

VABADUS

olla üliõpilaseks

Viis aastat tagasi rääkis Saksa Föderatiivse Vabariigi siseminister Schreder ülikoolide esindajate nõupidamisel Münchenis üliõpilastele, et nad peavad endiselt «olema rahvuse elu vankri vedavaks rattaks, selleks fermendiks, mille järgi tunneb vajadust meie demokraatia...» Lõppude lõpuks, mis on paha selles, kui üliõpilased oma vahetevahel ilmuvates ajakirjades teravalt arvustavad kultuuri tuludes. eksemplari) veergudel, siis keelas antišovinistlike ideede poolt endast välja viidud direktor ajalehe edaspidise müügi ülikooli ruumides.

Taolisel viisil oli ka üliõpilasajakirjadel «Aachener Prisma» (tiraaž viis tuhat eksemplari), «Marburger Blätter» (tiraaž viis tuhat), Mainzis väljaantav «Nobis» (tiraaž seitse tuhat), Braunschweigis väljaantav «Omnibus» (tiraaž neli tuhat) ja Kölni «Perspektiven» (tiraaž kümme tuhat) «lõbu» tutvuda administratiivse kontrolli diktaatorlike meetoditega. Kõige tähelepanuväärivam on seejuures, et võimud loevad täiesti loomulikuks ajada «mässajad» ajakirjad kõrgema kooli piiridest välja, olgugi et põhiseaduses on must valgel kirja pandud ajakirjanduse vabadus.

«Mõttetargad» tulid mõttele, et tuleb häbimärgistada üliõpilasopositsiooni «laimu», kuid ei tule kasutada kõrgemas koolis kehtestatud distsiplinaarprotseduure. Nende arvates on palju kasulikum saavutada tõeline kohtuotsus. Maksab ainult nimetada «Forum academicumi» Heidelbergis. Filosoofia-üliõpilane Johannes Berg, üks tuhandeist «vihastest noortest inimestest», kes ei kiida ajakirjanduses elu meie maal, anti kohtu alla lugupidamatuse pärast kiriku vastu pärast seda, kui ta avaldas parroodia maailma loomisest. Veelgi rohkem, grupp äärmisi parempoolseid üliõpilasi, kes nägi artiklis pealkirjaga «Jälle pruunid särgid» ennast nagu peeglis, saavutas Heidelbergi kohtunikelt ajutise otsuse, mis viis nullini «Forum akademicumi».

Sama saatus tabas Göttingeni üliõpilasajakirja «Prisma» (tiraaž viis tuhat), mis trükkis ära üliõpilase Reinhard Döhli poeemi «Võhiku missa», kus vastandatakse lüürilises maneeris valelik, õilsameelselt allikaks muutumist, seisakut teatri alal, Bundestagi valimise praktikat, militarismi taassündi? Sellised tegelased nagu Schreder tegid sõnu «valvsusest kui ülikooli liikmete kõige esimesest kodanikukohusest», patsutasid vahvate üliõpilaste — ajakirjanike ja toimetajate õlale ja mõtlesid tasapisi: «Mõne aasta pärast hoiduvad nad, saades ametniku palka, kuulekate vaadete poole. Neil ei ole siis aega opositsiooniliste väljaastumiste jaoks.»

Tõesti, sel perioodil ei võtnud keegi tõsiselt kolmekümne või neljakümne opositsiooniliselt meelestatud üliõpilasajakirja arvamusi, seda esmalt nende vähese tiraaži ja väga piiratud lugejaskonna tõttu. Tänapäeval on kõik teisiti. Pärast viieaastast poliitikat, mida teostab Lääne-Saksamaa, on olukord muutunud: väiksed üliõpilasajakirjad alluvad tsensuurile ja neid keelatakse ära (peale nende, mis juuksekarva võrragi ei kaldu kõrvale ametlikust joonest). Ministri sõnad «fermendist, mida vajab meie demokraatia», on ammu unustatud!

Mõned näited üliõpilasajalehtede ja -ajakirjade ohjeldamatust tagakiusamisest.

Kui ühiskonnateaduste üliõpilased võtsid kriitikatule alla mõiste «isamaa» tõlgenduse Wilhelmshafenis välja antava ajakirja «Zon Politikon» (tiraaž kaks tuhat manitsev heategija karmi tegelikkusega. Ja mis oli resultaadiks? Filistrid otsisid seaduseparagrahvi, mille abil võib mässaval poeedil kaela kahe korra käänata. Asja areng oli kole:

a) autor ja mõned toimetuse liikmed said akadeemilise senati käest distsiplinaarkaristuse ja heideti ülikoolist ajutiselt välja;

b) ajakirja number konfiskeeriti Göttingeni prokurõri korraldusel;

c) kriminaalkoodeksi paragrahv 166 alusel alustati kriminaalsüüdistust avaliku jumalalaitmise ning kristliku kiriku ja tema kommete solvamise pärast, mis näeb ette karistusena kuni kolm aastat türmi.

Kõigest sellest on tunda kesk-aega. Mõni fraas, jutustus või poeem kistakse välja juriidilise näpitsa abil, pannakse inkvisiitorite luubi alla, et leida midagi, mis õigustaks terve grupi ausate inimeste süüdimõistmist. Viie aasta jooksul, mis on möödunud föderaalseiseministri kõnest Münchenis, kõnest, milles ta kõneles üliõpilaste «rahutustest» kui «demokraatia fermendist», on kõik tundmatuseni pahupidi pööratud.

ROLF SELINGER

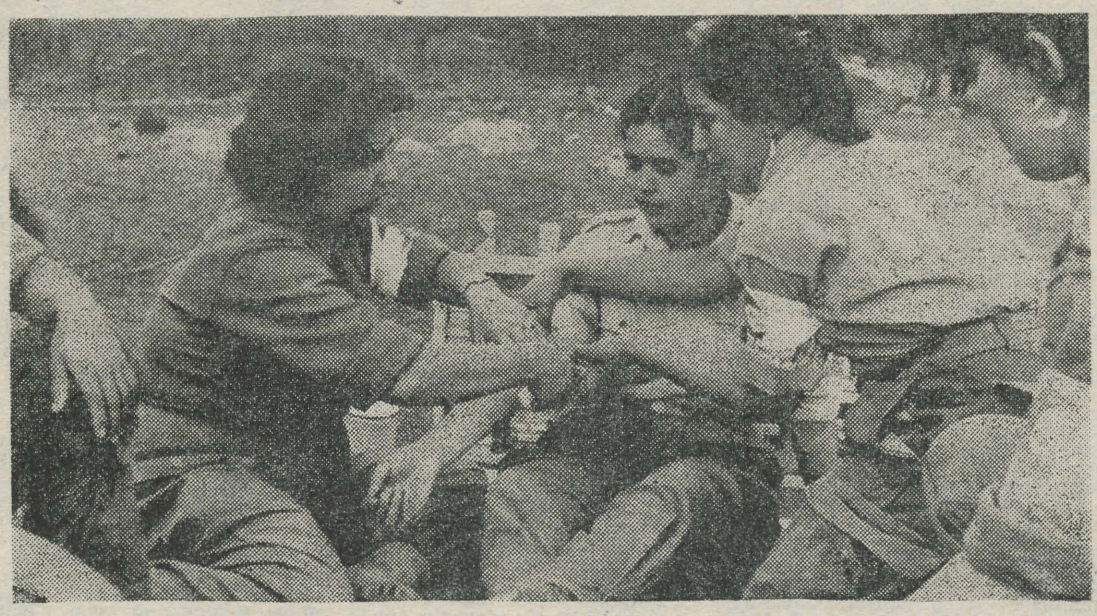

Vähestel Alžeeria noortel on tänapäeval mahti ja ka võimalusi õppimiseks kõrgemates õppeasutustes. Enamik neist võitleb oma kodumaa vabaduse ja sõltumatuse eest, prantsuse kolonisaatorite ülemvõimust vabanemise eest. Selleks läheb tarvis ka oskust haavu siduda.

Sorbi õpetajate instituut Bautzenis

on Saksamaa kooliajaloos esimene rahvusvähemuse õpetajate instituut. Ühtlasi on see esimene instituut sorbi rahva ajaloos.

Sorbi rahva ajalugu on väikese sorbi rahva saksa feodaalide, junkrute, militaristide ja fašistide poolt orjastamise ja ekspluateerimise tuhandeaastane ajalugu.

1945. aasta suvel oli sorbide maa-alal Bautzeni ümbruses ainult kaheksa töövõimelist sorbi õpetajat. Oli vaja noori õpetajaid. 6. jaanuaril 1946 alustas endises junkrulossis Bautzeni lähedal tööd esimene sorbi õpetajate kursus, kus õppis kolmkümmend kaks inimest. Õppejõududeks oli kolm vana õpetajat. Ja kaheksa nädala pärast hakkasid need noored sorbi õpetajad koolides tööle. See oli suur sündmus sorbi rahva elus. Praegu on esimeste kursuste kuulajad enamikus vastutavatel tööpostidel kas kooli-, ja kultuuripõllul või siis poliitilises tegevuses.

Polütehnilisi teadmisi omandatakse põllutöömasinate tehases. Pildil: meister Kretschel tutvustab sorbi üliõpilasele Annemarie Vitschazile ühe tööpingi mehhanisme.

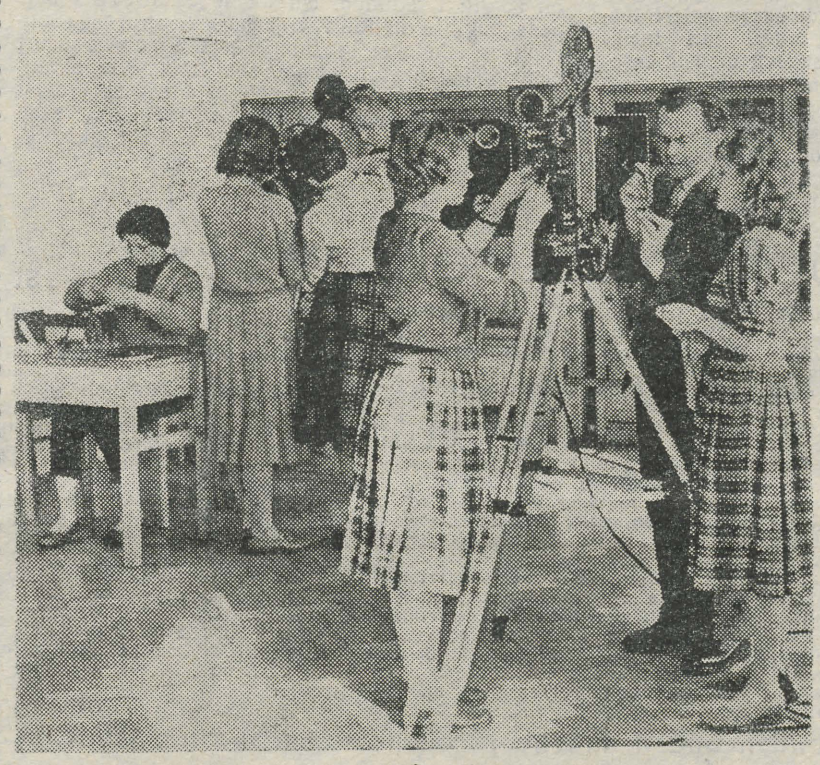

Õpetaja tegevusväli on mitmekülgne, selleks on vaja oskusi.

1951. aastal asendati lühiajalised kursused kolmenelja-aastase õppetööga. See oli suur samm edasi.

Kuni 1959. aastani õppis instituudis 711 sorbi ja 266 saksa nooremate klasside õpetajat. Viimase kuue aasta jooksul õiendas instituudi juures riigieksamid sada õpetajat. Lasteaedades töötamiseks said hariduse 146 kasvatajat.

Möödunud õppeaastal õpetas instituudis 260 üliõpilast 33 dotsenti, lektorit ja õpetajat. Instituudi ruumid on vahepeal mitu korda kitsaks jäänud ja seetõttu on tulnud korduvalt avaramatesse ruumidesse üle kolida.

Instituudil on tihedad sidemed paljude rahvademokraatiamaadega. Viimastel aastatel on instituuti külastanud delegatsioonid, eriti just vähemusrahvuste omad, Tšehhoslovakkiast, Ungarist, Poolast, Inglismaalt (Wellsist), Iraagist ja mujalt.

(Ajakirja «ГДР» järgi)

KAS TEATE, ET...

...Saksa Demokraatlikus Vabariigis on kõrgemad muusikaõppeasutused Dresdenis ja Weimaris.

...õppeaeg Saksa Demokraatliku Vabariigi kõrgemates õppeasutustes on kolm kuni kuus aastat.

...Oxfordi ülikoolis Inglismaal otsustati kaotada mõned sajandid tagasi kohustuslikuks muudetud ladina keele õppimine. Selle asemel tahetakse programmi võtta vene keel.

Geograafi sulega **6.**

TARTU — JEREVAN

Madis Kaasik * Vello Ladva * Avo Nõmm

Grusiinlane armastab väga oma kodumaad. Millise vaimustusega räägib ta mägedest, vahutavatest mägijõgedest või maitsvast viinamarjakobarast!

Meenuvad südamlikud kohtumised Gruusia NSV teenelise kunstitegelase Mihhail Beriašviliga, Armeenia üliõpilase Edig Varjaniga ning inseneriga Bakuust, kelle nime me enam ei mäleta. Kõikide nende ühiseks sooviks oli, et me veel kord sõidaksime Kaukaasiasse ning tingimata külastaksime ka neid, kuid siis juba mitte enam võõrastena, vaid heade sõpradena.

Meile, geograafidele, andis see reis palju. Seda, mida tundsime enne ainult loengute järgi, nägime nüüd oma silmaga.

Reisil kogutud materjal süstematiseeritakse ning esitatakse lähemal ajal geograafiakateedrile. Eriti palju on tehtud fotosid.

Viimased on aga headeks näitlikeks õppevahenditeks neile, kes asuvad hiljem pedagoogilisele tööle.

Me soovitame kõigile, kes pole käinud Kaukaasias: sõitke sinna ja te ei kahetse! *(Lõpp.)*

Tartu Riiklik Ülikool 3

Jätkame diskussiooni

Mõtteid teadlaste ettevalmistamisest

1. Leian, et kõige sobivamaks teadlaste kaadri ettevalmistamise mooduseks on aspirantuur. Algaja teadlane peab täiendama oma elementaarteadmisi, peab saavutama oma kitsa eriprobleemi alal «teadmiste piiri», peab sukelduma teaduslikesse otsinguisse ja peab tunda saama teadlase kujunemise valusid ja rõõme. Selleks on vaja anduda oma töösse kogu olemusega, jäägitult. Kui akadeemik I. P. Pavlov ütles, et teadus nõuab inimeselt kogu tema elu või isegi kaks elu, siis maksab see eeskätt algaja teadlase kohta. Aspirantuur, vaba igasugusest «tootvast tööst», suudab kõige paremini täita seda teaduse nõuet ja suudab kõige paremini noorele teadlasele aidata «jalgu alla saada». Ja kui teaduste akadeemiate liinis aspirantuur on normaalseks teadlaste kaadri ettevalmistamise vahendiks ning jääb selleks ka edaspidi, miks peaksime siis ülikoolide liinis sellepärast kauplema? Muidugi on kõigiti tervitatav, et tulevaselt teadlaselt nõutakse enne tema astumist aspirantuuri tootval tööl olemist, aga eranditult vajalik ei ole seegi. Mõtelgem järele: kas seniste tunnustatud teadlaste looming on sõltuvuses nende omaaegsest «tootvast tööst»?

2. Kandidaadi-miinimumieksamid on vist küll ülearused ja need tuleksid kaotada. Nad kisuvad aspirandi oma «programmikohaste» nõudmistega liigselt kõrvale tema peamistest ülesannetest. Süvenemist oma ala teaduslikkudesse küsimustesse nõuab aspiranditöö niikuinii. Ka võiks aspirantidelt nõuda rohkem teaduslikke ettekandeid, midagi seminari ettekannete taolist. Sellepärast aitaks aspirantuuri sisseastumiseksamitest.

3. Teadlaste kaadri ettevalmistamist ei tuleks rangelt sõltuvaks teha aspirandi edaspidistest töövõimalustest kindlates töökohtades. Ei tuleks karta eriteadlaste «küllust». Sisuliselt on siin tegemist eriteadlaste kvalifikatsiooni tõstmisega. Aspirantuur — see on ülikooli lõpetanute teadusliku taseme ühe etapi võrra tõstmise moodus, see on kultuuri tõstmise vahend, see on, kui soovite, kõrgem ülikool. Kasu toob ta ühiskonnale igal juhul. Ja mis peaks teaduste kandidaatidel ette heita olema ühiskonnale, kui nad kohe ei saa vastavat kohta? Et «kõrgem ülikool» ühiskonnale ainelisi kulutusi tähendab, on selge, aga kultuuri ei saa kusagil ilma kulutusteta tõsta.

4. Põhiliseks eelduseks aspirandist «asja saamisel» on range valik. Kalduvusest teaduslikule tööle üksi on siin vähe. Tuleb arvestada valitavate võimeid — andekust ja töökust. Ülikoolide liinis tuleks arvestada ka noore teadlase pedagoogilist taipu, sest päris korralikud teadlased, kuid samaaegselt halvad pedagoogid, oma õpilaste tänu ära ei teeni. Kui tahetakse, et aspirantuuri astujad oleksid enne tootval tööl, siis vähemalt Matemaatika-Loodusteaduskonna ja Ajaloo-Keeleteaduskonna liinis on kõige sobivamaks (ja isegi vajalikuks) töövormiks pedagoogiline töö, «koolmeistriamet». Kui ülikoolidesse hakkavad õppejõud tulema keskkooli kaudu, siis ehk kaob nähtus, et lektor tuleb auditooriumi midagi maha lugema või, paremal korral, midagi «üles ütlema», vaid ta tuleb auditooriumi selleks, et oma õpilastele midagi õpetada, neile midagi anda, et neid veenda, et neid virgutada, et neid kasvatada. Kui mõnel alal mõnikord sobivaid aspirandikandidaate ei ole, siis tuleks oodata, kuni niisugused silmapiirile ilmuvad, aga ei tuleks vormiliselt plaani täita. Tuleks ka suuremat nõudlikkust osutada aspirantidele nende töö suhtes. Ja vist, tõepoolest, ei teeks halba, nagu akadeemik I. Petrovski soovitab, kui mahajäävaid aspirante ajutiselt aspirantuurist eemaldada. Et valikuvõimalusi suurendada, tuleks ülikooli vastuvõetavate kontingenti suurendada.

5. Paar sõna veel metoodikute ettevalmistamisest aspirantuuri korras. Et ka pedagoogidele võimaldatakse «kõrgema ülikooli» hüvedest osa saada, on kõigiti teretulnud. Nii loome eeldused ka oma pedagoogilise kultuuri viljelemiseks. Kui aga ülikoolides tahetakse iga hinna eest endale suurt metoodikute kaadrit saada, siis tuleks siin äärmiselt ettenägelik olla. Ülikooli tegelikkuses peavad metoodikud olema tõelised koolmeistrid selle sõna kõige paremas mõttes, ja kandidaadi-väitekirja kirjutamine neid selleks veel ei tee.

Prof. J. AUL

Paulopriit Voolaine läks pensionile

15. NOVEMBRIL LÄKS PENSIONILE TRÜ TEADUSLIKU RAAMATUKOGU KAUAAEGNE TÖÖTAJA PAULOPRIIT VOOLAINE. KELL 11 KOGUNETI DIREKTORI KABINETTI, ET SAATA PIDULIKULT TEENITUD PUHKUSELE ARMSAT KOLLEEGI. PAULOPRIIT VOOLAISELE ANTI ÜLE REKTORI KÄSKKIRI EESKUJULIKU TÖÖ EEST JA KINGITUSED NING LILLED KAASTÖÖTAJATELT. TERVITUSTEGA ESINESID DIREKTOR A. HIIR, OSAKONNAJUHATAJA H. TEDER, AMETIÜHINGUORGANISAATOR E. AUN JT., KES KÕIK MÄRKISID HINDAVALT SM. VOOLAISE TÄHELEPANELIKKU JA VASTUTULELIKKU SUHTUMIST LUGEJATESSE NING TEMA USINAT KAASTÖÖD RAAMATUKOGU SEINALEHE KIRJANDUSLIKULE OSALE. VENE KIRJANDUSE JA FILOSOOFIAKATEEDRITE NIMEL TERVITAS P. VOOLAIST SM. J. LOTMAN JA ANDIS ÜLE KINGITUSE.

SM. VOOLAINE ON OSA VÕTNUD KA ÜLEÜLIKOOLILISTEST JA MUUDEST KIRJANDUSVÕISTLUSTEST, KUS TEMA TÖID ON ESILE TÕSTETUD.

SOOVIME SM. VOOLAISELE TERVIST JA JÕUDU EDASPIDISEKS LOOMINGULISEKS TEGEVUSEKS.

AILI HAVIKO

ja

HANS RAMMO!

Säragu alati õnnepäike teile!

Farmaatsiaosakonna neljas kursus

Hooaja lõppvõistlused

Pühapäeval võistlesid Tartu lähedal haaslavas «Kalevi», TRÜ ja EPA orienteerumissportlased. Jahenenud ilmade tõttu oli võistlustest osavõtt oodatust väiksem, kuid võistlused õnnestusid hästi.

Mehed võistlesid 12 kilomeetri pikkusel rajal, naised 7-kilomeetrisel rajal, kontrollajaks oli 2,5 tundi.

Üldkonkurentsis tuli esikohale «Kalevi» esimene võistkond (tänu nii nais- kui ka meesvõistlejate kõige ühtlasemale esinemisele). Ülikooli meeskond (M. Aruja, R. Leet, E. Leiumees) esines küll teistest meeskondadest paremini, et aga meie naiskonnast puudus rida paremaid (R. Aimla, M. Miljan, H. Nurmik), ei suutnud naiskond võistkonnale esikohta säilitada ja tuli leppida teise kohaga. Kolmandaks jäi «Kalevi» teine võistkond.

Parimad tulemused:

Mehed. 1. Valju Vassa («Kalev» I) — 1:34.31; 2. Rein Leet (TRÜ) — 1:36.26; Enno Leiumees (TRÜ) — 1:37.31.

Naised. 1. Leili Vares («Kalev» I) — 1:14.07; 2. Tiiu Liblik (TRÜ) — 1:18.07; 3. Miralda Paulson («Kalev» I) — 1:20.06.

Taoline matškohtumine oli esmakordne, õnnestus aga hästi. Otsustati muuta need võistlused edaspidi traditsioonilisteks.

Et hõlbustada orienteerumissportlaste ettevalmistamist, alustab meie ülikoolis tööd orienteerumisspordisektsioon, mille tegevusest on kõigil asjasthuvitatud üliõpilastel võimalus osa võtta. Selleks tuleb end registreerida TRÜ Spordiklubis.

K. KALDVEE

UUEST väliskirjandusest

Et lugejaid informeerida uuest väliskirjandusest, alustas Teaduslik Raamatukogu 1960. aastast informatsioonilise bülletääni avaldamist. Bulletään kannab pealkirja «Raamatukogusse saabunud väliskirjandus» ja ilmub rotaprindil trükituna kord kvartalis. Seni on ilmunud kaks numbrit. Sel aastal ilmub veel kolmas.

Bülletään registreerib nii vahetuse kui ka ostu teel saadud välismaa raamatuid ja perioodikat. Teise numbri lisana on toodud 1960. aastaks raamatukogusse tellitud välisperioodika loend, mis sisaldab 197 nimetust.

Bülletääni saadetakse kõigile TRÜ kateedritele ja kabinettidele ning ka Eesti NSV teaduslikele asutustele.

K. NOODLA

Tervisenädal

Tartus korraldatakse 20.—26. novembrini tervisenädal, mille eesmärgiks on intensiivistada sanitaaralast selgitustööd, tõsta veelgi elanikkonna teadlikkust tervishoiuküsimustes, tõmmata kaasa elanikkonda aktiivseks osavõtuks tervishoiutööst. Tervisenädalal arutatakse asutustes ja ettevõtteis meditsiinilise teenindamise küsimusi, korraldatakse sanitaaralaseid kontrollreide sanitaaraktivistide poolt.

Üliõpilased, võtke aktiivselt osa tervisenädalast! Tehke omapoolseid ettepanekuid üliõpilaste meditsiinilise teenindamise ja sanitaarhügieenilise olukorra parandamiseks. Külastage kõik tervishoiumuuseumi!

Ülelinnalised üritused tervishoiunädalal:

PÜHAPÄEVAL

Kell 16 linna kultuurimajas — sm. Kalnini loeng «Mida kujutab endast adventistide tervishoiuuuendus».

KOLMAPÄEVAL

Kell 18 tervishoiutöötajate majas — sm. Tammepõllu loeng «Nakkushaiguste tekkimise põhjustest ja nende likvideerimise teed».

NELJAPÄEVAL

Kell 18 linna kultuurimajas — sm. Nõvandi loeng «Hammaste tervishoiust».

Kaubandusvalitsuse saalis on avatud näitus ratsionaalsest ja otstarbekohasest toitlustamisest.

REEDEL

Kell 17 tervishoiutöötajate majas — sm. Saare loeng «Laste kehaline karastamine».

Kell 19 kaubandusvalitsuse saalis — loeng «Toiduainete valikust ja toidu valmistamise viisidest tervislikul toitlustamisel».

Kaubandusvalitsuse saalis on avatud näitus ratsionaalsest ja otstarbekohasest toitlustamisest.

Tervisenädala ajal on väljas kaupluse «Mäng ja Kool» aknal näitus-väljapanek Pirogovist, hügieenitarvete kaupluse aknal näitus-väljapanek vitamiinidest ja ametiühingute kultuurihoones näitus-väljapanek hügieenialastes küsimustes.

Alaliselt tegutsevas agitpunktis nr. 8 (Vanemuise tn. 46) esineb teisipäeval, 22. novembril kell 19 ettekandega rahvakohtute valimistest rahvakohtunik H. Sepp.

Lõpuks film «Alati rahvaga».

Kolmapäeval, 23. novembril kell 19 toimub TRÜ klubi kohvikus

TENNISEHOOAJA LÕPETAMINE.

Osavõtuks registreeruda õpperaamatukogus sm. Virro juures (telef. 41-20/116) kuni 19. novembrini. Tennisesektsioon

* * *

Reedel, 25. novembril kell 18 toimub Vanemuise tn. 46 suures ringauditooriumis filmi «Perekond Männard» arutelu näitlejate ning sm-te Mandrõkini ja Kruustee osavõtul.

Mõningaid märkmeid teadusliku sessiooni kohta

Oktoobrikuus toimus Ajaloo-Keeleteaduskonna teaduslik sessioon, kus esines rida õppejõude igast osakonnast uurimisteemadega, millega nad viimasel ajal on töötanud. Seetõttu enamiku ettekannete tulemused kasvasid välja tööst originaalmaterjalidega või isiklikult teostatud eksperimentidest. Peale selle esitati sessioonil ülevaatlikku laadi ettekandeid kateedrite tööst ülikoolis.

* * *

Eesti keele ja kirjanduse sektsioonis kõneles vanemõpetaja **A. Valmet** eesti kirjakeele partitiivi funktsioonidest. Ettekanne baseerub autori ulatuslikumale kirjakeele materjali läbitöötusele.

G. Laugaste kasutas oma uurimuse teostamiseks TRÜ õppetöökojas valminud ostsillograafi, millel toimunud mõõtmiste alusel ta selgitas eesti keele pearõhulise silbi häälikute omavahelisi pikkussuhteid. Metoodiliseks lähtekohaks võttis autor: võrrelda saab ainult sama positsiooni häälikuid, näit. vokaale sõnapaariti **saadab≈saadi** ja **laastud≈aastad.** Uurimuse tulemusena konstateeriti, et viimases sõnapaaris on vokaal ja konsonant ühepikkused, sõnas **laastud** mõlemad (**aa** ja **st**) teises vältes, sõnas **aasta** mõlemad (**aa** ja **st**) kolmandas vältes. Praktilise järeldusena näitas esineja, et kolmanda välte märkimine uues õigekeelsuse sõnaraamatus ainult konsonandi kaudu ei pea paika.

Eesti kirjanduse sektsioonis kõneles vanemõpetaja **K. Taev** Fr. R. Kreutzwaldi «Eesti rahva ennemuistsete juttude» väljaandmisega seotud küsimustest, olles kasutanud Tartu tsensori arhiivi materjale. Nende materjalide põhjal oligi autoril võimalik tuua lisaselgust rahvalaulude paigutamise kohta muinasjutuväljaande esimese osa (1860) lõppu, määrata kindlaks kaduma läinud käsikirjas leidunud juttude nimistu, selgitada Neusi, Russowi ja Schiefneri teeneid teose trükkitoimetamisel ning tsensori osa teose lõpliku redaktsiooni kujunemisel.

Vanemõpetaja **H. Peep** esitas oma uurimuse uusimaid tulemusi kirjandusliku rühmituse «Tarapita» kohta. «Tarapitas» avaldusid miniatuuris kahekümnendate aastate alguse eesti kirjanduse kõik esteetilised vastuolud. Rühmitus ise polnud homogeenne, vaid lahkuminekuid seisukohtades oli nii üksikisikuti kui ka gruppide vahel. Objektiivselt esindas rühmituse radikaalne tiib (Alle, Barbarus, Semper) demokraatlikku kultuuri eesti rahvuslikus kultuuris. Mõned senised ühekülgselt eitavad hinnangud «Tarapita» kohta pole õigustatud. Lõpuks arendas «Tarapita» siiski oma liikmete esteetilisi vaateid, kasvatas kriitilist suhtumist kaasajasse haritlaskonnas ja võitles kodanlik-natsionalistliku kultuuri vastu.

Vanemõpetaja **U. Kolk** esitas ettekande «Värsilised vormelid eesti regivärsilises rahvalaulus». Rahvalauludes leidub sagedasti mitmesuguseid püsivaid sõnaühendeid, mis võivad esineda mitmes eri laulutüübis. Neid grupeerib autor vastavate tunnuste alusel neljaks rühmaks ja nimetab neid värsisisesteks vormeliteks. Uurija, kes tahab süveneda variabiliteedi-küsimustesse, peab ka neid püsivaid sõnaühendeid koos nende esinemisviisiga tundma.

Pedagoogika ja psühholoogia sektsioonis esines dots. **E. Koemets** riskantse väitega: kas keskkoolis grammatika õpetamisele nii suure erikaalu omistamine end õigustab, sest tema tähelepanekute järgi päris head keeletundjad õpilased tundvat nõrgalt astmevaheldust, välteid ja eksivad raskesti tüüpsõna määramisel. Vanemõpetaja **E. Jaanvärk** näitas psühholoogiale toetudes, kuidas võõrkeele suurem kõnelemispraktika loob alused heaks võõrkeele õpetamiseks. **A. Ilves** käsitles poliitinformatsiooni tähtsust koolis kasvatusvahendina. Õpetajad praegu aga ei kasuta kõiki poliitinformatsiooni kasvatuslikke väärtusi. Dots. **H. Kurm** käsitles võitlust algkooli ümber kodanliku Eesti Asutavas Kogus, kus reaktsioonilised erakonnad pidasid küllaldaseks sunduslikku neljaklassilist algkooli. **B. Nedzvetski** andis ülevaate Pärnu keskkooliõpilaste opositsioonilisest liikumisest pärast klassisõda. See liikumine Kommunistliku Noorsooühingu juhtimisel viis ulatusliku õpilaste streigini. Selle tagajärjel sunniti lahkuma rida opositsiooniliselt meelestatud õpilasi. Eesti rahva kasvatusideaale (töökust, tarkust ja sõprust) selgitas rahvaluulelise ja etnograafilise materjali põhjal **G. Kaljuvee.**

M. Kotik arutles, kuidas ka Stanislavski süsteem, kuigi see puudutab näitlejate tööd, võib olla abiks pedagoogidele, sest nii näitleja kui pedagoog oma kasvatusliikus tegevuses on mõnes asendis analoogilises olukorras.

Ajaloosektsioonis esines **H. Piirimäe** teemaga «Rootsi püüded Venemaa väliskaubanduse toomiseks Läänemerele XVII sajandi teisel poolel». Töö oli rajatud NSV Liidu ja Rootsi Riigiarhiivi materjalidele.

Dots. **M. Lõhmus** rääkis sotsialistlikest ümberkorraldustest Kreenholmi manufaktuuris 1940—1941. Selle tulemusena kasvas vabriku toodang juba 1941. a. suveks neljakordseks. Tööliste arv suurenes 2,5 korda. Vennasvabariikide eeskujul rakendati sotsialistlikke töömeetodeid. Poliitilise kasvatustöö tulemusena kasvas teadlik töödistsipliin ja sotsialistlik töössesuhtumine. Kasvas tööliste materiaalne heaolu.

Aspirant **A. Blumfeldi** teema käis eesti föderalistide programmiliste ja organisatsiooniliste vaadete kohta. Autor kasutas palju arhiiviandmeid, esijoones kirjandusmuuseumist. Ta jõudis järeldusele, et see partei, kelle nimekamaks tegelaseks oli P. Speek, oli väikekodanlik rahvuslik partei ja tema programmilised ning organisatsioonilised vaated erinesid oluliselt Venemaa Sotsiaaldemokraatliku Tööliste Partei omadest.

Võõrkeelte sektsioonis oli kahtlemata huvitav vanemõpetaja **O. Muti** ettekanne vana-inglise allikais leiduvate sõnade **Finnas, Estas, Beormas** jt. kohta, millest ta leidis, et neid on ekslikult peetud soome-ugri päritoluga sõnadeks. Õp. **L. Otsmaa** ettekandes toodi uusi andmeid Baltimail kasutusel olnud alamsaksa keele kujunemise kohta. Näidati alamsaksa keele mõju eesti keelele, aga ka vene ja eesti keele mõju alamsaksa keelele. Vanemõpetaja **P. Nurmekund** lükkas ümber tavalised seisukohad sõna **Normandie** d-hääliku päritolu kohta ja selle alusel sufiksi **-and** leviku kohta prantsuse keeles.

Ülevaatelise iseloomuga ettekandeid esitati sessioonil kolm: dots. **P. Palmoes** kõneles soome-ugri filoloogia alasest tööst TRÜ-s kahekümne aasta jooksul, dots. **K. Kann** võõrkeelte kateedri tööst, kusjuures esitati ka ettepanekuid puuduste kõrvaldamiseks, ning **A. Pravdin** ja **B. Jegorov** tööst vene filoloogia alal kahekümne nõukogude aasta kestel. Prof. **H. Moosberg** tutvustas eesti revolutsioonilise ajaloo uurimist NSV Liidus, milleks 1925. a. moodustati EKP ajaloo komisjon. Tehti suurt tööd materjalide kogumisel ja uurimisel.

Sõnavõtte esines kõigis sektsioonides, igal pool leidus ka midagi uut, mille ümber võis arvamuste avaldusi kujuneda.

Kõige osavõturohkemad olid võõrkeelte ja eesti kirjanduse sektsioon, kus osavõtjaks oli ka üliõpilasi. Kõige rohkem jättis soovida korraldus eesti keele sektsioonis, kus puudusid keeleringi liikmed peaaegu täielikult, puudusid ka Tartu keskkoolide õpetajad.

Sessiooni korraldamine õigustas end täielikult, seda rohkem, et igas sektsioonis avaldati uusi, edasiviivaid seisukohti, diskuteeriti nende ümber, mis kõik on parimaks vahendiks endaga rahulolemise tardumuse vastu ja ergutuseks uue ning edasiviiva poole.

E. LAUGASTE

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus. Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop Tellimine nr. 10669. MB 07093

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 34 (461) Reedel, 25. novembril 1960 XIII aastakäik

16. oktoober. Kellaosuti oli kümme minutit üle viie õhtul, kui sm. V. Ritslaid avas aulas ülikooli ametiühinguorganisatsiooni üheteistkümnenda konverentsi. Puudus vaevalt paar minutit keskööst, kui aula tühjenes delegaatidest.

Millised tulemused olid neil tegevustihedatel töötundidel? Millest kõneldi ja milliseid probleeme puudutati?

Sellest allpool. Alustame sm. A. Metsa aruandest.

TRÜ XI AMETIÜHINGUKONVERENTSILT

Mida rääkis aruandja

Ametiühingu osa meie riiklikus ja ühiskondlikus elus kasvab järjest. Ülikooli ametiühinguorganisatsioon juhindus oma töös kohalike komiteede uuest põhimäärusest, ametiühingute XII kongressi, partei ja valitsuse otsustest.

Teaduskondade bürood asusid lahendama kõiki elulisi küsimusi (ekskursioonide korraldamine, toetuste määramine, tuusikute jaotamine jne.). Arstiteaduskonna ametiühingubüroo (esimees sm. Sillastu) ja Matemaatika-Loodusteaduskonna büroo (sm. H. Viiding) tuginesid ametiühingurühmadele ning nende initsiatiivile.

Põhimäärusega antud õigusi aga ei osanud kasutada administratiiv-majandusosakonna büroo (endine esimees sm. Käppa). Sisuline töö jäi seal nõrgaks.

Õppe- ja teadusliku töö komisjon (esimees R. Kleis) taotles

õppe- ja kasvatustöö elulähedasemaks

muutmist. Töökasvatus on meil saanud tõesti suure ja tähtsa koha. Homsed pedagoogid, arstid, juristid saavad ülikoolis ka töökooli. Osavõtt mitmekesistest fakultatiivkursustest, kabinettide ja ringide tegevusest annab ohtralt lisateadmisi.

Komisjon tegeles põhiküsimustega, nagu üliõpilaste iseseisva töö organiseerimine, õppevahendite muretsemine, teadusliku töö lähendamine praktikale. Reas teaduskondades kontrolliti õppedistsipliini. Hinnatav on Arstiteaduskonnas korraldatud konkurss parimale õpperühmale distsipliini ja ühiskondlike ülesannete täitmise alal.

Analüüsiti tööl käivate esimese kursuse üliõpilaste elu. Eelmise aasta kogemused näitasid, et õppetöö sidumine tootva tööga õigustas end. Tihedamaks kontakt ülikooli ja ettevõtete vahel, kus noored töötavad!

Õppe- ja tootmisnõupidamiste korraldamise initsiatiiv peaks jääma ametiühingurühmadele. Nende kogemusi üldistagu aga teaduskondade õppe- ja teadusliku töö komisjonid.

Komisjon andis abi rektoraadile kirjastamisküsimuste lahendamisel. Nüüd peaksime uuesti päevakorda võtma pedagoogilise praktika küsimused ja analüüsima, kuidas ülikooli lõpetajad oma tööga toime tulevad.

Mitmekesine oli kultuurikomisjoni töö H. Lupi juhtimisel.

Sellest jutustavad mõned

faktid ja arvud.

● *Kunstilise isetegevuse ja omaloomingu olümpiaadi esimeses voorus (teaduskondades) toimus 27 õhtut, sealhulgas Arstiteaduskonnas 8 õhtut.*

Parim oli Ajaloo-Keeleteaduskond (kultuurikomisjoni endine esimees E. Voites). Esitati rahvakunstiaineline «Kiigel», laule vene filoloogia neljanda kursuse naisansamblilt, ajaloo-osakonna viienda kursuse meesansamblilt ja teaduskonna naiskoorilt. Järgnesid Arstiteaduskond (M. Kull) ja Õigusteaduskond (E. Lott).

● *Praegu tegutsevad klubi juures naiskoor (110 liiget), meeskoor (60 liiget TRÜ-st), segakoor (100 liiget), rahvakunstiansambel (100 liiget), sümfoniettorkester (27 liiget), puhkpilliorkester (27 liiget), estraadiorkester (24 liiget) ja ansamblid (55 liiget).*

● *Mööbunud kevadel sai ülikool uued klubiruumid, mille remont ja sisustamine läheneb lõpule. Klubi avatakse tänavu.*

● *Arstiteaduskonna ametiühingubüroo organiseeris 34 töötajale turismimatka Tšehhoslovakkiasse ja Ungarisse.*

● *Üliõpilasklubi üritustest õnnestusid hästi kammerorkestri muusikahariduslik kontsert kooliõpilastele, V. I. Lenini sünni-aastapäevale pühendatud aktuse kontsertosa, rahvakunstiansambli, naiskoori ja segakoori kontserdid, rahvaste sõpruse õhtu.*

*

Isetegevusolümpiaad näitas, et meie üliõpilased suudavad juhendada ringe, kui neile antakse abi. Taoline üritus — olümpiaad — lisab hulgaliselt kogemusi.

Kampaanialikkust saaks vältida, kui korraldada aastaringseid konkursse žanride kaupa ja teaduskondade puhkeõhtuid. Olümpiaadi puhul jäi tegemata igakülgne analüüs.

Klubi juhatuse töös andis tunda mitteküllaldane planeerimine, mistõttu kollektiivid said esinemistest teada hilja. Vähe esinetakse šefluskorras töölis- ja koolinoortele.

Puudusteks kultuurikomisjoni töös oli:

1) vähene tähelepanu ideoloogilisele kasvatustööle,

2) tagasiminek šeflustöös,

3) ei suunatud seinalehtede toimetusi ega reorganiseeritud ajakirjanduse levitamise võrku,

4) polnud ranget kontrolli klubi kohviku ürituste plaani täitmise üle,

5) puudus side teaduskondade kultuurikomisjonide esimeestega ja

6) soovida jättis ametiühingu- ja komsomolikomitee koostöö selles lõigus.

Sporditöö

komisjon (H. Torim) taotles kehakultuuritöö elavnemist ühiselamuis. Kontrolliti hommikvõimlemist, mis mõnedes ühiselamutes (Pälsoni tn. 14) hakkab juurduma. Võtke eeskuju, üliõpilased Tiigi tn. 78 ja Pälsoni tn. 23 ühiselamuis! Vähe on ühiselamuis spordiinventari, mille täiendamine jätkugu.

Paremaid elamistingimusi

nii töötajaile kui ka üliõpilastele taotles elamu-heaolu komisjon (S. Lepik). Sotsialistlik võistlus ühiselamute vahel, milles parimaks osutus Pälsoni tn. 23, tõi välja puudusi üliõpilaste elamiskultuuris ja ühiselamu nõukogude töös. Parimas ühiselamus töötavad komandant ja nõukogu käsikäes.

R. Kleisile anti konverentsil aktiivse tegevuse eest Ametiühingute Vabariikliku Komitee aukiri.

Ühiselamute nõukogude aktiivi initsiatiivil tehti kasulikke ettepanekuid administratsioonile. Need on kahjuks täitmata.

Rahuldati 43 korteritaotleja avaldus. Ent järjekorras on 109 inimest! Oleks vaja alustada ühe suurema elamu ehitamist TRÜ õppejõududele.

Komisjon kasutas vähe aktiivi abi.

Sihikindlalt

tegutses töökaitsekomisjon V. Ritslaidi juhtimisel. Ühiskondliku ülevaatuse materjalide alusel koostati töökaitse ja ohutustehnika kokkulepe. Koos administratsiooniga valmis kapitaalehituse plaan 1960.—62. aastaks, mis tagab hoonete normaalsesse olukorda viimise. Mitmeid töid tehti katlamajades, laboratooriumides. Kuigi kokkulepe nägi ette hiilgava projekti luminestsentsvalgustuse sisseseadmiseks, pole seda projekti

(Järg lk-l 2.)

A. Kreis sai samuti konverentsil Ametiühingute Vabariikliku Komitee aukirja.

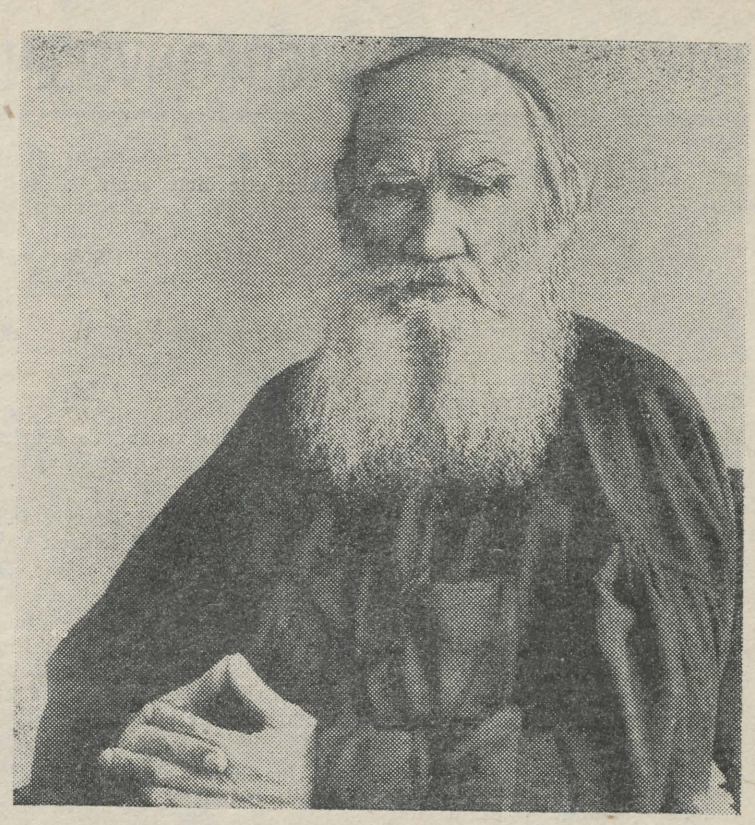

Lev Tolstoi 50. surma-aastapäeva tähistamiseks toimub ülikoolis teaduslik

JUUBELISESSIOON.

Allpool toome ära selle kava.

Sessiooni pidulik avamine

Laupäeval, 26. novembril kell 20 TRÜ aulas

1. **Lev Tolstoi loomingu uurimise põhiprobleemid** — filol. kand. J. Bilinkis (Leningrad)
2. **Lev Tolstoi ja eesti kirjandus** (eesti keeles) — K. Taev.

Plenaaristungid

Pühapäeval, 27. novembril kell 12 (aud. 49)

1. **Puškin ja Tolstoi** — dots. J. Maimin (Pihkva)
2. **Kirjanduslik areng aastail 1820—1840 ja Lev Tolstoi looming** — dots. J. Lotman.

Pühapäeval, 27. novembril kell 20 (aud. 49)

1. **Romaani «Sõda ja rahu» ajalooline taust** — dots. V. Pugatšov (Gorki).
2. **Lev Tolstoi ja vene kriitika 1860-ndail aastail** — dots. B. Jegorov.
3. **Looduskirjeldustest noore Lev Tolstoi loomingus** — dots. V. Adams.

Esmaspäeval, 28. novembril kell 20 (aud. 49)

1. **Lev Tolstoi ja A. Blok** — filol. kand. Z. Mints.
2. **Lev Tolstoi ja Leonid Andrejev** — V. Bezzubov.

UUED LIIKMED

Seekordsel bürool oli neid kaksteist.

Reet Radamus, Laine Raie, Marve Sarapuu, Maie Palu, Anne Männik, Eva Moor, Tõnis Rajamets ja Valeri Luuk Arstiteaduskonna raviosakonnast ning Urve Ese, Maire Rõõmus, Ilona Are ja Helle-Maie Kukk matemaatika-osakonnast, kõik esimese kursuse üliõpilased.

Möödunud nädalal said nendest kommunistlikud noored. Ülikooli komsomolibüroo küsitles neid tähelepanelikult, vestles nendega, hääletas, siis õnnitles värskeid Kommunistliku Noorsooühingu liikmeid. Nii toimub see igal reedel. Käesoleval õppeaastal on komsomoli vastu võetud juba nelikümmend seitse üliõpilast.

Kõik nimetatud noored olid esimeselt kursuselt. Ülikoolis on neile kõik veel uus, ka kollektiiv. Ometi on nad just siin, selles kollektiivis jõudnud otsusele, et tahavad kuuluda kommunistlike noorte hulka. See fakt paneb tõsiselt mõtlema keskkoolides tehtavale komsomolitööle, mille tasemest sõltub ka koolide komsomoliorganisatsiooni liikmete arv.

Ankeete sirvides torkab silma see, et ühelgi vastuvõetud noortest pole peaaegu ühiskondlikke ülesandeid. Siin on juba midagi teha esimese kursuse komsomoligruppidel — võtta uued liikmed kohe endi hulka, leida neile

aktiivselt tööle!

kõikidele jõukohane ja huvitav komsomoliülesanne. Tööst äsja vastuvõetud kommunistlike noortega peaks ka mõtlema osakondade komsomolibürood. Muidugi ei tohi uutele liikmetele laduda kohe nii palju ülesandeid, et see neile koormavaks muutuks. See oleks vale. Aga tööd tuleb organiseerida nii, et iga üliõpilane tunneks end komsomoligrupis tõelise vajaliku liikmena.

M. VIIDING

KIRJANDUSVÕISTLUS

Tartu Riikliku Ülikooli ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ring, žurnalistikaring, kinokunstiring, kujutava kunsti kabinet, ELKNÜ TRÜ Komitee, ülikooli ametiühingukomitee ja ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetus kuulutavad käesolevaga välja kirjandusvõistluse järgmistes kirjanduslikes, publitsistlikes ja kujutava kunsti žanrides:

Tähtajaga 1. märts 1961

- **olukirjeldus ja jutustus,**
- **luule,**
- **lühinäidendid,**
- **filmistsenaariumid,**
- **kujutav kunst;**

Tähtajaga 15. mai 1961

- **följetonid,**
- **lühisatiir ja -huumor ning epigramm,**
- **kirjanduskriitilised tööd,**
- **teatri- ja kinoretsensioonid,**
- **sõnumid,**
- **karikatuur.**

Võistlusest võivad osa võtta kõik ülikooli kollektiivi liikmed (üliõpilased, õppejõud ja teenistujad). On soovitav, et võistlustöödes kajastuks tänapäeva elu ja ülikooliga seotud probleemid.

Võistlusele esitatavad tööd palutakse ära tuua või saata ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetusse puhtalt lehe ühele küljele kirjutatuna. Kõik võistlustööd tuleb varustada märgusõnaga, kusjuures lisada sama märgusõna kandev kinnine ümbrik, mis sisaldaks autori nime, eesnime, töökoha (kursus, osakond jne.) ja aadressi. Konkurss kujutava kunsti alal on avalik.

Võistlustingimustest üksikasjalisemalt ühes lähemas numbris.

PUNASE RISTI SELTSI ARUANDE- JA VALIMISKOOSOLEKUL

16. novembril toimus TRÜ Punase Risti Seltsi aruande- ja valimiskoosolek, kus analüüsiti tehtud tööd ja määrati kindlaks edasised tööülesanded.

Aruandest selgus, et TRÜ Punase Risti Seltsil on 2591 liiget, teaduskondades töötab kokku 7 alakomiteed. Ülikooli ühiselamutes ja osakondades on organiseeritud 19 sanitaarposti, kelle poolt on kontrollitud sanitaarhügieenilist seisundit nii ühiselamutes kui ka õpperuumides. Samuti on peetud töötajatele sanitaarhariduslikku sisuga loenguid.

Aktiivselt võtavad Punase Risti Seltsi tööst osa õppejõud Raaga, Tikk, Teder, abiõppepersonalist Saarma, Koorits, üliõpilastest Peets, Pass ja paljud teised.

Otsustati aktiviseerida Punase Risti alast tööd üliõpilaste hulgas ja administratiiv-majandusosakonnas. Otsustati tugevdada ka koostööd ülikooli ambulatooriumiga. Aruande- ja valimiskoosolek valis uue komitee.

H. VAHTER

ELKNÜ TRÜ KOMITEES

Seoses sm. J. Loti üleminekuga teisele tööle valis ülikooli komsomolikomitee pleenum kolmapäeval komitee sekretäriks Erik Truuvälja.

TRÜ XI AMETIÜHINGUKONVERENTSILT

Mida rääkis aruandja

(Algus lk-l 1.)

ellu viidud. Kütjate puuduse tõttu ei vasta temperatuur hoonetes sanitaarnormidele. Keemiahoone ventilatsioon ootab lõplikku valmisehitamist.

Toitlustamiskomisjon

tegutses koostöös hügieeni- ja kaubandusökonoomia kateedritega. Kontrolliti regulaarselt olukorda sööklas, kohvikus ja müügipunktides. Lahendati tööl käivate üliõpilaste toitlustamise küsimusi ja uuriti nende toitlusrežiimi.

Rahule ei või jääda müügipunktide varustamisega. Uus toitlustamiskomisjon peaks selle küsimuse tõsiselt üles tõstma Tartu Kaubandusvalitsuse ees. Ühiselamutes asuvad müügipunktid vajaksid laiendamist ja nende lahtiolekuaeg pikendamist.

Komisjonil puudub teaduskondades küllaldane aktiiv, vähe kontrollitakse otsuste täitmist.

Lasteperele

organiseeris mitmeid üritusi lastetöö komisjon (R. Kreis). Mainime pidustusi vastlapäeval, lastehommikuid, nääripidu. Töötas laulu-, tantsu- ja võimlemisring. Ringid vajavad käesoleval ajal ümberkorraldamist vastavalt laste vanusele.

Lastevanemad vajavad abi kommunistliku kasvatuse printsiipide rakendamisel.

Komitee tööst

rääkides tuleb esile tõsta V. Ritslaidi, R. Kleisi, H. Luppi, M. Sõõtšikovi, J. Püttseppa, S. Lepikut, G. Dementjevit, V. Ratnikut, H. Siigurit, R. Kreisi, H. Kapralit ja aseesimees L. Eringsoni, kes pühendasid palju oma vabast ajast ametiühingutööle.

Side rektoraadi ja parteiorganisatsiooniga oli rahuldav, koostöö komsomolikomiteega on mõnevõrra paranenud, kuid pole küllaldane.

MIKS?

Enne konverentsi töö lõppu pidasid vajalikuks luba küsimata lahkuda delegaadid sm-d N. Jakobson, M. Kahlberg, L. Kukrus, I. Manso, J. Muuga, U. Pragi, V. Trahv, G. Vainiko ja Malkin Matemaatika-Loodusteaduskonnast; D. Zelnin, T. Levina, O. Sild, M. Sooserv, E. Nuut, K. Lomovskaja, I. Ussa, E. Väinloo, M. Vee, U. Soo, R. Rimm, A. Korsar, A. Sildver, J. Blat, T. Salupere, H. Jalviste ja E. Ambo Arstiteaduskonnast ning rida seltsimehi teistest teaduskondadest.

Head ettepanekud

Paljud meie spetsialistid suunatakse ettevõtete, asutuste, koolide ja haiglate juhatajateks. Elu ja töö nõuavad neilt töö- ja finantsõiguse tundmist. Seda võiks fakultatiivselt õpetada ülikoolis. Ka masinakirjaoskust peaks meil olema võimalik omandada, sest teaduslikule tööle siirdujail on see hädavajalik.

*

Tõhustada kontrolli päevarežiimi täitmise üle. Praegu, millal päevakorras on ühiskondlike erialade omandamine, on see eriti vajalik.

*

Kehakultuurialasel tööl Vellaveres puudus kindel suunitlus. Seal oleks võidud omandada ühiskondliku kohtuniku, spordiinstruktori või hommikvõimlemisinstruktori eriala.

*

Vellaverel on kõik eeldused kujuneda ülikooli töötajatele hooaja puhkekoduks. Kuid hooned vajavad remonti, sisustamist ja elektrifitseerimist.

*

Uutel teaduskondade kultuurikomisjonidel tuleb tuua klubi kohvikusse üliõpilashuumor ja -satiir, vestlused ja diskussioonid, kohtumised vanade õppejõudude ja teenekate kunstitegelastega.

Kohviku nõukogu peaks organiseerima külastajate kontrolli, et vältida võõraste inimeste poolt kohviku hõivamist.

*

Uue töökaitsekomisjoni üheks ülesandeks on ühiskondlike tööinspektorite aktiviseerimine.

*

Tööle lastega peaks rakendama ka üliõpilasi, kes saaksid siin omandada kogemusi hilisemaks klassiväliseks tööks.

KONVERENTSI VÄLKLEHEST

Uus ametiühingukomitee

Uude komiteesse valiti seltsimehed P. Elterman, M. Sõõtšikov, R. Kreis, A. Sults, H. Lutrik, S. Lepik, J. Püttsepp, H. Kurm, H. Lupp, J. Lott, M. Madisson, V. Ritslaid, L. Pokk, Õ. Mandel, V. Ratnik, H. Siigur, H. Koit, H. Torim, H. Viiding, V. Masing, K. Itra, G. Dementjev, A. Pae, A. Raidla ja L. Hints.

Komitee esimesel koosolekul valiti komitee esimeheks J. Lott, aseesimeheks massilise organisatsioonilise töö alal H. Viiding ning õppe- ja teadusliku töö alal H. Kurm. Valiti ka komisjonide esimehed.

KONVERENTSI VÄLKLEHEST

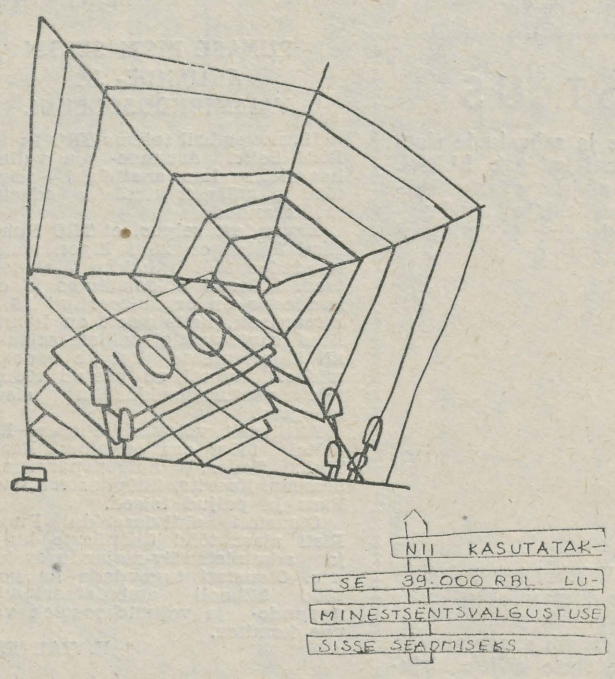

Tartu Riiklik 2 Ülikool

Mõtteid sõnavõttudest

Ühiselamutel

peatusid sm-d Kudu, Sults ja Simm. Et ühiselamud oleksid alati korras, selleks on vaja tihedat koostööd komandandi ja nõukogu vahel. Väga vajalik on side ühiselamute vahel. Niimoodi saab üle võtta ühe ühiselamu häid kogemusi ka teistes. Tuleks tutvuda Läti ja Leedu kõrgemate koolide ühiselamutega.

Märgiti, et uues ühiselamus ei meeldi üliõpilastele voodiotsad. Need on asendatud madalate pukkidega. Kas see on õige?

Meil pole vist ühtki ühiselamut korraliku aiaga. Oleks viimane aeg muuta kauniks ühiselamute ümbrus ja välisilme.

Sm. Simm mainis Pälsoni tn. 14 ühiselamu nõukogu halba tööd.

„Isetegevus

läheb meil veel väga kampaanialikult. Peamiselt hoogustub see kevadel, olümpiaadi eel. Selle vastu tuleb hakata võitlema. Seni on head tööd takistanud just suur ruumide puudus ja ka mõningad majanduslikud raskused,» ütles klubi juhataja sm. Siimer.

«Isetegevusülevaatus ei tohiks olla ainult teaduskonna paremusjärjekorda paigutamiseks, vaid peaks olema isetegevusliku töö kogemuste vahetamiseks. Praegu on meil aga niisugune olukord, et üks teaduskond ei tea, mida teeb teine. Lisaks sellele ei tutvustanud žürii ülevaatuse tulemusi ja hinnanguid osavõtjaile,» avaldas oma mõtteid sm. Hellat.

Klubi kohvikust

«Klubi kohvik ei tohiks muutuda linna abirestoraniks,» toonitas sm. Hellat. «Väga inetuks nähtuseks klubi kohvikus on suitsetamine ja alkohoolsete jookide tarvitamine. Kas ei tuleks tulevikus piirduda suitsetamisega ainult piljardisaalis? Varsti valmib ülikooli uus klubi. Jäägu kõik senised pahed selle maja ukse taha!»

Organisatsioonilisest tööst

«Viimastel aastatel on kasvanud büroode osatähtsus. Selles lõigus on aga suureks puuduseks üliõpilaste ja ametiühinguaktivistide suur passiivsus. Tuleb kasutada õigusi aktivistide ergutamiseks, kaasarääkimist stipendiumide määramisel, majutamisel jne. Ka õppejõududele tuleb laitust avaldada puuduste korral,» mainis sm. H. Viiding.

«Pedagoogilisele praktikale minevatele üliõpilastele ei osutata erilist tähtsust. Kuid neid tuleks just igati aidata. Keskkoolide õpetajate ettevalmistamine ei ole meil veel täiel kõrgusel,» lausus sm. Reinet.

„Töökaitse

kokkuleppe täitmise käik ei ole rahuldav. Nii on keemiaosakonnas individuaalsed kaitsevahendid vaid osaliselt, Vanemuise tn. 46 õppehoones on täielik ventilatsioon välja ehitamata. Ametiühingukomitee juures peaks tegutsema tootmiskomisjon, kes koordineeriks ka remondigraafikut,» ütles sm. Ritslaid. «Ülikooli ruumid on väga halvasti valgustatud; sellest on palju räägitud, aga asi ei parane.»

15 aastat

püsib päevakorras lasteaia ja -sõime ehitamine, kuid tulemusi pole näha. Lastest, kellele oli kunagi lasteaeda vaja, on juba sirgunud noormehed ja neiud. Küsimus aga ise on veel päevakorras. Uut ametiühingukomiteed ootab siin avar tegevusväli.

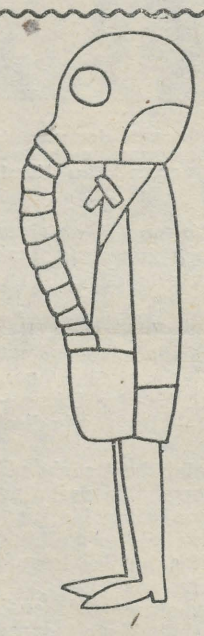

Vorm ülikooli kohvikus viibimiseks

Arve ja fakte

- *Iga aastaga kasvab eraldatud summa töökaitse ja ohutustehnika olukorra parandamiseks ülikoolis. 1957. aastal eraldati 50 000 rubla, 1958. aastal 108 000 rubla, 1959. aastal 187 425 rubla ja 1960. aastal 316 500 rubla.*
- *Profülaktooriumis viibis aruandeperioodil täpselt veerand tuhat üliõpilast.*

*** Tervisenädal * Tervisenädal * Tervisenädal**

Võidelgem tuberkuloosiga!

Tartu Tuberkuloositõrje Dispanseri ja TRÜ ambulatooriumi andmed näitavad, et üheks suhteliselt sagedaseks haiguseks üliõpilaste hulgas on tuberkuloos. Tõsi, on tehtud palju edusamme tuberkuloosivastases võitluses nii meie ülikoolis kui Eesti NSV ulatuses. Näiteks oli TRÜ ambulatooriumis arvel 1953. a. 168 üliõpilast (ehk 7,5%) tuberkuloosi aktiivsete vormidega. 1959. a. oli see arv aga 64 (ehk 2%). Eesti NSV linnaelanike hulgas vähenes haigestumine tuberkuloosi 3 korda võrreldes 1950. a. Taolisi näiteid võiks esitada palju. Kuid öeldu ei tähenda, et tulevikus võiks vähem tähelepanu pöörata tuberkuloosi esinemisele, selle ravile ja profülaktikale. Vastupidi! Tuberkuloosivastane võitlus intensiivistub, kuna võitlus tuberkuloosi kui levinud haiguse likvideerimise eest on meie ühiskonnas tähtsaimaks riiklikuks ülesandeks. Käesoleva aasta 14. oktoobri määruses «Abinõudest tuberkuloosi haigestumise edasiseks vähendamiseks Eesti NSV-s» on kavandatud konkreetsed abinõud (haigevoodite arvu tunduv suurendamine, tuberkuloosivastaste vaktsineerimiste läbiviimine, korteriolude parandamine jt.) tuberkuloosivastase võitluse edukuse tagamiseks.

Võitluses tuberkuloosiga on tähtis koht haiguse varajasel avastamisel. Et haige terveneks täiesti ja kiiresti, sõltub palju arsti poole pöördumise ajast, sõltub täpse diagnoosi õigeaegsusest ja vastava ravi läbiviimisest.

Meil on kindlustatud tasuta arstiabi. Seda tulebki kasutada, eriti kestvamate kehatemperatuuri kõrgenemiste, köha, rögaerituse, öiste higistamiste, väsimustunde ja kaalu languse jt. sümptoomide esinedes. Tähelepanu tuleb pöörata ka korduvatele gripoossetele seisunditele, mis kujutavad endast sageli tuberkuloosi avaldusvormi. Ülikoolis viiakse süstemaatiliselt läbi röntgen-fluorograafilisi uurimisi. Nendest osavõtt aitab omakorda kaasa tuberkuloosi varajasele avastamisele. Tuleb meeles pidada seda, et tuberkuloosivastasest võitlusest aktiivselt osa võttes aitame palju kaasa selle tõve likvideerimisele nii meie ülikoolis kui vabariigis.

H. SILLASTU,
assistent

Ei tohi unustada, et...

...hambasööbijast ehk kaariesest hoidumisel on ojuline hammaste korralik harjaga puhastamine.

...aktiivse osavõtuga vähemalt ühest spordialast kindlustatakse peale hea füüsilise ettevalmistuse ka soodsad tingimused vaimseks tööks.

...igapäevases elus tuleb erilist tähelepanu osutada nahatervisholule, käte puhtusele.

* Tervisenädal * Tervisenädal * Tervisenädal *

Õppimise hügieenist

Viimase kolme aasta jooksul on Tartu Psühhoneuroloogiahaigla dispanseerse osakonna kaudu 52 üliõpilast Tartu Riiklikust Ülikoolist ja Eesti Põllumajanduse Akadeemiast suunatud akadeemilisele puhkusele või neile on tervislikel põhjustel osutunud vajalikuks eksamisessiooni ümberkorraldamine asteenilise seisundi, neurooside jt. ajutise iseloomuga psüühiliste häirete tõttu. Neist oli 26 mees- ja 26 naisüliõpilast, 39 Tartu Riiklikust Ülikoolist ja 13 Eesti Põllumajanduse Akadeemiast. Teaduskondade järgi jaotuvad üliõpilased järgmiselt: Arstiteaduskonnast 19, neist raviosakonnast 17, Matemaatika-Loodusteaduskonnast 11, Ajaloo-Keele- ja Agronoomiateaduskonnast 8, Zootehnikateaduskonnast 3 jne.

Tähendatud haigestumiste lähem analüüs näitab omakorda, et 17 juhul on asteeniline seisund põhjustatud kas hiljuti põetud somaatilisest või nakkushaigusest (5 juhtu), reumaatilisest afektsioonist (5 juhtu), asetleidnud traumast (3 j.) jne., kuna kaaluval enamikul aga (35 j.) on haiguse põhjustajaks pikaajaline elementaarsete õppimise hügieeni eeskirjade rikkumine.

Nii näiteks õppisid mõned üliõpilased p i d e v a l t päeval ja öösel, lubades endale magamiseks 3—4 tundi ööpäevas, osa töötas selliselt ainult eksamisessiooni ajal. Rida üliõpilasi tegeles semestri jooksul oma eriharrastustega, käies küll loengutel ja praktikumidel, kuid vabal ajal ei õppinud, lootes, et suudavad eksamisessioonil seda teha ja eksameid sooritada. Üksikutel juhtudel oli õppimist häirivaks asjaoluks vanemate või teiste lähedaste isikute pikaajaline haigus või surm.

Tuleb samuti tähendada, et ka ühiselamute sisekorra rikkumine, müra kõrvalkorterites jms. oli mõnel juhul põhjuseks, miks üliõpilased ei saanud regulaarselt töötada ja puhata ning see viis nende tervise riketele. Paljud üliõpilased nende endi seletuste kohaselt ei pane tõsist rõhku toitlustamisele, eriti eksamisessiooni ajal. Sooja toitu ei sööda mitte iga päev. Värskes õhus viibitakse vähe, ei käida üldse väljas, rääkimata sportlikust tegevusest.

Sellise töötamisviisi tagajärjed annavad end tunda juba semestri keskel, sagedamini aga eksamisessiooni alguses, selle vältel, s. o. ajal, millal üliõpilasel on vaja parimat jõudlusvõimet, ollakse sunnitud pöörduma arstide poole ravi ja nõuannete saamiseks.

Enamikus märgitakse, et vaatamata suurele, pingutavale tööle on töö produktiivsus väike, ei saada enam aru õppeainest, õppimisel ei jää enam midagi meelde: häirib see, et ei suudeta enam oma mõtteid koondada õppimisele, eksamil viibides eksamipiletile või esitatud küsimustele. Üldise kaebusena esineb suur väsimus, tahetakse puhata, magada, kuid pärast voodisse heitmist ei tule uni. Kui varem magati vähe tahtlikult, et õppida, siis nüüd on olukord vastupidine, uni on visa tulema, und on liiga vähe, või uni peaaegu üldse puudub. Näiteks üks kõne all olevatest üliõpilastest märkis, et ta sai viimase kahe nädala jooksul magada ainult 16 tundi, olles mõni öö peaaegu täiesti ärkvel. Üks teine seletas, et varem ta magas hästi, uinus kiiresti, kuid nüüd voodisse heites lamab ärkvel 4—5 tundi, närveerib, püüab uinuda, kuid ei saa. Kui ta siis uinubki, on uni pinnaline, iga väline ärritus, nagu kella tiksumine jne. häirib teda, esineb rohkesti ebameeldiva sisuga unenägusid, hommikul tõustes on ta roidunud, väsinud, töövõimetu.

Enamikus need üliõpilased on muutunud tühistel põhjustel ägestuvaks, puhkevad nutma vähemagi ebameeldivuse korral, esinevad peavalud, mis iga pingutusega suurenevad. Mõned on alaliselt pingul, värisevad, kaob söögiisu, higistavad, esineb kohin või helin kõrvades, meeleolu on langenud, huvid kadunud, esineb kärsitus või ülearususe tunne. Unehäirete leevendamiseks kasutavad uinuteid, kuid neist on enamasti vähe abi.

Minu arvates on üheks oluliseks tervisrikke tekitajaks krooniline magamatus, esialgu tahtlik, hiljem aga põhjustatud pikaajalisest närvikava ülekoormamisest. Seepärast on iga üliõpilase kõige tõsisemaks mureks õigesti jaotada oma töökoormus, õigesti planeerida töö ja puhkuse rütm arvestusega, et und oleks ööpäevas vähemalt 7,5—8 tundi. Eriti oluline on küllaldane magamine just eksamisessiooni ajal ja eksamipäeva eel.

Arusaadavalt ei ole üliõpilane ka ülejäänud 16 tunni jooksul võimeline pidevalt õppima, sest pidev monotoonne töö muutub väheproduktiivseks. Seepärast on igale päevale vaja planeerida lühemad vaheajad jalutuskäikudeks, sportimiseks, kultuurilisteks meelelahutusteks ja mitte viimases järjekorras söömiseks.

Töötamise ajal aga olgu töökoht mugav, käepärane, hästi valgustatud, vaikne.

Prof. E. KARU

Mööndunud suve üheks paremaks üllatuseks oli see, et viimaks ometi ilmus trükist meie ülikooli almanahh, meie «Loov Mõte». Et ta hiljaks jäi, sellest on palju juttu olnud ja seda on mõttetu korrata. See suur puudus tuleb edaspidi tingimata vältida. Teiseks häirivaks asjaoluks on tiraaži vähesus. Nagu keskkoolide almanahhidki, mida ei ole

„Loovast mõttest"

saada isegi raamatukogudest ja seetõttu kujunevad aasta-paari pärast tõelisteks rariteetideks, ei ole ka ülikooli almanahh paraku jõudnud kaugemale alma materi kuue samba vahelt. Seetõttu on ta jäänud praegu sama lugejaskonna kätte ja seega samadesse funktsioonidesse, mis ülikooli ajalehtki, ja ometi on kõik selles sisalduv loetud kunagi ses lehes nendesamade inimeste poolt. Niisiis oleme võitnud ainult vormis (raamat on parem säilitada kui ajalehed). Edaspidi tuleks aga kindlasti taotleda tiraaži suurendamist, sest me ei tarvitse kahelda, et töö on seda väärt.

Võib-olla teose raskesti kättesaadavusest ongi tingitud ka see, et arvustajad vaikivad. Ainsana maitses meie loova mõtte viljä Oskar Kruus (vt. «Noorte Hääl» 26. oktoobril 1960), ja temagi tundis selle tooraka olevat. Ülikooli ajalehes aga on ainsa puudusena märgitud M. Tuka lüürilise luuletuse kõrvuti asetatus proosalise linoollõikega autogaraažist (!).

Siiski on huvitav jälgida almanahhis esitatud töid ja vaadata, millest on tingitud, et eespool mainitud ainus kriitik nii lühisõnaliselt üle libises meie viieteistkümnest luuleautorist.

Almanahhi avab Tõnis Lehtmets pühendusega ülikooli noortele luuleharrastajatele ja tema looming koos proosapalaga on hõivanud oma veerandsada lehekülge. Seda õigusega, sest ta on meie tugevamaid luulemeistreid, kelle värsside hoog on läinud ette ka staažilt vanemast Lehte Hainsalust. Mitte kaua aega tagasi oli viimane veel tema õpetajaks, nüüd aga on õpilane saanud rohkem tuult tiibadesse ja jätnud oma õpetaja selja taha.

Lisaks perioodikas ilmunud retsensioonidele T. Lehtmetsa luulekogu kohta pole ta tööde iseloomustuseks siinkohal midagi lisada.

Lehte Hainsalust rääkides meenub poleemika ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool», mis kujunes küll kahjuks ainult poleemikaks ühe luuletuse ümber. Samaväärset halba kõmu on tekitanud ka värsid

Kui mu käele keerleb mõni kirev leht,
sellest salm siis sünnib, siiras, tundeeht.

Luuletajale on nimelt ette heidetud, et ainult ses poetessi käele langevas kirevas koltunud lehes seisabki kogu tema luule ajend, kogu tema temaatika. Ja sellele vastuvaidlemiseks on argumente võrdlemisi vähe, kuigi selline üldistus on alati vägivaldne. L. Hainsalu vaieldamatuks vooruseks tuleb pidada tema vormimeisterlikkust, milleni küünivad vähesed noorema generatsiooni poeedid. Ütleb midagi seegi, et tema sonetitsükli «Nii tuleb arm» üheksakümne ühes riimipaaris on ainult paar-kolm välteirrulist riimi. Luuletaja põhitoon on vaikselt lüüriline.

Niihästi Heli Kuivo luuletuse «Juulipäeval» kui ka Marju Tuka kevadluuletuse («Pilveluuk avaneb . . .») kohta tuleb öelda, et need ei suuda tekitada täiel määral neid tundeid, mis neid on ajendanud. Miski näib siin puuduvat ja on ilmne, et kõik, mis elus esineb, ei mahu veel kunsti. Tihti ütleb algaja autor kriitikule: «Aga elus on ju nii,» kuid see argument on liiga jõuetu päästma seda, mis kunstis puudu jääb, sest elu ei vali midagi, ei põhiusta midagi, ei selgita midagi, ei avasta midagi. Kõike seda peab tegema inimene ja ka siis on see ainult kunsti materjal, mitte aga veel kunst ise.

ja mõtte loojaist

Paremini on õnnestunud kevade kirjeldus Peeter Heina luuletuses «Helisev vitsake», milles on tunda helinaid.

Silvi Kivioja «Me oleme noored» on küllalt hoogne, jättes varju M. Tuka samateemalise «Armastan» ja ka Leo Ilvese liialt tihedaks surutud riimilise vabavärsi «Si vis amari, ama!». «Väikekodanlane» ei kõlini esimese luuletuse tasemeni, seda iseloomustab, nagu O. Kruus ütleb, skemaatilisus ja proosalisus.

L. Ilvese «Septembrikuu märkmikust» on vastandina esimesele kujundikuhja alla peitu pugenud elujuhisele head luuletused, mida oleks võinud ära märkida isegi «Noorte Hääles» esinev eelmainitud retsensent.

Esta Klingi «Ma tunnen . . .» ei jäta tugevat muljet. Sellist laadi filosoofilised asjakesed on üldse harva suutelised küündima üle keskmise taseme. Nad nõuavad väga head meistrit.

Sama kehtib ka Tiiu Kummi luuletuse «Ootajale» kohta, mille teema (ema ja ootamise motiiv) on pealegi nii palju käsitletud, et on raske leida siin midagi seniolematut. Muide, nende ridade kirjutajat isiklikult häirib väga luuletustes moes olev võte asendada riimi tõttu (NB) mõistet «kogu aeg» sõnadega vastavalt «suvel, talvel» (nagu see on käsitletavas luuletuses) või «ööl kui päeval», «vara, hilja» jne. See meenutab alati üht külapoiste sepitsetud kirikulaulu paroodiat. Värss laulus oli umbes nii:

Oh inimene, usinast sa vaata vara, hilja . . .

Järgnes «kust õnnistus sull' tulemas» või midagi taolist. Ja paroodia:

Oh inimene, ussinahk! Sa vaata— varas viljas

Ja see «varas viljas!» meenub alati selliseid traditsioonilisi parasiite kohates.

Laiemat vaatevälja haaravad Rudolf Rimmel («Rakett») ja Sulev Uus («Naervale sõbrale»). Ka viimase «Säraküünal» on uudne ja meeldejääv.

(Järg lk.-l 4.)

Onnitleme

ILME MOPPELIT

ja

ILMAR ULSTI

abiellumise puhul,

soovime neile edaspidiseks palju õnne.

Stomatoloogiaosakonna viies kursus
Metsanduse teine kursus

Keemikute osakonnaõhtult

Laupäeval toimus järjekordne, arvult kumnes keemikute osakonnaõhtu. Kohal olid ka vilistlased. Tava kohaselt olid õhtu organiseerijateks neljanda kursuse üliõpilased. Täie tõsidusega suhtusid ürituse heasse korraminekusse komsomoliburoo sekretär H. Jürgens ning üliõpilased A. Nigol ja E. Mottus.

Mõeldi ka õhtu sisustamisele huvitavate numbritega. Iga kursus tegi oma üliõpilaste kohta iseloomustused. Õhtul alustati esimese kursuse üliõpilastest, kelle tabava huumoriga esimies Kostja Tilts, vilmastena tutvustasid end diplomandid: «Siin Tallinn. Alustame oma reportaazi TRÜ keemiahoonest». Nii algas diplomandide poolt koostatud väga vaimukas ja huumorikülane «raadiosaade».

Igal osakonnaõhtul lüüakse ka esimese kursuse üliõpilased tudengiteks. Et tudengiks saada, sooritavad nad komisjoni ees eksami. Sellega tulid tudengikandidaadid kõik toime. Seejärel puudus «filosoofilist kivi» valmistada orgaanik T. Ilomets, kes pärast pikki katseid asjaga valmis sai. Lõpuks võeti kahekümne ühelt tudengilt alkeemiku vanne.

Huvitavaks kujunesid mitmest voorust koosnevad võistlused. Osa võtsid ka õppejõudude ja vilistlaste võistkonnad. Edukas oli võistlustel dekaan A. Mitt. Esikohale tuli teise kursuse võistkond.

Rahakoti kergendamiseks oli organiseeritud loterii. Peavõidu õnnelikuks omanikuks osutus kolmanda kursuse keemik Rita Lello. Teise peavõidu (vana, kuid toredasti hõbedaseks värvitud luud) sai Pille Jüriado teiselt kursuselt.

Kahju oli lahkuda sellelt toredalt õhtult. Jääme ootama järgmist novembrikuu kolmandat laupäeva, mil toimub üheteistkümnes osakonnaõhtu.

A. KILGAST

Täna kell 18 toimub Vanemuise tn. 46 suures ringauditooriumis filmi «PEREKOND MÄNNARD» arutelu näitlejate ning sm-te Mandrõkini ja Kruustee osavõtul.

Tartu Riiklik Ülikool 3

Lev Tolstoi pedagoogina

Dots. H. KURM

Lev Tolstoi ei ole suur mitte ainult kirjanikuna, vaid ta on suur ka pedagoogina. Rahvahariduse ja laste õpetamise ning kasvatuse küsimused paelusid teda juba ta tegevuse varasel perioodil, kuid eriti ulatuslikult haarasid nad teda 50. aastate lõpul ja püsisid kuni ta surmani. L. Tolstoi praktiline tegevus rahvahariduse valdkonnas oli mitmekülgne: ta aitas kaasa maakoolide võrgu loomisele Tuula kubermangu Krapivna maakonnas, organiseeris oma mõisas Jasnaja Poljanas talupoegade lastele kooli, kus töötas õpetajana, töötas välja õpetajate kaheaastaste kursuste projekti, mille eesmärgiks ta pidas maakoolide õpetajate ettevalmistamist talurahva hulgast põlvnevatest noortest, koostas õpikuid ja lasteraamatuid.

Lahutamatus seoses praktilise pedagoogilise tegevusega osutas L. Tolstoi palju tähelepanu pedagoogika teooria küsimustele.

Jasnaja Poljana kooli kogemuste ja eksperimenteerimise alusel taotles L. Tolstoi luua originaalset vene pedagoogikat, mis vastaks vene iseloomule ja elulaadile.

Oma peamist ülesannet nägi ta selles, et anda laiadele rahvahulkadele haridust: «Tahan rahvale hariduse andmist üksnes juba sellepärast, et päästa neid tulevasi Puškineid ja Lomonossoveid, kes seal peituvad. Neist aga kubisevad kõik koolid.»

L. Tolstoid ei rahuldanud kaasaegsed koolid, mis olid elukauged, mis hävitasid lapse individuaalsuse ja halvasid kepidistsipliiniga laste iseseisva tegutsemise. Ta tunnustas 60. aastatel, et «pedagoogika kriteeriumiks on ainult vabadus». Seoses sellega nõudis ta täielikku loobumist igasugusest sundusest ja vägivallast lapse isiksuse kallal ja viimasele täieliku vabaduse andmist õpetamisel. Kogu õppetöö sisu määramisel tuli lähtuda laste huvidest ning vajadustest. L. Tolstoi eitas kindlaksmääratud programme, kindlat tunniplaani. Laps võis igal ajal katkestada õppetöö, kuid võis seda ka jätkata hilise kellaajani. «Vabakasvatuse» probleemis tegi L. Tolstoi läbi olulise evolutsiooni. Varasematel aastatel pooldas ta õpilase absoluutset vabadust, küpsemas eas aga tunnustas õpetaja õigust suunata lapse õpinguid ja piirata tema tegevust.

Suurt tähelepanu omistas L. Tolstoi didaktika küsimustele. Arvestades oma kogemusi Jasnaja Poljana koolis, «Aabitsa» koostamisel tehtud tähelepanekuid, avaldas ta «Uldised märkused» õpetajale, milles Tolstoi andis sügavate psühholoogiliste põhjendustega, äärmiselt kokkusurutud formuleeringutes olulised nõudmised õppeprotsessi kohta. Iga kooli ja iga õpetaja kohustuseks pidas ta töö sellist korraldamist, et iga õpilane võiks ja saaks edukalt töötada. Selleks on vaja «1) et see, mida õpetatakse, oleks arusaadav ja huvipakkuv, 2) et õpilase vaimsed jõud oleksid kõige soodsamais tingimustes.»

L. Tolstoi nõudis tundide iseloomu muutmist, et luua neis õpilaste loominguliste otsingute õhkkond ja ergutada õpilasi aktiivsusele. «Kui õpilane koolis ei õpi midagi looma, siis jääb ta ka elus ainult kopeerijaks, jääb järeleaimajaks, kuna on vähe neid, kes, õppinud kopeerima, suudavad iseseisvalt rakendada neid teadmisi». Laste loominguliste jõudude arendamise vahenditeks peaksid olema L. Tolstoi järgi: 1) õpetaja poolt hoolikalt ettevalmistatud ja huvitavalt korraldatud õpetunnid, 2) laste poolt õpetaja juhatusel kirjandite koostamine antud teemadel ja vabal valikul, 3) kunstipärane jutustamine, 4) joonistamine, laulmine ja muusika, 5) mängud ja ekskursioonid, 6) kehaline kasvatus ja füüsiline tegevus.

Õpetamismeetodite valiku küsimuses püsis ta arvamisel, et igasugune katse püstitada metoodilisi standardeid on kahjulik ja et ainult ühe meetodi kasutamine ei saa tagada edukat õpetamist. Ei ole sellist meetodit, millel oleksid universaalsed omadused. «Parim meetod», ütles Tolstoi, «on igasuguse meetodi puudumine, kusjuures on tarvis tunda ja kasutada kõiki meetodeid ja leiutada uusi vastavalt esinevatele raskustele». Teiste sõnadega, Tolstoi nõudis õpetajalt mitmesuguste meetodite kasutamist ja, mis väga tähtis, loomingulist lähenemist metoodiliste teede ja vahendite valikul oma töös.

Oma pedagoogilistes artiklites rõhutas L. Tolstoi õigesti ka emotsioonide määratu suurt tähtsust õppetöö protsessis ja koostas metoodikä, kuidas lapsi emotsionaalselt mõjustada.

Väga tähtsat osa omistas L. Tolstoi õpikutele. Õpperaamat ei ole tema arvates mitte ainult allikas, millest õpilane ammutab talle vajalikke teadmisi, vaid ka vahend, mille abil kasvatatakse õpilastes õiget ja kultuurset suulist ja kirjalikku väljendusoskust. Õpiku keel olgu seetõttu lihtne, napisõnaline ja võimalikult kunstipärane. Tema «Aabits» ja «Lugemisraamatud» kujunesid üheks kõige enam kasutatavateks õpikuiks peaaegu poole sajandi kestel.

Kui head ka oleksid õpikud, ometi oleneb õpetamise edukus peamiselt õpetajast. L. Tolstoi kutsus kõiki õpetajaid oma teadmisi täiendama. Selleks soovitas ta organiseerida õpetajate kursusi ja kasutada õpetajate kongresse. Ta kirjutas: «Kui õpetaja neid (s. t. lapsi) armastab, siis saab temast hea õpetaja. Kui õpetaja armastab õpilast nagu isa või ema, siis saab temast parem õpetaja kui sellest, kes on lugenud läbi kõik raamatud, kuid ei armasta oma tööd ega õpilasi. Kui õpetaja ühendab endas armastuse töö vastu armastusega õpilaste vastu, siis on ta täiuslik õpetaja».

L. Tolstoi jättis sügava jälje pedagoogika ajalukku. Tema kirglik protest vana kooli puuduste ja pahede vastu, tihedaima seose nõudmine pedagoogikateaduse ja koolitöö kogemuste vahel oli progressiivne vene pedagoogikas. Laste loovate võimete igakülgse arendamise nõudmisega, oma didaktiliste ja metoodiliste nõuannetega, eriti oma õpikutega andis ta väärtusliku panuse pedagoogikasse.

Seinalehtede ülevaatuselt

VÕITLEVA SISU NIMEL

Ülikooli ametiühingukonverentsi ajal korraldatud seinalehtede ülevaatusel võisime näha ja võrrelda 16 väljaannet. Miks ei toonud oma häälekandjaid kohale aga matemaatika-, füüsika- ja bioloogiaosaosakonna ning V. Kingissepa tn. 68 ühiselamu toimetused?

Õigusteaduskonna seinalehes «Jurist» oli iga materjal toodud kindla eesmärgiga, päevateemadel. Eriti hästi mõjusid värsivormiline «Konspekt» ja karikatuurid. Ette võiks ehk heita juhtartikli liigset pikkust.

«Nõukogude Arstis» jäi pilk eelkõige A. Rammi kirjutatud juhtkirjale «Kõige kallim sõna». Kui mitmes seinalehes asetsesid juhtkirja kohal Suurest Oktoobrist üldisi tõdesid kordavad read, siis «Kõige kallim sõna» räägib konkreetsete, Arstiteaduskonna näidete varal rahvaste sõprusest. Teisedki lood kutsuvad lugema ja äratavad mõtteid.

«Keemiku» toimetus ei karda vaeva seinalehe elavamaks muutmisel. Stiililt olid artiklid köitvad. Sisus ilmnes ühekülgsus: põhiline osa kajastas praktikapäevi.

Žürii märkis peale nimetatute võitleva joone poolest ära ühiselamu nr. 3 häälekandjat «Ühiselamu Kaja». Paeluvust vähendab jällegi kitsas teemade ring.

Halvimaks tunnistati Majandusteaduskonna «Ökonomist». Kolmest ülipikast, igavas stiilis kirjutisest ei saa loomulikult koostada head numbrit.

Väga üldsõnalised olid artiklid «Ühises Kodus». Tervitatav on aga viktoriini avaldamine. «Hip-hip Hurraa!» (Tiigi tn. 78 ühiselamu) sai kujunduselt hea hinnangu, ent jäi sisult väheütlevaks. Võõrkeelte ringi «Lumen» on varasemates numbrites pakkunud paremat kui seekord. «Kehakultuuris» oli õnnestunud Käärikut puudutav osa.

Üldiselt: kirjutised olid pikad. Geoloogide, farmatseutide jt. seinalehed käsitlesid küll tänuväärseid teemasid, kuid artiklite pikkus ja ühetoonilisus peletab lugeja eemale. On vana tõde: mida lühemad (kuid seejuures ikkagi huvitavalt kirjutatud!) on materjalid, seda mitmekesisemalt suudab seinaleht kajastada kollektiivi elu. J. ELLEN

HUVI JA VASTUTUS-TUNNET

Ülikooli tingimustes peaksid seinalehed kasvatama järjest suuremal määral mitte ainult lugejaid, vaid ka toimetuse liikmeid. Igale noorele haritlasele on hädavajalik osata oma mõtteid kirjalikult väljendada. Selle õppimiseks pakuvad seinalehed suuri võimalusi. Samuti on selge, et seinalehtede kunstiline kujundamine kasvatab eelkõige toimetajate maitset ja oskusi. Nende võimaluste kasutamine on täielik ainult siis, kui seinalehti annavad välja iga kord erineva koosseisuga toimetused. Selline meetod väldiks ka šabloonilisust ja ühekülgsust. Kui toimetuse liige teab, et ta on sellel kohal kord kogu ülikoolis õppimise aja jooksul, suhtub ta oma ülesandesse kindlasti suurema huvi ja vastutustundega.

Vähese huviga saab vist seletada neid puudusi, mis ilmnesid seinalehtede ülevaatusel. Sisu ja vormi kooskõla ilmneb siingi. Kui materjal on ühekülgne, ainevald piiratud ja artiklid pikad, siis on raske seinalehele kunstipärast ja huvitavat ilmet anda. (Kõige kurvem näide selles suhtes oli «Ökonomist», mis koosnes kolmest ühepikkusest masinakirjas ääreni täiskiilutud paberilehest.) Üldse kasutatakse vähe pealkirjade ja artiklite algustähtede graafilist kujundamist. Karikatuure ja üldpilti elustavaid vinjette artiklite juures oli äärmiselt napilt. Fotosid tuuakse nii mõnelgi juhul kergekäeliselt — nad on sageli väheütlevad, juhuslikud või ühekülgsed («Kehakultuur», ka «Lumen»).

J. KANGILASKI

Üliõpilaste Teadusliku Ühingu aruande- ja valimiskoosolek algab reedel, 2. detsembril kell 17 keemia ringauditooriumis. Teaduskondade ÜTÜ osakonnanõukogude liikmete ja kõigi teaduslike ringide esimeeste (vanemate) osavõtt kohustuslik. Kõigi asjast huvitatute osavõtt väga tervitatud. TRÜ ÜTÜ Nõukogu

„Loovast mõttest“

(Algus lk-l 3.)

Suhteliselt vanem autor Velly Verev on nagu T. Lehtmets ja L. Hainsalugi juba väljakujunenud luuletaja, kes esineb almanahhis ühe palaga vist ainult tagasihoidlikkusest. Tema «Pühajärvele», mida O. Kruus nimetab poleemiliseks, on omapärane ja huvitav.

Proosa kohta piirduks allakirjutanu ainult paari üldise märkusega, sest ta ei pea end kompetentseks laskuma selle üksikasjalise analüüsini.

Eredamate proosaautoritena peab mainima Elmar Uuki ja Lia Essensoni — Vilma Varest, kelle töökroonikat võiks nimetada lõbusaks ennemini kui Plii-Atsi oma. Samuti on meeldejäävaks autoriks Aalon Ramm («Noormees reamehe auastmes»).

Jüri Tuuliku looming on kaasaviiv, kuid kuidagi nukra alatooniga, järskude piirjoonteta. Tema tööd, eriti «Räimerahul kohiseb meri», tunduvad kindla raamistiku, teravalt välja joonistatud ideede puudumisel sageli katkenditena. Samas annab autor karakterid, tegelaste vahekorrad, enda suhtumise neisse, tegevustiku miljöö jms. väga täpselt, luues meeliltajutava pildi sündmustikust. Peaaegu naturalistliku detailsusega on antud kangelaste sisemonoloogid. (Mitte lugeda siit välja süüdistust naturalismis!) See kõik on autori tugevaks küljeks. Kuid sageli, kui oled lõpetanud teose esmakordse lugemise, jääb arusaamatuks, mida autor õieti öelda on tahtnud, mis õieti on kirjutatu eesmärk. Tuleb autori enda kombel asjasse süveneda — siis alles võib selle leida. Sama kehtib ka Ülo Tuuliku kohta.

Pikemalt tahaks peatuda Maie Remmeli «Jumalasalgajal». Kui T. Lehtmetsa kristalselt selgesisuline novell «Metssiga» on väga leidlikult pealkirjastatud väikese detaili järgi, andes seega objektile uue iseloomustuse, siis «Jumalasalgaja» on millegipärast saanud pealkirja mitte probleemi kandva tegelase järgi. Mis puutub viimati mainitud teose sisusse, siis on siin kangelaseks jälle nii paljudest töödest tuttav usklik naine, kes arvatavasti on juba üle keskea ja kelle usklikkus osutub jälle mingiks eksituseks, mida noorel täisverelist elu elaval tüdrukul on kerge lühikese jutuajamise kestel segi paisata. Ei saa öelda, et antud situatsioonis see väga nappide joontega esitatud naine ei saaks psüühiliselt ümber kujuneda, tuleb aga märkida, et see kuju pole tüüpiline. Tegelikult ei anna autor oma teose lõpuga selget pilti sellest muutusest naises; vastupidi: lugeja jääb pigem arvamusele, et nüüd see naine läheb oma õpetaja juurde, küsib sellelt, kas usk, mida ta õpetab, on «kõige metsikum usk maa peal», ja see «räägib väga kenasti» kogu vagunis toimunud jutuajamise valeks ning kõik jätkub endist viisi. Sellisel juhul — milline tähtsus siis oligi tüdruku selgitustööl? Milline idee jääks siis veel Remmeli palasse? Teiselt poolt peaksid meie autorid kord ometi lahti ütlema sellest trafaretist kujutada usklikke kindlasti vanade öelate eitedena või nende mõju all olevate nõrgatahteliste noortena, kes aga enamasti kuuluvad esimeste kildkonda ainult vormiliselt. See osutub võitlemiseks vaenlase varjuga. Asjatu on katsuda unustada, et küllalt on meil n. ö. «parandamatuid» usklikke igas vanuses, palju kindlamaid, omas mõttes printsipiaalsemaid, kes samal ajal, vastupidi trafaretile, ei ole sugugi mitte patoloogilised fanaatikud. Miks pole ühtki sellist jõudnud kirjandusse?

Üldiselt võiks nõustuda arvamusega Plii-Atsi kroonikate kohta, et need on oma rohkusega oma kaalust mõnevõrra kaotanud, sest nagu kroonik ise ütleb, «kui üks jutt kaua tuurib, siis läheb ta lugija meelest sandiks, kui üks läila söömaaig». Siiski tuleb tunnustust avaldada kroonikate autorile, sest selline töö on küllalt oskust nõudev.

Sellised oleksid muljed ja mõtted, mis tekkisid «Loova Mõttega» tutvumisel. Lugeja loodab, et järgmine number ilmuks väiksema hilinemisega suuremas tiraažis ja et see ilmuks meie lauale veelgi rõõmustavamana kui käesolev.

A. SÖÖT

Neljapäeval, 1. detsembril kell 20 on farmaatsiaauditooriumis (keemiahoone III korrusel) almanahhi

«Loov Mõte»

arutluskoosolek.

ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ring

Täna tähistame koos teiste demokraatlike maade rahvastega suure vene õpetlase ja välikirurgia looja Nikolai Ivanovitš Pirogovi 150. sünnipäeva.

N. I. PIROGOV
*
Suur teadlane, patrioot ja välikirurgia looja

Alghariduse sai Pirogov kodus kodukooliõpetajailt, keskhariduse Moskvas Krjaževi instituudis, mille lõpetamise järele ta astus Moskva ülikooli arstiteadust õppima. Lõpetanud 1828. aastal Moskva ülikooli, otsustas Pirogov sõita Tartu, õppima äsja avatud professorite ettevalmistamise instituuti.

Tartu ajastuga algabki Pirogovi kirurgiline tegevus. Siin leiab ta sooja vastuvõtu kirurgia kateedri ja kliiniku asutaja professor Moieri poolt, kellest sai Pirogovi esimene kirurgiaõpetaja ja kelle juhendamisel ta 1832. aastal kaitses ka oma doktoriväitekirja.

1833. aastaiks komandeedeeriti N. I. Pirogov Saksamaale tutvuma sealsete kuulsuste töödega.

Kevadel 1838 lahkus Pirogov koos teiste Professorite Instituudi kasvandikega Saksamaalt, et sõita Moskvasse, kus tal oli lootus saada kirurgia õppetooli. Kuid seda ta ei saanud ja ta siirdus Tartu, kus teda Moier endise lahkusega vastu võttis.

Moier, olles vaimustatud Pirogovi operatsioonide kiirusest ja heast tehnikast, otsustas loovutada oma juhatamisel oleva kirurgiakateedri Pirogovile.

1837. aastal valiti N. Pirogov korraliseks professoriks. Mõned kuud hiljem komandeeriti ta Prantsusmaale, kus tuntud teadlased väljendasid kiitust Pirogovi uuringute kui ka tema äsja ilmunud töö «Arterite ja fasciate kirurgiline anatoomia» kohta.

Need viis aastat, millal Pirogov Tartus kirurgiakateedri juhatajana töötas, olid temale väga produktiivsed. Temast kasvas täiesti iseseisev teadlane, laia silmaringiga uurija, hiilgav kirurg ja andekas pedagoog. 18. jaanuaril 1841. aastal määratigi Pirogov Meediko-Kirurgia Akadeemia professoriks, ja sõjaväehospidali peaarsti teiseks abiks.

Kui algas Krimmi sõda, palus Pirogov end 1854. a. komandeerida Sevastoopoli lahinguväljale.

Peterburi ajastul saavutas Pirogovi loov töö oma kõrgpunkti.

Suur on nende õpikute ja monograafiate arv, mis sel ajal Pirogovi sulest ilmusid. Nii valmis temalt 1843. aastal «Täielik inimese anatoomia kursus», 1847. aastal «Анатомические изображения наружного вида и положения органов, заключенных в трех главных полостях человеческого тела» (kohtuarstidele), 1849. aastal «Koolera patoloogiline anatoomia», 1851. aastal «Topograafilise anatoomia lõiked» jne.

1852. aastal kirjeldas Pirogov luu plastika kuulsat operatsiooni, mis «Pirogovi operatsiooni» nime all maailma arstiteaduslikus kirjanduses sai kuulsaks.

Lahkudes Peterburist siirdus Pirogov oma mõisasse Višnja. Peagi sai tema eluase nagu palverännaku kohaks, kuhu voolas kokku tuhandeid haigeid.

Professorina edasi tegutsedes oleks Pirogovil vaevalt aega jätkunud suure teose «Начала военно-полевый хирургии» koostamiseks, mis seni pole kaotanud oma värskust ja õpetlikkust. 1881. aasta maikuus pühitseti Moskvas Pirogovi 50-aastase arstitegevuse juubelit, millest ka juubilar ise osa võttis. Oma kõnes pidustustel ütles Pirogov: «Mina, mineviku inimene, kõrvale jättes kiirelt mööduva oleviku, tõstan klaasi helge tuleviku terviseks ja soovin südamest noorele generatsioonile kõige paremat — õigust ja vabadust!»

See oli Pirogovi viimane kohtumine oma õpilaste ja kaastööliste ga. 5. detsembril 1881. aastal suri Pirogov.

N. I. Pirogovi teened välikirurgia alal on hindamatud. Pirogov on vene välikirurgia looja, mille põhimõtted hiljem kogu maailm omaks võttis. Pirogov oli esimene, kes väliolukorras valuvaigistamiseks hakkas tarvitama narkoosi eetriaurude näol. Pirogov oli esimene maailmas, kes oskas hinnata naiste tööd väliolukorras, kasutades viimaste tööd haavatute abistamisel hea eduga.

N. I. Pirogovi õilsad põhimõtted viib läbi ja rakendab ellu tema järglane Nikolai Nilovitš Burdenko.

Pirogovi töö ja tegevus on eeskujuks kogu vene kirurgiale. Tema nimi ja tema tööd meditsiinis niihästi kirurgia kui ka välikirurgia alalt olid, on ja jäävad õilsaks eeskujuks meile, nõukogude arstidele.

Prof. A. LINKBERG

*** Tervisenädal * Tervisenädal * Tervisenädal * Tervisenädal * Tervisenädal ***

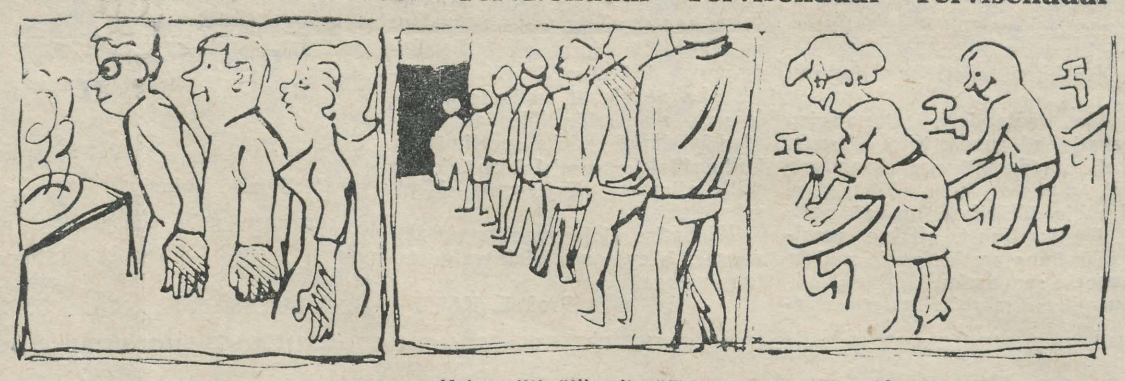

Kolm pilti ülikooli sööklast. Seda võib näha iga päev (vasakul). Kui kõik tõepoolest enne söömist käsi pesta tahaksid (keskel). Tervishoiutöötajad soovivad, et oleks niimoodi (paremal).

Kas alustaksime?

Peab ütlema, et midagi ikka toimub hommikuti ühiselamute koridorides. Osa üliõpilasi tegeleb igal hommikul reeglipäraselt hommikvõimlemisega, teine osa ilmub välja ainult organiseerimise peale, kolmas piilub ukse vahelt kõvemat kontrolli ja neljas osa peab Une Matiga sõprust.

Karastamise ja kehaliste harjutuste regulaarse sooritamise soodsast mõjust organismile võib iga üliõpilane rääkida ainult head. Seitsme- kuni kümneminutiliseks praktiliseks tegevuseks igal hommikul on sellest vähe. Tahtejõudu ja järjekindlust peab ka olema. Regulaarsete hommikuste võimlemisharjutuste mõju ilmneb alles paarikuulise perioodi möödumisel, kuid hea ja reibas enesetunne on igahommikuse võimlemise kindel tulemus.

Soovitada võiks järgmist harjutuste järjekorda. Alustame kiire kõnni, jooksu või hüplemisega, millele kaasnevad hoogsad käte liigutused. Järgnevalt sooritame aeglases tempos rinnakorvi avardavaid käteliigutusi koos lülisamba sirutamisega. Kolmas ja neljas harjutus peavad rakendama tööle selja- ja kõhulihased ning arendama lülisamba liikuvust. Siia kuuluvad kallutused ette, taha ja kõrvale ning pöördpainutused. Käte ja õlavöö tugevdamiseks sooritatav viies harjutus täidetakse tavaliselt toenglamangus. Tugeva jõutoimega harjutusele järgnegu lõdvestatud käte raputamine. Edasi sooritatakse ulatuslikke kerepöördeid. Seitsmendaks harjutuseks on hooharjutused kätele ja jalgadele. Lõpuks korratakse hüplemisi või jooksuharjutusi, samuti on siin sobivad keerulised koordinatsiooniharjutused.

Meie ühiselamutes on tingimused hommikvõimlemise läbiviimiseks mõnevõrra erinevad. Ühiselamute nõukogudel tuleks neid arvestada organisatsiooniliste küsimuste lahendamisel.

Kolmapäeval, 30. novembril kell 17 Ö. Lutsu tn. 2

TEMAATILINE ÕHTU

«Meditsiin praegu ja tulevikus»

Meditsiini saavutusi elutähtsate organite ja nende funktsioonide asendamisel.

ÜTÜ Arstiteaduskonna nõukogu

Alaliselt tegutsevas agitpunktis nr. 8 Vanemuise tn. 46 annab teisipäeval, 29. novembril kell 19 konsultatsiooni juriidilistes küsimustes advokaat A. Vapper.

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»), г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 10892. MB 08420.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Olgu tervitatud NSV Liidu Konstitutsiooni päev!

Temale anti komsomoli auraamat

Kommunistlik noor Helvi Koppel on eesti keele ja kirjanduse osakonna kolmanda kursuse üliõpilane, osakonna komsomolibüroo liige ning tuntud tubli brigadirina suvistelt ehitustelt.

* LÜHIDALT *

Möödunud nädalal toimus üli-kooli aulas üldkoosolek rahvakohtuniku kandidaadi esitamiseks. Sõna võttis dotsent J. Kalits. Ta esitas rahvakohtuniku kandidaadiks linna prokuratuuri uurija Salme Jasinski.

Õigusteaduskonna partei-algorganisatsiooni sekretär E. Salumaa iseloomustas S. Jasinskit, oma kunagist ülikoolikaaslast. S. Jasinski on tunnistatud vabariigi parimaks uurijaks, ta on oma töös järjekindel ja visa. Kindlasti õigustab ta ülikooli kollektiivi usaldust.

Üliõpilaste nimel kõneles Õigusteaduskonna diplomand Advig Kiris.

Üldkoosolek toetas üksmeelselt sm. Jasinski kandidatuuri.

* * *

Majandusteaduskonna teine kursus käis möödunud laupäeval-pühapäeval ekskursioonil Tallinnas. Üliõpilased tutvusid tootmisprotsessidega kondiitrivabrikus «Uus Kalev». Laupäeva õhtul vaadati ühiselt operetti «Kusagil lõunas».

* * *

Uleeile õhtul oli žurnalistikaringi liikmeil külas «Edasi» toimetuse töötaja H. Laulik. Ta vestles ajakirjaniku poliitilisest vastutusest. Meie tulevased lehemehed panid kõrva taha tulusaid näpunäiteid, kuulasid huvitavaid juhtumeid ajakirjanike tööst.

Ülevaate ajalehe «Литературная газета» viimastest numbritest andis J. Tuulik.

Edaspidi asuvad ringi liikmed tihedamasse seosesse «Edasi» toimetusega, et omandada rohkem praktilisi kogemusi.

PEETER HEIN

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 35 (462) Reedel, 2. detsembril 1960 XIII aastakäik

5. DETSEMBER

on üldrahvalik pidupäev: meie kodumaa rahvad tähistavad Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu Konstitutsiooni päeva. Kahekümne nelja aasta eest, 5. detsembril 1936 vastuvõetud NSV Liidu Konstitutsioon kajastab neid hiiglaslikke muutusi, mis on toimunud Nõukogudemaa majanduses, poliitiliste ja rahvuslike suhete valdkonnas.

Iga meie suure kodumaa kodanik rahvusele ja soole vaatamata sai oma maa tegelikuks peremeheks.

NSV Liidu Konstitutsioon kindlustab igale kodanikule tema õigused: õiguse tööle, haridusele, puhkusele, õiguse aktiivselt osa võtta riigielu küsimustest. Mis tähendavad need õigused meie elus, sellest kõnelevad kõige ilmekamalt kasvõi meie ülikooli edusammud: viimase viieteistkümne aasta jooksul on üliõpilaste arv peaaegu kahekordistunud.

Iga aastaga paranevad inimeste õppimis- ja puhketingimused. Üliõpilased elavad moodsais, nende e n d i ehitatud ühiselamutes, pidevalt suurendatakse summasid tervise eest hoolitsemiseks.

NSV Liidu Ülemnõukogu poolt kinnitatud 1960. aasta riigieelarves eraldati 248 miljardit rubla sotsiaalkultuurilisteks üritusteks. See määratu suur summa kulutatakse koolidele, tehnikumidele, kõrgematele õppeasutustele, raamatukogudele, teatritele, haiglatele, sanatooriumidele, pensionideks ja teisteks vajadusteks. Ülikooli eelarve (üle 30 miljoni) illustreerib kõige paremini ülaltoodud mõtet.

Nõukogude inimestele on antud suured õigused; kuid kellele on palju antud, sellelt ka nõutakse. Meilt nõuab nõukogude ühiskond ausat tööd pedagoogilise ja teadusalase kaadri ettevalmistamisel ja seda nõudmist peame täitma nii õppejõududena kui ka üliõpilastena, peame suhtuma ausalt ühiskondlikesse kohustustesse, austama sotsialistliku ühiselu reegleid.

Meie maale, kus kehtivad NSV Liidu Konstitutsiooni suured ja üllad printsiibid, vaatavad sügava usu ja lootusega kogu maailma töötavad inimesed. Nad veenduvad üha enam ja enam, et kõik see, mis on teostatud Nõukogude Liidus, on teostatav ka kõigis teistes maades. Seepärast ei unusta ükski ülikooli õppejõud, üliõpilane, teenistuja ja tööline, et meie töö on kogu töötava rahva huvides, et need ülesanded, mis meile, nõukogude kõrgema kooli kollektiivi liikmetele, paneb Nõukogude Konstitutsioon, meie täidame auga ja uhkustundega.

Valimiste eel

Agitpunkt nr. 2. Avar, valge ruum TRÜ keemiahoones.

Pöördusime agitpunkti juhataja asetäitja poole.

«Kuidas teil on organiseeritud töö agitaatoritega?»

«Meie agitpunkti juurde kuulub 107 agitaatorit, kes on jaotatud seitsmesse brigaadi. Igal brigaadil on kindel rajoon linnas.»

«Missugused on sidemed valijatega?»

«Agitaatorid kontrollivad praegu valijate nimekirja õigsust, külastades valijaid kodudes.»

«Kuidas tulevad oma ülesannetega toime üliõpilased-agitaatorid?»

«Kohusetundlikult. Paljudel on juba valimisnimekirjad kontrollitud.»

Tundub, et töö on tõepoolest korras. Teadetetahvlil on agitaatorite valvegraafik.

Agitpunkt nr. 8 Vanemuise tn. 46 õppehoones. Ka siin on asutud juba tööle. Agitaatorite instrueerimiskoosolek on toimunud, agitaatorid on jaotatud brigaadidesse.

Põhiseadust sirvides...

Lapsesilmena
sini-sinine meri
lamab kivikõrge kalda
jalgade ees.
Tuul päev läbi külvab
ta peale päikeseteri.
Ehitus lõhnab tsemendist ja vaigust,
saepuru lõhnast ja päikeselaigust.

* * *

Kolhoosiplikadena
puna-valged bussid
toovad koolihoone juurde
punaseid mantleid ja siniseid mantleid,
kõikides toonides mantleid.
Ja sagivad punased mantlid ja sinised mantlid,
kõikides toonides mantlid, lehekrabin jalus.

* * *

Langevad helbed
uusaastaööna,
valged ja rõõmsad. Ruttavad sinised mütsid
kõveras raamatupambu all,
kinda sees kihelev rakk.

Ja kusagil suitsevad eksamilõkked...

Kas te teate, mis on RSK?

Kindlasti veel mitte, sest praegu on see ainult idee. kavatsused ja kümmekond entusiasti. Kuid usume, et lähemas tulevikus teab enamik üliõpilasi, et RSK on Rahvaste Sõpruse Klubi, kuhu on teretulnud kõik, keda huvitab see, mis toimub väljaspool meie vabariigi piire.

Rahvaste Sõpruse Klubis

- ☆ kohtume nendega, kes on reisinud lähedal ja kaugel;
- ☆ kohtame külalisi vennasvabariikidest ja välismaalt;
- ☆ sõlmime sõprussidemeid teiste ülikoolidega;
- ☆ jagame muljeid, mis oleme saanud kirjavahetusest sõpradega välismaal;
- ☆ loome uusi kirjavahetusi;
- ☆ vaidleme kaasaegse kunsti voolude ja probleemide üle meil ja välismaal;
- ☆ tunneme huvi maailma rahvaste tänapäeva vastu;
- ☆ jälgime maailma noorsugu erutavaid probleeme rahvusvahelise noorsooajakirjanduse kaudu.

Rahvaste Sõpruse Klubi avaõhtu toimub lähemal ajal. Jälgige reklaami!

Neid, kes soovivad kiiresti saada täpsemaid andmeid RSK kohta, palume pöörduda kas võõrkeelte osakonna viienda kursuse üliõpilase Tiiu Nuudi, raviosakonna kolmanda kursuse üliõpilase Leelo Jaama või eesti filoloogia osakonna kolmanda kursuse üliõpilase Marju Lauristini poole.

Ülikooli komsomolikomitee ja Rahvaste Sõpruse Klubi organiseerimiskomisjon

Uus teadusala prorektor

EESTI NSV MINISTRITE NÕUKOGU RIIKLIKU KÕRGEMA JA KESK-ERIHARIDUSE KOMITEE ESIMEHE SM. M. PESTI KÄSKKIRJAGA 21. NOVEMBRIST 1960 NIMETATI TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI TEADUSALA PROREKTORIKS FARMAATSIAKANDIDAAT DOTS. JOHANNES TAMMEORG. DOTS. J. TAMMEORGU TUNNEB ÜLIKOOLI KOLLEKTIIV KUI ÜHT HEAD ORGANISEERIMISVÕIMETEGA NOOREMAT ÕPPEJÕUDU, KEL ON ILMUNUD RIDA TEADUSLIKKE ARTIKLEID RAVIMTAIMEDE UURIMISE ALALT. 1952. A. ALATES OLI TA KAKS AASTAT JÄRJEST ÜLIÕPILASTE TEADUSLIKU ÜHINGU NÕUKOGU ESIMEHEKS, PANNES NIMETATUD ORGANISATSIOONILE JUBA TOL AJAL TUGEVA ALUSE. 1955. A. PEALE ON TA OLNUD ÜTÜ KONSULTANT-ÕPPEJÕUKS. ÜLDSE ON TALLE SENINI OLNUD SÜDAMELÄHEDANE MEIE ÜLIÕPILASTE TEADUSLIKU TÖÖ AKTIVISEERIMINE JA SÜGAVAMAKS MUUTMINE, SEST ON JU ÜTÜ KA ÜHEKS TULEVASTE TEADLASTE-ÕPPEJÕUDUDE TAIMELAVAKS. 1958. A. ALATES ON DOTS. J. TAMMEORG ÜLIKOOLI JA ASUTISTE VAHELISTE LEPINGULISTE TÖÖDE TAITMISEL JUHENDAJAKS ANALÜÜTILISE KEEMIA KATEEDRI JUURES, SAMAST AJAST ALATES ON TA VEEL ARSTITEADUSKONNA ÕPPEJÕUDUDE FILOSOOFILISE SEMINARI JUHATAJAKS. UUEL TEADUSALA PROREKTORIL ON KA VALMIMAS DOKTORIVAITEKIRI. SOOVIME DOTS. JOH. TAMMEORULE PALJU JÕUDU JA PARIMAT EDU VASTUTUSRIKKALE TÖÖPOSTILE ASUMISEL.

Võistlus parimale auditooriumile

Ülikooli auditooriumidele ja laboratooriumidele kultuursema, eluröömsama ja hubasema ilme andmiseks kuulutavad TRÜ rektoraat, parteibüroo, komsomolikomitee ja ametiühingukomitee välja võistluse parimale auditooriumi kujundamisele. Võistlus toimub kursustele kinnistatud auditooriumide vahel. Võistluse tähtajaks on 7. detsember 1960.

Ruumide kujundamisel ja kaunistamisel on soovitav silmas pidada järgmist:

— kunstilise kujunduse oskuslik seostamine poliitilise agitatsiooniga,

— osakonna spetsiifika ja traditsioonide kajastamine,

— kujunduse sobivus ruumi ja kogu hoone arhitektuurilise ilmega.

Kümnele paremale antakse auhinnad. Hindamisel arvestab žürii ruumide senist seisukorda.

Ruumide heakorra pidevaks tagamiseks pannakse välja rändauhind parimale kursusele (auditooriumile), mis antakse välja iga kuu lõpul.

Värviliste aknaraamidega ühiselamu

Õige pea saabub see aeg, mil meie praegune uus ühiselamu polegi enam uus, tema värvilised aknaraamid polegi enam originaalsed ja ta pole ülepea enam nii aktuaalne nii ajalehes kui ka mujal nagu praegu. Seda sellepärast, et Tiigi ja Kastani tänava nurgal askeldavad hommikust õhtuni töömehed ja eks meie läheme ka suvel sinna oma juba nii tuttavate kellude ja pintslite juurde.

Aga praegu on ühiselamu nr. 3 siiski veel kõige noorem: sinna pole aastatki tagasi, mil ta kõndima ja kõnelema õppis.

Vaatame nüüd lähemalt, kuidas elab selle noore ja moodsa maja noor ja mitte vähem moodne rahvas, millised on nende ühised mured ja rõõmud.

Kell on seitse hommikul. Maja on täis kära ja jooksu. Muidugi, tudengid teevad hommikvõimlemist! Aga mitte kõik. Enamik esimese korruse parema tiiva rahvast magab alles magusat ja rahulikku und. Eks ta ole, isegi vanasõna ütleb ju, et uni on magusam kui mesi, miks ta siis hommikvõimlemisest magusam ei peaks olema!

Järjekindlalt ja korralikult võimleb kolmas korrus. Kui terve maja nendele ses suhtes järele jõuaks, siis oleks vist kõik uue ühiselamu elanikud hommikul loengutel erksad ja värsked.

Pärast võimlemist oleks väga hea kasutada dušši. Aga duširuum on remondis. Ja ta ei tahagi remondituks saada: juba sügisest saadik on uks lukus.

Nüüd natuke juttu puhtusest. Ses suhtes on areng läinud normaalset rada: mida vanemaks laps saab, seda targemaks ta läheb. Eriti virk pesema ja koristama on ta sanitaarpäevadel ja kontrollide tulekul.

Puhtamaks korruseks on esimene korrus, mustemaks on... Ei! Siin polegi ühtegi musta korrust, ainult teised korrused on esimesest teatud määral korratumad. Küll aga võib julgelt mainida ühiselamu korratumat ruumi: selleks on komandandi ruum. Paneb imestama, aga nii see on.

«Lähen külaliste tuppa õppima, toas on külalised» — see on täiesti tavaliseks asjaks majas. Siin annaks asi end kenasti lahendada.

Ühiselamul on väga agar nõukogu. Tänu temale on õppetoas alati vaikus ja kord, valve on hakanud oma ülesandeid järjest paremini täitma ning seinaleht ilmutab end nii nagu vaja. Ainukeseks nõukogu puuduseks on vähene tegelemine üliõpilaste puhkeaja sisustamisega. Ühest reisimuljeteõhtust ja paarist tinnast kaugemale pole jõutud. Tõsi, seda tööd takistab vastava puhkeruumi puudumine ülemajutuse tõttu, sellele vaatamata võiks asja siiski elustada.

Puhvetiruum sai endale uue põranda, külmutuskapi ja võimaluse sooje viinereid pakkuda, köökides hakkasid tööle algul kasutult seisnud kuumaveetitaanid, seinaleht «Ühiselamu Kaja» kuulutas välja kirjandusvõistluse, toad, kus elavad Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilased, hakkasid omavahel võistlema. Need on kõige värskemad uudised sellest majast.

Kindlasti ei möödu palju aega, kui ühiselamu nr. 3 tubli kollektiiv üllatab kõiki veel ühe uudisega — parima ühiselamu nimega.

A. SARAPUU

Täna õhtul kell 17 algab keemia ringauditooriumis TRÜ Üliõpilaste Teadusliku Ühingu VIII aruande- ja valimiskoosolek.

MIDA ON TEHTUD?

Ühingusse kuulub 1200 liiget, kellest umbes 500 võtab teaduslikust tööst aktiivselt osa. Igal aastal valmib umbes 300 individuaalset ja kollektiivset tööd. Kollektiivsete tööde hulk on eriti suur Arsti- ja Majandusteaduskonnas. Üliõpilaste tööde teemad on üldiselt seotud juhendavate kateedrite teadusliku uurimistöö temaatikaga. Paljudel juhtudel võtavad üliõpilased kateedri plaanilisest teaduslikust tööst otseselt osa (näiteks Matemaatika-Loodusteaduskonna keemia- ja bioloogiaosakonnas, vene kirjanduse kateedris).

Eriti tuleb märkida Matemaatika-Loodusteaduskonna matemaatika- ja füüsikaosakonna 20 üliõpilase aktiivset tööd Maa kunstlike kaaslaste vaatlusjaamas. Tänu nende heakvaliteedilisele tööle on Tartu vaatlusjaam Nõukogude Liidus esimeste hulgas.

Meie ringide liikmed tegelevad elektronarvutusmasinal kõige mitmekesisemate inimtegevuse külgede modelleerimisega, uue aparatuuri loomisega, tervete rajoonide fauna ja floora kirjeldamisega, metallide korrosiooni vastu võitlemise abinõude leidmisega, konkreetse ökonoomika küsimustega, uute ravimeetodite efektiivsuse kontrollimisega, arheoloogiliste väljakaevamistega jne., jne.

Üliõpilaste teaduslike tööde kvaliteet on küllaltki erinev. Vanemate kursuste üliõpilaste tööd omavad juba tõsisemat teaduslikku väärtust, nooremate kursuste üliõpilaste tööd on aga alles esimesteks suleproovideks teadusliku töö alal. Paljude Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilaste töö on süvendava õppimise või praktilise tegevuse iseloomuga (näiteks tõlkimise ja ilmeka lugemise probleemid, võõrkeelte praktiline omandamine).

1959. aastal ilmus trükist Arstiteaduskonna üliõpilaste teaduslike tööde kogumik ning 1960. aastal Matemaatika-Loodusteaduskonna üliõpilaste tööde kogumik. Trükiks on ette valmistatud ka üleülikooliline üliõpilastööde kogumik.

TEADUSLIKUD KONVERENTSID

1959/60. õppeaastal toimus Tartu Riiklikus Ülikoolis terve rida üliõpilaste teaduslikke konverentse:

1) ÜTÜ XIV konverents (oktoober 1959, 115 ettekannet);

2) II Balti vabariikide ja Valgevene NSV kõrgemate meditsiiniliste õppeasutuste ühine konverents (oktoober—november 1959) 55 ettekandega;

3) ÜTÜ Eesti NSV XX aastapäevale pühendatud XV konverents (aprill 1960, 97 ettekannet).

Huvitava uuendusena tuleb märkida, et möödunud kevadel toimus TRÜ Arstiteaduskonnas õppejõudude ja üliõpilaste ühine teaduslik konverents, mis meelitas kummaltki poolt kohale tavalisest suurema kuulajaskonna. Seda sammu tuleb kõigiti tervitada. Ka teiste teaduskondade õpetatud nõukogud võiksid kaaluda, kas ja kus tuleks selliseid ühiseid konverentse läbi viia.

Peale nimetatud üldisemat laadi konverentside toimus veel füüsikaosakonna üliõpilaste korraldusel filosoofiline konverents ja geoloogiaosakonna korraldusel traditsiooniline igakevadine vabariiklik noorte geoloogide konverents.

PUUDUSTEST

Edusammude kõrval esineb ka rohkesti puudusi. Kõigepealt peab märkima, et ÜTÜ majanduslik baas on puudulik. Nii ulatub teadusala prorektori poolt eraldatav komandeerimissummade fond ainult 2000 rublani ehk praktiliselt umbes kümne komandeeringuni aastas. Kui eelmisel meditsiinialasel konverentsil oli teistest vabariikidest meil igalt poolt külas 25—30 üliõpilast ja õppejõudu, siis hiljuti lõppenud kolmandal konverentsil, mis toimus Minskis, oli meie ülikool esindatud ainult kuue üliõpilasega. Ka igaaastane külalisesinejate vastuvõtt meie konverentsidel on seotud kaunis ebameeldivate raskustega. TRÜ rektoraat peaks leidma võimalusi 50—60 külalisesineja vastuvõtmiseks aastas.

ÜTÜ nõukogu ei ole suutnud organiseerida küllaldast üliõpilaste osavõttu ringide tööst. Siin oleks ÜTÜ nõukogu pidanud organiseerima erinevate osakonnanõukogude (ja ka ringide) liikmete vastastikuseid külaskäike osakonnanõukogule alluvate ringide töö kontrollimiseks. On selge, et sõbra pilk aitaks kõige paremini näha ringide ja osakonnanõukogude töös esinevaid puudusi. Kui meile tehakse etteheiteid, et ringide tööst võtab osa liiga vähe üliõpilasi ja et neistki on küllalt suur osa passiivsed, siis tuleb sellest teha tõsiseid järeldusi. Nimelt näitab passiivne osavõtt ringide tööst, et meie üliõpilased pole veel õppinud armastama oma eriala ja pole kasvatanud endas harjumust kire ja ennastsalgavusega tegelda oma eriala probleemidega. See fakt näitab, et meie ülikooli kõigil organisatsioonidel tuleb alustada tõsist võitlust sellise mentaliteedi kõrvaldamiseks. ÜTÜ nõukogu ja osakonnanõukogud peavad koostöös kateedritega töötama välja abinõud ringide töö ja temaatika huvipakkuvamaks tegemiseks. Teiselt poolt peab aga ka ülikooli komsomoliorganisatsioon võtma erialasesse ettevalmistusse puutuvad küsimused oma päevakorda. Üliõpilane, kes ei omanda ringi töös erialal edukaks iseseisvaks töötamiseks vajalikke kogemusi, jääb juba mõneaastase töö viibimise järel ajast maha ja muutub isegi ühiskonnale ballastiks.

Õpitava elukutse vastu huvi tundmise suurendamise küsimus tuleb meil lahendada kõige lähemal ajal.

Et küsimuse niisugune püstitamine pole juhuslik, selle kohta paar värsket fakti. Möödunud nädalal toimus meie ülikoolis L. Tolstoi 50. surmaaastapäeva tähistamiseks teaduslik sessioon. Kes aga asja vastu põrmugi huvi ei tundnud, need olid vene filoloogia osakonna üliõpilased. Aulas oli ainult paar-kolm üliõpilast.

Kommentaarid on vist üleliigsed.

Teine fakt. Arstiteaduskonna ÜTÜ osakonnanõukogu töötab vägagi aktiivselt, selle tunnistajaks on kasvõi üleeile toimunud huvitav diskussioonikoosolek tuleviku meditsiini kohta. Kahjuks peab aga ütlema, et Arstiteaduskonnas on suhteline osavõtt ringide tööst teistest teaduskondadest tunduvalt väiksem. Arstiteaduskonna osakonnanõukogu peab leidma võimalusi suurema hulga üliõpilaste kaasatõmbamiseks ringide töösse. Arstiteadus sammub ju praegu edasi seitsmepenikoormaliste sammudega ja ajaga mitte kaasaskäimine tähendab paratamatut mahajäämist.

ÜTÜ nõukogul on välja töötatud projekt ühingu lihtliikmete ja kõigi juhtivate tegelaste kohustuste fikseerimiseks.

Ootame kõiki asjast huvitatuid täna õhtul kell 17 keemia ringauditooriumi. Aidaku vaidlused kaasa ÜTÜ töö tunduvaks parandamiseks!

L. VÕHANDU,
ÜTÜ nõukogu esimees

Mõni sõna ÜTÜ-st

Tervishoiukultuuri areng on üldine ülesanne

V. PAŠKOV,
ENSV teeneline arst, Tartu Rahvatervishoiu Ülikooli direktor

Suur füsioloog I. P. Pavlov ütles:

«Selleks et ära kasutada looduse aardeid, et neist aardeist rõõmu tunda, pean ma olema terve, tugev ja tark!»

Profülaktiline suund on nõukogude tervishoiu põhisuund. See iseloomustab ühelt poolt meie praktilist ja teoreetilist meditsiini, teiselt poolt on profülaktika see lüli, millel praegu on eriline tähtsus kogu üldhariduses.

Nagu teada, võtsid käesoleva aasta jaanuaris Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee ja NSVL Ministrite Nõukogu vastu ühise otsuse NSV Liidu elanikkonna meditsiinilise teenindamise ja tervishoiu parandamise kohta. Suur osatähtsus langeb meditsiiniliste teadmiste levitamisele. Seoses sellega organiseeriti reas linnades Nõukogude Liidus rahvatervishoiu ülikoolid, emade- ja lastekaitsekoolid, pühapäevased kultuuriülikoolid jne.

Nii organiseeritigi Tartus selle aasta sügisel Rahvatervishoiu Ülikool. See on mõeldud nende jaoks, kel ei ole meditsiinilisi teadmisi. Töö Rahvatervishoiu Ülikoolis toimub süstemaatilise kursuse näol, mis kestab üks aasta. Võetakse vastu isikuid vaatamata haridusele. Praegu ulatub kursantide arv kahesaja viiekümnele, nende hulgas on rida kõrgema haridusega kuulajaid. Töö toimub igal kesknädalal kella 18—20-ni, kusjuures loengutele järgnevad praktilised tööd. Loenguid peavad TRÜ õppejõud ja teised eriteadlased Tartust.

Oleks kasulik, kui TRÜ üliõpilased võtaksid osa Rahvatervishoiu Ülikoolist. Nende jaoks võiks organiseerida eri grupi. Tervishoiukultuuri tõstmiseks meie vabariigis oleks see suure tähtsusega ja kindlustaks haritlaste aktiivsemat osavõttu üldistest profülaktilistest üritustest.

ELKNÜ Narva Linnakomitee

autasustas oma aukirjaga Balti soojuselektrijaama ehitamisest osavõtnuid. Nendeks olid Svetlana Dorodneva, Jüri Gontšarov, Tamara Gromova, Rimma Gusseva, Piia Kurvet, Ants Lang, Kaja Lauk, Ermiine Mäe, Mirja Pastuhhova, Tamila Portnaja, Peeter Raatma, Andres Raus, Aime Salajõe, Tiit Saluvere, Henrietta Soo, Heino Tonsiver ja Galina Zadorožnaja.

Temale anti komsomoli auraamat

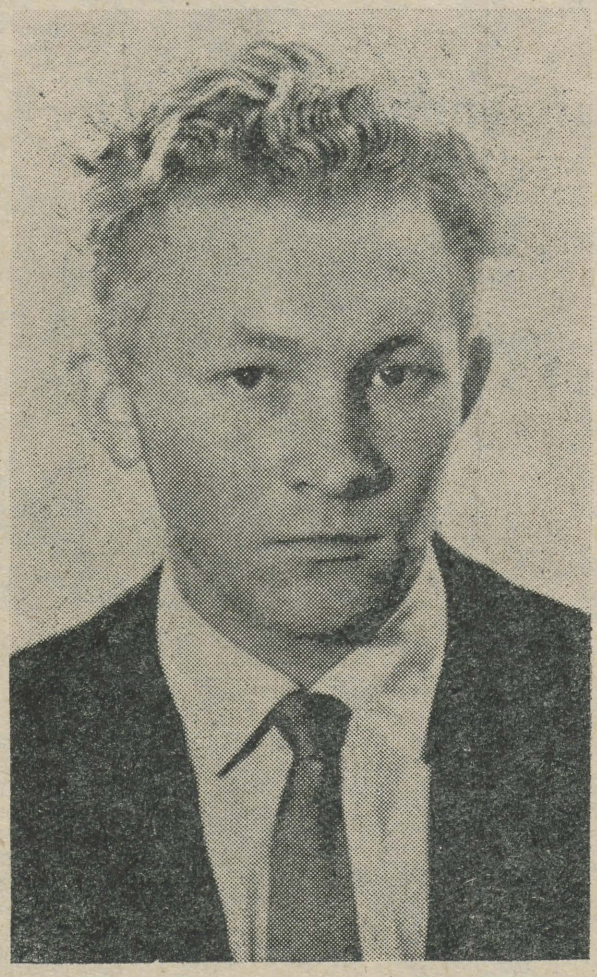

Kommunist Einu Reitsnik õpib Majandusteaduskonna V kursusel.

Arstiteaduskonna komsomoliorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosolekul räägiti

. . . ÕPPETÖÖST,

Paljud arvud sm. Türi aruandest polnud sugugi rõõmustavad. Näiteks oli anorgaanilise keemia eksamil 1959/60. õppeaastal mitterahuldavaid hindeid raviosakonna esimese kursuse eesti õpperühmades 23 protsenti, vene õpperühmades 12 protsenti, ravikehakultuuri erialal 52 protsenti ja stomatoloogiaosakonnas 44 protsenti. Nooremad kursused ei oska veel iseseisvalt töötada, seepärast tundub suur töökoormus veelgi rängemana. Vanemad kursused on küll lubanud neile nõu ja jõuga abiks olla, aga sõnadest pole siiani kaugemale jõutud. Mis puutub vanemate kursuste õppeedukusse, siis on olukord seal palju parem.

Ka prof. Linkberg ja sm. Metšetin nõudsid oma sõnavõttudes, et komsomoliorganisatsioon kasutaks oma autoriteeti just õppetöö ja distsipliini küsimustes. Seejuures tuleb ebaõnnestumisi mitte parandada, vaid vältida.

Õppekomisjonide töö ulatus leiti olevat liiga kitsas, seni piirdub ta ainult stipendiumide määramisega. Õppekomisjonid peavad võitlema ka õppedistsipliini eest (seda enam, et möödunud aastal eksmatrikuleeriti teaduskonnast kakskümmend üliõpilast halva õppeedukuse ja seitse üliõpilast distsipliinirikkumiste tõttu).

. . . ÜHISKONDLIKUST JA KULTUURITÖÖST,

Raviosakonna teise kursuse üliõpilane Liivorg tegi ettepaneku, et poliitinformatsioonide kõrval toimuks ka informatsioone kunstiküsimustes. Ka teised sõnavõtjad arvasid, et ülikooli lõpetanuil ei piisa ainult erialastest teadmistest, vaid tuleb valmistuda masside organisaatoriteks oma tulevastel töökohtadel. Kahjuks aga ei tule paljud seni niisuguse tööga toime, sest neil puudub praktika. Seepärast on üliõpilastele igati kasuks sellised ülesanded, nagu esmaabiõppuste läbiviimine, koolides OVSK ja VSK kursuste juhendamine, agitaatoritele ja propagandistidele abiks olemine jne., jne.

. . . JA TEISTEST ÜLIÕPILASELU KÜSIMUSTEST.

A. Tamm raviosakonna esimeselt kursuselt rääkis, et 40 protsenti nende üliõpilastest on majutatud Elva ja Peedule, kus (eriti Elva pioneerilaagris) elamistingimused jätavad soovida ning paar tundi päevast tuleb raisata rongisõidule. Ka sm. Zingfeld raviosakonna neljandalt kursuselt kõneles puudustest üliõpilaste internaatidesse paigutamisel (Arstiteaduskond on ühiselamukohtadega suhteliselt halvasti varustatud). Ta ütles, et üliõpilaste paigutamine keele alusel pole sugugi õigustatud, sest just ühiste toakollektiivide abil võib tugevdada eesti ja vene (ning teistest rahvustest) üliõpilaste vahelisi suhteid, samuti kaasa aidata keele õppimisele.

M. REMMEL

PÄEVAD ja KOHTUMISED

Petöfi maal

See pilt ei vaja vist seletust!

Rong Moskva-Csop ruttab piiri poole. On juba õhtu. Kupeede uksed on suletud. Ainult vaguni koridoris seisab väike valgepäine poisike ja ajab emaga juttu. Kuust. «Kas ta kogu aeg meiega kaasa tuleb, ema?» küsib ta.

See oli augusti alguse kuu. Ta tuli meiega kaasa. Reisile. Ungarisse.

* * *

Én nem tudok magyarul!
Én nem értek madyarul!

Ei tea, ei oska, ei saa aru ungari keelest! Aga ajaga tulevad oskused.

Debreceni ülikooli sööklas ootab meid hommikusöök: valgest jahust leib, laial taldrikul vorstilõigud, või ja — suur helekollane paprikakaun. Ning kui heasüdamlik sööklajuhataja naeratades laudade vahel kõnnib, et ise veenduda, kas külalised toiduga rahul on, ütleme: «Köszönöm! Jó! Paprika — jó!» «Jó!» seda sõna tarvitame edaspidi sageli, sest see tähendab: «Hea!»

* * *

Debreceni tänavatel sõidavad lõbusalt kollased trammid. Me seisame tagumisel lahtisel platvormil ja vaatame ahnelt linna — uued majad, fassaadid heleroosadest, helerohekatest ja kollakatest plaatidest, rohked ausambad. Need on meestele, keda rahvas on armastanud — Sandor Petöfi, Csokonay, luuletaja Vörösmarthy. Meie ekskursioonijuhiks on mustasilmne ja tumedajuukseline Debreceni noormees György, vene keeles Juri. Ta näitab vanu kirikuid freskodega seintel, ülikooli, kuulsate meeste bareljeefe selle ukse kõrval, teatrit, maja, kus sündis Petöfi poeg. Ja kõigest räägib ta vaimustusega, kohati selliste pisiasjadeni laskudes, mis meid võib-olla enam kõitagi ei suuda. Aga tundub, et ta tahaks kõigest südamest meid, kaugelt maalt tulnud noori inimesi nägema ja uskuma panna, kui ilus on tema kodulinn, kui ilus ja rikas on tema Ungari. Ja me õpime hoolsalt. Oskame juba öelda: «Debrecen — szép város!» Ilus linn!

* * *

See oli ka ainus lause, mida oskasin öelda tollele väiksele Debreceni tütarlapsele, kellega tutvusin Déri muuseumi ees väljakul. Ta istus pingil ja luges raamatut. Meie, väsinud kõndimisest mööda ajaloolisi paiku, istusime ka jalgu puhkama. Kohe leidis igaüks meist vestluskaaslasi. Nii alustasin minagi juttu oma naabriga. Juttu? — jah, ta oskas ometi ainult ungari keelt, vahest mõnd üksikut sõna ka vene keeles. Aga siiski sain ma kuidagi teada, et ta nimi on Edit, et ta õpib gümnaasiumi viimases (kaheteistkümnendas) klassis ja et ta tahaks väga mulle midagi mälestuseks kinkida. Arglikult võttis ta käekotist paberist kirju mustriga salvrätiku ja pakkus seda mulle. (Alles hiljem kuulsin, et ungari tütarlapsed koguvad ja vahetavad pabersalvrätikuid umbes nii nagu marke, kinonäitlejate pilte ja kompvekipabereid.) Edit uuris meie giidilt Agneselt (õigemini lihtsalt Ágilt), milline on meie järgmise päeva marsruut, ja nii oli mul Debrecenis truu saatja, kes kandis mu fotoaparaati või kotti, püüdis omalt poolt veelgi rohkem täiendada ekskursioonijuhi seletusi, tõmates mind varrukast ja näidates üht või teist hoonet. Ja vahetpidamata kinnitas ta žestidega, et kirjutab mulle kindlasti.

Siis, kui Ungari-reis oli juba lõppemas ning rong meid piirilinna Záhonyi viies jälle peatus Debrecenis, ootas mind üllatus. Rong pidi varsk uuesti liikuma hakkama, kui vaguni akna taha ilmus minu väike sõbratar. Ta juuksed olid sassis, ta hingeldas, oli peaaegu nõrkemas. Toppis mulle pihku suure kotitäie küpseid pirne ja hüüdis Agit, meie tõlki. Ja Agi kaudu sain teada, et oli kogemata valesti kella vaadanud ja nii rongi saabumise aja maha maganud. Niisiis jooksis ta kogu tee, et mind näha, kallistada, anda üle pirnid, öelda viszontlátasra — nägemiseni! Ja — öelda veel seda, et umbes kilomeetri kaugusel Debreceni jaamast seisab maja ees tema ema, kes lehvitab meile . . .

* * *

Balatoni järv oli hallikas ja tuuline. Lainetel hüplesid vahutordid, valged laevad sõitsid Tihanyi poolsaarele, poekestes müüdi konnakarpidest keesid, kirjusid rätikuid piltidega ja pealkirjadega «Balatoni mälestus», «Armasta mind» jne., otse järve kaldal küpsetati ahjukestes maisipäid, müüdi ploome ja virsikuid. Aga õhtul oli Balatonföldvári kohal muusika ja naer. Asfalteeritud puiesteedel liikusid käsikäes noored inimesed, neiud imelühikestes kaharates seelikutes, ja noormehed, lauldes tasakesi populaarseimat laulukest «Marina, Marina, Marina . . .» Reklaamid särasid. Väikestes kohvikutes istusid koos tšehhid, bulgaarlased, rumeenlased, ungarlased ja — «sveikl!» tervitas meid pikk Riia noormees, enne meid saabunud nõukogude grupi liige. Aga ülal mäel magasid lapsed suurtes rohekates telkides. Soomlased, mongolid, taanlased, austerlased, ja «meie omad». See väike Borja Murmanskist, keda päeval nägime palliplatsil ja kes ütles: «Это как Артек!» Karjala poisike, kes jutustas, kuidas nad kõik kinkisid ära oma siidist kaelarätid ja et tema tahab saada lenduriks (selle peale kordasid viis-kuus jõnglast: «А я тоже — лётчиком!»). Niisiis — lapsed magasid telkides. Aga telklaagri värava ees seisid kaks väikest poissi, valvurid. Nad mängisid siiliga. Just nii, nagu meie eesti poisid seda teeksid. Nende kodu oli aga Prantsusmaal.

* * *

Ka õhtu Debreceni pioneerilaagris ei lähe kunagi meelest. Sõitsime trammiga üsna linna äärde. Väljusime. Ja otsekohe hakkas pimedusest kostma heledahäälne laul. Pioneerid olid tulnud meid vastu võtma.

Koos läksime laagrisse. Seal läks kõik kuidagi iseenesest. Öeldi tervitussõnad ja äkki leidsime end nende väikeste särasilmsete ungarlaste keskel. Nad panid meile rinda oma pioneerimärgid, viisid istuma pinkidele, et saaksime kuulata nende kontserti. Esimene pala oli «Õhtud Moskva lähistel». Seda laulsime koos. Ma vaatasin ümberringi. Kõikjal vanade puude all istusid meie grupi liikmed ja nende kõrval pisikesed poisid-tüdrukud. Lauldi. Ning see hämarus, ühine laul, väikese sooja käega sulle pihku surutud märgid ja voolitud nupuga matkakepp — kõik see kokku tekitas mingi seletamatu meeleliigutuse. Mu kõrval istus poiss pruunide lokkis juustega ja elavate hallide silmadega. Ta püüdis kõigest hingest mulle selgeks teha, millest räägitakse naljakas dialoogis (sest kõik lapsed naersid), mida kaks tüdrukut ette kandsid. Poisikese nimi oli András. Kui platsil puude all ringmängu alustati, tõmbas ta mind vaikselt varrukast ja näitas käega telkide suunas. Sain aru, et ta tahab mind oma elukohaga tutvustada. Läksime. Telgis oli neli voodit. Kõik oli pisut segamini, nagu poistel ikka. Ka teised telgielanikud tulid. Salapärase näoga võttis András kusagilt tekkide ja treeningute virna alt kaks väikest raamatukest, arutas midagi ägedalt teiste poistega ja ulatas siis raamatud pidulikult mulle. Need olid ilmselt mingid matkakäsiraamatud pioneerile, seda mõistsin piltide järgi. Aga mida András mulle õhinal seletas, sellest ma küll aru ei saanud. Ta vehkis kätega, tegi igasuguseid žeste ja ilme ta näol muutus pidevalt. Siis ohkas raskelt, võttis mul käest kinni ja vedas mind platsile tõlgi juurde. Tuli välja, et väike ungari poiss András tahtis, et ma need matkaküsimuste käsiraamatud viiksin koju eesti pioneeridele kingituseks ja et ma annaksin edasi tema aadressi kirjavahetuse jaoks.

Lapsed läksid telkidesse magama. Me kõnelesime veel pioneerijuhtidega, laulsime koos. Kui me laagriväravast väljusime, saluteerisid tunnimehed ja reipalt kõlas hämaruses «Elöre!» «Edasi!» — see on ungari pioneeride deviis.

* * *

Doonau voolab läbi Budapesti mitte just sinisena. Ta lained loksuvad peaaegu hallidena vastu kallast. Aga kaldal seisab uhke ehitus, mille sissekäigu juures tungleb rahvast. Meiegi läksime sisse ja sattusime uude maailma. Koridorid ja trepid, kahhelkivist põrand, peeglid, kabiinid riietumiseks. Me olime ujulas. Bassein kihiseva mineraalveega, ja selles kihisevas vees kilkavad ja hultavad rõõmsad inimesed. Läbi koridoride jõuame välja, lageda taeva alla. Siin on terrassid, kohvik ja jälle suured basseinid. Ühes külm, teises tuline vesi. Näib, nagu oleks vesi helesinine (selle saladuse avastasime siiski kohe: basseini põhi on lihtsalt helesiniseks värvitud). Heliseb kell, rahvas näeb seda just ootavat, kõik lamamistoolid tühjenevad, joostakse basseini. Ja siis tõusevad lained, päris suured, nagu tõelisel merel. Lapsed hõiskavad vaimustusest. Tore on! Niisugune suur ujula oli ka Debrecenis. Suur park, alleed, lillepeenrad, põõsastikud, palliplatsid. Muusika mängib.

Tsemendist basseinikallastel istuvad inimesed tervete perekondadena, isad hüpitavad kätel päris pisikesi pruuniks päevitanud põngerjaid. Väikesed tüdrukud ja poisid värvilistes kummist tuhvlites ajavad taga hiiglasuurt plastmassist palli. Üks ema istub, ümbritsetuna lastest, kellele jagab õhtuoodet. Ja väike ungarlane naeratab punnis põskedega, ühes käes suur käär valget leiba, teises paprika. Missuguse isuga ta seda hammustab, umbes nii nagu meie õuna või tomatit! Ja kogu see rõõmsavärviline pilt on pärit linnast, kus pole jõge ega järve! Kui hea, et inimeste eest nii hoolitsetakse.

* * *

Lilli oli Ungaris palju. Igal tänavanurgal müüdi neid. Lillemüüjad kõndisid suurte roosisületäitega, hõikasid heleda häälega oma kaupa pakkudes.

Gellérti mäele nõukogude sõjameeste ausamba jalale asetasime suure kimbu gladioole. Ja kui vaatasime alla linnale, Doonau sildadele, parlamendihoonele, tihedatele majaderidadele, Buda kindlusele ja helesinistele Buda mägedele, jäime kõik hetkeks mõttesse.

* * *

Balatoni järve ääres, kolme kilomeetri kaugusel rahvusvahelisest laagrist, asus viinamarjakasvatuskolhoos. See kolhoos ei jäänud meelde mitte üksnes sellepärast, et jõime seal ehtsat ungari veini (mille valmistamisest kolhoos peamise tulu saab), et nägime suurt karjalauta ning käisime viinamarjaistanduses ja puuviljaaias, vaid — inimesed olid toredad. Otse põllul kohtusime. Telgi ees istusid naised ja vanataadid, kel oli parajasti söögi- ja suitsutund. Tervitasime ungari keeles, naeratasime — ega osanud enam midagi öelda. Kinkisime neile eesti rahvarõivastega postkaarte. Üks vana habemik mees tõmbas meid enda kõrvale istuma, et koos pilti teha. Seletas midagi — ungari keeles! —, mõtles pisut ja võttis siis oma toidukompsust kakukese, pakkus mulle. Seda kakukest maitsesime kõik. Lõunatund lõppes ja algas jälle töö. Jätsime hüvasti. Kõrgelt põhukuhja otsast hüüdis üks mees: «Привет в Москву!»

* * *

Ungari Kommunistliku Noorsooühingu Keskkomitee poolt organiseeritud vestluses, kus saime ülevaate noorte elust, ütles kõneleja: «On tähtis probleem — noorte maale töölesuunamine. Lõpetab noormees või neiu põllumajandusliku õppeasutuse ja tahab tegelda oma alaga tingimata linnas, kõige parem muidugi — Budapestis, Rákóczi tänavas (see on peatänav)».

Jah, kolhoosid on alles noored, seal on vaja palju töökäsi. Just noori käsi.

* * *

Ka mägesid nägime. Rahulikkudena ja sinistena seisid nad, kaetud metsadega. Esztergom — linnake mägedes. Vana kirik suvepäeva lõõsas. Kiriku ees patsidega ja siniste põlledega maatüdrukud. Müüakse glasuuriga suhkrupräänikuid. On pühapäev.

Me astusime jahedasse kirikusse ettevaatlikult ja vaikselt. Nagu naljakas oli minna. Aga ometi astus sinna teisigi noori inimesi. Tulid sisse, kummardusid, laskusid palvetamiseks ühele põlvele, laiad seelikud langesid külmale kivipõrandale . . . Mulle meenus, kuidas meie György ühe Debreceni kiriku juu-

Sihtjaamaks on Budapest.

res nukralt lausus: «Jah, paljud usuvad veel . . .» Keegi küsis, mitte just päris taktiliselt: «Aga kas teil siis vastupropagandat ei tehtagi?» Noormees vaatas talle otsa kuidagi karmilt ja lausus: «Tehakse. Aga selles küsimuses sundimisega ei saa.» Ta ilme oli selline, nagu tahaks ta öelda: «Meie ju mõistame, kuivõrd vajalik see on, et noored inimesed ei tuleks kirikutesse . . . et nad tuleksid ainult nagu teie — ekskursantidena. Kuid on vaja aega. Veel palju aega. Aga kõik muutub uueks. Sellesse ma usun.»

* * *

Vana tava kohaselt tuleb Ungarisse sõites visata kopikaid Tiszasse, et tagada õnnelikku kojusõitu. Seda me üle piiri sõites tegimegi.

Tagasiteel aga? Kui visata jälle kopikaid Tiszasse, kas aitab see kaasa selleks, et avaneks võimalus veel kord tagasi pöörduda päikeselisse sõbralikku Ungarisse?

Ütles ju meile seltsimees ungari turismiorganisatsioonist: «Tulge veel kord meile. Aga enne käige kindlasti ära Tšehhoslovakkias, Bulgaarias, Rumeenias ja teistes rahvademokraatiamaades.»

MARI VIIDING

Kohtumine kolhoosipõllul.

Tartu Riiklik Ülikool 3

* Sügistalvine Tartu *

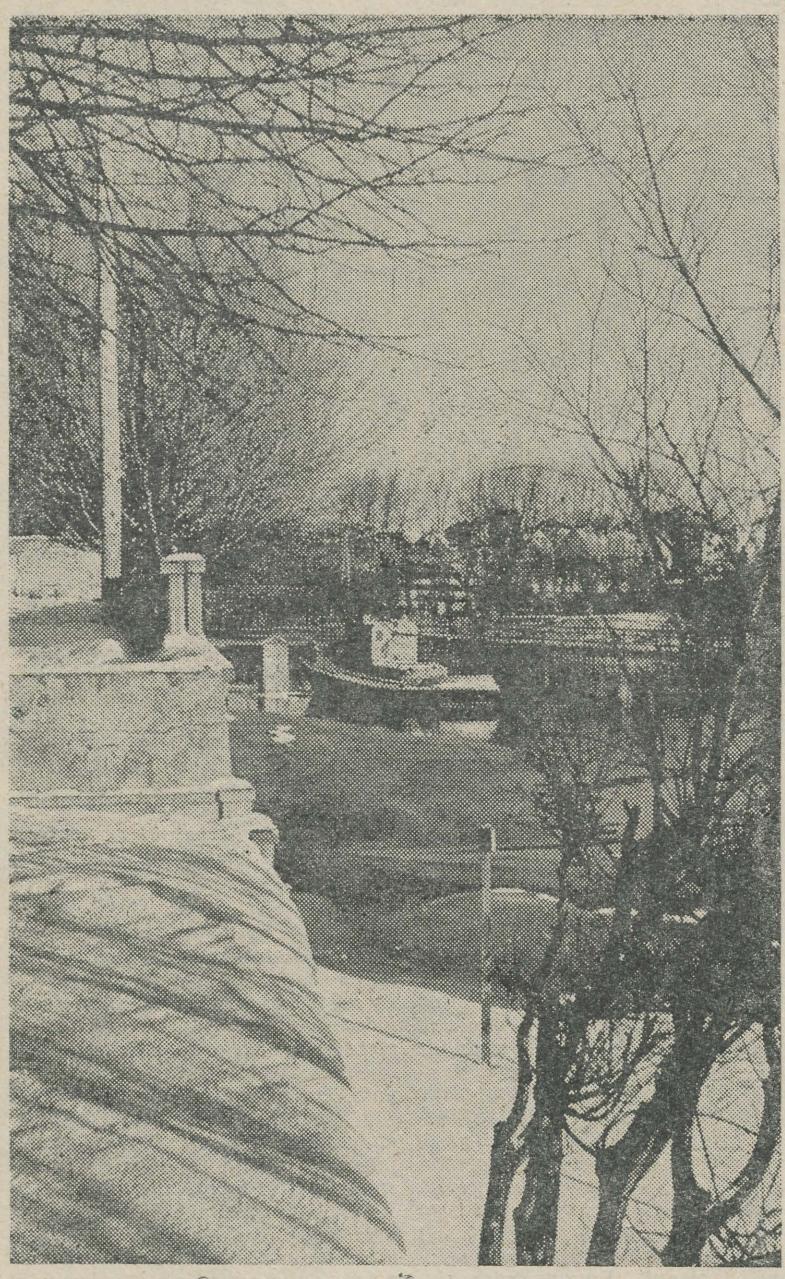

J. REMMELI foto

Lühiintervjuu

Juubelist, etendusest, osatäitmisest

Esmaspäeval tähistati Karl Kalkuni (sen.) kuuekümnendat sünnipäeva ja neljakümneaastase lavategevuse juubelit.

Juubelietendusena mängiti Molière'i «Amphitryoni». Külastajate hulgas viibisid ka Õigusteaduskonna kolmanda kursuse üliõpilased, kes olid organiseerinud ühise teatrikülastuse.

Mida arvati juubilarist, etendusest, osatäitjatest?

H. BRAND: Eriti hästi mängisid A. Mälton ja E. Liiger. Tänan, et juubilari austamine oli seotud pisaratega.

E. LOTT: Näidendi mõte jääb mulle veidi kaugeks. Kas siiski tasus . . .

V. KAASIK: Mängult hiilgas A. Mälton. K. Kalkun inspitsiendina oli tore mees — tegi absoluutselt kõik minu poolt vaadatud RT «Vanemuise» etendused nauditavaks.

J. NAPA: Tänan sm. K. Irdi kordaläinud lavastuse eest.

V. PIIRMAN: Tõlkija A. Sang on teinud kvaliteetse töö Molière'i tõlkimisel, seepärast on näidendi mõte kõigile arusaadav. Asjalik oli K. Irdi sissejuhatav sõnavõtt kokkuvõtte näol K. Kalkuni (sen.) elust ja tegevusest.

A. UUSNA: Suur tänu juubilarile. Head vanaduspuhkust! Kirjutage kindlasti memuaare!

R. KÜTTIM

TÄHISTATI F. BIDDERI 150. SÜNNI-AASTAPÄEVA

Meie ülikoolis on ilusaks traditsiooniks siin töötanud teadlasi nende juubelipäevadel meelde tuletada. Ühena sellelaadsetest üritustest oli nimeka teadlase ja Tartu ülikooli kauaaegse õppejõu prof. Friedrich Bidderi 150. sünniaastapäeva tähistamine.

Esmaspäeval läksid füsioloogia- ja biokeemiakateedrite õppejõud ning Arstiteaduskonna ja Matemaatika-Loodusteaduskonna bioloogiaosakonna üliõpilased Maarja kalmistule F. Bidderi hauale. Mälestuskõnedega esinesid Arstiteaduskonna prodekaan M. Kask ja prof. E. Käer-Kingisepp.

Õhtul toimus füsioloogiakateedri auditooriumis teaduslik koosolek. Prof. A. Linkberg toonitas oma avasõnas F. Bidderi suurt produktiivsust teadusliku töö valdkonnas. Prof. F. Bidderi juhatusel valmis tema õpilastel aastail 1847—1869 seitsekümmend seitse doktoridissertatsiooni. Ulatusliku teadusliku töö kõrval tuleb esile tõsta ka F. Bidderi suuri organisatsioonilisi võimeid töötamisel Arstiteaduskonna dekaanina ja aastail 1858—1864 Tartu ülikooli rektorina.

Ülevaate F. Bidderi kui teadlase ja pedagoogi tegevusest Tartu ülikoolis andis prof. Käer-Kingisepp. F. Bidderi poolt peetud füsioloogialoengud olid juba tol ajal rohkete katsetega illustreeritud. Enamikus ülikoolides toimus sel ajal füsioloogia õpetamine aga veel puhteoreetiliselt. Olles nõudlik oma õpilaste suhtes, oli F. Bidder veelgi nõudlikum enese suhtes, nagu märgivad tema õpilased oma mälestustes.

F. Bidderi ja tema koolkonna panusest biokeemia arendamisse esitas põhjaliku ettekande prof. Martinson. Kõneleja peatus eriti ainevahetuse küsimustel.

Arstiteaduskonna üliõpilased P. Kingisepp, A. Tilk ja M. Aaver esitasid lühiuurimusi F. Bidderi tööst.

A. SERGO, A. MIKELSAAR

KLUBI KOHVIKU NÕUKOGUS

Esmaspäeva õhtupoolikul tuli kokku klubi kohviku nõukogu, et läbi arutada rida pakilisi küsimusi kohviku töös. Üldise heakskiidu osaliseks sai detsembrikuu ürituste kava. Detsembris kohtume helilooja U. Naissooga, toimub E. Tambergi «Ballett-sümfoonia» arutelu autori, lavastaja, dekoraatori ja peaosatäitja osavõtul. Pole unustatud ka üliõpilaste isetegevuslikku osa ja huumorit.

Puudutati ka administratiivse töö küsimusi. Otsustati piirata laudade reserveerimist, eriti laupäeva-, pühapäeva- ja kolmapäevaõhtuteks. Nüüdsest peale on võimalik laudu kinni panna ainult nädala keskel toimuvatele temaatilistele õhtutele ja sedagi piiratud arvul. Rangelt hakatakse jälgima, et ei esineks enam juhtumeid, kus üliõpilased ise asetasid laudadele sildi «Reserveeritud».

Lahendust ootavaks küsimuseks on juba kaua aega olnud kohviku kõigi ruumide radiofitseerimine. Tõstatati küsimus, kas ei võiks see toimuda üliõpilaste ühiskondliku tööna. Kindlasti on meil ülikoolis palju üliõpilasi, kes sellega edukalt toime tuleksid.

M. KÄSPER

Ülikool saab baaskooli

Ühenduses õpetajate ettevalmistamisega ülikoolis on tekkinud vajadus baaskooli järele. Baaskoolis peaks üliõpilastel olema võimalus tutvuda kõige eesrindlikumate koolitöö kogemustega, eriti uute õppemeetodite rakendamise, õppekabinettide organiseerimise, näitlike õppevahendite kasutamise ja ruumide sisustamise osas. Baaskoolis võiksid toimuda näidistunnid üliõpilastele (ühenduses eriaine metoodika õpetamisega), lahtised klassivälised üritused (ühenduses pedagoogika õpetamisega) jne. Teatud määral võiks baaskool olla ka kohaks, kus ülikooli kateedrid teostavad pedagoogilis-psühholoogilisi ja metoodilisi uurimistöid.

Baaskool alluks, nagu muudki Tartu üldhariduslikud koolid, Tartu Linna Haridusosakonnale. Tema õppejõudude komplekteerimisel peaks ülikooli rektoraadil olema võimalus kaasa rääkida. Baaskooli tuleks õpikute, õppevahendite ja õppeinventari osas varustada esimeses järjekorras.

Et baaskool saaks oma ülesandeid edukalt täita, peaksid ülikooli kateedrid tema tööle osutama mitmesugust abi, organiseerima seal ülikooli metoodikute lahtisi tunde, konsultatsioone õpetajatele, aitama kaasa õppekabinettide sisustamisele jne.

Ülikooli baaskooliks on ette nähtud praegune Tartu Pedagoogilise Kooli Harjutuskool. Et Tartu Pedagoogiline Kool vajab veel ise käesoleval õppeaastal harjutuskooli, saab ülikool seda kasutada üsna piiratud ulatuses. Tulevast õppeaastast alates avanevad selleks avaramad võimalused. Mõned kateedrid (näiteks Nõukogude Liidu ajaloo kateeder) on juba praegu loonud tulevase baaskooliga viljaka koostöö vahekorra. Ka mitmed teised kateedrid on kooliga ühendusse astunud ja organiseerivad seal näidistunde üliõpilastele ning abistavad kooli õppekabinettide korraldamisel.

A. ELANGO,
pedagoogikakateedri juhataja

Mõnda õpikute kirjastamisest

Pärast seda, kui 1959. a. suvel valmis täpsustatud kujul TRÜ õpikute kirjastamise plaan aastaiks 1959—1965, on jätkunud küll töö õpikute käsikirjade koostamise alal ja mõnevõrra ka kirjastusele varem esitatud käsikirjade publitseerimine, kuid uusi lepinguid pole kirjastus ei 1959. ega 1960. aastal õpikute autoritega enam sõlminud. Põhjuseks oli asjaolu, et seejärel, kui 1959. a. sügisel asus tegevusse ENSV Ministrite Nõukogu Riiklik Kõrgema ja Kesk-erihariduse Komitee, ei pidanud Eesti Riiklik Kirjastus võimalikuks jätkata kõrgemate koolide õpikute plaani realiseerimist (lepingute osas), enne kui plaan on komitees läbi vaadatud ja kinnitatud.

Pärast vastavaid eeltöid toimus tänavu septembris Tallinnas Kõrgema ja Kesk-erihariduse Komitee kolleegiumi ning Haridusala, Kõrgemate Koolide ja Teaduslike Asutuste Töötajate Ametiühingu Vabariikliku Komitee presiidiumi ühine koosolek, kus võeti vastu otsus kõrgemate ja kesk-eriõppeasutuste jaoks õppekirjanduse väljaandmise kohta. Otsuses tunnistati tarvilikuks kõrgemate koolide ja kesk-eriõppeasutuste jaoks vabariigis õppekirjanduse väljaandmist järsult suurendada ja viia see 1962. aastast alates 1500—1700 poognani aastas. Ühtlasi kiideti heaks õpikute väljaandmise plaani projekt 1961. aastaks 1088 poogna ulatuses (TRÜ õpikuid on selles plaanis 14 nimetust) ja võeti aluseks 1962.—1965. a. perspektiivplaani projekt.

Tuleb loota, et asi nüüd jälle hakkab nihkuma ja et eriti 1961. aasta plaan kiiresti Eesti Riikliku Kirjastusega kooskõlastatakse. Viimasel on 1961. a. plaani projektis TRÜ õpikuid kõigest 9 nimetust (kokku 240 poognat), kuigi käsikirju kirjastuse portfellis on rohkem.

Ühtlasi peab aga ka märkima, et mitmed ülikooli õpikute autorid, kellel lepingud kirjastusega on sõlmitud, on asunud nii enda kui ka kirjastuse initsiatiivil lepingute tähtaegu pikendama, ilma küsimust ülikooli vastavate instantsidega kooskõlastamata. Selline teguviis võib tekitada hiljem suuri raskusi õpikute perspektiivplaani järjekindlal teostamisel.

Dots. *R. KLEIS*

MALLE TÕRVA
ja
ÜLO MANDRE
Päikesepaistet ja pärituuli ühisel eluteel!
Neljanda kursuse bioloogid ja kunstilised võimlejad

ELKNÜ TARTU LINNAKOMITEE

autasustas oma aukirjaga suvistest ehitustöödest osavõtjaid. Aukirja said Mari Branno, Arvo Eek, Peeter Einasto, Ants Hallik, Peeter Hein, Lia Hüüs, Jüri Jegorov, Enn Joamets, Aino Joronen, Salme Jürgenson, Leo Ilves, Uno Kaljuraid, Rein Kallasma, Evi Kingsepp, Arnold Karu, Maret Kivimäe, Voldemar Kilk, Jüri Kool, Hedi Koppel, Anatoli Kreinin, Juhan Krüger, Ludmilla Kotkina, Anne Kuusiku, Tiiu Käo, Helgi Laaneste, Tiia Laanoja, Helgi Laurits, Küllike Laja, Helve Laurimaa, Martin Loim, Helve Lomp, Helin Lepiksoo, Kandle Lubi, Tiiu Malleus, Armilda Malm, Ivi Mõttus, Jaan Mõtus, Meeme Niinemägi, Jaan Ojaste, Malle Oitmaa, Maimu Ojaveer, Rein Ole, Tiiu Parts, Aili Pakosta, Helmut Piirimäe, Märt Piilma, Ivar Piir, Linda Pähn, Tiit Pärnik, Avo Raitar, Valdo Ruttas, Maie Ruus, Anu Ruubas, Ene Rässo, Tiiu Saar, Tiiu Saares, Elmar Sakkov, Jaan Seeder, Anneli Seitam, Tiiu Simm, Kai Tanimäe, Ilmar Tamm, Ivi Tannia, Lehte Tavel, Mart Tänava, Arvi Tühis, Ilmar Tigane, Jüri Tuulik, Ülo Uusma, Ants Uustalu, Ain Uusna, Anu Vask, Viive Viia, Eduard Vääri, Jaan Üprus ja Lydia Šaplõhhina.

ALUSTAB TEGEVUST TERVETE ELUVIISIDE LEKTOORIUM

Õigete ja tervislikkude harjumuste juurutamiseks üliõpilaste hulgas alustab tegevust tervete eluviiside lektoorium.

Esimene loeng «Alkoholi kuritarvitamine ja selle vastu võitlemise vajadus» toimub neljapäeval, 8. detsembril kell 18 Vanemuise tn. 46 suures auditooriumis. Lektor sm. O. Ibius.

Kinolektooriumis

Alates tänasest alustab uuesti tööd ülikooli kinolektoorium (Vanemuise tn. 46). Kinolektoorium hakkab töötama reedeti kell 19.

Täna näidatakse filmi «Operatsioon «Teutooni mõõk»» ja «Puhkus Ziltis».

Kinolektooriumi nõukogu pöördub ülikooli ajalehe lugejate poole palvega avaldada oma soove loengute ja filmide teemade kohta.

Perspektiivplaanis on «Soomuslaev Potjomkin», «Tšapajev», «Maksimi noorus», «Bresti kangelased», «Nemad on Kaunasest» (Kaunase kommunistlike noorte — põrandaaluste võitlusest), «Jutustus seitseaastaku plaanist», «Tee tähtede juurde», «Alert» (geofüüsika aasta uurimustest), «Võim aine üle» (keemia arengust ja saavutustest), «Inimese nimel» (akadeemik Pavlovi uurimustest), «Raskete teede õnn», «Mööda Prantsusmaa teid», «Mööda Rumeeniat», «Leegitsev Alžeeria», «Sõltumatu Ginea», «Vietnam».

Jälgige reklaami ajalehes!

Kinolektooriumi nõukogu

Üks aasta

19. novembril täitus üks aasta päevast, millal teoreetilise mehhaanika kateedri juures alustas tööd elastsuse ja plastilisuse teooria alane teaduslik seminar.

Seminari loomise mõtte algataja oli kateedri juhataja füüsika-matemaatikadoktor Ü. Lepik ja ENSV Teaduste Akadeemia FAI teaduslik töötaja P. Müürsepp. Kavatsuse kohaselt pidi loodav seminar olema siduvaks lüliks kateedri liikmete teaduslikus töös elastsus- ja plastilisuseteooria alal, samuti aga kohaks, kus nimetatud alast huvitatud võiksid omandada esimesi kogemusi ning saada kvalifitseeritud abi.

Seminari osavõtjate hulka kuulub õppejõude TRÜ teoreetilise mehhaanika kateedrist ja Eesti Põllumajanduse Akadeemiast, Teaduste Akadeemia Füüsika ja Astronoomia Instituudi ning TRÜ arvutuskeskuse töötajaid. Aastase tegevuse vältel on koosolekuist osa võtnud ligi 30 inimest, kellest umbes pool on kujunenud seminari alalisteks liikmeteks.

Töö seminaris on toimunud peamiselt ettekannete esitamise, kuulamise ning läbiarutamise vormis. Aasta jooksul on esitatud kokku 20 ettekannet. Nendest osa on olnud ülevaatlikud ettekanded, nagu prof. Ü. Lepiku ettekanne jäik-plastilise materjali hüpoteesi rakendamisest plaatide ning koorikute kandevõime määramisel ja dots. L. Võhandu ettekanne ühe lõplikkude vahede meetodi telsendi kasutamise võimalustest mehhaanikas. Suurem osa ettekandeid käsitlesid osavõtjate jooksvas teaduslikus töös saadud tulemusi. Huvitavamatena neist võiks märkida prof. Ü. Lepiku ettekandeid «Ümarguste kontuuril jäigalt kinnitatud jäik-plastiliste plaatide suured läbipainded» ja «Materjali kokkusurutavuse mõjust elastilis-plastiliste plaatide suurtele läbipainetele», P. Müürsepa ettekannet «Kooniliste koorikute stabiilsusest» ning H. Vallneri ettekannet «Rõngasplaatide kandevõimest».

Seminarist osavõtjad on oma töö tulemustega esinenud ka väljaspool Tartut. Möödunud talvel võtsid seminari liikmed prof. Ü. Lepik, P. Müürsepp, E. Jõgi ja L. Roots osa esimese teoreetilise ja rakendusmehhaanika alase kongressi tööst Moskvas. Ettekande esitas prof. Ü. Lepik. Käesoleval sügisel võtsid seminari liikmed prof. Ü. Lepik, P. Müürsepp, H. Vallner ja L. Roots osa sisukate ettekannetega Kaasanis toimunud üleliidulisest konverentsist plaatide ja koorikute teooria alal. Sõlmitud sidemed aitavad kahtlemata kaasa seminari edaspidisele tööle.

Seminari loomine on ennast igakülgselt õigustanud. Kahtlemata esineb seminari töös ka mõningaid puudusi: näiteks ei ole õnnestunud seminari tööle pidevalt kaasa tõmmata TRÜ matemaatikaosakonna vanemate kursuste üliõpilasi. Loodame, et selles osas olukord edaspidi paraneb.

L. ROOTS

EI TOHI UNUSTADA, ET . . .

. . . joonisel kujutatud kehahoiak pole kaugeltki hügieeniline. Lugemise ja kirjutamise ajal on vajalik silmade kaugus tekstist 25—30 cm.

Alaliselt tegutsevas agitpunktis nr. 8 (Vanemuise tn. 46) kohtutakse teisipäeval, 6. detsembril kell 19 rahvakohtuniku kandidaadi

SALME JASINSKIGA.

Kinofilmid «Salski steppides», «See häirib meid kõiki» ja «Kapkroon terase asemel».

Pühapäeval, 4. detsembril kell 11 minnakse jalgsimatkale. Kõiki kesk- ja vanemaealisi matkahuvilisi palutakse koguneda TRÜ võimla juurde.

*

Pühapäeval, 4. detsembril kell 17 toimub pedagoogikaauditooriumis (V. Kingissepa 12, sissekäik õuelt) Eesti NSV Psühholoogide Seltsi koosolek.

Päevakorras:

1) Prof. K. Ramul «Mõtlemise psühholoogia mõtlemise kasvatamise probleemist».

2) Aspirant K. Toim «Ilukirjanduse mõistmise psühholoogilised alused».

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»), г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 11 184. MB 08452.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupala

Temale anti komsomoli auraamal

Kommunistlik noor Neida Truu õpib võõrkeelte osakonna neljandal kursusel. Ta on käinud uudismaadel ning olnud Narva ja Kunda ehitustel. Tubli töö eest autasustati teda rinnamärgiga «Seitseaastaku eesrindlane».

Poliitinformatsioon või mitte?

Poliitinformatsioon — see on sageli esinev sõna komsomoligruppide tööplaanides ja kursusehooldajate märkmetes. Võideldakse poliitinformatsioonide regulaarsuse eest. On üritus toimunud, ilmub vastavasse kohta märge «läbi viidud» ja üliõpilaste orienteerituse astet välis- või sisepoliitilistes küsimustes loetakse jälle pügala võrra tõstetuks. Aga tegelikult?

Tavaliselt võtab sellisest üritusest sõna otseses mõttes osa ainult üks — ettekandja. Ülejäänud enamik istub ja..., kasutab inimkõrva võimet võimalikult vähem tähele panna ebahuvitavaid mõjustusi. Ja tõepoolest, keda huvitaks uuesti kuulata ammu kuuldut, ammu loetut ja ammu enesele selgeks tehtut? Sest meie poliitinformatsioonid on tõesti vähepakkuvad, pinnapealsed sündmuste resümeed või paremal juhul — ainult üht sündmust pisut sügavamalt puudutavad.

Meist saavad oma ala spetsialistid ja igas suhtes haritud inimesed. Ja otse imestamapanev on kartus, et me ei loe ajalehte, ei huvitu vähemalgi määral kaasaegsest elust, ei tutvu omal käel tähtsamate päevasündmustega, ei oska iseseisvalt lahti mõtestada elementaarsemaidki probleeme. Tõsi, tavaliselt viidatakse mõne üliõpilase juures ilmnenud poliitilisele kirjaoskamatusele.

Pole aga mingit alust seda üldistada kogu üliõpilaskonnale. Ja vaevalt nende üksikute juures praegused poliitinformatsioonidki suudavad puuduvat huvi päevaküsimuste vastu **äratada.**

Öelduga pole sugugi tahetud väita, et poliitiline kasvatustöö ülikoolis on ülearune. Hoopis vastupidi. See vajab edasist laiendamist, kuid eeldab uute huvitavamate vormide kasutamisele võtmist. Ja neid tuleks leida. Võib-olla korraldada kursusesiseseid arutelusid mõnes sügavamat käsitlemist vajavas küsimuses või viktoriine sise- ja välispoliitikast.

Näib aga, et poliitinformatsioonid sellistena, nagu nad praegu toimuvad enamikul kursustel, ei vasta kõrgema kooli tasemele. Taolised kokkuvõtted ajalehepealkirjadest ei tule kasuks ei päevasündmustega omal käel tutvumisele ega ka neile, kellele veel ajaleht pole saanud igapäevaseks vajaduseks.

L. ILVES

Valiti rahvakohtu kaasistujad

Möödunud reedel tuli ülikooli pere aulasse kokku, et valida oma poolt Tartu Linna Rahvakohtu kaheksateistkümmend kaasistujat.

Rahvakohtu kaasistujateks valiti tsiviilõiguse ja -protsessi kateedri dotsent Endel Laasik, Õigusteaduskonna I kursuse üliõpilane Gunnar Alaküla, Õigusteaduskonna III kursuse üliõpilane Henn Hellat, Õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilane Malle Viirsalu, Õigusteaduskonna III kursuse üliõpilane Eugen Tiirik, geneetika- ja darvinismi kateedri assistent Linda Aru, geomeetriakateedri dotsent Ülo Lumiste, poliitilise ökonoomia kateedri õppekabineti juhataja Linda Pagland, poliitilise ökonoomia kateedri vanemõpetaja Kaljo Indre, sporditeooria ja kehalise kasvatuse kateedri vanemõpetaja Endel Isop, ülikooli parteibüroo tehniline sekretär Maie Ruus, oftalmoloogiakateedri assistent Õie Mandel, nakkushaiguste ja mikrobioloogiakateedri dotsent Ludmilla Nurmand, vene kirjanduse kateedri vanemlaborant Vladimir Kilk, eesti keele kateedri dotsent Juhan Peegel, Arstiteaduskonna laborant Aleksandra Apšenek ning kino- ja fotokabineti juhataja Eduard Sakk.

AGITPUNKTIDES

Valimisnimekirjade esimene kontrollimine tuleb lõpetada 10. detsembriks.. Kontrollkäik agitpunktidesse nr. 2 ja nr. 8 näitas, et selle ülesandega tullakse toime.

Agitpunkti nr. 2 nimekirjas on 2015 valijat. Kontrollida on jäänud veel ligi 150 nime. Selle agitpunkti agitaatorid kontrollivad nimekirju valijate kodudes. Nii läheb töö ladusamalt ja säästetakse valijate aega.

Kiirustama peaksid aga agitpunkti nr. 8 agitaatorid. Seal oli teisipäeval veel kontrollimata umbes kaheksasada nime.

PENSIONILE

Laupäeva hommikul pärast seda, kui lõppes keemiahoone valvur Alviine Nuuma viimane tööpäev ülikoolis, kogunesid tema töökaaslased agitpunkti, et teda pidulikult pensionile saata.

Keemiahoone komandant sm. K. Käppa märkis oma sõnavõtus, et sm. Nuuma on olnud tubli ja korralik valvur. Sm. L. Karu luges vastsele pensionärile ette ilusa luuletuse. Lõpuks oli sõna sm. M. Rebasel, kes andis keemihoone kateedrite ning kaastöötajate nimel üle kingituse ja lilled.

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 36 (463) Reedel, 9. detsembril 1960 XIII aastakäik

ÕPPEKOMISJONIDE TÖÖVÄLI AVARAMAKS

Teisipäeval arutati eesti filoloogia osakonna parteigrupi koosolekul eesti filoloogia ja lääne filoloogia osakondade õppekomisjonide tegevust. Tehti ettepanekuid ja avaldati mõtteid õppekomisjonide töö mitmekesistamiseks.

Kiideti heaks eesti filoloogia osakonna õppekomisjoni kavatsus, et pedagoogiliselt praktikalt saabuvad viienda kursuse üliõpilased jagavad oma tähelepanekuid noorematele. Viienda kursuse üliõpilased, kellel on sooritatud pioneeritöö praktika, võivad edasi anda sellealaseid kogemusi teisele kursusele.

Oma mullustest kogemustest kavatsevad jutustada tööl käivatele esimese kursuse üliõpilastele teise kursuse üliõpilased. Nii välditakse mulluseid vigu ja suudetakse õppetööd tänavu otstarbekamalt korraldada.

Rõhutati, et õppekomisjonid peaksid pidevalt hoidma vaateväljal õppedistsipliini küsimused. Üliõpilaste ühiskondlike kohustuste koormuse jälgimine ja reguleerimine võiks olla nende komisjonide üheks ülesandeks.

Õppekomisjon saab tegelda ka kursusesiseste õppetöö probleemidega. Eriti vajalikuks peeti abinõude otsimist üliõpilaste iseseisva töö osa suurendamiseks. Mitmesugune abi kulub ära tööl käivatele esimeste kursuste üliõpilastele. Tuleks jälgida, kas kateedrid ja õppejõud töötavad välja spetsiaalseid metoodilisi juhendeid esimeste kursuste üliõpilastele, kes käivad tööl.

Toetust väärib mõte, et õppekomisjoni iga liige kuulugu kursuse aktiivi hulka, juhtigu kursuse elu, aidaku üle saada kitsaskohtadest.

Vabariiklik nõupidamine

Esmaspäeval ja teisipäeval on ülikooli aulas vabariiklik kõrgemate õppeasutuste aktiivi nõupidamine esteetilise kasvatuse küsimustes.

Esimesel päeval, 12. detsembril algab nõupidamise töö kell 13. Pärast ülikooli rektori prof. F. Klementi avasõna on ettekanded esteetilise kasvatuse ülesandeist kommunismi laiahaardelise ülesehitamise perioodil (dots. L. Soonpää ENSV Riiklikust Kunstiinstituudist), kogemustest esteetilise kasvatustöö alal TRÜ-s (dots. J. Pütsepp), mõningatest esteetilise kasvatuse küsimustest kõrgemas tehnilises õppeasutuses (vanemõpetaja K. Uibo Tallinna Polütehnilisest Instituudist) ja muusikalisest kasvatusest kõrgemates õppeasutustes (dots. R. Päts Ed. Vilde nimelisest Tallinna Pedagoogilisest Instituudist). Kell 19 on aulas kontsert ülikooli isetegevuslastelt.

Teisel päeval, 13 detsembril kell 10 kõneleb RT «Vanemuise» peanäitejuht K. Ird teatri osast koolinoorsoo kommunistlikul kasvatamisel. Järgnevad sõnavõtud.

Kõiki sel ajal õppetööst vabu õppejõude ja üliõpilasi palutakse nõupidamisest osa võtta.

Millised on teie arvamused?

Juba aastaid on kõrgemate koolide töös taotletud üliõpilaste iseseisva töö osatähtsuse suurendamist. Sel alal on mõningaid saavutusi. On kohati vähendatud loenguid ja suurendatud seminaride osatähtsust, on vähendatud üliõpilaste koormust kollektiivsete õppetöövormide osas. Saavutusi on ka õppekirjanduse soetamisel. Kõigele vaatamata pole tõelist murrangut iseseisva töö osatähtsuse tõusu suunas toimunud.

Alustame mõttevahetust nimetatud küsimuses ning palume õppejõude ja üliõpilasi avaldada oma arvamusi selle kohta, kuidas edaspidi tööd ratsionaalsemalt korraldada. Palume eriti silmas pidada järgmisi küsimusi:

*** Mida mõista üliõpilaste iseseisva töö all?**
*** Üliõpilaste iseseisva töö seos muude õppetöövormidega.**
*** Üliõpilaste ajabüdžett ja iseseisev töö.**
*** Õppekirjanduse olukord ja üliõpilaste iseseisev töö.**
*** Kogemused üliõpilaste iseseisva töö organiseerimisel.**
*** Üliõpilaste iseseisev töö Kaugõppeosakonnas.**
*** Kas meie ülikooli õppebaaside (raamatukogude, laboratooriumide, õppekabinettide) olukord võimaldab üliõpilaste iseseisvat tööd ulatuslikumalt rakendada?**
*** Kas praegune kursuse- ja diplomitööde süsteem on otstarbekohane?**
*** Mida pakuvad seminarid ja eriseminarid üliõpilasele? Kas on võimalik nende taset tõsta ja kuidas?**

Kolmapäeval, 14. detsembril kell 19 kohtutakse ülikooli aulas Tartu linna rahvakohtunike kandidaatidega.

Kohtumisele järgneb kontsert ülikooli isetegevuslastelt.

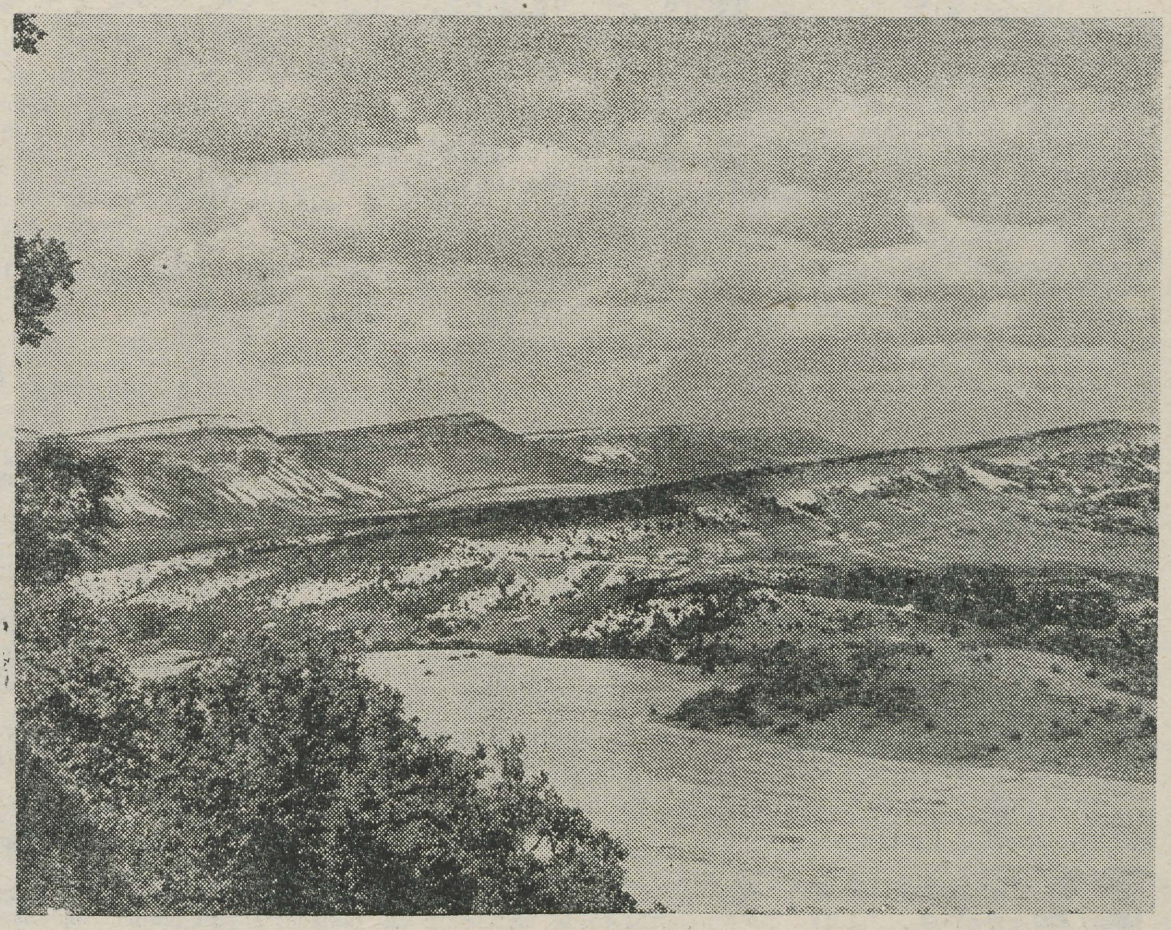

Krimmi vaade. *J. REMMELI foto*

KIRI HIINAST

HIINA RAHVAVABARIIGI *hariduselu on tõusuteel*

Haridusalase revolutsiooni otsese jätkuna toimub Hiina Rahvavabariigis praegu õppesüsteemi suurejooneline ümberkorraldamine. Kuidas see ümberkorraldamine ühe konkreetse paikkonna piirides täpselt toimub, selgub TRÜ orientalistikakabinetile saabunud Hunani Pedagoogilise Instituudi Matemaatikateaduskonna üliõpilase Vang Tsumuo kirjast, mille avaldame allpool Pent Nurmekunna tõlkes.

* * *

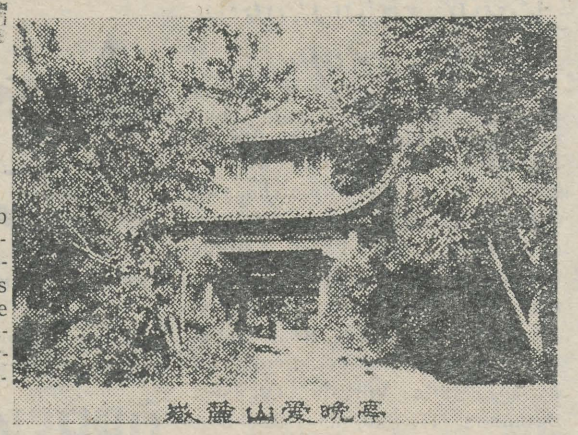

嶽麓山愛晚亭

Lugupeetud sõber!

Ma sain juba Teie läkitatud raamatu, samuti sain Teie saadetud kirja. Olen selle üle ülimal määral rõõmus.

Ma mõistan sügavalt, et lugupeetud kauge nõukogude sõbra saadetud raamat ja kiri on rahvusvahelise sõprustunde kvintessents, sümboliseerides noorte tugevat solidaarsust. Ilmtingimata tahan ma neid väga hoolikalt säilitada.

Teie kirjast ilmneb, et olete hiina keele käsitlemises väga vilunud. Kõik minu kaasõpilased tunnetavad, et olete üpris ebatavaline. Teie hiina sõpradena oleme mina ja kõik minu kaasõpilased selle üle väga rõõmsad. Oleme arvamusel, et selles peegeldub nõukogude seltsimehe ülisuur huvi Hiina vastu. Soovin Teile aegsasti siinkohal saavutada edaspidises töös veel rohkemat, veel suuremat ja veel paremat edu!

Ma pole õppinud vene keelt. Olen õppinud vaid mõned aastad inglise keelt. Edaspidi tahan tingimata ise õppida vene keelt, vallata vene keelt, õppida täielikult tundma Teie maa eesrindlikku teadust ja tehnikat.

Osutaksin Teile väga südamliku vastuvõtu, kui tuleksite meie maale külastama meie instituuti ja meid abistama. Ma loodan väga, et saate siia meie juurde tulla.

Mitte kaua aega tagasi külastasid Leningradi ülikooli vana-hiina kirjanduse õppejõud Serebrjakov ja sama ülikooli kaasaegse hiina kirjanduse ning keele õppejõud Petrov meie instituudi hiina keele teaduskonda, jättes mulle väga sügava mulje, kuigi ma ettekannete esitamist ise ei näinud.

Soovite, et saadaksin Teile meie õppeasutuse pildi. Palun Teilt vabandust! Et meie instituut ehitab just praegu uut koolirajooni, puudub veel koolirajooni pilt. Juhul, kui see tehakse, saadan ta Teile tingimata.

Meie instituut on rajatud 1953. aastal. Sellest ajast on möödunud seitse aastat. Nende seitsme aasta jooksul on saavutatud mitte väikesi tulemusi. Praegu on meie instituudil kuus tuhat õpilast. 1956. aastal alustas meie instituut erakorraliselt uue koolirajooni ehitustöid esialgse arvestusega lõpetada ehitusülesanne põhiliselt 1961. aastaks. Pärast seda teostatakse kooli ümbruskonna laialaulatuslik heakorrastamine: kaunistamine, teede rajamine, aromatiseerimine. 1959. aasta oli ehitusülesande suurimaks aastaks. Kapitaalmahutuste üldsumma küünib 2 570 000 jüanini. Ehituse pindala ulatub 44 344 ruutmeetrini. Kõik kaasõpilased ilmutavad ründepäeval tööl suurt jõupingutust. Bioloogia suurhoone baasiks on enam kui 10 000-kuubikuline ehitusala. Ainuüksi selle väljapuhastamiseks kulus kolmenädalane ajavahemik. Instituudi üldine põhiplaan jaguneb mitmeks lõiguks, nimelt: põhjaosa administratiivlõiguks (hõlmab tööliste ja teenistujate ühiselamut), keskosa õppe- ja kasvatustöö lõiguks (hõlmab õppepersonali ühiselamut), lõunaosa õpilaste elutarbelise teenindamise lõiguks. Õppepersonali, tööliste ja teenistujate ühiselamu asub lähimas ümbruskonnas. Botaanikaaed saab avara maa-ala Sjang-tsjangi jõe ääres Hunani provintsis. Kaheksa tuhande inimese jaoks mõeldud põhiplaani puhul on vajalik kõnelda mõnedest suurhoonetest, nagu füüsika ja keemia suurhoonest, ajaloo õppe-suurhoonest, geograafia välissuurhoonest ning bioloogia suurhoone viiest ehitisest. Raamatukogu suurhoone võib mahutada üks miljon köidet, istekohti on ligikaudu kolm tuhat. Suure aula ehitustööd on ette nähtud 1962. aasta plaanis. Õpilaste ühiselamu jaguneb kümneks ehituseks. Ülejäänud ei valmi ühe korraga ega kõik ühteviisi täiuslikena. Nelja aasta jooksul ehitatakse ühes uues rajoonis instituut, sest on vajalik lahendada kuue tuhande inimese õpetamine. Eluks-tööks kasutatavate hoonete ja ruumide vajadus pole kerge asi. Nii ongi hariduskusimus partei juhtkonna poolt tuleviku jaoks püstitatud hüppelise arengu üks printsiipe, samuti nagu kummutada vana tsivilisatsiooni lehekülg ning innustada jõudu pingutama selleks, et soodustada ja jätkata hüpet uue tõusu konkreetse avaldumise suunas.

Mis puutub headesse hiinakeelsetesse loosungitesse, siis on neid väga palju. Alljärgnevalt soovitan Teile mõningaid:

1) Kuhu partei suunab, sinna tõttame.

2) Tõstke proletariaadi ideoloogiat, madaldage kodanluse ideoloogiat.

3) Näed põhjust raskuste tekkeks, näed au selle kõrvaldamises; näed eesrindlasi astumas kooli, näed neid abistamas.

4) Õpi eesrindlastelt, jõua järele eesrindlastele, jõua ette eesrindlastest, abista noori, soodusta igakülgselt suurt hüpet.

5) Tugevale käsivarrele toetuv mõistus ning püsiv tugev tahe vallutavad teaduse ja kultuuri kõrgeima tipu.

6) Hoides kõrgel Mau Tsõtungi punast lippu, ei murdu revolutsioon, ei katke progress.

7) Püsiv tugev kommunismitahe kujundab uue kommunismiinimese.

8) See punane lint on eriline, punase väljendusvõime on eriliselt sügav: jõuline võitlev ideoloogia, õppimine, töö, teaduslik uurimine kannab kõikjal rohket vilja.

9) Sihikindel poliitika on nagu võejuht, kes sügavalt huvitub masside liikumisest, on nagu tiheda puu ülavõrana näiv inimhulk, kes kõrgele heisatud punase lipu all taotleb sõnades «õppida, järele jõuda, ette jõuda, abistada» talletatud revolutsioonilise võitluse tõusu.

Järgmine kord saadan Teile jälle pilte. Seekord lähetan Teile ühe «Heateoõhtute paviljoni» ülesvõtte. «Heateoõhtute paviljon» on esimees Mau noorpõlve armastatuim paik. Sinna kogunesid revolutsioonilised töölised puhkudel, mil nad pidasid koosolekuid. Ta asub meie kooli lähedal — sinna on vähem kui kilomeetripikkune tee.

Soovin väga saada Teie pilti ja Teie õppeasutuse üldvaadet. Lõpetades soovin Teile palju tervist.

Teie hiina sõber Vang Tsumuo.

P. S. Juurdelisatud foto esiküljel on Jüelušani «Heateoõhtute paviljon», tagaküljel aga «Ehkki kingitus on väike, tunded nagu meri sügavad.»

Kiire areng

E. RAUDAM,
neuroloogiakateedri juhataja

Neuroloogia õppetooli ja kliiniku asutas Tartu ülikooli juurde 1921. a. akadeemik Behterevi õpilane ja neurokirurgia pioneer prof. Puusepp. Kodanliku võimu perioodil saavutas Tartu ülikooli neuroloogiakliinik prof. Puusepa juhtimisel rahvusvahelise tunnustuse.

1940. aastal, pärast nõukogude võimu taaskehtestamist Eestis, suurendati kateedri ja kliiniku koosseisu märgatavalt ja pandi alus teaduslikku ja ravi-profülaktilise töö kvaliteedi uuele tõusule. Fašistlik okupatsioon ja prof. Puusepa surm 1942. aastal halvasid järsult neuroloogiakliiniku tegevust.

1944. a., pärast Eesti NSV vabastamist, alustasid neuroloogiakateeder ja -kliinik tööd ainult kolme arstiga.

Käesolevaks ajaks on TRÜ neuroloogiakateeder ja -kliinik Tartu Vabariikliku Kliinilise Haigla baasil arenenud kvalifitseeritud raviasutuseks spetsialiseeritud neuroloogia ja neurokirurgia osakondadega ning respiratoorse tsentrumiga, mis organiseeriti 1958. a. Järgides prof. Puusepa kooli traditsioone, on kateedri ja kliiniku kollektiiv ühendanud oma tegevuses tihedalt neuroloogia neurokirurgiaga. Kliiniku kollektiivis on neuropatoloogide ja neurokirurgide kõrval kitsamate erialade spetsialiste, nagu neuroröntgenoloog, neuromorfoloog, amstesioloog, elektrifüsioloog, ravikehakultuuriarst, füsioterapeut. Peale selle on kliinikul kasutada kõigi teiste eriala spetsialistide abi tänu sellele, et neuroloogiakliinik töötab kompleksse raviasutuse süsteemis. Viimastel aastatel on kateedril kujunenud veel tihe koostöö TRÜ füüsikute ja TRÜ õppetöökojaga, kes on konstrueerinud originaalseid ravi- ja diagnostilisi aparaate. Erialasisene spetsialiseerumine ja erinevate erialade koostöö on taganud neuroloogiale kui teadusharule kaasaja taseme ja toonud võimalused selle jõudsaks edasiarenemiseks meil.

Kateeder ja kliinik on järjekindlalt osa võtnud tähtsamatest üleliidulistest konverentsidest ja nõupidamistest, kus on esinetud viieteistkümne ettekandega.

Keskajakirjades ja üleliidulistes kogumikes on publitseeritud 27 meie töötaja tööd.

Kliiniku erialastest saavutustest võiks märkida ishiase kirurgilist ravi, milles oleme saavutanud Nõukogude Liidus juhtiva koha, ajuverejooksude kirurgilist ravi, mida hakkasime rakendama esimestena Nõukogude Liidus, eluohtlike seisundite kompleksravi, poliomüeliidi ravi akuutses staadiumis, elektriaerosoolravi kunstliku hingamise aparaatide abil, ioniseeritud hapnikuravi ja poliomüeliidi spetsiifilise profülaktika mõningaid küsimusi ja parkinsonismi kirurgilist ravi.

Õppetöös on püütud üliõpilastes ergutada iseseisva uurimistöö vaimu. Kateedri juures töötab üle kümne aasta edukalt neuroloogiaring, mille liikmed on järjekindlalt igal aastal kirjutanud auhinnatöid ja esinenud teaduslike ettekannetega ÜTÜ konverentsidel meil ja vennasvabariikides. Neuroloogiaring on kasvatanud neuroloogide noore kaadri, kes töötab edukalt meie linnades ja rajoonikeskustes.

Neuroloogiakateedrit ootavad ees veelgi suuremad kohustused, eriti kaadri ettevalmistamise osas ja teaduslikus töös. Kateedri lähimaks ülesandeks on neurokirurgia õpetamise süvendamine, sest närvihaiguste eriala omandamine pole kaasajal mõeldav neurokirurgia tundmiseta. Ka kirurgilistel erialadel töötavatel arstidel on vaja tutvuda neurokirurgiliste probleemidega. Seepärast taotleb kateeder neurokirurgia obligatoorse kursuse sisseviimist Arstiteaduskonna õppeprogrammi, nagu seda tehakse mitmes meditsiinilises instituudis, kus vastavad baasid ja kateeder on olemas.

EESTI KEELE RING 15-AASTANE

Täna täitub viiteist aastat TRÜ ÜTÜ eesti keele ringi asutamisest. Pilku tagasi heites näeme, et ringi töö on olnud küllaltki mitmekesine ja huvitav. Hea on see, et ringis ei ole saanud valitsevaks n.-ö. «akadeemiline» õhkkond, vaid on püütud seista alati võimalikult lähemal praktilisele elule ja lahendada aktuaalseid keeleprobleeme. Nii on tavaliste ettekandekoosolekute kõrval korraldatud mitmesuguseid muid üritusi. Ringi liikmed on täitnud ühiskondlike korrektorite ülesandeid seinalehtede, kirjandusringi laualehe, ülikooli ja EPA ajalehtede juures jm. Pidevalt on jälgitud õigekeelsust mitmesugustes avalikes väljapanekutes nii ülikooli ruumes kui ka väljaspool ülikooli. Samuti on olnud vaatluse all rajooniajalehtede, kinofilmide jne. keel. Sugugi mitte väikese tähtsusega ei ole olnud vastilmunud grammatikaõpikute põhjalik läbitöötamine ja analüüs. Omapoolne hinnang on antud ka tähtsamatele sõnaraamatutele.

Iga-aastastest ÜTÜ konverentsidest on võetud osa 3—5 ettekandega igal konverentsil. Üliõpilaste teaduslike tööde võistlustelt on igal aastal saadud nii mõnigi esimene või teine auhind. Väljaspool ülikooli on esinetud ettekannetega Tartu keskkoolides ning Petrozavodski ja Riia kõrgemates õppeasutustes.

Kas töö ringis on andnud mingit kasu edaspidiseks praktiliseks tegevuseks neile, kes on ülikooli juba lõpetanud? Ma usun, et sellele küsimusele võib vastata jaatavalt. Ettekannete ettevalmistamine, nende esitamine, loomulikult ka kuulamine avardab kahtlematult n.-ö. «keelelist» silmaringi. Võib-olla nii mõnegi tüseda teadusliku töö loomiseks on idee andnud ringi töökoosolek. Ja peabki märkima et enamik ringi aktiviste on näidanud end ka pärast ülikooli lõpetamist tugevate töömeestena, olgu siis kas meie ülikooli õppejõududena (H. Rätsep, E. Vääri, A. Valmet, R. Karelson jt.), tublide pedagoogidena (L. Vaide, V. Saage, V. Presjärv, M. Heinmaa) või teaduslike töötajatena Eesti NSV Teaduste Akadeemia allasutustes (R. Kull, V. Lehari, A. Pikamäe, P. Kokla, A. Laanest).

Jääb soovida, et ringi kahekümnendal aastapäeval võidaks anda ringi tööle juba kõrgeim hinnang — väga hea!

O. PARBUS

MÖÖDA ÜLIKOOLI ÜHISELAMUID

Hiljuti toimus kontrollreid üliõpilaste elamistingimustega tutvumiseks. Prof. M. Kask, assistendid A. Jalviste, O. Rajavee, K. Tammera ja vanemlaborant V. Ratnik külastasid ühiselamuid. Avastati terve rida puudusi sanitaarse korra alal.

Rõõmustaval kombel on puhtus ja kord enamikus ühiselamutubades hea või rahuldav. Soovida jätavad söögi- ja pesemisruumid ning käimlad. Kõikides ühiselamutes pole nii tubade kui ka üldkasutatavate ruumide valgustus küllaldane. Mitu ühiselamut vajavad remonti, täiendavat kõva ja pehme inventariga varustamist.

* * *

Pälsoni tänav 14 ühiselamus on enamik tube puhtad, hubaselt sisustatud. Paistab silma kardinapuude puudus, samuti puuduvad seinapeeglid. Viimaseid on vaid «preemiatubades». Toad on üldiselt soojad, kuid keskkütteradiaatorite ribide ebaratsionaalsest jaotusest tingituna jäävad mõned toad külmaks. Soovida jätab valamute puhtus, neist mitu oli ummistunud ja katki. Sobimatu on pesu kuivatamine pesemisruumis. Sellest saaks üle, kui keldrisse ehitada pesu kiirkuivati, milleks ruum on olemas. Koheselt tuleks lõpetada duširuumide remont, mis on kestnud juba nädalaid. Mõnes toidukapis olid toiduained a j a l e h e p a b e r i s. Toidukapid tuleks värvida, varustada toa numbritega ja riiulid katta vahariidega. Lubamatu on ka esmaabikappide puudumine maja korrustel.

Naaberühiselamus (Pälsoni tn. 23) oli väga hästi korrastatud tubade (nr. 35, 37, 80 jt.) kõrval ka rida halbu. Küllaldast tähelepanu ei pöörata tubade õhutamisele (tuba nr. 42 ja 111). Üksikutes tubades hoitakse toiduaineid öökappides või akna vahel (tuba nr. 111). Tubades vajavad värvimist ja käepidemetega varustamist riidekapid. Värvida tuleks ka põrandaid ja voodeid (tuba nr. 77 jt.). Iga korruse pesemisruumis olevast kuuest valamust olid peaaegu pooled katki ja osa ummistunud ning määrdunud, põrandad porised. Paremas olukorras ei olnud ka käimlad. Soovida jätab toidukappide ja köökide puhtus. Prügikastid köökides olid üleajamiseni täis.

Tiigi tänava ühiselamus paistab silma, et ainult vähestes tubades on võimaluste piires püütud tube sisustada mugavamalt. Põrandad võiksid olla puhtamad (eriti poiste tubades ja teisel korrusel). Kogu maja vajab üldist remonti. Jooksva remondi korras tuleks parandada aknad (tuba nr. 107) ning kaotada seina niiskumine isoleerimata veetorust (tuba nr. 109). Enamik tube on jahedad. Puuduvad peeglid. Tunda on andnud sagedasti esinev veepuudus kolmel saunapäeval nädalas. Sanitaarne olukord pesemisruumides ja käimlates on halb, eriti veeta päevadel. Õppetööd häirib õhtuti regulaarne valgustuse katkemine.

Kingissepa tn. 68 ühiselamus on paljud toad külmad (nr. 4, 9, 12 jt.) Toas nr. 12 tuleb lahendada kütmise küsimus, mis on teravalt päevakorras pikemat aega. Kõik seisab selle taga, et ahju uks asub erakorteris. Soovida jätab kõrvalruumide sanitaarne olukord (eriti teisel korrusel).

Parima mulje jättis ühiselamu Nõukogude väljakul. Nii toad, koridorid kui ka trepikojad olid puhtad, korras ja hästi õhutatud. Kord valitses ka köögis, sahvris ja toidukappides. Pesemisruumid ja valamud olid puhtad ja töökorras. Pesemisruumi olid välja pandud üliõpilaste isiklikud hügieenitarbed, mis on otstarbekas ja eeskuju väärt.

Kvistenthali ühiselamus on peamiseks puuduseks jällegi kõrvalruumide sanitaarne kord.

Peedul asuvas ühiselamus (Vapramäe 13) oli lubamatus olukorras õues leiduv prügikast ja selle ümbrus.

Rahule võib jääda korraga eramajadesse paigutatud üliõpilaste tubades Elvas.

Kõikides ühiselamutes esineb veel üks üldine sanitaarne pahe — aknaklaasid on kaetud üsna paksu tolmu- ja suitsukorraga.

Võib öelda, et kontrollreidil avastatud siin esitatud ja esitamata puudused ja vead ühiselamute korras on enamasti kergesti kõrvaldatavad. Üliõpilastel tuleb tõsta käitumiskultuuri eriti üldkasutatavais ruumides ja puuduste kõrvaldamiseks ise käed külge panna. Mõned probleemid, mis vajavad majandusmeeste abi, ei tohiks samuti olla ületamatud. Ühisel jõul esinevatest puudustest üle saades muudame mugavamaks oma kodud — ühiselamud.

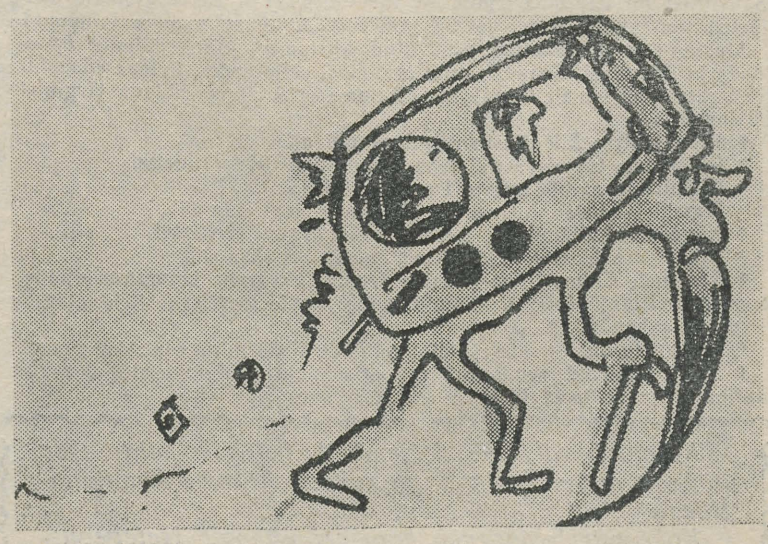

Ühiselamute rändauhind: «Kui ometi kord päris ära laguneksin, saaksin sellest vaevast lahti». *J. KANGILASKI joonis*

2 Tartu Riiklik Ülikool

Üliõpilastest-rahvaluuleuurijatest

Tartu ülikooli üliõpilaste pingutustega on kogutud ja läbi töötatud palju eesti rahvaluulet. Faehlmann ja Kreutzwald ise käisid üliõpilaspõlves «poeetilistel pildijahtidel», Neusi kaastööliste hulgaski leidub üks üliõpilane — Friedberg. Hurt ja Eisen tegelesid rahvaloomingu kogumisega juba noorpõlves, ja nende hilisem kaastööliste suur pere tunneb enda hulgas paljusid üliõpilasi.

Üliõpilaste osa siin ei ole vaibunud ka praegu. Ja kes siis veel, kui mitte energiaküllane noorus ise ei otsi kildhaaval üles seda, mis teadusele ja kunstilisele edasiloomingule tarvilik. Vanad nähtused kaovad, uued tulevad asemele, seda dünaamikat on tingimata vaja pidevalt jälgida.

Meie töö käib nüüd enamasti temaatiliste järelkorjanduste kujul kõigepealt nende teemade alal, mis on uurimiseks käsil. 1950. aastast peale tegeldakse meil hiiumuistenditega, sellest siis paljud käigud neile aladele, kus sellesisulisi muistendeid veel leidus, või et olevaid järele kontrollida. Nüüd on hiiumuistendite esimene köide (Kalevipoeg) trükis ilmunud, teine köide (Tõll) trükivalmis saanud ja kolmanda köite (Vanapagan) valmimine teostub 1961. aastal. Paljude üliõpilaste-kaastööliste nimed leiavad mainimist neis väljaannetes. Suurt kaasabi osutasid üliõpilased ka meie filmimistöödele Kihnus, Setumaal ja Harju rajoonis, viimati ka Viru-Jaagupis ja Kavastus.

Peamiselt üliõpilaste töödest on kujunenud kateedri juurde terve kogu rohkem kui 15 000 lehekäljega. Selle kogu asutamisest möödus juba kümme aastat.

Tänavune töö on andnud kõrgesti hinnatavat lisa senisele. Kuidas tööd kohtadel tehti, sellest annavad tegijate sõnavõtud selgema ettekujutuse.

Suur aitäh kõigile senistele töötegijatele ja südamlik teretulemast uutele!

Dots. *E. LAUGASTE*

Mida nägime ja kuulsime rahvaluuleteekonnal

Ühest suitsutarest

Kui minult küsitakse, mida huvitavat ma rahvaluulematkal nägin ja kuulsin, siis vastan kõhklemata, võib-olla isegi kelkides: «Käisin suitsutares». Ühkustamiseks on vist ka oma põhjus, sest vähestel on olnud võimalus viibida ehtsas suitsutares, kus on kasutusel samad igapäevased esemed, mis sada aastat tagasi. Astud tarre ja tunned end seisvat nagu möödunud sajandi lävel.

Mida kujutab endast Salu talu, nii kutsub seda rahvas Jäneda ümbruses? Talu asub üksikuna metsa keskel, 2 km Jänedalt. Ilma teejuhita seda naljalt ei leia.

«Ah, et seda talu vaatama ... No mina ei näe siin mingit imet. Sellest saab oma 130 aastat ära, kui mu vanaisa selle tare ehitas. Niisugusena on ta senini seisnud. Katus hakkab ainult läbi laskma. Vaja õlgi vahetada,» muretseb perenaine Juuli Tomp, kes meid õueväravast sisse laseb.

Perenaine on küll kõige siinsega harjunud, aga meie oleme neid asju ainult muuseumis näinud. Seepärast astumegi kärmesti rehetarre. Eeskambris on voodid magamiseks, tagakambris hoitakse «peenemaid asju», nagu ehted, kodukootud seelikud jm. Alles on ka perenaise oma pulmaseelik. Kambrist astume üle kõrge künnise rehetuppa.

Silma hakkab suur reheahi, mille vommile nii väga tahaksin ronida, kuid ülikonnast on kahju. Ahjusuu, mis kujutab endast kaarjat võlvi, on laotud munakividest. Ahjusuu ees mõlemal pool on kivipingid, ahjuvõlvi küljes aga keedukonks paja tulele panemiseks. Reheahju esiküljes on veel kaks ava peergude jaoks.

Rehetoa otsas on rehealune ehk vanarahva suus «rõiealune». Siin tunned end küll nagu eksponaatiderikkas etnograafiamuuseumis, aga loomulikus olukorras. Kõik need asjad on aastate jooksul selle tare elanike poolt pikkadel õhtutundidel nikerdatud. Materjaliks on olnud puu, puujuured ja kasetoht. Vankril, mida võid ühe käega üles tõsta, ei ole ühtegi raudosa, sama lugu on saaniga.

Esimest korda nägin «elusat» pinta. «Noh, hakake aga pintama!» tõi perenaine igale matkagrupi liikmele pinda ja õpetas, kuidas pintamisel ühtlast töörütmi hoida. Ei olnudki see nii kerge.

Rehetare välisseinal katuseräästa all ripuvad sarjad vilja puhastamiseks, puust hobusekammid ja loendamatu hulk etnograafilisi esemeid.

Saunas nägime nägusaid kasetohust marjakorve ja puust valmistatud toruga lüpsikuid. Selleks oli valitud jäme puutüvi oksaga, mis oli seest puhastatud. Kurnamiseks on siin peres kasutatud mitte sõela, vaid kadakaoksi, mis andvat piimale hea maitse.

Perenaine, üle kuuekümne aasta turjal, on oma vanematelt kuulnud ka palju laule, nende hulgas sattus meie sarja ahellaul: «Lõõri-lõõri, lõoke».

Kahju, et majaperemeest kodus ei olnud. Temagi oleks meile midagi huvitavat pajatanud. Nagu ühelt fotolt oli näha, kannab 70-aastane Hans Tomp õlgadele langevaid lumivalgeid juukseid, habe aga on kasvanud rinnani. Näib omamoodi uhke ja iseteadev. Kui tema käest kord küsitud, miks ta nii «vanamoodselt» elab, vastanud ta: «Esiisad elasid nii, miks siis mina ei võiks nii elada. Tahan hoida seda, mis vanaisa on kord loonud.»

Kuid olgu Salu talu elanikud nii kanged kui tahes, ometigi ei suuda nad ajahamba alt päästa seda omamoodi «talu-muuseumi». Siin oleks vaja vastavate asutuste abi, muidu jääme ilma suitsutarest, tema ehtsast suitsulõhnast, mis puudub etnograafiamuuseumis sisustatud rehetoal.

H. LAST

ja selle elanikest

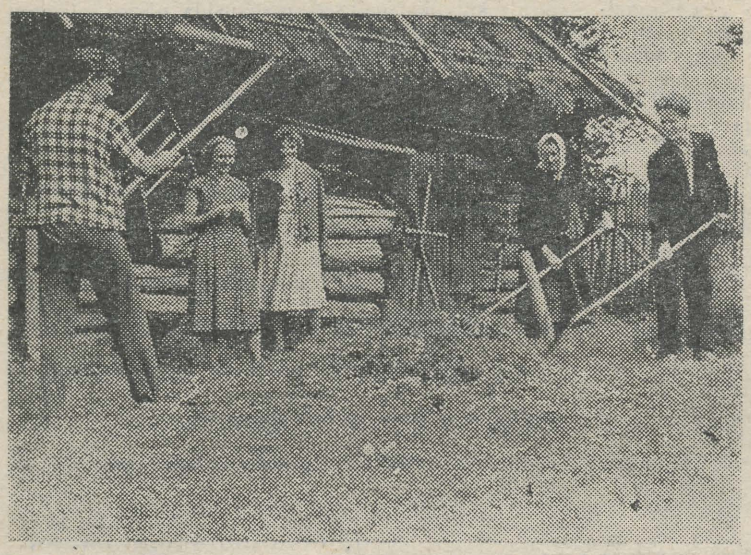

Üliõpilased-rahvaluulekogujad proovivad Salu talus pintamist.
I. LEESMAA foto

Puu Jaagup: «Vana valitseja Nurm ... käis niimoodi müts silma peal».

U. KOLGI foto

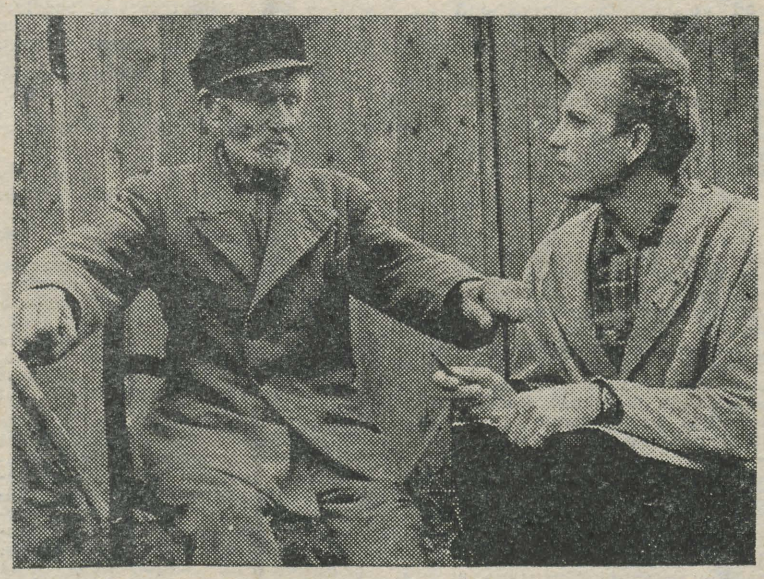

Puu Jaagup: «Läksin Rakvere väljanäitusele. Selles käes oli lehm, selles käes oli ärg.»

U. KOLGI foto

Puu Jaagupist lähemalt 4. leheküljel.

Veel kord rahvameditsiinist

1959. aastal tõstatasid prof. M. Kask ja allakirjutanu järjekordselt rahvameditsiini kogumise vajaduse küsimuse arvamuses, et rahvapärased ravimisviisid on elanikkonna hulgast kadumas. Juba esimesed kogumiskatsed näitasid aga vastupidist. Isegi noorematelt inimestelt võis kuulda üht-teist huvitavat varem tarvitusel olnud ravimisviiside ja ravimite kohta.

Käesoleva aasta juulis koguti rahvameditsiinialaseid andmeid Saaremaa lääneosas. Kogujate vähesuse (ainult kaks) ja lühikese aja tõttu ei ole saadud materjali hulk kuigi suur. Selles väheseski võib leida mõningaid erinevusi võrreldes mandri vastavate andmetega. Lisaks sellele aga ilmnes väga selgelt asjaolu, et rahvapäraste ravimisviiside praktiline kasutamine jätkub tänapäevalgi. Kuulsime näiteks, et käesoleva aasta juunis püüti ühel juhul ussihammustust ravida lausumisega. «Ravi» ei andnud siiski tulemusi ja tervistumine toimus haiglas. Naabritest mõned väitsid, et ussisõnad ei olnud nii head ja tugevad kui vanasti. Esitatud näide ei olnud ainsaks seesuguseks faktiks.

On selge, et rahvameditsiini kui vanavara kogumist peaks intensiivsemalt jätkama. Tuleks aga kindlaks teha need piirkonnad, kus külaarstid veel praegugi tegutsevad. Säärane asjaolu ei ole kuigi heaks tunnistuseks inimeste teadlikkuse tasemest. Just nendesse küladesse peaksime suunama oma selgitustöö. Seega on rahvameditsiini kogumise tähtsus veelgi suurenenud.

Kahjuks on üliõpilased näidanud vähest huvi kõnesoleva küsimuse vastu. Tahaksin loota järgneval aastal nende poolt suuremat agarust.

K. VILLAKO

Mustlast...

Saanud ülesande rahvaluule frontaalseks kogumiseks, asusime tööle 1.—15. juulini Viljandi rajoonis marsruudil Mustla—Tarvastu—Väluste—Vasaraküla—Laaneküla—Saareküla—Uusna—Tänassilma—Kalmetu—Surva küla—Ridaküla—Vanavälja külad—Valma ja Oiu. Peamisteks liiklusvahenditeks jalad, autobuss, isekallutajad ja teehöövel.

Ekspeditsiooni esialgsesse koosseisu kuulusid Maie Talts, laulude viise kirjutasid üles V. Viires ja Karin Uibo. 8. juulil liitusid grupiga veel sm-d Rööm ja helilooja Ester Mägi.

Materjali saime oodatust palju vähem. Sagedasti võis kuulda õpetusi: nüüd pole enam Hurda ajad! Pealegi elab Uusna sovhoosis palju uustulnukaid. Ainsaks pärismuligiks pidasime uhket Kana-Mari Mustlast, kes meid sõna otseses mõttes uksest välja viskas. Ta ei suutnud kuidagi aru saada, miks ta peaks hakkama oma ligi 90-aastast pead vaevama meie pärast ja meenutama vanu laule-jutte. Sellest võib ju pea valutama hakata.

Tuli vahel tundide viisi kaubelda, enne kui said midagi kuulda. Nn. «professionaalseist» laulikuist kohtasime vaid üht. Välustes juhatati meid Jaan Saki juurde, kes käib kaupluse ja kolhoosikeskuse juures laulmas. Tema pikki rahvalaule, mis on tal hästi ja tervikliku mälus säilinud, saime üles kirjutada. Ainult temalt saime pika tervikulise mardilaulude tsükli, mujalt olime saanud vaid katkendeid. Ta laulab uuemaidki rahvalaule. Veel mäletab ta oma lapseeast leesitamisi põllul, aga väidab, et rohkem sõnu kui «lõpe, lõpe, rüäkene, üles-les-les-lee» ei olevat olnudki. Lauliku hääl on jõuline ja selge, esitust saadab vaimustatud silmade sära. Viisis on ta ebajärjekindel. Ta on nõus mitmeid kordi kordama, tavaliselt lauljad seda ei armasta teha.

Mitmesugust elu-olustikulist materjali saime Mustlas perekond Salulalt. Mees, väga jutukas, on olnud varem pottsepp ning viiuldaja. Juba poisipõlves on ta teinud ise endale lauajupist viiuli, millel niidid keelteks peal. Saime talt suitsutare kirjelduse ja kujuka pildi moonakate elutingimustest. Kõiki oma jutte saadab ta elava miimikaga, näitab, kui suur olnud rehi, kui väike just oli auk suitsutare ukses. Mitmed seletusmuistendid räägivad nimetuse «Tarvastu» tekkest. Salula arvates on nimi tulnud sõnadest «Taara vastu», sest selle koha peal, kus praegu on Tarvastu kirik, olnud suur, üle 500 aasta vana mänd. Kui loomi tapeti, viidi sinna käkki ja liha. See mänd on alles 4—5 aastat tagasi maha kukkunud. Muidugi on tõenäolisem nime tekkimine nimetusest «tarvas».

Vasaraküla kohtasime naist, kes mäletab veel hästi riimilisi rahvalaule. Tarvastu ümbruses on väga tuntud pastor Jürmann, kellest räägitakse igasuguseid lugusid. Tema kohta käib ka üks omast kohast huvitav Kama Maali lauldud laul. Sisu on järgmine: Pastor Mihkel Jürmannil on rahapuudus. Ta võtab müümiseks maha kiriku hõbedast Jeesuse kuju:

Miska Mihkel ja ta sugu
praegu täitvad oma pugu.

Huvitav selle laulu juures on märkida, et Jürmannile ei vaadatud kui mingile mustale lambale pastorite seas, vaid öeldakse, et teised vaimulikud olid tal abiks:

Küll siis tulid vaimulikud,
igalt poolt kui põrgusikud.
Isi mustad nagu ütid
olid vaga vaimuütid.

Esimesest veelgi pikemad on halearmsad «Samla Anu laul» ja «Napsi Matsi laul», viimane küllaltki elav ja vaimukas. Kama Maali esitab algul oma laulude viisi, hiljem lihtsalt deklameerib ega nõustu tervikuna laulma.

Hiljem selgus, et meie arust juba küllaltki pikk Kama Maalilt saadud laul pastor Jürmanni kohta on ainult katkend ühest veelgi pikemast luuletusest «Pühavaimu poomine ilma nöörita Tarvastus». Selles on 53 neljarealist stroofi. Me saime nimelt Mustlas enda käsutusse kogu rahvaluulelisi üleskirjutusi sm. Lättemäelt, nende hulgas oli siis ka see poomiselugu. Endine kooliõpetaja Lättemäe tegeleb mitmesuguse vanavara kogumisega. Ta on lasknud ka koolilastel üles kirjutada mitmeid vanaaegseid jutte, kahjuks pole ta nõudnud murdeliste iseärasuste säilitamist. Huvitavamateks vanasõnadeks, mis temalt saime, olid:

Põrsal pole vaja vana sea küna. Ei hundi ulumisest saa tallekeste kõht täis jne.

Väärtuslikuma osa kogu ekspeditsiooni materjalidest moodustavad kohamuistendid. Tarvastust on need just peamiselt Ristrehe ja Varerehe kohta. Võrdlemisi suurel hulgal saadi ka rahvameditsiini näiteid, nagu:

Umbe arstitakse teelehe, paiselehe, vägeva sealiha või kaali lehega.

Leidus ka huvitavaid mõistatusi, näiteks:

Metsade mühinal, kaskede kohinal, aga kõige kindlama kambri sees. (Pähkel). Isa pikk kui püssiraud, ema viidu-vääduline, pojad pulli-lullikesed, tütred litt-lätakad. (Humal.)

...Oiuni

Saadud laulud kuuluvad enamikus uuemate rahvalaulude hulka. Regivärsilistest saadi kas mardi- või pulmalaule, saime ka ühe kiigelaulu. Pulmalaulud esitatakse kaske-refrääniga. Muidu saadi regivärsilistest lauludest vaid fragmente. Pikim regivärsiline laul ulatub 54 reani.

Viljandi rajooni ekspeditsiooni materjale on praegu 434 lehekülge, millele lisanduvad fotod. Saadud materjalist teadete arvu järgi on jutustusi: kohajutte, -muistendeid, kombeloolist materjali ja rahvameditsiini, kokku 267 teadet, laule 94 ja lühivorme 67. Viise kirjutati üles 51, neist kõige rohkem variante on mardilaulul.

Kuid seda on nii laialdase kogumistöö kohta siiski liiga vähe ja üldiselt julgen teha järelduse, et Viljandi rajoonis on vanem rahvaluule välja suremas.

Ü. PUUSEP

Tartu Riiklik Ülikool 3

YMA SUMAC TALLINNAS

...Õhtune Tallinn. Punased, rohelised reklaamtuled peegelduvad veel mitte kuivada jõudnud loikudes, kui ruttame jaama poole. Balti jaama perroonil ootavad juba inimesed. Iga minut peab saabuma Leningradist tulev kiirrong...

Kostabki vile. Läheneva rongi esilatern valgustab perrooni. Inimesed jooksevad siia-sinna. Kõige agaramad on fotokorrespondendid.

Rong peatub. Aeglaselt väljuvad reisijad — pole kerge pääseda läbi fotomeeste barjääri. Rahvas surub lähemale. Siis astub perroonile väiksemat kasvu naine pruunis kasukas. Fotoaparaadid klõpsuvad. Aeglaselt hakatakse liikuma väljapääsu poole.

Yma Sumac — maailmakuulus Peruu lauljatar — saabus meie vabariigi pealinna Tallinna.

*

Uuesti kohtume natuke enne viimase kontserdi algust. Yma Sumac nõustus meid vastu võtma, tehes sellega ülikooliajalehele erandi.

Lauljatar seadis parajasti grimmi näole, kui astusime sisse. Anname talle edasi lilled ja tervitused Tartu üliõpilaspere nimel. Jõuame esitada ainult paar küsimust, sest aeg intervjuuks — kaks minutit — on läbi.

— Kuidas Teile meeldis Tallinnas?

— Sain väga vähe tutvuda Teie linnaga. Kuid see, mis ma nägin — kindlused, ausambad — meeldisid küll väga.

— Mida Te sooviksite edasi anda Tartu üliõpilastele?

— Palun tervitada Teie ülikooli üliõpilasi minu poolt.

*

...Tuled kustuvad saalis. Moskva sümfooniaorkester J. Volgini juhatusel esitab M. Vivanco seatud «Tormi mägedes».

Võimsalt kõlab omapärane viis. Tundub, et kusagilt kaugusest kostab algul kõuemürin, muutub üha valjemaks, läheb üle rajuks. Metsikult ulub tuul, pekstes liiva vastu kaljusid. Oigavad loomad, oigab inimene...

Orkester vaikib. Vali aplaus katkestab vaikuse.

— «Hääled Andides», esitab Yma Sumac!

Tõepoolest, haruldane on Yma Sumaci hääl. Ühteviisi meisterlikult esineb ta lauljana ja loomade ning looduse häälte jäljendajana. Kord õrna siristava linnuna, kord metspardina, kord ähvardava äikesepilvena kostab laulja hääl.

Peale indiaani laulude esitab Yma Sumac veel teisi Ladina-Ameerika rahvalaule. Nendes räägib laulja rõhutud rahva raskest olukorrast ja püüab suure armastusega imiteerida temale lähedase looduse — džungli ja mägede hääli.

...Saalis süüdatakse tuled. Kontsert on lõppenud. Rahvas ei taha ikka veel laiali minna. Üha tugevamaks muutuvad kiiduavaldused. Mikrofoni ette astub Yma Sumac:

«Tahaksin teid tänada selle soojuse ja sõpruse eest, millega te mind vastu võtsite. Täna lõpevad minu külalisetendused teie vabariigis. Ütlen teile «Nägemiseni». Tahaksin kunagi veel kord külastada teie maad ja laulda teile oma kodumaa laule.

Tänan teid südamest,» lisab Yma Sumac juurde sulaselges eesti keeles.

M. KEERUS

ALKOHOL ja vaimsed võimed

Dots. J. SAARMA

Joobnud inimene ei suuda kontsentreerida tähelepanu ega juhtida sihipäraselt oma mõttekäiku, ei ole võimeline kõnelema seostatult ja selgesti ning ei suuda kontrollida liigutusi ega tasakaalu. Need igapäevased tähelepanekud näitavad selgesti, et alkohol suurel hulgal tarvitatuna halvab niihästi vaimseid kui ka kehalisi võimeid.

Kuid sageli arvatakse, et väike annus alkoholi ei avalda psüühilistele võimetele sellist halvavat mõju. Veel enamgi — alkoholile väikeses hulgas omistatakse koguni rahustavat või hoopis reageerimisvõimet soodustavat toimet. Leidub inimesi, kes «joomist» taunides peavad siiski lubatavaks, vahel aga isegi soovitavaks alkoholi tarvitamist väikestes annustes. Sellisest mentaliteedist on välja kasvanud ka omapärane «rahvatarkus»: võta pits ja pea arul!

Milline on siis alkoholi väikese annuse tegelik toime vaimsetele võimetele? TRÜ psühhiaatriakateedris, kus alkoholi toime uurimise traditsioon on rajatud juba kuulsa E. Kraepelini poolt, teostati seeria sellesuunalisi vaatlusi. Vaatlusalusteks olid psüühiliselt terved isikud, kes alkoholi pruugivad ainult õige juhuslikult. Igale vaatlusalusele anti ühekordselt selline alkoholiannus, mis põhjustas lühiaegse väga kerge joobeseisundi. Märgatavaid häireid käitumises, artikulatsioonis, tasakaalus ega liigutustes ei ilmnenud. Mitmete psüühiliste funktsioonide osas teostatud eksperimentaalsete vaatluste andmed näitasid aga, et sellinegi joobe aste põhjustab tunduvaid nihkeid vaimsetes võimetes. Siinkohal vaatleme ainult kaht funktsiooni: sõnalist assotsiatsioonide kulgemist ja õppimisvõimet.

Sõnaliste assotsiatsioonide jälgimiseks kasutati laialdaselt tuntud assotsiatsioonikatset, mille puhul vaatlusalune peab temale öeldud signaalsõnadele vastama esimese meeldetuleva sõnaga, mis signaalsõnaga on mingis seoses. Enne alkoholi tarvitamist teostatud katsetes oli sõnaliste assotsiatsioonide keskmiseks latentsiajaks 1,2 sekundit, nagu see ongi normaalne. Kõik vastused olid sisulis-loogiliselt seotud signaalsõnaga, näiteks: «põõsas» — «oks», «raamat» — «teadus», «sild» — «jõgi» jne. Pärast alkoholi tarvitamist teostatud vaatlustes võis konstateerida reaktsiooniaegade mõningat lühenemist: 1,0 ja koguni 0,8 sekundini. Subjektiivselt tundsid kõik vaatlusalused, et neil «mõte ja keel töötavad kiiremini». Seega kiirendab väike annus alkoholi sõnalist reageerimisvõimet, kiirendab mõttekäiku ja kõnet. Kuid teiselt poolt ilmnes, et sõnaliste assotsiatsioonide tase on alkoholi toimel muutunud märgatavalt madalamaks. Nimisõnaliste, sisulis-loogiliste vaatluste asemel esines rohkearvuliselt primitiivseid omadus- ja pöördsõnalisi reaktsioone, näiteks: «puu» — «kõrge», «uks» — «lahti», «laul» — «laulma» jne. Mõnel vaatlusalusel esines selliseid elementaarseid reaktsioone 50 protsenti ja need ilmnesid veel 3—4 tundi pärast alkoholi tarvitamist.

Need andmed näitavad, et alkoholi toime ajal kulgeb erutus sõnalistes seostes tõepoolest veidi kiiremini kui enne. Kuid keerukamate, väärtuslikumate seoste asemel kulgeb erutus seejuures primitiivsetesse sõnaühenditesse. Loova, sihipäraselt edasiviiva mõttekäigu asemel hakkab mõte keerlema nagu ühel kohal, piirdudes kõige pinnalisemate ja üldisemate konstateeringutega. Seega võime järeldada, et

alkohol — ka väikeses annuses — võtab mõtlemiselt tema sügavuse ja loova sädeme, andes selle asemele sõnalise reageerimisvõime õõnsa kiirenemise.

Veelgi suuremad muutused ilmnesid alkoholi toime ajal õppimisvõimes. Vaatlustes kasutati lihtsat Luria õppimiskatset, mil vaatlusalune peab korduvate ettelugemiste abil omandama kümme seostamata sõna. Enne alkoholi tarvitamist toimus kõikidel vaatlusalustel sõnade õppimine kiiresti. Tavaliselt omandatakse esimesel korral 6—7 sõna, teisel 7—9, kolmandal 9—10 ja hiljemalt neljandast kordamisest alates on kõik kümme sõna kindlalt omandatud.

Pärast alkoholi tarvitamist osutus kümne sõna omandamine eranditult kõikidele vaatlusalustele ootamatult raskeks ülesandeks. Nii näiteks vaatlusalune, kes enne alkoholi vajas 10 sõna õppimiseks ainult kolm kordamist, suutis 20 minutit pärast alkoholi tarvitamist omandada kõik sõnad alles kaheksandal kordamisel. Õppimisvõime selline halvenemine oli vaatlusalustele üllatuseks, kuna subjektiivselt tundus katse olevat kergem kui enne. Õppimisvõime halvenemine oli märgatav veel 2 ja 3 tundi pärast alkoholi sissevõtmist ning täielikult ei taandunud isegi neljandaks tunniks.

Õppimiskatse juures ilmnes veel üks joon. Eranditult kõik katsealused «pakkusid» pärast alkoholi tarvitamist õigete vastuste kõrval ka selliseid sõnu, mis katses ei esinenudki, kuid mis olid kõlaliselt või tähenduslikult sarnased mõne esitatud sõnaga. Näiteks esines etteloetud sõnade hulgas «kirves», vastuste seas mainis vaatlusalune aga lisaks sellele ka «saagi»; loetelus olid sõnad «pits» ja «salv», vastuste hulgas esines aga ka sõna «pilv», ilmselt eelmise kahe sõna seostusena. Need tähelepanekud iseloomustavad mälu täpsuse halvenemist alkoholi toimel.

Ilmneb, et isegi väike annus alkoholi halvab õppimisvõimet märgatavas ulatuses ja küllaltki pikaks ajaks. Omandamisvõime nõrgenemise kõrval põhjustab alkohol ka mälupetete esinemist. Seega tekivad uued sõnalised seosed ajus väga visalt, kinnistuvad aeglaselt ja on ebatäpsed. Võime väita, et

alkohol — ka väikeses annuses — nõrgendab mälu tema täpsuse ja halvab õppimisvõimet.

Missugused praktilised järeldused võib teha ülalesitatust? See kuulub paraku juba iga lugeja-kuulaja isikliku suva valdkonda.

Mehest, kes on näinud ussikuningat

Nende ridade kirjutajal pole oma noores elus veel miilestki nii palju kahju olnud kui sellest, et õndsast Juhan Kunderist saadik alles 1960. aasta suvel folkloristid jälle Viru-Jaagupisse juhtusid. Sest Puu Jaagup on juba nii vana, et ta jutud pole enam seda, mis nad võisid olla kümmekond aastat tagasi.

Ja samas on mul kitsalt isiklikult seisukohalt ka väga hea meel, et see ekspeditsioon Viru-Jaagupisse just nüüd toimus, sest varematel aastatel poleks ma saanud sellest osa võtta, ja nii olekski mul jäänud nägemata mees, kes on näinud ussikuningat.

Ussikuningat? Jah, ja mitte ainult näinud, vaid teda koguni kepiviskega vihastanud. Sellest rääkides lõid vana Puu Jaagupi silmad hoopis nooremalt särama, sest kellele ei meeldiks olla ise muinasjutu- või muistendikangelane. Ja nii ta siduski enda isikuga mitmed tuntud motiivid ussikuningast, vanapaganast, krattidest (keda kohapeal tontideks nimetatakse), luupainajatest ja muust. Peale selliste seikluste on ta tema enda jutu järgi pidanud ka rohkesti ameteid — mõisa karjamehest loomaarstini, kanamunade agendist välkese turbatöösturini. Kas võib leida paremat näidet egomorfismist!

«See on Puu Jaagupi jutt,» öeldakse siinkandis luiskajale. «See on Puu Jaagupi täpsusega arvutatud,» — nii iseloomustatakse suurt ümardamist. Tõepoolest, Puu Jaagupi arvud on väga täpsed, ta mäletab leisika täpsusega oma noorepõlvekaaslaste kehakaalu ning lisab iga sündmuse kirjeldusele juurde kellaaja (enamasti stereotüüpse «kell oli 12, ühe peal»).

Niisugust head fabuleerimisoskust, lennukat fantaasiat ja ebatavalist improviseerimisvõimet võib harva kohata. Sealjuures on ta jutustamisviis väga elav. Rekvisiitidena astuvad juttu müts, taskurätt, kepp ja muud käepärased asjad; ununeb vanadus ja halb tervis, millega vanainimeselikult vestlust alustati. Juuresolevad pildid — paar näidet tervest seeriast — annavad väikese ettekujutuse tema jutustamise välisest küljest.

Lõpuks ei saa ma hoiduda kiusatusest ja toon ära paar Puu Jaagupi juttu (ühed tagasihoidlikumad, võrreldes kogu materjaliga, mis me temalt saime).

«Olin kanamunaagent. Eesli ostsin. Sellega käisin. Obuse ostsin. Ei saanud mulle obusevankrit muretseda. Auto oli kaks ja pool aastad minu käes.»

«Ma võisin laulda alti, tenorit, tiiskanti. Ühe klapi pealt keerasin kohe. Läksime surnuaia pühal laulma. Jõin ühe kanamuna ära (vaat neid ma ajasin keresse). Kus siis oli lauluheal! Meie võisime laulda, nii et koolimajas kaikus lubi laest alla. Mina võisin passi laulda, nii et kõri mürises kohe.»

Kuigi Puu Jaagupi juttude näol pole meil tegemist niipalju rahvatraditsiooniga kui üksikisiku erakordse fantaasiatoodanguga, võisime nentida, et paljud tema motiivid on muutunud juba folkloriks. Neid antakse edasi suust suhu, ja nii on Puu Jaagup koos oma paljumunevate kanade, hea piima- (või õigemini koore-)anniga lehma ja muude erakordsete nähtustega muutunud juba legendaarseks kangelaseks.

Ei ole vist Puu Jaagupi liialdus, kui öelda, et Puu Jaagup on oma nime väärikalt rahvaluule ajalukku jäädvustanud.

P.-E. RUMMO

Kunstiring käis...

Novembri lõpupäevadel käis ülikooli kunstiring Tallinnas ekskursioonil. Et sinna- ja tagasisõit ei kujuneks lihtsalt bussis istumiseks, otsustati tutvuda teeäärsete vaatamisväärsustega. Selleks kutsuti eelnevalt külla meie kodumaa looduse ja kultuuriajaloo paremaid tundjaid Jaan Eilart, kes jutustas huvitavalt ja kaasakiskuvalt sõidust osavõtjatele sellistest huvitavatest paikadest, nagu Mäos asuvatest Liivi sõja aegsetest lahinguväljadest koos Maljuta Skuratovi auks püstitatud obeliskiga ja H. Leberechti romaani «Valgus Koordis» tekkelooga seotud Koordi külast, millele siis ka sõidu ajal vajalikku tähelepanu pöörati.

Tallinna jõudes mindi kohe Riiklikku Kunstimuuseumi, kus oli avatud eesti kunsti ühe suurmeistri Kr. Raua mälestusnäitus. Kõigile pakkusid suure elamuse kunstniku sügavalt tunnetatud Kalevipoja-ainelised teosed ning eredalt isikupärased suure üldistava jõuga pildid kodumaa maastikust.

Samal päeval külastati veel raamatunäitust. Oli huvipakkuv jälgida eesti raamatu arenguteed esimestest eestikeelsetest väljaannetest tänapäevani. Eriti eredalt tõi näitus esile need tohutud edusammud, mis on saavutatud raamatute väljaandmisel nõukogude korra aastail.

Ekskursiooni teine päev pühendati Tallinna Riikliku Kunstiinstituudiga tutvumisele. Põhjalikumalt tutvuti Tarbekunstifakulteedis tehtava tööga, sest enamiku tarbekunstiharudega Tartus ei tegelda. Ekskursioonist osavõtjad said põhjaliku ettekujutuse metallehistöö, keraamika, nahkehistöö ja kunstilise tekstiili valmimise käigust. Toodi kaasa ka mitmeid huvitavaid ideid, mida kavatsetakse ellu rakendada kunstiringi töö mitmekesistamiseks. Nii hakatakse nüüd tegelema temperamaaliga, milleks anti kaasa mitmeid häid näpunäiteid. Tulevastele pedagoogidele on aga väga kasulik omandada lihtne ja huvitav moodus, kuidas valmistada ilupaberit raamatute köitmiseks.

Ekskursiooni lühike aeg ei võimaldanud tutvuda kõigega, mis Tallinnas oli kunstisõpradele huvipakkuvat. Seetõttu oli paljudel kahju teise päeva õhtul tagasiteele asuda. Tagasisõit möödus heas tujus. Tartusse jõuti paljude huvitavate muljetega ja kasulike kogemustega, täis indu edaspidiseks loovaks tööks.

M. KÄSPER,
A. RAITVIIR

VALENTINA PUOLAKAINEN
ja
UDO TARVE
Palju õlgi õnne-õlekubusse!
Kolmanda kursuse vene filoloogid

Alaliselt tegutsevas agitpunktis nr. 8 (Vanemuise tn. 46) vestleb teisipäeval, 13. detsembril kell 19 Tartu Linna TSN TK Plaaniosakonna juhataja M. Seero Tartu linna majandusest seitseaastakul.

Filmid «Putilovi töölise mälestus», «Maailma naised» ja «Võitlus elu eest».

Samas on pühapäeval, 11. detsembril kell 18 sm. E. Raali loeng «Alkohol ja kuritegevus». Pärast loengut demonstreeritakse filmi «Laulab Yves Montand».

* * *

Kinolektooriumis (Vanemuise tn. 46) vestleb täna kell 19 reisimuljetest Prantsusmaalt ülikooli rektor prof. F. Klement.

Film «Mööda Prantsusmaa teid».

TRÜ klubi kohvikus

Teisipäeval, 13. detsembril
KAUG-IDA TEADLASE, KUNSTNIKU JA TURISTI PILGUGA
Esinevad sm-d Trass, Raik, Parmasto, Polli.

*

Neljapäeval, 15. detsembril
kirjanik, kunstnik ja muusik huumoris.
ANEKDOOTE JA VESTEID

*

Teisipäeval, 20. detsembril
ISETEGEVUSE JA OMALOOMINGU ÕHTU

*

Reedel, 23. detsembril
KUNSTITEOSE SÜND
Kohtumine «Ballett-sümfoonia» autoritega.

*

Teisipäeval, 27. detsembril
FILOLOOG EKSPEDITSIOONIL
Muljeid suvistest rahvaluule- ja keelealastest ekspeditsioonidest.

*

Laupäeval, 31. detsembril
TUJUKÜLLANE VANA-AASTA ÕHTU

ALGUS KELL 20

Pühapäeval, 18. detsembril kell 18 alustab tööd V. Kingissepa tn. 19 võimla väikeses saalis laste võimlemisring.

* * *

Reedel, 23. detsembril kell 19.30 külastatakse ühiselt RT «Vanemuises» L. Tolstoi draama «Elav laip» etendust. Pärast etendust toimub arutelu.

Piletid on müügil teaduskondade teatrivolinike käes.

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»), г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 11310. MB 08475.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

Ülehomme kõik valima!

Kõigi maade proletaarlased, ühinegel

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr.37 (464) Reedel, 16. detsembril 1960 XIII aastakäik

AVATI KLUBI

Esmaspäeva õhtul avas uksed külastajaile meie uus klubi. Moodne sisustus, valgustus — isegi kunstnikud aitasid kaasa, et üliõpilasklubi saaks nägus ja moodne.

Ülikooli isetegevuslaste päralt on nüüd palju rohkem ruume. Avar saal, kaks harjutussaali, ruum klubi juhatusele, puhketuba, ruum esinejatele.

Pidulikul õhtul märkis oma avasõnas rektor prof. F. Klement klubi senist tööd ja soovis edu edaspidiseks.

Tervitused, tänukirjad paarematele ehitajatele ja juba kõlabki lavalt võimas meestelaul: esineb meie vanim isetegevuskollektiiv — Tartu Üliõpilasmeeskoor. Laval vahelduvad esinejad — naiskoor, deklamaatorid, võimlemisrühm. Esinevad meie noorimad isetegevuskollektiivid — sümfoniettorkester, segakoor.

Ettekanded järgnevad ettekannetele. Kava on sisukas ja heatasemeline. Eks tõesta ju seegi, et meil on palju neid, kes armastavad tegelda kunstilise isetegevusega. Palju rohkem, kui suutsid mahutada vanad ruumid.

Teisipäeval ja kolmapäeval jätkusid klubi avapidustused. Nii oli kõigil soovijail võimalus tutvuda uue klubiga.

Klubi juhatus on juba varakult mõelnud ürituste plaanile. Pilk sellele näitab, et üliõpilasi ootab ees hulk huvitavaid õhtuid. Eeloleval nädalavahetusel toimub klubis linna džässorkestrite ülevaatus.

Meie kandidaadid rahvakohtunike valimistel

SALME JASINSKI sündis 1928. aastal Tartu rajoonis Mäksa külanõukogus talupidajate perekonnas. Tema vanemad on praegu kolhoosnikud. 1952. aastal lõpetas sm. Jasinski Tartu Riikliku Ülikooli Õigusteaduskonna ning suunati tööle Tartu Linna Prokuratuuri uurijaks, millisel kohal töötab ka praegu. Kaheksa-aastase töö vältel Tartu Linna Prokuratuuris on sm. Jasinski näidanud end kohusetruu ja võimeka juristina. Tema tööd on tunnustatud vabariikliku ja NSV Liidu prokuratuuri poolt ning teda on korduvalt käskkirjades esile tõstetud ning autasustatud. Salme Jasinski oli aktiivne kommunistlik noor ning oli valitud korduvalt ELKNÜ Tartu Linnakomitee revisjonikomisjoni liikmeks. 1960. a. septembris võeti ta vastu NLKP liikmekandidaadiks.

HERBERT SEPP sündis 1929. aastal Kingissepa rajoonis Laimjala külanõukogus talupidajate perekonnas. Praegu on vanemad kolhoosnikud. Töötama hakkas sm. Sepp noorelt, pärast algkooli lõpetamist 1943. aastal raske majandusliku olukorra tõttu vanemate kodus. Alles pärast nõukogude võimu kehtestamist avanes tal 1945. aastal võimalus jätkata oma haridusteed. 1950. aastal lõpetas sm. Sepp keskkooli ning asus tööle Orissaare Rajooni Täitevkomitee Põllumajandusosakonna ökonomistina. 1951.—1953. aastani viibis sm. Sepp Nõukogude armees. Seejärel töötas ta aasta aega ALMAVÜ Orissaare Rajoonikomitee esimehena. 1954. aastal asus Herbert Sepp edasi õppima TRÜ Õigusteaduskonda, mille lõpetas 1959. aasta kevadel.

14. septembril 1958 valiti Herbert Sepp täienda-vatel valimistel Tartu linna rahvakohtunikuks, kellena töötab ka praegu. Tema tööd rahvakohtunikuna iseloomustatakse ENSV Ülemkohtu poolt hästi. Juba õppimise ajal ülikoolis täitis sm. Sepp algul kommunistliku noorena ja alates 1956. aastast kommunistina vastutusrikkaid ühiskondlikke ülesandeid, ta oli kursuse komsomolisekretär, üliõpilaste teadusliku ühingu teaduskonnanõukogu esimees, propagandist jne.

IRINA ADOJAAN sündis 1924. aastal ENSV-s Kingissepa rajoonis Kihelkonna külas arsti tütrena. Pärast isa surma kolis perekond Tartusse, kus sm. Adojaan sai alg- ja keskhariduse. 1941. aastal evakueerus ta koos emaga Nõukogude Liidu tagalasse Alma-Ata linna. Seal töötas ta keskkooli sekretärina ja arveametnikuna. Pärast Nõukogude Eesti vabastamist saksa okupantidest oli sm. Adojaan tööl ENSV Tervishoiuministeeriumi ja Kultuuriministeeriumi liinis. 1947. aastal astus ta Tallinna Juriidilisse Kooli, mille lõpetas 1949. aastal. Seejärel suunati ta tööle ENSV Prokuratuuri kohtu järelvalve ja uurimisosakonna prokurörina, ühtlasi jätkas ta oma haridust kaugõppe teel Tartu Riikliku Ülikooli Õigusteaduskonnas. Ülikooli lõpetas sm. Adojaan 1953. aastal ning samal aastal valiti ta Tartu oblastikohtu aseesimeheks. Pärast oblastite likvideerimist asus ta tööle Tartu Riikliku Ülikooli teadusala prorektori abina. Alates 1955. aastast töötas Irina Adojaan EKP Tartu Linnakomitee instruktorina. 1957. aasta detsembris valiti ta Tartu linna rahvakohtunikuks, 1958. aasta 1. märtsist aga määrati Tartu linna vanemaks rahvakohtunikuks.

Sm. Adojaan kuulub 1950. a. alates Kommunistlikku Parteisse. Ta täidab vastutusrikkaid ühiskondlikke ülesandeid, on töötanud lektorina ja propagandistina. Praegu on ta EKP Tartu Linnakomitee ja selle büroo liikmeks.

* LÜHIDALT *

Ülikooli võitlevate ateistide klubi asutamisest täitub 27. detsembril üks aasta. Sel puhul korraldatakse ülikoolis 20.—27. detsembrini ateismiнädal.

Komsomoligrupid! On valminud terve rida huvitavaid ateistlikke loenguid. Lektorite saamiseks pöörduda ülikooli komsomolikomiteesse.

Reedeõhtusel ÜTÜ žurnalistikaringi koosolekul jagasid ringi liikmetele oma praktikamuljeid viienda kursuse žurnalistid. Samuti kuulati ettekannet sõnumi struktuuri kohta ameerika ajakirjanduses.

Homme kell 16 on keemia ringauditooriumis diskussioonikoosolek

MIS ON KUNSTILINE FILM?

Põhiettekande teeb Tallinna Kinostuudio režissöör sm. Käsper. Kinokunstiringi juhatus

10. ja 11 detsembril toimus TRÜ ÜTÜ eesti keele ringi 15. aastapäevale pühendatud konverents. Kuulati ära kuus ettekannet. Üliõpilastest rääkis M. Viiding eesti perekonnanimede käänamisest ja M. Hint liivikeelsest kirjandusest, eesti filoloogia osakonna IV kursuse üliõpilaste kollektiivne töö käsitles käesoleval aastal ilmunud «Õigekeelsuse sõnaraamatut». Tulusaid näpunäiteid edaspidiseks tööks said üliõpilased ringi endistelt liikmetelt H. Vihmalt ja V. Saagelt, kes kõnelesid noore pedagoogi tööst ja ülesannetest koolis. Teadlikust keelelarvitusest ja keelenormidest rääkis ringi endine esimees R. Kull TA Keele ja Kirjanduse Instituudist.

Ringi tervitasid TRÜ ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ring, Keele ja Kirjanduse Instituudi töötajad, Tartu linna eesti keele õpetajate ainesektsioon jt. Emakeele Seltsi poolt andis prof. J. V. Veski üle aukirja (pildil) ja soovid, et ring liituks tihedamalt ka Emakeele Seltsi tööga.

Konverentsile oli saabunud külalisi ka Tallinnast, Võrust, Põltsamaalt ja isegi Leningradist.

Esteetilisest kasvatusest

Prof. F. KLEMENT

Kommunistliku partei kogu tegevuse aluseks on hoolitsus inimese heaolu eest, inimühiskonna edasise progressi ja iga inimese isiksuse igakülgse arendamise eest.

Võitlus kommunismi eest kätkeb endas lahutamatu osana võitlust vana, ekspluataatorliku ühiskonna vastu, uue, klassideta ühiskonna ülesehitamise eest. See võitlus ei piirdu mitte ainult uue ühiskonna materiaalsete aluste loomisega ja sotsiaalse ümberkorraldamisega, vaid haarab ka ideoloogilist valdkonda. Võitlus kodanliku ideoloogia vastu, uue, kommunistliku ideoloogia kasvatamine, on alati olnud meie partei ja Nõukogude riigi tähelepanu keskuseks.

Epohhil, mil asume kommunistliku ühiskonna laiahaardelisele ülesehitamisele, on uue inimese kasvatamise ülesannetel eriti suur tähtsus. Kommunism ei ole mõeldav ilma inimeste lõpliku vabanemiseta kodanliku ideoloogia iganditest, nende läbiimbumiseta uue moraali printsiipidest.

Silmapaistev koht kommunistliku kasvatuse ülesannete suures kompleksis kuulub esteetilisele kasvatusele. Esteetilise kasvatuse ülesanne on lai ja väga mitmekülgne. Õppida aru saama kõigest kaunist, tunnetada ilusat, see tähendab teha oma elu rikkamaks, muuta see sisukaks ja rõõmukküllaseks, see tähendab, et inimesele muutuvad mõistetavaks kõik looduse ja kunsti ilud, see tähendab, et inimene suudab nautida kõike seda ülevat, mida pakub muusika, kujutav kunst, ilukirjandus ja luule, samuti teatrikunst.

See tähendab tavaliste võimete, tavalise ande juures meid ümbritseva maailma tunnetamises peaaegu samasugust hüpet kui see, et kurt hakkas kuulma või pime sai nägijaks.

Kuid küsimusel on veel teine, võib-olla tähtsam külg. Õppinud nägema ja aru saama kõigest ilusast, ei suuda inimene enam leppida inetusega mitte ainult kunstis, vaid ka igapäevases elus ja inimeste käitumises. Ta astub aktiivselt välja ilu eest, võitleb inetuse vastu, ta püüab kogu oma käitumises ja tegevuses ilu poole.

Me räägime, et kunst õilistab, innustab püüet kõige ilusama ja täiuslikuma poole. Siin esteetiline ühineb eetilisega, ilus — moraaliga, sündsusetus — amoraalsusega.

Juba sellepärast oleme realistliku kunsti poolt, selle aktiivse kunsti poolt, mis on seotud eluga, mis innustab meid võitlusele kõige eesrindliku eest.

Esteetilise kasvatuse vormid, eriti kõrgemas õppeasutuses, on mitmesugused. Siin saab kasutada niisuguseid tavalisi õppetöö vorme, nagu loengud kunsti ajaloo ja teooria alal, esteetikas, kirjanduse ning muusika teoorias ja ajaloos. Siin on võimalus korraldada ka praktilisi tundide andmist kunstivallast: joonistamises, maalikunstis, skulptuuris, muusikas.

Tähtsat osa esteetilises kasvatuses etendab isetegevuslik töö laulukoorides, muusika-, tantsu- ja draamaringides.

Kahtlemata etendab siin suurt osa ka kunstimuuseumide, näituste, kontsertide, teatri- ja kinoetenduste külastamine, kui on tegemist üritustega, mis teenindavad esteetilise kasvatuse ülesandeid.

Silmapaistvat tähtsust omab iseseisev ilukirjanduse lugemine, kunsti- ja kirjandusning esteetikaalase kirjandusega iseseisev tutvumine, tegelemine poeesiaga.

Lõpuks ei saa mööda minna sellest, et ka ümbrus, milles elab ja õpib üliõpilane, peab kasvatama teda esteetiliselt. Selles osas on meil aga eriti suuri puudujääke. Meie auditooriumid, ühiselamud ja teised ruumid ei rahulda tihti esteetilise kasvatuse kõige elementaarsemaidki nõudmisi ei remondi, värvide ega mööbli osas, mis tihti on maitsetud. Ka puhtus jätab soovida. Hea maitse arendamiseks kasutatakse meil ruumide sisustamisel vähe seinte kaunistamist kunstiteostega, liiga vähe tähelepanu omistatakse samuti lilledele, mis suuresti aitavad kaasa ilusama ümbruse loomisele.

Ka meie, noorte kasvatajad ise, suhtume sageli ükskõikselt ja hoolimatult oma välimusse, ilmume noorte hulka pressimata ülikonnas, puhastamata saabastes, halvasti raseeritult, maitsetu kaelasidemega, tihti jätavad ka meie maneerid soovida. Ei tohi unustada, et just meie eeskuju on eriti tähtsaks faktoriks kasvatustöös.

Esmaspäeval ja teisipäeval toimus ülikooli aulas vabariiklik kõrgemate õppeasutuste aktiivi nõupidamine esteetilise kasvatuse küsimustes. Ettekannetega esinesid dots. L. Soonpää ENSV Riiklikust Kunstiinstituudist, dots. J. Pütsepp TRÜ-st, vanemõpetaja K. Uibo Tallinna Polütehnilisest Instituudist, dots. R. Päts Ed. Vilde nim. Tallinna Pedagoogilisest Instituudist ja RT «Vanemuise» peanäitejuht K. Ird. Avaldame allpool mõningaid materjale nõupidamiselt.

Dotsent L. Soonpää ettekandest

Sotsialism on avanud suurepärased võimalused ühiskonna kõigi liikmete igakülgseks arenguks. Kahjuks ei kasutata veel kõiki võimalusi inimeste esteetilisel kasvatamisel. Hiljuti «Komsomolskaja Pravda» veergudel korraldatud diskussioon «Füüsika või lüürika?» näitas, et meil leidub veel targutajaid, kes koguni eitavad kunsti osatähtsust uue inimese kujunemisel. Niisugune imelik seisukoht kujutab endast tegelikult abitut katset labastada ja näha ühekülgsena kommunistliku ühiskonna liiget, kes, vastupidi, peab olema just mitmekülgselt arenenud inimene. Partei XXI kongress juhtis sellele veel kord tähelepanu ja rõhutas oma otsuses, et esteetiline kasvatus on kommunistliku kasvatuse lahutamatu osa. Esteetiline ja eetiline on tihedalt seotud.

Tihti mõistetakse meil esteetilist kasvatust liiga kitsalt: piirdutakse vaid loengutega kunstist. Ometi on kunst vaid esteetilise kasvatuse üks osa. Väga tähtis on esteetiline suhtumine riietusse, kombetalitustesse, käitumisse jne.

Kui kujutava kunsti ühiskondlik-poliitiline kasvatuslik mõju on n. ö. käegakatsutav, siis arhitektuur ja tarbekunst mõjuvad eelkõige esteetiliselt. Veel neljakümnendatel aastatel ei osutatud meil tarbekunstile küllaldaselt tähelepanu. Alles 1957. aastal avaldas NSV Liidu Kunstnike Liidu juhatus otsuse tarbekunstialase propaganda kohta, mis oli tähtsaks sammuks töötajate esteetilise kasvatamise tõhustamisel. Sama eesmärki teenis ka NLKP Keskkomitee otsus arhitektuuriliste liialduste kohta.

Kujutava kunsti mõju inimestesse on kahesugune: retseptiivne ja aktiivne. Esimesel juhul me naudime kunsti, kuid ise kunsti alal ei tegutse. Teine juhtum aga eeldab kunstilist isetegevust. Kõige levinum isetegevuslaste poolt harrastatav kunstiala on meil muusika ja laul. Seletada võib seda ammu juurdunud traditsioonidega. Levinud on ka draamaringide tegevus. Senisest laialdasemalt tuleks aga hoogustada kirjanduslikku omaloomingut. Näiteks on Saksa DV-s sisse seatud brigaadipäevikud, kuhu töölised kirjutavad oma päevamuljeid. Nendes päevikutes leidub rohkesti häid karakteristikaid, on tunda ilukirjanduse elemente. Meil vääriks see eeskuju järgimist. Kõrgema ja Keskeriharidusе Komitees ongi kaalumisel küsimus seinalehtede asendamisest laualehtedega.

Kunsti laialdase propageerimise peamiseks vormiks on mitmesugused ringid. Suurtes õppeasutustes nagu TRÜ ja TPI võiks olla isegi mitu ühesuunalist ringi. Teiseks vormiks on kunstinäituste külastamine koos järgnevate arutlustega. Ka kõrgemate koolide seinte vahel tuleks korraldada kunstinäitusi, nagu seda käitistes ja ettevõtetes tehakse.

Väga oluline kõrgematele koolidele oleks šeflussidemete loomine loominguliste liitudega. Senisest palju enam tuleks korraldada üliõpilaste kohtumisi kunstitegelastega. On täiesti loomulik, et initsiatiiv selles suhtes peab tulema õppeasutustelt.

Nõrgad on kõrgemate õppeasutuste omavahelised kultuurilised sidemed. Üliõpilased kohtuvad ainult tantsupidudel, ometi oleksid võimalused siin palju laiemad.

Hea maitse ja ilutunde kasvatamisel ei piisa ainult kunstiga tegelemisest. Aktiivselt tuleb võidelda väikekodanliku maitse vastu, arvamuse vastu, et maitse on puhtsubjektiivne nähtus. Ammu on aeg üles tõsta maitse objektiivsuse küsimus. Suuremat tähelepanu tuleb pöörata ruumide maitsekale sisustamisele ja üldse kodukultuurile.

Hellaks kohaks esteetilises kasvatustöös on kaadri küsimus. Esteetika õppejõude on väga vähe. Õpetajate esteetika-alane ettevalmistus on enam kui nõrk. Leidub veel neid kirjandusõpetajaid, kes vulgaarsotsioloogilise lähenemisega teostele õpilasi kirjandusest eemale peletavad. Vähemalt humanitaaralade õpetajatele tuleks korraldada esteetikakursusi, sest ilma esteetilise kasvatuseta on võimatu kujundada kommunistliku ühiskonna inimest.

Sm. PÜTSEPA ETTEPANEKUD

- **Luua seminar kõigile üliõpilastele — tulevastele pedagoogidele tahvlile joonistamise, ehiskirja, seinalehtede ja ruumide kujundamise õpetamiseks.**
- **Üliõpilaste tervistavates puhkelaagrites pidada loenguid käitumisest, esteetikast, lauakommetest, korraldada matku. Kehakultuuriinstruktori kõrval olgu laagris kultuurse vaba aja veetmise organiseerija.**
- **Asuda ülikooli ümbruse korrastamisele üliõpilaste jõul ja ülikooli botaanikaaia töötajate juhendamisel.**
- **Kõik ulatuslikumad remondid ja ümberehitused kooskõlastada ülikooli kunstinõukoguga.**
- **Muuta kardinaalselt senist töökorraldust remontimisel. Võetagu ette jõukohaseid üritusi, pearõhk asetada õpperuumide, koridoride, ametiruumide, ülikooli lähema ümbruse, õppekorpuste korrashoiule.**
- **Ülikooli rektoraat peaks astuma välja Toomemäe kahjustamise vastu.**

MIDA RAAKIS K. UIBO

Ettekandega esteetilise kasvatuse küsimustest Tallinna Polütehnilises Instituudis esines vanemõpetaja K. Uibo.

Sm. Uibo rõhutas, et selle lühikese esteetikakursuse raames (24 tundi), mida loetakse meie kõrgemates õppeasutustes, tuleks rohkem tähelepanu pöörata mitte niivõrd üldteoreetilistele küsimustele, nagu seda näeb ette kursuse programm, vaid seostada esteetika meie tänapäeva kõige aktuaalsemate küsimustega. Iga üliõpilane peaks vabalt orienteeruma kaasaegse kunsti ja kirjanduse küsimustes.

Esteetikakursus peab olema eelkõige huvitav, elav ja kutsuma esile vaidlusi. On hea, kui loenguid elustaks alati vastavasisuline illustreeriv materjal.

Polütehnilises Instituudis on selles osas juba mõndagi saavutatud — õppetöö käigus on korraldatud ühiskülastusi kunstinäitustele, vaadatud filme («Dresdeni galerii» jt.). Huvitavaks kujunesid kinofilmi «Puhkus Roomas» ja A. M. Remarque'i romaani «Aeg antud elada, aeg antud surra» arutelud. Planeeritud oli ka kohtumine meie kirjanike ja heliloojatega, kuid ajapuudusel jäid need üritused läbi viimata.

Üliõpilaste esteetilise kasvatusega peavad tegelema kõik õppejõud ja õppeasutuse ühiskondlikud organisatsioonid. Kuid tihti piirduvad õppejõud ainult teadmiste edasiandmisega, unustades, milline vastutusrikas ja tähtis ülesanne lasub nendel üliõpilaste esteetilise maitse kasvatamisel. Õppejõud peaksid seostama humanitaarteadmisi tehnikaga.

Suuremat tähelepanu tuleks pöörata ka instituudi ruumide kaunistamisele. Lähemas tulevikus kavatsetakse avada instituudi ruumides alaline ekspositsioon kunstiinstituudi üliõpilaste parematest töödest.

Rohkem tähelepanu tuleb pöörata ka ühiselamutele. Elada kultuurses toas peab saama iga üliõpilase eluliseks vajaduseks.

Jääb soovida, et üliõpilaste kunstimaitse kasvatamisel aitaksid kaasa Riiklik Filharmoonia ja meie vabariigi teatrid, alandades üliõpilastele piletite hindu.

Vabariiklikud ajalehed ja kogu avalikkus peaksid kaasa aitama üliõpilaste esteetilise maitse kasvatamisel. Kahjuks on selles osas veel väga vähe tehtud.

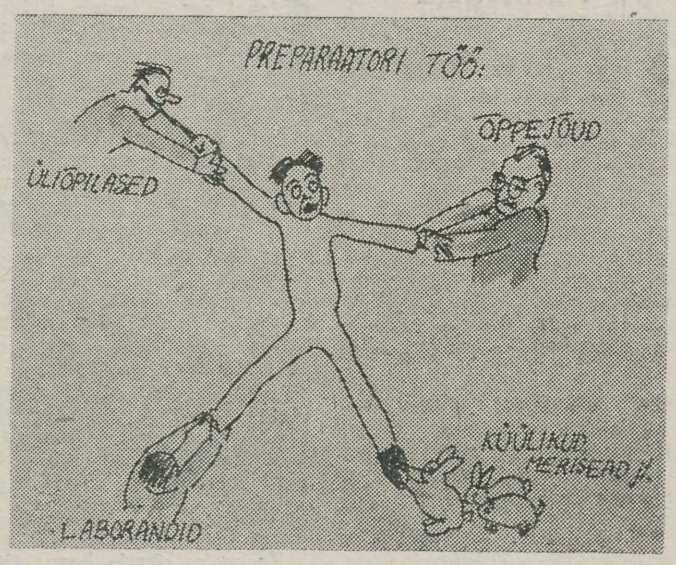

J. KANGILASKI joonis

(TRÜ ametiühingukonverentsi välklehest.)

2 Tartu Riiklik Ülikool

Onnitleme juubilari

Üleeile tähistasime Eesti NSV teenelise teadlase professor veterinaariadoktor Julius Tehveri juubelit.

Professor J. Tehver sündis Vändra rajoonis 14. detsembril 1900. Alghariduse sai ta kohalikus kihelkonnakoolis, gümnaasiumi täieliku kursuse lõpetas Tallinnas 1922. a., selle järele asus õppima Tartu Ülikooli veterinaarteaduskonda, mille lõpetas 1927. a. kiitusega.

Teadusliku uurimistööga alustas juubilar juba üliõpilaspõlves. Silmapaistvate võimete tõttu jäeti ta ülikooli juurde teadusliku stipendiaadina koduloomade histoloogia ja embrüoloogia alal. Juba sel ajal oli juubilaril tihe seos Tartu Ülikooli histoloogiakateedriga, kus tal professor H. Kulli juhendamisel valmis väitekiri: «Koduimetajate seedetrakti enterokromafiinsed, Panethi ja teralised intraepiteliaalsed rakud», mille eduka kaitsmise järele (1929. a.) omistati talle veterinaariadoktori teaduslik kraad.

Professor Tehver on olnud pikemaajalisel teaduslikul komandeeringul Inglismaal kahel korral (1929—30. a. üks aasta Edinburgh'is ja 1939. aastal Cambridge'is), kus ta tutvus nimekate teadlaste juures koduloomade histoloogia, embrüoloogia, postnataalse kasvu (arenemine pärast sündi), sigimisbioloogia jm. küsimustega.

Juubilari arvukad teaduslikud uurimused haaravad põllumajandusloomade seedetrakti ja suguelundite mikroskoopilist anatoomiat, loomade sigimisbioloogiat jt. probleeme. Professor Tehveri uurimistööd on teostatud intaktse metoodikaga ja on eeskujulikult vormistatud. Oma teaduslikke töid on ta avaldanud nii kodumaistes kui ka välismaistes erialastes väljaannetes.

Pedagoogilist tegevust alustas juubilar 1926. a. veterinaarteaduskonnas, kus töötab tänini, olles EPA anatoomia-, histoloogia- ja embrüoloogiakateedri juhataja. Laialdase silmaringiga ja sügava eruditsiooniga teadlasena on professor Tehver pidanud loenguid põllumajandusloomade histoloogia ja embrüoloogia kõrval ka anatoomias ning füsioloogias. Alates 1956. aastast on professor J. Tehver ka TRÜ histoloogia- ja embrüoloogiakateedri juhataja ning loeb Arstiteaduskonna üliõpilastele vastava aine põhikursust.

Professor Tehver pedagoogina pole piirdunud mitte ainult loengute pidamisega, vaid ta on silmapaistva viljakusega töötanud eestikeelse õppekirjanduse koostamisel. Seoses õppevahendite kirjutamisega on juubilar olnud pioneeriks ka eestikeelsete oskussõnade loomisel koduloomade morfoloogia alal. Tema poolt on trükki toimetatud üksteist originaalset õpikut põllumajandusloomade histoloogia, anatoomia ja füsioloogia alalt. Professor Tehveri õpikud on sisutihedad ning varustatud ronke originaalse illustratiivse materjaliga. Nad leiavad rohket kasutamist mitte ainult veterinaaria, vaid ka naaberalade üliõpilaste poolt. Professor Tehveri viimati ilmunud (1959. a.) õpik «Üldhistoloogia» on vajalikuks moodsaks käsiraamatuks kõigile, kes aiustavad mikromorfoloogia õppimist.

Soovime lugupeetud juubilarile tema auväärsel tähtpäeval palju, palju õnne, aga eriti — palju jõudu ja edu edaspidiseks viljakaks tööks.

ÜHISLAULULE JALAD ALLA!

Dotsent Riho Päts Tallinna Pedagoogilisest Instituudist kõneles esteetilistest probleemidest, mis kerkivad seoses muusika õpetamisega ja muusika esitamisega ning mis tulenevad muusikast endastki.

Sm. Päts rõhutas loova metoodilise töö vajadust. Tuleb loobuda kivinenud, akadeemilistest tavadest, mis kohati muutuvad takistavateks. Ettekandja kõneles lähemalt muusika-alasest tööst E. Vilde nimelises Tallinna Pedagoogilises Instituudis. On korraldatud kohtumisi noorte koorikollektiividega, üldhariduslike koolide muusikasõpradega, läbi viidud loengkontserte. Kõneleja rõhutas kaadriga tehtava töö tähtsust. Meie pedagoogilise kaadri töös esinevate vigade puhul on suures osas süüdi kõrgemad õppeasutused. Ta tõi näiteks Tallinna Pedagoogilise Instituudi, kus viie aasta jooksul on kolm korda muudetud profiili suuremal või vähemal määral.

Rõõmustavate faktidena nimetas R. Päts üliõpilaskooride head tööd, nende kunstilise meisterlikkuse kasvu. Repertuaar on soliidne. Samaaegselt aga teevad muret ansamblid, ja veel enam — ansamblite repertuaar. Siin on liiga palju kergesisulist ja tühist.

Jalgadele tuleb asetada meil ühislaul, viidagu tema juured üldhariduslikesse koolidesse. Samuti — suunakem üliõpilasi kontsertidele! Enam teadlikkust muusika kuulamisel!

Teatri osast

koolinoorte kommunistlikul kasvatamisel kõneles RT «Vanemuise» peanäitejuht sm. K. Ird. Ta analüüsis huvitavalt teatrit kui mitme kunsti sünteesi, mis võimaldab mitmekülgselt kasvatada teatrikülastajaid.

Tõsise etteheitega konstateeris kõneleja, et üliõpilaskonna sidemed teatriga on märksa nõrgemad kui mõned aastad tagasi, mil uuslavastustele järgnesid huvitavad arutelud, kus üliõpilased andsid aktiivselt oma hinnanguid kuuldule-nähtule.

Ka on kurb, et «Vanemuine» ei paku enam pühapäeviti etendusi kooliealistele, sest «polevat» asutust, kes seda organiseeriks.

Üheks esteetilise kasvatuse peanõuandeks pidas sm. Ird seda, et kasvatajad armastaksid oma ala ja kasvatatavaid. Siis suudavad nad noortesse sisendada õigeid arusaamisi ilust, heast, kaunist ja kõlbelisest.

Sõnavõttudest

Sõnavõtte oli nõupidamisel rohkesti. Seltsimehed Tallinna Polütehnilisest Instituudist, Tartu Muusikakoolist, Tartu Riiklikust Ülikoolist ja mujalt peatusid konkreetsetel küsimustel ja tegid praktilisi ettepanekuid esteetilise kasvatustöö valdkonnast.

Sm. Klaos EKP Keskkomiteest toonitas pikemas sõnavõtus vajadust mitte unustada, et esteetiline kasvatus on üheks osaks noorsoo kommunistlikul kasvatusel. Selle unustamine võib viia meid õigelt teelt kõrvale. Noortele on omased otsingud. Tihti kaldutakse seejuures mitmesuguste kodanliku kultuuri «ismide» mõju alla.

Nõupidamisele järgnesid ekskursioonid ülikooli auditooriumidesse, muuseumidesse ja ühiselamuisse.

Nõupidamisel tõstatati palju uusi mõtteid, tehti häid ettepanekuid. Ootame nende peatset rakendamist ülikoolis toimuvas esteetilises kasvatustöös.

NEMAD ON VARSTI JURISTID

Õigusteaduskonna viienda kursuse üliõpilastel on lõppenud viimane eksamisessioon. 1. detsembrist kuni 23. jaanuarini viibivad diplomandid menetluspraktikal.

Mõni sõna sellest kursusest. 1956. aastal alustas oma õpinguid Õigusteaduskonnas 50 noormeest ja neidu. Nelikümmend kaks neist jätkavad teed juristi diplomini. On loota, et nende unistused täituvad, sest õppeedukus ja distsipliin on kursusel hea. Kümme üliõpilast õpib ainult hindele «väga hea», rahuldavaid hindeid on vaid paaril.

Eriti head on õpingute ja ühiskondliku töö tulemused Advig Kirisel. Ta saab Lenini-nimelist stipendiumi. Kursusel on neli kommunisti ja kolmkümmend kaks kommunistlikku noort. Eks anna seegi fakt tunnistust üliõpilaste teadlikkusest.

Menetluspraktika on seostatud üliõpilaste diplomitöö teemaga. Lembit Bartels viibib praktikal vabariiklikus prokuratuuris, Aino Pooga Tallinna I Riiklikus Notariaalkontoris, Kaljo Itra ENSV Ministrite Nõukogu juriidilises komisjonis.

Pärast praktikat alustavad diplomandid diplomitööde kirjutamist. Ja siis veel riigieksamid ning tee ellu on lahti!

Soovime diplomandidele kõigeks eelseisvaks parimat!

R. KÖTTIM

Uued mõtted, uus vorm

Möödunud neljapäeval kogunesid ülikooli kohvikusse meie parimad isetegevuslased, ametiühingu- ja kultuuriaktivistid, et nõu pidada kultuuritöö ja isetegevuse küsimustes.

Ametiühingukomitee esimees sm. J. Lott rääkis, kui suur kasvatuslik tähtsus on vaba aja sisukal veetmisel. Analüüsides lühidalt olukorda kursuse- ja osakonnaõhtute alal, nentis kõneleja, et ülikoolis peetakse veel kursuse- ja osakonnaõhtuid, kus kuritarvitatakse alkoholi.

Kiitvalt aga tõi sm. Lott esile keemikute ja matemaatikute kursuseõhtuid, kus korraldati sisukaid ja huvitavaid üritusi ilma alkoholita. Samuti märkis kõneleja, et on muudetud kursuse- ja osakonnaõhtuks loa andmist. Seni võis loa anda ükskõik milline üliskondlik organisatsioon, edaspidi teeb seda ainult teaduskonna ametiühingubüroo, komsomolibüroo ja dekanaat. See tõstab kahtlemata ka vastavate organisatsioonide osatähtsust.

Ülikooli isetegevusolümpiaad pole enam mägede taga. Sel olümpiaadil on vaja mullu kahvatuks jäänud sõnakunsti osa parandada. Seepärast tekib vajadus luua oma näiteringid mitte ainult osakondades, vaid isegi suurematel kursustel. Probleemiks on muidugi kõigile nendele gruppidele juhendajate leidmine, sest juhendajaid on seni saanud ainult silmapaistvamad grupid. Teistele gruppidele peaksid olema juhendajad üliõpilaste seast. See tooks ka neile väga suurt kasu.

Teiseks analüüsis sm. Lott isetegevusliku teatri küsimust. Selle teatri idee tõstatati Õigusteaduskonna ametiühingubüroos. Nüüd on aga mõte leidnud endale palju sõpru ja toetajaid. Kui praegu on võimalus üliõpilastel õppida lisaspetsiaalsusi kodunduse, muusika ja kujutava kunsti kabinetis, siis tuleval aastal lisandub ka neljas — näite- ja kõnekunstikabinet. Peaasjalikult võib raskusi tekitada pedagoogide leidmine. Ruumide küsimus lahendatakse uue klubi näol.

Kogemusi kursuse- ja osakonnaõhtute korraldamisest andsid edasi geograaf Ende Inna, keemik Rein Pullerits, eesti filoloog Marju Tuka jt. Kuidas vanad eestlased nääride ajal «kingseppa pimedaks torkasid», sellest rääkis rahvakunstiansambli kunstiline juht Helju Mikkel. «Üliõpilased on alati olnud leidlik rahvas,» ütleb ta lõpuks, «küllap on võimalusi ka nüüd vanade rahvakommete baasil muuta huvitavamaks meie nääriõhtuid.»

Kibedad päevad on praegu uue üliõpilasklubi juhatajal Ants Siimeril. Eks sellepärast jõudiski ta alles koosoleku lõpuks kohale. Aga töö pole viljatu. See on kõige tähtsam.

Sm. Siimer märkis oma sõnavõtus, et tänu uuele klubile saavad meie üliõpilased juurde 360 kohaga saali, kaks harjutusruumi, puhkeruumid jne. Seoses sellega laieneb muidugi isetegevuslaste pere. Hakkavad tegutsema uued ringid, nagu akrobaatika- ja peotantsuring. Klubi on saanud 140 tuhande rubla eest uut sisustust, muusikainstrumente jne.

Kevadel toimub klubi ruumes vabariigi kõrgemate koolide isetegevusolümpiaad. Kui möödunud korral saavutati Pedagoogilise Instituudi järel teine koht, siis seekord peaks ...

Uued olid nõupidamise mõtted nagu tema vormgi. Sõnavõttude vaheajal rüübati kohvi, kuulati isetegevuslaste ettekandeid, anekdoote, esinesid meie parimad isetegevuslased. Kuidas tantsitakse õigesti sambot, rumbat ja lipsit, seda demonstreerisid peotantsijad.

Loodame, et paljud õhtul kuuldud mõtted ja kasulikud ettepanekud ei jää õhku rippuma.

Selleks kivi kotti, seltsimehed!

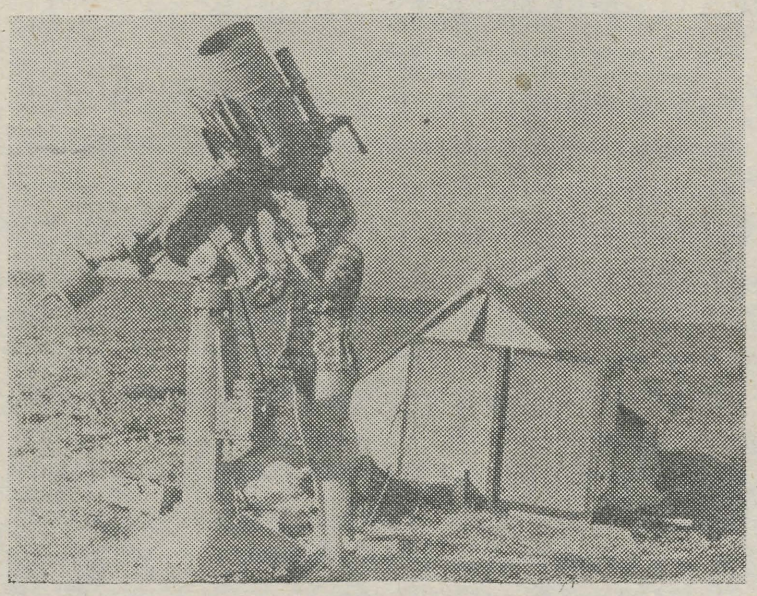

KUIDAS LÄKS?

HELGI HALJASTE EESTI FILOLOOGIA V KURSUSELT:

Kui aeg kiiresti kulub, siis tähendab see häid kordaminekuid, huvitavaid ja kasulikke toimetusi. Ammu see siis oli, kui Tartu V Keskkooli direktor tutvustas meie kursuse üliõpilasi kooli sisekorraga. Aeg on tõepoolest kiiresti lennanud, olgu see siis vihikute virna parandades, tunnikonspekti kallal higistades või klassiõhtu pärast pead murdes.

Muljed kuulatud tundidest kui ka üleelatud pedagoogitundmustest on head. Võib-olla ajasime vilunud pedagoogidel oma suure saatkonnaga klassi ilmudes mõne lõigu tunnist nurja, kuid andestagu nad meile, verivärsketele õpetajahakatistele see uudishimu, sest arvatavasti oleme kunagi ka ise samasuguse paratamatuse ees. Väga meeldiv on meenutada distsiplineeritud õpilasi, kuidas nad istuvad tunnis vaikselt ja kuulavad tähelepanelikult ning peavad täie lugupidamisega kõige tähtsamaks tegelaseks klassis rohirohelist ja südamesoppi peidetud hirmuga õpetajahakatist. Pole muud, kui löö aga rind julgesti ette ja konspekt kinni, sest peast tulev jutt on ikkagi palju huvitavam ja emotsionaalsem. Mõnes koolis nähti kurja vaeva distsipliini loomisega. Meie koolis kulus see kurjus suuremas enamuses tunnikonspektide loomiseks, mõnedel ka klassivälisele tööle.

Mõningaid raskusi oli korrapidajaametis tulekustutajate püüdmisega. Juhtus, et vahel olid sellist laadi korrarikkujad nii osavad, et isegi tund jäi ära. See kajastus elavalt ka klassikirjandites: «Selle eest, et füüsika tund ära jäi, oli keegi hakanud mõtlema, et vaja õige praktiliselt proovida, palju seda elektrotehnikat tal peas on. Nii juhtuski, et kooli jõudes oli klass pime. Poistel olid ettenägelikult küünlad kaasa võetud ja me kirjutasime kodus tegemata jäänud töid.» Kellele kasulik, kellele mitte.

Raskusi oli suure ja väikese algustähe selgeks saamisega. Sõna «nõukogu» kirjutamise puhul räägiti praktikant, et «Nõukogude saadik» kirjutatakse suure tähega, sest «see esindab välismaal Nõukogude Liitu». Etteütluses kirjutab õpilane: «1. mai pidustusteks sõidavad Tallinlastele külla Itaallased ja Portugaallased». Konsultatsioonitunnis põhjendab aga ise, et nad tulid oma riigi esindajatena.

Oli raskusi ja peamurdmist, kuid tulime toime.

MARJU TUKA EESTI FILOLOOGIA VIIENDALT KURSUSELT:

Viimased neli seljataha jäänud nädalat viisid meid üsna kaugele tavalisest üliõpilaselust — pedagoogilisele praktikale. Ja nüüd, pedagoogiametile selleks korraks küll mitte punkti, vaid koma pannes, jäi mõte peatuma Rousseau'l. Tal polnud küll päriselt õigus, aga ta võrdles vastsündinut tabula rasa'ga. Alles aastatega täitub see n. ö. inimese teadmisi ja oskusi tähistav leht rida realt, kirjutatud erineva käe ja kirjaga. Küllaltki otsustavas eas on usaldatud noor inimene õpetaja kätte. Praktikanditiitel vastutust ei vähenda. Tahtmatult küsid iseendalt: «Missugune oli siis sinu käekiri äsja möödunud eelproovil?» Üsna raske on sellele kohe ise vastata ja ega saagi, sest algaja kujunevat käekirja alles praktikal harjutatigi.

Mis jäi meelde? Kogu õpetamise protseduur toimub etappidena, kusjuures tuleb alustada õppimisest. Ei enne ega pärast eksamit ei süveneta nii põhjalikult ühessegi ainelõiku kui selle õpetamise eel. Järgneb konspekti koostamine ja mure, kuidas seda või teist kõige paremini arusaadavaks teha. Esimesel etapil saad ise hakkama, teise juures on sul aega ja võimalust toetuda metoodiku või aineõpetaja abile, aga kolmas etapp on kõige raskem. Seepärast jääbki ta meelde kõige eredamalt — sina üksi, õpilased ja nelikümmend viis minutitl Noorus on ikkagi noorus. Kõik klassid pole küll ühesugused, aga kunagi ei kao teatav pinge klassi ette astumisel. Seisad ja tunned, et tuhat «tunnivälist» tegevust ja mõtet on kiiruga surutud tõsinevatesse nägudesse. Aga kui kauaks? See oleneb sinust, õpetajast. Konspekti ettekandmine nõuaks ainult lugemisoskust, kuid peamine on, kui palju sealt õpilasteni jõuab. Kuidas tagada kõigi aktiivne osavõtt tööst terve tunni vältel? Paratamatult on tunnis osi, mis võrdselt ei haara õpilasi. Tihe frontaalne töö, iseseisvad ülesanded õpilastele, rohked huvitavad näited (just kirjandustundides), reeglid ja kokkuvõtted, mida võib ka dikteerida töövihikutesse — need on alati vahelduseks, kui muidu klassi mõte ei jõua ainega sammu pidada.

Meie, praktikandieas koolmeistrite tugevamaks küljeks on kindlasti teooria. On tavaline, et jõuad ettenähtud materjali tunnis korralikult läbi võtta (ja sugugi mitte ühepoolselt), kuid oled ikkagi n. ö. vahele jäänud. Paraku on selle tunnistajaks mõnikord ka klass, metoodikust ja muust publikust rääkimata.

Meenub lugu Kreutzwaldi lõppematust noorusest. «Esiteks lapsepõlv ja noorus,» alustab õpetaja eluloo jutustamist. Fakt järgneb faktile, konspekteerivad suled krabisevad, õpetaja satub hoogu ja... pealkirjad tahvlil ununevad. Pärast lauluisa surma tähendatakse klassist: «See oli siis Kreutzwaldi lapsepõlv ja noorus».

Teiste tundide seas väärivad eraldi tähelepanu kontrolltööd. Vaevalt kulub õpilasel selle ettevalmistamiseks rohkem aega kui õpetajal ja vaevalt ta erutubki rohkem tulemuste pärast. Noore koolmeistri tunne pärast kontrolltööde üldist ebaõnnestumist klassis ei ole igatahes võrreldav ühegi koolipõlve kahega. Süü ei saa olla ühepoolne. Harjutamine, harjutamine, uue kontrollteksti koostamine ja... jälle kummarduvad õpilased vaikses, tõsises klassis vihikute kohale, otsides õiget nime igale liikmele lauses, aegajalt nagu nõu küsides tõstetakse silmi õpetaja poole. Töö on valmis, tund lõppenud, aga küsimused ei lõpe. Arutatakse, muretsetakse... ja õpetajat ei peta aimus: seekord ei olnud töö asjatu.

Taolised fragmendid praktikapäevist ei näi küll erilistena, kuid nad olid suleharjutusteks, et jõuda käekirjani, millega pole häbi kirjutada ka tabula rasa'le järgmine rida.

PEDAGOOGILISELT PRAKTIKALT

Et kaoks kuristik

Rühm vene filoloogia osakonna viienda kursuse üliõpilasi oli praktikal Tartu VII Keskkoolis. Kool on üheks esimeseks neist koolidest vabariigis, kus kaks aastat tagasi viidi sisse tootmisõpetus. Nii võime juba rääkida kogemustest tootmisõpetuse läbiviimisel. Tootmisõpetus on sisse viidud üheksandates ja kümnendates klassides. Valmistatakse ette treialeid, lukkseppi, kondiitreid, kokki, müüjaid.

Õpilased viibivad nädalas ühe päeva tootmispraktikal. Õppetöö toimub nii teoreetiliselt kui ka praktiliselt. Väga heaks tootmispraktika baasiks on Tartu Autoremonditehas, kus alles äsja sisustati õpilastele spetsiaalne õppetsehh. Päev tehases algab tavaliselt teoreetiliste tundidega, omandatud teadmised kinnistatakse veel samal päeval praktiliselt. Et teadmised oleksid põhjalikud, selleks on igal õpilasel oma tööpink. Töökohal pööratakse palju tähelepanu ka distsipliini ja tööarmastuse kasvatamisele õp.lastes. Õpilaste töössesuhtumist iseloomustavad hästi meistri sõnad: «Nad töötavad isuga.»

Enamik tütarlapsi on valinud oma tulevaseks tööpõlluks kaubanduse. Ka sel alal toimub õpetus nii teoreetiliselt kui ka praktiliselt. Teoreetilistes tundides omandatakse teadmisi, mis on vajalikud igale tulevasele müüjale (kaubatundmine jne.). Praktikapäevadele kauplustes järgneb analüüs antud konkreetse kaupluse töö kohta.

Vaadates tootmispraktikat oma aine seisukohalt, märkame, et siin võiks mõndagi ära teha. Et praegu osutatakse suurt tähelepanu praktilisele keelele, oleks ehk vajalik läbi viia osa vene keele tunde gruppides, kusjuures ühte gruppi kuuluksid ühe spetsiaalsusega õpilased. On tarvis, et meie müüjad oskaksid teenindada ostjaskonda heas vene keeles. Seda aga saaksid nad õppida just rühmatundides.

Tootmisõpetuse sisseviimine meie koolidesse oli väga vajalik samm. Nüüd aga pingutagem end selles suunas, et tavaliste õppetundide ja tootmispraktika vahelt kaoks kuristik.

U. KRULL,
H. ILSJAN

Reisipäevikust

Gruusia taevas ja tavad

Enn Kreem

Sõidame Gruusiasse astrokliima ekspeditsioonile. Meie eesmärk on küllalt vastutusrikas. Moodustame ühe ekspeditsioonigruppidest, kes sel suvel saadeti NSV Liidust läbiminevale 42. laiuskraadile, et selgitada sobiv koht maailma suurimale kuuemeetrilisele peegelteleskoobile.

* * *

5. juuli.

Oleme selles vagunis juba kolmandat päeva. Kupeekaaslaseks on asjalik noormees, kes alati loeb, olles kõigega rahul, mis ta ümber sünnib. Nende päevadega oleme suutnud temalt välja pressida, et tema nimi on Vitja, et ta õpib kergetööstuse tehnikumis Moskvas ja et sõidab nüüd koju, Sotši, õppevaheaega veetma. Teine reisikaaslane, 27-aastane «tütarlaps», püüab iga hinna eest meiega koketeerida.

Läbime Donbassi, Taganrogi, Rostovi ja Tihhoretski. Praegu oleme kusagil Kubanimaal. Kõikjal on ääretud stepid. Poleks varem kunagi suutnud midagi taolist ette kujutada.

Tunneme juba kõhumuresid. Tartust kaasavõetud leivapäts on ammugi läbi. Siin aga kujutab leib endast meie esimese sordi saia. On ainult väga kore ja õrn. Mureleid, mis maksid meil 18 rubla kilo, saab siin osta nelja eest.

Don ei olegi nii võimas, nagu olin ette kujutanud. Laius on umbes kaks ja pool Emajõge.

Kannatame Tõnuga kuumuse käes. Ka väljas on leitsak. Räägitakse, et Suhhumis olevat varjus 46°!? Vagunisse on siginenud juba lõunamaalasi. Nad on hästi tumedad ja räägivad omavahel mingis arusaamatus keeles.

6. juuli.

... Seljataha jäi Sotši. Kõikjal on palmid, küpressid, mimoosid ja kaktused. Näen esimest korda elus mägesid. Võimas kaljusein algab otse meie lähedalt ja kaob siis kõrgusesse. Paremat kätt on Must meri. Kalda lähedal heleroheline, kaugemal aga sinine, sinine. Nii võimast murdlainete edasitungi ma pole veel näinud. Kui lainevall kaugemalt tuleb, ei paista ta sugugi suurena, kalda lähedale jõudes aga moodustab ta kose ja tormab siis valge vahuna kaugele kaldale...

7. juuli.

Jõudsime sihtjaama Gorisse. Saime postkontorist teada ekspeditsiooni aadressi. Viletsas pugerikus võtab meid vastu tähetorni töötaja sm. Eelsalu. Tal on nanseni habe ja kannab päikesemütsi.

Hommikueine sööme juba püstijalu, kasutades söögilauana auto porilauda, ja siis — aidaal mägedesse.

Meie maastikumasin murrab läbi mädadest porilompidest, ronib peaaegu 45-kraadise nurga all mäkke, siis laskub ettevaatlikult tiirutades haigutava kuristiku kohal. Veendusime kiiresti, et meie autojuht — moskvalane Sergei Uljanov — on mees omal kohal. Järsku on ümberringi udu, tibutab vihma. Oleme jõudnud pilvedesse. Teeme väikese nõupidamise ja leiame ühiselt: see koht ei sobi vaatluspunktiks.

Pärast pikki ja asjatuid otsinguid pöördume tagasi Gorisse. Lõunaks sööme jällegi pipardatud hatšood ja riisikotlette. Siin vist muud ei söödagi.

(Järgneb.)

Uus teaduste kandidaat

9. detsembril 1960. aastal kaitses TRÜ Arstiteaduskonna õpetatud nõukogus oma kandidaadiväitekirja «Kliinilise pildi ja organismi reaktiivsuse uurimine düsenteeriahaigetel» nakkushaiguste ja dermatoloogia kateedri assistent A. Danilovitš.

Inimorganismi tihe seos teda ümbritseva keskkonnaga peegeldub ka organismi reageerimises selle keskkonna mõjustustele. Nii on aja jooksul toimunud märgatavaid muutusi ka bakteriaalse düsenteeria kliinikus ja patogeneesis. On vähenenud düsenteeria raskete juhtude hulk ja asendunud keskmiste ja kergemate vormidega, kusjuures kergete vormide kliinilises pildis on täheldatud atüüpilisuse sagenemist. Et düsenteeriaprobleem on veel tänapäevalgi aktuaalne, pühendatakse sellele tõsist tähelepanu sihiga likvideerida see haigus täielikult.

Arvesse võttes asjaolu, et tänini ei ole düsenteeriat käsitletud seoses organismi reaktiivsusega, seadiski A. Danilovitš enda peamiseks sihiks uurida seda küsimust, jälgides rööbiti haigestunud organismi reaktiivsuse dünaamikat. Paljude aastate jooksul ja küllalt suurel materjalil omandas A. Danilovitš suure hulga kogemusi kliinilise ja laboratoorse uurimise alal. Omandatud praktiliste kogemuste analüüs ja teoreetilis-teaduslik üldistamine võimaldas Danilovitšil oma töö tulemused vormistada kandidaadiväitekirjana. Saavutatud tulemused on huvitavad mitte ainult teoreetilis-teaduslikust seisukohast, vaid omavad tähtsuse ka kliinilises praktikas. Organismi reaktiivsuse määramine düsenteeriahaigetel tagab suurema efekti nii ravi kui ka prognoosi osas. Tuleb märkida, et Danilovitš on üks esimesi, kes rakendas oma uurimistes diskriminant-analüüsi meetodit.

UUSI KONSPEKTE

*** V. Trummal. Arheoloogia alused. Hind 3 rubla.**

*** A. Ruuvet. Materjalide arvestus saldomeetodil. Hind 1 rubla 80 kop.**

*** A. Saar, Üldbioloogia. Hind 45 kopikat.**

*** J. Jegorov. Ühiskondlik-poliitiline kord ja õigus Eestis XIII—XVI sajandil. Hind 1 rubla 15 kop.**

*** E. Jõgi ja K. Velsker. Elementaarmatemaatika ülesandeid. Hind 60 kopikat.**

Konspekte saab osta igal tööpäeval TRÜ kirjastusgrupist (V. Kingissepa t. 18, III korrus, tuba 6) kella 8—12 ja 12.30—15.30.

Kuidas tagada meie kollektiivi töötajatele normaalne töörežiim viljakaks õppe- ja teaduslikuks tööks? Kas sel alal on veel kasutamata reserve ja asjatut ajakulu? Missugused on kogemused töö ratsionaalse organiseerimise osas Sinu kursusel, kateedris, osakonnas, teaduskonnas? Oma mõtetest ja konkreetsetest ettepanekutest sel alal võid rääkida

ÜLIKOOLI PARTEIORGANISATSIOONI LAHTISEL KOOSOLEKUL,

mis toimub teisipäeval, 20. detsembril aulas. Algus kell 16.

Päevakorras on töö organiseerimise ja aja otstarbekama kasutamise küsimused.

MIDA NÄITAS TEST

Tervisenädala raames viisid Arstiteaduskonna üliõpilased läbi teiste teaduskondade üliõpilaste sanitaar-hügieeniliste teadmiste kontrolli testi abil.

Testi eesmärgiks oli selgitada meie üliõpilaste sanitaarhügieeniliste teadmiste taset, et edaspidi püüda kaotada selles osas esinevaid lünki, sest kergem on ju ära hoida haigusi, kui neid ravida.

Testi küsimustele vastas kokku 95 üliõpilast Matemaatika-Loodusteaduskonnast, Ajaloo-Keeleteaduskonnast ja Õigusteaduskonnast. Suurem osa üliõpilasi suhtus asjasse täie tõsidusega ja vastas küsimustele korralikult. Selliste vastuste kõrval leidus aga ka naljatoonis vastuseid.

Küsimusi oli testis kuusteist: isiklikust hügieenist, nakkushaiguste levikuteedest, organismi karastamisest ja tugevdamisest.

Vastuseid esialgselt läbi töötades selgus, et umbes üheksakümmend protsenti üliõpilastest peavad kinni isikliku hügieeni reeglitest.

Et meie noored oleksid terved ja tugevad, seda tagab õige elurežiimi täitmine: karastamine, sportimine, regulaarne toitumine ja küllaldane magamine. Üle poole küsitletud üliõpilastest ei karasta end. Osa üliõpilasi kasutab selleks eesmärgiks läbi aasta hommikusi ülevalamisi ja ülehõõrumisi külma veega. Nii mõnigi seltsimees leiab, et «tantsimisest ja kohvikus veiniklaasiga sõjakate liigutuste tegemisest» piisab organismi karastamisel.

Ligi veerand üliõpilastest ei tegele üldse mitte mingisuguse spordialaga.

Väga halb on üliõpilaste korrapäratu toitumine. Ainult mõni protsent üliõpilastest teeb seda korrapäraselt. Põhjuseks toovad üliõpilased õppetöö sellist planeerimist, mis ei võimalda korrapärast söömist.

Suured lüngad on üliõpilaste teadmistes nakkushaiguste leviku alal. Küsimusele «Kas te pesete alati enne söömist käsi?» vastas jaatavalt ainult 41 protsenti küsituist. Samas märgiti, et **sööklas ei pesta kunagi käsi, sest selleks puuduvad vastavad võimalused.** Vähe teavad üliõpilased nakkushaiguste leviku võimalustest pesemata käte kaudu ja samuti piisknakkuse teel. Vähe teatakse tuberkuloosi nakatumise võimaluste vältimisest.

1957. aastal kontrollis pediaatriaring sünnitajate sanitaarhügieenilisi teadmisi. Selgusid analoogilised lüngad. 37 protsenti alghariduse ja 13 protsenti kõrgema haridusega sünnitajaist andsid testi küsimustele nõrku vastuseid.

Ka seitsmenda klassi lõpetajate teadmised tervishoiust olid lünklikud.

Tervishoiutöötajate ees seisab suur töö nende lünkade likvideerimisel. Tuleb silmas pidada, et mittetäielik ja ka täielik keskkool ei anna vajalikke teadmisi tervishoiust. Ülaltoodu näitab, et ka ülikoolis ei ole osa üliõpilasi oma tervishoiualaste teadmiste täiendamisest huvitatud.

Meie sooviksime, et üldhariduslike koolide õppeplaane korrigeeritaks ses suhtes, parandataks elanikkonna sanitaarhügieenilist väljaõpet.

Lõpuks mõnedest testis tehtud ettepanekutest. Soovitatakse luua ülikooli sööklasse käte pesemise võimalus, vahetada ühiselamus nr. 3 sagedamini voodipesu (tehakse üks kord kuus), viia hambaarstide vastuvõtuaegu rohkem õhtutundidele, et pikad järjekorrad väheneksid.

S. SPIRKA

AKADEEMIK AUGUST VAGA

11. detsembril tabas kogu Eesti teadlaste peret ränk kaotus — pärast pikaajalist rasket haigust lahkus Eesti NSV Teaduste Akadeemia akadeemik professor bioloogiadoktor August Vaga.

Professor August Vaga elu ja töö olid kõige tihedamas seoses Tartu Riikliku Ülikooliga. 1931. aastal asus ta assistendina tööle Tartu ülikooli taimesüstemaatika ja -morfoloogia laboratooriumi juurde. Õppetöö kõrval tegeles ta intensiivselt teadusliku uurimistööga ning 1940. aastal kaitses oma doktoridissertatsiooni («Fütotsönoloogia põhiküsimusi»). See mahukas töö oli väljapaistvaks saavutuseks Eesti botaanikas ning tuntud Nõukogude Liidu selle ala spetsialistide kui ka välismaa teadlaste hulgas.

1940. aastal määrati sm. A. Vaga vanemõpetajaks, kellena ta luges mitmeid vastutusrikkaid kursusi, tegeles aktiivselt teadusliku uurimistööga ning ühiskondliku tööga.

Süngetel saksa okupatsiooni aastatel tegi professor A. Vaga kõik, et säilitada ja päästa botaanikaaia ning taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri väärtuslikke teaduslikke ning õppekogusid. Valitsus hindas kõrgelt tema sellist tegevust. Teda autasustati medaliga «Eeskujuliku ning ennastsalgava töö eest Suure Isamaasõja ajal». Suure energiaga hakkas ta tööle vabastatud Nõukogude Eestis. Olles 1945. a. määratud botaanikaaia ning taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri juhatajaks, seadis ta need ülikooli suured allasutused lühikese ajaga töökorda. See intensiivne töö tõi talle järjekordse riikliku tunnustuse — teda autasustati Tööpunalipu ordeniga.

Matemaatika-Loodusteaduskonna töö ja areng sõjajärgsetel aastatel on tihedalt seotud professor A. Vaga nimega. Aastail 1946—1950 töötas ta teaduskonna dekaanina, 1945—1956 taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri juhatajana, viimased aastad kateedri professorina.

Prof. A. Vaga on üles kasvatanud suure hulga noori loodusteadlasi. Tema õpilaste hulgas on väljapaistvaid teadlasi, aktiivseid teadusliku töö organiseerijaid, kõrgemate koolide õppejõude, õpetajaid jt. Oma õpilastele on prof. A. Vaga alati olnud suureks eeskujuks: nii ääretult humaanse, ausa ning abivalmi inimesena, köitva lektorina kui ka väljapaistva teadlasena. Prof. Vaga oli pärit vaese aedniku perekonnast ning ta oskas lihtsalt ning veenvalt sisendada oma õpilastesse suuri põhimõtteid — töökust, tagasihoidlikkust, järjekindlust. Olles niiöelda vana generatsiooni teadlane, kes alustas oma teaduslikku tegevust kodanliku Eesti Tartu ülikoolis, oskas ta alati selgepilguliselt eraldada vana uuest, aegunut arenevast, mahajäänut eesrindlikust.

Väljapaistva ning laiadiapasoonilise teadlasena valiti professor A. Vaga 1946. a. ENSV TA korrespondeerivaks liikmeks ning 1954. a. akadeemikuks. Ta oli mitmete üleliiduliste seltside liige, üleliiduliste teadusliku uurimistöö koordineerimisnõukogude liige, ENSV TA Loodusuurijate Seltsi auliige, TRÜ Teadusliku Raamatukogu Nõukogu esimees, ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetuse liige jne.

Kogu Tartu Riikliku Ülikooli kollektiiv leinab sügavas kurbuses suurt teadlast prof. August Vaga. Oma töödes jääb tema aga meile alati elavaks.

TRÜ taimesüstemaatika ja geobotaanika, taimefüsioloogia, geneetika- ja darvinismi- ning zooloogiakateedrite kollektiivid ja ÜTÜ botaanikaring.

Ateismipäevad

TRÜ võitlevate ateistide klubi korraldab alaliselt tegutsevas agitpunktis nr. 8 (Vanemuise tn. 46) teisipäeval, 20. detsembril kell 19 temaatilise õhtu «TEADUS, RAHVAS JA RELIGIOON MAA TEKKEST».

Kavas ettekanded:

*** E. Linn «Mida räägib Maa tekkest piibel».**

*** R. Peikre «Maa tekke hüpoteesidest».**

*** Ü. Sõstra «Kas on olnud Atlantis — legendaarne saar Atlandi ookeanis?»**

Filmid: «Apostlid ilma maskita», «Sõgedad inimesed» ja «Ruutu kuningas».

*

Reedel, 23. detsembril kell 19 Vanemuise tn. 46 loeng teemal «USK JA KURITEGEVUS».

Lektor sm. Timusk.

Film «Powersi kohtuprotsess».

*

Ülikooli Teaduslikus Raamatukogus on avatud ateistliku kirjanduse näitus.

TRÜ KINOLEKTOORIUM

Täna kell 19

Õigusteaduste kandidaadi R. Aulingu loeng «Nõukogude demokraatia on kõrgemat tüüpi demokraatia».

Film «Kaasaegne Etioopia».

*

TRÜ ametiühingukomitee palub teatada kõiki üliõpilasi oma soovidest ja ettepanekutest rongide 1961. a suvise sõiduplaani koostamiseks hiljemalt 25. detsembriks ülikooli ametiühingukomiteesse.

*

Korraldatakse uue liiklusmäärustiku õppimise kursus. Soovijaili koguneda 23. detsembril kell 17 keemia ringauditooriumi.

*

TRÜ segakoori lauljaii koguneda valijatele esinemiseks pühapäeval kell 9.45 peahoone 49. auditooriumi.

Koori juhatus

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»), г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации, ректората, комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus, Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20 kop. Tellimine nr. 11511 MB 08509.

Fõljeton

KÕRVUPIDI MEDITSIINI!

«Vabandage, professor, et tülitan» — alustab üliõpilane kogeldes, otsa vaatamata. «Ma poleks julgenud teid tülitada, kui mitte... ma poleks teie juures juba viis korda eksamil olnud ja... läbi kukkunud. Palun, olge nii hea ja pange mulle rahuldav hinne, sest...»

«Lubage?» — ütleb lugeja. «See on ju Tšehhovi jutustusest «Igav lugu»».

Õige. Tšehhovi jutustusest. Kuid Irkutskis on need sõnad üllatavalt värsked. Neid sõnu võib sageli kuulda Irkutski Meditsiinilise Instituudi seinte vahel.

Tšehhov kinnitab, et argument, millega laisklejad opereerivad, on alati üks ja seesama: nad olevat kõigis ainetes hiilgavalt eksamid sooritanud ja ainult mingi arusaamatuse tõttu kukkusid ühes läbi...

Irkutski Meditsiinilise Instituudi loodrite argumentide tagavara on märksa mitmekesisem, siht aga üks: mitte õppida, mitte midagi teha ja minna kursuselt kursusele. Ja see läheb neil korda. Kui tšehhovlik professor oli range ja karm, siis Irkutski Meditsiinilise Instituudi õppejõud on küllaltki leplikud onud...

Näited? Palun!

Raviteaduskonna dekaan prof. Seršnev on lahkeim inimene. Tema astus tuliselt välja üliõpilase Mihhail Moškantsevi eest, kes oli püstitanud omapärase rekordi: ta tegi seitse korda ümber kolloidkeemia ja kolm korda biokeemia eksamit. Selle noore mõttetarga loominguks on surematu väljendus: «Kõik, mida me mikroskoobi all näeme, pole sugugi tähtis. Tähtis on hoopiski muu: lõpetada ülikool!»

Apelleerimatu ja julge!

Kõik õppejõud on juba ammugi veendumusele jõudnud, et Moškantsevist arsti ei saa. Ei ole temal kutsumust valitud eriala vastu, ta on laisk, distsiplineerimatu, täiesti harimata inimene. Kuid teha otsust Moškantsevi eksmatrikuleerimiseks — selleni ei jõuta.

«Meil oli usku temasse, lootsime,» õhkab raviteaduskonna prodekaan Petuhhova.

Galina Okladnikova õpib raviteaduskonnas juba... kaheksandat aastat. Kaks aastat istus ta esimesel kursusel. Kuidagi viidi üle teiselt kolmandale kursusele. Kuid neljandal kursusel oldi sunnitud mitteedasijõudmise ja praktikale minekust keeldumise pärast eksmatrikuleerima. Oleks võinud tervitada sellist tarka otsust, kuigi see hilines täpselt neli aastat. Kuid siis segas end vahele Galina papa...

Papa Okladnikov, kes töötab vastutaval kohal, võttis telefoni hargilt ja ütles: «Ära korraldada»... Ja korraldatigi viivitamatult.

Samuti toimis ka Viktor Golõškini papa... Teada saanud, et tema poeg eksmatrikuleeriti, küsis ta ähvardavalt: «Kolme ainet ei sooritanud? Ainult? Aga mis sellest? Kas teised on teil paremad? Minu poeg ei ole laiskvorst. On arusaadav?»

Ja jällegi hakkas instituudi direktori sulg papa kaaluka autoriteedi tõttu rutukalt krigisema. Saatusest hellitatud Viktor Golõškin pühitses võitu.

Küllaltki ootamatu palvega ilmus sanitaar-hügieeniteaduskonna dekanaati Svetlana Kovalenko. «Kas teate», ütles ta õrnalt silmi langetades, «ma olen armunud. Minu sõber õpib viiendal kursusel. Mina aga lähen üle kuuendale. See segab väga meie armastust. Ma palun jätta mind kursust kordama, et me oleksime lahutamatud ka õppetööl. Muide, teil on formaalne alus mind mitte üle viia järgmisele kursusele. Ma pole kolme arvestust ära teinud ega kavatsegi neid teha,» lisas armunud Julia.

Irkutski Meditsiinilise Instituudi juhtkonnal pole kivist südamed. Südant neuropatoloogia alal, teie aga suunate mind kuhugi kolkasse.»

Galina Mihhailovna räägib tuliselt kohustusest, aust ja arsti heast nimest. Annab mõista, et noorel spetsialistil ei ole elementaarsematki teadlikkust ega tagasihoidlikkust.

«Ma ei vaja loengut moraalist ja esteetikast,» katkestab Tsiglis «Võtke tagasi oma suunamislehtl»

Tamara Tsiglis on endas kindel. Kes küll pole olnud tema eestkostjateks! Õblasti tervishoiuosakonda helistas prof. Hodos, Ussolje linna tervishoiuosakonna juhataja sm. Toštšakov, sanitaarharidusosakonna ülem sm. Tšera ja paljud teised.

Ja Dudtšenko andis alla.

Vastuvõtule tuli Anna Protsenko. Tema ei saa rajooni sõita. Läheb mehele.

«Kas teil on abielutunnistus?»

«On... kahe aasta pärast. Minu tulevane mees on veel neljanda kursuse üliõpilane. Kui ma rajooni sõidan, ei näe ma teda nagu oma kõrvu. Ma pean ootama ja kaitsma oma õnne.»

«Sõitke aastakski,» palub sm. Dudtšenko.

«Mitte ühekski päevaks! Saage ometi minust aru kui naine...»

Võidutsev pruut väljub, viies kaasa käekotis loa Irkutskisse jäämiseks.

Enneolematult kergesti tunnistas oblasti tervishoiuosakond seitsekümmend arsti saja seitsmekümnest oblastisse tööle suunatust «mittemobiilseteks».

See on inimeste «kõrvupidi» vedamise resultaat. Miks seda tehakse? Kas tõesti ainult selleks, et nad Anton Pavlovitš Tšehhovi tabava määrangu kohaselt «kogu elu tegeleksid asjaga, mida nad ei armasta»?...

J. MARGUNOV

Ajalehest «Медицинский работник»

Küllap selliseid lugusid esineb ka TRÜ Arstiteaduskonnas

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Olgu tervitatud EKP Tartu linna organisatsiooni 16. konverents!

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riikliku Ülikooli

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 38 (464) Reedel, 23. detsembril 1960 XIII aastakäik

Temale anti komsomoli auraamat

Partei liikmekandidaat Ester Linn õpib lääne filoloogia osakonna V kursusel. Ta on ülikooli komsomolikomitee büroo liige.

Meie intervjuu

10 minutit juttu TRÜ parteibüroo sekretäri sm. A. Metsaga.

Milliste saavutustega läheb ülikooli parteiorganisatsioon konverentsile ja kes on delegaadid?

Aasta jooksul on meie organisatsioon tublisti tugevnenud — vastu on võetud 37 uut liiget ja 50 liikmekandidaati, nende hulgas professor M. Kask, dotsent A. Mitt, dotsent H. Viiding, üliõpilased Lupp, Šerementjev jt. Märkimisväärne on just see, et seades esikohale mitte kvantiteedi, vaid kvaliteedi nõude, on sel aastal uusi liikmeid siiski rohkem vastu võetud, kui eelnevail aastail, enamik neist on elu- ja töökogemustega inimesed, ühiskondliku töö aktivistid. See võib-olla näitab kõige selgemalt, et organisatsiooni autoriteet ja osatähtsus ülikooli elus on suurenenud. Delegaatideks oleme valinud endi hulgast tublimad: F. Klementi, I. Sildmäe, K. Püssi, K. Siilivase, A. Habermanni, L. Eringsoni jt. — kokku 33 inimest.

Millistes küsimustes kavatsevad meie delegaadid sõna võtta?

Praegu on tähelepanu keskpunktiks noorsoo kasvatamise küsimused. Kindlasti räägitakse sellest ka konverentsil. Siis veel ideoloogilise töö küsimused. Siin kõneldakse arvatavasti ka ateismist — sellel alal tuleb tööd laiendada. Kehakultuurist tuleb juttu, lähemalt ei oska öelda, millest just. Ülikooli delegaadid tõstavad üles ka elamute küsimuse, sest meie noortel teadlastel peavad olema kõik võimalused tööks.

Arstiteaduskonna esindajad räägivad tervishoiu küsimustest, sealhulgas ka õppebaasidest.

Kahtlemata kerkib konverentsi enda käigus rida küsimusi, mille lahendamisest meie delegaadid kõrvale ei jää.

TÖÖ VILJAKAMAKS, LÕPP AJA RAISKAMISELE!

20. detsembril toimus ülikoolis parteiorganisatsiooni lahtine üldkoosolek, kus arutati ühiskondliku töö ja tööaja kasutamise küsimusi. Alljärgnevalt kokkuvõte professor P. Vihalema ettekandest.

Kommunismi ülesehitamise ülesannete täitmise edukus oleneb suurel määral sellest, missugune on meie tööviljakus, kuidas me organiseerime oma tööd. Mis tuleb ülikooli kollektiivil teha tööviljakuse tõstmiseks?

PÄEVAREŽIIMIST

Teaduslikul alal töötaja nagu iga töötaja tööviljakus sõltub suuresti sellest, kuivõrd me arvestame vaimse töö hügieenilaseid nõudeid, milline on päevarežiim, töö ja puhkuse perioodiline vaheldumine.

Ülikoolis on viimastel aastatel võetud tarvitusele rida abinõusid õige päevarežiimi kindlustamiseks. Nii tuleb vastavalt rektori korraldustele õppetöö mahutada ajavahemikku kella 8-st kuni 15-ni, koosolekud peavad lõppema kell 18, ühiselamuis peab öörahu olema kella 23-st alates. Tuleb aga otsekoheselt tunnistada, et nende nõuete täitmist ei ole seni vajalikult organiseeritud ja seetõttu polegi neid järjekindlalt ellu viidud.

Selleks et koosolekud õigeaegselt lõpeksid, tuleks vältida koosolekute liigset venimist, jätta teatud päevad koosolekutest vabaks ning rangelt piirata nende kestust (mitte üle kolme tunni). Praegu aga kestavad partei üldkoosolekud ja õpetatud Nõukogu istungid tavaliselt 4—5 tundi. Asi ei parane aga enne, kui ülikooli juhtivad organid hakkavad ise austama oma otsuseid ning neid ellu viima.

Mis puutub õppetöösse, siis vaatamata sellele, et see peab lõppema kell 15, toimub õppetöö näiteks kehakultuuriosakonnas kella 16-ni, Arstiteaduskonnas aga üldreeglina kella kuueteistkümne kuni seitsmeteistkümneni. Kõigi teaduskondade üliõpilaste fakultatiivne kehaline kasvatus toimub aga kohustuslikult ainult pärast lõunat, ehkki juba tootmisvõimlemise seisukohalt oleks see vajalik kindlasti enne lõunat.

ÕPPEKOORMUSEST

Et üliõpilastel oleks tõesti aega ka iseseisvaks tööks, ei tohiks kohustuslik õppetöö olla nädalas üle 30 tunni. Ülejääv aeg peaks üliõpilastel kuuluma iseseisvale tööle, õppejõududel aga teaduslikule tööle ja õppematerjalide koostamisele. Kui aga õppejõud ei huvitu teaduslikust tööst, tuleks tal koormust suurendada ja teadusliku tööga tegelevatel õppejõududel vähendada.

ÜHISKONDLIKUST KOORMUSEST

Ühiskondlik töö on üks olulisemaid kommunistliku kasvatuse meetodeid. Praegu pole ühiskondlikud ülesanded kaugeltki ühtlaselt jaotatud, ometi on see vajalik. Sel ajal, kui peaaegu kõigil Õigusteaduskonna ning Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilastel on vähemalt üks või koguni rohkem ühiskondlikke ülesandeid, ei ole neid üldse paljudel Arstiteaduskonna ja Matemaatika-Loodusteaduskonna üliõpilastel. Umbes sama on maksev ka nende teaduskondade õppejõudude kohta. Nii puuduvad kahekümnel Matemaatika-Loodusteaduskonna õppejõul, real rektoraadi ja administratiiv-majandusosakonna töötajal, mitme kateedri laborantidel ühiskondlikud ülesanded hoopis. Suhteliselt väike on ka õppejõudude ühiskondlik töö üliõpilaste hulgas. Seda oleks aga vaja suurendada.

ET AEGA SÄÄSTA

Koosolekuid on vaja senisest tundvalt paremini ette valmistada, sõnavõtjatel aga eelnevalt hästi läbi mõelda ning rääkida ainult asjalikku juttu ilma pika sissejuhatuseta ning teemast kõrvale kaldumata. Koosolekute juhatajail on aga vaja hoolitseda selle eest, et küsimuste arutamine toimuks tõesti konkreetselt, lühidalt ja asjalikult. Sõnavõtjaid aitab distsiplineerida sõnavõtu aja piiramine.

Lubamatult raisatakse õppejõudude aega igasuguste andmete nõudmisega mitmesuguste instantside poolt. Seepärast on vaja kehtestada selline kord, mis teeks aruandluse lihtsaks, operatiivseks, likvideeriks paralleelsuse ja bürokratismi. Teadusliku töö arvestus on tarvis koondada kateedrisse.

Partei-algorganisatsioon, ülikooli rektoraat ja teised instantsid peavad selle küsimuse lahendama kiiresti ja operatiivselt.

KOOSOLEKUL OTSUSTATI

* Korraldada õppetöö nii, et see (peale laboratoorsete tööde) lõpeks iga päev hiljemalt kell 15, neljapäeval kell 14. Soovitada üldreeglina ka fakultatiivsed kehakultuuritunnid planeerida samasse ajavahemikku.

* Soovitada ülikooli rektoraadil, dekanaatidel, kateedritel ja ühiskondlikel organisatsioonidel organiseerida koosolekuid ning nõupidamisi nii, et nad üldreeglina lõpeksid kell 18. Samuti taotleda, et koosolekuid ei organiseeritaks laupäeviti ja esmaspäeviti.

* Pidada vajalikuks töörežiimi reguleerimiseks välja anda rektori vastav käskkiri.

* Lugeda lubamatuks kohustusliku õppekoormuse planeerimist üle 32 tunni nädalas ja pidada soovitavaks õppekoormuse edasist vähendamist 28—30 tunnile nädalas vastavalt õppemetoodiliste komisjonide ja kateedrite ettepanekutele, et luua tegelikke tingimusi üliõpilaste iseseisvaks tööks.

* Valmistada koosolekuteks paljundatult tähtsamaid aruandeid või nende teese, samuti resolutsiooniprojekte, et hoida kokku koosolekute aega.

* Ülikooli juhtivatel organitel ja ühiskondlikel organisatsioonidel mitte nõuda ülikooli töötajatelt üleliigseid aruandeid. Õppejõudude poolt tehtava ühiskondliku töö hinnangu aluseks võetagu iga õppejõu poolt rektoraadile õppeaasta lõpul esitatavad aastaaruanded ja üliõpilaste osas ühiskondliku töö raamatud.

* Pidada vajalikuks ülalmainitud andmete ja ühiskondlike ülesannete jooksva töö arvestuse alusel (parteiorganisatsioonides, kateedrites ja kursustel) teha õppeaasta möödudes kokkuvõtteid ühiskondliku töö koormuse osas, jagades sellest lähtudes ümber ühiskondliku töö ülesandeid, ära hoida üksikute kollektiivi liikmete ülekoormamist.

* Esialgne ümberjaotamine teostada käesoleva õppeaasta kevadsemestri alguses.

MÕTTEID koosolekult

Sm. A. TALVIK.

Terve rida kateedreid Matemaatika-Loodusteaduskonnas tunneb puudust õppevahendeist; puudub plaan selle kohta, kuidas paremini organiseerida loengute trükkimist rotaprindil, on kooskõlastamata õppebaasi täiustamise küsimused.

Analüütilise keemia praktikumi kogu läbiviimine on õppejõudude õlgadel, sel ajal kui vanemlaborantide oskused jäävad kasutamata.

Seoses sellega peetakse kateedris sageli 4—5-tunniseid viljatuid koosolekuid, mis ei aita kitsaskohti likvideerida.

Õppejõudude ühiskondlike ülesannete jaotamisel lähtutakse nn. «parimate» printsiibist. Seetõttu on ühiskondliku töö koormus õppejõududel erinev. Ühiskondlik töö tuleks planeerida ühele kuni kahele päevale nädalas, et oleks võimalik kontsentreeruda teaduslikku töö jaoks.

Oppetöö mahu planeerimisel ei arvestata distsipliinide spetsiifikat. Nii näiteks on teisel kursusel kuni 20-tunnine lisakoormus nädalas, sest ettenähtud praktikumi jooksul ei suudeta programmi täita. Eksperimentaalteaduste osas meie ei tohiks tööd piirata range tunniplaaniga.

Sm. E. MIKKELSAAR.

Tundub, et ülikoolis on töörežiimi osas tekkinud nõiaring, millest me ei oska leida väljapääsu. Paljudes distsipliinides on nüüd ilmunud õpikud, loengutel aga püüame endiselt esitada üliõpilastele täit programmi. Üliõpilased peaksid ise programmi läbi töötama õpikute ja abimaterjalide põhjal. Õppejõud aga suunaksid peatähelepanu sellele, et anda oma distsipliinide alal teaduslikud kursused.

Meie programmid tuleks võtta kaalumisele järgmisest aspektist: võita aega üliõpilastele iseseisvaks tööks ja õppejõududele, et neil oleks võimalik välja töötada teaduslikud kursused.

Sm. Z. SAAR.

Õppeplaanide koostamisel ei ole toimitud ratsionaalselt. Ravitsemiskonna esimese kursuse üliõpilastel on 9 erinevat distsipliini, kusjuures nad ei saa tõsiselt keskenduda ühelegi. Ei ole ka õige, et esimese kursuse üliõpilased suunatakse haiglatesse, ilma et neile oleks loetud vastavaid loenguid.

Peamine tähelepanu tuleks koondada kesksetele distsipliinidele. Nii tegelevad viienda kursuse stomatoloogid kõige muuga, kuid stomatoloogiaga väga vähe.

Õppejõudude ajarežiimi vastu pole seni keegi suuremat huvi tundnud. Ametiühing peaks rohkem tegelema õppejõudude töökaitse küsimustega.

Sm. Ü. HALDNA.

Keemikutel ei mahu loengud ja laboratoorsed tööd tunniplaanis ettenähtud raamidesse. Arvestuste saamiseks peavad üliõpilased töötama laboratooriumides sageli kaks korda kauem. Dekanaat peaks siin leidma lahenduse: kas vähendama programmi või suurendama praktikumideks ettenähtud aega. Et ka õppejõududel kulub praktikumide juhendamiseks rohkem aega, kannatab nende teaduslik töö.

Sm. E. SALUMAA.

Palju aega läheb kaduma koosolekute alguse hilinemise tõttu. On võimalik koosolekuid paremini ette valmistada. Tähtis on, et laiemad hulgad teaksid, millest tuleb jutt. Siis saavad inimesed küsimust konkreetsemalt arutada.

Sm. J. REINET.

Üldfüüsika kateedris on raske organiseerida ratsionaalset ajasüsteemi. Tuleb õpetada kolme eri õppeasutuse (TRÜ, EPA ja TPI) üliõpilasi, kuid tingimused nendele nõudmistele ei vasta. Olukorra parandamiseks tuleks peahoonest rida dekanaate ümber paigutada. Peahoone peab kuuluma auditooriumidele ja laboratooriumidele.

Praegu on laboratooriumid praktikumidega äärmiselt üle koormatud. Õppejõud, selle asemel, et tegelda teadusliku tööga, peavad lõviosa oma ajast kulutama praktikumide juhendamisele.

Teen ettepaneku alustada vajaliku abihoone ehitamist baaskooli juurde. Üliõpilaste koormust saaks vähendada, kui saata nad kolhoosidesse augustis.

Sm. J. TAMMARU.

Meil on saanud tavaks, et iga organisatsioon peab vajalikuks tegelda kõigega. Samal ajal üks ei tea, mis teine teeb. Ühiskondlike organisatsioonide töö, tööplaanid tuleb koordineerida, vastasel korral kujuneb meie töö väheviljakaks.

Sm. B. NEDZVETSKI.

Osa üliõpilasi ja õppejõude on loonud reputatsiooni: ma ei ole kunagi täitnud ühiskondlikke ülesandeid, ei oskagi midagi teha, ei hakka ka tulevikus midagi tegema. Sellega ollakse nähtavasti nõus ka partei- ja komsomolibüroodes, kus ülesanded laotakse ikka ja alati samade inimeste õlgadele. Seetõttu ei täida ühiskondlikke ülesandeid terve rida õppejõude, laborante ja üliõpilasi.

Peab ütlema, et ka ühiskondlik praktika väljaspool ülikooli ei ole organiseeritud küllalt otstarbekalt.

PARTEIKOOSOLEKU JÄRELKAJA

Üleeile arutati üleülikoolilisel kursusehooldajate nõupidamisel üliõpilaste ideelis-poliitilise kasvatamise küsimusi. Kursusehooldajate ülesannetest rääkis kokkutulnuile ametiühingukomitee esimees J. Lott.

Ettekandja tutvustas koosolijaid ülikooli komsomolitöö põhiprintsiipidega:

— kasvatada armastust töö vastu, tagada, et kõik üliõpilased võtaksid osa tööst komsomoli löökehitustel;

— igale noorele kutse kõrval ka ühiskondlik elukutse;

— aktiviseerida õppetöökomisjonide tööd;

— poliitinformatsioonid uuele tasemele!

Kes on kursusehooldaja? Kursusehooldaja ei ole keskkooli klassijuhataja ega ka üliõpilaste ja ühiskondlike organisatsioonide vahetalitaja, vaid kursuse komsomoli- ja teiste ühiskondlike organisatsioonide aktivistide nõuandja ja juhendaja. Kursuse kolmik juhib kogu kursuse õppe- ja ühiskondlikku tööd iseseisvalt, rakendades tööle kursuse aktiviste.

Elav arutelu tekkis poliitinformatsiooni vormi ümber.

Nõupidamine otsustas abistada ülikooli ajalehe toimetust kirjasaatjate võrgu loomisel: detsembri- ja jaanuarikuu jooksul valitakse igal kursusel kirjasaatja, kes kirjutaks oma kursuse huvitavatest sündmustest ülikooli ajalehele.

Siiski veel vähevõitu

Esimest aastat tuleb meil peale korrapärase pedagoogilise praktika tutvust teha ka n. ö. ühiskondliku praktikaga. On ju õpetaja see, kes oma eriala kõrval peab tundma ka pioneeri- ja komsomolitööd, isetegevust, käsitööd ja sporti. Ta peab olema kõiges organiseerijaks ja edasiviijaks.

Ajaloo-Keeleteaduskond on ainuke, mille kõik üliõpilased, välja arvatud praegune viies kursus, peavad kolme aasta jooksul läbi tegema ühiskondliku praktika. Teise kursuse üliõpilased töötavad koolides rühmajuhtidena, kolmas kursus asutustes ja ettevõtetes konsultantidena ja neljas kursus koolides ringide juhendajatena.

Võõrkeelte osakonnas on peaaegu kõigil üliõpilastel oma ülesanded käes ja igaüks töötab oma klassi või grupiga. Vara on veel rääkida tulemustest, samuti sellest, kuidas keegi oma kohustusi on täitnud, kuid väikese kokkuvõtte võib siiski juba teha.

Enamik teise kursuse üliõpilasi on praktikal 8. Keskkoolis ja 11. Seitsmeklassilises Koolis. Hoolikalt suhtub oma töösse Vilve Hülp, kes viis läbi kokakoonduse ja abistas pioneere kirjavahetuse organiseerimisel Kamtšatka koolidega. Luule Otsing on 11. Seitsmeklassilises Koolis 4-b klassi rühmajuhiks; ta aitas pioneerikoondust huvitavamaks muuta ja käis oma väikeste sõpradega ühiselt kinos. Sama kooli 7. klassi rühmajuht Raivo Rammus korraldas ekskursiooni kunstnik Püttsepa ateljeesse.

On aga ka üliõpilasi, keda ei saa kiita. Nii ei ole üliõpilane Kivimäe, kes on määratud 8. Keskkooli 4-b klassi rühmajuhiks, seal veel midagi ära teinud. Kaks ja pool kuud peaks olema küllalt pikk aeg, et selle jooksul kasvõi alustadagi.

Kaugelt mitte kõigil kolmanda kursuse üliõpilastel ei ole veel tee vastavasse asutusse või ettevõttesse selge. Kas nad on unustanud, et see oleneb nüüd palju ka neist, kas grupp töölisnoori tuleb toime ülikooli sisseastumiseksamite sooritamisega? Võib-olla on siin süüdi ka asutuste juhtkonnad ja komsomolibürood, kes pole omalt poolt kaasa aidanud, et üliõpilaste ja töölisnoorte koostöö oleks viljakas.

Tublid on üliõpilased Karu, Lomp ja Soontak, kes on konsultantideks Tartu Naha- ja Jalatsikombinaadis, ning Krastin, kes abistab võõrkeeles Tartu Pimedate Kooli õpilasi.

Neljas kursus töötab ringide juhendajatena. Peaaegu kõigil üliõpilastel on kontakt kooliga. Malle Laar on 13. Seitsmeklassilises Koolis seitsmendate klasside tütarlaste ansambli juhendaja, üliõpilased Link, Kuusma, Kalda ja Karp juhatavad rahvatantsuringe. Osa üliõpilasi aitab koolides organiseerida komsomoliüritusi. Üliõpilane Saard vestles 5. Keskkooli 11. klassi õpilastega nende tulevikuplaanidest. Helve Ronk kavatseb 7. Keskkooli õpilastele korraldada kohtumise «Noorte Hääle» korrespondendiga; Maire Jaanre abistab sanatoorse kooli õpilasi stendi valmistamisel ja nende laialdase kirjavahetuse korrastamisel. Ta jutustas lastele ka oma suvisest Kaukaasia-reisist.

Keeleringi juhendajatest tuleb eriti kiitvalt märkida Mihkel Vahtrat, kes on 1. Keskkoolis läbi viinud mitu huvitavat ja haaravat ringikoosolekut, kus õpitakse ühiselt võõrkeelseid luuletusi, laule ja mänge. Seejuures kasutatakse muuhulgas ka magnetofoni.

Kuid on üksikuid üliõpilasi, kes ei ole saanud oma alal veel tegutsema hakatagi. Nii näiteks on üliõpilane Toodo määratud 13. Seitsmeklassilise Kooli juurde kehakultuurikollektiivi juhendajaks, kuid kool töötab kolmes vahetuses ja siiani pole vajalikku ruumi leitud.

Nii et üht-teist juba tehtud on. Paraku aga vähevõitu.

N. TRUU

Lõppes pedagoogiline praktika

Hiljuti lõppes pedagoogilise praktika järjekordne voor Ajaloo-Keeleteaduskonnas. Selles said viimase «lihvi» poolsada tulevast eesti, vene, saksa, inglise keele ja ajalooõpetajat.

Mida uut tõi äsja lõppenud praktikavoor?

Esiteks. Erilist tähelepanu osutati aktuaalsetele metoodilistele küsimustele reformiaegses koolis. Nii oli pidevalt tulipunktis õpilaste aktiviseerimine ja nende iseseisva töö organiseerimine.

Teiseks. Tutvuti õppetööga töölisnoorte koolides, õhtukoolis, kaugõppekeskkoolis ja Rakvere Internaatkoolis. Nähti oma silmaga, kuidas elatakse ja õpitakse niisugustes õppeasutustes, kus õppetöö on tihedasti seotud praktilise tööga. Õpiti tundma tootmisõpetusega keskkoolide esimesi samme.

Kolmandaks. Paljudel praktikantidel ja juhendajatel tuli koolides innukalt tegelda esteetilise kasvatuse probleemidega (eriti kooliruumide kujundamise osas). Õpiti nägema nii ilusat kui ka inetut klassiruumides, koridorides ja mujal.

Missugused olid peamised puudujäägid?

Kuigi otsese õpetamistööga enam-vähem rahuldavalt toime tuldi, andsid kasvatusküsimused küllaltki peamurdmist. Üha enam hakati mõistma, et õpetaja kui kasvataja isiksusel on õppetöö protsessis määrav tähtsus.

Mõningaid raskusi oli klassijuhatajatundidega. Selgus, et siin ei kindlusta tunni õnnestumist üksnes aktuaalne teema, vaid õpetajal on vaja hästi tunda meie nõukogude tegelikkust — nii teoorias kui ka praktikas.

Õppetunni kasvatuslikule küljele osutatakse veel vähe tähelepanu. Tutvumine praktikapäevikutega näitas, et ei osata küllaldase põhjalikkusega analüüsida tunde kasvatuslike eesmärkide seisukohalt. Üliõpilased-praktikandid ei ole harjunud iseseisvalt töötama ei pedagoogilise ega metoodilise kirjandusega. Ka praktika perioodil esines küllaltki pimesi kobamisi ja otsinguid, selle asemel et otsida abi pedagoogilisest kirjandusest ja ajakirjandusest.

Üldmulje üliõpilastest-praktikantidest jäi siiski kõigiti rahuldav. Võime loota, et 1. septembril 1961, kui tänased üliõpilased juba täisõiguslike õpetajatena astuvad uuesti kooliklassi, on neil ülikooli praktikapäevist kaasa võetud rohkesti väärtuslikke kogemusi selle kohta, mida õpetaja võib teha ja mida ta ei tohi.

U. SIIMANN

Plaanid on head...

Juba varem oli Arstiteaduskonna komsomolibüroo ette kerkinud küsimus: mida saaksime ära teha šeflustöö alal, mis vastaks meie teaduskonna spetsiifikale, mis huvitaks meie üliõpilasi. Tegelikult näitasid üliõpilased seda ise 1959. a. kevadel toimunud poliomüeliidivastase vaktsineerimise ajal: paarkümmend kolmanda kursuse tütarlast käisid kodudes vaktsineerimas.

1959. a. sügisel suunaski büroo viiskümmend üliõpilast sanitaarepidemioloogilise jaama käsutusse ühiskondlike sanitaarvolinikena ja üheksakümmend viis üliõpilast arstijaoskondadesse. Arstijaoskondades oli parajasti käimas ulatuslik töö — vaktsineerimine lastehalvatuse vastu. Enamik meie kommunistlikke noori suhtus sellesse täie tõsidusega. Eriti tublid olid teise kursuse tütarlapsed.

Ka käesolevaks õppeaastaks on plaanid koostatud. Kolmkümmend kuus inimest kolmandalt kursuselt hakkavad Tartu koolides läbi viima OVSK õppusi. Pediaatrid hakkavad kontrollima keskkooliõpilaste meditsiinialaseid teadmisi. Iga ÜTÜ Arstiteaduskonna ring annab ühe lektori, kes hakkab pidama meditsiinialaseid loenguid, peamiselt väljaspool Tartut.

Teisel semestril on plaanis suunata paarsada üliõpilast kohaliku õhukaitse õppustele sanitaarposte ette valmistama. Vabariikliku Sanitaarhariduse Maja juures on organiseeritud agitbrigaad, kes hakkab esitama meditsiiniteemalisi ettekandeid.

Kõige tähtsamaks jääb — kõik need plaanid ellu viia.

S. SUURHANS

Hea traditsioon

Möödunud aastal pandi alus traditsioonile korraldada igal sügissemestril TRÜ naiskoori ja Tartu Üliõpilasmeeskoori ühine kontsert. Tänavu toimub ühine kontsert ülikooli aulas 25. detsembril kell 16.

Kontserdi kava annab ülevaate mõlema koori käesoleva aasta tööst. Kavas on parimad rahvalaulud meeskoori repertuaarist. Esitatakse vene rahvalaul «Sügavas taigas» ja slovaki rahvalaul «Laululind». Naiskoor laulab Beethoveni «Helide laineid» ja Saint-Saënsi «Luike». Mõlema koori repertuaaris on kaasaegset kooriloomingut: R. Ritsingu «Rõõmsad silmad», H. Lemmiku «Avalaul» ja U. Veenre «Noorte laul».

Kontserdist võtavad osa solistid M. Heinmaa, E. Pedraudse, O. Prints ja O. Saks.

Koore juhatab vabariigi teeneline kunstitegelane R. Ritsing, klaveril saadavad V. Klaar ja A. Russak.

H. ILSJAN

Vaatame võõraid maid ja rahvaid

1961. aasta veebruarist maini komplekteeritakse meie vabariigis järgmised turistide grupid:

1. Soome — veebruaris 9 päeva. Sõidukulud uues rahas ca 170 rubla. Dokumendid esitada 2. jaanuariks 1961.

2. Tšehhoslovakkia — märtsis 12 päeva, (ca 180 rubla, 15. jaanuar).

3. Tšehhoslovakkia-Poola — aprillis 14 päeva (ca 220 rubla, 1. veebruar).

4. Ungari-Tšehhoslovakkia — aprillis 14 päeva kergejõustikutreeneritele (ca 240 rubla, 1. veebruar).

5. Tšehhoslovakkia — mais 12 päeva arstidele (ca 200 rubla, 15. märts).

6. Automatk Poola-Saksa DV-Tšehhoslovakkia — mais 15—18 päeva (ca 170 rubla, 15. veebruar).

7. Turismimatk laeval ümber Euroopa — mais-septembris 26 päeva (ca 500—700 rubla, 1. märts).

Lähemat informatsiooni saab ülikooli ametiühingukomiteest.

JÄLLE EKSAMID

Meie tavaline tööring on täis saamas — on alanud eksamite ja arvestuste periood ja eksamid seisavad otse ukse ees. Seda ei näita ainult kalender, vaid ka viimse võimaluseni täitunud lugemissaalid, kohvikulauda koormavad kaustiku- ja raamatukihid, järsult suurenenud kohvipruukimine ja auditooriumide koosseisu mõningane muutumine; mõned hoolikad loengukülastajad järsku puuduvad, teevad arvestusi; kohale on tulnud aga uued näod, kes tahavad end vähemalt enne eksamit õppejõule tutvustada. Pinge on kõikjal, ruumides ja inimeste meeltes. Kas olete aga mõtelnud, kuidas seda pingeaega eduga, terve keha ja vaimuga ületada?

Tudeng, ega Sulle viimati ei selgu alles eksamieelsetel päevadel, et konspektides on lünki, et vajalikku kirjandust pole enam saadaval. Mõtle sellele juba nüüd! Viimane aeg on tuua korrapärasust ja rütmi oma igapäevasesse ellu. Et seda vaja on, see on igaühele selge, ja et eksamiperioodil on see kümnekordselt tähtis, ka see on teada, kuid võta üks kord kätte ja saa jagu sellest inimese suurimast vaenlasest — oma minast. Ergutavaid medikamente ära hakka soetama, pole ju meeldiv kohe pärast ülikooli lõpetamist lasta end invaliidina arvele võtta või pensionile minna.

Dekanaadid, kas teiegi olete juba mõtelnud sellele, et meie olemasolevad lugemisruumid pole kummist ja et ventilatsioon pole neis parem kui meie kohvikus. Mõne auditoriumi lihtne tööruumiks ümbernimetamine ei muuda midagi, sest pole ju vajalikku teatmekirjandust ja on enamasti väga ebaõdus.

Ärge unustage, et peagi on kohal ka kaugõppelased, siis kaob viimane vaba nurk ja nördinud üliõpilane on sunnitud ütlema: küll on egiptuse nuhtlus.

Mõtelge ometi, kuidas korraldada paremini õpperuumide probleeme! See polegi nii võimatu hea tahte juures!

MATI KASK

MIDA ARVATE TEIE?

1. Milline koht Teie arvates on sobivam vana-aasta balli läbiviimiseks, kas aula või uus klubi?

2. Kuidas ja mis kell alustada balli?

3. Kuidas ruumid peaksid olema dekoreeritud?

4. Missugusena Te soovite näha aastavahetust?

5. Kuidas sisustada balli isetegevuslike ettekannetega?

6. Missugused on veel Teie ettepanekud balli läbiviimise kohta?

Vastused küsimustele lasta ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» postkasti hiljemalt esmaspäevaks, 26. detsembriks.

AVARAMAKS VAATEPIIR!

Meie ajalehes ilmus hiljuti teade rahvaste sõpruse klubi peatsest asutamisest, et tahetakse tegelda ka maailma rahvaste kultuuri tutvustamisega meie üliõpilaste seas. Tuleb kindlasti hakata mõtlema sellele, mida milliselt maalt peaks tutvustama kõigepealt, mis on suurema või väiksema tähtsusega noorte silmaringi avardamisel.

Novembrikuu «Loomingus» ilmus Ain Kaalepi retsensioon Longfellow' «Haiavata» eestikeelse tõlke ilmumise puhul «Kadunud kultuuride kajastusi». Kirjutaja aga puudutab siin õieti rohkem kui mainitud teost: meie maailmavaates või hoiakus tänini püsinud «europotsentrismi» ja seda igatahes mitte mõistvat ega eriti mõista tahtvatki suhtumist kaugemaisse kultuuridesse ja nende loojaisse. Seda ei või tõepoolest pidada muuks kui «kahetsemisväärseks piiratuseks imperialismiajastu igandite mõjul», nagu ütleb Kaalep. On ju meie intelligents nõukogude võimu aastateni kasvanud mitmesugustes saksa, inglise ja vähemal määral prantsuse «orientatsioonides».

Muust teati pahatihti ainult tippe ja sedagi ainult suurrahvaste või lähimate naabrite vaimuloomingust — vaevalt on meil tõsisemalt tegeldud iiri, kõmri või isegi bulgaaria ja teiste Balkani rahvaste kirjanduse tutvustamisega.

Kõigest sellest pole ülearune rääkida seni, kui meiegi seas esineb tolle endisaegse silmaklapitud ja «indogermaniseeritud» vaatenurga pahandavaid varje.

Ikka veel kehitatakse rahulikult või üleolevalt õlgu katsete peale selgitada, mis väärtusi võib olla näiteks polüneesia ja maajade rahvaloomingus. Huvitav, mida ütleksid needsamad õlakehitajad, kui mingil moel kuuleksid guatemaalalase või havailase suust: «Eesti... Noh, seal küll vaevalt midagi mõistlikku leiab...» Ega asi ole palju parem ka India või Hiina kultuurivarade suhtes. Vene keeles ilmunud sanskriti eepose «Mahābhārata» ümberjutustuse autor peab loomulikuks, et vana-india mütoloogia oleks kaasaja harilud inimesele sama tuttav nagu antiikmütoloogia. Eesti keeles on ilmunud Lipini ja Belovi «Savist raamatud», mis peaks olema jõukohane ja kättesaadav igale asjast huvitatule, rääkimata materjalidest, mis on saadaval vene keeles. Ometi kohtad üliõpilasi, kelle jaoks «Aeneis» on kahtlemata hinnatavam «Gilgamešist», mis tähendab, et «Gilgameši» ei tunta ega mõisteta.

Sarjas «Литературные памятники» ilmuvad Idamaade ja Ameerika rahvaste loomingu parimad saavutused, meil aga seisavad riiulitel pahatihti kolmandajärgulised tõlketeosed kodanlikust ajast ja sekka ka kollakavõitu kirjandust... Sageli just need, kes tavatsevad kurta ajapuuduse üle, loevad «ajaviiteks» taolisi jutte või mängivad kogu vaba aja bridži.

Viimasel ajal on avaldatud arvamust, et renessansile Lõuna- ja Edela-Euroopas aitas väga mõjuvalt kaasa tollal Hispaanias ja Prantsusmaal kõrgel tasemel olev heebrea kirjandus. Bengali marksistlik filosoof Monorondžon Roi peab dialektilise materialismi rajajaks ei kedagi muud kui — Gautama Buddhat! Võime väita, et autoril pole õigus, aga mida teame õigupoolest Buddhast? Mida teame Guatemaala kitšede eeposest «Popol Vuh»? ketšua «Ollantay'st»? Või iga-aastastest laulupidudest Walesis? Mida oleme tahtnud teada veidigi kaugemate rahvaste ajaloost, kirjandusest ja filosoofiast? Kas geograafiliselt kauge kultuur ei või olla meile sama lähedane kui naabrite oma? Selliseid mõtteid äratab eriti «Haiavata» ja kogu Põhja-Ameerika põlisasukate «metsakultuur».

Üha uusi ja uusi maid ilmub ajalooareenile Aafrikas ja Aasias. Ei leia oma seisundiga ka inkade järeltulijad Peruus ja Boliivias, nagu meie vabariiki külastanud Yma Sumaci lauludest tunda ja kuulda võisime.

Ometi ei tunne meie tulevased spetsialistid küllaldast huvi orientalistika, afrikanistika ja amerikanistika vastu. Üldse ei rahulda olukord kaugemate ja isegi väga lähedaste vennasrahvaste keelte ja kultuuri teadmise suhtes. Kui palju on Eestis handi ja mansi keeltega tõsisemalt tegelnuid? Me ei peaks unustama ka, et Castrén sõitis kord läbi pool Siberit koerte ja põhjapõtradega, uurides põhjalikult evenki ja keti keelt? Miks ei võiks Nõukogude Eestist võrsuda mõni Siberi rahvaste uurija? Kas meil on tõesti puudus andekaist noortest?

Ent kõigepealt tuleb vabaneda äärmiselt iganenud seisukohtadest maailmakultuuri suhtes ja katsuda vaadata natuke ka üle merede. Kõikjale avatud vaimu, «aarialikest» eelarvamustest vaba vaimu ja julgust näha isadest kaugemale tahaks leida meie üliõpilastelt.

J. KAPLINSKI

Mõte luua ülikoolis ateistide koondis tekkis juba 1959. aasta suvel. Alguse sai asi sellest, et ülikoolis oli rida võitlevaid ateiste-lektoreid, kuid puudus võimalus üksteisega nõu pidada ja ette valmistada uusi lektoreid. Nii sündiski mõte luua ülikooli ateistide klubi, mis ühendades võitlevaid ateiste, viiks läbi ateistlikke üritusi ja valmistaks ette ateiste-lektoreid.

Esimesed

Teoks sai see mõte 27. detsembril 1959. aastal. Klubi asutamiskoosolekul võeti vastu klubi põhikiri ja valiti kolmeliikmeline juhatus. Arutati, millest alata. Samas otsustati paluda ülikooli juhtkonda anda klubi käsutusse eraldi ruum materjalide, raamatukogu jms. hoidmiseks, samuti ürituste organiseerimiseks..

Tuleprooviks kujunes küsimustevastuste õhtu teemal «Teadus ja religioon». Küsimustele vastasid klubi liikmete kõrval ka ülikooli õppejõud, mitmesuguste teadusalade esindajad. Õhtu oli huvitav.

Klubi liikmed hakkasid kohe algusest peale tegema kaastööd ajalehtedele. On kirjutatud paljudest usuküsimustest ja -probleemidest. Eriti aktiivselt on sel alal tegutsenud klubi juhatuse liige, hügieenikateedri õppejõud V. Kalnin.

Kevadel suvepäevade ajal korraldas klubi ateistliku õhtu Tartu töölisnoortele. Igati õnnestus ka J. Smuuli näidendi «Lea» arutelu pärast ühiskülastust. Arutelust võtsid osa ka autor ja näitlejad-osatäitjad.

Klubi liikmete arv on pidevalt kasvanud. Kui asutamiskoosolekul oli kümme ateisti, siis praegu ulatub liikmete arv kahekümne kaheni. Uutel liikmetel on valminud juba mitmed ateismialased vestlused (E. Linnal «Piibel Maa tekkest», R. Peikrel «Maa tekke hüpoteesidest» jne.).

Klubi liikmed on esinenud ateistlike loengutega elanikkonnale üle saja korra. Alati on huviga kuulatud A. Lumiste loengut teemal «Kuidas ja miks tekkis usk jumalasse?» ning K. Deemanti loengut «Luterluse ideoloogia». Klubis on ette valmistatud ka rida uusi loenguid.

sammud

On pandud alus raamatukogule. Plaanis on koguda ka näitlikke vahendeid: plakateid, diagramme, ateistlike kunstiteoste reproduktsioone jms., et muuta loengud veel huvitavamaks. Kahjuks pole siiani leitud klubile tööruume, kuhu saaks koondada eksponaadid ateistliku nurga jaoks. Hiljem peaks sellest kujunema ateismi muuseum.

Klubi on abistanud A. H. Tammsaare nimelise Tartu I Keskkooli ateistide klubi. Praegu viime läbi poliitõppusi ateismialases poliitringis Hans Heidemanni nimelises trükikojas.

Oma tegevuse esimest aastapäeva tähistab klubi ateistliku nädalaga. Sel puhul korraldatakse ülikoolis rida üritusi.

TRÜ ateistide klubi on noor. Klubi juhatusel puudusid vastavad kogemused, sest klubi on esimene sellelaadne vabariigis. Ka ühiskondlikud organisatsioonid abistasid vähe. Nõrgaks jäi side filosoofiakateedriga.

Loodame, et saame uuel aastal ruumid ja kõik see, mis jäi tegemata esimese tegevusaasta jooksul, saab tehtud järgmistel aastatel.

Ü. SÕSTRA,
TRÜ ateistide klubi esimees

Miks me oleme kristlike kombetalituste vastu?

Tavaliselt vastatakse sellele nii: sellepärast, et Kristust pole iialgi elanud, ta on sündinud ainult abitute, looduse ees jõuetute inimeste fantaasias.

Aga ometi ei võidelda paljude teiste sama päritoluga tavade vastu! Keegi ei loe igandiks seda, et igale oma tuttavale «tere» või «tervist» ütleme. Ometi on see komme säilinud sõnamaagiasse uskumise päevilt, millal niiviisi oma kaaslastesse tõepoolest elujõudu ja tervist taheti sisendada. Seega pole peamine mitte kommete päritolu, vaid nende funktsioon tänapäeval.

Kristluses on säilinud need primitiivsed jooned, mis paljudes ürgsetes tavades ammu unustatud on, kristlus alandab ja nõrgendab inimest ka tänapäeval.

Kristlased ise väidavad, et usk teeb nad tugevaks. Tegelikult on see vaid tugevuse illusioon, silmade peitmine elu eest, kergema vastupanu teele minek, enese passiivne usaldamine mingite tumedate jõudude hoolde. See on nõrkus. Ta ei sobi meie igapäevasesse ellu, mis nõuab inimeselt võitlust ja armastust elu vastu kõigi raskuste kiuste.

Tammsaare «Tõe ja õiguse» kurikuulus jõuluõhtu teispere koera vemmeldamisega näitab täiskasvanute poolvagatsevat pühadust. Aga samaaegselt näitab ta ka talulaste jõuluõhtut: imelist, säravat kirikut kodutare kitsaste kambrite kõrval, küünaldes põlevat kuuske, mis erutab laste meeli. Kauaks annab see toitu nende fantaasiale, selliselt pinnalt tärkab harras usklikkuski.

See pole juhuslik motiiv, niisugune on olnud enamiku inimeste tee usuni. Sajandite jooksul keelas kirik ära kõik kauni, mis asus väljaspool tema külmi müüre. Kiriku enda võimsa arhitektuuri, piduliku muusika, valgusefektide ja aroomidega mõjutati inimese psühholoogiat, sellega ehiti patuse alanduste teed.

Kui praegu paljud vanemad inimesed ahastavad, miks ometi ollakse nende ilusate kirikukommete vastu, siis ei mõtle nad kunagi sellele, et kiriku ilu on ainult tilluke almus usklikule selle eest, et neilt võetakse ära kogu maailma ilu.

Tarvitseb ainult sisse astuda ükskõik millise palvemaja uksest, ja te kuulete:

«Ole madal jumala ees; ära hoolitse oma riide ega toiduse eest, sest see on tühine; ära käi kinos ega teatris, ära loe ilmalikke ramatuid, sest see on patt jumala meelest.»

Lõpuks hüüab jutlustaja pateetiliselt:

«Ärge laske oma lapsi kooli! Ärge laske oma lapsi ülikooli! Seal kasvatatakse teid jumalavastasteks, ja see on patt.»

Selline on usklike programm. Ning selgub, et usuliste rituaalide ilu on kaheteraline mõõk; ta on peibutuslaul, mis meelitab mõttetute ennesealanduste teele.

Just sellepärast olemegi kristlike kombetalituste vastu.

Küünaldega kuusk toob igaühe südamesse erilise rõõmu — põlegu ta. Aga me põletame neid küünlaid samavähe olematu Kristuse kui paganliku pööripäeva auks.

M. REMMEL

RAHVANALJU

«Joosep, võta välja, mis sul põues!»

Mees läinud kiriku, vorst põues. Tahtnud seda koduteel süüa. Kirikus tulnud uni peale, mees mõtelnud: tarvis vorsti süüa, siis vast lahkub.

Samal pilgul lugenud õpetaja pühakirjast: «Joosep, võta välja, mis sul põues!»

Mehe nimi olnud Joosep. Võtnudki siis Joosep vorsti põuest ja visanud kantslisse: «Säh võta, kui sul kõht tühi!»

* * *

«Tere, tere,» ütleb pastor talusse sisse astudes. «Kas teie rahvas kodu?»

«Ei ole. Mamma sõitis ära. õde lippas ära, vend jooksis ära, teenija läks ära, vanaema suri ära ja papa põgenes teie eest ära.»

Kas olete juba valinud?

ELKNÜ TRÜ Komitee otsus ateisminädala korraldamisest näeb ette, et kõik teaduskondade ja osakondade komsomoliorganisatsioonid ning komsomoligrupid viivad läbi ateistlikke loenguid ja vestlusi kas siis osakonna või komsomoligrupi ulatuses (hiljemalt semestri lõpuks). On valminud suur hulk loenguid. Lektorite saamiseks pöörduda ülikooli komsomolikomiteesse.

Avaldame allpool valminud ateistlike loengute temaatika ja lektorid.

*** K. TARRASTE. Kommunistliku partei ja Nõukogude valitsuse suhtumine religiooni ja kirikusse.**

*** K. TARRASTE. Vestlus piiblist.**

*** J. KALITS. Religioossest müstitsismist.**

*** V. TIMUSK. Usk ja kuritegevus.**

*** H. HABERMAN. Teadus ja usk elu tekkimisest.**

*** A. LUMISTE. Kuidas ja miks tekkis usk jumalasse?**

*** L. MÄLL. Ristiusu tekkimine ja olemus.**

*** K. DEEMANT. Luterluse ideoloogia.**

*** S. LEPIK. Kommunistlik moraal ja religioosne moraal.**

*** A. ELANGO. Kas on võimalik ennustada tulevikku?**

*** R. TANI. Usk ja teadus keemilistest nähtustest.**

*** P. ALLES. Kas jumal lõi inimese?**

*** Ü. SÕSTRA. Teadus ja usk Maa ajaloost.**

R. PÕLDMÄE. Kirik ja pastor eesti rahvanaljandites.

*** Ü. TONTS. Religiooni küsimused Nõukogude Eesti kirjanduses.**

*** S. TEESALU. Kas unenäod ennustavad?**

*** M. LÖÖPER. Kas on olemas hing?**

*** M. LÖÖPER. Teadus ja usk inimese vaimsest tegevusest.**

*** V. KALNIN. Arstiteadus usust, ebausust ja posimisest.**

*** V. KALNIN. Milles seisneb posimise kahjulikkus?**

*** M. RAIG. Teadus ja usk tööst.**

*** P. SEEBLUM. Teadus ja usk elust ja surmast.**

*** V. KALNIN. Posimine ja meditsiin.**

*** P. SEEBLUM. Kas on olemas hauataguse elu?**

*** V. KALITS. Kuidas tähistada tänapäeval perekondlikke sündmusi.**

*** V. KALITS. Pulmadest ja pulmakommetest tänapäeval.**

*** A. NAGELMAA. Ed. Vilde usust ja kirikust.**

*** E. KOPPEL. Muhamedist, islamist ja koraanist.**

*** Ü. SÕSTRA. Kuidas on tekkinud usupühad.**

*** A. KAJAK. Usk ja moraal.**

*** A. KAJAK. Kes on jehhovistid.**

*** A. KAJAK. Usk ja teadus.**

*** A. KAJAK. Jõulupühade olemusest.**

*** A. KAJAK. Usu tekkimise ja kadumise teedest.**

*** O. MIHHAILOV. Teadus ja usk inimese põlvnemisest. (Vene keeles.).**

*** O. MIHHAILOV. Teadus ja usk elu tekkimisest. (Vene keeles.).**

Vanasõnu

Papp müüb ka paradiisi raha eest.
(Vene)

Vaene saab kerkungi pessä.
(Eesti)

Jumal andis kellele toitu, kellele isu.
(Armeenia)

Üks hunt jõukam kui sada lammast.
(Eesti)

Patusta jumala, kuid mitte rahva vastu.
(Kasahhi)

Ega armul mõõtu ei ole ega kirikukotil põhja.
(Eesti)

Hea varas palvetamata ei varasta.
(Vene)

Taevas on orjale tasu maksja.
(Eesti)

Anneta raha vaestele, mitte templitele.
(Korea)

Papi kott ning koti sopp ei saa elades täis.
(Eesti)

Paptle on rahva pimedus sissetuleku allikaks.
(Vene)

Jumal avita rikkid, vaese elävo mudugi.
(Eesti)

Religioon on mürk, hoidke lapsil
(Vene)

Papp oli talupoja jumal ja mõisnik ta keiser.
(Eesti)

Teadlased ja kirjanikud religioonist

Rumal on paluda jumalatelt seda, mida inimene on võimeline ise saavutama.

Epikuros (341 — u. 270. a. e.m.a.)

Rumalad, vihates elu, tahavad seda enam elada hirmus surmajärgsete piinade ees.

Demokritos (u. 460—360 a. e.m.a.)

Hing tahab koos olla oma kehaga, sest oma keha organiteta ei suuda ta midagi korda saata ja tunnetada.

Leonardo da Vinci (1452—1519)

Kui imed üldse eksisteerivad, siis ainult seepärast, et me ei tunne küllaldaselt loodust, aga mitte seepärast, et need on loodusele omased.

Michel Montaigne (1533—1592)

...see, kes eitab hinge surematust, ei ole kaugel jumala eitamisest.

Uriell Dakosta (u. 1590—1647)

Kui mõistus on taeva and ja kui sedasama võib öelda usu kohta, siis tähendab, et taevas andis kaks andi, kokkusobimatud ja üksteisele vasturääkivad.

Denis Diderot (1713—1784)

Ma tuhnisin läbi terve tähtede maailma ja kusagil ei leidnud kõige väiksematki jälge jumalusest.

Jerome Laland (1732—1807)

Ainsaks vabanduseks jumalale on see, et teda ei ole olemas.

Stendhal (1783—1842)

Mille eest inimene ka ei palvetaks, ikka palub ta, et sünniks ime. Igasugune palve viib välja järgmiseni: «Suur jumal, tee, et kaks korda kaks ei oleks neli!»

I. S. Turgenev (1818—1883)

Religiooni vajavad nõrgad, tugevate jaoks pole ta midagi.

I. P. Pavlov (1849—1936)

Kui ma isiklikult annaksin religiooni definitsiooni, siis ütleksin, et see on mähis, mille leiutas inimene, et... kaitsta oma hinge, mis asjaolude sunnil on verine.

Theodore Dreiser (1871—1945)

Kui hing läheks ühest kehast üle teise, siis võiksid loomad inimese moodi mõelda, kuna aga inimeste juures ilmneksid loomade kombed. Nii ütles Epikurose õpetuse pooldaja Titus Lucretius Carus.

Teadus ja usk maailma ehitusest

Õpetus maailmast kui tervikust kannab kosmoloogia nime. Teaduslik kosmoloogia tugineb ühelt poolt astronoomia vaatlusandmetele ja teiselt poolt kasutab füüsika uldisi seadusi ruumi, aja ja materiaa kohta. Ka religioon, mis pretendeerib kogu maailma hõlmavale õpetusele, peab kosmoloogia probleemi lahendama omal viisil. Religioosse kosmoloogia iseloomulikuks jooneks on ettekujutus ruumis ja ajas piiratud maailmast, mis on vajalik kosmoses inimese erilise väljavalitud asendi esiletoomiseks. Kuna teaduslik maailmapilt muutub koos teaduse arenguga, siis paratamatult satub ta vastuollu religiooni seisukohtadega. Teaduse ajaloos ilmnes see eriti teravalt Kopernikuse avastuste järgsel ajal, mil hakkasid levima ideed maailma lõpmatusest. Nende ideede eest võitleja G. Bruno sattus tuleriidale, kuid kiriku vägivallavahendid ei suutnud pidurdada teaduse arengut. Praegu kasutab kirik teist taktikat; väliselt püüab ta otsida lepitust teadusega, seda «täiendada» omapoolsete seletustega seal, kus teadus satub raskustesse. Sealjuures kasutab ta ära teaduse tõdede suhtelisust, mistõttu nende ekstrapoolimine väljapoole kehtivuspiirkonnast, lõpmatule maailmale, viib vastuoksusteni ehk paradoksideni. Religiooni huvi kaasajal teaduse vastu näitab seegi, et paljudel usuorganisatsioonidel, eriti katoliku kirikul, on omad küllaltki hästi varustatud teaduslikud instituudid ja astronoomia observatooriumid, mis peavad aitama kohandada teadust religioonile.

Kaasaegse kosmoloogia üheks raskemaks probleemiks on nn. «punanihke» seletamine. Spektrijooned kaugetel, meie Linnutee sarnastel tähesüsteemidel, on kõik nihutatud spektri punase otsa poole, kusjuures see nihe kasvab võrdeliselt tähesüsteemi kaugusega. Alates spektri optilisest piirkonnast kuni raadiolaineteni on «Punanihe» selline nagu ta peab olema Doppleri efekti puhul. Siit aga järgneb, et kauged tähesüsteemid pidevalt eemalduvad meist ja üksteisest. Praegustele vaatlustele kättesaadaval kauguste piiril — 2000 miljonit valguseaastat — eemaldumiskiirus on tohutu: 120 000 km/sek ja moodustab tunduva osa valguse kiirusest. «Punanihke» nähte ehk maailma paisumise mõistmine ei ole võimalik tavalise klassikalise ettekujutuse alusel ruumist ja ajast. Ilmselt on siin tegemist maailma ringi erilise seaduspärasusega, mis avaldub alles suurte kauguste puhul. Ainus füüsikaline teooria, millele saab tugineda ülalkirjeldatud nähetele seletuse otsingul, on üldine relatiivsusteooria. Relatiivsusteooria võrrandite lahendite variandid, mis seletavad vaatlusandmeid, annavad aga ruumis ja ajas piiratud maailma. Seda soodsat tulemust on kiirustanud ära kasutama religioon, saades otsest toetust mõningatelt vastavalt meelestatud teadlastelt (nagu Eddington Milne). Tegelikult on siin aga tegemist järjekordselt teaduse saavutuste moonutamisega suhteliste tõdede absolutiseerimise näol. Kui maailma paisumise nähe ongi relativistlik efekt, siis ikkagi üldine relatiivsusteooria ja temast tulenevad mudelid praegusel kujul on ainult suhtelised tõed, mis kehtivad ainult piiratud ulatuses, näiteks kogu praegu vaadeldava maailmaruumi ulatuses. Järeldus kogu maailma lõplikkuse kohta on aga saadud mudelite absolutiseerimine, nende ekstrapolatsioon kogu maailma jaoks, milleks nad aga ei võigi sobida. Mitmed Nõukogude astronoomid, eesotsas akadeemik V. Ambartsumjaniga on arvamusel, et edasine ainult teoreetiline maailma mudelite käsitelu on praegu viljatu. Uut edu kosmoloogia probleemi lahendamisel võib saavutada alles uute vaatlusandmete baasil. Selleks ongi praegu Nõukogude Liidus konstrueerimisel maailma suurim 6 meetrise läbimõõduga reflektor ja hiiglaslikud raadioteleskoobid.

V. RIIVES,
astronoomia- ja geofüüsikakateedri juhataja

TUTVUGEM INDIA KEELTEGA

Kas saab keegi pretendeerida võõra maa ja rahva sügavale tundmisele ja mõistmisele, kui ta ei oska selle rahva keelt. Tema eest jäävad varjatuks võõra rahva hing ja mõtlemisviis, läheb kaduma kogu eksootika ja kaugete maade võlu. Seda ei suuda vahendada ükski tõlge. Meenutagem, mida kirjutab rändur ja Aafrika tundja Hans Schomburgk: «Ainult siis õpitakse tundma võõraid rahvaid, kui nende keelt osatakse vähemalt nii palju, et ennast neile arusaadavaks teha ja nende sõna mõtet tabada suudetakse.» Äärmiselt vajalik on keele tundmine, et õppida tundma idamaid ja nende rahvaid. Alles siis näeme, et nad ei olegi nii saladuslikud, kuigi nende eluviis, mõttelaad ja vajadused on erinevad. Inimesed on igal pool ühesugused.

Päikesepaisteline India. Leheküljele rivistuvad devanagari kirja ranged, kuid eksootilise välimusega read. Kiri kulgeb vasakult paremale, iga sõna paigutub ühtse horisontaalse joone alla. Kuid ei midagi hirmsat. Kiri on täielikult foneetiline, 46 häälikut ja tähte, ka kirjutada on võimalik teda niisama kiiresti kui ladina kirja. Keele grammatiline struktuur on lihtne. Ainult, mis esialgu tekitab raskusi, on võõras tähestik, hääldamine ja kõnemaneer, samuti tohutu rikkalik sõnavara.

Hindi — India Vabariigi riigikeel — raštrabhaša on alati India ühendamisel ja rahvastevahelisel läbikäimisel etendanud suuremat osa kui ametlik inglise keel. Iraani mägismaast Assami troopikametsadeni võib kõikjal kohata inimesi, kes mõistavad hindit.

Hindi kirjakeelena põhineb Põhja-India rahva hindustanlaste kõnekeelel, mille dialektide üldiseks nimetuseks on hindustani. Kõrvuti hindi keelega tuleneb hindustanist veel teine kirjakeel — urdu. Urdu on kasutusel muhameedlaste juures, kelle kirjanduslik traditsioon on ühine araabia ja pärsia kultuuriga. Hindi, olles hinduistide keeleks, tugineb vana-india kirjakeelele sanskritile. Usuline vinavaen ja eraldatus hindude ja muhameedlaste vahel on viinud ka nende kirjanduskeeled erinevatele arenguteedele, kuigi sisuliselt on see üks ja sama keel. Erinevused on peamiselt leksikas, sõnavaras. Hindi keel ammutab oma ühiskondlik-poliitilise ja teadusliku terminoloogia enamasti sanskritist, urdu, pärsia ja klassikalisest araabia keelest. Tegelikult ei ole aga nende keelte piirid sugugi selged ja sageli on raske asetada piiri hindi ja urdu vahele. Enamik hindi kirjanikke valdab hästi ja kasutab kõrvuti mõlemat kirjanduslikku stiili. Seepärast ei oleks mõtet piirduda õppimisel ainult ühe kirjandusliku vormiga. Hindi kirja- ja kõnekeele heaks tundmiseks on tingimata vaja tunda sanskriti, urdu ja pärsia keelt.

Hindi keele tundmise vajalikkuses ei kahtle vist keegi, kasvõi juba seda silmas pidades, et meie ei tea peaaegu midagi hindi kirjandusest. Bengali kirjanduse kõrval on hindi ilukirjandus üks rikkamaid Indias. Kas olete kuulnud sellistest inimestest, nagu Vrindavanlal Varma — parimaid ajaloolise romaani meistreid, Džaišankar Prasad — romanist, dramaturg ja poeet-romantik, Premtšand — hindi kriitilise realismi suurmeister, hindi suurpoeet Surjakant Tripathi Nirala, novellist ja romanist Jašpal või Sudaršan? Ühtegi nende teost pole eesti keelde tõlgitud.

Pidevalt kasvavas kultuurialases suhtlemises Indiaga on vahendajana vähe loota inglise keelelt, sest ta on alati libisenud pealispinnal ja tema osa väheneb tulevikus veelgi. Peale hindi keele oleks vajalik ka teiste India keelte, eelkõige aga bengali ja pandžabi keele tundmine. Selleks kõigeks on vaja ainult julget pealehakkamist, püsivust ja paariks aastaks jätkuvat head tahet.

H. UDAM

Laskesportlased tulejoonel

Nädalavahetusel toimus TRÜ laskketiirus traditsiooniline matškohtumine laskespordis ülikooli lõpetanud laskurite ja ülikooli koondise vahel.

Esimesena oli kavas harjutus välkesekaliibrilne standard 3×10 lasku vabapüssist. Pingeline võistlus arenes viimaste laskudeni, mis kindlustasid napi võidu veteranidele 990 silmaga. Üliõpilaste tagajärg oli 4 silma nõrgem.

Individuaalselt oli parim möödunud aastal õigusteaduskonna lõpetanud R. Dembovski 269 (97—90—82) silmaga. Järgnesid J. Lõhmus (TRÜ) 259 ja S. Lill (lõpetanu) 252 silma.

Järgnevalt võisteldi harjutuses 3+10 lasku püstolist 25 meetri distantsil. Siin saavutasid kaksikvõidu ülikooli esindajad H. Kuusik ja T. Kokk vastavalt 90 ja 89 silmaga. TRÜ võistkond võitis 344 silmaga.

Üldkokkuvõttes oli napilt parem ülikooli võistkond.

Õhtul toimus klubi kohvikus võistluste pidulik lõpetamine ja võitjate autasustamine. P. GREENBAUM

MOOD haiguste põhjustajana

Järelemõtlematu moe jäljendamine võib vahel mõjuda halvasti tervisele.

Sügisel ja talvel pöördub sageli arsti poole tütarlapsi ja noori naisi, kelle säärtele on tekkinud tihked, sinakaspunased, alanenud nahatemperatuuriga ja valulikud laiud. Naha pinnal on näha laienenud veresooni ja väikesi sinetavaid õlmekesi. See on haigus, mille tekkimisel etendab suurt osa lühikeste seelikute, õhukeste sukkade ning lahtiste kingade kandmine ülmal aastaajal.

Miks mõned tütarlapsed kurdavad, et neil juuksed hõredaks muutuvad? Selle põhjuseks võib olla n. «hobusesaba»-soeng. Meditsiinilises kirjanduses kannab see häire nimetust grööni alopeetsia. Nimelt levis see soeng ammu enne meile jõudmist mitmel maal, sealhulgas ka Gröönimaal, kust haigus sai ka oma nimetuse. Grööni alopeetsia tagajäriel langevad juuksed välja peamiselt otsmiku- ja oimupiirkonnas, kus juuksed on pidevas pingulolekus.

Kitsad peakatted, pingulolevad pearätid jne. võivad põhjustada juuste hõrenemist neis paikades, kuhu nad survet avaldavad.

Halvasti mõjub ka juuste süstemaatiline lokkimine. Nii kuum kui ka külm lokkimine kuivatab tugevasti juukseid. Need muutuvad hapraks, elutuks, kaotavad oma loomuliku läike ja meenutavad takku. Võib isegi alata juuste väljalangemine. Teatud negatiivsed omadused on ka keemilisel lokkimisel kasutatavate vedelike koostisosadel (tioglükoolhappe ühendid ja teised ained).

Juuste värvimisel peetagu silmas, et taimsete värvide (henna, kummeli jt.) ning vesinikülihapendi kõrval kasutavad mõned juuksurid väga kahjulikku värvainet ursooli (parafenüleendiamiini). Ursool võib põhjustada väga tugevaid nahapõletikke.

Süütud ei ole ka huulevärv ja küünelakk. Huulte punase osa haigestumise sagedaseks põhjuseks on värvained, mis tõstavad naha tundlikkust päikesevalguse suhtes. Üks kahjulikumaid on eosiin, kuna tilise koe omadus mitte imada vedelikke, sealhulgas ka higi.

Tänapäeva nõuded jalanõudele — kergus, praktilisus ja elegantsus — on kõigile tuntud. Viimase nõude täitmisel aga kasutatakse ülemäära kitsaid ja naissoo juures lisaks veel väga kõrgete kontsadega kingi. Kitsas jalanõu võib põhjustada labajala, eriti varvaste mitmesuguseid deformatsioone (haamrikujulised varbad millel on sageli konnasilmad, küünte sissekasvamine jne.). Pöia anatoomilise ehituse kohaselt peab keharaskusest kuni 60 protsenti lasuma kannal, ülejäänud 40 protsenti aga jagunema jalalaba välimisele ja eesmisele osale. Kõrge konts (10 cm ja enam) rikub protsentuaalse vahekorra pöia eesmise osa kahjuks. Võib tekkida põiklampjalgsus. Peale selle võib väga kõrge konts pideval kandmisel põhjustada sääremarja lihaste kootumist.

Ülalkirjeldatud ebasoovitavaid tagajärgi (näiteks külmetumist) võib mõningal määral vältida, kui organismi süstemaatiliselt karastame. Sünteetiliste materjalide kahjulikke mõjusid saab kõrvaldada nende sagedase pesemisega.

Kirjutatuga ei taha ma kaugeltki mitte diskrediteerida moodsat riietust, soengut jne. Toodud andmetega on püütud juhtida tähelepanu sellele, et mõne haiguse põhjus võib peituda ka liigses moejoonest kinnipidamises.

J. SÖÖT

TRÜ KINOLEKTOORIUM

Täna kell 19

Loeng «Religioon ja kuritegevus»
Lektor V. Timusk

Filmid «Powersi kohtuprotsess» ja «Nõukogude Liidu Teaduste Akadeemia Ateismi ja Religiooni Ajaloo muuseum».

TEADAANDED

Alaliselt tegutsevas agitpunktis nr. 8, Vanemuise tn. 46, toimub teisipäeval, 27. dets. k. a. kell 19.00 ajalooteaduste kandidaadi J. Kalitsa ettekanne teemal

«Egiptus»

Järgnevad filmid
«Egiptuses» (värviline),
«Pekingi vaatamisväärsused»,
«Reisimärkmed Rootsist».
Agitpunkti juhataja

Pühapäeval, 25. detsembril kell 17 toimuvad V. Kingissepa tn. võimla suures saalis
VÕIMLEMISVÕISTLUSED
*
Meie sajandi ühe suurima füüsiku
ALBERT EINSTEINI
filosoofilistest vaadetest teeb ettekande Loodusuurijate Seltsi täppisteaduste sektsiooni koosolekul
neljapäeval,
29. detsembril kell 18
füüsika-matemaatikakandidaat R. LIAS.

Koosolek toimub füüsika II auditooriumis (peahoone paremas tiivas II korrusel)

Oodatakse asjast huvitatute rohket osavõttu!

TRÜ klubi kohvikus

Laupäeval, 31. detsembril

UUE AASTA VASTUVÕTT

Lauad tuleb ette tellida teaduskondade ametiühingubüroode kaudu alates teisipäevast, 27. detsembrist.

Klubi kohviku juhatus

Reisipäevikust

Gruusia taevas ja tavad

Enn Kreem

Vastu õhtut jõuame Atodže külla. Külake asetseb mäe nõlvakul. Siit on kaugele näha. Vaatepilt on nauditav: all orud lõunamaise taimestikuga, siis mägedesein, mille ebakorrapärased tipud on torgatud taevasinasse . . .

9. juuli.

Olen täna korraldaja. Kui hommikul tube koristasin, siis tahtsin pühkmed viia aia nurgas asetsevasse kaanega kaetud kasti. Perenaine sai viimasel momendil jaole. Selgus, et see oli tema leivaküpsetamise ahi.

Hiljem nägin, kuidas perenaine selles leiba küpsetas. Ahju köetakse ülevalt. Kui haod on põlenud, tõstetakse taignapang paremale käele ja vasakusse võetakse padjataoline ese. Selle peale valatakse taigen ja siis surutakse see kiiresti vastu ahju seina. Leivad tulevad nii väikesed, et üks inimene saab korra süüa.

Kui toimetustega valmis sain, rovaatan, selgub, et ta turi on kui üle värvitud. See pole enam roosa nagu minu oma, vaid tulipunane.

Tööpäev on seljataga. On pime lõunamaine öö. Jälgin parajasti hoolega «kerosinkal» susisevat supipada, kui Tõnu tuppa tormab ja kutsub mind välja kuulama. Hinge kinni pidades kuulame küla lõpust kostvat monotoonset trummipõrinisin mäele, kus Tõnu valas teleskoobile alust.

Päike kõrvetab. Tunniajaline «aadama ülikond» paneb selja kipitama. Olen palju saanud. Ka Tõnul pole parem lugu. Kui järele vaatan, selgub, et ta turi on kui üle värvitud. See pole enam roosa nagu minu oma, vaid tulipunane.

Selgub, et pidu toimub kiriku juures. Seina sees olevasse nišši on paigutatud küünlad. Mängib lõõtspill, mis kordab lühikest, temperamentset meloodiat erinevate variatsioonidega. Teda saadab trumm. Rahvas moodustab ringi, mille keskel hakkab tiirlema noormees. Tantsu esitus paistab olevat ekspromt. Liigutatakse puusi, minnakse edasi lühikeste tippsammudega, kusjuures käsi hoitakse kogu aeg pea kohal. Vibreerivad käed, sõrmed, randmed, kogu keha. Samm järgneb sammule, liigutus liigutusele. Astutakse risti, laskutakse kükki. Tantsija liigub tütarlapse ette ja esitab seal väikese soolo. Siis hakkab tütarlaps noormehe järel liikuma. Poisi liigutused on raskemad, täpsemad. Tüdruk saadab teda nõtke sammuga, kord sirutades käsi välja, justkui emmates oma partnerit, kord lastes neil langeda, näidates üles oma passiivsust. Üldse tantsib noormees ühe tantsu jooksul viie või kuue tüdrukuga.

Tants on nii hoogne ja kaasakiskuv, et algul liigutame taktis keelt, siis pead. Lõpuks teeme salaja teiste selgade taga isegi mõningad taktid kaasa. Et mitte naerualuseks saada, otsustame ära minna. Teel kahetseme, et poistele ei õpetata kunstilist võimlemist, siis oleks asi poole lihtsam . . .

Laupäeval külas ei tantsita, sest kogu küla leinab. Eide suguvõsas on lein aga nelikümmend päeva, mille jooksul ei tohi mehed ei habet ega juukseid lõigata ning kannavad kadunu pilti südame kohal.

(Järgneb.)

Kodus treenime tantsusamme ja puusaliigutusi poole ööni . . .

18. juuli.

. . . Meie naabermajas on lein. Suri eit, kes oli 98 aastat vana. Kurdetakse varalahkunu pärast, sest siin ei ole kombeks nii noorelt surra.

Juba varahommikul tapeti loomi ja seati õuemurule laudu ritta. Nüüd on pikad lauad kaetud vahariidega. Aia nurka seatakse üles suured katlad, milles mehed hakkasid peieroogi valmistama.

Lõuna ajal on matused. Kuuleme kurblikku meloodiat. Pilli helivärving tuletab meelde meie torupilli. Seda saadavad trummid. Matuserong on pikk.

Lõunaks tuuakse meile leinamajast kannutäis veini ja kausiga mägihärja liha.

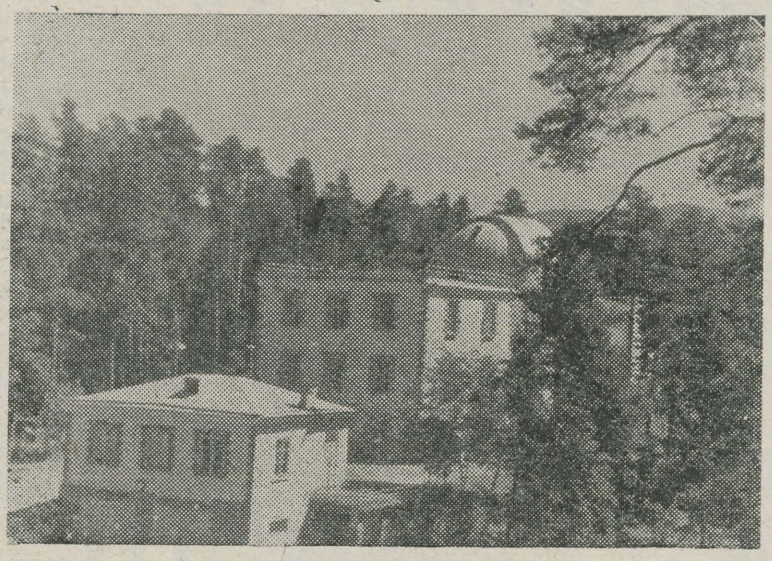

Abastumani observatoorium

Toimetaja J. FELDBACH

«Tartu Riiklik Ülikool» («Тартуский государственный университет») г. Tartu Eestonskoi SSR. Organ parteiinoi organizatsii rektorata komiteta LKSMÄ i profkoma Tartuskogo gosudarstvennogo universiteta

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus Ülikooli 17/19 Üksiknumbri hind 20. kop. Tellimine nr. 11830. MB 08559

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

Tartu Riiklik Ülikool

Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni, rektoraadi, ELKNÜ komitee ja ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 39 (464) Reedel, 30. detsembril 1960 XIII aastakäik

Reamatupalat

Õnne, edu, tervist, ja jõudu uuel aastal!

Ajaloo arenemiskäiku sügavaid vagusid tõmmanud 1960. aasta on lõpule jõudmas. Mööduv aasta oli Nõukogudemaa suurte majanduslike ja kultuuriliste võitude ning rahvusvahelise autoriteedi erakordselt kiire kasvu aastaks. Kiiduväärt tööd teaduse alal ja teadmiste omandamisel, uusehitustel ja kolhoosipõldudel tegi ka TRÜ kollektiiv.

Õnnitledes ülikooli õppejõude, teenistujaid ja üliõpilasi saabuva 1961. aasta puhul avaldab TRÜ parteibüroo veendumust, et tuleval aastal kasvab veelgi meie teaduslik produktsioon, tõuseb õppetöö kvaliteet, rohkeneb suviste töökangelastegude arv, kerkivad jõudsalt uue ühiselamu müürid, valmivad Kääriku spordibaas ja mitmed teised ehitused.

Õnne, edu, tervist ja jõudu uuel aastal!

TRÜ parteibüroo

Soovin kogu ülikooli perele head ja edukat uut aastat ning rõõmsaid nääripühi!

F. KLEMENT,
rektor

ELKNÜ TRÜ Komitee soovib ülikooli kollektiivile saavutusterikka 1960. aasta head lõppu ja veelgi edukamat 1961. aastat.

ELKNÜ TRÜ Komitee

Õnnitleme uue aasta puhul kõiki meie ajalehe lugejaid ülikoolis, Eesti Põllumajanduse Akadeemias ja Tallinna Polütehnilises Instituudis.

Oma kirjasaatjatele ja kaastöölistele soovime head tahet ja palju indu kaastöö tegemiseks.

Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetus

ASJAD, MIS MA TAHAKSIN

Selle rohelise kuuse ja hüva prae man
täida Jüri see kirjatud kann;
soovime uuel aastal

suurtest asjadest,
et
Kennedy ei noriks tüli ja taplust,
vaid vihkaks nagu meiegi kisa ja kaklust,
ja et maailmas lakkaks õrin ja lõrin;

väiksematest asjadest,
et
iga helves, mis uuel aastal langeb,
muutuks rotaprindi konspektileheks
ja pääsenud tühjast tööst
korja kokku ja õpi, ole meheks,
et
kõik õnnetult armunud armuksid
uuel aastal õnnelikult ja hästi,
millega kaotaksid ruttu ja kindlasti
halva õppeedukuse kõrgemas koolis,
et
kuna me nagunii ei istu, käed sŭles,
ja korterikitsus on suur,
lööksime veel ühe ühiselamu üles,
et
saaks igaveseks minema aetud
mugavuse ja ajapuuduse must tont
(õppeplaanide sügav remont)
ja kõrgele heisatud iseseisva töö
ja hoolsuse helendav lont,
et
kõik koledad eksamirehed
peksaks meid tublide terade hulka
ja üldse ja igas suhtes
head uut aastat, seltsimehed!

TOOMAS

Edu ja kordaminekut!

Iga aasta toob meie ellu palju uut ja rõõmustavat. Ka mööduv 1960. aasta tõi kõigile Nõukogude rahvastele uusi edusamme helge homse ehitamisel. Selles üldrahvalikus ürituses andis väärilise panuse ka ülikooli kollektiiv. Meie üliõpilased ja õppejõud lõid aktiivselt käed külge mitmel suurel ehitusobjektil.

Ka eelseisval 1961. aastal lülitub meie kollektiiv uute ülesannete täitmisse. Mida aktiivsemalt lööme kaasa igal elualal, seda tõhusamad on ka saavutused!

TRÜ ametiühingukomitee soovib kõigile TRÜ üliõpilastele, õppejõududele, teenistujatele ja töölistele head uut aastat ning palju edu ja õnne nende töös.

J. LOTT,
ametiühingukomitee esimees.

* * *

Soovin Ajaloo-Keeleteaduskonna õppejõududele, üliõpilastele ja teenistujatele õnne- ja saavutusterohket uut aastat. Loodame, et 1961/62. õppeaasta algab senistest avaramates ja korrastatumates ruumides ja et meie üliõpilastes üha süveneb veendumus nende tulevasest eesrindlikust osast pedagoogitöös ja üldse ideoloogilisel rindel.

A. PÄRL,
Ajaloo-Keeleteaduskonna dekaan

* * *

Lõppev aasta oli TRÜ sportlastele saavutusterohke. Võideti Eesti NSV kõrgemate koolide spartakiaad, hinnatavaid võite saavutati ka üleliidulisel tsooniturniiril. Kehakultuur ja sport leidis kindla koha peaaegu iga üliõpilase päevarežiimis.

TRÜ Spordiklubi soovib oma rohkem kui poolteisetuhandelisele liikmeskonnale ja kõigile üliõpilastele, õppejõududele ja teenistujaile, et ükski ülikooli kollektiivi liige ei jääks kehakultuuriüritustel ainult pealtvaatajaks.

Olgu eeloleval aastal kõik saalid ja spordiväljakud tihedalt täis harjutajaid! Saagu hommikvõimlemine ja terved eluviisid igaühele lahutamatuks kaaslaseks!

TRÜ Spordiklubi

* * *

Edu ja kordaminekut uue aasta radadel soovib oma juhendajale, liikmetele ja kõigile loodusesõpradele

Tartu Üliõpilaste Looduskaitsering.

* * *

Palju õnnelikke kordaminekuid kõigile kaugõppijaile ning statsionaarsetele üliõpilastele! Kuulake meie raadioloenguid ja -saateid ka uuel aastal!

TRÜ stuudio

* * *

Uus — 1961. aasta, täis nooruslikku elujõudu, on oma ajaloolise ülesannete täitmisele astumas.

Soovime — veel enam — nõuame temalt, et ta tooks inimkonnale valguse, võidu pimeduse üle, mõistuse võidu sõjaõhutajate kurjuse üle, rahu võidu sõja üle.

Ka ookean koosneb üksikutest veetilkadest! Olgu ka Matemaatika-Loodusteaduskonna kõigi töötajate ja üliõpilaste panus eelseisval aastal vähemalt üheks nähtavaks tilgaks meie võimsa kodumaa suurte saavutuste laias ookeanis.

Selleks jõudu, visadust ja tervist
kõigile teaduskonna kollektiivi liikmeile.

A. MITT,
Matemaatika-Loodusteaduskonna dekaan

* * *

On jälle üks aasta läinud minevikku — aasta täis töö- ja rõõmurohkeid päevi. 1960. a. oli meil üks parimaid sõjajärgseid aastaid.

Ka meie ülikooli Arstiteaduskond võib 1960. aastat rahuldustundega ära saata. Käesoleval aastal on paranenud teaduskonnas õppedistsipliin. Halva õppeedukuse pärast on ülikoolist eksmatrikuleeritud vähem üliõpilasi kui eelmisel aastal. Suvel töötas palju Arstiteaduskonna üliõpilasi hea eduga nii komsomoli löökehitustel kui ka «Vanemuise» teatri ehitusplatsil. Septembrikuu vältel töötas 750 Arstiteaduskonna üliõpilast meie vabariigi kolhoosi- ja sovhoosipõldudel, saades hulgaliselt kiitus- ja tänukirju. Paraneb Arstiteaduskonna ÜTÜ ringides tehtud töö; ikka rohkem ja rohkem astuvad üliõpilased teaduslike ringide liikmeiks, sealhulgas väheneb ringi passiivsete liikmete arv. Suureneb plaanis ettenähtud lõpetatud teaduslike tööde arv. Kõige selle töö tulemusena andis Arstiteaduskond 1960. a. meie kiirelt arenevale majandusele ligi 200 noort spetsialisti, kes kõik määrati kohtadele vastavalt oma erialale ja võimetele.

Jääb soovida, et meie maal valitseks ka järgnevatel aastatel rahu, täieneksid meie teaduskonna õppe- ja ravivahendid, samuti suureneksid ressursid teaduslike tööde tegemiseks.

Soovin Arstiteaduskonna kollektiivile head uut aastat!

A. LINKBERG,
TRÜ Arstiteaduskonna dekaan

REAALSED unistused

Rektor unistab, et...

— Tartu Riiklik Ülikool saavutaks tõsist edu kõrgemate koolide ja tootva töö koostöö organiseerimisel.

— igas kateedris valmiks vähemalt üks teaduslik töö keskajakirjades avaldamiseks ja tõuseks TRÜ erikaal Nõukogude Liidu teaduslikus elus.

— 1961. aastal valmiks kümmekond doktoriväitekirja.

— kõik 15 aspiranti kaitseksid oma kandidaadidissertatsioonid.

— kõik üliõpilased, õppejõud, teenistujad ja töölised õpiksid hästi selgeks kaks sõna: kohusetunne ja vastutustunne ja käskkirjades võiks esineda sagedamini sõnad AVALDAN TÄNU.

Parteibüroo unistab, et...

— kasvatustöö oleks hea ja 1962. aastal kasvõi kogu ülikool võiks astuda kommunismi.

— tööle asuksid kõik kaksteist lektorite gruppi.

Komsomolibüroo unistab, et...

— poliitilised vestlused kursustel rahuldaksid üliõpilasi nii sisult kui vormilt.

— töökad üliõpilased komsomoliobjektidel suurendaksid ülikooli kuulsust ja hoiaksid au sees üliõpilaspere head nime.

— õppekomisjonid heaperemehelikult juhiksid tööd kursustel.

— kursusehooldajad aina rõõmu tunneksid oma hoolealuste täisikka jõudmisest ja enda vabanemisest lapsehoidja ametist.

Kaugõppeosakond unistab, et...

— kõik üliõpilased viimse kui üheni sessioonile tuleksid ja eksamid ning arvestused hästi sooritaksid.

— kõik loengud eetri kaudu üliõpilasteni jõuaksid.

— kaugõppe- ja statsionaarne osakond võrdõiguslike vendadena ülikooli au ja kuulsust teeniksid.

Poolteisekuune klubi unistab, et...

— teist aastakümmet käivad noorukid (koorid, ansamblid) ei teeks tuleval suvel talle häbi Leedus toimuval üliõpilaslaulupeol.

— kunstilise isetegevuse olümpiaadid ei sööks laps-klubi noori närve.

— majandusonude lubadused täide läheksid.

Onnitleme

LY SAARSOOD

ja

ANTS SAKSA

abiellumise puhul.

Raviosakonna kuues kursus

UUED PLAANID

Kõigi ehitustööde naelaks jääb muidugi uue ühiselamu ehitamine. Juba 1962. aastal peab ühiselamu avama oma uksed uutele elanikele. Jätkatakse Kääriku spordibaasi ehitustöid.

Keemiahoonele tehakse sisemist «iluravi». Seni keemiahoonet rikkunud torud peidetakse seinakappidesse. Auditooriumides ja laboratooriumides tehakse remont ja parandatakse valgustust (Viimaks ometi!).

Senini kandis arvutuskeskuse nime ainult üks elektronarvutusmasin. Tuleval aastal saadakse juurde suur hulk mitmesuguseid arvutusmasinaid, laiendatakse ka ruume.

Tohtritel on põhjust rõõmustada: Maarjamõisas alustatakse tsentraalse vivaariumi ehitamist.

Rahvaluule kogujatele lubati uus magnetofon. Sellega oleks ju vanarahva tarkusi päris kerge talletada.

Rõõmustage, žurnalistid! Majandusteaduskonna juures organiseeritakse masinakirjaklass, kus nii majandusteadlased kui ka žurnalistid saavad «tippimist» õppida.

Uue klubi juurde organiseeritakse suvekohvik ja kino. Klubile ehitatakse juurde veel üks harjutusruum ja suve jooksul rajatakse klubi juurde aed.

Tudengid soovivad...

et Elvas elavad üliõpilased saaksid uueks aastaks Tartusse elama.
I kursuse keemikud.

et kirjandusmuuseum koliks kevadeks vabasse loodusesse, soovitav vee äärde, et hõlbustada diplomitööde kirjutamist.
et pakutaks hulgaliselt töökohti!
et tuleks mitmeid rõõmsaid pulmi kursusel, sest viis aastat on olnud küllalt pikk aeg tutvumiseks!

Näärivanalt Marxi ja Engelsi kogutud teoseid eesti keeles (kohe kuuse all kätte anda).
Eesti filoloogia viies kursus

et vana aasta õhtul ei tuleks mitte laboris loone otsida!
Teise kursuse keemikud

TEADAANNE

Kõiki traagilise ampluaaga näitekunstihuvilisi palutakse ilmuda homme kell 24.00 ülikooli klubisse proovile. Toimuvad ettevalmistused üliõpilasteatri matusteks.

Organiseeriv komisjon

Näärivana vitsakimp

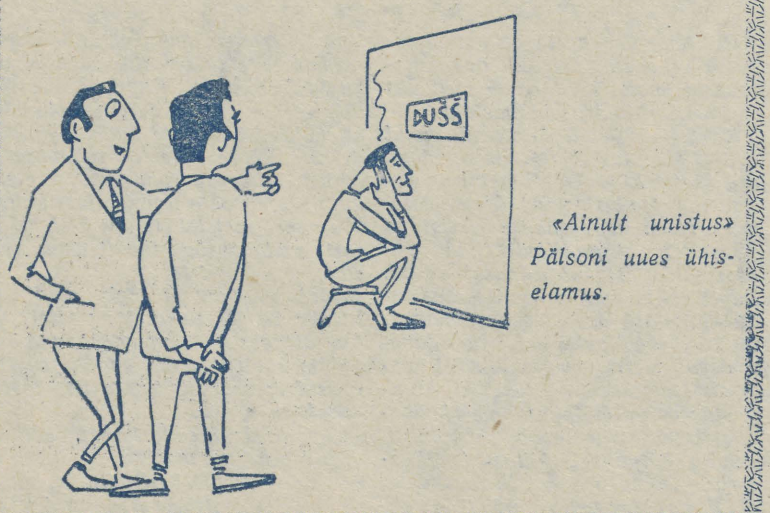

«Ainult unistus» Pälsoni uues ühiselamus.

Ballil tantsime poloneesi

Sattusin juhuslikult ülikooli avaballile ja, olles juba seal, jälgisin huviga tuledest säravas aulas toimuvat pidu. Meeldivalt üllatav oli see, et balli avamiseks oli võetud kavva polonees. Polonees — see tähendab «Poolatar» — on ajalooline ballitants, ilma milleta polnud mõeldav ükski ball möödunud sajandil. See on tants, mis kasvatab inimese ilutunnet, tõstab tema väärikust, annab tantsijale graatsilise ja enesekindla hoiaku, kasvatab galantset käitumist ja viisakust.

Poloneesi tantsitakse Moskvas ja Leningradi üliõpilasballidel, samuti on ta võetud peotantsude seminaride kavva ja on soovitatud Nõukogude Liidu Kultuuriministeeriumi poolt. Selle ilusa tantsu tulekule meie ülikooli ballile võib ainult kuumalt öelda «tere tulemast»!

Meie ei hakka siin vaidlema selle üle, kuivõrd hästi ja õigesti oli see meile uus tants tantsitud avaballil. Kui esineski puudujääke, siis on nad parandatavad ja loodame, et üsna varsti pole meil kellelgi tantsu esitamise suhtes midagi öelda. Sooviks ainult, et mitte ainult osa ballil viibijaid, vaid kõik noored võtaksid osa sellest uuest üritusest ja tantsiksid poloneesi nagu nad tantsivad tangot, valssi jne.

Et tantsida poloneesi, pole tarvis tagasi minna möödunud sajandisse, et sealt välja urgitseda õukonnadaamidele kuuluvaid kostüüme. Pidulik kaasaegne kleit, korralikud kerged õhtukingad, kindad — neidudele, tumedad ülikonnad, valged triiksärgid ja mustad kingad — noormeestele, see ongi tarvis balli jaoks ja mitte ainult poloneesi, vaid kõikide tantsude tantsimiseks. Polonees pole ju lavatants, vaid harilik ballitants, mida võib tantsida ka laval.

Tahaksin näha järgmistel ballidel (ka ülikooli vana-aastaballil) kõiki noori tantsimas poloneesi, masurkat, menuetti. Tahaksin, et need ballid poleks tavalised «tantsuõhtukesed», vaid tõesti suurejoonelised ballid, mille kavas oleks alati midagi uut ja ka ilusat. Tahaks näha ka ainult meie üliõpilastele kuuluvat «Tartu üliõpilaste valssi». Selleks julgust ja edu!

S. LIFŠITS

1960 TRÜ naiskoor Tallinnas 1960. aasta juubelilaulupeol.

UUSIMAT LUULET — **ANDRES EHIN**

* * *

Päikese poole sirutavad valged käed,
mis saavad pruuniks,
sest pilvi ei ole.
Meri on õhuline,
õhk on mereline.
Varbad pigistavad liivast laulu.
Oo meri! Sina suur siniroheline!
Süda on vaikne
ja kanarbik lõhnab mändide all.
Silmad astuvad vasemale ja paremale:
on punane ja roheline.
Silmad astuvad üles ja alla:
on sinine ja sinine.
Ohoo! Elu on nauding.
Hingan sügavalt sisse ja välja.
Kurat! Kella 16.52 rongiga sõidan
vaikusest välja.

* * *

Loojuv päike tõstis oma parema käe,
et peatada unistuste takso.
Tal oli kiire nagu kõigil,
kes peavad vile minutiga jõudma silmapiirl taha.

Viimased telegrammid teatavad...

PÄLSONI TÄNAV 30. 12. (Meie korresp.). Siin on teatavaks saanud, et ööl vastu uut aastat hakatakse ülikooli rotaprindil suure saladuskatte all trükkima eesti kirjakeele ajaloo loengukonspekte. Käsikirja valmistas trükkimiseks ette eesti keele kateedri kollektiiv.

VÄIKE LEKTOORIUM 29. 12. (Meie erikorresp.) Siin korraldas ülikooli statistikakateedri juhataja professor Ants Asjalik täna õhtul pressikonverentsi, kus ta esitas statistikakateedri aruandekoosolekute pidamise üheteistkümne kuu plaani täitmise kohta. Plaan on täidetud 95-protsendiliselt. Seetõttu tegi professor Asjalik ettepaneku, et järgmiseks aastaks tuleks plaani vähendada poole peale. Ühtlasi tõi ta avalikkuse ette mõned huvitavad faktid. Kui keegi tahaks täis aula juures viietunnilisel koosolekul asendada kõiki koosolijaid, siis tuleks tal seitsmetunnilise tööpäeva puhul (jättes välja puhkepäevad) istuda aulas aasta otsa. Ettevalmistamata otsuseprojekti puhul tuleb aga samal koosolekul korstnasse kirjutada üks kuu aega (ümberarvestatult ühele inimesele). Kui taolise koosoleku algus aga hilineb umbes tund aega, on resultaat sama.

PEAHOONE 28. 12. (TRÜTA). Kartseris tuli täna kokku korralisele aastakoosolekule Arutajate Ühingu juhatus. Kinnitati 1961. aasta tööplaan ja möödunud tegevusaasta aruanne. Otsustati edaspidi korraldada arutelusid ka siis, kui pole lahkarvamusi ja kõik on ühel meelel.

ÕPETATUD NÕUKOGU SAAL 29. 12. (TRÜTA). Täna toimus siin Õppejõudude Kodus Tülitamise Vastu Võitlemise Assotsiatsiooni täiskogu kinnine koosolek, kus võeti vastu terve rida tähtsaid otsuseid. Nagu on teatavaks saanud, otsustati, et õppejõud 1961. aastal enam kodus eksameid vastu ei võta ja loobuvad tsivilisatsiooni hüvest — telefonist.

«Pagana hea, et tänavu detsembris vihma sajab, muidu tuleks päris ilma dušita läbi ajada.»

«Marss üles ja viis kätekõverdust, või minu poolest kaduge ülikoolist!»

Üks kurblik pastoraal

Luuletanud Vambo Vikk ja Co.

Ma olen väike karjapoiss,
mul karjas palju kanu.
Neid valgeid on ja kirjusid,
on noori ja ka vanu.

Need kanad on mul rääbakad,
neil kondine on keha.
Ma vaatan neid ja ahastan:
oh jumal, mida teha!

Üks viskab ennast küljeli
ja hinge heita tahab.
Ma vaevalt kirve tuua sain,
ja pea tal võtsin maha...

Oh! õhku tõuseb peata lind.
Ta lennul pole lõppu,
ja kuudi alla poeb siis —
ei kippu ega kõppu.

Siis kirve kurvalt langetan...
Mul uimane on pea...
Ma äkki pakku seletan —
seal lebab kuke peal

* * *

Üliõpilane läheb eksamile. Jutustab ja jääb vait. Professor katsub küsimustega välja aidata, kuid kõik vastused lähevad viltu. Saab lõpuks pahaseks ja ütleb:

«Paneksin teile rahuldava, kui teil peas kasvõi ükski teadmiste oaas leiduks.»

«Küllap oaas oleks, kui ainult kaamel sinna teed leiab,» saab ta vastuseks.

*

Dekaan kutsub üliõpilase enda juurde «kohvile».

«Kas te puudusite teisipäeval põhjuseta?»

«Jah, juhtus selline asi...»

«Kas te olete siis ainuke rumal teaduskonnas, kes ei suuda puudumise põhjust välja mõtelda?»

Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» toimetuse ekslige: «Mis on ajaleheuudised kohvikuuudiste kõrval — tühi töö ja vaimunärimine.»

TÕNIS LEHTMETS

PAGANATE PULM

Ülikooli 1960. aasta kirjandusvõistlusel II auhinna saanud jutustus

Kõik algas suudlusest kolhoosi põhukuhjade juures. Pärast seda sigines minu jänesenahkse talvemütsi alla salapärane küsimus, mis oli igapidi kõveram kui meie kapsaraud: miks inimesed suudlevad? Ega mina ei suudelnud. Seda tegid hoopis Nõmmesopi Liisu ja meie küla traktorist Eero.

Mina vedasin nendega kolhoosi mullikatele põhku. Eero muidugi juhtis traktorit ja hangus koorma peale. Liisu sõtkus koorma kinni. Mina sõitsin kaasa, jooksin koeraga ümber lumiste kuhjade. Neid on seal põllu ääres ju terve mets, eksi või ära. Vahepeal aitasin Liisul ka koormat tallata, sest tema oli oma pikkade pükste ja meeste talvemütsiga kerge nagu sulg. Eero ütles ka, kui Liisu koorma otsast alla aitas, et jah, üsna nagu vatitopp. Liisu naeris selle peale, et hambad välkusid, ja siputas kõigest jõust.

«Lase lahti, tahmane kurivaim!» hüüdis ta Eerole. Aga, ausõna, ta nägu polnud sugugi tige. Häälgi polnud vihane.

Järgmise koorma ajal see juhtuski. Mina läksin Sultaniga parajasti kuhjade vahele hiirejälgi uurima ja tahtsin just tagasi tulla, kui nägin, et Liisu seisis Eero käte vahel ja nende ninad olid vastamisi. Mul hakkas põhukuhja varjus hirmus imelik, otsekui häbi oleks olnud või hirm või . . .

Siis mul see kapsarauasuurune küsimus pähe sigineski. Mis pagana lood Liisu ja Eero vahel küll toimuvad? Alati kui Eero läheb põhku vedama, juhib ta traktori päris Nõmmesopi trepi alla ja hüüab:

«Hei, siitpere mehed, läki tööle!»

Miks ta ilmaaegu niimoodi karjub? Välja tuleb ju niikuinii ainult Liisu, sest Nõmmesopi taat toimetab hobuseid ja haiglane Maali ei käi talvel kunagi tööl.

Alles Liisu hõikamise peale lasksin Sultanil kraest lahti ja läksin traktori juurde. Liisu istus juba Eero juures kabiinis, endal silmad niisugused soojad ja imelikud. Ma ei julgenud talle kuidagi otsagi vaadata. Ütlesin kohe, et ma nendega enam kaasa ei sõida, et kodus on kõvasti tööd. Tuleval aastal lubab isa mind kooli viia. Seepärast pean nüüd iga päev lugemist ja kirjutamist harjutama.

Keerasin traktorile selja. Ise mõtlesin küll, et kangesti tore oleks veel üks sõit tallide juurde teha. Pidin juba tagasi pöörama. Aga siis kuulsin, kuidas Liisu heleda häälega turtsatas:

«Poisinaaskel vist nägi.»

Eero hakkas valjusti naerma:

«Las nägi. Varsti teatame ju kõigile.»

Ma ei mõtelnudki enam ümber pöörata. Sumasin otsejoones koju. Aga peas muudkui puuris. Mis asja Eero lubas tervele külale teatada?

Õhtul, kui ema õues toimetused lõpetas ja kooke küpsetama hakkas, võtsin pliidi suu ees istet. Kutsusin Sultani laua alt oma põlvede vahele, lubasin tal minul paar korda keelega üle näo tõmmata ja tõrelesin valjult: «Sultan, ära suudle!» Siis oli põhjust küsida:

«Ema, mispärast kõik kangesti musitama kipuvad?»

Ema jättis koogiküpsetamise pooleli ja vaatas üllatunud pilguga mulle otsa.

«Kes kõik?»

«Ei noh, üldse, Sultan ja inimesed . . .»

Samal hetkel tundsin, et viimast sõna ei oleks pidanud lisama. Ema paistis selgusele jõudvat. Pruunid silmad vaatasid kavalalt. Ümmargune roosa nägu naeris.

«Küllap sa ükskord kõik teada saad.»

See ei olnud lahendus. Küsimus läks salapärasemaks ja veelgi keerulisemaks. Sultan armastab mind lakkuda, sest mina mängin temaga. Aga Eero on ju nii tõsine poiss. Kas tema tahab Liisuga ka ainult mängida?

Kui isa metsast koju tuli ja ema talle kummutist puhast käterätikut läks tooma, astus ka isa tahatuppa. Nad rääkisid millestki poole häälega. Aimasin, et jutt puudutab vist mindki. Mu kõrvad venisid pikemaks kui Sultanil, kuid ema sõnadest polnud esialgu midagi kuulda. Äkki kostis isa naerupahvak.

«Vaata Eerot! Polegi teine nii nohik, nagu pealt paistab. Sellepärast nad Liisuga alati nii nokkapidi koos ongi.»

«Tss, ära sa poisi kuuldes nii kõvasti räägi.» sosistas ema.

«Ega midagi hullu ütlegi,» jätkas isa endiselt. «Niisugustes asjades saavad põngerjad niikuinii enne targaks, kui ema jõuab kurja undki näha. Sina ära hakka poissi keelama. Las sõidab. Tal silmad otse põlevad peas, kui traktorit näeb. Teine tükk on muidugi, kas Eero tahab Liisukest kahe mehega jagada.»

«Jäta ükskord oma igavene loba!» keelas ema. Kuid mulle tundus, et ta hääl kostis niisamuti nagu Liisul, kui see ennist Eero õliste käte vahel rabeles. Seejärel astusid isa ja ema kööki. Isa hakkas pesukausis puristama, aga ema nühkis ajalehetükiga lambiklaasi ja süütas tule. Tegin, justnagu oleksin kogu aeg Sultanit silitanud, kuid niipea, kui see mind jälle limpsata tahtis, andsin talle tubli tutaka vastu nina.

*

Isa kuivatas parajasti nägu, kui uks lahti läks ja Nõmmesopi taat kööki astus. Tema käis juba siis meil nagu oma inimene. Astus sisse koputamata ja läks ära viimasel silmapilgul, kui juba nägi, et me tõepoolest magama läheme. Ta istus köögis alati ühte kohta, ikka ukse kõrvale nurka. Seal kössitas ta kogu aja ja ajas isaga juttu.

Habe oli tal alati palju pikem kui minu isal. Silmad särasid sealt otsekui kaks sinist järve lepavõsast. Temal oli vist ka vilets habemenuga. Minu isa ütles alati, et tänapusib ta habeme viimast korda maha, siis aga ootab nii kaua, kuni meiegi külasse elekter sisse pannakse ja tema endale habemeajamiskombaini ostab: habemenoad tulevat kõik minusugustele vestmiseks anda.

Vahel kõndis Nõmmesopi taat meile, külast laenatud juukselõikamismasin taskus. Ta sõnas isale, et las see olla nüüd hea mees ja päästku teda karvauputusest. Tema juuksed olevat juba hiiglama raskeks kasvanud. Nii nagu talvel pimedaks kisub, kohe hakkavad juuksed taadi pead maa poole vajutama.

«Eks see pea tal veel väsimusest alla lange,» rääkis siis ema pärast taadi lahkumist. «Ega ole nali üksinda sellist hobusekarja talitada. Ja vahel mängi veel koduski perenaist.»

«Miks teda Vedruks nimetatakse?» pärisin emalt.

«Ta on ju oma peres nagu kella suur vedru: kõik käib tema jõuga ringi,» seletas ema.

Isale selgitus nähtavasti ei meeldinud.

«Sina nüüd täpselt teiste kodust värki tead! Kui palju taat seal rohkem vedru on kui Maali ise või Liisugi.»

Kuigi isa emale sellise manitsuse pidas, ütles ta ise taadile seegi kord:

«Noh, kuidas vedru vedrutab?»

Taat muigas omaette, pani musta karbuse laua nukale ja kobis nurka. Alles natukese aja pärast kostis vastus.

«Mis seal vedrutada. Andsin sälgudele portsud ette, ja juba oligi vana pime käes. Käisin teistele veel ise aluskraami vedamas. Sinna see päevake läkski.»

Isa kõndis mööda tuba ja plaksutas kätega vastu paljast rinda.

«Mis sa siis niiviisi mängid! Endal väimees traktoriga käepärast. Muudkui anna käsk kätte, et jätku lehmade varustamine pooleli ja toogu ka äiapapale kimp kohale.»

«Ei ma sest väimehekaubast tea veel midagi,» kohmas taat.

«Muidu ikka sekeldab teine seal meie pool. Kiusab muudkui eite. Vaidlevad sellega, et maja põrub.»

«Mis seal veel. Meie poiss, näe, rääkis, et suudelnudki täna kuhja juures,» veeretas isa kavala häälega.

«Ära valeta,» hüüdsin teisest toast voodist. «Mina rääkisin ainult, et Sultan kipub musi norima . . .»

Ema istus minu kõrval, poolik sokk käes, kuulas meeste juttu ja naeratas endamisi. Nüüd hüüdis temagi:

«Jäta poiss rahule! Teisel niigi pea suuri küsimusi täis.» Ja siis poolkuuldavalt minule:

«Lausu nendele, et sina juba magad.»

Siis arutas Nõmmesopi Vedru:

«Teab seda nende lugu, võib-olla saab tast tõesti väimees. Tüdruk on viimasel ajal hoopis teine inimene. Kui keskkoolist koju sõitis, oli üksvahe õige mossis. Istus aga kambris ja luges raamatuid. Arvasin, et ei temast õiget inimest enam tulegi. Aga nüüd keksib ringi nagu noor sälg.»

Ukse taga kobistati. Lamp köögi laual hakkas õhuvoolust vilkuma. Mehed jäid vait. Siis pistis tulija rääkima:

«Seda ma arvasin. Liisu veel käis mulle peale, et mine ikka vaata . . . Põtkas äkki setukas jalaga või teab mis juhtus. Ma ütlesin kohe: eks sa seda tea — kui meie isa õhtul koju ei kõmbi, siis on ta tingimata metsavahi juures. Meie tüdrukuga sõime juba ammugi õhtust. Panin sinu jao pliidi rauale, aga eks ta nüüd ole ammugi külm. Selle ajaga läheb pliitki külmaks, ütlen kohe teistrepere nina all, et niisugust asja ei sünni. Õnnista sina Liisule kasvõi kümme piginina meheks. Nihuke jumalavallatu mühakas. Ainult mingisuguse tehnikumi ära lõpetanud, tea, kas on sedagi: mina pole ta atestaati näinud. Leeriski koguni käimata. Ja sellele peaksin ma tütre andma. Ma kähvasin talle ükspäev suu sisse — emaisa tal endal ju ei ole —, ütlesin jah, kui tahad minu tütart, siis käi kõigepealt leeris. Aga tema, inimeseloom, kostab mulle vastu: «Küll teie, ämmakene, olete veel pime.» No mis sa hullule kostad. Kutsub ämmaks ja mina olgu vait.»

Isa roosadel põskedel mänglesid naerulohud. Ta sügas varbavahesid ja püüdis kõigest väest tõsist nägu teha.

«Vaata sindrit,» ütles ta lõpuks. See oli öeldud niisuguse kahepaikse häälega, et ma kuidagi ei saanud aru — mõtles ta seda tõsiselt või võttis naljana.

Nõmmesopi taat kõhatas.

«Eit, hakkame koju minema. Aitab sul laterdamisest.»

Nii oli see alati. Üksinda võis Vedru hommikuni meil istuda, aga mis veel pannist rääkida. Kas sinu naisperet polegi kodus?»

Viimane küsimus oli isale mõeldud.

«On ikka on!» hüüdis ema. Ta nihutas tooli voodi kõrvalt vaheuksele. Nüüd nägin minagi Nõmmesopi Maali kõhna vimmas kogu, üleni halli suurrätikusse mähitult. Paistis ainult terav kollakas nina ja kaks torkavat silma.

Ta oli pimedas arvatavasti mitu korda rajalt kõrvale astunud. Suured vildilohmakad ripendasid lumest ja isegi suurrätiku narmastest pudenes räitsakaid. Eit istus vaheukse kõrvale pliidipakule.

«Küll on ikka lund alla kühveldanud. Teen teie põranda kohe päris märjaks, » seletas ta vabanduseks.

Vedru teisel pool köögilauda mühatas:

«Ega sina ole eluaeg luuda märganud.»

Isa tegi teist juttu.

«Mätsigu aga pealegi — saab nagu eit silmapiirile ilmus, oli temal varsti minek lahti. Maali sagistas veel kojaski.

«Ütlen sulle: neid pulmi ei tule, ei tule. Pea kohe meeles — niikaua kui minu silmis valgust on . . .»

Mina küsisin emalt:

«Aga kui Maali Eerot väimeheks ei võta? Ütle, kas nad siis veel suudlevad.»

«Pea ometi, väike türklane, suu kinni!» ütles ema tüdinult.

*

Jäin haigeks. Isa arvas küll, et ükski õige mees märtsi lõpus enam tõvele alla ei anna, küllap ma teen aprillinalja, aga see ei aidanud midagi. Pea läks uimaseks, nina kippus vesiseks ja kui köhima hakkasin, siis oli niisugune tunne, et nüüd jään eluajaks köhima. «Gripp ja läkakoha,» ohkis ema. Ta pani mu voodisse ja peitis vildid ära.

Ma tahtsin väga-väga õue. Seal säras läbi päeva päike. Räästas rippusid maailmatu purikad, otsekui porgandid. Väljad olid nagu klaasikilde täis külvatud. Kui kaua Nõmmesopi poole vaatasid, hakkasid silmad iseenesest vett jooksma — nii palju oli valgust.

Valgust kiilus tuppagi. Sellepärast mul oligi voodis hirmus halb. Panin aabitsa padja alla ja lugesin üksi olles parem oksakohti laelaudades.

Liisule ja Eerole ma suuremat ei mõtelnudki. Vedagu kasvõi kõik põhukuhjad kahekesi ära.

Ajasin kõrvad parem kikki ja kuulasin, mis metsavedajad hommikuti köögis rääkisid.

Ema hoiatas isegi isa, et ärgu nii palju loragu meestega: poiss imeb ju kõik endasse nagu saunakäsn. Teadagi — see on see suur punane purakas, millega ema saunas mu selga küürib.

Ühel päeval tuli ka Nõmmesopi Maali jälle meile. Ema soojendas pliidi juures mulle piima. Ta vaatas üle ukse, kas ma magan. Sain õigel ajal silmad kinni tõmmata. Ma põlgasin seda mageda võiga rikutud piima.

No-jah, ema vaatas siis üle läve ja pani vaheukse tasakesi kinni. Kohe läks köögis suureks jutuks.

«Mis ka teie pool uuemat on?» küsis ema.

Heleda häälega Maali hakkas jalamaid laduma.

«Jooksin kohe natukeseks ajaks teiste jalust ära. Meil kodus praega niisugune segadus, et murra või jalaluud. Ja ega mul olegi seal midagi teha: vanamees ja plika möllavad kahekesi mis kole. Värvitakse lage ja valgendatakse kööki. Kambritesse kleebiti uued tapeedid. Lauaotsi ja paberiprahti kõik kohad täis.

«Teil siis tõepoolest kisub pulmade poole?»

«Oh, armas, ära mulle sellest räägi! Mulle pole keegi sõnagi poetanud ja ärgu nad seda parem tehkugi. Ei mina luba. Ma niigi oma plikaga neid näguripäevi küllalt näinud. Õppinud on küll alati hästi, aga mis sest kasu — nüüd samasugune rokase seelikuga kolhoosieit nagu minagi. Algul nagu meeldiski linnas. Ma kohe rõõmustasin.

Aga lõpupoole hakkas kurtma, et olevat ikka bensiinihais ja tõrvahais. Niikui koju tuli, kohe siuhsäuh pikad püksid jalga ja lauta vasika ja tallede juurde. Silitab ja kaliistab neid justnagu tita.»

«Ega maksagi inimest sundida, kui tal siin meeldib,» poetas ema.

«Kes teda tühja sunnibki. Aga eks ta südamevalu teeb mulle küll ja küll. Teised kõik läksid külast linna, otsisid paremat otsa, sinu lihane tütar aga tuleb heast peast koju.

Kas ta mul sundimata leerigi oleks läinud. Sa jumaluke — kuu aega rääkisin auku pähe. Viimaks tõin lakk-kingad ja valge kleidigi valmis ja ütlesin: kui sa nüüd leeri ei lähe, viskan nad sinu silmade all ahju.

Kus siis veel vihastati. Öeldi, et mina tüütavat teda oma jutuga, ja ainult seepärast ta lähebki.»

«Sellepärast ta leeripidul nii mossis oligi?»

(Järg 4. lk.)

1960 Ülikooli klubi avapidustustel esines ka TRÜ segakoor dirigent V. Viirese taktikepi all.

Palju, palju õnne

ELVIIRA VIROLAINENILE

ja

VIKTOR SOBKOLE

ühisel eluteel.

Teise kursuse vene filoloogid ja neljanda kursuse mehhanisaatorid

PAGANATE PULM

(Algus 3. lk.)

«Noore inimese mossitamine või midagi.»

«Ma pakun sulle natuke kohvi.»

Ma kuulsin, kuidas ema tõusis ja tassidega kõlistas. Pigistasin silmad igaks juhuks kinni — äkki vaatab veel sisse.

Natukese aja tagant jätkas Maali:

«Ega sest kohvijoomisest nüüd õiget tolku olegi. Oleks linnas — siis võiks linnatantade moodi ka kohvi rüübata. Aga läbi need inimese elud ja õnned.»

Ema vaikne hääl:

«Ei inimese õnn ainult linnas liigu. Teda on siingi. Tuleb ainult osata õnnelik olla.»

Siis jälle Nõmmesopi memm:

«Seda ma olen alati ütelnud, et õnnel tuleb osata sabast kinni haarata. Aga minu tüdruk ei oska. Ega ta siis leeripäeval üksi minu sundimise pärast sünge olnud. Tal pidi ju kavaler linnast kohale sõitma, aga too sinder jättis tulemata.»

«Kas autojuht või?»

«No tema jah. Terve talve sõrkis tüdruku pool käia, nii et korteriperenaine hakkas mulle juba kaebama. Ma veel rahustasin teist, et ei maksa nii torm olla — võibolla mehel tõsi taga. Ja missugune poiss oleks olnud. Oma maja teisel ja kõik. Ainult viina võttis natuke üleliia.»

Ema ruttas vahele rääkima.

«Oh, Maali, joodikuga elada — kas on ilmas suuremat piina. Näe minu oma ka maitses varem ühtelugu... mul kadus kohe eluisugi ära.»

«No autojuhi asi — ega ta alati tohtinud. Aga näe, tüdruk lõpetas sehvti ära. Hakkasin ükskord leivapaistab ilusti ära, mis nende õuel sünnib.

Kukk kõnnib kanakarjaga aida ees päikesepaistel. Meie Sultan on Nõmmesopi Rekule külla läinud. Nüüd kihutavad nad teineteise võidu ümber lauda ja suure kuuse. Maja uksest astub välja taat, puust ankur süles, ja sammub kaevu juurde. Valab ämbritäie vett punniaugust sisse, tõstab vaadi üles ja kukub loksutama justnagu meie ema, kui kilumannerguga võid teeb. Peab sel taadil alles jõudu olema. Ja mispärast ta vaati puhastab? Mis seal Nõmmesopil minu haiguse ajal küll on toimunud?

Kui ma veidikese aja pärast uuesti välja vaatan, näen, et kaks inimest tulevad mööda sätendavat põldu meie poole. Hang kannab neid nagu putukaid. Oi, oleks seal alles tore kõndida.»

Tunnen ära Liisu ja Eero. Mõlemad on uutes talvepalitutes ja Eerol on peas niisugune kõrge servaga talvemüts. Liisul on villane rätik. Ta astub kõks-kõks natuke eespool, otsekui tahaks näidata, et tal on jalas uued poolsaapad, pealegi veel karvase randiga. Eero sammub pikalt. Tema lakksäärikute tallad on vist väga libedad. Tulijad vaatavad aeg-ajalt teineteise otsa ja naeravad millegi üle. Mõlemad punetavad tublisti. Aga Eero näol pole täna tahmakübetki, isegi kongus nina on ta mingi ime abil puhtaks saanud.

Kuulen, kuidas ema nendega õues rääkima hakkab ja nad tuppa kutsub. Lähen vaheuksele vaatama.

«Nii et peate pulmad maha?» jätkab ema õues alustatud juttu.

«No ikka,» naerab Eero. Terve suutäis piimvalgeid hambaid kargab korraga nähtavale.

«Tere-tere, vana peigmees,» pöördub Liisu minu poole. «Miks sa nii kaua haige olid? Näe Eero lõi mind taga üle.»

Tahaksin talle ütelda, et keda sa õige lolliks pead. Kas ma siis ei näinud, mis kuhjade juures juhtus, kuigi mina olin siis päris terve. Aga ma häbenen Eerot. Kade ma Eerole küll ei ole, sest ta on ikkagi minu vastu kena poiss olnud ja pealegi on ta päris ilus. Pruunid krässus juuksed, kaares kulmud ja samasugused sinised silmad nagu Liisulgi.

mal, muudkui pärisin emalt, miks inimesed suudlevad. Kindlasti tehakse seda pulmade pärast.

«Olge laupäeva õhtuks kohal,» kordab Liisu ukselt ja siis nad lähevad jälle. Neil ju täna terve küla läbi käia. Liisu naerab kojas nii kõva häälega, justnagu tahaks keegi tal hinge välja pigistada.

Laupäeva õhtul paneme kogu perega aegsasti uued riided selga. Ema toob sahvrist suure tordi — väikese sõin mina ära —, paneb talle vineeritüki alla ja puhta rätiku peale. Isa pilgutab mulle silma ning topib kaks pudelit veini kasukataskusse. Siis käsib mul suurest toast akordioni tuua ja viskab selle rihmaga õlale.

Nii me läheme. Hang krõbiseb lõbusasti. Taevas siravad tähed ja muigab tordikarva kuu. Külas hauguvad koerad. Kostab lõbusat naeru...

Pulmamajja on vist kõik küla lambid kokku toodud: nii eredalt säravad aknad.

Isa riidleb trepi peal tükk aega Sultaniga, kes karmist keelust hoolimata on meile järele tulnud. Siis liigume edasi, ikka sinna tagumiste tubade poole.

«Kõige lähemad — need on ikka hilinejad,» hüütakse rahva hulgast.

«Pruut ja peigmees juba ammu sõidust tagasi, aga pillimees alles tuleb.»

Meid juhitakse magamistuppa. Laome palitud voodite peale: nagid on juba kõik täis ja voodites on ennegi hea saad kasukaid. Liisut ja Eerot pole näha. Ka isa-ema kaovad kuhugi.

Poetan enese kööki ja vaatan, kuidas Vedru suurt õlleplekki lahti päästab. Mees on habeme maha ajanud ning oma jõhvitaolised juuksed siledaks sugenud. Punetav nägu ja valge särk — otsekui polekski igapäevane vatijopes tallimees. Käib vägev parts. Vahtu pritsib põrandale. Väike koer pistab köögi laua all haukuma ja kokadki kiljatavad.

«Pole viga, kõik on juba möödas,» rahustab Vedru. «Pühkige parem põrand puhtaks, muidu käite kastmekannudega küljeli.»

Maali seisab ka kokkade hulgas, aga tema ei naera täna. On endale musta kleidi selga pannud, hallid juuksed kukla taha sõlme sidunud ja paistab välja nagu vahase nokaga linnukene.

Varsti palutakse kõik suurde tuppa. Ema otsib mind saginas üles ja ütleb sosinal, et ärgu mina nõnda trügigu: las kaugemalt tulnud inimesed võtavad platsi, küll siis vaatame meiegi. Aga isa istub juba lauas ja viipab käega. Tädi Maali sunnib tagant — minge, minge, kohti jätkub kõigile.

Laua teises otsas istuvad Liisu ja Eero. Liisul on mingisugune udumoodi valge riie ümber ja roheline pärg peas, Eerol väike must lips lõua all nagu korgitseri käepide.

«Justkui kiriklikus pulmaski. Tea, kas jumalasõna ka meelde tuletavad?» sosistab keegi.

«Tss! Mis siin veel vahet peaks olema,» vastab teine.

Maali seisab uksel ja vaatab sinnapoole, kust hääled kostsid.

«Pruudiema, oma kohalel» kostavad hüüded.

Kui kära vaibub, tõuseb isa püsti ja peab lühikese kõne. Räägib, et abielu on ikka üks tore asi, on seda olnud ja jääb selleks.

«Naaber, vasta mulle, vasta mulle, kas see ka sinu meelest polnud ilus tegu, et ma oma tütre ilma laulatamata mehele andsin.»

«Jäta selline jutt!» tõrjub isa. «Ei suudaks papi sõna sind eide juures hoida, ei ta suudaks Eerotki. Inimeste vahel peab midagi kangemat olema kui papi sõna. Kaob see kirik siit ilmast nagu kõik segased asjad.»

Vedrul kipitab midagi.

Avaõhtul klubi puhketoas.

Ema vaatab veiniklaasi enda ees, nagu tahaks kangesti juua. Ma tean väga hästi, et ta kunagi kätt pitsi järele ei siruta, nähtavasti tunneb ta isa jutust natuke piinlikust.

Ja siis panebki isa mulle selle põraka: ütleb, et mina olnud esimene tähetark, kes Liisu ja Eero paari kuulutanud. Ja siis jutustab selle kuhjaloo. Kogu laud hakkab naerma.

Vahin lauda alla ja tunnen, kuidas kõrvad kuumama hakkavad. Õnneks on kaval Sultan ennast mingil salajasel kombel otse pulmalaua alla peitnud ning nüüd pistab ta oma rasvase koonu minu sülle. Nüüd näevad kõik, et ma ainult koera silitan.

«Kibe-kibe,» kostavad hüüded. Sinepi kohta see vist ei käi, sest kõik vaatavad noorpaari poole. Nüüd näen juba selgesti, mismoodi suudlemine toimub...

Tõuseme püsti ja laulame «Nad elagu, nad elagu.»

«Laula ka,» sosistab isa.

Nii see aeg läheb.

Viimaks kaob isa minu kõrvalt ära ja varsti kostavad vahetoast pillihääled. Rühmakaupa hakatakse vahetuppa valguma.

«Peaks ikka jumalasõnaga söömisegi lõpetama,» sosistab see vana naine jälle. Tea, mis ta peaks turtsuma, nagu tige kass?! Hea, et teda keegi tähele ei pane. Ainult tädi Maali vaatab nii kahtlaselt...

Eero keerutab Liisuga esimesena üle põranda. Nad tantsivad hästi. Liisu otse lendab oma kerges looris.

«Ilus paar,» räägib ema kellelegi.

Pikapeale jään uniseks. Pagan seda veini ka teab — sai teist terve pitsitäis ära võetud, õllest rääkimata... Või on too gripp ikka veel mu kallal?

Ema lükkab magamistoas ühes voodis riidekuhja koomale ja käsib pikali heita. Kaon kui villavakka.

Ärgates on juba suur valge. Osa inimesi on ära läinud: riidekuhi mu kõrval on madalamaks jäänud. Osa aga pidutseb edasi. Vahetoas tantsitakse. Mängija pole minu isa: tema juba nii aeglast lugu ei laseks. Temal on ikka valss ja polka.

Isa istub köögis ja ajab Nõmmesopi taadiga juttu. Kordamööda tõstetakse suurt kannu.

«Kus ema on?» küsib ta.

«Ei mina tea.»

«No siis sa oled ju päris purjus, kui emastki enam midagi ei tea!»

Nõmmesopi taat tahab midagi öelda. Vaagib, vaagib sõnu ja ütlebki.

«Ega ma endapärast — minu süda on rahul, ega ka noorte pärast — need elavad ilma meie usutagi, aga eidenärakast on kahju. Tilgub täna ringi nagu kuutõbine. Me ju tookord, kui Eero viinadega tuli, võtsime ta kolmekesi nii kõvasti pihile, et mutt, vaene, ei osanud i-d ega a-d kosta.»

Tubadesse on rahvast jälle juurde siginenud. Jutukõma paisub... Ka ema ärkab — mina ei märganudki, et ta otse minu selja taga magas — ja hakkab isale peale käima, et lähme koju.

«Ei ole sarnast juttugi,» kõmistab Vedru.

Aga ema on nagu raud. Viimaks lepitakse isa vahelttalitusel kokku, et me läheme esialgu küll koju, talitame lehma ja seapõrsa ära, puhkame veidi ja siis tuleme tagasi.

Sahvri uksest mööda minnes kuuleme kellegi nuuksumist. Ema teeb ukse lahti. Keset söömata süldikausse ja priskeid vorstikeerde istub Nõmmesopi Maali, pea vastu lihaastjat, ja nutab «tattnina» valgusel.

Ema hakkab lohutama. Meie isaga jääme ukse peale ammuli sui vahtima. Maali pistab kahvatu näo ema seelikusse.

«Jumal küll! Mis kurja ma olen teinud, et minu lapsest sai Metsaküla esimene pagan?! Paganate pulm...!»

Isa võtab mul käest kinni ja me põgeneme kööki tagasi. Vahetoas saadakse samal ajal pillile õiged hääled sisse ning läheb lahti vägevaks tantsimiseks.

1960

TÖÖKAITSE INSPEKTUURI KÄSKKIRI

Tartus nr. 99666 30. detsembril 1960

§ 1

Alates 1. jaanuarist 1961 hakata pidama kõige rangemat arvestust keldriruumides peetud ja kuulatud loengute kohta, sest maa-aluste tööde eest saab viis aastat varem pensionile.

A. NIMI,
töökaitse inspektor

TEADAANDED

Ülikooli raadiostuudio annab oma selle aasta viimase saate ühiselamutesse 30. detsembril kell 20.15. Kavas aastavahetuse juttu ja... Kuulakem!

Alaliselt tegutsevas agitpunktis nr. 8 (Vanemuise 46) demonstreeritakse teisipäeval, 3. jaanuaril kell 19 filme «Suure aktsiooni algus», «Jutustus Veera Rõbatškovist», «Suur vene kirurg» ning «Mõistuse ja rahu jõud võidavad».

Kõigil TRÜ kollektiivi liikmetel, kes soovivad 1961. aastal osta autot või mootorratast, on vaja esitada avaldused oma teaduskonna ametiühingubüroole hiljemalt 2. jaanuariks.

TRÜ ametiühingukomitee

31. detsembri õhtul alustab oma traditsioonilist ringsõitu rändav näärivana. Ametiühingukomitee palub ülikooli töötajaid oma soovid rändavale näärivanale esitada ametiühingukomitesse hiljemalt 31. detsembri keskpäevaks.

Toimetaja J. FELDBACH

«Тарту Рийкликк Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган партийной организации ректората комитета ЛКСМЭ и профкома Тартуского государственного университета.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk Tartus. Ülikooli 17/19. Üksiknumbri hind 20. kop. Tellimine nr. 12079. MB 08594.

1960 Värske klubi avaõhtul esines rahvaste tantsude rühm.

Sammud kõpsatasid ukse suunas. Kojast jooksis ta korraks tagasi: ta tulnud ju margapuud küsima. Vaja enne teelagunemist villaveskil ära käia.

Kojas rääkis ta veel midagi, aga see enam minuni ei kostnud.

•

Olen juba päris terve, aga ema mind õue ei lase. Seisan tagatoa akna alla ja vahin läbi selgeks sulanud klaasi Nõmmesopi poole. Siia

Palju õnne teile,

AINI ZENO

ja

MADIS JÄRVPÕLDI

Eesti filoloogia neljas kursus

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR